tor, Teveli, Fizi, Nyúl (K
Petró. Edző: Palovecz
A K. Tűzálló fölényben
szott, de csatárai a kapu
tehetetlennek bizonyult
jól védekező Jászberén
helyzetéből egyet kiha
G.: Bató. Jó: Vasas,
Szonda, Bató, ill. K
Tóth, Kiss F., Zimmermann.

További eredmények: MGM Debrecen—SZVSE 1:1, Gyula—Cegléd 2:1, Szegedi Dózsa—DVSC 1:1, Pénzügyőr—Kiskunfélegyháza 1:1, Mezőkovácsháza — Kecskeméti TE 2:1, Budafok—Bocskai SE 2:2.

A bajnokság állása:

1. Jászberény	2	2	—	2:0	4
2. DVSC	2	1	1	4:1	3
3. Budafok	2	1	1	4:2	3
SZVSE	2	1	1	4:2	3
5. Sz. MÁV	2	1	1	3:2	3
6. Cegléd	2	1	—	1 5:2	2
7. MGM D.	2	—	2	1:1	2
Pénzügyőr	2	—	2	1:1	2
KISTEXT	2	1	—	1 2:2	2
10. Gyula	2	1	—	1 2:3	2
11. Mezőkovácsh.	2	1	—	1 2:5	2
12. KTE	2	—	1	1 2:3	1
13. Bocskai SE	2	—	1	1 3:5	1
14. Sz. Dózsa	2	—	1	1 1:2	1
15. K.-félegyh.	2	—	1	1 1:4	1
16. K. Tűzálló	2	—	—	2 0:2	—

NB III.

Északközép csoport

Martfű—Mizserfai Bányász 1:0 (0:0). Kazár, 600 n., v.: Takács. Martfű: Bagi — Novák, Sütő, Sz. Kiss, Nagy II., Mester, Kontér, Katona (Kovács), Nagy I., Komláti, Triz. Edző: Mikus Ernő.

Végig jó iramú, de nehéz talajon vívott mérkőzésen a Martfű nagyobb tudását a hazai csapat lelkesedéssel pó[illegible]válta ellensúlyozni. A mintegy hetven percen át támadó Vegyiművek a szervezetten védekező vendégekkel szemben csak szögleteket, ill. egy kapufát tudott kiharcolni. A vendégek rajtaütésszerű támadásai mindig veszélyesek voltak. A hazaiak félénk összeszokatlan csapat benyomását keltették. Csatárjátékuk gyenge, védelmük lyukas volt. A kevésszámú közönség nagy csalódással távozott. G.: Mozga, Kiss. Jó: Salamon, Hutka, Szabó Z., illetve Nyikos, Szabó, Palla.

— Vári —

Délkeleti csoport

Szentes—Tiszaföldvár 2:1 (1:0), Tiszaföldvár, 600 n., v.: Lajkó. Tiszaföldvár: Német — Polyóka, Seres, Kávási — Balla, Borza, Horváth — Molnár, Pádár (Rékasi), Makai, Sinka. Edző: Fazekas László. Nagy iramú mérkőzésen a szívósan védekező Szentes nagy kapushibákból szerzett két góljával szerencsésen nyert. Tiszaföldvár csatárai a legbiztosabb helyzeteket is kihagyták. G.: Szikora, Szini, ill. Rékasi. Jó: Danicski, Szikora, Farmozi, illetve Seres, Borza.

F. L.

Megyei I. osztály

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1969 MÁR 24

SZOLNOK MEGYEI
NÉPLAP

Egy mezőtúri kerámikus útja...

1021

TÖRÖK JÁNOS

Még 1967. októberében a Damjanich János Múzeum és Mezőtúr városi tanácsa kiállítást rendezett elszármazott művészeinek munkáiból. A hét alkotót bemutató tárlaton nem kisebb egyéniség munkáit láthattuk, mint Gorka Géza Kossuth-díjas keramikusét, mellette pedig azokat a fiatal tehetséges szobrászokat, keramikusokat, festőket, akik Mezőtúrról indultak el művészi pályájukon. Ezen a kiállításon tűnt fel annak idején Török János keramikus.

Török János 1932-ben született Mezőtúron. Ott végezte elemi és középiskolai tanulmányait. Nagyapja gölöncsér (fazekas) volt, s az ő műhelyében került közvetlen kapcsolatba a híres mezőtúri kerámia hagyományokkal. Érettségi után az Iparművészeti Főiskolára került, ahol porcelánszobrász szakon tanult. A diploma megszerzése után a pécsi porcelángyárban vállalt tervező művészi állást. Ott dolgozik a mai napig is. Több ízben nyerték el munkái az „Év legszebb terméke" címet. Pécsett 1963-ban mutatkozott be önálló anyagával, szerepelt 1968-ban a már említett mezőtúri kiállításon, 1969-ben a pécsi kerámia bienalén és több országos kiállításon. Nagyobb munkái között említhetjük a pécsi orvostudományi egyetem ebédlője számára készített kerámia faldíszt, a tettyei szökőkutat, a komlói általános iskola bejárati frizét.

Már a mezőtúri kiállításon feltűnt absztraháló készségével, leegyszerűsített vonalú formakompozícióival. Kompozíciói között az öt—tíz évvel ezelőtt készült figurák is már magukon viselik a művészi igényt, bár összehasonlíthatatlanul magasabb színvonalúak az egyedi, pályázatra, kiállításra, vagy saját magának készített munkái. Ez utóbbiaknál a forma és tér kapcsolata, az egymásba olvadó, egymást kiegészítő külső és belső formák kapcsolata izgatja. Példaként megemlíthetjük a Család, az Ülő figura munkáit, de akár valamennyi, utóbbi években készült, figurális kompozícióját.

A pécsi porcelángyár Zsolnay Vilmos által közismerté tett eozinmáz-hagyományát a gyár azóta is szívesen alkalmazza, sőt újabban a szecesszió művészeti áramlata iránti ismételt lelkesedés az eozinnak kedvező piacot is teremt. Török János is kísérletezik ezzel a fémes csillogású, különös hatású anyaggal.

E. M.

Török János

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1963 MÁR 14

DUNÁNTULI NAPLÓ

1021

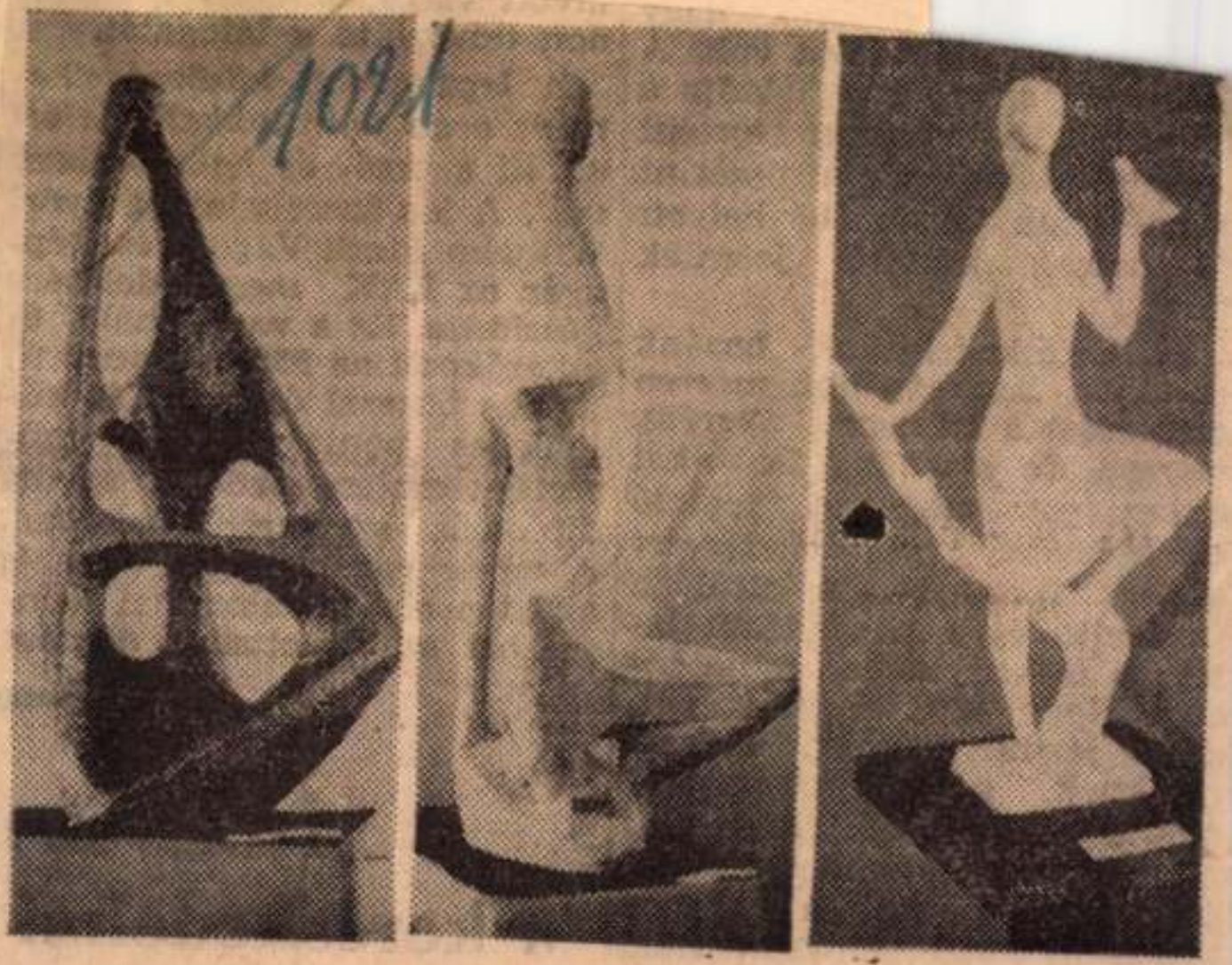

Három felvétel Török János pécsi szobrászművész, Pécsett a Zsolnay-múzeumban rendezett kiállításáról.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DUNANTULI NAPLÓ

...zetközi talá...
...látogatók száma
...élmilliót. A v...
...népszámlálás"
... korábban jelz...
...3 ország kiá...
...neg.

Külkereskedel...
...erejéhez, nagys...
...vett részt a vás...
...méretű, de jónéhány technikai ...újdonságot magában foglaló ...kiállításunk sok elismerést ...aratott. Iparunk követeiről a szaksajtó és a nagyszámú látogató is kedvezően nyilatkozott. Nagy sikerük volt például járműveinknek, műszereinknek, a szerszámgépeknek, a külföldi kiállításon első alkalommal szereplő híradástechnikai gépeknek, a tranzisztorral működő fényújságnak, *a Sopiana Gépgyár univerzális húsfeldolgozó gépének*, az újtípusú vákuumformázónak és a komplex tv-generátornak. A látogatók ki is próbáltak az ...lonleges pontossagu kis muszerész esztergapaddal együtt diplomát szerzett Lipcsében. A vásár rendezősége ugyanis az idén első alkalommal nemzetközi szakbizottság döntése

Négyszer...
a kereskedelmi f...

Tanácskozás a kereske...

Az új kereskedelmi módszerekről tanácskoztak tegnap a

1963 MÁR - 4
1021

Három festő és két szobrász kiállítása

a Bartók Klubban és a Janus Pannónius Múzeumban

A TIT BARTÓK-KLUBJÁBAN négy képzőművész állította ki munkáit: *Zsámár Tibor, Vata Emil, Hartung János* festők és *Tóka Vendel* szobrász. *Dr. Takács József*, a TIT megyei titkárának megnyitója után megtekintettük mi is a műveket. Elsőként a terem közepén álló, könnyed, táncoló kislányokat ábrázoló szobor ragadta meg a figyelmünket. Ellentétben az alkotó: Tóka Vendel többi szobrával, valami légiesség, kecses lebegés van ebben a szoborcsoportban. Többi alkotása közül talán a „Pihenő" című szobrát és az aratókat ábrázoló plakettjét illeti dicséret.

— Kit tart követendő mesterének?

— *Meggyesi Ferenc szobrait szeretem legjobban. Rusztikus, erőteljes figurái, lényegretörő zárt kifejezési módja közel áll hozzám. Ujabban a portrék és a figurális kompozíciók mellett szívesen foglalkozom lemezdomborítással is, szeretném úgy ábrázolni a látott embert, hogy hétköznapi fáradtságában, munkájában és örömeiben lássák a szemlélők, ne álarcban, ünnepi simasággal, hanem amilyenek mi emberek is vagyunk, köznapian, őszintén.*

A TEREM EGYIK FALÁN lírai hangulatú, kellemes, halvány színezésű tájképek lógnak egymás mellett. A Balaton környéke, víz, ég, nyugalom, csend. Valami ünnepélyesség is van ezekben az aquarellekben. Hiányoljuk, hogy Pécsi környékéről jóval kevesebb alkotása lát napvilágot Zsámár Tibornak „A csendes utca Magyarürögben" című enged csak következtetni arra, hogy a művész pécsi, itt él és dolgozik.

— A jövőben sem készül többet festeni Pécset és környékét?

— *De igen. Ahogy az [illegible] megengedi, hogy kimehesse[illegible] szabadba, rögtön megkere[illegible] a Daindolok vidékét, a [illegible]cseket, épülő új városrész[illegible]ket. Ez új terület lesz nek[illegible] eddig ugyanis javarészt [illegible] képeket festettem s emb[illegible] csak ritkán. Most se főszere[illegible]lő lesz az ember, csak kiegé[illegible]szítője a keze által teremtett környezetnek. Természetesen nem mondok le örök témámról a Balatonról sem. Ezernyi arcával, színével, nyugalmával és végtelenbe vesző páráival mindig kedves területem marad.*

Vata Emilt aquarelljeiről és szénrajzairól ismertük eddig. Kedves, könnyű kis vízfestményei és érdekes, kicsit mélabús, kalapos önarcképe mellett, most új oldaláról mutatkozott be. Fali kerámiát készített. Az élénk sárga, fényesre égetett mezőben, három tarka pulyka legel.

— Készít-e a jövőben is hasonló technológiával fali kerámiát?

— *Szeretnék. Erre módom és lehetőségem is van, mert nyáron dolgozom leginkább és tekintettel arra, hogy olyankor Hódmezővásárhelyen, a szüleimnél vagyok, az ottani majolika gyárban ki tudom égettetni az előkészített munkát. Sok fantáziát látok ebben a műfajban! A modern építészet és lakásrendezés szerintem igen nagy hasznát látja majd.*

Hartung János is vízfestményeket állított ki javarészt. Legmeglepőbb azonban „Illusztráció" című üvegkarca, valami érdekes szuggesztivitása van.

— Szerepelt már kiállításon azelőtt is?

— *Önálló kiállításom még nem volt, de a „Tizenkilencek" csoportjában nekem is szerepeltek képeim. Két éve Budapesten a Képzőművész körök kiállításán pedig megdicsérték két aquarellemet. Kis csoportban most szerepelek elsőizben.*

A JANUS PANNONIUS MÚZEUMBAN is kiállításra gyülekeznek az érdeklődők. *Török János* szobrász állította ki az utóbbi év munkásságának legsikerültebb darabjait. *Molnár Péter*, a Művészeti Gimnázium igazgatójának megnyitója után, a két kis teremben kiállított szobrokat nézzük. Ismerősöket is látunk, olyanokat amelyekkel már a kirakatokban is találkoztunk, ilyen a „Demeter" és az „Ülő nő vázával" is. Török János a Zsolnay gyárban dolgozik, alkotásai keresettek és érdekesek. Itt látott kompozíciói javarészt a leegyszerűsített formák és zárt kompozíciós egység képviselői. Az absztrakció felé hajló figurákban valami megkapó belső, kifejezési készség és ritmus érez hető.

i. ó.

[illegible]nekel. — 15.10: Bartók műveiből.

Magyar Hirdető
SAJTÓIGAZÍTÓ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 138-296, 188-207
ESTI PÉCSI NAPLÓ

...SOK
...óban

...választó szavazott

...délig már több mint három — a választók 67,8 százaléka — ...zatát. A Hercen utca 43. vál...szavazott Nyikita Hruscsov. A ...sztási bizottsághoz érkezett je...nt a Távol-Keleten már a vé...k a szavazás.

...tanácsba 1084 küldöttet jelöl...501 nő (46,2 százalék), 476 a ...százalék). A moszkvai tanács je...százaléka tagja a Kommunista

Körtele

Vasárnapi ...
a pécsi üzeme

Hatvan fokos hőség a kemencék mellett ... meccsre Répás Illés...? — 170 ezer t...

Tegnap, március első vasárnapján telefonon felkerestünk néhány üzemet, ahol ünnepnapon sem szünetel a munka. Emberekkel beszélgettünk, akik a szokásos heti pihenőnapot a gépek mellett töltötték, vasárnapi műszakban dolgoztak...

DOLGOZIK A KÉTSZERES SZOCIALISTA BRIGÁD

A Kokszművek központosa *Szucsek Antal* elvtársat, a kétszeres szocialista Gagarin-brigád vezetőjét kapcsolja.

— *Déli tizenkét órától dolgozik a brigád, a kokszkemencék kamráit töltjük fel. Megy a munka, csakúgy, mintha hétköznap lenne.*

A brigád tizenkét tagja, *Szucsek Antal, Csizmadia István, Sziklai István, Mike György, Mester József* és a többiek, tizenegy órakor fogyasztották el otthon az ünnepi ebédet. Tizenkettőkor már a kemencék mellett álltak. Hatvan fokos melegben dolgoznak...

CSUCSFORGALOM!

Répás Illés, a Gázszolgáltató Vállalat gépkezelője hozzászokott a vasárnapi munkához. Három műszakban dolgozik, havonta csak egy vasárnapja szabad.

— *Vasárnap van nálunk a csúcsforgalom* — monja. — Ilyenkor 35—40 ezer köbméter gázt fogyaszt a város. Most a 28 ezredik köbméternél tartunk. A gáz minősége jó, panasz még nem érkezett.

Mielőtt befejeznénk a beszélgetést, még megkérdezi:

— *Nem tudja véletlenül a Dózsa—Komló eredményt? Jó lett volna kimenni, régen láttam komolyabb meccset. Hiába, ilyen az elfoglaltság...! Viszont a munka fontosabb. Ebernek kell lenni, mert nagyon veszélyes a gáz. Ha nem elég óvatos az ember, könnyen adódhat súlyos baleset.*

HALLÓ, 11-19!

Vasárnap gyakran keresik a városból a 11—19-es telefont. Ezen a készüléken tart ügye...

Szocialista brigádok ta...

A pécsbányai Széchenyi-akna párt- és szakszervezeti székházában vasárnap délelőtt Rokolya Sándor és Kerekes Mihály ...

Bunche tárgyalásai Szalal jemeni elnökkel

Nagy tüntetés a jemeni fővárosban

Bunche, az ENSZ főtitkárának helyettese, aki szombaton a jemeni Taizból a fővárosba, Szanaaba érkezett, nyomban megkezdte tárgyalásait Szalal köztársasági elnökkel és a kormány más vezetőivel. U Thant, az ENSZ főtitkára azért küldte helyettesét Jemenbe, hogy tanulmányozza ott a politikai helyzetet.

A fiatal Jemeni Arab Köztársaságot megalakulása óta a szomszédos Aden és Szaud Arábia területéről agresszió fenyegeti.

Bunche — mint az ENSZ New York-i központjában közölték — Jemen után az Egyesült Arab Köztársaságba és Szaud-Arábiába is ellátogat.

Szanaa-ban, a fővárosban szombaton nagygyűlés volt. A tömegek tiltakoztak az ellen, hogy az adeni angol gyarmatosítók megsértik a köztársaság területét, megbélyegezték az angol imperializmust, s az imperialista befolyás alatt álló jordániai és szaud-arábiai uralkodót.

A tömeggyűlésen Szalal köztársasági elnök mondott beszédet. — A reakció és az imperializmus szeretné — mondotta Szalal — ha összeesküvésekkel és provokációkkal megbéníthatná a jemeni nép harcát. Mélységesen csalódnak — jelentette ki az elnök —, mert egyszerűen nem értik, hogy

ma már egy más jemeni néppel állnak szemben. A Jemeni Arab Köztársaság elég erős ahhoz, hogy visszaverje akár a szaud-arábiai, akár a orit agressziót. Kényszerí...eni fogjuk ellenségeinket — folytatta Szalal — **hogy ismerjék el jogunkat az élethez.**

Az Egyesült Arab Köztársaság hírek szerint jelenleg a szanaai kormány kérésére 23 ezer katonát tart a testvéri Jemenben, hogy segítsen megvédeni az ország határait. — Mint ismeretes,

Jemen keleti határvidékén az egyiptomi egységekkel szövetséges jemeni haderők sikeres harcot folytattak és több kulcsfontosságú körzetből — köztük Marib városából — kiverték a betolakodókat.

...kapuit
...vásár

...át a kiállításon

Török János MDK

Szerepelt a pécsi és baranyai művészek által a Janus Pannonius Muzeumban rendezett reprezentativ kiállitáson.

"Éneklő fiu"
"Szüretelő leány" szobrai

Dr. Harcos Ottó: Az első megyei ipar és népmüvészeti kiállitás.
Dunántuli Napló, Pécs. 1957. V.7.

Török János, szobrász 7 on

A Pécsi Porcelángyárban a modern lakásberendezéshez illő figurákat mintáz.

–: Hír 8.1

Dn. 1961. jún. 9.

NÉPSZABADSÁG

NÉPSZABADSÁG

Török János, kályhásmester

Katalógus 5.-Győri mester. A kályha XIX.sz.első fele, "schmölz"technika. 3 részes, kék spriccelt máz, plasztikus disz. Keretelt mezőben alakos ábrázolás. Alól szalagfüzérben Amor ábrázolás. Kivülről fűthető.-189.old.

Cserey Éva: A Győri Xantus János Múzeum cserépkályhái 179.old

Arrabona, 9.-Xantus János Múz. Győr, 1967.-A Győri Múz. Évkönyve

Török,kályhásmester

Győrben dolgozott a család.Győrszigeten dolgozott a 19.sz.~~végéig~~ végéig.A mesterség apáról fiúra szállt. 181.old

Cserey Éva: A Győri Xantus János Múzeum cserépkályhái 179.old

Arrabona,9.-Xantus János Múz.Győr,1967.-A Győri Múz.Évkönyve

Török János
Keramikus

Pécsi művén. Résztvett az I. Országos
Kerámia Biennálén.

Kerámia Biennálé
Dunántúli Napló 1968 X-6-7

Töröl János Iparművész

neve emlitve

– Pécsi és Baranya megyei Képzőművészek
Kiállítása a Nemzeti Galériában –

Megyes Nemzet
1969 máj. 13

Török János

Ez év nyarán részt vett a faenzai nemzetközi kerámiakiállításon.

Néray K.: Magyar művészek külföldön. – Művelődés, 1969. 1. sz., 27. l.

Török János, szobrász

A Zsolnay gyárban, mint szobrász és porcelántervező új formákkal kísérletezik, modern vonalú szobrok, vázák apró dísztárgyak kerülnek ki keze alól. 377.old

Sarkadiné, Hárs Éva: Lüszterfényü kerámiák és a Zsolnay eosinmázas edények 369.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve. 1962. Pécs. 1963.

Török János

Keramikus

„Muzsikus" c. munkája 1961-ben az évi legszebb termékre pályázatot dí-
bérettben rémesült.

A pocelángyár...
Dunántúli Napló 1968 X. 6. 7.

Török János
keramikus

Részt vett a tárlaton.

Hárs Éva: Baranya képzőművészei a Magyar...
Művészet, 1969. október - 43 lap.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Török János

A pécsi porcelángyár teroczője, eozin szobraival szerepelt a Legszebb Termék pályázaton.

Filep István: Porcelánipar. – Ipari Művészet, 1967. 3. sz., 38. l.

Török János
keramikus

„Térplasztika" Repr.

Dunántúli Napló 1968 X. 6. 7.

100
37
82
118

337

Török János
Kerámikus

Pécsett dolgozik

Dunántúli Napló, 1967. jul 2
Romváry Ferenc: Kerámia-kiállít és Siklósa

Török János

Ülő nő c. műve (eml.)
szerepel az I. Orsz. Kerámia
Biennálén Pécsett

Hárs Éva: Az I. Orsz. Kerámia
Biennálén Pécsett.

Jelenkor 1968 XI. n. 1017 old.

MDK

Török János
iparművész

A Pécsi Porcelángyár műveire.

/sámán/:Hol a mecénás?
Mestermunka,1969 aug.21.

Török János Keramikus

Szerepel a pécsi iparművészek
Vukovári kiállításán

N.N.: Csere kiállítások a pécsi-
jugoszláv képzőművészek között

Dunántúli Napló 1969 aug. 8.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Török János

Pécsett él

Szerepel az I. Kerámia Bienválén Pécsett

N.N.: Kerámia bienválé

Dunántuli Napló 1968 X.6

MDK

Török János

Kompozició

Mai magyar kerámia kiáll. Siklósi várban,1968.

Janus Pannonius M$_{ú}$z. füzetei 14.

Török Jakus
Kobrán

M.D.K.

„Kavicsos lány" trepro

Révész Ísuzsa: Két nagymuttu porcelángyaizent jelene
Művészet, 1961. Október. 16 l.

NDK

Török János keramikus

Komlói ált.isk. friz, karton

" " sz.kerámia terv

Két figurás kompozició, ker.

Család pirogránit

Akik Mezőturról indultak... Képzőművészeti kiáll. Mezőtur

Török János keramikus

A siklósi művésztelepen dolgozik

H. E.: Művésztelep a siklósi vár
tövében

Dunántúli Napló 1969 VIII. 29

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Török János ipari művész

szerepel az alábbi tárlaton

Horváth György: Pécs és Baranya megyei
Képzőművészek kiállítása a Nemzeti
Galériában

Magyar Nemzet 1969 ő. 13

MDK

Török János

Mai magyar kerámia kiáll. Siklósi várban,1968.
Janus Pannonius Muz.füzetei 14.

Az 1919-es emlékmű

Sétálnak az óvodások

▲
Török János pécsi tervező Az ördög és a nő című díszkerámiája

rokban aláme
arra gondolna
nyivel kényelm
sabb autón u
naton... Az
érzésüket azt
galmazzák. A
donosának és
azonnal alkalma
hogy a KGST autómárkáival
kapcsolatos véleményét is-
mertetni kezdje. Aztán várat-
lanul közbejön valami. A gép-
kocsivezető abbahagyja a fej-
tegetését és belefülel a motor-
zajba. Mintha valami... A
motor néhány pillanat múl-
va már rángat is egy kevé-
set. A vezető ekkor gázt ad
és közli, hogy valami piszok
mehetett a karburátorba, de
nyugalom, azonnal kifújatja.
Eredmény: a motor még job-
ban rángat, a kocsi furcsa,
ijedt ugrásokkal galoppba

gyar
gzik
mal,
elég

nacionáleja

A sárga színű, kis, apró-kerekű segélykocsikat megjelenésük után néhány nappal az országutak vándorai érthető okokból elnevezték sárga angyalnak. A sárga angyal fürge Steyr Puch márka, világviszonylatban ismert és kedvelt kiskocsi. Dinamikus tulajdonságai, jó gyorsuló képessége, tartóssága, szívóssága kiválóan alkalmassá teszi a segélyszolgálatra. A Magyar Autóklub apró mentőangyalai rutinos, régi „menők" a szakmában. A Klub Ausztriától vásárolta a kocsikat, ahol ugyancsak mint országúti segélykocsik működtek. A pécsi klub segélykocsija százezer kilométerrel érkezett, ami a bevált márka esetében kiegyensúlyozott férfikornak felel meg. A se-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1966 JUN 25.

1021

Kerámia a klinika éttermében

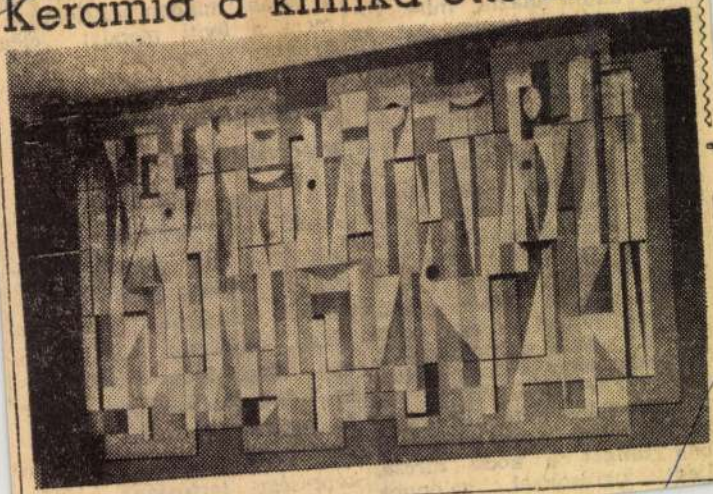

Impozáns környezetben, az új klinika hetedik emeleti ebédlőjében helyezték el Török Jánosnak, a Porcelángyár fiatal kerámiaművészének nagyméretű falikképét.

A kép két uralkodó komplementer színével, a kékkel és sárgával jól beleilleszkedik környezetébe.

napi torta

Bereg János ijedten hátrált, karja bénán a levegőben maradt:

— Mi... Micsoda???... Te!...

— A te tanításod. Nem ismersz rá a saját képletedre?!... Körülbelül úgy mondtad, nem, hogy az emberi fejlődés megduplázódási időszaka hatványsorban halad. Helyesen fejezem ki magam, tanár úr?... — heccelődött. — Hogy szaporulatban is, és tudományban és technikában is, valaha több ezer év kellett, amíg az a kevéske a kétszeresére nőtt; aztán a középkorban pár száz év, nemrég azonban már csak alig száz volt szükséges ehhez; most azonban már úgy nekirugaszkodtunk, hogy a technika mai állása negyven év alatt képes önmagát a duplájára emelni... Te úgy mondtad egyszer, hogy képes lenne erre tíz év alatt is, és ez azt jelentené, hogy tíz évenként minden kicserélődhetne, de az emberi fejeken belüli nehézségek és ráadásul bizonyos külvilági anyagi zökkenők miatt ez mégiscsak, istenem: *csak!* negyven év alatt megy, rettenetes!

Ha egy férfi csodálkozni kezd, menten elveszíti a hatalmát. Bereg János most nyíltan és őszintén csodálkozott:

— Nem számítottam rá... nem hittem soha, hogy... hogy figyeled...

— Hogy figyelek arra, amit mondasz? És hogy megjegyzem? Hogy gondolkozom is rajta netán... vagy hogy képes vagyok-e rá egyáltalában?... Mondjuk, arra legalább, hogy megjegyezzem...

— Nem... nem így... Csak azt nem hittem, hogy figyelsz.

— És mégis mondtad? Te, aki azon az első vágányon rohansz, azon a „tíz évesen"... nekem; ennek a gyengeségnek, akire vigyázni kell; aki majd negyven év múlva érlek talán utol. Azaz, hogy utol ugyan soha, hanem csak oda, ahol te ma vagy. De hol leszel te innen negyven év múlva!... Hogyan fogsz akkor, majd akkor vigyázni rám?!... Még jobban?...

— Ez más. Ez egészen más!... — védekezett, és egy tiltó gesztussal véget akart vetni ennek a kínlódó szócséplésnek. — Ezt már tisztáztuk egyszer!

— Tisztáztuk?!... Ez azt jelenti, hogy te kifejtetted a véleményedet. Bőven és ellenállhatatlan logikával a magad véleményét.

— Egyáltalában nem „csak" az én véleményem!

— De nem is mindenkié; próbáld tudomásul venni. Hallgasd meg, mit mondanak mások.

— Mások?!... Ez nagyon érdekes! Például mit?

— Például azt, hogy ez a két-vágányon futás... hogy ugyanis az egyik tíz év alatt, míg a másik negyven alatt képes... emiatt szürkülnek el egymástól, nem ismernek egymásra végül, idegenek... Cinikusság; hallottál már erről a divatról? Vagy ez a probléma nem a ti hatáskörötökbe tartozik?! — Sokáig ízlelte, morzsolta fogai közt a papírízű szót: ha-tás-kö-rö-tök-be... — Ez nem a ti találmányotok; ezt már a ti találmányaitok szülték!

— Ezt mondják?! — kezdte most elveszíteni a férfi a türelmét. — Mondják, és közben azért cinikusan vagy nem egészen úgy, de mindenesetre szépen elviselik, hogy százszor, ezerszer többen sétálnak táskarádióval a kezükben! És szegény szerencsétlenek gyönyörűen kibírják, hogy mosógép került haza, meg porszívó, meg hűtőszekrény, meg isten tudja már, mi minden!

— Csak megéri-e egy olyan sétálós rádió, meg az a sok vacak, ne haragudj; szóval megéri-e, hogy az apa végül ne értse a fiát, vagy ha jobban tetszik: a kétféle vágányon futó, az a bizonyos tíz éves azt a másik bizonyos negyven éveset?

Hirtelen abbahagyta, lefelé nyújtózott, hogy hegyes körmeivel elsimítsa combján a feszes szoknya gyűrődéseit. Még mindig nem dobta le az utcai ruháját, még mindig nem öltötte föl helyette a pongyoláját, elvégre a születésnapi tortát se kezdték még meg. Majd a fotelba süllyedt, nem akart a díványra ülni, nézte a férjét, várta a szavát, igen: várta a szavát.

Bereg János viszont igazán nem képzelte ezt a feleségéről, föltételezni se merte... Hogy ennyire figyelt rá!... Nem, még csak nem is puszta figyelemről van szó, dehogy! Elvégre az ember sokmindent mond, indulatból, tépelődésből, fölöslegesen, vagy csak azért, hogy kibukjon, a felszínre keveredjék, elmúljon... és természetesen annak mondja, aki jelen van. — Nem, ez sem igaz! Hiszen nem *neki* mondja, hanem előtte csupán, a jelenlétében — mert az ember társaslény, igen, amíg föl nem fordul, egyfolytában társaslény! — mondja, beszél, ágál, lamentál... — és valaki ül a sarokban, és az egészet megjegyzi!

Megjegyzi!

Raktározza!

SOLTRA ELEMÉR: ANYASÁG

Anya gyermekkel — Kidolgozottak, hogy lássam hatást keltsenek, s elég kö-
könyvtámasz

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., Üllői út 81
Telefon: 138-048, 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
Pécs

Török János

1021

1969. november 23. — Dunántúli Napló

MŰTEREMLÁTOGATÁS

TÖRÖK JÁNOS

Török János 13 éve dolgozik a Poncelángyárban. Négyszer nyerte el figuráival „Az év legszebb terméke" díjat. Két nagyobb megbízásos munkát készített eddig, a komlói általános iskola frízét és a 400 ágyas klinika ebédlőjének díszítését. A főiskolán Gádor István és Borsos Miklós tanították, onnan egyenesen a Porcelángyárba került, s több-kevesebb buktató és bukdácsolás után ma már önálló tervező, munkáit kiállításokon is lehet látni, de természetesen méginkább az üzletekben. Eozinfiguráit — például a Napimádót vagy a Hárfást — kedveli is a közönség, noha nem ama bizonyos „hagyományos" megoldásban készültek.

A gondok eleinte éppen ilyesmiből adódtak.

— *Magam is csináltam pár giccset* — mondja megnyerő őszinteséggel Török János. — *A csellós figura, talán látta is. A festés után egyenesen rémes. Tíz százalékos giccs.*

Mert a giccs bonyolult dolog, Török János szerint az a lényege, hogy „rossz hangulatot áraszt".

— *Kezdetben sok mindennel próbálkoztam, aztán úgy három-négy éven át eozinban dolgoztam. Most feltett szándékom, hogy megpróbálom a porcelánt. Nehéz ügy, úgy tűnik, világszerte kátyúban van ez a műfaj, nyugaton nagyjából megmaradtak a hagyományos, kissé szirupos megoldások mellett, mi pedig, noha a Porcelángyárnak ez fontos hagyományai közé tartozik, szintén alig műveljük. A jó porcelánhoz vezető út azért is nehéz, mert a kereskedelem eleve festéssel kéri, ezt keresik az emberek. Mármost a mázfeletti festésnek nincs szerves kapcsolata a szoborral, vagy bármi más porcelántárggyal, tehát nem jó. A mázalatti festésben pedig kicsi a színskála. Mégis ezt az utóbbi utat kell járni, és meg kell találni azokat a formákat, amelyek eléggé semlékosan vetlen hangulatúak ahhoz, hogy egy modern otthon megfelelő díszei legyenek.*

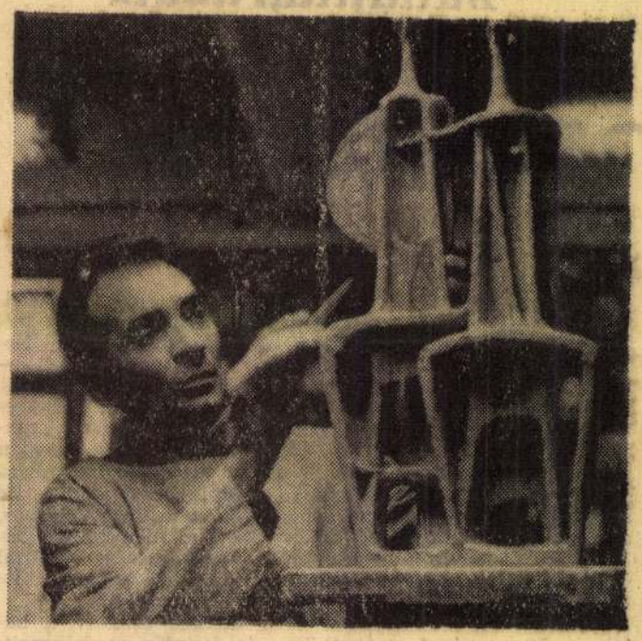

Török János az egyik alkotásán dolgozik

A tervek tehát a porcelánhoz kapcsolódnak, ehhez a nagyon ősi és nagyon kemény, mondhatni: gőgös anyaghoz, amely „kevés dolgot hagy magával csinálni". De a legújabb és féligkész művek még az eozin korszakban születtek. Így a siklósi alkotóházban készült tervek is, a Harcosok című, amely a végvári harcok hangulatát idézi, vagy az Anya gyerekkel című könyvtámasz, amely a kockákkal való játék eredménye. Siklóson készült a Két figura is, amely kissé a monumentalitásra tör, hasonlóan Török János sok más művéhez.

— *Nagyon szeretnék sok mindent nagyobban is megcsinálni* — vallja be — *ugyanis sokszor érzem, hogy a figuráim hordoznak valami, hozzájuk nem illő monumentális jelleget. Az újabb kisplasztikáknál már igyekszem ezt elkerülni, kicsiben gondolkodni, intimen fogalmazni, de azért sok gondolatom van, amit elkészítenék nagyobb méretben.*

A gyári munkán kívül, természetesen. Hiszen itt megvan a munkája, adottak a feladatai és lehetőségei. A műteremlátogatás azonban — a dolgok természetéből adódóan — a gyárban történt. Török János ugyanis csak itt dolgozik. Vágyálma egy akármilyen apró helyiség, egy pince, egy alagsori lyuk, bármi, ahová beépíthetne egy kemencét, behordhatná az agyagot és az állványokat, és egy széket is, amire néha leülne...

— *Szeretném megcsinálni, ha nem is jövőre, a budapesti kiállításomat. Ideje lenne előállni egy komolyabb anyaggal. De keveslem, amim van, vagyis amit ki mernék állítani. Mindegy: a jövő évi biennáléra már szeretnék alaposabban felkészülni, megvalósítani néhány elgondolásomat, ami a tizenhárom év alatt felgyülemlett.*

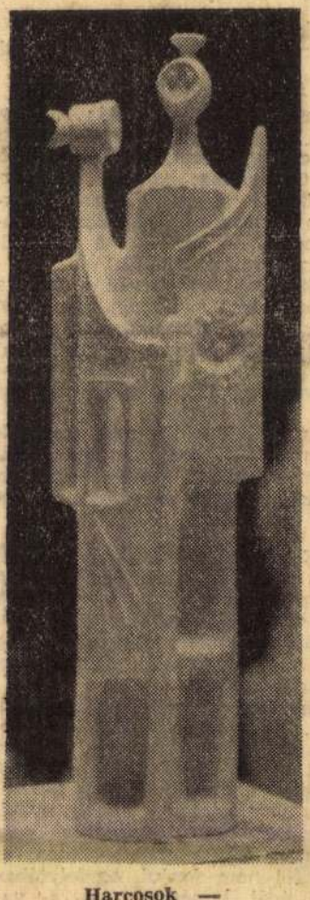

Harcosok — készülő eozinfigura

H. E.

CSÉRT

l, lapáttal építették az utat.
unka volt a köves, gyökeres
ni, megtisztogatni.
éltem — mondta Balázs Jó-
megtudtam, hogy nők jelent-
an láttam, hogy milyen aka-
rgalommal végzik az önként
. Nagyon elégedett vagyok a
l. Tiszteletem még csak nőtt,
an tett látogatásom alkalmá-
m velük és láttam, hogy apró,
celánokkal dolgoznak, a társa-
n viszont úgy csákányoztak,
k is dicséretére válna.
l is kitűnően vizsgáztak a por-

3-án a Vörös Csillag és a Baj-
brigád tagjai indultak a Me-
lmi munkára. Sajnos tűz ütött
Két brigád tagjai önfeláldo-
c a tűzoltásban. Nagyon veszé-
olt ez, mert a hetek óta tartó
tt a láng gyorsan terjedt. A
nyütt sikerült az erdőtüzet meg-
r jelentős, 4 hektár fiatal erdő
e ennél jóval több a tűz marta-
olna, ha a társadalmi munkára
idok nem segítenek az oltás-

ni munkát a brigádtagok mun-
zabad szombaton, illetve vasár-
. Eddig összesen 373 órát dol-
egy 10 ezer forint értékben.
méter 100—120 centi széles út
30 négyzetméter területet tisz-
az aljnövényzettől. Az elmúlt
legtöbbet dolgozott az Anna
a Tyereskova brigád. Vezetője:
é és Halász Ferencné.
'gy napot Pécsért" emlékérmet
lynek bronz fokozatát 100 óra,
át 150 óra, arany fokozatát 200

EMLÉKEZETI

Szeptember 1—2-án kerü
sor Hollóházán a BMG Debre
ceni Gyára és a Hollóház
Porcelángyár MHSZ Lövés
Klubja közötti verseny vissza
vágójára. Erre nagy szorga
lommal készültek mindké
gyár MHSZ-klubjai és ez me
is látszott az eredményeiker
Az 1972-ben megkötött szerző
dés óta ez volt a negyedik ta
lálkozó.

Ma már ezeket a verseny
ket nemcsak a két vállalo
MHSZ-versenyzői tartják szó
mon, hanem a párt gazdasá
gi vezetése és a szakszervez
vezetői is. A kapcsolat min
den találkozó alkalmával jo
ban elmélyül.

A versenyzők ismerik egy
más életét, eredményeit és ne
hézségeit is. Ehhez kétségté
lenül nagy segítséget adna
üzemi lapjaink, a Mestermun
ka és a Mezőgépgyári Dolgo
zó, melyet kölcsönösen elkül
denek egymásnak.

Az MHSZ-versenyek egybe
baráti találkozók is, ahol ké
nap alatt alkalom nyílik arr
hogy kölcsönösen megismerjé
az üzemben folyó termelőmun
kát, a szocialista brigádok éle
tét, a vezetők és versenyző
kicseréljék tapasztalataikat.
versenyzők és családtagjai
baráti kapcsolatot építsenek k
egymással. A legutóbbi talál
kozót is jó baráti légkör é
hasznos tapasztalatcserék jel
lemezték.

A BMG Debreceni Gyár

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Mestermunka

1977 OKT – 31

Török János

1021

Török János alkotása, az „Öreg hölgy látogatása", melyet a siklósi kerámiaszimpozionon készített
(Foto: Benkő)

s barátság
ezredessel

árhely címerével ellátott ha-nutartót, virágcsokrot — azon piros selyem szalagon: „Ha-zánkat felszabadító szovjet ka-tonáknak küldjük üdvözletün-ket. Egyetértés brigád".

Privolnyev elvtárs emlékei visszapergették a harminc év előtti időket. Elmondotta, hogy a háború óta Litvániában (tőlünk 3 ezer kilométerre) mérnökként dolgozik. Sok-szor felidézte emlékeit az 1944-es évekről, ennek is köszön-hető, hogy dr. Szabó Béla-val — aki akkor Székkutas jegyzője volt — harminc év után is jó barátok. Ő fogadta akkor a falu nevében Mali-novszkij marsall felszabadító csapatait. Nála voltak elszál-lásolva, innen ered a régi barátság.

Privolnyev elvtárs barátsá-ga, emlékei a mi emlékeink is. Elmondotta, hogy a város-ban, az üzemekben tett lá-togatásokkal szerzett tapasz-talatai azt a mély meggyőző-dést adják, hogy harminc év után is igaz barátokra talált Hódmezővásárhely lakói és az üzemek munkásai között.

Üresek a lelátók, pedig érdekes atlétikai versenyt rendeztek Vásárhelyen a gyáriak (Fotó: Lőkös)

Gyári atlétikai verseny

Gyári atlétikai versenyt rendezett a FIM Alföldi Porcelángyár tömegsport-munkabizottsága 1974. július 27-én a Városi Stadionban. Nőknél és férfiaknál 7 számban lehetett benevezni.

A női mezőnyben különösen jó formában versenyzett Ábel Franciska, aki a hét számból öt I. helyezést és egy II. helyezést ért el. Eredményesen szerepelt Tóth I. Erzsébet is, aki egy II. és négy III. helyezést ért el.

Női eredmények:
Gránátdobás: I. Ábel, II. Buzás, III. Tóth I.
Távolugrás: I. Bordás, II. Ábel, III. Tóth I.
Magasugrás: I. Ábel, II. Bordás, III. Tóth I.
Súlylökés: I. Ábel, II. Tóth I, III. Ábrahám.
Futás, 100 m: I. Ábel, II. Ábrahám, III. Tóth I.
Futás, 400 m: I. Ábel, II. Gulyás, III. Tóth I.
Futás, 1500 m: I. Gulyás, II. Baranyainé, III. Tóth II.

A férfi mezőnyben jó formában versenyzett Barta Imre, aki három számban I. helyezést ért el, Vecsey Tibor, aki egy számban I., három számban II. helyezést ért el.

Férfieredmények:
Gránátdobás: I. Forgó, II. Vecsey, III. Kiss.
Súlylökés: I. Rakonczai, II. Vecsey, III. Banga.
Távolugrás: I. Kiss, II. Vecsey, III. Forgó.
Magasugrás: I. Vecsey, II. Kiss, III. Forgó.
Futás, 100 m: I. Barta, II. Sebők, III. Banga.
Futás, 800 m: I. Barta, II. Bányai, III. Molnár.
Futás 5000 m: I. Barta, II. Marton, III. Molnár.

A díjakat Baranyai Antal KISZ-bizottsági titkár adta át a helyezetteknek.

Bordás Margit

HONVÉDELMI NAPOK

Debrecenben és Hollóházán

Három évvel ezelőtt együttműködési szerződést kötött a Budapesti Mezőgazdasági Gépgyár Debreceni Gyárának MHSZ *„Szőnyi Márton"* lövész klubja és a FIM Hollóházi Porcelángyár MHSZ lövész klubja. Azóta évenként két alkalommal honvédelmi nap keretében találkoznak egyszer Debrecenben, egyszer Hollóházán a két klub versenyzői és vezetői.

Az ez évi első honvédelmi napra 1974. augusztus elején került sor Debrecenben. A vállalat részéről *Oláh István* főmérnök üdvözölte a vendégeket. Beszédében többek között kiemelte azt a baráti kapcsolatot, ami a két vállalat MHSZ klubjai, szocialista brigádjai között kiépült. Mindkét vállalat párt, gazdasági, szakszervezeti, KISZ-vezetői támogatják a nemes versengést, mert úgy érzik, hogy erre szükség van, a napi munkából kikapcsolódást, felüdülést jelent, ugyanakkor honvédelmi érdekeket is szolgál. *Szabó István* szb-titkár a szakszervezet részéről, *Baji Balázs* az MHSZ Debrecen városi vezetősége részéről üdvözölte a vendégeket. A hollóházi elvtársak nevében *Kiss Ferenc* értékesítési osztályvezető köszönte meg a kedves fogadtatást.

A hollóházi vendégek ezután gyárlátogatáson vettek részt, majd találkoztak az MHSZ szocialista brigádok vezetőivel és tagjaival, ismerkedtek munkájukkal s a kongresszusi versenyben eddig elért eredményekkel. Meglátásuk az volt, hogy nagyon hasznos tapasztalatokra tettek szert.

Délután az MHSZ városi lőterén mérte össze tudását a két vállalat lövészcsapata. Az eredmények azt bizonyítják, hogy jó volt a csapatok felkészülése és küzdeni tudása. Bevált a hollóházi csapatban a fiatalítás, új tehetségek tűnnek fel, akik minden bizonnyal, ha továbbra is hasonló lelkesedéssel járnak az edzésekre, akkor sok örömet fognak szerezni Hollóházának.

Eredmények: A 30 lövéses összetett felnőtt férfi, csapatban: I. Hollóházi Porcelángyár. Egyéniben: I. *Csiki Lajos*, Debrecen, II. *Haluska István*, Hollóháza.

A 30 lövéses összetett ifjúsági, csapatban I. BMG Debreceni Gyára. Egyéniben I. *Bosnyák Károly*, Debrecen, II. *Bajusz István*, Debrecen.

A 10 lövéses felnőtt férfiben: csapatban I. BMG Debreceni Gyára, egyéniben: *Balla Imre*, Debrecen, II. *Hercz Vilmos*, Debrecen.

A 10 lövéses ifjúsági csapatban: I. BMG, Debrecen. Egyéniben: I. *Balla Attila*, Debrecen, II. *Söregi Sándor*, Hollóháza.

A 110 lövéses női csapatban: I. BMG Debrecen. Egyéniben: I. *Menyhárt Ilona*, Hollóháza, II. *Kiss Éva*, Debrecen.

Este a versenyt baráti vacsora követte. Majd vasárnap mindkét vállalat versenyzői megtekintették a tiszthelyettesek avatását, délután pedig a Nagyerdei Gyógyfürdőt.

A visszavágóra augusztus 31-én kerül sor Hollóházán.

Borköles Jenő
MHSZ-titkár, Debrecen

Házi bajnokság

Az Alföldi Porcelángyár szb tömegsport bizottsága által kiadott I. félévi kispályás labdarúgó-bajnokságra benevezett 40 brigád 28 csapattal. Összesen kétszázkilencvenketten, ebből ötvenegy nő, kétszáznegyvenegy férfi.

A fordulók eredményesen zárultak.

MESTERMUNKA
A Finomkerámiaipari Művek dolgozóinak lapja
Megjelenik kéthetenként, szerdán
Felelős szerkesztő:
RACZNE VINCZE ETA
Szerkesztőség:
1106 Bp X., Tárna utca 4. I. em. 38
Telefon: 274—596
Vállalati telefonon:
475—596/298-as mellékállomás
Kiadja: a Hírlapkiadó Vállalat
Bp. VIII., Blaha Lujza tér 3.
Telefon: 343—100
Felelős kiadó: Csollán Ferenc
Terjeszti a Magyar Posta és a gyárak sajtófelelősei
SZIKRA LAPNYOMDA, Budapest

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 AUG 20

Mestermunka

Török Jakos keramikus.
1021

Török János világa

Honnan csöppentek ide ezek a furcsa porcelánfigurák? Elhízottak, groteszkek, komikusak, esetlenek és esendők. Miféle világ a művész, *Török János* világa? Nézem a *Filozófust*, *Napóleont*, *Vilmát*, a *Három Grációt*, a *Cirkuszt* és a többieket. Hol van itt a szépség, amely rápillantásra már megragadja az embert, amikor az emberi test tökéletes anatómiai vonalai felrajzolódnak látásunkon keresztül agyunkban? Nem találom azt a fajta esztétikumot, amelyet egy karcsú aktfigura láttán a vonalak, a felület szemlélete nyújt. Tehát valahol a mögöttes területeken, mélyebben kell keresni az esztétikumot *Török János* műveiben.

Ez indít arra, hogy újra és újra visszatérjek a pécsi kerámiakiállításnak abba a termébe, ahol a művész nevezetes figurái kaptak helyet. (Felirat jelzi, hogy első díjat nyert velük.)

Ez indít arra is, hogy magához az alkotóhoz forduljak, ismerkedjem munkásságának korábbi szakaszaival.

Török János ahhoz a középnemzedékhez tartozik, amely az ötvenes évek elején indult el pályáján, amikor a legszegénybb néprétegekhez tartozó tehetségek felkutatása, kimüvelése központilag irányított feladat volt. A mezőtúri fazekasmester keresztfia a kerámia világából is hordozott néhány élményt magával akkor is, amikor felserdült ifjúként kocsikísérő, rakodómunkás volt, vagy éppen a művészi érdeklődés furcsa megnyilvánulásaként elhatározta, hogy szobafestő lesz.

Akkor negyvenkilencben ahhoz a szállító vállalathoz is felhívás érkezett, ahol dolgozott: küldjék a tehetséges fiatalokat főiskolára, egyetemre. Így került előbb szakérettségire és 1951-ben az Iparművészeti Főiskolára.

Természetes, hogy egy diák nem vonhatja ki egyhamar magát mesterei stílusának, egyáltalán, a főiskolán uralkodó stílusnak a hatása alól. *Borsos Miklós* szobrászművésztől négy éven át tanult rajzot, mintázást. Más tárgyakból *Gádor István* és *Lőrincz Győző* tanítványa volt.

A főiskola hatása érződik az első pályaszakasz lírai-realista alkotásain. Egyik legszebb emlék ebből az időből a *Korsós fiú*. —

— Amit csináltam, hittem benne. Enélkül szerintem nincs is alkotó tevékenység. Közben a gyárban más irányú feladatot is kaptam az ötvenes évek végén, *Fekete Jánossal* együtt. A domborműves plasztika műfajához tartozott ez a munka, a Mátyás templom kapubélésének mintázása. Azután az Iparművészeti Múzeum gerincén lévő pirogránit szobrok újramintázása következett. Két év elteltével már törekedtem elszakadni a főiskola hatásától. A piros eozin lehetőségei ragadtak meg...

Tudjuk, hogy az eozin a lágyan ívelő felületeken érvényesül igazán. Ezért figyelhetjük meg a formai egyszerűsödést az olyan alkotásokon, mint a *Furulyás*, a *Gondolkodó*, a hatvanas évek elejéről a *Hárfázó* és a *Napimádó*, később az ugyancsak ismert csőfigurák (zöld eozinok).

Ezután hullámvölgy következett *Török János* művészi pályáján, körülbelül a hatvanas évek közepétől a végéig. A keresés, kutatás időszaka. Úgy érezte, amit eozinnal el lehetett érni, elérte. Legtöbb alkotását sorozatban gyártották, de az újabbakra már nem volt gyártási lehetőség, és a piac is telítődött. Lám, ilyen prózai tények mennyire hatnak (visszahatnak) a művészi munkára! A hetvenes évek elején az edénytervezés területére is kirándult, és nem is sikertelenül. Az igazi vonzás azonban továbbra is a kisplasztika maradt. De mit? És hogyan tovább?

Most érkeztünk el a „kavicsfigurák", a „krumplifigurák" világához.

— Az alapelv az, hogy a porcelánfigurák sohasem lehetnek monumentálisak. Legyen intim hatásuk, emberközelségük, legyenek a belső enteriőr alkotórészei. Ezt a közvetlenséget akartam megteremteni a kavicsfigurákkal. A fény miatt sima alaptestet képeztem eleve porcelán masszából. Rájöttem, hogy ennek így márványhatása van, s ekkor szinte improvizációszerűen ráraktam az ember vonásait. Így születtek meg az egyetlen alaptest által meghatározott lehetőségekből a különböző karakterek. Például *Napóleon*, *Vilma*, a *Filozófus* eltérő jellemek azonos alaptestből kiindulva...

Korsós fiú

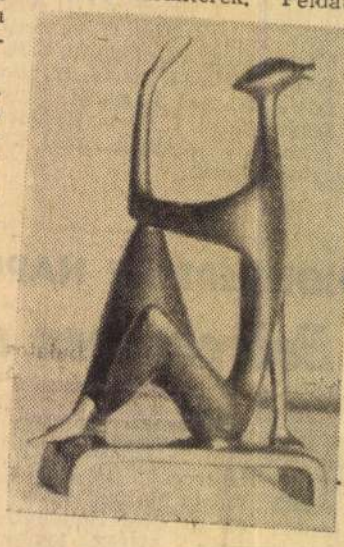

Napimádó (eozin)

A megértéshez csak gondolkodva, vívódva juthat közelebb az ember. Mintha csak azt mondaná ezzel a művész: van bennünk, emberekben valami közös, valami azonos, amely összekapcsol, miként a figurák alapteste, azonos. Mégis más-más jellemek vagyunk, eltérő, egyéni sors mindannyiunk sorsa. Az ember, az egyén önmagában megismételhetetlen. Mint ahogy nincs két teljesen egyforma *Vilma* se. Mert a jellemet tükröző arc vonásait nem kész formába öntve kapjuk meg sorozatban, hanem külön-külön formálja meg a művész. Így minden figura bizonyos fokig egyedi alkotásnak minősül a látszólagos egyformaság ellenére.

Lassanként feltárulnak a titkok előttünk. *Török János* fanyar humora átsugárzik ezekbe a kis figurákba, megtestesül bennük. Ezt azonban csak az a néző fedezheti fel, aki nemcsak azt látja, hogy milyen kövér ez a figura, nem is szép a teste, hanem a forma mögé lát, átgondolja, hogy például a kiöregedett artisták milyen szánandó módon keresik meg a kenyerüket (*Cirkusz*). Micsoda mutatványokra kényszerül az ember néha! (Emlékezzünk csak *Fellini Országúton* című megrázó filmjére.) Hajdani szépsége tudatában milyen büszke tartást, milyen arckifejezést vesz fel az öregedő *Vilma*? Milyen groteszk, egyszersmind emberi ez a büszkeség!

Cirkusz

(Fotók: Benkő)

Erről van szó. *Török János* művészete valóban művészetté egyszerűsödik, és tartalmában egyre inkább mélyül, összetetté válik. Jelenleg ennek vagyunk tanúi.

NAGY ALBERT

A komlói tizenegy jól mutatkozott be a pécsi közönségnek, és itt is a csatársortól láttunk néhány jó megoldást.

A röplabda téli teremkupa elmúlt fordulójának eredményei

1. Keszü—Pécsi Bányász II. 43:37, Tanárképző—Keszü 0:2, Gépipari—Széchenyi 69:20, PEAC II.—Nagy Lajos Gimnázium 38:38, Szigetvár—Leöwey 11:45, Ifjúsági válogatott női—Gépipari férfi 20:42, PEAC II.—Gépipari 37:17, Janus I.—Szigetvár 56:11, Gépipari—Dózsa 2:0, Tanárképző—Pécsi Bányász II. 57:39.

PÉCSI SZÉNBÁNYÁSZATI TRÖSZT

villany-szerelőket és lakatosokat

állandó munkára

...ont, gitárt, rádiót, vil... ...vát, harmo... ...gépet veszek Rákóczi út

...kos szőlő át ...ató épülettel. ...ődni: Felső... ...V. út 35 sz.

...zoba, kony... ...mrás, kertes

...tésre tettek szert, amit mindké... félidőben megtartottak és vég... eredményben megérdemelten győ... tek. Góldobók: Reiner, Bárdfa... 6—6, Brassói 4, Hetényi 3, Pfeif... fer 2, illetve Nábob 7, Kovács ... Weininger 4, Appelczopffer 2, Csi... kós.

További eredmények: Nők I... osztály: Sellye—Pécsi Dózsa 6:... (4:3), Pécsi Bányász II.—Máro... 12:6 (5:4). — III. osztály: Bóly-Pécsvárad 7:6 (4:2). — IV. osztály Szentlőrinc—V. Meteor III. 6:... (3:0). — Férfiak, II. osztály: Ból... —Sellye 15:10 (7:5). — III. osztály

Magyarország

Az AFP jelentése a vasárnap délutáni casablancai Magyarország—Marokkó válogatott mérkőzés... ről:

MAGYARORSZÁG: Ilku — Mát... rai, Mészöly, Sárosi — Solymosi, Sipos — Rákosi, Göröcs, Albert, Tichy, Fenyvesi dr.

MAROKKÓ: Beggar — Salah, Amar, Mekki — Tibari, Zynaja — Mokhtatif, Mustapfa, Mamari, Mohamed, Baba.

A magyar válogatott győzelme nem volt meggyőző. A 2:1-es gól... arány nem fejezi ki hűen a játék képét, mivel a második félidőben a marokkóiak voltak fölényben.

A magyarok jól kezdték a játékot és az első 15 percben fölényben játszottak. Gólt is szereztek a 4. percben a gyors Fenyvesi ...

Török János szobrai

A másik kiállítást a Janus Pannonius Múzeum Káptalan utca 2. szám alatti helyiségében nyitották meg vasárnap. Ezen Török János fiatal szobrászművész alkotásai kaptak helyet.

A szobrok egy része közvetlenül emlékezteti a látogatót arra, hogy Török János a Porcelángyárban dolgozik, terveinek jó része hófehér, csillogó porcelánfigurák sokaságában ölt testet. Talán így lesz egy kicsit a szoborból figura, így vész el a mozdulatok fifejező ereje, szépsége, s válnak fontosabbá az alakhoz kapcsolódó, kísérő tárgyak, kellékek. A *Galambos lány* és a *Nő vázával* című szobroknál érezhető ez leginkább. Természetesebb, kedvesebb a *Copfos lány* és a *Nyugalom* című alkotás.

Más a helyzet Török János elvontabb tartalmat kifejező vagy legalábbis erre törekvő szobraival, amelyeknek egy része, jellemző módon, csupán a „Térkompozició" címet viseli. Az ülő és fekvő figurák kidolgozott részletek helyett csupán a mozdulatok vonalát, lényegét, jellegét igyekszenek kifejezni. Erőteljesebb mozdulattal ül például az a figura, amely mindkét kezét térdén nyugtatja, elereszkedettebb, bágyadtabb az, amely egyik karját oldalt ejti, valami súlyosabb és fáradtabb érzelem árad abból a figurából, amely térdére könyökölve, előre dőlve ül. Ezek a figurák láthatóan kísérletező szándékkal születtek, s talán kiszabadulásképpen, kiegyensúlyozó céllal is.

A fiatal művész szobrait érdemes megnézni mindazoknak, akik figyelemmel kísérik a mai művészek kibontakozását.

(h. e.)

Dunántúli Napló 1963
19 III. 5

Naiv művészek kiállítása

TÜNDÉRI REALITÁS és spontán képi gondolkodás

Kortárs naiv művészek munkáiból nyílt kiállítás Győrött, a *Bartók Béla Megyei Művelődési Központban.* A *Győri Nyár* nemzetközi kulturális fesztivál keretében bemutatott tárlat mintegy hetven festményt, szobrot, faragványt vonultat fel. Az alkotók hazánk különböző szegleteiben tevékenykedő művészek, akik saját örömükre, környezetük biztatására vettek a kezükbe ecsetet, vésőt, hogy megörökítsék az őket körülvevő világot. Tizenketten mutatják be műveiket az érdeklődőknek. Valamennyiüknek volt már egyéni kiállítása és csoportos bemutatkozása, s legértékesebb munkáikat a kecskeméti Naiv Művészek Múzeuma őrzi.

Többnyire egy végigdolgozott élet után, saját örömükre, családjuk, közvetlen környezetük biztatására, gyermekkori emlékeik újraélésére, tartalmasabb, szebb élet reményében kezdtek el festeni, faragni ezek a művészek. Valóságismeretük az ábrázolt világ belülről fakadó ismeretén alapul. A hagyományos magyar paraszti életet, a falvak életét – ünnepeivel és szokásaival együtt – éppúgy megtaláljuk a műtárgyakban, mint a nagyvárosi élet okozta feszültséget és elvágyódást. Birtokolják a jelent és a múltat – lélegzetelállító közvetlenséggel és nyíltsággal, olykor keserű szomorúsággal. Azokat az életjelenségeket festik, faragják, amelyek számukra általános emberi értékeket, hétköznapi morált, esztétikai mércét jelentenek.

A tárlatot a párizsi Magyar Intézet, a stuttgarti Magyar Kulturális és Tájékoztatási Központ, illetve a berni nagykövetség megbízásából állította össze a Magyar Művelődési Intézet. Anyagát Franciaországban és Németországban már láthatták a képzőművészetek kedvelői. Győrött július 5-ig tekinthető meg, azt követően az ország különböző művelődési házaiban mutatják be a tárlatot.

W. K.

SZÜK ÖDÖN felvételei

Dr. Gombkötőné Tóth Ilona: Legénytánc

Török János: Lakodalom

Holland–magyar dialógus

Jan Baetsen festőművész és Ézsiás István szobrászművész tárlata

Konstruktív téralkotás

„... minden alkotómunka téralkotásra törekszik ..." – mondja *Walter Gropius.* De, hogy mi a tér és hogyan hozhatjuk létre, erről a győri Műcsarnok mostani kiállítása is tanúskodik.

Két ország polgára állít ki műtárgyakat a közös gondolkodás, művészeti, filozófiai párhuzamokkal, csatlakozási pontok keresésével Győrött, a Műcsarnokban. Előzmények: a századelő Nyugat-Európája és Kelet-Európa paralel szellemi törekvései. A holland–magyar kapcsolatok évszázadokra nyúlnak vissza. Az I–II. világháborút követően magyar gyermekek kaptak önzetlen szeretetet holland családoknál. Őszinte kötődésük már akkor létrejött, amikor Magyarország felől a határok még átjárhatatlanok voltak.

Tavaly magyar művészek állítottak ki és voltak vendégségben hosszabb ideig Hollandiában, és volt egy győri művész is közöttük. *Most itt Győrben egy holland festőművész és egy győri szobrász keresi a dialógus lehetőségét,* a nemzetközi egyetemes vizualitás nyelvén, a képzőművészet eszközeivel. Miért pont Győrben – egyrészt az előbb említett kapcsolat miatt, másrészt azért, mert a '70–80-as években ebben a városban a művésztelep szervezésében a város segítségével történt jelentős program és nyitás a modern művészetek felé az európai felzárkózás lépéseként. Az új geometria, hard-edge, az új konstruktivizmus, minimal-art concept stb., akkor aktuális áramlatok és tehetséges képviselői jelentek meg Győrben. Azóta közülük egyik művész Győrben maradt és a most június 20-án nyílt *Nemzetközi Művésztelep vezetője* lett. Kiállított a duisburgi Wilhelm Lehnbruck Múzeumban, Hollandiában, Hengelóban és legutóbb a Szombathelyi Képtárban és a Kassák Múzeum MADI-kiállításán. A Zalaegerszegi Művésztelepen került barátságba egy „szellemi rokonnal", *Jan Baetsennel,* így nem véletlen a győri dialóguskiállítás, mely a teremben folytatódik térben is a síkkompozíciók, festmények és térplasztikák között. Jan Baetsen festővé a maastrichti Jan von Eyck Egyetemen töltött évek után expresszionista festményekkel vált. Az autentikus festői nyelvezethez hamar eljutott – a Piet Mondian nevével fémjelzett XX. századi holland progresszív képzőművészet hatása ebben az érési folyamatban csak segítette. A tradicionális táblaképfestészet reprezentánsaként is tisztelhetjük a most Győrben kiállító holland művészt. Ugyan nem áll szándékában az optikai látható, felismerhető világ „lefestése", mégis az itt kiállított képei – mint a beszélgetés során elmondta – alapimpressziója a kikötő, a tenger, a Gébárti tó, vagy éppen egy tulipán – absztraktsorozat képei.

Megnyitó beszédében *Novotny Tihamér,* Jan Baetsen képeinél még a szentendrei festészet hasonló törekvéseihez talált párhuzamokat. Tulipánmotívumai, vagy toscanai táblaképei olyan konzekvens lírai absztraktok, melyek egy érzelmesebb kelet-európai művésznek is becsületére válnának. Hasonló gondolatokat kelthetnek a látogatóban, még a felületesebb szemlélőben is a holland és magyar művész nagyon érdekes, közös produkciói.

Mindkettőjüknél 20–25 éves, azonos európai gyökerekből és progresszív tradíciókból táplálkozó művészi tevékenység van.

Saját ars poeticájukat, vizuális jeleiket, jelentéseiket autentikusan alkalmazzák műveikben. Ahogy az architelektuális elemek megjelennek műveikben – az analízis – és a szintézis fegyelmezett céltudatos művészekről árulkodik.

Vagy mint *Ézsiás* fogalmaz: *minden munkám hosszú belső fejlődési folyamat eredménye,* melyet egészen a tárgyi megvalósulásig csiszolgatok magamban. Egyáltalán más-más kontextusban is létrejöhet – a plasztika –, de a racionális rendezői elv mellett spontán motivációk is jelen vannak.

Röviden erről szól esztétikai értelemben *Jan Baetsen* és *Ézsiás István kiállítása a győri Műcsarnokban.*

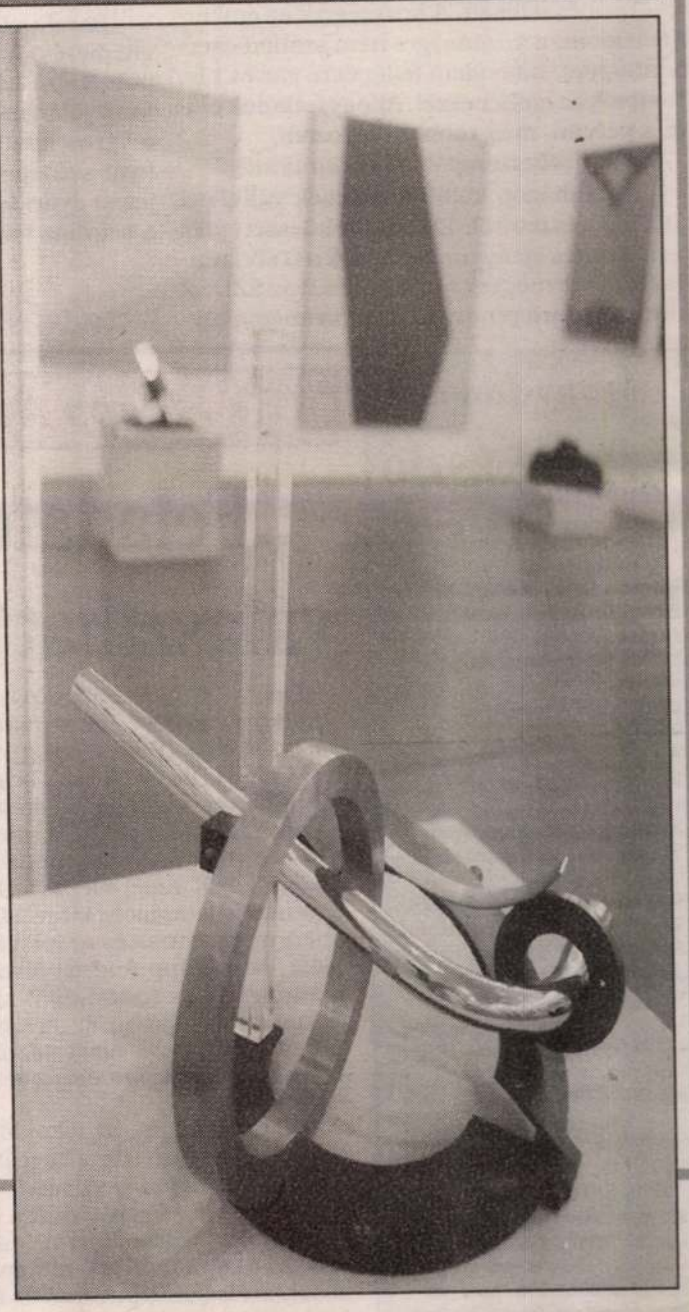

JEGYZET

Hogy ki, és mi mindent élt fel: magánügy. Ki álmait, ki vágyait, ki az ősöket, ki az unokákat, hagyjuk (illetve ne, de erről majd alkalomadtán). Mindenesetre győztünk megint (és újra veszítettünk), éltünk tovább, szendén, szűziesen, mintha mi sem történt volna: mintha a másik volna a rossz, mintha sodródnánk. (Mi magyarok – gyanúm: imádunk az árral és aztán rákenni.)

Lőttyös indulatok (Ady–Móricz), megazisten komámasszony! Újra itt tartunk (Rousseau?), előttünk a múltak vésze. Előttünk a népakarat, előttünk a sorsunk, piszkos lapokon, maszált nyomtatásban. Fogy az akarat, nő a teher, nő a pálma alatt. Nem kell persze tudomásul venni, de attól még él, létezik, élni akar és mi nem akarjuk. A fák dőlnek, az erdő fogy, a levegő kevés (metafora), de egye meg a fene: indulatból, lőttyösen. Át/túléltünk, itt vagyunk, hangyák a hegyek, mozognak, vicsorognak, de mi is. A kenyér, a segély, ej tyúkanyó ! Majd jön atyuska és bólint (vagy nem), segít (vagy nem), megvált (vagy csak ígér). Megmérettettünk, és ennyinek találtattunk. Maradjon titok sajátunk, legyen kire fogni, mindegy, ki velünk, de lehetünk majd ellenünk. Fél év, egy év egyre megy. Habzik a sör és habzik a száj (ki tudja, hol lakott itt Vörösmarty Mihály). A díszegylet a pulpituson, szava mint a méz, apró méhek milliói dongják körül (számuk egyre több). A herék boldogok, a bibe aszott. Előttük a szirom, mögöttük a trágya, mögöttük a gödör, előttük a csúcs. (Persze nyelveket sem ártana tudnunk.) Magatoknak főztétek, együk meg. Csípős, paprikás, sűrű: afféle magyaros.

Aztán mélabú és csömör, szelíd róka, vasvödör, kútágalja, teteje, bor a magyar istene. Beszél és hallgat, meggyőz és vádol, sikít és sápad, egy az Isten. Mert éjfélkor már zöld a kék, szép a sohasemvolt, kín a gyönyör és tompa az éles. A kés ragyog, a markolat csodás, a halál távoli. Ma véget ért egy rossz álom, holnap kezdődik újra. Ma legyőztem a szörnyet, holnap újra felfal. De a ma és holnap között lélek él, eszmél és szaporodik, aztán lehull és darabokra fröccsen. Ma az enyém, holnap a tiéd, aztán mindenkié, aztán senkié, ez az élet rendje. Irigy vagyok; megtehetem, önző vagyok; megtehetem. A világ egyszerű. Eltelik 60–80 év és elfogy a tét: soha meg nem játszottuk legjobb lapjainkat, mindig csak blöfföltünk, mindig másra hivatkoztunk, mindig mentesültünk hülyeségeink alól: jó kis élet volt.

Holnap felébredünk és emlékeinkből szobrot öntünk magunknak: ezek vagyunk, hiú, törékeny, hitehagyott, öntelt rabjai a kasnak.

NÉMETH D. LÁSZLÓ

RUDH HUNGARIA Kft.

Egy dinamikusan fejlődő nemzetközi kereskedelmi konszern

győri központjába keres olyan, 30 éven felüli férfi vezető munkatársat,

aki munkájára igényes, a kereskedelemben igazolhatóan nagy vezetői gyakorlattal bír, kész Magyarország egész területén utazni és perfekt németnyelv-tudással rendelkezik.

Gépkocsi szükséges.

Időpontegyeztetés végett kérjük hívja fel Szalontai Katalint a győri 316-891-es telefonszámon. Érdeklődés kedd kivételével mindennap 8 és 12 óra között.

(30444/2/1H)

TÖRÖK János festő

Szent László-díjas győri polgárok

Bellai Eszter:

„A közönség a szívébe zárt”

– Ön Győr város önkormányzatának Szent László-díját kapta. Ebben, a művészi munkájának elismerésén túl más is meghúzódik. Azt gondolom, győri közszereplését is elismerik ezzel a kitüntetéssel.

– A tizedik évadot töltöttem el a győri társulatnál. Úgy érzem, befogadott a város, elismerik a művészetemet. Jóleső érzés, hogy várnak a szerepekben, kifejezetten engem kérnek a Családi Intézet, a vállalatok, a különféle jótékonysági estek rendezvényein. Már tudom azt is, hogy a United Way december 5-i gálaestjén is fellépek, képviselem a várost. Ezekből a felkérésekből érzem, a közönség a szívébe zárt, várják, hogy énekeljek nekik. Elég sűrűn csörög a telefon a lakásomon, semmit sem szoktam lemondani.

– Az elmúlt években csinált-e valamit másképp a pályán, mint korábban?

– Természetesen. A korral érik az ember. Azt tudom, a közönséget nem szabad cserbenhagyni, ha engem fellépésre vár és hív. Tartozik az ember ezzel. Ahogy haladok előre a pályán, még többet dolgozom.

– Az ön közszereplése példamutató.

– A színházon kívüli fellépések vállalása tudatos részemről. Ez a fajta közszereplés természetes igényem. Nemcsak a GYIVI rendezvényére megyek el, de például az SZDSZ kampányzáró rendezvényére is engem hívtak, ahová szintén szívesen mentem. Ez a magatartásom és hozzáállásom marad a jövőben is, ha felkérnek városi rendezvényeken való részvételre.

– Egy színész elismerése azt mutatja, hogy abban a városban figyelnek a kultúrára, fontos az önkormányzatnak. A Győri Nemzeti Színház operaénekesnője hogyan látja mindezt?

– Rendkívül jóleső, nagyszerű érzés ez az elismerés. A megbecsülést jelzi a most kapott Szent László-díj. Sok gratulációt kaptam, jó érzéssel vették a telefonálók, hogy a város odafigyel a munkámra. Bár baranyai születésű vagyok, de úgy érzem, teljesen győri lettem. Kötődöm a városhoz és a színház közönségéhez.

PASS ANDRÁS
Fotó: SZÜK ÖDÖN

Dr. Haffner Zsolt:

„A város elismerése különösképpen kedves nekem”

Győr város közgyűlése a közelmúltban zárt ülésen döntött a Szent László-díj odaítéléséről, melyet hétfőn ünnepi díszközgyűlésen vehetnek át a díjazottak a városháza dísztermében. A négy kitüntetett egyike *dr. Haffner Zsolt, a Petz Aladár Megyei Kórház neurológiai osztályának vezető főorvosa*, az orvostudomány kandidátusa, akit arra kértünk, beszéljen munkájáról és azokról a vonzalmakról, melyek a városhoz kötik.

– Rendkívül meglepett ez a kitüntetés és megtiszteltetés számomra. Xenophón azt mondta: legkedvesebb zene füleimnek, ha dicsérnek. Ez valóban így van, de ettől függetlenül azt gondolom, a Szent László-díj azon munka elismerése, melyet eddig az osztály közösen végzett. Zavaró e kitüntetésben, hogy személyre szól, miközben teammunkát jutalmaz vele a város. Munkatársai nélkül – beleértve orvosokat, ápolónőket – senki nem érhet el jó eredményt. Én úgy tekintem ezt a díjat, mint kollektív kitüntetést. Ami a városhoz való kapcsolatomat illeti: itt születtem, itt jártam iskolába és mikor kineveztek Győrbe, úgy éreztem, hazatérek. Az ember születetten lokálpatrióta, főleg akkor, ha az ifjúsága is ahhoz a városhoz köti, ahol él.

– Mint ideggyógyász főorvos mit tart a legfontosabbnak az osztály munkájában?

– A csapatmunkának köszönhetően az osztály jól működik, profilja van, a részterületeken számos újítást hozott, és az egészségügyre jellemző elnyomott helyzetben is relatíve korszerű. Ez jó érzéssel tölt el.

– A szakmai elismerésekhez képest az ön számára mennyiben jelent mást a város kitüntetése?

– A város elismerése éppen kötődéseim miatt kedves nekem. Szeretem Győrt, s ami itt történik, az mindig fontos szerepet játszott az életemben. Az a kitüntetés, amit a város ezért nyújt – és köszönet azoknak, akik rám gondoltak odaítélésekor – különösen jólesik, bár mondják azt is, hogy a korosodás biztos jele, ha az embert kitüntetik.

– Tanár úr! Ha jól tudom, nem tud részt venni a díjátadó ünnepségen. Milyen kötelezettségei szólítják el?

– Június végén Barcelonában rendezik meg az Európai Neurológiai Társaság negyedik kongresszusát. Abban a szerencsében részesültem, hogy ott lehetek. Ezért – sajnálatos módon – nem vehetek részt személyesen az ünnepségen.

KESZEI L. ANDRÁS
Fotó: HANIS VIKTÓRIA

Arany János:

Szent László

Legenda (részlet)

Monda Lajos a nagy király:
Eredj szolgám, Laczfi Endre,
Küldj parancsot, mint a villám,
Köss nehéz szablyát övedre:
A tatártól nagy veszélyben
Forog Moldva, ez a véghely:
A tatárra veled menjen
Tízezernyi lófő székely.

Kél Budáról Laczfi Endre,
Veszi útját Nagy-Váradnak;
Kölestermő Kunság földén
Jó csatlósi áthaladnak;
Várad kövecses utcáin
Lovuk acél körme csattog,
Messzefénylik a sok fegyver,
Messzedöng a föld alattok.

Hogy elértek Nagy Váraddá,
– Vala épen László napja –
Keresztvízre áll a vad faj,
Laczfi lévén keresztapja.
Összegyűl a tenger néző
Hinni a csodába, melyet
Egy elaggott, sírba hajlott
Ősz tatárnak nyelve hirdet:

„Nem a székely, nem is Laczfi,
Kit Isten soká megtartson;
Hanem az a: *László!*
László!
A győzött le minket harcon:
A hívásra ő jelent meg,
Vállal magasb mindeneknél,
Sem azelőtt, sem azóta
Nem láttuk azt a seregnél.

Papp András

„Feladatokat választhattunk”

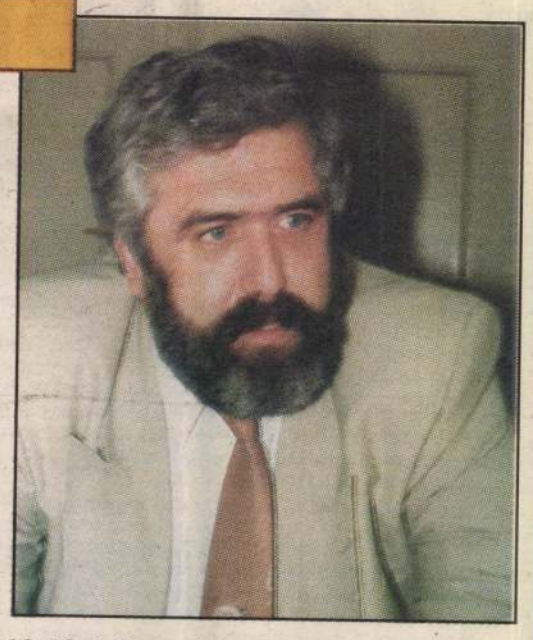

Papp András, a győri *Kossuth Lajos Ipari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet* igazgatója 1990 augusztusa óta vezeti az intézményt. Ez az időszak bővelkedett változásokban a szakmunkásképzés területén, amely a győri középiskolát sem kerülte el. Bőségesen volt alkalmuk válogatni az olyan feladatok közül, amelyek párhuzamosan éltek: egyenként is komoly kihívást jelentettek az önkormányzatnak és az iskolának egyaránt. Most, hogy Papp András átveheti az önkormányzat Szent László-díját számvetést tartottunk az iskolában, az „eredeti helyszínen”.

– Ez a kitüntetés nemcsak az igazgatónak, a pedagógusnak, hanem az aktív közéleti embernek is szól...

– Azt gondolom, az iskolánkat próbáltuk bevezetni a közéletbe. Ez a fajta szerepkör hatott talán újszerűen, miközben az önkormányzattal is megerősödött a kapcsolatunk. Ma érzékenynek kell lenni mindenre: a városban alakuló, formálódó gazdasági változásokhoz legfőképp. Tehát az elmúlt négy év legnagyobb eredményének tartom, hogy iskolaként azt a súlyt képviseljük, ami a 2000 tanulónk erejével megillet bennünket. Meghatározó érdeme ebben munkatársaimnak van, mert nehéz és merész döntéseket csak annak tudatában lehet hozni, hogy becsületes, szorgalmas, jó szakemberek közösen vállalt összetartozása áll mögöttem.

– Voltak nehéz pillanatai... Hogyan sikerült megoldani a feladatokat?

– A vezető energiáját könnyű elvonni valódi munkájától, ha olcsó személyeskedések tarkítják az iskolát. Én megkaptam munkatársaimtól és az önkormányzattól a lehetőséget ahhoz, hogy előremeneküljünk, napi 10–12 órában, de mindenképpen együtt. A munka során odafigyeltünk a helyi társadalom „vérkeringésére”, ahhoz alkalmazkodtunk. Így sikerült a Műhelyiskola (nagyságrendileg 45 családi háznak felel meg) megépítése, amelyet a tanulóink építettek, ezáltal nem kellett több csoportnak a szakmai képzést abbahagynia.

– Az ön vezetésével alakult ki az iskolának a gazdasági munkerőigényeket érzékelő oktatási struktúrája. Merre vezet az út a jövőben?

– A nálunk képzettek elhelyezkedése jónak mondható, a gyerekek elhelyezkedési hajlandósága már kevésbé. A továbbiakban a szolgáltatás jellegű szakterületeken látszik fejlesztési igény. Mindezt meghatározza az, hogy a gazdaság melyik ágazatai lesznek képesek megmozdulni. Elsősorban az építőiparban és az elektronika egyes területein látok esélyt. A régióban meghatározó a szakoktatási szerepünk, most és a jövőben bármiféle racionális gazdasági változáshoz alkalmazkodni tudunk.

P. A.
Fotó: BARANYAI EDINA

Kánaán C+C
a Profik Áruháza

KERESKEDŐKNEK!
VÁLLALKOZÓKNAK!
VENDÉGLŐSÖKNEK!

1994. JÚNIUS 28-ÁN MEGNYITJUK
Új Kánaán
C+C ÁRUHÁZUNKAT
a PROFIK ÁRUHÁZÁT.
(új helyen GYŐRBEN,
Régi Veszprémi út 14–16.)

– ÓRIÁSI ALAPTERÜLETEN
nagyobb élelmiszer- és vegyiáru-választék
ZÖLDSÉG – GYÜMÖLCS
ARVIT,
GYORSFAGYASZTOTT TERMÉKEK
HENTESÁRUK TEJTERMÉKEK
MÉLYHŰTÖTT BAROMFI
– FEDETT RAKODÁS,
KÉNYELMES PARKOLÁS,
AKCIÓK! KÓSTOLÓK,
korszerű, gyors kiszolgálás.
NYITVA TARTÁS:
hétfőtől péntekig 7–18 óráig,
szombaton 7–12 óráig.
NE KÉSZLETEZZEN,
FORGASSA PÉNZÉT,
VÁSÁROLJON
a Kánaánban a Profik áruházában.
(29837/2/2H)

FIAT PUNTO

AZ AUTÓ, MELYNEK FORMÁJA ELÁRULJA DINAMIZMUSÁT!

Motor: 1100–1600 cm³ benzines, 1700 cm³ dízel 55–136 LE-ig, 5 és 6 sebességes váltó.
Fogyasztás: 4,3–7,9 l/100 km
ÁRA: 959.900,– FT-TÓL
30% ELŐLEG, 48 HAVI RÉSZLET, KEDVEZŐ LÍZING.

FIAT Regler
Győr, Tihanyi Á. út 23.
Tel.: 96/317-333, 06-60/370-804,
fax: 96/311-242

FIAT Igaz
Sopron, Pozsonyi út 58.
Tel./fax: 99/323-575

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 JUN 12

ORVOSEGYETEM
Budapest

1021

Török Judit

Weöres-illusztráció

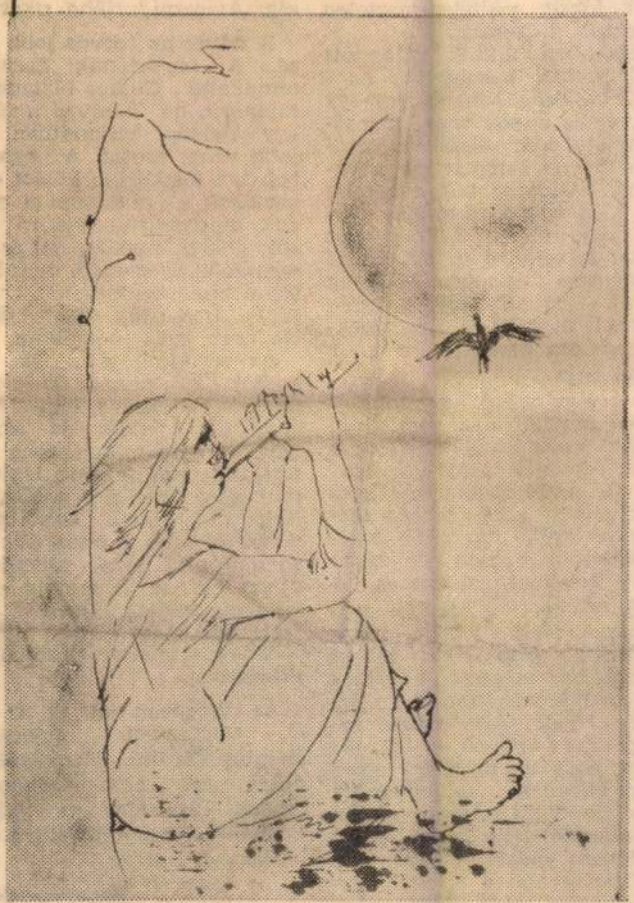

Török Judit rajza

tek az utolsó nyár k
sába, és hogy már
nek, kicsit védtelen-n
érezzük magunkat.

Szemben állunk vá
pályánkkal, mérlegeljü
krét valóságában, és
felvételis napon vagy
lámpától kék éjszakán
tén mélyet szippantunk
lóból. Oldalba bök a
— Elég vagyok-e eleget
ni egy életre? (Rosszmájú
más: felvételiző ti, felvételiző
önmagam és egy adunak
szánt, irrealitástól pehely-
könnyű mondat — ...gyermek-
korom óta hivatást érzek...)

Az első napokban felbukkanó nyomasztó gondolatok, nem meghátrálás, nem a pályaválasztás késői megbánása, csak egy pillanatnyi megtorpanás, megértése annak, hogy a diploma nem csupán (nevetnem kell, dáriusi?!) megélhetéssel, hanem egy életre szóló felelősséggel azonos.

Befellegzett a korábbi gyakorlatok team jellegű munkájának: több szem többet lát, és ha mégsem, a kollektív kudarcot könnyebb elviselni. Nyolc ágy tétova tulajdonosa vagyok és bár tudom, hogy a ranglétra egész sora ellenőrzi, felülvizsgálja és csak jónak találva építi be az alakuló diagnózisba — mit észleltem, mégis önmagamban a legnagyobb a bizalmatlanság magam iránt. Kérdezném jól csináltam-e? — nehéz önállónak lenni.

dok, megigazítják a falra tűzött gyerekfényképeket, és ha megszólal a csengő, magabiztosan zizeg keményített fityulájuk. Becsüljük meg őket. Ne csak most — mindig.

Az orvoskollégák. Ők fogadtak el annak. Türelemmel, és emlékezve, hogy ők is elkezdték valahol, az osztályos munka rohanásában tanítanak arra, ami a legjobb tankönyvekben sem található. Néha ingerültebb egy mozdulat, élesebb a hangsúly, de gondoljunk arra, állandóan útban vannak az osztály, ambulancia, mentő, ügyelet, helyettesítés, vég nélküli adminisztrációs munka circulus vitiosusában.

Az öltözőben jólesik az első végigszívott cigaretta. Délután két óra. Nem szállok villamosra, nem rohanok, jólesik átsétálni az erdőn. Holnap? Nyolc ágy tétova tulajdonosa vagyok...

Nagy László

* *(Megjelent a debreceni „Egyetemi Élet"-ben.)*

Török János
épitész

Antal, keszthelyi ügyvéd, 64 éves. — Wawra János, főreáliskolai nyug. tanár, Pozsonyban. — Török János épitész, élte 35-dik évében, Kassán. — Szikra Mátyás, budapesti szabó iparos, életének 60-dik évében. — Blumgrund N. H., Boleso trencsénmegyei

Vas. Ujs. 1889.
554. l.
Halálozások.
1889 augustus vége

Ayaga?

vér

Török János építész 35 éves korában † Kassán 1889 aug. 15.

Mihalik Sándor dr
közlése

colok. Nem érzem, kivel. Füst van, t
Lökdösnek. Nem látok mást, nem tudok
csak téged. Azt, hogy közelebb kell h
mennem. Törtetek a tömegen keresztül,
láss, észrevegyél. Nézlek, érzem a zenét.
hetetlenül büszke vagyok rád. A tekin
szinte tapad hozzád. Úgy érzem, elsza
sem lehet tőled. Egyre közelebb kerülök
zád. És végre látom, hogy két szám k
szünetben észreveszel, rámnézel, mosol
intesz felém. Boldog vagy, érzem. Aztá
nyomnak a kezedbe. Iszol. Beszélsz más
Mosolyogsz. Újra énekelsz. A világ megs
nik. Számodra csak a zene, a ritmus, a
lam él. Újra csak az ének a fontos, sem
más, de ebben benne van minden. Látc
Nézlek. Úgy érzem, ez a boldogság az eny
is. Rettenetesen büszke vagyok rád. Az elő
féltékeny tekintetem diadalittasan szalad
gig az embereken. Örömöd annyira az enyé
hogy boldog vagyok. Sírnék, kiabálnék, sz
ladnék, vagy nagyon-nagyon erősen magan
hoz szorítanálak.

A zenekar szünetet tartott. Mindenki sodródott kifelé. A tömegből kezdtek összeverődni a társaságok. A fiúktól nem lehetett látni a büfépultot. Minden ember széket keresett. Többen csoportot alkotva, vidáman beszélgettek. Egy másik társaság már halkan énekelt. A pihenő zsúfolásig megtelt. Kissé kábultan, a falnak támaszkodva, figyelmetlenül hallgatta táncpartnerét. Közben egyre az ajtót leste.

Jön, egyenesen hozzám jön. Ide. Hozzám. Értem. Miattam. Nekem. Hogyan mondjam meg, hogy boldog vagyok, hogyan mondjam meg, mit mondjak, miért? Egy szó az egész. Annyi, hogy szeretem. Szeretném, ha mindenki tudná. Kiabálni akarom: emberek szeretem, értitek, szeretem, nagyon szeretem.

Zavarban voltak. Látszott rajtuk, hogy keresik a szavakat. Mit és hogyan lehet mondani egymásnak. Mindketten tudták, hogy már nem mehetnek el egymás mel-

1972 MÁJ 2 9
ORVOSEGYETEM
Budapest
Török Gaszt
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

...ma ve-
...kül pedig nem vetélkedünk. Tehát a versmondók is itthon maradtak.

A második esetben hogy, hogy nem — csak péntek délután kapta meg az egyetemi kultúros a szükséges visszaigazolást. A „papír" elfeküdt valamelyik fiókban. Kár, mert azon a pénteken kiderült belőle: két nap múlva, azaz hétfőn a képeknek már a verseny színhelyén kell lenniök. Nem kerültek oda, csak a medikus klubban megrendezett tárlatra.

Kész a bizonyítványmagyarázat, amelyet Kovács Gábornak, az egyetemi KISZ-bizottság kultúrfelelősének tájékoztatója alapján állítottam össze. Száz szónak is egy a vége — gyengén szerepeltünk. Miért? Talán azért, mert nincsenek „menedzsereink". Olyan emberek, akik a körök művészeti vezetését segítve tájékoztatnak, jól szerveznek, propagandát végeznek. Vagy éppen lelkesedést öntenek a magukban kétkedőkbe. Írás közben született gondolat — lehet rajta vitatkozni.

Egy dolog vitathatatlan. A fesztivál nem ért minket úgy, mint a derült égből a villámcsapás. Nem először rendezték meg, nem

Oly távol voltam tőled, a ...
Pedig egyfelé haladtunk végig, Te meg én.

A keserűség szótlan útjelzője voltál,
Lerántott méhébe a lázas rettegés,
Hiába kértelek: ne állj meg a múltnál,
Hogy egymásba nyilottunk egykor, Ő meg én.

M'ért kerested bennem az ősök minden álmát?
Miért taszítottál sok eretnek közé!
A holnapok varázsát csak emberek hordják,
Emberek, mint mi vagyunk éppen, Te meg én.

Végre belebotlottunk egy úttalan sugárba,
És nem szivárgott bennünk a tikkasztó sötét,
Harmatot érlelő reggelekre várva,
Megsejtettük egymást újra, Te meg én.

1021

Jó a grafikus a háznál! Még akkor is, ha ezt a „szépmives" mesterséget csak amatőrként űzi. Török Judit III. éves medika — akinek már lapunkban is több kitűnő rajza jelent meg — édesapja számára négy, egymástól egészen eltérő ex libris-t tervezett, hogy minél bővebb választékot nyújtson. A választás annyira nehéz volt, hogy végül is mind a négy tervből metszet lett, és valamennyi „rendeltetésszerűen" — mindig az újonnan jött könyv jellege szerint — szolgál a nagy családi bibliotékában. Jutka a könyvhét alkalmából bocsátotta rendelkezésünkre az itt látható ex libris-terveket.

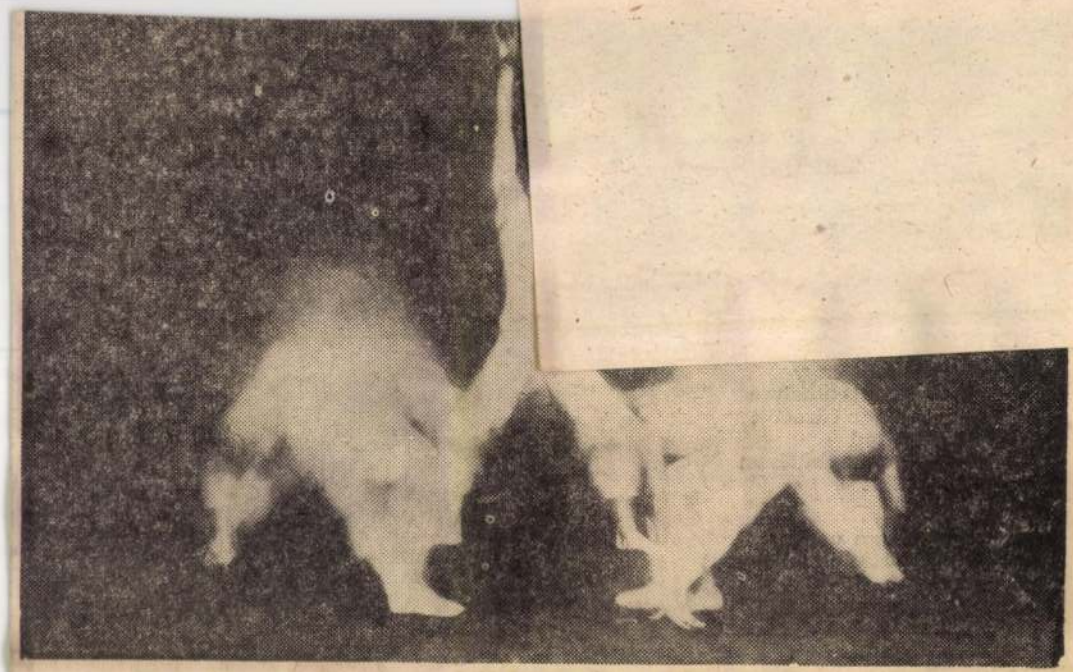

Dr. Gerendás Mihály felvétele

(Az Aesculap fotoklub pályázatának II. díjasa)

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748, 340-726

Török Judit
ORVOSEGYETEM
1971 OKT 4

VALKÓ PÉTER:

SORSOM VAGY

Sorsom vagy
az el nem kerülhető
megátalkodott sötét
erők dolgoznak
bennünk s ellenünk

Sorsom vagy
szálát amelyre
annyi ember fűződött
elszakítottad
elvágtad menekülésem
lélek-hídját

Sorsom vagy
Ariadne fonalamat
elmetszetted,
összegubancolódott
fölkunkorodva visszaszaladt
születésemig

Sorsom vagy

1021 Ariadné

Török Judit rajza

iránti szeretete, hite így megmaradt azok után is, amiket átélt.

Visszatérve a saját hivatására, legközelebbi terveiről kérdezem Zsuzsát; hová készül, mit tervez ez évben?

— Ebben az évben már csak külföldön dolgozom. Először Kassára utazom, ahol a szlovák tévé negyvenperces show-filmjét forgatjuk. Majd október végén Belgiumba, a belga tévé meghívására. Novemberben pedig irány az NDK. Itthon egyelőre nem vállaltam semmit, egy-két pesti koncerten kívül. Nagyon sokat dolgoztam az utóbbi másfél-két évben, érzem, hogy pihennem kell. Majd a jövő évben lesz egy újabb itthoni koncertturnénk. S talán készül majd egy igazi tévéshow.

A búcsúzáskor bevallom neki, hogy kevesebbet vártam ettől a találkozástól. Kevesebb őszinteséget és több, sztároktól megszokott pózolást.

Csodálkozik.

— Nekem teljesen természetes minden. Végül is nem történt semmi! — mondja, miközben kezet fogunk.

Csatári András

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1971 NOV 1.

ORVOSEGYETEM

1021

Török Judit

(Török Judit tusrajza)

zsat, abban ez a kérdés fel sem merül. Mert az tudja, hogy Zsuzsi mindig haza fog jönni!

— A gyerekek hogyan viszonyulnak a mama hivatásához?

— A gyerekek, ha orvoshoz mennek, az én tanácsomat is kikérik, s mindig rám hallgatnak.

Mosolyogva teszi hozzá:

— Természetesen én mindig ugyanazt mondom, ami az orvos véleménye volt.

Csak hangverseny dobogón

A kelenföldi új toronyház egyik erkélye Illés-lemezek borítóival, Illés-plakátokkal van kitapétázva.

— Az ismeretlen Illés-rajongó talán nem

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-968, 337-748, 340-726

1971 NOV 1

Török Judit

ORVOSEGYETEM

1021

Török Judit harmadéves orvostanhallgató kiállítása november 6-ig tekinthető meg a Medikus Klubban.

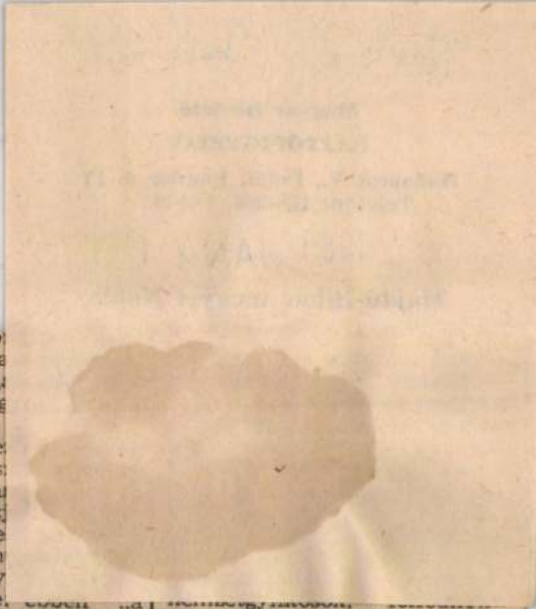

célja ezeknek az a
amelyek szerint „
szabadság és az eg
folytatása.

Johnson leszöge
a gyors és fantas
zások korszaka, a
ember meghódít
szetet, új nemzete
s ugyanakkor fan
megpusztító fegy
létre. Kijelentette,

Elítélték King merénylőjét

Selma (Alabama) (MTI) Martin Luther King néhány napja az alabamai Selmában tartózkodik munkatársaival együtt, hogy felvilágosító munkát végezzen a néger lakosság körében és megszervezze a színesbőrűeknek a választói névjegyzékre való felvételét. Mint már arról hírt adtunk, egy selmai szálloda halljában hétfőn este Jimmy George Robinson, a fehér faji felsőbbrendűség önjelölt harcosa nekirohant a Nobel-díjas Kingnek, ököl-csapásokat mért rá és megrúgdosta. Ügye kedden került a városi bíróság elé, amely 100 dollár pénzbüntetésre és 60 napi kényszermunkára ítélte. Védőügyvédje, aki egyébként a Ku Klux Klan jogtanácsosa is, 500 dolláros óvadék ellenében kieszközölte ideiglenes szabadonbocsátását.

inkognitójukat Hitler kiszolgálói. Világosan látható, hogy a nyugatnémet kormány politikai célokat tart szem előtt, amikor ezt a lépést erőszakolja. A parlamenti választások évében kívánják a büntetlenséget biztosítani a náci háborús bűnösöknek, akik az amnesztia után nyugodtan kérhetnek helyet mind a közigazgatásban, mind a hadseregben. Dr. Adolf Arndt, a szociáldemokrata párt parlamenti képviselője a bonni államban ezt mondta: „Egyébként az elévülési terv mind jogi, mind politikai szempontból egyaránt téves".

„ERKÖLCSI ABSZURDUM"

Ugy látszik ezt a véleményt tette magáévá az az 50 nyugatnémet parlamenti képviselő is, akik most törvényjavaslatot terjesztettek elő az elévülés ellen. Nem ők az elsők. Neves jogászok, politikusok, szervezetek, közéleti méltóságok fejtették ki megdönthetetlen érvekkel: a náci háborús bűnösök elévüléséről beszélni erkölcsi abszurdum

Tóth János

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1965 JAN 21

Hajdú-Bihar megyei Napló

Készülnek a pécsi Zsolnai Gyár jellemző termékei

1021

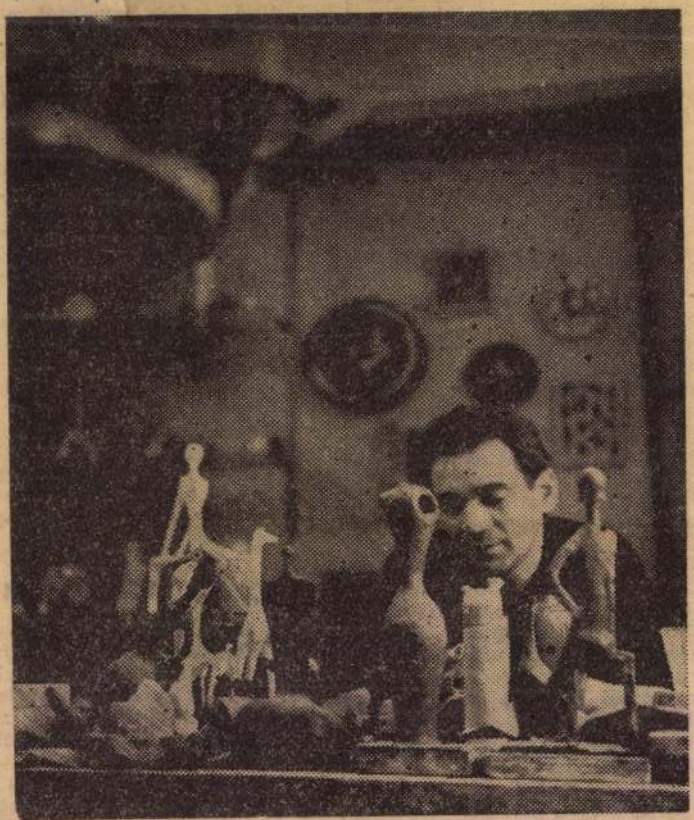

A több mint százéves Zsolnai Gyár termékei országszerte ismertek és külföldön is szívesen vásárolják. Jelenleg a gyár össztermelésének 60 százaléka műszaki porcelán, a többi háztartási edény és díszmű. [illegible]k János iparművész tervezi a gyár modern vonalairól ismert dísztárgyait (MTI Foto — Molnár Edit felv.)

Török János

Művészet
1963 nov.

Török János: Pécs. Furulyás – Flûtiste
Играющая на свиреле

VÁRADY Sándor

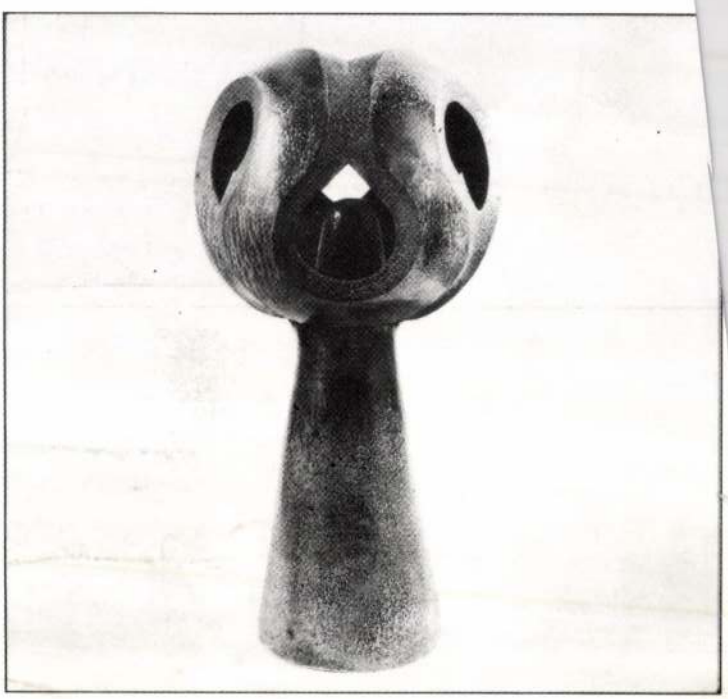

Munkácsy-díjas (1952.)

(Miskolc, 1920.)
Képzőművészeti főiskolán végzett, szobrász.
Egyéni kiállításai: 1947. Miskolc; 1972. Hajdúszoboszló; 1986. Bicske; 1987. Tatabánya, Oroszlány, Kéthely.
Részt vett a 9. Országos Kerámia Biennálén.

Címe: 1087 Budapest, Százados út 3/13.

Díszkút,* 1987.
sómázas pirogránit, 105 cm
Készült a Siklósi Kerámia Alkotótelepen.

TÖRÖK János

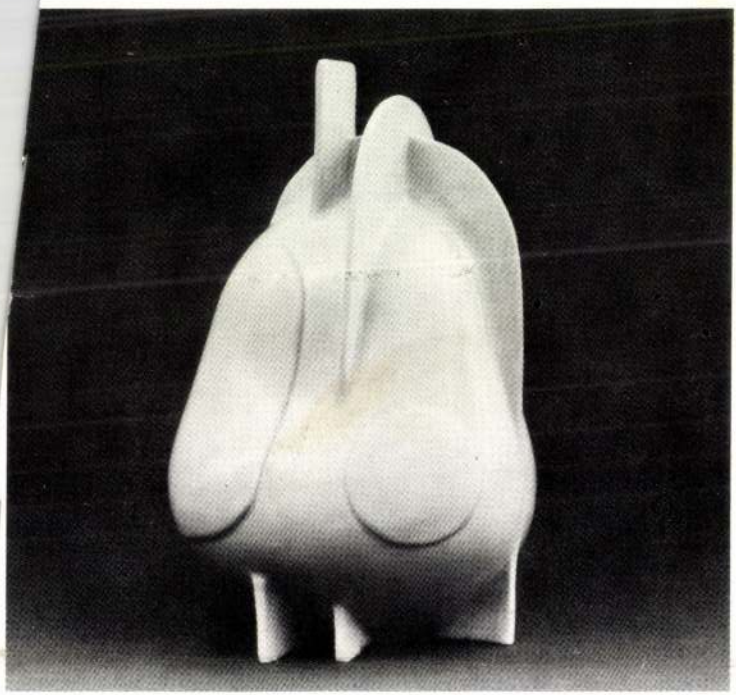

(Mezőtúr, 1932.)
Iparművészeti főiskolán végzett, a pécsi Zsolnay Porcelángyár tervezője.
Egyéni kiállításai: 1962., 1972. Pécs.
1968-, 1972-, 1975-, 1978-, 1980-, 1984-, 1986-ban szerepelt az Országos Kerámia Biennálén.

Címe: 7621 Pécs, Doktor Sándor utca 38.

Kompozíció I–II.,* 1988.
mázas porcelán, 29/23 cm

hogy az engedély kiadása előtt a szállító ország hatósága dönt arról, hogy hozzájárul-e az állatok, illetve növények élőhelyükről történő befogásához, begyűjtéséhez. Az egyes országoknak meg kell bizonyosodniuk arról, hogy a kereskedelem megengedett szintje nem veszélyezteti-e a faj megmaradt, vadon élő állományát. Ennek érdekében az exportáló országoknak rendszeres állományfelméréseket kellene végezniük és ismerniük kell a kereskedelem mértékét is. Erre sok ország képtelen. Ezért a CITES *Technikai Bizottsága* segít meghatározni azokat a II. kategóriás fajokat, amelyek nemzetközi kereskedelme jelentős, de nem állnak rendelkezésre a megfelelő tudományos adatok arról, hogy az adott mértékű kereskedelmet károsodás nélkül képes-e az adott faj elviselni.

Első megközelítésben úgy tűnt, elegendő, ha azokat a fajokat vizsgáljuk meg, amelyekkel intenzív nemzetközi kereskedelmet folytatnak. Ez az út azonban nem volt járható. A nagy kereskedelmi forgalom ugyanis önmagában nem feltétlenül jelenti azt, hogy a faj a kereskedelem által veszélyeztetett, például akkor, ha egy nagy elterjedési területű, nagyszámú állománynyal rendelkező élőlényről van szó.

A Washingtoni Egyezmény tehát nemzetközi keretet biztosít ahhoz, hogy a kipusztulás szélén lévő fajok kereskedelmét meg lehessen akadályozni; a többi faj esetében pedig hatékonyan szabályozni lehessen azt. Így a felelősség megoszlik a „termelő" és a felvásárló országok között. Ez nemzetközi együttműködéshez vezet, amely e téren nélkülözhetetlen.

Az egyezmény az érintett fajokat csak megfelelő CITES-engedélyekkel engedi forgalomba kerülni. Ennek hiánya esetén – ami a törvénytelen eredetet bizonyítja – gondoskodik az állat vagy növény elkobzásáról és amennyiben ez lehetséges, élőhelyére történő visszajuttatásáról. Ennek lehetőségéről a Nemzetközi Titkárság az élőhely országával történt megbeszélés alapján dönt. Feltétele a begyűjtés pontos helyének ismerete és az, hogy az állat bizonyítottan egészséges legyen. Ha ez nem megoldható, az állatokat mentőközpontban helyezi el. Az engedélyek nélkül kereskedő személy vagy szervezet ellen büntető intézkedéseket foganatosít. Biztosítja a nemzetközi kereskedelem ellenőrzését és azonosítja a veszélyben lévő fajokat a három kategóriának megfelelően.

Az egyezmény a fennállása óta eltelt 22 év alatt világszerte jelentős eredményeket ért el. Ezek közül a legismertebb és legsikeresebb az afrikai elefánt megmentése a kipusztulástól. Van remény tehát arra, hogy az egyezmény tagországainak összefogása révén megakadályozható lesz több, ma már végveszélyben lévő faj eltűnése a föld színéről.

Egy orvostudor emlékezete

Hölbling Miksa 1811-ben Pécsett született Hölbling Ignác pécsi gyógyszerész harmadik gyermekeként. Dédapja Hölbling János György, az 1721-ben Mohácsra telepített Állami Sóhivatal vezetője volt, aki 1751-ben a sómonopóliumok szervezése terén szerzett érdemeiért Mária Teréziától nemességet kapott.

Hölbling Miksa iskoláit Pécsett kezdte meg, végül Győrben végezte el a gimnáziumot. Pestre került egyetemre. 1835-ben orvosi képesítést szerezve Stáhl tanár aszszisztense lett. 1840-ben Bács vármegye tiszai kerülete választotta főorvosának, de Czirer Antal, Baranya vármegye főorvosa rövidesen visszahívta szülővárosába. 1866-tól vármegyei főorvos lett és még 23 évig szolgálta odaadással a megye egészségügyét. 1901. február 26-án hunyt el a pécsiek szeretve tisztelt Maxi bácsija.

Hosszú orvosi pályája alatt több írása is megjelent. Népszerű ismertetőt írt többek közt Harkányról, de írt a Baranyát is gyakran sújtó kolera megbetegedésről is.

A Magyar Természettudományi Társulat kisgyűlésén, 1845. február 18-án, Scitovszky János pécsi püspököt pártoló tagnak, Hölbling Miksát pedig rendes tagnak ajánlották.

1845 augusztusában tartották Pécsett a Magyar Orvosok és Természetvizsgálók hatodik vándorgyűlését. Az elnöki tisztet Scitovszky János pécsi püspök, az alelnökit Kubinyi Ágoston, a Nemzeti Múzeum igazgatója, a titkári feladatokat pedig Halász Gejza Pest megyei főorvos mellett Hölbling Miksa látta el. A rendezvény ezernyi tennivalója nyilván a helyi rendező, Hölbling nyakába szakadt. A szervezés mellett az események adatait is gondosan összegyűjtötte, lévén szerkesztője „A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók Pécsett tartott hatodik nagygyűlésének történeti vázlata és munkálatai" címmel 1846-ban Pécsett kiadott összefoglaló jelentésének.

A vándorgyűlésre összeállította és a résztvevőknek már átadhatta „Baranya vármegyének orvosi helyirata" című munkáját. A tanulmánykötet ajánlásában dr. Schedel Ferenc ezt írta: *„...az adatok gyűjtése töménytelen akadályokkal jár, ... s mert az illy helyirat leginkább a leírt táj lakóitól olvastatik, a legszigorúbb szabatosságot, pontosságot és hűséget kívánja, annyira, hogy a legkisebb kicsiség, másképadva mint van, tetemes szemrehányást szerez az írónak..."*

A munka a kortársak szigorú kritikáját is kiállta és az idő kíméletlen rostján is fennmaradt. Máig a helytörténet és az orvoslástörténet nélkülözhetetlen forrása. Bőséges növény- és ásványleírásai, népességi és éghajlati adatai miatt számos egyéb kutatási terület művelői is haszonnal forgathatják. Például 50 fehér és 6 vörös szőlő nevét őrizte meg a múlt század közepéről, amelyek feltehetőleg mind eltűntek a filoxéra pusztításakor.

Csak sajnálni lehet, hogy a jeles orvos, aki átfogó természettudományos ismereteit felhasználva saját korában is elismert volt, és máig használatos maradandót alkotott, kimaradt az Orvosi Lexikonból. Hiába keressük nevét a Magyar Irodalmi Lexikon, vagy akár a Magyar Életrajzi Lexikon címszavai közt is. Igaz, irodalom nálunk többnyire csak szépirodalmat jelent.

A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók vándorgyűlése majd egy évszázadig, 1841 és 1933 között 41 alkalommal hozta össze az ország egymástól távol élő természettudományos kutatóit, szakembereit. Ennek a régi vándorgyűlés-sorozatnak méltó szellemi örökösei a dunántúli belgyógyász orvosok, akik váltakozva a Dunántúl különböző városaiban jöttek össze rendszeresen. 1995-ben már 42. alkalommal rendezték meg a Dunántúli Belgyógyász Vándorgyűlést, amelynek június 22. és 24. között Pécs adott otthont, éppen 150 évvel az orvosok és természetvizsgálók nagyszabású pécsi találkozója után. A régi hagyományt is felélesztették, a rendezvényt szép érem kiadásával tették emlékezetessé.

Az éremre Hölbling Miksa pécsi orvostudor arcképét tették, ezzel tisztelegve emlékének. Az érem másik oldalán pedig, amely az idei összejövetelre utal, Pécs város barokk címerét látjuk.

Az emlékérmet *Süle* Tamás pécsi orvos elképzelése alapján *Török* János pécsi keramikus- és éremművész mintázta. A bronzveretek *Szabó* Géza szegedi ötvösmester műhelyében készültek. A eredeti gipsztervről pedig *Balogh* Imre pécsi bronzöntőmester öntött néhány egyoldalas bronzöntvény másolatot.

RAŸMAN JÁNOS

A pezsgő története

KERESZTESSY ÁRPÁD

A bor kései leszármazottja a belőle készült pezsgő. Míg az ükapa több évezredes hagyományokkal bír és az emberi civilizációval egyidős, addig a kései rokon kora csupán három évszázadban mérhető. Ennek oka tárgyi feltételekben keresendő. A pezsgő feltalálásához a borászati gyakorlatban rendelkezésre kellett, hogy álljon nyomásálló palack, valamint dugó, mely a légmentes zárást lehetővé teszi. Ez a két feltétel a 17. század második felében Franciaországban állt rendelkezésre. Angliai írásos emlékek ebből az időből „gyöngyöző champagne-i"-ról tesznek említést.

Nemzetközileg elfogadott álláspont szerint a pezsgő feltalálása Dom Perignon (1639–1715) bencés rendi szerzetes nevéhez fűződik. Perignon ötvenhét éven keresztül végezte áldásos tevékenységét a rend Hautvillers városbeli rendháza pincészetében, a franciaországi Champagne vidéken.

A pezsgő feltalálását követő első évszázadban tökéletesedtek a gyártási módszerek. Kortárs vegyészek feltárták a palackban lejátszódó folyamatok kémiai hátterét. Ezért beszélhetünk a 18. század második felétől már üzemszerű pezsgőgyártásról. A világ egyik legrégebbi pezsgőgyára az 1743-ban alapított Moet et Chandon. Jelentősebb Champagne-i cégek még: Cliquot, Röderer, Charles Heidsick, Mumm, Pomery, Doc de Montebello stb. A pezsgőgyártás fő székhelye mindig Champagne vidéke volt Franciaországban, Reims, Epernay, Châlons-sur-Marne és Avise kereskedelmi központokkal.

Franciaországot Németország követte a pezsgőgyártás elindításában, ahol az első jelentősebb üzemet 1826-ban Georg Kessler alapította. Ezt követően néhány évtizeden belül valamennyi borászati kultúrával rendelkező európai országban útjára indult a pezsgőgyártás. Gyorsan váltak hírnevessé a Svájcban, Ausztriában, Oroszországban gyártott pezsgők. Az Egyesült Államokban először Kaliforniában érleltek pezsgőt.

Hamarosan sorra alakultak a magyarországi pezsgőgyárak is: 1825 Hubert (Pozsony), 1835 Esh és társa (Pozsony), 1875 Littke (Pécs), 1882 Törley (Budafok), 1886 François (Budafok) stb. A pezsgőgyártás fejlődése, a fogyasztás elterjedése és a nagy elődök sikere sok bortermelőben felébresztette a vállalkozási kedvet. 1900-ban 14 magyar bejegyzett cég működött. Csupán Budafokon, mely mindig a borkereskedelem fontos központja volt, öt cég készített pezsgőt ebben az időszakban.

A 19. század utolsó évtizedeitől felgyorsult a műszaki fejlődés. Sorra állították a gyárak gyakorlati munkába a technika tökéletesített vívmányait (pl. generátor, elektromos áram, robbanómotorok, termikus berendezések stb.). Ezek révén sokszorozódott a pezsgőgyárak termelése, melyet jól jellemeznek a franciaországi adatok **(táblázat).** Külön figyelmet érdemel a belföldön és külföldön értékesített mennyiségek aránya is (Csanádi-Plósz, 1885).

Év	Export	Belföld	Összesen
1845	4 380 214	2 255 438	6 635 652
1873	18 917 779	3 464 059	22 381 838

mennyiségi egység: palack

Századunkban a pezsgőipar fejlődését csupán a két világháború torpantotta meg, növekedése immár világszerte rohamos. A pezsgőkészítés ugyanis köztudottan jövedelmező foglalkozássá vált. A nemzetközi árufuvarozás hálózatának kiterjedésével pedig jelentős felvevőpiacok nyíltak meg (Japán, Ausztrália, Ázsia, Amerika).

Hazánkban a boripar államosításával (1949) néhány évre megszűnt a pezsgőtermelés. (Kivétel volt a Törley, ahol a gyártás ideiglenesen szünetelt, de a felhalmozódott készletek címkézése és a forgalmazás ebben a nehéz időszakban is folyamatos volt.) Ezalatt a szakemberek elhagyták a gyárat, a műszaki felszerelés elavult és szétszóródott. 1960-ig a pezsgőgyártás egy helyben topogott. A termelés műszaki és technológiai színvonala, mennyiségi eredményei az 1980-as évek végére teljesedtek ki. Ekkorra a termelés mennyisége meghaladta az évi 40 millió palackot a hét, állami tulajdonban levő pezsgőgyárban.

A pezsgőkészítés

A pezsgőkészítés során erjedés által a borban szénsavat fejlesztenek, mely a jól ledugaszolt palackból, nyomásálló tartályból nem képes eltávozni, a borban marad és azt pezsgővé teszi. E szénsavtöbblet erősebb pezsgést és a palack felbontásakor nagyobb pukkanást okoz. A pukkanás minősége függ a dugó minőségétől és a palack belső szájkiképzésétől is.

A kész pezsgőből ezután megfelelő eljárással (degorzsálás vagy szűrés) eltávolítják a seprőt, ugyanekkor borból és zamatos anyagokból álló keveréket adnak hozzá, mely a pezsgőt zamatossá teszi, esetleg édesíti. A pezsgőgyárak receptjei mindig a divat és a fogyasztók ízlése szerint alakultak. A fentiekben vázolt elvek a gyakorlatban két, egymástól időtartamában és módszerében eltérő módon vihetők végbe.

Hagyományos módon (méthode Champenoise), legfeljebb 0,75 literes palackban erjed ki és érlelődik a pezsgő másfél-három éven keresztül. Ezután a seprő eltávolítása következik, annak dugóra rázásával és kilövetésével. Van mód tisztább, egyöntetűbb klasszikus pezsgő elérésére is ún. szűrve seprőtelenítéssel (methode transvasée). Ennél az eljárásnál az erjedés 1,5 literes (magnum) palackban történik.

Az érlelés idejétől függ a hagyományos pezsgő minősége. Indokolatlanul hosszú ideig tartó érlelés során ugyanis beltartalmi értéke már nem emelkedik, ellenkezőleg, a pezsgő megvénül, savai lágyak lesznek, színe megsárgul.

Tekintsük át vázlatosan a palackos erjesztésű pezsgőkészítés folyamatát. Az alapbort, tirázslikőrt, anyaélesztőt palackokba töltik, légmentesen lezárják. Ezt követi az erjedés majd érlelés a pincében (kiegyenlített hőmérséklet és páratartalom mellett). Ezután – legalább másfél év elteltével – a seprőt dugóra rázzák és a palack felnyitásával kilövetik. Expedíciós likőr hozzáadása következik (ez a kész termék ízét, édességi fokát határozza meg) majd a parafa dugóval történő zárás. Rövid ideig tartó pihentetéssel, címkézéssel zárul a gyártási folyamat.

A hagyományos módon történő pezsgőkészítést napjainkra teljes mértékben gépesítették. Azonban a másfél-három éves érlelési idő nem rövidíthető le semmilyen korszerű technológiai eljárással, vagy kémiai beavatkozással sem. Ezért a pezsgő iránti kereslet növekedése a gyártókat gyorsabb eljárás kifejlesztésére ösztönözte, ennek során hamarabb térül meg a befektetett tőke, a gyártás kevesebb technológiai veszteséggel és kézi munkával jár együtt.

Így született meg a tartályban erjesztéses pezsgőgyártás gondolata. Rousseau és Maumené dolgozta ki a technológiát 1851-ben. Gyakorlatba állítása Charmat (1905) és Chaussepied (1919) nevéhez kötődik. A technológia máig használatos nemzetközi elnevezése Charmat.

A tankpezsgő gyártásának menete vázlatosan a következő. Az előkészített alapbort, tirázslikőrt és anyaélesztőt tartályba töltik, mérete szabvány szerint három literné nagyobb, a gyakorlatban 120–2500 hektoliteres edények terjedtek el és honosodtak meg. Erjesztés, majd szűrés következik és az expedíciós likőr hozzáadása, tárolás hűtőtartályban (4–6 napig, -4-5 C fokon), szűrés majd palackba töltés, duga-

SZOBROK A PARTON

NEM KIS BÁTORSÁGRÓL TETT TANÚBIZONYSÁGOT A HOLLAND HAJÓS, AMIKOR KI MERT KÖTNI AZ ADDIG ISMERETLEN TENGERPARTON. JACOB ROGGENVEEN 1722-BEN FEDEZTE FEL A HÚSVÉT-SZIGETET, A CSENDES-ÓCEÁN KÖZEPÉN

● A mindössze 165 négyzetkilométeres, háromszögletű szigetet ugyanis titokzatos, kőbe faragott lények vigyázzák. Senki nem tudja, hogyan kerültek oda, ki és miért állította őket, de azóta is tisztelettel tekint rájuk mindenki. Lehet, hogy valamelyik régi király emlékének megőrzése, lehet, hogy az ártó szellemek elűzése a feladatuk, a szobrok mindenesetre világhírűvé tették ezt a helyet.

Pedig vannak más érdekes kérdések is, e különös világról szólva. Először is: hogy honnan érkezhettek ide a lakók? A tudomány jelenlegi álláspontja szerint ázsiai eredetűek (nyelvük elemzése legalábbis ezt mutatja), s valamikor kétezerötszáz éve evezhettek ide. Talán utolsó csapata volt ez annak a

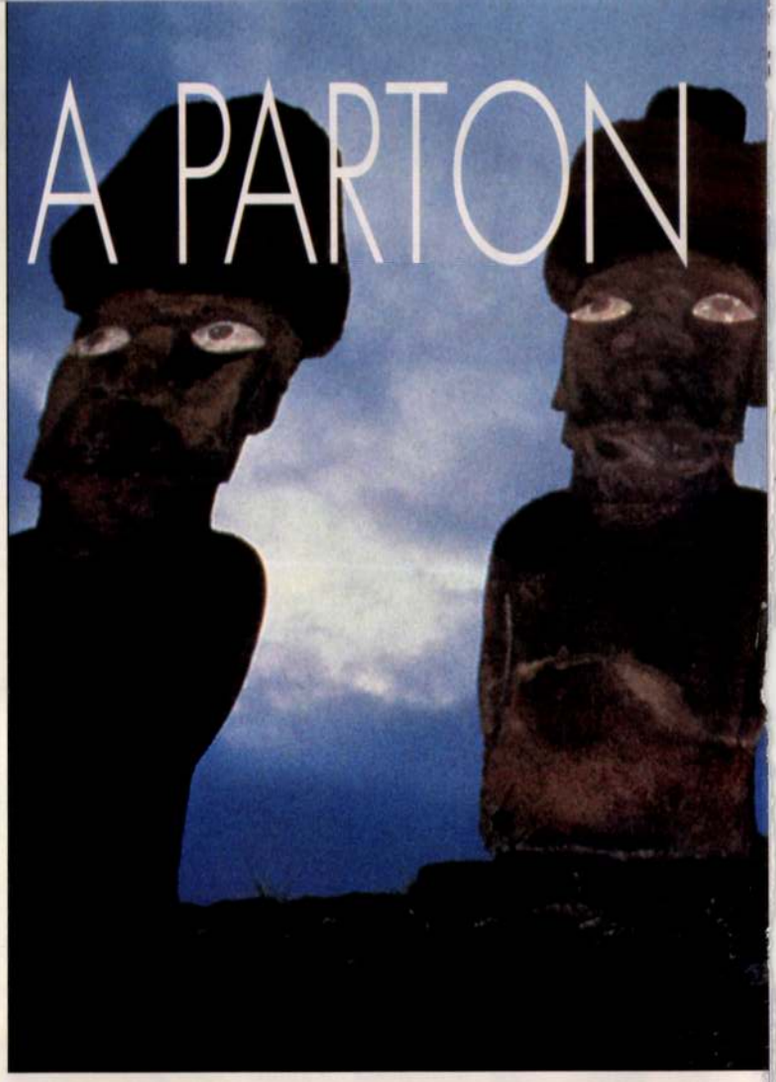

Tudja, mi minden elfér egy Jacobs instant kávé üvegében? Most az őrölt Jacobs kávék csodálatos aromáját nyújtó instant kávét rejti magában, de ha elfogy, fűszertartóként is használhatja. Sőt, még több hasznot hozhat a konyhájára, ha részt vesz április 1-jén kezdődő nyereményjátékunkban!

Küldje be címünkre három Jacobs instant kávé címkéjét! Az első 2000 beküldő biztos jutalma egy külön erre a célra készült **fűszerpolc**, amelyen 5 fűszeresüveget tárolhat. De ha csak egy címkét küld vissza, már akkor is Öné lehet a fődíj, az **500 000 forint értékű Álomkonyha**! Érdemes tehát gyorsan (rá)ébredni: a Jacobs instant kávék most nemcsak az ébredést, a konyháját is szebbé varázsolhatják!

Beküldési határidő: június 15.
Cím: 1276 Budapest, Pf. 119. A fűszerpolcokat postán küldjük el. A fődíj sorsolásán mind a három, mind az egy címkét beküldők részt vesznek. A fődíj nyertesének nevét a 29. heti Nők Lapjában tesszük közzé. Jogorvoslat kizárva. Az akcióban a Kraft Jacobs Suchard Hungária Kft., valamint a Fiction Kreatív Stúdió alkalmazottai és családtagjaik nem vehetnek részt.

JACOBS

TANYA FESTŐJE

Legszívesebben az ünnepeket festem meg. Különösen szerettem a húsvétot. A nagytakarítással kezdődött. Az ágyakból kirakták a szalmazsákokat, friss szalmával tömték meg. Jött a meszelés, mosás. A takarítás volt az ünnep előszele, majd következett a sütés-főzés.

Mókás dolog ma már, hogy szagos szappanból csináltuk a „kölnit". Üvegbe öntöttük, fehér ruhát kötöttünk rá, és azon át locsolkodtunk. Süteményt, tíz vagy húsz fillért kaptunk. Ahol volt szép lány, ott a bátyám vödrözött. Tőlem nem fogadták volna el a vödröt. A legények nem pénzért vagy süteményért mentek, náluk az öntözésnek más volt a jelentősége. Ma is előttem van, hogy a tulajdon nővérem hogyan menekül a vödör víz elől.

Édesanyám nagyon ügyesen tudta sütni a rétest. A határban megtermett a sütőtök, fantasztikus rétest meg bélest lehetett belőle készíteni. Kedvenc ételem volt a puliszka, meg a kukoricalisztből készült tejbegaluska.

A húsvéti menü annyiban tért el a vasárnapitól, hogy jobban odafigyeltek rá, és nemcsak szárnyasokat főztek. Hozzá tartozott a sonka, kolbász és a fonott kalács is.

Nem messze tőlünk, egy szilkes cserjébe jártunk kamillát szedni. A kamillaszedő a fésűre hasonlít. Azzal húztuk le a virágot és raktuk a zsákba. A kamillatea téli időszakban mindennapi italunk volt. Egyébként a legcsodálatosabb ital a házi kukoricapálinka.

Az állatok kihajtása, legeltetése az én feladatom volt. A tehén nem okozott gondot, mert kipányváztuk. De a pulyka, az iszonyatos állat. Nem könnyű terelgetni. Állandóan a szomszéd kertből kellett visszazavarni. Ha kárt csinált, egy csöppet sem dicsértek meg érte.

Ma már nem tudják az emberek, hogy milyen az igazi dinnye. A hatalmas, mézédes sárgadinnyék az édességtől megrepedtek. Ezeket szedtük, szalma közé raktuk, és vittük be Szegedre, szekéren. Föl kellett kelnünk hajnali kettőkor, háromkor.

Mikor elkelt, apám leadta a gazda részét. Arra nagyon vigyázott, de a sajátját már könnyebben kezelte. Nem okozott neki problémát, hogy leüljön kártyázni a szegedi kocsmába, ahol mindig becsapták. Amíg kártyázott, én ültem a kocsin és vártam rá.

A kártya miatt komoly veszekedések voltak a szüleim között. Hát még, amikor a cimborák a tanyára is apám után jöttek! Édesanyám meg rájött, hogy hátul meg vannak jelölve a lapok. Ki lehetett tapogatni a karcolásokat. Ekkor aztán az én harcias anyám piszkafával zavarta ki a hamiskártyásokat a tanyáról.

Anyám fantasztikus asszony volt. Gyönyörűen énekelt és citerázott is a szegedi citeraegyüttesben. A nővérem, aki kitűnő ikonfestő, meg én is, tőle örököltük a művészi hajlamunkat.

A Széchényi Könyvtár vezető gondnokaként mentem nyugdíjba, és azóta csak a festészettel foglalkozom. Autodidaktaként tanultam, és fokozatosan jutottam el addig, hogy vászonra, olajjal festek. A vásznat felkasírozom farost lemezre, és nem állványon, hanem félig feltámasztott vásznon dolgozom. Műtermem nincs, a konyha a kedvenc helyem. Ha nincs elég fény, akkor csinálok.

Néha visszajárok a tanyavilágba. Hihetetlen, de mindössze egy tanya maradt meg, a miénk. Minden tanya és major helyén szántóföld van már. Legutóbb a nővérem is velem volt, és pityörgött az emlékek miatt.

Nem a szűkebb hazámból, hanem Egerből kerültem Pestre. Ott nősültem, ott dolgoztam, 1974-ig. Már megszoktam a fővárost. Itt lakik a fiam, két gyönyörű unokám. A nővérem is, meg apám húga. Miattuk vagyok itthon.

A nászuramnak nemrég mutattam a klárafalvi vasútállomást. Nem tudom odaképzelni a hatéves unokámat a tanyavilágba, amint térdig érő hóban, hajnalban gyalogol az iskolába...

LEJEGYEZTE: GALAMBOS ÁGNES

FOTÓ: KLEB ATTILA

A BUDAPEST BELVÁROSÁBAN ÉL, DE SZÜLŐFÖLDJE IHLETTE KÉPEKET FEST A HÉTKÖZNAPOKRÓL ÉS ÜNNEPEKRŐL, ÍGY A HÚSVÉTRÓL IS. **TÖRÖK JÁNOST** NAIV MŰVÉSZNEK TARTJÁK – SŐT, EBBEN A MŰFAJBAN A LEGJOBBNAK –, BÁR SZERINTE, A NAIVAK A MESÉKET ÁBRÁZOLJÁK, Ő VISZONT A VALÓSÁGOT FESTI. IGAZ, A VALAHAI VALÓSÁG MÁRA VALÓBAN MESÉVÉ VÁLTOZOTT

Földművelő családból származom, a Csongrád megyei Deszk községben születtem. Egyéves voltam, amikor a szüleim eladták a maguk készítette kis vályogházat, és a magyar, román, szerb hármas határ közelébe, tanyára költöztünk.

Egy szegedi, jól menő hentesé volt a Brecsnaider-tanya, ahol mi harmadosok lettünk. Amit édesapám megtermelt, legyen az jószág, gabona, bármi, annak a harmada volt a miénk, a többi a tulajdonosé.

Nagyon érdekes világ volt az. Jó időben, a magaslesről bámultuk a román határőröket. Klárafalvára, tőlünk hat kilométerre, jártam iskolába. El kellett indulnunk sötétben, hogy időre gyalog odaérjünk. A bátyám akkor már kamaszfiú volt, őt kivették az iskolából, dolgoznia kellett.

Hamar felfigyeltek a rajzkészségemre. A tanító be is hivatta édesanyámat, hogy taníttasson engem. Szegény anyám, nem is értette, mi az, hogy taníttatni.

Állandóan festettem, firkáltam. Később Deszken moziba is eljutottam. Ennek hatására kezdtem portrékat rajzolni. Szeleczky Zitát például nagyon szerettem, mert szép macskaszeme volt. Jávor Pált meg a bajusza miatt lehetett könnyen lerajzolni.

HÚSVÉT

PÁRNÁVAL KÖNNYEBB

MÉG CSAK TIZENHAT ÉVES, ÉS TAVALY A JUNIOR VILÁGBAJNOKSÁGON ÖSSZETETTBEN NYOLCADIK HELYET ÉRT EL EGY DINAMIKUSAN FEJLŐDŐ SPORTÁGBAN, AZ IDÉN MÁR OLIMPIAI SZÁMKÉNT IS SZEREPLŐ SNOWBOARDBAN. LOVÁSZ LAURA SZÁMÁRA MINDEZ TERMÉSZETES, ÉS AZT MONDJA, A RÁZÓS HELYZETEK VALAHOGY ELKERÜLIK

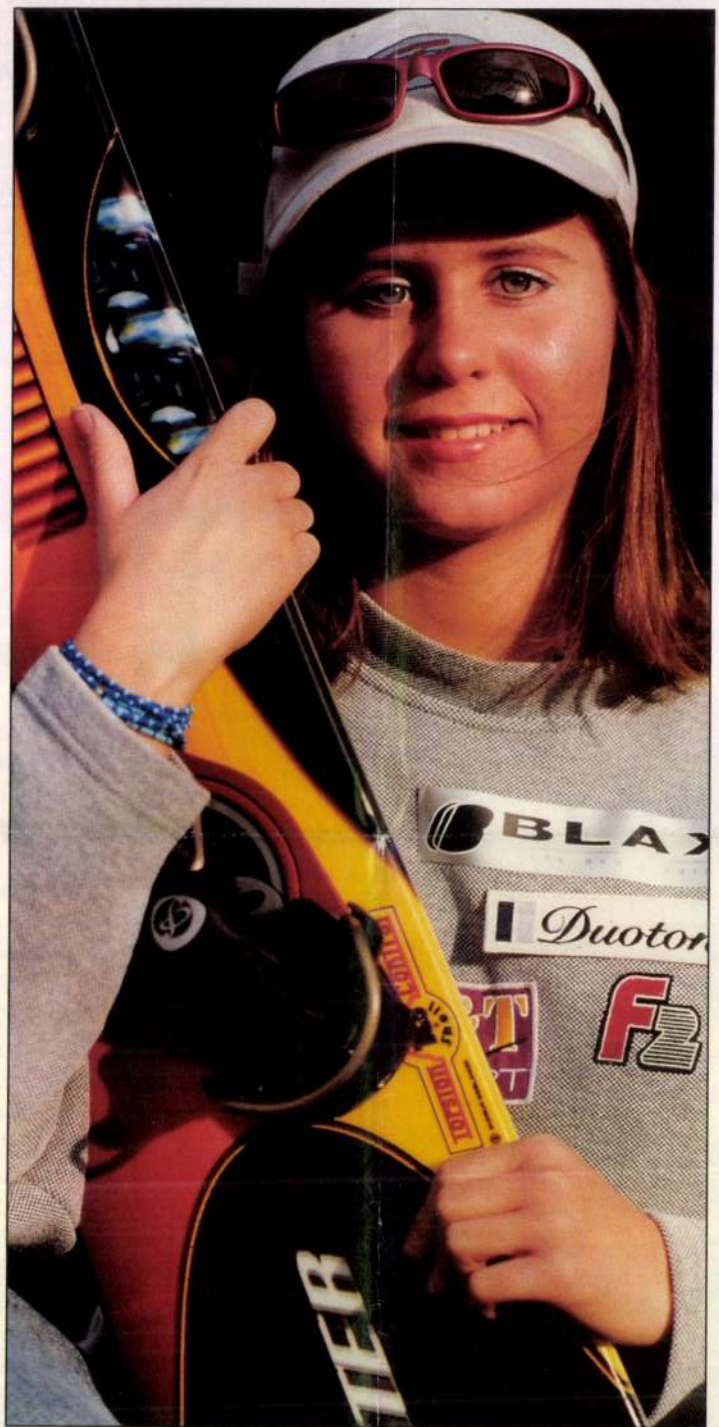

FOTÓ: FÉNER TAMÁS

– Kilencévesen kezdtem snowboardozni, és az elején bizony jóformán csak estem-keltem, tele voltam kék-zöld foltokkal. Amikor már nagyon fájt a fenekem, anyu kispárnát kötözött hozzá, hogy jobban bírjam. A harmadik napon le tudtam menni a kék pályán, egy hét múlva pedig a legnehezebb úton, a fekete pályán is lejutottam. Persze technikailag nem a legszebben oldottam meg a feladatot, de élveztem.

– Hogy kerültél hét évvel ezelőtt a hódeszka közelébe? Akkor még nem volt valami népszerű ez a sportág Magyarországon.

– Az az igazság, hogy apu sportőrült, az első deszkámat ő csináltatta. Eleinte fele-fele arányban síeltem és snowboardoztam, aztán teljesen leálltam a sível. Anyu versenytáncban volt magyar bajnok, azt szeretett volna belőlem is nevelni, de szerencsére már letett róla. Azt szokta csak a szememre vetni, hogy nem öltözöm elég nőiesen. Nem szeretek szoknyában járni. Ezt apu is szóvá szokta tenni, ezért a családi ünnepeken felöltözöm rendesen.

– Ha rossz passzban vagy, mit csinálsz?

– Érdekes, nem nagyon szoktam rossz passzban lenni. Általában vidám vagyok, különösen, ha kijutok a hóra. Olyankor minden percet kihasználok.

– Melyik stílus megy igazán?

– Mind a kettőt szeretem. A free style sokkal szabadabb, mint az alpin, de legjobban a szűz havon történő száguldást élvezem. Erre itthon nem nagyon van lehetőség.

– Mitől szokott rossz kedved lenni?

– Tavaly el akartam menni snowboard-gimnáziumba Ausztriába, ahol a hódeszkázás a fő tantárgy, egész évben snowboardoznak, és mellette tanulnak. Nekem való lett volna, de nem sikerült szponzort találni. Attól nagyon rossz kedvem lett. Máskülönben az visel meg, ha a suliban rossz jegyet kapok. Van, amikor minden összejön, nem jövök ki jól a tanárokkal. Azt például nem nagyon szeretik, ha a versenyek miatt kikérnek. Tavaly sokat hiányoztam, ez gond volt. Hiába örült az osztályfőnököm az eredményeimnek, a többséget ez nem érdekelte. Most új iskolába járok, onnan még nem hiányoztam. A régi osztálytársaimat sajnáltam otthagyni. De most is összejárunk, bulizunk, biliárdozunk vagy zenés helyekre megyünk.

– Testvéred van?

– A nyolcéves húgom. Már snowboardozott, apa elindította fönn, én meg elkaptam a lejtő alján. Próbált kanyarodni is, de az csak segítséggel megy egyelőre. Amikor látja, hogy én hogyan száguldozom, megy apához, hogy ő is csinálni szeretné, könyörög, aztán esik egyet és abbahagyja. Talán jövőre több kitartása lesz.

– Itthon hogy szoktál edzeni?

– Aerobikra járok, hogy bírjam a tempót. Esténként pedig apuval szoktam futni, ő régóta sportol, jó társ. Egyébként keveset vagyok otthon. Az edzés és a tanulás miatt kevés időm van. Különösen, ha előzőleg verseny volt, mert akkor a lemaradások miatt sokat kell tanulni. De ha otthon vagyok, vagy tévézek, vagy a tesómmal játszom, addig nyaggat, míg beadom a derekam. Társasozunk, focizunk, elég jól kijövünk egymással.

HEGEDŰS NOÉMI

VÉSZ-KIJÁRAT

Tavaly ráálltam egy sílécre, és már egyáltalán nem tudtam, hogy mit hogyan kell csinálni. Egyszerűen eldőltem vele, mint egy fa

LOVÁSZ LAURA

TÖRÖK János fertő

Nemzet. Mag. 1998 15. sz.

Angliában jártak

Az ülőbútorok nagyrésze látszó faszerkezettel készül. Az úgynevezett Windsor stílusú székek és kanapék fájuk színe, kárpitozásuk szerint és a mellékük állított kiegészítő bútorok hatásának megfelelően lehetnek hagyományosak vagy modernek. Természetes, hogy akár hagyományos, akár modern, valamennyi a legkorszerűbb technológiával készül

felett kis ventillátoros szagelszívó van. Fénycső világít a tűzhely és a munkaasztal felett is. A nagyon modern okos tűzhelyek jóformán mindent „tudnak". Órára lehet beállítani a sütés, főzés idejét a legtöbb tűzhelybe már a grillsütő is be van építve, (ez nélkülözhetetlen az angol konyhához).

Szakmai megfigyelés szerint: a családi házak lakóinál általában jobbmódú rétegek élnek emeletes bérházban, (ilyen a lakások 15—20 %-a) 7—10 szobás lakosztályokban. Ezekben a szobák mérete nagyobb a családiházénál (25—30 m²). A berendezkedés alapelve a bérházakban lényegében ugyanaz, mint a családi házakban, de a nagyobb alapterületen több bútordarab fér el. A nappali, az étkező és hálószobák mellett itt majdnem kötelező a dolgozószoba berendezése, amelynek bútordarabjai: íróasztal, könyvszekrény, és heverővel kombinált kanapé. Főleg a munkáskerületekben természetesen kevesebb szobaszámú bérházak is vannak — viszonylag alacsony bérért. A lakásoknak további 10%-a vidéki villa, kastélyszerű épület, amelyben a berendezést egyéni igények szerint elégítik ki a bútorok — hagyományos vagy modern formában, de mindenképpen korszerű technikai felszereléssel.

Az angol vásárlóközönség igényeiben bizonyos kasztjellegű tagozódás figyelhető meg a minőségnek, illetve az árnak megfelelően. Ebben az országban, ahol a hagyománytisztelet már-már közmondásos, természetes, hogy aki csak teheti olyan bútorral akarja körülvenni magát, amely „régi levegőt" áraszt. A legnépszerűbbek az angol történelmi stílusú bútorok, akár antik, akár antik bútorok reprodukciói, akár — mint legtöbb esetben — vitatható esztétikai értékű és kevert stílusú tárgyak. Legnépszerűbbek a Chippendale, az Adams, a Hepplewhite, a Sheraton, a Williams and Mary és a Qeen Anna stílusok, amelyek a hagyományhoz hűen masszív tölgy és mahagóni furnérozással, korhű vasalással és felületkezeléssel, bőrbevonattal készülnek. A hagyományos angol stílusok mellett azonban néhány más stílus is gyökeret vert. Egyes székek, fotelek, karszékek, a XIV. Lajos korabeli francia bútorok hasonmásai.

Angliában alig van több funkciójú bútor, ami érthető is hiszen nincs több funkciójú szoba sem. A lakások helyiségei már eleve más-más rendeltetés szerint vannak berendezve.

A bútorok túlnyomórészén a nem szakember is rögtön észreveheti a gyáripari jelleget, de a vevőnek általában elég, ha annak a színe, az ornamentális díszítése, külső formája bizonyos stílusra utal, vagy emlékeztet. Természetesnek veszik, hogy nincs azzal a gazdagsággal kidolgozva, ami csak a kézműiparra jellemző. (Szakembereink tömör álláspontja: „Három méternél közelebbről nem szabad megnézni!")

A Désigne Center, az angol Formatervező Intézet jelentős agitációt fejt ki a modern formák népszerűsítése érdekében. Elnöküknek Fülöp hercegnek a személye biztosítja, hogy hivatalos körök is támogatják törekvéseiket. Ha mindazokat a bútorokat, amelyeket nem díszítenek hajlítások, faragások és intarziák, modern bútornak nevezzük, akkor megállapíthatjuk, hogy Angliában körülbelül 50%-ban terjedt el a modern bútor. Népszerűsödésében igen nagy szerepet játszottak az észak-európai országokból (Dánia, Svédország, Finnország) importált szobaberendezések, amelyek — bár nem olcsók, de — szépek, jóarányúak, jó minőségűek, kifogástalan kidolgozásúak.

A kárpitozott modern bútorok egyrésze, látszó faállvánnyal és műbőrbevonattal készül. Másik csoportjuk jellemzői a különböző műanyagpalást megoldások. A székek, karosszékek és fotelfélék technológiája különböző, sokszor műanyaghab a borításuk, legújabban brinylonnal bevonva. Sok a nehéz, nehézkes ülőbútor, azonban valamennyi könnyen mozgatható. Az angol lakásokban elterjedt faltól-falig szőnyegezés miatt csaknem minden nagyobb ülőbútor kerekes, gördíthető. A műanyag padlózat tisztántartása nem igényel különösebb fáradságot, mert íratlan szabály, ha valaki hazaér, rögtön házicipőre cseréli lábbelijét. Legtöbb helyen a vendég számára is jár a „házicipő". Ez szinte már természetes, különösen az esős időszakokban.

A lakberendezési tárgyak, lámpák, kályhák, mind a legkorszerűbb technológiával készülnek — még akkor is, ha az olaj- vagy gázkályhák egyrésze kandallószerű hatásra törekszik. Az angol „hobby" a rézdísztárgy. Néhol a sarokban egy régi mozsár, benne szép zöld futónövény, néhol a kandalló széles tetején, apró vázák vagy gyertyatartók. A padkán kis színes párna, ha valaki ott kíván üldögélni. A világítás, sokrétű, sok az ügyes és ízléses állólámpa, falilámpa, olvasólámpa, valamennyi a célnak megfelelően elhelyezve.

A látottak közül sok a követésre méltó, de legalább annyi az elriasztó. Azok közül, amelyek tetszettek most csupán egyet szeretnénk kiragadni.

A legnagyobb konyhabútorgyár mintatermében a gyárban készülő konyhabútor valamennyi darabját bemutatják, többféle elrendezésben. A vevő kiválaszthatja a helyszínen a szükséges darabokat, de kívánságára a gyár egyik lakberendezője felkeresi, hogy a helyszínen beszéljék meg hány személy részére és milyen igények alapján akarja berendezni a konyhát. A lakberendezők, illetve a gyári tervezők figyelembe veszik a gépesítés lehetőségét, annál is inkább mivel állandó kapcsolatot tartanak fenn a világ legnagyobb háztartási gépet gyártó üzemeivel. A megbeszélés alapján elkészül a konyha terve a lakberendező feljegyzést készít, a szükséges darabokról és a kiskereskedelem ennek alapján szolgálja ki a vevőt.

A vevő tehát az ipari modellek közül válogat anélkül, hogy kiszolgálásával az ipari apparátust terhelné. Nos ez az a boszorkányság, aminek megvalósítására nálunk is sort kellene keríteni.

Bútoripari mintatermeink már vannak...

A hallból vezet a lépcső a felső szint helyiségeibe

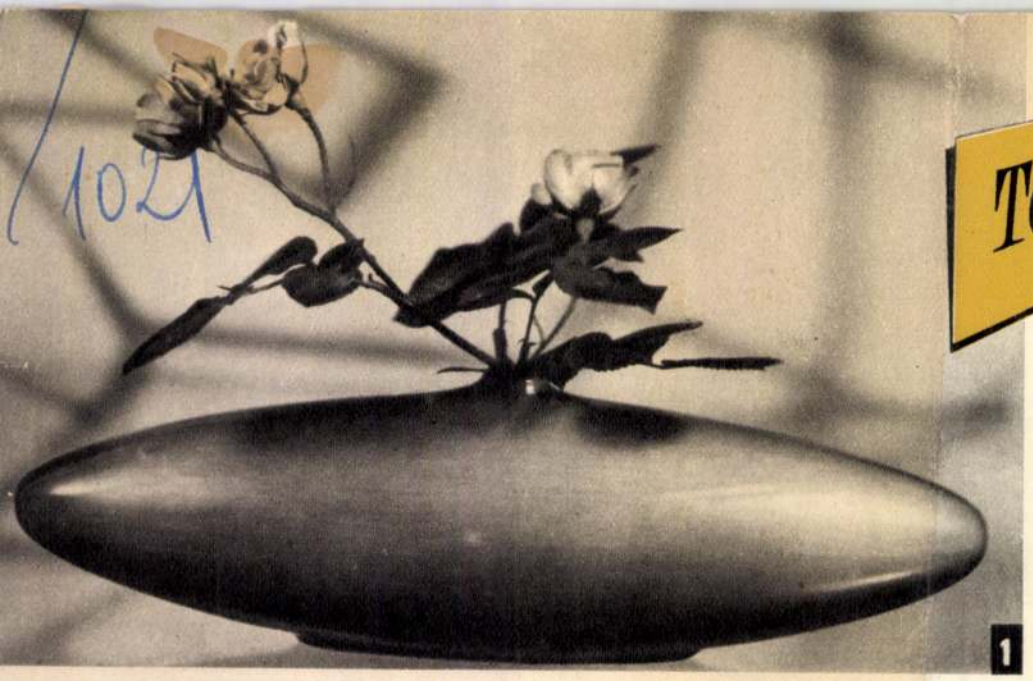

1

TÖRÖK JÁNOS

Használati és dísztárgyaink között igen nagy szerepe van a porcelánnak. Étkészletek, csészék, dísztárgyak, villanykapcsolók, fürdőszoba felszerelési tárgyak készülnek e nemes anyagból s ma már a legegyszerűbb ember életét is nehezen lehet porcelán nélkül elképzelni.

A porcelán feltalálása óta művészi alapanyag. Európai felfedezője, Böttger maga is művész volt s alig néhány évvel utána Höroldt, Kändler és más nagy művészek oly sikerrel foglalkoztak alakításával, művészi formálásával, hogy ma már azt mondhatjuk koruk — a barokk és a rokokó kora — elképzelhetetlen lenne a porcelán nélkül, a porcelánművészet nélkül.

Az évszázadok során igen sok kiváló művész foglalkozott az új porcelántárgyak formálásával és kialakításával világszerte, s ma is olyan nagy nevek fémjelzik a porcelánművészetet, mint Tapio Wirkkala korunk legnagyobb iparművésze, Cuno Fischer, Raymond Loewy és még mások.

Hazánkban — különösen a Herendi porcelángyárban — a termékek alakításában már régi idők óta részt vett néhány nagy művészünk s számos szobrászunk dolgozott az üzemnek. Az Iparművészeti Főiskola az utóbbi években számos jól képzett fiatalt bocsátott ki porcelántervezőként. Az üzletekbe kerülő tárgyak egyre nagyobb százalékát ők tervezik.

A napjainkban 100 éves jubileumát ünneplő pécsi Zsolnay gyár egyik kitűnő tervezőművésze, akinek munkái méltán népszerűek: Török János. Mezőtúron született 1932-ben. Itt töltötte gyermekkorát. Szüleit korán elvesztette, a nagyszülei nevelték. A gimnázium elvégzése után dolgozott, majd 1951-ben felvették az Iparművészeti Főiskolára, ahol Borsos Miklós, Gádor István és Lőrincz István tanítványaként tanulta a porcelán kisplasztikát. Tehetsége hamar megmutatkozott, már hallgató korában több pályázatot nyer. A nyári üzemi gyakorlatot a pécsi gyárban tölti, mikor 1956-ban megvédi diplomáját, idekerül tervezőművésznek s azóta megszakítás nélkül itt dolgozik.

Az első évek az üzemmel, a gyártással való ismerkedés évei. Több porcelán kisplasztikát készít, amelyeket a természethűség jellemez. A hagyományoshoz közelálló szobrai közül a „Copfos kislány" cíművel 1958-ban második helyezést ér el egy országos pályázaton. Ugyancsak a naturához áll közel „Zászlótartó" kisplasztikája, amellyel a Tanácsköztársaság 40 éves évfordulójára kiírt pécsi pályázat első díját nyeri.

Az első évek forrongó-kutató korszakában találkozik először a piros és zöld pécsi eozinnal s ekkor kezdi foglalkoztatni az a gondolat, hogy e régi anyag felhasználásával új, korszerű formát alakítson ki. A gondolat számos kísérlethez vezet, míg 1961-ben bemutatja első eozin figuráját a „Furulyás"-t, majd ennek sikere után sorra jönnek a következők, a „Gondolkodó", a „Szerelmespár", a „Hárfás nő." Ezekkel a figurákkal, anyagukkal, formálásukkal, művészi színvonalukkal a korszerű magyar porcelán kisplasztika egyik jellemző vonalát teremtette meg.

A kisplasztika mellett mást is szívesen készít: vázái, használati tárgyai is készülnek a pécsi gyárban s ezek is korszerű megfogalmazásúak.

Alkotásai rendszeresen szerepelnek a különböző iparművészeti kiállításokon, eljutottak külföldre is: Szófiában, Moszkvában, Londonban, Szabadkán képviselték a magyar iparművészetet.

Első nagyobb lélekzetű kerámiamunkája a pécsi Orvostudományi Egyetem ebédlőjét díszítő 8 m²-es faliképe, majd 1966-ban a komlói általános iskola homlokzatára tervez 13 m²-es frizet.

Számos pályázaton szerepel sikerrel: több alkalommal kap díjat az Iparművészeti Tanács pályázatain, az ÉV LEGSZEBB TERMÉKE pályázatokon s a Herendi gyár jubileumi pályázatán.

Legújabb munkáiban tovább foglalkozik az eozinnal s eredményes kísérleteket folytat a másik hagyományos pécsi anyaggal, a pyrogránittal, amelyből elsősorban kerti plasztikákat tervez.

Török János pályájának eddigi tizenkét évében sokat alkotott. A pécsi gyár munkái szorosan összeforrtak nevével s okkal váltak népszerűvé tárgyai: szépek, korszerűek, művésziek.

Eddigi eredményei és sikerei biztató igéretet jelentenek: állandóan fejlődő művészetét sokak lakásába viszik be a mindennapokat megszépítő tárgyak s egyedi alkotásai is sokak gyönyörködtetését szolgálják a különböző középületeken.

Filep István

1. EOZIN ORSÓ-VÁZA
2. HÁRFÁS NŐ
3. SZERELMESPÁR
4. FALI-VÁZA
5. MACSKA VÁZA
6. FURULYÁZÓ
7. GONDOLKODÓ
8. ÜLŐ NŐ

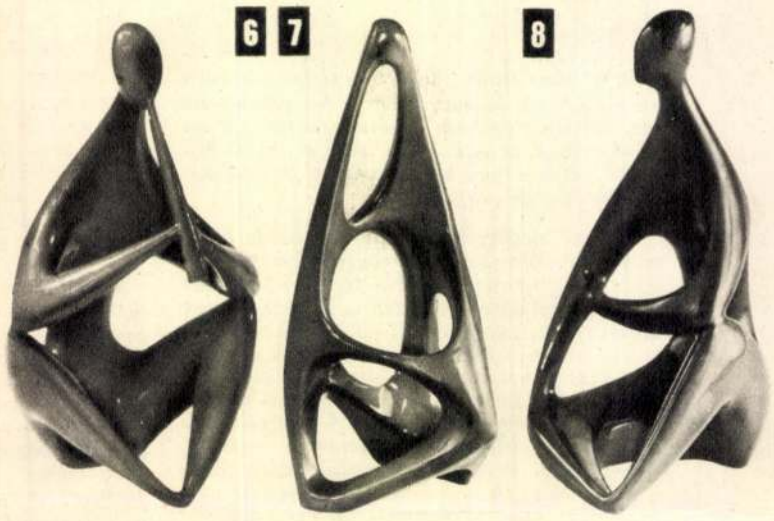

6 7

8

2

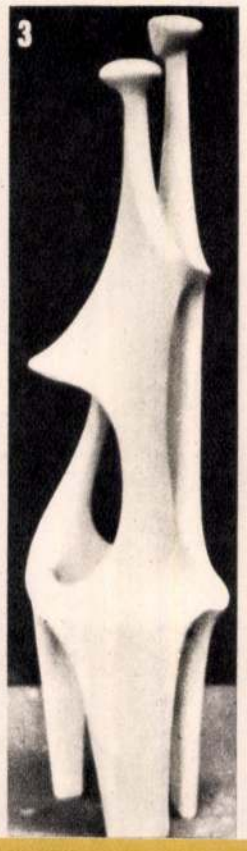

3

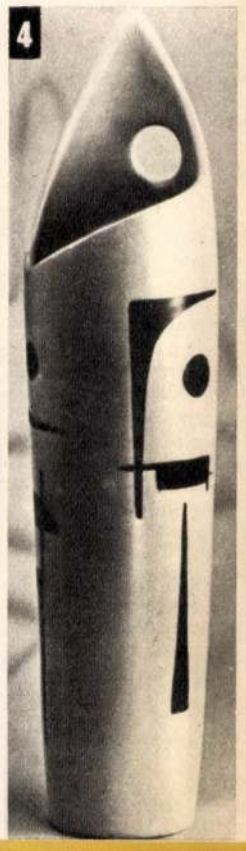

4

5

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Dunántúli Napló

...badtéri Játékokra

...a a Szegedi Szabadtéri Játékok ...éig. Mégis több előadásra már egy... ...i. Az idei program egyébként a ... Csajkovszkij: Hattyúk tava, Kacsóh ...Aida, s végül a Magyar Állami ...ű összeállítása. A Bánk bánt Si... ...fánia és Komlóssy Erzsébet énekli ...ában pedig Velta Vilcina állami ...ze, valamint Harald Rittenberg á... ...művésze lép fel. Néhány szereplő ...i, Kibédi Ervin, Alfonzó, Hlatki ...endégművész lép fel, mégpedig egy ...ol: Maria Biesu, a Moszkvai Nagy... ...arcelonai operaház, Peter Glossop, ...ja. Jegyeket Pécsett is lehet kapni, ...rmónia Szinház téri helyiségében. ...onban egyáltalán nincsen már jegy: ...János vitéz augusztus 10-i, valamint ...ásaira. De a János vitéz augusztus ...ir csak 70 forintos jegyek kaphatók.

—*—

— Művészi diapozitivjaink. A Mecseki Fotoklub válogatott esztétikai anyagának bemutatója lesz a „színes diaesték" előadássorozat negyedik előadása. A Nemzetközi Fotoszalon mai megnyitásának kiegészítő programjaként a diaelőadás holnap, hétfőn este 7 órakor kerül megrendezésre a KPVDSZ Művelődési Ház József utca 15. sz. alatti termében. Tárlatvezető: Tillai Ernő, a Mecseki Fotoklub művészeti bizottságának elnöke.

— A Pécsi Orvostudományi Egyetem május 6-án délután 5 órakor a Gyermekklinika tantermében tudományos ülést tart. — Tárgy: Török Endre, Tekeres Miklós, Somody László és M. Hainess Anna (I. sz. Sebészeti Klinika): Beszámoló az I. sz. Sebészeti Klinikán működő anaesthesiologus csoport munkájáról (30 perc). Kelt Károly (I. sz. Sebészeti Klinika) és Csere Tibor (Röntgenklinika): A carcinomás emlő nyirokkeringésének vizsgálata patentkékkel (20 perc).

— Nagy a vonzereje Pécsnek. Ezt bizonyítja a pécsi tanács által 30 megüresedett óvónői, általános és középiskolai tanári állásra meghirdetett pályázat országos visszhangja. Az ország minden tájáról több mint 200 pályázat érkezett a tanács művelődésügyi osztályára, ahol a pályázatok előzetes elbírálása a közeli napokban kezdődik meg.

— A hódmezővásárhelyi művésztelep új alkotóházat kap a képzőművészek régi kedvelt tartózkodási helyén, a Mártély melletti Tisza-parton. Rácz György építőművész tervei alapján — jellegzetes alföldi falusi építészeti stílusban — előreláthatóan még az idén elkészítik az új épületet.

— Kőműveseket és mellékük férfi vagy női segédmunkásokat, továbbá általános szerelő szakmunkást felvesz Állami Pincegazdaság. Batthyány u. 2. (x)

Eszperantó nyelvvizsgák Pécsett

A Megyei Eszperantó Bizottság nyelvvizsgákat tart Pécsett a szervezetten és magánúton tanuló eszperantisták számára: „A" és „B" fokon. A hallgatók tudását a Magyar Eszperantó Szövetség vizsgáztató bizottsága bírálja majd el. A vizsgákra az úttörőházban kerül sor: június 1-én (szombaton) 11 órától 19 óráig és június 2-án (vasárnap) 8 órától 14 óráig. A vizsgázók a Megyei Eszperantó Bizottságnál jelentkezhetnek, Pécs, 1. Pf. 2. címen.

◆

műsor

Színház

VASÁRNAP:

Nemzeti Színház: Gyertyafénykeringő (délután 3 és este 7 órakor).

Tájszínház: Marica grófnő (este fél 8 órakor). Szigetvár.

HÉTFŐ:

Nemzeti Színház: A sziget (délután 3 órakor). Csiky Gergely bérlet.

Hangverseny

VASÁRNAP:

Liszt-terem: Az Éneklő Ifjúság II. hangversenye (délelőtt fél 11 órakor).

Széchenyi tér: A Pécs-Gyárvárosi Úttörő Fúvószenekar jubileumi hangversenye (délután 5 órakor).

HÉTFŐ:

Liszt-terem: Középiskolai bérleti hangversenyek (12.15 és 13.20 órakor).

Mozi

VASÁRNAP:

Park: Aranysárkány (10). Vörös rózsák Angelikának (f4, f6, f8).

Petőfi: A bátrak bátrai (10). Vörös rózsák Angelikának (4, 6, 8).

Kossuth: Az újságíró (10). A gyilkos nyomot hagy (f3, f5). Az újságíró (f7, f9).

Zsolnay K. O.: 101 kiskutya (5, 7). **Pécsszabolcs:** Büdös víz (10). Hosszú az út Gibraltárig (3, 5, 7). **Gyárváros:** Enyém, tied (4, 6). **Meszes:** Nem várok holnapig (4, 6). **Mecsekalja:** Gyávák bandája (10). Néma barrikád (3). Aida (5 7). **Vasas I.:** A szisztéma (6). 18 éven felül! **Vasas II.:** Néma szerelem (4, 6). **Mohács:** Jánosik (10). A 4-es labor őrültje (4, 6, 8). **Siklós:** Ezek a fiatalok (10). Hogyan kell egymilliót lopni (6, 8). **Szigetvár:** A titokzatos szakács (10). Fantomas a Scotland Yard ellen (6, 8).

HÉTFŐ:

Park: Vörös rózsák Angelikának (f4, f6, f8).

Petőfi: Vörös rózsák Angelikának (4, 6, 8).

Kossuth: A gyilkos nyomot hagy (10, 12). A koppányi aga testamentuma (f3, f5). A gyilkos nyomot hagy (f7). Beszéljünk a nőkről (f9). 18 éven felül!

Zsolnay K. O.: Az özvegy és a százados (5). **Pécsszabolcs:** A 4-es labor őrültje (3, 5, 7). — **Gyárváros:** Rablók között (6). **Vasas II.:** Háború és béke II. (6). **Ságvári K. O.:** A meztelen pásztorlány (f6, f8). **Siklós:** Fantomas a Scotland Yard ellen (8).

Pécsi Rádió

VASÁRNAP:

17.30: Magyar nyelvű műsor. Vasárnap délután. A tartalomból: Anyák napján... Vendégünk: Abody Béla író. — Pécsett vendégszerepeltek: Zenés beszélgetés Dobos Attilával és Kóbor Jánossal, az Omega-együttes tagjával. — Külföldön járt pécsiek: Kovács Kolozs, Marczis Demeter és Dörömböző Géza zenés útinaplójából. — Operettbemutatóra készül a színház: Várhegyi Márta a mikro-

19.20: Kivá...

19.50: A vasárnap sportja. Műsorismertetés.

20.00: Műsorzárás.

HÉTFŐ:

17.30: Magyar nyelvű műsor. Tánczene.

17.45: Rádiószerviz. A Pécsi Stúdió különleges szolgálata.

18.45: Déldunántúli híradó. Műsorismertetés.

19.00: Szerb-horvát nyelvű műsor Hírek, tudósítások. Az anya. — Riport. Tamburazene. A tudomány világából. Népszerű dalok.

19.30: Német nyelvű műsor. Hétfői kommentár. Zenés hételeje.

20.00: Műsorzárás.

Magyar Tv.

VASÁRNAP:

8.45: Orosz nyelv (középisk. III—IV. oszt.)

9.13: Műsorismertetés

9.15: Hétmérföldes kamera (ism.)

9.30: A Sírius II. hadművelet

10.00: A vidám városka. — Az Intervízió műsora Moszkvából, felvételről

10.30: Anyák napja

11.00: Nemzetközi salakmotor-világbajnoksági futamok. Közvetítés Miskolcról

14.43: Műsorismertetés

14.45: Falusi könyvszolgálat

14.55: Délutáni előadás. Memento. Magyar dokumentumfilm. **4.** Győzelem a frontokon

16.20: A Magyar Hirdető műsora

16.30: Hyppolit és a többiek. 37 év magyar filmdalaiból. — III. rész

17.05: Kukkantó

17.55: Az elrabolt gyermekkor

18.05: A világ nagy vasútjai. — Magyarul beszélő francia filmsorozat. 5. Az egyik óceántól a másikig

18.30: Marx Károly. Emlékműsor Marx születésének 150. évfordulóján

19.00: Hungária Kupa. — kard egyéni verseny közvetítése a Játékcsarnokból

19.40: Esti mese

19.55: Szünet

20.00: Tv-híradó

20.20: A silai legenda. Magyarul beszélő olasz film. 14 éven felülieknek!

21.35: A magyar táncművészek hete. Népszerű táncművészek műsorából

22.00: Sporthírek

22.15: Tv-híradó — 2. kiadás.

Jugoszláv Tv.

VASÁRNAP:

9.30: Szlovén népi muzsika. — **10.00:** Földművelőknek. **10.45:** Se fekete — se fehér. **11.30:** Sorozatfilm gyermekeknek. **12.00:** Aludjék nyugodtan. **13.00:** Szafári. **13.30:** Egyedüllállók. — **16.25:** Sportdélután. **17.35:** A dokumentumfilm mesterei. **18.05:** Makedon népdalok. **18.50:** Saga a Forsyte-okról. **20.50:** Tv-magazin. **21.50:** Sportszemle. **22.20:** Sakkkommentár.

1968 MÁG
Török János
1021

Jubileumi ünnepségek októberben

Százéves a Porcelángyár

Török János alkotása — eosinmázas kisplasztika

Ha a Megyei Levéltárban őrzött régi telekkönyvi adatokat vennénk figyelembe, tulajdonképpen csak néhány esztendő hiányozna ahhoz, hogy együtt emlegessük korát a 125 esztendős Herendi Porcelángyáréval. Ugyanis a pécsi Porcelángyár jelenlegi helyén már 1852-ben is „gyár" állott, mégpedig a kereskedő Zsolnay Miklós jóvoltából, aki legidősebb fia, Ignác számára az utolsó szegig megvásárolta és ide telepítette a lukafai kőedénygyárat.

Az első évek azonban nem váltották be a reményeket. Így került hát sor arra, hogy Zsolnay Vilmos vette át a családi kezdeményezést.

1868. május 5-én kérvényt nyújtott be Pécs város polgármesteréhez, hogy „Első Pécsi Cement Chamotte és Tűzbiztos Agyagáruk Gyára" címén iparengedélyt kapjon. A kérvény szövegét Ruzsás Lajos „A Pécsi Zsolnay-gyár története" című könyvéből idézzük: „A Budai-külvárosban, hol a közönség előtt ismeretes..., edényt készítő fazekasműhelyem létezik: egy nagyszerű, a műipar igényeinek tökéletesen megfelelő és a mostani műipar színvonalán álló gyárt szándékozom felállítani, mégpedig aként, hogy az, a már ott létező épületek tökéletes átidomítása és nagymérvben történő kiterjesztése által lenne építendő..."

Az engedélyt a legújabb kutatások szerint 1868. május 15-én kapta meg, tehát innen számítandó a tulajdonképpeni gyáralapítás dátuma is.

A jubileumi ünnepség egyik porcelángyári szervezője, Kurucz Kálmán szerint, az évforduló nemcsak a gyár, hanem Pécs és a megye idei legnagyobb kulturális eseménye lesz, amelyet a Magyar Tudományos Akadémia irányításával, az MTA Dunántúli Tudományos Intézete, a Szilikátipari Tudományos Egyesület, a Pécsi Janus Pannonius Múzeum képző- és iparművészeti osztálya, valamint a Pécs városi Tanács művelődésügyi osztálya, illetve ezek képviselői rendeznek. Az említett szervek és intézmények tudományos ülésekkel, művészettörténeti, gazdaságtörténeti, valamint a szilikátipar műszaki témáiból tartott előadásaikkal emelik az október 14—19-i ünnepségek színvonalát.

Ami pedig a gyári előkészületeket illeti, nem kevésbé gazdag a programjuk. Ízelítőül csak néhányat említünk meg. Elsőnek talán a gyártörténeti kiállításukat, amely a gyár múltjának dokumentálása mellett gazdagon illusztrálja majd az államosítástól eltelt 20 esztendő jelentős eredményeit is. Beleértve nemcsak az ipari porcelángyártás időközben elért magas színvonalát, vagy a közönség által jól ismert és nagyon kedvelt porcelán és eozin dísztárgyaikat, hanem a Zsolnayaknak egykor világhírnevet adó fajanszdísztárgyak teljesen új eljárással történő előállítását is. Az érdem elsősorban Kovács Istváné, a festészeti részlet vezetőjéé, aki kivételes képzettségével, adottságaival újra életrehívta a több, mint 50 évvel ezelőtt abbahagyott, s ma már csak a Zsolnay Múzeumban és néhány magánosnál található porcelánfajanszot, amely ma egyik szenzációja a gyárnak.

A kísérletek, amelyek voltaképpen csak az idén kezdődtek meg, több, mint biztatóak. Bizonyítják ezt a festőrészleg vitrinjeiben elhelyezett „Zsolnay-stílusban" készült csodálatos vonalú és mintájú vázák, áttört díszű kosarak, teás, mokkás készletek, s egyéb olyan tárgyak, melyek minden tekintetben vetekednek a félévszázad előtti remekművekkel.

És ez csak az első lépés, mert a hagyományos mellett rátérnek a mai ízlésnek megfelelő, modernvonalú fajansz dísztárgyak mintadarabjainak előállítására is, amelyekkel a jubileum alkalmával ismerkedhet meg a közönség. De már a pécsi bemutatót megelőzően, az idei BNV-n is kiállítják a porcelángyár új remekeit, melyek a herendiekéi mellett méltán reprezentálják majd a magyar porcelándíszműipar világszínvonalát.

Röviden ennyit a készülődésről, ami természetesen bővelkedik még más jelentős eseményekkel, produktumokkal is, köztük a Zsolnay Múzeum kiállítási anyagának felfrissítésével, kibővítésével, hogy az a lehető legteljesebb képét adja a nagyhírű gyár száz évre visszamutató tevékenységének. De erre és a programba foglalt más érdekességekre a maga idejében még visszatérünk.

P. Gy.

...zikus mintázatúnak
...ágyáza

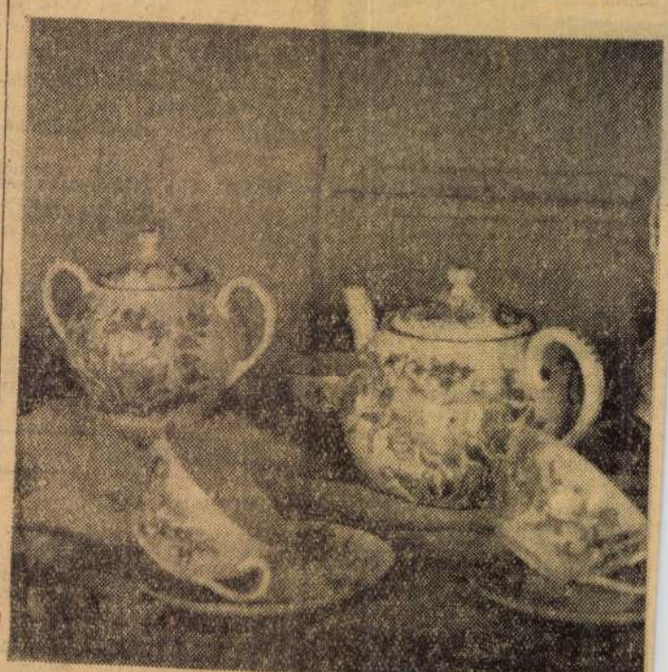

Fajansz teáskészlet

született Szimbirszkb
Uljanovszk) Vlagyimi
Uljanov (Lenin).

1887. augusztus 25
beiratkozik a kazan
temre, december 17-
radalmi mozgalomba
részvétel miatt letart
az egyetemről kizárjá
cember 19-én Kokus
luba száműzik.

1895 őszén Lenin
rott megalakítja a „Ha
vetség a Munkásoszt
szabadítására" szervez

1900. július 29—190
ber vége: Lenin ki
tartózkodik, első, 5 év
emigrációjában szerv
forradalmi marxisták
zágos politikai lapjá
„Iszkrá"-nak a kiadását.

1905. november 21—22: Le
in Genfből Pétervárra ér
ezik és onnan irányítja a
Központi Bizottságnak és a
art napilapjának, a „Novaja
sizny"-nek munkáját.

1907. augusztus 18—23: Le
in részt vesz a II. Inter
acionálé stuttgarti kong
esszusának munkájában, tag
a a militarizmus és a nem
etközi konfliktusok kérdé
ről szóló határozatot elő
észítő bizottságnak.

MESTERMUNKA
Budapest
1970 APR 8
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMondó
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 41
Telefon: 136-046, 337-748, 340-776

1919. március 2—6: A Kommunista Internacionálé I. kongresszusán fontos előadást tart, irányítja a kongresszus munkáját.

1919. május 22: Lenin megírja az Üdvözlet a magyar munkásoknak című cikkét.

1921. március 8—16: Lenin vezeti az OK(b)P X. kongresszusának munkáját. A kongresszus elfogadja az új gazdasági politikát.

1924. január 24: Lenin halálának napja.

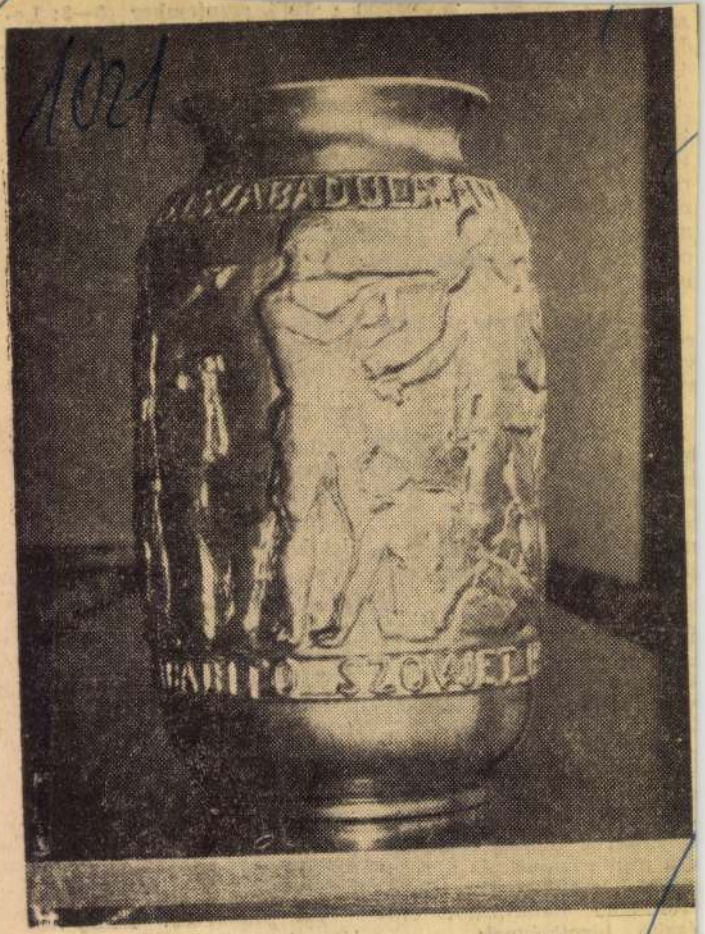

Török János jubileumi emlékvázája

kormány terve ellen, amely a sztrájkjog megvonását jelenti. Mivel a kormány a gáz- és a villamosenergia-szolgáltatás érdekeire hivatkozik, tiltakozásul az e szolgáltatásokban dolgozó munkások szakszervezetei keddre egyórás szolidaritási sztrájkot hirdettek.

A bányászok 11 százalékos béremelést követelnek, továbbá ötven éves korban nyugdíjat a föld alatt dolgozóknak és ötvenöt éves korban a felszíni munkásoknak. A kormány mintegy háromszázalékos béremelésre volt csak hajlandó.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Török János

DUNÁNTULI NAPLÓ
1963 MÁR. 9

Két kiállítás nyílik ma Pécsett

A mai napon két képzőművészeti kiállítás nyílik Pécsett. Az egyik kiállítást a Janus Pannonius Múzeum Káptalan utcai helyiségében rendezik, Török János szobrászművész műveiből. A megnyitót délelőtt 11 órakor *dr. Molnár Péter*, a Művészeti Gimnázium igazgatója tartja. A TIT Bartók klubjában rendezett kiállításon négy pécsi képzőművész — *Zsámár Tibor, Baka Emil, Hartung János* festőművészek és *Tóka Vendel* szobrászművész alkotásai szerepelnek. Ezt a kiállítást a Képzőművészek Szövetsége pécs—baranyai munkacsoportja és a TIT rendezi. Megnyitót délelőtt fél 12 órakor *dr. Takács József*, a

beszél. Neki nincsen ...
ja és semmiféle pénzt nem
vitt el hazulról. Tiltakozik, de
hiába.

Egy délelőtt hivatali szobájában cseng a telefon. A felesége telefonál.

— Apuskám drága, te vagy? — hallja az asszony hangját. Megkapaszkodik az íróasztalba, nem akar hinni a fülének. Őt szólítják apuskámnak, drágámnak?

— Én vagyok — suttogja.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Török Zoltán

Dunántúli Napló

1983 IX 1 - 6

Megnyílt a jubileumi porcelánkiállítás

Jakabos Zoltánné, a Baranya megyei Tanács kereskedelmi osztályának vezetője nyitotta meg tegnap délelőtt 11 órakor a Pécsi Porcelángyár 100 éves évfordulója alkalmából rendezett vásárlással egybekötött porcelánkiállítást.

A kiállítás bemutatja a régi mesterek egyes darabjait, de fontos helyet biztosít fiatal művészek alkotásainak is. Török János reliff díszítésű tálai, Fürtös György modern szobrai, Nádor Judit fali díszei és még sok fiatal művész keresett alkotásai a lakosság kedvenceivé váltak és a modern lakás kedves díszei.

A kiállítás október 16-ig lesz nyitva, naponta 10—19 óráig.

1980-ban kerül sor

Az újból üzembe helyezésre kerülő 6 téglagyárban — a rendelkezésre álló keretösszegből — *a szociális létesítmények norma*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Török János

ÉPITŐK LAPJA
1965 FEB 15

1021

A több mint százéves pécsi Zsolnai Porcelángyár termékei országszerte ismertek és külföldön is szívesen vásárolják. Jelenleg a gyár összes termelésének 60 százaléka műszaki porcelán, a többi háztartási edény és díszmű. Török János iparművész tervezi a gyár modern vonalairól ismert dísztárgyait.

mos arcképtanulmánya ezúttal is karakteres és ízléses. *Böszörményi Schwarz* János Keresztelő Szent Jánosa kvalitásos. *Csányi* Lajos kis tájképe művészi élmény. *Demeckyné Volf* Irma akvarelljei a mesterségbeli tudás szép példái. *Détári Dettár* György vásznai komoly képek, melyek jó művészt revellálnak. *Dimits* Sándor rézkarcai ezúttal színesen vetitik papirra a művész élményeit. *Ehrenhaftné Hevesi* Margit érdekes tanulmányát adja a köd és napfény színanalizisének. *Foersterné Bolla* Matild Puky Endre külügyminiszter sikerült portréját állitotta ki. *Füstös* Zoltán önarcképében produkál érdekes képet. *Gussich* Jenő tanulmánya ezúttal is ízlésről és tehetségről számol be. *Hagyik* István A kereszt alatt c. vásznával megint az újabb generáció egy sokat igérő tagjának bizonyúl. *Huszty* Ibolya zugligeti tájképe kellemes romantika. *Kálmán* Imre egészen eredeti kerámiákat állított ki Ügyes, egyéni, szines. *Kern* Andor vászna komoly tanulmány. *Kiss* Farkas Imre tájképei kedvesek. *Mészárosné Kisfaludy* Mária Napsütésben c. képe kvalitásos színtanúlmány. *Mészáros* Jenő balatoni képei artisztikusak. *Mittai* Aladár kis figurálisa formáinak arányosságával és a beállítás jó lendületével tűnik ki. *Nemény* István virágcsendéletei egészen egyéni látásuak. *Nótiné Kálnay* Boriska tájképén a színanalízis értékes. *Novinszky* Jenő csoportképe hangulatos. Vitéz *Pataky* Ferenc képeiben is megmarad értékes rajzolónak. *Popper* S. Lóverseny c. képe összefoglaló látásu, erős impresszió. *Porter* Paula Ballerinája finom. *Rajki* József Prédikátora robusztus. *Uitz* János vászna kellemesen előadott, finom tájkép. *Reissmann* Gizella egyénien tolmácsolja a balatoni napnyugtát. *Sassy* Attila temperái közül a Hotel c. a kvalitásosabb, ez markáns, sokat mondó élmény. *Somogyi* István plein-air tanulmányfeje kitünő. *Soósné br. Korányi* Anna Zugligeti tája az olajtechnika bravuros teljesítménye. *Szikláné Lám* Ilona pompásan ért a pasztell hatásos felhasználásához. *Szomor* László Női aktja szélesen mintázott, jó szobor. *Thomaené* V. Margit tanulmányfeje csupa karakter. *Tóbisch* Ilona ezúttal arcképpel szerepel, itt is magasabb művészi ambiciók hevitik. *Törzsök* Károly tehetséges szobrász, aki az itt kiállított aktján a finom vonalvezetésre ad jó példát. *Turmayer* Sándor ismert kvalitásait csillogtatja ezen a tanulmányán is. *Unghváry* Sándor egy nagyon érdekes plein-air tanulmányt állított ki. *Zólyomi Zierlich* Rezső Judit c. faszobra robusztus előadásával lenyügözi a nézőt. Érdemes még feljegyezni a következő művészek nevét: *Zórád* Géza, *Zsótér* Ákos, *Záhonyi* Géza, *Varga* Ferenc, *Tokody* Gyula, *Temesváry* József, *Szilády* Margit, *Sziklay* Lajos, *Soós* Lajos, *Siuda* Nándor, *Radnay* Miklós, *Polónyi* Károly, *Penderné* Rózsi, *Papp* Domokos, *Mansfeld* Nóra, *Lukács* Gyula, *Kopits* János, *Karcag* Zoltán, *Hóman* Károly, *Halasi Horváth* István, *Gajzágó* Sándor, *Csermely* János, *Csillag* József, *Csóka* István, *Dul* Lajos, *Alberth* Ferenc és *Bálint* Árpád.

TÖRZSÖK KÁROLY: SZENDERGÉS

A Nemzeti Szalon téli tárlatáról

A MAGYAR KÉPÍRÓK TÁRSASÁGÁNAK KIÁLLÍTÁSA. A Nemzeti Szalonban egy új művészeti társaság mutatkozik be. *Boromissza* Tibor, a társaság vezére, a katalógushoz irott előszavában hangsúlyozza, hogy őket egy speciálisan magyar jellegü haladó művészet megteremtésének célja hozta össze, és valóban a kiállító művészek legnagyobb része keleti fajtánk eszmevilágának kultuszát hirdeti. De azért félreértés ne essék, ezek a művészek tudatában vannak annak, hogy a festőművészetben az eszme csak akkor érvényesül, ha a művészi manifesztációnak nem gátjai, hanem röpitői. Ott is, ahol szinte tenden-

Képzőművészet
1933. 57. 7.

élményeinek víziója. — *Borbereki Kovács* Zoltán képei előtt ismét visszaszállunk a reális világba. Igaz, hogy eszközeiben önkényes érzéseiben szinte absztrakt, de művészetének végcélja: a valóságábrázolás szinte irányzatos erővel érvényesül. Nem tendenciaművészet, amit elénk állít, de például Munkáskezek c. temperája egy realisztikus elképzelés irányzatos felnagyítása. Önarcképe is azt igazolja, hogy realizmus és fantázia vegyülnek művészetében. — *Haranglábi Nemes* József egy sorozat pasztellt állított ki, melyekben franciás ízléssel tolmácsol finom hangulatokat. Színfoltjai dekorativ szerkesztésüek és hangulatot keltők. — *Weil* Erzsébet rézkarcai ezúttal is a művésznő kiváló jártasságát bizonyítják ebben a hálás műfajban. A nagyteremben *Rippl-Rónai* József néhány szép pasztellfejével találkozunk, *Mányoki* Ádám Szobieczki hercegnőt ábrázoló életnagyságu portréjában gyönyörködhetünk és örömmel regisztráljuk a fiatalon elhunyt *Tóth* László Inselkedés c. szép zsánerképét, melyet 1891-ben állított ki a Műcsarnokban. *Iványi Grünwald* Béla egy egészen újszerü görögtüzes dekorációju tájképet állított ki. *Kisfaludi Stróbl* Zsigmond nagyhatású szoborgyüjteményét néhány új darabbal kiegészitve ismét együtt találjuk. Bernhard Shaw mellszobrát most bronzban láthatjuk. Bronzba transponálva talán még hatásosabb ez a markánsan mintázott fej, melyben sajátos módon a részletek szépségének döntő szerepe van.

A NEMZETI SZALON TÉLI TÁRLATA. A tárlat díszhelyén *Déry* Béla egyik legszebb képe függ. A Nemzeti Szalon elhunyt igazgatója emlékének áldozott e kép kiállításával. A tárlat anyaga egyébként meglehetősen alacsony színvonalat mutat. A sok kiállított műtárgy közül csak néhány érdemesebbről mondunk kritikát. *Agoston* Vencel ezúttal arcképeket állított ki, ezek is artisztikusak, mint tájképei. *Bakonyi* Kató Cigányleánya eleven impresszió. *Bakos* Pál Tabáni uccája hangulatos. *Barna* Ilonka Liliomos udvara finom színharmónia. *Bartha* László még keresi útját, de tehetsége ezeken a képein is nyilvánvaló. *Berlini Rozbora* Viktor két portrét állított ki, mind a kettő tehetséges szobrászra mutat. *Bokor* Vil-

OLAF RUDE: ARCKÉP

A Dánok berlini kiállításáról

ADY ENDRE A HALOTTAS ÁGYON. *Törökfalvi Török Károly rajza.*

ALVÓT FÖL NE KÖLTS.

Alvót fel ne költs,
Alvó csak aludjon,
Álmodjon, aludjon,
Alvót fel ne költs.

Most élete legszebb,
Most foga közt reszket
A csodagyümölcs
És izleli nyalván
És szétfoly a halvány,
Gyönyörű gyümölcs.

Most angyali trilla
Tölti fülét lágyan
És pihen az ágyban
A fej meg a törzs,
Most pihen a pilla,
Az ujjak, az öklök,
A fej meg a törzs,
Csak a szive lök, lök
És halkan emelget

Bordát a lehellet
És vernek az óra
Aczélketyegői,
Aczélmalom őrli
A perczet apróra.
Ő jár csodakertben
Illatba keverten,
Oly könnyű a lépte;
Rózsák, üde zsályák
Sorfala szeliden
Horzsolja ruháját,
A melle mezitlen
És hajlik elébe
Száz csodagyümölcs.

Ő járja a kertet
S ha életre kelted,
Valakit megölsz.

Alvót fel ne költs!

Nadányi Zoltán.

A FÖLD HALÁLA.

Regény. (Folytatás.)

Irta id. **Rosny J. H.** — Fordította **Laky Margit.**

Daczos, gondtalan mozdulatot tett kezével. Ez a mozdulat ép oly ismeretlen volt előtte, mint a jelenlegi embereknél mind és valami ősrégi mozdulatot tükröztetett vissza. Targ kötelességeül tűzte ki, hogy megmászsza a falat.

A fal síma és csaknem függélyes volt, de Targ magával hozta az arkumrostból készült hágcsót, melytől a léghajósok sohasem váltak meg. Előhúzta szerszámzsákjából a hágcsót. Noha száz nemzedéket szolgált már ki, még most is olyan szilárd és hajlékony volt, mint a legelső napokban. Kigöngyölte a könnyű és finom alkotmányt és közepén megragadva, megadta neki a kellő lendületet. A mozdulat tökéletes volt. A hágcsó fogai könnyen fönnakadtak a bazaltban. Néhány pillanat mulva a kutató elérte a hasadékot.

Nem tudta visszafojtani az elégedetlenség fölkiáltását, mert ha a hasadék járható is volt, viszont elég erős emelkedést mutatott. Hiábavaló lenne hát annyi erőfeszítés!

Targ mindamellett összehajtotta a hágcsót és belemélyedt a hasadékba. Az első lépések kínosak voltak, azután a talaj kiegyenesedett és egy folyosó tünt elő, a hol több ember is mehetett volna egymás mellett. Szerencsétlenségre a lejtő egyre emelkedett. Az őr kiszámította, hogy tizenöt méternyire lehet a külső síkság színe fölött. A földalatti utazás fölszállás lett!...

Keserű nyugalommal haladt tovább a kibontakozás felé, bárminő legyen is az és szemrehányást tett magának az ërült kalandért. Ugyan mit tett ő, hogy olyan fölfedezést akar elérni, mely fölülmulná fontosságában mindazt, a mit az emberek az évszázadok százai óta elértek? Elég-e ábrándos természete, a többiekénél lázongóbb lelke, hogy sikert érjen el ott, a hol a bámulatos eszközökre támaszkodó együttes erőfeszítés csődöt mondott? Az övéhez hasonló kísérlet nem igényelt-e föltétlen türelmet és megadást?...

Szórakozottságában nem is vette észre, hogy a lejtő szelidebbé vált. Csaknem vízszintes lett már az út, a mikor Targ hirtelen fölrezzent álmadozásából: néhány lépéssel odább a folyosó ereszkedni kezdett!...

Egy kilométernél nagyobb távolságban az út szabályosan vezetett lefelé. A folyosó tágas volt és közepén jobban bemélyedt, mint szélein. A járás általában kényelmes volt, alig szakította félbe itt-ott egy tuskó vagy valamely repedés. Egy rég letünt korszakban kétségkívül egy földalatti vízfolyás tört itt magának utat.

A törmelékek azonban megszaporodtak és sok újabb keletű is volt köztük, azután úgy látszott, hogy az útnak megint vége szakad.

— A folyosó nem állhat meg itt... — szólt a fiatal ember. — A földkéreg átalakulásai törték... De mikor? Tegnap... ezer éve... százezer éve?...

Tovább vizsgálta az omladékokat és újabb vonaglások nyomait fedezte föl köztük. Minden éberségét egy átjáró fölkutatására fordította.

Nemsokára hasadékot vett észre. Keskeny, magas, visszataszító volt, de azért nem hagyta cserben: föltalálta az ő folyosóját. Folytonosan lefelé vezetett és egyre tágasabb lett, míg végül közepes szélessége elérte a száz métert.

Targ utolsó kétségei is elenyésztek: *valóságos földalatti folyam hömpölygött valamikor erre.* Első pillanatra ez a meggyőződés bátorító volt, de jobban meggondolva, nyugtalanította az Oázis-lakót. Abból, hogy itt valaha kőségesen volt víz, egyáltalában nem következett az, hogy most is közel van. Sőt ellenbezőleg! a jelenlegi források mind távol estek azoktól a helyektől, a hol valamikor az élet nedüje folyt... Ez csaknem törvény volt.

Még három izben úgy látszott, mintha a földalatti csarnok zsákutczában végződne, de Targ mindannyiszor talált átjárót. Hanem most végeszakadt. Óriási lyuk, mély szakadék tárult a fiatal ember szeme elé.

Fáradtan és szomorún ült le a köre. Ez a pillanat még rettenetesebb volt, mint a mikor ott fönn vánszorgott a tikkasztó folyosóban. Minden újabb kísérlet keserű őrültség volna. Vissza kell térnie! De szíve föllázadt e gondolat ellen. A kalandvágy lángját még jobban szította az a csodálatos utazás, a mit idáig tett. A szakadék már nem rémítette meg.

— És ha meg kellene halnom! — kiáltott föl.

És máris belemélyedt a gránit fokai közé. Csodaképen lejutott harmincz méternyi mélységbe, a mikor ügyetlen mozdulatot tett és egyensúlyát elvesztette.

— Vége! — sóhajtotta.

Lezuhant a mélységbe.

V. A mélység fenekén.

Egy lökés állította meg. Nem a gránithoz való ütődés okozta merev lökés, hanem ruganyos, mindamellett elég heves lökés, mely elkábította. A mikor magához tért, a félhomályban függve találta magát és kezével tapogatózva fölfedezte, hogy szerszámzsákja fönnakadt egy kiugró sziklában. E zsáknak dereka köré csavart szíjai tartották fönn: arkumból készültek azok is, mint a hágcsó és tudta, hogy nem fognak engedni. Viszont a zsák leválhatott a szikláról.

Targ sajátságosan nyugodt volt. Sietség nélkül kiszámította szabadulásának és vesztének esélyeit: a zsák a szíjak csattja mellett akadt a kiugró kőbe, olyanképen, hogy a fogság elég jó volt. A kutató megtapogatta a sziklafalat. A kiugráson kívül keze egyenetlen, göröngyös felülethez ért, azután az ür következett.

Lába támaszra talált balfelől, a miről némi tapogatózás után azt gondolta, hogy egy kis sziklalap.

Egyrészt a kiugró kőbe kapaszkodva, másrészt a sziklalapra állva, óvakodott más támaszpontot keresni. A mikor kiválasztotta azt a helyzetet, melyet a legkényelmesebbnek talált, sikerült lefejtenie a zsákot. Most, hogy szabadabban mozoghatott, minden irányban körüljártatta sugárszórójának fényét. A sziklalap elég széles volt arra, hogy az ember megállhasson rajta, sőt gyönge mozdulatokat is tehessen. Fölötte, a szikla egy rovátkájában pontosan megerősíthette a hágcsó fokait, onnan aztán fölmászhatott addig a helyig, a honnan lebukott. Lenn semmi sincs, mint az örvény és függélyes falak.

— Visszamenni tudok... — állapította meg a fiatal ember — de leszállani lehetetlenség.

Nem gondolt már arra, hogy csak most menekült meg a halál torkából. Csupán a hiábavaló erőfeszítés izgatta lelkét.

Hosszú sóhajjal elengedte a kiugró követ és a göröngyökbe kapaszkodva, sikerült elhelyezkednie a sziklalapon.

Halántéka zsongott, tagjait és agyát zsibbadtság nyűgözte le. Csüggedése akkora volt, hogy lassan-lassan úgy érezte, engednie kell a mélység szédítő hívásának. A mikor új erőre kapott, ösztönszerűleg végighúzta ujjait a gránitfalon és megint észrevette, hogy fele magasságában a szikla megszakad. Ekkor lehajolt és gyönge kiáltást hallatott: a sziklalap egy üreg bejáratánál feküdt, mely a

Orlando (olasz).

White (amerikai).

Lansing (amerikai).

House ezredes (amerikai).

Bliss tábornok (amerikai).

— Persze, hogy akartam!

Iskola után lelkendezve jött oda hozzám. Láttam rajta, hogy fél attól, hogy megint a kisleánynyal megyek haza és nem vele.

— Jön a Timár=utczába? — kérdezte tőlem és én azt feleltem rá :

— Ha akarok megyek, ha nem akarok, nem megyek.

— Hát jön? — kérdezte megint.

Ránéztem, grimaszt vágtam s azt mondtam:

— Nem megyek. Utálom azt az utczát.

A Timár=utcza volt az a kis utcza, a hol én minden ok nélkül, kis fiók=Báthory Erzsébetté váltam.

— Megint azzal a lánynyal megy haza? — kérdezte.

— Azzal a lánynyal, igenis — feleltem én és kárörömmel néztem szomorú, csüggedt arczába.

Ettől a naptól fogva a fiú egyre szomorúbb lett. Én láttam és örültem rajta.

— Csak hadd búsuljon, — gondoltam magamban — ez a vörös kutya, ez a vörös majom.

Minden délben és délután, mikor az osztályból kiléptünk, megfigyeltem, hogy néz felém, hogy várja, hogy menjek oda hozzá és mondjam neki : No gyere Béla!

De azért sem tettem. Karonfogtam a kislányt, a kivel pedig nem is voltam valami nagy barátságban és úgy mentünk ki, szorosan összefogózva, mintha éltünk=haltunk volna egymásért, csak azért, hogy őt bosszantsam.

Ez tartott egy ideig. Míg aztán egy nap, a mikor épen indulóban voltunk hazafelé, valami nagy elszántsággal odajött hozzám és megint kérdezte :

— Nem jön a Timár=utczába?

— Miért?

— Valamit akarok mondani.

— Mondd meg most.

— Itt nem lehet. Majd ott megmondom.

— Mondd meg előre, akkor megyek.

— Most nem tudom megmondani. Soká tart.

— No jó.

A kíváncsiság győzött bennem. Hallani akartam a mondanivalóit és bementem vele a Timár=utczába.

Eleinte szótlanul ment mellettem és csak néha pislogott fel hozzám, elfogultan, szégyenlősen. Láttam rajta, hogy azon gondolkodik, a mit mondani akar.

Egyszerre megálltam és rákiáltottam :

— No mondd meg már!

A hangomtól úgy összerezzent, hogy azt hittem, leesik a földre. Nekem a szemeim szikrázni kezdtek. A harag felgyulladt bennem és égette a torkomat. A sápadt szeplős arczára néztem és már a kezem megmozdult. Úgy szerettem volna arczulütni!

O pedig nézett rám egy pár perczig és akkor habozva szólt :

— Tudja, azt akartam mondani, hogy már nem vagyok beteg. Semmi bajom. Rábámultam. Megbolondult ez a fiú? Azért hívott ide, hogy ezt mondja nekem? Mi közöm hozzá, hogy beteg=e vagy nem. Bánom is én?

Ő folytatta :

— Egyszer, mikor itt mentünk, fájt a torkom. Az akkor volt, mikor az inas meg akart ütni a csizmákkal. Most nem fáj.

Elfordultam tőle. A szeme úgy mosolygott, mint valakié, a ki egy másik embernek örömet készül szerezni. Pár lépést mentünk előre. Ekkor megrántja a karom és szól :

Clemenceau franczia miniszterelnök

— Haragszik maga rám? Haragba van velem?

— Nem vagyok — mondtam szárazon, küzködve a bennem sistergő kegyetlenséggel.

— Hát akkor mért megy mindég azzal a leánynyal?

— Csak — feleltem röviden.

Megint megrántotta a kabátom ujját és a kis szeplős arcza lehetetlen zavart volt. A száját kinyitotta és becsukta megint. Valamit akart mondani, de nem tudta hogyan.

— No mi az? — förmedtem rá. — Mi az? Mi az? Mit rángatod a kabátomat?

— Azt akarom mondani — nyögte inkább, mint mondta és szemei megteltek csillogó könnyekkel — hogy ha meg akar verni, ha akar — most már lehet. Most már nem fáj a torkom.

A vérem az arczomba futott. Elképedve néztem rá.

— Megverhet ha akar — mint azelőtt. Tudom, hogy az a baja, hogy nem verhetett meg, mert beteg voltam. De most megint megverhet. Nem fáj. Nem nagyon fáj. Mire a kapuhoz érünk, már nem érzem. Csak jöjjön megint a Timár=utczába. Jön? És ne menjen többet azzal a leánynyal.

Elhallgatott és állt előttem és a szemével úgy hunyorgott, mint akkor szokott, mikor a fölemelt kezemet látta, mikor érezte, hogy most mindjárt ütik. Én pedig álltam előtte és néztem és nem szóltam semmit. Pedig akartam. Szavakat kerestem, de nem találtam s a mikor már sokáig így álltam, akkor lassan elfordultam tőle és megindultam. Ő pedig odajött hozzám és a kezét a kezembe bújtatta. Úgy nézett rám örömmel, hálásan és reménykedve, úgy, hogy ezt a pillantást még most is látom. És mentünk egymás oldalán. Én mint egy rossz kis kutya, a kit megvertek, ő mint egy boldog és elégedett *ember*.

Most éreztem, hogy valami megfordult közöttünk és le voltam sújtva a nélkül, hogy tudtam volna miért. Most megbántam a veréseket, a miknek okát e perczben nem értettem többé. Csak mentem mellette és láttam, hogy csunya, de nem tudtam rá ezért többé haragudni. Láttam, hogy gyáva és összerezzen, ha valaki nagyon közel megy el mellette, vagy ha fenn a magasban egy ablakot erősen becsapnak. Láttam, hogy gyáva és ez most többé nem ingerelt föl. Az előbbi hangja, a hogy mondta, hogy verjem meg, úgy fájt a szívemben, mintha valaki odaütött volna.

Ez volt első találkozásom az alázattal. Ez volt az első megszégyenülésem. Mikor odaértünk a kapujához, hevesen fölágaskodtam, hogy kinyissam neki. Ő azt mondta : köszönöm. S ez megint olyan volt, mintha szíven ütöttek volna, kinyitottam a kaput, mint egy kis szolgáló és elfogódva köszöntem.

— Szerbusz.

Ezután még egy ideig barátkoztunk, de már nem soká. A régi intimitásnak vége volt. Bár még néhányszor keresztül mentem vele a Timár=utczán, de ott mindég akkora elfogultság vett rajtam erőt, hogy a számat sem tudtam felnyitni. Nem vertem meg többet és mert nem vertem meg, mi értelme volt a Timár=utczába menni? Ezt csakhamar ő is érezte és azt hiszem, egy kis sajnálkozással nézett reám mindég. Ezt én nem bírtam el. Az igazi nagy dolgok megszüntek köztünk. A szerepek kicserélődtek. Ő került felül s ezt nem bírtam el.

Hardinge (angol).

Sir Esme Howard (angol).

Tyrrell (angol).

Lord Robert Cecil (angol).

A PÁRISI BÉKEKONFERENCZIA RÉSZTVEVŐI.

ADY ENDRE A HALOTTAS ÁGYON. *Törökfalvi Török Károly rajza.*

ALVÓT FÖL NE KÖLTS.

Alvót fel ne költs,
Alvó csak aludjon,
Álmodjon, aludjon,
Alvót fel ne költs.

Most élete legszebb,
Most foga közt reszket
A csodagyümölcs
És izleli nyalván
És szétfoly a halvány,
Gyönyörű gyümölcs.

Most angyali trilla
Tölti fülét lágyan
És pihen az ágyban
A fej meg a törzs,
Most pihen a pilla,
Az ujjak, az öklök,
A fej meg a törzs,
Csak a szive lök, lök
És halkan emelget

Bordát a lehellet
És vernek az óra
Aczélketyegői,
Aczélmalom őrli
A perczet apróra.
Ő jár csodakertben
Illatba keverten,
Oly könnyű a lépte;
Rózsák, üde zsályák
Sorfala szeliden
Horzsolja ruháját,
A melle mezitlen
És hajlik elébe
Száz csodagyümölcs.

Ő járja a kertet
S ha életre kelted,
Valakit megölsz.

Alvót fel ne költs!

Nadányi Zoltán.

A FÖLD HALÁLA.

Regény. (Folytatás.)

Irta id. **Rosny J. H.** — Fordította **Laky Margit.**

Daczos, gondtalan mozdulatot tett kezével. Ez a mozdulat ép oly ismeretlen volt előtte, mint a jelenlegi embereknél mind és valami ősrégi mozdulatot tükröztetett vissza. Targ kötelességeül tűzte ki, hogy megmászsza a falat.

A fal síma és csaknem függélyes volt, de Targ magával hozta az arkumrostból készült hágcsót, melytől a léghajósok sohasem váltak meg. Előhúzta szerszámzsákjából a hágcsót. Noha száz nemzedéket szolgált már ki, még most is olyan szilárd és hajlékony volt, mint a legelső napokban. Kigöngyölte a könnyű és finom alkotmányt és közepén megragadva, megadta neki a kellő lendületet. A mozdulat tökéletes volt. A hágcsó fogai könnyen fönnakadtak a bazaltban. Néhány pillanat mulva a kutató elérte a hasadékot.

Nem tudta visszafojtani az elégedetlenség fölkiáltását, mert ha a hasadék járható is volt, viszont elég erős emelkedést mutatott. Hiábavaló lenne hát annyi erőfeszítés!

Targ mindamellett összehajtotta a hágcsót és belemélyedt a hasadékba. Az első lépések kínosak voltak, azután a talaj kiegyenesedett és egy folyosó tünt elő, a hol több ember is mehetett volna egymás mellett. Szerencsétlenségre a lejtő egyre emelkedett. Az őr kiszámította, hogy tizenöt méternyire lehet a külső síkság színe fölött. A földalatti utazás fölszállás lett!...

Keserű nyugalommal haladt tovább a kibontakozás felé, bárminő legyen is az és szemrehányást tett magának az ërült kalandért. Ugyan mit tett ő, hogy olyan fölfedezést akar elérni, mely fölülmulná fontosságában mindazt, a mit az emberek az évszázadok százai óta elértek? Elég-e ábrándos természete, a többiekénél lázongóbb lelke, hogy sikert érjen el ott, a hol a bámulatos eszközökre támaszkodó együttes erőfeszítés csődöt mondott? Az övéhez hasonló kísérlet nem igényelt-e föltétlen türelmet és megadást?...

Szórakozottságában nem is vette észre, hogy a lejtő szelidebbé vált. Csaknem vízszintes lett már az út, a mikor Targ hirtelen fölrezzent álmadozásából: néhány lépéssel odább a folyosó ereszkedni kezdett!...

Egy kilométernél nagyobb távolságban az út szabályosan vezetett lefelé. A folyosó tágas volt és közepén jobban bemélyedt, mint szélein. A járás általában kényelmes volt, alig szakította félbe itt-ott egy tuskó vagy valamely repedés. Egy rég letünt korszakban kétségkívül egy földalatti vízfolyás tört itt magának utat.

A törmelékek azonban megszaporodtak és sok újabb keletű is volt köztük, azután úgy látszott, hogy az útnak megint vége szakad.

— A folyosó nem állhat meg itt... — szólt a fiatal ember. — A földkéreg átalakulásai törték... De mikor? Tegnap... ezer éve... százezer éve?...

Tovább vizsgálta az omladékokat és újabb vonaglások nyomait fedezte föl köztük. Minden éberségét egy átjáró fölkutatására fordította.

Nemsokára hasadékot vett észre. Keskeny, magas, visszataszító volt, de azért nem hagyta cserben: föltalálta az ő folyosóját. Folytonosan lefelé vezetett és egyre tágasabb lett, míg végül közepes szélessége elérte a száz métert.

Targ utolsó kétségei is elenyésztek: *valóságos földalatti folyam hömpölygött valamikor erre.* Első pillanatra ez a meggyőződés bátorító volt, de jobban meggondolva, nyugtalanította az Oázis-lakót. Abból, hogy itt valaha kőségesen volt víz, egyáltalában nem következett az, hogy most is közel van. Sőt ellenbezőleg! a jelenlegi források mind távol estek azoktól a helyektől, a hol valamikor az élet nedüje folyt... Ez csaknem törvény volt.

Még három ízben úgy látszott, mintha a földalatti csarnok zsákutczában végződne, de Targ mindannyiszor talált átjárót. Hanem most végeszakadt. Óriási lyuk, mély szakadék tárult a fiatal ember szeme elé.

Fáradtan és szomorún ült le a kőre. Ez a pillanat még rettenetesebb volt, mint a mikor ott fönn vánszorgott a tikkasztó folyosóban. Minden újabb kísérlet keserű őrültség volna. Vissza kell térnie! De szíve föllázadt e gondolat ellen. A kalandvágy lángját még jobban szította az a csodálatos utazás, a mit idáig tett. A szakadék már nem rémítette meg.

— És ha meg kellene halnom! — kiáltott föl.

És máris belemélyedt a gránit fokai közé. Csodaképen lejutott harmincz méternyi mélységbe, a mikor ügyetlen mozdulatot tett és egyensúlyát elvesztette.

— Vége! — sóhajtotta.

Lezuhant a mélységbe.

V. A mélység fenekén.

Egy lökés állította meg. Nem a gránithoz való ütődés okozta merev lökés, hanem ruganyos, mindamellett elég heves lökés, mely elkábította. A mikor magához tért, a félhomályban függve találta magát és kezével tapogatózva fölfedezte, hogy szerszámzsákja fönnakadt egy kiugró sziklában. E zsáknak dereka köré csavart szíjai tartották fönn: arkumból készültek azok is, mint a hágcsó és tudta, hogy nem fognak engedni. Viszont a zsák leválhatott a szikláról.

Targ sajátságosan nyugodt volt. Sietség nélkül kiszámította szabadulásának és vesztének esélyeit: a zsák a szíjak csattja mellett akadt a kiugró kőbe, olyanképen, hogy a fogság elég jó volt. A kutató megtapogatta a sziklafalat. A kiugráson kívül keze egyenetlen, göröngyös felülethez ért, azután az ür következett.

Lába támaszra talált balfelől, a miről némi tapogatózás után azt gondolta, hogy egy kis sziklalap.

Egyrészt a kiugró kőbe kapaszkodva, másrészt a sziklalapra állva, óvakodott más támaszpontot keresni. A mikor kiválasztotta azt a helyzetet, melyet a legkényelmesebbnek talált, sikerült lefejtenie a zsákot. Most, hogy szabadabban mozoghatott, minden irányban körüljártatta sugárszórójának fényét. A sziklalap elég széles volt arra, hogy az ember megállhasson rajta, sőt gyönge mozdulatokat is tehessen. Fölötte, a szikla egy rovátkájában pontosan megerősíthette a hágcsó fokait, onnan aztán fölmászhatott addig a helyig, a honnan lebukott. Lenn semmi sincs, mint az örvény és függélyes falak.

— Visszamenni tudok... — állapította meg a fiatal ember — de leszállani lehetetlenség.

Nem gondolt már arra, hogy csak most menekült meg a halál torkából. Csupán a hiábavaló erőfeszítés izgatta lelkét.

Hosszú sóhajjal elengedte a kiugró követ és a göröngyökbe kapaszkodva, sikerült elhelyezkednie a sziklalapon.

Halántéka zsongott, tagjait és agyát zsibbadtság nyűgözte le. Csüggedése akkora volt, hogy lassan-lassan úgy érezte, engednie kell a mélység szédítő hívásának. A mikor új erőre kapott, ösztönszerűleg végighúzta ujjait a gránitfalon és megint észrevette, hogy fele magasságában a szikla megszakad. Ekkor lehajolt és gyönge kiáltást hallatott: a sziklalap egy üreg bejáratánál feküdt, mely a

Orlando (olasz).

White (amerikai).

Lansing (amerikai).

House ezredes (amerikai).

Bliss tábornok (amerikai).

— Persze, hogy akartam!

Iskola után lelkendezve jött oda hozzám. Láttam rajta, hogy fél attól, hogy megint a kisleánynyal megyek haza és nem vele.

— Jön a Timár=utczába? — kérdezte tőlem és én azt feleltem rá :

— Ha akarok megyek, ha nem akarok, nem megyek.

— Hát jön? — kérdezte megint.

Ránéztem, grimaszt vágtam s azt mondtam:

— Nem megyek. Utálom azt az utczát.

A Timár=utcza volt az a kis utcza, a hol én minden ok nélkül, kis fiók=Báthory Erzsébetté váltam.

— Megint azzal a lánynyal megy haza? — kérdezte.

— Azzal a lánynyal, igenis — feleltem én és kárörömmel néztem szomorú, csüggedt arczába.

Ettől a naptól fogva a fiú egyre szomorúbb lett. Én láttam és örültem rajta.

— Csak hadd búsuljon, — gondoltam magamban — ez a vörös kutya, ez a vörös majom.

Minden délben és délután, mikor az osztályból kiléptünk, megfigyeltem, hogy néz felém, hogy várja, hogy menjek oda hozzá és mondjam neki : No gyere Béla!

De azért sem tettem. Karonfogtam a kislányt, a kivel pedig nem is voltam valami nagy barátságban és úgy mentünk ki, szorosan összefogózva, mintha éltünk=haltunk volna egymásért, csak azért, hogy őt bosszantsam.

Ez tartott egy ideig. Míg aztán egy nap, a mikor épen indulóban voltunk hazafelé, valami nagy elszántsággal odajött hozzám és megint kérdezte :

— Nem jön a Timár=utczába?

— Miért?

— Valamit akarok mondani.

— Mondd meg most.

— Itt nem lehet. Majd ott megmondom.

— Mondd meg előre, akkor megyek.

— Most nem tudom megmondani. Soká tart.

— No jó.

A kíváncsiság győzött bennem. Hallani akartam a mondanivalóit és bementem vele a Timár=utczába.

Eleinte szótlanul ment mellettem és csak néha pislogott fel hozzám, elfogultan, szégyenlősen. Láttam rajta, hogy azon gondolkodik, a mit mondani akar.

Egyszerre megálltam és rákiáltottam :

— No mondd meg már!

A hangomtól úgy összerezzent, hogy azt hittem, leesik a földre. Nekem a szemeim szikrázni kezdtek. A harag felgyulladt bennem és égette a torkomat. A sápadt szeplős arczára néztem és már a kezem megmozdult. Úgy szerettem volna arczulütni!

O pedig nézett rám egy pár perczig és akkor habozva szólt :

— Tudja, azt akartam mondani, hogy már nem vagyok beteg. Semmi bajom. Rábámultam. Megbolondult ez a fiú? Azért hívott ide, hogy ezt mondja nekem? Mi közöm hozzá, hogy beteg=e vagy nem. Bánom is én?

Ő folytatta :

— Egyszer, mikor itt mentünk, fájt a torkom. Az akkor volt, mikor az inas meg akart ütni a csizmákkal. Most nem fáj.

Elfordultam tőle. A szeme úgy mosolygott, mint valakié, a ki egy másik embernek örömet készül szerezni. Pár lépést mentünk előre. Ekkor megrántja a karom és szól :

Clemenceau franczia miniszterelnök

— Haragszik maga rám? Haragba van velem?

— Nem vagyok — mondtam szárazon, küzködve a bennem sistergő kegyetlenséggel.

— Hát akkor mért megy mindég azzal a leánynyal?

— Csak — feleltem röviden.

Megint megrántotta a kabátom ujját és a kis szeplős arcza lehetetlen zavart volt. A száját kinyitotta és becsukta megint. Valamit akart mondani, de nem tudta hogyan.

— No mi az? — förmedtem rá. — Mi az? Mi az? Mit rángatod a kabátomat?

— Azt akarom mondani — nyögte inkább, mint mondta és szemei megteltek csillogó könnyekkel — hogy ha meg akar verni, ha akar — most már lehet. Most már nem fáj a torkom.

A vérem az arczomba futott. Elképedve néztem rá.

— Megverhet ha akar — mint azelőtt. Tudom, hogy az a baja, hogy nem verhetett meg, mert beteg voltam. De most megint megverhet. Nem fáj. Nem nagyon fáj. Mire a kapuhoz érünk, már nem érzem. Csak jöjjön megint a Timár=utczába. Jön? És ne menjen többet azzal a leánynyal.

Elhallgatott és állt előttem és a szemével úgy hunyorgott, mint akkor szokott, mikor a fölemelt kezemet látta, mikor érezte, hogy most mindjárt ütik. Én pedig álltam előtte és néztem és nem szóltam semmit. Pedig akartam. Szavakat kerestem, de nem találtam s a mikor már sokáig így álltam, akkor lassan elfordultam tőle és megindultam. Ő pedig odajött hozzám és a kezét a kezembe bújtatta. Úgy nézett rám örömmel, hálásan és reménykedve, úgy, hogy ezt a pillantást még most is látom. És mentünk egymás oldalán. Én mint egy rossz kis kutya, a kit megvertek, ő mint egy boldog és elégedett *ember*.

Most éreztem, hogy valami megfordult közöttünk és le voltam sújtva a nélkül, hogy tudtam volna miért. Most megbántam a veréseket, a miknek okát e perczben nem értettem többé. Csak mentem mellette és láttam, hogy csunya, de nem tudtam rá ezért többé haragudni. Láttam, hogy gyáva és összerezzen, ha valaki nagyon közel megy el mellette, vagy ha fenn a magasban egy ablakot erősen becsapnak. Láttam, hogy gyáva és ez most többé nem ingerelt föl. Az előbbi hangja, a hogy mondta, hogy verjem meg, úgy fájt a szívemben, mintha valaki odaütött volna.

Ez volt első találkozásom az alázattal. Ez volt az első megszégyenülésem. Mikor odaértünk a kapujához, hevesen fölágaskodtam, hogy kinyissam neki. Ő azt mondta : köszönöm. S ez megint olyan volt, mintha szíven ütöttek volna, kinyitottam a kaput, mint egy kis szolgáló és elfogódva köszöntem.

— Szerbusz.

Ezután még egy ideig barátkoztunk, de már nem soká. A régi intimitásnak vége volt. Bár még néhányszor keresztül mentem vele a Timár=utczán, de ott mindég akkora elfogultság vett rajtam erőt, hogy a számat sem tudtam felnyitni. Nem vertem meg többet és mert nem vertem meg, mi értelme volt a Timár=utczába menni? Ezt csakhamar ő is érezte és azt hiszem, egy kis sajnálkozással nézett reám mindég. Ezt én nem bírtam el. Az igazi nagy dolgok megszüntek köztünk. A szerepek kicserélődtek. Ő került felül s ezt nem bírtam el.

Hardinge (angol).

Sir Esme Howard (angol).

Tyrrell (angol).

Lord Robert Cecil (angol).

A PÁRISI BÉKEKONFERENCZIA RÉSZTVEVŐI.

Mindent vagy semmit! 22.00 Jó estét, Magyarország! 23.00 Péntek 13 – am. horrorfilm 0.30 Sportszenzációk 1.00 Hajnaltól napestig 1.25 Tények 1.50 Közvetlen ajánlat

TV 3: 15.25 Végzetes barátság 17.15 Gasztronómiai utazások 17.45 Hegylakó 18.45 Hír3 19.15 Melrose Place 20.15 A balfácán 20.45 Ráktérítő – erotikus film 22.30 Hír3 23.00 Jövőnéző 23.35 Hegylakó 0.30 Cinema 1.00 72 óra 1.30 Utazás Gasztronómiában 2.00 Kosárlabda – NBA

M SAT: 0.10 Music Box 13.15 Rocktükör 13.45 A hekus 14.45 Játszd újra... 15.30 Top 10 16.00 Győztesek és vesztesek 17.00 A korzikai püspök 18.00 Benny Hill 18.30 A hekus 19.30 Vekker-hírek 20.00 Poirot 21.00 Éjféli tanú – am. akciófilm 22.40 Magányos szívek – am. akciófilm 0.30 Electric Blue

SZÍV TV: 7.45 Music Box 16.00 Németalföldi kolostorok 16.30 Különjárat 17.00 Szeszélyes természet 18.00 Földgömb 18.30 Sztárbarangoló 19.00 R. P. S-news 19.30 G. I. Joe 20.00 Szeszélyes természet 21.00 Különös csapat – am. film 23.00 Táncbajnokság 23.00 Különös csapat – ism. 1.00 Napraforgó

HBO: 7.00 Kung-fu 8.05 Vidéki vakáció 9.40 Truman 11.50 Micsoda csapat 14.00 Tom és Huck – kalandfilm 15.35 Irány a Mississippi! 17.15 Jumanji – kalandfilm 19.00 Kung-fu 20.00 Ments meg, Uram! 22.00 Lázadás a női börtönben – akciófilm 23.40 Marathon család 1.15 Wildside 2.50 Célkeresztben – akciófilm 4.55 A világvége után Mai rádió- és televízió-műsor

Április 25. szombat

KOSSUTH: 4.30 Reggeli krónika 8.06 Kopogtató 8.30 Fúvom az énekem... 8.35 Kerek perec 9.05 Családi tükör 9.35 Pótkerék 10.05 Szombat délelőtt 11.05 A Magyar Rádió IV. humorfesztiválja 12.00 Déli krónika 12.30 Szóra érdemes 13.05 Új Zenei Újság 13.40 Háló-társ 14.06 Oxigén 15.05 Irodalmi újság 16.00 Tizenhat óra 17.30 Népzenei portré 18.00 Esti krónika 18.20 Elő-futam 18.25 Szemle 19.05 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.58 A nagymama – színházi közvetítés 22.00 Késő esti krónika 22.20 A 23. óra 23.05 Diszkotéka

PETŐFI: 4.33 Hajnali dallamok 6.03 A szeretet közösségei 6.35 Sportszombat 8.03 Hazai slágerkívánságok 9.04 Hoppá! 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Hírpercek 13.15 Daráló 13.45 Hang-dominó 14.00 Szív küldi 16.00 Ízes történetek 16.30 Emberek és egyéb állatfajták 17.05 Operettparádé 18.01 Sport 19.03 Varázsnaptár 20.00 Sport 21.03 Magyar folkritmusok 21.50 Magyarán csönkapott Föld 14.30 Telesport 14.55 Julie, a levakarhatatlan – fr. vígjáték 16.30 Örömhír 16.50 Az én Petőfim 17.00 Manőver 17.30 Zóna 17.55 Minden, ami zene 18.00 Thalassa, a tenger magazinja 18.35 Kamaszkorunk legszebb nyara 19.05 Lottóshow 19.30 Híradó 20.00 Uborka 20.20 Indokína – fr. film 23.00 A homályzóna – am. film 0.35 Shabu Shabu együttes

MTV 2: 6.00 Híradó 6.15 Európa Galéria 6.40 Határtól határig 7.15 Mai hitvallások 7.40 Határtól határig 8.00 Nemzetiségi magazinok 10.30 Família Kft. 11.00 Ábel Amerikában. 13.15 Európa-ablak 15.00 Zöldövezet 15.30 Azok a csodálatos állatok 15.50 „Itt Artunk" 16.20 Darwin nyomában 17.15 Töredék 17.40 Forma–1 18.25 A XX. század nagy románcai 18.55 Mesetár 19.20 Magyarok cselekedetei 19.30 Híradó 20.00 Kórház a város szélén 21.00 Szálka, hal nélkül 21.40 Bors 22.35 Mélyvíz

DUNA TV: 8.05 Összkép 8.30 Jelenko 9.10 Szimba 9.35 Ami igaz, az igaz 9.50 Zengő ABC 10.00 Tarkabarka 11.05 Csodálatos vízi utak 11.55 Vers 12.05 Lapozó 12.20 Élő egyház 12.40 Forog a tánc, forog... 13.05 Gondolatok a táncról 13.10 Interbalett '98 13.40 Böske, 25 év a színpadon 14.35 A tánc kottája 15.00 Játék 15.10 Gondolatok a táncról 15.15 Hajrá, Honvéd! 16.00 Beszélgetés a néptáncról 16.45 Verbunkok 16.55 Eltáncolt versek 17.10 A kortárs tánc 17.40 Mese 18.00 Híradó 18.25 Cigánylélek 20.00 Europa's Magyar Táncdíj 20.35 Beszélgetés 21.00 Híradó 21.35 Ritmus-táncsport 22.05 Gondolatok a táncról 22.15 Elvis – am. film 0.40 Híradó 0.50 Gondolatok a táncról

RTL KLUB: 7.00 Kölyökklub 11.05 Felfedező úton a Robinson család 11.30 Mágusok 12.00 Amazónia élővilága 13.00 Híradó 13.10 Bravo Tv 15.00 Gyilkos sorok 15.55 Nehéz kesztyűk – magyar film 17.35 Hetedik mennyország 18.25 Kész átverés 19.00 Híradó 19.30 RTL Sportklub 20.00 Órangyalok – filmsor. 21.40 Hosszú nagypéntek – angol krimi 23.40 Én és a gorillám – vígjáték

TV2: 6.55 Gyerekeknek 9.00 Parker Lewis 10.50 Top 10 11.20 Copperfield Dávid – rajzfilm 12.45 Hét x hét 13.40 Gazdagok és szépek 14.55 Bogáncs – magyar film 16.20 Hawaii hullámok a Duna partján 16.50 Kastélyszálló 18.30 Szerencsekerék 19.00 Tények 19.30 Szerelem első látásra 19.55 A sárkány – Brice Lee élete – am. karatefilm 22.10 Mozivarázs 22.25 Családi összeesküvés – thriller 0.20 A szirén csókja – am erot. film

TV3: 9.40 Ismétlések 10.05 Jövőnéző 10.340 Cinema 10.55 Beverly Hills 11.55 Alf 12.30 Star Trek 13.25 Az Angyal 18.30 Konyhashow 19.00 Autósport 19.30 G. I. Joe 20.00 Nem boszorkányság 20.30 Hívd Andreát! 21.30 Vietnam, Texas – am. film 23.30 Sztárbár 24.00 Napraforgó 0.10 Vietnam, Texas – ism.

HBO: 7.00 Elvtársak! Baseball! 8.50 Sztárközelben 9.15 Lidárcfény 11.00 Melrose Place 11.45 Baráti kör 13.25 A hírek szerelmesei 15.30 Bundesliga 17.35 Noé bárkája 18.30 Menynyi? 30! 19.05 Természetfilm 20.00 Nincs kegyelem 21.50 Az én pasim – 23.30 Harc a végsőkig – akciófilm 1.10 Sztriptíz – szexfilm 2.45 Füst – am. film 4.35 Glengarry Glen Ross – vígjáték

Április 26. vasárnap

KOSSUTH: 6.00 Vasárnapi újság 8.24 Édes anyanyelvünk 8.30 MM – Magyar Millennium 9.05 Világóra 10.05 Búzaszentelői római 11.05 Gondolat-jel 12.00 Déli krónika 12.25 Harminc perc alatt a Föld körül 12.55 Vasárnapi levél 13.05 Névjegy 14.05 Szonda 14.35 Népdalkörök pódiuma 15.05 Választás '98 17.00 Terasz 18.00 Esti krónika 19.05 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 Simándy József 21.05 Hozam 22.00 Krónika 22.20 Vasárnapi hangverseny 23.40 Mozart: Kis éji zene

PETŐFI: 6.03 Állomáskereső 6.08 Végre vasárnap! 7.38 Sportreggel 8.00 Jó reggelt, Európa! 9.04 Bécsi szelet 10.00 Gordiusz-magazin 11.07 Csúcson 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Hírpercek 13.15 Az erdei kalamajka 14.09 Szépség '98 16.00 Poptarisznya 20.00 Rádiószínház 21.03 Dalszínház 23.15 Ennyi... 0.00–4.20 Éjfél után

BARTÓK: 6.03 Muzsikáló reggel 8.10 Pierre Cochereau orgonál 9.05 Az operaszínpad csillagai 10.05 Új Zenei Újság 10.40 Zenekari muzsika 11.05 Hangverseny 12.35 Operajelenetek 13.00 Hangok és visszhangok 14.05 Bánk Bán 15.00 Jubilate Deo 16.05 Világpremier 16.36 A kamarazene kedvelőinek 18.05 Égövek 19.00 Összkiadás 19.40 Irodalmi riport 20.00 Az MRT Szimfonikus Zenekarának hangversenye 21.30 Hangszerszólók 22.05 Angol szerzők műveiből 22.33 Futás – hangjáték

MTV 1: 6.30 Gazdaképző 7.00 Számítógép-jogosítvány 7.25 „Így szól az Úr!" 7.30 Gyerekeknek 9.30 Delta 2000 10.00 Tévémagiszter 11.05 Púder 11.30 Solti Károly nótafelvételeiből 12.05 Szerencsepercek 12.35 Új Reflektor Magazin 13.00 Telesport 16.00 Vers mindenkinek 16.00 Walt Disney bemutatja 17.05 Minden, ami zene 17.15 Helló, Magyarország! 18.00 Önök kérték! 19.00 A Hét 20.05 Sandra hercegnő 20.55 Variációk 21.05 Garp szerint a világ – am. film 23.20 Az ötve-

TÖRÖK László

Az Arany Szem-díjtól a Pajta Galériáig

Beszélgetés Török László fotóművésszel

Ez a kép nevezhető a fordulópontnak a fotóval való kapcsolatomban. 1972-ben készítettem, az MTI-ben dolgoztam akkor, teljesen a pálya elején voltam. Az MTI hírgyár volt, én valami mást akartam csinálni. Az álcázások ideje volt az Magyarországon, láttam, hogyan próbálják az emberek, a családok másnak mutatni magukat, mint amik valójában. Innen jött a gondolat, hogy a teljesen tradicionális családi együttesbe betegyem ezt a meztelen lányt, tudatos üzenetként mindazok felé, akik számára a tisztesség, őszinteség még jelent valamit. Ez is lett azután a baj: azzal vádoltak, hogy a szocialista család fölbomlását ábrázolom.

Nagy nemzetközi sikert hozott alkotójának a kép: kiküldték Amszterdamba, s 1973-ban a World Press Photo Aranyszem-díjával tüntették ki. Itthon viszont retorziók érték miatta.

Enyhén szólva. Azután nem szerepelhettem az MTI-ben. Szabadúszó lettem, majd 1975-től az IPV kiadó adott lehetőséget a munkára. Szerencsére mindig voltak, akik segítettek, akiktől tanulhattam, hogy a sok név közül csak *Molnár Editét* és *Gink Károlyét* említsem most. Újságíró-iskolás voltam, amikor 1979. körül aláírtam a Havel-féle Demokratikus Chartát – a szerencsének vagy éppen Moldován Tamás segítségének köszönhetem, hogy nem lett semmi bajom. Egyébként etalonként nagyon sok fotós a szakma nagy neveit emlegeti – én mindig sokat köszönhettem a költőknek, közülük is csak kettőt, *Balaskó Jenőt* és *Zalán Tibort* említeném itt meg.

Mostani kiállítása katalógusában – utóbbi – önt is költőként, a képek költőjeként említi...

Fotósként mindig arra figyeltem, hogy csak olyan képet csináljak meg, amelyhez az ujjlenyomat szintjén közöm van. A folyamatosság záloga az ember lelki, szakmai egyensúlya, s az csak így teremhető meg. Egyfajta konzervatív beállítódás ez, az értékek megőrzésének szándéka a meghatározó számomra. Persze, mint minden egész esetében, itt is sok tekintetben különböznek egymástól a részletek, a pályaszakaszok.

Hogyan korszakolja az elmúlt huszonöt évet?

Talán nem véletlenül volt első kiállításom címe Stációk: mind a fotográfiai kód, mind a gondolati vonulatok szerint tagolható az elmúlt időszak, olykor talán kitérőnek tűnő szakaszai is vannak. 1983-as kötetem, a Módosulások fogja össze addigi munkáim jó részét, abban ott vannak már például a cigányokkal foglalkozó képek, amelyek megszületése egy költő, *Bari Károly* munkásságához kötődik. Három év múlva jelent meg az Idézetek című fotófólió, amelynek képei szintén egy-egy költő verseihez kapcsolódnak. Számomra izgalmas lesz együtt látni huszonöt év termését, annál is inkább, mivel Budpesten 1983-ban volt utoljára egyéni tárlatom.

Mit hozott önnek a rendszerváltozás?

Salföldön 1991-ben megcsináltam saját galériámat, a Pajta Galériát, látva, hogy milyen veszteség érte a magyar fotóstársadalmat a Váci utcai Fotógaléria botrányos módon történő bezárásával, éppen a fotográfia feltalálásának százötvenedik évfordulóján. Saját munkám mellett ezekben az években többet foglalkoztam pályatársaim műveivel is. Könyveket szerkesztettem, kiállításokat rendeztem munkáikból. 1993 óta vezetem az Első Alkotócsoportot a Magyar Fotóművészek Szövetségén belül, ahol a művészeti bizottság vezetője is lettem. Mindez persze sok energiát kíván, de a magyar fotó olyan nehéz helyzetben van, hogy nem lehet eleget tenni érte. Igaz, még azt sem lehet tudni, a kulturális alapok, pályázati rendszerek korában mennyi pénz jut az értékes művek támogatására. Meg kellene kérdezni a fotósokat, hogy érzik most magukat.

Hogy érzi most magát?

Idősödő fotográfusként úgy érzem... olyan szürkéskéken érzem magam, mint amilyenek a képeim. A fotográfiai fekete és fehér között valahol... Néha megkérdezem magam: mi lenne, ha ma akarnám megcsinálni Idézetek című, 1986-os kis mappámat? A költők közül, akiknek a neve szerepel benne, egyesek ma nem is beszélnek egymással. Azt reméltem, s azért próbálok tenni magam is valamit, hogy a magyar fotográfia értékeit ne lehessen megsemmisíteni azzal, hogy egyiket vagy a másikat a többi kárára próbája meg érvényesíteni valaki.

P. Szabó Ernő

Török László fotója, amely 1973-ban elnyerte a World Press díját, s amelyért a szerzőt Magyarországon állásából elbocsátották

Erdélyből, a Felvidékről és a Délvidékről tizenhat, hazánkból kilenc képzőművész mutatkozik be a kárpát-medencei grafikai tárlaton, amely Zalaegerszegen nyílt meg, a hangversenyés kiállítóteremben. A több mint száz alkotás a szürrealista megoldású hangulatábrázolástól a realista táj- és csendéletkép-

A Nemzeti Tankönyvkiadó ne

Tegnap délelőtt került sor a Nemzeti Tankönyvkiadó Rt. sajtótájékoztatójára a kiadó Szobránc utcai bemutatótermében. *Dr. Ábrahám István* vezérigazgató elmondta, az iskolák megszokták, hogy 10-15 kiadó

repet, ám ezek sajnos többnyire előbb kötnek szerződést az iskolával, minthogy a kiadóval kapcsolatba léptek volna. A kiadó ugyanis csak akkor köt üzletet ezekkel a vállalkozásokkal, ha azok a tankönyveket azonnal ki is fizetik, il-

Török Károly festő

Ady és az adatok

Az Esti Hírlap karácsonyi számában a Különös férj című cikkét olvasva, sok, eddig ismeretlen adatot olvastam Lédáról és férjéről, Diósy Ödönről. A január 27-i nap alkalmat ad arra is, hogy Ady egyik alig ismert cimborájáról, Török Károlyról megemlékezhessünk...

Révész Béla, Ady hűséges írótársa, az Ady-trilógiában megírja, hogy 1919. január 11-én Csinszka és Török Károly konfliással vitte a nagybeteg költőt a Veres Pálné utcából a mai Berczúr utca 47. szám alá, a Liget szanatóriumba.

Pfeiffer Ernő dr., a költő kezelőorvosa és lakásszomszédja vallotta az 59 évvel ezelőtti gyászos emlékű napról: „Kora reggeli órákban értesített bennünket Csinszka, férje elhunytáról. Nagybátyjával, Török Károly úrral előbb elmentünk a főpostára, ahol Ady szüleinek sürgönyileg küldtük meg Bertuka nevében a szomorú hírt, majd kimentünk a szanatóriumba."

„Budapest székesfőváros VI. anyakönyvi kerületének 1919. évi halotti anyakönyve", a 210. „folyó szám" alatt tartalmazza költőnk adatait, s az elmúlás tényének hivatalos bejelentője aláírását: „Török Károly".

De ki is lehetett Ady hitvesének nagybátyja, aki hagyta vagy előidézte, hogy három téves adat is bekerüljön az anyakönyvbe? (A tévedések: „a Nyugat folyóirat főszerkesztője" Ady nem volt, „csupán" szerkesztő, s korábban főmunkatárs: elhunytakor 41 esztendős, 2 hónapos és 5 napos volt, de nem: „40 éves"; tehát nem lehetett „néhai".)

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára őrzi Csinszka kiadásra váró önéletrajzát, melyben többször is találkozni nagybátyja nevével, például így: „Keresztelőm nagyon csendes volt. Árvagyerek keresztelője... Vendég csak Török Károly tízegynéhány éves »nagybátyám« — Nagymama fia, Anyám testvére bámészkodott... Így lettem Boncza Berta-Bimbi, református hajadon, születvén 1894. június 7-én Csúcsán, Kolozs megyében."

A Petőfi Irodalmi Múzeum Művészeti Tára őrzi. A csúcsai vár című kis olajfestményt, melyen látható az Adynak is otthont nyújtó, s Alpár Ignác által tervezett körtornyos kastély. Festője — Török Károly.

Csinszka idézett művében szemrehányást is tesz: „Jóvátehetetlen kár Ady kitűnő szobrász- és festőbarátaitól, hogy úgy hagyták elmúlni ezt a gazdag rajzú, színű és változású arcot, hogy jó kép, jó szobor nem maradt utána." Pedig Török Károly is készíthetett volna ilyet, hiszen gyakran volt együtt Adyval, s a Vasárnapi Újság 1919. február 9-i számában közölt: „Ady Endre a halottas ágyon" című valósághű rajza is tehetségét mutatja.

Dénes Zsófia Élet helyett órák című művének jegyzetei közt kétszer is szó esik Törökről, a 225. oldalon „festőművész", a 393-on: „festőnek készült, sok gondot és keserűséget okozott a családnak..." szöveggel, melyből még az is kitűnik, hogy „a negyvenes években meghal".

Furcsa, hogy a Petőfi Irodalmi Múzeum és a Népművelési

Propaganda Iroda kiadásában az Ady-centenáriumra megjelent igen értékes tanulmánygyűjteményben — a Tegnapok és Holnapok árján című — így szerepel: „Törökfalvi Török Károly 1883—1942 olyan művész, akiről érdemileg semmit sem tudunk!"

Pedig a Dénes Zsófia-könyv jegyzetírójának és a Csinszka-életrajz kiadásra ajánlójának neve (Kovalovszky Miklós, a kiváló Ady-kutató) megtalálható a nívós kiadványban, s a két említett műből megállapíthatók a megkérdőjelezett adatok is! Kár, hogy az együttműködés még az Ady-hívőknél sem kifogástalan...

Dr. Szikszói Károly

dr Szikszói J. az adatok 6.

Esti Hír 78 jan. 27

halottról. Izgalmasabb lett volna azokkal a kérdésekkel foglalkozni, miként s hányszor sértette meg a törvényt az FBI, hogyan ellenőrzött és vesztegetett, miként élt vissza hatalmával. Már rebesgetik, hogy az FBI későbbi igazgatója, Clarence Kelley is visszaélt beosztásával, s hogy vezető munkatársak lopták is, de az élőket nem terheli a felelősség. Egyszóval, a „monstrumot" bírálják és vádakat említenek, csakhogy az iroda hatalma szilárd, hiszen az alapokat nem háborgatják, a titkok és információk tudói tovább tevékenykednek, még csak nem is mindig óvatosabban.

AKINEK NINCSENEK ILLÚZIÓI

Hírek a hírszerzőkről. Esztendők óta tárják fel a bűnök lajstromát: *a megfigyesztegetéseket, merényleteket, államcsínyszervezéseket, a sok piszkot a CIA tevékenységéről.* Aligha lehet már kitalálni valami újat, valami elképzelhetetlent. Idővel kiderül, hogy azokat a hírszerzők már régen elkövették. Nyomoznak a CIA dolgai után, ugyancsak több ezer oldalas jegyzőkönyvek készülnek az ügyekről. Amikor évekkel ezelőtt *Marchetti* és *Marx* megírta leleplező könyvét, az ügyek tálalása s a visszhang döbbenetes volt. Azután *Philiph Agee* is kiadta egy titkos ügynök naplóját a dél-amerikai [illegible]

betonáruk
FŰRÉSZÁRUK
egyéb építőanyagok

ÉPÍTŐANYAG-TELEP,

SÁNDORFALVA

Telefon: 29.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 DEC 14
DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

Szegedi győztesek nemzetközi ra zpályázaton

Még az elmúlt évben a Nemzetközi Vöröskereszt gyermekrajz-kiállítást rendezett Budapesten, amelyen több mint száz országból vettek részt a pályázók. Csongrád megyéből több mint 300 rajz érkezett Szegedre, s végül zsűrizés után 12 pályamüvet juttattak el a budapesti kiállításra. Most megérkezett az értesítés, hogy a kiállítás első díját Török Katalin és Szilbernhard Erzsébet, a Szegedi Építőipari Technikum diákjai nyerték közös munkájukkal. Ugyancsak szegedi diáké lett a nemzetközi második díj. Albert Tamásé, a Tömörkény Gimnázium tanulójáé. A harmadik díjat egy japán gyerek nyerte.

A néhány hete zárult kiállítás néhány szép rajzából február 17-én, kedden kiállítást nyitnak a Bartók Béla Művelődési Központban, s ebből az alkalomból adják át a szegedi diákoknak a díjakat.

üveget az ülés alatt.

Vitányos kortyolja az italt, jólesik.

A haverok sokáig semmit sem vettek ész
van egy kis piátok? hogy maga milyen fess
doltuk, nem dobtok ki. Mindnek megvolt a
dett, Kőrösi Ildi mézeskalács huszárt hozot

Lassanként szűnt meg az átjáróházi forga
nos, egy falat sincs itthon, mondta Judit A
panaszkodott, mielőtt a fél éléskamrát felfal
náluk fogyott el a cigarettája, s kitették a s
lejárattal citromot, cukrot kért kölcsön. S ahog
új szerepükbe. Lakatot raktak a könyvszekré
dőnyt. Nemsokára már nekik is voltak trükkj
nem hagyhatjuk magára, de ti bármikor jöt
hazaértek, kihúzták a dugót, és megágyaztak.

Persze, nem feküdtek le, Judit beiratkozott m
mányi szabadság alatt beállt idegenvezetőnek.
három vidéki lapnak. Sertésnevelésről, meg egy
klarinétművészről, meg a dadogás gyógyításáró

Könnyen ment, egyenesen gépbe. Lehet, hogy ... magát? Nem valószínű. Néha érezte ugyan, hogy másképp is lehetne, nem ez az igazi. De hát harminchat éves korára az ember megérti, hogy engedmények nélkül rögeszmékre pazarolná erejét.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1969 AUG
LÁTÓHATÁR
Budapest

1021

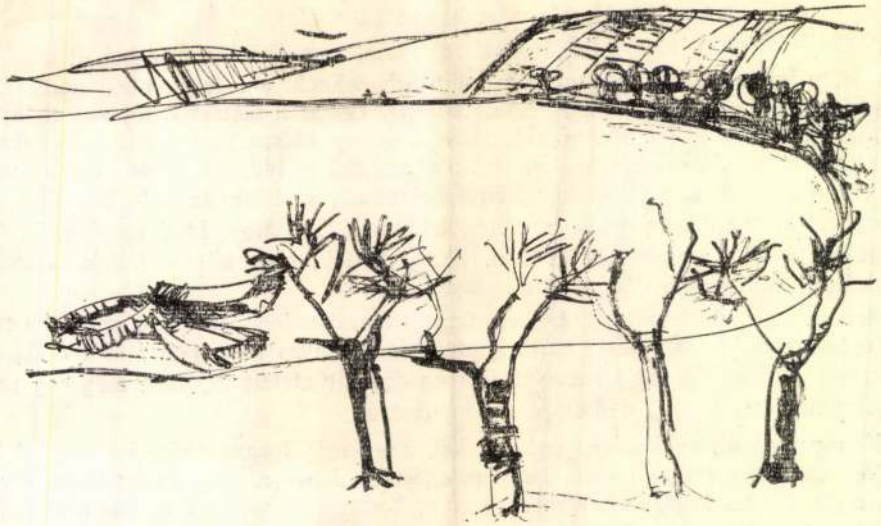

Török Kornélia rajza

Török Kornélia

szerepelt rajta egy csaloka név: az alföldi gulyás. [illegible] hogy mi lett légyen az. A pincér vonakodva [illegible] hogy az bizony nem más mint sivány paprikáskrumpli. A különösen h[illegible] tette, hogy kevés zsírral, hús vagy kolbász poraszavú pincér: ő azt a jobb vendég urak máig híres-nevezetes, csípős csabai kolbász nyát választottuk. Ebéd után a belváros éle ból: feltűnt nekem, hogy mindeddig senki rókelők közül. Az élet egyébként közömbö

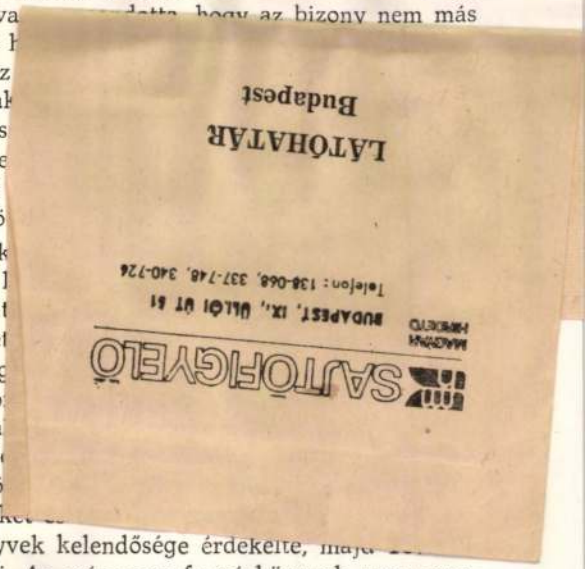

Az első csabai ismerőssel délutáni sétánk volt már mint Gyöngyösi János, a csabai l dalom- és művészetkedvelő férfiú, műfordít barátságos hívására vele mentünk az üzlet hangnemben, hogy a színház Csabán válság műsort követi, ezért időnként ők az Auro művészeti előadásokat, zeneesteket tartana sítettek. Megemlítették Móricz csabai estj évekkel azelőtt. A tetszetős üzletben a kö zeneszerzőszámokat, papírneműeket, írószerek[illegible] ban. Móricz Zsigmondot érthetőleg a könyvek kelendősége érdekelte, [illegible] kiadói vállalkozásáról akart valamit hallani. Az arányosan fogyó könyvek sorsa megnyugtatta, de a csabai könyvkiadás kátyúba jutása bosszantotta, a nagyhírű Tevannyomda kénytelen volt közigazgatási nyomtatványok előállítására, üzleti könyvek gyártására áttérni, hogy egyáltalán fennmaradjon a nyomdaüzem. Amikor kiléptünk Gyöngyösi János üzletéből, aki 1945-ben a demokratikus Magyarország első külügyminisztere lett, akkor csak annyit jegyzett meg róla Móricz Zsigmond: ez az ember a kultúra világában csupán egyetlen gyertyafényt jelent és elkelne belőle Csabán több száz is.

Nagyobb kanyarodóval érkeztünk meg estefelé a vasútállomásra. A délutáni kószálás sem tartogatott különös meglepetést, mindössze az utcák árkaiban folydogáló szennyes csatornák bűze facsarta orrunkat, a lassan ballagó tocsogó tükrén úszkáló békalencse üde színfoltnak látszott a törpe haragos zöld szittyók, kákák, sásak kö-

1963
1021
Török Kornélia

Török Kornélia rajza

kérdezte őket:

– Milyen harc volt az?

Annak azt felelték:

– A szabadságharc!...

Bent a faluban nagy házak is voltak, a széles tornácok dett. De a falu végén csak kis házak álltak, szalmatetejük nagy lyukakat szaggatott rajta. Ezekben a kis házakban azok, akik a csárdába beszélgetni kijártak, akiknek a tér reszketeg, öreg testek voltak, erejük beleveszett a mások fö

Nagy darabokban feküdtek ott a földek. Beláthatatlan hosszuk... A zsöllérek akármerre néztek: – csupa urada uradalom, főhercegi uradalom, papi uradalom. Idegen fö szám...

Akkoriban még nem voltak arra nagy vasutak, az embe dulni, csak nagyritkán láttak más vidékről való embert.. ról, hogy mozog-e valami a világban és hogy az emberek másutt hogyan gondolkodnak?... Nem tudták azt, hogy azon a határon túl vannak-e nekik testvéreik, akiknek az fáj, ami nekik is fáj, akik éppen olyan reménytelenségben élnek, mint ők is, mert nincs valami jobbra, valami nagyszerűbbre kilátásuk. Csak azt érezték, hogy az uradalmak nem mozdulnak és az ő életük és azoknak az élete is, akik ő utánuk jönnek, már nem lesz más, csak örökös napszám... Testükben, mint szűk ketrecben, repdesett a lélek, magukra voltak hagyatva és fázott bennük a lélek a nagy testvértelenségben.

A csárda és a falu közt feküdt a temető és az öregek sírba is szálltak, anélkül, hogy csak a remény is bevillámlott volna a lelkükbe, hogy lehet ez egyszer még másképp is!...

Azóta is többször jártam arra! Az uradalmak még akkor sem mozdultak meg! Csak a régi napszámosok helyén dolgoztak új napszámosok; az apákat fölváltották a fiúk, az unokák...

1969 APR
LÁTÓHATÁR
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1021

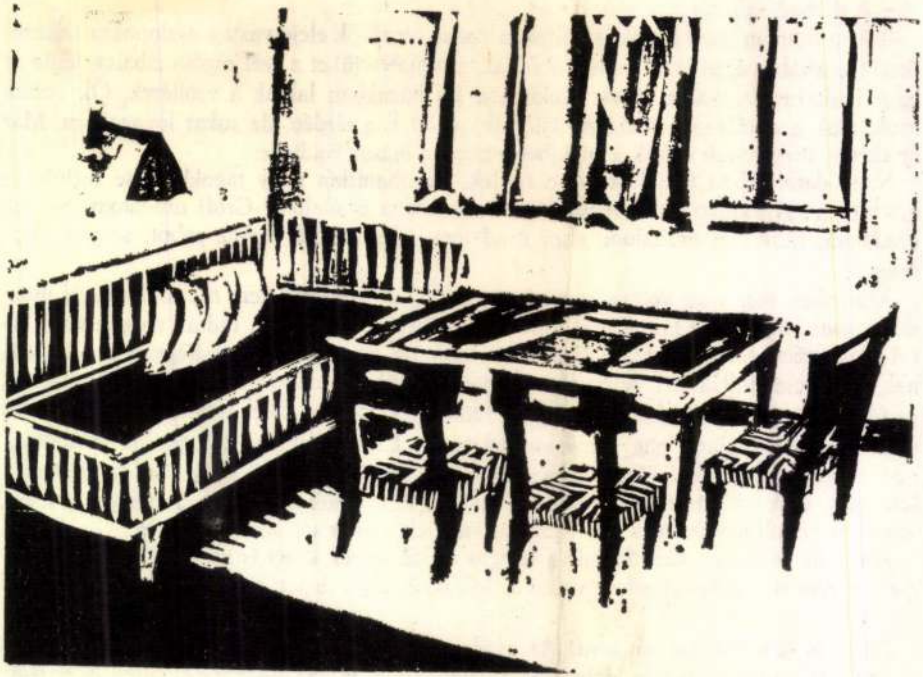

Török Kornélia rajza

Török Kornélia

r adjanak tisztességesen enni a városi embereknek, de úgy, hogy a pa-
káját is tisztességesen megfizessék. Adjon
siek, és miért csak a városi nyerészkedők
át nem én mondtam mindig?! Összevesz
kibékültünk, azon a télen lassan, de bi

ig osontam be a városba a nagyvásárt
rduló előtt, nem bukkan-e föl a rendőr
Kossuth-hídon Óbudára menet, hogy
rek kockáztatták itt az életüket tavaly,
öl is áldozta, hogy a városnak végre ál
Egy tányér borsólevesért, becsületből. Re
isszafelé menet is, nem egyszer úgy, hog
ésében.
aztán, már ezerkilencszáznegyvenhét tav
Vörösvári útra, valaki rám pisszeg a hajn
a kocsim bakjára: „Ne álljon meg, ne fo
nesen, ki a városból! Ha megállítják, k
knak! Érti? Én meg úgy kéredzkedtem
értettem, hogy az üzletfeleinkhez tarto
gijedtem, ahogy – már az országúton – a
ből szabadultam. Lehet, hogy már eng
is kellett továbbmennem, nehogy nyomra vezessem őket. Erre szag-
indenfelé, a banda után. Egy autójuk lebukott, és nem is csak a gaz-
dőrség keresi őket, hanem az Andrássy útiak! Elmondta az útitársam,

1971 AUG
LÁTÓHATÁR
Budapest
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1021

Török Kornélia

Török Kornélia rajza

után látható az a társaság, amely a hagyományos piktúrától
lentette. Hollósiék, Nagybánya és Kecskemét
zájuk csatlakozó követők ültek ott. A nat
akkor még itt nálunk a merész újdonság ere

Mikor a Szinyei Társaság hivatalos elis
egyesülés megalakult, már a legelkeseredette
bánya, Kecskemét és Szolnok művészei
tartoztak, lényegében áttörték azt a beveh
los művészet, politika és a hagyományos
nám, hogy Benczur és Karlovszky műve
főleg hatalmi pozíciójukat a Képzőművés
tain, de már jóval elmúlt az az idő, amik
egy kézlegyintéssel voltak elintézhetők. N
tük, akiknek nem lehetett port hinteni a
a nagy tárlatokon is. A közönségnek a h
kereste őket. Pozíciójuk gyorsan erősöd
Rippl, Fényes, Csók, Iványi–Grünwald
is érdeklődést keltettek, amelyek addig
is szólva komoly hitellel rendelkező kri
és később a Nyugat cikkei ilyen segítő

A naturalizmus és impresszionizmus

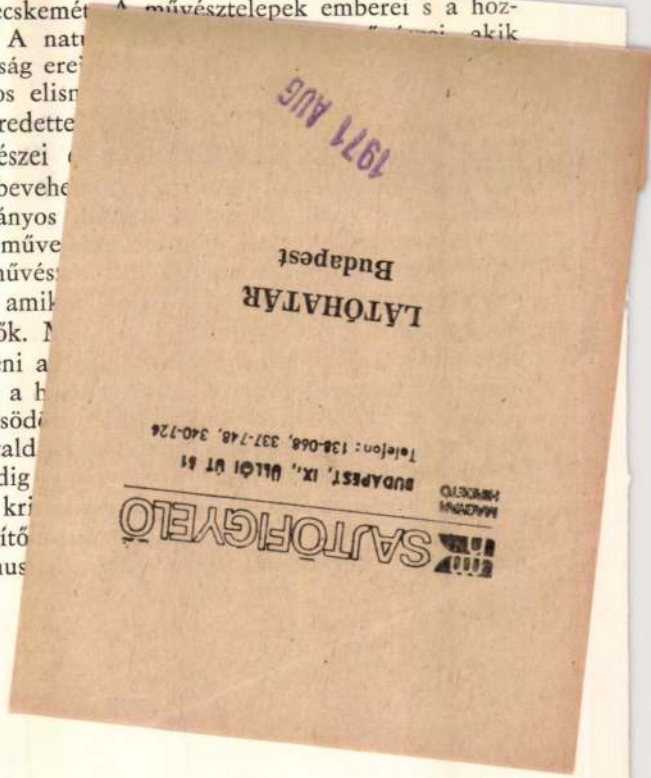

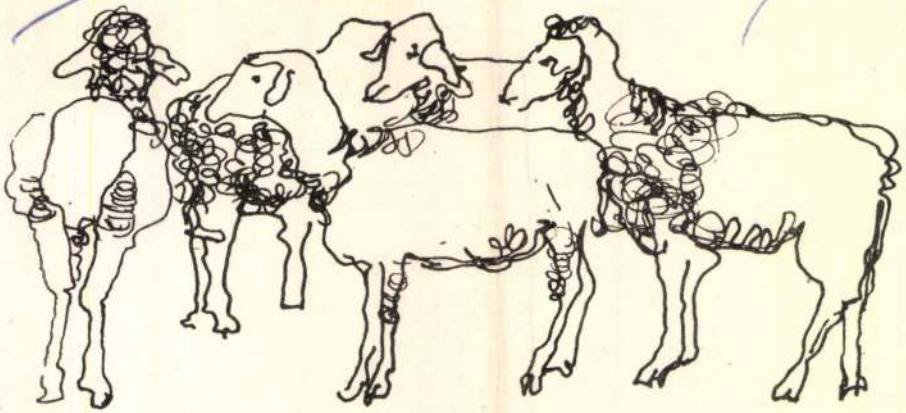

Török Kornélia rajza

DENESE

len) —, arra mérget vehetett az olvasó, a szerkesző, a tanár vagy a színházi ember.

Most egy nehéz mondat következik: mi minden volt egyszemélyben? Szörnyű a kérdés, mert ez a „volt" igazságtalan és ha-

A HÉT KULTURÁLIS ESEMÉNYEIBŐL

Új könyvek

TANKRED DORST: MERLIN AVAGY A PUSZTA ORSZÁG (Európa)
NAPRAFORGÓ. Mai ukrán elbeszélések (Európa)
XIX. SZÁZADI NÉMET ELBESZÉLŐK (Európa)
RADNÓTI MIKLÓS KÖLTEMÉNYEI (Helikon)
JURIJ BONDAREV: VÁLASZTÁS (Magvető—Kárpátia)
KALÁSZ MÁRTON: HOZZÁNK A HÓBAGOLY (Magvető)

Török László
Grafikusművek

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 MÁR 1 81

1021

Török László: Cigányok

Török László

A Magyar Fotóművészek Szövetségének pályázatára beérkezett legjobb fotóművészeti alkotásokból nyitottak meg pénteken kiállítást Tatabányán, az úttörő és ifjúsági házban. A jövő évtől kétévenként rendeznek országos fotóművészeti tárlatot; a biennálénak Tatabánya, illetve a tatai vár ad majd otthont. Az év képei '84 kiállításon a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának díját Török László kapta, a Komárom megyei Tanácsét Kozák Albert, Tatabánya város díját pedig Balla András fotóművész vette át.

Magyar Nemzet 1984. 11. 14.

TOROK László /fotó/

Fotóművészet, 1985/4. sz. 6.p.

Török László:
Kántorjánosi emlékképek II.

illetve a kritikusan e
ségéről. P. Szabó Er
hasábjain, szellemes
látleletét, amelynek
nem eléggé eredetiek
az a bajuk, hogy una

Békés újrakezdés

Ilyen — nehéz — ör
útjára 1985 nyarán a
amelyet két helyen —
Tatabányán, az Úttö
rendeztek meg.
Hiszen súlyos belső k
polarizálják a szakmát
idős és középkorú ne
magáénak rangot, fiat
jelentkezett az utóbbi
A hivatásos fotográfus
a képzőművész.
Nem kevésbé megoszt
a szemléleti különbség
a szociofotó a nagybar
a másikon az experim
Hogy az olyan, az álda

TÖRÖK LÁSZLÓ

TÖRÖK

LÁSZLÓ

A miró fotógaléria meghívja Önt

TÖRÖK LÁSZLÓ

fotóművész

RÉSZLETEK című kiállítására,

amelyet 2001. április 25-én, szerdán 18.30 órakor **Tóth György** fotóművész nyit meg.

A kiállítás május 22-ig tekinthető meg.

miró fotógaléria
1067 Budapest, Teréz krt. 11-13.
Nyitva: hétfőtől péntekig 14-18 óráig
Telefon: 322 4041
e-mail: mirofoto@dpg.hu

A miró fotógaláriát a Nemzeti Kulturális Alapprogram, a bnp grafikai stúdió, a Terézvárosi Művelődési Közalapítvány és a Bujdosó Szőlőbirtok és Pincészet támogatja.

MEGHIVÓ

A Tudományos Minősítő Bizottság meghívja Önt

TÖRÖK LÁSZLÓ

Geschichte Meroes. Ein Beitrag über die Quellenlage und den Forschungsstand

című értekezésének

1991 november 6-án, szerdán 14 órakor a Magyar Tudományos Akadémia II. emeleti nagytermében tartandó nyilvános vitájára.

Az értekezés opponensei: Dr. Kákosy László, a történettudomány doktora
Dr. Jean Leclant, az Académie des Inscriptions et Belles-Lettres örökös titkára
Dr. Luft Ulrich, a történettudomány doktora

Az értekezés megtekinthető az MTA Könyvtárában (Bp., V. Arany János u. 1.)
A nyilvános vitában minden jelenlevő részt vehet és írásban is észrevételt tehet

TUDOMÁNYOS MINŐSITŐ BIZOTTSÁG

TÖRÖK László régész

STÁCIÓ

Szegeden
a Bartók Béla
Művelődési Központban
augusztus hónapban
látható
Török László
fotoművész Stáció című
kiállítása.
Szeptember 3-tól
25-ig
a balassagyarmati
Mikszáth Kálmán
Művelődési Központ
Horváth Endre
Galériájában
is megtekinthető
a kiállítás.

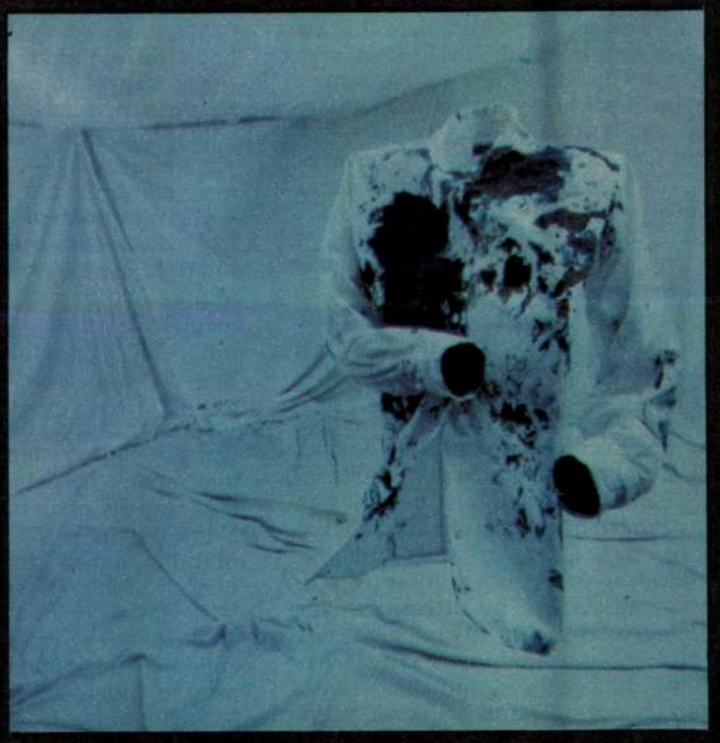

Módosulás

CHINUA ACHEBE

Ben bácsi döntése

JESZENSZKY GYULA RAJZA

Ezerkilencszáztizenkilencben én a Niger Társaság kezdő tisztviselője voltam Umuruban. Tisztviselőnek lenni abban az időben fölért a miniszterséggel. Két font tíz shilling volt a fizetésem. Ma talán mosolyognak ezen, de az a két font tíz shilling akkoriban annyit ért, mint mostanában ötven font. Négy shillingért már jókora kecskét lehetett kapni. Világosan emlékszem, hogy a Társaság afrikai irodavezetője, az egyik Saro, négy fontot és tíz-tizenhárom shillinget keresett. Krőzusnak tartottuk.

A többi ambíciózus fiatalemberhez hasonlóan én is beléptem az Afrika Klubba. Teniszeztünk és biliárdoztunk. Évente mértük össze erőinket az Európa Klubbal. Ez engem nem nagyon érdekelt. Sokkal jobban szerettem a szombat esti táncot. Hát még a lányok! Nem azok az ilyen-olyan lányok, akiket ma látni városszerte, hanem gyönyörűek, mint ez is.

Volt egy vadonatúj Raleigh kerékpárom, és mindenki Mókás Bennek hívott. Kapkodtak is utánam. De valamit el kell árulnom — nevetgélhetünk, tréfálkozhatunk, iszogathatunk és csinálhatunk bármit, én azért soha nem veszíthetem el a fejem. Apám szerint e föld igaz gyermeke mindig félig nyitott szemmel alszik. Ezt sose feledem. Így hát benne voltam én minden tréfában, és Mókás Bennek szólítottak. Mókás Ben... de mindig tudtam, mit teszek. Umuruban vág a lányok esze mint a beretva, mire ötig számolnánk, ők már tíznél tartanak. Igencsak óvatosnak kellett lennem. Egy lánynak se mutattam meg, hol lakom, és soha nem ettem a főztjüket, nehogy bájitalt keverhessenek bele. Akkoriban sok fiatalember tette magát tönkre, de én soha nem feledtem apám tanácsát: a kisujjadat nyújtod, s a karod kell nekik.

Az egyetlen kivétel az a csalafinta szőke lány volt, akit Margaretnek hívtak. Egy maihoz hasonló vasárnap délelőtt épp az új lemezjátszómat hallgattam, a vadonatúj HMV-met. (Sose veszek használt holmit. Ha nincs pénzem újat venni, inkább veszteg maradok.) Ugyanez a lemez szólt, én meg álltam az ablaknál, szivaroztam. Az emberek a legparádésabb öltözékükben vonultak a közeli templomba. Köztük volt ez a Margaret is. Meglátott engem. Legnagyobb szerencsémre hamarabb vett észre, mintsem elbújhattam volna. Ő aztán nem várt volna egy-két napot, még ugyanaznap, rögtön mise után visszajött. Úgy mondta, római katolikust farag belőlem. Hogy mik vannak? Margaret, a Mindenható. De én nem Margaretről akarok beszélni, hanem arról, hogy mikor hagytam föl a bolondságaimmal.

Akkor is épp szilveszter volt. A fizetésből élőknek a szilveszter mindig nagyobb csapás, mint a karácsony. Karácsonyra a hónapból eltelt huszonnégy nap apasztja az ember zsebét, de szilveszterre ismét feltöltődik a pénztárca. Szóval aznap elmentem a klubba.

Elnézem ezeket a mai fiatalokat, amikor úgymond isznak, és nevetnem kell. Megisznak egy üveg sört vagy egy whiskyt, aztán kurjongatnak, mint a félnótás. Én aznap White Horse-ra adtam a fejem. *„Bárhová vezessen is utad, fáradt vándor, térj be egy White Horse-ra..."* Szent ég!

Tudnivaló, hogy én soha nem iszom összevissza. Ha egyszer whiskyt akarok inni, az a whisky-nap, ha meg sörhöz van kedvem, hozzá nem nyúlnék más italhoz. Akkor este White Horse-t ittam. Sült csirkét rendeltem meg egy doboz Guinea Goldot. Igen, akkoriban még dohányoztam. Csak akkor hagytam abba, amikor egy német orvos megmondta, hogy koromfekete a tüdőm. Ezek a német orvosok csuda figurák. Adnak ezek injekciót a fejbe, hasba meg mindenhová. Az ember csak rámutat a fájó pontra, s rögtön odadöfnek, nem húzzák az időt.

Hol is tartottam?... Ja igen, megittam egy üveg White Horse-t, aztán megúsztattam benne a sült csirkét... Még hogy berúgtam? Ez a szó nem szerepel a szótáramban. Soha életemben nem voltam részeg. Apám mindig azt mondta, hogy a berúgás egyetlen ellenszere, ha az ember tud nemet mondani. Ha inni van kedvem, iszom, ha nem, abbahagyom. Aznap éjjel három óra tájt is fogtam magam, fölpattantam a vadonatúj Raleigh kerékpáromra, és szépen hazamentem aludni.

Az egyik főnökünk sem sokkal azelőtt került börtönbe, mert pamutbálákat lopott, és én helyettesítettem. Ezért a Társaság egyik kis házában laktam. Tudják, hol lakik most G. B. Olivant?... Igen, a háza a Niger folyóra néz. Ott volt ez a ház. Két szoba volt az enyém az egyik oldalon, és kettő a boltosé a túlsó oldalon. Legnagyobb szerencsémre ez az ember eltávozott, s az ő lakrésze üresen állt.

Kinyitottam az ajtót, bementem. Belülről újra bezártam. Kerékpáromat az előszobában hagytam, s beléptem a hálóba. Fáradt voltam ahhoz, hogy a villanykapcsolót keresgéljem. Levetettem a ruhámat, és a szék hátára raktam, holtfáradtan zuhantam a nagy vaságyba. Csakhogy valakire rázuhantam. Először átvillant az agyamon, hogy biztos Margaret az. Kitört belőlem a nevetés, majd itt is, ott is, amott is megérintettem. Anyaszült meztelen volt. Tovább nevettem, s megkérdeztem tőle, mikor jött. Egy szót se szólt, így arra gondoltam, talán neheztel rám, mert szeretett volna velem jönni a klubba, de én nem hívtam. Mondtam neki, ha eljön, majd ott találkozunk, de én senkit se viszek magammal a klubba. Arra gondoltam, ezért haragudott meg.

Kértem, ne haragudjon, de továbbra sem szólalt meg. Megkérdeztem, alszik-e — csak hogy mondjak valamit. Nem válaszolt. Említettem már, sose szerettem, ha nők jöttek föl hozzám, de hát kivétel erősíti a szabályt. Hazudnék, ha azt állítanám, hogy mérges voltam Margaretre, amiért ott találtam a szobámban. Még akkor is nevettem, amikor fölfedeztem, hogy a melle olyan, akár egy tizenhat, legföljebb tizenhét éves lányé. Arra gondoltam, talán azért tűnik ilyennek, mert a hátán fekszik. Hanem amikor megérintettem a hónalját, s a szőre olyan selymes volt, mint egy európaié, elállt a lélegzetem. A haját is megérintettem, s az ugyanolyan selymes volt. Fölugrottam az ágyról, s rákiáltottam: — Ki vagy te? — Fejem zúgott és remegtem. A nő felült, karját felém nyújtotta, hívott vissza, közben az ujja hozzám ért. Én visszahőköltem, s újra rákiáltottam, mondja meg a nevét. Aztán azt mondtam magamban: — Csak nem ijedek meg egy nőtől? Nem számít, néger nő-e vagy fehér, egyre megy. Azt gondoltam: — No jó, mindjárt szóra bírlak, közben gyufát keresgéltem az asztalon. Úgy tűnt, a nő tudja, mit keresek, mert megszólalt: — Biko, akpakwana oku.

Erre én: — Szóval nem fehér nő vagy. Ki vagy te? Ha nem mondod meg, fényt csinálok. — Rázogattam a gyufát, hogy lássa, komolyan mondom. Bátorságom visszatért, és megpróbáltam fölidézni a hangját, nagyon ismerősnek tűnt.

— Gyere vissza az ágyba és elmondom — hangzott a válasz. Jól tudtam, akárki szólt is, az a hang hazúdott. Mézédes hang volt, de igen különös. Így hát meggyújtottam a gyufát.

— Kérlek ne!

Ez volt az utolsó szava.

Csak találgatni tudom, mit csináltam ezután, és hogyan jutottam ki a szobából. A következő, amire emlékszem, hogy Matthew házához rohantam, mint egy ámokfutó. Két kézzel dörömböltem az ajtón.

— Ki az? — kérdezte ő bentről.

— Nyisd ki! — kiáltottam. — Az ég szerelmére, nyisd ki! — Megmondtam, ki vagyok, de nem ismertem a saját hangomra. Az ajtó résnyire kinyílt, és megláttam az unokabátyámat.

A földre zuhantam, s ő így szólt: — Ha ezt látná a Jóisten!

Aznap éjjel Isten maga vezetett engem Matthew Obi házához, mert nekem ugyan fogalmam sem volt róla, hová futok. Azt se tudtam, élek-e vagy már a másvilágon vagyok. Matthew föllocsolt hideg vízzel, és kis idő múltán képes voltam elmondani a történteket. Azt hiszem, meglehetősen összevissza beszéltem, mert ő jó néhányszor megkérdezte, milyen volt a lány.

— Mondom, hogy nem láttam.

— Tudom, de a hangját hallottad, nem?

— Igen, tisztán hallottam. Meg is érintettem, és ő is hozzám ért.

— Nem tudom, jól tetted-e, hogy elijesztetted — mondta Matthew.

Nem tudom, hogy magyarázzam, de Matthew szavaira megvilágosodott az agyam. Rádöbbentem, hogy Mami Wota, a Niger folyó szelleme látogatott meg.

Matthew így szólt: — Minden attól függ, hogy mire törekszel az életben. Ha gazdagságra vágyol, ma végzetes hibát követtél el, ha viszont apád hű fia vagy, add a kezed.

Megfogtam a kezét, s ő ezt mondta: — Mi azt tanultuk apánktól, hogy feleség és gyermek előbbre való a gazdagságnál.

Ha mostanában fölidegesítenek a feleségeim, azt szoktam nekik mondani: — Nem a ti hibátok. Ha egy csöpp sütnivalóm lett volna, Mami Wotát választom. — Kinevetnek s megkérdik, miért nem tettem. A legfiatalabbik pedig vigasztal: — Ne félj, Tata, visszajön, holnap visszajön. — S akkor tovább nevetnek.

Mindannyian tudjuk, hogy ez csak tréfa. Épeszű ember nem választja a gazdagságot gyermekek helyett. Csak olyan félcédulás fehér ember teszi, mint Dr. S. M. Stuart-Hill. Ugyanaznap éjjel, amikor én elüldöztem Mami Wotát, ő elment Dr. S. M. Stuart-Hillhez, a fehér kereskedőhöz, és a szeretője lett. Hallottak már róla?... Ő lett az ország leggazdagabb embere. De Mami Wota nem engedte, hogy megházasodjék. És mi történt, miután meghalt? Minden vagyona idegeneké lett. Hát mire jó ez a gazdagság, kérdem én. Az Isten óvjon meg tőle!

A nigériai író elbeszélését angolból fordította
DOBRÁS ZSÓFIA

TÖRÖK LÁSZLÓ
ÚJ TÜKÖR 1982. XIX évf 33. sz.

ÍGY SZERKESZTIK

a VIZITERV Tájékoztatót

Immár hatodik éve jelenik meg rendszeresen, minden évben négy alkalommal a Vízügyi Tervező Vállalat üzemi lapja, a VIZITERV Tájékoztató. Szerkesztésén és tartalmán egyaránt jól látszik, hogy a lap a vállalatnál dolgozó mérnökök és közgazdászok előre megtervezett, gondos és precíz munkája nyomán kerül időről időre az olvasótábor kezébe. A VIZITERV dolgozóinak nagy része műszaki, s minthogy a lap készítésében nem vesz részt hivatásos újságíró, eme műszaki-értelmiségi gárdából áll össze az a néhány ember, akik a szerkesztőbizottsági teendőket ellátják. Az ő ízlésük, szakmai tudásuk, stilisztikai és politikai érzékük tükröződik minden egyes szám hasábjain. Úgy tűnik, *az újság nincs rossz kezekben, hiszen a születésénél bábáskodók jól ismerik a vállalat ügyeit*, lévén, hogy vezető gazdasági és politikai funkciókat töltenek be ott.

A negyedévenként huszonnyolc oldal terjedelemben megjelenő VIZITERV Tájékoztató szembetűnő sajátossága az áttekinthetőség, a lényeges részek gondos kiemelése vastag betűs szedéssel, vagy az élőbeszédet megtörő gondolatjelek gyakori használata, de szót érdemel a képek és a szöveg elhelyezkedésének harmóniája is. Egyszóval *mérnöki alaposságról árulkodnak az oldalak*, s ez nem véleten, hiszen a szerkesztő maga is mérnök. *Az ember ezek után joggal gondolná, hogy bizony a sok műszaki tárgyú írással megtöltött lap a vállalat falain kívül nemigen válhatna bestseller olvasmánnyá, ám alaposabb szemügyre vétel után kiderül, hogy a szárazaknak tűnő témák színesen és érdekesen vannak megírva. A* betöltő dolgozói között jónéhány olyan vállalkozó szellemű ember akad, akiket érdemes ösztönözni az együttműködésre, s akik közü 10-20 főre mindig lehet is számítani.

De nézzük, mi minden található a VIZITERV Tájékoztató odalain. Természetesen minden, ami a vállalat dolgozóit érdekelheti, cikkek a VIZITERV munkáiról, eredményeiről, az ott dolgozók életéről, a politikai és társadalmi élet eseményeiről. Az újságon belül négy rovat munkája különül el, ám éles határvonalakkal nem találkozik az olvasó, mert *Mácsay József* szerkesztő gondosan ügyel arra, hogy a műszaki tárgyú cikkek közé feltétlenül egy könnyedebb hangvételű írás kerüljön. A vállalati, a műszaki-tervezési és a szerkesztőségi közlemények, valamint a nemzetközi kapcsolatok rovat keretei közé sűrítik tehát az egyes lapszámokban megjelenő híreket, tudósításokat, riportokat.

Ahhoz, hogy a lap negyedévenként pontos időben az olvasók kezébe kerüljön, már a megjelenés előtt két és fél hónappal munkához kell látniuk a szerkesztőbizottság tagjainak. Így első lépésként a rovatvezetők elkészítik a következő szám javasolt tartalomjegyzékét, s amikor ezeket összesítette a szerkesztő és látta a felelős szerkesztő is, akkor ül össze a szerkesztőbizottság. Ezen az összejövetelen azonban nemcsak a soron következő újság tartalmáról esik szó, hanem visszatérnek az előző szám esetleges hibáira, hiányosságaira is. A megbeszélést követően az elkészült cikkeket kézhez kapják a rovatvezetők, majd amikor a kéziratot elolvasta a szerkesztő és átnézte a lektor is, ak-

ÉPÍTŐT

Vo

A *Hungarovin Szőlőgazdaság etyeki önkéntes KISZ-építőtábora* vidám és hangos. A második turnus utolsó napjait dolgozza itt, s amíg a szőlőkötözéshez használt, a végtelenségig összegabalyodott vékony műanyag kábelt bogozzák, gondolatban már otthoni tájakon vannak, szünidei mulatságokon, programokon törik a fejüket.

Azóta bevonult a harmadik turnus is a teljes néven *„Németh Győző természettudományos szakosított KISZ-építőtáborba"*. Az idén negyedik alkalommal szervezett *Etyekre* építőtábort a KISZ Központi Bizottsága, s annyi volt a jelentkező, hogy 120 gyereknek — őszinte bánatukra — nemet kellett mondani. És még így is „túlnőtték" a második csoportban az eredetileg 150 diák számára épült tábor kereteit, a fiúknak három nagy sátort állítottak fel.

— *Gépi művelésű szőlőben dolgoznak a gyerekek, csonkáznak, meg törzstisztítással foglalkoznak* — tájékoztat *Sütöri László* táborvezető, aki már negyedik alkalommal kormányoz Etyeken szakosított tábort. — *A héttagú táborvezetőség munkáját tíz egyetemista segíti, valamennyien a szegedi József Attila Tudományegyetemről jöttünk. Papp Györgyné adjunktus például a kísérleti fizikai tanszékről.*

A táborvezető körbe kalauzol a szálláshelyeken, a foglalkozásokra berendezett helyiségekben. Van itt fotólabor, külön szoba — és természetesen kísérleti eszközök — a természettudományos tárgyakhoz kapcsolódó kísérletekhez. Ez azért vonzó, mert olyan érdekességeket hallanak és látnak, amit a középiskolában nem. Egy másik szobában négy személyi számítógép gyakorol nem csekély vonzerőt. Mire

Sütöri László táborvezető negyedik éve irányítja az etyeki szakosított építőtábort

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
A MEDOSZ LAPJA
1983 AUG 1

Török László, amatőr festő

1021

Életpálya és festészet

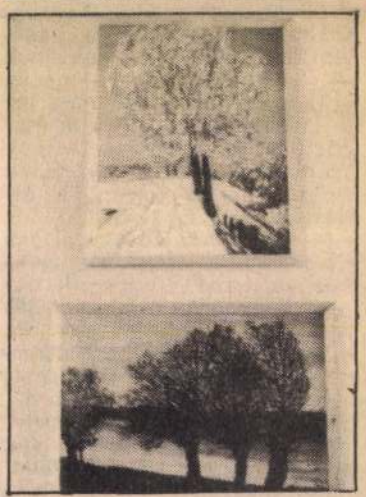

Aki ismeri *Török Lászlót* Csongrád megyében és annak határain túl, „belevaló közéleti ember"-ként tartja számon. Ezért néhány évvel ezelőtt szülővárosában, *Szentesen*, a közelmúltban *Szegeden*, ezután pedig a MEDOSZ berkeiben is meglepetést keltett a hír, hogy *kiállítást rendeznek Török László festményeiből.*

A fővárosban, a MEDOSZ Dózsa-termében rendezett kiállításon bemutatott 37 alkotásról valamennyi látogató elismeréssel nyilatkozott.

Az életpálya, amelyen haladva Török László eljutott a „festészet birodalmába" is, a szentesi és környékbeli földmunkáscsaládok tízezreihez hasonlóan azzal kezdődött, hogy *gyermekéveitől a serdülő korig ő is a cselédpálya lépcsőfokait járta.* Ezután 1940-től 1945-ig *a Tiszántúlon, a Duna—Tisza közén, a Dunántúlon, Pest* környékén, majd *Erdély* és a *Felvidék* akkoriban visszacsatolt területrészein kisebb-nagyobb kubikoscsoportokban az árvizek, belvizek kártételei ellen védekezési munkálatokon dolgozott. Az alig 16 éves Török László mihamar elleste idősebb sorstársaitól e munkálatok fortélyait.

Török László nemcsak a munkában, hanem *a tanulásban is kezdettől fogva jeleskedett.* Feltűnően sokat olvasott, verseket, népdalokat, munkásindulókat tanult. Rendszeresen részt vett öntevékeny zenekaraink gyakorlatain és fellépésein. A szakmai ismeretek és *a műveltség szüntelen gyarapítása életelemévé vált.* Időközben belépett a *Földmunkás Szövetség* szentesi szervezetébe, s annak révén az illegális kommunista párttal is kapcsolatba került.

A felszabadulás után Szentesen az MKP helyi szervezetének megbízásából *a demokratikus rendőrség kötelékében dolgozott.* 1954-től 1957-ig a szentesi járási pártbizottság első titkára, 1957—1960-ig az SZKP főiskoláján tanult. Szabad idejében az egyik moszkvai képzőművészeti szakkörnek rendszeres látogatója volt.

Hazatérése után az MSZMP Csongrád megyei Bizottsága első titkárának, két évvel később a megyei tanács elnökének választották. 1971-től 1980-ig — nyugdíjazásáig — az OTP Csongrád megyei Igazgatóságának vezetésével bízták meg.

A megye politikai, társadalmi életének formálása, fejlesztése közben sok-sok gonddal kellett megbirkóznia. E közben az újból és újból felhalmozódott belső feszültségeket *a természet közelsége és a festészet tudta benne feloldani.* Háromszáznál több alkotása, és a három kiállításon bemutatott képei egyaránt bizonyítják, hogy az „amatőr" festő *a valóság ábrázolására törekszik.* Alkotásainak mondanivalója egytől-egyig közérthető. Az Alsó-Tisza vidéki táj természeti szépségeit és *a népélet mozzanatait* sajátosan egyéni stílusban viszi vászonra és fejezi ki meggyőző erővel.

Hitvallása, hogy az élet legfőbb célját, értelmét, tartalmát *az alkotómunka adja,* és úgy érzi, hogy az eddiginél kifejezőbb művek készítéséhez is lesz még ideje, ereje és alkotó kedve.

B. L.

VADAS JÓZSEF:

Iparművészet

Por és hamu

Szörnyű és idétlen a cím: *Objekek, szituációk és ellenpontok lágy nyagokkal*, mégis fontos és mégis difejező. Mert a *Műcsarnokban* végső soron nem *textilkiállítást* lánunk, ahogy a tárlat fontoskodó alíme mondja, hanem lágy anyagokat: a textilen kívül papírt, kötelet, gézt. És ezekből a lágy anyagokból olyan új típusú formációkat, amelyeket a cím körülményezen, azaz szempontokat sugallva ír , amikor a résztvevők programját

nak — szükségesek. Valóság és imitáció, látszat és realitás fogalompárjaival ragadhatók meg az őket foglalkoztató gondolatok. Megint más művek a méretviszonyok megváltoztatásával vagy az anyagválasztásukkal hatnak. Nem szólva a szó szoros értelmében vett anyag metamorfózisáról, amely láthatóan úgyszintén nagyon foglalkoztatja a textileseket. Attalai Gábor filcporból készít festői hatású hullámfodrozódásra emlékeztető — grafikáSZEKRÉNYESY JÚLIA:

Egy hölgy a múltból

Az emberi kultúra legszomorúbb és legszegényebb korszakaiban rendszerint szégyellik a bohózatot. A szellemi kicsinyesség egyik legárulkodóbb jele: a könnyedség, a szórakozás megvetése. Időnként nálunk is kísértett ez a természetellenes gondolkodás. Így vált kulturális és ideológiai bányaérmmé az operett, a bohózat program. Néhány éve a színházak inkább csak szemlesütve mutattak be efféle vidámságokat, kiszolgálták a közönség úgynevezett alantas igényeit. Ma már lassan érdemnek számít a nézők megnevettetése.

Csakhát mégsem múlt el felettünk nyomtalanul az esztétikai gyomorbetegség. Aki sokat diétá- lenetezése példamutató, helyzetei frappánsak. Csak Mici látszik kissé naívnak. Az a pikantéria, amelyet ő képvisel, ma már elemi iskolai tanulókat sem hozna lázba, sőt, szexuális téren nem ő oktatna, hanem esetleg néhány hasznos tanácsot kaphatna a modern tinédzserektől. Ez a történelmi tény, persze, mit sem vál-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-749, 740-720

Török László, grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM
1981 MÁJ 27

1021

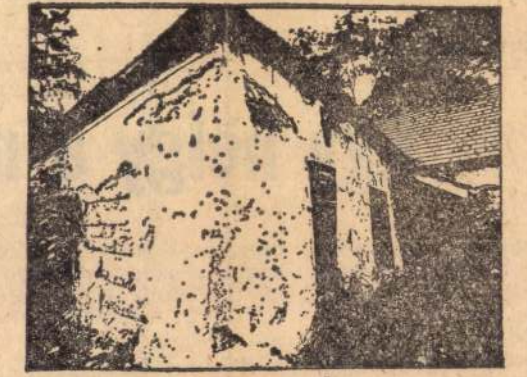
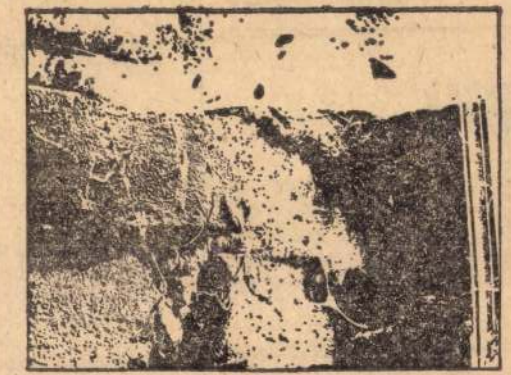
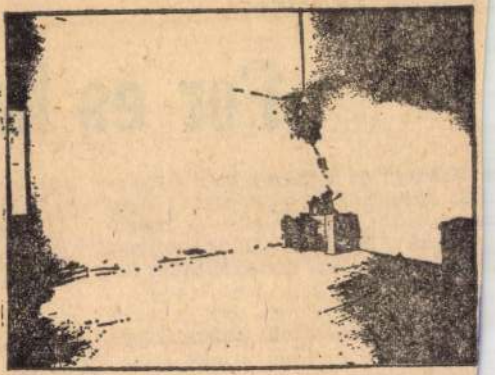

Török László: Iszkáz

Für verschiedene Abteilungen unserer Bank suchen wir einige tüchtige

cher

eine
eig-
bei-
den

den

NK

zählt werden darf, sucht auf den 1. April oder 1. Mai 1965 eine qualifizierte

Direktionssekretärin

Die Führung des Sekretariates (in eigenem Büro) erfordert eine absolut integre Persönlichkeit, die alle ihr anvertrauten Aufgaben mit der erforderlichen Diskretion, Loyalität und ausgeprägtem Verantwortungsbewußtsein erfüllt. Weitere Voraussetzungen für diesen Posten sind gewandtes Maschinenschreiben, Erfahrung mit Diktiergerät, sehr gute Kenntnisse der englischen, aber auch der französischen Sprache in Wort und Schrift sowie die Fähigkeit, selbständige Arbeit zu leisten.

Es erwarten Sie angemessene Salarierung, Fünftagewoche und späterer Eintritt in unsere Personalfürsorgekasse. Bewerberinnen mit ausgewiesenen Kenntnissen richten ihre Offerte an das Personalbüro unserer Firma.

FREY, WIEDERKEHR + CIE AG
Personalbüro
Briefumschlag- und Papierwarenfabrik
Zürich 4 Weberstr. 5 Tel. (051) 237783

Wir
liche und weibliche

Mitarbeiter
für verschiedene Abteilungen

Erfordernisse: gründliche kaufmännische Ausbildung, wenn möglich mit Bankpraxis; französische und englische Sprachkenntnisse, Zuverlässigkeit und Teamgeist.

Wir bieten: Zeitgemäße Salarierung, angenehmes Arbeitsklima in modernem Betrieb, bestens ausgebaute Sozialeinrichtungen, durchgehende Arbeitszeit (Lunchraum), 5-Tage-Woche.

Ihre Offerten mit den üblichen Unterlagen wollen Sie an unser Personalbüro richten, das Ihnen gerne auch telefonisch Auskunft erteilt.

HANDELSBANK
IN ZÜRICH

Talstrasse 59, Zürich 1 — Telefon (051) 25 77 60

MAR 1
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NEUE ZÜRCHER ZEITUNG

Kunst in Zürich

A. Holy und P. Stettler im «Wolfsberg»

r. Seit die oberen Räume im Kunstsalon Wolfsberg mit einer Ausstellung von Adrien Holy in ihrer galeriemäßig erneuerten Form eingeweiht wurden, erlebt man hier in regelmäßigen Intervallen Bestätigung und Ueberraschung beim Anblick neuer Werke dieses seit 1939 mit der Stadt Genf verbundenen Westschweizer Künstlers. Diesmal beansprucht die Fülle des Ausstellungsgutes auch einen Raum im Entresol, wo subtile Zeichnungen die in ihrer ganzen Haltung vollkommen ausgeglichene Kollektion bereichern. Von sehr markant formulierten weiblichen Bildnissen und in kleinerem Format räumlich ausgeweiteten Aktmotiven führt der Weg zu Bühnen- und Atelierthemen, wo Mensch und Raum zu einer gleichsam künstlichen Einheit werden, und weiter zur Darstellung belebter Plätze, auf denen Schausteller und die Volksmenge in bunter Vielfalt erscheinen. Von jeher mit der Kunst des Bühnenbildes vertraut, gibt Adrien Holy einzelnen Architekturlandschaften eine fast bühnenhafte Konzentration von Formaufbau, Raumgestalt und Lichtführung. Wie in Idealräumen bewegen sich die Menschen vor der Kathedrale von Siena und auf einem Platz in Pisa.

Einige Aspekte der architektonisch gegliederten Landschaft wie «Le petit pont», «Le portail vert» und «Ruines de Delos» sind von besonderem formalem Beziehungsreichtum, während einzelne Ausblicke auf die freie Natur dem Farbenleben des Vordergrundes eine dichte Kräuselung oder prickelnde Verflechtung geben («Vendanges Estaque», «Automne dans le Midi», «Environs de Sienne»). Besondere Beachtung erwünscht sich Adrien Holy heute für die im Saal zur Rechten vereinigten Bilder, auf denen Fassaden, Mauern oder auch Gemäuer die Fläche vollständig beherrschen. Sie verzichten auf alles Anekdotische oder sonstige motivische Bereicherung, um ausschließlich durch das formale und malerische Zusammenspiel von Torbogen und Portalen, Fensterreihen und Mauerflächen, Arkaden und Durchblicken kompositionelle und rein malerische Bildwerte spürbar zu machen. Zerfallendes oder bröckliges Mauerwerk entfaltet da schwimmende Farbnuancen, während straffgebaute Architekturausschnitte wie «Ruelle vénitienne», «La maison rouge», oder «Palais vénitien» als formbetonte Kabinettstücke wirken. Milde Helligkeit zeichnet die in großer Zahl gezeigten südländischen Landschaften aus, die in Oel auf Papier gemalt sind und in zart gebundenen Farbabstufungen sprechen.

Zum erstenmal erscheint im Wolfsberg der junge Basler Maler *Peter Stettler*. Seine Oelbilder, Radierungen und Zeichnungen erfreuen durch Frische und Unmittelbarkeit der Anschauung und eine bewegliche Darstellungsweise, die sowohl dem Pinselzug wie dem Zeichenstrich die Freiheit eines leicht flimmernden Spiels wahrt. Beachtlich ist vor allem seine in Zeichnung und Malerei bekundete Begabung für das Porträt, das er mit einer ganz unoffiziellen Gelassenheit und zugleich Direktheit der Beobachtung pflegt, ohne die künstlerische Diktion, die farblich etwas nüchtern klingt, irgendeiner Verpflichtung zu opfern. Der in Weiß, Grau und Schwarz in Ganzfigur dargestellte «Knabe mit Hund», die «Junge Frau», das «Bildnis einer Frau» und der «Mädchenkopf», dann auch der «Weinbauer» und der «Junge Mann», zu denen einige ebenso überzeugende Zeichnungen hinzukommen, teilen dem Betrachter das Interesse mit, das der Künstler dem Wesenhaften der einzelnen Personen entgegenbringt. Der Mensch und seine Umgebung werden als ein Ganzes erfaßt auf Bildern wie «Paar im Café», «Bar» und «Im Atelier», während das «Interieur mit Akt» sowie einige Raum- und Landschaftsmotive etwas wie Verzauberung der Umwelt verspüren lassen.

Maria Török (Galerie Suzanne Bollag)

M. Lw. In der Galerie Suzanne Bollag zeigt Maria Török (geboren 1907) Arbeiten aus den letzten Jahren: Oelbilder, Gouachen, Bleistiftzeichnungen. Einem Maler der Gegenwart scheinen die stark farbigen, graphisch exakt durchgearbeiteten Stücke besonders verpflichtet zu sein: Juan Miró. Ineinander verschlungene Formen in starken, klaren Farben sprechen von einem sicheren künstlerischen Empfinden. Wie im Kaleidoskop scheinen die Formen sich da und dort selbständig zu Figurationen zusammenzuschließen. Ein paar Aquarelle sind auf wenigen gebrochenen Farben aufgebaut; auch in ihnen kommt die geschmacksichere, aber nicht immer eigenständige Kombinationsweise von Farben und Formen von Maria Török zum Ausdruck. Die Zeichnungen sind sorgfältig durchgearbeitet: jede Form hat ihre eigene Struktur. Einen Zug ins Literarisch-Poesievolle verraten die Titel der Bilder: «Ballade nomade» oder «Train transcendant». (26. Februar bis 30. März.)

Kleine Chronik

1021

A szeghalmi fafaragó művész

SZERÉNY kis táblán olvashatjuk Török Lajos fodrász nevét Szeghalmon a Somogyi Béla út 18 alatt. Amint belépünk azonban a kis fodrászüzlet inkább hasonlít valami képzőművészeti csarnok kicsinyített mására, mintsem a fodrász mesterség „székházára".

A falakon Török Lajos szebbnél szebb alkotásait, fametszeteit láthatjuk. Az „Egri vár" látképe, a „Siroki vár", a „Berettyóújfalusi török mecset" képe kellemes látványt nyújt az embernek. De igen művészi élményt nyújt „Az ember tragédiája"-ból vett illusztráció, vagy a „Juhász a kutyájával" című fametszet is. Íme, néhány mű Török mester alkotásaiból. Ezek jellegzetesen ábrázolják a mestert és az ember művészet iránti szeretetét.

MŰVEINEK érdekessége, hogy maga készítette szerszámokkal alkotja őket. A műhelyben számtalan kis apró szerszámot láthatunk, késeket, vésőket, s különböző csiszolóeszközöket. A fodrászüzlet mellett lévő kis műhelyben mutatta meg Török Lajos most készülő műveit, melyek befejezés előtt állnak. A munkásember, a nehéz fizikai munkát végző bányász alakja az erőt fejezi ki. Az anyai szeretet, az anyai hivatás már sok művészt megihletett. Török Lajos műveiből sem hiányzik, metszetet készített az „Anya és gyermeke" címmel. A szorgalmas művész alkotásai között nemcsak fametszeteket, hanem hangszereket is találhatunk. Már többször készített citerát és hegedűt is.

TÖRÖK LAJOS munkáit, fafaragó művészetét igen kevesen ismerik. A Népművészeti Intézet ugyan felfigyelt rá, és ígérte is, hogy meglátogatja otthonában, hogy megismerhesse műveit is, azonban négy év óta — amióta az ígéret elhangzott — nem látogatta meg senki.

PEDIG KÁR, hogy nem foglalkoznak ezzel a ritka művészettel és kevésbé értékelik az illetékes szervek Török Lajos munkáját. Mint megtudtuk, Török Lajos nemcsak a művészettel foglalkozik ilyen nagy odaadással munkája mellett, hanem mint tanácstag is fáradhatatlan, segíti a község kulturális munkáját, lakóhelyének szépítését, a fiatalokat a színdarabok betanulásában, és népi táncokat is betanít egy-egy csoporttal.

Többet lehetne segíteni a községben az ilyen fáradhatatlan embereket.

Elek Gyula

Vagy itt vannak a fia
nemcsak a munkába
tunk bátran, de a k
megőrzésében is. M
munkák idején éjszal
szerveztek s egym
ügyelnek a letakarító
nem hordott kukoric
gyoróra és egyébre.

Érdeklődésünkre, h

menny¡ jövede

földimogyoró,

a medgyesegyházia
jövedelmező növénye, elmon
párttitkár elvtárs, hogy 120 hol-

—Ary—

1962 OKT 31

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

Budapest V., Pesti Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SAJTÓIGAZOLÓ

Három év alatt megkétszereződött a békéscsabai termelőszövetkezetek vagyona

Békéscsaba hét termelőszövetkezetében csaknem négyezren huszonkét és fél ezer holdon gazdálkodnak.

A termelőszövetkezetek összvagyona három év alatt a mintegy negyvenegymillió forintról 89 millió fölé emelkedett. A fel nem osztható alap tíz és fél millióról ötvennégymilliónál többre gyarapodott. A tiszta vagyonuk hatvanegymillión felül van.

Égből pottyant kismamám az állomás előtt kutatóan néz körül, majd csalódottan ismét magyarázatba kezd.

— Magyar vagyok, nem értem — felelem neki anyanyelvemen.

— Én is az vagyok — vágja rá egyancsak magyarul.

A helyzet nyomban tisztázódik. Prágából érkezett ő is. Férszlovákia minden részéből jönnek néhány heti üdülésre, gyógyító kúrára dolgozók. Sőt a többi baráti országból, így hazánkból is érkeznek ide gyógyulásra szorulók. Az egykori Karlsbadban ekkorát fordult a világ, s ez a helyzet természetesen az ország többi híres gyógy-üdülőhelyén is.

Török Lajos építész

Tér és Forma, 1932

II. évf. 239-248.o.

Dr. Bierbauer Virgil: A tervező építész és a családi lár.

Építénet - világi

Nyaraló Tori Kőből - Török Lajos

Tér és Forma, 1932

V. évf. 239-248.o.
Dr. Biertauer Virgil: A tervező építése és a családi ház.

A cikk címe: London-Hackney-i nemzetközi fürdőterv pályázat. Beveető sorok a 258. oldalon.

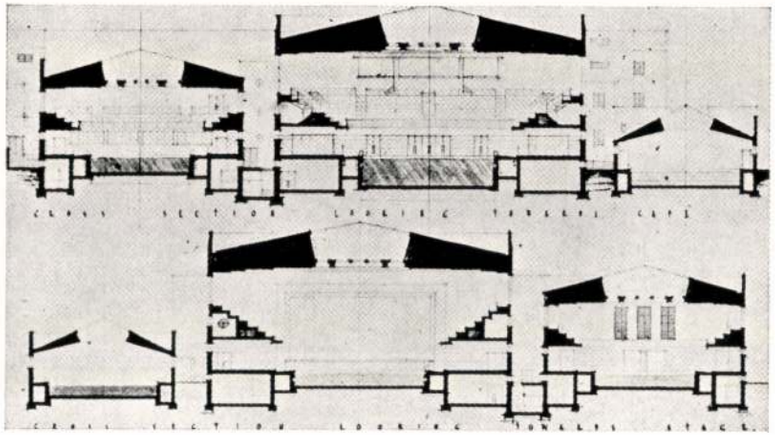

Arch.: **H. I. Phillips** és **H. Gibberd**

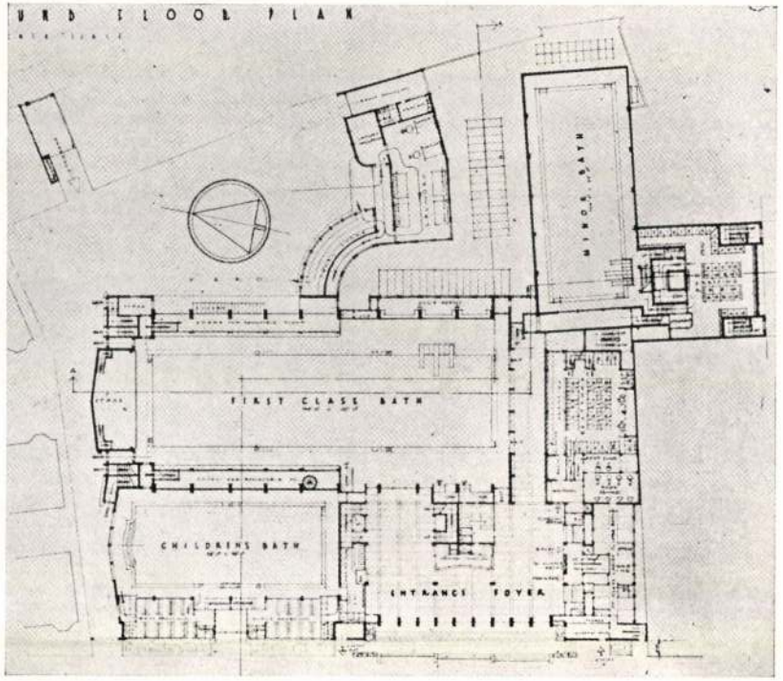

Arch.: **Török, Marschall** és **Tweedy.** III. díj

A Hackney-i közfürdő pályázatból
Hackney Baths Competitions

előadások céljára legyen alkalmas. — Jó versenyuszodát és jó színházat ugyanabban a csarnokban megtervezni nem könnyű feladat.

A pályázaton 25 tervvel az angol fürdőépítők legjava vett részt. A külföldi tervek között 4 magyar (Bányai—Vértes, Bánlaky—Fischer—Sebestyén, Farkas testvérek, Thomas Antal) volt. Páris három tervvel és tíz építész nevével szerepelt, Hollandia három, Bécs kettő, Prága kettő, Norvégia egy tervvel volt képviselve.

Az angol szokás szerint a felkért pályabíró, F. I. Horth F. R. I. B. A. döntése szerint:

az I. díjat (500 £) H. I. Phillips és H. Gibbard,

a II. díjat (300 £) Bowden, fia és társai,

a III. díjat (200 £) G. L. Török, Marschall és Tweedy

építészek nyerték el. A nemzetközi versenyben tehát a külföldiek közül egy pályamunka sem jutott díjazáshoz.

A hozzánk érkezett szaklapokból látjuk, hogy a pályabíró döntésével szemben olyan éleshangú észrevételek merültek fel, amire Angliában nem igen volt példa. Az első díjjal kitüntetett terv versenyuszodájának nézői csak a fél medencét láthatják, a második díjas terv a bejárat elhelyezésénél a programmnak egyik leghangsúlyozottabb követelményét hagyta figyelmen kívül.

Ezzel szemben magas színvonalon álló magyar és külföldi tervek a rendkívül bonyolult programmnak sokkal jelentéktelenebb félremagyarázása folytán estek el a díjazástól.

A sok csalódást okozó pályázat epilógusaként nekünk magyaroknak némi elégtételül szolgálhat az, hogy a nemzetközi versenyben az angolok után, számban a magyarok következtek és hogy a harmadik díjas pályamunka egyik tervezője Angliában élő magyar építész Török G. László A. R. I. H. A. volt. Hogy ez a szép világos és az összes követelményeknek megfelelő alaprajzzal bíró terv megérdemelte a díjazást, az abból is megállapítható, hogy ellene az utólagos kritika során nem hangzott el egyetlen észrevétel sem.

A comói Balila-ház uszodája — Piscine de la maisons Balila à Como — Arch.: **G. di Mantero**

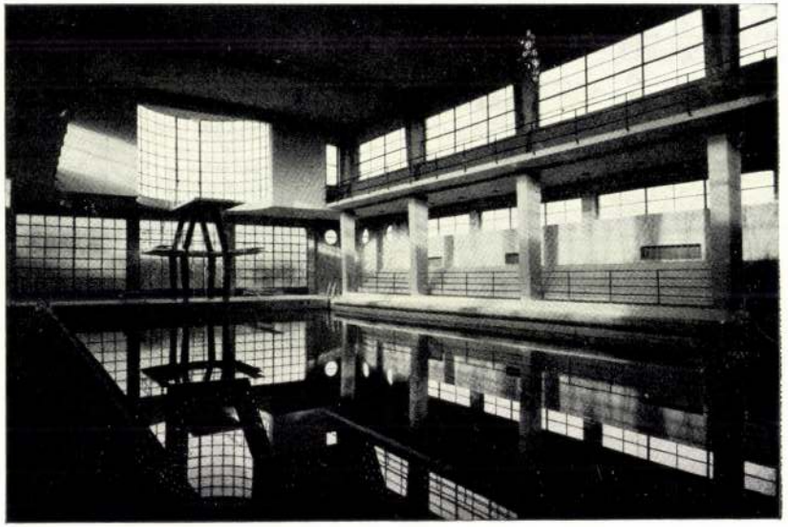

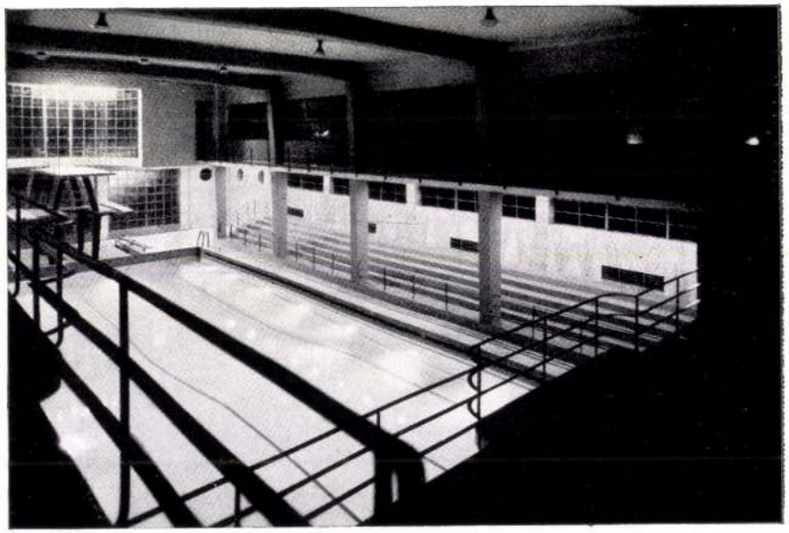

A comói Balila-ház fedett uszodája

Az olasz nemzeti nevelés legfőbb szerve a Balila-intézmény, amelynek feladata az olasz fiúk világának erkölcsi és testi neveléséről gondoskodni. Minden olasz fiú tagja ennek az óriási szervezetnek, amely a milliós nagyvárosoktól a legkisebb falvakig behálózza Itália földjét. A fascista kormányzat ez alapvető intézményéről a legnagyobb bőkezűséggel gondoskodik s minden községben megépíti a pompásnál pompásabb Balila-otthonokat, amelyeknek hivatása beleoltani a fiúk lelkébe a fascista államrend hitét, fegyelmét, egészséges lelkű és testű fiatalságát. felnevelni. Hogy ezek a Balila-házak minő nagyszerű intézmények, arról a jelen fürdőügyi számunkban közölt három kép ad némi fogalmat. A 35.000 lakosú Como ifjúsági otthonában nemcsak előadó- és olvasótermek, tornaterem épült, hanem gondoskodtak remek 25 m. hosszú fedett uszodáról is, amelynek kettős kabincsoportja lehetővé teszi, hogy az uszodát a leányszervezet — a „Piccole italiane" tagjai is használják. A sportszerű úszást szolgálja a remek vasbetonvázas ugrótorony. A medence vizének tisztítására szűrőberendezés szolgál, amely 8 óránként tisztítja meg a vizet.

Török Mihály, festő; szül. 1875 novembe 6-án Székely-udvarhelyt

Török Mihály, nyomdász

- neve először 1563-ban tűnik fel.
Huszár behívót átöntötte.
1564-ből 2 latin kiadvány.
1567. 3 aprónyomtatvány
özv. nyelvjárásban benélt.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

200. l.

III.

A "Geschichte Meroes" c. értekezés részben a fenti munkákkal egyidejüleg, részben utánuk iródott, s azzal a célkitűzéssel, hogy - egy kézikönyv filozófiai korlátozásait elfogadva - kimeritő és rendezett képet kináljon a szöveges és régészeti forrásokról és az utóbbi évtizedek Meroé-kutatásáról. Az értekezés tartalma, arányai, és kitekintése ebből a korlátok közé szoritott (hipotetikus és spekulativ fejtegetéseket meg nem engedő) célkitűzésből fakadtak, s igy érthető az is, miért foglal el benne egy látszólag jelentéktelen helyet a "Politische Geschichte" c. fejezet. Az értekezés Bevezetése és első fejezete az e tézisekben már fentebb érintett módszertani előzményeket tárgyalja egy kutatástörténet kereteiben; leirja továbbá Meroé földrajzi helyzetét és tárgyalja azokat a nézeteket, melyek eddig Meroé helyéről az ókori világ egészében kialakultak. A II. fejezet a szöveges források kritikai áttekintését nyujtja s felvázolja használhatóságuk határait. Foglalkozik az ókori Meroé-hagyomány öt fő rétegével: a görög utopisztikus irodalom Etiópia-képével; Herodotos Etióp logoszával; a hellenisztikus ethnográfia és a Kr. e. 3-2. századi alexandriai szerzők Meroé-képével; a Diodorustól Pliniusig terjedő hagyománnyal; és végül a Plinius utáni irodalmi hagyománnyal. Különös hangsulyt kaptak e rétegek elemzésében 1/ a görög utópia és a hellenisztikus ethnográfia közötti kapcsolatok, 2/ az egyiptomi "nacionalisztikus" királyság-ideológia és a Herodotos-féle Etiópia-kép közötti szövevényes összefüggések, 3/ a hellenisztikus ethnográfia visszautalásai a premeroitikus (25. dinasztia- és napatai-kori) királyfeliratokban leirt királyság-ideológia egyes elemeire, és végül 4/ az utopisztikus, a herodotoszi, és a hellénisztikus ethnográfiából származó elemek azonositása és szerepüknek értelmezése a Diodoros által lejegyzett, és a későbbi hagyományban. Szemben a korábban általános - és a másodlagos irodalomban máig érvényesülő - bizalommal a herodotoszi hagyomány sok eleme, a Diodorus- és Strabon-féle Meroé-kép iránt, az értekezés kritikus szemléletében számos "elfogadott igazság" válik kérdésessé, vagy egyenesen elvetendővé. Az ilyen tipusu hagyományok közül

kiemelem itt a Diodorus által hagyományozott leirást a meroitikus király "választásáról", a történeti Arkamaniqo királyhoz (II. Ptolemaios kortársa) kapcsolható elbeszélést a "rituális királygyilkosság" szokásának megszüntetéséről. E két motivum komplexuma nemcsak a meroitikus királyságideológia és legitimitáskoncepció modern elemzéseiben bir, még ma is, kitüntetett szereppel, hanem annak idején alkalmat adott a néprajzban az afrikai szakrális királyságmodellek (máig ható) rekonstrukciójára is. A hagyományban kimutatható különböző koru és eredetü motivumok vizsgálata arra a következtetésre vezet, hogy azok az elemek melyek valamilyen összefüggést mutatnak pre-meroitikus királyfeliratokkal, azért tűnhetnek - félrevezető módon - hitelesnek, mert az egyiptomi királyságideológiának olyan momentumaira utalnak, melyek - bár nem teljesen azonos formában - Meroéra is hatottak. Azaz, a Diodorus féle történet elsősorban (ha nem is teljes komplexitásában) utopisztikus és egyiptomi információkon alapul, s nem tekinthető semmiképpen sem a meroitikus államra vonatkoztatható primér forrásnak.

Az auktorhelyek elemzését a más tipusu - és kis számu - görög és latin dokumentum áttekintése egészíti ki. Külön alfejezetet kapnak az Alsó-Nubia templomaiban fellelt démotikus szövegek, melyek az országrész történetére, gazdaságára, társadalmára, a királyi központokkal való kormányzati kapcsolatok, s az Egyiptommal fenntartott érintkezések elemzésére nyujtanak lehetőséget. E tekintetben az alapokat szerzőnek már emlitett "Economic Offices and Officials in Meroitic Nubia" c. könyvében láthatjuk, melyben első izben történt kisérlet arra, hogy meroitikus és démotikus szövegek tanulságait gazdaságtörténeti elemzésnek is alávessük. Támaszkodtam itt továbbá Adelheid Burkhardt 1985-ben megjelent "Ägypter und Meroiten im Dodekaschoinos" c. könyvére, mely néhány megállapitásomat korrigálta. Burkhardt más, 1979-es könyvemmel vitatkozó fejtegetéseire is teszek utalást értekezésemben, s igyekszem ellenérveimet kifejteni. A meroitikus nyelven irott források - királyfeliratok, halotti szövegek, templomi graffiti és profán szövegek -

áttekintése zárja a fejezetet. Bizonyos nyelvtani és lexikális felismerések, egyiptomi kölcsönszavak azonositása, a szövegek szerkezetéről tehető megállapitások lehetővé teszik a meroitikus nyelvű szövegek óvatos kiértékelését társadalom- és gazdaságtörténeti, kormányzástörténeti, vallás- és kultusztörténeti szempontokból. Az elfogulatlannak tekinthető, de egyes pontokon már hipotetikus jellegű kutatások áttekintését a társadalommal foglalkozó V. fejezet nyujtja. Ezt megelőzően azonban a III. fejezet részletesen tárgyalja a történeti kronológia kidolgozásakor felhasználható szöveges és régészeti forrásanyagot, és közli a ma elfogadott (de a szerző által helyenként korrigált) királykronológiát, a mellette szóló érveléssel együtt. A IV. fejezet a népességtörténetre vonatkozó forrásanyagot tárgyalja; e fejezet gerincét a Középső Nilus-völgyben feltárt régészeti lelőhelyek topográfiai és kronológiai ismertetése képezi. Külön fejezet foglalkozik a helynevek kutatásával, melynek fontosságát, s eredményeinek jelentőségét, a régészeti terepmunka földrajzi aránytalanságai külön megnövelik. Szükségtelen külön hangsulyozni, mennyire nélkülözhetetlen településtörténeti forrást kinálnak az egyiptomi ujbirodalmi dominációtól a középkorig folyamatosan kimutatható helynevek akkor, amikor a ma már visszavonhatatlanul viz alá került Alsó-Nubiában a régészeti terepmunka elsősorban temetőkre és temetkezésekre összpontositotta figyelmét. A csekély számu településásatásból levonható tanulságok és a hagyományos, a halotti emlékek alapján alkotott képnek sokban ellentmondó történeti következtetések tárgyalására külön fejezet tér ki, ahol a királyság egyik fővárosában (Meroé-Város) folytatott ásatások kutatásstratégiai kiértékelése is megtörténik (az 1909 és 1914 között Meroé-Városban folytatott feltárások eredményeinek publikációját e sorok irója az értekezés lezárása után készitette el). Az V. fejezet a meroitikus társadalommal foglalkozik. Itt a szerző igyekszik részletekbe menően megrajzolni a királyság ideológiáját. Az itt kapott kép a hagyományostól két okból tér el: egyrészt a II. fejezetben kifejtett forráskritikai szempontok alapján nyert "uj" forrásadatok miatt, másrészt pedig az egyiptomi királyságideológia hatásának eltérő

a szudáni régész- és történészképzés érdekében, s ugyancsak időszerü annak érdekében is, hogy a Középső Nilus-völgy kutatása integrálódhasson az egyetemes ókori történeti kutatásokba. Aligha lehet kétséges, hogy ezeknek a kötelezettségeknek a teljesitése egymástól elszigetelhetetlen; de az sem, hogy az első lépés - ha lehetséges itt egyáltalán egy "első" lépés - a jelenleg létező ismeretanyag rendszeres és elemző áttekintése.

Ezek a felismerések irányitották az utóbbi évtizedben e sorok irójának erőfeszitéseit is. "Der meroitische Staat 1. Untersuchungen und Urkunden zur Geschichte des Sudan im Altertum" (Berlin, Akademie-Verlag 1986) c. munkájában összegyüjtötte és forráskritikai elemzésnek vetette alá a meroitikus állam történetére vonatkozó szöveges forrásanyagot. A késömeroitikus társadalmi szerkezetre, a helyi kormányzásra, a helyi kormányzás és a templomok közötti összefüggésekre nézve kifejtett véleményét egy saját korábbi monográfiájára alapozta, melyben a meroitikus halotti feliratok prozopográfiai adatait vizsgálta (Economic Offices and Officials in Meroitic Nubia. Studia Aegyptiaca V. Budapest 1979). A meroitikus államra vonatkozó adatok vizsgálata mellett "Der meroitische Staat" igyekezett egy történeti chrestomatia alapjait is megvetni (2. rész: Urkunden). E könyv adatanyagát tágitotta ki az ikonográfia irányába a "The Royal Crowns of Kush. A Study in Middle Nile Valley Regalia and Iconography in the 1st Millennia B.C. and A.D." (Oxford 1987) cimű munka. Három további monografikus munkában a történeti periodizációhoz és kronológiához szükséges források megértéséhez kivántam hozzájárulni: "The Historical Background: Meroe North and South" (in: Nubian Culture. Stockholm 1987 139-229); "Kush and the External World" (in: Meroitica 10 /1988/ 49-215), és "Late Antique Nubia" (Antaeus 16. Budapest 1988). Ez utóbbi könyv a meroitikus királyság hanyatlásának okait és folyamatát, végének időpontját igyekszik leirni és első izben tesz kisérletet a posztmeroitikus utódállamok történetének és kulturájának összefüggő vizsgálatára. A feladat megoldásának előfeltétele volt a 4-6. századi Középső Nilusvölgyre vonatkozó források összegyüjtése és elemzése és a kor anyagi kulturája részletes időrendjének megalkotása.

A régészeti munka kevés figyelmet szentelt a meroitikus történet szöveges forrásainak s bennük legfeljebb kulturális tipológiáihoz keresett igazolást. De a történészek se láttak sokkal többet a Kampány folyamán feltárt régészeti anyagban mint - szelektiven kezelt - illusztrációt. Következésképpen, az anyagi kultura "fejlődéséről" és változásairól alkotott kép továbbra sem illeszkedett egy olyan, ellentmondásoktól lehetőleg mentes, abszolut kronológia kereteibe, mely harmonizál a hellénisztikus és római Egyiptom történeti-régészeti időrendjével. Paradox módon, ennek fő oka a korábbi meroitisztika Egyiptom-központúságát most hevesen elháritó áramlatban található meg. A felnövekvő szudáni régésznemzedékek a szudáni nemzeti azonosságtudat kialakulását vélik elősegiteni azzal, hogy tagadják az egyiptomi hatások döntő súlyú jelenlétét a meroitikus kulturában. Sajnálatosan elfogult, de természetesen jól érthető igyekezetükhöz akaratlan, ám nagyon hasznos támogatást nyernek mind a New Archaeology kvantitativ szemléletétől, mind az amerikai kulturális anthropológiától, mind pedig a modern ethnoarcheológiától.

A meroitikus régészet tanácstalanságát a szöveges forrásokkal - vagyis a meroitikus földön iródott meroitikus, egyiptomi hieroglifikus és démotikus; és az ókori világ más részeiben Meroéról irott görög és latin auktorhelyekkel - szemben az is magyarázza, hogy e szövegek kritikai értelmezése rég elavult, vagy régészek számára hozzáférhetetlen.

II.

A jelzett nehézségek felméréséből nyilvánvalóvá kellett lennie, hogy a modern meroitisztika előtt három nagy követelmény áll. Először, adekvát kutatási stratégiát kell kidolgozni mind a régészeti terepmunka, mind a szöveges források feldolgozása számára. Másodszor, a ma rendelkezésre álló tárgyi emlékanyag és szöveges forrásanyag korszerű kritikai vizsgálatát és közreadását meg kell kezdeni. Végül, a fentiekkel szoros összefüggésben, megfelelő kézikönyvek megalkotásával meg kell teremteni a meroitisztika oktatásának alapjait: ez elengedhetetlen

megitélése miatt. A kormányzásra és a társadalmi rétegekre vonatkozóan a szerző sokszor saját korábbi munkáit tudja csak felhasználni. Igy a vallástörténeti kutatásokban elengedhetetlen templom- és kultusztörténeti adatbázis elemzésekor egy 1984-ben megjelent tanulmányára támaszkodik (Meroitic Religion: Three Contributions in a Positivistic Manner. Meroitica lo /1984/ 156-182). Végül a VI. fejezet a meroitikus királyság politikai történetét tárgyalja, a következő periodizációban: 1/ a Kr. e. 3. század elejétől a Kr. e. 2. század közepéig, a Ptolemaioszkori Egyiptommal való kapcsolatok virágkorának, a kapcsolatok jellegének és hatásainak részletes bemutatásával. 2/ Meroé a Kr. e. 2. század közepe és Kr. e. 29 között, az Egyiptomtól való "izolálódás" ellentmondásos természetének elemzésével. 3/ A Rómával folytatott háború (29-21/2o) okainak és következményeinek tárgyalása, a Petronius egyiptomi prefektus által vezetett nubiai hadjáratnak az általános nézettel szembenálló megvilágitásával. 4/ A Kr. u. 1. század története. E kor bemutatása - akárcsak az előző évszázadra tett alsónubiai meroitikus telepitések értelmezése - azon a, szerző által kidolgozott, uj meroitikus kerámiakronológián nyugszik, melynek főként a diszkerámia stiluskritikai elemzésén alapuló elveit legujabban akkor még ismeretlen stratigráfiai megfigyelések is igazolták ("Meroe North and South. Appendix" in: Nubian Cultures. Stockholm 1987 188-229; "Meroitic Painted Pottery: Problems of Chronology and Style". Beiträge zur Sudanforschung 2 /1987/ 75-1o6; a stratigráfiai igazolásra lásd B.B. Williams: Meroitic Remains from Qustul Cemetery Q, Ballana Cemetery B, and a Ballana Settlement vols 1, 2. Chicago 1991). 5/ A 2. századtól a 3. század végéig; 6/ az utolsó évszázad. E legutóbbi alfejezetben tér ki a szerző az Alsó-Nubia vélt elszakadásáról és kulturális sajátszerüségéről vallott nézetek (W.Y. Adams és N.B. Millet munkái) ellenében felhozható szöveges és régészeti források elemzésére s igyekszik további érveket felhozni Alsó-Nubia történetéről már korábban is kifejtett felfogása mellett (ld. Orientalia 46 /1977/ 34-5o, Oikumené 2 /1978/ 217-237, Zeitschr. f. Ägyptische Sprache u. Altertumskunde lo7 /198o/ 76-86). Végül 7/ a királyság végével és az utódállamok kialakulásának előtörténetével foglalkozik.

Az értekezés Függelékeként az annak megirásáig a meroitisztika területén megjelent tudományos munkák bibliográfiáját közlöm alfabetikus sorrendben valamint tematikus csoportositásban.

V.

A disszertáció módszertani következtetései egy fiatal kutatási terület korlátaiból és követelményeiből fakadnak, a Középső Nilus-völgy kutatásának speciális adottságai szinezik. A Meroé-kutatás kezdeti, első anyaggyüjtő fázisát a leletmentés stilusa határozta meg. Ez az UNESCO Kampánnyal lezárult, s a jövőben átgondolt régészeti és történeti kutatási stratégiára van szükség. Ennek kialakitásához igyekszik az értekezés - mely kézikönyvként iródott - hozzájárulni a ma rendelkezésre álló régészeti és történeti forrásanyag szembesitésével, a szöveges források kritikai elemzésével, a klasszikus tradició valóságtartalmának vizsgálatával, a fehér foltok feltérképezésével. Átgondolt kutatási stratégia mellett szakemberek képzésére is szükség van, s az értekezés és bibliográfiai függeléke az első Meroé-történeti kézikönyv. Az értekezésnek az Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt sorozatban való megjelentetése azt a célkitűzést kivánta szolgálni, hogy a Meroé-kutatás eredményeit hozzáférhetőbbé tegye az egyetemes ókorkutatás számára és igy a meroitisztika integrálódását is elősegitse. Végül napjainkban tanúi vagyunk a szudáni népek ellentmondásoktól és történeti előitéletektől terhes törekvésének arra, hogy nemzeti identitástudatukat kialakitsák. Szerző az értekezésben, amint más munkáiban is, a régészeti és történeti forrásanyag elemzésével kivánja tudatositani azt a tényt, hogy a meroitikus kultura sajátszerüsége érthetetlen marad, ha egyiptomi elemeit nem értjük.

VI. A szerző fontosabb publikációi az értekezés tárgyköréből

Meroé és Nubia a 2.-7. században. ELTE Ókori Történeti Tanszékeinek Kiadványai 2o. Budapest 1977. 236 old.

Inquiries into the Administration of Meroitic Nubia: I-II. Orientalia 46 (1977) 34-5o.

I.

A Középső Nilus-völgy régi kulturáinak, igy a Kr. e. 3. és Kr. u. 4. század között létezett Meroé királyság történetének s anyagi kulturájának feltárása az asszuáni nagy gát épitését megelőző UNESCO Régészeti Mentőkampány eredményeként bontakozott ki. A Mentőkampány tevékenysége csak a majdani Nasszer-tó területére, vagyis az 1. és 2. Nilus-katarakták közötti Alsó-Nubiára terjedt ki. A földrajzi korlátok mellett, az UNESCO kampány eredményeit - amint a két korábbi alsónubiai survey eredményeit is - a régészeti leletmentés korlátai határolták be: erőit, kényszerüen, temetők és temetkezések feltárására összpontositotta. Települések feltárásáról az esetek zömében le kellett mondania. Két további tényező is gátakat állit a meroitisztika gyors és látványos kibontakozása elé: az egyik a régészeti munka földrajzi aránytalansága (a meroitikus királyság déli, központi területén, a mai Észak-Szudánban, a királyi nekropoliszok századeleji feltárása és izolált, jórészt máig közöletlen, telepásatások után csak napjainkban indult meg egy tudatosabb régészeti tevékenység), a másik a meroitikus nyelv megfejtetlensége (pusztán az irás olvasható, s - bizonyos nyelvtani sajátosságok és kölcsönszavak ismeretében - a halotti szövegek értékelhetők prozopográfiai szempontból).

A temetőfeltárások folyamán gyüjtött megfigyelések lehetővé tették a meroitikus anyagi kultura tipológiai leirását. A tipológiai megközelités elsődlegessége azonban nemcsak a leletmentés korlátaival magyarázható. A század első felében megalkotott Középső Nilus-völgyi régészeti tipológiák - igy mindenekelőtt a nagyszerű George Andrew Reisner kulturális tipológiája - az ethnikai őstörténet szemléletéből fakadtak, amely, noha számos módositás után és mintegy önmaga ellentettjévé alakulva, máig érzékelhetően jelen van a modern meroitisztika Afrika-centrikus szemléletében. Az 1959 és 1969 között lebonyolitott UNESCO Kampány - amellett, hogy korszerű terepbejárási, ásatási, és dokumentációs szemléletet érvényesitett -, magával hozta a New Archaeology és a hozzá közelálló gondolkodásmódú kulturális anthropológia predominanciáját.

Some Comments on the Social Position and Hierarchy of the Priests on Karanog Inscriptions. Fs Hintze Berlin 1977 4ol-42o.

Two Meroitic Studies: The Meroitic Chamber in Philae and The Administration of Nubia. Oikumené 2 (1978) 217-237.

Economic Offices and Officials in Meroitic Nubia. A Study in Territorial Administration of the Late Meroitic Kingdom. Studia Aegyptiaca V. Budapest 1979. xvii + 246 old.

The Art of the Ballana Culture and its Relation to Late Antique Art. Meroitica 5 (1979) 85-loo.

Die meroitischen Nomoi. Mitt.Arch.Inst. 8-9 (1978-1979) 47-56.

Meroitic Religion: Three Contributions in a Positivistic Manner. Meroitica 7 (1984) 156-182.

Meroitic Architecture: Contributions to Problems of Chronology and Style. Meroitica 7 (1984) 351-366.

Old Discoveries and the Future of Meroitic Studies. Meroitica 7 (1984) 552-553.

To the History of the Dodekaschoenos between ca. 25o BC and 298 AD. ZÄS lo7 (198o) 76-86.

Zur Datierung des sog. römischen Kiosks in Naqa. Archäologischer Anzeiger 1984 145-159.

The Economy of Kush: A Survey of the Written Evidence. ZÄS lll (1984) 45-69.

A Contribution to Post-Meroitic Chronology: The Blemmyes in Lower Nubia. MNL 24. Paris 1985. 96 old.

Der meroitische Staat 1. Untersuchungen und Urkunden zur Geschichte des Sudan im Altertum. Meroitica 9. Berlin 1986. 391 old.

The Historical Background: Meroe, North and South. in: T. Hägg (ed.): Nubian Culture: Past and Present. Stockholm 1987 139-229.

The Royal Crowns of Kush. A Study in Middle Nile Valley Regalia and Iconography in the 1st Millennia B.C. and A.D. Cambridge Monographs in African Archaeology 18 (BAR Int.Ser. 338). Oxford 1987. lo5 old., 45 tábla.

Kush and the External World. Meroitica lo (1988) 49-215, 365-379.

Meroitic Art - Informations and Illusions. Meroitica 1o (1988) 535-548.

Late Antique Nubia. History and Archaeology of the Southern Neighbour of Egypt in the 4th-6th c. A.D. With a Preface by Sir Laurence Kirwan. Antaeus 16. Budapest 1988. 279 old., XXXII + 189 tábla.

Meroitic Painted Pottery: Problems of Chronology and Style. Beiträge zur Sudanforschung 2 (1987) 75-1o6.

Török László

GESCHICHTE MEROES

Ein Beitrag über die Quellenlage und den Forschungsstand

Értekezés tézisei

Budapest 1991

S2. Tóth Mária

Csizmadia Zoltán: Parasztudvar

XVI. Veszprém megyei képzőművészeti tárlat
1974. Veszprém, Bakony Múzeum - katalógus

Sz. Török Mária:

Hagyomány

Török

K

T. 6. *Olga, Gogl Vilmosné*, festő, • Magyardiószeg (Pozsony vm.) 1887 jan. 1. Budapesten Karlovszky Bertalannál és Párizsban Lucien Simonnál tanult. Budapesten működik s 1913 óta arc- és figurális képeket állít ki a Műcsarnokban és a Nemzeti Szalónban.

Ez II 5466

BUDAPEST
1935 FEB 23-7
SZ

BUDAPEST
1935 FEB 22 20

Török Olga, festőnő; szül. 1887 január 1-en Magyar-diószegen.

1911-ben Brocky Károly: Leányi képe cz. művét másolta a Szépművészeti Múzeumban.

ben Hullmann nagyerej
rúgását védte Kóczián,
másik oldalon Halasi
gódott ki a védőkről. A
ben Kóczián hibájából
helyzet nyílt Bokán elő
lövését azonban a véd
torkában hárították. T
védését követően a 37.
Hullmann egyedül tört
a kivetődő Kócziántól
került, ő azonban ismét a védők-
be lőtt.

Nyugati csoportjában: **Pécsi Erc-bányász—Táncsics SE 2:2.**

gazdasági Gépgyár

épeit, berendezéseit

ételre ajánlja fel:

zterga

üregelő gép

épes ívhegesztő áramforrás

épes ívhegesztő áramforrás

eklődni lehet

vár Szombathely, Szinyei M. Pál utca 39. sz. alatti telepén
üzemfenntartási osztályon. Telefon: 12-940/110.

401 160

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

Zalai Hírlap

1972 SEP 24

Töröl Lenke

1021

Török Lenke: MUNKÁSPORTRÉ

1970 ...

ZALAI HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 21.
Telefon: 138-058, 337-748, 340-726

SAJTÓFIGYELŐ

lalat zalaegerszegi bemutató terme. Amolyan kamarakiállítás ez, a képcsarnok környezetének meghitt hangulatához alkalmazkodó bemutató — nem is túlságosan sok anyagot felvonultatva —, mégis azt kell mondanunk, hogy aligha nem az utóbbi hónapok legnépszerűbb képzőművészeti rendezvényének igérkezik a megyeszékhelyen.

Egyszerű a válasz a „miért?"-re. Nem túl gyakran látjuk idehaza, szülővárosában a páterdombi műteremben alkotó kerámikust. Hirtelenében nehéz is felidézni, mikor rendezett utoljára Zalaegerszegen önálló bemutatót, inkább csak egy-egy kollektív megyei tárlaton adott némi ízelítőt újabb törekvéseiből. Jószerivel azt is mondhatnánk, hogy szinte többet láthatják munkáit a külföldi — például olaszországi, jugoszláviai, NSZK-beli — és a fővárosi tárlatokon, mint szülővárosában. (Persze, ugyanakkor ez aligha kellően becsülhető jelenség is, hiszen számottevően öregbíti a város, a megye képzőművészeti életének hírét.)

A tárlatot eredetileg a Néprajzi Nyári Egyetem egyik

A kulturáli

Sipos István rendező az idei nagy alföldi árvízről készít filmet a riport- és dokumentumfilm stúdióban. A természeti csapás emberi vonatkozásait vizsgálja Mit keres, június című alkotásában.

*

Visconti, a világhírű olasz rendező Verne Strogoff Mihály című regényét filmesíti meg. A film olasz—bolgár koprodukcióban készül.

*

Kiállításra készülnek a zalaegerszegi Honvéd Képzőművészeti Stúdió alkotói. A Megyei Művelődési Központban rendezendő tárlaton újabb alkotásaikat viszik az érdeklődők elé.

*

Érdekes, s reménhetőleg megyénkbe is eljutó darab színrevitelére készül a Pécsi Nemzeti Színház. Donald Fred amerikai író Nyomozás című dokumentumjátékát mutatják be majd az új idényben. (A mű a Rosenberg-házaspár elleni bűnpert eleveníti fel.)

*

A jövő szombaton és vasárnap a Varázsfuvolát adják elő a szombathelyi Iseum színpadán. Tamino szerepét Van Daalen bécsi opreraénekes, Sarastroét pedig Supala Kolos énekli, az előadást Kórody András vezényli.

*

Jancsó Miklós a Balaton mellett forgatja új filmjét, a Hernádi Gyula forgatókönyvéből írt Égi bárányt. A film a fehérterror kezdetekor játszódik, főszereplője Madaras József.

*

Múzeumot nyitnak Volgográdban a sztalingrádi csata emlékére. A most folyó rendezési munkák során mintegy félmillió tárgyat helyeznek el a múzeumban, amelyek mindmind a hős város világtörténelmi jelentőségű helytállását dokumentálják.

Egy kocka A kardforgató n

AUG - 2

1021

A pákai folklórfesztivál elé

A mai nappal másodízben renedezik meg Pákán, a Válicka parti községben a megyei folklórfesztivált. A kezdeményezés, hogy egy kulturális seregszemle középpontjába állítják évről-évre a folklórt, tavaly indult el a lenti járásban. Akik látták, úgy vélekednek, hogy az 1969-es első pákai folklórfesztivál jeles indulása volt a néprajzkincs megőrzés érdekében életrehívott kezdeményezésnek.

Amikor szétröppent az első folklórfesztivál megrendezésének híre, valósággal megmozdultak az apró göcseji-hetési falvak. Egyszerű parasztemberek és kultúrmunkások, tanácsi vezetők láttak hozzá versengve a szunnyadó vagy jobbára csak helyben ismert népi kincsek összegyűjtéséhez, feldolgozásához, a fesztiválra legjobb, legméltóbb értékek kiválasztásához. Így rendezhették meg végül teljes sikerrel a népi énekesek, regősök, mesemondók, neptáncosok zenészek, népi játékok előadóinak találkozóját, a tárgyi néprajz díszeiből rendezett bemutatóval is sokasítva a seregszemle élményeit.

A mai fesztivál a tavalyi eredményekre épült, a korábbi rendezvény legjobb értékeit fejlesztette tovább. A sokrétű műsorban novai, kányavári, botfai, hernyéki énekesekkel, kisszigeti népszokások felelevenítőivel, ősi rigmusokat, meséket mondó parasztemberekkel és más folklórértéket előadó népi művészekkel találkozhatunk, sőt a színpadi program mellett megrendezik a hetési szőttesek kiállítását is. (A zalaszombatfai szőttesházy asszonyai—lányai mutatják be az országos hírű munkáikat.) A rendezők Baranyából is várnak népművészt, sőt a szomszédos Jugoszlávia egyik határmenti községéből is érkezik egy, az ottani Hetés népi szokásait, értékeit megelevenítő csoport.

Gazdag program, sokszínű látnivaló jelezhető tehát a pákai — valójában megyei — folklórtalálkozóra. Mondhatnánk a műsorra, hogy idegenforgalmi csemege, városi ember számára szokatlan látnivaló, érdekesség stb. S ha ez mind igaz is, azért lényege, igazi értéke—jelentősége mégis más. A kezdeményezés arra hivatott, hogy ápolja a néprajzot, és megőrzésére serkentsen mindannyiunkat, vigyázni a népi értékek további fennmaradását, híven bábáskodni jövőjük felett. Okosan kell tehát sáfárkodni Göcsej és Hetés máig élő néprajzi kincseivel, hogy a következő nemzedékek számára is eleven, élményt nyújtó valóság lehessen mindez, a gazdag néprajzi múlt csorbítatlanul megmaradó öröksége.

Ennek a nemes munkának a gyakorlati segítésében rejlik valójában a pá[illegible] folklórfesztiválok igazi közérdekűsége, s ehhez kell hozzátennie a magáét a mostani rendezvénynek is.

Török Lenke

Török Lenke:
SZŐTTESMINTA

ári újságok, amelyeket nem
n átnézni, minden bizonnyal
gáltathatnak a kérdés meg-
ázásához. Kós Károly 1939-
ét erdélyi látogatására em-
lógia ürügyén. Fentebb már
násában írja: „Húsz eszten-
om szerint kétszer járt Mó-
rdélyben. Élete főművének,
hármaskönyvének, (melynek
a Tündérkert, 1922-ben je-
ásodik és harmadik kötété-
kellett a helyszínen kiegé-
ia kellett a tájat, a hegye-
kat, falvakat és házakat,
a levegőt, ahol s amelyben
rdélyország emberei éltek és
látnia és beszélnie kellett
l, akiknek élő testében az
elmi Erdély rég elporladt
zívevére lüktet. Járta hát
olozsváron összetalálkoztunk
lommal.")
ajossal, akit egyik nyilatko-
yalnak" nevezett s akinek
en deák képében regényé-
jzolta, ezek szerint kétszer
az Erdély-trilógia megírása
se idején. Az országrész és
os legjobb ismerőjétől tanul-
nhetedik századi Erdély tör-
dós író az irodalom és mű-
t érzékeny történelemtudós
hű történeteire támaszkodva
Bethlen Gábor Erdélyének
eskóját. Móricz és Kelemen
ásságát egyaránt áthatotta a
eles adatok tisztelete. Ha ró-
kapcsolatáról szólunk — ta-
bban mint máskor — pon-
lességre kell törekednünk.

SZEKERNYÉS JÁNOS

ozgások tanítása
ódszerek alapján

több ízben foglalkozott a

az újítás nem feltételezi a zenei ismeretek beható elsajátítását, ami az eddigi módszereknél elengedhetetlen volt. Ez az egyszerűsítés gyakorlatilag jól beválik, hiszen a tánc- vagy a sporttanár (vagy bárki) könnyen elképzeli térben és időben a testrészek egymáshoz viszonyuló helyzetét és vázlatos vonalakkal ecsetelhető arányát. A jelek megválasztásánál arra törekedtünk, hogy ezek minél érthetőbbek, egyszerűek, természetesek legyenek, megszokott fogalmakhoz kötődjenek. Például minden jobb oldalit vagy jobbra mozdulót vastagított jellel írunk. Más példák: a kör forgó mozgást, az írott kis n betű ugrást (szárnyakat, lebegést érzékeltetve) jelent.

De a movográfia leglényegesebb vonása az irányjelek újszerű jellegében áll. Az eddigi mozgásjelrendszerekben (Laban R., Liszicián S.) a testhelyzetek irányváltoztatását mértani formákkal vagy különböző irányú nyilakkal írták le. A movográfiában a három dimenziós térben lehetséges hat elmozdulási főirányt hat megfelelően megválasztott egyenes és görbe vonallal jelöljük.

A módszer hatékonyságát a tornagyakorlatok tanulásában több száz kísérleti személyen ellenőriztük. Az első-negyedik osztályos elemisták két-három 10—15 perces foglalkozás alatt megtanulták az alapmozgások jeleit, úgyhogy képesek voltak segítségükkel különböző feladatokat megoldani éspedig: új gyakorlatok megtanulása, a movogrammok kiolvasása, új szabadon választott gyakorlatok összeállítása, mások gyakorlatainak lejegyzése.

A metódust a testnevelési főiskola diákjai is ismerik. Ezen a szinten az alkalmazás összetettebb jellegű. Felhasználják az új gyakorlatok kidolgozására és lejegyzésére, a lecketerv összeállítására, az egyéni individualizált edzésterv kidolgozására stb. Egyre pontosabban körvonalazódik a módszer eredményes alkalmazása az eljövendő tornatanárok munkájá-

lyes' kifejez
kéztől helyt
tozatából.

Mindezek
kák többség
utolsóként
néhányuk viszont az Old Kinderhookból való származtatás mellett foglal állást. Annyi mindenesetre már első pillantásra is megállapítható, hogy a keletkezés idejét jóval az Otto Kaiser működését (tehát a két világháború közötti időt) megelőző korokra kell tennünk. Erre indítanak az indián vonatkozású magyarázatok, az OK. Club története, emellett szól a más nyelvből való magyarázási kísérletek nagy száma (ami az amerikai nyelv még nem egységes, formálódó állapotának korára utal), s — végül — minden kétséget eloszlatnak az O.K. első írott előfordulásait bizonyító pontosan datálható adatok: az Oxford English Dictionary (OED) szerint ez 1847-ben volt, Fowler szerint még régebb, 1839-ben a Boston Morning Post hasábjain. Pályafutásának csúcsaira e kifejezés századunk harmincas éveiben jutott: 1932-ben a nemzetközi távírói kód része lett, 'egyetértünk' jelentésben, 1933-tól pedig az OED is számon tartja. Ugyancsak Fowler szerint eljön az idő, amikor mint minden divatszó, átadja majd helyét egy újabb fejleménynek. Létrejötte nyilvánvalóan végső soron az angol, s fokozottabb mértékben az amerikai angol nyelvnek a rövidségre való törekvésével magyarázható. Ez nyilvánul meg a betűszók alkotásában csakúgy, mint a hosszabb szavak egy részének lefaragásában (gondoljunk csak a Plantagenet Palliserből „maradt" Planty Palre). Említsük meg még azt is, nem érv-, csupán érdekességként, hogy az O.K. értelmezése 1935-ben egy angliai bírósági tárgyalás fontos mozzanata volt. Az elhangzott érvelés, mely a hozott ítélet alapjául szolgált, szintén az all correctből való eredeztetést fogadta el.

De ha ez nem is az egyedüli, sőt esetleg nem is a legfőbb forrása e kifejezésnek, a mai nyelvi tudat mindenképpen így tartja számon, így oldja fel e betűszót. Ami a létrejöttét illeti, talán akkor jutunk a legközelebb a valósághoz, ha nem is egy, hanem több ok nagyjából egyidejű hatásával számolunk. Ezek közül

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő

A Hét

1978 JUL 2 18
Török Pál

TÖRÖK PÁL

Anya gyermekével

1978. augusztus 1-én megnyílik

(Folytatás a 11. oldalról)

— És mi lesz a mi naprendszerünk sorsa? Napunknak legalább vége lesz valamikor?

— Természetesen. A világegyetem minden konkrét szerkezeti egységének megvan a maga története. Volt idő, amikor nem voltak tejútrendszerek, csillagok, naprendszerek, bolygók, sem vegyi elemek. Aztán a homogén plazma formálódni kezdett. Létrejöttek a galaktikák, és a sűrűsödési folyamat következtében kialakultak bennük a csillagok. A csillagokban beindultak a termonukleáris reakciók, megjelentek az első vegyi elemek, és így tovább. Létrejöttek a bolygók és az élet. A világmindenség az egyszerűtől az egyre bonyolultabb felé fejlődött. Napunk ötmilliárd év alatt keletkezett egy anyagfelhőből, mint tegy ötmilliárd évvel ezelőtt. Akkor jöttek létre a bolygók is.

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő
1978 JUL 28
A Hét
Török Pál

1021

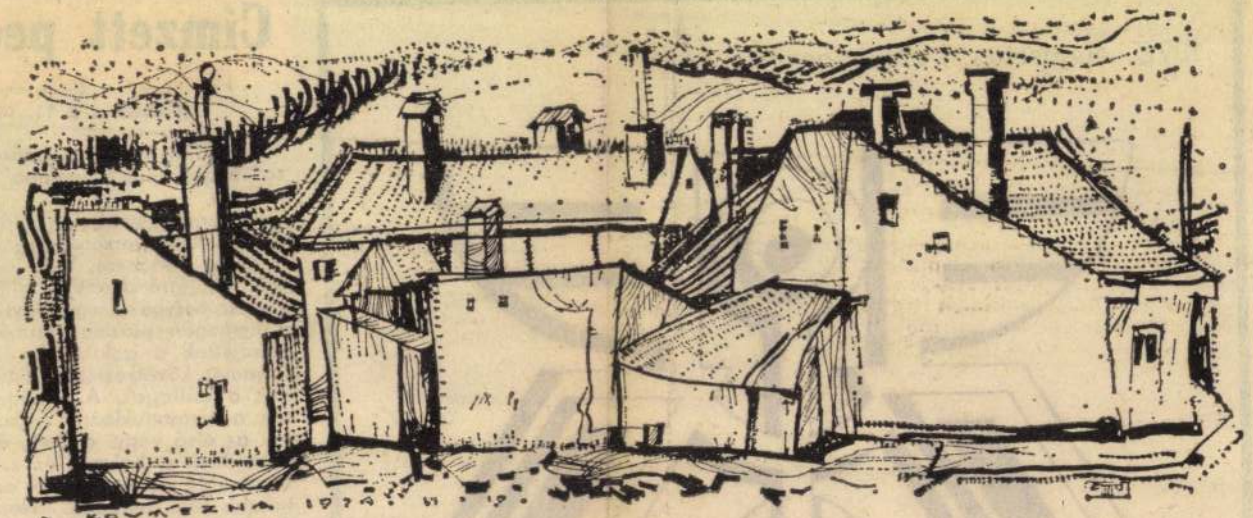

Kovásznai házak

TÖRÖK PÁL

:otása révén, amelyek helyesen fejezik ki a dolgozó nép akaratát.

Hasonlóképpen, mind inkább megteremtődnek azok a feltételek, amelyek lehetővé teszik Románia Szocialista Köztársaság egységes törvénytárának kidolgozását és közrebocsátását. Ez megkönnyíti majd a jogszabályismeret elmélyítését mind az állampolgárok, mind a jogalkalmazó szervek számára. Következésképpen hozzá fog járulni a szocialista törvényesség és jogrend szüntelen erősödéséhez.

Nemkülönben ezt a célt szolgálja a múlt évi Országos Pártkonferencia idevonatkozó határozata szellemében és útmutatásai alapján kidolgozott új Büntetőtörvénykönyv- és Büntető Eljárási Törvénykönyv-tervezet, valamint az új Családjogi Törvénykönyv, a Polgári Törvénykönyv és a Polgári Eljárási Törvénykönyv tervezeteinek a kidolgozása is. E tervezet előkészítése előrehaladott állapotban van. Kétségtelen, adva van minden alkotmányos és törvényes garancia arra, hogy ezek az alapvető törvények a komoly felelősségtudattól áthatott jogszabályalkotói tevékenység gyümölcsei legyenek, és mint a magas színvonalú, korszerű törvénykezés termékei a helyes jogalkalmazás egyik legfőbb biztosítékát jelentsék büntetőjogi, polgárjogi és családjogi téren egyaránt.

SZEPESSY TIBOR

A
és
ala
A
gy
de

ványos reflektorok hősugarai kiszárítják, elperzselik az élő sejteket. Emiatt Petrucci hidegfényű kvarclámpákat használt. Ezekkel viszont kitette az osztódó sejteket a besugárzásból eredő mutagén veszélynek, vagyis annak, hogy esetleg normális gyermek helyett torzó keletkezzék. De erre a módosulásra már nem is kerülhetett sor, mert Petrucci a 29. napon megsemmisítette a magzatot. Cselekedetének indítékairól nyilatkozva így szabadkozott: „... mert számunkra már nem volt jelentősége, és mert a fejlődés úgysem folytatódhatott volna nagyobb kockázat nélkül, ez pedig olyan kalandba sodort volna bennünket, ami meghaladta volna erőinket".

A magzat tehát megsemmisült. Laboratóriumi körülmények között nem volt sem az első, sem az utolsó, melynek hasonló osztályrész jutott. A kutatásnak ebben a fázisában az lett volna a természetes és a hagyományok szerint következetes, ha Petrucci csoportja egy szakfolyóiratban részletesen beszámol az eddig elért eredményekről. Ehelyett Petrucci nyilatkozott a cseppet sem

---

kányokon. A kísérleti állatokat három csoportra osztották. Az egyik csoporton az alkoholmérgezés tüneteit tanulmányozták: szondán át az állatok szervezetébe 45 fokos alkoholt juttattak, majd bizonyos idő elteltével biokémiai próbákat vettek. A heveny alkoholmérgezés csak jelentéktelen változásokat okozott a patkányok agyában, ami nem befolyásolta lényegesen az állatok viselkedését. A másik csoportnak állandóan a tiszta víz mellett 16 fokos alkoholos oldatot adtak; a kísérleti állatok választhattak a szeszes és a tiszta víz között. Három hét elteltével a tíz közül kilenc patkány csak szeszes vizet fogyasztott. Ezeknél rövidesen a bőr színének a halványodását, a szőrzet hullását figyelték meg, s még néhány hét elteltével, a kísérletek befejezése előtt több egyed megdöglött. A szeszes vizet kedvelő patkányoknál megállapították, hogy a biogén aminok kiválasztása felgyorsul, különösen a vérben és a májban halmozódott fel a szokottnál nagyobb mennyiség. Az agyukban csökkent a dofamin és emelkedett a noradrenalin mennyisége. Ezzel párhuzamosan változott az állatok viselkedése: növekedett az agresszivitásuk. A harmadik, a kontrollcsoport nem kapott alkoholt; az egyedek viselkedése a megszokott maradt.

A kísérletek eredményeiből még nem lehet messzemenő következtetéseket levonni, de az már bizonyos, hogy elősegíthetik új eljárások kidolgozását az alkoholizmus gyógyításában. **(V. J.)**

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő
Török Pál
A Hét
1973 JUL 28

1021

Ashabadi lány

TÖRÖK PÁL

J

a szaktanárok közvetlen pályairányítási szerepét csak esetlegesen említik. (A valóságban még ha a tanulók nem is érzékelik, a szaktanárok befolyása bizonyos mértékben kétségtelenül érvényesül a tanulók távlati terveinek ki-

TÖRÖK PÁL

Nehéz a matematika ?

Napjainkban nemcsak a mérnöknek, a kémikusnak, a közgazdásznak, a biológusnak kell értenie a matematikához, de a nyelvtudomány, lélektan, kriminalisztika se nélkülözheti matematikai módszerek, fogalmak használatát. Ha a matematika alkalmazási köre így kitágult, természetes, hogy minden rendű és rangú oktatásban főhely illeti meg a matematikát. Ez a tény többek között abban is tükröződik, hogy egyre kevesebb lesz azoknak a szakoknak a száma, ahol matematika nélkül meg lehet élni. A matematika jelentőségének növekedésével sok diákban nem csökken az e tantárgytól való idegenkedés, sőt félelem.

Ennek a nem éppen szívderítő érzelemnek egyik oka — véleményünk szerint — az a téves nézet, hogy a középiskolai matematikaanyag elsajátításához valamilyen különleges adottság szükséges, amely csak kevesek sajátja; ezek könnyedén oldanak meg matematikafeladatokat, s általában jól el tudnak igazodni a matematika elvont fogalmai között. Ezzel szemben az igazság az, hogy a középiskolai matematikaanyag közepes — sőt néha jó — szinten való elsajátításához nincsen szükség semmilyen különleges képességre. Ez persze nem jelenti azt, hogy az absztrakciók iránt fogékonyabbak nem tanulják könnyebben ezt a tantárgyat s így nem érnek el jobb eredményt társaiknál, csupán csak annyit, hogy a matematika minden józaneszű ember számára hozzáférhető tudomány. Ha ez így van, joggal kérdezhetjük: mi az oka annak, hogy sok tanuló számára gyötrelem a matematika tanulása és csak nagy erőbefektetések árán tud egy-egy átmenő jegyet kiharcolni magának a pótvizsgán? A magyarázat: a matematika logikus felépítettségében lényegesen különbözik az összes többi tantárgyaktól. Itt a fogalmak egymásra épülnek, a később tanultak feltételezik a korábban tanultak biztos ismeretét. Például hiába próbálja valaki az egyenletrendszerek megoldását megtanulni, ha előzőleg nem sajátította el az egyismeretlenes egyenletek megoldását. A matematika tanulásának tehát elengedhetetlen feltétele a folyamatos, rendszeres munka. Az egyik óráról a másikra feladott anyagrész általában nem terjedelmes, viszonylag kevés erőfeszítéssel el is lehet sajátítani, de nem szabad egyetlen óra anyagát se kihagyni. Az emberek túlnyomó többsége csak nagy nehézségek árán, szigorú önfegyelmezéssel tud folyamatos erőfeszítéseket tenni a tanulásban. Sokkal többen hajlanak arra, hogy a felgyűlt anyagot egy-egy komolyabb erőfeszítéssel megtanulják. Ha a matematikát így tanulják, a felgyűlt anyag begyakorlására, megemésztésére csak kevés idő marad, ezért az ismeretek egyre bizonytalanabbá válnak, végül pedig lemaradáshoz vezetnek. Természetesen a helyzet még súlyosabbá válik, ha egy-egy periódus felgyűlt anyagát a tanuló egyszerűen kihagyja, nem tanulja meg. Ez a fokozatos lemaradás csak ritkán húzódik tovább 2—3 évnél. A katasztrófa rendszerint már az első évben bekövetkezik: a tanuló egyre kevesebbet ért az anyagból — hiszen a tanár egyre régibb ismeretekre hivatkozik —, s ilyenkor már nem marad más hátra a lemaradt tanuló számára, mint „bevágni" az „érthetetlen" új leckét. A matematika anyaga önmagában véve tehát nem nehéz, érthetetlen, c lik a nem rendszeres tanulá ben, azért, mert a tanuló elv gikus vezérfonalat, amely tárgynak oly nagymértékben ahogy egy házat nem lehet tégla kihagyásával felépíteni matematika épülete is előbb omlik egy olyan tanuló fejé vek folyamán hiányos ism szert. A matematika tanul csak az érhet el sikert, csa kell rettegnie a modern kor dományától, aki rendszeresei ra készül és nemcsak az el határozásokat, tételeket, b tanulja meg, hanem elég idő begyakorlására is.

A matematika a fejlődés lekkel gazdagodik anélkül, biek érvényüket vesztenék. nyok a fejlődés során egyes leteiket, hipotéziseiket kiikt rükből, minthogy ezek elavu lelnek meg az illető tudon állásának. Így például a kér ja számon ismeretei halmaz misták aranycsinálási recept matikának ebből a jellegzet vetkezik, hogy az iskolai tan bővítése újabb, modernebb ré fokú tömörítést jelent, ez p vek túlterheléséhez vezetett. zeten az sem változtat lény régebbi iskolai anyagnak b zeteit elhagyjuk vagy összé zért, hogy az újabb fejezet rítsuk az iskola adott 12 é be. A túlzsúfoltság egyik v vetkezménye az, hogy egyre jut az elméleti rész begyako

NEVELÉS

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő

1978 JUL 28
A Hét
Török Pál

Nyilván a teljes, harmonikus család, az

1021

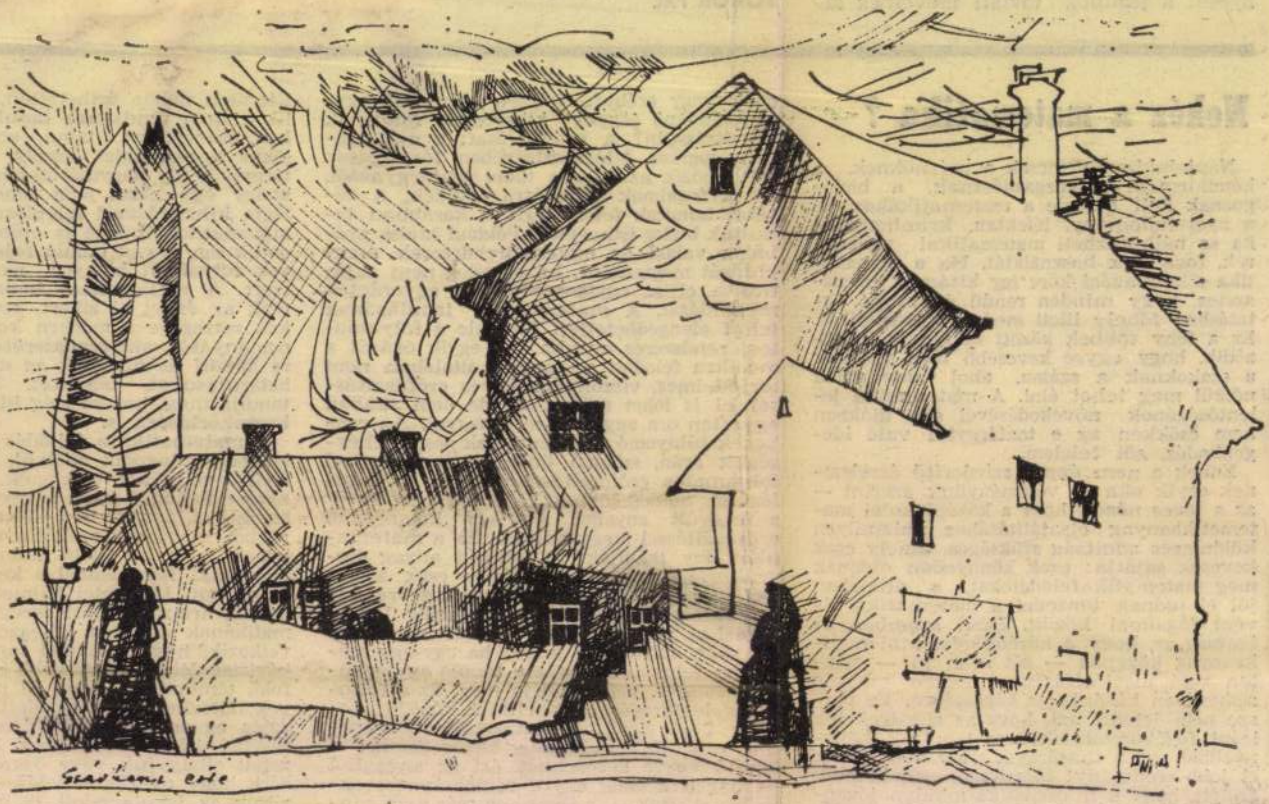

TÖRÖK PÁL

Szárhegyi este

NAPIRENDEN

életmódjukban, viselkedésükben egyaránt különböznek az előbbiektől. A mi területeinken is élő és ismert „potenciális" vándorsáskák (marokkói sáska, olasz sáska) magánosak, helyükhöz ragaszkodók, nem tömörülnek olyan tömegekbe, hogy kártételük katasztrofális lehetne. Am ugyanezek a fajok — valamint az összes többiek — a rajképzésre „hajlamosak", a rajképző fázisban színben megváltoznak, szárnyuk, ugrólábuk combja hosszabb, erőteljesebb lesz, kialakul utánzási hajlamuk, és társaikat követve felkerekednek — többnyire az uralkodó légáramlat, szél irányába.

A bibliai vándorsáska, a Schistocera gregaria Forsk. (a pusztai vándorsáska) Kenyában, Ugandában, Tanzániában, illetve az egyenlítőtől északra az egész kontinensen pusztít. A marokkói vándorsáska (Dociostaurus maroccanus Thunberg) nemcsak Észak-Afrikát, a Kanári-szigeteket, Madeirát lepi el, de végigtarolja Dél-Európát, Közép- és Nyugat-Ázsiát is. Ez a faj nálunk is közönséges. A legelterjedtebb, több földrajzi alfajra különülő faj: a tulajdonképpeni vándorsáska (Locusta migratoria), amely Kínától Európán keresztül az Egyesült Államok nyugati partjáig pusztít. Ez a faj nálunk is él, Konstancától délre a tengerpart mentén és a Duna-deltában. Az afrikai vándorsáska (Nomadacris septemfasciata Serv.) az egyenlítőtől délre fekvő területeket lepi el, míg Dél-Afrikában (Botswana és Délnyugat-Afrika) a

Ásványok

VÍZSZINTES: **1. Különböző ásványok (barnavasére-, mangán-, il' kobaltoxid) levél vagy ág alakú lerakódásai. 7. Kék színű, réztartalmú ásvány, könnyen malachittá alakul át.** 12. Erkölcs, erkölcsi magatartás. 13. Kikötőváros, Marokkó fővárosa. 14. Nem követi az eredeti utat. 15. Gépalkatrész. 17. Egykor önálló hercegség Franciaországban, innen származott Vilmos, a holland szabadságharc vezére. 19. Idő előtt. 20. L.A. **21. Acélszürke színű, rendkívül kemény fém, legfontosabb ásványai a rutil és az ilmenit.** 23. ...-art. képzőművészeti irányzat. 24. Oxigén és szén. 26. Számnév, sokan az igazsággal társítják. 27. Építménye. 28. Polgár. latinul. 30. Cipő része. 31. Ízesítőszer. 32. Szédülve. 34. Személyre vonatkozó kérdés. 35. Tanács — Berlinben. **36. Olivint tartalmazó sötét bázikus kőzet.** 38. Ifjúsági Magazin. 39. Kemence kidomborodó felső része. 40. „Idevaló"

látszó
ke, k
FÜ
rül. 3
Ritka
félszig
tását
cézve
tesz.
hegys
16. A
különl
lentés
légifor
gen. 2
szavak
csárda
32. Fo
vi-teng
Dagan
donéz
Zola-r
44. Bá
Feltéte
Zárt
Készíte

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő
Török Pál
1978 JÚL 28
A Hét

Csavargó

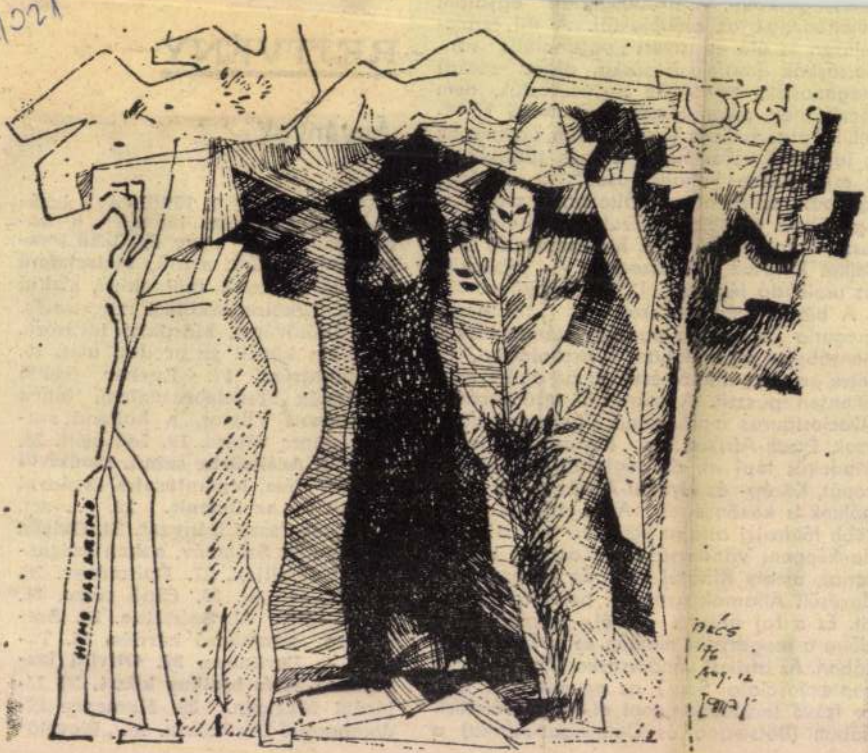

TÖRÖK PÁL

rossi

Gandria esercita su chi la visita curiosità di saperne qualcosa di più della sua storia e della vita delle sue genti), ha commentato alcuni degli episodi più significativi della lunga storia del villaggio, rilevando le varie trasformazioni avvenute nel corso dei secoli. Basandosi sul racconto di Plinio Grossi, sulla scorta di innumerevoli documenti d'epoca, il dott. Locarnini ha concluso che la storia di Gandria è anche una storia di autodifesa, contro le velleità dei vicini, massime d'oltre confine, ma anche contro la natura ingrata. Viticoltura, orticoltura, pesca e la macerazione della corteccia dei tigli, per vari scopi, nonché una filanda, sono testimonianza delle attività delle genti gandriesi del passato, alle quali solo intorno agli anni 40 è venuta ad aggiungersi l'industria alberghiera.
Una vera e propria odissea è stata, per le genti di Gandria, il problema della autostrada, che una volta realizzata, nel 1936, si rivelò una vera beffa per gli abitanti del villaggio, in quanto non v'era un accesso diretto al nucleo abitato. Solo nel 1951 si ottenne finalmente l'allacciamento con la strada internazionali. Dopo aver letto alcuni passaggi particolarmente spassosi del libro, il dott. Locarnini ha concluso dicendo, che la pubblicazione costituisce una guida completa per penetrare i misteri del villaggio, un riuscito tentativo di far rivivere la vita del paese, un umanissimo e partecipe racconto.

Per ultimo ha parlato brevemente il prof. Adriano Soldini, direttore della Biblioteca Cantonale. Dopo aver detto che il libro è stato radiografato completamente dai precedenti oratori, il prof. Soldini ha fatto notare che la nuova pubblicazione s'inserisce in quella che egli ha definito una «piccola biblioteca degli usi e costumi dei nostri Paesi». L'oratore ha attirato l'attenzione su un certo campanilismo che sta all'origine di talune analoghe pubblicazioni, ma che contribuiscono comunque ad aumentare la conoscenza della vita delle nostre comunità.

L'interessante incontro si è concluso con le briose note della marcia «Gandriä» di G.B. Mantegazzi, eseguite dal circolo mandolinistico locale.

Galateo

del «buon senso» e del «buon gusto»

A furia di essere — o di voler parere — anticonvenzionali si sono dimenticate parecchie regole (tutte?) della buona creanza, zuppa pavese nell'alta società, ma eccellente minestrone fra la gente comune. E così dalle scarpe al cappello, dal telefono al telegramma, dalla forchetta allo stuzzicadenti e via via siamo andati appiattendoci e magari anche sconfinando fra le banalità e le volgarità.
Diciamo stavolta qualche cosa della radio e della televisione. Ormai imperversano nelle case, nei bar, sulle strade e fra poco entreranno prepotentemente negli uffici. Addio, addio, pace!
La passata estate, desideroso appunto di pace, mi sono rifugiato in una pineta di montagna, fra quei pini bassi, a grandi braccia.
Mi ripromettevo una scorpacciata di tranquillità. Fui presto, ahimè, circondato da un'autentica folla di radioline, di mangiadischi con i terribili dischi — music. In breve un inferno. Decisi di tornare sul lungolago di Lugano, sul quai.
*Ma come non ricordare che l'uso di tutti questi apparecchi dev'essere misurato, adeguato all'ambiente, rispettoso delle orecchie altrui e della pace e dei silenzi della montagna e di non solo lì. Dire che chi fa una gita in treno deve godersi il panorama (magari anche imparando un po' di geografia, visti i tempi) invece di incentrarsi sulla radio è forse troppo? Insistere nell'**affermare che le radioline auricolari costituiscono un pericolo permanente è fuori posto?***
E i televisori a pieno volume non disturbano la quiete del vicino, specialmente d'estate, a finestre aperte

ARGUS
CH-8030 Zürich, Telefon 01/252 49 37
Pàl Török
Rivista di Lugano
Lugano (CH)
No. di cop. s. 5307
Argus Media No. 3667
1021
30.März 1984

Luganese d'adozione

Pàl Török espone a Parigi

L'artista magiaro Pàl Török, rifugiato politico in Svizzera dal 1978, vive e lavora da circa tre anni a Lugano, la città che egli definisce «del suo cuore».

Artista di alto livello, pittore e grafico diplomato anche come docente all'Accademia di Belle Arti di Kolozsvàr, ha esposto in passato in Romania, Polonia, Ungheria, Jugoslavia e Nuova York. Dall'esilio in poi, numerose sono state le mostre a cui ha preso parte in Svizzera, Francia e Germania Federale, dove è assai noto. Sue opere figurano al Museo Nazionale di Bucarest e in collezioni private anche in Svizzera. Da notare come nel 1980 sia stato accolto come membro dall'Accademia di Arti e Scienze di Cleveland, negli Stati Uniti d'America. Membro dell'Associazione ticinese di Belle Arti, ha esposto in collettive, nel 1981 e 1982 alla Malpensata. L'ultima sua personale è stata tenuta da «Tonino» a Campione, per interessamento di Eros Bellinelli che ne ha curata egregiamente la presentazione.

Ora, dietro invito della Società artisti indipendenti di Parigi, espone dall'8 aprile al 2 maggio prossimi, al Grand Palais des Champs Elisées nella capitale francese e ancora a Parigi, dal 9 al 29 maggio sotto gli auspici della Società artisti professionisti di Francia. È prevista, ancora nel corrente anno, una mostra nella Germania Federale e una ad Astano, dal 20 luglio a metà agosto circa al ben noto «Vecchio Convento».

L'invito gli è stato fatto dai proprietari e mecenati Carlo Gaggini e signora, ticinesi che vivono nella Svizzera interna e nella cui collezione privata figura la sua «Madonna di Lugano», un olio veramente splendido. Per gli appasionati dell'arte pittorica e i collezionisti, questa mostra ad Astano sarà un'occasione da non mancare. Oltre tutto, il «Vecchio Convento», idealmente restaurato, è un luogo suggestivo, unico, degno di essere visto.

...kára növeli. Ezzel szemben a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) a felügyelete alá tartozó költségvetési szervek működtetésére és a központilag kezelt feladatokra 2003-ban az Országgyűlés által jóváhagyott költségvetésben 36,5 milliárd forinttal számolhatott. A jóváhagyott költségvetési támogatás egyrészt a kabinet által elrendelt intézkedésekkel, másrészt jogszabályi változásokkal összefüggésben 33,7 milliárd forintra módosult, ami 7,6 százalékos csökkenést jelentett. Az MTA a 2004-es büdzsé-javaslatát tavaly 40,6 milliárd forintos költségvetési támogatással nyújtotta be a Pénzügyminisztériumnak. Ettől függetlenül a kormány az Országgyűlés részére már csak 37,4 milliárd forint összegű javaslatot nyújtott be az MTA részére, ami a képviselői indítványok alapján tovább csökkent, s végül csupán 36,5 milliárd forintot szavazott meg a parlament. Ráadásul ez a támogatási keret idén már az első negyedévben további 2,5 milliárd forinttal fogyatkozott a két bejelentett Medgyessy-csomag következményeként. Ezen intézkedések rendkívüli módon akadályozták és akadályozzák a kutatás tervezhetőségét, a stabilitást, s a kutatómunkában is napi gondokat okoznak – jelentette ki *Kroó Norbert*, az MTA főtitkára az intézmény májusi közgyűlésén.

A hazai kutatás-fejlesztést érintő elvonások az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramot (OTKA) is keményen érintették. Az OTKA költségvetése igen könnyen sebezhető, pedig a szervezet nélkülözhetetlen társadalmi szerepet tölt be, amikor ösztöndíjaival hazánkhoz köti a külföldi egyetemeken tanuló tudósjelölteket, akik viszont az elvonások miatt könnyebben engednek a nyugati és a távol-keleti intézetek csábításának – hangzott el az Akadémia idei közgyűlésén. Az OTKA költségvetési támogatása az elmúlt években 2002-ig folyamatosan emelkedett, viszont tavaly a 2002-es 6,8 milliárdos támogatás után, már csak 6,5 milliárd volt, s 2004-ben ez tovább csökkent 5,7 milliárdra. Az elmúlt években a szervezet évente meghirdette a kutatási és ifjúsági, valamint a poszt-doktori pályázatot. A tudományos iskola pályázat 2002-ben indult, s a 2003. évi keret terhére újabb pályázatot támogathatott. Az idei keret azonban nem tette lehetővé újabb pályázat támogatását, ezért a 2004-ben meghirdetett tender nyertesei 2005-től kezdhetik meg kutatásaikat. Az OTKA műszerpályázata 2001-ben még 900 millió, 2002-ben 1,4 milliárd, míg 2003-ban már csak 500 millió forint összegben járult hozzá a kutatók tudományos munkájához szükséges műszerek beszerzéséhez. Ám 2004-ben a csökkentett költségvetési támogatás miatt nem hirdettek műszerpályázatot.

Vizi E. Szilveszter az Országgyűlés előtt tartott beszámolójában jelezte: a kilencvenes évek közepének átmeneti megtorpanása után a kutatók-fejlesztők létszáma dinamikusan emelkedett, ami elsősorban a felsőoktatásban foglalkoztatottak létszám-növekedésének köszönhető, így ma az ő arányuk eléri a teljes kutatói létszám kétharmadát. Ez mutatja, hogy a felsőoktatási folyamatok hatása meghatározó jelentőségű a magyar tudományos teljesítményre – tette hozzá az Akadémia elnöke. Mint ismert, év elején a Medgyessy-csomag keretében összesen 8,5 milliárdot vontak el közvetlenül az Oktatási Miniszté-

...folyás a hazai meggyiparon

Nőtt a hi...

TÖRÖK LÁSZLÓ 2001. JÚL. 9. MAGYAR NEMZET

Szimbiózis a Pajta Galériában

Török László salföldi galériájába tartasz, mert a magyar fotográfia legnagyobbjai állítanak ott ki. Állsz a bogárhátúval vagy a „kacsával"; a Renault 4-sel állsz, kiszállsz, kezedben a kopott Nikon FM2-vel, a rád kacsintó Olympus OM2-vel, társaid ők, velük, s általuk nézed körben a Káli-medencét, exponálsz is talán, pedig film sincs befűzve, de nem érdekes, hiszen a képeket odabent raktározod. A szívedben.

L U G A S

MURAY GÁBOR

És a Káli-medence azokhoz szól, akiknek még van szívük, hogy lássák őt, de nem szól azokhoz, akik a krumplileves korában bádogtetős kockaházat húzattak a parasztlakok közé, nem szól azokhoz, akik rozsdás vájdlingokat, IFA-gumikat szórtak a falu határáig merészkedő erdőkbe, és nem szól azokhoz, akik csak azért költöznek a Káli-medencébe, mert van pénzük. Kiszállsz, és vársz. Salföld alatt, a kanyarban vársz, hogy szól-e hozzád, megszólít-e téged a táj, mert ha nem, már mehetsz is haza. Ha pedig megszólít, fogadj isten, szívesen látnak a mészfehér házfalak, a hőségben délibábként táncoló templomtornyok, illatos akácosok. Fényképezhetsz is. Digitális kamerát nem vihetsz. Ha negatívot fűzöl öreg kamerádba, s nem csak a szellemnek, léleknek, szívnek fényrajzolsz, akkor szeretettel hívd majd elő, leplezetlen izgalommal, kipirosodva nézd a nagyított papíron megjelenő világot, ami már a tied.

Állsz Salföld alatt. Hetvenheten lakják. Odalent, a kőtenger, a pálos kolostor romjai, a templom alatti csendben üvöltenek a kabócák. Ők nem tudják, hogy Atyusz nembeli Sal ispán nevét viseli a falu, Sal már rég meghótt, amikor a török elpusztította a középkorban tavaszi mezőként virágzó falut, s te mégsem haragszol már a törökre, *Török Lászlóra* gondolsz, aki ideművészkedte magát, s akinek Pajta Galériájában megpihen a fotográfia.

Ha képes vagy kiszállni a mókuskerékből, megtisztít a Káli-medence. Megtisztulva aztán belépsz Török László fotóművész birodalmába, Salföld utolsó házába. A Szimbiózis című tárlaton maga köré gyűjtötte azokat, akik a mai magyar fotográfiában tiszteletet érdemelnek. Szimbiózis: mindkét fél számára előnyös együttélés. Nézed a nagyok képeit. És akkor ott, a kicsi Káli-medence legapróbb falujának galériájában megnyílik benned a nagyvilág. Meglátod, megérzed, megérted, hogy alkotnod kell. Szeresd a szeretettel feléd forduló világot. Török László diófája alatt legyőzöd magadban a kishitűséget.

Válas

Egyenlő bizto
alapuló tárgya

Folyamatosság a szovjet k

— Telexjelentésünk —

MOSZKVA: Szovjetunió-szerte folytatódik a március 4-re kiírt legfelsőbb tanácsi választásokat megelőző választási gyűlések sorozata, amelyet egy időre megszakított a Jurij Andropov, az SZKP KB főtitkára, a Legfelsőbb Tanács Elnökségének elnöke halála miatti gyász.

A szavazásig *hátralévő két hétben* szinte *nem lesz olyan nap*, amikor ne szólalna fel választási gyűlésen a Szovjetunió valamelyik *párt- vagy állami vezetője.* A gyűlések sorozatát az eddigi választásokon, két nappal a szavazás előtt, mindig az SZKP KB főtitkárának választási beszéde zárta.

A választási beszédek vissza-visszatérő eleme, hogy a képviselőjelöltek, mint legutóbb *Ivan Kapitonov, Nyikolaj Rizskov* és *Mihail Zimjanyin, az SZKP KB titkárai*, mély tisztelettel adóznak a február 9-én elhunyt *Jurij Andropov* emlékének. Ám *Egyesült Államok* gyakorlati lépéssel bizonyítsa: *kész tiszteletben tartani az egyenlőség és az egyenlő biztonság, a másik fél törvényes érdekei figyelembevételének, a mások belügyeibe való be nem avatkozásnak az elveit.*

Fazekas László

★

Mindenekelőtt *gazdasági kérdésekről* szólt választási beszédében *Nyikolaj Rizskov*, az SZKP KB titkára, aki szombaton *Szverdlovszk* városában találkozott vá-

Rendkívüli kor

Országo
az útv

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Török Richárd

HÉTFŐI HÍREK
Magyar
1984 FEB 20

1021

Tisztelet Petőfinek

Derkovits-ösztöndíjasok kiállítása nyílt a hét végén az Ernst Múzeumban. Huszonhét fiatal művész — köztük kilenc végzős — adott számot munkájáról. Képünkön: a nívódíjjal jutalmazott Török Richárd Petőfi-szobra, amely a tervek szerint Tatára kerül.

(Apostol Péter felv.)

Érdeklődök

Izgalmas állás

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ZALAI HÍRLAP
Zalaegerszeg

1970 OKT 18

1970. október 18.

1021

Török Lenke

Török Lenke: ŐSZ

Melocco Miklós

Török Péter és Fazakas Gábor kiállítása

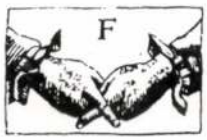

Fogadják szeretettel, tisztelettel és csodálattal ezt a kiállítást. Azért, mert a fizikai helyünket, testünk és lelkünk helyét a világban nehezen szerezzük meg, nehezen foglaljuk el.

Testünk és lelkünk kertjeinek a történetét nézhetjük most meg, Sárospatak kertjeinek képeiben és a szép képekből árad felénk a tanács arról, hogy hogyan élhetünk.

A Földgolyó nem alkalmas az emberi életre. Túl hideg, vagy túl meleg, túl nedves, vagy túl száraz. Ezért építi fel magának az ember újra a világot, a várost.

A város az ember legszebb munkája, a földgolyó megismételése. A város kertek és tornyok nélkül nem város, hanem kőrengeteg, huszadik századi ócskaság.

Csak már vége lenne ennek a rossz századnak, a huszadik század szellemének!

Claude L. Strauss azt írja New Yorkról: az ember által épített magas hegyek között az utcákon az autók olyanok, mint a völgyekben a színes virágok.

A megismételt második földgolyón, a városban, hegyek, folyók, erdők és mezők épülnek, ez a lakhelyünk.

A Természet emberfeletti, óriási méretekben ész nélkül él körülöttünk, és, bár alkalmas az emberi életre, nem törődik az emberrel.

A kultúra a védekezés, az egyetlen védekezés a természet közönye ellen. A szó eredetileg kést jelent, annyit jelent, hogy megművelni valamit, a munka értelmes és ékes nyomát hagyni valahol.

Tiszteletet, ékességet jelent.

A város a megművelt föld.

Benne mindaz a jó, ami a Földön található. A mező, az erdő, a patak. És nemcsak a faodú, vagy a barlang. Ahová a rémült ősember bemenekül egy rövid időre.

A XX. századi város a barlangok utóda, amelyben a rémült, menekülő ősember szerencsétlen leszármazottai néznek hülyén egymásra.

A kert a megismételt földnek az a része, ahol a levegő szabadon áramolhat - a fölemelt tekintet számára körös-körül az égbolt gyönyörű kerete, és a kert egyik végétől a másik vége felé száll és tűnik el a felhő - sötét és megnyugtató, lassan mozgó, ismerős kerete a csillagos égnek, és részvételünk a fenséges viharokban.

És mert világunkat építi, a jó kert tervezése magasztos emberi munka, művészet. Művészet, mert létfontosságú és szép. Nem vita tárgya.

Nem lehet az ilyen fejtegetéseket befejezni, nem az a céljuk.

Nem lehetek olyan beképzelt, hogy gondolataimat a tehát szó segítségével jó végeredménnyel zárjam le, hanem el kell halkulnom és át kell adnom a szót T.P-nek és F.G-nak, kérdezve, hogy hogyan kell kertet építeni.

A mai magyar kultúra belvárost tud csak építeni és külvárost.

Meg kell tanulni kertet építeni, mert művészet nélkül nem lehet életben maradni, és csak a magasrendű, fenséges tudás lehet művészet. □

(Elhangzott Sárospatakon, 1991. június 16-dikán)

□

A Természet emberfeletti óriási méretekben ész nélkül él körülöttünk és, bár alkalmas az emberi életre, nem törődik az emberrel.

A kultúra a védekezés, az egyetlen védekezés a természet közönye ellen. A szó eredetileg kést jelent, annyit jelent, hogy megművelni valamit, a munka értelmes és ékes nyomát hagyni valahol.

Tiszteletet ékességet jelent.

A város a megművelt föld.

Benne mindaz a jó, ami a Földön található. A mező, az erdő, a patak és nemcsak a faodú, vagy a barlang.

TÖRÖK Péter epités

A Budapesti Értéktőzsde heti forgalmi adatai

1999. 01. 04–1999. 01. 08.

Értékpapír	Üzletszám (db)	Forgalom (Ft)	Min. ár (Ft)	Max. ár (Ft)	Nyitóár (Ft)	Záróár (Ft)	Záróárváltozás (%)
„A" KATEGÓRIA							
BorsodChem	409	642 479 295	5 555	5 970	5 950	5 690	+2,43
Brau Union	22	46 405 720	3 000	3 150	3 150	3 050	+1,33
Cofinec	9	22 694 865	1 300	1 350	1 315	1 300	-3,70
Csepak	13	3 891 300	1 030	1 195	1 190	1 165	-0,43
Danubius	115	166 869 540	4 500	4 950	4 950	4 510	-0,88
Démász	174	434 080 250	18 000	20 000	19 750	19 450	+2,64
Dunahoiding	1	120 000	12 000	12 000	12 000	12 000	0,00
Egis	295	374 982 975	5 150	5 300	5 300	5 270	+7,55
Fotex	190	90 021 179	117	121	118	118	+4,42
Gardénia	10	823 200	280	300	300	280	-6,35
Graboplast	203	98 797 185	1 665	1 750	1 750	1 690	+2,74
Human	23	6 258 150	1 705	1 785	1 740	1 705	+0,29
IBUSZ	–	–	–	–	–	–	–
Inter-Európa Bank	32	42 327 350	10 300	10 850	10 850	10 500	+1,45
Konzum	–	–	–	–	–	–	–
Matáv	4 123	11 840 555 991	1 336	1 379	1 350	1 360	+10,48
Mol	4 324	16 436 961 940	6 250	6 505	6 425	6 365	+7,52
OTP Bank	1 268	4 235 887 390	11 610	12 500	11 620	12 410	+15,44
Pannonplast	155	256 956 130	6 200	6 575	6 340	6 550	+8,44
Pick Szeged	105	149 009 705	9 300	9 700	9 600	9 545	+4,32
Primagáz	110	61 064 705	2 565	2 700	2 600	2 610	+3,98
Rába	381	191 410 335	1 690	1 745	1 730	1 700	+4,94
Richter	833	2 166 657 410	10 000	11 250	10 000	11 250	+22,62
Styl	1	800	800	800	800	800	-20,00
TVK	1 424	2 755 134 065	2 970	3 120	3 100	3 000	+2,74
Zalakerámia	257	162 629 240	2 650	2 895	2 810	2 680	+1,52
Zwack Unicum	29	29 619 340	5 505	5 900	5 800	5 800	+4,50
„B" KATEGÓRIA							
Agrimpex	–	–	–	–	–	–	–
Aranypók	–	–	–	–	–	–	–
BÁV	4	230 050	1 465	1 580	1 500	1 465	-5,18
BIF	1	205 500	411	411	411	411	0,00
Bonbon Hemingway	1	250	250	250	250	250	-36,71
Central E.G.F.	–	–	–	–	–	–	–
Domus	–	–	–	–	–	–	–
EHEP	1	2 000	1 000	1 000	1 000	1 000	-80,95
Elmű	154	294 337 000	18 000	18 700	18 000	18 700	+6,86
ÉMÁSZ	78	62 723 000	8 000	8 500	8 300	8 100	+1,12
Eravis	–	–	–	–	–	–	–
Fűztői Papir	–	–	–	–	–	–	–
GarAgent	1	13 000	1 300	1 300	1 300	1 300	0,00
Globus	18	4 984 625	1 160	1 250	1 200	1 200	0,00
Humet	5	172 358	25	26	26	25	-3,85
Hungagent	–	–	–	–	–	–	–
Kékkúti Ásványvíz	7	3 924 250	750	760	750	750	-6,25
Második Deviza Factory	–	–	–	–	–	–	–
Mezögep	102	349 073 930	2 810	3 100	3 045	2 900	0,00
NABI	400	425 367 275	2 755	2 895	2 850	2 890	+8,85
Nitroil	2	50 000	25 000	25 000	25 000	25 000	+8,70
Novotrade	–	–	–	–	–	–	–
Pannon-Flax	6	7 616 230	900	1 050	1 000	900	-10,0
Pannon Váltó	2	267 420	480	485	485	480	0,00
Phylaxia Pharma	10	518 700	200	201	200	200	+2,56
Quaestor Értékpapír	–	–	–	–	–	–	–
Rizikó Factory	4	160 600	3 150	3 250	3 150	3 150	-14,86
Skála-Coop „T"	12	5 835 975	1 015	1 105	1 080	1 015	-15,77
Kárpótlási jegy	29	11 538 657	352	405	352	404	+1,25

ígéretét nem váltották be az M3-as üzemeltetői. Ugyanakkor *Répássy Attila*, az Északkelet-Magyarországi Autópálya (ÉKMA) Rt. vezérigazgatója úgy nyilatkozott: egyedi eset volt az, amikor tíz, Budapestről érkező gépkocsinak több mint tíz percet kellett várakoznia a gödöllői csomópontnál.

A kapuknál egyébként a jövőben sem lehet matricát és áfás számlát kérni, mivel ezek kiállítása jelentősen lassítaná a forgalmat, és az beláthatatlan következményekkel járna.

A nyugta alkalmas a költségelszámolásra. Számla – a nyugta ellenében – az M3-as autópálya öt ügyfélkapuján a gödöllői [illegible] több jármű haladt át, amelynek egyharmada használt matricát.

Az átmeneti rendszer – amely szintén gépi úton adja a nyugtát – nem növelte meg a várakozási időt, torlódásra egyik kapunál sem kell számítani – állítja közleményében a sztrádatársaság.

az új árlistát

Az egészségügyi tárca kérte a gyógyszergyártókat, hogy küldjék el az új árak listáját. Ez azokra vonatkozik, akik jelezték, hogy elfogadják a tárca ajánlatát a gyógyszerek árának 3 százalékos emeléséről.

Szomorú sorsú Vigadó tér

Hat éve nincs pénz az átépítési tervek megvalósítására

Ismét megrekedtek a fővárosi Duna-korzó melletti Vigadó tér helyreállításának munkálatai, miután a tervezett szökőkút és szobor alapozó szerkezetében súlyos kivitelezési hiányosságokat találtak. A világörökség részeként nyilvántartott tér hat éve, a szovjet hősi emlékmű elbontása óta építkezési felvonulási terület, mert az elfogadott pazar tervek megvalósítására a fővárosnak sosincs elég pénze. Sőt, az is előfordulhat, hogy az eddig 14 millióba kerülő berendezést is szét kell verni.

Tenczer Gábor
NÉPSZAVA

Török Péter, a Vigadó tér helyreállítási terveinek készítője felháborítónak tartja, hogy a kivitelezési fővállalkozó Főkert figyelmen kívül hagyta jelzéseit, és az alapozó szerkezet kritikán aluli minőségben készülhetett el. Török nem érti, hogy bár a fővárosi önkormányzat városképvédelmi bizottsága tavaly októberben felkérte *Demszky Gábor* főpolgármestert, hogy a tér állapotáért felelős vezetőket jelölje meg, azóta sem történt semmi.

Az eredeti tervek szerint az idegenforgalmi szempontból frekventált helyen fekvő Vigadó térre visszakerülne *Senyei Károly* Ürgeöntő című szobra, szökőkúttal, kőintarziás sétálóval, talajba épített díszkivilágítással. *Bubla Gyula*, a fővárosi önkormányzat városüzemeltetési bizottságának elnöke tavaly úgy nyilatkozott, hogy a fővárosnak 20 millió forintja van a célra, ebből a forrásból első ütemben a szobor a szökőkúttal már 1998 áprilisában a helyére kerülhet.

A helyzet egy év elteltével is ugyanez, kivéve a tavaly év végi szakvéleményt, amely szerint a szökőkút és szobor alapozó szerkezetén súlyos kivitelezési hiányosságok találhatók. A tervező szerint a beépített rozsdás csövek, deformált betonfelületek és nem vízzáró medence olyan problémákhoz vezethet, amelyek miatt a kutat 3-4 év múlva darabokra kellene verni, és újrafaragva összerakni. A talajlámpás kőintarzia helyett elszórt murva pedig szerinte méltatlan a helyhez.

Radnóczi Péter, a főpolgármesteri hivatal környezetvédelmi ügyosztályának munkatársa elmondta: a kivitelezésért a fővárosi tulajdonú Főkert garanciával tartozik. A munkák akkor folytatódnak, ha az alapszerkezetet sikerül úgy megjavítani, hogy mind a kőfaragványokat elhelyező Budapest Galéria, mind a tervező megfelelőnek találja. Eddig 14 millió forintot költöttek a Vigadó térre, és jelenleg még 10 millió forint van elkülönítve. Az első ütem ebből befejezhető, a további ütemek költségfedezete egyelőre nincs biztosítva.

Zsigmond Attila, a Budapest Galéria igazgatója elmondta, hogy a kőanyag a helyszínre szállítva várja a felhasználást. A beépítés és a szobor felállítása egyhetes munka lenne, ám megvárják, míg az alapozó szerkezet tekintetében a tervező, a kivitelező és az önkormányzat kompromisszumra jutnak: kijavítják vagy szétverik és újraépítik a betonalapot.

Az eredeti terv szerint Senyei Károly Ürgeöntő című szobra állna a Vigadó előtt Beliczay László felvétele

Gödör tátong a szobor helyén

Szabálytalanságokra bukkantak a Vigadó téri beruházásnál

A Főkert Rt. parkfenntartási monopóliumának megszüntetését javasolja a Városháza vizsgálóbiztosa, a hét éve rendezetlen Vigadó téri beruházásának ellenőrzése után. A most elkészült jelentés szerint a Főpolgármesteri Hivatal, és a kivitelező Főkert Rt. is szabálytalanságokat követett el. A város vezetése ígéri, jövőre állni fog a szökőkút és a hozzá kapcsolódó szobor is.

A Vigadó tér rendezése hét éve húzódik, a szovjet emlékmű helyén a mai napig nem áll a régóta beígért szobor és szökőkút. Többször, többen hozzákezdtek már a beruházáshoz, a forgalmas idegenforgalmi csomópontban azonban még mindig csak egy gödör tátong. Az illetékesek legutóbb azt ígérték, hogy novemberre rendbe hozzák a teret. Nem sikerült. A Vigadó tér ügyében a Városháza vizsgálóbiztosa, *Saly Ferenc* is nyomozni kezdett, jelentése most készült el.

Csak az alapokig jutottak az építők

GÁRDI BALÁZS FELVÉTELE

A vizsgálat szerint a beruházás azért nem készült el, mert a Városháza környezetvédelmi ügyosztálya a közgyűlésnek készített és képviselők által elfogadott előterjesztésében alacsonyan határozta meg a költségeket. Igaz, a számítások a Főkert Rt. olcsóbb változathoz készültek, később azonban a fővárosi tervtanács a *Török Péter* által megálmodott, jóval nagyobb szabású elképzelés megvalósítása mellett döntött. Mai áron a Főkert terve mintegy 60-80 millió, a másik körülbelül 170 millió forintba kerülne. A biztos azt javasolja, hogy a város döntse el, hogy melyik tervet szeretné megvalósítani. A Főkert tisztázatlan ügyeit pedig független beruházási szakember vizsgálja felül. Saly Ferenc azt is célszerűnek találná, ha megszűnne a kertészeti társaság jogszabályban előírt monopóliuma a parkfenntartás területén. A vizsgálat személyi felelősséget nem állapított meg – tudtuk meg *Tiba Zsolt* főjegyzőtől.

A Vigadó tér ügyében a múlt heti közgyűlésen *Tirts Tamás* fideszes képviselő információi szerint az V. kerület jelezte, hogy ha jövő tavaszig nem mozdul előre az ügy, akkor elképzelhető, hogy visszaveszik a területet, és önerőből teszik azt rendbe. A főváros jövőre szeretné befejezni a Vigadó tér rekonstrukcióját. Eddig mintegy húszmillió forintot költöttek rá.

A főváros környezetvédelmi bizottságának – ez a szerv felügyeli a Főkertet is – elnöke, *Bubla Gyula* nem ért egyet a biztosnak azzal a megállapításával, hogy versenyhelyzetbe kellene hozni Főkertet. A társaság ugyanis a nem szorosan vett parkfenntartási feladok végzésére, például szökőkutak felállítására már ma is versenytárgyalást ír ki. A zöldterület gondozásával pedig nem lenne szabad évente más-más vállalkozót megbízni. A Főkert bevételeinek nagyobbik hányadát egyébként sem a fővárosi, hanem a kerületi parkok karbantartásából szerzi, a megbízásokat pedig pályázatokon nyeri el.

V. M. P.

MARGÓ

Megbízott tűzoltóparancsnok

Az egészségügyi állapota miatt, saját kérésére nyugállományba vonuló Száray Zoltán fővárosi tűzoltóparancsnok helyett decembertől átmenetileg általános helyettese, Kovács János ezredes irányítja a tűzoltóságot – döntött hétfői ülésén a Fővárosi Közgyűlés városrendészeti bizottsága. A bizottság egyhangúlag határozott a felmentésről és az ideiglenes megbízásáról. A posztra kiírt pályázatra január 5-ig lehet jelentkezni. Az új parancsnokot várhatóan jövő év február 1-jével nevezik ki. *(MTI)*

Allergiaszűrés a Lurdy Házban

Ingyenes allergiaszűrést tart a sváb-hegyi gyermekgyógyintézet allergológiai részlege december 4-én, szombat délután három órától a Lurdy Házban. A szűréssel megelőzhetők az esetleg maradandó légúti károsodást okozó allergiás gyulladások. Az érdeklődők hasznos tanácsokat kaphatnak arról is, hogyan lehet megelőzni a különböző allergiás megbetegedéseket. Magyarországon a fák, a füvek, a parlagfű, a feketeüröm pollenjei, a penészgombák allergénjei, a poratkák, az állati szőrök váltják ki az esetek többségében a kellemetlen, gyakran súlyos tüneteket. *(MTI)*

Tény és titok

Az Írók Boltjának (VI. kerület, Andrássy út 45.) teázójában ma délután négy órakor Szabó Lajos Tény és titok című könyvét mutatják be. Az előadás vendége többek között Kotányi Attila, Kunszt György, Kőszegi Lajos. *(Mun-*

Nem ültem rá a kompresszorra!

A világ legjobb testépítői jönnek Budapestre

Kiss Jenő, többszörös magyar testépítő bajnok, kétszeres Mr. Univerzum-győztes azt mondja: nem a méret a lényeg. Ők csupán szépen kidolgozott izomkötegekre vágynak, emellett persze sikerre, elismerésre, nyilvánosságra. Utóbbiból Magyarországon nemigen van részük.

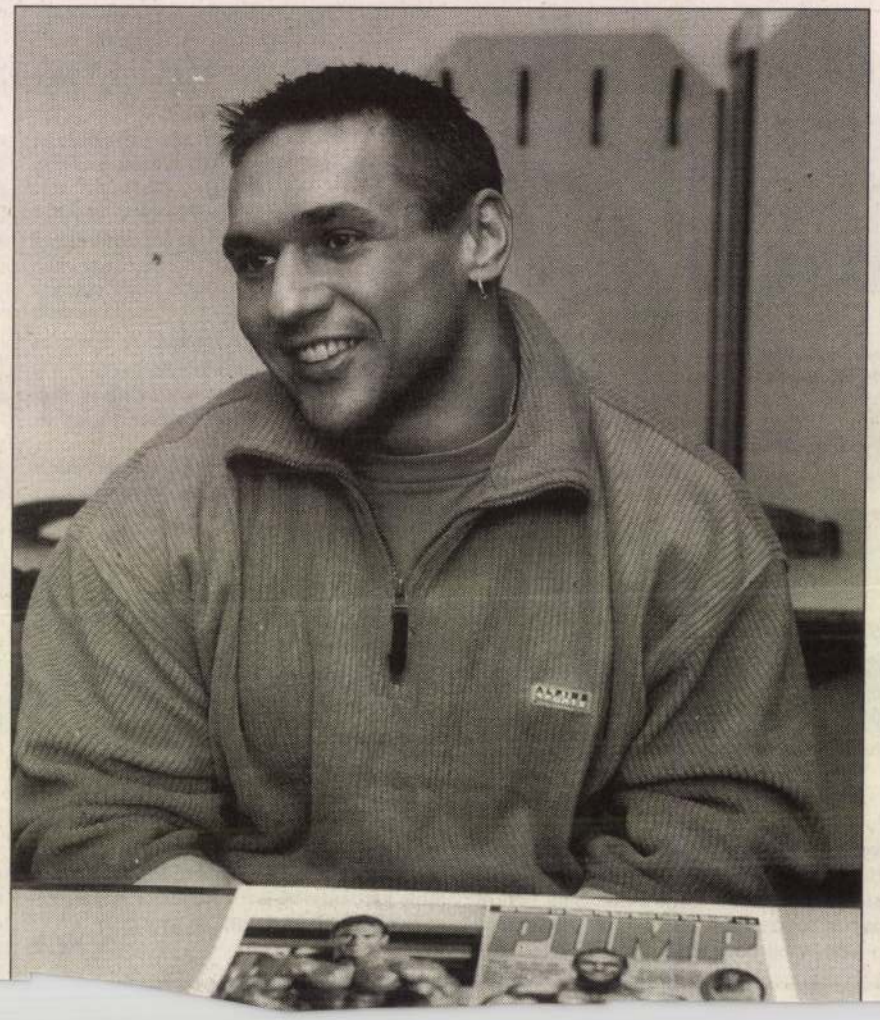

– Erre a beszélgetésre készülve feltúrtam az archívumot, hogy az önről szóló cikkekből alaposan megismerjem Kiss Jenőt, de egyetlen írást sem találtam. Mr. Univerzum címet nyerni ezek szerint nem is olyan figyelemre méltó dolog?

– Már hogy ne lenne az!? A Mr. Univerzum pontosan olyan versenyük az amatőröknek, mint a Mr. Olimpia a profiknak. Az viszont sajnos tényleg igaz, hogy nálunk nem csináltak belőle szenzációt az újságok.

– Talán azért, mert nem tudják, hová sorolják a testépítőket. A sportolók közé – a doppingbotrányok miatt sokan nem merik, akkor viszont hová? Előadóművészek? Testszobrászok?

– Magyarországon rengeteg terem nyílt, és akik ezekbe a termekbe járnak, sokszor – főleg a divat miatt – gyorsan szeretnének szert tenni izomkötegekre. Ennek érdekében viszont hetven százalékuk valóban hozzányúl olyan szerekhez, amelyekhez nem kellene.

– Ön nem?

– Nekem tizennégy év munkám van ebben. Senki ne gondolja, hogy attól lettem ilyen, mert bekaptam egy csomó gyógyszert, aztán ráültem a kompresz-

– Nem teljesen. Van ugyanis egy edzőtermem Kőbányán, a volt Danuvia területén, és azt működtetni kell.

– Gondolom, egy kétszeres Mr. Univerzumhoz dőlnek a tanítványok.

– Nem dőlnek sajnos, de nem volt arra pénzünk, hogy jobb helyre költözzünk. Az viszont tény, hogy ez nem fitneszközponttal meg mindenféle egyéb sportokkal kombinált hely, aki ide lejön, az valóban keményen dolgozik.

– Jöhet bárki? Diák, gengszter...

– A gengszterek csak elvétve jönnek, de esküszöm, velük van a legkevesebb gond.

– Lehet tudni, hogy ki a gengszter?

– Rá kell nézni. Akinek jó szeme van, az látja. Aki Budapesten él, annak meg már jó szeme van ehhez.

– Tényleg: vette már hasznát annak, hogy ilyen izmos?

– Szerencsére nem szoktak kötekedni, legfeljebb utánam szólni. Azt viszont rendszeresen.

– Miket mondanak?

– Jópofaságokat, vicces dolgokat, néha elismerő mondatokat, de én ezekre nem szoktam odafigyelni. Egyébként is eléggé megválogatom, hogy kinek a tanácsait fogadom meg. Ilyen például Pintér Ferenc edző és az édesanyám, akiknek nagyon sokat köszönhetek. Különben pedig a barátaimmal inkább valamelyikünknél szoktunk összejönni, ritka dolog az, hogy elmegyünk valamilyen nyilvános szórakozóhelyre.

– Azért a lányok elismerő megjegyzéseire csak odafigyel?

– Jólesik persze, de én ma már hűséges

Olcsó pénzen működnek a kht.-k

Három éve hozták létre a fővárosban az első kulturális közhasznú társaságokat. A Budapest Fesztiválközpont és a Szabad Tér Színház Kht.-t később újabbak követték. 1997. január 1-jétől a Vidám Színpad, majd pontosan egy hónap múlva, július 1-jétől a Mikroszkóp Színpad is átalakult, új szervezeti formában kezdett működni. A főváros döntéshozóinak célja voltaképpen az volt, hogy az intézmények feladataikat változatlan színvonalon, de szűkösebb budapesti támogatás, forrás biztosítása mellett teljesítsék. A felmérések szerint ezeknek a színházaknak általában nem csökkent előadás- és nézőszámuk, gazdálkodásuk azonban, mint megfogalmazzák, egyenetlen volt.

Milyen forma a közhasznú társaság? Egy sajátos gazdálkodási egység, amely különböző, főleg besorolásának köszönhető könyvelési és sajátos működési szabályok szerint tevékenykedhet, kímélve a tulajdonos, ebben az esetben a főváros kasszáját. A kht. olyan közhasznú tevékenységet végző jogi személy, amely üzletszerűen folytatott gazdasági tevékenységének nyereségét nem oszthatja fel a tagok között, hanem közcélú szolgáltatásokra kell visszaforgatnia. A szervezet akkor lehet sikeres, ha olyan bevételre tesz szert, amellyel közszolgáltatási szerződésben garantált támogatását kiegészítheti. Ugyanakkor mentesül a kötött intézményi gazdálkodásra épülő rendszertől, nyeresége korlátozás nélkül befektethető, kaphat adományokat, és

Bealkonyult a közparkoknak?

A kert lényege az érzelem – mondja Török Péter tájépítész

A szomszéd kertje már régen nem zöldebb: egyenházak és egyenkertek követik egymást. Pedig az ember először a tájba szeret bele, megtalálja a számára kedves teret, aztán megveszi, és fokozatosan beépíti. Közben észre sem veszi, hogy eltűnt a táj és vele mindaz, amibe beleszeretett. Azt gondolnánk, manapság nincs sok dolga egy kerttervező művészembernek. Török Péter kert- és tájépítész – aki már egyetemistaként világpályázatot nyert – mégis a hajdanvolt kertkultúra felvirágoztatásán dolgozik.

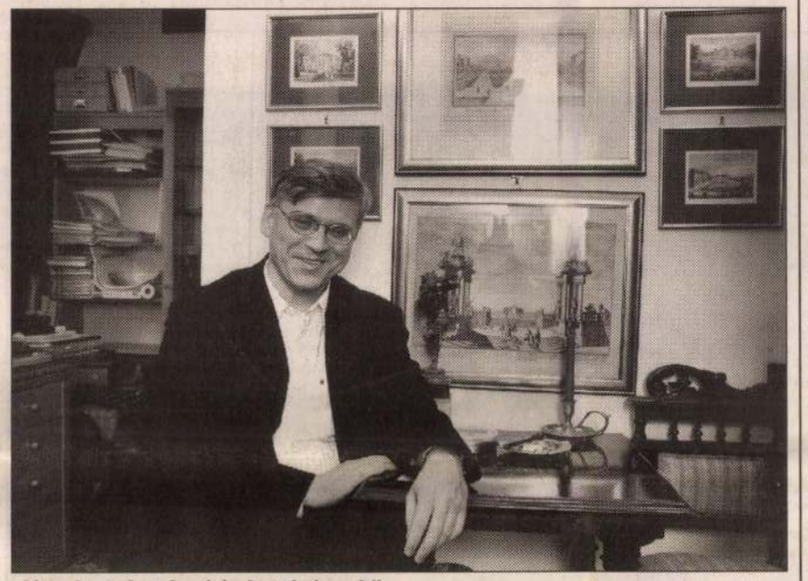

„Nem kerteket, kerítéseket építenek" BÁNHALMI JÁNOS FELVÉTELE

– Sokan kérdezik tőlem: mi a kerttervezés: mesterség vagy művészet? Párizsban a Művészeti Akadémián tanítják, Bécsben külön művészeti fakultása van. Nálunk a műegyetemen mérnökképzés folyik, de néhány éve létezik kertművészeti tanszék is. Hozzám a művészeti megközelítés áll közelebb, bár ezt a megbízók – magánszemélyek, önkormányzatok – ízléséhez és lehetőségeihez kell igazítanom. Sajnos kevés építészt inspirál valóban a környezet. Ritka az összhang is, amely az építészet és a tájrendezés nagy korszakait jellemezte, az óegyiptomi sírkertektől a land artig. Manapság a házukra még csak-csak áldoznak az emberek, de a kertjükkel szemben kevésbé igényesek.

– A közterek, parkok megrendelőire is érvényes ez?

– Budapesten mintha megállt volna az idő, úgy tűnik, a fővárosi vezetésnek kizárólag egy céghez van bizalma. A parkokban mindig ugyanazok a klisék. Az ötvenes-hatvanas évek sémája: ezüstfenyők, nyírfák, a hetveneseké a tuja. Ezeket követte a japáncseresznye-korszak a nyolcvanas években, majd újabb egy évtized múltával a mediterrán albiziák, magnóliák divatja. Mindebből azt látom, hogy egyfajta trend uralkodik. A közparkoknak mintha bealkonyult volna. A hivatalok a pénztelenség mögé bújnak egy-egy eredeti gondolat hatására. A város építészeti jelmezbálját pedig stílusazonos kertek is kísérhetnék: jobbra egy fegyelmezett Bauhaus parktér, balra engedékeny romantikus. Új dimenziót jelenthetnének a tetőkertek, bennük kávéházak a csendes szemlélődés híveivel...

– Elragadta a képzelete...

– Talán igen. Hiszen a budapesti kerteknek, parkoknak az lenne a funkciójuk, hogy derűt, frissességet sugározzanak. Ezzel szemben nézzük a nemrég átadott Szent István parkot: szorongással teli ketrec. Budapesten nem kerteket, hanem kerítéseket építünk. Erről eszembe jut egy történet: évekkel ezelőtt egy dúsgazdag megbízó villakertet rendelt tőlünk. Magyarországon a pénz nem akadály: több százmilliót is elköltethetünk. Volt abban a kertben minden: télálló pálmafák, libanoni cédrus, bambuszliget, vízesés tavakkal. Mit másoltak le mindebből? A kerítést. Évekkel később Szabolcsban egy helyi mágnásnál láttam viszont.

– Azt a kertet nyilván egy többszörös milliomos rendelte.

– A szép kert kialakítása nem feltétlenül pénzkérdés. Az egyszerű, ápolt tér is lehet gyönyörű. Teljes értékű élményt adhat egy magányosan álló szép fa is, kisugárzásával, színeivel, illatával. A növény egy szobor, melynek plasztikai értéke van.

– Magányosan álló tölgy helyett inkább sok kis tuját látunk a budapesti kertekben.

– Hollywood és az osztrák giccs keveréke tükröződik a magánparkokban. Pedig a magánkerteket nagyon fontosnak tartom. Szükség lenne újra a nagy mecénásokra: a mai Mediciekre, olyanokra, akik nem a katalógusokban található sémákat követik. Akik élvezik azt a különös kegyet, hogy kertet építhetnek. Régen a főúri parkoknak ízlésformáló erejük volt. Az a réteg, amely megengedheti magának, hogy kertet terveztessen, ma ugyanúgy kultúrát teremt. Cégek is támogathatnák a kertkultúrát, ahogy tették ezt Párizsban, a Citroen Parkban. Nem csodavárás ez, hiszen ma a magánkertekre többet költenek, mint amennyit a főváros fél évtized alatt a közterekre áldozott.

Tyápay Katalin

Az ember tudja

Takács K. István napja a megszokott módon kezdődött, attól eltekintve, hogy ébresztőórája megállt az éjszaka. Ez azonban semmilyen gondot nem okozott neki – talán észre sem vette –, mert mint mindig, magától felébredt tíz perccel korábban. Hatkor már kávéját kortyolgatta, és a rádión próbálta meghallgatni a tegnapi meccs eredményét. De a két adó közül, amit fogni tudott, az egyiken zene szólt, a másikon pedig egy lopott BMW-t köröztek. Kikapcsolta.

Lakása nem volt tágas, viszont kellemes, déli fekvésű, Budapest harmadik kerületében, egy új, négyszintes panelházban. Minden szükséges megvolt benne: kicsi nappali, ahol ritka vendégeit fogadta, még kisebb konyha és fürdőszoba, meg egy műhely – a második világháborús repülőgépmodellek szentélye –, itt mindig kínosan ügyelt a rendre.

A hatnegyvenes HÉV-et kényelmesen elérte, mert tíz percet hagyott a négyperces útra. Filatorigátnál leszállt, besétált a Hajógyári-szigetre. Köszöntötte a portást fakó hangon, és bement a Plastrade Műanyagipari Kft. udvarára, ahol mint fröccsöntő dolgozott. Az óriási kék csarnokban a gépek körül szerelők dolgoztak.

– Csak nem megjavítják végre a Böskét? (Így nevezték a jobb oldali gépet, amely két napja megint nem működött.)

– A főnök újat vett, kicseréljük – válaszolta neki András, a szerelő.

A csere eltartott tizenegyig, de aztán egészen öt óráig ő is és a gépek is teljes kapacitással dolgoztak, hogy behozzák a lemaradást. Mikor kilépett a gyárból, már sötét volt.

Az úton hazafele végig a disznótoroson járt az esze, amit az anyja küldött tegnapelőtt, és amit ma vacsorára fog megenni. Szinte érezte a sülő kolbász illatát, látta, ahogy belemártja a mustárba, majd csípős savanyúpaprikát harap hozzá, és az majdhogynem szétrobban a szájában.

A Szentendrei úti gyalogátkelő jelzőlámpája éppen akkor váltott pirosra, és ő szórakozottan nézte az elinduló járműveket. Olyanok voltak, mintha egy világító madárraj reppent volna fel a villanyrendőr jelére. Elmerengett, és látomás jelent meg előtte: önmagát látta az úton feküdni, az autók száguldó csordája feléje tartott. Mikor az első átment rajta, összerándult ijedtében, ez visszazökkentette a valóságba. Nyugtalanította az előző kép. Máskor – ha történt volna vele ilyen – talán csak fáradtságának, esetleg éhségének tulajdonította volna, de most az étvágya is elment, volt valami, ami...

– Na, zöld van! Induljon már! – szólt rá egy rekedtes hang.

– Persze, menni kell – mormolta.

Már a zebra felénél tartott, amikor egy hatalmas, szürke BMW átszáguldott a piroson. „Az ember tudja" – ez volt Takács K. István utolsó gondolata az életben.

Hat előtt tíz perccel egy panelház második emeletén a kis piros ébresztőóra – rádöbbenve kötelességére – járni kezdett. A január délutáni sötétséget a szobában megtörte az utcai lámpa beszűrődő fénye, ahogy a függöny apró mintázatát rámosta a kopott, sötétbarna szőnyegre. Kint fújt a szél, és kicsiny fényfoltok táncoltak a padlón, akárha hó esne.

Krizsán Attila

SZÍNHÁZMŰSOR

Budapest Bábszínház: Pinokkió (10). Winnetou (negyed 7, este 9). **Budapest Bábszínház Játszó-tér:** A varázsfuvola (3). **Budapesti Kamaraszínház a Tivoliban:** Öreg hölgy látogatása (7). **Shure Stúdió:** Gőzben (fél 8). **Operettszínház:** Hotel Menthol (7). **Buda Stage:** Butterflies Are Free (fél 8 – angol nyelvű színházi ea.). **Játékszín:** A napsugár fiúk (7). **Katona József Színház:** Árkádia (7). **Lézer Színház:** Led Zeppelin (fél 8). **Madách Kamara:** Páratlan páros (7). Élelem bére (éjjel fél 11). **Merlin Kamaraterem:** Gyilkosok éjszakája (fél 8). **Mikroszkóp Színpad:** Hopp, te Zsiga! (fél 8). **Nemzeti Színház:** A kiátkozott (7). **Operaház:** Don Pasquale (6 – Simándy 3. bérl.). **Erkel Színház:** A rosszul őrzött lány (7 – Fodor 4. bérl.). **Radnóti Színház:** Nem félünk a farkastól (7). **R. S. 9.:** Anna Frank naplója (11 – főpróba). **Stúdió K:** Mindennapi éjek (este 9 – Dévényi-koncert). **Szkéné:** A Mester és Margarita (7). **Térszínház:** Karnyóné (7). **Thália Stúdió:** Az ötödik Sally (fél 8). **Új Színház:** Chioggiai csetepaté (7). **Vidám Színpad:** Család ellen nincs orvosság (7). **Vígszínház:** Játszd újra, Sam! (7). **Pesti Színház:** Itt, ott, amott (7 – Lenkei-bérl., 3. ea.).

Késik a Városháza alatti garázs építése

A főváros alkupozíciója erősödik a bazársori bérlőkkel szemben

Még nem tudni, idén mennyit szán a Városháza a Károly körúti bazársor bérlőinek kártalanítására. A főváros alkupozíciója erősödni látszik, bár még egyezségre kell jutnia a Fotex Rt.-vel, amelynek több üzlete is van ott. A bazársor elbontása után épülő mélygarázs kialakítása viszont közbeszerzési problémák miatt egyelőre csúszik.

Ötven éve ideiglenesnek tervezték az üzletsort SZABÓ BARNABÁS FELVÉTELE

Ma derül ki, mennyi pénzt szán a Városháza a Károly körúti bazársor bérlőinek kártalanítására – tudtuk meg *Gógl Györgytől,* a Városháza gazdasági és ellátási ügyosztályának vezetőjétől. Pontos összeget nem akart elárulni, mivel – tette hozzá – az idei fővárosi költségvetésről szóló, ma kezdődő vitában az ügyis módosul majd. Gógl szerint az egyezkedés során a legnagyobb „falat" a Fotex Rt. lesz, amely három helyiséget is bérel a bazársoron.

Folyamatban lévő ügyről nem nyilatkozom – tudatta lapunkkal *Várszegi Gábor,* a Fotex tulajdonosa, miután faxon megkapta kérdéseinket. Arról érdeklődtünk, hogy sikerül-e dűlőre jutniuk a fővárossal.

Gógl hozzátette még: a főváros nem hajlandó kétszázezer forintnál többet adni az üzletek négyzetméteréért. Sőt szerinte ez az összeg még csökken is, mivel „2003-ban úgyis az ölünkbe hullik a bazársor" – fogalmazott.

A Városházát az 1993-ban elfogadott lakástörvény hozza jobb alkupozícióba, mivel a jogszabály értelmében a főváros könnyebben mondhatja majd fel a bérleti szerződéseket, nem kell tekintettel lennie az esetleges „jogutódlásokra". Ráadásul a bontás már megkezdődött, ami elriasztja a vásárlókat. Eddig egyébként a tucatnyi bérlő felével sikerült megegyezniük. Leszögezte: akár maradnak a bérlők, akár nem, ez nem akadályozza a mélygarázs építését.

A tervezett 2002-es befejezéshez képest csúszik a Városháza-projekt – tudtuk meg *Pócs Attilától,* a Városháza főtanácsadójától. Mint ismeretes, a fővárosi önkormányzat a Károly körúti bazársor helyén mélygarázst akar építtetni, és a Városháza épületének egy részét kiadná kereskedelmi célokra. Pócs elmondta: a főváros beperelte a közbeszerzési döntőbizottságot, mert a testület szerint rossz eljárási formát választott a hivatal a beruházáshoz. Abban tér el az álláspontjuk, hogy vajon építési vagy szolgáltató közbeszerzést kellene-e lefolytatni. Amíg nem születik legalább elsőfokú bírósági döntés, addig várunk – szögezte le.

Schmidt Gábor

MARGÓ

Újpest a világhálón

A számítógépes világhálóra került Újpest. Az interneten böngészők a http://www.ujpest.hu címen találhatják meg a kerületi polgármesteri hivatal honlapját. A városháza színes fényképéről egy-egy kattintással minden érdeklődő könnyen eljuthat a városrész bármely intézményébe, megismerheti a hivatal felépítését és szerkezetét, elolvashatja az önkormányzat valamennyi rendeletét, tallózhat az *Újpest* című újság egyes számaiból, és felidézheti a település történelmi krónikáját – adta hírül az Újpest című helyi magazin.

Német közösségi ház épül

A II. kerületi német kisebbségi önkormányzat német közösségi ház létrehozását tervezi a pesthidegkúti Gazda utcában. Ebben a felújítandó családi házban lehetőség nyílik a hidegkúti német nemzetiségi emlékek összegyűjtésére és kiállítására. Az épület méreténél fogva kisebb közösségi rendezvények, összejövetelek, nyugdíjas-, ifjúsági és kulturális csoportok rendezvényeinek megtartására, ezen keresztül a német kultúra helyi megismertetésére is lehetőség lesz. A helyi német kisebbségi önkormányzat ezért felhívással fordul mindazokhoz, akik – elsősorban pénzbeli – adományaikkal segítenének hozzájárulni a közösségi ház kialakításához. A testület erre a célra egy külön számlát nyitott a Raiffeisen Unicbanknál, száma: 12001008-00201761-00900000 – olvasható a *Budai Polgár* című lapban.

Jótékonysági bál

A XVI. kerületi lokálpatrióta Polgármesteri Klub február 26-án, pénteken jótékonysági bált rendez a kerületi zeneiskola javára. A rendezvény este nyolctól éjjel kettőig tart az Erzsébet ligeti Színházban (Hunyadvár utca 43/D). A bál háziasszonya *Kőbán Rita* olimpiai és világbajnok lesz, fellépnek versenytáncosok és a gyermeknéptánccsoport tagjai. A zenét a Sway szalonzenekar szolgáltatja, éjfélkor a kerület vállalkozóinak ajándékaiból tombolát rendeznek. Belépők (amelyek a báli vacsora árát is tartalmazzák) ötezer forintért válthatók a kerületi iparkamará-

Biztosan megépül a füstgázmosó

Kormányzati támogatás nélkül is felújítja a főváros a rákospalotai szemétégető művet – mondta Vajda Pál főpolgármester-helyettes tegnap a VIII. országos önkormányzati környezetvé-

A főpolgármester-helyettes a budapesti környezetvédelem másik két legfontosabb megoldandó kérdésének a szennyvíztisztítást és csatornázást, valamint a légszennyezettséget tekinti. A kommunális szennyvíz nyolcvan százalé-

Újdonságok a Tavaszi Fesztiválon

A Budapesti Tavaszi Fesztivál az idei, március 12–28. közötti rendezvényével búcsúzik az óezredtől, míg a jövő évben az újat köszöntik – mondta Schiffer János főpolgármester-helyettes a tegnapi sajtótájékoztatón. Az is

A fesztivál három hétvégéjén a század különböző korszakait szabadtéren idézik fel. Március 12-én a Budai Vár Oroszlános udvarában zenés fesztiválnyitó „tér-képpel" nyitnak, később megemlékeznek a boldog békeidőkről, meg-

A család Ibolyája

Török László 1972-ben készítette el A család című képét, mellyel 1973-ban a World Press Photo Aranyszem díját nyerte. Az egy évvel későbbi Nincs időnk várni című fotó ugyanott harmadik díjat kapott. Mindkét kép női aktját Ibolya alakította. Ibolyával és Török Lászlóval külön-külön beszélgettem a képek kapcsán, majd hosszú idő után létrejött a találkozás, melynek során egy fotó is készült Ibolyáról.

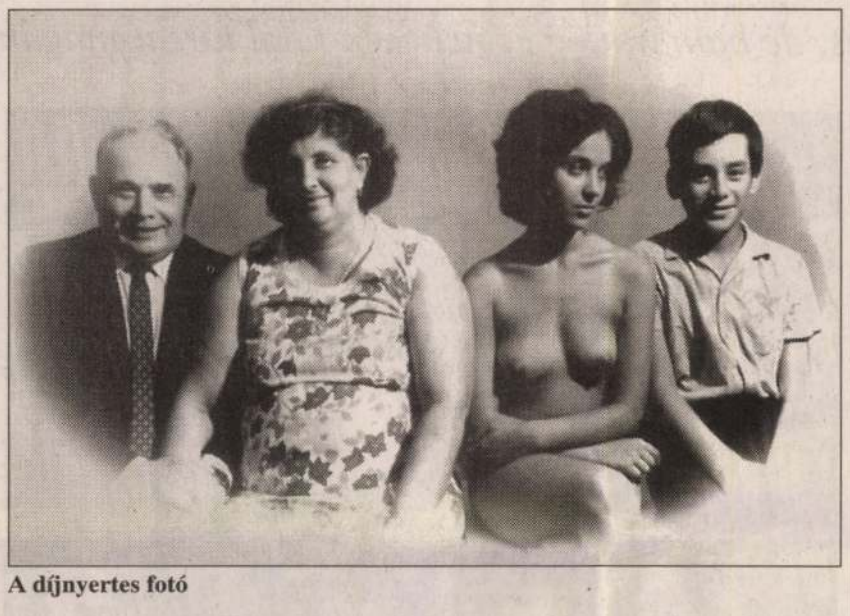

A díjnyertes fotó

– Hogyan készült a két díjnyertes kép? – kérdeztem Török Lászlót.

– A fényképek ötletei már régebben a fejemben voltak. Akkoriban a Kárpátia Sörözőbe jártunk barátaimmal, ismerőseimmel. Ibolyát is innen ismertem. Amikor szüleim 1972-ben nyaralni mentek, lehetőségem adódott, hogy otthon megcsináljam az első sikeres képemet. Akkoriban a százados úti Erdélyi lakótelepen laktunk. A szomszédunkban lakott Korga Géza bácsi – Korga György festőművész apja – és felesége, Joli néni. Mindketten ismerték a képeimet, kölcsönösen szerettük egymást, így könnyen vállalkoztak a fényképezésre. A kisfiú egy másik szomszédból került oda. A szobát nem rendeztük át, csak a négy széket raktuk középre. Ibolya kivételével mindhárman leültek a helyükre. A fotózás előtt mindnyájuknak elmondtam, hogy egy akt is szerepelni fog a képen. Mégis, amikor Ibolya bejött mezítelenül, akkor megfagyott a levegő. Innentől kezdve rövid határozott utasításokkal irányítottam a családot, hogy ezzel áthidaljam a feszültséget, kerüljem a meglepődöttséget. A kiválasztott képen nem változtattam, nem retusáltam, csak az ovális kivágat készült utólag. Egy Pentacon Six 50 mm-es optikájú fényképezőgéppel tizenkét képet készítettem róluk különböző beállításokban. Minden előre meg volt tervezve, mégis ezen a beállított képen is nagy szerepe volt a véletlennek, annak, hogy ki merre és hogyan nézett. Sokat köszönhetek mind a négyüknek és főleg Ibolyának.

– Mi lett a kép sorsa?

– A képet először itthon állították ki, ennek jó visszhangja volt, de nem nyert semmilyen díjat. Akkoriban még az MTI-nél dolgoztam, és innen küldték ki a képemet egy kollekció részeként. Ebben az évben ment ki anyag először Magyarországról a World Press Photo-pályázatra, melynek Keleti Éva zsűritagja volt. Rajtam kívül még Farkas József kapott harmadik díjat a sport kategóriában. A díj után ellenséges hangulat alakult ki körülöttem, még azt is letagadták, hogy az MTI kollekciójával ment ki a kép. Úgy gondolom, nem irigységből ellenségeskedtek, inkább azért, mert bizonyos körök szerint az eszményi szocialista család felbomlását ábrázolja ez a kép. Itthon csak két újságban közölték le a képet, a Daily Newsban és a Dolgozók Lapjában, a másodikban bizonyára tévedésből. Később, 1986-ban a World Press harmincadik évfordulóján jelent meg az akkori Új Tükörben.

Ibolyával még folytatódott a közös munka 1974. január havában a Nincs időnk várni című kép létrehozásában. Ezen a képen egy meztelen női alak – a menyasszony – fut fátyolban, mellette egy öltönyös férfi szalad. A vőlegény figuráját Paján Viktor barátom alakította. A csikorgó hideg télben felmentünk a budai hegyekbe egy elhagyatott helyre. Ibolyának nem volt hálás szerepe, mi még ruhában is átfáztunk. A fényképen nem látszik, hogy Ibolya mögött futott egy társunk, Duschel László, széttárt bundával a kezében, melyet minden exponálás után rádobott a didergő lányra. Akkoriban olyan szegények voltunk, hogy csak egy olcsó kocsmába tudtunk utána beülni átmelegedni.

– Ibolya, hány éves voltál az első fotózás idején?

– Tizenhét éves. A „családi" fényképben benne van az egész akkori lényem. Egyébként szinte minden rólam készült fényképen egy kicsit „kinézek" a képről. Én passzívan vettem részt, csináltam, amit Laci kért, és magamat adtam. Miután első díjat nyert a kép, a kevés publikáció ellenére is közismertté vált, főképpen a fotós szakmán belül. Ennek következtében lépten-nyomon leszólítottak fotósok az utcán, de nem álltam kötélnek. Lacinak baráti alapon vállaltam modellkedést erre a két képre, ez a pályafutásom itt véget is ért. Sajnos a későbbiekben megszakadt a kapcsolatunk, ami elszomorít.

– Mennyire játszott szerepet a szépséged a képek sikerében?

– Szerintem nem a szépségem, inkább a személyiségem játszott szerepet, amit Laci tökéletesen elkapott. A szerep sem új: nővérünk vagy lányunk meztelen. Vagy ha történetet kerítünk köré: valaki eladja a nővérét. Most arra gondolok, az, hogy valaki a nővérét eladja, a bibliai időben teljesen természetes volt. De játszódhatna ez a történet ugyanúgy ma is.

Huszonhét év múltán

– Mi történt veled azóta, amit fontosnak tartasz megemlíteni?

– Született egy gyermekem, aki most másfél éves. Ez a legfontosabb esemény a 27 év alatt. Tavaly volt egy gyűjteményes kiállítása Lacinak a Budapest Galéria Kiállítóházában, meglepődve láttam, hogy a kiállítás katalógusának borítóját A Család kép részletével, a melleimmel illusztrálták.

– Mit szólnál, ha a lányod fotómodell lenne?

– Egyáltalán nem örülnék ennek, nagyon kiszolgáltatott helyzetbe kerülhet bárki, aki ilyen területre téved. Ha mégis így történne, akkor jól megnéznénk a szerződést, amit aláír a fotóssal.

Vajda R. Péter

Jezzmegez

Az ember hogy félre tudja érteni magát! Azt képzeltem, hogy a Geszti Péter-utálásban, ha magyar bajnok nem is, de mindenképpen helyezett vagyok, az első tízben biztos a pozícióm, mert én ezt nem bírom. Humorkodás, locsogás, szóviccek, görcsös lazulás. Nem nekem való ez a kopaszkás örökifjú. Rendben. Ha az ember valakit utál, hát nem beszél róla.

Most eljött az ébredés, a kijózanodás, a *Kalózok* című film. Gesztit, úgy látszik, mindenki utálja. A média biztosan. Nézem a tévét, a *Kalózok* kapcsán még Stáhl Juditból is előjön az oknyomozó riporternő, szegény Gubás Gabit irgalmatlanul sarokba szorítja, hogy utána megvédhesse, és éreztesse, itt ármány van. Déssel szemben már kevésbé vagány, érzi, hogy Dést szeretjük, vagy nem is tudom, az egész egy idétlenség arról, hogy a film nem film, mert a zenészek pofátlanul nyomakodnak. Másnap interjú az újságban Sas Tamással, megint a leleplezés, a film nem az, aminek lennie kellene, az operatőr-rendező a maga részéről nem is ült benn a vágáson, nem vállalja a művet, de a nevét már nem lehetett (?) levenni. A zenészek pimaszok, nyomulnak, agyonnyomják az egészet.

Dés egyszerűen nem csinálta meg a házi feladatot, nincs komolyan vehető filmzene, egyedül a főcímdalra lehet azt mondani, hogy a helyén van.

Megjegyzem: a film valóban nem film. Semmilyen szempontból sem az. Nincs forgatókönyv, rossz a történet, hamis az egész. A két fiú ügyes, Gubás Gabi szegény filmen igazán tehetségtelen, de mondjuk, a filmből hiányzik az a fajta rendezői rálátás is, hogy ha valakinek a negyvenedik jelenetben új cipője van, akkor nem azt hordja már a harmincnyolcadikban is. Ami a filmzenét illeti: Dés egyszerűen nem csinálta meg a házi feladatot, nincs komolyan vehető filmzene, egyedül a főcímdalra lehet azt mondani, hogy a helyén van. A zenészek tényleg nyomulnak, minden ok nélkül jelen vannak, bejönnek, kimennek, rossz vicceket mondanak, eléneklik a számaikat, videoklip helyett egy másfél órás filmet csináltak.

A baj az, hogy még mindig ez a jobbik megoldás. A Jazz+az iszonyatosan magas röptű vállalkozás, ha a filmmel vetjük össze. Dzsesszről éppenséggel nincs szó benne, de a magyar popzenei átlaghoz képest a hangszerelés és a keverés kimagasló színvonalú, jó sok rézfúvós szól, ettől a hangzásnak van közepe, magja, nem csak basszus szól, és fölötte a dallam. A szöveg ugyan folyton belecsúszik a régi vagy legalábbis nekem már ismerős poénok újrafelhasználásába, de körülbelül ugyanazzal a gyakorisággal mond valami jót is („a véredényeim mosatlanok nélküled" – ez ügyes, nem?). Itt-ott találnak új megénekelnivalót is, nekem legalábbis a merevedési problémák mint popdal témája egészen friss gondolat, és, no lám, néha még egy kis hétköznapi bölcsesség is belefér az egészbe. Geszti pedig elénekli, elmondja a szövegeket, hát persze, magának írta, tudja, hogy mit tud. Ellentétben Dés Lászlóval, aki feltehetőleg szintén önmagának írta a lemez utolsó dalát, de annyi jóindulat nincs, ami ezt a merev nyökögést éneklésnek minősíthetné.

Nyomulnak a zenészek? Talán csak épeszűek, és nem az elviselhetetlen filmhez írnak zenét, hanem az elviselhető zenéhez készítenek filmet. Vagy az egész szempontjából ez teljesen mindegy?

Fáy Miklós

Strauss, Mozart, Britten

A Wiener Festwochen opera-előadásai

Az idei Wiener Festwochen megnyitója május 7-én lesz. Másnap tűzik műsorra a Theater an der Wienben a *Denevért*, a zürichi opera és a fesztivál koprodukciójában. Johann Strauss százhuszonöt esztendeje született művét ezúttal Jürgen Flimm rendezi, a Bécsi Szimfonikusokat pedig Nicolaus Harnoncourt dirigálja. Ugyanitt június 20-tól adja elő a bécsi Staatsoper a *Don Giovannit*, Roberto de Simone színrevitelében, Riccardo Muti vezényletével. A Mozart-opera címszerepét Carlos Alvarez énekli.

A japán no-színház ihletésére született annak idején a *Curlew River*, Benjamin Britten műve.

Az Odeonban május 12-től játsszák a Festival international d'art lyrique és az Aix-en-Provence-ban működő Académie européenne de musique közös produkciójában, Yoshi Oida rendezi, David Stern vezényel. Kortárs szerzőnek lesz bemutatója június 19-én, a Sofiensaléban. Az osztrák Olga Neuwirt *Bahlamms Fest* című kompozícióját, a strasbourgi Opéra du Rhinnel előadásában ismerheti meg a publikum.

E. B.

Budapest Főváros Önkormányzatának és Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzatának megbízásából és nevében

a Budapest Főváros Vagyonkezelő Központ Rt. és a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Hivatala területfejlesztési és vállalkozási főosztálya

nyilvános pályázatot hirdet

a Budapest Főváros Önkormányzatának és Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzatának 1/2–1/2 arányú tulajdonát képező

Mezőkövesd, Dohány u. 8. alatti
5371/1., /2., /3., /4., /5., /6., /8., /11., /14., /15. hrsz.-ú ingatlanok értékesítésére.

Az ingatlanok eladási ára összesen 58 307 000 Ft + a felépítmények utáni áfa.

A pályázaton való részvétel feltételeit, valamint az ingatlanok adatait tartalmazó dokumentáció megvásárolható **1999. február 2.–1999. február 26**-ig munkanapokon, 9 és 12 óra között 30 000 Ft + áfa vissza nem térítendő összeg ellenében az alábbi címeken:

Budapest Főváros Vagyonkezelő Központ Rt.
1134 Budapest XIII., Váci út 23–27. XII. emelet
Tel./fax: (36–1) 349-7726, (36–1) 320–1278

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Hivatala
területfejlesztési és vállalkozási főosztálya
Miskolc, Városház tér 1. „D" épület fszt. 4.
Tel./fax: 36 (46) 322-011/377, (46) 326-846

A nyilvános pályázaton részt vehet bármely belföldi vagy külföldi természetes vagy jogi személy, illetve vállalkozó vagy bt., aki a pályázati kiírásban közölt feltételeknek eleget tesz.

A pályázatoknak 1999. március 2. (kedd) 14 óráig kell beérkezniük a BFVK Rt., illetve a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Hivatala területfejlesztési és vállalkozási főosztálya címére.

A pályázatok bontására 1999. március 4-én kerül sor a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Hivatala területfejlesztési és vállalkozási főosztályán.
A benyújtott pályázatok előzetes elbírálása a tulajdonosok által kijelölt bizottság hatásköre.
A végső döntést a tulajdonosok legkésőbb 1999. március 30-ig hozzák meg.

Közlemény

Az Állami Pénztárfelügyelet (ÁPF) – mivel 1999. január 1-jétől megváltoztak a magán-nyugdíjpénztári tagdíjbevallási és -befizetési kötelezettség szabályai 1999. évre – a magán-nyugdíjpénztári tagdíjbevallásra és a tagdíjbevallás önellenőrzésére **új nyomtatványgarnitúrát ad ki, amelyet első ízben az 1999. január hónapra vonatkozó bevallásnál, azaz 1999. február 12-én kell alkalmazni.** Az első negyedévben, tehát legkésőbb az 1999. március hónapra vonatkozó bevallási kötelezettség még a „régi" nyomtatványon, illetőleg a „régi" bevallóprogrammal teljesíthető.

Az új nyomtatványok bevezetésére biztosított határidő lejártát követően, azaz 1999. április hónaptól viszont már kizárólag az új nyomtatványok és az ennek megfelelő új bevallóprogram használhatók, akkor is, ha 1998-ra vonatkozó önellenőrzést vagy pótbevallást kíván az adatszolgáltató teljesíteni.

Az új nyomtatványgarnitúra alkalmas a foglalkoztatók és a foglalkoztatónak minősülő egyéni vállalkozók, a negyedéves bevallásra kötelezett egyéni vállalkozók és a foglalkoztatónak nem minősülő egyéni vállalkozók tagdíjbevallásának teljesítésére és a tagdíjbevallás önellenőrzésére.

A foglalkoztatók és a tagdíjat fizetők az új nyomtatványokhoz és a kitöltési útmutatót tartalmazó tájékoztatóhoz legkorábban **1999. február 1-jétől** térítésmentesen – a továbbiakban ezek fénymásolt formában használhatók – az ÁPF ügyfélszolgálatán (Budapest V., Roosevelt tér 7–8.) és a magánnyugdíjpénztáraknál juthatnak hozzá.

Az új nyomtatványgarnitúra megjelenésével egy időben az **elektronikus adatszolgáltatásra szolgáló szoftver- és adatszerkezet-leírás** módosítottuk. Ez előreláthatóan 1999. február hónapban áll a bevallók rendelkezésére.

Az egyes adatközlők bér- és munkaügyi rendszereinek fejlesztése érdekében az adatszerkezet hozzáférhetőségéről az ÁPF gondoskodik. Az adatszerkezet **1999. február 1-jétől** beszerezhető a magánnyugdíjpénztáraknál, és az ÁPF internetoldalán www.penztarfelugyelet.hu címen elérhető.

Török László

Olcsó megoldások, tetemes haszonnal

A pornószínész sokat keres, de hamar kiég és nehezen talál társat magának

A pornóvideofilmeket vásárló magyarok többsége nem az „extrákat" keresi a tékák polcain. A kereskedők úgy tapasztalják, hogy a vásárlók, kölcsönzők kilencven százaléka a műfajban „hagyományosnak" számító képsorokra vevő: két nő és egy férfi, egy nő és két férfi, vagy éppenséggel több pár közös szeretkezését nézi szívesen. Temesi József vállalkozótól megtudtuk: a szadista-mazochista és az „állatos" filmek az érdeklődők mindössze tíz százalékát vonzzák. Keresik ugyanakkor a homoszexuális és a leszbikus filmeket.

Gyermekeket szerepeltető pornófilmek Magyarországon nem kerülhetnek kereskedelmi forgalomba, vannak azonban olyanok, amelyekben nagykorú lányokat kiskorúvá „maszkíroznak". Ehhez sokszor elég egy lófarkas frizura és az iskolás öltözet. A lapunknak nyilatkozó (névtelenséget kérő) egyik vállalkozó azt mondja: hazánkban nem gyártanak pedofil videokazettákat, a profit ugyanis kicsi, nem éri meg a nagy kockázatot. Emberünk gyors számítást végez: ha 15 milliót kapna a filmért, talán elvállalná. Tízmillió elmenne kenőpénzre, a megmaradó ötmillióért pedig még mindig érdemes lenne vállalni a munkát. Mosolyogva teszi hozzá: „a világon nincs olyan ember, aki ennyit kifizetne egyetlen filmért".

Illegálisan persze mindenhez hozzá lehet jutni: olykor itthon is készülnek amatőr felvételek, amelyek elkészítésére a gyerekek néhány tízezer forint ellenében vállalkoznak. A profi pedofil kazettákat azonban Hollandiából, Thaiföldről kerülnek Magyarországra.

A kereskedők szerint azok a keresett filmek, amelyekben mindenki megtalálja a számára vonzó külsejű szereplőt. A vásárlók, kölcsönzők többnyire a borító képei alapján választanak az érdeklődésüknek megfelelő témájú művek közül. Magyarországra általában egyéves késéssel jutnak el a pornóvideo-piac újdonságai: ezek megjelenésükkor annyira drágák, hogy a magyar kereskedőknek nem éri meg megvásárolni a forgalmazás jogát. A magyar gyártású filmek eladási ára 1200-2500 forint mozog, a külföldiek elérhetik a hatezer forintot is. Az értékesebb felvételeket sok helyen nem kölcsönzik, ezeket csak a helyszínen, kabinban lehet megtekinteni.

A kabin átlagos ára fél órára 400 forint, ez további félóránként száz forinttal emelkedik. Sokan keresik ezt a szolgáltatást is: délelőtti látogatásunk során egy szexboltban a húsz videokabin közül hat volt szabad. A folyamatosan érkező öltönyös, aktatáskás férfiak váltják egymást a derengő piros fénnyel megvilágított folyosóról nyíló, kis szobákban. „Nem is gondolná, hogy az üzleti és a közélet mennyi szereplője fordul meg nálunk" – mondja az üzlet vezetője.

A pornóvideo-kazettákkal kereskedőknek is gondot okoznak a hamisítók: a piacokon már ezer forint körüli áron hozzá lehet jutni egy-egy kalózfelvételhez. Ugyanígy hamisítják a pornó-CD-ket is.

A pornóvideo-piacon mindössze húsz százalékban vannak jelen a magyar gyártású filmek, nagyobbrészt külföldi produkciókat kínálnak.

A hazai pornóvideofilmek gyártásával foglalkozók szerint a legtöbb pornószínész kényszerből lép a pályára: polgári foglalkozásával nem tudja előteremteni a létfenntartáshoz szükséges pénzt. Sokan érkeznek a fővárosba szerencsét próbálni olyan országrészekből, ahol szinte semmilyen munkalehetőség nincs. Itt azonban hamar rájönnek, hogy szakképzettség, érettségi nélkül Budapesten sem könnyű munkát találni. A filmgyártók úgy gondolják, hogy a szexiparba belekóstolók körül a legjobban még azok járnak, akik fotózni, filmezni tudnak: így kapcsolatokat teremthetnek olyan emberekkel, akik megnyitják az utat előttük a nagyobb keresettel járó külföldi munkák előtt. Sokan azonban nem ilyen szerencsések: ha fiatalok és vonzóak, szállodai prostituált lesz belőlük, mások panziókban keresik kenyerüket, a többiek pedig az utcára, parkolókba szorulnak.

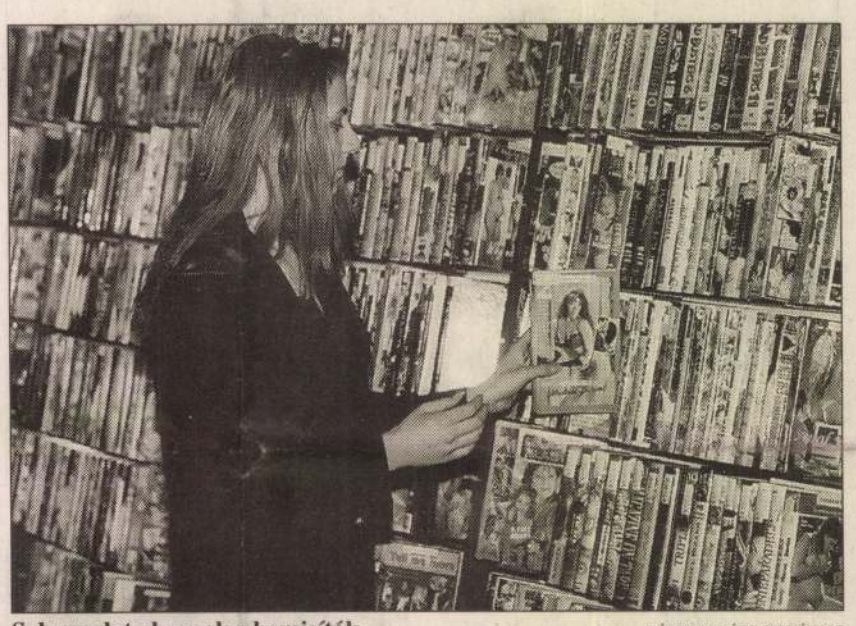

Sok gondot okoznak a hamisítók GÁRDI BALÁZS FELVÉTELE

Ferenc úgy véli: bár sokan azt gondolják, hogy a pornószínészek munkája nem különösebben komoly feladat, mégsem könnyű úgy szeretkezni, hogy nyolc-tízfős stáb szemléli az egyébként szigorúan irányított eseményeket. A 25 éves, átlagos külsejű fiú, aki már több éve szerepel filmekben, azt mondja: testileg és lelkileg erős ember kell ehhez a munkához. Gyakori, hogy a kezdők feladják: egy-két film után rájönnek, hogy nem képesek folytatni. Ferenc szerint az, aki 18 éves korában beáll színésznek, és öt-hat évig forgat, nehezen tud később normális életet élni, vagy kapcsolatokat teremteni. Kevés ember tudja feldolgozni, elfogadni élete párja előéletét. Sok színész retteg attól, hogy filmjei egykor majd gyerekei kezébe kerülnek.

Ma már az is befolyásolja a pornószínész kelendőségét, hogy beszél-e idegen nyelveket: a külföldi rendezők nem szívesen foglalkoznak olyanokkal, akik nem értik az utasításokat. Az amatőr filmekben, amelyeket nem szinkronizálnak, sokszor idegen nyelven kell megszólalni. Igaz, ehhez nem kell nagy szókincs, sőt: a szükséges kifejezéseket a forgatás előtt is meg lehet tanulni. Az igényesebb filmeket szinkronizálják, nincs szükség tehát arra, hogy hosszabb dialógusokat adjanak elő a színészek idegen nyelven.

A színészeket ügynökségek menedzselik: a megrendelők katalógusból választhatnak, amelyben nemcsak fotók szerepelnek, hanem annak részletes leírása is, hogy az illető milyen „figurákat" vállal, és mi az, amitől elzárkózik. Magyarországon jelenleg négy-öt komolyabb ügynökség működik. A profi színészek alig vannak többen harmincnál.

Az amatőr pornóvideofilmek általában egy helyszínen, három-négy szereplővel játszódnak, történet szinte nincs, csak a szexuális aktus lényeges. A forgatás nem hosszabb két óránál, a színészek 10-15 ezer forintot kasszíroznak a részvételért. Valamivel igényesebbek azok a filmek, amelyekben gyakorlott színészek tüsténkednek. A gyártóknak ilyenkor már megéri kibérelni egy tanyát vagy egy úszómedencés villát. A forgatás nyolc-tíz óráig tart, a főszereplők fizetése négy-ötszöröse is lehet az amatőr filmben résztvevőkének. A gyártók közül többen saját lakásukat úgy alakítják ki, hogy alkalmas legyen a filmforgatásra. A nagyon igényes, költséges produkciókat külföldön is jegyzett pornósztárokkal készítik. A film előállítási költségeit emeli a fodrász, a sminkes fizetése, a forgatott filmanyag mennyisége, a luxusautó- vagy kosztümbérlés. A főszereplők legalább 150 ezer forintot kapnak egy napért. Félmillió forintot is megkereshetnek egyetlen filmen, hiszen a profi pornófilmek gyakran négy napig is készülnek.

A külföldi gyártónak is megéri Magyarországon forgatni: elsősorban a németek és az olaszok részesítik előnyben a magyar tájakat és a vonzó színészeket. Az itt készített film feleannyiba kerül, mint ha saját hazájukban forgatnák, hiszen a helyszín bérlete, a szereplők és a stáb gázsija alacsonyabb. A lapunknak nyilatkozó vállalkozó szerint ugyanakkor nem igaz, hogy Magyarország Európa Bangkokja volna, hiszen például Németországban csaknem ötven ilyen profilú cég működik, és jelenleg mindössze kettő forgat rendszeresen hazánkban.

A pornófilmezés Magyarországon 12 évvel ezelőtt kezdődött. Az akkori színészek nagyobb része már kiöregedett: egy harminc év körüli pornószínész már nem mutat jól a filmkockákon. Az utánpótlás azonban állandó: a legtöbben fotózással kezdik, amivel sokat lehet keresni, de csak a legjobbakra van kereslet. Sokan úgy döntenek, hogy inkább a filmezést választják. A közvélekedéssel ellentétben a színész nem „fekszik le" mindenkivel, aki kapcsolatba kerül a filmmel: sok esetben kifejezetten hátrány, ha bizalmas viszony alakul ki a színész és a készítő között, lazul ugyanis a fegyelem, nehezebb a közös munka. A készítőknek sem fontos, hogy ezt a lehetőséget kihasználják, hiszen annyi más adódik.

Bencsik Réka

Mi az önmérséklet oka?

Tavasszal újra kezdődik az alkudozás a gyógyszerárakról

A szaktárcához benyújtott árlisták tanúsága szerint a gyógyszerek csaknem kilencven százaléka változatlan térítési díj ellenében lesz kapható a patikákban március után is. A vihar elült, a hazai és a külföldi gyártók meghátráltak, a politika ezúttal is diadalt aratott. A gyártók hallatlan rugalmassága mögött az állhat, hogy nem szerették volna magukra haragítani az áremelést mereven elutasító politikusokat.

A gyártók többsége készítményeit csak a minisztérium ajánlatának megfelelően maximum három százalékkal drágítja, ennyivel növekszik az egy-egy gyógyszer után járó tb-támogatás is. Az adatokból egyelőre úgy látszik, hogy az egészségügyi indokkal száz-, illetve kilencvenszázalékos támogatással adható gyógyszercsoport ára sem emelkedik a háromszázalékos mértéken túl, azaz krónikus betegeknek nem kell több ezer vagy több tízezer forinttal gyógyszerköltséggel számolniuk a tavasz folyamán. A közgyellátásban részesülőknek nem kell aggódniuk, a listáról előre nem tűnnek el megszokott gyógyszereik. A patikusok is nyugodtak, márciusig eldől idejük marad az átárazásra. Mégis nem lehetett erről a háromszázalékos áremelésről nyugodtan megállapodni? Mire vár a hetekig tartó fenyegetőzés végül mi lehet az oka az önmérsékletet és méltányosságot tanúsító megalkuvásnak?

Egyetlen válasz volna, ha mindenáron a későn elfogadott egyezséggel magyarázná, hogy a korábbi években ugyanis az első pillanatban határozza meg a büdzsé számait. Volt év, amikor hónapok teltek el igényes költségvetés nélkül, hogy végegyeztek a gyógyszergyártók és az egészségpolitikusok – mindenki tudta, hogy a betegek támogatására szánt összeg lesz, a gyógyszerfogyasztás bizonyosan felülmúlja az előző évit, a támogatási kassza pedig idő előtt kiürül. Csakhogy a pótköltségvetés menetrend szerinti elkészítése természetes része volt a parlamenti munkának, és mindig volt arra lehetőség, hogy később pótolják az egészségügyi költségvetés hiányait. Bár mélyen az infláció alatt, mégis emelkedtek az árak, a gyógyszergyárak asszisztáltak a szociálpolitikához, a politikusok pedig elnézték a kisebb, piacnövelő manővereket. A szaktárca minden évben időben „megüzente", milyen kereteken belül folyhat az alkudozás, az egészségbiztosító pedig egyenként és gyógyszerenként állapodott meg a gyártókkal. A nagykereskedők és a patikusok időben megkapták a listát, a betegek pedig tudták, hogy januártól vagy márciustól mire számíthatnak.

> A gyártók által benyújtott árlisták eddigi összesített adatai szerint a tb-támogatásban részesülő mintegy 2500 készítményből 495 árát emelik három százaléknál nagyobb mértékben, így az ár és a támogatás különbségét a betegeknek kell kifizetniük. Az egészségügyi indokkal eddig kilencven- és százszázalékos támogatással adható szerek közül 150 ára emelkedett három százaléknál nagyobb arányban, így ezek a gyógyszerek elvesztették a teljes támogatást. Lapunk úgy tudja, hogy nagy forgalmú vagy életmentő gyógyszer nincs közöttük.

Egy darabig tavaly is a megszokott koreográfia szerint zajlott minden. A gyárak nyár végén átküldték áremelési javaslatukat, és várták, hogy valaki visszajelezzen nekik. Mindhiába.

Amikor már körmükre égett az üzleti terv elkészítésének határideje, a sajtóval üzenték meg: a hazai gyártók átlagosan tízszázalékos emelést terveztek, a külföldiek meg legalább a forint leértékelésével arányosat. Ekkor még hihető volt, hogy ha kényszeredetten is, de elkezdődik a párbeszéd a gyártók, a minisztérium és az egészségbiztosító között. Arra lehetett számítani, hogy a tízből majd engednek a gyártók, és megszületik a megállapodás valahol öt-hat százalék körül. Csakhogy a kiprovokált első tárcaajánlat maximum három százalékról szólt, a második pedig már azzal fenyegette a gyárakat, hogy az ennél többel emelők a legfontosabb gyógyszerkörben elveszíthetik a teljes tb-támogatást, készítményeik kihullanak a biztos piacot jelentő közgyógyellátásból. Megkezdődött a színfalak mögötti alkudozás: a külföldi gyártók a hazaiakkal szemben beérték volna három százalékkal, később 4,5 százalékos átlagos áremelésről nyilatkoztak, végül mégis visszakoztak, és már az sem zavarta őket, hogy a háromszázalékos emelést csak márciusban hajthatják végre. Hosszas huzavona után végül a hazai gyártók is lemondtak a februári áremelésről.

A tárca szándéka érthető: az idei, 123 milliárdos gyógyszerkeret nem léphető túl, tartalékolni kell a pénzt az év második felében bevezetendő új támogatási rendre. Igaz, ennek részletei nem ismeretesek, legfeljebb elcsent vagy kiszivárogtatott szakértői munkaanyagokból olvasható ki a sokféle szándék. A százszázalékos tb-támogatás megvonásától a receptdíj bevezetéséig terjed az ötletek és variációk sora.

A gyárak tehát nem tudják: előnyükre vagy hátrányukra módosul-e a támogatási rend, azzal viszont tisztában vannak, hogy költségeik nőnek, forgalmuk bizonytalan marad, ám aligha járnak jól, ha néhány százalékért magukra haragítják a politikát.

Komornik Vera

Az új Honda Accord

50 ÉVES ÉVFORDULÓ HONDA

A Honda az idén ünnepli alapításának 50-ik évfordulóját, köszönhetően vásárlóink kitartó támogatásának. A Honda, mint az egyik legfiatalabb – második világháború után alapított – autógyártó cég, jelentős sikereket tudhat magáénak. Soichiro Honda óta szünni nem akaró, megalkuvást nem ismerő törekvésünk, a minél jobb minőségű, kiváló teljesítményű és egyre biztonságosabb autóépítés, amelynek legújabb eredménye az új Honda Accord.

A Honda így szeretné meghálálni vásárlói töretlen bizalmát egy fél évszázad távlatából és megajándékozni azzal az élménnyel, amit csak az új Accord nyújthat, hiszen vezetni emberi dolog.

Honda Robot P3

HONDA márkakereskedők:

Bp., III. ker. **HONDA Autóház-Fehér,** Bojtár u. 46-48. Tel.: 367-0078
Bp., III. ker. **Ventura Kft.,** Szépvölgyi út 61. Tel.: 250-7968
Bp., IX. ker. **Auto Valent Kft.,** Határ út 50/a. Tel.: 280-6808
Bp., X. ker. **HONDA Éles,** Jászberényi út 38. Tel.: 262-1340
Bp., XI. ker. **HONDA Buda,** Vizsla u 6. Tel.: 309-7800
Bp., XI. ker. **HONDA Grohoczky,** Fehérvári út 130. Tel.: 203-9811
Bp., XIII. ker. **RM-Royal Motor Kft.,** Frangepán u. 46. Tel.: 340-2378
Bp., XVI. ker. **HONDA Szabó,** Rákosi út 207. Tel.: 405-2923
Bp., XVIII. ker. **HONDA Szallerbeck,** Üllői út 812. Tel.: 291-5555
Baja, **HONDA Balla,** Dózsa Gy. út 153. Tel.: (79) 322-992
Balatonalmádi, **HONDA Kőfalvi,** Fűzfői út 156. Tel.: (88) 431-070
Balatonlelle, **HONDA Kenéz,** Vágóhíd u. 1. Tel.: (20) 921-3951
Békéscsaba, **Duo-Silver Kft.,** Szarvasi út 13. Tel.: (66) 440-505
Debrecen, **Gold Motor No. 1,** Irinyi u 20. Tel.: (52) 455-300
Ercsi, **HONDA Ercsi,** Rákóczi u. 44. Tel.: (60) 391-238
Győr, **Flick Kft.,** Baross G. u. 63. Tel.: (30) 947-3597
Jászberény, **HONDA Fedor,** Nagykátai u. 29. Tel.: (57) 415-150
Kaposvár, **HONDA Lucz,** Dombóvári út. 2. Tel.: (82) 428-934
Kecskemét, **HONDA Csernák,** István kir. krt. 23/k. Tel.: (60) 389-397
Körmend, **HONDA Stojcsics,** Felszabadulás u. 17. Tel.: (94) 412-791
Miskolc, **HONDA Intőr,** Sajó u. 5. Tel.: (46) 343-045
Nagykanizsa, **HONDA Kanizsa,** Báthory u. 2. Tel.: (93) 326-561
Nyíregyháza, **Új-Napkelet Kft.,** Hatzel tér 10. Tel.: (42) 460-107
Pécs, **Ste-Ba Kft.,** Rácváros u. 68. Tel.: (72) 251-806
Salgótarján, **HONDA Maruzs,** Rákóczi út 135/a. Tel.: (32) 441-666
Sopron, **Weiszböck Autó Kft.,** Győri u. 17. Tel.: (99) 329-519
Szeged, **HONDA Metcar,** Algyői út 147. Tel.: (62) 490-412
Székesfehérvár, **HONDA Pallagi,** Budai út 312. Tel.: (22) 301-434
Szigetszentmiklós-Lakihegy, **Körgyűrű M0 Kft.,** II. Rákóczi F. út 30. Tel.: (24) 450-332
Szolnok, **HONDA Hirt,** Pipacs út 4. Tel.: (56) 411-600
Szombathely, **HONDA Bagi,** Rumi út 237. Tel.: (94) 323-674
Tamási, **HONDA Gréta,** Vasút u.1-3. Tel.: (74) 472 473
Tatabánya, **HONDA Száraz,** Alkotmány út 58. Tel.: (34) 313-370
Vác, **HONDA Pajor,** Derecske dűlő 203. Tel.: (27) 304-534
Veszprém, **HONDA Sommer,** Budapesti út 72. Tel.: (88) 425-176
Zalaegerszeg, **HONDA Zalaegerszeg,** Zrínyi M. u. 99. Tel.: (92) 320-028

HONDA HUNGARY Kft. 2040 Budaörs, Törökbálinti út 25/b **Tel.: (23) 506-406**

HONDA
Az Ember, a gép előtt

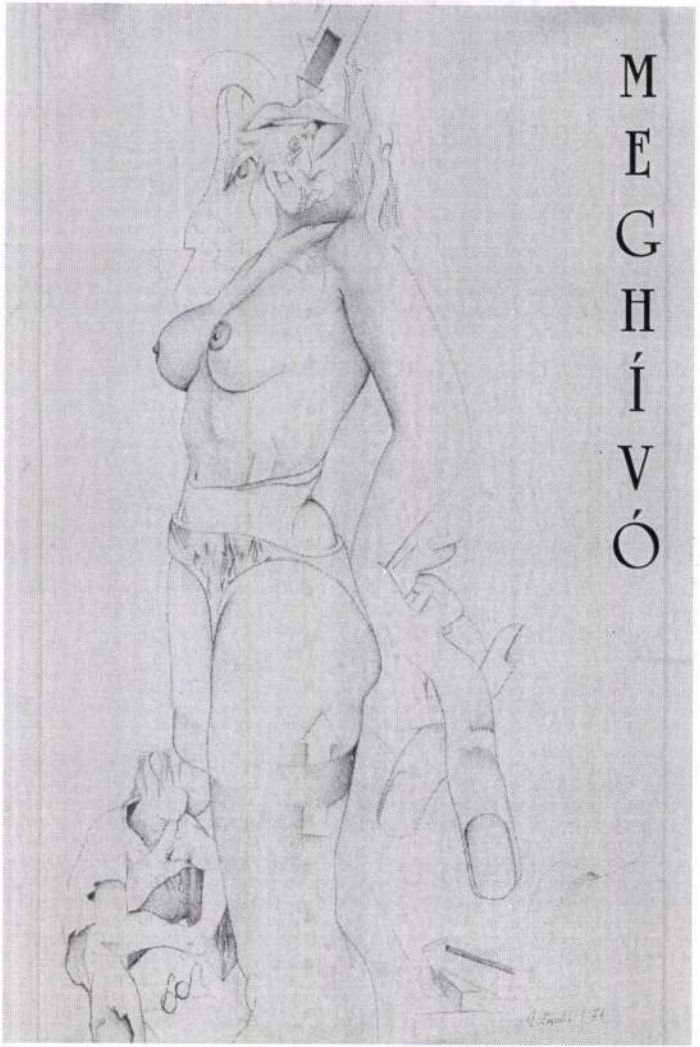

MEGHÍVÓ

Szeretettel meghívjuk

EROTIKA

c.kiállításunkra

megtekinthetõ '97. ápr. 30.-ig

HOME GALÉRIA

Bp.,II.Csévi út 7/b Tel.: 393-1033

Nyitva: H-P: 10-18-ig
Szo.,Va.,:10-15-ig

TÖRÖK LÁSZLÓ

Kiállító művészek

Almási Gertrúd
Bada Tibor
Bukta Imre
Deim Pál
Fried Pál
Ilosvai Varga István
Kiss Ilona
Fe Lugossy László
Milorad Krstic
Nádler István
Nagy Gábor
Cs.V.Németh Miklós
Palotás József
Patkó Károly
~~Rippl Rónai József~~
Schönberger Armand
Sváby Lajos
Szabó Beáta
Szántó Piroska
Szírtes János
Tácsik János
Török László
Újházi Péter
Wahorn András
ef Zámbó István
Zsakó István

A kiállítást a Nemzeti Kulturális Alap Fotóművészeti Kollégiuma, a TÉR Nyomdai és Grafikai Stúdió – Pécs, a VIVA Media Holding, a Bornus Kft. Pécs és az MTI Foto Kft. támogatta.

A kiállítás 1998. május 17-ig tekinthető meg hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

A Budapest Galéria tisztelettel meghívja Önt

TÖRÖK LÁSZLÓ

Balázs Béla-díjas fotóművész

Huszonöt év

c. kiállításának megnyitójára

1998. április 22-én (szerda) 17 órakor
a Budapest Galéria Kiállítóházába (Budapest III., Lajos utca 158.).

Megnyitja
ZALÁN TIBOR
költő

Közreműködik
SÁRY LÁSZLÓ és NAGY ZOLTÁN

lőle?

hogy ha hasonló szellemben terelgetnék az ifjakat az iskolákban is a műfaj felé, nem kellene attól reszketni, hogy nem lesz, aki továbbviszi a tüzet. Miután a Honvéd együttes szólistái, Vujicsicsék és a többiek szétverték a színpadot, újabb ismerkedési lehetőség kínálkozott, ezúttal a pincékben. A túlélők a továbbiakban hozzáláthattak a népzene, a kézművesség és az építészeti emlékek tanulmányozásához, megtekinthettek falvédő-, tetoválás-, falfirka- és országúti haláljel-gyűjteményt, a végén pedig meghallgathatták, hogy mit gondol minderről a köztársasági elnök.

Úgy tűnik tehát, hogy a nép, a megfoghatatlan és istenadta létezik, kultúrája virágzik, új irányokba is lendül, és az is kiderült, hogy a népet tökéletesen hidegen hagyja, ha üvöltöznek a nevében, ellenben élni akar, és barátkozni, akivel csak lehet.

nyhák

rokkal, kamra, miegymás. Bárhol előfordulhat egy-egy darab nagyszü leink ma is használatos holmijai közül. A konyha az idők folyamán egyre inkább zsugorodó tendenciát mutat. Megtépázza szerepét az üzemi étkezde, a konzervek, a fura alaprajzú leválasztott lakásokbeli elhelyezkedése. De a legkisebb konyha a hetvenes évek lakótelepi lakásaiban lelhető fel. A beépített bútorok ellenére is családcsak két részletben és lével fér be.

A kanyarban a konyhai eszközök evolúciója követhető nyomon, palackok, terítékek, konyhagépek, sőt konyhai irodalom. A célegyenes végén meg ott az terebélyes űrkonyha, gondolom, idővel rugalmas falakat is nak hozzá. Október 31-ig még et gusztálni.

-v-

Két part között

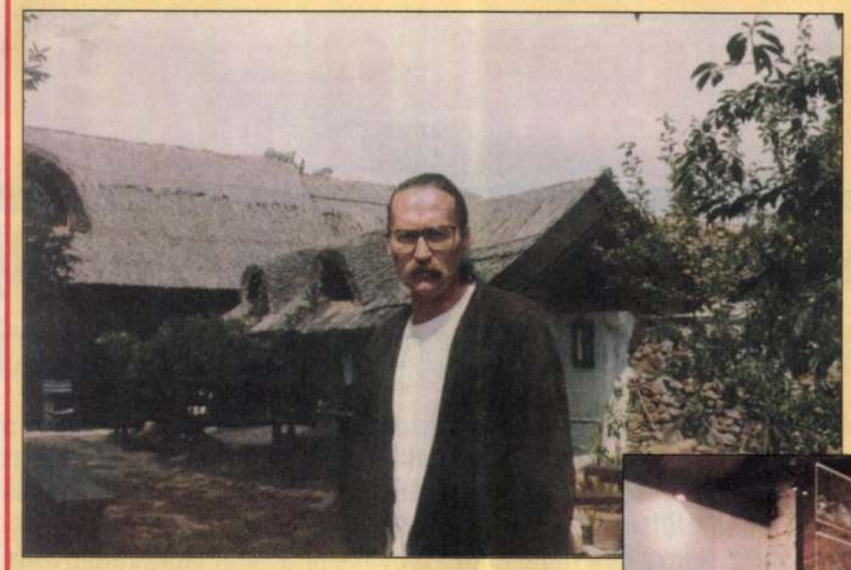

Fotó: TÖRÖK ÉVI

Török László fotóművész nyaranta a Káli-medencében tartózkodik. Nyaral, dolgozik, épít, a Pajta Galéria tulajdonosa, sört csapol, panziót vezet, és a Káli Olimpia egyik szervezője. Él.

• Hogyan kerültél a Káli-medencébe?

– 1984-ben, egy kellemes őszi napon vetődtem el Salföldre. A falu üres volt, és Bölcskei Laci szomszédom mutatott egy házat, amibe azonnal beleszerettünk. Nem volt nehéz: a feleségem és én is falun nevelkedtünk, innen a vonzódás.

• Mikor döntötted el, hogy a nyaralás mellett galériát is nyitsz?

– Éveken át tartott a ház felújítása, aztán amikor 1990-ben megszűnt a Váci utcai galéria, úgy gondoltam, hogy egy kifejezetten műkereskedői galériának azért léteznie kell az országban, és megcsináltam itt, a pajtában. Az első kiállítást Galántai György nyitotta meg 1991-ben, az volt a Denver 2, ezt követte tavaly nyáron az XL-fotográfiák, az idei pedig a Helyzetkép címet viseli.

• Hogyan válogatsz?

– A falakon úgynevezett kísérleti, experimentális fotósok képei lógnak, az azonos gondolkodás határozza meg az alkotói gárdát.

• Láthatóan jól érzed magad közöttük.

– Igen, de ez a salföldi lét azért meglehetősen ambivalens helyzet. Még ebben a két és fél hónapban is, amit egy évben itt töltök, érezhető a főváros jelenléte, és hiába meghatározó számomra a falusi környezet, nem igazán tudom feloldani ezt a feszültséget, hiába próbálkozom.

• Az újabb munkáidon érezhető már, hogy ha csak szezonálisan is, de „vidéki ember" lettél?

– Ezt a fajta világot eddig még nem sikerült beemelni a képeimbe. Erre is gondoltam az előbb, amikor a feszültséget emlegettem, ez alkotói szempontból is megvan. Gondolkodom, hogy miként tudnám beépíteni a munkáimba a helyet, de én nagyon aprólékos pasas vagyok, például minden fotó előtt lerajzolom a dolgot. Olyan területét választottam a fotográfiának, amely nagyon zárt képi világ.

• Erősen kötődsz a városi és a népi kultúrához is. Nincsenek identitászavaraid?

– Egyáltalán nincsenek. Egyik sem élvez nálam prioritást, hiszen a kettő együtt egy új minőséget jelent.

• Amikor megint szekértáborok alakultak? Van, aki zsidózik, van, aki bőgatyásozik...

– Engem ez borzasztóan idegesít, és sajnos ez jellemző a művészeti életre is. Elszomorít, hogy igenre-nemre redukálva mennek a folyamatok, mert az rendben van, hogy egy folyónak két partja van, de azért a folyó a lényeg.

• Híres vagy, az emberek még nem ismernek fel a villamoson, mert a fotósoknak nálunk jó esetben is csak a képeit jegyzik meg. A Család című képedre gondolok, ami azért elég rendesen beivódott a köztudatba.

– Az a kép véglegesítette a kapcsolatomat a fotózással, és meg is határozta azt a vonalat, amit gondoltam. 72-ben készült, ebben a kontextusban kell figyelni.

• De ma már nem az esetleges frivolitása érdekes, egyszerűen szép, és mindenkinek mást jelent.

– Akkor jó egy munka, ha több jelentése van. Elkészült, lezártam vele a kapcsolatomat, mehet a maga útján. Ami szerintem fontos volt, az az, hogy determinált egy lehetséges utat, amiről azóta sem mondtam le.

Hegyi Hill Zoltán

Többnyire próbáltam magam visszafogni az aktuális divathullámoktól, ha nem is mindig sikerült. Sok költő barátom volt mindig, ez sokat segített, a gondolat volt az, amit átvittem a fotóba, a verbális jelleg számomra meghatározó.

A pénz lesz-e az úr a vá

A tévé és a rádió egyeztet • Ismét eljön a sárdobálás ideje? • Esélyegyenlőség – kinek hogy

TÖRÖK László

Most még kulturáltan viselkednek a pártok, a politikusok egymással, ha a kampány szóba kerül. A pesszimistábbak viszont hangoztatják, hogy nincs messze már a sárdobálás ideje. A legborúlátóbbak pedig fölöslegesnek tartják az MSZP erőfeszítéseit, hogy a pártok maguk készítsék el a kortes-kedés etikáját. A tévé és a rádió mint a „jövőbe látó" már előre retteg a választás előtti időszaktól, s ezért keresi meg a pártokat. Feledi Péter, a TV hírigazgatója még arról is kikérte a politikusok véleményét, hogy az ötvenes évek slágerfilmeit vetítő „Csak nézünk, mint a moziban" című sorozatot folytathatják-e, hiszen azok a filmek azt sugallják a nézőnek, hogy akkor bezzeg milyen szép volt az élet...

Fodor István,

a függetlenek frakcióvezetője:

– A kampánymorál nem kódex, hanem habitus, mentalitás, stílus kérdése, s ha a pártok közötti megállapodást valaki nem tartja be, az vessen magára, azt *a választó minősíti.* Én fontosnak tartom, hogy olcsó, s éppen ezért rövidebb legyen a

kampány. Az országos listát állító pártok egyformán jussanak műsoridőhöz. A fizetett hirdetéseknél pedig az önkorlátozást javasolnám, mert nem azon múlik a választás eredménye, hogy mire ébred a polgár, hanem hogy mennyire eltalált az a reklám. Én az egész *választást előre hoznám.* Az új kormánynak új költségvetést kell csinálnia, méghozzá olyankor, hogy annak tárgyalására *maradjon elegendő idő.* Az új kabinet október előtt nem tud az Antall csapat helyére ülni. Ezért a mai kormánynak a költségvetés megalkotásával be kellene fejeznie ténykedését.

• A független jelöltek is kaphatnak lehetőséget a bemutatkozásra?

– Nekik a helyi médiában kell meg. Először is az országos listát állító pártok programjának ismertetése a rádióban és a tévében arányosan, azonos terjedelemben. Másodszor a politikai hirdetések maximálva legyenek, továbbá a kampánycsend előtti két napon 3-5 perces, pártszerkesztésű műsorokat sugározzon a TV és a Rádió. Harmadszor: a jelöltek bemutatót sorozatot, mondjuk „Választó" címmel. Lehetne vitaesteket rendezni bizonyos témákban a Kossuth Klubban, közönség előtt. Ennek „Visszaszámlálás" a munkacíme, és tetszik a pártoknak. Eddig egyedül a MDF ragaszkodik a program teljes, szerkesztés nélkül sugárzásához. A kampányról természetesen hírt adnak a krónikák, s foglalkozik vele a több mint húsz, profiljába vágó műsor, például a 168 óra vagy az Economix. Egyébként azt tartanám igazán jónak, ha nemcsak a pártok vinnék végig európai stílusban a választási küzdelmet, hanem a sajtó is.

(tóth)

P. Szabó József,

a Kossuth adó főszerkesztője:

– A rádió júniusban kidolgozta elképzeléseit a választási előkészületekről, s a benne javasolt etikai kódexszel eljuttattuk a pártokhoz. Mostanában ülünk le velük, előbb külön-külön, majd az összessel együtt. Remélhetőleg októberben összeáll a műsorrend, s csak akkor látjuk majd a várható kiadásokat. A bevétel sem kiszámítható. Egyperces politikai hirdetés tarifája ma a hallgatottságtól függően 18 ezertől százhúsz ezerig terjed, jövőre mérsékelt áremelés lesz. Direkt választási műsort egyébként csak a Kossuth adó sugároz. Ajánlottunk a pártoknak egy körülbelül hatvanperces programbemu-

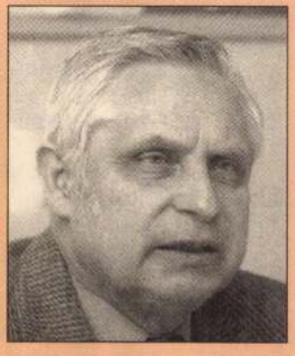

időt biztosítani, ott, ahol ilyen van.

Sz. Zs.

Szekeres Imre,

az MSZP alelnöke:

– Amikor a televízió kezdeményezett, akkorra nekünk már konkrét elképzeléseink voltak a kampány időszaka alatt a médiában megjelenő pártműsorokról. Öt témakört határoztunk tása az elektronikus médiában, illetve az MTI egy alkalommal a sajtónak küldje el a jelöltek listáját. Negyedszer: a megjelölt három-három nagygyűlésről, rendezvényről tudósítsanak az újságírók, míg a többiről kiegyensúlyozottan hír formájában emlékezzenek meg. Ötödször: a választás napján azonos terjedelemben tudósítsanak a riporterek a pártok székházából, és a hivatalos adatokról számoljanak be. Javasoljuk, hogy alakuljon egy *választási koordinációs bizottság,* amelybe a pártok egy-egy főt delegáljanak, akik a *megállapodást megkötik a sajtóval.* Sőt, a bizottság arról is dönthessen, mi az, ami adásba kerülhet.

• Ez már a sajtószabadság megsértése.

– A világon mindenhol ilyen norma szerint szabályozzák a kampány idején a médiát. *Más garanciát nem tudunk elképzelni.*

Sz. Zs.

Torgyán József,

az FKGP elnöke:

– Feledyék tisztességes alapállásból kezdeményezték a tárgyalást. Figyelembe véve az erőviszonyokat, először a parlamenti pártok, majd a „kívülállók" is bekapcsolódhatnak az egyeztetésbe, amelynek a jelöltállítás legyen a mércéje. A két kormányzópárt eleve előnyt élvez most és a kampány idején.

• Tudatosan nem említette a 36-okat?

– A Böröcz vezette csoport nem párt, csak akkor jelenhetnének meg a tévében, ha addigra párttá alakulnának. Ha nem, akkor az MDF ossza meg velük a műsoridejét!

• Kell-e szabályozni a fizetett hirdetéseket?

– Mindenképpen meg kell határozni egy limitet. A hatalom kezében a média egy része. Nem véletlen, hogy a független kisgazdáknak mindössze egyszer sikerült hirdetést elhelyezniük a magyar sajtóban, ahhoz is mindent meg kellett mozgatni.

Sz. Zs.

Dr. Varga László,

a KDNP elnökhelyettese:

– A párt elnöksége hivatalosan még nem foglalkozott a dologgal, de annyit mondhatok, hogy az egyenlőség elvi alapján állunk. Függetlenül attól, hogy ki melyik oldalán ül a Háznak. Másrészt kellő teret kell adni azoknak, akik tagjai a parlamentnek, de *leváltak egykori „anyapártjuktól".*

• Mi a helyzet azokkal a pártokkal, amelyek jelenleg nem országgyűlésiek?

– Akik indultak az előző választásokon, s a voksoknak több mint három százaléká megszerezték, szerintem a parlamentiekhez képest kapjana *részidőt* a tévében és a rádió ban. Az 1-3 százalék közöttie még ennél is kevesebbet, a egy százalékon aluliak pedi semennyit. Legföljebb össz sen egy percet a bemutatk zásra csakúgy, mint azok, ak 1990-ben nem szerepeltek kampányban.

• Amit hallok, mintha

NEOLATIN Nyelvstúdió
A Neolatin Nyelvstúdió francia, olasz, spanyol nyelvtanfolyamokat indít. Nyelvvizsga-előkészítők, felvételi előkészítők is.
Beiratkozás és szintfelmérés: Bp. 1145 Thököly út 135. Telefon: 1635-289

Balerina tornaruhák
Óriási választék
Bp. 1056 Irányi u. 12.
1073 Teréz krt. 18.
T: 1372-544
10 h – 18 h-ig.

A kiállítást a Nemzeti Kulturális Alap Fotóművészeti Kollégiuma, a TÉR Nyomdai és Grafikai Stúdió — Pécs, a VIVA Media Holding, a Bornus Kft. Pécs és az MTI Foto Kft. támogatta.

A kiállítás 1998. május 17-ig tekinthető meg hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

A Budapest Galéria tisztelettel meghívja Önt

TÖRÖK LÁSZLÓ

Balázs Béla-díjas fotóművész

Huszonöt év

c. kiállításának megnyitójára

1998. április 22-én (szerda) 17 órakor
a Budapest Galéria Kiállítóházába (Budapest III., Lajos utca 158.).

Megnyitja
ZALÁN TIBOR
költő

Közreműködik
SÁRY LÁSZLÓ és NAGY ZOLTÁN

TÖRÖK LÁSZLÓ

Az ülés helye:
MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
Felolvasó terem

(Bp. V. Roosevelt tér 9. I. em.)

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
FILOZÓFIAI ÉS TÖRTÉNETTUDOMÁNYOK OSZTÁLYA
meghívja Önt

a 2005. április 18-án, hétfőn 15 órakor kezdődő
ülésére, amelyen

TÖRÖK LÁSZLÓ
az MTA levelező tagja

Két világ között. Egyiptom és Núbia határvidéke az ókorban
címmel

székfoglaló előadást tart

TÖRÖK László

MEGHÍVÓ

26957 Akaprint

Építkezik a rebellis vármegye

Hild János 400 forintos tiszteletdíja – Rabok és a nemzet nagyjai

A pesti vármegyeháza az 1830-as években

Rebellis volt a pesti vármegye a reformkorban. A kossuthi, deáki gondolatot a vármegyeházán értették meg és karolták föl legelőször, s vitték a pozsonyi diétába. Kossuth betiltott Országgyűlési Tudósításait itt adták ki Törvényhatósági Tudósítások címen, a megyeháza közgyűlési termében hangzott el Kossuth szájából a megye táblabírójáról: Széchenyi a legnagyobb magyar. S Kossuth az, akit a képviselők – többek között Podmaniczky, Grassalkovich, Keglevics, Teleki, Szentkirályi, Klauzál – követükké választottak a pozsonyi diétába, hogy ő mondja el követeléseiket a felelős magyar kormányról, a népképviseletről, a közteherviselésről. Megfordult itt Arany, Petőfi, Jókai is, s itt szerkesztették Táncsics Mihály Munkások című újságját, s itt volt alispán Nyáry Pál, akinek sürgetésére akkor megépült a Nemzeti Színház.

A pesti vármegyeháza építéséről egy 1773-as rendelet intézkedett. Már régen törvény írta elő (1723-as törvény), hogy minden megyének – lehetőleg földrajzi középpontjába – megyeszékházat kell építenie, hogy ott ülésezzen a közgyűlés, a törvényszék, legyen börtöne és levéltára. Ekkoriban már Pest vármegye a birtokában lévő Irgalmasok – később Gránátos, ma Városház – utcai épületben ülésezett, s ebben az évben kértek engedélyt renoválására, a tetőszerkezet fölújítására, s kisebb bővítésre. A helytartótanács azonban részletesebb tervet kért, amit a megye el is készített, a válasz, az engedély azonban soha nem érkezett meg. Így engedély nélkül kezdtek a tervezettnél nagyobb szabású építkezésbe az 1800-as évek elején.

A pesti vármegyeházáról Tőth Antal írt alapos és olvasmányos könyvet, amelyet még 1990-ben a Pest Megyei Tanács adott ki. Az épület történetéről, életéről jórészt egyetlen kiadvány szerzője az országos levéltárban őrzött építési tervek alapján írja, hogy a vármegye régi székháza nagy kiterjedésű, U alakú épület volt, a telek nyugati részén állt a főépület, s a szárnyépületek teljes hosszában nyúltak végig. A tervekben Mayerhoffer János egy nagyobb termet – valószínűleg ez lett volna a közgyűlés helye – s új épületszárnyat tervezett. Ezek a tervek tehát nem valósultak meg, s a Gránátos utcai, hosszan elnyúló, egyemeletes, dísztelen épület, a szabálytalan ritmusú ablaksorral, hatalmas, kőkeretes kapuval 1838-ig szolgálta a vármegyét. Udvarában az 1800-as évek elején megépítették a közgyűlési termet, a kápolnát, s a szárnyépületek helyére új, háromemeletes szárnyakat emeltek. A hátsó gazdasági épületek helyére az 1820-as években új, elegáns lakószárnyat húztak föl.

Akkoriban ugyanis elvárható volt, hogy a tisztviselők mindig kéznél legyenek, s a legegyszerűbb módnak az kínálkozott, ha mindjárt itt is laktak. A főjegyző, az alispán, a hivatalnokok családostul kellemes, tágas lakásokban kaptak helyet, s ahol ma a levéltári dolgozószobák vannak, küldöttségi vendégszállás volt, amelyet többek között Kölcsey is igénybe vett. A fogadóórák rendje a kiegyezésnek köszönhető, de a lakásokat az 1920-as évekig, mint szolgálati juttatást, fönntartották a tisztviselőknek. A bővítések csak a megyeháza főépületét hagyták érintetlenül, s ennek dísztelenségét már röstellték a nemesek, de szándékukat csak az 1838-as árvízi pusztítás kárainak rendbehozatala után tudták valóra váltani.

A belső épületek bővítésének két fő oka volt. Az egyik, hogy II. József 1785. június elsejével összevonta Pest vármegyét Heves, Nógrád, Borsod és Fejér megyével, valamint hozzácsatolta a Jász-Nagykun területeket. A megnövekedett hivatalnoki létszámnak s ügyeknek több hely kellett. A másik a Codex Josephina volt, amely eltörölte a halálbüntetést. Így a vármegyeháza börtönudvarán megszűntek az akasztások, ám több rabot kellett elhelyezniük. Jung József építőmester, akit a vármegyeháza állagfölmérésével bíztak meg, így ír az 1785-ös börtönállapotokról: A cellák vigasztalanul sötétek, levegőtlenek, a betegségek melegágyát képező nedvesség és bűz hatja át. A börtönbe kútszerű nyíláson át lehet lejutni, illetve bármit beadni, eltávolítani. Az építési bizottság e szakvélemény alapján a fölújítás helyett új szárny építését javasolja, amely azonban több áttervezés után sem valósult meg. A priccsek vasgerendáinak tartólyukai még ma is megvannak a vakolat alatt. A tervek, az építkezési igény végül a XVIII. században formálódnak egységessé, s végül a XIX. század elején, a reformkorban valósulnak meg.

A mai megyeháza háromtagú együttesét három építész, Hild János, Hofrichter József és ifjabb Zitterbarth Mátyás főművének tekinti Tőth Antal. A középső, középkori eredetű, többször toldozott, átépített épületet tervezte és építette Hild János 1804–11 között. Hogy miért éppen az akkoriban a pályája csúcsán álló, közkedvelt, erősen foglalkoztatott építőmestert választották, arra Tőth Antal nem talált írásos anyagot, de valószínűnek tűnik, hogy a vármegye igényeinek és elképzeléseinek megfelelő impozáns épülethez őt találták a leginkább megfelelőnek. A helytartótanácshoz fölterjesztett elképzelésekben nemcsak az általuk előírt funkciókhoz – a meggyarapodott hivatali apparátus, a több rab elhelyezéséhez, a „Leveles Tárház" halaszthatatlan fölújításához – keresték az építészeti megoldást, hanem a rendek tevékenységi színteréhez, méltó külsejéhez is. Az építkezést, amellett, hogy a közép- és kisnemeseknek ebben az időben megerősödött az anyagi helyzetük, valószínűleg az 1795-ben vármegyei főispánná kinevezett József nádor is támogatta. Hild a vármegye teljes bizalmát élvezte, a tervet funkcionálisan is, esztétikailag is teljes mértékben elfogadták, semmi változtatást nem kértek. Kikötésük csak annyi volt, hogy először a tömlöc és a levéltár készüljön el. A tervek elfogadása után egy hónappal a közgyűlés négyszáz forint tiszteletdíjat szavazott meg Hild Jánosnak, akivel ezután szerződést kötöttek a kivitelezésre is. 1805. augusztus 4-én József nádor helyezte el az alapkövet, mellé az emlékiratokat, s az abban az évben vert arany-, ezüst- és rézpénzeket. Azóta ebben az épületben senki nem mondja komolyan, hogy a megyeházának nincsenek aranytartalékai.

Akkoriban ugyanis elvárható volt, hogy a tisztviselők mindig kéznél legyenek, s a legegyszerűbb módnak az kínálkozott, ha mindjárt itt is laktak.

Az építkezés kezdetben gyorsan haladt. Később azonban a helytartótanács – ha nem is gátolta, de – jócskán akadályozta a munkálatokat. A vármegye még 1804-ben fölterjesztette az engedélykérelmet, de csak 1808-ban, többszöri sürgetésre érkezett válasz. Az elgondolások, a tervek fölülvizsgálatát, épületrészek elhagyását kérték. Többek között előírták, hogy kevesebb hivatali lakás épüljön, kifogásolták a kisebb és a nagyobb „gyűlési palotát", a levéltárat és a fegyvertárat. Hogy az észrevételeknek foganatjuk is legyen, delegáltak egy személyt, aki a helytartótanács igényeit tartotta volna szem előtt. Legfőképpen azt, hogy ne épüljön „gyűlési palota", amely a vármegyei demokráciát megtestesítő közgyűlésnek méltó színtere, mert ott az összegyűlt nemesekben megsokszorozódhat az erő, s ez rebellióhoz vezethet. Az épületek nagy része pedig ekkor már állt, az építkezés a vármegye házi kasszájából folyt, a közgyűlés így csak annyit határozott, hogy József nádornak, a királyi helytartónak és a vármegyei főispánnak – a helytartótanács elleni védekezésül – szállást rendeznek be az új falak között. Hild János megépítette a barokk stílusú gyűlési palotát, amelynek alaprajzához a ráckevei Savoyai-kastély díszterme hasonlít leginkább, a részletekben pedig a helytartótanács várbeli díszteremével rokon. Hildnek figyelembe kellett vennie a meglévő épületeket, az U alakot a Városház és a Semmelweis utca között, s ezért a gyűlési palotát a rendelkezésére álló szabad udvarban – a Városház utcára néző szerény, dísztelen főépület tengelyében építette. Ezt az elrendezést a kápolnával zárta le, s a hosszanti épületet a telek két oldalán szárnyépületekkel fogta közre, majd a két épületet keresztszárnyakkal kötötte össze.

Hild János 1811-ben váratlanul meghalt, és az aktuális nagy devalváció miatt hosszú évekre leállt az építkezés. A főépületet 1838 és 1842 között építi újjá ifjabb Zitterbarth Mátyás, neki köszönhetjük mai formáját, de a szerénytelenebb főépületből még elragadóbb volt a belső épületek impozáns látványa. Kazinczy Ferenc 1828–29 telén itt szállt meg a megyei aljegyzőnél, Szemere Pálnál, és így ír a közgyűlési teremről: „szebb és nagyobb gyűlési palota a hazában nincs: hossza tizenegy öl, szélessége hét, galéria futja körül a négy falat. A nagy festések ékesítik." Tőth Antal pedig azt írja könyvében: ez az egyetlen Hild alkotta enteriőr, amely a legkevésbé változott meg felépítése óta, jóllehet az új, beépített berendezés zavarólag hat benne. Talán ez volt az oka, hogy az 1950-es évek után elhaltak, s máig nem éledtek újjá a korábbi nevezetes megyebálok. Az épület tehát a Városház utcai rész elkészültével még mindig nem volt egészen befejezve, hiszen Hild János halála után tető nélkül maradt néhány épületrész, s még hiányzott a hivatalnoki lakásokat befogadó Újvilág (Semmelweis) utcai épület. Ráadásul szűknek bizonyult a hivatali szobák sora is, de ekkor már végleges formáját mutatta a vármegyeháza. A vármegyének ezzel a harmonikus épülettel olyan székháza lett, amely méltó volt a reformkori törekvésekhez, s ahogy Tőth Antal fogalmaz: építésének ideje egyben virágkorának az ideje is volt. Falai között „Pest megyének gyakran kis diétát képzett közgyűlésein az egész ország életét befolyásoló események történtek, nagy ügyek dőltek el, és országos jelentőségű intézmények alapjait rakták le". Ezáltal maga a pesti megyeháza országos intézménnyé, a nemzeti közvélemény szószékévé vált, s erről még mai is olvasható emléktábla a díszudvar falán.

J. A.

ANNO 1863

Az „Arany sas" 30 szükölködőt lát el

„Pestet mindnyájan szépnek, nagyszerűnek kívánjuk látni, sokan, meglehet kérkedésből, legtöbben kétségtelenül azon meggyőződésből, hogy nagy, nemzeti szellemtől átlehelt főváros a közügyekre is üdvös befolyást gyakorol – írta a Koszorú június–augusztusi számában Pesty Frigyes. – Ennek bizonyságát naponként tapasztaljuk. Mit jelentene különben, hogy szorosan csak Pestet illető, tiszta lokális érdekekért, ha a főváros eszményesítése képezi a háttért, a haza legtávolabbi fia is buzog? A budai népszínház ügye, az alagút célszerű stílje, a zuglígeti vasút, a nyaralók szaporodása, a hegyek közti erdők pusztítása ellen való intézkedések, az omlópartú és vendégriasztó Margitsziget felkarolása, a Dunapartok kitatarozása, az állatsereglet, valamely park szerzése, egy csinos magánpalota emelkedése, valami bazár megnyitása, sőt el merem mondani: egypár fa ültetése, egy kioszk, egy kút, egy pad felállítása, hol még nem volt, ez mind oly esemény, mely az ország minden zugában érdeket gerjeszt, azon lappangó gondolatnál fogva, hogy a magyar fővárosnak élénk lépésekkel kell megközelíteni eszményét... Konzerváljunk és építsünk!"

Tengernyi súlyos gond, nem egy tragédia nyomasztotta a fővárost. A Politikai Ujdonságok február 25-én hajókatasztrófáról adott hírt: „A dunagőzhajó-társulatot e hó 24-én reggel nagy szerencsétlenség érte. A »Kübek« nevet viselő 200 lóerejű vontató-gőzös Promontór közelében elsüllyedt. A bajt állitólag a katlan szétpattanása okozta. Megmenteni még eddig senkit sem lehetett." A következő lapszám részletesebb beszámolót adott: „A »Kübek« szétrobbanása alkalmával 7 emberélet esett áldozatul... A szerencsétlenek közől három a magyar életbiztosító társulatnál biztositva volt. A baleset oka némelyek szerint az volt, hogy a kormányos a kazán szelepét, nagyobb gőzerő kifejtése végett, lezárta; míg mások a kazánkő tetemes lerakodását vélik."

A részletes elemzéssel A Hon március 13-i száma szolgált: „Az alsó-ausztriai ipar-egyesület mult pénteki ülésében Burg udv. Tanácsos elősorolta ezen szerencsétlenség okait. Burg értesitése szerint a »Kübek« két kazánnal volt ellátva, melyek közül az egyik a Pestről elinduláskor a hengerekkel közlekedésbe hozatott, a másiknak csavar szelentyűjét azonban, mely a hengerekhez vezet, a gépész megfoghatatlan okból nem nyitá fel. Minthogy a gép a mondott körülmény folytán kevés gőzt nyert, s igy csak lassan haladhatott, a gépész azon hitben, hogy a gőz nem eléggé feszült, a biztonsági szelep-rostély lecsukta, majd pedig vassal rakatta be s végre egy fűtőt is ráültetett, ez a meleget ki nem állhatván, a hajó előrészébe ment, s a mint leszállt, a tulfeszitett kazán explodált. A borzasztó szerencsétlenség e szerint a gépész könnyelmüségéből eredt, ki a szigoru tilalom daczára, elzárta a biztonsági szelepet." Az országot sújtó ínség nyár végére a fővárost is elérte. A rászorultak megsegítésére nagyon sokan megmozdultak. Egyetlen újság, Az Ország Tükre egyetlen (szeptember 21-i) számában öt hír szólt a segítségnyújtás különféle formáiról: „Az inség ügyében alakult pestvárosi bizottmány elhatározta, hogy minden városrész számára albizottságokat alakit. E bizottmányba minden utczából 4 egyén fogadtatik be, kik a közbizalmat birják." – „A pesti jótékony nőegylet f. é. September 6-ától egész october 31-ig terjedő 8 hétre jelenleg létszámban álló 465 szegény számára, kik közül 34 uj, a többi pedig már előbb is részeltetett, 2685 ft 7 kr összeget utalványozott... Az egylet kötőintézetében jelenleg egyéb munkára nem képes 21 szegény talál foglalkozást és keresetet." – „A nemzeti kör 200 frtot szavazott meg az inségeseknek." – „A »Vadászkürt«, »Arany sas« és »Angol királynő« pesti vendéglők bérlői naponkint több (az »Arany sas« 30) szükölködőt látnak el ebéddel." – „A népszinházban f. hó 23-án orvosnövendékek és a kath. legényegylet tagjai jótékony czélra előadást rendeznek."

Szakszerű – mellesleg: sok részletében lírai szépségű – tanulmányt írt Budapest tölgyeiről a Magyar Akademiai Értesítő IV. kötetébe Dorner József: „A Szép Juhászné vezető út melletti kertekben álló tölgyek a Quercus pubescenshez [molyhos tölgy vagy magyal] tartoznak, távolról feltünnek feketés göcsörtös kérgük által. Gyakran eltörpülve is találni. Végre később is virágzik, mint a Q. sessiflora [kocsánytalan tölgy], kevésbé fanyar gyümölcse pedig hamarabb érik. Fája sokkal jobban ég, több parazsat ád, s azért leginkább tüzelésre használják, mint a cserfát, melylyel keverve hozatik a pesti fapiaczra ugyanezen név alatt... A Quercus pedunculata [mocsártölgy] valamennyi tölgyek közt a legérdekesebb, s ugy látszik, hogy a legelterjedtebb is... Vidékünkön, jelesen Pest és Nógrád megyékben, rendesen az erdők szélén terem, vagy egyenkint elszórva... A budai hegyekben nagyon el van szórva, csak itt-ott találni egyes példányokban, mint a Szép Juhászné körül, hol a vendéglő udvarán egy terepély fa áll, melynek széles árnyékában vendégasztalok vannak elhelyezve. E fa nagy mennyiségben szállíttatik Franczia- és Angolországba, hol nagyobbrészt hajóépítésre használják. A nagy üzlet folytán a magánosok erdei már nagyon megritkultak, s a pesti bodnárok, kik nagyban dolgozzák fel e fát hordókra, attól kezdenek tartani, hogy a kamarai kincstár erdei is nem sokára kimerülnek."

D. Gy.

PÁRATLAN LEHETŐSÉG!

Öt *hónapon* keresztül a figyelem az *Opel Gombosra* szegeződik. Egy fantasztikus **hét**vége a tét, az **öt**éves *Opel Gombos* nagyszabású születésnapi akciójában. Minden **öt** gépkocsi *vásárló* között kisorsolásra kerül **egy** hosszú **hét**vége, amit a *várgesztesi villaparkban* tölthet el 1999. május 14-17-ig. Az igazán jó hangulathoz persze társaság is szükséges, de erről a nyertesnek kell gondoskodnia, hiszen rajta kívül *még* **hét** *embert* vihet magával!

OPEL Gombos

MÁRKAKERESKEDÉS ÉS SZERVIZ
1039 BUDAPEST, Szentendrei út 237. Tel.: 240-3700, Fax: 388-8325
http://www.gombos.hu e-mail: opel@gombos.hu

Üres betonteknő csúfítja a Vigadó teret

Hat éve húzódik a világörökséghez tartozó tér rendbetétele, a díszkút felállítása

Budapest egyik legszebb részén, a Vigadó téren, a hajdani obeliszk helyén most egy hárommillió forintért kialakított úgynevezett alépítményi műtárgy áll, amely leginkább valami üres vasbeton homokozóra emlékeztet. Volna funkciója is – egy szökőkutat kellene tartania –, de ennek egyelőre nem képes eleget tenni, mivel a szakértők szerint minősége kritikán aluli.

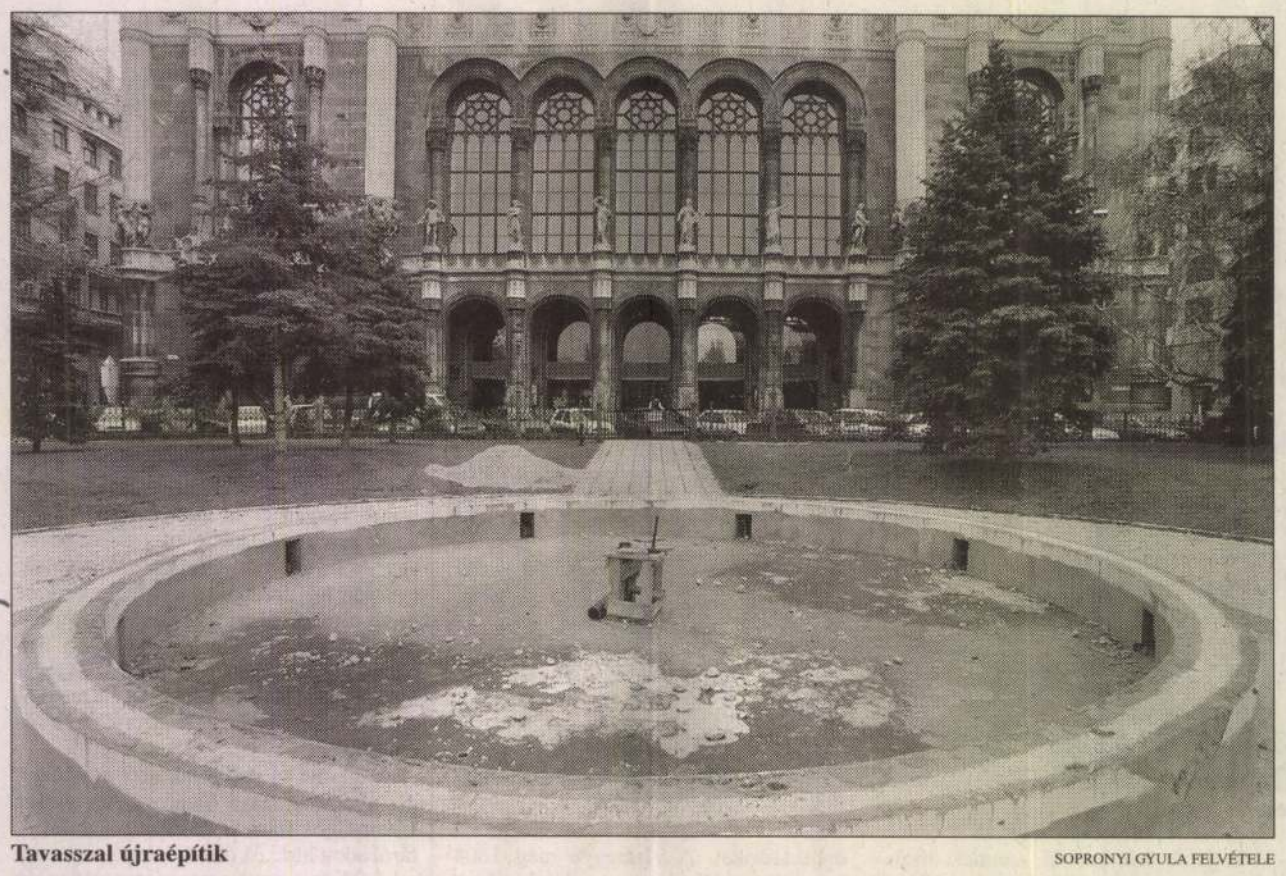

Tavasszal újraépítik

SOPRONYI GYULA FELVÉTELE

A budapesti Vigadó tér a világörökség része, kiemelt közterület. Rekonstrukciója 1993 óta húzódik, mára egy szökőkút alépítményéig jutottak el tervezők, beruházók és kivitelezők. Az alábbiakban annak próbáltunk utánajárni: mi minden történt az elmúlt hét év alatt.

Tervek itt és ott

1992-ben a fővárosi önkormányzat település- és értékvédelmi ügyosztálya tanulmánytervet rendelt meg *Török Péter* és *Fazakas Gábor* kert- és tájépítészektől, akik a tervben szorgalmazták, hogy Senynyei Károly Ürgeöntő című szobra kerüljön vissza eredeti helyére. Egy évvel később a kiviteli tervet is elkészítették az építészek. A Vigadó tér rekonstrukciójára a Fővárosi Kertészeti (Főkert) Rt. (akkor még vállalat) is előállt egy tervvel. Törökék 1993. július 21-én, a Főkert tervezői július 27-én mutatták be munkájukat a Fővárosi Közgyűlés tervtanácsának, amely végül az előbbiekét fogadta el. Ezt az V. kerület, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal, a Képző- és Iparművészeti Lektorátus, valamint a Budapest Galéria is zsűrizte és támogatta.

A terv megvalósítása azonban három évig váratott magára. Részben azért, mert kezdetben az V. kerületi önkormányzat nem adta ki az építési engedélyt, ugyanis mélygarázst terveztek a területre. Török Péter azt mondja, három év elteltével újra megbízták, hogy készítsen el egy, immár redukált és szegényesebb munkát. Így elmaradtak a kerti padok, az eredetileg tervezett fasor és a két ivókút, amelyet a Vízművek Rt. szponzorált volna.

Eddig világos és tiszta a történet. *Kocsis László,* a Fővárosi Kertészeti Részvénytársaság vezérigazgatója azonban állítja, hogy a Főkert Rt. is kapott egy felkérést, hogy készítsen rekonstrukciós tervet, olyat, amely tartalmazza a Sennyei-szobor felállítását, a medencét, a környezet rendbetételét, valamint a burkolat és a zöldfelület helyreállítását. Ám mindez nem kerülhet többe 14 millió forintnál, mivel a Fővárosi Közgyűlés ekkora összeget hagyott jóvá az obeliszk helyének rendezésére. Azt mondja, közben megjelent a másik terv is, amelyről nem illetékes nyilatkozni.

Nyilatkozik viszont *Bubla Gyula,* a fővárosi önkormányzat városüzemeltetési bizottságának elnöke:

– Úgy tudom, eredetileg a Főkert Rt. kapott megbízást, ehhez képest megjelent Törökék terve, és tény, hogy azt nagyon sokan pártfogolták, noha nem állt mögötte pénzügyi fedezet. Tény az is, hogy főváros 14 millió forintot adott a terület rendbehozatalára. Azóta futunk a pénzünk után, próbáljuk ezt a tervet és a költségeket valamiféle összhangba hozni. Eddig meglehetősen sikertelenül. Sokszor elmondtam már, hogy több lépcsőben, szakaszosan szeretnénk a pénzt biztosítani, de csak akkor lehet ezt megvalósítani, ha a tervező e tekintetben segítőkész.

Az előkészítés során az ellenérdekelt felek mégiscsak közös munkára kényszerültek, mert míg Törökéket a tervezéssel bízták meg, a kivitelezésre a Főkert Rt.-vel kötött szerződést a környezetvédelmi ügyosztály. 14 millió forintból a bontási, illetve az alépítményi munkák 1998-ra jól-rosszul megvalósultak.

Hogy miért csak 1998-ra? Végezzünk egy rövid számvetést. A Fővárosi Közgyűlés 1993-ban a Vigadó tér kivitelezésére megszavazott 18,9 milliót, ebből tervezési költségként felhasználtak 1,4 milliót. Ekkor azonban nem kezdődhettek meg a munkálatok a már említett mélygarázs-huzavona miatt. A pénzt tehát átcsoportosították. 1994 júniusában a Fővárosi Közgyűlés úgy döntött, hogy leveszi napirendről a Vigadó tér rendbetételének ügyét. 1994. május 31-én megérkezett az építési engedély az V. kerülettől. *Meleg Zoltán,* a főváros környezetvédelmi ügyosztályának akkori vezetője felhívta *Schneller István* akkori főpolgármesterhelyettes figyelmét, hogy a korábban tervezett mintegy 18 millió forint nem elegendő a Vigadó tér rekonstrukciójára, szükség van tehát szponzorokra is.

Amikor a munkák 1996 októberében megkezdődtek, csak a már említett 14 millió forint állt rendelkezésre. Ebből kellett (volna) a terveket elkészíteni (1,2 millió forint), a növényeket pótolni, az automata öntözőhálózatot odatelepíteni és a szobor tartószerkezetét elkészíteni. A kivitelezők azt mondják: a tervezettnél nagyobb betonalap elbontása, valamint a rossz idő miatt a munkálatok áthúzódtak 1997-re.

Silány munka

A Főkert Rt. és a tervezők tehát 1996-ban aláírták a szerződést a Török-féle terv kivitelezésére. Ebben benne foglaltatott, hogy Török Péter és társa a munka művészi színvonalának biztosítása érdekében tervezői művezetést végez majd. (Igaz, erre külön szerződést kellett volna kötni, ám ez nem történt meg.) Erre azért lett volna szükség, mert a Vigadó tér komplett rendezési terve – beleértve a szobrot, a szökőkutat, a sétateret és a világítást – szerzői joggal védett mű. Az alépítmény kivitelezésével a Főkert Rt. a Komplett 2000 Kft.-t bízta meg, a befejezés határideje 1997. március 31. A kivitelezés műszaki ellenőre *Kovács Zoltán, a* Főkert Rt. vállalkozási irodavezetője lett. A felek első osztályú minőségben állapodtak meg. A munka végeztével a Komplett 2000 Kft. ügyvezetője, *Milbich András* írt is egy négysoros nyilatkozatot: cége nevében kijelentette, hogy maradéktalanul betartották a tervben rögzítetteket.

A tervezők viszont állítják: egyetlen alkalommal sem szólhattak bele a munkába. Ennek ellenére végigkísérték az eseményeket, például azt, hogy a betonvasakat fél évig a szabadban ette a rozsda. Kilószám írtak levelet mindenféle hivatalnak, de választ nemigen kaptak. Kovács Zoltán – aki időközben a Főkert-csoport egyik cégének ügyvezetője lett – azt mondja erre:

– A Főkert tervezői akkor vesznek részt tervezői művezetésben, ha a terven valami nem egyértelmű és nem jó. Márpedig ha a terven valami nem egyértelmű, akkor az a tervező hibája.

Török Péternek más a véleménye:

– A kiviteli tervben egyértelműen benne volt, hogy a betonozás előtt ellenőrzést kell tartani, ezt a kivitelező is olvasta. Az volt a szándékunk, hogy jelezzük: itt valami rosszul épül, és nem a harmincezer forintos napidíjat akartuk bezsebelni. Azért fontos a művezetés, mert akkor nem fordul elő olyan hiba, mint ebben az esetben, hogy például egy szökőkútba nem kerül be a vízforgató gépház.

A Budapest Galéria már 1995-ben elkészíttette a tervben szereplő kutat, az azonban két évig a kőfaragó műtermében állt. Kissé meggyorsította az ügymenetet, hogy a Galéria vezetői úgy döntöttek 1998 októberében, hogy akár esik, akár fúj, elhelyezik a szökőkút kőtömbjeit. Szeptemberben még egy helyszíni szemlén a tervező váltig állította, hogy az építmény nem tudja majd tartani a szökőkutat, ezért a Főkert Rt. szakvélemény elkészíttetését javasolta, melyet Török – saját pénzén – meg is rendelt.

Az Építésügyi Minőségellenőrző Innovációs Rt. gyorsan elkészült szakértői véleményében többek között a következőket olvashatjuk: súlyos kivitelezési hiányosságok, tervtől való eltérés, szennyezett adalékkal készült beton, átrepedt oldalfal, rozsdásodó betonacélok. Az anyagban a továbbiakban arról van szó, hogy a közelgő tél miatt sürgős beavatkozásra van szükség, valamint minden további munkát kizárólag a tervezők közreműködésével szabad végezni.

Ekkor újabb szakvélemény készült, ezt a fővárosi önkormányzat zöldfelületi alosztálya rendelte meg. Utóbbi már arról szól, hogy a súlyos milliókért épített műtárgyat le kellene bontani. A két szakvélemény ellenére az újabb bejáráson a Budapest Galéria, a Főkert Rt., a Komplett 2000 Kft. munkatársai, valamint a kőfaragómester úgy találták, hogy kisebb korrekciók után felhelyezhetik a kőmedencét az alapra. Később mégis belátták, hogy az alépítmény újraépítése a legjobb megoldás.

Ki a felelős?

Időközben a fővárosi önkormányzat városképvédelmi bizottsága felkérte *Demszky Gábor* főpolgármestert, nevezze meg a tér áldatlan állapotáért felelősöket, valamint kötelezze a fővállalkozót, hogy a használhatatlan szerkezeteket bontsa vissza, és a hibákat saját költségén javítsa ki. Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal az V. kerületi önkormányzat intézkedését kérte. A főváros település- és értékvédelmi ügyosztályának vezetője, *Kiss Katalin* szomorúnak tartja, hogy építési engedélytől eltérő és szerzői jogokat sértő, minőségileg kifogásolható munkák készülnek, különösen sajnálatos ez a világörökség területén, Budapest egyik legreprezentatívabb terén.

Kocsis László a napokban megnyugtatásul közölte: a Komplett 2000 Kft. szándéknyilatkozatot írt arról, hogy állja a bontással együtt járó költségeket, ez körülbelül 1,3 millió forint. Az „alépítményi műtárgyat" tavasszal – a tervek szerint két hét alatt – tehát újraépítik.

Bubla Gyula nem igazán tudja, ki felelős azért, hogy hét év után mindössze egy betonteknőt sikerült felhúzni a világörökség területén.

– Tessék megmondani, kit lehet itt most megnevezni? Mondjam azt, hogy az V. kerület volt polgármestere három évet vett el az életünkből? Mondjam azt, hogy ha a tervezők rugalmasabbak, akkor nem kell ősszel vagy télen betonozni ezt a födémlemezt, hanem lehetett volna korábban is? Mondjam azt, hogy ha észreveszi a Komplett 2000 Kft., hogy valami nem stimmel, szól a tervezőnek, hátha ő tévedett? Mondjam azt, hogy ha Török Péter hetente nem ötször, hanem hétszer megy ki, észreveszi, hogy valami zűr van? Ez mind feltételezés.

Mind feltételezés.

Tyápay Katalin

SZOLGÁLTATÁSOK

PEUGEOT Centrál Autó
A hivatalos márkakereskedés és szakszerviz:
új és használt gépkocsik, valamint gyári alkatrészek értékesítése.
Bp. IX., Könyves Kálmán krt. 1/A, a Lurdy-Házzal szemben.
Tel.: 455-1010, fax: 455-1019.

NISSAN AUTÓ NÉRO SZERVIZ
1112 Budapest, Vizsla u. 2–4.,
tel.: 309-0909, fax: 309-0904
Teljes körű márkaszerviz.

Bérleti jog átadó
a XIII. kerületben, egy 160 m²-es és egy 400 m²-es (200 m²-es pince), több helyiségből álló, raktárnak és irodának alkalmas terület.
Érdeklődni lehet: 383-7350/35-ös mellék, 9-től 15 óráig.

Bérbe adó
a X. kerületben több helyiségből álló, 230 m²-es, földszinti épület.

STÍLUS GALÉRIA
Exkluzív lakberendezés elérhető áron!
1054 Budapest, Alkotmány u. 21.
Tel.: 269-5526, 269-5527, 269-5528.

Rattanbútorok – Egzotikus ajándékok – Lakáskiegészítők
THAILAND LAKÁSKULTÚRA Nádbútor Szaküzlet
VÖRÖSVÁR ÜZLETHÁZ:
2085 Pilisvörösvár, Fő u. 43–45. Tel.: 06 (30) 950-0536.
NYUGATI ÁTJÁRÓ ÜZLETHÁZ:
1065 Bp., Bajcsy-Zs. út 63.–Jókai u. 40.
Tel.: 302-1810,, 06 (30) 527-605, fax: 217-1359.

AKCIÓ!

GARÁZSKAPUK
AKCIÓS BILLENŐ KAPUK, AMÍG A KÉSZLET TART!
Német, szépséghibás **29 000 Ft** + áfától.
Hibátlan **41 000 Ft** + áfától.
Egyes vásári termékek 10%, 20% engedménnyel!
RA-TÓ Kft., 1102 Budapest, Halom u. 1. Tel./fax: 260-0150.

AUTOMATA KAPUK USA GARÁZSAJTÓK
-5% *e hirdetés felmutatójának*
SYMENATIC Kft. – Aprimatic magyarországi képviselet
Bp. III., Pomázi köz 13. Tel.: 388-1624, mobil: 06 (30) 949-1493.

IRREGULAR
Laminate Shop
Padlóburkolásra, barkács célokra alkalmas laminált lapok kis optikai hibával **632 Ft + áfa/m²** áron kaphatók, amíg a készlet tart! *Cím:* Bp., Külső Váci út 121., Dobó laktanya. *Nyitva:* szombaton, vásárnap 9-től 16 óráig. *Tel.:* 06 (20) 967-4075.

ARTICSÓKA
1066 Budapest, Zichy J. u. 17.
Tel./fax: 302-7758.
Színház – Étterem – Partyszerviz

NONSTOP KÖNYVRENDELÉS
Alapdíjas telefonon minden hónapban
új akciós könyv rendelhető.
Hívja a 06 (60) 554-455-ös Telewestel-vonalat.

Február végi kezdéssel:
külkereskedelmi, vámügyi, szállítmányozási, marketing, irodavezető, számviteli, mérlegképes könyvelői, számítógép-kezelői tanfolyamok.
Angol- és németnyelv-tanfolyamok.
KOTK Külkereskedelmi Oktatási és Továbbképző Központ
1055 Bp. V., Falk Miksa u. 1., tel.: 312-5250, 312-5252.

Ha ön is szeretne kiskeretes összeállításunkban hirdetni, a 250-1680/244-es telefonszámon vagy a 368-9857-es faxszámon érdeklődhet Sindelár Nóránál.

GYÓGYÍTÓ PIHENÉS BÜKFÜRDŐN.
A négycsillagos DUNABIUS THERMAL & SPORT HOTEL BÜK, Magyarország legsokoldalúbb szállodája kedvezményes áron várja önt és családját 1999. április 3-ig.
Egy hét félpanzióval, 2 masszázzsal, a luxusszálloda minden fürdési és fitness-szolgáltatásával **66 500 Ft/fő/hét** áron.
Érdeklődjön a (94) 358-500-as telefonszámon vagy a (94) 358-620-es faxszámon.

AKCIÓ!
III. 27., Elba szigete, Firenze, Pisa, S. Marino 69 000 Ft/fő
III. 27., Nagy sziciliai körút 76 000 Ft/fő
III. 28., Róma, Sorrento, Capri 44 000 Ft/fő
Előfoglalás! Nyári cavallinói apartmanok.
ANACAPRI TRAVEL. Tel.: 326-3260, tel./fax: 335-0506.

ELENITE TOURS 1072 Budapest, Rákóczi út 8/A (az Astóriánál). Tel.: 269-6662 (12–17 óráig).
Prága, márc. 13., 29., ápr. 3. – 3 nap, **17 500 Ft.**
Prága–Karlovy Vary, márc. 12., 27., ápr. 2. – 4 nap **19 900 Ft**
Prága egyénileg **3800 Ft**/éj reggelivel
Mohácsi busójárás febr. 14., **3200 Ft**
Üdülés a Magas-Tátrában – Hotel Park, **3200 Ft**/fő/éj reggelivel
TAVASZI UTAK

ÁLLÁS
KÜLFÖLDI tulajdonú,
PÉNZINTÉZETI tevékenységet folytató ***RÉSZVÉNYTÁRSASÁG***
Budaörsi igazgatósága Budapestről és környékéről keres felelősségteljes gondolkodású, folyamatos önképzést vállaló munkatársakat. Pénzintézeti gyakorlat és PC felhasználói ismeretek előnyt jelentenek, de nem feltétel. Fényképes, telefonszámmal ellátott szakmai önéletrajzát február 13-ig várjuk: 2120 Dunakeszi, Pf. 168

SZŐNYEGTISZTÍTÓ KFT.
390-7575 Budapest IV., Fóti út 79–81.

In memoriam...

Török Klára
(1952. január 19., Budapest – 2005. november 7., Budapest)

Kedves Klári!

A Magyar Restaurátorok, a Nemzeti Múzeum Restaurátor Osztályának, valamint a restaurálás terén természettudományos vizsgálatokat végző azon szakértők nevében búcsúzom Tőled, akikkel Te oly hosszú időn keresztül együttműködtél.

Mély megdöbbenéssel vettük tudomásul elmeneteled. Szomorúan és érthetetlenül állunk hamvaidnál, hiszen pár héttel ezelőtt még amikor beszélgettünk Gasparetz Géza Elemérről, a 20. század eleji nagy vegyész-elődödről a Nemzeti Múzeumnál, még terveket szövögettél, hogy jobban megismered munkásságát, és párhuzamba próbálod állítani saját, hasonló mai tevékenységeddel.

Klári a Budapesti Műszaki Egyetem Vegyészmérnöki Karának Műanyag Szakán szerzett diplomát 1977-ben.

1971 óta – közel 35 éve – dolgozott a Magyar Nemzeti Múzeum illetve jogelődei Restaurátor Osztályán tudományos munkatársként. A múzeum és Magyarország hírnevét rendkívüli módon szívén viselte, ezért mindent megtett azért, hogy a hozzánk látogató külföldi vendégek minél többet lássanak és szakmailag gazdagodva térhessenek haza.

Tevékenységi köre volt:

Magyarországon úttörő módon ő kezdte el a festett rétegek mikroszkópos keresztmetszet-vizsgálatát. Ennek keretén belül kiemelkedő munkája volt néhány Munkácsy festmény vizsgálata.

– Nemzetközi együttműködés keretében munkájával hozzájárult egy olyan atlasz elkészítéséhez, amely segítséget nyújt a szerves anyagok infravörös spektroszkópiás azonosításához.

– 1991-ben vette át a Műtárgyvédelem című restaurátor évkönyv szerkesztését, melynek sikerült új arculatot adnia: megváltozott a tipográfia, nőtt a képek száma, színes lett, és tartalmilag is megújult a kötet. A színvonal megtartása érdekében kitartóan próbált szponzorokat találni, több anyagi forrást keresni.

– A restaurátorképzés minden szintjén részt vett az oktatásban

– Nemzetközi együttműködésben készült hétnyelvű restaurátor-szótár magyar részének létrejöttében kiemelkedő szerepet játszott

– A MTESZ Kémikusok Egyesülete Műtárgyvédelmi Szakosztályában több éven keresztül a művészrestaurátori szakcsoport vezetője volt.

Klári kedves személyisége, különleges látásmódja, jókedvű nevetése sokszor derítette fel barátait és kollégáit.

Rendkívül segítőkész volt, bárki fordult hozzá szakmai vagy magánjellegű kéréssel, mindig tudott időt szakítani rá, hogy megoldást keressen.

Kedves lénye nagyon fog hiányozni mindannyiunknak.

Súlyos betegségét hosszú éveken át hősiesen viselte és munkáját minden erejével próbálta folytatni egészen az utolsó napig.

Munkásságát a restaurálással kapcsolatos számos kiadvány, jegyzet és a Műtárgyvédelem c. folyóirat őrzi meg az utókor számára.

Úgy ment el, mint egy félbeszakadt szó és mi nem akarjuk elhinni, hogy ez a szó soha többé nem fog befejeződni...

Kedves Klári! Volt kollegáid most búcsúznak Tőled, de ígérjük, hogy munkád eredményeit tovább folytatjuk és emlékedet kegyelettel megőrizzük.

Morgós András

Állást kínál...

Az egri Dobó István Vármúzeum *textil szakirányú restaurátort* keres. Olyan, már végzett kolléga/nő jelentkezését várjuk, aki pályafutását Egerben szeretné folytatni, vagy olyan művészeti végzettségű fiatalt, aki jövőjét Egerben és az egri múzeumban képzeli el.

Jelentkezni *Deák Endre* műtárgyvédelmi osztályvezetőnél a 36/312-744/118 telefonszámon lehet.

Múzeumi könyvtárak

Bemutatjuk a bajai Türr István Múzeumot

A bajai múzeum születése része annak a folyamatnak, amely a magyar múzeumügy egészére jellemző, s elválaszthatatlan azoktól a történelmi körülményektől, amelyek nemcsak Észak-Bácska, hanem annak sorsát tükröző múzeum életét is meghatározták.

A múzeum történetéhez, ha nem is közvetlenül kapcsolódik, de már említésre méltó a bajai gimnáziumban létrehozott gyűjtemény, az iskolában összegyűjtött anyag már túllépte a magángyűjtemény kereteit. A gimnáziumi gyűjtemény inkább csak a Baján már elég korán meglévő múzeumteremtő gondolatra példa. Az iskolai kezdeményezésnél fontosabb szerepet játszott az 1883-ban alakult Bács-Bodrog vármegyei Történelmi Társulat, bár múzeumát nem Baján, hanem Zomborban hozta létre. A Társulat munkája és gyűjteménye mégis több szállal kapcsolódott a bajai múzeum történetéhez. A Társulat munkája pezsdítően hatott a megye szellemi életére, rövidesen létrehozták múzeumukat, amely az egész megyére kiterjedő munkásságával és gyűjtőtevékenységével olyan nagy és átfogó tevékenységet látott el, hogy a városi múzeum szükségességét nem is érezték Baján.

A múzeum szükségességének az igénye először *Türr István* halála után merült fel, személyes használati tárgyait a felállítandó múzeumba kérték el a családtól. Ez a relikvia gyűjtemény már magában hordta egy helytörténeti gyűjtemény csíráját. A tervek nem valósultak meg, a Türr hagyaték a városi levéltárba került, s itt maradt 1937-ig, a múzeum működésének kezdetéig.

A bajai múzeum alapjait a Déri-adomány és a Türr hagyaték adta volna. A történelmi események hatására azonban *Déri Frigyes* visszavonta ajánlatát, gyűjteménye végül Debrecenbe került, de elvesztése hozzájárult ahhoz, hogy a múzeum ügye egyre inkább bekerüljön a köztudatba.

A bajai múzeum megszületése a múzeumügy legterméketlenebb időszakában igények és lehetőségek szerencsés találkozásának eredménye volt. Jelentős szerepet vállaltak benne a művészet pártoló polgárok, mint például *Oltványi Imre*, aki felajánlotta képzőművészeti gyűjteményétnek egy részét, s vállalta hogy kibővíti jeles kortárs művészek alkotásaival.

Az alapítástól a II. világháború közötti időszakig, bár sok problémával kellett megküzdeniük, a nehézségek ellenére folyt a gyűjtemény gyarapítása, jelentős számú adomány érkezett.

A muzeális anyag gyarapodásával kinőtték a régi helységüket, és a Trianon utáni helyzetben a Délvidék visszatérte után a költöző vármegyei szervezet megüresedett épületébe terjeszkedhetett tovább a múzeum. A Haynald utcai három szobában a könyvtárat, az irodát és a várostörténeti emlékeket, *Türr István, Tóth Kálmán, Mészáros Lázár* relikviáit bemutató vitrineket helyezték el. Emellett még helyet kaptak itt a céh- és hadtörténeti emlékek a néprajzi tárgyak és a régészeti leletek is.

1943-ban a múzeum és a képtár bár külön helységben működött, de nem egymástól függetlenül, hiszen a képtár felügyeletét ellátó *Miskolczy Ferenc* részt vett a Haynald utcai épület átalakítási munkáinak a megszervezésében is. Itt indult meg a Múzeum Baráti Körének megszervezése is, amelynek elsődleges tevékenysége a tudományos előadások rendezése volt. A Városi Képtárnak még 1944-ben hat időszaki kiállítása volt, ahol elsősorban bajai művészek kaptak lehetőséget a bemutatkozásra.

1944-től 1947-ig tartó időszakban a múzeum alkalmazottainak fő feladata a gyűjtemény anyagi megóvása, rendszerezése, s az új helységek megszerzésére irányuló törekvések voltak. Az 1947-es év második felében a város vezetői már olyan intézkedéseket hoztak, hogy a múzeum valóban Baja, de egyben a megye kulturális és tudományos életének meghatározó intézményévé legyen. Fontos szervezési munka is indult a gyűjtemény sokoldalú gyarapítására, a természetrajzi gyűjtemény, a várostörténeti anyag, a képzőművészeti és a néprajzi gyűjtemény is jelentős darabokkal gazdagodott.

Nagy munkát jelentett a könyvtári anyag rendszerezése, hiszen közel 40 ezer kötet könyv volt 1950-ben a múzeum épületében. Ezek között volt a ferences rend 13 000, a ciszterci rend 3 000 kötetnyi anyaga ömlesztett állapotban. A múzeumi könyvtárból vált ki később a Városi Közkönyvtár, önálló helységekben, önálló költségvetéssel kezdte meg munkáját. 1950-ben kezdték meg a könyvek szétválasztását, a múzeumi munkához szükséges példányok a múzeum könyvtárában maradtak.

A közgyűjteménnyé nyilvánítás 1949-ben a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium rendeletével

Fekete József: Ábrahámhegyi krónika
Ábrahámhegy, 1996

Török József

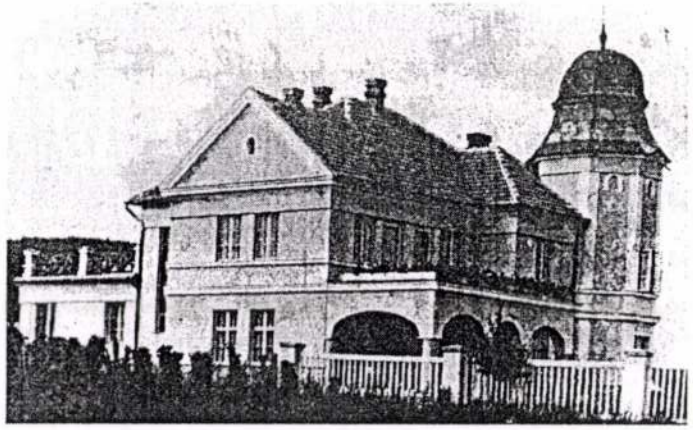

Zábrák Viktor háza az 1930-as években
(az átépítésben részt vett Török József)

12. MELLÉKLET

KÉSEI NEKROLÓG
Török József (1891-1945) építőmesterről,
Ábrahámhegy II.világháborús halottjáról, a helyi
Fürdőegyesület egykori érdemes tisztségviselőjéről,
sok-sok ábrahámi lakóház és villa
tervezőjéről-kivitelezőjéről
(*Fekete József* visszaemlékezése)

"Nemo ante mortem beatus" - Halála előtt senki sem lehet boldog, vagyis egyetlen ember sem tudhatja, milyen jövő vár rá, mert ha tudta volna, akkor Török József sem indult volna el feleségével azon a nevezetes 1945. évi március 27-i estén az ábrahámi hegyoldalnak, ahol a gyilkos ellenséges repülőgép bombája mindkettejük életét kioltotta.
Egy alkotóképessége teljében lévő 54 éves ember és még fiatalabb felesége lett az áldozat.

Török József életéről fia, Török Lajos, ezt írja :

"Édesapám 1891-ben született Káptalantótin. Részt vett az első világháborúban, mint honvéd huszár... Mint szegény földműves, kőműves szakmát tanult a kővágóörsi Skriba András építésznél. 1918 áprilisában megnősült. Felesége ábrahámhegyi földműves családból származó Tóth Klára. Apám így került Ábrahámba. Különböző építési vállalkozóknál dolgozott, mint alkalmazott... 1927-ben váltott kisiparosi (kőműveș) engedélyt. Szorgalmas, jó munkája révén sokan felkeresték házak építése végett..."

Ábrahámhegy építőmestere a mestervizsgát Budapesten tette le, két évvel később építési vállalkozásba kezdett. A 30-as évekre már harminc-negyven emberrel

dolgozik nemcsak Ábrahámhegyen, de az egész tapolcai járásban. Badacsonytól Balatonfüredig többszáz épületet épített és adott át "kulcsra készen". Főbb munkái Ábrahámhegyen: a Tar-vendéglő (ma az ÁFÉSZ bolt), a Hámori-villa, a mai posta épülete (ez volt saját családi házuk), a mai Községháza épülete.

"Mindig pontos és megbízható munkát végzett. Az építkezni szándékozók tömegesen keresték fel..., az építtetőket nem vezette félre és vállalt munkájának mindig pontosan eleget tett." - emlékszik vissza fia.

Ábrahámi halandó, ha postára mégy gondolj arra, hogy egykoron ezt a házat Török József saját családjának építette!

Közösségi tevékenységének méltatására álljon itt egy részlet az Ábrahámhegyi Fürdő- és Kultúrszövetkezet 1947. július 27-i közgyűlésének jegyzőkönyvéből:

"Kegyelettel emlékezik meg a szövetkezet hosszabb időn át volt igazgató-pénztárosáról: Török Józsefről, aki feleségével együtt bombatámadás áldozata lett. A közgyűlés néma felállással áldozott emlékének.

Török József az 1926-ban alakult Szövetkezetnek kezdettől fogva tevékeny és ügybuzgó tagja, majd igazgatója és pénztárosa volt, aki lelkiismeretességével, szaktudásával, szerény modorával és áldozatkészségével nemcsak a szövetkezet minden tagjának megbecsülését és szeretetét érdemelte ki, hanem a nyaralóközönség körében is közszeretetben állott. Az Igazgatóság érdemes igazgatósági tagjának, Török Józsefnek érdemeit és emlékét jegyzőkönyvben örökíti meg."

13. MELLÉKLET

Neves személyek Ábrahámhegyen

Bernáth Aurél *(1895-1982)*
- festőművész és művészeti író

Ábrahámhegyi kapcsolatáról az alábbi idézet vall:

"...Kimentem a szobából az erkélyre, mely felülről véd, de legszebb kilátást nyújtja három égtáj felé: jobbra a Badacsony zömök tömegére, elöl Fonyód halmaira, balra Boglár felé és az ábrahámhegyi kápolnadomb szőlővel beültetett kedves oldalára."

(Így éltünk Pannóniában, 1956)

Ő *Gacs János,* volt "szentimrés" tanár, államosított villáját kapta meg a Béke utcában.

Marcaliban született. A nagybányai festőiskolán tanult *Thorma János* és *Réti István* tanítványaként. A 20-as években Bécsben és Münchenben, majd 3 évig Berlinben, később Pöstyénben élt. Eleinte az expresszionista irányzat követője, egyéni stílusa később alakul ki. Első önálló kiállítása Berlinben volt. A 20-as évek végén telepedett le végleg Budapesten, és ettől kezdve minden évben szerepel képeivel kiállításokon. A harmincas években szépprózai írásai jelennek meg a "Nyugat"-ban. 1944 őszén tevékenyen részt vett a függetlenségi mozgalomban, 1945 után a Képzőművészeti Főiskola tanára. 1948-49-ben a Magyar Művészet c. folyóirat szerkesztője. 1962-ben a Velencei Biennálén állítják ki képeit. Kossuth-díjas (1948, 1970), Munkácsy-díjas (1950), Kiváló Művész 1964-ben és Pro Arte-díjas 1968-ban.

Ismertebb festményei: Riviera (1926), Reggel (1931), Teraszon, Önarckép (1930), Pest látképe a parlamenttel

TÖRÖK József építőmester

nem a régmult századok hiedelemvilágát, művészetét közvetitik számunkra. XX. századi ember élményei, vivódásai, reményei és nosztalgiái nyernek itt képi megfogalmazást. Egy szuverén teremtőerejü, naiv alkotó, egységes világértelmezésének lehetünk tanui. Ez a világértelmezés, amelynek középpontjában már nem a mi földünk áll, hanem tudomásul veszi a világegyetemet, ugy véli, hogy az élet fejlődésének számtalan, a földi formáktól eltérő variációi lehetségesek, jellegzetesen mai. Egy ilyen, másfajta élővilág keletkezésének mithoszát alkotja meg a művész , az ~~Amun~~ Amun, az $A_n$droméda ködvilágon tuli népszerü embervilág kialakulásáról- cimü pompás sorozatában. Török, kifogyhatatlan formai leleményessége, figuralkotó ereje, rendkivül gazdag szinfantáziával párosul. A szinkontrasztok és szinközelitések hatásával egyaránt él. A hátteret gyakran 6-8 vizszintes szeletre osztja, és ezeket különböző szinüre festi, s a más-más szinü, szélesebb-keskenyebb csikok szinperspektivát adnak. A távlat rövidülést nem használja, a kompozició sikszerüen harmonizál. A 76 esztendős művész 6 év óta fest. Ma is ereje teljében alkot.A bemutatott képek zöme, az utóbbi 3 év termése.

Művészetkritikai müsorunk hangzott el. Szerkesztette: Ambrus Tibor.

1972. V. 19. K$_e$south 2c,25 /6/ RJ

Láttuk-hallottuk

A Perenavárosi Tince-tárlat mutette be Török Sándor nagy festő alkotásait.

Karékgyártó István írja a kiállításról.

- Négyszemű, négyláb haifarku lények, soha nem látott furcsa állatok néznek vissza a látogatóra, Török Sándor kiállításán. Az emberinég történetének bajnalát, a mithoszok körát idénik fel ez emberben a képek. Valójában ezek a festmények

1972. V. 19. Kossuth 2o,25 /6/ RJ

Láttuk-hallottuk

A Ferencvárosi Pince-tárlat mutatta be Török Sándor naiv festő alkotásait.

Kerékgyártó István irja a kiállitásról.

- Négyszemü, négylábu halfarku lények, soha nem látott furcsa állatok néznek vissza a látogatóra, Török Sándor kiállitásán. Az emberiség történetének hajnalát, a mithoszok korát idézik föl az emberben a képek. Valójában ezek a festmények

Török Sándor naiv festő

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 SEP -6

Délmagyarország (Szeged)

Török Sándor, naiv festő

TÖRÖK SÁNDOR NAIV FESTŐ KIÁLLÍTÁSA

A November 7. Művelődési Központ Magyar naiv művészek kiállítássorozatának újabb tárlatát ma, pénteken délután 6 órakor nyitja meg Hont Ferenc Kossuth-díjas színháztudós. A sorozat harmadik kiállításának szereplője Török Sándor, Budapesten élő 78 éves nyugdíjas, aki 1966-ban, hetvenedik évének betölése után kezdett festeni. A megnyitón levetítik Moldován Domokos Török Sándorról készített színes portréfilmjét. A kiállítás szeptember 20-ig tekinthető meg, hétköznap 10—18 óráig, vasárnap 10—12 óráig.

élelmiszer-
ttora, Rigó u.

téglapavilon
ac 8467" jel-
jtóházba.

i szinten ta-
tematika-fizika
ırt keresek lá-
tására. „Ma-
8599" jeligére
zba. x

locsai hímzéssel közép
termetre kölcsön vehető
Dugonics u. 18. Dél
után 5—6 között. Kiss

Zöld kukoricaszára
adok trágyáért. Gyík u
26/B.

Jól fésülő fodrásznő
felveszek. „Belváro
8596" jeligére a Sajtó
házba.

Általános iskolai tanu

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1° SEP 41

Csongrádmegyei Hirlap

Török Sándor naiv festő

● **KIÁLLÍTÁS.** A „Magyar naiv művészek" kiállítássorozat III. bemutatóját, Török Sándor naiv festő kiállítását nyitja meg szeptember 6-án Hont Ferenc Kossuth-díjas színháztudós. A tárlatot Újszegeden, a November 7. Művelődési Központban tekinthetik meg az érdeklődők. A megnyitó alkalmával bemutatják Moldován Domokos Török Sándorról készített portréfilmjének néhány jelenetét.

1021

AMIKOR fölkeresem őket, az izgat elsősorban, mit tehet egy szocialista brigád az egészségügy területén az arany brigádjavoréséért? Másrészt,

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 SEP -7

Magyar Hirlap

Török Sándor naiv festő kiállítását tegnap este nyitották meg Szegeden, a November 7. Művelődési Központban. A tárlaton az idős művész harminc alkotását mutatják be.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 SEP 7

Magyar Nemzet

Török Sándor naiv festő kiállítását Szegeden, a November 7. Művelődési Központban pénteken este megnyitották. A Budapesten élő 78 éves naiv festő csak hetvenedik életévének betöltésekor kezdett festeni. A megnyitó ünnepségen levetítették Moldován Domokos Török Sándorról készített színes portréfilmjét.

1021

es egyéni kiállítók jelentke-
tek Hongkongból. Az őszi vá-
sáron 50 százalékkal nagyob-
lesz a vendéglátóipar helyszíni

Török Jenő

Gyenthon Ibrán közlése.

TÖRÖK JENŐ festő 1880-ban született Budapesten
végül Budapesten Lotz, Benczúr és Székely Ko-
ky hatására mutatnak. Kiállitott 1924-ben.

scultura tedesca.
Egli lavorò anche
a Vienna e in
Germania. Come
dopo Kassa
e Buda Stefano
de Kassa è stato

Szilág
dolgozó
hogy *n*
tárolnal
megtalá
műszak
het az

Első
kon át masztak be, s
vittek fehérnemű garnitúrákat, pulóvereket, harisnyanadrágokat. Később *Nagy Imre* huszonhárom éves dokkmunkás megszerezte a raktár melletti szertár kulcsát, s ezzel „kényelmesebbé" tette a társaság útját.

Az első szállítmányt Szilágyi élettársához vitték, aki *megkezdte az árusítást*. Később az üzleti kör bővült, hiszen Szilágyiék rendszeres és meglehetősen olcsó üzletfeleknek bizonyultak. Mint a vizsgálat közben kiderült: semmi másra nem kellett fedélzeten.

TETEMES KÁR

Letartóztatásuk után a vádlottak *egymásra hárították a felelősséget*, igyekeztek minél jelentéktelenebb szerepet vállalni a súlyos bűnügyből. A hozzávetőleges kár több mint 200 ezer forint, s így egy-egy vádlottra tetemes összeg jut.

Az ügyet a Központi Kerületi Bíróságon *dr. Németh Géza* tanácsa tárgyalja majd.

(b. i.)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-743, 340-726

ESTI HÍRLAP

1971 MÁR 29

1971

KÖTETEK AZ ÉVSZÁZADOS KŐZETEKRŐL

Csobolyóban vitték a vizet

„A Duna Gőzhajózási Társaság megvásárolja ezen mecseki földterületet és a szénnek a feneketlen mélységig való kibányászási jogát..." — így szól az 1851-ből származó üzleti levél, amely szabad utat engedett a DGT-nek, hogy kiaknázza a gazdag lelőhelyeket. Mindez és még sok-sok más dokumentum látható *Pécsett*, a Mecseki Szénbánya Vállalat nemrég megnyílt kiállításán.

KAKASOS ÜREGLÁMPA

Adatok vannak róla, hogy a bányászmesterség *már az 1700-as évek elején* meghonosodott ezen a területen, s 1782-ben üzletszerűen folyt. Erről tanúskodnak azok a szerszámok, amelyeket a bányászdinasztiák az utókornak megőriztek: a 150 éves kakasos *üreglámpa*, a *stufakés*, a kivehető hegyű csákány és az úgynevezett *csobolyó*, amelyben a bányászok vizet vittek magukkal a mélybe.

A Duna Gőzhajózási Társaság birtokában a mecseki szénbányászat *nagyiparrá nőtt*. A múlt század utolsó negyedében tudományos módszerekkel feltérképezték a vájatokat, s a kőzetek elhelyezkedését. A gondosan készített színes műszaki rajzokat *hatalmas kötetek őrzik* 1874-től. A növekvő termeléssel, a bányakincs teljes kiaknázásával együtt járt az alacsony színvonalú munkavédelem, az állandó omlások és robbanások veszélye. 1902-ben *Grósz Ábris* üzemvezető bányamérnök súlyos balesetről értesítj a DGT igazgatóságát. Több bányász lelte halálát a sújtólégrobbanástól. *Selp József* nyolcvanéves vájár a kiállításnak ajándékozta azt a csákányt, amellyel *megmentette édesapja életét* az egyik omlásból.

A *mai* bányászsorsot sok tárgy szemlélteti. Mindenekelőtt ötszáz grafika és festmény, amelyet a kiállítás rendezőinek felkérésére *úttörők készítettek*. A megváltozott bányászéletet ábrázolják a Mecseki Szénbánya Vállalat képzőművészeti körének tehetséges alkotói is: *Török Sándor, Siklósi László és Gradwohl János.*

Török Sándor

VÁRJÁK AZ ENGEDÉLYT

— Sopron, Salgótarján és Rudabánya után most *mi is szeretnénk múzeummá fejleszteni ezt a bemutatót* — mondja *Farkas János*, a kiállítás vezetője. — Három éve gyűjtjük az anyagot, amelynek *csak töredékét láthatják az érdeklődők*. Felvettük a kapcsolatot a Janus Pannónius Múzeum helytörténeti osztályával, s ha a Nehézipari Minisztériumtól megkapjuk az engedélyt, akkor *hamarosan állandó helyet adunk* a gyűjteménynek.

Molát Ferenc

Török Jenő festő.

1904. VIII. Kisfaludy u. 12.

1903/4. tetti kiállításon
Tanulmányfej. olajf. (582)
kiáll. cat. 56 l.

Budapest főváros IX. ker. Tanácsa

tisztelettel meghívja Önt

TŐRÖK SÁNDOR

naív festő

kiállításának megnyitására

1972. évi május hó 12-én, pénteken este 6 órára

A kiállítást

Bánszki Pál

művészettörténész nyitja meg.

FERENCVÁROSI PINCETÁRLAT
IX., Mester u. 5.

A kiállítás nyitva:

május 12—25-ig

hétköznap 14—19 óra,

vasárnap 10—12 és 14—19 óra között,

hétfőn szünnap.

F. k.: Xantus Zoltán

72-2461. FNYV 13.

Török Sándor

FERENCVÁROSI

PINCETÁRLAT

Meghívó

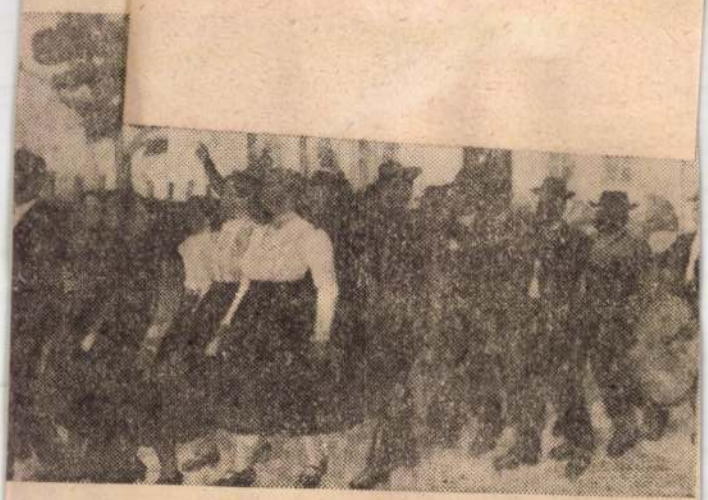

A magyar naiv művészet a XX. században kiállítás anyagából.

FILM-SZEMLE, NAGYKŐRÖS

vidám zene kísért: disszonancia! Többször baj volt a befejezéssel: csak úgy „abbamaradt" némelyik film. Nemegyszer elkésett vagy érthetetlen volt a hang. Mindezeket a hibákat — és persze még sok mást — megértéssel, tapintattal, de nagyon tanulságosan elemezte dr. Kárpáti György filmrendező, a zsüri elnöke, akinek eredeti foglalkozása orvos. Az alkotókkal tartott konzultáció a kétnapos szemle igen értékes része volt.

De most már a díjnyertesekről!

Első díjat kaptak hárman s. *Dr. Lakos* György, a szegedi sebészeti klinika orvosa *Hármas szívbillentyűpótlás* mű színesfilmjéért: egy bb órás operációt sűrített enhét percbe, szakmailag fogástalanul, művészileg izlmasan. Bemutatta a mes-

tet nem mutatja be eléggé és bírálóan. A harmadik elsődíjas: az *Akarat SE* („Akarat Sportegyesület") a mozgássérültek országos bajnokságát örökítette meg: tárgyilagosan, érzelgősségtől mentesen. Tényleg vasakarattal sportolnak a verseny résztvevői, s lesznek így a maguk szintjén teljes értékű emberek. Az alkotók: *Kovács* Andorné és *Szilvási* Lajos miskolci egészségügyi dolgozók. Kitűnő a munkájuk és humanista tett.

Három második díjat adtak ki. *Bera* Károly ózdi technikus a vasúti tolatásról hivatásos szintű filmet forgatott. Egy baleset kapcsán mondja el a tanulságokat. Emlékezetes szép film a *Visszatérés* (készítője *Varga* László lenti járási KISZ-titkár). Egy fiatal villanyszere-

1972 JUN 7 -

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP KIADÓ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

EGÉSZSÉGÜGYI DOLGOZÓK

LAPJA

Budapest

Török Sándor

1021

Török Sándor: Édesanyám

A magyar naiv művészet a XX. században kiállítás anyagából.

Budapest főváros IX. ker. Tanácsa

tisztelettel meghívja Önt

TÖRÖK SÁNDOR

naiv festő

kiállításának megnyitására

1972. évi május hó 12-én, pénteken este 6 órára

A kiállítást

Bánszki Pál

művészettörténész nyitja meg.

FERENCVÁROSI PINCETÁRLAT
IX., Mester u. 5.

A kiállítás nyitva:

május 12—25-ig

hétköznap 14—19 óra,

vasárnap 10—12 és 14—19 óra között,

hétfőn szünnap.

F. k.: Xantus Zoltán

72-2461. FNYV 13.

TÖRÖK SÁNDOR

FERENCVÁROSI

PINCETÁRLAT

Meghívó

TÖRÖK SÁNDOR

1896 BOCSÁR

(Török Sándorral a magnetofonfelvétel 1973 tavaszán, budapesti lakásán készült.)

1896 június 26-án Bocsáron születtem, egyszerű szülők gyermekeként. Egy és két éves korom között kerültem Szegedre, az édesanyám ölében.

Apám uradalmi vadőr volt báró Baity Iván többezer holdas birtokán.

Édesanyám kilenc gyermeket hozott a világra, de csak hatan maradtunk életben.

A festészethez nyugdíjazásom után, 1966-ban, a hetvenedik évem után fogtam hozzá. Pontosan a születésem napján jelentettem be a feleségemnek, hogy festeni fogok.

Feleségem meglepődött, mert sohasem látott rajzolni, inkább verseket írogattam. Amikor a festészet bennem megszületett, nem gondoltam egy pillanatra sem, hiszen még egy torz rajzot sem készítettem, hogy mi is az a festészet. De a kijelentésem úgy hangzott el, hogy azt tettnek is követnie kellett. A festészet bennem ellenállhatatlan erővel tört ki. De itt egy versem sorát kell idézni:

„Alkotni, szeretni, a földtől az égig . . ."

a teljes felületet aprólékos gonddal kitölti.

A naiv művészet – mint mondottuk – a belső látás, az emlékező-képzelő látás művészete, tehát az ábrázolást nem az anatómiai és a jelenségszinten természetutánzó hűség, hanem ennek a látásmódnak a sajátosságai határozzák meg. A naiv művész általában valóban nem képes anatómiailag és az optikai illúziók szerint pontosan ábrázolni, de – és ez a lényeges – a naiv alkotás létrehozásához nemcsak hogy nincs szüksége erre, hanem a mondanivaló, a kifejezés egységessége szempontjából egyenesen káros is az alkalmazásukra tett kísérlet.

Miért nincs szüksége például anatómiailag pontos ábrázolásra? Azért, mert az anatómia felhasználása elsősorban a mozgás, a változás érzékeltetéséhez szükséges. A naiv művész a dolgokat nem mozgásukban, változásukban, hanem állapotszerűségbe merevítve állítja elénk. A mozgás ábrázolása megszünteti az állapotszerűséget, s így az állandóság helyett a változás, a pillanatszerűség hangsúlyozódik – s ez ellentmond a naiv világképének, mondandójának. A naiv festő ugyanis a tárgyi világ alakzatait nem úgy ábrázolja a képen, ahogy azokat az ember az optikai illúziók folytán *látja,* hanem amilyennek azokat *tudja.* A távoli háztetőket és fákat természetesen a naiv festő is az optikai illúziók szerint, egybemosódottan, foltszerűen látja, mégsem így ábrázolja, hanem tapasztalatainak megfelelően, hiszen tudja, hogy ha közel megy a házhoz és a fához, minden cserép és levél külön jelentkezik – tehát ennek a gyermekien naiv logikának megfelelően a fa leveleit és a ház cserepeit külön-külön megrajzolja. Nem a valóságban meglévő, nem a házon található összes cserepet, illetve a fa minden levelét, hanem csupán szimptómáit, annyi levelet és annyi cserepet, amennyi a képen, a lombot és a háztetőt határoló befoglaló formában elfér. Valamiféle, a differenciálatlan gondolkodással összefüggő *belső látású, fogalmi naturalizmus* ez, amely a külső valóságot szolgaian másoló, természetutánzó naturalizmustól és a valóság belső önmozgását is feltáró realizmustól egyaránt különbözik.

A naiv mondandója arra tart igényt, hogy a képen úgy jelentkezzék a valóság, ahogy az ember közvetlen látóközelében szemlélhető. Ez a típusalakító elv tulajdonképpen az ősművészetre és a gyermekrajzra emlékeztet. A naiv művészet közel viszi az embert a tárgyakhoz, nemcsak a dolgok „lelkét", hanem tárgyias, materiális mivoltát is szinte a szenzualitás illúzióját keltő közelségbe hozza. Ezt a stílusalakító elvet alkalmazza, tehát a tárgy részelemeit a közelről látás jellege szerint rajzolja meg akkor is, ha az az egyszerű centrális perspektívával szerkesztett képen távolabb, a háttérben helyezkedik el. Süli András *Baromfiudvar* című képén a fák levelét, a galambdúc cserepeit külön megrajzolja. Rousseau *Sétakocsizás* című festményén nemcsak az előtérben lévő fáknak festi meg külön-külön minden levelét, hanem a messzeségben látható, a perspektivikus rövidülés miatt aprónak mutatkozó fákét is.

A naiv művészet belső látású művészet, a naiv kép tere is *belső*

Török Sándor, mai művész

6 *Török Sándor: Álmom az Andromeda ködvilágon túli négyszemű embervilág kezdetéről II., olaj, farost lemez. 62×70 cm, 1972 (fotó Szelényi K.)*

Művészet, 1979. június, 19. old.

ellenére, színvonalukban
edig egy — hogy úgy
ondjuk — kicsit rövideb
ek, mint ahogy elvár-
ánk. A leghosszabb film-
ek, Bertolucci öt és fél
rás Huszadik századának
bemutatója azonban még
átravan.

Volker Schlöndorff min-
enesetre a kivételek kö-
é tartozik. Másfél óra
latt erőteljesebben kifejez-
e mondanivalóját, mint né
elyik 2,5 óra alatt. **Kegye
emlövés** című művében —
ely a fesztivál fő műso-
ainak egyetlen fekete-fe-
nér technikában készült
rodukciója — egyszerű esz
közökkel, kis statisztériával
teremtette meg hitelesen
egy viharos idő légkörét.
A Balti-tenger mellékén, az
első világháború utáni idő-
szakban játszódó művében
egy szerelmi történettel kap
csolatban szól a porosz
katonatiszti mentalitásról.
Rámutat arra, hogy a lo-
vagi és vitézi hadiszellem
mítosza valójában milyen

s az általános
és az egyé
plasztikusan é

Jiri Menzel
rendező leguté
len produkciój
nyegében nem

Víkendház az
mű filmjében
kori Menzelre
A kispolgári
birtoklás vág
mutatni, ki
gást neveti ki. Egyszerű,
mindennapi kis dolgokkal
az élettől ellesett apró meg
figyelések alapján egy ál-
talánosabb jelenségre fi-
gyelt fel, s ezt inkább meg
mosolyogja, mintsem kigú-
nyolja. A kispolgári psz-
chológiának a vizsgálatához
nyújtott adaléka rokon-
szenves, de azért Menzel-
től mégiscsak többet vá-
runk.

**Hal Ashbynek A hírnév
útja** című műve Woody
Guthrinak a 30-as évek
gazdasági válsága idején
híressé vált, népi énekes-
nek az életrajza. De nem

tudathasadásról szóló törté-
net, amelyben a feszültsé-
get titokzatossággal és
misztikummal igyekszik
megteremteni a rendező.
Különböző félrevezető alter
natívákkal fokozatosan bon
takozik ki egy házaspár tra
gédiája. Ez a tragédia azon
ban a film hőseié marad,
a néző számára pedig csu-
pán egy elmebaj érdekes
históriája, amelyben jó szí-
nészek, forgatókönyvileg
is jól megformált szerep-
ben lépnek fel.

LADI István

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő
Török Sándor
Magyar Szó
1977 FEB 1 2
1021

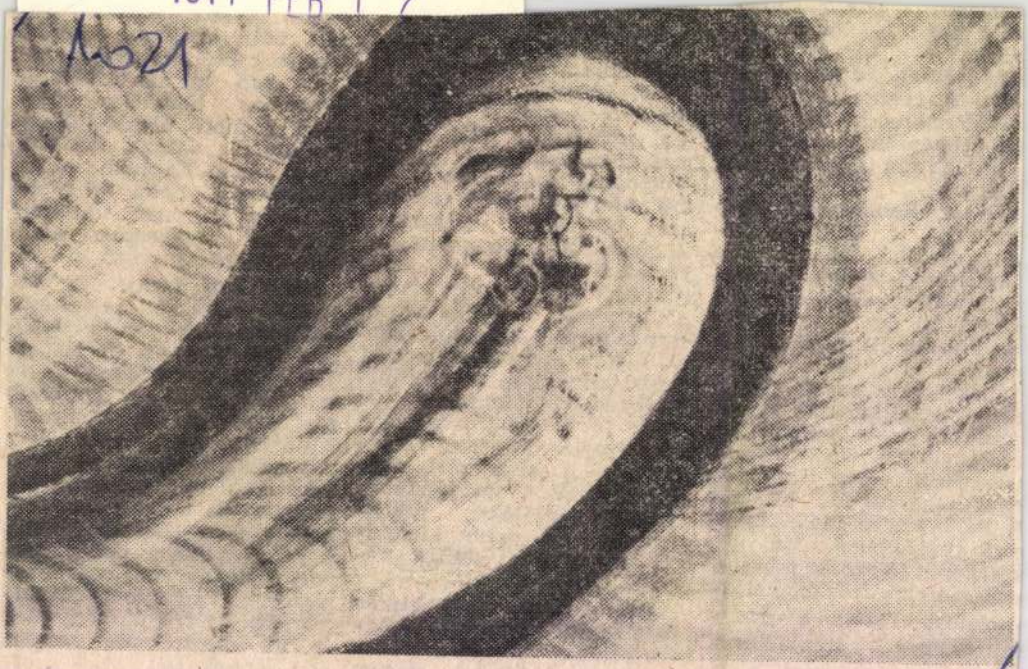

TOROK Sándor: Evolúció a térben III.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-758, 340-726

datában, boldog lehet, de legalább-is elégedett. Szívből kívánom, hogy mindkettő legyen.

Jelentős költőknek mindig van valami nagy mániájuk: ez adja meg életművük egységét. Amikor Illyés hazajött Párizsból, hogy felfedezze s felmutassa a magyar világ elkendőzött, mély fekélyeit, nem úgy vizsgálódott, mint nagy francia mesterei, akik kényelmes otthonukba visszatérve írták meg egzotikus útjaik visszatekintő naplóit. Hazajött, hogy itthon, az infámis világban emeljen szót, s olyat, amire a nagyvilág széljárásában készült fel. „Egy költő szól itten népének nevében!" — kiáltott a felismert hivatás lelkesültségében; azután: „Nem menekül-

ÉLET ÉS IRODALOM

Gy. Török Sándor

1021

Sz. Török Sándor rajza

ÉLET ÉS IRODALOM

hangsúlyozza, hogy Nápoly városfejlesztési ne-

a parlamenti kérdést.

Nemes Dezső Prágában

Nemes Dezső, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, az MSZMP KB Politikai Főiskolájának rektora és Gulyás Emil, a Politikai Főiskola tanszékvezető tanára, Csehszlovákia Kommunista Pártja és Politikai Főiskolája rektorátusának meghívására vasárnap Prágába utazott, ahol részt vesznek a Csehszlovák Kommunista Párt Központi Bizottsága Politikai Főiskolájának 20 éves fennállása alkalmából rendezendő ünnepségeken.

●

✦ *MEXIKÓVÁROS: Árvíz pusztít a földrengés-sújtotta Mexikóban. Mexikó és Guatemala határán az áradás rombadöntött egy hidat, és ezreket kellett otthonukból kiköltöztetni. Áldozatokról egyelőre nem érkezett jelentés.*

✦ LENINGRÁD: Urho Kekkonen finn államfő vasárnap nemhivatalos látogatásra Leningrádba érkezett. A repülőtéren Alekszej Koszigin szovjet miniszterelnök fogadta a finn elnököt.

A fogfájás haszna

Juszuf Ofkan 30 éves török parasztember 15 éves kora óta vak és süket volt. Egyszer megfájdultak a fogai. A beteg orvoshoz fordult. Amikor az orvos kihúzta a bal felső zápfogát, Juszuf elveszítette eszméletét. Miután pedig magához tért, kimondhatatlan örömére visszanyerte látását és hallását.

✦ VERMONT: Mintegy 20 ezer főnyi közönség előtt háromnapos rock-fesztivál kezdődött az egyesült államokbeli Vermontban. A rendőrség már az első napon 70 személyt letartóztatott kábítószerrel való kereskedés, vagy lopás vádjával.

✦ *REYKJA*
selsson izland
reskedelemügy
baton követel
szigetről Nag
követét megta
London tová
elfogadni az
lentett 50 mérföldes halászati határt.

Feleség — puskával

A legutóbbi években az Egyesült Államokban, különösen a nagyvárosokban, olyan rendkívüli méreteket öltött a bűnözés, hogy még a bírák sem érzik magukat biztonságban az ítélkezés idején. A Newsweek című amerikai folyóirat nemrég megírta: „sok nagyvárosban a bírák az üléstermben olyan szigorú óvintézkedéseket tesznek, amelyek példa nélkül állnak az igazságszolgáltatás történetében. Olyan bírák is akadnak manapság, akik állandóan fegyvert hordanak magukkal". A szövetségi bíróság tagjainak karosszékeit golyóálló védőpajzzsal szerelték fel.

Milwaukee-ban Christ Serafim bíró mindenütt két testőr kíséretében jelenik meg. Chicagói kollegájának, George Dowlesie-nek szintén van testőre. Ez a hűséges őr . . . a saját felesége, aki mesterlövő mozgó célpontokra.

✦ KAIRÓ: A Líbiai Forradalmi Parancsnokság Tanácsa határozatot tett közzé, amellyel kinevezi a közös egyiptomi—líbiai alkotmányozó nemzetgyűlés líbiai tagozatának ötven tagját. Mint ismeretes, ez a testület van hivatva megalkotni az unióra lépő két arab állam alkotmányát Szadat és Kadhafi kairói megállapodása értelmében.

✦ *MOSZKVA: A Szovjetunióban, a magadani területen rábukkantak az 1973-as esztendő legnagyobb aranyrögére. Súlya több mint 6 kilogramm.*

✦ KAIRÓ: Kurt Waldheim ENSZ-főtitkár vasárnap az egyiptomi fővárosból közel-keleti körútjának utolsó állomására, Ammanba utazott. Az egyiptomi vezetőkkel folytatott tárgyalásait a világszervezet vezetője szombati nyilatkozatában „őszintének és gyümölcsözőnek" minősítette.

rendkívül éles politikai összecsapásainak egyik sajátos megnyilvánulásáról közöl statisztikát a DPA. A nyugatnémet hírügynökség összesítéséből kitűnik, hogy 1970. november 3., vagyis Allende hivatalba lépése óta az

✦ PEKING: Csou En-laj kínai miniszterelnök szombaton fogadta a Pekingben tartózkodó Aziz Ahmed pakisztáni külügy- és hadügyminisztert. A vendég még a nap folyamán hazautazott a kínai fővárosból.

A dzsungel tám

Mérgeskígyók

Köztudott, hogy számos amerikai városnak, elsősorban New Yorknak nem a közbiztonság a legerősebb oldala. A veszély azonban nemcsak az emberek részéről fenyeget, hanem számolnunk kell a dzsungel támadásával is. Félő, hogy az embert megtámadja egy skorpió, megharapja egy nagy ragadozó, esetleg egy mérgeskígyó marja halálra.

Kétségtelen, hogy Amerikában tombol a vadállatok divatja. Nemrégiben egy chicagói gépkocsi alól 3 méter hosszú óriáskígyó mászott elő. Tavaly New Yorkban a statisztika szerint 162 embert mart meg kedvenc állata, amelyek között volt ocelot, majom, oroszlán, de még farkas is. Annak a szervnek, amelynek az a feladta, hogy az embereket megvédje az állatok „támadásától", az elmúlt év folyamán 30 nagyvadat kellett befognia, az elhagyott lakásokban számos skorpiót kellett összefogdosnia, le kellett szerelnie egy 20 kilós csimpánzt, amely rátámadt gazdájára és egy parkoló gépkocsi-

azok a tapasztalatot adó mondatok is, amelyek az 1974-es utazásokat még jobbá és még gazdagabbá tehetik. Ennyi benyomás után az újságíró óhatatlanul érdeklődni kezd a még ezévben hátralevő lehetőségekről és a jövő évi előzetesekről. A sok-sok anyagból talán az

itja az ünnepi heteket

ért, Párizsban december 27-től január 3-ig 9400 Ft-ért, Varsóban 2700 Ft-ért, Krakkóban 2200 Ft-ért, Zakopánéban 2700 Ft-ért, Berlinben 2750 Ft-ért, Bukarestben 2450 Ft. Karácsonyt és szilvesztert a jugoszláviai Bledben lehet tölteni 3450 Ft-ért.

Mit ígérnek a többi programok? Feltétlenül *a Bécstől-Bécsig rendezendő spanyolországi utak iránt a legnagyobb az érdeklődés*, éppen ezért 1974-re szeptember hónap folyamán fogad el előjelentkezést az IBUSZ. Ezúton kéri a spanyolországi utakon részt venni szándékozókat, hogy előjegyzés céljából és helyük biztosítása érdekében jelentkezzenek, ugyanez a kérés vonatkozik az olaszországi utak résztvevőire is. Sok segítséget jelentene a tervezés szempontjából, ha az utazni akarók jövő évi igényeiket az IBUSZ külföldi társas csoportjának szakembereivel megbeszélnék és egyeztetnék, ez számukra biztonságot jelentene.

Jelenleg a következő lehetőségek állnak az IBUSZ re
kezésére:

Jugoszlávia: Nagy jugo
körút április—október közö
Opatija, Lovran, Novi Vindolski, Porecs, Rabac, május és szeptember között.

Ausztria: Vállalati bécsi utak nagy kedvezménnyel, üzemi és vállalati dolgozók kollektívái számára március és november között. Nyugdíjasok részére Steiermark április, május, szeptember és október hónapokban. Ugyancsak nyugdíjasoknak üdülés Salzburgban.

Olaszország: Olasz körút autóbusszal május, június és szeptember hónapokban. Ausztria – Olaszország – Jugoszlávia autóbusszal.

Üdülés Riminiben 7 és 14 napos turnusokban júniustól szeptemberig.

Görögország: Görög körút repülővel májusban.

Egyiptom: Körutazás repülővel január, április, október és december hónapokban. Üdülés Alexandriában május, július, szeptember, október hónapokban.

különleges és újszerű utak
ban measzám
legalábbis az IBUSZ mindennapi forgalma ezt mutatja és ez jól van így, mert a turisták egy kicsit akarva-akaratlanul békés életünk követei.

(–)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 SEP 3-
Dunántúli Napló
Török Sándor

1021

Önfeledt szórakozás, jókedv, vidámság

Bányászainkat ünnepeltük

Megnyílt a Bányász Kulturális Hetek Divatbemutató és műrepülés Komlón

Unnépel a bányászváros, Komló

A szombat esti tűzijáték, majd az azt követő utcabál Komlón csupán az idei bányásznap előhírnöke volt. Az igazi szórakozás vasárnap kezdődött.

A régi piactéren céllövöldék, dodzsem, körhinták, szellemvasút várta az apróságokat. Délelőtt a Budapestről érkezett manökenek bemutatták a Divattervező Vállalat legújabb modelljeit a Lenin téri emelvényen, rövid, hangulatos műsor mellett. A nagyszerű paródista és a táncdalénekesek segítségével. Ugyanebben az időben a Május 1. Filmszínházban a Komlóról készült „Fekete kincs városa" című filmet vetítették.

Délután sok nézőt vonzott a sikondai út mentén meghirdetett lovasbemutató, amelyet ejtőernyős bemutató és légiparádé követett. Aki kijött, nem bánta meg.

Kurunczi István műrepülő lélegzetelállító produkciói és a minden lovasakadályt szétromboló, a Budaörsi repülőtérről érkezett helikopter „szélkavarása" után a pécsi és a komlói ejtőernyős klub tagjai mutatták be tudásukat. Sokan tapsoltak az Országos Lótenyésztési Felügyelőség Békás-pusztai őtösfogatának, s a siklósi Magyar-Bolgár Testvériség Termelőszövetkezet lovasainak.

A sportot sport követte, fél négy órakor kezdődött a Komlói Bányász NB I. B-s labdarúgóinak bajnoki mérkőzése a KBSK stadionban, amelyet sokan megtekintettek, s késő estig szóltak még a trombiták, kereplők és a vásárosok igazi-szenzációt hirdető hangszórói.

*

Igazi szabadtéri hangulat: verőfény és színek forgataga Meszesen, a József Attila Művelődési Ház előtt. Piros tollforgók, kék csákók — a katovicei Michal-bánya és az MSZB központi fúvószenekara egyenruhái. A színpad mögött, a piac terén a Mecseki Kultúrpark játékai.

Délután négy órakor megszólaltak a fanfárok, s Markwart Károly, az MSZB Szakszervezeti Bizottsága titkára lépett a színpadra. Néhány mondattal megemlékezett a XXIII. Bányásznapról, ennek az ünnepnek a jelentőségéről, majd beszédét így fejezte be: „... a Bányász Kulturális Heteket megnyitom."

Színvonalas, szép műsort adtak a kórusok. Fellépett a Puskin nőikar, a Kodály Kórus, valamint a Komlói Munkáskórus. Öt órakor színpadra léptek a humoristák. Ugy volt, hogy Ősz Ferenc, Radványi Barna, Mikes György és Sós András érkeznek, Rónaszéki András parodista társaságában, de érkezett egy rossz, és egy jó hír... A rossz hír: nem jött meg az Ősz, s a jó hír: jött helyette Somogyi Pál. A humoristák műsora után Berényi Anna énekelt táncdalokat, Idrányi Iván kísérte orgonán.

A művelődési házban kiállítás nyílt a bányász képzőművészek alkotásaiból. Csodaszép faragások — Török Sándor, Siklósi László, Huszár Sándor és Jozifek János munkái — láthatók, Érdy Győző néhány grafikája, Gradwohl János és Hohmann József rézdomborításai.

A szigorúan kötött program után a közönség a játékoknak szentelhette az időt. Karikadobáló — itt lehetett százforintos zöldszilvánit nyerni, ha valaki ügyetlen! — zsákbamacska, halászat, mini-dodgem, céllövölde, dühöngő szórakoztatta az ünneplőket. Aztán kezdődött az utcabál, egészen este tízig. A talp alá valót a zenekarok vetélkedőjéből győztesen kikerült zenekar szolgáltatta.

Több „lóerő" találkozása a komlói bemutatón
Foto: Erb János

Markwart Károly megny

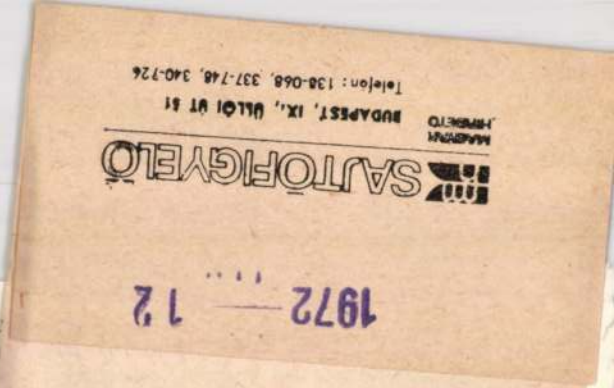

jának?

A legnagyobb veszély nemcsak benn
fenyeget. Legtöbben ugyanis, nem tudvá
dolkodásmódjukat vetítik vissza egy ol
dolkodás- és viselkedésformák szükségsz
kozó történészek például kivált hajlam
alapján magyarázzák meg a jelenségeket,
nyesek. Ilyenformán sokáig nagy jelentőséget tulajdonítottak
lemnek és pénzforgalomnak, jóllehet senki sem határozta meg, hogy voltaképpen
volt a csere vagy a pénz szerepe az alapvetően mezőgazdasági jellegű középkori társadalmakban. Roppant meglepődtem, amikor kiderült, hogy a XIV. században Dél-Franciaország egyes vidékein bizonyos élelmiszereknek városonként igen eltérő ára volt; ezt a jelenséget a mai árumechanizmusokkal egyenesen lehetetlen megmagyarázni. Mindez arra vall, hogy az árakat teljesen más tényezők szabták meg, mint manapság. Akkoriban ugyanis a pénznek inkább csak szimbolikus jelentősége volt: egy olyan társadalomban, amelyben a pénzforgalom nem jelentős s a kereskedelem csak marginális tevékenység, mivel a javak kicserélődésének alapját az adomány, a viszontadomány, a nagylelkűség és a pénz nélküli cserekereskedelem alkotják, a gazdasági mechanizmusokat bizonyára a különféle szertartások, szokások és személyi kapcsolatok szabályozták.

De a társadalom nem azonos a gazdasággal. Sokan azt hiszik, hogy tökéletesen megismertek egy középkori társadalmat, amidőn az urbáriumok vagy telekkönyvek

VALÓSÁG
Budapest

Török Sándor

A fenti szöveget a Dissent 1972. téli száma alapján, Hernádi Miklós fordításában közöljük.

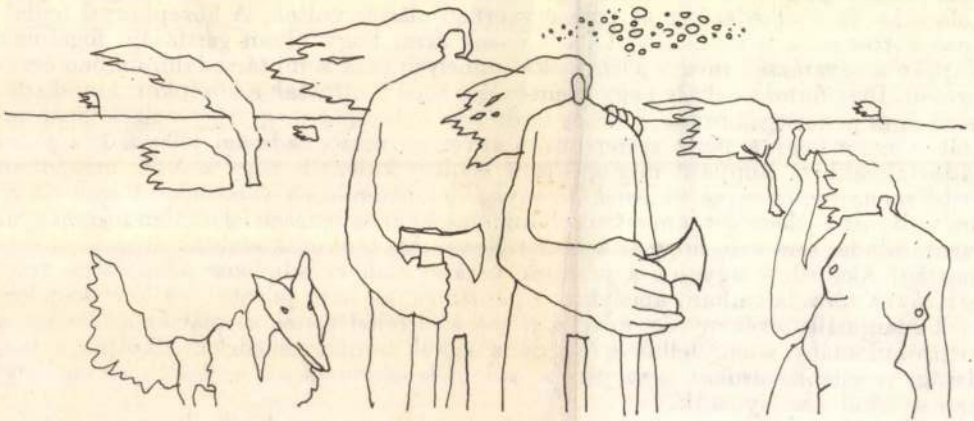

Török Sándor rajza

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Sz. Török Sándor

1973 JUL 14.

1021

Sz. Török Sándor: Portré

			Múzeum Kortárs fotográfiai gyűjteménye
000 Ft	csere		Magyar Fotográfiai Múzeum kortárs fotográfiai anyag
	Herman Ottó Múzeum letéti anyaga	62.101	Miskolci Galéria
	Herman Ottó Múzeum letéti anyaga	75.81	Miskolci Galéria
	Herman Ottó Múzeum letéti anyaga	77.191	Miskolci Galéria
	Herman Ottó Múzeum letéti anyaga	75.18	Miskolci Galéria

TÖRÖK
RICHÁRD

gával az élő Perényi Miklós. (Hungarofon

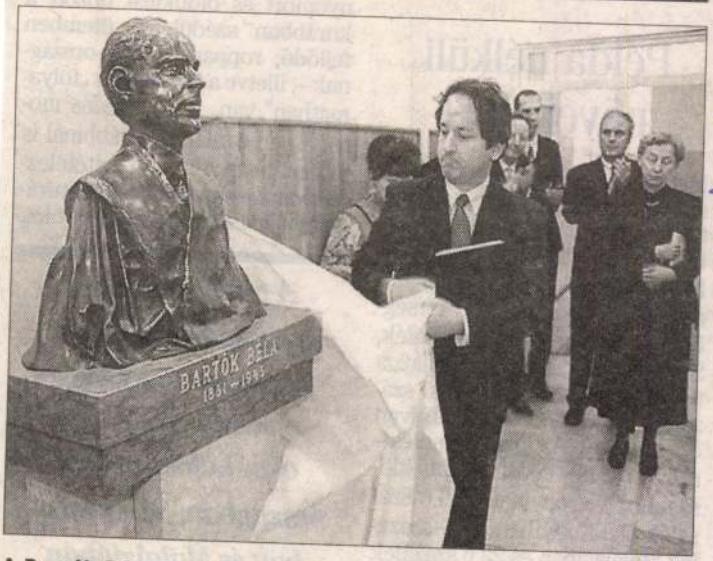

A Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola és Gimnáziumban a minap avatták fel az iskola névadójának mellszobrát, mely az 1993-ban elhunyt kiváló szobrászművész, Török Richárd alkotásának másodpéldánya. Az eredeti mű a londoni Barbican Centre-t díszíti

FOTÓ: SOMOSKÖVY BÉLA

NAPI MAGYARORSZÁG
2000 jan. 24

Megjelent a MAGYAR KONYHA januári száma!

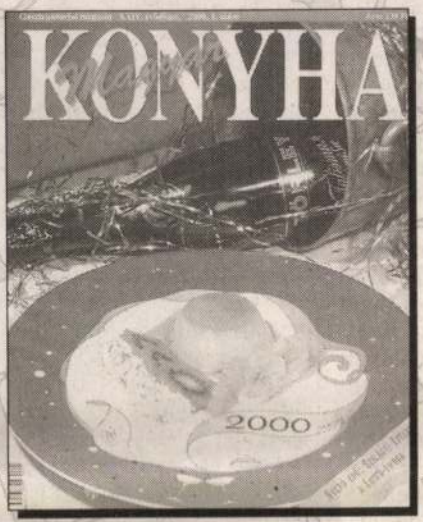

❖ A Magyar Konyha, az idén huszonnegyedik évfolyamába lépett népszerű gasztronómiai magazin januári számában többek között Tányérba dermesztett ízek című összeállításával ajánl változatos kocsonyarecepteket a háziasszonyoknak.

❖ Édesszájúak a gőzben született desszertről, a pudingról tudhatnak meg számos fortélyt, s kísérletezhetnek a lapban található pudingköltemények megalkotásával.

❖ A magazin e havi ajánlata a Magyarországon a reneszánsz kortól ismert és közkedvelt gesztenye. S ki hinné, hogy nemcsak sütve, mézzel ízesítve fogyasztható, hanem levesnek húsok mellé is pompás csemege.

❖ Az úr a konyhában is úr című rovat sztárvendége Lópici Gáspár, azaz Szilágyi István színművész, a lottóember, aki palacsintasütő tudásáról is számot ad az olvasónak.

A Magyar Konyha nélkülözhetetlen iránytű a háziasszonyoknak.

ettbál 2000

PESTI VIGADÓ 2000 ... 10

TÖRÖK RICHÁRD

2000. január 21., péntek

MAGYAR NEMZET

Szoboravató orgonával

A Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola értékes hangszerrel is gazdagodott

Alighogy felavatták az elmúlt hét végén a zuglói Szent István-zeneiskola új orgonáját, máris újabb orgonaünnepnek lehetünk tanúi a főváros másik rangos konzervatóriumában, a nagy múltú Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában, mely a százhatvan évvel ezelőtt megalakult Nemzeti Zenede utóda. A szakiskola, melyben már százhuszonöt esztendeje létezik orgonistaképzés, szintén egy új orgonával gazdagodott. Az Aquincum Orgonagyár által készített hangszert a magyar kultúra napja alkalmából ma adják át a pedagógusoknak és a diákoknak. A huszonhat regiszteres mechanikus orgonát az iskola egykori kiváló tanáráról, a *Gergely* Ferenc orgonaművészről elnevezett nyolcvanszemélyes teremben építették fel a Citibank támogatásával. Az új hangszert olyan neves művészek avatják fel, mint *Lantos* István, *Deák* László, *Révész* László, *Virágh* András és *Varga* Petra.

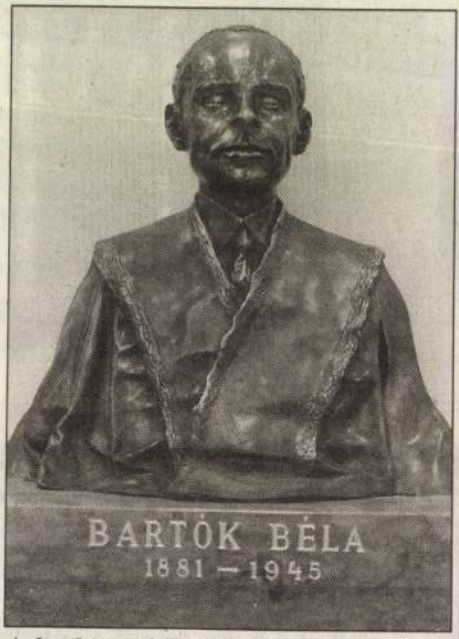

A budapesti Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola új Bartók-mellszobra a londoni Barbican Centerben lévő szobor másolata, Török Richárd alkotása HAVRAN ZOLTÁN FELVÉTELE

Az orgona mellett ma egy szobrot is lelepleznek a mindenki által csak „konzinak" becézett intézmény aulájában: *Bartók* Béla mellszobrát, az 1993-ban fiatalon elhunyt *Török* Richárd szobrászművész munkáját. (A szobor avatásán *Baán* László, a kulturális tárca államtitkára mond beszédet.)

Az iskola a bronzból készült alkotást a Magyar Millennium Kormánybiztos Hivatalától kapta ajándékba. A műtárgy annak a Bartók-szobornak a másolata, amely a híres londoni Barbican Centert díszíti. Hátterében egy üveglapra gravírozva Bartók kézírásával olvasható lesz a zeneszerző egyik legfontosabb útmutatása a Cantata profanából: „...csak hűvös, tiszta forrásból". **(devich)**

Zebegény	1	közhasznú munkákhoz eszközbiztosítás	1,592
Zebegény	1	szennyvíztisztítás fejlesztése	1,312
Zebegény	1	ivóvízhálózat rekonstrukció	4,578
Zebegény	1	bekötő és összekötő utak felújítása	14,000
Zebegény	1	közvilágítás korszerűsítése	7,040
ELŐIRÁNYZAT	1	BÖRZSÖNYI KISVASUTAK	100,000

Pályázó neve	Kist	Beruházás megnevezése	Jóváhagyo 1998	
Abony (gesztor)	8	iszapkomosztáló (Abony-Kőröstetétlen)	26,600	(
Albertirsa	8	szennyvízcsatorna építés	8,890	(
Alsónémedi	10	szennyvízhálózat I.ütem	10,000	1
Ceglédbercel	8	általános iskola bővítés, felújítás	6,959	(
Dány	4	szennyvízhálózat kiépítés, fejlesztés	15,778	(
Galgagyörk	2	járdaépítés	2,144	(
Gyömrő	10	4. Általános Iskola bővítés	4,899	
Herceghalom	13	általános iskola bővítése tornateremmel	6,000	
Inárcs	9	vízbázis fejlesztés	8,480	
Kakucs	9	általános iskola felújítása	3,991	
Kismaros	2	szennyvízhálózat kiépítése	8,000	
Kóka	6	ivóvízhálózat kiépítése Kóka-Újszőlő	15,699	

Az ÚPMH tárlata

Török Richárd: Befejezetlen Madonna

Török Richárd szobrai
Pest m. i. műlap. 1988. nov. 25

KÖNYVJELZŐ

Honnan szerezzünk tudást? Ahonnan lehet. Másoktól főleg, magunk magunkkal csak akkor kezdhetünk, ha már viszonylag elegendő ismeretet beraktároztunk. Eddig nagyrészt könyvek közvetítették azt, amivel a világ a magunk képére, mi meg a világéra formáztattunk, a tudást, aminek részbirtoklásával többek lehetünk ma, mint akik tegnap voltunk. Holnap is így lesz, nyilván, azután is, az ember jön-megy, a könyv marad. Új rovatával az ÉS szolgáltatásra vállalkozik. A magyar könyvkiadók által megjelentetett könyvekről adunk hírt, segíteni akarván olvasóinknak, miből is választhatnak, ha könyvet vásárolni támad kedvük. Terveink szerint lapunkban rendszeresen szerepel majd könyvlista, reméljük, egyre teljesebben, áttekinthetőbben bemutatva a ma könyvkínálatát.

Ember az időben

Nincsen könyv, ami nem kapcsolható a történelemhez. Abban benne vagyunk. Hogy miként érezhették magukat a históriában a múlt emberei, mi az, amit tudunk róluk, mi az, amit nem tudhatunk — erről beszélnek —, mert mi másról *tudnának* beszélni az alább sorakozó könyvek.

Elsőként például MIKE CORBISHLEY AZ ÓKORI RÓMA TÖRTÉNETE című munkája, amelyben Romulus és Remus legendájától a győztes hódító háborúkig, a birodalom kiteljesedéséig és bukásáig kísérhetjük végig az ókor — mai értelemben véve — egyetlen világbirodalmának történetét. Milyen volt a római hadsereg összetétele? Kik voltak a légiósok, és kik a gladiátorok? Hogyan épült egy korabeli város? Mivel töltötték napjaikat a császárok, hadvezérek, s mivel az egyszerű nép: hogyan öltözködtek és szórakoztak? A kötet iskolai segédanyagként is kitűnően használható, hiszen olyan, mintha egy remek tanár magyarázatát hallgatnánk. *(Holnap Kiadó, 52 oldal, 329 forint)*

Ilyen kitűnő tanárunk lehet PIERRE GRIMAL. A kiváló francia klasszika-filológus könyve — A LATIN IRODALOM TÖRTÉNETE — hazájában négy kiadást ért meg. A kötet méltán népszerű, hiszen eleven, lendületes stílusban szól mindazokhoz, akik érdeklődnek a római kultúra és irodalom iránt. A műben a latin irodalom nagyjainak élete és munkássága elevenedik meg Plautustól Ciceróig és Vergiliustól Senecáig. Bár a könyv legfőbb célja az aranykori szerzők életművének bemutatása, bőségesen találunk anyagot a korábbi és a császárkori auctorokra vonatkozóan is. Figyelemmel kísérhetjük azt a folyamatot, amelynek során a latin irodalom görög mintákat követve kialakította sajátosan római arculatát. Napjainkban, amikor a latin kultúra Európaszerte reneszánszát éli, és a latin nyelv és irodalom nálunk, Magyarországon is egyre inkább visszakapja régi rangját az oktatásban, különösen fontos, talán hiánypótló is ez a könyv. Kultúránk számos szállal kötődik mind a latin nyelvhez, mind pedig a római kultúrához. A latin leánynyelvek ma is élnek, a későbbi szerzők pedig — gondoljunk Dantéra vagy akár Zrínyi Miklósra — szívesen fordultak latin mintákhoz műveik megalkotásakor. *(Akadémia Kiadó, 250 forint)*

A tudnivalókat mostanában is még iskolákban szokták leginkább beszerezni, a HOLNAP KIADÓ középiskolásoknak szánta irodalmi szöveggyűjteményeit, a sorozat eddig megjelent darabjai:

A MŰVÉSZET SZÜLETÉSE *(összeállította: Trencsényi Borbála, 176 oldal, 199 forint)*

MITOLÓGIA *(összeállította: Kelemen Hajna, 160 oldal, 199 forint)*

AZ ANTIKVITÁS IRODALMÁBÓL *(összeállította: Sík Eszter, 232 oldal, 199 forint)*

A KÖZÉPKOR IRODALMÁBÓL *(összeállította: Kelemen Hajna, 144 oldal, 199 forint)*

A RENESZÁNSZ IRODALMÁBÓL *(összeállította: Trencsényi Borbála, 160 oldal, 199 forint)*

Az iskolában maradva, tanárnak-diáknak egyaránt fontos segítője lehet a VILÁGIRODALMI LEXIKON 13. és 14. KÖTETE *(Akadémia Kiadó, 791+877 oldal, 1250+1250 forint)*. A kiadó tervei szerint 1994-ben, majdnem negyedszázados munka után befejezik a Világirodalmi lexikont. Addig kikereshetjük a most megjelent kötetből, mondjuk, *Shakespeare* nevét, és élvezhetjük *Géher István* remek Shakespeare-esszéjét.

LOUIS CHARPENTIER A TEMPLOMOS LOVAGOK TITKAI című könyvét *Rónay László* is olvasta, neki az volt a gyanúja, Charpentier nem döntött: *„detektívregényt írjon-e vagy ismeretterjesztőt, végül kikötött a kettő között, növelve műve érdekességeit, csökkentve történelmi hitelét"*; érdekes könyv, tartalmát így vázolja kiadója: Az első keresztes háborúk idején a Szentföldre vezető út védelmére titokzatos rend alakult, a templomos lovagoké. Tevékenységüket nemcsak gótikus katedrálisok jelzik, hanem a középkori kereskedelem, bankrendszer, úthálózat kialakítása is. Nekik köszönhető, hogy a barbár Európa civilizált államok rendszerévé vált. Félelmetes hatalmuknak Szép Fülöp francia király vetett véget; koholt vádak alapján kivégeztette a nagymestert, aztán a pápa feloszlatta a rendet. De valóban megszűnt-e? Valóban a templomosoké lett a Mózes kőtábláit őrző frigyláda? Kik a templomosok örökösei? Hogyan kapcsolódik hozzájuk az egész világot behálózó szabadkőművesség? *(Holnap Kiadó, 220.oldal, 239 forint)*

Mire az emberiség elért a második világháborúhoz, bizonyos eszmék adatolhatóan behálózták a világot, hirdetőik pusztítottak. Többek között erről is szól JOHN HARRIS FÉLÁRÚ HADMŰVELET című könyve, a dokumentumként is kiváló kommandótörténet. 1942 végén az észak-afrikai hadszíntéren *Rommel* egységei már Alexandriáig jutottak. A végveszélybe került brit és amerikai csapatokhoz új főparancsnok érkezik: *Montgomery* tábornok, aki arra készül, hogy kiűzze a németeket a kontinensről. Egy fiatal angol hírszerző tiszt megtudja, hogy El Kab kikötőjébe jelentős mennyiségű német hadianyag érkezik. Ha eljut a harcoló egységekhez, Montgomerynek esélye sincs a győzelemre. A szállítmányt bármi áron meg kell szerezni vagy megsemmisíteni. *Hockold*, a fiatal hírszerző tiszt kidolgozza a kommandóakció tervét, összeállítja csapatát. *(Holnap Kiadó, 278 oldal, 299 forint)*

Magyar idő

A *Magyar Szemle Társaság* által 1939-ben megjelentetett, SZEKFŰ GYULA szerkesztette MI A MAGYAR? kötet, amelyben írók, művészek, tudósok vallottak a nemzethez fűződő kapcsolatukról, többek között *Babits Mihály, Eckhard Sándor, Keresztury Dezső, Kodály Zoltán* és *Szekfű Gyula*. „Arra gondoltunk — írták —, hogy ezzel a könyvvel útbaigazítsuk azokat a jóhiszemű magyarokat, akik a kíméletlenül ránk rohanó szellemi áramlatok, propagandák káoszában, amikor magyar magyarra mutat, mint rossz, gyönge, hamis, beteg magyarra, nem tudják többé, mi is az igazi magyarság. Valami normafélének szántuk ezt a könyvet, hogy öntudatossá tegye az emberekben magyarságukat és megóvja őket a tévelygésektől, az illúzióktól, az ingoványba süllyedéstől." *(Helikon Kiadó, 556 oldal, 790 forint)*

A MI A MAGYAR? reprint kötet tanulmányozása után el lehet gondolkodni, miért nem kötelező olvasmány ez a mai magyar közéletben.

Ha a már vágyott elegancia szóba került, meg ezek a mai reflektorok fényében sütkérezők is kiabálnak itt, a *Helikon Márai-sorozatában* MÁRAI SÁNDOR CSUTORA című könyve valamiféle békét hozhat olvasójának. A világ olyan, amilyen. Hogy ötven éve, száz éve, ezer éve is olyan volt, amilyen most, abban Márai Sándor szavai is megerősítenek: *„Óvatosság, olvasó! Kutyatörténet következik... Talán kötelességmulasztás kutyáról írni... Annyi sürgős, halaszthatatlan mondanivaló lenne az emberrel kapcsolatban... A világban komor próféták járnak, akik másféle kötelességre intik mostanában az írót, mint kutyaregényre. Erre gondol, de rögtön szégyenkezik is, mert a próféták szavát különben sem érzi kötelező parancsnak, s egyszeriben szolidaritást vállal a prófétákkal szemben a kutyával..."* *(Helikon Kiadó, 126 oldal, 240 forint)*

Áthallásos könyv, ma duplán, sokszorosan az, BÁRDOSSY LÁSZLÓ, az 1945-ben háborús bűnösként halálra ítélt, majd kivégzett miniszterelnök 1943-ban megjelent könyve, a MAGYAR POLITIKA A MOHÁCSI VÉSZ UTÁN. A kötet *„a mohácsi vésztől Fráter György haláláig terjedő negyedszázad politikai történetéről akar számot adni..."* Hőse Fráter György, aki Ferdinánd császárt és az országot 1526 óta magáénak tekintő török szultán között egyensúlyozva *„egyiket a másik erejének felidézésével igyekezett távol tartani a másiktól"*. *(Holnap Kiadó, 384 oldal, 580 forint)*

Aki tudni szeretné, kik foglaltak helyet Bárdossy László kormányában, az lapozza fel BÖLÖNY JÓZSEF MAGYARORSZÁG KORMÁNYAI 1848—1992 című könyvét. A kötet Magyarország kormányait ismerteti az első felelős minisztériumtól, a *Batthyány-kormánytól* az *Antall-kormányig*. Mindenki által könnyen áttekinthető formában foglalja rendszerbe az idevonatkozó adatokat. Az első fejezet időrendben és betűrendben sorolja fel a kormányokat. A második részben a minisztériumok élén állók névsora található időrendben, mindenütt jelezve a tárcák változásait. Mindezt a harmadik fejezet a kormánytagok legfontosabb személyi adataival egészíti ki. *(Akadémia Kiadó, 490 oldal, 700 forint)*

Létezett szocializmus

Oroszország és a nyomába lépő Szovjetunió történetét bizonyos szempontból a XX. századi modernizáció egyik típusaként is szemlélhetjük. Birodalmi méretű kísérletként arra, hogy népek egész sora kerüljön közelebb az újkorhoz. Ez a történelmi laboratórium a tények felmérhetetlen tömegét rejti magában. Lehet-e rendet tenni a tények e roppant halmazában? De a kérdés feltehető ellenkezőleg is. Megengedhetjük-e magunknak azt, hogy ne próbáljunk eligazodni e tények között? AZ OROSZORSZÁG ÉS A SZOVJETUNIÓ XX. SZÁZADI KÉPES TÖRTÉNETI KRONOLÓGIÁJA 1900—1991 című kézikönyv a történelemmel való elszámoláshoz is hozzájárul, mert az egész emberiség történetében számottevő átalakulást jeleznek az itt felsorakoztatott politikai, gazdasági, kulturális tények, események, statisztikai adatok. A történelem átélhető vizuálisan is: fényképek, rajzok, térképek segítik a tájékozódást. *(Szerkesztette: Krausz Tamás és Szilágyi Ákos, Akadémia Kiadó, 360 oldal, 790 forint)*

Tisztábban látható a magyar közelmúlt, ha a *Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó* által megjelentetett IRATOK AZ IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS TÖRTÉNETÉHEZ című kötetet megismerjük. Az ebben közölt iratok döntő többsége először lát napvilágot. Hogy miről beszélnek? Íme a tartalomjegyzék: *Kúriai teljes ülések; ÁVH-s kihallgatások; Pártítéletek; Rehabilitáció;* az *'56-os megtorlás iratai*. Volt idő, amikor az igazságszolgáltatás a politika szolgálójává vált. Amit a büntetőjog, a politika, a közelmúlt történelme iránt érdeklődő idáig csak sejtett, a Legfelsőbb Bíróság szerkesztőbizottsága által az irattárak mélyéből előásott titkos dokumentumok segítségével bizonyossággá válik. Besúgók, hamis tanúk, karrierista vagy megfélemlített bírák igaz történetei tárulnak az olvasó elé, szigorú tudományossággal jegyzetelve. *(Szerkesztette: Horváth Ibolya, Solt Pál, Szabó Győző, Zanathy János, Zimmer Tibor, Közgazdasági és Jogi Kiadó, 753 oldal, 980 forint)*

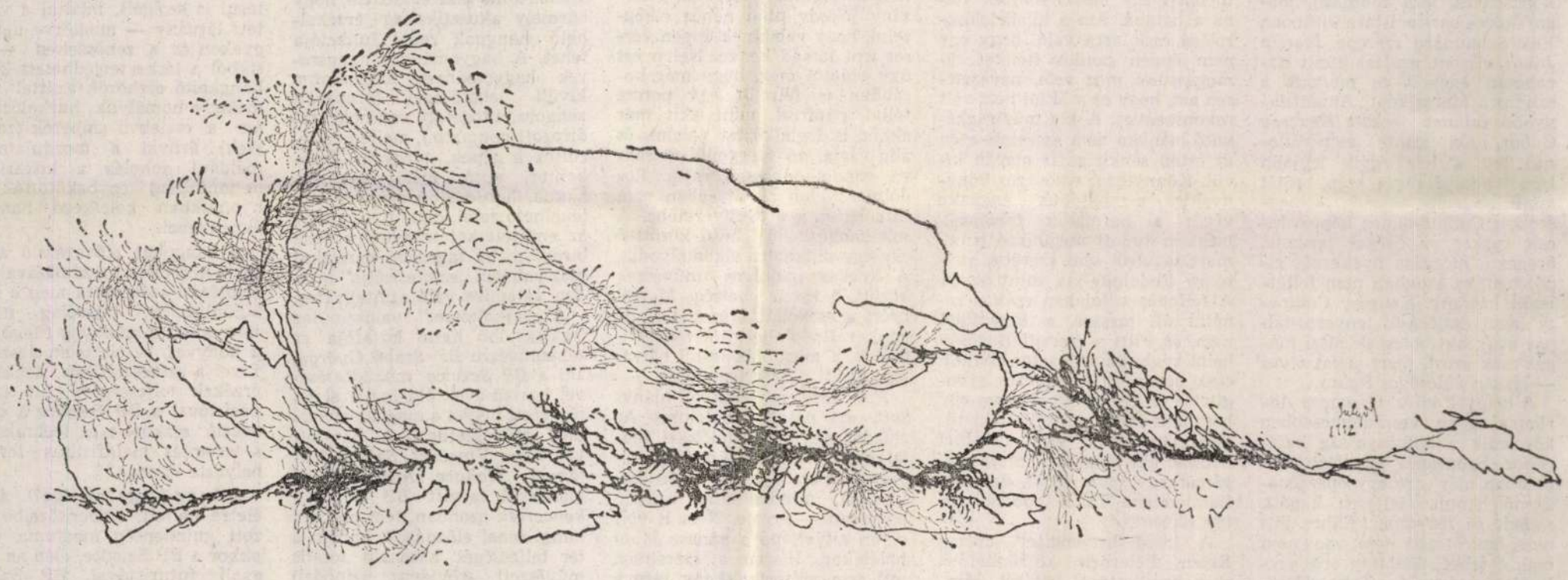

Sulyok Gabriella rajza

KOLOZSVÁRI PAPP LÁSZLÓ:

Film

Egy magyar (H)őstípus

Valójában nem *típus*. Ha létezik is, az igazán nem mondható el róla, hogy *hős*. Ráadásul nem is olyan régi, hogy *ősinek* nevezhetnénk. A századelőn keletkezik, Budapest világvárossá növekedésével, s újul meg azoknak a lakossághullámoknak a fővárosban való elültével, melyek végigkísérik századunkat. Hát persze, hogy Gyuszi bácsiról van szó, *Koltai Róbert*, a pályakezdő filmrendező, pályakiteljesítő színész alkotásának, a *Sose halunk meg*nek a főszerepéről. Úgy látszik, Gyuszi bácsi valóban halhatatlan — legfeljebb azon tűnődhetnének el némely irodalmárok, létezett-e valaha is? De hát a legenda lényege épp az, hogy azáltal van, hogy sose volt.

Pedig már temettük, el is sirattuk Gyuszi bácsit az elmúlt negyven esztendőben. Ott nyugszik például (azért például, mert sok sírkertje van), a *Rozsdatemető*-ben. És sirattuk megannyi moziban, hogy csak a legnevezetesebbet, a *Villa Negrá*-t említsük. Ott *Páger Antal* elővezetésében úgy megy ki a képből, átadva helyét az új világ nagyszerű buldózereinek, mint aki sose tér vissza. S lám, megtudjuk Koltai Róberttől, hogy sose ment el, s ha a címnek hihetünk, sose hal meg!

Gyuszi bácsi lényege alighanem a jobb módú polgárnak abbéli vágyakozása, hogy milyen független, vidám, kocsmás, szépasszonyos életet is élnek némelyek, amíg ő holmi Ferenc- és Lipótvárosi négy-, hat-, nyolcszobás lakásokban sínylődik... Mert minden relatív, kérem szeretettel! Ha belegondolunk üzleteink zilált állapotába (a századfordulón!), belép ráadásul dús idomú feleségünk, s repesve újságolja, hogy a kedves mama érkezik hosszabb pesti látogatásra, az ember bizony átmenne Gyuszi bácsiba. Ebbéli lélekszaggató nosztalgiánkat ismeri fel nem egy gonosz író, nyomukban csúfondáros filmes, s lám, Gyuszi bácsi örök!

Lehet őt komolyan is venni, mint tette *Szomjas György* a *Roncsfilm*-ben, s ezzel távolról sem akarjuk azt mondani, hogy nem helyeseljük szívből Koltai Róbert megközelítését, aki még egy újnosztalgiás keretjátékkal is jelzi, hogy Gyuszi bácsija nincs, s mint ilyen, mulattatni akar. Azt is csak helyeselni tudjuk, hogy Gyuszi bácsi mellett fölbukkan (mint *Sherlock Holmes* mellett az elmaradhatatlan *Watson doktor*), egy zsenge ifjonc, filmnevén Imre. Valakibe bele kell nyomódjék, mint puha gyurmába, a Gyuszi bácsi nagy lelkének lenyomata, s van-e képlékenyebb valami a kamaszléleknél? A rendező választása *Szabados Mihály*ra esett, s csak a rend kedvéért említjük meg, hogy Gyuszi bácsit maga az író-rendező, Koltai Róbert alakítja. (Telt ház...! — ezúttal beengedték a kritikust a moziba.)

S van megannyi vágyott helye a nyers nyársnak (polgár). Füstös korcsma, ahol áll a dínom-dánom, s a hangulat Gyuszi bácsi érkeztekor csap magasra csak igazán. A kocsmából (ott, ahol az életben a bűzös konyha vagy árnyékszék nyílik), paplanos ágy várja a gátlásos kamaszt, s az elvágyódó polgárt. Politikai ellenálló vonással is gazdagodik a Gyuszi bácsi portréja! A fenekét mutatja (ízlésesen, nem letolt nadrágban) a lovas rendőrnek. S ha élne, most jóvátételért jelentkezhetne, a nevezett testrészre mért gumibotütések fejében. S mint sorstragédiában a gyilkosság, a Gyuszi bácsi elfenekelése is a kulisszák mögött történik! Örömmel fedeztük fel az álmából fölriasztott szupertánctanár szerepében *Csákányi László*-t. De nincs olyan epizód a filmben, mely e képzelt valóságban — néha igazabb, mint a valódi! — ne élne valamelyest.

No persze, Koltai Róbert révén, aki nagy *egyemberest (one man show)* mutat be Gyuszi bácsi bőrében, vállfáival a hátán, nadrágszíjával a boka fölött véget érő nadrágdereka körül. Ha ehhez hozzávesszük, hogy Gyuszi bácsi igazán nem nevezhető Adonisznak, ráadásul vastag fekete keretes szemüveget tologat föl állandóan a homlokára, mint valami sisakrostélyt, igazán bravúros teljesítmény, hogy elhisszük neki, úgy hullnak utána a jobbnál jobb babák, mint érett, kissé leveses körték. Ó, kedves századfordulós középosztályom, ha tudtad volna, mennyi szép nő lesz a kilencvenes évekre a magyar vigalmi helyiségekben. És nem olyanok! Nem! Csak úgy, szépek, s épp ott vannak. Mintha csak Gyuszi bácsira várnának. Mások pedig helyközi személyvonatokon utaznak folyvást (ha én századfordulón élő polgár volnék, bérletet váltanék két járási székhely között, fekete keretes szemüvegem, az már van).

Gyuszi bácsi persze csak leszármazottja a századfordulónak, ő az ötvenes-hatvanas évek lakója. De már születőben az utódja, (ha a helyzet fokozódik), a munka nélküli színész alakjában (játssza *Máté Gábor* — azért is lánglelkű választás, mert ha ő is munkanélkülivé válna, az a színjátszás végét jelentené hazánkban). Munkája még, filmen és legendán kívül és belül még mindenkinek van, bízzunk hát benne, hogy Gyuszi bácsi tippje bejön, s akkor mi valamennyien egy *2 — 9 — 11* sóhajjal az ajkunkon leheljük ki lelkünk.

És a tíz krémes sem marad el! Kifizetve.

Török Richárd (1954—1993)

Amekkora a bánatom, akkora csönd lett bennem, vérfagyasztó, földhideg csönd, visszanézek, ebből a téli tavaszból, belelátok abba a fehér éjszakába, amiben elfele sétál az én sarkifényes barátom. És ott pengenek azok az ezüstfekete szavai, azok a nehéz szavak, ezek a csöndet szétszikráztató szavak: Elmegyek meghalni, egyebeket követvén, még énutánam is többen jönnek, mert sem első, sem utolsó én nem vagyok. Azért elmegyek meghalni.

Nem tudok válaszolni neki, nem mintha nem lehetne beszélni azzal, aki nincs, mindent lehet, átlendülni szomorú folyókon, át a túlra, másik világba, rávenni a Világigazgatót, hogy ne vicceljen már, küldje vissza ide azt az embert, azt a szabad bronztenisszezőt, mert még azt gondolják, szakmai féltékenységből szólította el. Mindent tudott itt a földön az a volt-nincs mintázó, halott agyagból beszédes szobrokat csinált, majdnem mint a Teremtő, na ne hülyéskedjenek, tévedés ez az áthelyezés, annak a fiatal embernek még itt volna a helye, nem túlnan, annál, aki még nála is több.

Állok ezért ilyenkor az ablak előtt, szemem a nézéssel be nem telhet, látom az üres utcát, eljöhet hozzám még egyszer az, aki nincs? Mintha fontos lenne ez az ablak mögötti várakozás, mintha bármit is jelentene a fogalmazási kényszer a feltételes módok, az idétlen mondatok, ez az idézés, a szólongatás, a jelenlét a jelen létben, köd előttem; és köd utána. Mást most nem tudok.

Siratom a barátomat. És nem gyűröm le düheimet, és nem takarom el a fájdalmamat, és nem vagyok tekintettel. Senkire nincs most tekintetem, elvakított lettem.

Süljön ki a szemünk, nekünk, országátalakítóknak! Meghalt a legjobb szobrász. A magyar kultúra napján.

Ki szolgáltat igazságot az új kor áldozatainak? Darab időig még mondhatjuk rájuk: a régi kor új áldozatai. És aztán?

Mindig aztán van. Következünk. Látjátok feleim, Török Richárd meghalt. És itt hagyott minket magunkra.

Dippold Pál

FÁY MIKLÓS:

Zene

A költő szerelme

Csaknem négy hónap várakozás után, január 12-én ismét az Opera színpadán láthattuk *Kelen Pétert*, aki nem is okozott csalódást a benne bízóknak. A mű a Bohémélet volt, a karmester *Kovács János*.

A társak — mindenekelőtt az urak — kitűnő hangulatban töltötték az estét. Néhányuknál a széles jókedv nem igazán volt indokolt, *Póka Balázs* például aligha mosolygott volna olyan kedélyesen, ha tudta volna, hogy hangja még akkor se jött át a zenekaron, amikor egész a színpad szélén állt. Másfelől viszont igaz, hogy az egyébként igen rokonszenves, laza mozgású, magas, kócos baritonistára kitűnően illik Schaunard szerepe. *Martin János* viszont ezúttal kicsit darabosan énekelt és mozgott a szívtipró Marcelként. Annál nagyobb örömet okozott *Kenesey Gábor*, aki szinte észrevétlenül lett a ház egyik legjobb basszistája. Hangja szép, sötét színű, kellemes és erős. A megszokott Colline-okhoz képest kicsit vaskos az énekes termete, öreges a mozgása nyekergős cipőjében, ez azonban nem feltétlenül hátrány. Kenesey Collineja lassú észjárású, tenyeres-talpas alak, aki bölcsnek hiszi magát csak azért, mert sokat olvas — igazán valóságos figura.

A hölgyek közül *Csengery Adrienne* egyre veszedelmesebben közeledik a botrányosság határához. Szopránja jelenlegi állapotában már nem egy operaénekesnő hangja: teljesen kopott, sápadt és fénytelen. Ehhez jött még, amiről már nem, vagy nem csak ő tehet, túlzottan erős arcfestése, s a majd szétrepedő selyemruha, ami által a kedvesen ledér, félvilágian vonzó Musette a kurtizánoknak arra a szintjére esett vissza, ahol már nem is így nevezik őket. Kellemetlen volt ilyen állapotban látni szerepet és szereplőt egyaránt, és az énekesnő okosságát ismerve nem tudok szabadulni a gondolattól, hogy mindezzel maga is tisztában van.

A Mimit játszó *Pitti Katalin* nem énekelt rosszul, bár a szövegből nem sokat lehetett érteni, néhány hangnak elég fájdalmasan talált mellé, és az első felvonást záró, hosszan kitartott magasságon — a színfalak mögött — úgy csuklott el, mintha hirtelen egy kést nyomtak volna a hátába. Ám a hibák elősorolása csak arra való, hogy egy nem éppen pontos ítéletet támogassunk meg vele, nevezetesen azt, hogy ez a Mimi nem volt rokonszenves. A kis művirágkészítő leányka nem szeretett ezen az estén senkit saját magán kívül. Könnyekig, valóságos könnyekig meghatódva énekelte végig a harmadik felvonást, mégsem tudott megindító lenni, mert távolról sem szerette annyira Rodolphe-ját, mint az őt. A felfogás valójában csak a zenétől áll messze, a librettótól nem, és Pitti a szerepfelfogásán belül végig következetes maradt, csak éppen az értelmezés gyengítette az egész művet: nem egy hatalmas szerelem múlott ki tüdőbajban, csak egy agyafúrt nőcske, aki megkaparintott magának egy jobb sorsra érdemes fiatalembert. Talán jobb is, hogy így történt.

A kissé legyengített dráma Kelen Péternek köszönhetően nem veszítette el hatását. Mindent megkaptunk a tenoristától, amit már megszoktunk és várunk: játékának kivételes intenzitását, tisztaságát és őszinteségét, mondjuk abban a jelenetben, ahol, mint éhező bohém, szinte ráveti magát a vacsorára hozott száraz zsemlére, és akkora falatokat harap belőle, hogy csak fojtottan tud énekelni, és félő, egyszer még torkán akad az ennivaló. De van a Bohéméletben néhány nehéz pillanat. Az első felvonásban a váratlanul pénzhez jutott társaság elmegy mulatni, csak Rodolphe marad otthon egy kicsit dolgozni, meg persze azért, hogy találkozhasson eljövendő szerelmével. Nem nagyon logikus jelenet ez, a harsány jókedv után nehéz elképzelni, hogy valakinek éppen verset írni támad kedve. Kelen ezt úgy oldotta meg, hogy már korábban is félreült egy percre tollal, papírral, mint akit már akkor is foglalkoztat valami, és alig várja, hogy egyedül maradva gondolkodhasson rajta. Rodolphe Kelen alakításában nem illik egészen a környezetébe. A sok hangoskodó léhűtő között ő egy-egy pillanatra elkomolyodik. A kockás nadrágos művészek között ő igazi tehetség. Marcel beéri a csapodár Musett-tel, de amikor Rodolphe ajtót nyit Miminek, a megdöbbenéstől hátralép. Eljött a szerelem ideje.

Ami érzelem Mimiből hiányzott, azt pótolta Rodolphe. Az előadás nem is kettejükkel foglalkozott, csakis a költő szerelmével, és ezt Kelen — talán ösztönösen, mindenesetre nagyon pontosan — érezte. Nem is volt olyan szívettépő a panasz Mimi halálakor. Hiszen a szerelmen mit sem változtat, hogy tárgya él vagy már meghalt.

SZKÁROSI ENDRE:

Koncert

A behangosított mindenség

A technikai civilizáció mindennapi életkörnyezetének művészi lehetőségeire, sőt imperativuszára átfogó módon a futuristák figyeltek fel először a század elején. Marinetti ódába foglalt automobilja nemcsak mint jelkép lett fontos (minthogy az emberi alkotóerő fogalmát materializálta), de mint látvány is új és szép volt, ráadásul az általa keltett újszerű zajokat a zenei gondolkodás összefüggéseibe tudták helyezni. Valahogy így jött létre a „rumorismo", a „zörejiség", a zaj-zene koncepciója, illetve *Luigi Russolo*, *Mimmo Rotella* és mások tevékenysége által: irányzata, gyakorlata.

A kortárs zene és művészet számára ma már evidencia, hogy bármely akusztikailag érzékelhető hangnak zenei funkciója lehet. A hagyományos hangszerek hagyományos használaton kívüli lehetőségei (preparált zongora, ütögetett vonósok, radírozott gong stb.), mellé odakerültek a gépek, tárgyak (helikopter, autó, ipari eszközök, kanna, hordó stb.) zeneileg értékelhető zajai, olyannyira, hogy az említett két irányból a zene birodalmába tagozódó hangokat már valóban „szintetizálja" minden valamire való szintetizátor.

A „zajköltészet" valószínűleg legkitartóbb hazai kutatója és zeneművésze *BP Szabó György*, aki a *BP Service* működtetésével hosszú évek óta foglal el kitüntetett helyet a magyar avantgárd művészetben. A barátaival, *Kósa Vincével*, *Szántó Zoltánnal*, *Wahorn Andrással* és másokkal tartott *BP Service-koncertek* azonban nem pusztán hangi-zenei előadások, hanem a tér teljességét használó totális művészeti (röviden: színházi) események. Az előadások ugyanis dia-, esetleg filmvetítéssel is kombinált vizuális kompozíciók, melynek rendezett terében a világító-villogó gépek, generátorok működésének látványa is fontos alkotóelem. És akkor még nem beszéltünk a díszletként alkalmazott és bevilágított kellékekről, nejlonfóliákról, divatbábukról, fogasokról stb.

Legutóbbi, „új Hölgyfutár-Zajköltészet" című koncertjük a *Szepes Gizi* által oly odaadóan működtetett szentendrei *Dalmát-pincében* a látvány-, akció- és hangi elemek végső szintetizálására adott szép példát. A pince boltíves hátfalára sejtelmes elmosódással kivetített dia nemcsak háttérül, hanem világításul is szolgált, miáltal a vetített látvány — megtörve a tárgyakon és a zenészeken — a síkból a térbe terjedhetett ki. A hangkeltő eszközök ezúttal termékeny homályba burkolóztak, ám a cselekvő emberek (zenészek) árnyai a mozdulatokat (például dobolás a kifeszített nejlonfólián) egybekötötték a nyomukban keletkező hangok élményével.

A hangokat elővarázsló árny így a teremtés mozdulatával, az érintéssel szólaltatta meg a legkülönbözőbb, látszólag néma tárgyakat: a műanyag függönyt, a könyvet, az élettelen deszkát. Ezzel a színesztétikus, tehát az érzékek teljességére ható kompozícióval a BP Service a civilizáció eszközeit és technikáját a teremtés metafizikus terébe helyezte vissza.

A hang (vagy az ige?) által életre keltett, emberközelbe hozott mindenség médiuma volt akkor a BP Service, élén az angyali futuristával, BP Szabó Györggyel.

Török Richárd halálára

Önmagában is fájdalmas dolog, ha eltávozik egy barátunk, még fájdalmasabb, ha fiatalon éri a tragédia, ha a halál elkerülhető lett volna. Mardos mindnyájunkat az önvád, utólag próbáljuk megmenteni azt, akit életében nem tudtunk. Egyúttal mentegetjük is magunkat, honnan tudhattuk volna, mindig az élet fejedelmének láttuk, tehetségesnek, kedvesnek, magabiztosnak. Magunk egy kicsit olyannak, amilyennek ő maga Szent Istvánt mintázta: határozott egyéniségnek – kemény tartással. Ki gondolhatta volna, hogy ez a tartás megroppan, hogy ebben a határozott egyéniségben annyi bizonytalanság lehet, ami elegendő egy visszavonhatatlan cselekedethez. Nemzedéke legtehetségesebbjei közé tartozott, gazdag fantázia, biztos formaérzék, elegáns anyagkezelés jellemezte, és valami különös érzékenység, amelynek nagy része volt abban, hogy messziről láthattuk, szempillantással konstatálhattuk Török Richard-műről van szó. El szoktuk mondani ilyen alkalmakkor, hogy tele volt tervekkel, az ő esetében ez most vitathatatlanul így is van. Nem is túlságosan régen interjút készítettem vele, rengeteget, vagy három interjúra valót beszélgettünk, tanúsíthatom a tervek komolyságát. Az ember azt gondolná, akinek tervei vannak, hosszú életre számít, meg is tesz mindent, hogy élete hosszú legyen.

Nem értelek, Ricsi, nem is akarlak érteni, mélységesen megbántottál bennünket. Pusmogunk egymással, barátaid, akik állandóan fricskázni szoktuk egymást, röhögni egymáson és önmagunkon. Hogy szabadott ebből a játékból kivonnod magadat? Elkámpicsorodtunk, belénk szorultak a viccek, riadtan suttogunk utánad: Isten veled.

Fábián László

Új Mo. 1993. jan. 23.

TÖRÖK Richárd szobrász

CIPPOLINO

A CIPPOLINO UTAZÁSI IRODA AJÁNLJA ÖNNEK!

SZENZÁCIÓ AUSZTRIÁBAN — VELÜNK OTTHON LEHET KARINTIÁBAN!
SÍZHET—ÚSZHAT—SZAUNÁZHAT HÁROMCSILLAGOS SZÁLLODÁBAN
7 nap/6 éjszaka 13 000 Ft.
Reggeli 2800 Ft, Vacsora 5000 Ft.
Utazás egyénileg.

Jelentkezés: 1132 Nyugati tér 4.
Tel.: 131-7195, 131-6968.

SFINX TOURS
Bp. V., Dorottya u. 3. I. 1.
Tel.: 266-7017, 118-2951
Fax: 117-8348

17 NAP EGYIPTOMBAN!
Teljes ellátás,
gazdag programokkal, hajóval
Csak 99 000 Ft!

7 NAP KAIRÓ
és a Vörös-tenger félpanzió
Csak 65 000 Ft!

Charter

Kréta
1 hét 19 900 Ft-tól
2 hét 27 900 Ft-tól

Korfu
1 hét 19 900 Ft-tól
2 hét 29 900 Ft-tól

Rodosz
1 hét 27 900 Ft-tól
2 hét 35 900 Ft-tól.

WEST TRAVEL
Bp., III. ker.,
Szépvölgyi út 3/A (Kolosy tér)
Tel./Fax: 168-6051; 188-8540
Postacím: 1537. Bp. Pf. 440.

Utazás repülővel Májustól októberig hetente.

GARANCIÁT AKAR?
KERESSE EZZEL AZ EMBLÉMÁVAL JELÖLT IRODÁKAT!
1850
BKIK
BUDAPESTI KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA IDEGENFORGALMI TAGOZAT
UTASVÁRÓ
utazási irodák napi ajánlatai

NAPFÉNY, TENGER, EGZOTIKUM...'94.

BANGKOK—PATTAYA 11 nap/9 éj
március 1., 22. 94 900 Ft.

THAIFÖLD—SZINGAPÚR 11 nap/9 éj
március 1., 22. 124 850 Ft.

THAIFÖLD—BALI 14 nap/12 éj
február 17., március 31. 149 900 Ft.

THAIFÖLD—JAPÁN—HONGKONG 14 nap/12 éj
március 31. 184 500 Ft.

EGYIPTOM—IZRAEL—JORDÁNIA 10 nap/9 éj
április 8. 89 900 Ft.

Nyári útjaink: KORFU, ISZTRIA, JESOLO nagy választékban!
TAN-TÚRA Utazási Iroda, 1065 Budapest, Lázár u. 6. Telefon: 131-5368, 132-5527.

Academic Year in America

KÖZÉPISKOLAI TANÉV AZ USA-ban!
AIFS-KENNEDY ALAPÍTVÁNY KÉPVISELETE:
ARANYOROSZLÁN Kft.

Telefon: 136-9313.
Telefon/fax: 136-2321.
A VÁLASZTÁS LEHETŐSÉGE AZ ÖNÉ,
4 év tapasztalata a miénk!

Cégünk ügyvezetője: dr. Rosztóczky Katalin személyesen áll rendelkezésére.

CHEMOL-TRAVEL

TAVASZI KÖRUTAZÁSOK ÉS VÁROSLÁTOGATÁSOK A CHEMOL TRAVEL UTAZÁSI IRODÁTÓL!
8 napos IZRAELI utazás 69 900 Ft-tól.
14 napos nagy SPANYOL KÖRUTAZÁS
március 12—25., 74 900 Ft.
10 napos ANGLIAI-SKÓCIA
körutazás repülővel
március 31.—április 9., 117 900 Ft.
PÁRIZS, RÓMA, MADRID
városlátogató utak 34 900 Ft-tól.

JELENTKEZÉSÉT VÁRJUK A CHEMOL TRAVEL UTAZÁSI IRODÁBAN.
1052 Budapest, Vörösmarty tér 2.
Telefon: 266-2261, 266-2173, 266-2174.

DANUBIUS travels

1052 Budapest, Szervita tér 8.
Telefon: 117-3652. Fax: 117-0210.

VÁSÁROLJON REPÜLŐJEGYET SZERETTEINEK!
SZUPER REPÜLŐJEGY-AKCIÓNK KERETÉBEN A JANUÁR—MÁRCIUS KÖZÖTTI UTAZÁSOKRA AZ ALÁBBI AJÁNLATTAL SZERETNÉNK KEDVESKEDNI:

TOVÁBBI AJÁNLATAINK:

TORONTO:	47 000 Ft.
LOS ANGELES:	59 000 Ft.
CARACAS:	80 000 Ft.
SANTO DOMINGO:	80 000 Ft.
RIO DE JANEIRO:	80 000 Ft.
MIAMI:	50 000 Ft.

Gyerekkedvezmény: nincs.
Csecsemőkedvezmény: 90%.

PORT Travel Service

AIR SHOP:
REPÜLŐJEGY ÁRAINKBÓL:

MÜNCHEN—STUTTGART—BERLIN	9990 Ft.
AMSZTERDAM—FRANKFURT—ZÜRICH	14 990 Ft.
MADRID—MILANO—ROMA—PÁRIZS	19 990 Ft.
HONGKONG—TAIPEI	89 000 Ft.
NEW YORK	44 500 Ft.
MONTREAL—TORONTO	49 000 Ft.

Mindig a legkedvezőbb útvonalon, mindig a legelőnyösebb áron!
SZERTE A VILÁGBAN:
EGYÉNI ÉS CSOPORTOS AJÁNLATOK, HIVATALOS UTAK!
Előttünk a tavasz, előttünk a nyár! Kérje ajánlatainkat!

1052 Budapest, Semmelweis u. 21. Telefon: 266-7049.
Telefon/fax: 118-0899. OIH R-0826/93.

KÖZÉPISKOLÁK NYELVTANFOLYAMOK.

Sport és nyelvi táborok KÜLFÖLDÖN = USA, ANGLIA. AUSZTRIA, NÉMETORSZÁG...

Információs Iroda
1026 Budapest, Pázsit u. 7.
Telefon/fax: 176-3362.
14—18 óra között.

PRIMAtour

TEL.: 117-1140
FAX: 117-7034

VELENCEI KARNEVÁL
Jesolói szállás félpanzióval utazás autóbusszal
1994. II. 11—14.: 13 400 Ft

JELMEZBEN AZ IGAZI!

VIA APPIA AJÁNLATOK
Sieljen az Alpokban
Olaszország
SAPPADA—DOLOMITOK—FALCADE—ALLEGHE—MARMOLADA
34 900 Ft-tól/hét/4 fős apartmanok
29 700 Ft-tól/hét/fő szállodában félpanzióval
AUSZTRIA
Allenz Hochschwab-Bürgeralm
32 530 Ft/hét/fő szállodában félpanzióval
GYERMEKKEDVEZMÉNY!
SZLOVÉNIA — BOHINJ
17 450 Ft-tól/hét/fő szállodában félpanzióval
35 100 Ft-tól/hét/ 4 fős apartman

VIA APPIA Utazási Iroda
1067 Budapest, Podmaniczky u. 37.
Tel.: 131-1974. Tel./fax: 131-1359.

PAR AVION TRAVEL
TÖLTSÖN EGY HETET A VÖRÖS TENGER PARTJÁN – EILATBAN
8 napos turnusok 1994. febr. 8 - márc. 22 -ig.
Ellátás: Izraeli svédasztalos reggeli, kívánság esetén félpanzió.
3 csillagos AMERICANA szálloda 2 - 3 ágyas szobában 48 400 Ft/fő -tól 51 300 Ft/fő -ig.
További egy hét: 21 900Ft/fő -tól 24 800FT/fő -ig.
Félpanzióra felár: 8 650 Ft/hét.

SÍELJEN A PAR AVIONNAL
Ausztria: Gasthof POST – Badgastein / Böckstein.
Utazás egyénileg, ellátás: félpanzió.
Elhelyezés: 2. III. 2+2 ágyas, zuh. /WC -s szobákban.
Részvételi díj: 23 500 Ft/fő -tól 34 000 Ft/fő -ig.
Olaszország: Sporthotel Bellavista – Camporosso / Tarvisio.
Utazás egyénileg, ellátás félpanzió v. nélkül.
Elhelyezés 1 és 2 ágyas zuh/WC -s szobákban.
Részvételi díj: 20 500 Ft/fő -tól 21 600 Ft/fő -ig.

PAR AVION TRAVEL
Cím: 1061 BUDAPEST, ANDRÁSSY ÚT 5. TEL.: 269-6532, 268-0627
6600 SZÖKOR, PÓ U. 174-176 TEL.: 84/318-318

QUEEN TOURS
1114 BUDAPEST, BARTÓK BÉLA ÚT 40
TEL.: 267-1262, 267-1263 FAX: 166-4020

MEGÉRKEZTEK az OSZTRÁK utazási irodák nyári katalógusai!

Tengerparti és hegyvidéki üdülések, egzotikus úticélok, várostúrák.
Minden utazás forintban fizethető. Óriási választék!

***BLAGUSS-VOLÁNBUSZ* UTAZÁSI IRODA**
1051 Budapest,
Erzsébet tér,
Autóbuszpu.
Telefon:
11-77-777

INTERNATIONAL

BETA HOTEL SOLAR Nagyatád

Egész évben kedvezményes üdülés Nagyatádon a háromcsillagos BETA Hotel Solarban.
Elhelyezés kétágyas, fürdőszobás, rádióval, színes televízióval, telefonnal felszerelt szobákban.
Program tartalma: 7 éjszaka, teljes ellátás, napi fürdő, fitness-terem és teniszpálya-használat.
Ár: 9400 Ft/fő egyágyas felár: 500 Ft/nap

Érdeklődni: HOTEL SOLAR
7500 Nagyatád, Széchenyi tér 28.
Tel.: (06-82) 351-056, 352-056, 351-011.
Fax: (06-82) 352-056.

CIPOLLINO

A CIPPOLINO UTAZÁSI IRODA RENDKÍVÜLI AJÁNLATA:

SEYCHELLE—MAURITIUS 16 nap	205 000 Ft
SEYCHELLE—SAFARI KENYÁBAN 18 nap	300 000 Ft
KARNEVÁL RIÓ-ban 15 nap	153 000 Ft
KARNEVÁL RIÓ-ban — IGUACU VÍZESÉS	15 nap 198 000 Ft
BRAZÍLIA — PARAGUAY — ARGENTÍNA 15 nap	215 000 Ft
NAGY BRAZIL KÖRÚT — HAJÓZÁS AZ AMAZONASON 16 nap	242 000 Ft

ÁRAINK MÁR A KARNEVÁLI FELÁRAT IS TARTALMAZZÁK!
Jelentkezés: 1132 Budapest, Nyugati tér 4. Tel.: 131-7195, 131-6968.

14 NAPOS MAROKKÓ—SPANYOLORSZÁG KÖRUTAZÁS FÉLPANZIÓVAL
március 22.— április 4. 59 900 Ft
október 15—28. 62 900 Ft

14 NAPOS SZICÍLIA—OLASZORSZÁG KÖRUTAZÁS FÉLPANZIÓVAL
március 1—13. 63 900 Ft
április 14—26. 65 900 Ft

PÁRIZS—EURODISNEY
reggelivel, belépővel
április 6—10. 20 900 Ft/felnőtt
19 500 Ft/gyermek.
Minden utunkat 5 csillagos NEOPLAN luxus autóbuszunkkal bonyolítjuk!

MUSZTÁNG UTAZÁSI IRODA.
Telefon: 267-8846, 267-8847.

Tours Emmanuelle

VÖRÖS-TENGER
rendkívüli kedvezmény
1 hetes üdülés már
29 900 Ft-tól
csak február 13-án.
REMEK IDŐ,
GAZDAG PROGRAMOK
10 fős csoportok esetén extra kedvezmény

EMMANUELLE TOURS
1052 Budapest, Váci utca 9.
Tel./fax: 137-7590.
6720 Szeged, Oroszlán u. 1.
Tel.: (62) 471-066.
8000 Székesfehérvár,
Várkörút—Romkert,
Tel.: (22) 329-503.

DELTA SKANDINAVIA

REPÜLŐJEGYAKCIÓ EURÓPA FŐ VÁROSAIBA!
Március 15-ig 10 000 Ft-tól 20 000 Ft-ig.
Például: KOPPENHÁGA 15 000 Ft. HELSINKI: 17 500 Ft.
PÁRIZS 20 000 Ft. MÜNCHEN: 10 000 Ft.
STOCKHOLM: 19 000 Ft. LONDON 18 300 Ft.
AMSZTERDAM 15 000 Ft. BARCELONA: 15 000 Ft.
AMERIKÁBA: 39 900 Ft-tól!

Útjaink: 4 nap/3 éj, szálloda, repülő, ellátás.
Amszterdam 23 670 Ft-tól. London 25 200 Ft-tól.
Koppenhága 25 920 Ft-tól. Stockholm 30 700 Ft-tól.
Helsinki 31 310 Ft-tól. Párizs 33 500 Ft-tól.
Ciprus március 7-ig, 8 nap/7 éj, félpanzió + meglepetés! 35 600 Ft! Madeira hetente! 75 000 Ft-tól.
Finnország—Katinkulto Sportcenter 8 nap/7 éj 51 050 Ft-tól.
Izrael, körutazás a Szentföldön, március 6—13-ig 63 900 Ft.

DELTA SKANDINÁVIA, V., Kecskeméti u. 8.
Telefon: 118-7549, 266-1518.

PANNONIA TOURIST SERVICE

Szentföldi üdülés EILATBAN márc. 1-jén 1 hét 47 900 Ft-tól.
Fantasztikus körutazás IZRAELBEN március 1-jén 1 hét 76 750 Ft.
Síutak Ausztriában, Olaszországban és Lengyelországban.
KANÁRI-SZIGETEK NECKERMANN-utak esetenként kedvezményesen.
BÉCS — Pannónia Hotel International 6800 Ft/szoba.

PANNÓNIA TOURIST SERVICE.
1052 Budapest, Kígyó u. 4—6.
118-3910.
1088 Budapest, Rákóczi út 9. 138-4225.

Az Indiai-óceán gyöngyszeme most minden héten Budapestről
MAURITIUS
1 hét félpanziós ellátással
129 900 Ft-ért
Viva Tours
1126 Budapest, Ugocsa u. 4/A
Tel./Fax: 202-2499.

NOMÁD SAFARI

KALANDOZÁS A KINCSES-SZIGETEN
10 nap a Karib-tenger szívében, a Cayman-szigetek korallparadicsomában.
Indulás: csoportok február 12., március 12. egyénileg (2 főtől) minden pénteken folyamatosan
Irányár: 136 200 Ft-tól

AFRIKAI SZAFÁRIK!
Botswana, Zimbabwe, Kenya, Tanzánia, Namíbia, Dél-Afrika és Madagaszkár állatparadicsomaiban.
Nomád és luxusszafárik szervezése egyéni igényeknek megfelelően is már 9900 Ft/fő/naptól folyamatosan.
Kérje részletes tájékoztatónkat:
NOMAD SAFARI Utazásszervező Iroda,
1097 Budapest, Vaskapu u. 1.
Tel./Fax: 215-3825.

Jelentkezés:
WEST TRAVEL
Bp. III. Szépvölgyi út 3/A.
Tel.: 188-8540, 168-6051

SUN DAY®

KANÁRI-SZIGETEK

1 hét szállás, repülő, transfer, 2 ágyas elhelyezés esetén most 41.900 Ft helyett

AKCIÓ!
Feb. 8-án és 15-én szuper -kedd-vezmény!!!
Stand By repülőjegyek a repülőtéren indulás előtt két órával!

34.900 Ft

RÁD VÁR A NAP

Utazzon velünk megnyerheti álmai autóját egy TOYOTA COROLLA-t!

KRÉTA—HANIA, ahol mindig süt a nap, zöld a növényzet és kristálytiszta a víz. Színvonalas, felszerelt apartmanok, szállodák választhatók félpanziós ellátással. 1 hét szállás, repülővel, előszezonban 18 900, főszezonban 26 900 Ft-tól foglalhatók, amíg a készlet tart. 3400-an már kipróbálták 1993-ban.

HA SPANYOLORSZÁG, AKKOR EUROTOURS!
Hagyományosan a legjobb árakat nálunk találja: MALLORCA 1 hét repülővel, félpanziós ellátással már 25 900 Ft-ért. COSTA BRAVA és COSTA DORADA autóbusszal, 1 hét reggelivel már 13 900 Ft-ért, 1992-ben és 1993-ban 15 000-en már kipróbálták.

EUROTOURS (osztrák—magyar utazási iroda)
Budapest V., Nagy Ignác u. 14. 269-1426, 269-1427.
Budapest VI., O u. 15. 269-4375, 269-4376.
Szeged, Hungária Szálló (06-62) 480-580.
Győr, Árpád u. 51/B. (06-96) 317-133.
Sopron, Lackner Kristóf u. 1—3. (06-99)311-041.

Útjainkat 25 millió Ft-tal biztosítja a GARANCIA UTAZTATÓ CLUB. Ha bármelyik utunkat február 15-ig kifizeti 10%, ha március 31-ig lefoglalja 5% kedvezményt adunk. OSZTRÁK SZÍNVONAL MAGYAR ÁRAK!

falcontravel-pannonia

Kedvezményes repülőjegyárak

München, Stuttgart, Prága, Berlin	10 000 Ft
Amszterdam, Athén, Koppenhága, Düsseldorf, Frankfurt, Köln, Brüsszel, Isztambul	15 000 Ft
Párizs, Róma, Stockholm	20 000 Ft
New York	39 900 Ft
Washington, Boston, Toronto, Montreal	45 000 Ft
Chicago, Detroit	50 000 Ft
Miami	55 000 Ft

és további többezer ajánlat

SZÁLLÁSFOGLALÁSSAL. VASÚTJEGYELADÁS.
Jelentkezés: Falcontravel-Pannonia, Budapest V. ker., Alkotmány u. 20. (a Nyugatitól 3 percre)
Tel.: 269-2686, 269-2687.

MINŐSÉG BIZTONSÁG AZ UTAZÁSBAN

Feuer András: a valóság darabjai behatolnak valamennyi műfajba

Megél-e a dokumentumfilm?

Az MTV Opál Produceri Irodának a 25. magyar filmszemlén több mint húsz dokumentumalkotása látható. Feuer Andrással, a produceri iroda vezetőjével — aki a Budapesti Kommunikációs Rt. vezérigazgatója is — a dokumentumfilmek esélyeiről beszélgettünk.

— A mozikban és a tévében vetített dokumentumfilmek fénykora nem esett egybe. 1988-ban már igen sok dokumentumfilmet sugárzott a tévé, és ez így történt egészen Hankiss Elemér elnökségének végéig. Ekkorra már a mozikban nem volt különösebb sikerük.

— Más dolog a dokumentumfilmek nyilvánosságra kerülése, és más a készítésük. Amiről ön beszél, az a dokumentumfilmek megjelenése. Mára kiderült, hogy a filmgyári és a tévés dokumentum voltaképpen ugyanaz. Régebben az eltérő technika műfaji különbséget is eredményezett. Valóban voltak olyan időszakok, amikor úgy látszott, hogy a dokumentumalkotások iránti érdeklődés kisebb, de azóta a mozikban is nőtt az érdeklődés. Az általam vezetett Opál Produceri Iroda is egyre több mozival tud szerződést kötni. Amilyen mértékben Magyarországon szabad volt gondolatokat cserélni különböző társadalmi kérdésekről, feszültségekről, olyan mértékben voltak ezek a problémák ábrázolhatók. A nyolcvanas évek reformforrongásaival, a politikai változásokkal együtt sok szőnyeg alá söpört ügy előkerült. A levéltárakból új információk kerültek elő, kinyíltak a határok, többen — akik idáig nem — hazajöttek és beszélni kezdtek, a Nyugaton kiadott irodalom folyamatosan Magyarországon is megjelent. Társadalmi nyilvánossága, „forgalma" lett sok olyan dolognak, ami a dokumentarizmus tárgyává válhatott. Ez technikai fejlődéssel is egybeesett. Videókamerák kerültek be az országba, könnyen rögzíthetővé váltak az események. És ez a televíziós dokumentarizmus nagy felfutását jelentette. A filmgyári dokumentarizmus — amely jóval korábban kezdte el a működését — sokkal „leszorítottabb" helyzetben az egyre inkább kommersz televíziós dokumentumfilmek mellett. Ez a műfaj a televíziók által kontrolláltan, szűkösebb technikai lehetőségekkel és információs bázison működhetett. Ezért és a filmes technika nehézkessége miatt kifulladt. Ezek az alkotók is elkezdtek videóra dolgozni. Emiatt ma már nincs különbség a filmgyári és a tévés dokumentarizmus között.

— Még a közelmúltban is volt három rendszeresen jelentkező műsor a tévében: a Tény-képek, a Szószóló, az Átmenet, amelyek rendszeresen közöltek dokumentumfilmeket. Ezeken kívül is volt körülbelül tíz olyan műsor, amelyben rövidebb-hosszabb dokumentumfilmeket láthattunk. Ezeket az adásokat szüneteltették a nyári időszakra, de azóta sem kerültek vissza a képernyőre.

— Hosszú-hosszú nyár következett, évekig tartó nyár van.

— Ön kiszorult a tévéből, alakított egy kft.-t, produceri irodájának a munkatársai pedig szétszéledtek. Gondolom, nem véletlen, hogy a tényfeltárást ma nem kedvelik.

— A dokumentumfilmek nem teljesen tűntek el a Magyar Televízióból. Nemrégen például kitűnő alkotást sugároztak a középázsiai országokbeli viszonyokról. Indiáról is láttam egy dokumentumművet nem olyan régen. A mai Magyarországról szólót nem látok. Nagy számban sugároznak viszont úgynevezett történelmi dokumentumfilmet. Negyven-ötven részes sorozatokat adnak a szocializmus közelmúltjáról. Ezek vagy pontosak, vagy átértelmezettek. Az, hogy a Magyar Televízió képernyőjén nem láthatók olyan dokumentumalkotások, amelyek a mai magyar valóságról szólnak, nem jelenti azt, hogy megszűnt a dokumentumfilm-gyártás. Az a produceri iroda, amelyet én vezetek — függetlenül attól, hogy ma már a televízión kívüli önálló jogi a tevékenységgel. Tucatnyi film készül, amelyek ha nem most, akkor később a közönség elé kerülnek. Ha nem a Magyar Televízióban, akkor a médiummoratórium feloldása után más televíziókban vagy mozikban.

— Gondolom, nem véletlen, hogy a már működő alternatív televíziókban nincs dokumentumfilm.

— Ez érthető, hiszen sokba kerül és nem eladható. Ez a műfaj azért is költséges, mert nagyon hosszú a forgatási ideje, előre nem tervezhető eseményeket kell rögzíteni. Csillag Ádám Dunafilmjei már tíz éve forognak, és ki tudja, meddig kell még folytatni a

„Tucatnyi film készül, amelyek ha nem most, akkor később a közönség elé kerülnek" FOTÓ: PÉLYI NÓRA

munkát, ha végig akarja követni a folyamatokat. Emiatt hosszú időn keresztül kell az alkotókat is fizetni. Értékesíteni pedig nem lehet annyiért a dokumentumfilmet, mint amennyibe kerül. Egy dollárszázmilliókért előállított nagyjátékfilm egyszeri sugárzási jogát meg lehet venni néhány százezer forintért, miért venné meg bármelyik tévétársaság több millióért egy feltehetően sokkal kevesebbeket érdeklő dokumentumfilm sugárzási jogát? A Csillagok háborújának a sugárzási joga a töredékét teszi ki annak, mint amiből meg lehet csinálni egy magyarországi cigány családról szóló dokumentumfilmet.

— Akkor milyen esélye van ennek a műfajnak?

— Én mindennek ellenére azt gondolom, hogy egy olyan televíziónak, amelyik valamit, azt szeretné, ha a nézők olyan képet alakítanának ki róla, hogy lényeges dolgokkal foglalkozik, jó az információs munkája, nem teheti meg, hogy nem ad dokumentumfilmeket. A természettudományos és a társadalmi dokumentum- és riportfilmeknek igen jók a nézettségi adatai. Az ilyen műveket sugárzó tévétársaság más jellegű üzleti lehetőségei jobbak azáltal, hogy megfelelő képet tud magáról kialakítani.

— A Budapesti Kommunikációs Rt. vezérigazgatójaként ön nyilván fog dokumentumfilmeket adni, hiszen azokat a műveket, amelyeket eddig elkészíttetett, gondolom, sugározni akarja. De ez nem csak a kezdeti lendület? Később nem fog ön is inkább a Szerencsekerékhez hasonló játékokat gyártani?

— Ha én kifordulnék önmagamból és a folyamatok irányítójaként arra szeretném rávenni az alkotókat, hogy valamelyik részvénytársaság életéről csináljanak filmet, a munkájukat folyamatosan egyeztetve a szponzorokkal, akkor a munkatársaim nem lennének erre hajlandók. A hír, az információ minden tévében fontos. A valóság darabjai behatolnak valamennyi műfajba, a játékfilmtől a portréig.

— Az idei filmszemlén elég sok a dokumentumalkotás. Lát-e esélyt arra, hogy ezek a nagyközönség elé kerülnek?

— A közérdeklődésre számot tartó dokumentumfilmeknek mindenképpen a széles nyilvánosság elé kellene kerülniük. Hiszem, hogy nem lehet annyi, a mai magyar valósággal foglalkozó dokumentumfilmet gyártani, mint amennyire — reményeim szerint — néhány év múlva a Magyarországon működő tévétársaságok igényt tartanának.

— És ki is tudják fizetni?

— A dokumentumfilm addig kerül sokba, amíg egyetlen tévétársaságnak kell finanszíroznia. Ha száznak, akkor nem drága.

• Pálya Gábor

Új repertoár

Megidézett fiatalság

A filmrendező arra vállalkozik, hogy életrajzi indíttatású filmet kell készítsen, de nem tárja fel minden titkát, megelégszik az egyértelmű utalásokkal is. Az 1982-ben készült Étkezde című vígjátékról van szó. Filmünk története 1959-ben játszódik Baltimore-ban. Négy középiskolát végzett fiú (Eddie, Boogie, Timothy és Shrevie) egy bandába tartozva évek óta ugyanabba az országúti étkezdébe járnak enni és bulizni. A gondtalannak tűnő fiatalok ugratják egymást, mindenre fogadást kötnek és öt dollárért cserélik maguk között a megunt barátnőket... Barry Levinson Oscar-díjas filmrendező (Esőember, 1988) legelső filmjében így idézi meg ifjúkorát. Lírai képekkel vetíti elénk a hatvanas évek amerikai fiataljainak életét. A Chuck Berry, Jerry Lee Lewis és Elvis Presley zenéjén felnőtt nemzedék tagjai nem szívesen vették tudomásul, hogy felettük is eljár az idő. A rendező jó érzékkel olyan ígéretes színészekre bízta a keserédes komédia főszerepeit, akik ma már igazi sztárnak számítanak. A szoknyabolond fodrászt alakító Mickey Rourke és a menyasszonyát próbára tevő férjjelölt: Steve Guttenberg sok derűs percet szereznek a videófilm nézőinek. A komédiázásban méltó társuk Kevin Bacon, a volt iskolatársak rendíthetetlen viccfaragója. *(MGM/UA)*

• Pácza István

Tizennyolc év terhe nem elég

Tizennyolc éves fiatalemberek valaha verseket írtak, naponta tucatnyit is, különböző példaképek modorában, változatos formákban, de mindig arról, hogy a világ igazságtalan. Mert lám, tizennyolc éves fiatalembereknek tanárok, szülők, barátok, lányok értetlensége miatt magánnyal kell viaskodniuk s nincs számukra más (örök életet biztosító) pótszer, mint érzelmeik verssé desztillálása. A világ időközben nagyot változott: a tizennyolc éves fiatalemberek ugyanezt ma prózában teszik. Erről persze ritkán értesülünk, hiszen írásaik általában megmaradnak magánérdekű próbálkozásoknak — kivéve, ha mint a gyomaendrődi Balogh Tamás esetében, akad könyvkiadó, amelyik ezeket a zsengéket kötetben kiadandóknak ítéli. Egy füzet magánélete címmel bocsátotta közre az Ab Ovo Balogh Tamás kamaszkori szösszeneteit, rögtön etikai dilemma elé is állítva a bírálót: vajon a kezében tartott opuszt, ha már egyszer könyvet érdemlő súlyúnak minősítette egy kiadó, úgy kezelje, mint bármely más szerző kötetét, ám ez esetben vállalnia kell annak terhét, hogy egy — esetleg — tehetséges emberrel túl szigorú még a pályakezdés előtti szakaszban, avagy alkalmazzon a szerző életkorát méltányoló, bizalmat megelőlegező, úgynevezett „pedagógiai" mércét, de az ilyen dicsérettel egyszersmind a szerző írómivoltát is tagadja? Balogh Tamás kötetéből ugyanis egyelőre még csak sejteni sem lehet, milyen lesz az egyénisége, ha majd lesz, milyen lesz saját stílusa, saját ízlése, saját látásmódja. Stiláris készsége a jó svádájú, sokat olvasott diáké, aki bárki másnak a modorát képes felölteni és ügyesen imitálni. Záporozó ötleteivel Karinthy és Örkény nyomdokaiba kíván lépni, csak éppen azt nem tudja (nem is tudhatja még): bevallott példaképei megszenvedtek azért, hogy életük és pályájuk delén képesek legyenek tömérdek élettapasztalatot pár soros villanásba sűríteni. Műveik titka nem az elmésség, a rövid remekmű remekmű volta nem azon múlik, eléggé szellemes-e valaki, stílusának van-e bizonyos „sliffje" — Balogh Tamás mindebben korát meghazudtolóan bővelkedik. A lényeg az, van-e mit sűríteni ezekbe a szösszenetekbe. A tizennyolc éves korig szerzett élmények, érezze bár őket a szerző súlyosaknak, senki máséhoz nem hasonlíthatóknak, nem elégségesek ehhez. Olvasmányok révén a saját kínlódás, a saját küszködés szintén nem pótolható, nem megtakarítható. Az „én már gondolatban mindenen túl vagyok" jellegzetesen kamasz-írói póza épp a megírás által lepleződik le póz mivoltában: mindez nem több, mint gördülékeny fogalmazni tudás, csillogó elménckedés, a tapasztalás keserveinek megspórolásából fakadó türelmetlenség. Az önéletrajzok ciklusa az egyetlen, ahol valami más is, több is felvillan. A 2005-ből keltezett már tagadja azt, amit az 1984-ből való még kérkedve állít: ebben a motívumban nem csak öngúny van, de a már tizennyolc évesen megszerezhető kesernyés emberismeret is. Hogy Balogh Tamásból lesz-e igazi író, talán az dönti majd el, továbbra is oly gyorsan és könnyen jut-e mindenhez, mint első kötetéhez. Ismert, sikeres szerző ezen az úton is válhat belőle. Író, akinek minden mondata mögött a személyes sors a fedezet, aligha.

• Nyerges András

In memoriam Török Richárd

Liszt Ferenc — ahogyan Török Richárd látta

Január 21-én nyitott a Kortárs Művészeti Galéria és bizományi kereskedőház kamarakiállítása, mely a tragikusan elhunyt fiatal szobrászra emlékezett. A Török Richárd-emlékkiállítás egy olyan sorozat első része, amely fiatal kortárs szobrászok, festők, grafikusok munkáit ismerteti meg a közönséggel. Csöndes főhajtásnak szánta ezt az első tárlatot Fertőszegi Béláné galériavezető, aki személyesen ismerte és nagyrabecsülte a művészt. Fájdalmas emlékezés ez a kiállítás, zajos felhajtás, ünnepélyes megnyitó, hírverés nélkül. Hátrahagyott munkái vallanak róla. A kamarakiállításon előtérben áll a három Szent István-változat, foglalkoztatta a nagy magyar király személyisége. Egy oszlop tetején nyugszik a tökéletes „Richárd- fej". A kiállítás egyik zugában a „Napozó nőt" fedezem fel. S mint mindig, most is lenyűgöz a szobor tökéletes szépsége.

• T. H. B.

TÖRÖK Richárd szobra

Hangraforgó

TÖRÖK Richárd szobrai

Új Ho. 1994. I. 25. M. h.

Hiány

Esztendeje már, hogy nincs közöttünk az a művész, akinek nemcsak itt kéne lennie, hanem mindinkább a magyar szobrászat egyik meghatározó egyéniségeként számíthatnánk rá: Török Richárd. Nincs közöttünk, mert a sors kegyetlen, mi kegyetlenek vagyunk, ő maga pedig önmagához és hozzánk is kegyetlen volt: megfosztott bennünket társaságától. Rövid pályája alatt olyan szobrokat alkotott, amelyek az új magyar szobrászat legérdekesebb alkotásai közé kívánkoznak és valóban jogos várakozással töltöttek el bennünket alkotójuk pályáját illetően. Hagyomány és korszerűség ötvöződött össze ebben a plasztikai gondolkodásban, a kifejezésnek már-már emblematikussá tömörített szándékával. Török Richárd nemcsak az anyagot ismerte, nemcsak a formázásnak volt már főiskolás korában is kiváló mestere, de gondolkodó művész volt, aki a plasztikai gondolatban meg tudta jeleníteni a bölcseleti gondolatot. Alighanem ez a legtöbb, ami egy szobrásztól elvárható. Ha csak közismert Szent István-figurájára gondolok, már nyilvánvalóvá válik, miről beszélek. A kardról és a keresztről egyszerre, a harcos egyházról és a nemzetépítő uralkodóról együttesen. A formákban gondolkodó szobrász ráakadt a legegyszerűbb megjelenítésre, amely különleges módon az eszmék mellé sugallni tudta a megfelelő karaktert is. Aki erre a gazdaságos komponálásra képes volt, aki a megjelenítést plasztikailag hitelessé tudta tenni, attól joggal vártunk a későbbiekre csodákat.

Egy esztendeje már, hogy tudjuk, ezekre a csodákra hiába várunk. De talán mégis itt ólálkodik valahol a csoda: a ránk maradt Török Richárd-művek – egy hevenyészett áttekintés is ezt sugallja – összeállni látszanak egy szikár életművé.

Ez talán parányit enyhít hiányérzetünkön.

(fábián)

Zsaruháború?

A BRFK szervezett bűnözés elleni osztályán kirobbant kényszervallatási botrány egy szerencsétlen akció csaknem szükségszerű következménye: a Nyírő Gyula Kórház drogambulanciájának vezetője ellen a nyomozást valószínűleg minden alap nélkül rendelték el. Ráadásul a rendőrök látványos intézkedéssorozatba kezdtek, hiszen Funk doktort bilincsbe verve hurcolták el, irodáját felforgatták, a betegekről készült nyilvántartásokat pedig lefoglalták. S tették mindezt néhány drogos tanúvallomása alapján. Igaz, akkor még semmi nem volt veszve, mert a nyomozók nagyobb presztízsveszteség nélkül visszakozhattak volna. Ha elegáns gesztussal bocsánatot kérnek, ma vélhetően Funk-ügy sincs.

Ám nem ezt tették. Ehelyett futottak a pénzük után, s mindenképpen bizonyítani akartak. Akár törvénysértés árán. Előfordult persze ilyen máskor is, emlékezzünk az ugyancsak a BRFK-n megtörtént esetre, amikor a rablási csoport emberei – biztos, ami biztos – még a tanúkat is alaposan helyben hagyták. Csuklyát öltve, az inkvizícióra emlékeztető módszerekkel. Csakhogy akkor mindössze egy postás gyereke és egy trafikos – meg néhány igazi rabló – volt az áldozat, ezért az ügy csendben feledésbe merült. Sokan talán azt sem tudják, hogy a nyomozókat akkor a bíróság elmarasztalta.

Most viszont egészen másról van szó: a rendőrök a Funk-ügyben vélhetően nem beismerő vallomásokat, hanem koholt bizonyítékokat akartak. Ha úgy adódott, hát némi kábítószerért cserében. Egyébként ez sem teljesen szokatlan: az információért a világ valamennyi rendőrsége fizet, a drogosoknak esetleg természetben is. Legfeljebb nem ilyen ügyetlenül. És nem a dezinformációért. Mert bizonyítékokat hamisítani egyetlen civilizált országban sem illendő dolog, különösen nem, ha a nyomozó játssza a felbujtó szerepét. Erre nálunk is csak az ötvenes években akadt példa. Ez tehát már nem egyszerű túlkapás, hanem az egész rendőrség presztízsét veszélyeztető súlyos visszaélés. Kár, hogy a budapesti főkapitány egyelőre nem lát törvénysértést. Néhány vezetőt mégis sietve menesztett…

De az ORFK szerepe sem túl dicsőségteli ebben az ügyben. Az országos főkapitányság egyik feladata ugyanis az, hogy a nyomozások felett felügyeletet gyakoroljon. Nem ezt tette. A Központi Bűnüldözési Igazgatóság (KBI) fellépése pedig még érdekesebb: bár ennek a szervnek nincs felügyeleti joga s hatásköre sem, hogy „házon belül" nyomozzon, munkatársai állítólag mégis a BRFK embereiről gyűjtöttek terhelő adatokat. Sőt egyes hírek szerint durva provokációtól sem riadtak vissza társaik lebuktatása érdekében. Egyébként a BRFK kényszervallatási ügyében a feljelentést is a KBI tette. Meglehet, a budapestiek egy korábbi akciójára válaszul, amikor a BRFK emberei egy fegyvercsempészt buktattak meg, a központi bűnüldözők szándékait keresztezve.

De ha ennyien sejtették, hogy botrány készül, vajon miért nem jutott eszébe senkinek akkor beavatkozni, amikor a skandalum még elkerülhető lett volna? A szakmai rivalizálás elegendő ok a rendőrség lejáratására?

Egyébként akinek még ez sem elég, annak álljon itt egy újabb adalék: állítólag a BRFK egyik érintett vezetőjét figyelmeztette valaki, hogy a szervezett bűnözés elleni osztálynál hamarosan házkutatást tartanak. Ezt persze néhány gyors telefon követte, majd a kutatásra kivezényelt ügyészek némi meglepetéssel vehették tudomásul: az egyik átvizsgálandó helyiség kulcsa „elveszett". A zárat azonban nem törték fel, hanem az ajtót lepecsételték, ám éjszaka a takarítónőnek(?) sikerült bejutnia. Mit őrizhettek ott? Nem fogjuk megtudni soha.

Az egyik ellenzéki képviselő a közelmúltban azt hangoztatta, ha a rendőrséggel szemben túlzott követelményeket támasztanak, az szükségszerűen túlkapásokhoz vezet. Igaza van, a beteges bizonyítási kényszer valóban nem vezet jóra. Ráadásul a politikai elvárásoknak való megfelelni vágyás hatására választási kampányféle vette kezdetét: némely rendőri vezetők nagyszerű fogások sorával dicsekszenek, megfeledkezve arról az apróságról, hogy a szervezet munkáját minősítő mutatók majd mindegyike romlott. Nem jelentősen, csak éppen annyira, hogy az eredményekben kételkednünk kelljen.

S kételyeink csak fokozódnak, ha a rendőrök már egymást is törvénysértéssel vádolják. Zsaruháborúra azután végképp nincs szükségünk.

LENCSÉS KÁROLY

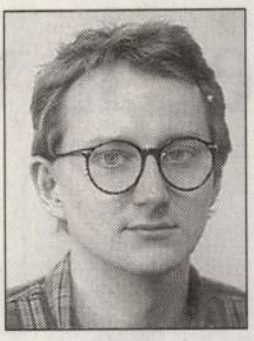

Baló Péter

Kórk films

A holnap kezdődő 29. Magyar Filmszemle valószínűleg nem változtatja meg gyökeresen a szakma egészéről az utóbbi években kialakult lehangoló képet. Szívesen és sokat idézik, hogy amióta létezik állami magyar filmgyártás, évről évre a válságáról szokás beszélni. Mostanában rendre hozzáteszik: idáig csak úgy mondogattuk, ám ezúttal már valóban nagy baj van. Mindenki szomorúan rábólint, hogy sajnos mintha elapadt volna az alkotóerő, miközben nincs pénz, merev a struktúra és az alkotók keresztül-kasul utálják egymást; aztán megindul a vita a kilábalás módozatairól, váltakozó eredménnyel.

Éppen a napokban gyorsult fel a filmtörvény előterjesztésének procedúrája, s ha ilyen ütemben halad, még ebben a parlamenti ciklusban sikerül elfogadni a hazai mozgókép gyártásának, megóvásának és fejlesztésének jogi feltételeit. Az új finanszírozási formákat garantáló törvény talán segíteni tud majd az anyagi gondok egy részén, egyelőre azonban foglalkozzunk a mával.

A dolgok eddigi állását szemléletesen mutatja, hogy még el sem kezdődött az idei nagy mozgóképes ünnep, már kitört egy kisebb „botrány". A versenyprogramból kizsűrizett dokumentumfilmesek, bár lett volna lehetőségük arra, hogy alkotásaikat az információs programban mutassák be, a tiltakozás egyik formáját választották. Tizenheten külön kis szemlét rendeztek, amelyet önironikusan Veszélyes hulladéknak kereszteltek el. Ezzel a gesztussal nem elsősorban a szemle megszervezésének szabályai ellen tiltakoznak – bár ezekkel kapcsolatban is fenntartásaik vannak –, hanem általában a dokumentumfilm sanyarú helyzetére szeretnék felhívni a figyelmet. A mozikból már régen kiszorult ez a műfaj; lassan be kell látni, hogy igazi otthona a televízió, itt viszont a frivol, hatásvadász riportokkal kell fölvennie a küzdelmet. A mostani kusza televíziós helyzetben, ha lehet, még nehezebb megtalálni a megfelelő fórumot, a dokumentumfilm reprezentációja emiatt esetleges, holott a gazdag hagyományok jegyében ugyanolyan hűséggel számol be napjaink valóságáról, mint fénykorában. Legalábbis ezt állítják a rendezők, csak igazukról nehéz megbizonyosodni, ha alkotásaik nem vagy nem a megfelelő hírveréssel kerülhetnek a nagyközönség és a szakmai érdeklődők elé.

Jóval látványosabb elmozdulás tapasztalható a mozgókép húzóágazata, a nagyjátékfilmgyártás háza táján. A magyar film mély és elhúzódó válsága óta a tavalyi volt az első év, amikor a nézők tömegesen áramlottak hazai alkotások vetítésére. Korábban érthetően elfordultak azoktól a filmektől, amelyek készítői azt várták a nézőktől, hogy legalább másfél órán keresztül úgy szenvedjenek, ahogyan nekik kell pályafutásuk során. Az emberek gyarlók, könnyebben befogadható és lehetőleg minél szórakoztatóbb mozidarabokra vágynak; erre kondicionálja őket a mozik és tévék általános kínálata is, a

eszközöket all
vagy ilyen mir
kínálat.

Az idén az
féle frappáns
a kihívásra. F
letlennek, rés
köszönhetően
berkek jámbo
dig rágódtak
nulságokon,
jutott valami.

**„Hiba l
azt mon
ahogy van, n
igaz, ma
milyen is le**

tavalyelőtt –
módon elkés
költségvetésű
baba, amely
tottsági rekordo
zonyítván, hogy
ellentétben igen
séges magyar f
A másik megold
bevonása volt:
hívtak egy mag
amerikai produ
filmjét a mozitö
keresebb darab
ják számon –, hc
a setétben bot
nek, milyen a
tus. Hát megmu
ter félrelép talá
elegánsabb m
sebb bakival és
mal, de a sovány
dő közönség er
tudott örülni. F
mutatásnak be
nem tanácsos h
vendégszakemb
ra alapozni az ip

Elkészült az
zönségfilm eta
akadtak is jó sz
rek, akik fantá
logban. A Csi
példátlanul röv
rendezhette kö
kát, s a feltörel
további ígérete
felvállalt. Késő
azonban a bök
ség vagyunk, al
vés olyan alkotó
fátyolos szemű
neveltek a főisk

Ördög a falon

A „copyright", m
eredetű, szó
„másolási jog"
gében újraközlési, új

özönség is van

Makk Károly FOTÓ: MÜLLER JUDIT

tott vagy meg nem valósult forgatókönyveim. Azt hiszem, ez hozzátartozik a rendezői munkához. Az elmúlt években kétségkívül ért néhány kellemetlen meglepetés, amit az új szisztéma gyermekbetegségeinek tulajdonítok. Személy szerint senkit sem hibáztatok; nem jó az elosztási rendszer, és ami a legnagyobb baj: nincs pénz a magyar filmgyártásban. A háború előtt harminc-negyven film készült évente – a csúcstartó az 1942-es esztendő, ötvenkét magyar játékfilmmel –, de az elmúlt évtizedekben is legalább húsz; ma ennek csupán töredéke. Nagyon veszélyesnek tartom azt a látszólagos bőséget, ami az idei filmszemle kínálatát jellemzi. Ki kellene állni a pénzügyminiszter elé, és elmondani az igazságot: szegények vagyunk, évente csak három-négy filmet tudunk megcsinálni. Akkor talán – a Nyugaton már bevált adókedvezményekkel vagy más formában – a kormány új forrásokat juttatna a filmgyártásnak. Nélkülözhetetlen a magántőke bevonása is, és örömmel látom, hogy ezen a területen végre megmozdult valami.

• ***Több mint négy évtizede tanít a Színház- és Filmművészeti Főiskolán; növendékei közül többen az idei filmszemlén is jelen vannak alkotásaikkal. Mire tanítja a mai főiskolásokat, a harmadik évezred rendezőit?***

Bele kell verni a fiatalok fejébe azt, amit a mi generációnk – Bán Frigyes, Keleti Márton, Radványi Géza asszisztenseként – még megtanult: hogy egyetlen forgatási nappal sem szabad elcsúszni; hogy az idő- és pénzkeretek betartása, a megbízhatóság, a profizmus elengedhetetlen alapkövetelmények, s a közhiedelemmel ellentétben nem mennek a művészi minőség rovására. Az is hangsúlyozandó, hogy nem önmagunknak vagy szűk baráti körünknek kell filmet készíteni: a moziban közönség is van.

• ***Milyen tervek foglalkoztatják A játékos után?***

Vannak távolabbi tervek és álmok, amelyek New Yorkhoz és Anthony Quinn személyéhez kötődnek; erről azonban – babonából – még nem szeretnék beszélni. Van azonban egy konkrétabb terv is: egy újabb európai koprodukció, aminek a forgatókönyvén éppen most dolgozom. Nehéz, gyötrelmes munka ez; nem vagyok író, és bánt, hogy Örkény, Déry Tibor, Szász Péter, Thurzó Gábor – akikkel együtt dolgoztam – nincsenek már közöttünk. Időzavarral küszködöm, de az angol producer naivan optimista, s ez engem is inspirál.

• Retkes Attila

A derűs rongyszedő sikere

A brüsszeli operában egy hónapon belül két premieren is kiemelkedő sikert aratott Budai Lívia alt énekesnő.

Puccini Triptichonjának és De Falla A rövid élet című operájának bemutatója nemzetközi szereplőgárdával került a brüsszeli közönség elé. Stein Winge, a Puccini-művek rendezője új és érdekes felfogásban mozgatta a szereplőket. Budai Lívia A köpenyben a nálunk Szarka néninek nevezett rongyszedő alakját énekelte. A brüsszeli előadás nem egy megfáradt öregasszonyt, hanem a szegénységben is derűs, jószívű nőt állít elénk. Budai Lívia nemcsak zeneileg kifogástalan, hanem operaénekestől egészen szokatlan színészi teljesítményt is nyújt. A Triptichon karmestere Marcello Viotti volt. A második premier a Mark Steiger vezényelte De Falla-mű volt. A rövid élet tragikus történetét Herbert Weinecke rendezte. A nagymama, La Abuella szerepét Budai Lívia énekelte. A premiert követő kritikák egyöntetűen kifogástalannak tartják Budai Lívia énekesi teljesítményét és szerepformálását – színészi játékát Anna Magnanihoz hasonlítják.

A premierek után kétszer tizenkét előadást láthattak a brüsszeliek, Velencébe, utána pedig Oslóba indulnak vendégszerepelni mind a két produkcióval, és már folynak a tárgyalások Edinburgh-val is.

• L. Zs.

Tárlatlátogató

Halotti portrék

Török Richárd még nem volt negyvenéves, amikor öt éve váratlanul meghalt. Fiatal volt. Különösen szobrásznak, mert – a festőkhöz képest – a szobrászok későn érnek. S ezt a lehető legkomolyabban gondolom. A költő már tinédzserként életművet alkothat; prózaíráshoz azonban – ezzel rokon a plasztika – bőséges élettapasztalat kell.

Nem a mesterség elmélyítéséhez lett volna tehát szüksége több időre. Török Richárd, mint az életműtárlat mutatja, már harmincas éveiben is szinte mindent tudott, amit a szakmából meg lehet tanulni. S e tudását könnyedén mozgósította, hiszen magabiztos fölényről tanúskodnak portréi, amelyek java részét halott nagyságokról – Kossuthról, Petőfiről, Kölcseyről – készítette, akiket épp ezért a legnehezebb megmintázni. Alig néhány dokumentumra van utalva a művész. Ha hűséges marad hozzájuk, akkor félő, hogy másolásra kényszerül, ami sablonhoz vezet; ha viszont nagyvonalú, akkor az a veszély kísért, hogy az arcmás nem hasonlít majd az alanyához.

Hogyan lehet e csapdát elkerülni? Szóban könnyű: a veszély tudatosításával. Annál nehezebb azonban ellenállni a kísértéseknek a műteremben, ahol Török Richárd – munkásságának bizonysága szerint – nyugtalanul kereste a megoldást. (Ne tévesszenek meg bennünket szobrainak éterien nyugodt és emelkedettséget árasztó, nemes felületei!)

Az ember arcának egyik döntő eleme a szeme. (Ha valaki el akar rejtőzni a kíváncsi tekintetek elől, fekete szemüveget tesz magára.) Mégis alig akad olyan portré a tárlaton, amely ne csukott szemmel készült volna. Mintha Török hősei már éltükben halottak volnának, holott a szobrok mosolygós és magabiztos tekintetet árasztanak. Talán csak két mű, a Latinovits-fej és a Pilinszky-dombormű hat halotti maszknak.

Török Richárd kiállítása a Vigadó Galériában
Megtekinthető: február 8-áig

Török Richárd ily módon nem kívánja azt az illúziót kelteni, mintha az ábrázolt személyeket szinte naturalisztikusan valósághű mintázással próbálná meg életre kelteni. Ez az egyik elidegenítő módszere; a másik pedig a deheroizálás, amelynek fő eszköze a torzó. Csak a fejet mintázza meg, és ezt földre helyezi; vagy csak a levegőt kaszáló lelkes kart, de a test többi része elmarad. Teszi mindezt a formaképzés olyan klasszikus tökélyével, ami csak azért nem naturalizmus, mert a szobrászban van – volt – kellő ízlés ahhoz, hogy tudja, a jóból is megárt a sok. Kellő helyen és időben mindig visszafogta magát.

Ez a finom elegancia, amely klasszicizmusát átlengi, Melocco Miklós művészetét idézi; az ő nyelvezetéből merített a legtöbbet Török a maga stílusának megformálásához. És nemcsak az eszményeikben rokonok, hanem fiatalabb pályatársként alighanem azt az ösztönzést is tőle kapta, hogy szembeforduljon a köztéri szobrászat akadémikus sablonjaival. Török – mint merész torzói mutatják – jó tanítványnak bizonyult. Nagy kár, hogy éppen csak elindult a maga útján, hogy néhány szép kísérletnél többre már nem futotta az idejéből. A szellemi erejéből és mintázótehetségéből láthatóan bőven telt volna.

• Vadas József

TÖRÖK RICHÁRD

Az ÚPMH tárlata

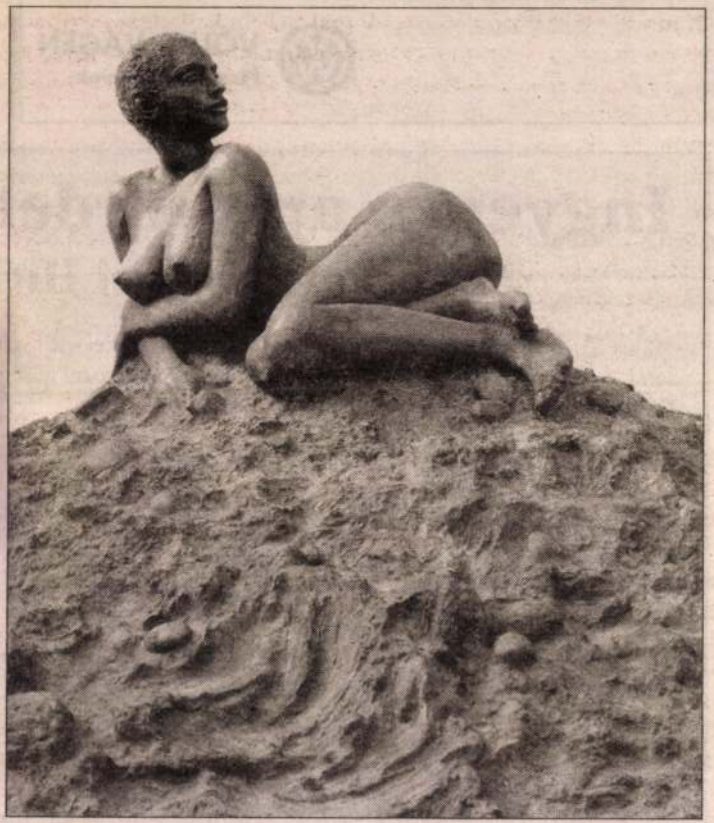

Török Richárd: Kútfigura (1991)

Pest Megyei Hírlap '98. VI. 23.

Volkswagen haszonjárművek.
Gazdaságosságban is az élen.

VOLKSWAGEN
Haszonjárművek

Ingyenes apróhirdet

az Új Pest Megyei Hírl

Május 23-tól augusztus 22-ig beérkező apróhirdetéseiket – 20 szó
sen közöljük lapunkban. Ezzel szeretnénk megajándékozni hűsége
Címünk: 1364 Budapest, Pf. 310

Név: .....

Cím: .....

Szöveg: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

AKC

GALÉRIA

OTP BANK

Meghívó

Az OTP Bank Rt. tisztelettel meghívja Önt
1998. december 14-én (hétfőn) 16 órára
az OTP Bank Galériába
(Budapest, Szabadság tér 7-9. Bank Center épület)

Török Richárd
szobrászművész
1954 - 1993
emlékkiállítására

A kiállítást megnyitja:
Dr. Horváth Jenő
az OTP Bank Rt. ügyvezető igazgatója és
Dr. Praznovszky Mihály
a Magyar Irodalom Házának főigazgatója

A kiállítás megtekinthető:
december 14-től – 1999. január 04-ig
naponta 10-től 18 óráig,
szombaton és vasárnap is.

Vájárpincér

Valamikor, még a Fock-kormány idején – akkori szóhasználattal élve – visszafejlesztették a bányászkodást, aminek következtében a nógrádi szénmedencében 36 aknából csak 4 maradt. A még aktív bányászoknak azt mondták: költözzenek Komlóra, a Mecsek-aljára vagy éppen a tatabányai medencébe. Volt aki ment, a többség azonban maradt. Akadt újság, amelyik – feltehetően kormányzati sugallatra – „mentőövet" dobott az otthon maradt nógrádiaknak, s felajánlotta számukra a dimbes-dombos tájék málnaültetvényeit: képezzék át magukat málnaszedőkké.

Ez a történet most arról jutott eszünkbe, hogy a Veszprém Megyei Munkaügyi Központ azt javasolja a munka nélkül maradt bányászoknak, kohászoknak, lakatosoknak, vegyipari szakmunkásoknak: képezzék át magukat felszolgálóvá, szakáccsá, cukrásszá, boltossá. Merthogy – főleg így nyáridőben – a Balaton-partján kevés a felszolgáló.

A javaslat tehát nem újszerű, de felettébb érdekes. Képzeljük el azt a kérges tenyerű, nehéz kezű bányászt, akinek az ujja között már Nógrádban is összeroppant a pihekönnyű málnaszem, tehát képzeljük el, hogy most a siófoki éjszakában odakiált a vendég egy vájárnak: két duplát, öregem!... Négy tányér levesről már nem is beszélve...

Érdeklődéssel várjuk az új ipari miniszter állásfoglalását: mindjárt az első heteiben döntse el, hogy a málnaszedés avagy a pincérkedés maradjon-e a munkanélküli bányászok fő foglalkozása.

(gy)

Krisán Attila úgy tudja, hogy marad

Félévi leltár a határon

Január elseje és június harmincadika között 11 976 személy ellen intézkedtek a magyar határőrök szabálysértés vagy bűncselekmény miatt. Ez némi csökkenést mutat a tavalyi év hasonló időszakához képest. Az első félév összesítésének további részleteiről Krisán Attilát, a Határőrség szóvivőjét kérdeztük.

– Milyen főbb szabálysértést, illetve bűncselekményt követtek el a határon?

– A leggyakoribb eset továbbra is az *illegális határátlépés*. Az elmúlt fél évben 3590 személyt fogtunk el, akik a zöld határon igyekeztek volna elhagyni hazánkat; 1279 azoknak a száma, akik *okmányok nélkül* próbáltak bejutni az országba; sikerült 56 *embercsempészt* is lefülelnünk és átadnunk a rendőrségnek. 219 *lopott gépkocsit* találtunk meg, ez növekedést mutat. Hét ízben fületlünk le *kábítószer-kereskedőket*, akik összesen 273 kg heroint próbáltak átcsempészni a határon.

– Mekkora az illegális fegyverkereskedelem a határon?

– A különféle fegyvereket hozzák és viszik is a határon. Hat hónap alatt összesen egy kilogramm robbanóanyagot, tizenhárom kézigránátot, tizenhat darab pisztolyt, háromezer lőszert és jó néhány géppisztolyt, petárdát találtunk. Egy Ausztriába tartó vonaton pedig egy alkalommal *tíz darab gránátvetőre* is bukkantunk.

– Említene különleges esetet?

– A csempészek roppant találékonyak, de határőreink is ismerik az illegális kereskedelem különféle módjait. Az mindenesetre meglepett, ami egy hónappal ezelőtt *Mórahalom* térségében történt. Egy szerb férfi *teljes harci díszben* igyekezett a zöld határon magyar földre. Egy szamurájkard, vadászpuska, egy pisztoly és negyven lőszer volt nála, amikor elfogtuk. Bár állig felfegyverzett volt, nem használta azokat. Nem adott rá magyarázatot, hogy mit akart a különféle fegyverekkel, végül átadtuk őt a rendőröknek.

– A kormányváltás miatt elképzelhető-e, hogy személycsere lesz a Határőrség szóvivői posztján?

– Senki nem közölte velem, hogy távoznom kell.

(csarnai)

A köztársasági elnök hétfőn üdvözölte a Budapest és London közötti kapcsolatépítést, amelynek újabb lépéseként Paul Newall London főpolgármestere tesz látogatást Budapesten. Göncz Árpád a londoni vendéget fogadva elmondta: Magyarország szeretné Budapest pénzügyi szerepének erősítését, és ebben számít London gyakorlati tapasztalataira

FOTÓ: MTI – KOVÁCS ATTILA

Késtek a ponthatárok

Tudósítónktól:

A múlt héten valószínűleg néhány ezer felvételiző csalódottan csukta be az újságokat, mikor az ELTE Tanárképző Főiskolai Karának ponthatárait kereste, ugyanis *hét pontszámmal adós maradt* a főiskola. Az érintett szakpárok: biológia-földrajz, biológia-kémia, földrajz-történelem, könyvtár-magyar, magyar-történelem, matematika-számítástechnika, német-történelem.

– Mi volt a késés oka? – kérdeztük *Závodszky Gézát*, a Kar főigazgatóját.

– A jogot eleve fönntartottuk, hogy *akkor közöljük a ponthatárokat, amikor azokat véglegesítettük.* Alaposan át kell gondolni, nem lehet csak úgy elkapkodni a vonal meghúzását. E néhány szak esetében több időre volt szükségünk, mire összeállíthattuk a ponthatárokat.

(A hiányzó ponthatárok egy részét a 20. oldalon közöljük, és a későbbiekben folytatjuk.)

HÁTTÉR

Nem költ, hanem befektet

Az OTP Soros-emelése

Eddig Nyugaton kereste meg és Keleten költötte el pénzét Soros György. A magyar származású üzletember azonban nem költi, hanem befekteti pénzét hazánkban.

A Kelet-Európában alapítványairól híres Soros György most Magyarországon kívánja kamatoztatni pénzét. A hírek szerint befektetéseinek célpontja a legnagyobb hazai pénzintézet, az OTP. Az üzletember 150 millió dollár, azaz 15 milliárd forint értékű vagyon kezelésére alapítványt hozott létre országunkban. Az alapítvány kuratóriumának tagjai *Dornbach Alajos* és *Demján Sándor*. A 150 millió dollárt az Országos Takarékpénztár tőkeemelésére tervezik fordítani, és ehhez megszerezték mind a leköszönő, mind a hivatalában lévő pénzügyminiszter, *Szabó Iván*, illetve *Békesi László* támogatását, valamint *Csepi Lajos*, az AV. Rt. vezetőjének engedélyét is. Az OTP – a kuratórium vezetőinek állítása szerint – a tőkeemelés után is magyar irányítás alatt marad és az alapítvány esetleg megszűnése esetén a vagyon az államra száll.

Soros György elképzelései szerint a befektetés nyereségéből hosszú távon finanszírozni tudja a Kelet-európai Egyetem és a Nyílt Társadalmi Intézet ingatlanvásárlásait és működési költségeit. A pénzügyi tranzakciónak olyan hozadéka is lehet, hogy többen is követhetik Soros György befektetését Magyarországon. Demján Sándor kuratóriumi tag vélekedése szerint ugyanis Soros György döntése vonzó célponttá teszi hazánkat a külföldi befektetők számára.

(g. j.)

Megdőlt a piramis

A hódmezővásárhelyi Micro-Ker Kft. 16 ezer, illetve 160 ezer forint befizetése esetén azt ígérte a befektetőknek, hogy az alapösszeg többszörösét fizeti vissza.

A meghirdetett belépési rendszer sorrendjét megváltoztatták, egyeseket pénz befizetése nélkül is beléptettek, illetve a „kedvezményezetteknek" az esedékesség előtt fizettek. Az eddigi adatok szerint a Micro-Ker a befizetett kamatmentes kölcsönt adott, sőt az időközben nemesfém-üzletelésre létrehozott Gyémánthíd Rt. számlájára átutalt pénzből különféle kifizetéseket teljesítettek. A Gyémánthíd Rt. néven kezdeményezett gazdasági tevékenység egy része jogszabályellenes, ugyanis a nemesfémekkel folytatott külkereskedelmi tevékenységhez a Magyar Nemzeti Bank, valamint a minisztérium külön- és forgalmi engedélye kell. A Micro-Ker vezetői a múlt év végén külföldön 268 ezer német márkára szóló takarékszámlát nyitottak.

Csökevények

Gurul a busz Budára. Az 1-es, délidőben. Verejtékében fürdik a nép aprajanagyja. Testes asszony terpeszkedik, vele szemben ül tizenéves csemetéje. Nem ül kényelmesen, nem is sután. Csak úgy lazán. Tövében három néni zötykölődik. Juszt sem adja át helyét a kismagyar.

Az egyik néni nem állhatja meg, hogy meg ne feddje.

De az anyja rászól (hogy maradjon veszteg!), s a gyerek visszahuppan az ülésre. Gubbaszt.

A néni leszáll.

Budára megy az a busz, az 1-es? Vagy már ez a város nem is az a város, amelyik majd a kismagyaré lesz?

Polgári csökevény az öreg hölgy, mint amilyet most aztán már szabadon le lehet vetni? Nem, asszonyom, Ön ma itt a terpeszkedésnek barbár csökevénye.

(boa)

Pótnyomozás

Az 1956-os mosonmagyaróvári sortűz ügyében is pótnyomozást rendelt el a Budapesti Katonai Ügyészség. Dr. *Bánhegyi Gábor* alezredes, a Mosonmagyaróvárott 1956. október 26-án történt tragikus eseményekkel összefüggésben – amelynek során legalább 51-en meghaltak és számosan megsebesültek – a Budapesti Ügyészségi Nyomozó Hivatal folytatott nyomozást emberiség elleni bűncselekmény miatt. Az eljárás során beszerzett bizonyítékok szerint a bűncselekményt *F. Lajos*, *V. István* és *B. Sándor* volt határőr sorkatonák, valamint *Dudás István* százados, a laktanya egykori parancsnoka és *P. Lajos* volt határőr főhadnagy követték el. (MTI)

Tűz Budafokon

Tegnap délben a PCA Budafok Kartongyárban – eddig ismeretlen okból – tűz támadt. A nagy erőkkel kivonuló tűzoltóknak sikerült megfékezniök a lángokat, így a kár sem tetemes: csupán néhány tonna – alapanyagként használatos – papírhulladék égett el.

A papírgyár illetékes szakembere kérdésünkre elmondta, haladéktalanul vizsgálat indul az ügyben, egyelőre azonban *nincs magyarázat* a tűz keletkezésére. Elképzelhető, hogy a kánikulai meleg a szokottnál is jobban kiszárította a hulladékpapírt, ez azonban legfeljebb csak „segített" a már fellobbanó lángoknak. Szerencsére a gyári és a kerületi tűzoltóknak sikerült gyorsan közbelépni, s ez azért fontos, hiszen egy papírgyárban *óriási károkat okozhat* a lángok tovaterjedése. A szerencsétlen eset végülis szerencsésen végződött: személyi sérülés nem történt, s az odaveszett alapanyag nem olyan tetemes, hogy veszélyeztetné a folyamatos termelést.

V. É.

Tűnődés

Túlérett paradicsom

Tegnap megnyílt a csillebérci Nagytábor, négy év után először jöhettek ide az úttörők. Hétszázan vannak a boldog kiválasztottak, s heti kétezerötszáz forintért nyaralhatnak e valaha kiemelten kezelt táborban.

Nyár van, a gyerekeknek nyaralniuk kell, ebben, azt hiszem, megegyezhetünk. Ám azon már el lehet tűnődni, hogy fizetési kedvezményt kaphatnak azok, akik jól szerepeltek a korábbi úttörő-vetélkedőkön. (Jé, hát voltak ilyenek is? Voltak, úgy látszik, csak nem verték nagydobra a dolgot.) Szóval, megint egyenlőek lettünk, csak nem egyformán, megint lettek egy kicsivel egyenlőbbek is. Mert ma már szinte sehol sem lehet táboroztatni gyerekeinket ennyi pénzért, vagy ennél is kevesebbért. Az úttörő-szülők ezen persze nem sokat moralizálnak, nem erről híresek.

Mindeközben a csillebérci túlérett vörös paradicsom az eltelt négy év alatt 40 millió forint veszteségre tett szert, ami azért nem csekélység. Bizonyára minden forintnak helye volt, különösen azoknak, amelyekre nem volt fedezet. Ám az úttörőszövetség vezetőjét, Rácz Pétert ez nem izgatja föl túlságosan, őurasága, őelvtársssága tudja a megoldást: a hiányt vagy állami támogatásból, vagy üzleti célú hasznosításból szerinte fedezni lehet. Bizonyára az állami támogatás lesz a megoldás, ami az adóforintok sorsát tekinve végképp megpecsételi: megint sikerült találni egy lyukas zsákot, amibe akármennyi pénzt bele lehet önteni. Hiszen ha ez a tábor négy esztendő alatt ennyi pénzt emésztett föl úgy, hogy egyetlen kóbor úttörő sem talált magának ott szállást egyetlen napra sem, akkor vélhetően ennél sokkal több pénz kell majd a bankkonszolidációhoz hasonlatos úttörő-konszolidációra.

Gyűlnek a visszarendeződés dokumentumai. S ebben csak a gyerekek maradhatnak ártatlanok.

(apáti)

Hatszázezer forint a tét

Egy rablás háttere

Ritka eset, hogy egy magánszemély, ráadásul egy négygyermekes, nem túl gazdag családapa pénzjutalmat ajánl fel annak, aki segít megtalálni elrablott értékeit. Végső elkeseredettségében ezt tette Nedeczky Ferenc komáromi mezőgazdász: 30 ezer forintot ígért annak, aki információival hozzájárul ahhoz, hogy a családi házából elrabolt mintegy 600 ezer forint értékű ékszerek jelentős részéhez újra hozzájusson.

– Mikor és hogyan történt az eset?

– Június 4-én, az esti órákban törtek be a házunkba. A családommal háromnegyed nyolckor mentünk el, a húgom pedig fél kilenckor lépett be a házba. Megdöbbent, ami a szeme elé tárult. A bejárati ajtót felfeszítették, a lakásban mindent felforgattak. A húgom még látta, hogy egy vékony, középmagas férfi hirtelen kiugrik az ablakon, s elrohan. Elképzelhető, hogy nem egyedül volt a betörő, hanem egy társa figyelt odakint.

– Milyen értékeket vittek el a házból?

– Negyvenezer forint készpénzt és különféle ékszereket. Ezek családi eseményekkor ajándékba kapott *arany és ezüst* ékszerek, valamint egyéb használati tárgyak voltak. Például jegygyűrűmet, pecsétgyűrűmet is elvitték, valamint egy ezüstkelyhet is, amit a legkisebb fiam kapott születésekor a nagybátyjától. Nemcsak az anyagi kár jelent számomra súlyos veszteséget, hanem az is, hogy az *ékszerek túlnyomó része féltve őrzött családi ereklye.* Az ékszerekre nem volt biztosításom, a házat ért kárért tízezer forintot fizetett a biztosító.

– Mikor szánta rá magát, hogy pénzjutalmat ajánl fel a nyomravezetőnek?

– A rendőrség megtette a tőle telhetőt, de hetek múltával sem jutott eredményre. Ekkor gondoltam arra, hogy *felajánlok harmincezer* forintot. Szinte ez az utolsó reményem. Egyelőre azonban még nem akadt nyomra vezető jelentkező.

Cs. A.

TŰHEGYEN

Halmenés

Tegnap reggel öt perccel hét óra előtt a Szekszárdhoz közeli Várdomb határában robogott 1100-as, rendszám nélküli Suzuki motorkerékpárjával a bátaszéki V. T. A 23 esztendős fiatalember szabálytalanul előzött, s összeütközött a szemben jövő teherautóval, amit a kétyi B. J. vezetett. Az ütközés következtében a motoros a helyszínen életét vesztette, járművében 1,3 millió forint kár keletkezett. Alig egy óra telt el, újabb halálos baleset történt pár száz méterrel arrébb, az 56-os úton Újberek közelében. Egy román állampolgárságú férfi személygépkocsijával halálra gázolta az úttesten áthaladó gyalogost, a 78 éves újbereki T. Lajosnét.

Hétvégék közeledtével a vérbeli horgász már toporzékol, mint huszárló a trombitaszóra. Kukacot ás a kertben, kukoricacsalit gyúr, blinkert fényez, orsót olajoz, horgot reszel, damilt bogoz. Ravasz trükkökön töri a fejét, agyafúrt terveket kovácsol, miképp jár majd túl a harcsakirály, a süllőhercegnő és a méreten aluli keszeg eszén. Aztán végre felvirrad a szombat reggel. Horgászkészség és horgász kész. Kész a lélek is. De a test néha erőtlen.

Ez az első órákban még nem tűnik föl. Akkor még tart a harcias nekikészülődés izgalma, adrenalinszint a kellő magasságban van, a vércukoré is, hála a hűtőládában cipelt Dreher-ampulláknak. De aztán a szaharai hőség, a rezzenetlen levegő és a torkot reszelőssé, nyelvet taplóvá szikkasztó sörhiány elvégzi a magáét. A test fáradni kezd, az idegek lazulnak, a figyelem lanyhul, sőt, ki-kihagy.

Ekkor következik be minden horgászok állandó, lidérces rémálma, a halmenés.

Kókadozik a horgász, és egyszer csak pitty-patty. Feszül a damil, pörög az orsó, húz a hal. Mire összevakarja ernyedő fizikumát, addigra a hal el is megy. Végképp. És az elment hal, erre minden horgász megesküszik, mindig sokkal de sokkal nagyobb, mint amekkorát valaha is sikerült kifognia.

A horgász ilyenkor úgy érzi magát, mint a politikusok. De ő sem vallja be.

(t. i.)

Degas és a franciák

Emlékezés a táncosnők festőpoétájára

Százhatvan éve, 1834. július 19-én született Párizsban a modern francia festészet egyik jelentős egyénisége, a nemesi származású *Edgar-Germain-Hilaire de Gas*. A már életében világhírűvé vált festőművész – akit az impresszionisták első nagy nemzedékéhez szoktak sorolni, bár alapjában véve nem volt az impresszionista festésmód tételes követője – második nagy itáliai utazása során, az 1857 utáni évektől írta nevét összevonva DEGAS-nak, polgáriasított s egyben művésznévként. Eleinte jogi tanulmányokat folytat, de művészetkedvelő atyja beleegyezésével 1835-ben beiratkozik az École des Beaux-Arts-ba, melynek kurzusain nem kisebb pályatársakkal tanul, mint *L. Bonnat* és *I. H. J. Fantin-Latour*. Stúdiuma nem tart sokáig, inkább az önművelésre bízza tehetsége kibontakozását. Meg Itália egy sor városára: Peruggia, Assissi, Viterbo, Orvieto – és a nagy vonzerők: Nápoly, Firenze, Róma, az antikvitás emlékei a reneszánsz nagyjaiig, akik közül főképp *Signorelli* falképeit csodálja. De a francia piktúra is kínál számára példaképeket, legfőképp *J. A. D. Ingres* klasszicizmusát, akit és amelyet egész életében tisztel.

Első önálló munkáit 1854–55-ben alkotja meg *(Öncarckép, Nagyapja arcképe)*, de igazán egyéni stílusa csak 1872 után érik be, miután megismerkedik *E. Manet-val* és a köré csoportosult fiatal festőkkel, vagyis az új művészi elveket valló impresszionistákkal. Bár művészeti elveiket megérti és értékeli, az igazi plein air festészet követőjévé sose válik. Degas nem vonul ki festőállványával a szabad természetbe, hogy első benyomásait megfesse, s alapvetően végig megmarad a műteremben történő festésnél. Az ő képzelet- és témavilága más, mint a szabad levegő meg a szín és a fény megszállottainak, vagyis a Manet látványrögzítésén is túllépő *C. Monet, A. Renoir, A. Sisley, C. Pisarro, B. Morrisot* következetes atmoszféravillóztatása; vagyis nála nem cél, csupán eszköz a mindenkor friss ecsetkezelés. Az ő piktúrájában is helyet kap a pillanatnyiság, de ennek fő tárgya, szereplője az ember vagy az állat, amelyek sokkal konkrétabbak, mint az impresszionisták motívumai,

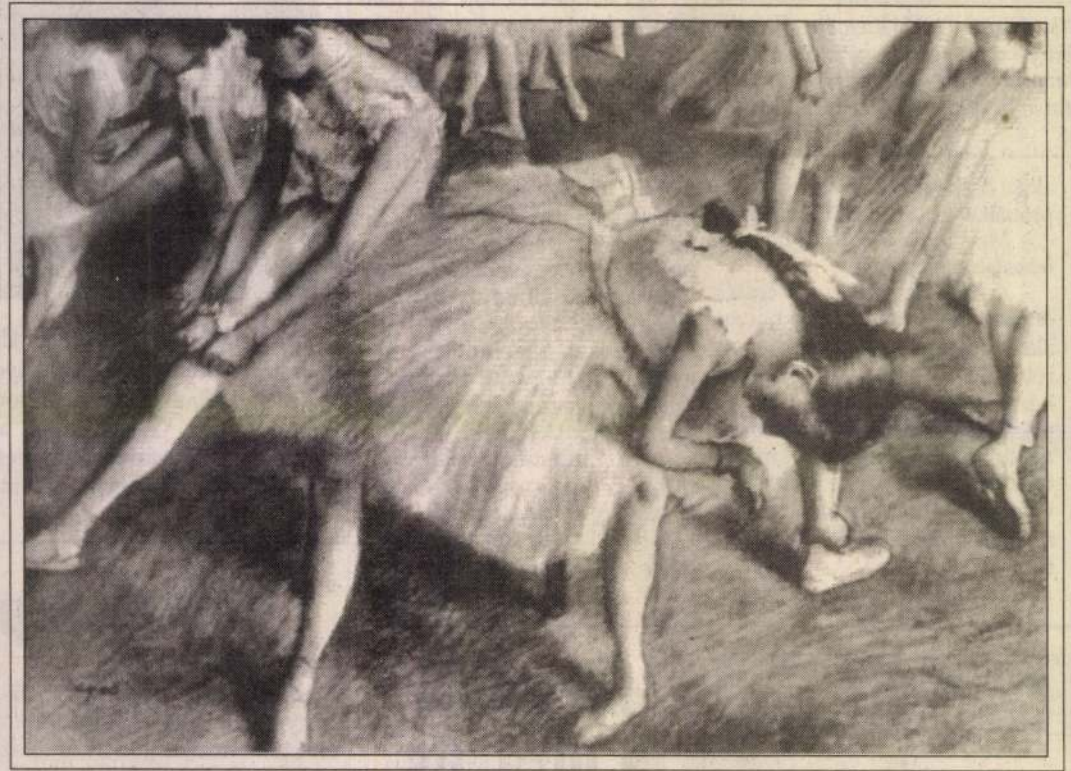

Pihenő táncosnők, 1879 körül

s amelyeken a pillanatnyi mozgás a megjelenítés lényege. Témaköre három alapvető csoportra osztható: a balett- és lóversenyjelenetek, valamint természetes helyzetükben megragadott női aktok. Ami képeit az impresszionistákéval összeköti, rokonítja, az a múló pillanat, de nem a szabad természet optikai megközelítése szerint, hanem az eltűnő jelenség képi megragadása, a mozgás szépségének megörökítése, a karakter és a hangulati elemek egyesítése által. Mindezt sziporkázó kolorit kíséri, szinte versenyezve a vonalak már-már expresszivitásba hajló izgatottságával. Az érzékletesen láttatott színpadi világ hangulatfestésének iskolapéldájaként szolgál ehhez a tökéletes rálátásban komponált *A tánc csillaga* (1876 k.) pasztellképe, amely vitathatatlanul Degas legattraktívabb műve.

Hasonló alkotói szándékot valósít meg lovas kompozícióin, a lóversenypályák kiragadott jelenetein is, amelyeken a nagyobb foltfelületű színek egyféle szélesebben ívelő, dekoratív megjelenítésére összpontosít. Kísérletező kedve sohasem késztette önmaga feladására, vagyis a rajzot, mint a művészeti forma alapkomponensét nem tüntette fel, mindig fegyelmezett mederben tartotta, vagyis a vonalat megszüntetve megőrzött mozzanatát tudta varázsolni.

Felvázoltuk, mi kötötte össze, és mi választotta el Degas-t az impresszionistáktól. Ehhez hasznos adalék: bár már az első impresszionista kiállításon részt vesz 1874-ben, sőt mindvégig velük állít ki, az impresszionista címkézést, megjelölést következetesen elhárítja. Későbbi korszakában aktképein főleg a testmozgás és a pasztellkréta technikai alkalmazása érdekelte. Nem véletlenül készít kitűnő sorozatokat e témakörben. Meggyőző példa ehhez a két változatban is megfestett *A fürdőtál* (1886). Korábbi, kedvelt témáinak kiélése után a szociális jelenetezés felé fordul érdeklődése. Az ebből adódó témafelvetést és tartalmi őszinteséget nem kellett keresnie, hisz a maga természetes közegében talált rájuk a társadalom egyes rétegeinél *(Az absint*, 1876.). De környezetének dolgos emberei, főként a munkálkodó nők élete nem hagyják érintetlenül. A *Vasaló nő ellenfényben* (1882) és a *Vasalónők* (1884) egyként bemutatja azt a vérbeli művészt, aki a szürke hétköznapok eseményeiben is megleli a művészileg szép, alkotásba kívánkozó jelenségeket.

Edgar Degas 1890 után – sajnos – szembetegség miatt a festést abbahagyni kényszerül. De kitapintható anyagból mindvégig alkot: különféle szobrokat gyúr viaszból. Tartalmas 83 év adatott neki. 1917. szeptember 27-én hunyt el Párizsban.

Ecsery Elemér

Zenei estek a Kiscelliben

Középkori reneszánsz és barokk muzsika, ragtime, valamint Schubert-, Chopin-, Mozart-művek csendülnek fel a Kiscelli Múzeum zenei estjeinek programsorozatában. A hangversenyek helyszíne az óbudai gyűjtemény festői szépségű és kiváló akusztikájú belső udvara.

A július 24-i, vasárnapi nyitókoncerten a Mandel Quartett többi között régi magyar táncokat szólaltat meg a Picchi, a Vietoris, a Kájoni és a Lőcsei kéziratokból. Műsorukon szerepelnek még pozsonyi és pesti táncok a XVIII. századból, illetőleg hajdútáncokat is hallhat a közönség.

A Budapest Ragtime Band július utolsó napján hangversenyezik a Kiscelli Múzeumban. A századforduló népszerű darabjait, ezeken kívül Joplin ragtimeokat, saját feldolgozásokat szólaltatnak meg. A zárókoncerten – augusztus 7-én – *Szilasi Alex* zongoraművész és külföldi művészbarátai lépnek pódiumra a patinás falak között. A kamaraesten Schubert-, Chopin- és Mozart-etűdök, noktürnök, szonáták hangzanak el. Az előadások 19 órakor kezdődnek a III. kerületi Kiscelli út 108. szám alatti múzeumban. (MTI)

Képek a pincében

A Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep az idei nyáron 31. alkalommal nyitotta meg kapuit Hajdúböszörményben. Az ország egyik legrégebbi alkotótábora – amelynek hajdan szívesen látott vendége volt *Csoóri Sándor, Sára Sándor, Kósa Ferenc* is – most a fiatalabb képzőművész generáció számára biztosít otthont, nyugodt, alkotói légkört három héten keresztül. Az Óvóképző Főiskolán kialakított műhelyekben az idén 15 művész dolgozik, a festők, a grafikusok mellett ez alkalommal két keramikus és szobrász is.

Az elmúlt évtizedekben megfordult Hajdúböszörményben a hazai alkotók színe-java, jöttek erdélyi, kárpátaljai, vajdasági magyarok, de külföldi művészek is színesítették a palettát. Az alkotótábor végén a festők, grafikusok egy-egy képet mindig a városnak ajándékoztak. Harminc év alatt így rengeteg érték halmozódott fel Hajdúböszörményben. Talán sehol sincs az országban ilyen gazdag – kortárs művekből álló – gyűjtemény. Az értékes anyagban azonban senki sem gyönyörködhet, hisz a képek a múzeum és a művelődési központ pincéjében rejtőzködnek. Közel 800 alkotás kiált tárlatlátogatók után. Hajdúböszörményben ugyanis nincs olyan kiállítóterem, amelyben helyet kaphatna az értékes gyűjtemény. A művészetbarát kisvárosnak nem a jószándéka, a pénze hiányzik egy galéria kialakítására.

Fazekas Valéria

Százéves a Proms

A BBC zenekarának hangversenyével nyitotta meg századik évadját a népszerű londoni Proms – teljes nevén a Royal Albert Hall promenád koncertsorozat. Az 1895-ben *Henry Wood* karnagy és zeneszerző által alapított rendezvénysorozat – Wood egyébként 45 esztendőn át állott a Proms élén – nyaranta meghatározója a brit főváros zenei életének.

„Nincs a világon még egy város, amely a nyári hónapokban ilyen méretű hangversenysorozatot rendezne. Mi ezt teljesen normálisnak tartjuk, de valójában egészen rendkívüli tény" – nyilatkozta az AFP-nek *John Drummond*, a Proms jelenlegi igazgatója. Wood a maga idejében gondosan ügyelt arra, hogy fenntartsa az egyensúlyt a „népszerűnek" mondott klasszikus muzsika és a nehezebb kompozíciók között. A térzenei hangversenyek nem egy művész karrierjét indították el, és számos angliai és világpremier megszólaltatói voltak. Rajtuk keresztül ismerte meg az angol nagyközönség Debussy, Fauré, Rachmanyinov, Ravel, Saint-Saens, Sosztakovics, Rimszkíj-Korszakov, Sibelius vagy Csajkovszkij műveit. Angol zeneszerzők világpremierje mellett a Proms előadásában csendült fel először 1912. augusztus 19-én az osztrák Schoenberg Öt zenekari darabja.

Az idei jubileumi évad ünnepélyességének emelése végett a tegnapi hangversenyen részt vett II. Erzsébet királynő és férje, Fülöp herceg is. A műsoron kizárólag angol zeneszerzők művei szerepeltek, és Andrew Davies vezényelt. (MTI)

Ki volt Török Richárd?

Ígéretes, óriási tehetség volt.

Több, mint egy évvel ezelőtt meghalt. Öngyilkos lett.

Miért? Ki tud erre felelni?

Úgy néztünk rá, mi, a barátai, mint egy istenáldotta zseniális és szerencsés emberre.

Nem volt még 40 éves.

Életműve csonka, és csonka ez a kiállítás is.

Ilyen olyan, nem idetartozó okokból, és nem a rendezők hibájából, alig lehetett összeszedni ezt a pár darabot.

Vajon hogyan hatnak ezek a művek a nézőkre?

Kevés mű ez, vajon hat-e?

De, talán mert kevés, lehet magyarázni valamennyire, nem lesz fárasztóan nagy a magyarázat anyaga.

1. Első jellemvonása Török Richárd szobrainak az elegancia. A szobrai és ő maga is elegáns.

Elegáns, azt jelenti: szép, ékes, díszes, rendes.

Még azt a jelentést is beleértjük, hogy erőlködés nélkül ékes és rendes.

2. Szobrai jellemzően bronzszobrok. Második jellemvonása szobrainak, hogy a kifejezés értetésében játékosak. Egyszerre használja a borostásságot a férfiarcon, a férfiasság és a játék kedvéért, ahogy szellő borzolja a sima víztükröt, vagy ahogy a homokóra építi a pontos kúpot az időben.

Természetesen, könnyedén, mint amikor valaki komolyan figyeli a madár repülését, elfelejtkezvén magáról, figyelemmé válva. Amikor a figyelő komolysága a repülés, a tollak, munkájának a szépségévé válik.

Szép, mert szépet lát és szépet készít.

(Írás közben kaptam a hírt, hogy egy Kosztolányi-portré sem érkezik meg a kiállításra. Csak megjegyzem, hogy Esterházy Péter ezt írja: „Mint pincér, Kosztolányitól tanultam az eleganciát.")

3. Harmadik jellemvonás, hogy a téma a fő szervező ereje a szobrainak és a méret.

Például a „Pilinszky" eléggé önpusztító életet élt. Amikor korholták érte, azt felelte: „Nem vagyok egészségcentrikus."

Török Richárd képén Pilinszky cigarettázik. A cigarettafüst oszlik és sűrűsödik, és mesélni, jelenteni kezd valamiket, mint a szilveszteri ólomöntés.

Hiszen ez a kép olvasztott fémből, bronzból van öntve.

Egy írásában Török Richárd azt mondja: „...fogok olyan elegánsan cigarettázni, mint Humphrey Bogart. Úgyis Raffaello leszek."

A fényképen Török Richárd is cigarettázik, elegánsan, szépen.

Láthatjuk, hogy a cigarettafüst a fényképen nem mutat annyit, mint a mintázott füst.

A csokornyakkendő a valóságban nem tud olyan könnyed rajzú lenni, mint a domborművön a Bartók finom profilja alatt, mint pár zongorahang a mikrokozmoszból, ahogy a billentyűket érintik az ujjak. Az ujjlenyomat zene és rajz ezen a képen.

Nézzük meg a Szent István-szobrot. A kisméretű mintát, és a nagy, a végleges méretet.

A minta a rajzolásnak ez a gyertyatartó játéka, az esztergált asztalon hordja a vázlatát a mellszobornak. A nem szerkeszthető, nem esztergálható formáját, amivel a szobrász úgy játszik, mintha a gyertya lángját fújná. Elegantia Sermonis, a beszéd szépsége ez, ahogy megmutatja, hogy körülbelül milyen lesz majd a szobor.

A végleges, nagy méretben felemelt fejű, még régi, pogányarcú király ez. Felettünk levő, rólunk döntő könyörtelen arc.

A koronát csak egy ékítés jelzi. Egy ékezet.

Ennek az arcnak nincsen szüksége a koronára, mint magyarázatra, mint díszre. Mert az oszlop szép arányú, a majdnem stilizált mellrész és vállak mint a kereszt, barbár, füstös, komoly arcot emelnek fölénk, lehunyt szemű, tekintet nélküli arcot.

A gyertya lángja komolyabb, füstösebb lesz.

A gyertyából füstölgő fáklya lett.

A kis izmok, mint finom tollrajzok, az elterülő, még képlékeny gipsz lágy, kis hullámai.

A Széchenyi-portré gipszből, a fiatal Széchenyi szépségével játszik. Tarajokból, hullámos felületekből áll, olyan szép, úgy szép, mint a szélfútta dűnék finom homokrajza.

Higgyék el nekem, hogy a szél elegánsan rajzol a nagy kiterjedésű, tengerparti homokban.

Képzeljék el kérem, ha Török Richárd hosszú életet élhet, milyen nagyszerű szobrokat alkotott volna, és ne haragudjanak, hogy ezeket szomorúan mondtam el!

Melocco Miklós

(Elhangzott szombaton, Török Richárd kiállításának megnyitóján, a Zsámbéki Művelődési Házban.)

Utolsó tangó

Szívroham következtében elhunyt a 91 éves *Sebastian Piana*, zongorista és zeneszerző, a világhírűvé lett argentin tangó nagy öregje. Első szerzeményét *Carlos Gardel*, a tangó másik legendás alakja énekelte, később nagy argentin költők verseit zenésítette meg.

Mama killed a chicken, azaz a mama levágott egy csirkét. Bármily meglepő, de John Lee Hooker örökifjú, már a hetvenötön is túllépő blueszenész egyik szerzeménye nyomán erre a névre keresztelte magát 1992 decemberében egy fiatalokból álló budapesti blueszenekar. Egy év folyamatos turnézás után ugyan még mindig gitáros- és dobosgondokkal küszködtek, sőt a tél folyamán le is álltak, három hónappal ezelőtt azonban ismét elkezdtek próbálni, s holnap este a Margitszigeti Atlétikai Centrumban található Stella Gardenben nagyszabású koncertet adnak. A műfaj chicagói ágának nyomvonalát követő zenekar repertoárjában igyekszik olyan szerzeményeket is bemutatni a magyar bluesrajongóknak, melyek talán nem annyira népszerűek, mint a Palermo Boogie Gang, a Takáts Tamás Dirty Blues Band vagy a Herfli Davidson által játszott számok, de szerintük legalább annyi figyelmet érdemelnek. (jé)

Tisztelettel meghívjuk Önt

TÖRÖK RICHÁRD

szobrászművész
(1954-1993)

emlékkiállításának megnyitójára a
VIGADÓ GALÉRIÁBA (Budapest V., Vigadó tér 2.)

1998.január 22-én 17 órára

Megnyitja:
FELEDY BALÁZS
művészeti író

Rendezte:
OROSZ PÉTER
szobrászművész

Megtekinthető: 1998. január 22-től február 8-ig,
hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig.

VIGADÓ GALÉRIA

A kiállítás létrejöttét támogatták:
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete

MAHIR MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Török Richárd, szobrászművész

ESTI HÍRLAP
1984 FEB 22

1021

AZ ERNST MŰZEUMBAN

Vonzó, szép tárlat

Derkovits-ösztöndíjasok bemutatkozása

Török Richárd: Petőfi

A *Derkovits-ösztöndíjasok Ernst-múzeumbéli tárlatát* jellemezvén, az egyik látogató ennyit írt a vendégkönyvbe: *„Megérdemelték a támogatást”*. A termeket járva, magam is úgy éreztem, ezúttal *valóban érdemeseknek jutott az ösztöndíj*. Nagyon rég láttam ugyanis a fiataloktól olyan kollektív tárlatot, ahol ennyi örömöm lett volna a kiállított munkákban, mint most. Előre is elnézést kérek az olvasótól, hogy a következő néhány sorban ezért szubjektív leszek.

• •

A *Fiatalok Stúdiójának* bemutatói, s a Derkovits-ösztöndíjasok ezelőtti tárlata elszomorított, fölöttébb lehangolt. Természetes, hogy ilyenkor a kritikus nehezen talál bizakodó és biztató szavakat. Pedig könnyebb és kellemesebb elismerő gondolatokat megfogalmazni, mint az elutasítást, hiszen aki szereti a képzőművészetet, örül, ha olyan alkotásokkal találkozik, amelyek szakmailag hitelesek, gondolatilag izgalmasak.

Ez alkalommal jó néhány nevet érdemes kiemelni. Nem ismeretleneket, hiszen ezeknek a fiataloknak jó részével, illetve műveikkel találkozhattunk a Stúdió jubileumi tárlatán is. Mégis, akkor másfajta arculatot mutattak: úgy tűnt, a művészi alkotásra törekvés helyett csupán a meghökkenteni, megbotránkoztatni akarás vágya hajtotta őket. De talán az is elképzelhető, hogy akik vállalkoztak akkor az együttes szereplésre, könnyedén megalkudtak.

Ezen a mostani tárlaton nem csupán egy-két ember, hanem a többség mutatkozik tehetségesnek, s tehetségét befogadható alkotásával bizonyítónak. A szakmai hitelesség még azoknál is meggyőző, akik művészeti megoldásokhoz, *a többség önmagát akarja adni.* Vagyis *a tárlatra a változatosság, a sokszínűség jellemző.*

• •

A bejáratnál *Csikvári Péter* remekül megformált Babits-portréja fogadja a látogatót, de érdekes plasztikai ötletről és megoldásról tanúskodik az Írnok és az Ünnep című munkája is. A plasztikák között rendkívül izgalmas *Török Richárd* eredeti megoldású, kicsit ridegen fegyelmezett és pedáns — Ságvári Endrét ábrázoló — munkája. A művész Petőfi-portréja, ha emlékezetünkbe idézi is *Makrisz Agamemnon* fejkompozícióját, váratlanságával meglepő, meghökkentő. (Elsősorban a kisplasztikai változatra gondolok.) A művész láthatóan nem

Csikvári Péter: Babits
(Wormser Antal felvételei)

fekete falak előtt lilán izzó fénycsövek — különleges térélményt ad. A festészetnek és a plasztikának valamiféle összetalálkozását próbálja adni *Romvári János* Változékony idő című tárgyegyüttese. Általában nem vagyok híve az újságpapírból és miegyebekből összetákolt „műalkotásoknak”, ez esetben mégis úgy érzem, hogy a művész ezeknek a tárgyaknak felhasználásával sajátosan fejezi ki a változékony idő gondolatát. Érezhetően nem a mű született meg előbb, s utóbb a hozzá igazodó, magyarázó gondolat, hanem éppen fordítottan történt.

• •

Több olyan festmény is látható ezen a tárlaton, amelyben fölfedezhetjük a szuggesztív művészi gondolatot. Kitűnő kompozíció *Gál Tamás* mindhárom bemutatott munkája, különösen az 1848—49, amely a fekete kokárdák árnyékában elbukó, kivégzett férfi alakját a gyorsfényképfelvétel egymásra kopírozásával ábrázolja, kitűnően használva fel a színtelen színek, a fekete és a fehér gazdag árnyalatvilágát. Hasonló technikával készült Három grácia és Sikoly című képe, ugyancsak izgalmas, eredeti. *Váradi Róbert* hiperrealizmusba hajló munkái közül elsősorban A drámaíró dilemmáit és a kék színek rideségét fölhasználó Stációk című kompozíciót érzem meggyőzőnek.

A grafikusok között is találhatunk néhány, különbözőképpen gondolkodó és más-más megoldást alkalmazó, erőteljes tehetséget. *Dolnik Miklós* groteszkbe hajló Gyerekszoba című munkája a művész kitűnő rajztechnikájáról és szemléletének eredetiségéről egyaránt tanúskodik. *Szabados Margit* fotográfikái technikailag kitűnően megvalósított kompozíciók.

Úgy érzem, ezeknek a fiataloknak a tárlata nem egyszerűen Derkovits-ösztöndíjasok beszámoló bemutatkozása, hanem remény arra is, hogy erőteljes, modernül látó és alkotó tehetségek jelennek meg képzőművészeti életünkben.

Harangozó Márta

dig különös érdeklődésre számíthatnak a vezető külföldi politikusoknál.

kodésben MAGYARORSZÁG AZ egységes értékelési és a szigorú kritériumai megállapításáért

Hírlap

LITIKAI NAPILAP

Aczél György Erzsébetvárosban

Aczél György, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára ma Erzsébetvárosba látogatott. Részt vett a programon *Pusztai Ferenc*, a Budapesti Pártbizottság titkára is.

A vendéget *dr. Nádasdi József*, a kerületi pártbizottság első titkára és *Németh Péter* tanácselnök fogadta.

A Központi Bizottság titkára megtekintette az Almássy téri Szabadidő Központot, majd a pártbizottság székházában a Madách és a Nemzeti Színház művészeivel, vezetőivel találkozott.

ÉNYEK

csomagterv

A *Reuter*, a szaúdi küldöttséghez közelálló forrásokra hivatkozva közölte ezt az értesülést. Bejrúti baloldali források szerint a trónörökös újabb, négypontos javaslatcsomagot terjesztett elő. A javaslatok *új libanoni kormány és miniszterelnök kinevezését*, az 1983. május 17-i izraeli—libanoni egyezmény nyilvános *érvénytelenítését* és a genfi nemzeti megbékélési konferencia felújítását indítványozzák.

Damaszkuszi diplomáciai források szerint Rafik Harari szaúdi közvetítő visszautazik Bejrútba, hogy Amin Dzsemajel libanoni elnökkel ismer-

OPERA, EGYETEM, KÖNYVTÁR

Mai tájékoztató a felújításokról

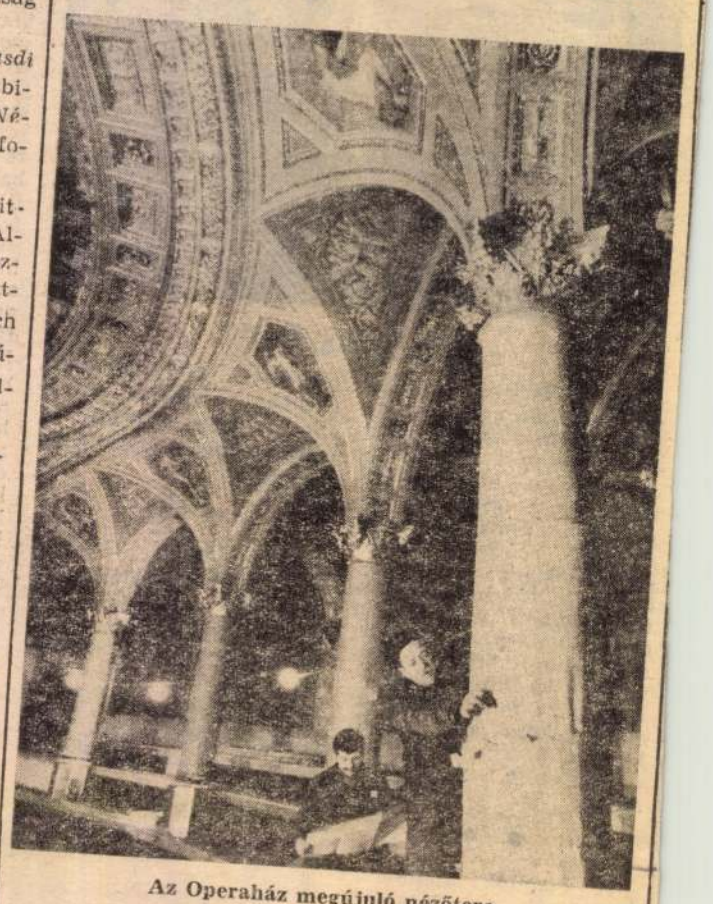

Az Operaház megújuló nézőtere

Budapest művelődési intézményei közül három kiemelkedő rekonstrukciós munkát tekintettek meg ma délelőtt az urbanisztikai újságírók, *Somogyi László*nak, a Középületépítő Vállalat igazgatójának kalauzolásával. Mindhárom *Ybl Miklós* alkotása: az Operaház, a Közgazdaságtudományi Egyetem — az egykori Vámház —, illetve a várpalota nyugati szárnya, amelyben *a Nemzeti Könyvtár kapott helyet.*

A látogatás az Operaházban kezdődött.

Az intézményt szeptember végén adják át az építők.

Jelenleg készül a nézőtér, az NDK-ból érkezett szakemberek irányításával szerelik a színpadtechnikai berendezéseket. Ezeket áprilisban már kipróbálják. *A Közgazdaságtudományi Egyetem rekonstrukciója négy éve tart.* Átadtak már egy kollégiumot, a föld alatti kazántelepet, új könyvtár, illetve tanulmányi épület működik itt. A jövő év végére elkészülnek a tervezett első ütemmel, a munka az egyetemen azután folytatódik, *s megteremtik a korszerű oktatás feltételeit.*

A Nemzeti Könyvtár épületét néhány nap múlva, február 29-én adják át.

Ezt a műszaki szemlét még *újabb munkák követik*, s a költözködés befejeztével hazánk felszabadulásának 40. évfordulóján nyit kaptét az intézmény.

---

sbe érkezik

folytatandó tárgyalásainak középpontjában. Emellett napirendre kerülnek az európai politika kérdései, különös tekintettel a kelet—nyugati kapcsolatokra. A *semleges Ausztria* nézetei, tapasztalatai min-

SZÍV- ÉS ÉRRENDSZERI

Tanác a mege

Magyar kardiológusok február 27. és március 1. k szervezet tanácskozásán, an betegségek egységes vizsgál ját vitatják meg. A világ 4 lógiai, társadalom-orvostu amelyek részt vesznek a s gek megelőzési programjána valósításában — képviselői vékenységük eredményeiről

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1984 MÁR 5

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Richard Török

1021

Richárd Török: Petőfi

Derkovits-Stipendiat

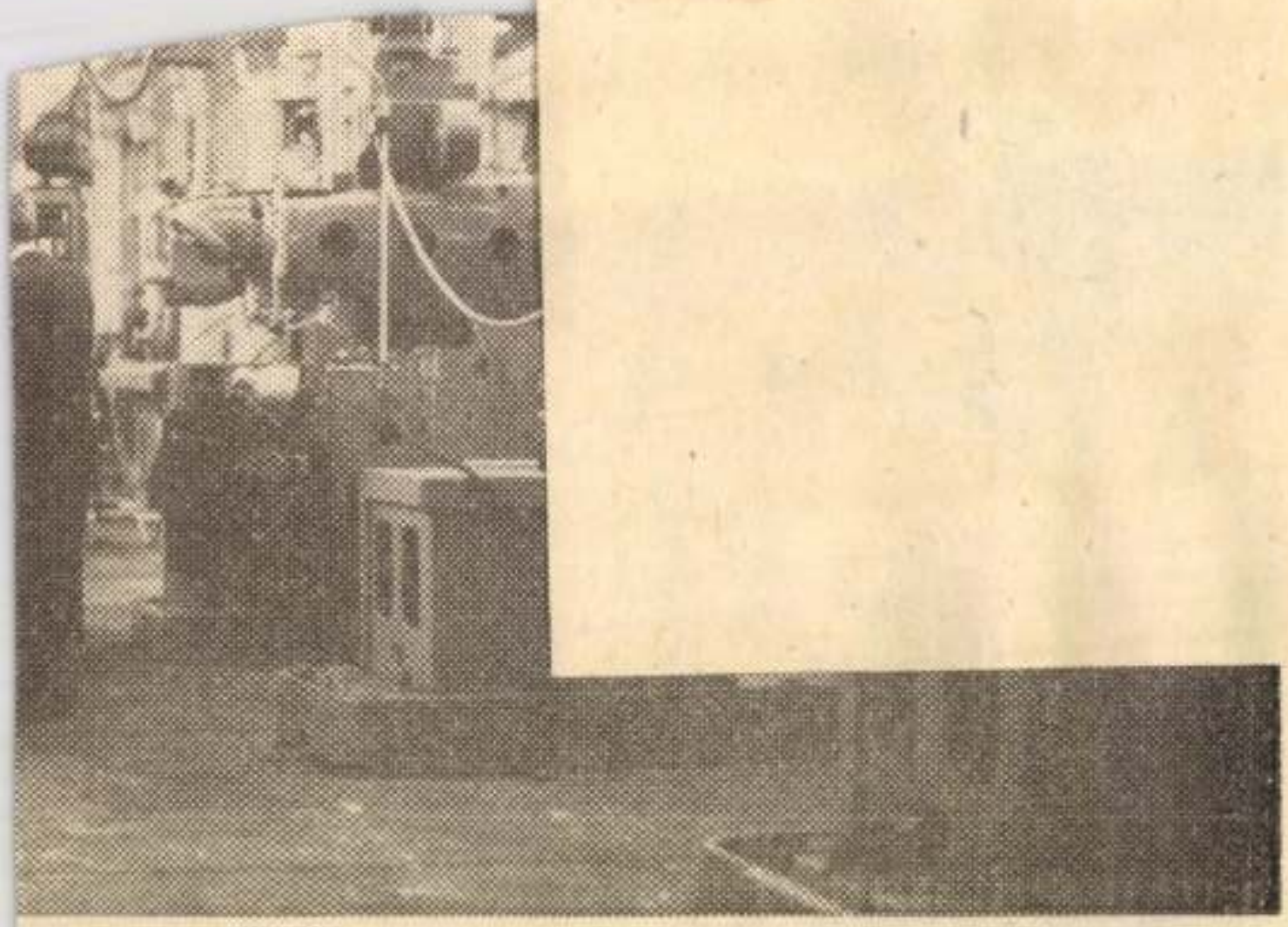

der Werkzeugmaschinenfabrik Csepel informierten sich
land über die neuesten Erzeugnisse des Werkes

Török Richard, szobrászművész

Megnyílt Kölesden a mai magyar képzőművészet alkotóit bemutató sorozat 24. kiállítása.

Török Richard: Oszlop (részlet) bronz

Népújság, Tolna, 1984. máj. 23.

Szavaink és kenyerünk

A magyarság már a honfoglalást megelőző szállásain is termesztett gabonaféléket. István király népe búzát, árpát, kölest vetett és aratott. És őrölt is, ama kézimalmok egyikén, amelynek monoton zúgásából-csattogásából, valamint egy rablány énekéből — a legenda tanúsága szerint — a magyarok szimfóniáját vélte fölcsendülni Gellért püspök.

Államalapítói királyunk neve napját és az új kenyeret mindig együtt ünnepli népünk: István király személyisége és az új termésből sütött kenyér fogalma tudatunkban már szinte egybemosódik. Nem tudom, van-e része benne Gellért püspök legendájának. Aligha.

De milyen lehetett az a kenyér, amit a kézimalmon őrölt búzából sütöttek? Milyen kenyér kerülhetett István király asztalára?

Kenyér szavunk — a nyelvtudomány álláspontja szerint — ,,valószínűleg ősmagyar kori jövevényszó, a korai őspermi alapnyelvből''. Zürjén és votják társai vannak, de ,,a magyar és permi szók hangtani okok miatt nem vezethetők vissza a közös finnugor előzményre''. — A kenyér eredeti jelentése *kásaféle, darából készült ételféleség* lehetett — mondja A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára.

Nyelvünk szókincséből rekonstruálható, hogy a honfoglaló magyarság már jól ismerte a gabonatermesztés különböző munkafolyamatait. De a szavak arról is tanúskodnak, hogy ezeket az ismereteket honnét hoztuk, pontosabban; mikor, hol és mely népektől vettük át e fogalmakat.

A szavak tanúságtétele azért oly nagy jelentőségű, mert noha a hazai írásbeliség az államiság kezdetén, tehát az Árpád-korban honosodott meg a királyi kancellárián és az egyházi intézményekben, ugyanakkor szinte megszületése pillanatában elenyésztek első darabjai. Oklevelek helyett megannyi fehér folt maradt ránk; a fölégetett udvari kancelláriák iratait, valamint a féltve őrzött krónikák ismeretlen följegyzéseit soha többé nem lehet elővarázsolni. Éppen születőben volt írásbeliségünk, amikor első teljesítményei a tatárjáráskor szálig odavesztek. E történelmi rövidzárlat következményét ma is észlelhetjük, mert hogyan is pótolhatná megsemmisült írásos emlékeinket Anonymus mester XIII. századi fantáziaszüleményes Gestája.

Ehhez képest sokkal nagyobb homály fedi a magyarság őstörténetét, ennek eloszlatásában részben a nyugati, görög, szláv és arab följegyzések segítségéhez folyamodhatunk, ám az írott források kiegészítésében és pótlásában a kutatás nem nélkülözheti a társtudományok fogódzóit: a nyelvészeti, régészeti, néprajzi és embertani vizsgálódás eredményeit.

Kenyér szavunk, valamint a hozzákapcsolódó fogalmak eredetéről szólva, érdemes szemügyre vennünk, hogy a táplálkozáshoz fűződő, ma is élő magyar szókészlet anyaga hányféle történeti rétegből teremtődött! Finnugor örökségünk például: *fazék, lé, köles, kenyér, fő, főz, forr, süt, eszik, iszik* szavunk. A közös hazából kiszakadt, az erdővidékről a ligetes-füves tájakra hullámzó ugor vagy immár elő-magyar embercsoportok életét nemcsak a természeti környezet, de az állandó és mindig változó idegen hatások is alakították. Amikor az erdőlakó népesség lassan lovas, nomád néppé vált, új környezetében az állattartás, elsősorban a szarvasmarha- és juhtenyésztés, valamint a lónevelés tudományát is elsajátította. Őstörténetünk e korai szakaszában különböző iráni és türk törzsekkel érintkeztek eleink. Régvolt találkozásukról tanúskodnak *tehén, tej* és *hús* iráni jövevényszavaink. Ugyancsak a vándorlás korai szakaszából származik türk eredetű *bika, ökör, tinó, ürü, borjú, kos, kecske, disznó, ártány, köpü, író, sajt, túró, teve, tyúk* szavunk. Fejlettebb földművelésre, illetve az akkor szerzett ismeretekre utaló *tarló, búza, eke, sarló, őrölni, dara, gyümölcs, alma, körte, som, dió, szőlő, szűrni, bor* török eredetű jövevényszavaink. Ugyancsak az iráni alánoktól, még a honfoglalás előtt vettük át például *kert* szavunkat.

A vándorlás folyamata e szavak segítségével pontosan követhető, e fogalmak jelzik, mikor mely népek környezetében éltek eleink, s hogyan formálódott, gazdagodott korai művelődésünk.

A honfoglalástól Mohácsig terjedő időszakban a szláv népek hatása az élet minden területén jelen volt; ezt tanúsítják tőlük szerzett jövevényszavaink, amelyek az állami, társadalmi, jogi és egyházi szervezet fogalmaitól kezdve a földművelés, állattenyésztés, kézművesség, hadviselés, ház és lakás, valamint ruházkodás, tehát a mindennapi élet tartozékait jelölő szavakig, ma is átszövik a nyelvünk szókészletét.

Visszatérve István király kenyeréhez: az étkezés tágabb fogalomkörébe tartozó szláv jövevényszavainknak se szeri, se száma. Ilyenek például: *ebéd, vacsora, sepernyő, cserép, csésze, palack, ecet, kása, kalács, konc, kolbász, gomba, laska, olaj, pecsenye, pogácsa, szalonna, tészta* és *zsír* szavaink. Ezeket követték német eredetű társaik, mint például a *kóstol, fánk, kappan, kömény, perec,* valamint *tönköly, bükköny, bak, csűr, kaptár, major* és *puttony* szavaink.

Népünk történetének ismeretlen részleteit különös igyekezettel siet föltárni a magyar tudományosság. Eleink életét és tetteit nem az elképzelt vagy utólag kitalált dicső múlt álomvilágában keressük, hogy ezáltal és ábrándos buzgalmunkban nagyobb jogokat követeljünk a népek asztalánál. Csak azt valljuk sajátunknak, amiről tudjuk, hogy harcban vagy munkában szerzett nehéz örökségünk. Mint például szavaink is, amelyek mint valami élő történelemkönyv lapjai, a múlt összefüggő és mindig izgalmas folyamatairól, eleink különös megújhodási készségéről tanúskodnak.

Erdélyben egy nagy tudós, *Szabó T. Attila,* egész életét szentelte annak, hogy elbitangolt régi szavainkat a poros levéltárakban fölbúvárolja, és glédába állítsa. Ám e hatalmas mű, az Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár torzóban maradt; a megjelent köteteket, betetőző folytatást, a további nyolc könyvet nem engedi közreadni a sanda gyanakvás. Szabó T. Attila oly lázas sietséggel igyekezett létrehozni nagy művét, mintha megérezte volna, hogy Erdélyben a magyar nyelv szigetei maholnap végveszélybe kerülnek. Akárcsak a magyar múlt megfoghatóbb emlékei a kisded, törékeny települések, s bennük az ódon házak, kicsinyek és nagyok, templomok és mellettük a besüppedt temetők, korhadt fakeresztek, amelyeket különös vandalizmussal próbál megsemmisíteni a totalitárius nemzetállam szerepében tetszelgő hatalom. Védelmükben, megmaradásuk érdekében sorakoztatta föl a nagy nyelvész szavaink dandárjait és hadosztályait.

Dé nemcsak kenyéren él az ember. Naponta rádöbbenhetünk, kivált most, amikor Erdélyben nemzeti kulturák megmaradását pusztítás fenyegeti. Mert eleink hagyatéka éltető elem, akár a kenyér.

KISS KÁROLY

ISTVÁN KIRÁLY BUDAPESTEN

Három csodálatosan szép kőfigura áll a Magyar Nemzeti Galéria középkori kőtárában. Felületük kopott: a szél, fagy, eső, napsütés háromszázötven évig marta, csiszolta a követ. Szent István, Szent Imre és Szent László szobra 1500 körül került a kassai dóm homlokzatára, ott álltak, amíg csak az 1859-60-as restauráláskor újakkal nem helyettesítették őket.

Áll a három Árpád-házi szent, dacolva az idővel, ott állnak a templomok homlokzatain, oltárokon, falképeken, ki tudná megmondani, hányszor örökítették meg őket a kő, fa, festék és ecset segítségével, hány kódexben, misekönyvben, hány díszes palást on, festett üvegablakon lelhetjük föl alakjukat. A többnyire idős, szakállas, méltóságteljes tartású férfiként ábrázolt Szent István palástban, koronásan, kezében jogarral, országalmával, Szent Lászlót lovagkirályként, érett férfikorban, páncélban, fegyveresen, a fiatal Szent Imre herceg törékeny alakját, kezében a tisztaságot jelképező liliommal... A kassaihoz hasonló szobrok a Nemzeti Galéria gyűjteményében is találhatók: a késő gótikus szárnyas oltárok terme előtt találjuk fel Szent István és Szent László Mateócról származó faszobrát.

Ezzel azonban még a kassai, mateóci munkáknak is csak egy részét említettük, s arra a kérdésre, hogy a halála óta eltelt 950, illetve a szentté avatása óta számlált 905 év alatt hányszor, hányféle módon jelentették meg Szent István király arcát, alakját, gyanítom, egyelőre igen kevesen tudnának pontos választ adni. Ábrázolások százairól — ha nem ezreiről — van szó, a legkülönbözőbb műfajú, méretű, anyagú, technikájú művekről. Falusi templomok elmosódott vagy éppen ma is mészréteg alatt rejtőző freskóiról, külföldi könyvtárak rejtett kincsei közé számító miniatúrákról, fametszetekről — s nagyméretű festményekről, köztéri szobrokról. Sokalakos képekről és elmélyedésre, áhítatra ösztönző, intim hangulatú képecskékről. Olyan művekről, amelyek csak a király alakját ábrázolják, olyanokról, amelyek élete legendáját mesélik el, s olyanokról, amelyeken maga is csak mellékszereplő az ezeréves történelem eseményeit ábrázoló képsorokon, allegorikus jelenetekben. Az első ábrázolás, a koronázási palástón, amint a felirat elárulja, a király életében készült, a legutolsó néhány hónapos lehet. A fiatal szobrász, *Török Richárd* mellszobra nemrégiben a Műcsarnok Tavaszi Tárlatán szerepelt.

Ha nem lenne amúgy is nyilvánvaló, az ábrázolások nagy száma bizonyítaná, milyen fontos szerepet játszott István a magyar történelemben — s a történelmi tudat mindenkori alakításában, a nemzet múltjáról, jelenéről, a magyarság sorskérdéseiről való gondolkodásban. Hiszen nemcsak a művek nagy számáról van szó, hanem arról is, hogy ezek, mondhatni, egyenletesen oszlanak el az időben. A középkor éppen olyan gyakran idézte a szent királyt, mint a XVII-XVIII. század barokk mecénása vagy a XIX-XX. század művészete. S a megrendelő szándéka szerint a király alakja mindig a legszélesebb rétegek előtt képviselte — hangsúlyozta — a fontosnak érzett ideológiai mondandót. A középkori szoborgalériák, falképciklusok, majd a XV-XVI. századi szárnyas oltárok hőse éppen olyan erősen hathatott a képzeletre, mint az illuzionisztikus, barokk mennyezetkép térdelő, ég felé tekintő alakja vagy éppen a századfordulós lovas szobor, az 1930-as évek egyre harciasabbnak ábrázolt uralkodója.

István király alakját szemlélve elsősorban a kép-, szoborállítók ideológiájával szembesülünk. A reprezentatív együtteseken a király mintegy legitimizálja az adott uralkodót, rendszert, törekvéseit történelmi távlatba helyezve igazolja. Éppen ezért szinte mindig ott van az adott korszak főműveinek szánt alkotásokon. Az elpusztult középkori Szent Adalbert-székesegyház Porta Speciosájára éppen úgy érvényes ez, mint a budapesti Szent István Bazilika kialakítására vagy a millenniumi emlékműre, a Mátyás-templom-Halászbástya-Szent István-szobor együttesére.

Az esztergomi kapu ívmezőjében Szent István, Szent Adalbert kíséretében, Máriának ajánlja az országot, alattuk, a kapu szemöldökgerendáján a kései utód, III. Béla s a XIII. századi templomépíttető, Jób érsek térdel. A kapufélfán és a timpanon keretelésében próféták, evangelisták, helyi szentek veszik körül a főszereplőket. Az égi és földi szféra, a jelen és múlt már a koronázási palástón is szerepelt, az esztergomi kapu alighanem a legnagyszerűbb ilyen alkotás volt a magyar művészet történetében. A magyar történelemre igencsak jellemző, hogy a török kori harcokban majdnem teljesen elpusztult székesegyháznak még a maradványait is letarolták az új esztergomi bazilika építése előtt, s művészetünk e csúcspontját csak töredékekből és egy XVIII. századi festmény alapján ismerjük.

A kapun már felbukkan a XVII-XVIII. században igen fontossá vált Regnum Marianum gondolat: a következő időszak, a XIV-XVI. század ábrázolástípusait azonban még a Képes Krónika jelenetsoraival, az Anjou Legendárium (elveszett) képeivel vagy éppen a mateóci főoltár festményeivel jellemezhetjük. Egyre fontosabbak a grafikák is: a Thuróczy-krónika augsburgi kiadásában (1488) például a királyt Imre herceggel együtt ábrázolják.

A következő korszakban, a barokk évszázadaiban, a Szent István-ábrázolások egyaránt szolgálják az egyéni áhítatot, és reprezentálják az ellenreformáció szellemében megújuló katolikus hit erejét, hirdetik a pogányság feletti győzelmet. Az egyik legkülönösebb grafikán (1633) a négy paripa által vontatott diadalszekéren ülő királyt látjuk. Jobb kezével lángot szór a lovak lábai alatt heverő pogányokra, s a romba dőlt pogány oltárra, bal kezében, gyeplő gyanánt, az ország címerét tartja. Fejére egy angyal koronát illeszt — „E jelben győzni fogsz" jeligével —, egy másik angyal az égen megjelenő kettőskeresztet tükör segítségével rávetíti a címerre. Ebben a korban válik az egyik legfontosabb ábrázolási típussá az ország felajánlásának jelenete, amint Szent István a koronát nyújtja Mária felé, vagy Szent Imre herceget ajánlja oltalmába. Mária Magyarország Nagyasszonyává válik, a felajánlási jelenet a történelmi és a vallási képzeletek összeolvadásának leghatásosabb dokumentuma.

A XVIII. századi Szent István-ábrázolásokra már a budapesti templomokban is szép példákat találhatunk. Alakja, Szent Lászlóéval együtt, ott látható az Egyetemi templom egyik mellékoltárán, a közöttük lévő festményen a pannóniai születésű Szent Márton felezi meg köpenyét a koldussal. A Szervita templom főoltárára Tenny János bécsi szobrász készítette István, László, valamint Keresztelő Szent János és Szent József szobrát 1740-ben. Az oltárkép szintén bécsi művész, Hotzendorf János Sámuel műve. A Szent Anna-templomban Wagensöhn Ferenc függőképén ajánlja a király Szent Imre herceget s az országot Mária oltalmába.

A XIX. században a Szent István-kultusz egyre kevésbé a vallásos áhítatot, inkább a történeti „ismeretterjesztés", a nemzetté válás gondolatának tudatosítását szolgálja. Egyre jobban dominál a szent király magyarsága, szerepet kapnak országépítő döntései, az ég felé forduló egyén helyét a népével egyre szorosabb kapcsolatban élő, a kereszténység felvételével is az ország fejlődését szolgáló vezető kerül a középpontba.

Tisztelettel meghívjuk Önt

TÖRÖK RICHÁRD

szobrászművész
(1954-1993)

emlékkiállításának megnyitójára a
VIGADÓ GALÉRIÁBA (Budapest V., Vigadó tér 2.)

1998.január 22-én 17 órára

Megnyitja:
FELEDY BALÁZS
művészeti író

Rendezte:
OROSZ PÉTER
szobrászművész

Megtekinthető: 1998. január 22-től február 8-ig,
hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig.

VIGADÓ GALÉRIA

A kiállítás létrejöttét támogatták:
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete

Török Richárd
nekrológ

JÓZSEF ATTILA portrészobrát Lakatos Ernő, az MSZMP KB agitációs és propagandaosztályának vezetője avatta fel pénteken Moszkvában, a József Attila Általános és Honismereti Iskolában. Az ünnepségen jelen volt az alkotó: Török Richárd szobrászművész és Rajnai Sándor, a Magyar Népköztársaság moszkvai nagykövete.

Népszabadság, 1988. febr. 13.

Török Richard

TELEVÍZIÓ

MTV 1

5.50 Nap-kelte 9.35 Bor és hatalom 10.05 Família Kft. 10.40 Civilkurázsi 11.15 Savannah 12.00 Déli harangszó, híróra, híradó, Aktuális gazdaság 13.25 Űrgammák 13.52 Műsorismertetés 13.55 Öten a szigeten 14.25 Martin Chuzziewit 15.25 Bor és hatalom 15.55 Ficánkoló 16.05 Kisokos 16.30 A szerelem jogán 17.00 Gyerekszoba 17.15 Évgyűrűk 17.45 Körzeti híradók 18.05 Ablak 19.00 Pingu 19.05 Családi csetepaték 19.20 Vers – mindenkinek 19.30 Híradó, sporthírek 20.00 Savannah 20.45 Exkluzív 21.10 Jeanne Moreau, francia portréfilm 22.05 Aktuális 22.05 Hírek 22.10 Aktuális 22.40 Capone, amerikai film 0.15 International workshop 1.05 Híradó

MTV 2

6.00, 7.00 Híradó 6.15 Aktuális 6.45, 7.45 Határtól határig 7.15 Világ-Kép 8.00 Tudóra 9.00 Kincsestár 11.00 „Az ég a bátrakat szereti…" 11.55 Gyógyuló gyermekszívek 13.00 Híróra 14.00 Derrick 15.00 Repeta 17.30 Zöld bolygó 17.50 Mixitipp 18.00 Az Onedin család 18.30 Alpok–Duna–Adria 18.55 Kémény-mesék, Benedek Elek meséi 19.30 Híradó, sporthírek 20.00 Legenda és valóság 20.45 MTV+ 20.55 Magyarok cselekedetei 21.00 Magyar ház a határon innen és túl 22.00 Senkiföldje, magyar film 23.45 Mélyvíz

DUNA TV

7.45 A vatikáni rádió adása 8.00 Reggeli muzsika, képes krónika 8.55 Váltó 9.35 Cyrano és D'Artagnan, francia-olasz-spanyol film 11.55 Vers 12.00 Déli harangszó, lapozó 12.20 Esti kérdés 12.35 Talpalatnyi zöld 13.20 Operamesék, ang. film [illegible] fizika kultúr-története 17.30 Rupert maci kalandjai 18.00 Híradó 18.20 Az Olsen-banda nem adja fel, dán játékfilm 20.05 Közép-európai magazin 20.40 Esti kérdés 21.00 Híradó 21.20 Sportpercek 21.30 Tudósítás a 29. magyar filmszemléről 21.45 Csinibaba, magyar film 23.25 Híradó 23.55 Dzsesszperantó 0.35 Lidércfény, francia játékfilm

TV 2

6.00 Nemcsak egy mozi 6.25 Jelképkalendárium 6.30 Jó reggelt, Magyarország! 9.00 Délelőtt a Tv2-vel 10.25, 12.40 Egy kórház magánélete 11.15, 17.05 Marienhof 11.40, 21.40 Mindent vagy semmit! 12.00 Stádium 12.15, 18.25 Szerencsekerék 13.30, 17.30 Csupa-csupa élet 13.55 Cápali és Cápeti 14.25 Csipsz 15.50 Organikus narancs 16.15 Remington Steele 17.55 Az Acapulco-öböl 19.00 Tények 19.30 Gazdagok és szépek 19.55 Kifutó 22.00, 1.35 Jó estét, Magyarország 23.00 Cinikus hekus, amerikai film 1.15 Hajnaltól napestig

TV 3

15.30, 0.20 Annie királyi kalandja, am. film 17.15 Creme 21 17.45, 23.25 Hegylakó 18.45, 23.00 Hír3 19.15 Melrose Place 20.15 A balfácán, am. vígjáték sor. 20.45 Interjú a vámpírral, amerikai film

SZÍV TV

6.00 Lazítás 7.00 City 7.15 Eurostar-kapásjelző 7.30 Blende 8.30 Szilágyi cseveg 9.30 Csontritkulás 10.00, 13.30 Rock and roll 11.00 Képes recept 12.30 Különjárat 13.00 Földgömb 14.00 Testszépítés 14.30 Popdzsungel 15.00 Utazás Gasztronómiában 16.00, 19.30 Hogyan növekednek? 16.30 RPS-news 17.00 Órangyalok 19.00 Egészségmagazin 20.00 A természet világa 21.00 [illegible] szép…" 23.30 [illegible] műszak

RTL KLUB

6.30 Jó reggelt! 8.30, 17.30 100-ból egy 9.00, 14.30 Kipklub 9.30, 13.30 Borostyán 10.30 Dragon Ball 10.55 Grand Prix 11.20 Candy, Candy 11.45 Sweet Valley 12.10, 16.40 Knight Rider 13.00 Híradó 13.10 Randevú Edittel 15.00 Rajzfilmklub 18.00, 18.55, 19.55 Meri vagy nem meri? 18.05 Falcon Crest 19.00 Híradó 19.30, 24.00 Fókusz 20.00 Piszkos alku 21.40 Gyilkos sorok 22.30 Terhelő bizonyíték, am. film

MSAT

12.40 Rocktükör 13.15, 18.30 Hekus 14.15 Parti sétány Ausztrália 14.45 Játszd újra… 15.30 Music Box Top Ten 16.10 Harcművészek, am. akciófilm 18.00 Benny Hill 19.30 Poirot felügyelő 20.30 Farmerháború, am. film 22.10 Electric Blue 23.10 Halálos háromszög, am. film

BUDAPEST TV

9.00, 18.30 Vásárlási tanácsadó 17.00 Mesélnek a csillagok 18.00 Vállalkozói magazin 19.00 Tippelje meg! 19.30 Váljék kívánságára!

EUROSPORT

8.30, 22.30 Olimpiai magazin 9.00 Síugrás vk 10.00, 19.30 Xtreme sportok 11.00 Alpesisí vk 12.30 Síakrobatika FIS vk 13.00 Funsportok 13.30 Sportszánkó vk 14.00 Tenisz – ATP-torna 18.00, 23.30 Olimpiák hősei 20.30 Art on Ice műkorcsolya-bemutató

NAP TV

Nap-kelte szombaton reggel 5.50 és 8.00 óra között az MTV 1-en: Szombati napló, Lakat T. Károly rovata – Czigány Ildikó, az első női pilóta Magyarországon – Csevegés a hét eseményeiről Kökény Mihály, Kóródi Mária és Farkasházy Tivadar közreműködésével

RÁDIÓ

KOSSUTH

9.05 Napközben 11.05 Cigányfélóra 11.36 Szép remények 12.00 Déli krónika 12.40 Ki nyer ma? 12.50 Törvénykönyv 13.05 Vendég a háznál 13.20 Giovanni Gabrielimotetták 13.30 Reménység Hangja 14.05 Klasszikusok mindenkinek 14.35 George és Vivian 15.06 Parlamenti ütköző 16.00 Hasznos tudnivalók 16.25 Népzenei napló 17.05 „Magyarországról jövök…" 18.00 Esti krónika 19.06 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.38 Az angol lobogó 20.05 Magyar daloskert 20.30 Határok nélkül 21.05 Bornai Tibor szerzeményeiből 21.25 Fórum – az idő tükrében 21.55 Szóló 22.00 Késő esti krónika 22.30 Szellemtörténetek 23.05 Lemezmúzeum 24.00 Hírek, időjárás, Himnusz

PETŐFI

6.03 Reggeli csúcs 8.00 Petőfi-délelőtt 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Hírpercek 13.15 Biztonságban 13.45 Korkérdés 14.00 Péntektől péntekig 17.00 Hírek, időjárás 17.04 Petőfi-délután 18.30 Vállalkozás-klinika 19.03 Zenezóna 19.30 Kölyökrádió 20.00 Kulissza 21.03 Zenezóna 22.00 Álom után 23.00 Hírpercek 23.15 Ennyi… 24.00 Éjfél után

BARTÓK

6.00 Muzsikáló reggel 8.10 Pódium 10.05 Szellemi zarándokutak 11.00 Operaslágerek 11.40 A rossz feleség balladája 12.05 Hangverseny délidőben 14.05 Galeri 14.46 Új magyar zene a rádióban 15.55 Poggyász 16.05 Muzsikáló délután 18.05 Muzsika 18.55 Ez van! 18.05 Bécsi klasszikus zene 20.05 Kapcsoljuk a müncheni Herkulessaalt, kb. 22.05 Régi fúvószene 22.15 Összkiadás, Vivaldi fuvolaversenyei 23.15 Dózsa György, részletek Erkel Ferenc operájából 24.00 Hírek, időjárás, Szózat

SZÍNHÁZ

Erkel Színház: Carmen (Gyurkovics-bérl. 4. ea. du. 6) – ***Bárka Színház – a Kávézóban:*** Dario Foegyfelvonásosok (7) – ***a Shure Stúdióban:*** A gyermek (fél 8) – ***budapesti Operettszínház:*** Top-show (du. 5, este 8) – ***Játékszín:*** Furcsa pár (7) – ***József Attila Színház:*** Chicago (7) – ***Karinthy Színház:*** Ki a normális? (7) – ***Katona József Színház:*** Kulcskeresők (7) – ***Kamra:*** Alulról az Ibolyát (7) – ***Kolibri Színház:*** Bors néni (de. 10) – ***Kolibri Fészek:*** Tudod-e, hol van Garboncia? – ***Kolibri Pince:*** The Book of Man (angol nyelvű ea. 7) – ***Komédium:*** A szerződés (7) – ***Madách Színház:*** Will Shakespeare (7) – ***a Stúdióban:*** Szeretlek, színház (este fél 8) – ***Madách Kamara:*** – Ölelj át (7) – Hofi-élelem bére (éj. fél 11) – ***Merlin Színház:*** Úri muri (Petőfi Sándor bérl. du. 5) – Oidipusz király (du. 5) – ***Mikroszkóp Színpad:*** Zsarukabaré (fél 8) – ***Nemzeti Színház:*** My Fair Lady (du. 6) – ***Várszínház:*** Libikóka (7) – ***Pinceszínház:*** Madách (7) – ***Radnóti Színház:*** VIII. Henrik (7) – ***Színpad-Szín:*** A kurvapecér 1. (este 8) – A kurvapecér 2. (este fél 10) – ***Stúdió „K":*** Hólyagcirkusz (este fél 8) – ***Térszínház:*** Tartuffe (du. 6) – ***Új Színház:*** Koldusopera (7) – ***Vidám Színpad:*** Négy meztelen férfi (7) – ***Vígszínház:*** A padlás (7) – ***Pesti Színház:*** A dzsungel könyve (7) – ***Budapesti Bábszínház:*** Hamupipőke (de. 10) – ***Fővárosi Nagycirkusz:*** Nevess velünk! (du. 3)

Magyar ház

Az MTV 2 ma 21.00-kor sugározza a Magyar házat. Benne:

Palackposta. A tartalomból: Válogatás a budapesti Színház- és Filmművészeti Főiskolán tanuló erdélyi magyar fiatalok vizsgafilmjeiből – A nagybányai festőiskoláról. – Hogyan változtatják meg az események egy ember életét? – Szórvány. Zenés séta Stockholmban Tamás Gáborral, aki már a svéd királyi udvarban, a Nobel-díj átadásának ünnepségén is előadta dalait, és aki igazán akkor volt boldog, amikor Erdélyben színpadra léphetett.

Az Árpád-kor üzenete

Értékes, hiánypótló kiadvány látott napvilágot Az Árpád-kor üzenete címmel. A kötet szerzője a neves szakember: Fazakas Péter, Vas megye főépítésze, kiadója pedig a Vas Megyei Idegen-forgalmi Hivatal. A színes kiadványban a leghíresebb, művészettörténeti szempontból a legértékesebb vasi falusi templomokat mutatja be a szerző. A jáki Szent Jakab-kápolna, az őriszentpéteri Szent Péter-plébánia, a magyar-szecsődi Kisboldogasszony-plébánia, a pápoci Havas Boldog-asszony-kápolna és a veleméri Szentháromság-templom történetével ismerkedhet meg az olvasó. A Kamper László grafikus illusztrációival és színes fotók-kal gazdagított kiadványt egyaránt haszonnal forgathatják a műemlékek iránt érdeklődők és a turisták is.

(v. v. p.)

– **A Merlin Színház** sajnálattal értesíti a közönséget, hogy február 7-én, szombaton 17.00-kor a Születésnapomra című előadás technikai okok miatt elmarad.

– **A Fővárosi Operettszínház** igazgatósága közli, hogy a február 7-ére, szombat délután 14.30-ra meghirdetett Elisabeth előadás technikai okok miatt elmarad. A megváltott jegyek a március 14-i délutáni előadásra érvényesek vagy a váltás helyén visszaválthatók. A 7-én este 7-re hirdetett Elisabeth előadást viszont megtarják.

Magyar filmek az Eurimages támogatásával

Szabó István *Napfény* című magyar–német–osztrák–kanadai koprodukcióban készülő filmje három és fél millió francia frank támogatást kapott az *Eurimages* igazgatótanácsának januári ülésén. A támogatott gyártási tervek között szerepel még az *Objektív Filmstúdió* részvételével pályázó *Graduate of Insanity* című török–francia–magyar koprodukció (1,2 millió frankot kap). A *Budapest Film* 75 000, a *Flamex Film* pedig 37 000 frank támogatást kapott három külföldi film hazai forgalmazására. Az Eurimages 160 000 frankkal támogatta *Szász* János *Witman fiúk* holland, *Janisch* Attila *Árnyék a havon*, Ademir *Kenovic* Tökéletes kör és *Dargay* Attila *Vuk* című filmjének spanyol forgalmazását.

Nyelvkönyvek minden korosztálynak

Az Akadémiai, a Cambridge University Press és a Longman kötetei

Angol nyelvkönyvismertetőt tartott három kiadó a budapesti *Tan-társ* könyvesboltban. Új kiadványaikat a legilletékesebbeknek, a nyelvtanároknak mutatták be. Az *Akadémiai Kiadó* kötetei között kiemelkedő szerepet kaptak az *Idegen Nyelvi Továbbképző Központ* által szervezett nyelvvizsgákra felkészítő anyagok, köztük a *Barta* Éva–*Koch* Ágnes szerzőpáros munkája a kiadó *Exam Pass* sorozatának első tagja, a *Press Ahead* című angol nyelvkönyv. A könyv fejezetei egy-egy angol napi sajtóból származó cikkre épülnek, s ezekhez kapcsolódó kétnyelvű szövegértési és szókincsfejlesztési feladatokat is tartalmaznak. Az Akadémiai Kiadó másik újdonsága *Király* Zsolt *Blackbird* című munkája, az eddigi legátfogóbb középfokú angol nyelvvizsgára felkészítő kurzuskönyv. Felhívja a tanulók figyelmét a nyelvvizsga buktatóira, tippeket ad azok kivédésére. A kötethez tanári kézikönyv és hangkazetta is tartozik.

A kiadó vezetői beszámoltak még az év folyamán megjelenő új sorozatukról, amely a Rigó utcai állami nyelvvizsgák anyagát öleli fel. Ebben az évben az angol és a német, jövőre pedig a francia nyelvvizsgára felkészítő anyag jelenik majd meg. E kiadványokkal először nyílik meg és tárul legalább részben a nagyközönség elé az Idegen Ñyelvi Továbbképző Központ által ténylegesen használt adatbank. A sorozat egyéb részei javított írásbeli dolgozatokat (április végén jelenik meg), továbbá teszteket, egyéb nyelvtani segédanyagokat tartalmaznak majd.

A bemutató másik vendége a *Cambridge University Press* volt, amelynek nyelvkönyvsorozata ismert a tanárok számára. A *Cambridge English for Schools* témái szoros kapcsolatban állnak az általános iskolák egyéb tantárgyaival, így ezek a könyvek megfelelnek a *nemzeti alaptanterv* követelményeinek. A nyelvi tudást a gyerekek a földrajzi, történelmi, fizikai érdekességek révén sajátíthatják el.

A *Longman Kiadó* háromféle könyvet hozott el a Nyár utcába. A *Go!* című sorozatot, amelyet az általános iskolák felső tagozatai számára ajánlanak, már sok iskolában megszerették a diákok. A kiadó hasonló sikert remél új sorozatától, amelynek címe: *Matters*. Eddig négy kötete jelent meg, a kezdőtől a felső szintig, tavasszal a haladó szintű kötetekkel válik teljessé a sorozat. Ezt a kötetet az angol nyelvet heti négy-öt órában tanuló gimnazistáknak és felnőtteknek ajánlják. A Longman nagy hagyományokkal rendelkezik a szótárak kiadása terén, és az újszerű szótárak kiadásában is élen jár. Most látott napvilágot a *Longman Essential Activator* című kötetük, amelyben nemcsak a szavak jelentése, hanem a hasonló jelentésű szavak és kifejezések is megtalálhatók csokorba szedve, s természetesen együtt.

(hajdú)

NAPLÓ

A FESZTIVÁLZENEKAR 1992-ben abban állapodott meg a fővárossal – szól az együttes közleménye –, hogy együttesen nemzetközi rangú zenekart hoznak létre, és ennek az önkormányzatra háruló éves költsége 90 millió forint (mai értéken 230,4 millió). A muzsikusok bérét évek óta a zenekar alapítványa egészíti ki, mert a főváros a támogatás értékét a felére csökkentette. Emelést soha nem kértek, csak a '92-ben közösen megállapított támogatás értékének a helyreállítását. '97-ben kaptak a fővárostól százmillió forint segélyt, amellyel az elmúlt évet átvészelték, de az idei és a jövő évi költségvetésük nincs biztosítva.

SZŰCS ILDIKÓ Határon címmel tart önálló estet mai magyar költeményekből a Rátkai Klubban (Budapest VI., Városligeti fasor 38.) ma este hat órai kezdettel.

BÁLIND ISTVÁN Mózes könyve című tárlatát ma este hat órakor nyitják meg a Vízivárosi Galériában (Budapest II., Kapás u. 55.).

HARASZTY ISTVÁN tárlatát nyitják meg ma délután öt órakor a győri Városi Művészeti Múzeum Képtárában (Király u. 17.).

SZŰCS ATTILA kiállítását nyitják meg ma este hat órakor a Bartók 32 Galériában (Budapest XI., Bartók Béla út 32.).

A DUNA TELEVÍZIÓ FILMJEI láthatók ma a Művész moziban a filmszemle információs vetítésének részeként. Este negyed héttől a Veres az ég tova felé (rendezte Orbán Ágnes), negyed nyolctól pedig a Szülőföldön Gyurkovics Tiborral (Major Sándor filmje), valamint a Rovott múltunk (Lukács Gabriella rendezésében) című filmet vetítik le.

A csukott szemek szobrásza

Török Richárd művei a Vigadó Galériában

Amikor a tekintet befelé fordul, az arc önmagát mutatja. Mindenkinek vannak ilyen pillanatai, de nem mindenkinek olyan lezártak, mint *Török* Richárdnak, aki a léleknek ebben a pillanatnyi magára maradottságában mintha a saját sorsát is megmintázta volna.

„Ígéretes, óriás tehetség volt – így búcsúztatta *Melocco* Miklós egykori tanítványát 1994-ben. – *Úgy néztünk rá, mint egy istenáldotta zseniális és szerencsés emberre.”* Zseniális igen, de szerencsés már kevésbé: az a hallatlan érzékenység, amellyel az anyagot kezelte, nem volt elég erős ahhoz, hogy a saját indulatain, érzelmeinek útvesztőin keresztülvezesse. S miközben a csukott szemű, halott arcokat életre keltette – önmagát elveszítette.

Rendkívüli tehetségét olyan szobrok igazolják, mint az oszlopra állított bronzfej. Mintha a szobrot tartó oszlop sajátos megcsavarodását, fordulatát követné, a figura előrelendül, fél karja kinyúlik, mint aki tart valamit. Keressük a folytatást, szemünk újra és újra végigfutja az utat az oszlopra csavart, puha drapériától a kinyújtott kézfejig, de semmit sem találunk, csak a félbemaradt mozdulatot, s a titokzatos fejet.

Kölcsey Ferenc portréja

Szent István alakja is izgatta. Megmintázta terrakottából és bronzból is. Terrakottaszobra, mint aki éppen szólni készül. Nincs benne semmi fennkölt, inkább esendő, de vonásai kemények, arca határozott és elszánt. Ugyanilyennek mutatja egész alakos szobrán is: teste megfeszül, a vízszintesen maga előtt tartott kardba kapaszkodik, fejét felveti, mint akit egyetlen elhatározás feszített kereszt alakba. *Kölcsey-portréja* talán a legjobb az eddigi Kölcsey-fejek közül: senkinek sem sikerült még így megragadni a költő érzékenységét, átszellemültségét, esendőségét. Török Richárdot mindig a nagy feladatok izgatták. Gyorsan dolgozott, így rövidre szabott életében sikerült jó néhány nagyszerű köztéri szobrot megalkotnia. Tárlatát a Vigadó Galériában szüleinek, elsősorban édesanyjának köszönhetjük.

(fekete)

A szakbarbárság a fő veszély

Népi műemlékeink védelme

Népi műemlékeink védelme címmel rendezett tudományos ülést a *Fenntartható Fejlődésért Alapítvány* csütörtökön a *Magyar Tudományos Akadémia* felolvasótermében. Az alapítvány anyagi, szellemi értékeink és a korlátozott földi javaink védelmében alakult meg 1994-ben. Az idén másodszor az *MTA Alföld-kutató Intézetével* és a *Gróf Klebelsberg Kuno Alapítvánnyal* közösen rendeznek *Alföld-konferenciát* – jelentette be *Klebelsberg* Éva, az alapítvány elnöke. *Sisa* Béla, az *Országos Műemlékvédelmi Hivatal* népi műemlékekért felelős osztályának vezetője elmondta, hogy a *Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztériummal* közösen tervezik a tájházak állagmegóvási támogatását. *Pataki* Emőke, a hivatal tiszántúli képviselője beszámolt a hátrányos helyzetű *Hajdú-Bihar, Békés* és *Szabolcs-Szatmár Bereg megye* népi műemlékeinek kutatásáról. *Kottmayer* Tibor néprajzkutató, műemlék-felügyelő elmondta: a népi építőmesterek halálával a falusi műemlékeket a modern kori szakbarbárság veszélyezteti.

(n. t. i.)

ZENEI JEGYZETEK

Emberi dolog

WOLFGANG AMADEUS MOZART vígoperáját, a *Figaro házasságát* mutatta be a *Magyar Állami Operaház* Ahogyan azt Kovács János Figa[illegible] ró-tanulmányá[illegible]

n azon-
úgy vél-
t, mert
. Azon-
rezető

lyen vidáman forog a ventillátor — hősünk úgy érezte, hogy nemcsak mint Don Juan, hanem mint autós is megállta a helyét. Csak akkor ér-

„Egy állandó
Tükör 40. sz
jelige sértő h
pintatos, biz

Török Richárd, szobrok

HÁROM SZOBRÁSZ A MŰCSARNOKBAN

Műterem címmel három szobrász, Körösényi Tamás, Török Richárd és Melocco Miklós munkáiból nyílt kiállítás a Műcsarnokban. Képünkön Melocco Miklós munkája.

43

XXIII/1

rám. Úgy érzem, még ma is ezek a gyermekkori élmények rajzolódnak meg gondolatvilágomban, öltenek formát a vásznon.

– Hogy lettél festő?

– Lettem-e? – kérdez vissza. – De félre a tréfával. Ha jól visszagondolok, már kisgyerek koromban rajzolgattam. A tanyán nem volt más irodalom, csak a kalendárium, a Biblia, meg emlékszem, hogy ócska, tíz-húsz filléres ponyvaregények, melyek a romantikus betyárvilágról szóltak. Hát ezek olyan nagy hatással voltak rám, hogy megmozgatták a fantáziámat, s a magam módján rajzolgatni kezdtem. Érdekes, hogy ez indította el bennem a vágyat. Az is imponált nekem, hogy a szomszédok ráismertek a nénire, akit lerajzoltam.

– Mikor kezdtél komolyan rajzolni, festeni?

– A negyvenes évek végén a máriavárosi Holló utcában laktam Rékássy Ferencéknél. Rékássyné rokonom volt, így kaptam náluk szállást, étkezést. Bizony, ők is nagyon szegények voltak, mégis segítettek rajtam, amíg én is valami keresethez ...tottam. Ekkor kezdtem el újra gondolni korábbi terveimet, ...helyet eddig nem tudtam megvalósítani. Egy szép napon úgy ...ároztam, hogy a ház padlásán csinálok egykis kuckót, ahol ...d nyugodtan rajzolhatok, festegethetek, hogy ne lássa senki. ...történt: a padlás egyik sarkát kipókhálóztam és berendez- ... hogy éppen a legszükségesebb kellékek meglegyenek. ... a házigazdám is felfigyelt rám. Volt itt akkor Kecske- ...y kiállítás, a helyi művészeknek. Ő a tudtom nélkül ...árom tájképemet. De nem fogadták el, kidobták a ...

...esett?

...yon, hiszen anélkül vitte el a képeimet, hogy én ...olna. De azért mégis izgatott. Bementem meg- ...és akkor láttam, hogy van ott jó dolog, de akad ... talán az enyémnél is gyengébb. Az is kiderült, ...tőtanároknak, rajztanároknak, művészeknek ...nyuk, őket bevették. No, majd én megmutatom, ...án óriási lendülettel vetettem magam a mun- ...stettem mint egy megszállott. Közben jártam ... Galériába, akkor még Fővárosi Képtár volt, ...úzeumba, és néztem a nagy mesterek mű- ...va-akaratlanul, hat az emberre. Jót tesz egy ...moly dolgokat lát, abból is okulhat sokat. ..., festettem én mindent. Rengeteg vázlatot, ...tem, festettem aktokat, portrékat.

..., legalább tíz évig festettél minden elismerés ...nikor vett rólad tudomást?

... tíz év kemény munka nem volt szenvedés, ...yel csináltam, örömömet leltem benne. És ...em nagyon érdekelt, mit gondolnak rólam, ... vagy nem. De azért megvolt bennem a vágy, hogy megmutassam magam, alkotásaimmal a közönség elé álljak. Egy kecskeméti kiállításra beküldtem egy képemet, amit elfogadtak. Ekkor ismerkedtem meg a kecskeméti Katona József Múzeum akkori igazgatójával, Bálint Bélával, aki rábeszélt, hogy csináljak egy önálló tárlatot. Ez 1957-ben történt, s nagyon emlékezetes számomra.

– Felfedeztek?

– Így is mondhatjuk. Pogány Ö. Gábor főigazgató, aki a későbbiekben is elismerte a piktúrámat, eljött egy munkatársával, s a Nemzeti Galéria részére megvásároltak négy képemet. Óriási dolog volt ez. Álmomban sem gondoltam erre. Addig a kutyát se érdekelte, hogy mit csinálok, én meg liter borokért adtam a képeket, ajándékba is sokat szórtam szét. Volt ugyanis egy buta filozófiám: ha nem jó a festmény, akkor úgyis mindegy, ha pedig jó, akkor úgyis megmarad. És milyen a közönség! Ugyanolyan képeket festettem már előtte is, és nem kellett a kutyának se, de amikor rá volt írva, hogy megvásárolta a Nemzeti Galéria, akkor már vettek tőlem. Addig is óriási szorgalommal és ambícióval dolgoztam, de ez a siker nagy lökést adott. Ha soha nem ismertek volna el, akkor is festettem volna, de ezután még nagyobb szenvedéllyel csináltam. Utána a Fényes Adolf Teremben rendezték meg az első pesti kiállításomat. Teljesen ismeretlenül igazán jó kritikát kaptam.

– Mondhatni, hogy innen már zökkenő mentesebben alakult a pályád. Több száz hazai és külföldi kiállítást rendeztek alkotásaidból. Többek közt Prágában, Antwerpenben szerepeltél. Budapesten a festményeidet együtt állították ki Czóbel Béla, Holló László és Frank Frigyes munkáival. Tíz éve pedig Munkácsy-díjjal jutalmaztak.

– Hazudnék, ha azt mondanám, hogy nem örültem a díjnak. Arra is büszke vagyok, hogy nagy mesterekkel együtt szerepelhettem.

– Hogy kezdődött a gyűjtési szenvedélyed?

– Egy paraszthéz udvarán festegettem, amikor megláttam egy szép mázas köcsögöt. Gondoltam, jó lesz az ecsetjeimnek, meg kellett volna a csendélethez is. Később már tudatosan néztem körül a padlásokon. Aztán búnni kezdtem a szakirodalmat, egyre többet olvastam és gyűjteni kezdtem az iparművészeti tárgyakat is. Egyszer csak azon vettem észre magam, hogy tudatosan gyűjtök. Azóta a Klapka-ház minden terme megtelt műtárgyakkal...

– Hogy jutottál arra az elhatározásra, hogy ezt a sok kincset a városnak ajándékozod?

– Lassan olyan nagyra duzzadt a gyűjtemény, hogy sokat tépelődtem, mi legyen a sorsa. Sajnos, halandók vagyunk, ezért gondoltam arra, hogy a szülővárosom, Kecskemét oltalmába ajánlom. Ez sem ment könnyen, úgy látszik, ajándékozni sem egyszerű. Hosszú évekig vajúdtunk, mire sikerült ajándékozási szerződést kötni a városommal, bizonyos feltételekkel, hogy míg élek, gyarapítom, gondozom, szóval addig én leszek a gazdája. Aztán bizonyos kikötéseim voltak, hogy maradjon együtt Bozsó-gyűjteménynek, és ne olvasszák be más intézményekbe, amire láttam egy-két példát.

– Te szegénységből indultál, s most egy kincsesház közepén élsz. Nem hihetetlen ez?

– Gyakran előfordul velem, hogy megállok egyik-másik teremben, nézem a gyűjteményt, és el sem hiszem, hogy mindezt én szedtem össze. Magam is csodálkozom néha, hogy a tanyasi kisgyerek, aki voltam, hogy jutott idáig, hogyan válhatott ilyen értékes gyűjtemény gazdájává. Hiszen kinn a tanyavilágban még karácsonyfa sem volt...

– Elégedett vagy a sorsoddal?

– Néha igen, néha nem. Mint mindenkinek, nekem is vannak gondjaim. De nagy öröm számomra, hogy életemben mindig szenvedélyemnek élhettem: festhettem. És festek, amíg élek!

Köszöntjük jeles tagtársunkat 75. születésnapján!

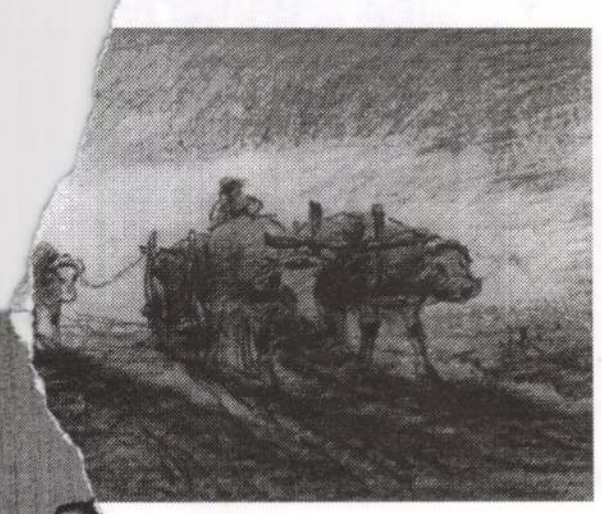

Igavonók

Feledy Balázs

Török Richárd szobrászművész

Micsoda sötét játéka a sorsnak, hogy ma, a Magyar Kultúra Napján emlékezünk Török Richárd halála ötödik évfordulójára. Az itt megragadó szuggesztivitással mintázott Kölcsey, csekei magányában 175 évvel ezelőtt írta le a nemzetünk számára mindig aktuálisan döbbenetes sorokat, és Török Richárd öt éve adta föl, minden bizonnyal iszonyú belső csata végén.

Most, amikor létrejött ez a nagyszabású kiállítás, amilyen még nem volt ebből a jeles életműből, mindenképpen elgondolkozunk: milyen erők vannak alattunk a föld mélységeiben, s milyen erők felettünk, a végtelenbe táguló egekben. Mi itt a földön egzisztálunk, szeretjük és marjuk egymást, emlékkiállítást rendezünk, de most ezekből az őrületes mélységekből és végtelen magasságokból, mely immár Török Richárd tartózkodási helye, most idehozzuk őt magát is. Biztos vagyok ugyanis abban, hogy amikor szobrait, érmeit nézzük, magunk elé idézzük testi mivoltát, s ez a sok összegződő akarat ide is hozta őt közénk. Itt áll közöttünk, most is figyelek a művészek, fiatal művészek között nem jellemző elegáns jelenségére, (szobrászatával is összefüggésben többen használták ezt a minősítést, ott is jogosan! Figyelek karcsú, magas alakjára, hosszú lépteire, s ahogy beszél, leköt kellemes orgánuma. Kicsit lenéz rám a magasból, összekacsintunk, de ebben gúny is van, játékosság is. Itt áll közöttünk, s biztos vagyok benne, hogy ebben a pillanatban mindenki valami személyeset idéz fel vele kapcsolatban. Én csak azt látom magam előtt, hogy már a Főiskolán sem volt "hallgató". Felnőtt volt, szobrász volt. Most sem tudom elhallgatni azokat a sorokat, melyeket főiskolai felvételi vizsgája előtt önéletrajzában írt. Gondoljuk el: amikor e sorokat írta (eredeti kézirat a Főiskolán), még nem volt húsz éves! Visszaemlékezik az általános iskolai évekre, "ahol – írja – megismerkedtem, csak nagyon felületesen a renaissance-szal, Michelangelóval, Leonardóval, Donatellóval, Botticellivel, és az akkori festőműhelyekkel, ahová egész kiskorukban kerültek a gyerekek, a mesterek mellé. Utána kerültem a Török Pál utcai Képzőművészeti Szakközépiskolába, szobrász szakra. Továbbra is a régi mesterek voltak hozzám legközelebb, amíg meg nem ismertem az expresszionista szobrászatot, az expresszionizmust, Ernst Barlachot, Van Goghot, majd a mai olasz szobrászatot, Manzut, Giacomettit".

Ez a húsz közelében járó fiatalember 1974 áprilisában olyan ívet írt le, mely – eszményeit tekintve – a továbbiakban is erős befolyásoló volt.

Aztán én – egy nagy ugrással és kihagyva műtermi beszélgetéseket – utoljára Somogyi József epreskerti búcsúztatásán láttam, azon a hideg januári napon. Tudott volt: mestere őbenne látta egyik lehetséges utódát, de akkor már mintha valami nyomta volna őt, szeretett mestere elsiratása közben. Irhabundás alakja kiemelkedett, háta hajlott volt, személyisége megviselt.

Most mégis itt áll közöttünk: legyőztük a fizika, a biológia, az összes tudomány törvényeit. Bebizonyítottuk, hogy van akaratszabadság. Az átélés, a képzelet, a vágy számára legalábbis.

Hamvas Béla az életműről, mint olyanról meditálva (a Patmosz II. kötetében) egyhelyütt így ír: "Mű az, hogy van valami, ami az életnél több és az életet ezért oda kell adni. Nem azért, hogy megmaradjon, hanem azért, hogy legyen. De az örökben legyen. Az életmű minden téglája az életben valamiről való lemondásba kerül. Az életet élvezni, ugyanakkor a művet felépíteni, ilyen nincs." Ha a mű tehát az, ami az életnél több, akkor itt csupa-csupa MŰ áll, csupa nagybetűvel. Erről persze nemcsak a gondolkodó igazsága, hanem az itt felsorakoztatott látvány ereje, színvonala, drámai szépségei, tragédiái, lehunyt szemei, hajlékony formái, feszült izmai, harmonikus mozdulatai, intellektuális mélysége győz meg minket igazán, mely első pillantásra is jelzi a tehetség hatalmas erejét.

Barátaim! A Magyar Kultúra Napján egy olyan szobrász kiállítását nyitjuk, akinek fontos volt a magyarsága. Ahogyan közelített a nemzet hőseihez, művészeihez, az kivételes identitásról és empátiáról tanúskodik, az egyéni értelmezés szabadsága mellett. Személyisége belülről volt vezérelt, az ideák fontosak, meghatározók. S mivel ezt oly kevesen veszik észre, emelik ki, egészen kivételes, hogy Török Richárd a sport világát is úgy tudta plasztikailag megközelíteni, hogy abban sohasem volt közhely, kommersz, amitől pedig – e témában – hangos a magyar szobrászat. Szándékosan elevenítem fel – metafórikusan is szépnek látom – a két teniszütőből álló plasztikáját, mely természetesen gyönyörű archalizáló, görögös posztamensen áll, s a címe: "Együtt, egymásért". A cím nem az, hogy "szembenállók", nem utal az ebben a sportágban is megvívandó küzdelemre: éppen az összetartozást sugallja nekünk.

Öröm tehát, hogy Török Richárd eddigi legteljesebb kiállítását láthatjuk a Vigadó Galériában. Köszönet sokaknak, elsősorban a Szülőknek, Editnek, Bódognak, akik mindent megtettek ezért a sikerért. Köszönet Orosz Péternek a nagyon végiggondolt, elmélyült rendezésért, aki az elmúlt napokban a munka során sokszor elevenítette fel személyes emlékeit. Köszönet a gyönyörű kiadványért: ez nem is katalógus, tulajdonképpen könyv. Wehner Tímea írt ihletett bevezetőt, a szebbnél szebb fotókat Levai Jen[ő], Nagy Bence, Sárközi Marianna, Eric Piris, Szabó Béla, [G]. Margit és Rákos Péter készítette. Az angol szöveget Kulc[sár] írta, lektor Kozák Csaba volt. A tervezői munka F[ehér] elmélyült kreativitását dicséri. A megjelenést kiemelte[n] Kulturális Alap és a Soros Alapítvány támogatta, [to]ebben Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatal[a], Alkotóművészek Országos Egyesületének és a "Budapestért Alapítvány"-ának.

Végül kérlek Benneteket, ne tapsoljatok [m]egy percre álljunk némán, hallgatásunkb[an] mindannyian Török Richárddal, az emberre.

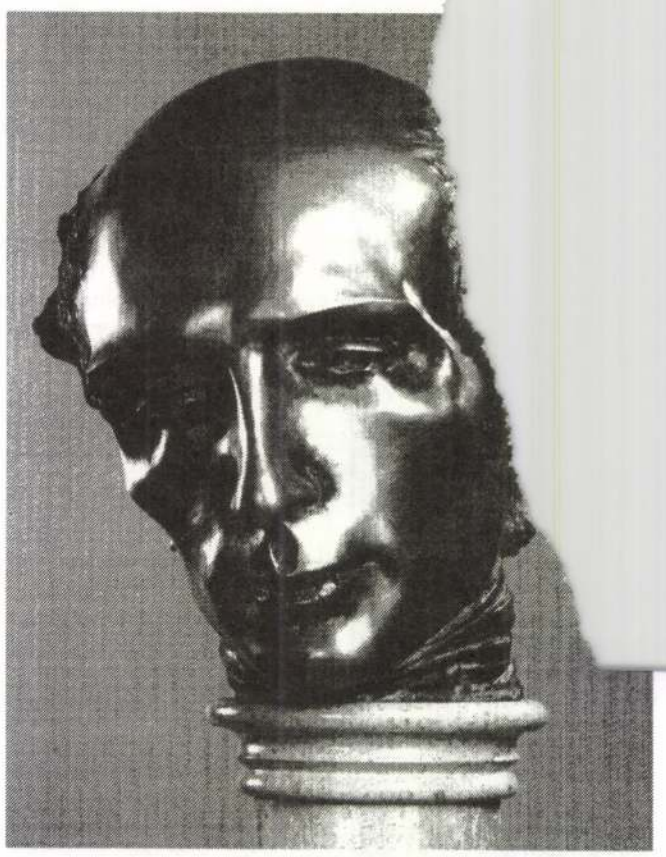

Török Richárd: Kölcsey, a Himnusz költője

Török Richárd

TÖRÖK RICHÁRD szobrászművész bronz domborművét tegnap leplezték le a salgótarjáni Jurij Gagarin Általános Iskola aulájában. Az iskola fennállásának 10. évfordulója alkalmával gyermekrajz-kiállítást is rendeztek.

Magyar Hirlap 1977-297-13

ésével na-
lkotmány-
választha-
razópolgá-
t választa-
tikus dönti
egyet, mi-
sok múlt-
k a válasz-

JS:
vannak
k által be-
y miután
dgyessyt,
ndítványt

D209, A PARADICSOM MEGLÓDÍTÁSA

„Mocskos SZDSZ", „Mocskos zsidók", „Mocskos kommunisták" – ezek a bekiabálások fogadták az Országgyűlésbe érkező kormánypárti honatyákat. Még egy paradicsom is szétloccsant a Parlament előtti aszfalton. „Mondjon le Medgyessy a kormányával együtt, amíg még nem késő", „Elcsalt választás, hazug Medgyessy, illegitim kormány" – volt olvasható a transzparenseken, miközben a jobboldali képviselőket megéljenezték a tüntetők. A Lelkiismeret '88 csoport aláírásokat gyűjtött az előrehozott választásokért, a Pannon Rádió eredeti formában való fennmaradásáért, négyen pedig éhségsztrájkba kezdtek a Kossuth téren.

A Via Animától a világ tetejéig

Kőpiramis a Nemzeti Színház mellett – Hét szoba a labirintusban

Néhány hét múlva a közönség is végigsétálhat a Nemzeti Színház parkjában épült kőpiramis spirál alakban felfutó útján, mely Török Péter kerttervező művész ötlete alapján épült. Az eklektikus építmény a mezopotámiai és a maja kultúrát idézi fel, ám belsejében a Kékszakállú herceg várának hét szobájára bukkanunk.

Dudás Éva

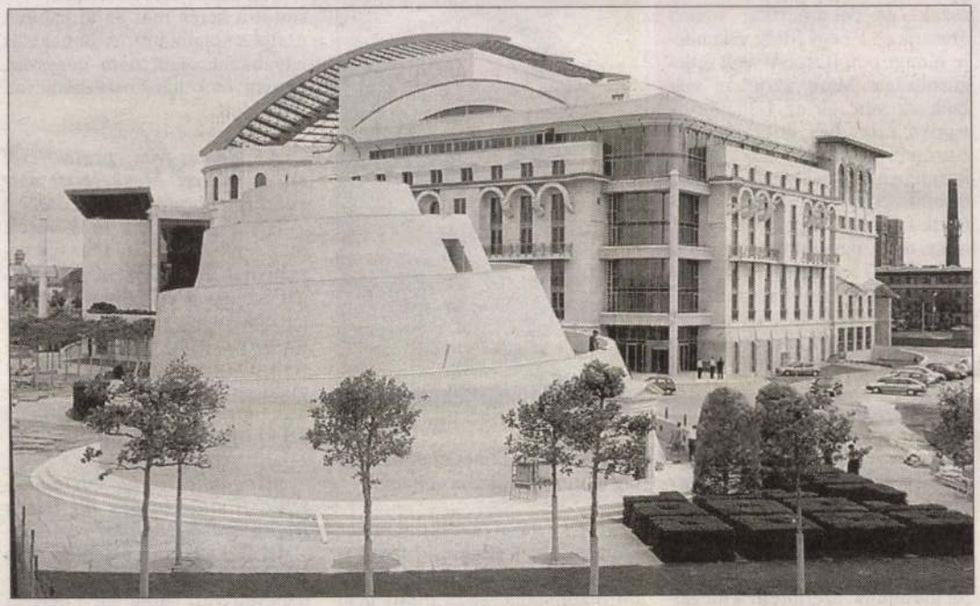

Fotó: Kovács Katalin

A zikkuratban, amely az égi és a földi szerelem összefonódásának szimbóluma, színielőadások is rendezhetők

Nem mindennapi építmény emelkedik a Duna-part pesti oldalán, a Lágymányosi híd közelében. A Nemzeti Színház parkjában épült úgynevezett zikkurat több ősi kultúrát olvaszt magába, és egy különleges, meseszerű világba kalauzolja a látogatókat. A kőpiramis – és a körülötte elterülő park – ötlete Török Péter kerttervező művész fejében fogant meg, aki eredendően nem a tradicionális színházban, hanem az alternatív műfajokban és az ősi színjátszásban gondolkodott, melynek valódi helyszíne a táj és a kert. Mert e misztikus építmény nem csupán arra szolgál, hogy szép kilátást biztosítson a városra, hanem valójában egy különleges díszlet is, mely vélhetően sok színházi rendező fantáziáját indítja majd útjára.

A zikkurat egyik archetípusa az ókori mezopotámiai kultúrában keresendő, ahol a templomok felső terme – vagyis a menyegzői terem – az égi és a földi szerelem összefonódásának szimbóluma volt. Ám az építmény ennél sokkal összetettebb, hiszen fellelhetők benne a maja kultúra magvai is: a meredek áldozati lépcső alján a „vérpatakba" érkezünk, mely nem más, mint egy vörös kőből kirakott kőszőnyeg.

Török Péter tervei, hasonlóan a Siklós Mária elképzeléséhez, az eklektika jegyében születtek, mely nem csupán a kőpiramisra, hanem a kert többi részére is egyaránt vonatkozik. „A színház parkja kerek egységet alkot, melynek minden építménye külön jelentéssel bír, mégis összefonódik" – állítja a tervező.

A zikkurat nem szimmetrikusan épült, hiszen nem a tradicionális formát követi: az egyik oldal meredeken fut a mélybe, a másik pedig lankásan közelít a föld felé. Az építmény bejáratánál állva a „Via Animán", vagyis a lélek útján indulhatunk felfelé, mely fél kilométer hosszú, és spirális alakban kanyarog egészen a „világ tetejéig". A magasban a király és a királynő trónja áll majd, melyekből fantasztikus kilátás nyílik a budai Várra. Útközben áthaladunk négy spirituális kapun, melyek – többek között – a négy őselemet is szimbolizálják, miközben a sövényből készült labirintus útvesztőit látjuk magunk alatt. A kompozíció valójában három fontos részből tevődik össze: a zikkurat, a labirintus, valamint egy itáliai aréna, melynek felépítéséhez még nem kezdtek hozzá.

A kőpiramis belső terében ugyancsak egy spirális alakú reneszánsz lépcsőház vezet lefelé, ám útközben – a Kékszakállú herceg várához hasonlatosan – pontosan hét szoba mellett haladunk el. A szobák mérete és formája teljesen eltér egymástól, és a későbbiekben vélhetően kiállítások, alternatív színházi darabok és jelenetek otthonául szolgálnak majd. A kijárat felé haladva az oszlopsor végül „belegyalogol" a könnyek tavába, melyet a fogva tartott asszonyok bánatkönnyei töltöttek fel. Az építményből egy kis reneszánsz kapun keresztül apró kertbe jutunk, a piramis másik oldalán pedig a „vörös kősivatag" platánfái fogadnak bennünket.

A különös mesevilágot megálmodó Török Péter kerttervező művésznek a megbízók csupán egyetlen szót mondtak: eklektika…

Nos, ennek a kritériumnak, úgy tűnik, sikerült megfelelnie, még akkor is, ha végül nem minden úgy valósult meg, mint ahogy az a tervekben szerepelt. A park egésze, melynek beépítése – mint Juhász Ferenc, a Nemzeti gazdasági igazgatója tájékoztatott – 1,3 milliárd forintba került, egy óriási díszlet is egyben, melyben nemcsak a színészek, hanem a közönség is játszhat egy kicsit.

MAGÁN-HANGZÓ

A hír álmosító szentsége

Az InfoRádió műsorszerkezete kikristályosodott, alapvetően tárgyilagos hangneme, szenvtelen stílusa gyorsan klasszicizálódott, már-már tökéletes az egész. Éppen ez a baj. Egy idő után elszibbad a hallgató, bármilyen érdekes dologról essen szó, önkéntelenül is „mantrázni" kezd, mintha csak buddhista szertartás részese lenne. Hisz ugyanazok az inzertek ismétlődnek, ugyanazok a monoton hangok váltják egymást, kiszámított ritmusban. Mondhatni, ez a profizmus bosszúja. Mert világos a

AZ INFORÁDIÓ ADÁSAI

Június 22–25.

szerkesztők szándéka: bármikor kapcsolja be valaki a rádiót, „hírt halljon" – amint ortopéd megfogalmazásban reklámozzák: „Magyarországról és a világról" – de emiatt kétféle idősík csúszik egymásra, a percrekész tájékoztatás, (a tények) és az (az elemzésbe hajló) eszmecsere ideje.

Mivel a telefonos beszélgetések legalább egy óra hosszáig tartanak, s ezen belül a hírek tizenöt percenként ismétlődnek (ami valójában inkább tíz-tizenhárom perc), az, akit érdekel a purparlé, eközben négy híradást hall, új történések híján többnyire ugyanazokat a (fő) információkat. A harmadik repetíció már igencsak hervasztó – ha nem számítjuk azt az állandósult neurózist, amitől lassanként gyomorfekélyt kapnak a műsorvezetők. Ugyanis alighogy felizzana a vita, a hírek miatt máris félbe kell szakítaniuk a hozzászólót. Aztán kezdődik elölről – a mindig torzóban maradó – fejtegetések folyama. Nem a hírolvasók tehetnek arról, hogy mindig úgy érezzük, mintha „udvariatlanul beleszólnánk" a beszélgetésbe. Bocsánatosabb lenne mindez már pusztán attól, ha – megtörve a monotóniát – egyszer nők, aztán férfiak olvasnák a híreket, napszakonként karakterüket megőrizve változatosabbak lennének a szignálok. Vagy – a formai frissítésen túl – minden negyedórában mást és mást őrölne ez a „hírmalom". (Bár az InfoRádió „profilírozással" küzd az álmosító monotónia ellen, meghatározott időpontokban a közlekedés, a gazdaság, az időjárás és a sport kap nagyobb hangsúlyt, sőt a híradás fél- és egész órában hosszabb.)

Miért nyomaszt bennünket a hírdömping? Talán amiatt, mert a hírek „múlékony javak", amit az előbb megmásíthatatlannak hittünk, pár perc múlva, mikor újabb tények kerültek felszínre (elég a Medgyessy-ügy fordulataira utalni) – kiderül, már „másként igazak". Meglehet, emiatt nem tartjuk a pillanathoz tapadó hírt olyan értékesnek, mint azt az összefüggést, melybe beágyazhatóak. A magazinokban, betelefonálós műsorokban elhangzó véleményt többre tartjuk, mint a hírt, ami szétszaggatja. Legutóbb a Reflexben hangoztak el naiv, mégis érdekes vélekedések arról, hogy keleti fizetések mellett elviselhetetlenek a többség számára a nyugati szintű energiaárak, s miként lehetne ezt kompenzálni. Hogy közben milyen híreket hallottunk, azt elfelejtettük, de arra sokáig emlékezni fogunk, mit mondtak a hallgatók.

Örvendetes, hogy a BBC adásait is átveszik, de ez kritikája is az InfoRádiónak. A BBC nemcsak híreket, hanem pártatlan politikai, gazdasági, kulturális elemzéseket ad, lapszemlével szolgál. Így nem mozaikszerű, töredezett információtömeget zúdít a hallgatókra. Nem is sokalljuk a híreket, hisz itt egészben látjuk azt, ami az InfoRádióban széthullhat darabokra.

Stark R. László

TÖRÖK PÉTER

André Szőts a magyar filmipar helyzetéről, a Napóleon premierjéről és az elfeledett Mátyás-filmről

„Nagyon komoly operációra van szükség”

André Szőts, Párizsban és Budapesten élő magyar producer komolyan aggódik a magyar filmipar helyzete miatt. Nemrég készült, Görgey Gáborhoz eljuttatott tanulmánya kapcsán arról beszél, a régi alapjaiból kellene új filmgyárat létrehozni, a mozijegyek árának egy részét pedig vissza kell forgatni a filmkészítésbe.

Nemrég készített átfogó tanulmányt a magyar filmipar helyzetéről, melyet az európai modellek összefüggésébe helyezett. A munkát Görgey Gáborhoz juttatta el. Mit javasolt a kulturális miniszternek?

Egy négy évre szóló elképzelést vázoltam, feltüntetve, honnan kell elindulni, és hová kell eljutni a parlamenti ciklus végéig.

Azt, hogy milyen mélyről indulunk, el tudjuk képzelni. De mi az ön által elképzelt cél?

A francia modellt javaslom megfontolásra, ahol az állam egyáltalán nem finanszírozza a filmipart, és a politikának végképp semmi köze az egészhez.

Ön is tudja, hogy nálunk ez egyelőre utópia.

Én sem huszonnégy óra alatt képzeltem a dolgot, ezért is szól négy évre a tervem.

Franciaországban a jegyek árának egy részét visszaforgatják új produkciók létrehozásába. Nem véletlen, hogy náluk minden frissen végzett rendező, alig hogy kijött az egyetemről, máris forgathat. Nálunk ezt hogy lehet megvalósítani?

Franciaországban tizenhat százalékot fordítanak a jegy árából erre a célra, de nemcsak a francia filmekre szóló jegyek árából, hanem az amerikaiakéból is. Így az a helyzet áll elő, hogy az amerikai film is finanszírozza a franciát. Ezt az egyébként zseniális törvényt 1981-ben Jack Lang kultuszminiszter vezette be. Azt gondolom, ezt a módszert nálunk is meg lehetne valósítani, a tanulmányban erre is tettem javaslatot.

Ön amúgy is híve a kvótarendszernek az amerikai és európai alkotások vonatkozásában. Tehát olyan szabályozást sürget, hogy éves szinten határozzák meg, hány európai és hány máshonnan származó produkció kerüljön a képernyőre?

Szerintem az európai és az amerikai kultúra igenis külön kezelendő. Nem kell különösebben felkészült tévénézőnek lenni ahhoz, hogy az ember tudja, a magyar televíziós csatornákat az észak- és dél-amerikai szemét árasztja el. Ez egy ideig valamiféle hiányt pótolt, tehát volt létjogosultsága. Mára azonban már csak ez van, és ez felháborító. Éppen ezért úgy gondolom, az Európához csatlakozás következménye szükségszerűen a kvótarendszer lesz. A televíziós alkotások felének – függetlenül attól, hogy mely napszakban sugározzák őket – európainak kellene lenniük, ezen belül hatvan százalékban magyarnak. A franciák még szigorúbbak, ők az európai alkotások arányát hatvan százalékban határozzák meg.

Kitér tanulmányában a filmgyár jövőjére? A szinte már nem létező meglévőt kellene valahogy átmenteni, vagy muszáj lesz annak romjain újat építeni?

Ahhoz túl pragmatikus vagyok, hogy azt mondjam, a nulláról induljunk. Szerintem a meglévő filmgyár poros elemeit felhasználva kéne egy újat létrehozni. Ez ugyan sok pénzbe kerül, de a befektetés megtérül.

Napóleon című filmjét, melyet tavaly részben Magyarországon forgattak, mostanra fejezik be. Mikor láthatja a művet a magyar közönség?

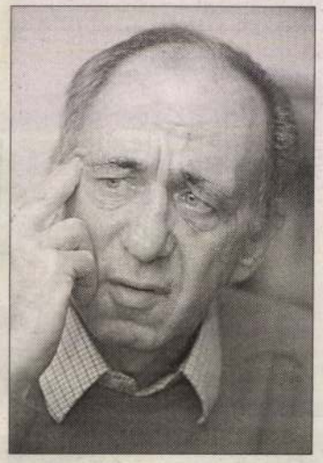

Fotó: Pályi Nóra

André Szőts: a filmes szakma mindig a minisztériumba rohangál

Hogy a hazai publikum mikor láthatja, nem tudom, mivel a Magyar Televízióban zajló vezetői bizonytalanságok miatt nem tudtam senkivel tárgyalni. Nyugat-Európában viszont – mint szerte a világban – szeptember–októberben lesz a bemutató. A filmet nyolcvan országban mutatják be.

Megkapta-e már az Orbán-kormány által beígért négyszázmilliós támogatást?

Az utolsó nyolcvanmillió forintot a héten már az új kabinet utalja a számlámra. A támogatás egyébként végül nem négyszáz, hanem csak háromszáznyolcvan millió lett.

A Mátyás-film projektjével mi a helyzet? Megkeresett már valakit a kormányváltás óta?

Nem, és engem se keresett meg senki. Gondolom, az új kormánynak nem a Mátyás-film forgatása lesz az első dolga. Az ügy egyébként úgy áll, hogy az irodalmi forgatókönyv-pályázaton három alkotás nyert, ezek ötleteit majd esetleg felhasználják a végleges forgatókönyvhöz. De hogy azt ki írja, még nem tudjuk.

Mit gondol, az új, folyton készülő filmtörvénynek mi lesz a legfontosabb feladata?

Itt már akkora a baj, hogy nem lehet egy dolgot kiemelni. Mindenesetre azt látom: ha a helyzet igazán súlyos, a szakma mindig a minisztériumba rohangál – mint jelen esetben is teszik. Úgy viselkednek, mint a beteg emberrel, akinek vérzik a gyomra, és megpróbálnak neki SOS-vérkészítményt adni, ahelyett, hogy megműtenék. Itt azonban már nagyon komoly operációra van szükség.

Kozár Alexandra

Incze Ágnes filmje Amerikában

Incze Ágnes I love Budapest című filmjét megvásárolta a Filmkitchen amerikai forgalmazó vállalat. Az alkotást a mozibemutató után DVD-n és videón is terjesztik az Egyesült Államokban. Az I love Budapest a tavalyi magyar szemle elsőfilmes díjas alkotása, fotografálója, Pohárnok Gergely a legjobb operatőr díját kapta. A főbb szerepekben Hámori Gabi, Kovács Martina, Csányi Sándor és Lengyel Tamás látható, a film zenéjét Yonderboi szerezte. A Variety méltató írást jelentetett meg a filmről. A neves amerikai szaklap ajánlására Incze alkotása a Karlovy Vary-i fesztiválra kapott meghívást, ahol díjat nyert, majd egyedüli magyar filmként szerepelt a Variety Crities Choice szekcióban. A művet vetítették Cottbusban és az amerikai Main városban is. *(MH)*

TOP 20 Tévétoplista június 17–23.

Fábry Sándor

18–49 évesek	
1. Barátok közt	RTL Klub
2. Barátok közt	RTL Klub
3. Barátok közt	RTL Klub
4. Barátok közt	RTL Klub
5. Légörvény 4.	RTL Klub
6. Kickboxer 4.	RTL Klub
7. Barátok közt	RTL Klub
8. Atomvonat	TV2
9. Piszkos tizenkettő	RTL Klub
10. Cobra 11	RTL Klub
11. Fábry show	RTL Klub
12. Bombajárat	TV2
13. Mormon misszionáriusok	RTL Klub

Átfogó monokróm festészeti kiállítás a Műcsarnokban

A Műcsarnok augusztus 20-áig nyitva tartó kiállítása magyar és külföldi nonfiguratív alkotásokkal, a színek érzékiségére és jelentésére építve mutatja be a kortárs monokróm festészet legjavát. A tárlat különlegessége az amerikai Sanford Wurmfeld panorámaképe, amely a kromatikus skála újrateremtésével, térbe állításával és a változó fényviszonyokkal egyedi élményt kínál a látogatóknak.

Az átfogó monokróm festészeti kiállítás anyagának nagy részét a hageni Karl Ernst Osthaus kölcsö-

statikusság és az érzékiség élményét, amelyben a nonfiguratív jelleget a színek fiziológiai-lélektani

egyszínűségnek. A konceptuális művészek ezzel szemben a teljes absztrakciót és a személytelenséget tartották elsődlegesnek, míg a radikális festészet képviselői az észlelés valóságát helyezték a középpontba. A kortárs monokróm festészet szemlélete mára a reflexió és a szintézis felé mozdult el.

Michael Fehr, a hageni mú-

formációk alapján hipotéziseket formál, melyek befolyásolják a befogadást élményét, így azt látjuk, amit tudunk. Pedig az irányzat a maga zárt rendszerével, ősi szimbólumaival és a színekhez fűződő asszociációkkal a belső lényeget testesíti meg. A kiállított művek a legváltozatosabb technikákkal és mesterien kevert, lenyűgöző szí-

pen mélységét gyakran a fekete ellenpontozza. A képek feszültségét sok esetben a hideg és a meleg tónusok polaritása, valamint az egyénien strukturált, néhol plasztikus megjelenésű felületek osztása, a különböző geometrikus formák játéka adja. A monokrómia a szín hatalmának és a forma redukciójának segítségével olyan témákat ké-

RÖVIDEN

Az APEH kijavította hibás programját

Az APEH elvégezte a személyi jövedelemadó-bevallás kitöltéséhez és ellenőrzéséhez kapcsolódó program javítását – tájékoztatott az adóhatóság pénteken közleményben. A javított változat hamarosan hozzáférhető lesz az Interneten. Akik a programot az Adó című újság előfizetőiként CD-n kapták meg, azok a rövidesen megjelenő társasági adóbevallást segítő lemezen kapják az szja-szoftver használatát könnyítő programot.

Mérséklődhet a leértékelés üteme

Magyarország július előtt mérsékelheti a forint jelenlegi havi 0,9 százalékos csúszóleértékelésének ütemét, feltéve, hogy csökken az első negyedévben az infláció üteme – jelentette ki Medgyessy Péter. A Reuters hírügynökségnek nyilatkozó magyar pénzügyminiszter elmondta, hogy a kormány és a jegybank áprilisban vitatja meg a leértékelési ráta mérséklésének lehetőségét.

Új hűtőszekrény-szétszerelő

Új hűtőszekrény-szétszerelő üzemet avatott fel pénteken Baja Ferenc környezetvédelmi miniszter Törökszentmiklóson. Az Electrolux Lehel Hűtőgépgyár Kft. európai színvonalú bontó-mentesítő üzeme 87 millió forintos beruházással készült el. Ehhez az állam 21 millió forintot adott a Központi Környezetvédelmi Alapból. Az üzemben a használaton kívüli hűtőket környezetkímélő módon bontják szét. Baja Ferenc hangoztatta: a környezetért érzett felelősség szükséges az európai uniós csatlakozásunkhoz.

Az Iposz tiltakozik a KVI értelmezése ellen

Az Ipartestületek Országos Szövetsége (Iposz) tiltakozik az ellen, hogy a Kincstári Vagyoni Igazgatóság szűkítetten értelmezi a társadalmi szervezetek ingatlanjuttatásával kapcsolatos törvényt, és csak az irodákat és a hozzájuk kapcsolódó szociális létesítményeket kívánja visszajuttatni a szervezeteknek. Szabó István ügyvezető igazgató pénteken elmondta: az Iposz, illetve jogelődje valamennyi ingatlanját saját erőből vásárolta vagy építtette, ezért a munkaadói érdek-képviseleti szervezet mind a 34 ingatlant vissza kívánja igényelni.

Indul a fővárosi gázdíj-kompenzáció

NÉPSZAVA-információ

Azok a szociálisan hátrányos helyzetű gázdíjhátralékosok részesülhetnek a főváros gázkompenzációjából, akik vállalják egy mágneskártyás mérőóra ingyenes felszerelését – jelentette be tegnap a Fővárosi Gázművek (Főgáz) Rt. tájékoztatóján *Budavári László*, a cég vezérigazgató-helyettese, a tulajdonos német VEW/Ruhrgas konzorcium képviselője. A jogosultak körébe tartozik a gázszolgáltatásból már kizárt, körülbelül 1500 fogyasztó, valamint azok a gázdíjhátralékosok is, akiknek már van mágneskártyás mérőjük. Azok azonban nem kapnak kedvezményt, akiknek nincs tartozásuk. A szociálisan rászoruló családok egy főre eső nettó havi jövedelme nem haladhatja meg a 16 ezer forintot, és közgyógyellátásban, jövedelempótló támogatásban, rendszeres önkormányzati szociális segélyben vagy lakásfenntartási támogatásban kell részesülniük – mondta a gázszolgáltató illetékese. A fogyasztó által megvásárolt gázmennyiség 25 százalékának ellenértékét a gázszolgáltató a korábbi tartozásokból levonja, 25 százalékát pedig a fogyasztott gáz árából engedik el. Példaként elhangzott, hogy ha a fogyasztó 1000 forintnyi gázt használt el, ebből csupán 750 forintot kell kifizetnie, és egyidejűleg 250 forinttal csökken korábbi fogyasztása során felgyülemlett adóssága. A Főgáz a közeljövőben postán küldi ki az erről szóló tájékoztató anyagot, amelyet a kerületi Családsegítő Központ támogató javaslatával együtt a kézhezvételtől számított 30 napon belül kell visszajuttatni a Főgázhoz.

Kockázatc

A nyilvánosság olcs

Az állampapírok lejárat előtti visszavásárlásával kívánja egyenletesebbé tenni az Államadósság-kezelő Központ (ÁKK) az állam adósságát megtestesítő értékpapírok hozamát. Borbély László András, a szervezet igazgatóhelyettese lapunknak elmondta, hogy az első kísérleti akció h rendszeressé s előtti visszav állampapírok forgalmazója ság ugyanis adósság keze

Giczi József NÉPSZAVA

Az Államadósság-kezelő Központ január 19-én nyilvános ajánlatkérést követően 1998/H jelű államkötvényeket vásárolt vissza azok elsődleges forgalmazóitól. Erre azért volt szükség, hogy egyenletesebbé tegyék az állampapírok piacán a keresletet és a kínálatot, így a hozamalakulást is. Borbély László András elmondta, hogy a befektetők előnye az akcióban való részvételben abból származhat, hogy jobb újrabefektetési lehetőségek közül választhatnak, mintha csak akkor jutnának pénzükhöz, amikor nagy tömegben jár le az állampapír.

Az államkötvények kibocsátásának ütemezésére három alapeset lehetséges. Az Államadósság-kezelő Központ korábban azzal próbálkozott, hogy az egyes aukciókon a felkínált összeget a lejárt államkötvények mennyiségétől függően állapította meg. Mivel a már kibocsátott papírok lejárata időben nem egyenletes, bizonyos időpontokban hirtelen nagy mennyiségű állampapírt kellett kibocsátani, ami befolyásolta azok kamatát. A második lehetőség, hogy minden alkalommal ugyanannyi állampapírt bocsátanak ki. Ebben az esetben viszont az egyenetlen lejáratból származó különbségeket kell kezelni. A harmadik lehetőség szerint a lejáratokat is figyelembe véve viszonylag azonos összegű államkötvényt bocsátanak ki. Ezt a módszert alkalmazva végül az államkötvények kibocsátása alkalmanként 15 és 25 milliárd forint között változhat, és emellett a lejárati menynyiségekhez igazodóan a lejárat előtt visszavásárolják a kötvények egy részét.

Az állampapírok visszavásárlására három lehetőség kínálkozik. Az egyik az ÁKK által korábban alkalmazott módszer szerint az aukcióban a lejárat előtt álló kötvényekkel is fizetni lehetne az új állampapírokért. Ebben az esetben meg kellene határozni, hogy milyen áron cserélik be a lejárat előtt álló államkötvényeket, amit a piac nem feltétlenül fogadott volna el. A második lehetőség szerint folyamatosan meghatározott árfolyamon visszavásárolná az államadósság-kezelő szervezet az államkötvényeket lejáratuk előtt. Ez azonban befolyásolná az árfolyamot, amit az adósságkezelők mindenképpen el akartak kerülni.

Mindezt figyelembe véve a harmadik lehetőséget, a lejárat előtti nyilvános visszavásárlási ajánlatkérést választották. A tőzsdén kívüli piacon megszokott, hogy aki értékpapírt szeretne vásárolni, az ajánlatot kér egyszerre több piaci szereplőtől. Az Államadósság-kezelő Központ munkatársai azonban úgy vélték, hogy valamennyi elsődleges forgalmazónak lehetőséget kell adni az akcióban való részvételre. A nagyobb nyilvánosság átláthatóbbá és kiszámíthatóbbá teszi a piacot, a ki-

Olcsóbb lett a benzin

Tegnaptól egységesen 1 forinttal csökkent a Mol Rt. hálózatában forgalmazott benzinek ára, 3 forinttal pedig a gázolajé és a tüzelőolajé – tájékoztatott a cég pénteken. Az üzemanyagok árának változása a kőolaj világpiaci árának csökkenésével függ össze.

„A" KATEGÓRIÁS RÉSZVÉN
1998. jan

RÉSZVÉNYEK

	Üzlet-szám	Árfoly.-érték Ft	É
BorsodChem	62	179 261 685	
Brau Union Hungária	8	8 850 800	
Cofinec	–	–	
Csepak	4	4 873 000	
Danubius	2	812 820	
Dunaholding	1	360 000	
Egis	50	53 271 205	
Fotex	57	25 774 245	1
Gardénia	17	2 335 625	
Graboplast	48	76 026 875	

Rendezetlen a Vigadó tér

A fővárosnak csak 20 milliója van a tervek kivitelezésére

A főváros világörökség részeként nyilvántartott Duna-parti Vigadó tere öt éve építési terület. A lebontott szovjet hősi emlékmű helyére 1993-ban pazar terv született, amelyet pénzhiány miatt 1996-ban megkurtítottak. A kivitelező szerint a rendelkezésre álló 20 millió forintból a már csökkentett terv mintegy felének megvalósulására futná. A megrendelő fővárosi önkormányzat több pénzt nem ad. A tervező így nem járul hozzá tervének megmásításához, mondván, egy ilyen városképileg és turisztikailag fontos teret építészeti rangjához méltón kell kezelni.

Tenczer Gábor NÉPSZAVA

Tűrhetetlen, hogy a Vigadó tér öt éve építési terület – mondta lapunknak *Cselovszki Zoltán*, a fővárosi önkormányzat városképvédelmi bizottságának elnöke, aki a testülete elé szeretné vinni az öt éve húzódó ügyet. Cselovszki szerint a munkákat a tavaszi turistaszezon előtt be kell fejezni.

A szovjet obeliszk elbontásával felszabadult térre 1993-ban két tervváltozat készült, egy olcsó minimálprogram a Főkerttől, és egy exkluzív változat (*Senyei Károly* Ürgeöntő című szobrával, szökőkúttal, kőintarziás sétálóval, talajba épített díszvilágítással). A szakemberekből álló Fővárosi Tervtanács az utóbbit szavazta meg, és a fővárosi önkormányzat is emellett tette le a voksot, 53 millió forint biztosításával. Az építés először a Vigadó tér alá tervezett mélygarázs, később az 53 millió egy részének átcsoportosítása miatt lassan haladt, majd abbamaradt. Jelenleg a szökőkút föld alatti vízgépészeti munkája kész, amelyet a felszínen a feltúrt földből kiálló rozsdás cső jelez.

Török Péter kertművész, a megszavazott terv készítője elmondta, nem fogadhatja el az általa már egyszer – 1996-ban – redukált tervváltozat további 45 százalékra csökkentését. Úgy véli, ha egyszer a közgyűlés az ő terve mellett döntött, és azóta nem másította meg döntését, akkor azt kell végrehajtani. Török szerint a kivitelező Főkert az üggyel foglalkozó környezetvédelmi és városüzemeltetési bizottsággal együtt önhatalmúlag jár el, megkerüli és lejáratja a tervezőt, megtéveszti a közgyűlést, szerzői jogot sért, valamint kijátssza a Műemlékvédelmi Hivatalt, ha megmásítja az ő terveit. (Ez utóbbi hivatal levélben engedélyezte Török tervcsökkentését, ám ennek további kurtításához nem járult hozzá.)

Bubla Gyula, a környezetvédelmi és városüzemeltetési bizottság elnöke szerint a közgyűlés 1993-ban nem a terveket, hanem az 53 milliós keretösszeget szavazta meg. Ennek ellenére úgy érzi, Töröknek igaza van, ám a fővárosnak most 20 milliója van erre a célra. A 20 millió a csökkentett Török-terv műszaki tartalmának 40-45 százalékára lenne elég. Az idei fővárosi költségvetésben 203 millió forintot állítottak be zöldfelület-rekonstrukcióra.

Vita folyik arról is, hogy a 20 millió forint mire lenne elég. Török úgy gondolja, ennyiből majdnem meg is lehetne valósítani a terveit. Megkérdeztünk egy ezen a területen dolgozó céget (Reneszánsz Rt.), melynek elnöke, *Balogh Miklós*, a tervek tanulmányozása után elmondta, hogy referenciaként a beruházás zömét jelentő kőmunkákat (20 millióból 80 százalékosan) megvalósítja a tervező elképzelései szerint.

A kivitelező Főkert Rt. vezérigazgatója, *Kocsis László* szerint az ár irreális, és nem tartalmazza a kőburkolat betonalapozását, az elektromos beszerelést és a zöldfelület kialakítását. Tartja magát ahhoz, hogy a teljes megvalósítás 45-50 millióba kerül, így a rendelkezésre álló pénzből csak annak közel fele lehetséges.

Az ügy peres útra terelődhet, mert Török Péter ragaszkodik ahhoz, hogy csak a szerzői jogok tiszteletben tartásával – azaz tervei szerint – lehet a szökőkutat a szoborral felállítani. A főváros részéről ezt elképzelhetetlennek tartják. Mindkét fél reménykedik, hogy nem lesz szükség erre a lépésre.

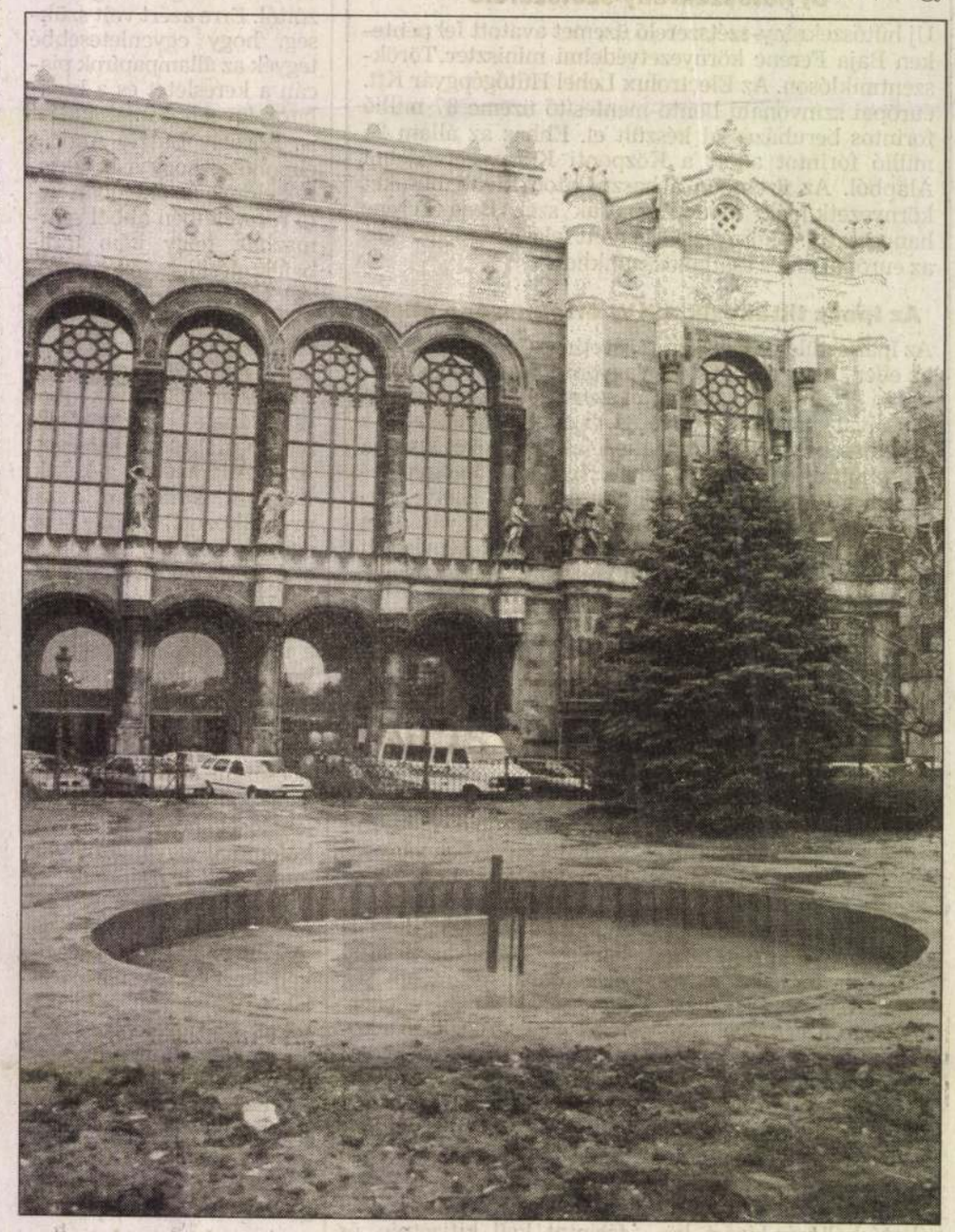

A terület rendezését a tavaszi turistaszezon előtt be kívánják fejezni

A szoborvita újabb fordulója

Nagy valószínűséggel nem a jelenleg érvényes terveknek megfelelően rendezik az V. kerületi Vigadó teret. A Városháza jóval szerényebb és olcsóbb megoldást támogat, a tervező szerint azonban a tervezett 162 millió forint negyedéből is meg lehetne valósítani a tér rendezését. Bonyolítja a helyzetet, hogy a tulajdonos, az V. kerület a drágább elképzelést pártolja.

A főváros szívében lévő kétezer négyzetméteres terület rendbetétele hét éve húzódik, a szovjet emlékmű helye a mai napig üres, csak ígéret a szobor és a szökőkút. Többször és többen kezdtek hozzá a beruházáshoz, a Vigadó tér akkori tulajdonosának nevében a Fővárosi Közgyűlés 1993-ban áldását adta a Főkert Rt. által készített tervekre. Furcsa mód később mégsem ennek, hanem a Stúdió Ars Loci Kft. jóval nagystílűbb elképzeléseinek megvalósításához kezdtek hozzá, amihez az V. kerület építési engedélyt is adott, ám csak az alapok készültek el. A fővárosi önkormányzat környezetvédelmi bizottságának elnöke, *Bubla Gyula* szerint a beruházás irreálisan magas költsége miatt. A bonyolult ügyet tavaly a Városháza vizsgálóbiztosa, *Saly Ferenc* is átnézte. Személyi felelősségre vonás azonban nem történt az ügyben.

A városházi főpolgármesteri kabinet értekezlete a kft. építési engedéllyel rendelkező, drágább terve helyett a Főkert egyszerűbb megoldását támogatja.

A fővárosnak nincs százhatvanmillió forintja az apró tér rendbehozatalára, hiszen az idén háromszázmillió jut az összes zöldfelület fejlesztésére. Nyolc év alatt mindössze a szökőkút alapja és a kávát alkotó kövek készültek el, valamint megvásárolták a díszburkolat köveit.

Török Péter, a drágább megoldás tervezője úgy véli: a hivatalnokok és egyes politikusok légből kapott számokkal megtévesztik a közvéleményt és a közgyűlést. Hozzátette: nem tudja, mire alapozzák, hogy a befejezésre 162 millió forintra lenne szükség. Szerinte a Stúdió Ars Loci Kft. által készített munka is kivitelezhető abból a negyvenhétmillió forintból, amennyibe az egyszerűbb változat kerülne, hiszen a világítás zömét elhagyták, a burkolatot már megvásárolták. A tervező felháborítónak tartja, hogy a szökőkút megvalósult részeit felhasználnák a másik változat építői. A fővárosi önkormányzattal kötött szerződés szerint tervük szerzői jogvédelem alatt áll.

A főváros egyébként a cégnek a mai napig tartozik. Hogy bírósághoz fordulnak-e, az a fővárosi önkormányzaton múlik, a tervezők nem zárkóznak el az érdemi együttműködéstől.

A drágább terv megvalósítását a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma is támogatta négymillió forinttal. Mi is azt szeretnénk, ha ez épülne fel – reagált a fejleményekre az V. kerület főépítésze, *Ghyczy Emil*. A városrésznek egyébként a főváros valószínű döntéséhez tulajdonosként hozzá kell járulnia.

Ty. K.–V. M. P.

AZ OLCSÓBB, ELFOGADOTT TERV

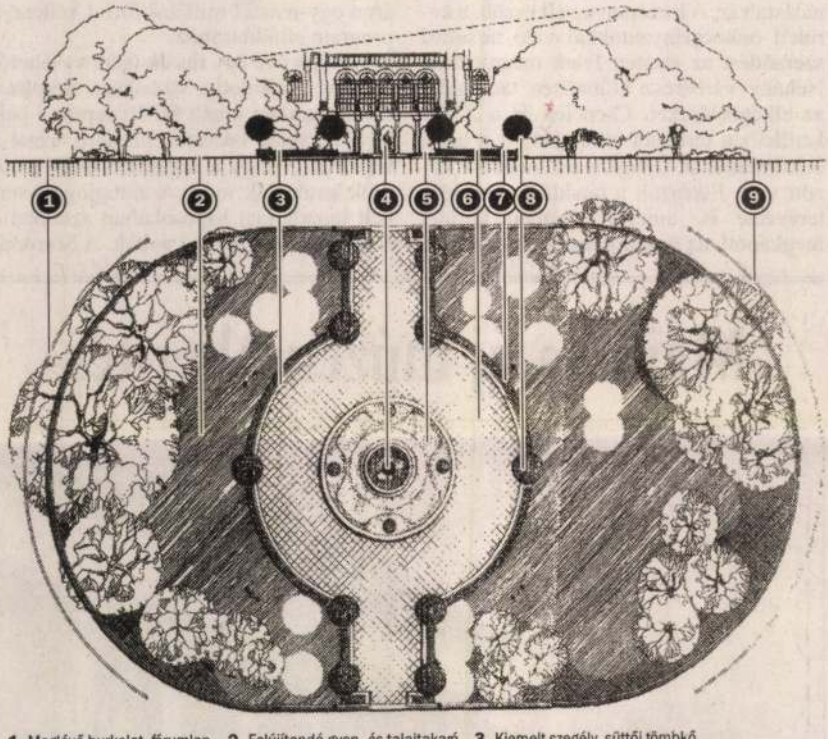

1. Meglévő burkolat, fórumlap **2.** Felújítandó gyep- és talajtakaró **3.** Kiemelt szegély, süttői tömbkő **4.** Visszahelyezett „ürgeöntő gyerekek" szobor szökőkúttal **5.** Kiemelt virágágy **6.** Tervezett fórumlapburkolat **7.** Buchwald széksor **8.** Tervezett sövény és alakfák **9.** Meglévő díszkerítés

NÉPSZABADSÁG-grafika

TÖRÖK Péter épilén
2000 febr. 25
23-24 o.

Vidéken könny

A fővárosi rendőrhiány egyik fő oka az, h

A Budapesti Rendőr-főkapitányságon tapasztalható létszámhiány és az elvándorlás egyik legfőbb – ha nem a fő – oka a rendőrök lakáshelyzete. A megoldásról minden szinten szinte mindenki tárgyal, ahány szervezet, annyi elképzelés. Csak éppen lakás nincs. Tavaly hétszáz igényből hetet tudott kielégíteni a BRFK.

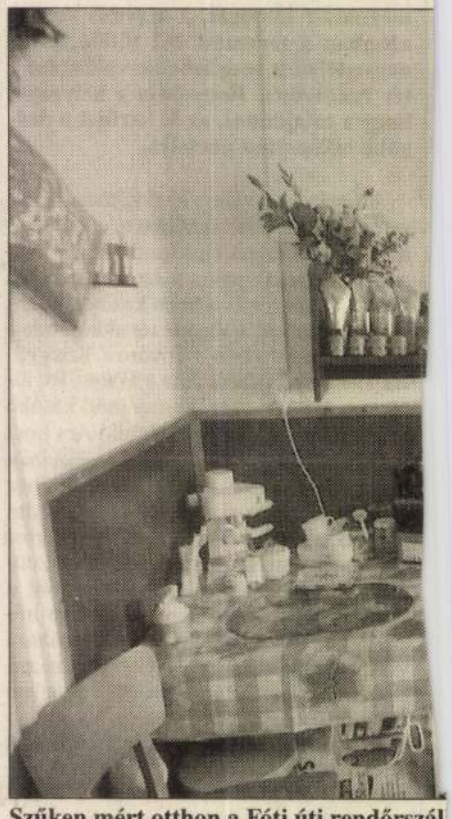

Szűken mért otthon a Fóti úti rendőrszál

Egyes szakemberek szerint az is befolyásolja Budapest közbiztonságát, hogy a rendőrök mennyire érzik magukénak a várost. Akit ide köt az otthona, a családja, sokkal inkább érdekelt a rendteremtésben, mint az „ideiglenesen itt állomásozó" zsaru. A kötődéshez azonban lakás kell, amelynek megszerzésére a rendőr esélye alig több a semminél.

A legtöbb önkormányzat valamilyen formában igyekszik hozzájárulni saját rendőrei otthonteremtéséhez. De ez csak csepp a tengerben. A főváros 1997-ben kezdett komolyabban foglalkozni a rendőrlakásprogrammal. A nagy létszámhiány, a szállók zsúfoltsága egyre inkább sürgette a helyzet megoldását. 1998 őszéig azonban szinte semmi sem történt. *Danielisz Béla,* a Fővárosi Közgyűlés városrendészeti bizottságának elnöke szerint, már akkor legalább másfél ezer rendőrlakás kellett volna.

Az első konkrét lépés tavaly történt: a városatyák húszmillió forintos célkeretet különítettek el a lakásprogram előkészítésére, ám ez a keret még mindig felhasználásra vár. A háttéranyag elkészült, a kerületi önkormányzatokkal való társulási szerződést az érintett felek megvitatták. Néhány városrész különösen támogatja az elképzeléseket. Csepelen és a XVII. kerületben területet is felajánlott a helyi önkormányzat, Újpest is a támogatók között volt. Elkészült a társulási szerződés tervezete is, amelyet minden kerület megkapott, az önkormányzatok többsége azonban egyelőre főként a türelmi zónákkal volt és van elfoglalva. A városrendészeti bizottság elnöke szerint jelenlegi áron egy-másfél milliárd forint kellene a program elindításához.

Néhány éve egy másik ígéretes lehetőséget is felajánlott a Városháza. Soroksári úti ingatlant kínált fel Budapest a belügyi tárcának lakások építésére, azzal a kikötéssel, hogy a lakásokat csak rendőrök kaphatják meg. A zálogjoggal terhelt ingatlannal kapcsolatban azonban a BM-nek jogi aggályai voltak. A Soroksá-

Májusra új múzeumkerítés

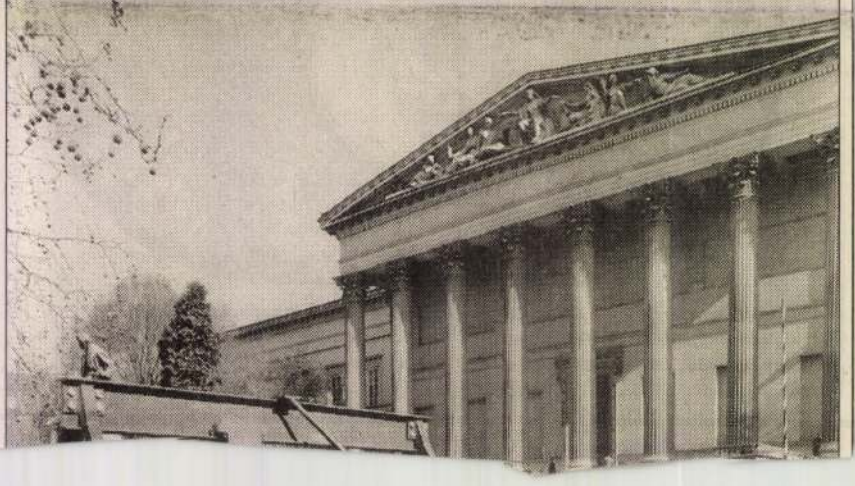

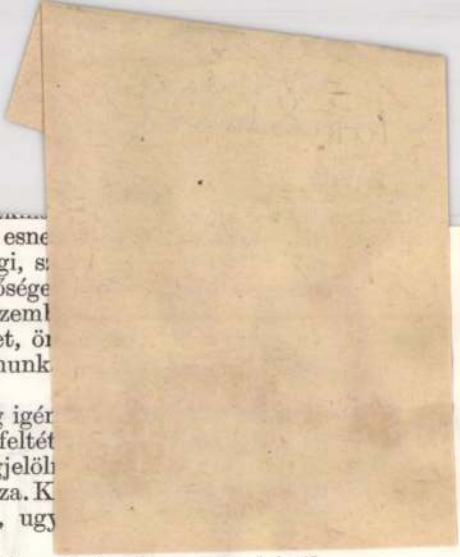

...ségek számos vonatkozásban tendenciálisan sem esne
...dás alapvetően objektív természetű, tehát gazdasági, s
...égső magyarázatát. Ugyanakkor az igények és lehetősége
...n szubjektív tényezők is motiválják (a munkával szemb
...i szükségletek és lehetőségek ismerete, pályaismeret, ö
...ontán társadalmi hatások mellett az iskolai nevelőmunk
...val is összefüggnek.

A pedagógiai irodalomban a helyes (a népgazdaság igén
...ba vevő) pályaorientáció kialakulásának alapvető feltét
ismeretében, továbbá az önismeretben szokták megjelöl
...tációk az említett ismeretek hiányára vezethetők vissza. K
...aorientáció az említett jelenségekkel is összefügg, ugy
...íthető le csupán azokra.

Tapasztalataink szerint a téves orientáció kialakulásában elsősorban a munkáról,
...unka jellegéről, valamint a továbbtanulási, elhelyezkedési lehetőségekről kialakí-
irreális felfogás játszik szerepet. A tanulóifjúság körében illúziók alakultak ki a
...aválasztás korlátlan lehetőségeiről, s ezzel együtt nagyfokú ellenszenv fejlődött
fizikai munkával szemben. Így tehát a téves pályaorientáció elsősorban a munká-
szembeni beállítódással, továbbá a társadalmi szükségletek és lehetőségek kellő
legelésének hiányával függ össze.

Az iskola nem hagyhatja figyelmen kívül azt a tényt, hogy a társadalom munka-
szükségletének kielégítése nem biztosítható kizárólag az egyéni képességeken
...uló szabad pályaválasztás keretében. A szabad pályaválasztás ugyanis csupán
k lehetséges módja a társadalmi munka rendszerébe való bekapcsolódásnak,
t ahogy az sem általános lehetőség még, hogy a társadalom mindenkit a képessé-
...ek megfelelő, a képességek, adottságok kibontakozását biztosító munkaterületen
alkoztasson.

Az elmondottakból következik, hogy az iskola nem korlátozhatja a maga
...kenységét a szabad pályaválasztás lehetőségeinek ismertetésére, az egyéni képes-
...kből kiinduló tanácsadásra. Vállalnia kell a tanulók tervszerű — pedagógiai
...özökkel történő — irányításának feladatait is. Az egyik, általánosabban körvona-
...ató feladat: az egyén felkészítése a társadalmi munka kereteibe való beilleszke-
...e, ezen belül a pályaválasztásra. E feladathoz tartozik: a tanulók munkáról

1021

Török Sándor: Kávéház

leginkább háromfokúnak nevezhető
ahol csak feljebb léptek, az ötfokú, maj
(Megjelent ugyan a 4, 6 majd a 8, 9, 1(
meneti jelleggel.) Ráadásul a rendszer
hogy a hangok „olvasták" Hegelt, mir
tartva magában foglalja elődjét: a ma
például a régebbi hétfokúból — fehér bil
billentyűk — tevődik össze. Kurt Blau
az alábbi képletsorban foglalhatta össze

$$3+2=$$
$$2+5=7$$
$$5+7=12.$$

Ez a szigorúan fegyelmezett mozgás ugyanakkor valamilyen, eddig még feltáratlan szinkron összefüggésben áll a társadalom fejlődésével. A három- és kétfokú rendszerek a legősibb népeknél fordulnak elő, az ötfokú hangrendszer Kurt Blaukopf szerint az „ázsiai termelési mód" országaiban (Tőkeitől függetlenül használja ezt a marxi kifejezést) — s ezzel jól összevág Szabolcsi Bence elmélete; ő viszont a nagy növénytermelő kultúrákhoz kapcsolja az ötfokúságot. A hétfokú rendszer az antikvitásban alakult ki (s innen terjedt el a mediterrán világban), a tizenkét fokú rendszer viszont egyes-egyedül (sehol máshol) a kapitalizmus Európájában. (Noha miszтikus alapon — a tizenkettes szám alapján — már másutt is felfedezték, eleven zenei gyakorlat sehol sem lett belőle.)

Miért és miért? Véleményem szerint ez a kulcskérdése a maga történetiségében felfogott művészetszociológiának. Mert a műveket a művészek alkotják, a hangrendszereket azonban mindig a nép, emberek százai és milliói. (S ugyanezt mondhatjuk a színrendszerekre, a formai repertoárra, a versformákra, a kifejezés „archeotípusaira": összefoglalóan a műalkotás valamennyi formai-strukturális elemére, amelyekben meghatározott tartalom tükröződik.)

Mi hiányzott eddig ahhoz, hogy a művészetek fejlődésének ezt a primer társadalmi vonatkozását megragadjuk? Véleményem szerint mindenekelőtt a megfelelő *történelemfilozófiai koncepció*, amely olyan magaslatra képes bennünket emelni, ahonnan a fejlődés *egésze* átlátható.

Tőkei Ferenc azzal az igénnyel lép fel az utóbbi években megjelent munkáiban, hogy feltárja számunkra a marxi történelemfilozófiai koncepció eredeti gazdagságát.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 JUL

VALÓSÁG
Budapest

1021

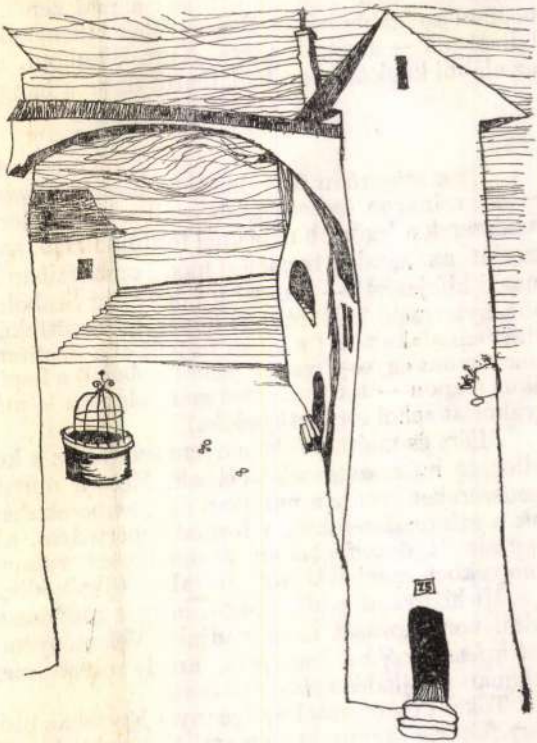

Török Sándor

Török Sándor rajza

Még van pár helyünk...

***NYUGDÍJASKEDVEZMÉNY: 5%**

***SZICÍLIA, 11 nap, repülővel, autóbusszal,** tengerparti klubhotelben, svédasztalos félpanzióval, délolasz városnézésekkel,
VI. 1–11-ig 129 900 Ft.

***SPANYOL nagykörút andalúz üdüléssel, gibraltári és afrikai hajókirándulással,** 11 nap, repülővel és autóbusszal, szállodában, reggelivel, illetve félpanzióval,
V. 26.–VI. 5-ig 129 900 Ft.

SPANYOL tengerparti nyaralás autóbusszal, szállodában, svédasztalos teljes ellátással *32 000 Ft* + busz, gyereknek fél áron.

Jelentkezés: BLUE*LINE* Utazási Iroda, Bp. VI., Andrássy út 55. Telefon: 342-5341, 342-5337

Még van pár helyünk...

100%-ban exportra termelő női ruhagyár termelésindításért, termelés-logisztikáért és szervezésért felelős

munkatársat keres.

Feltételek:
- budapesti lakhely
- francia- vagy angolnyelv-ismeret

Az illetőnek folyamatos kapcsolatot kell tartani belföldi és főként külföldi, elsősorban francia partnerekkel. Nem feltétel, de előny, ha a jelentkező rendelkezik ruhaipari szakmai ismeretekkel. Célszerű, ha számítógépen is tud dolgozni és a megegyezés után gyorsan munkába tud állni. Fizetés megegyezés szerint. Írásos szakmai önéletrajzot kérünk.

*Cím: **Elegant Design Rt. Igazgatóság 1089 Budapest, Elnök u. 1. II. em.***

Vulkanizálószerszámokat exportáló cég budapesti gyárába keresünk munkatársat

CNC-esztergaprogramozó
munkakörbe

legalább középfokú szakvégzettséggel, többéves programozói gyakorlattal. Felsőfokú végzettség és az angol nyelv ismerete előnyt jelent.

Keresünk továbbá

CNC-esztergályosokat
két műszakos, nappali munkarendbe.

A cég jelentős jövedelemmel honorálja a felelősséggel végzett munkát.

Jelentkezés géppel írt önéletrajzzal.
REMARK Személyzeti Tanácsadó Iroda,
dr. Zupkó Gábor, 1027 Budapest, Margit krt. 8–10. Telefon: 316-2551

Az Országos Tisztifőorvosi Hivatal pénzügyi és számviteli osztályára felvételre keres
pénzügyi ügyintézői munkakörbe gyakorlattal rendelkező munkatársakat.

Alkalmazási feltétel:
érettségi, pénzügyi szakképzettség.

Illetmény a köztisztviselői törvény szerint.

Jelentkezés a megjelenést követő 15 napon belül az Országos Tisztifőorvosi Hivatal pénzügyi és számviteli osztályán (1097 Budapest, Gyáli út 2–6., A ép., III. em. 3., tel.: 215-1971).

NÉPSZABADSÁ
Közönségszol
a Blaha Lujza

A város szívében, a a Blaha Lujza tér 3. ügyfeleinket.

- Keretes és apróhirde a Népszabadságba é
- Népszabadság-előfiz
- A Közbeszerzési Érte

Karrierlehetőség

A Budapest Bank – a GE Capital-csoport tagja, Magyarország egyik vezető kereskedelmi bankja – olyan, ambiciózus, dinamikus munkatársakat keres, akik szakértelmükkel és kreativitásukkal hozzájárulnak a szolgáltatások színvonalának további emeléséhez.

A Budapest Bank Rt. lakossági igazgatósága keres

értékesítési munkatársat személyi kölcsön termékre 1999 júniusi munkakezdéssel

Elvárásaink:

Rendezik a szovjet emlékmű helyét

BÁNHALMI JÁNOS FELVÉTELE

bizottsági elnök által említett húszmilliós forintos tartalékkeretből Török Péter szerint már nem kell költeni a szobor és a kút „megvalósítására", hiszen a díszkút már 1996-ban elkészült. A tervező szerint a költségemelkedés oka az értheten időhúzás: az 1993-as, harmincnyolcmilliós forintos költségvetésből már régen elkészülhetett volna a tér.

Összehasonlításul megemlíti, hogy tavaly a fővárosban készült olyan park, melyre a Vigadó térre szánt összeg húszszorosát különítették el, és nem hét, hanem egy év alatt épült. A szponzorokkal kapcsolatban a tervező elmondta: *Radnóczi Péter* zöldfelületi alosztályvezetőtől azt a tájékoztatást kapta, hogy a Nemzeti Örökség Program kifejezetten kertrekonstrukciós pályázatain sanálatos módon nem szerepelhet a Vigadó tér beruházás.

Ty. K.–V. M. P.

dó tér teljes felújítását. A bizottsági elnök hozzáírte, hogy a terv szerzői jogi védelem alatt áll, és ez is nehezíti a szökött és környékének pénzügyi okok miatti szakaszos megvalósítását.

Bubla Gyula és az ő adatszolgáltatására támaszkodó főpolgármester februárban a közszolgálati televízió regionális műsorában úgy nyilatkozott, hogy az építkezés garanciájaként övenmillió forintot biztosítanak az idei költségvetésben – közölte *Török Péter* tervező. Ezután következett a megjegyzés, hogy az összeg nem szerepel a költségvetésben, jelenleg a Vigadó tér a folyamatban levő fejlesztések közül is kiféleltetlék. A

Krízishelyzet alakult ki a fővárosi szociális otthonokban. Legkevesebb kétszázötven ídős ember sorsa vált bizonytalanná. A szociális bizottság elnöke, *Gyóni Péter* ezért azt javasolja az illetékes fővárosi vezetőknek: rendeljenek el felvételi zárlatot minden fővárosi otthonba. Gyóni lapunknak elmondta: az önkormányzat – a közgyűlés határozata ellenére – nem hajtotta végre a két évvel ezelőtt kidolgozott felújítási programot. A szociális bizottság legnapi ülésén határozatban kérte fel *Demszky Gábor* főpolgármestert: intézkedjen arról, hogy a program mielőbb megvalósuljon.

Török Péter építész

NÉPSZABADSÁG

UDAPEST

1999. ÁPRILIS 24.

Nyáron visszatér az Ürgeöntő

Szökőkút is lesz a Vigadó téri betonteknő helyén

A Vigadó téri park csaknem hét éve építési terület. Az obeliszk helyén egy ideig csak az úgynevezett alépítményi műtárgy – szökőkúttartó betonteknő – éktelenkedett, majd azt is elbontották. Úgy tűnik, most előremozdulás várható: az illetékesek szerint július elején végre helyére kerülhet a szökőkút és az átmeneti időt a Dagályban átvészelő Ürgeöntő-szobor.

Május végére, június elejére szökőkút kerül a Vigadó téri hajdani szovjet emlékmű helyére – tudtuk meg *Bubla Gyulától,* a Fővárosi Közgyűlés környezetvédelmi bizottságának elnökétől. A sok hányattatást megért Vigadó tér rendezését 1992 óta próbálják megoldani, Budapest egyik legfrekventáltabb térsége viszont azóta is csak egy kevéssé esztétikus gödörrel örvendezteti meg a turistákat.

A városképvédelmi bizottság már évekkel ezelőtt a *Török Péter* és *Fazakas Gábor* által megálmodott intarziás, díszvilágításos szökőkútterv megvalósítása mellett döntött, a kivitelezés tetemes, mintegy százmillió forintos költségei miatt azonban csak jóval később kezdtek az alapozáshoz. Ráadásul minőségi hibák miatt idén elbontották a betonalapot, úgyhogy elölről kellett kezdeni az egész munkát – mondja Bubla Gyula.

Az idén rendelkezésre álló húszmillió forint csupán a korábban az obeliszk helyén álló, majd a Dagály strandfürdőben menedékhez jutó Ürgeöntő című szobor (Sennyei Károly alkotása) és a szökőkút kihelyezésére ad lehetőséget. A díszburkolat, az automata öntözőhálózat és a beépített díszvilágítás finanszírozására szponzorokat keres a megrendelő, önállóan ugyanis képtelen befejezni a Viga-

SZOMBAT

Vidám Park

A Vidám Parkba vár a szocialista párt szombaton. Lesz móka, kacagás, hullámvasút, görbe tükör. Meg Föld napja. A meghívó szerint nekem elég a szüleimet vinni, ők hozzák a bohócokat.

A Föld fog sarkából kidőlni – a nevetéstől.

J. A.

UTAK ÉS UTASOK

● Vasárnap maratoni futóverseny indul 8.30-kor a Népfürdő utca–Széchenyi rakpart–Belgrád rakpart–Közraktár utca–Soroksári út szervizútja–vissza a szervizúton–Közraktár utca–Belgrád rakpart–Apáczai Csere János utca–Roosevelt tér–Széchenyi rakpart–Kossuth Lajos tér–Balassi Bálint utca–Újpesti felső rakpart–Bessenyei utca–Hegedűs Gyula utca–Esztergomi út–Dagály utca–Váci út–Vizafogó utca–Népfürdő utca útvonalon. Minimaratoni futás indul 14 órakor a Városligetből a Városligeti körút–Olof Palme sétány–Hősök tere–Dózsa György út–Dráva utca–Népfürdő utca útvonalon. Az említett útvonalakon lezárásokra és forgalomkorlátozásokra kell számítaniuk. Az érintett BKV-járatok rövidített, illetve módosított útvonalon közlekednek majd.

Forrás: Fővinform

Felvételi zárlat a szociális otthonokban?

~~Rába György~~

Török Sophie kezemunkája Babits versesfüzetén
Illusztráció Rába György: Babits Mihály című könyvéből

Bánk bán elmondja...

Simándy József visszaemlékezései

Magy. Nemzet 83. VI. 5. 82.

TÖRÖK Sophie

oztak a szab
án a trösztb
unk idején r
elszámolás is.
csinálni — m
zsefné. Az a
merül, hogy
csinálni. Tu
„nem" és a „h

Folytatódik
szán Gábor
Modly József,
ruktőre veszi
arról a munk
be, melynek során az elmúlt időszakban gyártott és eladott termékeket tekintik át sorra: hol, mikor, miből, és mennyit sikerült eladni — s persze mennyiért. Az értékesítés *trendjének* felrajzolása a hosszú távú gyártmányösszetétel meghatározásához fontos alapinformáció. Figyelemre méltó, hogy beszéd közben Burszán Gábor — aki ugye, nem a gyár dolgozója — „elszólja" magát: „Termékeink listája..." — kezdi a mondatot. De ez is alaptörvény: *együtt dolgozunk.*

A team tagjaiban tehát már megvan az együttes tenniakarás. Olyannyira, hogy mikor *Földes* József főtechnológust arról kérdezem, nem fél-e, hogy a vizsgálat során kiderülnek a gyártásszervezés, a gyártásfejlesztés esetleges hibái, már így válaszol:

— Kimondottan várom, hogy felszínre kerüljenek azok az iránytévesztések, esetleg rossz beruházási elképzelések, amiket mi magunk nem vettünk észre. Csaknem húsz éve dolgozom a technológián, s az emdai hiennyire sikerül a teamben dolgozóknak továbbadni a lelkesedést. Azt, ami a megvalósításhoz szükséges.

A megvalósítandó javaslatokat tartalmazó *zárójelentésnek* november 30-ra kell elkészülnie. Ebben lesz benne a vállalat hosszú távon követendő *stratégiája*, valamint azok a rövidebb időszakra szóló racionalizálási elképzelések, melyek a távlati célok *anyagi fedezetét* hivatottak megteremetni.

Addig persze még jó néhány teamülés zajlik majd le. Feltehetően hasonló ritmusban, mint az, amit végigültem. A csoportmunkában részt vevők beszámolói, a következő napok programjának gyors, pontos meghatározása után — mit kell előkészíteni Gummer következő látogatására — már majdnem úgy látszott, sikerül mégis valamin *megfogni* a teamet: „Hogyan gépeltetjük le a táblázatokat?" — tette fel valaki az aggodalmaskodó kérdést. Csak egy pillanatnyi ideig tartott a kétség, aztán: „Kitöltjük filctollal, s úgy sokszorosítjuk"

TÖRÖK SOPHIE

MH SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ULLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

MAGYAR NEMZET
1983 JUN 5.

1021

Török Sophie kezemunkája Babits versesfüzetén
Illusztráció Rába György: Babits Mihály című könyvéből

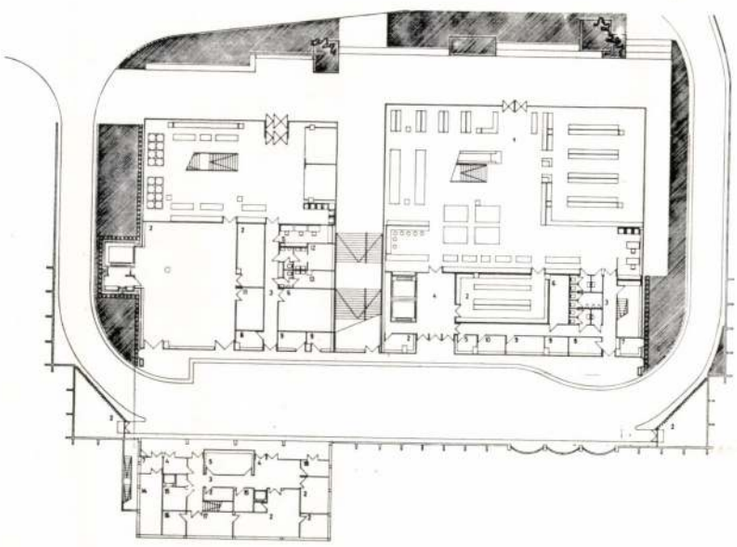

1

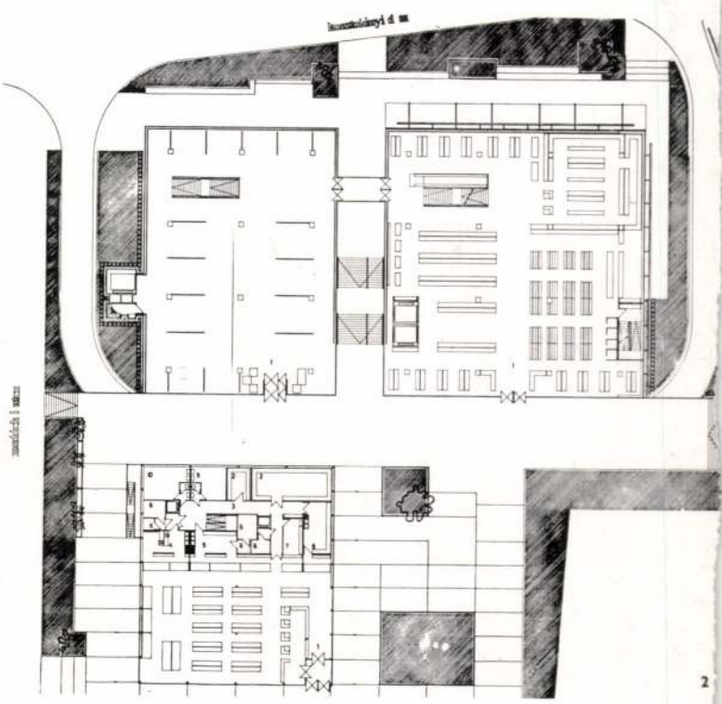

2

1. *I. szint alaprajza, 1 : 900*
   1. *Eladótér*
   2. *Raktár*
   3. *Közlekedő*
   4. *Áruátvétel*
   5. *Iroda*
   6. *Szellőzőgépház*
   7. *Gázmérő*
   8. *Porta*
   9. *Elektromos berendezés*
   10. *Mozgólépcső gépterem*
   11. *Műhely*
   12. *Női öltöző*
   13. *Férfi öltöző*
   14. *Kazánház*
   15. *Felvonó gépház*
   16. *Agregát*
   17. *Mélyhűtő*
   18. *Hulladék*
2. *II. szint alaprajza, 1 : 900*
   1. *Eladótér*
   2. *Raktár*
   3. *Közlekedő*
   4. *Hús-előkészítő*

4

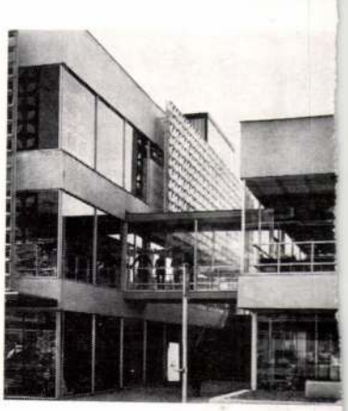

5

Az együttes különböző megbízók által, eltérő időpontban épült há-
m áruházat tartalmaz, és egy további negyedik üzletház közeljövőben
rténő megépítésével számol. Az építési feladat egyrészt a városmag
avult tömbjeinek szanálását, ill. rekonstrukcióját, másrészt — funk-
onális értelemben — a szűkössé vált belvárosi üzlethálózat fejlesztését
lozta. Fenti körülmény a három funkció külön-külön, önmagában
egfelelő építészeti megoldásán túlmenő követelményt támasztott a
alakítással szemben, nevezetesen: szoros logikai kapcsolat megterem-
sét mind a három funkció, mind a meglevő üzletsor között. A telepí-
s ezt kívánta megoldani: kapcsolódni, folytatni, kiegészíteni a
échenyi és Kosztolányi Dezső utcai meglevő üzletsort, amely a város-
ag történelmileg kialakult kereskedelmi központját jelenti. Egyidejű-
g a meglevő kereskedelmi központot újra fogalmazni a mai értelem-
n vett üzletcentrum építészeti, funkcionális és telepítési elveinek al-
lmazásával.

lepítés

A központot határoló két főútvonal közül a város távlati rendezési
rve a magasabban fekvő Széchenyi teret (Fő utcát) gyalogos forgalmi
ként, az alacsonyabb szinten levő Kosztolányi Dezső utcát forgalmi
ként kezeli. Szintkülönbségük közel egy építési szintnek felel meg.
nti adottságok determinálták a városszerkezethez kapcsolódó alap-
nkciók megoldását:

- a gyalogosforgalmú zónát a felső szinten tervezett gyalogosforgalmi „vásárló" utcához csatlakoztattuk,
- a szintkülönbségből adódott a gépkocsi- és gyalogosforgalom szintben történő elválasztási lehetősége a gyalogosforgalmi zóna alatti alagút építésével, amely csatlakozik az alsó forgalmi úthoz,
- az árufeltöltő alagút megfelelő vonalvezetésével arra törekedtünk, hogy mindkét főútvonal felé egyenértékű üzlettereket lehessen elhelyezni.

Funkció

Annak megfelelően, hogy a központ több ütemben épült tömbökre tagozódik, így viszonylag önállóan üzemelő egységekből áll. Az alapvető meghatározó funkciók ugyanakkor egységes, összefüggő rendszert képeznek. A gyalogosforgalmat előtetőkkel védett sétáló terek, passzázsok oldják meg, erről közelíthetők meg az üzletek vásárlóterei. Az árutöltés a gyalogosforgalomtól térben és szintben elválasztva, a közönség számára rejtve történik az alsó szinti belső árufeltöltő alagútban. Erre fűződnek fel az egységek áruátvételi helyiségei, teherfelvonói, a szemétkezelés, a gépészet és valamennyi szervizfunkció. A funkciók fenti szervezése mellett (a lejtős terület több szinten) gyalogosforgalom által érintett összes területen üzlettér tárulkozik a vásárló, vagy éppen a sétáló elé.

Anyagok, szerkezetek

Az épület tartószerkezete nagy fesztávú (9—10 m) „fejnélküli" gombafödém. A vázkitöltő épületszerkezetek általában hagyományos jellegűek, de jelentős részüket alumínium portálszerkezetek és korszerű előgyártott egyéb alumínium szerkezetek és burkolatok képezik. Az igényes gépészeti berendezések szerelése általában szabadon történt, amelynek esetleges javítását csak a vizuálisan jelentkező és a világítási megoldással hangsúlyozott, de valóban áttört álmennyezet biztosítja.

T. S.

7

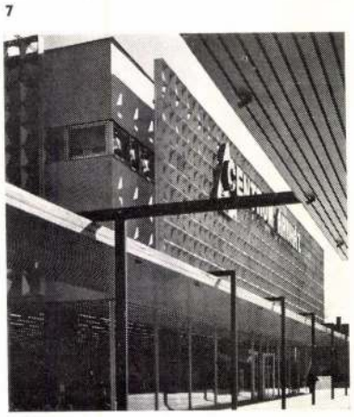

1. Helyszínrajz, 1 : 1600
2—3. Az együttes nézetei a Széchenyi tér felől
4. A Madách Imre utcából vezető gyalogos sétány bejárata
5. A Centrum Áruház a gyalogos sétány felől
6—7. A gyalogos sétány nézete

3

4

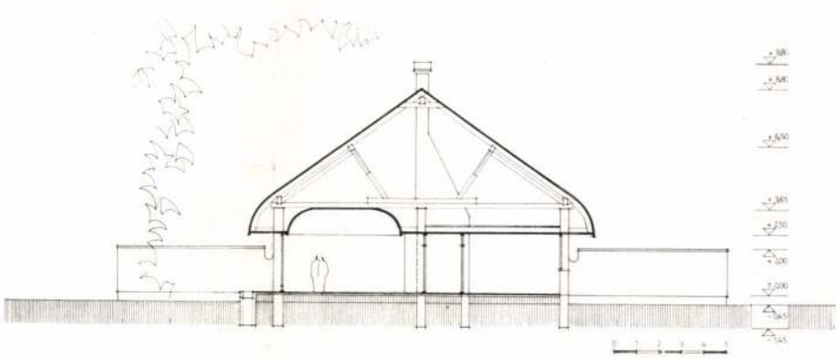

5

Magyar Építőművészet 1975/4

Törőcsik Sándor

Üzletközpont, Zalaegerszeg

Telepítési terv és irányító tervező: Törőcsik Sándor (LAKÓTERV

Építészek:	
Centrum Áruház:	Törőcsik Sándor
Domus Áruház:	Haraszti György
Csemege Áruház:	Magyar János
Statikusok:	Melegh Miklós, Szubi Tamás
Fűtés-légtechnika:	Szabados György
Víz-csatorna-gáz:	Szabados Lajos
Elektromos berendezés:	Váradi Tamás, Kurucz László
Belsőépítész:	Pintér Katalin
Kivitelező vállalat:	Zalaegerszegi ÁÉV
Főépítésvezető:	Bauer József
Építésvezető:	Gyöngy Zoltán
Tervezés éve:	1970
Kivitelezés ideje:	1971—1974

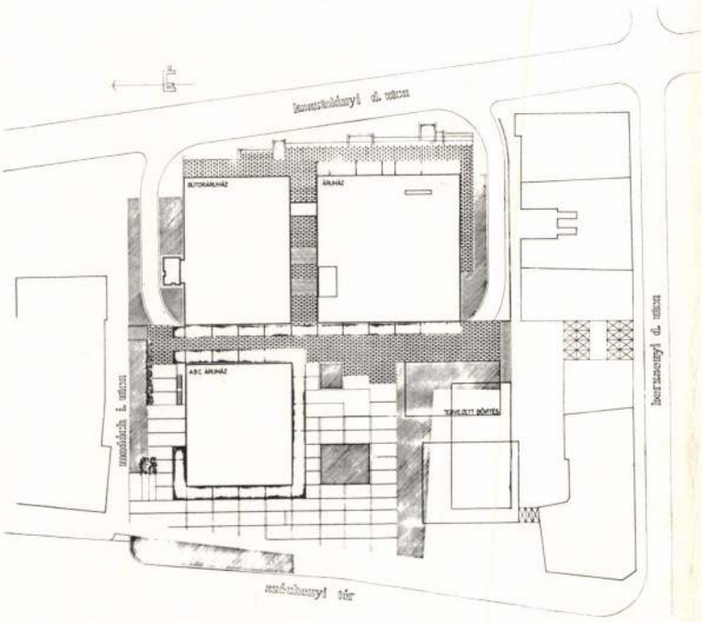

1

4

FORGÁCH ANDRÁS

Az ötödik egyforma

Lugosi Lugo László felvétele

Már az ötödik egyforma jön be. Ülök az Eckermannban, és már az ötödik egyforma jön be. Az ajtó mellett ülök, így hát, aki belép, annak el kell mennie mellettem, fölnézek az újságomból (azért járok ide, hogy a német napisajtóból másodperc pontossággal tudjam követni Kohl exkancellár bukását, akit, érdemei elismerése mellett, sohasem tudtam elviselni), és regisztrálom: fiatalember, frissen felnyírt halánték és tarkó, zselézett, csillogó fekete kemény fürtök, vagy egyszerűen feketére festett haj (benne olykor hidrogénszőke sráfok): az egyik hajfürt a homlokba hull, egyébként többnyire keményen hátra van fésülve, a borotvált sovány arc tiszta, artikulált, a járomcsont kiütközik, a bőr szinte ólmosan fehér (sápadt, dandy-forradalmár arc), az alsó ajak alatt kicsiny légyszakáll (vagy az áll hegyén keményre nyírt bokor), ezüst fülbevaló a bal fülben, olykor mobiltelefon a nadrágszíjon, bőrdzseki, fekete farmer; az illető időre érkezett, de legalábbis van egy asztala, ahová szeret leülni, kirakja maga elé a mobiltelefont, körülnéz. Neki tökéletes és hibátlan tárgynak kell lennie, megkülönböztethetőnek, ezt leplezi az arcon vibráló szórakozott figyelem, *mutatja magát*, mert az egyformaság sokszor a különbözés vágyából fakad. Van, aki csak azért lesz egyforma, mert különbözni akar. Az Andrássy út környéki kávéházakban megjelentek az egyforma fiatalemberek.

Petri barátom, amikor először kijutott Nyugatra, Párizsba, nevetve mesélte el, leplezetlen elégedettséggel hangjában, hogy amikor leült egy kávéház teraszára, és körülnézett, nem látott magához hasonló alakot egyet sem: „olyan állat, mint én, egy se volt ott", de az igazság kedvéért gyorsan megállapítottuk, hogy szakállával azért egy iráni bazárban talán nem tűnt volna annyira föl. A totális különbözés is viszonylagos tehát.

Aztán egy este megint ott vagyok az Eckermannban. Most bentebb ülök, itt találtam asztalt. Balra két kávéházi öregasszony: ők is egyformák (mióta az idő idő): kicsiny kalap a fejen, erős rúzs, kihúzott szemöldökök, erős elbeszélői mimika, a kávé takarékos kortyolgatása, rikító selyemsál, és egy asztallal odébb ott ült az egyik egyforma fiatalember, előtte az asztalon a mobilja, ő egy nagy alakú füzetbe ír, szorgalmasan, mint egy könyvelő – amikor az ismerőse, a másik egyforma betoppan: kis helycsere következik, ugyanis egy konnektor van a kávéház falán, ahová be lehet dugni a mobiltelefon akkumulátorát: élénk eszmecsere után az öregasszonyok helyet cserélnek az ifjakkal, de nem is ők vannak figyelmem homlokterében, hanem egy leomló piros bársonyfüggöny előtt két összetolt asztal körül ülő egyetemi hallgatóknak tetsző társaság, néhány lány és néhány fiú, ebből is az egyik lány, aki egy nekem profilban ülő nagydarab vöröshajú fiúra néz álmatagon, nyaka és mellkasának egy része a fedetlen, a fiatalember borostás, s a lány arcát mintha Giotto festette volna, komoly és tiszta arc, mintha énekelne. És íme a szemem előtt zajlik le a változás: a kövér mackónak mennie kell, a lány a társaság felé fordul, az asztalfőn egy harmadik egyforma ül, és a lány is, a szemem láttára harsány és kissé közönséges fiatal nővé alakul, és ajkát a következő mondat hagyja el: „a régi értelemben disszidált"; odébb egy szőke ebben a pillanatban azt mondja a másiknak, akinek megszólal a mobilja és ezért felkacag: „attól ilyen káosz az élete, hogy lakik két lakásban és jár három egyetemre"; ekkorra már a bal oldalon ülő egyformák négyen vannak, mindegyiken fekete garbó, hármuknak Fülöp-szakáll az állán, van bennük valami hűvösség, visszafogottság, lazán hátradőlnek a székükben és nem unatkoznak, nem mondhatnám, az is lehet, hogy dolgoznak, Baudelaire örök mondását valóra váltva: „mert dolgozni még mindig sokkal kevésbé unalmas, mint szórakozni."

És ekkor egy harcsabajszú ravaszkás, szószátyár székely öreg jön be egy alacsony kopasz fickóval, aki színes kasmírkabátot visel: leülnek, a harcsabajszú felpattint egy kis dobozkát, a kopasz nagyítót vesz elő, nézi az elétolt tárgyat, nem szól, csak nézi a szemére szorított nagyítóján át, majd kisvártatva megjelenik egy copfos és borostás fiatalember, gunyoros francia arcéllel, csatlakozik hozzájuk, aztán jön a negyedik is, albán hentesre emlékeztet leginkább, keze akkora, mint a péklapát, és végül a legutolsó: mint egy magányos utazó, elrévedő pillantással alig szól bele a társalgásba, de akkor mind elcsöndesednek, némelyikük csuklóján két karóra is van, pattintgatják fel az órák hátlapját, csavargatják az órák felhúzóját, mindenhonnan órák kerülnek elő, rápróbálják őket a csuklójukra, félszavakban alkudoznak, mintha egy füstös görög kávéházban ülnék. Mégis van értelme az életnek, kezdem jól érezni magam. Csak a pincér siklik az asztalok között, cseréli a hamutartókat, fölveszi a rendeléseket. Jé, most veszem észre, hogy ebben a kávéházban nincs két egyforma pincér. Teljesen különböznek egymástól. Na jó, egy-két légyszakállól eltekintve. Nem baj, legyen nektek légyszakállatok, csak különbözzetek!

TARTALOM

GALLÓ BÉLA: Mélypont 2
PITTI ZOLTÁN: Állva maradt önkormányzatok 2
CSEPELI GYÖRGY: Az újraformált mindennapiság 7
KOVALCSIK KATALIN: A folklórzenészek, a hagyományőrzők és az „elektromos cigányok" 9
BAJOMI LÁZÁR PÉTER: Média, hatalom 13
Kinek van itt identitása? Kerekasztal-beszélgetés ERŐS FERENC szociálpszichológussal és SZABÓ MIKLÓS történésszel (A beszélgetést vezette: POGONYI LAJOS) 17
POMOGÁTS BÉLA: Irodalmi nemzet 21
BÉRCZES LÁSZLÓ: Talált ember 24
DESSEWFFY TIBOR: Korszakváltás a kultúrában 28
ALMÁSI MIKLÓS: Trendek, tények, tőzsdék 30

A napfény íze (TÓTH PÉTER PÁL) 32
Anyád! A szúnyogok (BIKÁCSY GERGELY) 34
Egy sorozatgyilkos nyara (GERVAI ANDRÁS) 34
Pesti mese: Óz, a nagy varázsló Úristen@menny.hu. (MÁTYÁS GYŐZŐ) 35
Észak, észak... (T. P. P.) 35
Lászlóffy Aladár: Felhősödik a mondatokban (VALASTYÁN TAMÁS) 36
Jász Attila: Miért Szicília Részletek egy elveszett naplóból (PAYER IMRE) 38
Bacsó Béla: „Mert nem mi tudunk..." (BOROS JÁNOS) 39
Fábián Péter: Közelképtár (PERECZ LÁSZLÓ) 40
Tasnádi István: Világjobbítók (SÁNDOR L. ISTVÁN) 40
Tennessee Williams: Macska a forró tetőn (ALMÁSI MIKLÓS) 41
Carlo Goldoni: A szégyentelenek (DARVAY NAGY ADRIENNE) 42
Frank Wedekind: A tavasz ébredése (ZAPPE LÁSZLÓ) 43
Szép hangok özöne (J. GYŐRI LÁSZLÓ) 43
Nem a vetkőzés teszi az embert (NÁDRA VALÉRIA) 44
Újabb pesti szobrok (BOROS GÉZA) 45
FORGÁCH ANDRÁS: Az ötödik egyforma 46

A címlapon:
Eszenyi Enikő és Kamarás Iván
a Macska a forró tetőn pesti színházi előadásában
(Koncz Zsuzsa felvétele)

Kritikánk a 41. oldalon

KRITIKA
TÁRSADALOMELMÉLETI ÉS KULTURÁLIS LAP
Megjelenik havonta
Főszerkesztő: BALOGH ERNŐ
Főszerkesztő-helyettes: VÖRÖS T. KÁROLY
Rovatvezetők: BOROS GÉZA, JÓZSA ÁGNES, KOVÁCS DEZSŐ, MÁTYÁS GYŐZŐ
Szerkesztőségi titkár: NÓTI ÉVA
Kiadja a KRITIKA ALAPÍTVÁNY megbízásából a NÉPSZABADSÁG RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Felelős kiadó: LENGYEL L. LÁSZLÓ vezérigazgató
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
1034 Budapest, Bécsi út 122–124.
Telefon: 436-4585, 436-4586, 436-4587
e-mail: kritika@nepszabadsag.hu

Terjeszti a Magyar Posta
Előfizethető bármely hírlapkézbesítő hivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR)
BUDAPEST XIII., Lehel u. 10/A 1900 közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj: negyed évre 501 Ft, fél évre: 1002 Ft, egész évre: 2004 Ft.

ISSN 0324-77-75

Lapterv: FÁBIÁN ISTVÁN

Szedte a Népszabadság Fényszedő Kft.
Tördelte: KAMONDI SÁNDOR
Nyomta: Szikra Lapnyomda Rt.
(2000665)

mert férfiak, színészek, tévés személyiségek, énekesek, gegmenek, tehát sztárok ülnek az arénában, és 25-30 hölgyvendég (mindig ugyanazok) faggatják őket „a női nem nevében". Maga a műsorvezető kezdi az intimnek szánt kérdések sorát, de magától értetődően (és jó ízléséből fakadóan) nem lép, nem is léphet át egy bizonyos határt. Vendégei gyakran régóta ismert kollégák, sok közös emlék, bensőséges tegeződő viszony, szelíd csipkelődés és privátértékű, ezért homályban maradó célzások, ugratások színezik át a kérdéseket. A delikvensnek két, egymást kizáró feladattal kellene megbirkóznia: egyszerre kellene spontán módon szellemesnek, talpraesettnek, ötletesnek mutatkoznia (mégiscsak adásról van szó, amely a nézőknek készül), és megnyerően őszinte, töprengő, elgondolkodó, önmagába tekintő válaszokat adnia, hiszen ha a legcsekélyebb mértékben is komolyan vesszük, hogy itt (nem a szó fizikai értelmében vett) vetkőztetés folyik, ilyenekre volnánk kíváncsiak. Az ám, de éppen az nem megy. Kiváló példa volt erre *Doszpot Péter* rokonszenves elzárkózása minden olyan kérdés elől, amely őt valóban érintő, igazán fontos érzelmekre és emberi kapcsolatokra vonatkozott. Paradox módon a Férfisztriptíz éppen akkor szerez emlékezetes pillanatokat, amikor a mindenáron való és szűnni nem akaró slágfertigségen fölülkerekedik a természetes emberi szemérem. A „profi" szereplők, a kamera és közönség árgus tekintetétől már megedzett vendégek jól riposztoznak, nevetgélünk, az idő észrevétlenül telik, de az emberről, aki ott ül a kör közepén, ugyanannyit tudunk, mint az adás előtt. Mit lehet tenni? Ügyes, eredeti formában tálalni a közhely kérdéseket, „úgy tenni", mintha a férfiasság megtestesülése volna a már-már nem nélkülinek tűnő, önimádatát csak némi öniróniával palástoló meghívott, vagy a háztartási munkákban való részvétel arányáról, a sértett és kihasznált női nem pozíciójából várni az előre kiszámítható válaszokat. Arról, hogy pózok, álarcok, páncélok hullanának le ismert emberekről, s egyfajta lelki lemeztelenedés tanúi volnánk, szerencsére szó sincs, ilyen közegben viszolyogtató is lenne. Ki-ki előadja, esetleg kiegészíti a róla már előzetesen kialakult képet, aki vonzó egyéniség volt, megmarad vonzónak, akit eddig sem kedveltünk, itteni fellépésétől nem fogunk jobban szeretni. De ne legyünk maximalisták, az is eredmény, hogy harmincöt perc alatt időről időre kiderül, lehet, hogy a ruha sem, de a vetkőzés biztosan nem teszi az embert.

NÁDRA VALÉRIA

LAPUNK TÁMOGATÓI:

NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM

SOROS ALAPÍTVÁNY

JÓZSEF ATTILA ALAPÍTVÁNY

SZABAD SAJTÓ ALAPÍTVÁNY

PRO RENOVANDA

CULTURA HUNGARIAE ALAPÍTVÁNY

ÉS MAGÁNSZEMÉLYEK

KÉPZŐMŰVÉSZET

Újabb pesti szobrok

T. R. emlékére

A magyar művészet története bővelkedik tragikus sorsú tehetségekben és torzóban maradt életművekben. Török Richárd szobrászművésznek a sors mindössze harminckilenc évet juttatott. Alkotói ereje teljében, tragikus hirtelenséggel távozott közülünk néhány évvel ezelőtt – a szimbólumokra fogékonyak számára figyelmeztetően: a magyar kultúra napjának előestéjén.

Török Richárd (1954–1993) mindent tudott, amit egy szobrásznak tudnia kell. Magabiztos és virtuóz módon mintázott, akárcsak mesterei, Somogyi József és Melocco Miklós. „Azt hiszem, nem túlzok, ha azt állítom, hogy az ezredforduló magyar szobrászatának legjelentősebb, legmarkánsabb egyéniségével van találkozásunk." – írta róla Fekete Tamás 1987-ben. „Életműve nincsen – állapította meg rezignáltan Melocco Miklós a nekrológjában –, indulása ígéret és nagy művek helyett a halála – ez a pályafutása."

Valóban nagy ígéret volt, még ha a pályatársak elfogultak voltak is! A viszonylag kevés számú mű, ami utána maradt, nagy ívű pályát sejtetett. És ha a megvalósulatlan tervekhez, várakozásokhoz képest töredékesen is, de van „életmű" is: 1998-ban a Vigadó Galériában megrendezett emlékkiállítás és az ebből az alkalomból megjelent katalógus jelentős szobrászi teljesítményt összegezhetett. Kár, hogy ennek nyomát olyan fontos művészettörténeti munkában, mint a Corvina kiadónál nemrégiben megjelent *Magyar képzőművészet a XX. században* – amely az első átfogó mű a század és napjaink magyar képzőművészetéről – hiába keressük. (Ahogy több más fontos szobrász nevét sem találjuk a könyvben, amely a kortárs művészettörténet-írásban uralkodó szemléletet, a köztéri szobrászat „lenézett", marginális műfajként való kezelését tükrözi.)

Török fő erősségének a figurativitás és a portéműfaj számított. Panteonjának megidézettjei a magyar történelem és kultúra nagy alakjai: Kossuth, Széchenyi, Vörösmarty, Kosztolányi, Liszt Ferenc, József Attila, Latinovits Zoltán. Kölcsey-portréját a legjobb Kölcsey-ábrázolások között tartja számon a műtörténet. Portrégalériájának alakjai „nem heroikus feladatvállalással jellemzett, harcukat vívó, és nem is a hideg felsőbbrendűséggel kiemelkedő hősökként, hanem a lelki mélységekkel árnyalt, a lét, a sors abszurditásaival és konfliktusaival tehetetlenül és megadón szembesülő alakokként sorakoznak". (Wehner Tibor)

Most, amikor tucatszám készülnek az államalapító királyunk heroikus köztéri figurái, különösen érdemes felidézni a művész Szent István-portréit, amelyek a történelem viharában helytálló ember ábrázolásai. Az 1990-es, egész alakos Szent Istvánja – fő műveinek egyike – idén kis híján megvalósult Balatonfüreden, a helyi önkormányzat azonban szűklátókörűen elállt a tervtől: látványosabb, nagyszabású millenniumi emlékművet szeretnének.

E jellemző és lehangoló történetet némiképp enyhíti egy másik Török-mű pozitív utóélete. A fiatal szobrász korai témái között szerepelt Bartók Béla alakja. (Ebben bizonyára közrejátszott a zeneszeretete és a megidézett szellemisége – a hagyomány és a modernség bartóki ötvözete –, nem utolsósorban pedig a Bartók-arcmás klasszikus plasztikai-ábrázolási lehetőségei, amely oly sok magyar szobrászt megragadott Ferenczy Bénitől, Borsos Miklóson át, Varga Imréig.) 1984-ben domborművet készített Bartókról, majd pedig a mellszobrát mintázta meg. A bronzszobor első példánya 1985-ben, Londonban, a Barbican Centerben került felállításra.

A londoni Bartók-ábrázolás most „hazatért" Budapestre. Másodpéldányát a magyar kultúra napja alkalmából az Ernst Múzeum szomszédságában, a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában avatták fel. Jellegzetes Török Richárd-mű: éterien nyugodt, emlékedettséget árasztó nemes felületei szellemi elmélyültséget és ünnepélyes időtlenséget árasztanak.

Egy ér, amely visszatalált az Óceánból.

BOROS GÉZA

Előfizetőknek számonként 167 Ft

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a KRITIKA című lapot ..... pld-ban, az alábbi címre:

Megrendelő neve: .....

Címe (város, kerület): .....

(utca, tér, ltp.) .....

(emelet, ajtó): ..... irányítószám: .....

Előfizetési díj egy évre: 2004 Ft
fél évre: 1002 Ft
negyed évre: 501 Ft

Az előfizetési díjat a részemre küldendő átutalási postautalványon egyenlítem ki.

.....
aláírás

A megrendelőlapot borítékban, bérmentesítve az alábbi címre kérjük feladni:
Hírlap-előfizetési és Lapellátási Iroda – 1900 Budapest, Lehel u. 10/A

Sz. Török Mária

Említve

Balogh Elemér: XII. őszi tárlat

Napló, 1970. nov. 14. 9. l.

Sz. Tövök Mária

III. díjat kapott az alábbi távlatok

N.N.: Képzőművészeti kiállítás
nyílt Ajkán

Napló 1969 XII. 5

Sz. Török Mária

Ajka város 10 éves jubileumára hírt hályázatom visztnesz.

Reffai István: Ajka felfedezése
Napló, Veszprém 1969. dec. 7.

Sz. Török Mária iparművész
a tatai várban rendezett őszi-téli
tárlaton szerepelnek művei, melyeket
fegyelem, ízlés, alkotó fantázia jellemez.

Jenkei János: Jegyzetek az őszi-téli tárlatról.
Dalgozók Lapja (Komárom), 1975. dec. 21

Török Magda

1 aktvázlat a képrömi-
vészeti szabadiskola
1918. kiállításán

Kép szab 15 l.

n. o. szobostanulmyok
és kompozíciók is
festitől -

Tuxen Laurits Regner: P.S
Kröyer archèje 534(656), 3402(4

Török Lídia

Kitüntették a nagykátai tánkatan

A nagykőrösi képzőművészkés sikerei

Pestmegyei Hírlap, Bp. 1969. aug. 19.

Török Lenke

iparos.

Est. 1928

llung 1898 in Wien.

großen Commissionen.

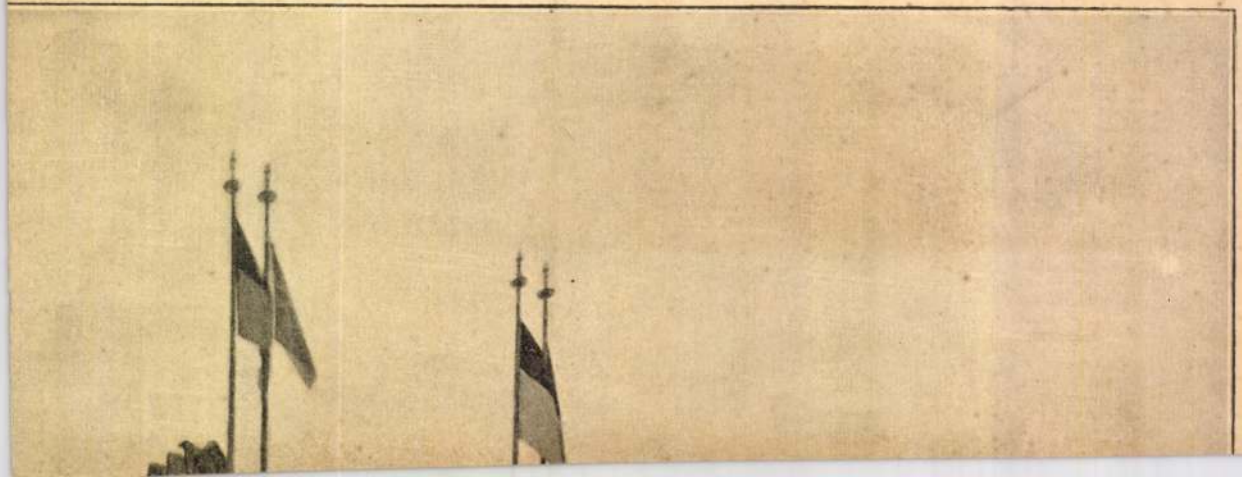

Török Lenke

sikdisztés

1918–22

Éimisk 1930

89. l.

kékkeretelésű négyszögű medaillon, virágos és apró rozettás díszekkel. Feketealapú belső és külső szegélyében virágrozetták sorakoznak. Sárgaalapú keretében kampós medaillonok.
Mérete 90×160 cm.
Kaukázus, XVIII. század vége.

7. SIRVÁN SZŐNYEG
Piros tükrében nagy stilizált virágtő, valamint leveles rozetták és állatalakos díszek. Törtindás pirosvirágos, kékalapú belső és külső szegély között fehéralapú leveles indás, ú. n. madaras dísszel.
Mérete 131×108 cm.
Kaukázus (Moghan vidéke), XVIII. század.

6. KORASZÁN SZŐNYEG
Kékalapú nagy tükrében tizenhárom sorban ciprusok sorakoznak egymás mellé. Piros keretét-

EGYÉB T

TEXTIL-MINTAGYŰJTEMÉNY,
480 darab, 44 táblán. A textilművesség fejlődését mutatja be az alexandriai és frigiai korai emlékektől kölni szöveteken, olasz brokátokon és bársonyokon keresztül a rokokó emlékeiig. A kölni Schnütgen-gyűjteményből Simor prímás vásárolta, 1884.

Keresztény Múzeum Esztergomban. Egyházművészeti Lap, V., 1884., 364. l. — Radisics: A Simor-Múzeum. Művészi Ipar,

TÖRÖK, László

Coptic Antiquities : Stone, sculpture, bronze objects; ceramic coffin lids and vessels terracotta statuettes, bone, wood, and glass artefats. Roma : Bretschneider, 1993 1. 74, Pl.CVI. 2. 91, Pl. XCVI. Bibliotheca Archaeologica ; Monumenta Antiquitatis Extra Fines Hungariae Reperta. II-III. Coptic Antiquities I-II.

Marosi Ernő s.k.
igazgató

Török László

Török László-Zalán Tibor: Költészet-Halál c. képe

vizuális művek" - Kortárs, 1987. 5.sz.

84-85.old.

TŌRŌK László

MILTÉNYI Tibor: AKTuális. Beszélgetés Tōrōk Lászlóval, Tóth Györggyel és Barta Zsolttal = Folsművészet, 1989/4. 34-40. ill. rez. E.

XX. sz. 45. u. / Mesterek

MDK

Török Jenö, festö

Dunavidék.
Lovascsapat. Olajf.
Egyedül. "

Nemzeti Szalon.-Öszi Tárlat.1931. szept. Kat.

MDK

Török Jenö, festö

Munka mellett. Olajf.
Estefelé. "

Nemzeti Szalon.-Öszi Tárlat. 1932. szept. Kat.

TÖRÖK JENŐ

582. Tanulmáynfej. Olajf. Magánt.

Képzőm.Társ.1903/4. téli kiáll.kat. 56.oldal.

TÖRÖK JENŐ

169.Arcképtanulmány.Olajf.Eladó.

KMT 1912.tav.kiáll.kat. 45.l.

MDK

Török Jenő

"Himző nő", olajfestm.

Magyar művészhetek reprezentativ képzőművészeti kiállitása V.Ernst Múzeum.

Katalógus 1947 jan.4-26-ig. 9.o.

Török Jenő MDK

Önarckép, olf.

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Török Jenő MDK

Tanulmányfej, olf.

Műcsarnok 1905/6. téli kiáll.

MDK

Török Jenő

Arcképtanulmány, of.

Műcsarnok 1912. tav. kiáll. 45.l.

MDK

Török Jenő festő

Kompozició, festm. repr.

Képzőművészet, 1932. 55.sz. 185 l.

MDK

Török Jenő festő

Műveivel résztvett a Spirituális Művészek kiállitásán a Nemzeti Szalonban.

Cikk: Spirituális Művészek.

Képzőművészet, 1930. 32.sz. 170.lap

MDK

Török Jenő

Nagy T.: Hét festő és egy szobrász. Kis Ujság 1949. márc. 27.

Török Jenő MDK

Arcképtanulmány, olf.

Mücsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Török Jenő (1880-1957)

25. Zebegényi út. 1937. O.v., 50×60,5 cm. J.b.l.: Török Jenő 1937. M.N.G. Ltn.: 9063.

A Dunakanyar felői – 1964. Kat. bev. Bodnár Éva.

15.

M.D.K.

Török Jenő festő

Müvét a Müvészeti és Muzeumi Direktórium megvásárolta, 1919.

Tájkép.

Gerelyes Ede: A magyar muzeumügy a két forradalom időszakában 1918-1919. Bp. 1967. 362.l.

Török Jenő

MDK

Portrait, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubileumi kiállitás

MDK

Török Jenő, festő

21. Lovas kompozíció

22. Lovas kompozíció

Alk. Műv. ház. - III. Modern Grafika, Bp. 1923. - 3. l.

MDK

Török Jenő

Bregazzai templom, of.

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc.

13 l.

Török Jenő
festő

l. Szabad Művészet
1949. 210. 1.

KIR. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

er Gyula dr.urnak,
rsz.bizottsága elnökének,
Budapest.

er hó 23-án, 685. sz.a.kelt becses
sal van szerencsém Schneider János
ldját 47 K.40 f.-re érvényesitve,

MDK

Török Jenő
Monte San Gallo, of.

Hadviselt művészek kiáll. Mücs. 1919. márc.

13 l.

MDK

Török Jenő

Templom-romok, of.

Hadviselt müvészek kiáll. Mücs. 1919. márc.

13 l.

MDK

Török Jenő

A Hunyadi-kapu a Kalimegdánon, of.

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc.

13 l.

Török Jenő

l.

Ars Una

1924. 242 l.

6 A.

...tatás

...ság a alkalmazottairól és azok

...netjegy váltására jogosító arcképes

...re leendő" meghosszabbitását kérik

az igazolvány száma	a gyermek kora	Illeték levonás az 1920. évre érvényesítésért
B. 072616	.	4 kor.
E. 065472	.	4 "
E. 065473	17 év	4 "
B. 005723	.	4 "
E. 065474	.	4 "
B. 072618	.	4 "
E. 071679	.	4 "

Tösök fenő

kerejel „d Dunakanyak festői"..
kiállításon Esztergomban

Vigilia, 1964, 11 sz., 694 old.

Török Jenő

festő

Rákóczi-ut 10.

Atyja Goldmann János

anyja Löwy Amália.

érettségi, főiskola, kül-

földi akadémiák.

MKSz 1947

ГРОТ 62 ХМ

TŐRŐK Jenő

OMIKE 1909-1944 283

MDK

Török Jenő

Tábori K: Páris magyarjai. Bp. é.n. 83 l.

MDK

Tábori S: Párís magyarjai. Bp.é.n. 85 l.

Török Jenő

életrajza
szül. 1880

lásd
Alkotás Művészház
VIII. kiáll.
1924 febr.

Török Jenő

Kiadási

P. H. 932. IX. 4.

pont meginditotta rotaprintes for-
köteteként a
zőművészeti Élete"
mely a Közoktatásügyi Népbiztosság
Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
kozó részét tartalmazza. Ára: 15. - Ft.

adványai közül kapható
1954-55."
pont évkönyve. Ára: 75. - Ft.

1956-58."

Művészettörténeti Dokumentációs

Török Jenő

Kiállít

Est 932 IX. 4.

>rgy út 41.), készpénzfizetés ellenében.
9.650-51 Művészettörténeti Dokumentá-
Ebben az esetben a kért könyvet pós-

Acta Cassae Parochorum" egri anyaga,
örök utáni állapotát rögziti.

Művészettörténeti Dokumentációs
Központ

Török Jenő

Kompozició c. képe repr.

Képzőművészet

1932. 53. sz.

-1201

1177. Ismeretlen művész.
A XIX. századból.

Aulich Lajos.

Derékig ~~látható~~, ba
ábrázolva. Rövid haja gönd
beretvált. Jobb karját keb
nyakkendő, paszománt gallé
tett prémes mente. Felirat

fölül: AULICH LAJOS
alól: ✠ ARADON OKT.

~~Karimája és hátlapj~~

Ezüstös rézérem mél
Becsértéke 40 K. -- Havas E
(787-907-133).

TÖRÖK István festő

Dudás Károly: Nosztalgia lelete négyzetben
[interjú] = 7 Nap 1985. ápr. 5. 28. ill.

Török Jenő festő; szül. 1880 november 14-én Budapesten. Tanulmányait Hollósy Simonnál, Lotz Károlynál és a párisi Julien-iskolában végezte.

1919-ben a Képzőművészeti Múzeumban a Quentin Massys modorában festett Krisztus-képet másolta.

Török Jenő

Szód

Pesti Napló 1911. apr. 16.
42. l. (A művészek és
Tisza István.)

U. 217

Török Jenő

Jestő

U. 217

d Ludovika Akadémiánál.

Másolat.

ervény

rjük, hogy a nagyméltóságú
kir. minister úrnak 1916. évi
sz. leirata alapján az Orsz.
m a m. kir. honvéd Ludovika
létül az alábbi festményt ad-

megjelölés	Értéke K.	f.	Jegyzet
er: ncz lovassá- ok.			

Török Jenő

festő

1924-ben kollektív kiáll. az Alkotás-Művészházban.

irod. Török Jenő, Meitner László, kéz Kornis József egyéttes kiállítása. (H. és év nélkül. Bpest 1924.) Alkotás Művészház Önarckepének repr.

1880-ban született Budapesten. A reáliskola elvégzése után a festőpályára lépett. Mednyánszkynál kezdett tanulni, 1900-ban Mannheimernél, 1901. Hollósynál, 1902 Jean Paul Laurensnél Párisban, 1903-4 Lötznál, 1905-ben Benczurnál, 1906-ban Székelynél tanult.

Rónaky Kálmán dr. ~~IV.~~ IV. 128.

Török Jenő

Kolt. élet.

Alkotás

1924 febr.

280/a-904.

társa.

testek.

Török Jenő

1901/2. 1902/3.
1904/5. — 1905/6.
L. J.

Ferkepzomfoiskevk

142 l.

Török Jenő

Mincsaruk festő Bpest

1911–12 jub. kiáll 508, 659

1912. tav. kiáll. 169

Apelles X. 57.

Török Jenő

festő, szül. 1880. Bpest.

iroll

Krück II. 652. l.

~~Alsókubini Csaplovics-könyvtár~~

~~berendezési segélye IX. 189~~

~~X. 58.~~

Török Jenő

Műcsarnok festő Bpest

1903-4. téli kiáll 582

1905-6. téli kiáll 621

Nagy K.

1758. *Számadó j*

Szamár hátán ül és
kában rejtett el, nehogy
jának karimája széles, ha
vált, szakálla rövid. Öltöz
és hosszúszárú csizma. B
rongat, csutoráját vállra v
Bundájával szamarát tak
»NAGY K.«

Gypsz-minta, magassá
Vétetett az 1900 január 20-ik
(29–900). — Kifizettetett
1900 szeptember 3-án (457–
az 1900 deczember 17-iki

III 3–5

Pl.

Vét 1900

Török Jenő

1903. téli

kiáll. Nemzeti Szalonban

Arckép, olajf. 500 k.

Frankfurt a./M. III.49

Török Jenő

1920. május

kiáll. Nemzeti Szalonban

Hunyadi templom romjai a Kalimegdánból, olaff. 6000.—

Ház a belgrádi Kalimegdánban, olaff. 10000.—

Höfleiner, Franz V. 111.

Török Jenő

1913. szept. kiáll. Nemzeti halon
Tanulmányfej, olaff. 200.–

Lázár István III. 238, 239,

Török Jenő

olajf. a

Szépm-

Műcsarban

Fekete Péter, lanár

V. 265.

Török Jenő

Műcsarnok
1919. kadviselt. műv. kiáll.
12, 71, 73, 76, 78, 81
karetéren volt.

Società umanitaria "Loria" V. 15.

Török Jenő

kol. kiáll.
Alkotás Művészház

cód
=

Az Ujság

1924. febr. 24-

mutárgal

Török Jenő

festő

Életr. arch.

Hefelilex 1086.l.

T. 4448.

s drótos tót.

)lt és botjára támaszkodó földmives
vő legénnyel beszélget. A háttér he-

ei

traer

ier.

l. 25.7 : 19 cm.

Török Jenő

Templom domboldalon
olajf

kép, mur.

Nagyságos

Ön bizonyára egy rendszerető,
Azonban még sem tudja, hogy

fürdőkád, vizveze

tisztitva lesz, hogy azok állandóan hó

Ezen vilá

melynek hatása ámulatba ejt mindenki

egy eddig nem

„FREGOLIN“

elnevezés alatt kerül forgalomba.

„FREGOLIN“fürdőkád-paszta: Hófe
„FREGOLIN“fürdőkád-paszta: Nem
„FREGOLIN“fürdőkád-paszta:

Török

T. 5. *Jenő*, festő, * Budapest 1880. U. ott, Münchenben, Párizsban végezte tanulmányait s gyöngéd, a tónus finomságait hangsúlyozó fejeket, egyes alakokat állított ki Budapesten. Kisméretű tájképei Mednyánszky-hatást árulnak el. Gyüjtményes kiállítása volt 1924-ben az Alkotás Művészházban. Templom a domboldalon c. festménye a Szépműv. Múzeumban.

E-G II. 546 l

BUDAPEST, I., VÁR.

..... szám.

Műemlékek orsz. bizottsága
Budapest.
VI. Állatkerti út 1.

Hivatalból.
Új átalányozva.

3891/1934.

..... ker., ... utca ..... sz.

Török Jenő

festő

Ujvidéken.

907. l.

Török Jenő

Művészeti lexikon 785 l.

OKTÓBER

9

Török Jenő

festő

kollégiális

alkotás Nürnberg

1924. febr.

Vörösk̈vár.

A középtérben emelkedő
sitett várat, az előtért szel
nenső partján pedig templom k
kövön ülő müvész a vár látkép

Bibersburg Stammsch

Szines rm., mér. a

140-95.

Török Jenő

koll. kiáll. az
Alkotás Művész-
házban
1924. febr.
(VIII. kiáll.)

Katalogusát
l. könyvtárani-
ban

Török Jenő

Thieme Becker

XXXIII. 245. l.

(Lyka)

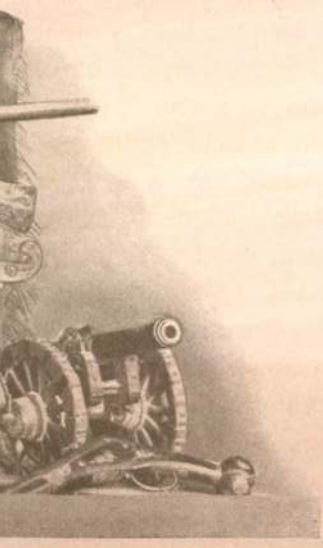

ki múzeumból Krakóból.

vasalással és nyolcz küllővel
ól. Kiállította: Fülöp szász

nyal borított és aranyozott
a montirozás, valamint a m
bizonyára későbbi eredetű é

447. ábra. Ágyu a XVI-i

ben tagolt ezüst gombköt
Batthyány-Strattmann Ödön

Ostromsisak, (
keskeny csatornával bírnak,
ékítettek. A sisak tetején
hátrafelé keskenyedő rákfar
bír. Úgyszintén a széles,
és átlyukasztottak. — A si
Díszül a sisak oldalán 9
tás díszű tollforgóhüvely
hetett; Lothringiai Károly

MDK

Török Jenő

Kompozició, repr.

Képzőművészet 1932. 53. sz. 185.1.

Török Jenő MDK

Önarckép, olf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

MDK

Török Jenő

A Műcsarnok háborus kiállitásán szerepelt.

Cikk: Háborus kiállitás.

Művészet, 1914. 541-542.l.

MDK

Török Jenő

Tanulmányfej, of.

KMT. 1903/4. téli kiáll. kat. 56.l.

Török Jenő MDK

Monte San Gallo, olf.

Bregazzai templom, olf.

Műcsarnok 1919. Hadviselet művészek kiáll.

Török Jenő

MDK

Templom-romok, olf.

Műcsarnok 1919. Hadviselt művészek kiáll.

Török Jenő MDK

A Hunyadi-kapu a Kalimegdánon, olf.

Mücsarnok 1919.Hadviselt müvészek kiáll.

Török Jenő MDK

Belgrádi látkép, olf.

Műcsarnok 1919. Hadviselt művészek kiáll.

Török Jenő

A dunai kapu, olf.

Műcsarnok 1919. Hadviselt Művészek kiáll.

MDK

Török Jenő

Anyám.

Az Ernst-Múzeum Kiáll.CVI. A Munkácsy-céh
II.Reprezentativ Kiáll.Bpest.1929.Okt.hó
Kat. 17.1.

MDK

Török Jenő

A dunai kapu, of.

Hadviselt müvészek kiáll. Mücs. 1919. márc.

11 l.

Török Jenő
festőművész
47 éves
† 1954. III. 4.
(rák)
Rákoskeresztúri izr. temető

MDK

Török Jenö, festöm.

Tanulmányfej. Olf.

KMT 1905/6 téli kiáll. Kat.56.1.

Török Jenő MDK

Portrait, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubileumi kiállítás

MDK

Török Jenő

"Hímző nő", olajfestm.

Magyar Művészhetek Reprezentativ Képzőm.
Kiáll. 1947.Jan.Ernst Múzeum.Kat. 9.l.

MDK

Török Jenő

Téli táj, olajf.

I.Művészeti Kiáll.Kat.1946.Jul.7.-Jul.28.-ig.
9.lap

MDK

Török Jenő

Hunyadi templ.romjai a Kalimegdanból olajf.
Ház a belgrádi Kalimegdanban "

A Nemzeti Szalon tavaszi tárlatának katalogusa. 1920. Május. 21. l.

Török Jenő MDK

Tanulmányfej, olf.

Műcsarnok 1903/4. téli kiáll.

MDL

Török Jenő festő

Önarckép

Az önarckép. Alkotás Művészház. 1925. márc.

8. 1.

MDK

Török Jenö, festö

Tájkép. Olf.

MK.Seg.Biz. Müv.Kiáll. 1914 nov.-dec. Kat. 4.1.
Szépm.Muz.

Török Jenőné
Kalmár Margit
iparművésznő
60 éves

† 1948. IX. 8.
Rákoskeresztúri, ir. temető

Török Jenő
Tájkép, olaj

Magyar képzőművészek Segítő Bizottsága. Művészeti kiállítás, 1914. 4 l.

Hugyag /Bojár/ 1
Balassagyarmati járás.

Története: Először az 1332-e
osztálylevél szerint Szécsén
Péter birtoka. Az 1562-1563.
említ. 1598-ban földesura az
mindvégig földesuri hatósága
ban 18 magyar háztartást irt

Az Ipoly árterülete ha
pült egyutcás falu, fésüs be

R.kat.templom. /Angyalok kir
Története: Épittette régebbi
tergomi érsek 1751-1756 közt
Berendezése lassan készült, 1
Jellege: Barokk, épült 1751-
Külseje: Egyhajós, egyetlen
restaurálva. Keletelt, bej
helyi országutra bekötőutra

MDK

Török Jenő

Téli táj, olaj

Magyar Képzőművészetért. I. kiáll. Ernst Muz.
1946. jul. 9 l.

Török Jenő
Lovas kompozició
Lovas kompozició

Alkotás Művészház. III. Modern grafika. Bp. 1923.
3 l.

Nógrádm

A t
toban
től ba
koko o
a szós
zott f
tárgyu
Jobbol
kus ol
ragvá
neogo
Madon
"Fest
K
retek
templ
másil

Török Jenő

Balatoni táj, olaj
Női arc, olaj
Téli táj, "

Szoc.dem. Párt Képzőm. Tagozata. 4o szocialista művész csop.-kiáll. 1948. febr.

Török Jenő

Bemutatott műve:

72. sz. „Téli táj", olaj.

Balogh J.: A „Magyar Képzőművészetért"

I. művészeti kiállítás, Budapest, 1946. VII.

Török Jenő

Téli táj, olajfestmény

A Magyar Képzőművészet
I. Kiáll. Katalógus 1946 július

Török Jenő

Winkler Elemér művészek illusztrálták a Magyar Regényirók c. sorozatban megjelent Vas Gereben köteteit. A beszédes rajzokat kiemeli az Irodalom c. rovat közleménye.

A HÉT, Bp. 1907. aug 11. XVIII. évf.
32. sz. 528. lap.

Török Jenő

rövidebb ideig Szélchy Bertalan mestericholai növendéke volt.

Szélchy Bertalan válogatott műnéneti írásai. (Vál. és bev.: Makray László) Bp. 1962. Képzőműv. Alap Kiadóv. - 214 l., 32 t. (A műnéneti írások forrásai.) - 201. l.

MDK

Török Jenő
Belgrádi látkép, of.

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc.

13 l.

TÖRÖK JENÖ
/ 1880 5 /

Aukción:

Jenö Török: Gänse im Dorf.
Öl auf Leinw., 50x69 cm. Sign.

WIEN, Dorotheum
459. Kunstversteigerung Febr. 1982.
Kat. Nr. 193. S.32. Abb.Taf 37.

MDK

Török Jenö, festöm.

képeivel részt vett a kiállitáson.

Z.L.: Hét festö és egy szobrász.kiállitása./Andrássy-ut 69./ - Élet és Jövö. 1949. ápr. 2.
Müvészet rovat.

MDK

Török Károly

Szépművészet. 1940. 89-90 l.

M. D. K.

TŐRÖK József építész

Magyar építészet. Bp. 1954. 26. l.

MDK

Török József, festőm.
19.sz.

531.Női képmás. 83 x 65 vászon.

Ernst Múzeum aukciói.XIII-XIV. 44.l.

MDK.

Török Józsefné

Kiállitási kritika

Tolnamegyei Népujság 1965 május 11.lap 5.

Török József

urad. mükertész

l.

Erzsébetskiell

VI. cs. (Kertészet) 6 l.

2 ds. kötet

terén. *Historia* (Magyar Műemlékek), 1928. 2. sz. 18— l.

MACHOVICH VIKTOR:
A magyar-francia cisztercita kapcsolatok történetéhez. *Egyetemes Philologiai Közlöny*, 1935. 269— l.

MARCZALI HENRIK:
Az Árpádok és Dalmácia. Budapest, 1898.

U. a.:
Euchiridion fontium historiae Hungarorum. A magyar történet kútfőinek kézikönyve. Budapest, 1902.

MEND, VÁCLVA:
Přehled vývoje středověké architectury na Slovenska. Bratislava, 1933.

MIHALIK LAJOS:
A kolozsvár-monostori ref. templom ismertetése. Kolozsvár, 1914.

MÖLLER, ETIENNE:
Les monuments de l'architecture en Hongrie. Paris—Budapest, 1920.

MÖLLER ISTVÁN:
Erdély nevezetesebb műemlékeiről. *Historia* (Magyar Műemlékek), 1928. 51— l.

WÁCZ JÓZSEF:
Vértes vidékének történelmi műemlékei. *Arch. Közl.*, n. f. XIX. (1899). 118— l.

Török József (talán Ede)

Ernst Múzeum anhelói

XIII – XIV (1920) 531. z.

TÖRÖK JÚLIUS (GYULA)

1945-ben több művésszel közös kiállítása volt Kassán.

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avant gardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1968. 110. l.

TÖRÖK J.

Tvorba východoslovenských výtvarných umelcov 1900–1954. Krajská galéria Košice, 1954. katal. múzeálie.

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 35–36. l.

Pörnöl János

Említve

Hallama Erzsébet: Panonyi ünnepelnek
Dunántuli Napló, Pécs 1969. aug. 29.

TÖRÖK Július (GYULA)

nevét Rákosi Ernővel és Jordán

miklóssal kapcsolatban említi.

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 34.

MDK

Török Kálmán

Holics, Tata, Stomfa. A Gyüjtő 1917. 8-10. sz. 262.l.

M.D.K

Török Károly
asztalos

1845-ből való Török Károly
vesszőmű műhelyéből dió-
fa varró és öltözőasztalka.

Mathy Barna: Bútorozott kastély
Nők Lapja, 1967. dec. 9 - 16 lap

Török S. Kóvó

Kiállít

NÚ. 1942. III. 22.

gy út 41.), készpénzfizetés ellenében.

650-51 Müvészettörténeti Dokumentá-

Ebben az esetben a kért könyvet pós-

cta Cassae Parochorum" egri anyaga,

ök utáni állapotát rögziti.

vészettörténeti Dokumentációs

Központ

Török Károly
asztalos mester · Veszprém

Vasróasztalba. 1845 körül.
M: 81 cm H: 105 cm. Sz. 53 cm.
Budapest. Szerszmeveszeti Múzeum.
Repr.

A magyarországi mű. tört. II Kép. sz. 576
Corvina 1970.

Török S.Károly

Hüvösvölgy, olaj

Keresztény iparosok orsz. szöv. kiáll. 1942. márc.
5 l.

Török Károly

műarstalos

l.

Szépművészet

1940. 90. l.

M.D.K.

Török Károly, asztalos m.

Veszprémi mester. Szül: 1840. XII. 23. + 1864. VII. 17.

Batári Ferenc: XIX. századi veszprémi asztalosok. 254. o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. I. Veszprém. 1963

M.D.A.

Török Károly,asztalos m. Török Károly

Veszprémi Mester.Adat:~~xxxx

M.D.A.

Török Károly, asztalos m.

Veszprémi mester.+ 1873.V.18. 84 éves korában.

Batári Ferenc: XIX. századi veszprémi asztalosok. 254.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. I. Veszprém. 1963

MDK

Török Károly veszprémi asztalosmester

Toiletteasztal, diófaboritással és javorfaberakással, Török Károly veszprémi asztalosmester műve, 1850 tájén.

Cikk: Magyar bútorok a XVIII.sz.végétől napjainkig.

Layerleirólajstr. 1927. 64.l.

Török S. Károly

MDK

Földek, olf.

Műcsarnok 1916-17 téli tárlat

Török Károly asztalos M.D.K.

Veszprémi mester.

Asztal. 1845. repr.

1820 május 13-án született Veszprémben

Mesterremek 1845-ben készült

1863-ban halt meg tüdősorvadásban

Batári Ferenc: Remekbe készült veszprémi asztal 1845-ből

Az Iparművészeti Múzeum Évkönyvei VI. 1963

23-35.1.

Török S. Károly

MDK

Margitsziget 1918-ban, olf.

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Török Károly

portréja a hódmezővásárhelyi gimnázium-
ban van.

Dömötör János: Szabó Iván
Tiszatáj, Szeged 1970. IV. 394.

Török Károly

Festő

l

Tragorvácmüvészei

101. l.

Budapest, 194 1 juli 2. 1947

[illegible]

[illegible]

Török János festő

Zsigmondi Mária: „Egész életemben a festészethez kerültem" = Nők Lapja, 1985. okt. 12. 14-15. ll

Török János jerkeztő
(1848–49 emlekkiállítás)

MDK

a Magyar Gazda, az orsz. gazdasági egyesület hivatalos közlönye 1841 től – 48 ig ált jenni.

Zabó Dezső: A zabadságtarc idejéből való ~~[illegible]~~ nyomtatványokról
Grafikai Szemle 1891. 10 z. 150 old.

Török János
szobrán

MDK

A Zrínyi-múzeumban rendezett kiállításon bemutatott három alkotását közli a Napló.

Napló, 1963. márc. 14. 2. lap

Török János
szobrász

MDK

A Janus Pannonius Múzeum
kóptalan utcai helységében
nyílt meg kiállítása.

— : Hírek

Napló, 1963. márc. 3. 2. lap

Török János

MDK

„Emberpár" c. kerámiája

Napló, 1964. jún. 24. 2. lap

MDK

Török János
keramikus

Nővös eozin-vázáját,
Merengő és Táncospár c.
kompozícióját közli a Napló.

Napló, 1964. dec. 31. 3. lap

MDK

Török János

Kiállitási kritika

Jelenkor 1968 nov.p.lol9

Török János

a Zolnay gyárban ifjú kerámikus

P. Brestyánszky Ilona: A kerámia és a porcelán története
Bp. 1966.

107.o.

Török János

ma a pécsi Nolnay gyár egyik művéne.

P. Brestyánszky Ilona: Akerámia és porcelán festénete.
Bp. 1966.
213-o.

Török János paraszt festőművésznek az angyalok bukását ábrázoló képe

V. 178.

Török János
paraszt festő

Török Janos Pester

rajzoló

1844. műegylet.

egy tollrajza volt
Eiállitva.

L.

MDK

nemes Török János, gróf.

Öt illusztráció.
Feleségem.

Fametszetek.
Tollrajz.

Műcs.-OMKT.Őszi Tárlat. 1943.okt.2.-nov.1. Kat. 25.1.
Magy. Graf. Művészek Egyesülete.

MD K

nemes Török János, graf.-festő

Alkony a Sashegyen. Vizf.

Műcs.-OMKT. Őszi Tárlat. 1943.okt.2.-nov.1. Kat. 27.l.
Magy. Graf.Művészek Egyesülete.

Török János

MDK

megemlitve , mint kiállitó

-di-: Jegyzetek a "tizenkilenceek" kiállitásáról.

Dunántuli Napló: 1958. okt. 15.

MDK

Török János

Egyél több cukorkát

II. Plakátkiállitás. 1956. N.Szal. 18. 1.

2o. 1.

Török János MDK

Pesti Izé. Naptár Bp. 1948.

Török János MDK

Karikatura. repr.

A magyar ujságrajzoló művészek II. karikatura kiállitása. Nemzeti Szalon 1947. okt.

MDK

Török János
grafikus

Karikaturája. : tisztaságfelelős

Népszava 89 évf 222 sz 1961 szept 19, 80

mDK

Török János
grafikus

rajza: Erőgép

Nepszava 89 évf 215 sz 1961, szept 10, 12 l.

Török János

szobrász

MDK

Részt vett az 1957-es pécsi őszi tárlaton.

"Halászfiu"
"Pihenő"
"Kati"

-di-: Gondolatok az őszi tárlaton.
DUNÁNTULI NAPLÓ, Pécs. 1957. nov. 21.

Török János /1907.- / MDK

"Együnk több cukorkát" 1956

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.

40.l.

Török János
keramikus

M.D.M.

Alakos kompozíciók szerepel-
nek a tárlaton

Molnár Lajos: Mai magyar keramika
Művészet, 1967. október - 39 lap

Török János
épanmüvész

M.D.V.

Méltatás.

—: Mana di e a Csdmay gyár?
Nők Lapja, 1962. április 7 - 12 lap.

MDK

Török János

Török János/porcelán/ résztvett a IV.Országos Iparm.Kiáll.-on.

IV.Országos Iparművészeti Kiállitás.Műcsarnok. Budapest 1959.Dec.18 - 1960.Jan.31. Kat.

Török János
ipanművész

MDK

„Kislány" c. szobra szépen
„megoldott alkotás.

Sarkadine Hans Éva: A pécsi képzőművészek...
Dunántúli Napló, 1957. szept. 22-5 lap

Török János keramikus

Magyar iparművészeti és háziipari kiállításon a Károlyi palotában szerepel.

NM.930.VII.2

Török János MDK

porcelánmüvész

Népszava, 1958. dec. 19.

Török János
keramikus

MDK

Munkáiról számot ad
a Napló.

Napló, 1966. szept. 25. 3. kép

M.D.K.

Török János

"Karikaturisták Villámlexikona" cimmel sorolja fel a lap azokat a müvészeket, akik résztvesznek a Nemzeti Szalonban rendezett "Ujságrajzolók Kiállitásá"-n.

Szinház, Bp. 1947. okt. 14-2o. III. évf. 42. sz.

Török János
ipanmüvész

M.D.K

A gyár kályhák tervezésével
bízta meg

— Parabánigyári hepek

Dunantúli Napló, 1957. aug. 15 - 3 lap

Török János
keramikus

MDK

nagymérető faliképe

Napló, 1966. jún. 25. 4. lap

Töröli János
szobrász

MDK

A Janus Pannonius múzeum Káptalom utcai helységében kiállította a „Galambos lány", „Nő várával", „Copfos lány", „Nyugalom", Térkompozíció" c. műveit.

—: Négy művész egy teremben
Napló, 1963. márc. 5., 5. lap

Török János
keramikus

M.Dk

Szobait mutatta be
a tárlaton.

Dr. Marcos Ottó: Spar és népművészeti kiállítás.
Pemantieli Napló, 1957. dec. 17-3 lap

Török János

karikaturista

cród

„Ismerd meg önmagunkat!" A Magyar Ujságrajzoló Művészek II. karikaturakiállítása. Nemzeti Salon, 1947, okt. Önkarikaturával

A jelen füzetet fenti rendezte sajtó alá.

5578 30
1930 dec. 16.

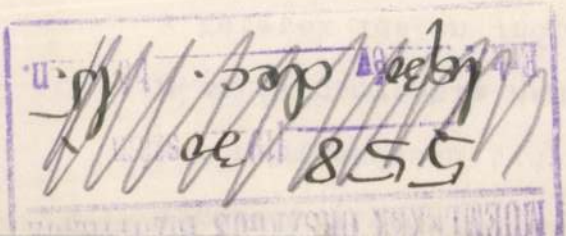

elkészittetését. Úgy gondolom
már nyomdakészen tudom a t. B
müemléktoporaphia nemzetközi
a kötetek idegen /német/ nyel
tattam a nagynevü Filser-féle
a német kiadást elvállalni az
séket elkészittetve, azokat r
tesen fogja ~~nekünk~~ rendelkezé

Az előadáttakból követk
a Müvészettopographia előkés
löm a tervet, hogy a rendelk
várbeli ásatások támogatásár

Fogadja Méltóságos Álla
tását.

Budapest 1930 dec. 3.

Török János

graf.

l.

Pécsi kiáll 1940

Ösz. 177. l

MDK

Török János, festö?-grafikus

Unoka.	Tus.
Hontalan.	Tusrajz.
Alvó nö.	"
Anya.	Tus.
Háboru után.	"
Angyali üdvözlet.	"
Mély álom.	Rajz.
Koldusok.	Tus.

Ipesti Föv.Képtár. -Képzőmüv. Ip.müv. és Foto kiáll. Kat
1948.jan.3.-[illegible].

mok

Török János
grafikus

karikatura (Disznótorok idején)

Népszava, 90 évf. 29 sz. 1962. febr 4. 12 l

MDK

Török János

grafikus

rajza karikatúra: Sportmunkát vagyunk.

Népszava 89 évf 194 sz 1961, aug 17

mok

Török János

grafikus

karikaturái.

Népszava 89 évf 257 sz 1961, okt 29, 12 l

MDK

Török Tamás
grafikus

rajza: Megírtő gyerekek

Népszava 89 évf 287, 1961 dec. 5, 8 l.

MDK

Török János
grafikus

rajzai: Gyermeknap előtt. A tázi-
munka automatizálása

Népszava 89 évf 125 sz 1961 máj 28, 12 L

mdk

Török János

müve: Kislány (terrakotta)

Jelenkor 1959. Pécs 3. sz 65. l után
mümelléklet

mok

Török Sanos
grafikus

rajzai: Nem rossz ötlet

Nepszava 89 évf 137 sz 1961, jun 11, - 12 l

mDk

Török János
grafikus

rajzai: Itt a kánikula

Népszava 89, évf 161 sz 1961 jul 9. 12 l

M.D.K.

Török János
festő

A Janus Pannonius Múzeumban
állította ki műveit.

—: Hírek

Művészet, 1963. május – 47 lap

Török János M.D.K.

Váza, repr.

Kvitelező: Pécsi Porcelángyár.

Ipari művészet Bp. 1960.

Török János, szobrász MDK

„Hárfás nő" c. porcelánszobra. 8/b. jelű kompozíció. 5. kép. 310 old. Fekete repr. Szöveg 309. old.

Molnár László: A Herendi Porcelángyár jubileumi pályázata. 305.o.

A Veszpré Megyei Múzeumok Közleményei. 4. 1965. Veszprém

Török János, szobrász MDK

„Ülő nő" c. porcelánszobra 8/a jelű
kompozíció. 4. kép. 309. old. Fekete repr.
Prőneg 308 old.

Molnár László: A Herendi Porcelángyár jubileumi pályázata. 305.o.

A Veszpré Megyei Múzeumok Közleményei. 4. 1965. Veszprém

Török Jánosné
porcel áttervező

M.D.K

Vörös eozinmáin figurák
tervezője.

Szocrogh Ákos: Krónika
Művészet, 1966. március - 39 lap

MEK

Török János

porcelán

4. Orsz. Iparműv. kiáll. Műcs.1959. dec.

MDK.

Török János

Szobortanulmányáról

Jelenkor 1965.6. p.547.

MDK

Török János

"Ismerd meg önmagunkat". M.ujságrajzoló müvészek 2. karikatura kiáll. 1947. okt. N.Szal.

MDK

Török János, 19o7--

Együnk több cukorkát

1885-196o. M. plakáttört. kiáll. Mücs. 196o.

M.D.K.

Török

Szines plakátrajza a "Baeder CA-O-LA szappan" reklamirozására.

- - -

Plakátrajz a "Lenthéric" piperecikkek reklamirozására.

- - -

Szinházi Elet. Bp. 1937. nov. 21-27. XXVII. évf. 48. sz. cimlap belső oldalán.
hátsó boritólap belső oldalán

M.D.K.

Török

Plakátrajz "Dr Noseda NOSIKOU" bőrápoló szappan reklamirozására.

- - -

Plakátrajz az "Arkanzas" cég áruira.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1937. dec. 5-11. XXVII. évf. 50. sz. az első hirdetési oldalakon.

MDK

Török János,nemes

A főv.metszet-pályázatán III.dijat nyert "Budai látkép" c.munkaja.

Szépművészet,1940.3.sz. 72.l.

MD K

nemes Török János, festö.

Budai látkép. III. dijat nyert.

Budapestet ábrázoló müvészi fa- és linoleummetszetekre kiirt pályázat eredményei. 1940. nov. 25.

MDK

nemes Török János

Parlament

Kilátás a Gellérthegyről

Koraősz a Gellérthegyen

Bpvizfpály 1941. Főv.Képtár. Házi példány

12 l.

M.D.K.

Török

Szines plakátrajza a "Hunyadi János természetes forrásviz" reklamirozására.

Szinházi Elet. Bp. 1937. okt. 17-23. XXVII. évf. 43. sz. boritólap hátsó belső oldalán.

. . .

Török János M.D.K.

Váza, repr.

Kivitelező: Pécsi Porc elángyár.

Ipari művészet Bp. 1960.

Török János, MDK

"Kelet visszatért!" c. kiadványt Észak-Erdély visszatérésének megünneplésére adta ki az Egyesület.

Szebbnél-szebb klapjaival vonul fel

A Magyar Exlibrisgyüjtők és Grafikabarátok Egyesülete.

Diarium. 1941. jun. 155.l.

Török János,

"Kelet visszatért!" c. kiadványt Észak-Erdély visszatérésének megünneplésére adta ki az Egyesület.

Szebbnél-szebb lapjaival vonul fel

A Magyar Exlibrisgyűjtők és Grafikabarátok Egyesülete.

Diarium. 1941. jun. 155.1.

MDK

Török János, nemes

/

Kisgrafika 1939. 1. sz. 3.1.

MDK

Török János

Kisgrafika 1941. 1-2. sz. 6.l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Török János

DUNÁNTULI NAPLÓ

1963 FEB 24

Százkét újfajta dísztárgyat gyártanak a Porcelángyárban

1960 óta százkét újfajta díszmű gyártását vezették be a Porcelángyárban. Az új típusú díszművek java az elmúlt esztendőben „született", amikor jórészt Török János tervei alapján 42 féle dísztárgy gyártását kezdték el. 1962-ben Török Jánoson kívül, két kitüntetéssel végzett fiatal kerámikus is munkához látott a gyárban: Nádor Jutka és Fürtös György. Tavaly szeptember óta több sikeres modelljük látott napvilágot.

A kereskedelem igényeit jórészt kielégítik a Porcelángyárból kikerülő díszmű-típusok, mennyiségben azonban — ez elsősorban az ezüstárgyakra vonatkozik — a jelenleginél jóval többet szeretnének kapni. Pillanatnyilag tehát aránytalanság áll fenn a gyártási kapacitás és a kereskedelem igényei között, melyet még ebben az esztendőben szeretnének megszüntetni a gyár vezetői. Úgy tervezik, hogy 1963-ban tovább fejlesztik az ezüstözött díszmű gyártását és körülbelül 300 ezer forint felhasználásával — melyet a közeljövőben igényelnek — újabb kis gázkemencéket, valamint szakaszos elektromos kemencéket létesítenek.

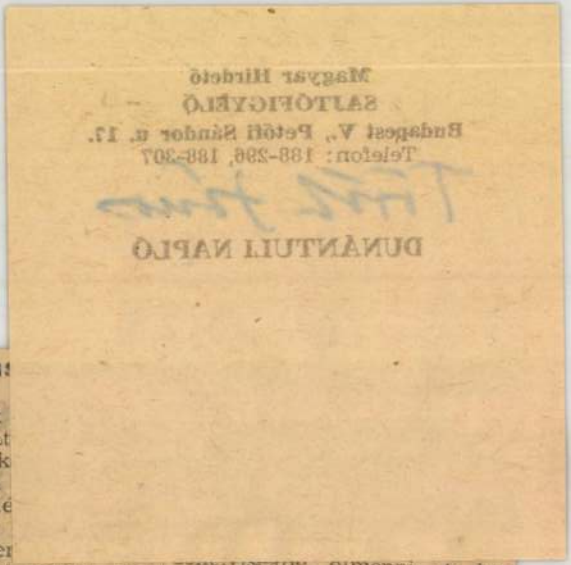

A vála

A választások
nek adminisztrat
tegnap esti órák
megye területén
A választási né
Pécsett 84 ezer,
mintegy 185 ezer
jogosult személyt vettek fel.

A szavazócédulák kiszállítása mindenütt megtörtént, a választási elnökségek székhelyétől távolabb eső körzetekbe még szombaton este kivitték a szavazócédulákat, a közelebbi körzetek szavazatszedő bizottságai pedig ma, a kora reggeli órákban veszik át a szavazócédulákat. A szavazóhelyiségek feldíszítése, urnák és a fülkék kiszállítása a tegnap esti órákig szintén min-

elmenni. A betegek címét többnyire már leadták a kerületi tanácsoknak, de még a választás napján is elfogadnak bejelentéseket.

Pécsett a kórházakban és klinikákon fekvő betegek szavazását délelőtt 8 és 11 óra között oldják meg. A megye más helységeiben lévő kórházakba szintén vándorurnát visznek.

A szavazóhelyiségeket megjelölő értesítéseket mindenütt kiosztották. A választási elnökségek ismételten kérik a

mecserét f

mdk

Török János

„Gyermekfej" (terrakotta)
(absztrakt irány)

⁒ A Tavaszi Tárlat nélány tanulsága
Jelenkor, 1959, Pécs. 3. sz 117. l

Török János, iparművész MDk

A utóbbi hónapokban 15 új vonalú
dísztárgyat terveztek a Zsolnay gyár részére.

L. F.: Új vonalú étkészletek, vázák, dísztárgyak,
„balatoni hőpréh" készülnek a pécsi
Zsolnay Porcelángyárban 11.l

Népszabadság, Bp. 1962. jún. 13 [Vidéki]

mdk

Török Sanós

műve: „Zászlótartó" (gipsz)

reprodukció

Jelenkor, 1959, Pécs 2. sz 24. l

Török János MDK

kályhás iparművész

F/ --: Porcelángyári képek.
Dunántuli Napló Pécs. 1957. aug. 15. 3. lap.

TÖRÖK János /

Gádor István tanitványa volt az
Iparmüvészeti Főiskolán

Gádor István gyüjteményes kiállitása. Bp. 1966.
Használtból ker. Domanovszky György

M.D.K.

Török János, szobrászművész

1962-ben a porcelángyári tervei mellet készült szobortanulmányait állitotta ki. 12 315.o.

Sarkadiné Hárs Éva: A pécsi képzőművészeti élet 20 éve/1944-1963/.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve,1963.Pécs,1964

TÖRÖK János / ~~Pécs~~ Pécs

Pihenő nő gipsz 30

Dunántuli Képzőművészek Kiállitása 1958.
Kat. bev. Cseh Miklós
/Lékesfehérvár, István király Muzeum
körleményei Dsor 14./

Török János keramikus

kerepes az alábbi tárlatot

Németh Lajos: Pécs és Baranya
képzőművészeinek kiállítása a
Nemzeti galériában

Dunántúli Napló 1969 V. 18.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Török János, iparművész † 1934

A pécsi Zsolnay-gyár egyik szép virágvázáját tervente.

(ténykép)

—: A lakás díszítése 26

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1964. dec. 25.

Török János
iparművész

17.D.K

A Pécsi Porcellángyárban készülnek
kis szobrai. Q „Fürülyás" c. műve is.

P. Brestyánszky Ilona: Iparművészeti kiállítás és anhít Miskolcon
Művészet, 1963. november – 38 lap

Török János

keramikus

MDK

Részt vett a tárlaton.

Nékám Lajosné: Művészi Zsolnay kerámiák kiállítása...
Művészet, 1968. október - 40 kap.

MDK

Török János
a porcelángyár müvésze

szerepelni fog az Iparmüvészeti Muzeumban rendezendő kiállitáson.

--: Tizennyolc uj ajándéktárgy gyártását hagyta jóvá az Iparmüvészeti Tanács. Dunántuli Napló. 1962. dec. 11.

Török Gyula

1963-ban a porcelángyári tervei mellett készült sabor-tanulmányait állította ki, a műcsarnokban.

Jelenkor, 1965. 6 n. 547. old.

Török János, iparművén MD4

A mázéves Zsolnai Porcellán-gyár egyik tervezője.

— : Hír 4

ESTI HIRLAP, Bp. 1965. febr. 26.

Török János

Feleségem, tollrajz

Műcsarnok 1943 Őszi tárlat

Török János

Péterke, fametszet

Jézus a templomban, fametszet

Alkalmi grafikák

Műcsarnok 1943 Őszi tárlat

M.D.K.

Török János festőművész

1963-ban 2-3-hetes időszaki kiállitása. 320.o.

~~Sarkadiné Hárs Éva: A pécsi képzőművészeti élet 20 éve 1944-1963.~~

A baranya megyei Múzeumok 1963.évi müködése.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve,1963.Pécs,1964

Török János

alkotása, eozin mázas kisplantika
Fotó

Torday Aliz: Jubiláló kerámia
Pest megyei Hírlap 1968. máj. 12. 9. o.

NDK

Török János keramikus

pirogránit:

Ülő figura

Kétfigurás kompozició

" cső kompozició

Ülő női figura

Akik Mezőturról indultak... Képzőművészeti kiáll. Mezőtur

MDK

Török János /1907-/

Együnk több cukorkát.1956., 68.7x47.7 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.1960.
Műcsarnok. Kat. 40.1.

Török János MDK

Alkony a Sashegyen, vizf.

Műcsarnok 1943 Őszi tárlat

mbk

Török Sanos
grafikus

Karikatúrák: A kis bekéb-zell, Tal-
bólt, 6 sinis fából

Nejszawa 89 évf 37 sz 1961. febr 12.

M. D K.

TÖRÖK JÁNOS
grafikus

karikatúrája.

Népszava 89 vf 264 sz 1961 nov. 7.

mvk

Török János
grafikus

rajza:
Indokolt kiváncsiság

Népszava 89 évf 5 sz 1961, jan. 6.

MOL

Török János
grafikus

rajza:
Fő a nyugalom

Népszava 89 évf 9 sz. 1961 jan 11, 8 l.

MDK

Török János

grafikus

Karikaturája:

Nyíregyháza, 89 évf. 11 sz. 1961 jún. 13án. 8old.

MDL

Török Sándor
grafikus

rajzai: Édönnek igénye van.
Könyvtári órák.

Nyíregyháza 89 sz. 19 sz. 1961. jan. 22, 13 l.

MDK

Török János
grafikus

rajza: a megrögzött (karikatura)

Vépszava 89 évf 25 sz 1961 jan 29 m rl.

mok

Török János
grafikus

rajza: Önvédelem (karikatura)

Nepszava 89 évf 100 sz. 1961, ápr 28 án 8. l

mok

Török János
grafikus

karikatúra: gratulálunk

Népszava 89 évf 87 sz. 1961. ápr 13. 5l

MDK

Török Sámos
grafikus

rajza: Vizsgák előtt

Népszava, 89. évf. 119. sz. 1961. máj. 21., 12. l.

mok

Török János
grafikus

rajzai: Kivonulás előtt

Népszava 89 évf 102 sz 1961 ápr 30. 12 l.

Török János

MDK

Kisgrafika 1940. 3-4.sz. 23.o.

nemes Török János, graf. MDK

A fővárost Budapestet ábrázoló fa- és linoleum-metszet pályázatot hirdetett.
Harmadik díjat nyert: Budai látkép c.munkájával.

Nemessányi Kontuly Béla kapta a Ferenc József festészeti díjat.
A fővárost metszet-pályázatának első díját Jegus Ernő nyerte.

Magyarország.1940. nov.26. 6.l.

AmDk

Török János
grafikus

Karikatúrája: Sándor, József
Benedek

Népszava 89 évf 72 sz 1961. márc 25.

mDK

Török János
grafikus

karikaturája

Népszava, 89 évf. 33 sz. 1961. febr. 8.

Török Lajos

ajtén

35 éves korabe 1889-

be megh Kassán

Vas. Lyp 1889.

554. l

M.D.K.

Török János

Rajza "A hét humora" c. rovat cimlapján.

- - -

Kellér Dezső: "A legujabb divat: átalakitják a szinházakat!" c.tréfáját illusztrálta.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1931. juli 18-25. XXI. évf. 30. sz. 57. lap.
58. "

Török János, gróf. MDK

Harmadik díjat nyert a főváros művészeti fa- és linoleummetszet pályázatára beérkezett műve.

Döntött a zsüri a főváros művészeti díjairól.
Uj Magyarság. 1940. nov.27. 6.l.

Török János, kályhásmester

Győrben dolgozott. Függőlegesen erősen tagolt kályha. Vízszintes kék alaponfehér csillagok. Még a biedermeier hangulatát sugározza. Katalógus 5.5/.ábra. A Győri Múzeumban van A Káptalandomb házaiból került oda. 181.old

Cserey Éva: A Győri Xantus János Múzeum cserépkályhái 179.old

Arrabona, 9.-Xantus János Múz. Győr, 1967.-A Győri Múz. Évkönyve

Török János ,kályhásmester

Győrben dolgozott.A győri Káptalandomb egyik házából került e kályha a Győri Múzeumba. Klasszicista dombormüves cseréPkályha. Katalógus 5. 5.ábra.
Fekete repr.

Cserey Éva: A Győri Xantus János Múzeum cserép-kályhái 179.old

Arrabona,9.-Xantus János Múz.Győr,1967.-A Győri Múz.Évkönyve

Török János

Résztvesz a FIM ip.mův.-i felsza-
bastulási pályázaton

Sámán: Eredménykirdetés előtt...
Mesterumka, Bp. 1970. jan. 28.

Tóth János

Emlékül

B. I. Siklósi Kerámia szimpozion
Kiállítása
Dunántúli Napló, Pécs 1970. feb. 1.

Török János

Eszinmázas hisplesztikája

Repo.

Dunántúli Napló 1968. V. 5. 9.

Török János
iparművén

Keramikus, a Zsolnay-gyár tervezője.
Résztvett a Pécsi Bonanya m. Képzőmű-
részeinek kiállításán a Magy. Nemz. Gal-
-ban.
Művei: „Csőfigura"; „Anya gyermekkel" —
— pirogránit.
M. Kiss Pál: Hazai kiállítások
Látónatár, 1963. VII – VIII. 741.

Török János

A 125. éves jubileumát ünneplő Herendi Porcelángyár választékbővítése érdekében kürt országos nyilvános pályázatan T. J. Ülő nő és Hárfás nő c. alkotásaival harmadik díjat nyert.

Ipari Művészet, 1965. 1. sz., 108. l.

Török János
keramikus.

Szilágyi Péter: Mikus kőszhárnú az ipar műnészet.

Ország Világ
Budapest
1974. aug. 21.

Török Tivadar 1.

A megrendültség, a fájdalom, amely az elvesztett barát és munkatárs kopor-sajánál szorította szíveket még bénit-ja a tollat. Török Tivadart elsősorban mint minisztériumi főelőadót, mint el-vi irányitót tartják számon. Tudjuk, hogy a művészet eszközeivel is képes kifé-jezni önmagát, mégpedig magas szín-vonalon.

Juhász Antal: Búcsú Török Tivadartól.

Rajztanítás 1972/4 1old.

Török Tivadar. 2

Induló éveiben tanársegédi megbízást kapott a Képzőművészeti Főiskolán. További művészi pedagógiai munkássága elismeréseként Várady Szilárd-, Kard Erzsébet-, Balló Ede-, Székely Bertalan díjakban, miniszteri elismerésben, az Oktatásügy Kiváló Dolgozója kitüntetésben részesül.

Jurhász Antal: Bucsu Török Tivadartól.

Rajztanítás 1972/4 1-2 old.

Török Tivadar 3

Művészi tehetségéről olaszországi tanulmányútján és a nyári művésztelepeken készült szinvonalas grafikái is tanúskodnak. Soha sem szünt meg tanulni. Több mint három és fél évtizedes szolgálati ideje alatt nagyon sokat tett a rajz oktatásért.

Juhász Antal: Bricsi Török Tivadartól

Rajztanítás 1972/4 2 old.

Török Tivadar 4

A Képzőművészeti Főiskola elvégzése után folytatta tanulmányait a Tudományegyetemen, abszolvált művészettörténetből a bölcsészkaron, képesítést szerzett az ábrázoló geometria tanítására a természettudományi karon, majd biológiai tanfolyamot végzett.

Juhász Antal: Búcsú Török Tivadartól

Rajztanítás 1972/4 2 old.

Török Tivadar 5

Tanári munkáját a legkülönbözőbb iskolatípusokban végezte. Polgári iskolai, ipari tanuló-iskolai, általános iskolai, gimnáziumi, technikumi, HM tiszti iskolai osztályokban, valamint a dolgozók, levelezők iskolája, szakérettségis tanfolyamok változatos szakágain tanította a rajzot, az ábrázoló geometriát, a művészettörténetet.

Juhász Antal: Buczu Török Tivadartól

Rajztanítás 1972/4 2 old.

Török Tivadar 6

Egy ideig ellátta a gimnáziumok, technikumok, szakérettségis tanfolyamok, majd a tanítóképző intézetek ábrázológeometria- és rajzszakfelügyeletét. Tankönyvírói, illusztrátori munkássága gyümölcsözően hatott tankönyvkiadásunkban. ~~Közre~~ Közreműködött a tankönyvi illusztrációkat és a szemléltető képeket bíráló bizottságban.

Jinhász Antal: Búcsú Török Tivadartól

Rajztanítás 1972/4 2 old.

Török Tivadar

az esztergom-kenyérmezei nyári műrész-telepre előadóként meghívást kapott.

Fényi András: Hegyek, tornyok, gyárkémények-változatos témavilág.

Pedagógusok Lapja, 1971. aug. 3.

Török Tivadar

szerepelt a Lőportár utcai művelődési
teremben rendezett kiállításon.

Gábor István: Egy kiállítás vendégkönyvébe.

Pedagógusok Lapja 1964. jún. 5.

Török Tivadar 7

Az általa írt és szerkesztett technikumi rajztankönyv egyedülálló volt a maga nemében, az általános iskolai tanárok részére szerkesztett segédkönyv szembetűnően emelte a tanári munka szinvonalát. Illusztrálta az ált. iskola 7. oszt. magyar olvasókönyvet, a reformtankönyvek közül a biologia és gyakorlati foglalkozások tankönyvét.

Juhász Antal: Búcsú Török Tivadartól

Rajztanítás 1972/4 2 old.

Török Tivadar 8

Az újításként is elfogadott ábrázoló geometriai modellkészlet nagymértékben segítette a dolgozó és levelező hallgatók önálló tanulását és az ábrázoló geometriai szemléltetés hatékonyságát. Miniszteriumi irányítói posztját szocialista pedagogiánk megújulásának idején vette át, akkor amikor rajzoktatásunk reformja is rendkívüli erővel került a viták, a harcok keresztüzébe. Juhász Antal: Bucsu Török Tivadartól

Raptanítás 1972/4 2 old.

Török Tivadar 9

Igazi közösségi ember volt. Tagja a Pedagogusok Szakszervezete képzőművészeti és pedagogiai tagozatának, a Magyar Pedagogiai Társaság vizuális művelődési szakosztályának, az INSEA Magyar Bizottságának. Eszmei és elvi irányítója a Pedagogusok Szakszervezete nyári munkatelepeinek, a nemzetközileg is elismert reprodukciós vándorkiállítás létrejöttének.

Juhász Antal: Búcsú Török Tivadartól

Rajztanítás 1972/4 2 old.

Török Tivadarné

Szentkovits Emília

XIV. Ciklamen u. 8.

MKSz 1947

Török Tivadarné MDK

Szerepelt a soproni nyári művésztelep termését bemutató kiállitáson.

(h.i.):Termékeny nyár.(Jegyzetek egy kiállitásról.) KISALFÖLD. 1963. szept. 1.

MDK

Török Tivadar festőművész, tanár

Főv. Közművelődési Közp. Munkaterv. 1947. nov.

Török Tivadarné Sztankovits Emília

A Stúdió telje

A budapesti pedagógusok képzőművészeti stúdiója 1953-1963
Ber. Vajtai Antal Bp. 1963
39 o.

Törökbálint

TÖRÖKBÁLINT (Pest-Pilis-Solt-Kiskún)

RMV 1, 119 l.

Vennál ?

KASTÉLY, jezsuita rendházból alakította át 1776-ban Majláth József gróf.

Förk és Schömer

egy ilyen

csad

Mücsarnok, 1899. 155. l.

K.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnöl

a

8. sorsz. Műhelyi minta

MDK

Törökné Bródy Rózsi

Reklámélet 1934. VII. évf. 5. sz. 2.sz.

Török Károlyné

MDK

Horgolt terítő

Műcsarnok 1960.Képző- és Díszítőművészeti körök kiáll.

Törökné Karácsonyi Emília

E.Sz.I.: Tárlatjegyzetek Kolozsváron /Törökné Karácsonyi Emilia festő, Balaskó Nándor szobrász./ - Utunk /Kolozsvár/,1968.22.sz.8.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz.149-182.l.

166. l.

Törökné Karácsony Emília

Török Tivadar

Virágpiac Rómában

Rajzlaminás 1972/4 borító 1 old.

Török Tivadar

Római levelek

Nagykanizsa 1972/4 borító 2 old.

Török Tivadar/1913-1971/

Székely Bertalan dijas festőművész, rajztanár, a Művelődésügyi Minisztérium főelőadója, a Rajztanitás szerkesztőbizottságának tagja 1971-ben halt meg.

Rajztanitás 1972/1

Eigner Tivadar

VI. éves művegyi szakos hallg.

Ferkipzomfoiskovk

1936/37. 77. l.

Kanál, aranyozott szirt, címerekkel. 20cm.

Ugyanilyen címerével is

Eigner Tivadar

Magyarság Kép. mell. 1937. apr. 4.

A MÜCSARNOK IFJUS

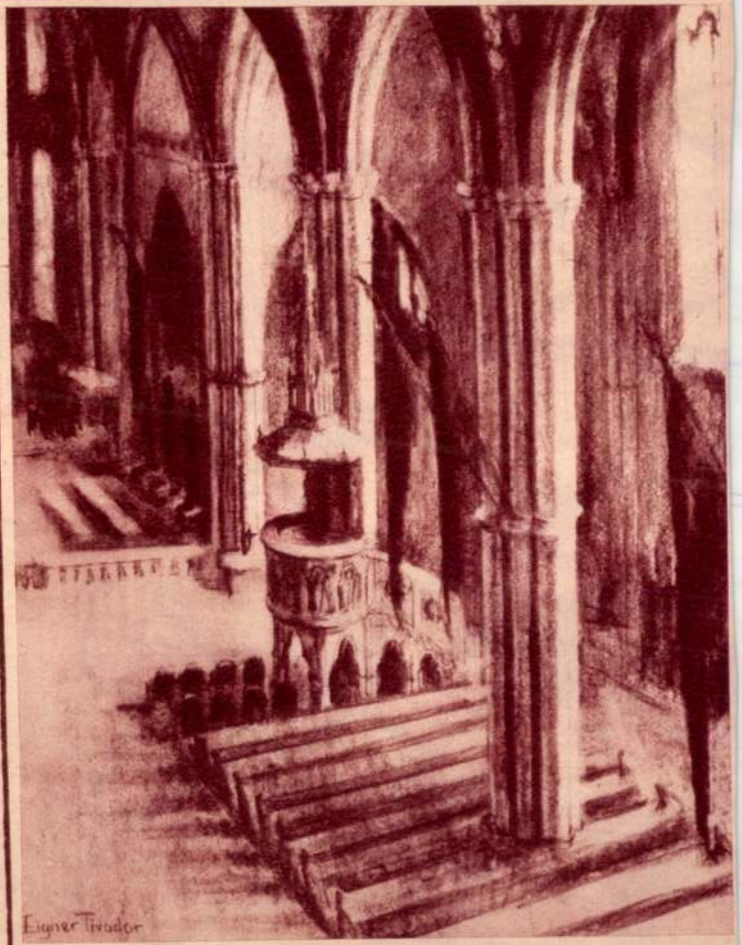

Eigner Tivadar: Koronázó templom

2.
4
7.

Eigner Tivadar

VI. éves, tanársegéd

95 P állami osztöndíj

Képzőmův. Fölsk. Évk

1936/37. 53 l.

1.) Pausálés alapon ellátom a hal
anyaggal, mely jegyzet-,ill.könyvanyag a
tatást kiegésziti az információs szolgál

2.) A szükséges jegyzet-,ill.köny
ciós szolgálat ellátásán tul, adminisztr
az harmadik személy révén elláthető. Eme
előtt a szükséghez és a lehetőséghez mé
sen vidéki, vagy környékről bejáró hall

3.) A jegyzet-, ill. könyvanyag r
rativ szolgálat ellátásán tul, csoportos
elfoglaltságuk miatt az egyetemi előadás
sek.

4.) Végül: természetesen egyéni o
körülményeik az egyéni oktatást lehetség

Ezeknél a szolgáltatásoknál a leh

Természetesen egyes vizsgákra is

Megjegyezni kívánom, hogy vállalk
lalkozása már tizenkét éve áll fenn s má
te meg teljes sikerrel.

Nagyon örülnék, ha Kollegám - ame
felkeresne, személyes megbeszélés céljáb
gü megbeszélések semmi vonatkozásu kötel

Vagyok Kollegám szolgálatára mind

Budapest, 1937. november 15.

Eigner Tivadar

1930/31 - 1932/33

Ferkèpzomfoisk`vk
1932-33.
78. l.

szerepelt. Múzeumokban levő munkái: Aratás (1883, Róma, modern képtár), A Canale Grande Velencében (1896, Berlin, Nationalgalerie), Karsztvidéki tó (1909, Párizs, Luxembourg). Fia Beppo (* 1875), hasonló tájképekkel lett híres, leánya, Emma (* 1879), rokokó parkjeleneteket fest velencei és római hátterekkel, melyek igen népszerűek.

CIBURIUM, görögül *kiborion*, eredetileg a görögök és rómaiak fémből készült ivóedénye. A középkori keresztény templomokban az oltár baldachinszerű felépítménye, amely oszlopokon nyugszik s különösen Itáliában gyakori. A C. ezenkívül fedi a szentségház (l. o.) fogalmát s jelenti egyúttal azt a kelyhet is, amely a szent ostyát rejti magában.

CICOGNARA (ejtsd: *csikonyára*), *Leopoldo gróf*, olasz műv. író, * Ferrara 1767, † 1834. Az újabb olasz művészettörténeti irodalom egyik úttörője. Főműve: Storia della scultura in Italia (7 kötet, Prato 1823—24), továbbá Biografia di Antonio Canova (Velence, 1823).

CIFRASZŰR, l. *Magyar népművészet*.

CIGNANI (ejtsd: *csinyáni*), *Carlo*, bolognai festő, * Bologna 1628, † Forlì 1719. I. Ferenc (Farnese) grófi rangra emelte. Eleinte Albaninál tanult, azután Reni hatott rá. (Szt. Mihály megjelenése, freskó, Bologna, S. Michele in Bosco, József és Putifárné, Drezda, Pera és Cimon, Bécs, Kunsthist. Mus., a két utóbbi legjobb munkája.) Correggio hatását mutatják: Madonna del Rosario (Firenze, Uffizi), továbbá utolsó idejéből való freskói a forlii dómban (Mária mennybemenetele). Egyéb munkái: A gyermek Jézus és János (Róma, Gal. Corsini), Vénusz és Anchises (Berlin), Magdolna (félalak), Jupitert a kecske szoptatja, Mária mennybemenetele (1714, München), Ádám és Éva (Budapest, Szépműv. Múz.). Sok tanítványa közül Franceschini a legkiválóbb.

Török Tivadar
Hobrass
XIV. Ciklámen n. 8.

MKSz 1947

Török (Eigner) Tivadar

ideig. rajztanár

Bpest polgármestere

1941. júl. 1. hatállyal

a fiúiskoláknál rendes

tanárrá neverte ki.

Rajzoktatás. 1941

9. n. boritekon

liségyár

Telefon: 82-2-19

ly Lipót
afiai Müintézet
nytársaság.

V., Dorottya-utca 11.

3-4 színű Autotypia, Fototypia, Fotolito.

M. kir. postatakarékpénztári csekkszámla száma 30194.

Budapest 1933 szeptember 15

János Úrnak
stb.

Budapest.

gnapi nap folyamán történt nagybecs

MDK

Török Tivadar

"Bad Seckau", repr.

Képzőművészet 1933. 58. sz. 7o.l.

Török (Eigner) Tivadarné Sztankovits Emília

ideiglenes rajz tanár lett a fővárosnál

Rajzoktatás

1941. 9. n. borítékon

gos Bizottságához, hogy ...ennünket rendkivül tárgyában szükség esetén közelebbi felvi-ól meghivni sziveskedjék.

Kiváló tisztelettel

HOUSE
ÉPITŐ ÉS INGATLANFORGALMI R. T.

Török (Eigner) Tivadar

festő

Szül. 1913. március 1.

Budapesten

Benkhardnál

tanult.

Rónai Mártától

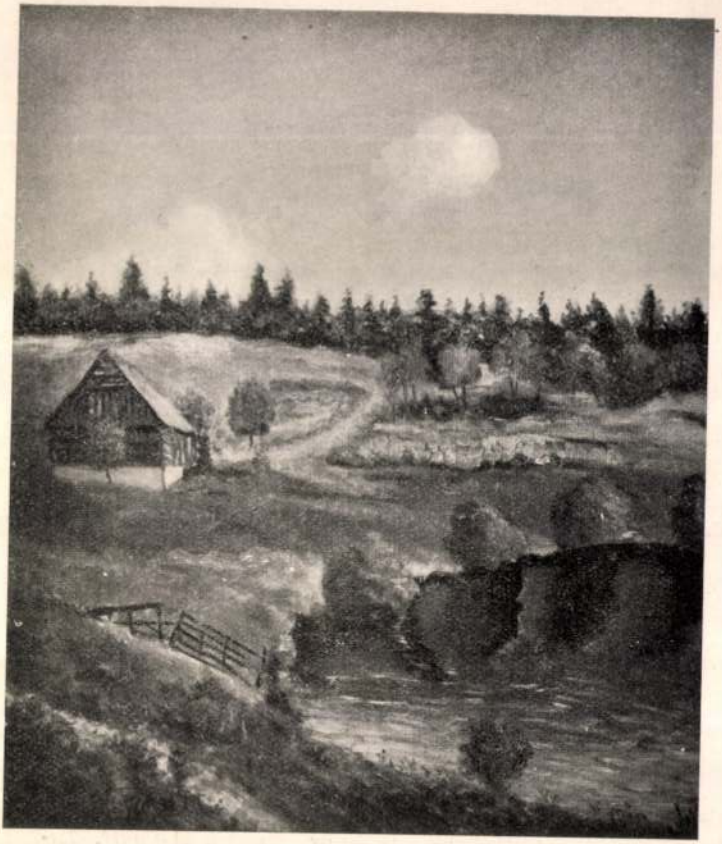

TÖRÖK TIVADAR: „BAD SECKAU"

A NEMZETI SZALON

JÓZSEF. KIVITELEZTE BEDNAY TESTVÉREK CÉG
rsulat Lakásművészeti Kiállításáról

hir- nek ki készítményeik sokoldalúsága és célszerűsége révén.
gé- Könyvművészetet hoztak az *Athenaeum* és az *Egyetemi*
ter- *Nyomda* művészeti kiadványain kivül még *Ács Géza*
nd- gyönyörű bőrkötései és bőraranyozási könyvei.
kus, Uj és színben finomak *Győző Ferenc, Hermann Miklós*
pei és *Vladár* szőnyegei.
lője A bútorszövet textilművészetet képviseli *Minár Pál* és
ily, *Szabó Éva,* egyéb textilmunkákkal szerepel *Csányi*
Fel- *Ilonka* elsősorban, a *Háziipari Szövetség* és az *Izabella*
oba egyesület, *Győrffyné, Gondos Emmy, Aporné, Kilianné, Járitz Mária, Márkus Erzsi* és számosan még,
nát. kiknek munkái kiegészítik a gazdag kiállítást.

észt
ink

Lakatos Arthur.

MDK

Török Tivadar, festö

Isola S.Giorgio,Venezia.

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat. 1931.junius. Kat.

MDK

Török Tivadar, festö

Bad Seekau. Olf.

Nemzeti Szalon.-Téli tárlat.1932.dec. Kat.

Török Tivadar M.D.K.

Művei a kiállitáson

A pedgógus-művész konfliktusa
Gondolatok a IV. Orsz Pedgógus Képzőművészeti Kiállitáson
Köznevelés 1965. febr. 26.

MDK

Törökfalvi Kapp Zsigmond, [grafikus]

„Petőfi barátja, Törökfalvi Kapp Zsigmond is lerajzolta."

— : Petőfi egykori portréinak kiállítása 4

Népszabadság, Bp. 1968. márc. 15.

MDK

Törökfalvi Pap Zsigmond, [illegible]

Egy kirándulás résztvevőjeként
ábrázolja a költőt.

—: Petőfi arcképek 2

ESTI HIRLAP Bp. 1968. március 1.

M.D.K.

TÖRÖKFALVI PAP Zsigmond járásbíró
dilettáns festő

1844-ben a bécsi Akadémia növendi
ke volt Lilévig
Vizfestmennyek.
A nagybányai Anyon-korbeli szt. István
templom romjainak rajza.
Petőfi és Jókai barátja. Az első nagybányai
festő Réti: Nagybányai művészkelea Bp. 1954.
24. 295. l.

MDK

Törökfalvi Pap Zsigmond, 1823-1904.

Női arckép, vf.

Férfiarckép, "

Magy. rajz 500 éve. Szépm. Muz. kiáll. 1940. jan. 9 l.

ifj. Török Tivadar

A Stúdió tegja

A budapesti pedagógusok képzőművész stúdiója 1953-1963.
Bev. Vajkai Aurél Bp. 1963

39.o.

Török Tivadar

A Stúdió kapja

Budapesti pedagógusok képzőművészeti Stúdiója 1953-1963. Bev. Vajkai Aurél Bp. 1963.

39.o.

Török Tivadar

grafikus

M.D.K.

Itáliai várbatait mutatta
be a tárlaton.

Maksay László: Pedagógus képzőművészek országos kiállítása
Művészet, 1965. szeptember – 45 kep.

Török Tamás, a kiállítás rendezője

Lengyel László: A Kék Acél „Ennyi fustle ment torv után..."

Egy roppant túlméretezett, tisztelettet keltő, homlokzatú gyárvárosi kocsma – a Kék Acél – portálja díszeleg a Budapest Galéria azonos című kiállításának plakátján. A tárlat koncepciójának kitalálója és rendezője Török Tamás.

A Kék Acél cím alatti kiállítók „emlékeznek". Ez a nemzedék már 56 után és a 60-as években éltégyerekkorát, majd szellemi nagykorúvá válását.

4. „Kiállítási enteriőr" [repr.]

Művészet, 1989., 11–12., 76-old.

Török Tibor

A Fényes Adolf teremben butorhuzatokat kiállitott ki közös tárlaton.

Magyar Hirlap 1981/10/18/8

Wagner: Butortalan butorszövet

Török Tamás M.D.K.

Müve a kiállitáson

Akvarellek: Téli táj, Kompzicó

A Fiatal Alkotók Köre a nyilvánosság előtt
Képzőművészeti kiállitás a Lechner téren

Délmagyarország 1965. márc. 5.

Tőrös Sándor

Kiállítása nyílt az Eötvös Klubban

H. Gy. Két naiv festő és egy naiv szobrász kiállítása az E. Klubban

Magyar Nemzet, Bp. 1970. márc. 20.

Török Sándor

Kiállítási beszámoló

debitsky Katy: Gondolatok egy kiállításról
Egyetemi Lapok, Tp. 1970. márc. 21.

Török Sándor

Tízparancsolat c. olajképe (repró)

Szerepel az alábbi tárlaton

Debrecen ben

Bánszki Pál: A Képzőmův. Körök
VIII. orsz. kiállítása

Négyművelés 1969 VII. sz. 32 old.

Török Sándor

Az Eötvös-Klubban három művész rendezett kiállitást: Gyovai Pál nyugd, mezőgazdasági munkás, Pethő János nyugd. bányász és Török Sándor nyugd. tisztviselő.
A tárlatot Bánszky Pál rendezte, Perneczky Géza: "Három kiállitás" c. beszámolójában "Naiv mesterek" alcimmel ir a müvekről.
Török Sándor "...a Rousseau-féle naiv művészek gátlástalan bátorságát képviseli. Az ornamens, ami a szépmüvészet alapközege, csak Török festményein jelentkezik szüzi hamvassággal.."

Élet és Irodalom, Bp. 1970. ápr. 4.
XIV. évf. 14. sz. 12. lap

Tösök Sándor festő

Nyugdíjas tisztviselő

kezdjel a „Naiv mesterek"-

hárlatom az Fötvös Klubban

Perneczky Géza: Három kiáltítás

Élet és Irodalom 1970 Tv. 3

M.D.K.

Török Sándor (kézdivásárhelyi)
építőmester
végzi a kézdivásárhelyi
törvényszéki épület bővítési
munkáit.

Vállalkozók Lapja,, Bp. 1899. XX. évf.
aug. 2. sz. 4. old.

Török Sándor

festő

„Kultúrhár és virágzó falu"

(repro)

Bánszki Pál: Két naiv festő és . . .

Művészet, 1970. junius – 46 lap.

Török Sándor naiv festő

Kiállításon szerepel az

Eötvös Klubban.

Magyar Nemzet 1970 március 20

4. old.

Török Sándor
festő -

A 70-en felüli nemzedék három
őstehelségének az Eötvös klubban
rendezett kiállításán részt vett.

Bánszki Pál: Két naiv festő és . . .
Művészet, 1970. junius - 46 lap.

Très chère
Mère,

Je te prie, mets-moi de ces
chaussures en Triton blanches
pour aller à la messe de midi.

Bonne fête. Mes plus
tendres baisers. 16 sep.

Török Sándor
festő

1896-ban született Bocsárban.
G-ere roltak testvérek. Élitét
mint tisztviselő ember élte
le.

Bánszki Pál: Két naiv festő és ...
Művészet, 1970. junius – 46 lap

Török Sándor

festő -

Festészetét pompázó szinszínvag, a teljes felületet kitöltő ornamentalis, sikszerű képépítés, továbbá erőteljes gondolati és ezt elmi invenciók jellemzik.

Bánszki Pál: Két nagy festő és ...

Művészet, 1970. junius - 46 lap

Török Sándor
festő

Művei pszihikai szempontról is
izgalmazak. Vizión és realisztikus
elemek, álomvilág és valóság
keveredik művészetében.

Bánszki Pál: Két naiv festő és ...
Művészet, 1970. junius - 46 lap

Dear Sirs,

Please send me your catalogue and price list for
[illegible] as soon as possible.

Yours faithfully,
[illegible]

Török Sándor
festő

Hetven éves születésnapján,
1966 augusztus 10-én fogott.
Gátlásai és vágyadásai fel-
szabadultak festészetében

Bánszki Pál: Két naiv festő és . . .
Művészet, 1970. junius - 46 lap

1021 Török Sándor

Török Sándor rajza

a magyar forradalom pedig egymás után a
az osztrákokkal mérte össze magát, és végül a cári int
vedett vereséget. A közép-kelet-európai átalakulás u
forradalmakat támogató orosz fellépésektől a kelet-e
háború utáni megalakulásáig terjedően, ismételten egy
radalmi átalakulások története persze számos olyan es
lom és a külföld között fegyveres összecsapásra nem
nacionalizálásának tendenciája azonban az országhat
maknál is szinte kivétel nélkül észlelhető.

Forradalom és külháború az Európában végben
túlnyomó többségében strukturálisan egybetartozot
németalföldi első megmozdulástól kezdődően a
berendezkedés lebontását célozták, de tulajdonképp
történelmi korszaktól örökségbe kapott problémák eg
lalkozniok kellett. A centralizált, az etnikai állomány
ján egyesítő állam ismeretlen volt a korai forradalmak Európájában,
típus még a forradalmak utolsó hullámának időszakában sem vált általánossá.
A modern centralizált állam (lényegében a nemzeti állam) létrehozása, az eredetileg
a feudális abszolutizmus tevékenységi körébe tartozó funkció ellátása így majdnem
mindenütt a polgári forradalmakra várt. A forradalom ezt a funkciót vagy abban
a formában gyakorolta, hogy a gazdasági és etnikai értelemben együvé tartozó, de
politikai értelemben széttagolt területeket egyesítette (ez történt az angol forradalom
skót háborúitól kezdve az olasz egyesítő háborúkig), vagy pedig úgy, hogy a politikai
egységgé emelkedett közösséget kiszakította a különféle heterogén elemeket magába
záró dinasztikus konglomerátumból (ez játszódott le a németalföldi forradalomtól

51
VALÓSÁG
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

M.D.K.

Török Sándor, hidépítő mérnök

Ledwina Ferenccel és Józseffel közösen 1786-ban a Budán szerelő Helytartó tanácshoz tervezetet és két terorajzot nyujtott be egy Pest és Buda között felépítendő kőhidra vonatkozólag. Évegből egyelőre „csak a Duna alapos ki- és megvizsgálására kértek engedelmet."

Darvas István: Ismeretlen Dunahid tervek.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1943. 77. köt. 41-42. old. 1-2. á.

M.D.K.

Török Sándor cs. kir. térképészeti mérnök

Ledwina Ferenc és Ledwina József mérnökökkel egy boltozatos kőhid tervét terjesztette II. József elé. / Pest és Buda összekötésére/

A prágai kőhid javitásánál szerzett tapasztalatokra hivatkoztak.

A tervet pénzhiányra hivatkozva nem fogadták el.

Dr. Rednai Lóránt: A Lánchid Bp. 1961. 11.1.

Torok Sándor

(a Gurgói művésztelepen dolgozik)

Rajza (repr.)

Új Symposion. 1967. 31-32. n. 28. l.

Tönö Sándor

Kávéház (repr.)

Valóság 1968/6. 36. l.

M.D.K.

Török Sámuel ötvösmester

egyike a debreceni városi tanács 1772. dec. 31-i jelentésében felsorolt nyolc aranyműveseknek

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18. Jahrhundert. Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fas.3-4.

267. old

Török Sámuel

ötvös

1767 Debrecen

Kapmagyarorszötvösök 31 l.

van ábrázolva

rdul~~va, de~~ tan de szem be ~~köz~~ nézve, keretben. ~~Fejéi~~ Prém
haja vállaira omlik, bajusza és szakálla nincs.
ját csak tartja ~~össze~~ s köntösét végig be-
a kép alatt:

3. III."

i a vonalkeretnek 5:3.7 c/m.

140/95 № 104.

Török Sámuel

ötvös, Debrecen

1767 – 1785

l.

Zoltötv Debr. 25, 26. l.

Lucka

XXXVIII

Török Sámuel

ötvös

l.

Zoltóto Debr. 83. l.

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrhölgynek

BUDAPEST,

ifj. Kellner E. Bpest.

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

Török-Timár Sámuel

l. Biró Erdmüv

121. l.

zománczozott mívű, gazdag ren
nyekkel borított. Közepén, mind
áll. Felirata: Got die Er 1598. S

E fényes emlék közeléb
házi oltárrá alakítva. Színesen kife
faragott s gazdag renaissance stíl
Rafael arkangyalok alakjai által l
látható. Pálffy lábai alatt renaiss

A pozsonyi székesegyh
Az oltárka két szárnyán festve l
látható, felettük családi czímereil

Hajdúvértezet, (437
hátul forgótartóval ellátott, rákfa
ből, a melyhez a has védelméül
lombornamentikával és díszes
Érdekes, hogy a nyakvért egész
kás, két hegyes csúcsban végzó
bordás gombbal ékített tizenké
ményből. Kiállította: ő csász. és

'6. A cső végét több magasan
, mindkét oldalon három-három
:rczeg.
ıató ajtólepellel. Teteje és oldala
ő közepében pálmalevél alakú,
leti virágdísz van; melyek közt
)r gerinczén oszlopszerű, piros
ınnak színes vászonból kivágva
)rül. A sátor eresze vörös, fehér
:pében más-más színű vászonból
ınak felvarrva. A sátor hossza
ány a XVII. századból. A fraknói

)l és egy nagyobb fafélholdból
ıból van. A zászlónyél kígyózó,
ad. A fraknói várból. Kiállította:

selyembrokátból, melyen fehér
ott. Az ujjak a kaftán aljáig lógnak
vállán kék eres fehér szalagból
vemmel, van körülszegve. XVII.
rczeg.
ranyozott rézboglár van húzva.
cz-nefelejcscsel. A koszorúkban

Török Tímár Sámuel

épitőmester

1727–28. Kolozsvár város nolgálatában állott.

Birókolozsvári szMihály

19. l.

T. 1939.

zkodó hölgy öltözete fejdisz, Bismarck
korlát mellett állóé pedig fá-
double joupe-pal. A háttér kert.

ruha

árosilapokhoz 1868.
ztáv.
Pest 1868.
ruha készitési terméből P

n.

Török Sándor

1922/23 – 1924/25 I.

1927/28 – 1928/29.

Ferképzőintézeti vk

142.8.

Török Sándor Károly

1920. jan. febr.

Kiáll. Nemzeti Szalonban

A Naphegyről, olaff. 2000.—

1920. szept. ü. o.

Tabáni részlet, olaff. 6000.—

Lelet, vathinai 17.84.

Török S. Karól

Festő, szül. 1895 nepr. 16.

Budapest.

~~[illegible]~~

Krück II.

654. l

Bécs II. 32

1904. VII. 8.

Máramarosvidéket ev. ref.

Term. Múzeum jelentése (436/1904.)

Török S. Károly

Munczarnok
1914. tav. Kiáll. - 665
Török Károly
1916-17. téli Kiáll. 161

Apáthy István II. 240

Török S. Károly

1918. dec. kiáll. N. Kalon

Hadikiállítás. olajf. 1500.—

~~Arch. E.A. VII. 9, 10.~~

Török Sándor Károly

festő

l.

E. G. II. 5461

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Török Sándor

EMKE tól 300 K

Értimisk 1908/9. 14 l.

~~15~~ ~~14~~

541. *Nő képe.*

Mellig látható, kissé
ból való főkötője a hom
szemöldöke barna, szeme

sört visel váltakozó fehé
kék kabátjának gallérja

Vászon, méretei 53·5 : 4
tett az 1895 márczius 20-iki
16399 sz. leirat alapján E
(81–895). — Értéke 60 K. –
napján. — Az átvételt jóváh
sz. határozat (140–895). —

Török Sándor

EMKE-től 300 K

Értímük 1909/10. g. l.

Gajári Antal (Miskei s csertői-
1848/9-ben honvéd huszár s
1872 – 1889. pestvár megy

Derékig, kissé
kála sotétbarna s szem
aranyzsinorós, vállvetője h
lévő pajzson „F1" monogra
kardja markolatának
gós csákóját látjuk.

Olajfestés, vászo
Gájári Ödön a
1894: X. 4-ai
L. a₂ (48320/94.
1898. VIII. 5-én Rossi

205/94

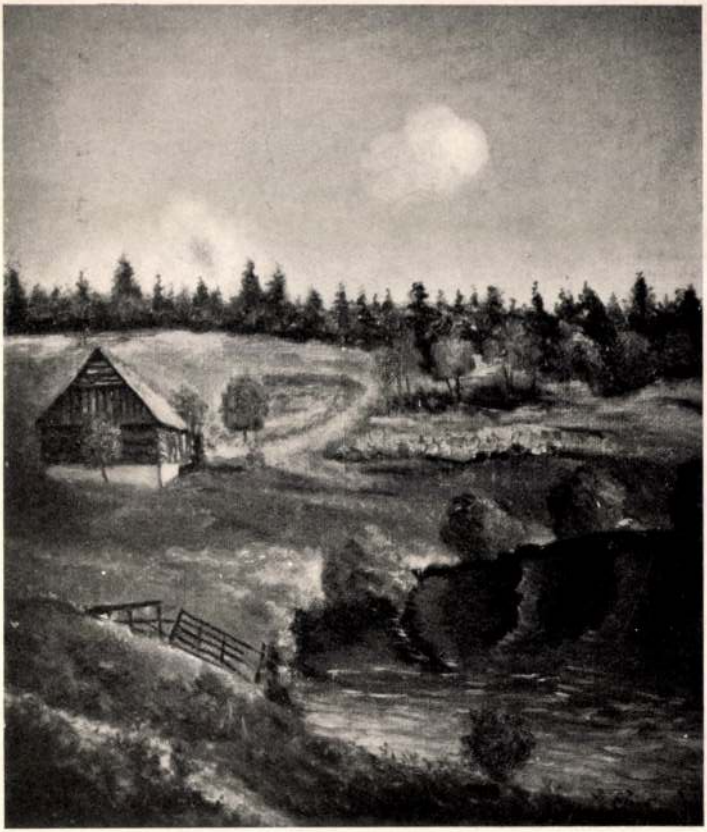

TÖRÖK SÁNDOR: „BAD SECKAU"

A NEMZETI SZALON

Török Sándor

Képkönnyvelset

1933. 57. n.

TT BÚTORSZÖVETEK

EGYESÜLET KIÁLLÍTÁSÁRÓL

Török Sándor

térképészeti mérnök

lásd

MMÉEKözl

1943. 6. szám

WETZSTEIN PÉTER
hadirokkant és lapterjesztő
– PÉLMONOSTOR –

Pécs, cubic

224-225

Török S. Károly

Lvod

Ért. 1928

27. l.

uj. széles utcák nyitásával a várnak
jabbkori házakkal összeépültek, ki-
edig az eredeti állapotnak megfelelően
, ha a vár közvetlen környékén egyeme-
ljenek, nehogy a vár hatását rontsák.

Török S. Károly

Hűvös völgy c. képe
repr.

Művészet. 1942, 44. s. 34. l.

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

ELNÖK

Gróf ZICHY JÁNOS

TÁRSELNÖK

PRESZLY ELEMÉR

Török S. Károly

315 Tabáni templom olajf. 600.—

Nemzeti Szalon
1917. máj.
tav. lárd.

Török Richárd, II. érfolyam

nehrászművény (bemázolt)

Derlovits ösztöndíjas kiállítása, az Ernst Múzeumban látható, 1985. márc. 1-10-ig

Műcsarnok és Kamaratermei

1985 márc.

Török Richárd, grafikusművész

Decembri kiállítási előzetes: Műcsarnok.

A magyar festészet három generációja (a grazi kiállítás anyaga), Kőrösényi Tamás, Melocco Miklós, Török Richard, Mengyán András kiállítása.

Műcsarnok és Kamaratermei,
1985, nov.

Műterem,

Török Richárd

zobrán művész

a Műcsarnokban látható 1985. dec. 13-1986. jan. 12-ig harem művésza kiállítása: Török Richárd, Melocco Miklós és Vörösényi Tamásé. Török Richárd egyenlőre többféle formában dolgozik, érzékenyen megmintázott portrék (Pátzfi, Balázs, Salgrári (emlitve)) mellett metaforikus jelentésű szobrokat is kérát.

Műcsarnok és Kamaratermei

1985 dec.

TÖRÖK Richard

Koós Judit: Vallásos témák a tavaszi Tárlaton.
Uj Ember XLIV. 23. /1988. VI. 5./ 6.p

A kiállitáson Szent István mellszobra szerepelt.

Török Richárd

P. kincs Julianna: Magyar kunszt
Kortárs képzőművészeti kiállítás
a kincsarnokban

Népszabadság, 1987. IV. 13

Török Richárd.

Derkovits-ösztöndíjasok a Műcsarnokban.

Népszava
1986. II. 10.

Torah Richard

→ Baby

TORÖK Richard

→ Erdélyi Sk.

Török Sándor, [ ]

Kiállít. (Nemzeti Galéria.)

Rózsa Gyula: Naívok, művének, naív művének

7.

Népszabadság, Bp. 1972. jún. 17

Török Sándor festő

A Ferencvárosi Pincetárlatban
nyílik meg tárlata.

—: Hír 8.

Népszabadság, Bp. 1972. május 12.

Török Sándor naiv festő

Kiállítása nyílt a Ferencvárosi

Pincefalerian

Népszava 1972 május 19
2. old.

2

Török Sándor

„Álmom az Androméda Ródvilágon túli négyszemű embervilág lesdetéről." c sorozata említve

Nápszava 1972 május 19
2. old.

1)

Török Sándor

a Nemzeti Galériában rendezett, naív festők kiállításán szerepelnek művei. „Életfa" „XXI. század házassági lehetőségei" – „ötös-hatos-hetes ikrek" c. szürrealisztikus művek (említve) 1896-ban született, négy gimnáziumot végzett, ötven évet hivatalnoskodott.

Jánossy Ferenc: ~~Nógrád 1972. jún. 9.~~
Naív festők kiállítása.

Nógrád, 1972. jún. 9.

Tóth Sándor

Méltatás.

Farkas Péter: A Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep...
Új Tükör, 1978. szeptember 3 – 4. lap.

Tóvölgyi Sándor 2) Folytatás.

Hetvenedik születésnapján határozta el, hogy festeni fog. Azóta 150 képet festett, kifaragott négy szobrot. Több kiállításra volt, díjat is kapott. — „Édesanyám" c. fából faragott szobra látható a kiállításon. (emlitve).

Gömössy Ferenc: Nővi festők kiállítása.

Nógrád, 1942. jún. 9.

TÖRÖK SÁNDOR, grafikus

Török Sándor rajza. Fekete repr. 95.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, XV.évf. 1972. 12.szám, Budapest

TÖRÖK SÁNDOR, naiv müvész, festő

A Horváth Vincék, Balázs Jánosok, Török Sándorok elhivatottság-tudatát igazolja Szabó Júlia cikke: "Némelyiket nagy küldetés sugallata fűt, hogy alkotásaival az emberiség és a világ rendjét helyreállitsa: másokat csendes szemlélődés, a mindennapi élet apró örömeinek felfedezése késztet közlésre. Sokat szellemi elszigeteltsége kényszerit megszólalásra..." 77old

BÁNSZKY PÁL: Élő naiv művészet 69.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, XV.évf. 1972. 10.sz. Budapest

TÖRÖK SÁNDOR, naiv művész, festő

Festményeit a fantázia szabad csapongása határozza meg meg. Fákat, állatokat fest, melyek nem hasonlítanak a való sághoz é teremtett formái sem ismétlődnek sohasem. Formavilága és szinkultúrája gazdag, elszabadult fantáziával egyéni vizióival ma nálunk a Rousseau-féle naiv művészek gátlástalan bátorságát képviseli. 76.old

BÁNSZKY PÁL: Élő naiv művészet 69.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, XV.évf. 1972. 10.sz. Budapest

TÖRÖK SÁNDOR, naiv művész, festő

élhetnek gyermekkoruk beteljesületlen vágyaiknak, öregkorukban megtalálták igazi önkifejezési lehetőségüket, mint az irogató özv. Rozsgai Pálné és Török Sándor, akik könyvet is jelentettek meg és az utóbbi 5-6 évben a festészetben találtak örömüket, s a nekik leginkább megfelelő kifejezési formát. 73.old

BÁNSZKY PÁL: Élő naiv művészet 69.old

VALÓSÁG. A TIT. folyóirata, XV.évf. 1972. 10.sz. Budapest

TÖRÖK SÁNDOR, naiv művész, festő

Mindig tisztviselő volt. 70 éves korában kezdett festeni "az ember tegye emberré önmagát...önmagából fejlesszen mindent, ami találmány vagy lira...Hanem volna fantázia nem volna emberi fejlődés. A fantázia nem öl, nem háborúzik és emebertársai ellen nem tesz semmi haszontalanságot..."-mondotta. 76.old

BÁNSZKY PÁL: Élő naiv művészet 69.old

VALÓSÁG. A TIT. folyóirata, XV.évf. 10.sz. 1972. Budapest

TÖRÖK SÁNDOR, naiv művész, festő

ADY ENDRE", c. műve. -Választott tárgyuk is jellemzi őket Mit adnak és miért éppen azt adják?! Mit tartanak fontosnak? Mi kerül náluk megkülönböztetett helyre? A legidősebb nemzedék homálytalanul őrzi nagyjaink emlékét. Igy pl. Igy pl. Török Sándor Ady Endréről festett képet. 75. old

BÁNSZKY PÁL: Élő naiv művészet 69. old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, XV. évf. 1972. 10. sz.
Budapest

TÖRÖK SÁNDOR, naiv művész, szobrász

"PETŐFI", c. műve. -Választott tárgyuk is jellemzi őket. Mit adnak és miért éppen azt adják?! Mit tartanak fontos nak? Mi kerül náluk megkülönbözetett helyre? A legidő- sebb nemzedék homálytalanul őrzi nagyjaink emlékét. Nem á áll egyedül Gyovai Pál szoborpantheonja. -Igy pl. Török Sándor Petőfiről készitett szobrot. 75. old

BÁNSZKY PÁL: Élő naiv művészet 69. old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, XV. évf. 1972. 10. sz.
Budapest

TÖRÖK SÁNDOR, naiv művész, festő

ARANY JÁNOS", c. műve. - Választott tárgyuk is jellemzi őket. Mit adnak és miért éppen azt adják?! Mit tartanak fontosnak? Mi kerül megkülönböztetett helyre? A legidősebb nemzedék homálytalanul őrzi nagyjaink emlékét. Nem áll egyedül Gyovai Pál szoborpantheonja. - Így pl. Török Sándor Arany Jánosról festett képet. 75. old

BÁNSZKY PÁL: Élő naiv művészet 89. old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, XV. évf. 1972. 10. sz.
Budapest

TÖRÖK SÁNDOR, naiv művész, festő

"DÓZSA", c. képe.-Választott tárgyuk is jellemzi őket. Mit adnak és miért éppen azt adják?! Mit tartanak fontosnak? Mi kerül náluk megkülönböztetett helyre? A legidősebb nemzedék homálytalanul őrzi nagyjaink emlékét Nem áll egyedül Gyovai Pál szoborpantheonja.-Így pl. Török Sándor Dózsáról festett képet. 75.old

BÁNSZKY PÁL: Élő naiv művészet 59.old

VALÓSÁG, a TIT. folyóirata, XV.évf. 1972. 10.sz.
Budapest

TÖRÖK SÁNDOR, naiv művész, festő

"JÓZSEF ATTILA",c.müve.-Választott tárgyuk is jellemzi őket.Mit adnak és miért épp en azt adják?! Mit tartanak fontosnak? Mi kerül náluk megkülönböztetett helyre?-A legidősebb nemzedék homálytalanul őrzi nagyjaink emlékét.-Ogy pl. Török Sándor József Attiláról festett képet. 75.old

BANSZKY PAL: Élő naiv művészet 69.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, XV.évf. 1972. 10.sz. Budapest

TÖRÖK SÁNDOR, naiv művész, festő

"BARTÓK BÉLA", c. müve. - Választott tárgyuk is jellemzi őket. Mit adnak és miért éppen azt adják?! Mit tartanak fontosnak? Mi kerül náluk megkülönböztetett helyre? A legidősebb nemzedék homálytalanul őrzi nagyjaink emlékét. - Igy pl. Török Sándor Bartók Béláról készitett festményt. 75. old

BÁNSZKY PÁL: Élő naiv művészet 69. old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, XV. évf. 1972. 10. sz.

Bp.

TÖRÖK SÁNDOR, naiv művész, festő

KODÁLY ZOLTÁN", c. műve.-Választott tárgyuk is jellemzi őket. Mit adnak és miért éppen azt adják?! Mit taratanak fontosnak? Mi kerül náluk megkülönböztetett helyre? A legidősebb nemzedék homálytalanul őrzi nagyjaink emlékét.-Így pl. Török Sándor Kodály Zoltánról készitett festményt. 75.old

BÁNSZKY PÁL: Élő naiv művészet 69.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, XV.évf. 1972. 10.sz.

Bpest.

TÖRÖK SÁNDOR, naiv művész, festő

"ABSZTRAKT HÁZASPÁR", c. műve.-"Mindig tele láttam szobám falát képekkel. Körülbelül ugyanezek voltak a színek és a nagyságok is, melyeket azóta megfestettem. A múltkor annak az Absztrakt házaspárnak a két fülét láttam meg először, álmomban..."-mondotta. 76.old

- BÁNSZKY PÁL: Élő naiv művészet 69.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, XV.évf. 1972. 10.sz.
Budapest

TÖRÖK SÁNDOR, naiv festő

---

apja mészőr volt. 9 gyermek volt. Majd még két gyermek ke
rült hozzájuk. Egyik nagybátyja gyermeke volt. - Több, mint
ötven éven át volt tisztviselő. - Török Sándor, 76 éves
festő, Budapest.

BÁNSZKY PÁL: Élő naiv művészet 69.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, XV.évf. 1972. 10.sz.
Budapest

Sz. Török Sán dor

"Portré" cimmel a lap hozza a müvész képét, mely női fejet ábrázol.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. juli. 14.
XVII. évf. 28. sz. 13. lap.

Török Sándor
festő

Földi képletek. Nirvánába
menet. (repro)

Sz. E.: Mint a madár...
Nők Lapja, 1972. jul. – 27 szám

Török Sándor

festő

A 76-éves nagy művész
művei szerepeltek a Nemzeti
Galériában kiállítéson.

Sz. E.: Mint a madár...
Nők Lapja, 1972. jul - 27 szám

Török Sándor (Budapest)

a Nemzeti Galériában mult, Magyar nagy művészet a XX. században" c. kiállítás szerepelnek művei, a 40 éves korában kezdett festeni.

Ilyen jozó hárta: Magyar nagy művészet.
Esti Hírlap, 1942. máj. 29.

Török Sándor

A Népművelési Intézet, a Nemzeti Galéria múlt évi közös pályázatára beérkezett nár alkatások bemutatásán szerepettek művei. 70 éves korában határozta el, hogy festeni fog és azóta fából szobrokat is farag.

Esti Krónika.
1972. V. 27. Kossuth 19.00 /6/ Rj

Török Sándor

A Nemzeti Galériában rendezett „A magyar náv művészet a XX. században" c. kiállításon művei szerepelnek, szobrok és festmények. A pályázat egyik díjnyertese lett „Ötös, hatos, hetes ikrek" (repr.)

(B.P.): A náv művészet és a közművelődés.

Népművelés, 1972. ... 7.

Török Sándor

az Ernst Múzeumban kiállító magyar amatőrök közül többen évtizedes alkotómunkára tekintenek vissza. A művész egyéni kiállításon is bemutatkozott már

Bánszky Pál: Nemzetközi amatőr képzőművészeti kiállítás az Ernst Múzeumban.

Népművelés, 1974. 1. 21. old.

Török Sándor
festő

Részt vett a találkozón.

Szalai Pál: Egy hang a magyar naiv művészet kiállításáról.
MŰVÉSZET, 1972.augusztus - 32.oldal

Török Sándor

Moldován Domokos: "Triennálé Pozsonyban" cimmel ir a kiállitásról, mely a Szlovák Nemzeti Galéria rendezésében a Müvészek Házában nyilt meg, hogy bemutassa husz nemzet naiv müvészetét, közöttük a magyarokét is.
A müvész öt alkotásával szerepel a tárlaton.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. okt. 21.
XVI. évf. 43. 6. lap.

Török Sándor

A Nemzeti Galériában rendezett nagy művészek kiállításán a 76 éves művész művei szerepettek.
„Földi képletek Nirvánába menet" (repr.) a pályázat díjában részesült.

Sz. E.: Mint a madár...
Nők Lapja, 1942. júl. 1.

Sz. Török Sándor

Táncdal zenészt ábrázoló rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. nov. 4.
XVI. évf. 45. sz. 9. lap.

Török Sándor

Művei szerepeltek a zágrábi „Naiv 73" kiállításon (jún. 1 – szept. 15.).

Művgyűjtő, 1973/2. sz. 64. l.

Török Sándor festő

Török Sándort az egzotikum és technika által megihletett ír világa érdekli

F.Mihály Ida: Naivok seregszemléje Pozsonyban.
MŰVÉSZET, 1973.január - 36.oldal

Török Gándor

Idős naiv művész. 70-en túl kezdett szobrászkodni. Gyovai Pállal és Pethő Jánossal közös bemutatkozásuk volt az ELTE Eötvös-klubban (1970 március).

Képzőművészeti Almanach 3, Corvina 1972, 64. l.

Török Sándor

Ölös, halos, hetes ikrek.

Magyar naiv művészet a XX. szá-
zadban (Kiállítás a Nemzeti Galé-
riában) ⊠

Népművelés 1972/2 37old.

Török Sándor

szobrokat is készít, és szürrealisztikus látomásaival a festők között is a legjelentősebbek egyike. Részt vett a „Magyar mai művészet a XX. században" kiállításon a Nemzeti Galériában. Díjnyertes.

U.P.: A mai művészet és a közművelődés

Népművelés 1972/7 39 old.

Török Sándor
szobrán

~ munkái az Eötvös klub kiállítását szerepeltek.

Képrőmű v. Almanach 3. 64.
Corvina 1972.

Török Sándor.
Az Ernst Múzeumban kiállító magyar amatőrök közül többen évtizedes alkotómunkára tekintenek vissza. Köztük nem egy, így Török Sándor is egyéni kiállításan bemutatkozott már.

Bánszky Pál: Nemzetközi amatőr képzőművészeti kiállítás az Ernst Múzeumban.

Népművelés 1974/1. 21old.

Török Sándor

Tok aj jubileuma elkalmából a szabadkai művész alkotásából mélik bemutató.

(MTI): Tok aj 112 évs.
Il aj lúbinari Naplo, 1973. jún. 1.

Török Sándor, (Szabadka)

a 900 éves Tokaj jubileuma alkalmából Gyurkovics Ilmor szabadkai művésszel közös kiállítása nyílik.

Dolgozók Lapja Komárom, 1973. máj. 31.

Török Sándor

a Bányász Képzőművészeti Körök II. Országos Kiállításán népi ihletésű kobaktökjei, szarusótartói szerepelnek, melyeket a zsüri I. díjjal és különdíjjal is jutalmazta. Fareliefjei és bronzdomborítását is kiállította.

Romváry Ferenc: Távlat a Puskinban.
Dunántúli Napló, 1969. márc. 2.

Török Sándor (Mecseki Szénbányák Képzőművészeti Köre).

A III. Országos Bányász Képzőművészeti Körök kiállítása megnyelt. A munkásmozgalmi évfordulók jegyében hirdetett pályázaton: első díjat kapott népi ihletésű fa- és csontfaragványaiért, mely a kiállításon látható.

H.B.: A Puskin Művelődési Házban 110 kép, szabor, faragvány.

Dunántúli Napló, 1969. febr. 21.

Török Gándor

Népművész, túl a hetvenen. Hatvanévesen kezdett festeni. Bár intellektuális szíz, komplikált dolgai vannak, megoldásukban naivak, ösztönösek. Az ELTE klubjában kiállított.

Bojár Iván: Láttuk, hallottuk; Magyar Hírlap, 1970. III. 24. 9. l.

Török Sándor

A hecskeméti múzeumban a naiv művész alkotásával is találkozhatunk.

Ö.i.: Múzeum alapítás
Tükör, 1976. szept. 7-12 oldal

TÖRÖK SÁNDOR, festő

Török Sándor: " Dózsa mennybemenetele",című festménye
8.old

Csóri Sándor: Dózsa 3.old

Művészek, Múzeumi Magazin, 1972. 2.sz. Bp.

Torok Sándor festő.

Makó kiállítótermében a Maros-menti Művésztelep múlt évi résztvevői gyűjteményes kiállítása nyílt meg. Szerepelnek a művész művei.

T. L.: Művészek a Maros partján.
Dél Magyarország (Szeged), 1946. aug. 12.

Torok Sándor

Grožnjanban, a Szabadkai Képzőművészek Találkozójának második kiállításán, – mely aug. 10-én nyílt meg, – a művész alkotásai is szerepeltek. – Grožnjan központi galériájában júl. 28-án nyílt meg a művészek egyesületének közös tárlata, melyen szintén szerepeltek művei.

M.M.: Szabadkai képzőművészek Grožnjanban.

Magyar Szó, 1946. szept. 1.

Török Sándor — naiv művész

Vecskeméten megnyílt a naiv művészek múzeuma. Nyolc kiállítótermében az országszerte ismert művészek alkotásai láthatók, – így a művészé is.

László Miklós: Naiv művészek múzeuma.
Szabad Föld, 1976. okt. 3.

Török Sándor

Budapesten élő 78 éves naiv festő kiállitását szept. 6-án nyitották meg Szegeden, a November 7. Müvelődési Központban, harminc alkotás látható a tárlaton.

Magyar Hirlap 1974 8.évf. 246/8

Törökbálint Sándor, máv főtiszt
1896. Bocsár

Törökbálint Sándorral a magnetofonfelvétel
1973. tavaszán, Budapesti lakásán
készült.

Magnetofonfelvétel.

Forrás, 1945. Nov. 49. old.

Török Sándor, [ ]

L.: Benedek ~~[illegible]~~ Péter

—: Naiv művének 9,

Népszabadság Bp. 1976. szept. 25.

Tóth Sándor

Egyéni világmagyarázatot, "naiv filozofiát"
hoz létre egyes képein a müvész.

Kerékgyártó István: A naiv müvészet esztétikuma.
MÜVÉSZET, 1979. junius - 16 lap

Török Sándor

„Álmom az Androméda ködvilágon túli négyszemű emberiszt ág kezdetéről II" (repro)

Kevék Gyártó Isto án: A nem művészet esztétikuma.
Művészet, 1979. június – 16. lap.

Török Sándor, naiv festő

L: Süli András

– A hátrági kult. prog. 9.

Nepszabadság, Bn. 1980 nov. 21.

Török Sándor, náv művész

Filmvetítések:

22. Magyar náv művészet

Portré filmek:

Benedek Péter, Mokry Mészáros Dezső, Gyovai Pál, Gajdos János, Balázs János, Győri Elek, Bakos Lajos, Süli András, Török Sándor.

A Magyar Nemzeti Galéria Programja.

1980. november hó.

Török Sándor, naiv művész

A londoni Royal Festival Hall-ban 1984. júl. 20-aug. 22 között nemzetközi kiállításon látható a ma és a közel mult naiv* Magyarországról is, 17 magyar naiv munkája látható a kiállítás magyar szekciójában: szerepel Török Sándor műve, akinek műve Süli András művével együtt szerepelt nemzetközi naiv művészeti kiállításokon.

* művészek művei

Sheldon Williams: Naiv művészek kiállítása Londonban.
Petőfi Népe: 1984. aug. 19.

TÖRÖK SÁNDOR

Moldován Domokos: Naiv művészek vallomásai

Forrás 1975, 11, 74-79

KÖRNER Éva:

Szentendre és a kelet-európai avantgarde.
Valóság, 1971. 2.sz. 78-89.

Török Richárd, szobrász

Li Kencze Tomás

Vadas József: Kétszer három 12

Élet és Irodalom 30.1986-jan10. XXX/2

Török Richárd Szn

"Petőfi"

→ Mazzag István

MŰVÉSZET 1985/2/16

Törös Gábor, nagybányai szobrászművész

Ez év elején a Generalart Népköztársaság téri bemutatótermében rendezett Ex Libris kiállításon szerepelt Törös Gábor plakettje is.

Törös Gábor Ola bronzplakettje (repr.), Kós Károlyról.

Rózsa Norbert: Akiket Kós Károly megihletett...
Magyar Építőművészet, Budapest, 1983. jún. 52. old.

TÖRÖK Richárd

Elhunyt Török Richárd. = Magyar Nemzet, 1993. január 23. 10.

FÁBIÁN László: Török Richárd halálára. = Új Magyarország, 1993. január 23. 11.

DIPPOLD Pál: Török Richárd (1954-1993). = ÉS 1993.jan.29. 15.

Tőrös Gábor, szobrász

t: Kós Károly

Röser Norbert. Akiket Kós Károly megihletett – 58

Magyar

Épitőművészet Bp. 1983 83/6

Török Richárd nobrán

P. Kucs Julianna; Mulocco, nabadiskolája 1
Három nobrán a Mu-
sarnokban

Népnabadság, 1986.1.3

Török Richárd rajzai

kiállítása a Műcsarnokban

Népszabadság, 1985. XII. 13

Török Richard, szobrászművész

A Hazafias Népfront IX. ker.-i bizottságának szervezésében kerejött Művészek és Barátaik Köre grafikai és kisplasztikai csoportja mutatja be Tatabányán, a Népház Galériában két éves gyűjtő-ji tevékenységének eredményét. — Szerepel itt, Török Richárd bronzból készült Pilinszky-domborítása. /említve/.

E. Nagy Lajos: Grafika, Kisplasztika 1982-83, Tükör, Budapest, 1984. júl. 15. 3-4.-old.

Török Richard

Kiállítás Dunaújvárosban

az Uitz teremben

Magyar Nemzet 1986. 1. 24.

Török Richárd, szobrász

L: Kántor Jenő

Vadas József: 13

Élet és Irodalom Bp. 1985. máj. 15. XXIX/11.

Török Richárd, szobrász

L: Dam Pál

Vadas József: Tárt kapuk

Élet és Irodalom Bp. 1985. ápr. 12 12 XXIX/15

Török Richárd az

Petőfi arca

és Orlop

→ Benedek Gy.

MŰVÉSZET 1985/7/7

Török Richárd, [holnán]

L: Gál Tamás

Vadas József: Tét nélkül

12.

Élet és Irodalom Bp. 1984. máj. 2. XXVIII/9

MDK

Török Piroska, festő

Baránski E. László tanár növendéke.

Sárga karsó. [illegible] Vizf.

Az OMKK Főisk. Növ. Munk. kiáll. 1923 márc. 18-25. Kat. 24.
Ernst Múz.

Jörök Richárd

Kiállítás az Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1984. III. 2.

Török Piroska

1919/20 – 1924/25

Ferképzőintézet

142. l.

TÖRÖK PÉTER

Magyar Sp. műv. 2003/4.

3. old.

No de hagyjuk ezt, nem gondolo
magamat. Csak mégis el akartam
deje érzem, és viselem a felel
nem tudok megváltoztatni. Mind
nak éreztem azt, hogy kispéldá
de mindig vártam, hogy ezekkel
számokon is haszosithatom. Ha
mat, mindig megállapithatja az
voltak felépitve, ahogy azt a
követelik és ahogy azt a tömeg
tevékenységhez szükséges kisér
annak, hogy egymást keseritsük
mind a ketten jól tudunk, - ki

Török Sándor

1786-ban egy Pest és Buda közti állandó hid tervét nyujtották be II. József császárhoz Török Sándor cs. és kir. térképészeti mérnök, továbbá Ledwina Ferenc és József mérnökök.

A Ledwina testvérek a prágai Károly-hid javitási munkáiban is részt vettek.

25.o.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hidépités története. Bp. 1960.

Török Sándor
rajztanár
belépett a Rajzta-
nárok Egyesületébe

Rajzoktatás
1937. 9-10. sz.
161. l.

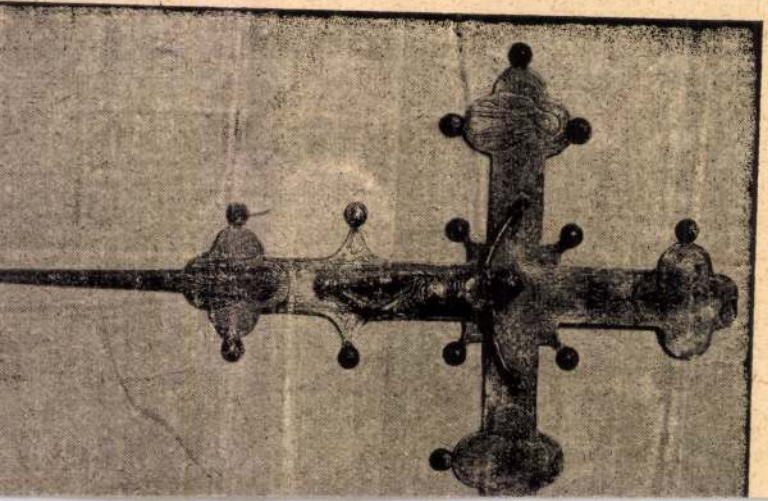

Kertész K. Róbert s.k.

h.államtitkár.

A kiadvány hiteléül:

miniszteri iroda s.tiszt.

27.690. számu kiadási csekkszámla ter-

ége mellett utaljon ki. Budapest, 1932.

ter helyett: Kertész K. Róbert s.k.

alos másolat hiteléül:

niniszteri iroda s.tiszt.

ee. D. K

TÖRÖK Sándor mérnök

Ladwein Ferenc és József

Beadványával fordulnak II. Józsefhez
amelyben ötpilléres kőhíd építését
javasolják a Dunán (1786.)

Preclik Gábor: Bp. városépítésének
története ... Bp. 1960. 40. l

MDk

Török Sándor Károly

Tabáni részlet, of.

M.Szal. őszi tárl. 1920. szept. 26. 1.

Török Sándor

Venus und Adonis mit ihren Tieren, 1969., repr.

Naive Malerei in Ungarn 1900–71.

Török Sándor

Rajz (reprò)

Valóság, 1969. 7. sz. 9. l.

Török Sándor

Portré (versek)

Valóság, 1970. 11. sz. 36. l.

Török Sándor

Rajz (repró)

Valóság, 1969. 5. sz. 87. l.

Török Sándor

A szürrealizmus szülői

Népművelés 1970/4 42 old.

Török Sándor

1

Jóval túl a hetvenedik életévén, volt tisztviselő „Amíg aktívan dolgoztam, mindig a javát adtam a munkámnak. Azt szeretném, hogy mint nyugdíjas, életem utolsó idejében még szebbet és jobbat adjak... lélekkel, a szív legtisztább szeretetével..." Mindez önmagában persze még nem indokolná a figyelmet munkássága iránt, ha nem ragadna meg benne az a felszabadult ösztönös alkotó erő, amelyhez hasonlót a harmincas évek néhány kiváló „őstehetségének (Benedek Péter, Győri Elek) munkásságában tapasztalhattunk.

Péter Imre: Kiállítások művelődési házakban
(az rete rötvös klubjában

Népművelés 1970/4

43 old.

Török Sándor

2

A valóság élménye leglöbb képén – 66 óta mintegy száz képet festett – a mesék népi popártjának színes kavargásával keveredve jelenik meg (Ádám és Éva, Kultúrház és a virágzó falu).

Péter Imre: Kiállítások művelődési házakban az Elte kötvös Klubjában

Népművelés 1970/4 43 old.

Török Sándor

Tisparancsolat (olaj)

Néptművelés 1969/7 33 old.

Török Sándor

Main festő pesti pelt a kiállításon

Bánszki Pál a Képzőművészeti körök VIII. országos kiállítása.

Népművelés 1969/7 32 old.

Tóvó Sándor naiv festő

Művei szerepelnek a "XX.sz. magyar naiv művészet kiállitásán a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1972 május 30

4.old.

Tóth Sándor

naiv festő

Kiállítása május 17-én

nyílik a Ferencvárosi Pincetárlaton

Magyar Nemzet 1972 május 5

4. old.

Török Sándor

„Földi képletek a Nirvánába mennek" c. Lépe említve, szerepel a XX. sz. magyar naiv művészet kiállításán a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1972 május 30
4. old.

Török Sándor, [naiv] festő

Budapesten él. 70 éves korában kezdett festeni.

Szerepel a Nemzeti Galéria tárlatán.

Harangozó Márta: Magyar naiv művészet

2,

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. máj. 29.

TÖRÖK Pál (1929.aug.22 Vadad –)

1978 Sovaja

ld. élete Bécsi Napló 1984. 3.n. 5.p.

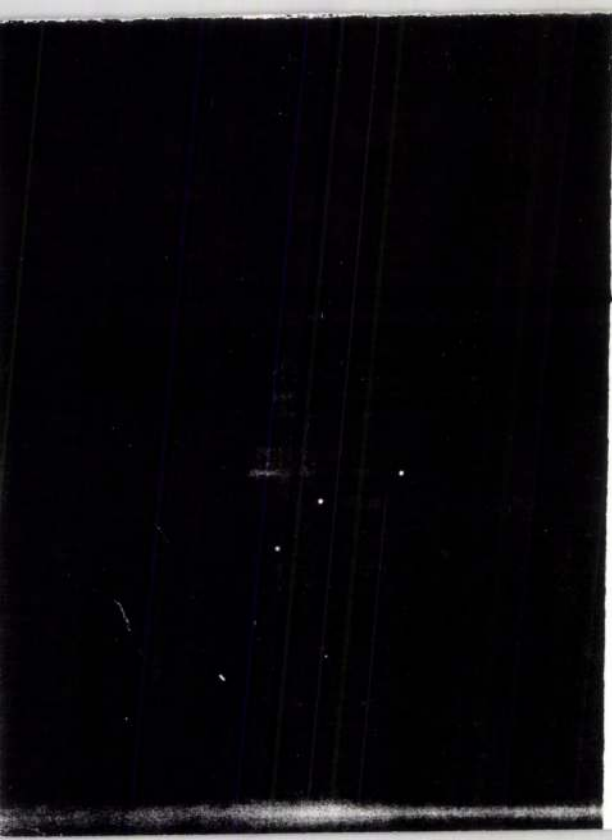

Kakas pa

Bortnyik Sándor: Plakát

Tématlan és tárgytalan képei elvo
mértanias kompozíciók, síkelemekn
síkon tagolt felépítései: képarchite
túrák, fekete-fehérben vagy polichro
megjelenésben. A festő elindult, ho
felkutassa a térformák rendjét és e
jutott egy világba, amely csak két k
terjedésben él. Mintha annak
képzelt valóságnak formaköltészet
akarná megteremteni, amelynek B
lyai valamikor geometriáját fundált
ki. Ez az abszolút piktúra, ez a „kép
architektúra" azonban éppen erős e
vontsága révén erős korlátozódást je
lentett. Bortnyik gazdag festői fant

MDK

Török Pál épitész XIX. sz.

Kolozsvárott dolgozott

Kardos Gy:A magyar klasszicista épitészet társadal
mi.gazdasági és politikai alapjai.Bp.1952 33.

Török Pál

l.

Zádor - Rados

30. l.

Tötök Pál

Audició

Igaz Szó 69/1 144.

Török Pál

Részt vett a manoszásár-
helyi tárlaton.

Kovács Iván kritikája.

1902 Sto 66/2 291.o.

Tóth Pál

- grafikáival szerepelt az 1978. máj. 13-án a Komor Galériában tartott kiállításon

(Komor Imre)

Komor 1978/5

Török Pál

Magyarországról és külföldről egyaránt 15-15 művész érkezett az idén a hajdúsági művésztelepre, – a művész is Romániából.

Székelyhidi Ágoston: Mozaik a Hajdúsági Nemzetközi Művésztelepről.
Hajdúbihari Napló, 1974. aug. 4.

Török Pál

A marosvásárhelyi romániai magyar festők
között neve említve.

A Hét, 1973. szept. 21. 4. évf. 38 sz. 11 p.

Tóth Pál

„Lányok a tengerparton" c.
képének reprodukciója
a képmellékletben

Igaz Szó 1972 november

Török Pál

Cseke Péter:

Zerindiek gyarapodása. /TÖRÖK PÁL és KUSZTOS ENDRE képeiről./

Müvelődés /Bukarest/, XXXI.évf. 1.sz. 1978. jan. 48-49.old., képpel.

Török Pál

Kántor Lajos:

A táj igaza. /TÖRÖK PÁL festőművészről./

Utunk, XXXII.évf. 31./1501./sz. 1977. aug. 5. 7.old. 1 kép.

Török Pál
festő

„A barátom és mi ketten" c. képe szerepelt a marosvásárhelyi kiállításon

Jánosházy György: képzőművészetünk szeregszemléje.
Korunk, Kolozsvár 1958 XVII. 293.

Tóth Pál

Ipari táj, olaj 130×110
Háború után, olaj 120×190

Képzőművészeti Kiállítás
a Román Kommunista Párt
tiszteletére

Török Pál

Műve szerepel a jelzett gyűjteményben.

Nagy László János: Elekes Vencel műszerű mában; Műgyűjtő, 1942. 2. sz. 16. l.

Tóth Pál

- akvarelljeiből május 28-án kiállítás nyílt a Kossuth Galériában

(Kossuth hírei)

Kossuth 1977/6

Török Pál festő

„Norvég táj" 4

Komm 1978/5- 4 26 old

Török Pál festő

„Farsangi csoport"

festmény a
borítón

Igaz Szó 1974/2

Török Pál festő"

„Szárhegyi csendélet"
„Bokályos csendélet"
„Repülőtör emlékezete"
„Összefogás"

- festmények a
borítón

Igaz Szó 1976/5

Fövö Pál

- Stílus jegyei alapján nem illeszthető a marosvásárhelyi kolóniába

Említve: Nagy Pál, Nagy Imre, Bordi András, Incze István, Barabás István, Stéczi András, Simon Endre, Zsigmond Attila, Nyilka Róbert, Zilahi Sándor, Robotos Júlia, Albert László

Varró Ilona: Siklódy és Marosvásárhely
1997 Szó 1978/5 446 old

Török Ottó

Hobrán

1930-33

Iparm.Isk.Évk.

1930-34. 46.1

A Sandomir-nemzetség számára készült, ettől Jungingeni Ulrik, a német lovagrend nagymestere szerezte meg, ki 1408-ban Zsigmond császárnak és magyar királynak ajándékozta, az pedig Pálóczy György esztergomi érseknek. — Először az 1528-as leltárban.

Bock 126—129. l. (Képe I. tábla.) — Zalka János: Az esztergomi kenet-kürtök. Magyar Sion, I., 1863., 868—877. l. (Képe 870. l. után.) — Blümelhuber Ferenc: A szent olajok edényei és a kehely. Új Magyar Sion, III., 1872., 261—262. l. — Blümelhuber Ferenc: Az egyházi művészet régészeti és gyakorlati kézikönyve. Esztergom, 1873., 262—263. l. — Maszlaghy Ferenc: Levelek a bécsi világkiállításról. Új Magyar Sion, IV., 1873., 948. l. — Otte—Czobor: A középkori egyházi művészet kézikönyve. Bp. 1875., 167. l. — Henszlmann: A bécsi 1873. évi világtárlatnak magyarországi kedvelőinek régészeti osztálya. Bp. 1875—76., 181—182. l. (Képe 184. l. után.) — Esztergomi kincsek. Esztergom, III. 1876., 20. és 25. szám. — Cs-r-i: A magyar műipar és történeti kiállítás. PÉ, X., 1876., 156. l. — A műtörténelmi kiállításról. Vas. Ujs., 1876., 326. és 344. l. — Árvízkárosultak, 1876., 45. l., 1497. szám. — I. A.: Magyar mű- és történeti emlékek kiállítása. Századok, X., 1876., 489—490. és 510. l. — A műipari és történelmi kiállításból. Fővárosi Lapok, XIII., 1876., 519. l. — A műtörténelmi kiállításról. Vas. Ujs., 1876., 326. l., 344. l. — Dankó 83—86. l. (Képe XXII. táblán.)

TÖRÖK Pál *129, 130, 133, 134,* 74, **34**
Vadad, 1929. augusztus 22.
IA Képz. Főisk. Kvár, festő
(Az 1970-es évek vége óta Svájcban él.)

Banner Erdély

Török Ötvös Antal

Szombathely 1778 - 1780

l.

Horváth Tibor

37. l.

Török Pál

Negedüegyítő - említve

Banner Zoltán: Fával éles Máramaros

Utunk évkönyv 70 334. old

Cluj 1969

Török Olga MDK

Csendélet, olf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Törük Olga

Ceanéléet, olf.

Török Olga

MDK

Szerelem, pasztell

Mücsarnok 1915-16 téli tárlat

Török Olga

MDK

Gyermektanulmány, olf.

Műcsarnok 1916-17 téli tárlat

MDK

Török Olga

Dr. Makai Aladárné arcképe, paszt.

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. kat.
68.l.

Gógl Vilmosné Török Olga

festő

életrajz, arckép

lásd

Dömjén Miklós

Somogymegye Trianon után. Bp. é. n.

323. l.

MOB kat. 3212

lásd Török Olga alatt is.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

MDK

Török Olga Gógl Vilmosné festő

Életrajz, arckép

Dömjén Miklós: Somogymegye Trianon után.

Bp. é.n. 323.l. MOB kvt.3212

MDK

Török Olga

Karlovszky Bertalan tanitványa volt

Török Olga, Gogl Vilmosné, festő. E. G. II. 546.1.

TŐRŐK ORSOLYA

ÚJ MŰVÉSZET

2000/szept.

P - 9765

7.o.

Az évszám postabélyegző.

OSzK Kézirattár Fond 253/174. 95.

Kézírás.

Címzés: Nagyságos Elek Artúr úrnal

Feladó: Fülep Zengővárkony u.p. Pe

1. A lap nem maradt fenn.

2. Elek Artúr a 2o-as évek óta rer

Török Olga

erod

Bende 1916

166 l.

Feszület bronzból, Kőtéphori

VIII. 61.

Török Olga

1914. MKE kiáll. Nemzeti halom
Régi ruha, olajf. 300.–

1915. MKE kiáll. u.o.
Parasztasszony, pasztell 250.–
Dr. K. tüstelendő úr
arcképe, olajf.

1916 MKE kiáll. u.o.
Divat, pasztell. 300.–

Theseus templom, bécsi III. 46

Török Olga

Mücsarnok
1914. tav. kiáll. - 176
1915-16 téli kiáll. 164
1916-17. téli kiáll. 153

~~Apraffy Mihály II. 229~~

Török Jenö festö.

Népszava.1924.II.24. 7.l.

Festészet, 1900-1919 - Önálló táblakép - Akt-tanulmány

T ö r ö k O l g a:
Akt
/ Megvásárolva a téli kiállitáson, 1913-14 /

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

T ö r ö k Olga festő
1887 -

Akt
/Vásárlás a téli kiállitáson,
1913-14/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

A Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága
szeretettel meghívja Önt

TŐRÖS GÁBOR

szobrászművész
Nagybánya

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

1990. június 8-án, pénteken, 16 órára
a szentendrei Művésztelepi Galériába
(Bogdányi út 51.)

Megnyitja: Páskándi Géza író

Megtekinthető: 1990. július 22-ig
hétfő kivételével naponta 10 - 18 óráig

TŐRÖS Gábor *119, 120, 121, 122, 145,* 62
Torda, 1934. június 12.
IA Képz. Főisk. Kvár, szobrász

Banner Erdély

Tövös Gábor, szobrászművész (Nagybánya, Románia).

„Kós Károly", 1977. bronz, 120 mm.
(repr.)

Balogh Péter: Kós Károly centenáriumára.
Műszaki Élet, 1983. dec. 22. 6. old.

TŐRÖS GÁBOR
szobrász

Mezei József: /bevezető/
Tőröe Gábor.

Kriterion Galéria, Bukarest 1982.

TŐRÖS GÁBOR
szobrászmüvész

Király László:
Visszapillantó tükör. - T.G. szobrai egy elképzelt öröklétben.

Utunk, XXXVIII.évf. 7.sz. 1983 febr.18. 3.old. képpel.

Törös Gábor, szobrászművész

Egyre mélyebbre sülyedünk az új romániai magyar szobrászattal szemben adósságainkban. Hevenyészett névsor, idő- és értékrendi szempontok nélkül: Jecza Péter, Korondi Jenő, Törös Gábor – és a többi művész

Banner Zoltán: Korondi Jenő + 1 nemzedék.
Utunk, 1981. júl. 24. 7. old.

Törös Gábor

Különösen urbánus származású és műveltségű művészeink voltak rendszerint azok, akik az európai modern művészetben kirobbanó stílusforradalmakra viszonylag korán reagáltak. Viszonyuk a valósághoz intellektuális jellegű, saját közösségük sorskérdéseit nem hajlandók az emberiség sorskérdéseitől függetleníténi, céljük: azoknak az eszközöknek a kimüvelése, amelyekkel az atomjaikra lebontott fizikai és szellemi lét újra szifárd képi valósággá, képírássá építhető. E fogalomkörbe tartozik a művész is.

Bannor Zoltán: Azzal fejezik ki egyéniségüket, ahogyan a romániai magyarság mindennapi életéhez kapcsolódnak művészetükkel.
Korunk, 1979. febr. 66. old.

TŐRÖS GÁBOR

Király László:
Tőrös Gábor plakettjei.

Utunk, XXXIV.évf. 9. /1583./ sz.
1979. márc. 2. 7.old. képpel.

TŐRÖS GÁBOR

Tőrös Gábor szobrai és plakettjei láthatók a Korunk Galériában. /rövid hir./

Utunk, XXXIV.évf. 5. /1579./ sz. 1979. febr. 2. 8.old.

TŐRY Emil

Moravánszky 1988

157, 167

Tőrös Gábor

„Fehér figura" c. sorozatnak fotója a képmellékletben

Iga z Szó 1972 november

Tóth Gábor

Vágy (vers)

A Hét, 1973. márc. 23. 4. elf. 12 a. 19 p.

Tőrös Gábor

Vimasztások (nobor)

A Het, 1973. márc. 23. 4. elf. 12 sz. 17 p.

Tőrös Gábor

Figura (fotó)

A Hét, 1973. márc. 23. 4. elf. 12 sz. 15 p.

Tőrös Gábor

Figura (fotó)

A Hét, 1973 márc. 23. 4. elj. 12 a. 14 p.

Tóbrós Gábor

Kompozíció (kisplantiza)

A Het, 1973. márc. 23. 4. elf. 12n. 9r.

Thrös Gábor

Relief (fotó)

A Hét, 1973. márc. 23. 4. elf. 12n. 4r.

Tóth Gábor

Kompozíció (rajz)

A Hét, 1973. márc. 23. 4. elő. 12 m. 1 r.

Tőrös Gábor szobrász

„Kompozíció"

- szobor

Igaz Szó 1977/3 264. old

Török Gábor

- Ady-plakett
- Ady-plakett

A Hét. 1977. ~~okt.~~ nov. 18.

Törös Gábor

- A Kornuk Galériaban okt. 1én megnyílt Ady-emlékkiállítáton szerepeltek munkái.

(Kornuk hírei)

Kornuk 1977/10

TÖRÖS GÁBOR szobrász

„Az emberélet útjának felén"
„Monumentális téma"
„Pirruszi győzelem"
„Karneválon"

– szobrok a műmellek-
leten

Komuk 1977/1-2

Tőrös Gábor

Müve szerepel a Korunk Galéria
"Ady szeme, Ady arca" c. kiállitásán

Kolozsvár, 1977. október

Török Gábor kohrász

„Madai II"

– Kohn

Korunk 1977/8 609.old

TÖRÖS Gábor

Jósa Ágnes: Életöröm Erdélyből. = Vasárnapi Hírl. 1993. szept. 26. 9

PROKOPPNÉ Stengl Marianna: Esztergom-Belváros : Müemléki séta. Esztergom : Gran Tours, 1993

Török kopány vára

Horváth István

Középkori várak
Somogymegyében.
Katonás Nevelés
1917. 10. 7.

Török Szentmiklós

(Szolnok vm.)

Plébániatemplom

217. l.

Zádor – Rados

Törökszentmiklósi sk.

pléb. templom

neoromán

képe repr.

Kisskiklkath. Magy

958. l.

Sopron, Gr. Mihály

3

Törökszentmiklósi rk. templom

Eigner N.

Emlékszavak a törökszentmiklósi r. kath. új templom megáldása alkalmából.

Pesten 1886-1900

Törökkoppanyi rk.

templom

kepe repr.

Malmagy népmuv. IV

193. l.

brassica chinensis

bordoiskaposzta

Törökkoppány

TÖRÖKKOPPÁNY (Somogy)

R.K. TEMPLOM Szent Katalinnak szentelve. Egyetlen homlokzati toronnyal, melyet oldalain jón fejezetű, füzéres, copfizlésű félpillérek díszítenek, elől órával. A főpárkány szélén egy-egy gömbvázа. Toronyzisak új. A homlokzaton két üres fülke. Oldalhomlokzatok félpillérekkel. Ötszögű csúcsíves szentély, háromszor szélesbülő támpillérekkel. A templomot a törökvilágban védelmi célokat szolgáló fal vette körül, melynek nyomai látszanak.

Belül egyetlen széles ívén nyugvó orgonakarzat. Két boltszakaszos hajó. Szentély csúcsíves hálóboltozattal, mely 8 konzolba fut le. Ugyanitt XVIII. századi ablakok. A szentély 1490 körülről, a hajó a Canonica visita szerint 1799-ből. Sz.

Katalin tiszteletére emelt oszlopos és sokalakos rokokó fa-főoltár 1790 körülről, az ormába való Szentháromság-csoport ma az oltár mögött, helyében modern Krisztus-szobor. Bal mellékoltár Szep. Sz. János, jobb a Szeplőtelen Fogantatás tiszteletére, jelentéktelen XVIII. század végi művek. Figurális faszószék trombitáló angyalokkal 1790 körülről. Egyszerű copfstílű padok. Az a hiradás (Sesti Hirlap, 1935 jul. 20), mely szerint a szentélyben gotikus falfestményeket találtak, nem bizonyult valónak. — Ezüstkehely, talpán Biró Márton cimerével, körte alakú felül vastagabb gombbal és új cuppával. — A régi harangokat (Sz. Katalin 1795, Donát 1764, Kendel 1760 és Anna é. n.) a világháború idején beolvasztották, helyükbe 1922-ben újak kerültek.

EGYÉB EMLÉKEK: Török sírkő a plébánia-

—Törökkoppány 2—

lak kertjében és Dr. Németh Andor körorvos kertjében. A plébánosi ház kibontatlan pincéjében fajtollák meg hagyomány szerint a koppányi vár utolsó török parancsnokát. — Török boltozatos kút a közeli erdőben.

Törökfalvi Pap Zsigmond

1847-ben ceruzarajzott készített Petőfi Sándorról, nagybányai bányalátogatása emlékére. A hátlapon néhány vázlat van a költő profilképével. (repr.)

Rózsa György: Petőfi.

Kritika, Bpest, 1972. márc. (?)

Törökszentmiklósi

rk. új templom.

Eigner S.: A török-
szentmiklósi rk.
templom. Eger, 1900

Gent (580)

rendelkezésre álló 174 K 86 f.az utalványozott összegnek a szükségel 560 K-ra való kiegészitésére használtassék fel.

Minthogy azonban a beszer rajzok a Müemlékek Orsz.Bizottsága lajdonát képezik s igy leltárba is veendők, a kért összeget a t.Bizottság kezéhez kellett utalványoznom, hogy igy az elszámolás a havi naplo során legyen keresztülvihető.

Budapest, 1913.junius hó 10.

A miniszter rendeletéből:

Dr Majovszky Pál

osztálytanácsos.

Törökbálinti vár

és egyéb épületek

l.

Barcza Bizett 1924

199, 200. l.

ismeretlen mester.

századból.

síremléke.

tözve és egész alakban, infulá-
tal és baljában könyvvel áb-
átot, kinek jobb válla mellett
y sok ágú csatot tüntet fel s
y kutya hever. Bajusza s sza-
kezén keztyűt hord. Czipője
no dni M. CCC. LXXII. . in
bbas Ladislaus dictvs Cudar«.
215 : 102 cm. — Lelt. sz. 343. —
a Magyar Nemzeti Múzeum régi-
én és 1885 április 14-én (97–885
), illetőleg 1888 október 15-én

adatok. 1894 : I. 10. *Ismeretlen*

nonhalmi főmonostor egyházának
. — Jelenleg a Nemzeti Muzeum-
lauz a régiségtárban. Budapest,

Törökbecsei Vk.
pléb. templom
barok
képe repr.
Kiss Sikl Kath. Magy
917. l.

Török Olga

férj: dr. Gogl Vilmosné

szül. 1891. jan. 1.

Magyardiószegen

Pozsag megében

Karlovszky Bertalamál Pesten és 1913-

ban Párisban tanult

Lusien Simonnál.

Saja-Kozlese

Török Olga

festő, zul 1887 Diószeghen

3évig Karlovszkynál tanult,

azután Párisban. Főleg

archéjelet fest.

Krück II. 653. l.

~~Alsókubini Csaplovics-könyvtár~~

~~épitk. s. IX 146.~~

Török Olga

Cred

Bucu 62. l.

arch.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ..... , 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Török Olga

feshönö

U. 15.

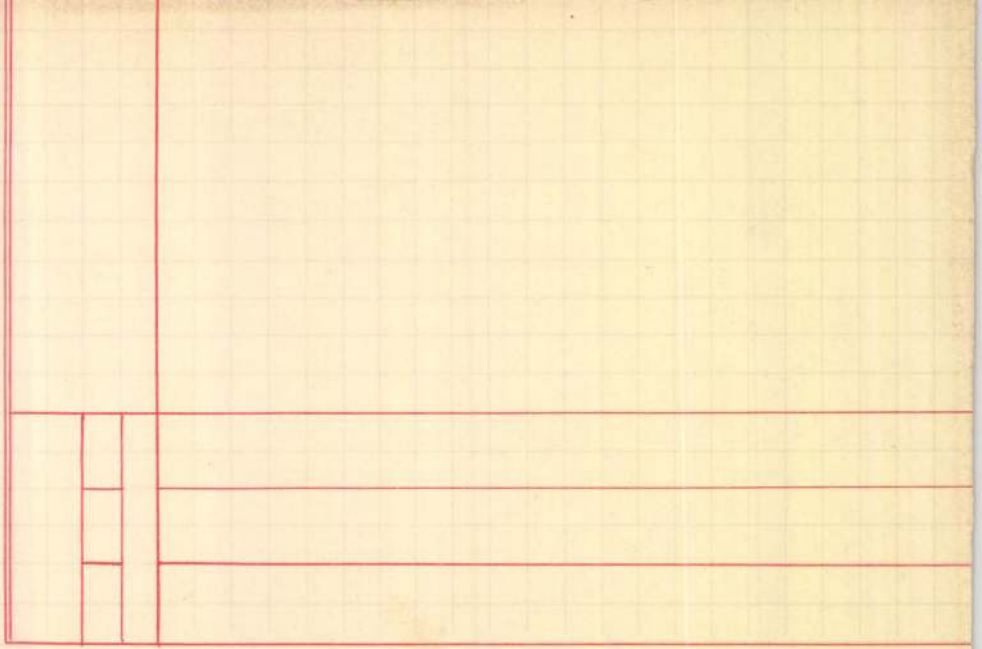

Török Olga

festő

irod

Tábori Kornél: Magyar művésznők. Pesti Napló 1912 dec. 25. (Önarcképpel.)

Karlovszky Bertalannál tanult. Párizsi tanulmány útra állami segélyt kapott.

U. 15

Török Olga MDK

Akttanulmány, pasztell

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

Török Olga

Divat, paszt.

Magy. képzőművésznők egyesül e VIII. kiáll. N.Szal.
6916. márc. 23

Török Olga MDK

Akttanulmány, olf.

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

Török Olga MDK

Dr. Makai Aladárné arcképe, pasztell

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

M.D.K.

Török Mihály,asztalos m.

Veszprémi mester.Remekralz:irószekrény,1818.
Fekete repr. 274.kép. 254.o.

Batári Ferenc:XIX.századi veszprémi asztalosok.
254.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.I.veszprém
1963

Török Mihály ?

vagy Heltai Gáspár nyomtatta Valkai András „Krónika a Magyarokról" ci mű művet Debrecenben ? vagy Kolozsvárott ? 1567-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc szb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.

Budapest, 1971

2651

Török Mihály

nyomtatta Melius Juhász Péter: Brevis confessio etc. "cimű művét Debrecenben 1567-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatvények 1473–1600.
Budapest, 1971

2541

Török Mihály

nyomtatta az „Éneskönyv" ci mű művet Debrecenben 1562-63 között.

Borsa Gedeon, Stervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

2151

Török Mihály

nyomtatta Melius Juhász Péter: „Az lélek könyve" című művét Debreczenben 1562-63 között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc szb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

2191

Török Mihály

nyomtatta „Imádságok" ci mű művet
Debrecenben 1563-64 között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

2261

Török Mihály

nyomtatta Károlyi Gáspár: „Keet könyö" stb. cimű művét Debrecenben 1563-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

2271

Török Mihály

nyomtatta Melius Juhász Péter: „A genevai szent gyülekezetnek stb. "cimü" müvét Debrecenben 1563-64-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971

2271

Török Mihály

nyomtatta Melius Juhász Péter: „A halál könyve" című művét Debrecenben 1563-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

2281

Török Mihály

nyomtatta Melius Juhász Péter: „Magiar praedikatioc stb." cimű művet Debrecenben 1563-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok stb. 1473-1600. Budapest, 1971

22-91

Török Mihály

nyomtatta Melius Juhász Péter: „A zsidók áldozatiról" című művét Debrecenben 1563-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

2291

Török Mihály

nyomtatta Melius Juhász Péter: Válogatot praedikatioc stb. "ismű" művét Debrecenben 1563-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

2301

Töpök Miklós

nyomtatta Melius Juhász Péter: „Defensio confessionis etc." címü müvét Debrecenben 1564-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok. 1473–1600. Budapest, 1971

2321

Tőrök Miklós

nyomtatta „Articuli ex verbo Dei etc."
című művet Debrecenben 1567-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

253

Török Mihály

nyomtatta Melius Juhász Péter: „A Debreczenben öszve gyült stb. cimű művet Debreczenben 1567-ben.

Bossa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

2558

Töpök Mihály /?/

nyomtatta Valhai András: „Krónika a magyarokról," čímű könyvét Debrecen?, Kolozsvár? -ban 1567-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferencsztb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

264 l

TÖRÖK MIHALY, asztalosmester

A XIX.sz.második évtizedében sürübbek a secretaire-ekr
re vonatkozó hiteles adatok a veszprámi asztalosok fenn
maradt remekrajzai között is több secretaire-t találunk
Ilyen Török remekrajza is.1818-ból.--364.old. 14.jegy

SZABOLCSI HEDVIG: Bútorrajzok egy kőszegi rajziskolából és egy kőszegi "secetaire" 257.old

SAVARIA, a Vas megyei Múzeumok Értesitője,1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1972

TÖRÖK MIHÁLY, csutorásmester

A veszprémi csutorások Nagy Protokulumában az 1739-
január 1-i adat a következő csutorásmestereket soroljа fel/Veszprémi Bakonyi Muz/:
13.-Török Mihály, csutorásmester.-241.old.-1.jegyz
261old.

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorasok 241.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

TÖRÖK MIHÁLY, csutorásmester

A veszprémi csutorás mesterek névsora 1722-1891
131.-Török Mihály: Első adat 1733
260.old

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorások 241.old

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

Török Miklós megyei másodmérnök M.D.K.

Kapos vár, meg-eháza , nagytanácste mének kialakí-
kitásánál közreműködött. / 1834/

Zádor Mihály: Kaposvár, Bp. 1964. 128.l.

Török Molnár Zoltán, festőművész

Hódmezővásárhelyen, az alkalmi kiállításon láthatók a művész képei. Képeit a Stúdió kiállításon láthatjuk.

Művészeti Magazin

1979. VI. 5 TV. 20.50 /D./

M.D.K.

N. Török

Plakátrajza "FIKSZ Herisnya impregnáló" cimmel.

Szinházi Élet. Bp. 1938. jan.30-febr.5. XXVIII. évf. 6. sz. hátsó boritólap belső felén.

M.D.K.

N.Török.

Plakátrajza "Caola üdit - szépit - illatosit" cimmel.

Szinházi Élet. Bp. 1938. junius 11. XXVIII. évf. 25. sz. cimlap belső felén.

M.D.K.

N. Török

Plakátrajza "B.U.É.K. Baeder Caola Ovenall Exotic" felirattal.

Szinházi Élet. Bp. 1938 jan. 2-8. XXVIII.évf. 2. sz. cimlap belső felén.

M.D.K.

N. Török

Plakátrajza "Kár kisérletezni..." cimmel az Ovenall gyártmányok reklamirozására.

Szinházi Magazin, Bp. 1942. ápr. 15-21. V. évf 17. sz. cimlap belső gelén.

M.D.K.

N. Török

Plakátrajza a "félig kész" "FIXEMP" férfiruha reklamirozására.

Szinházi Élet. Bp. 1938. szept. 1o. XXVIII. évf. 38. sz. 77. lap

M.D.K.

N. Török

Kellér Dezső: "Vidám filmkockák" c. irását illusztrálta a szinházi világ tagjairól készitett karikaturákkal.

- - -

Michael Arlen: "Szerelmi házasság" c. novellájához készitett illusztrációkat.

- - -

Szinházi Elet. Bp. 1938. aug. 2o. XXVIII. évf. 35. sz. 64., 1o2-1o4. lap

M.D.K.

N. Török.

Plakátrajza a félig kész "FIXEMP" ruha reklamirozására.

Szinházi Élet. Bp. 1938. aug. 2o. XXVIII.évf. 35. sz. 137. lap

M.D.K.

N. Török

Kellér Dezső: "Vidám filmkockák" c. irását illusztrálta.

- - -

Plakátrajza a "General Motors" gyár autóinak reklamirozására.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1938. juli 30. XXVIII.évf. 32. sz. 45. lap és a hátsó boritólap belső felén.

mDK

Török Mihály

nyomdász

1563-1567 ig nyomdász Debrecenben
Betűanyaga kopott ugyan, de jobb
papirost használ és a nyomás tisztább
Allitolag 1571 ben holt meg.

Firtinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói stb.

Grafikái Szemle 1892. 10 z 164 e.

Török Mihály

Nyomdász Debrecenben a XVI. n-ben

Ötvös J.: Hoffhalter Rafael debrecen nyomdász

A debreceni Dési M. cokönyve 1900/61

39. l.

1. Cím!

A Művészettörténeti Dokumentációs Kö
ráskiadvány-sorozatát. A sorozat első

"Magyar Tanácsköztársaság Ké
című levéltári publikáció jelent meg, a
Művészeti Osztályának iratanyagát és
iratanyagának a képzőművészetre vona

Értesitjük, hogy ezenkivül intézetünk k

"Művészettörténeti Tanulmányo
című kötete, mely a Dokumentációs Kö

Továbbá kapható

"Művészettörténeti Tanulmányo
című kötete. Ára: 45.- Ft.

A felsorolt kiadványok megvásárolhatól

MDK

TÖRÖK MIHÁLY NYOMDÁJÁ-nak

története

Soltész Zoltánné: A magyarországi könyv-

diszités a XVI.században.

Akadémiai kiadó Budapest 1961.p.81-.

Török Mihály

Könyvnyomdász

XVI. sz

l.

Kertész nyomtatott

120 - l -

s müemlékek bizottsága

B u d a p e s t .

erdőgondnokság gondozására bizott
árazon rakott kőfala az esős időjárás
n az alatta vezető nyilvános közleke-

edés ennek következtében megakadt,
tása okából a visegrádi m.kir.erdőgond-

MDK

Török Mihály tipográfus

Ő követi Huszár Gált a debreceni nyomda élén. Az ő impresszumával jelenik meg itt 1563-ban a Méliusz Juhász Péter prédikációit tartalmazó Magyar prédikációk könyve.

Szelkely János: Még egy jubileum. Alföld, Debrecen 1961. 3. sz. 164. l.

mdk

Török Mihály tipografus

1563-ban vezeti a debreceni nyomdát. Nyomdajegye a város ennere volt. Szépen nyomott, szinvonalas fametszetekkel díszített kiadványai voltak.

A bemutatott ábrán: könyvcímlap szerepel először a zászlot tartó bárányka, amely sokáig a nyomda ambleniája.

Szántó Tibor: A Debreceni nyomdászat és a Szocialista könyvművészet

Magyar Grafika 1961, 5. évf 5. sz 314-318. l

M.D.K

TÖRÖK Mihály nyomdász

1563 elején a debreceni nyomda ve-
zetője

1568 végén v. 1969 elején halt
meg

Nyomdászjelkeit a város címcrét
az Agnus Dei használja

Benda Kálmán - Szinyi Károly: A
400 éves debreceni nyomda Bp. 1961. 22-23.

M. D. K.

TÖRÖK Mihály nyomdász

Fametszetű rétekkel, rezdőrrel, díszekkel gazdagította a nyomdai dílományát

Benda Kálmán - Irinyi Károly: A 400 ives debreceni nyomda Bn. 1961. 33. l.

M. D. K

TÖRÖK Mihály nyomdász

kiadványaiból (Repr.) 5-6

Melius Juhász Péter áhitólagos

arcsége

Melius: Magyar prédikációk 1563.

cimlapja

Bendo-Kálmán-Szinyi Károly:

A 400 éves debreceni nyomda

Bn. 1961.

M.D.K.

Török Mihály asztalos m.

Veszprém mester.1813,VIII.25.remekrajz:irószekrény, tus és akvarell.Bakonyi Múz.Veszprém.274.kép.254.o. 1828 félévet segéd nélkül dolgozik.1827-28 portio tart.6.42 Ft.1829-30-ra 4.16 Ft.1832-33-ra 4.40.Ft. 1846-47-re 3 Ft.1848-49-re 1.18 Ft.

Batári Ferenc:XIX.századi veszprémi asztalosok. 255.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.I.Veszprém. 1963

Török Mihály

debreceni könyv-
nyomtató

1563-1564. 1571-
1.

Csűsfe

30, 31, 32, 33,
34, 35. 333. l.

Bayer József

Mellig, kissé jobbra n
kékeszürke. Egésen begy

Olajfestés, vászonra, m
Az 1848-diki ere

Török Mihály

debreceni nyomdász

1563–1567

l.

Gulyáskönyvny

127 – 130 l.

~~Alszeghy János VIII. 154.~~

Török Miklós nyomdája

- 1567 ben újra a debreceni nyomdában. Év végén elhúnyik. Anyagi válság. 1571. ben már nem él.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

202. l.

Tömjénkartó 1761-ből Faber Dániel
pozsonyi ötvöstől (pozsonyi dóm
Ereklyetárában) T. 160.

Török Mihály

sz. Székelyudvarhely 1875.
Rk. 6 reál -
1893/94 I. I ostály
Minoszkovenděk
1893/94 II I ostály

Török Mihály

1893/94 – 1894/95 I.

Ferképzőintézeti
142. l.

Török Márta

„Csempetervek"
(repro)

Balogh Elmér Művészke a gyárból!?
Új Tükör, 1978. jánnus 11-12. lap.

Török Miarta

A Budapesti Porcelángyár
ipanni vésze maga szüntet-
te meg munkaviszonyát.

Balogh Elemér: Művész ke a gyarból!?
Ny Tükör, 1978. jelmes 11-12. lap.

Török Márta

Diplomamunkája (fotó)

Ipari Művészet, 1973/3. 32. 38. l.

Gz. Török Mária

„Hagyomány" (repr.)

(az őszi tárlat képeiből.)

Napló, Vasaprém, 1974. nov. 9.

Török Márta

Török Márta sehol se gyártott
csempterei (repro)

Pancsik Mária: Mi történt aróta? . . .
Új Tükör, 1978. december 31 - 6 lap.

Török Márta, iparművész

A Budapesti Porcelángyár iparművészei január végén otthagyták gyárukat. Pontosabban Semsey Gabriellának a gyár igazgatója mondott fel, az indok „felesleges ennyi iparművész a gyárban". A másik két művész Mittelholz Mihály és Török Márta maga szüntette meg munkaviszonyát.

Tükör, Budapest, 1978. jún. 11

Török Márta

Török Márta megbízást kapott, hogy dekorációs csempeburkolatot készítsen az Opera Étterem részére.

— : Közéleti munkák.
Művészet, 1979. március 47. lap.

Török Márton

Magyarnagyhapu, Fő utcájón 1848-as dátummal kaput (?) faragatt, illetve kivitelezett.

I.M.: Bohe István magyarnagyhapusi faragása; Műgyűjtő, 1970.4.sz. 60.l.

Török Mária, textiles

L. Mónus Sándor

–: Kiváló népművelők és népművének kihintetése 7

Nemszabadság Bp. 1981 aug. 18.

Török Mária, textiles

L: Mónus Sándor

–: A kitüntetettek néusora 8

Esti Hírlap, Bp. 1981 aug. 17

Gy. Tóth Mária

Műve szerepel a Tatai Kuny Domonkos Muzeum Őszi Tárlatán

Tata, Vár, 1977. december-1978. január.

-katalógus a könyvtárban-

Török Mária, textiles

A Népművészet Ifju Mestere cimet nyerte el.

Magyar Hirlap 1981/8/18/6

52. Török Mária

Varrott textil és batikolt faliképeivel 1975-ben részt a Komáromi megyei kiállításokon.

— : Komáromi megyei képzőművészei. Művészet, 1979. május — 40. lap.

Sz. Tóth Mária

Önálló kiállításai 1977-
ben Komáromban, a Kis-
galériában volt. 1975-ötől
él Tatabányán.

—: Komáromi megyei képzőművészek.
Művészet, 1979. május — 40. lap.

Sz. Török Mária

Sz. Török Mária az Iparművészeti Főiskolán Molnár Béla tanítványa volt.

—: Komárom megye kiprőművészei
Művészet, 1979. május – 40. lap.

...o Mária

Sz. Török Mária iparművész
Zalaegerszegen, 1927 - ben szü-
letett. 1951 - ben végezte el az
Iparművészeti Főiskola nyo-
mottanyag - tervező szakat.

— : Komárom megye kiprőművészé
Művészet, 1979. május - 40. lap.

- Mária

1962 óta rendszeres részt-
vevője a Veszprém megyei
*árlatoknak.

- Ko máron megye hípző művészei.
Művészet, 1979. május - 40. lap.

Sz. Török Mária

„Hegyomány II" vanolt falilap 115 x 86 cm
„Hegyomány III." — " — 108 x 93 cm
„Hegyomány IV." — " — 160 x 85 cm

XVI. Veszprém megyei Őszi Tárlat

Veszprém, Bakony Muzeum 1974.

Sz. Török Mária

„Komposíció" varrott textilfaltép 73x205 cm
„Komposíció" — " — 115 x 72 cm
„Batik falétép" batik 60 x 82 cm

Őszi Tárlat 1975, Tata, Vár 1975 december-1976 január

Sz. Török Mária

Méltatás.

Wehner Flór: Visszhangtalanul.
Művészet, 1879. május — 36. lap.

Török S. Károly MDK

Ő adta, olf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Török Károly
asztalos
Veszprém
l.
Voit Pál
Régi magyar otthonok.
Bp. é n. 289. l.

És kérném a Tek. Müemlékek
Országos bizottságátt hogy ha
Lehett még most ezzen tavaszón
Mekküldeñi a csömögétt hogy
Ellehettne még ültettni.
A romon ugy Külöñös baj nincs.

Ezzel macadók kéz csók
Tisztellettel.

Komlós István.

Zámbéki Templomnám öre.

Művészet. 1942. VIII. é. 34 l.

Tőrök S. Károly: Hűvösvölgy

Török S. Károly MDK

Margitszigét 1918-ban. olf.

Műcsarnok 1920. tavaszi kiállítás

le D-K

TÖRÖK Károly asztalos

(XIX. sz. első fele)

veszprémi mester

varróasztalka (repr.)

Genthon-Németh-Légvári-Záder: Magyar művészet 1800-1945.

Bp. 1962. 127 e

TÖRÖK KÁROLY, gombkötőinas

20.-Polák G spár gombkötőmester műhelyében tanult: Faingprikler Ferenc 1731.május 24-től 1735.május 11-ig. Török Károly 1733.nov.1-1736.febr.15.-Rott János 1735.jún.12-1739.jan.4.-Hadt Ádám 1740.jan 12-1743.jan.23.-Keil Mátyás 1746.marc.19-1749.szept.16 399.old.

SZÖVÉNYI ISTVÁN: Kőszegi gombkötőmesterek és műhelyek keletkezésüktől megszűnésükig 395.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 5-6. 1971-72, Szombathely, 1975

Török Katalin

Nemzetközi Vöröskeresztes gyorsvár
Ziállítás 1. díj

Legszi gyönteset) nemzetközi rajz-
kalyázatban
Délmagyarország Szeged 1969. dec. 14.

Török Katalin

Vásárhelyen a Tornyai múzeumban megvyélt a Petőfi Művelődési Központ festő- és szobrászszakkörök kiállítása, melyen szerepel munkája.

Enyvesi F. Lajos: Amatőrök kiállítása a Tornyai múzeumban.

Csongrádmegyei Hírlap, 1975. máj. 14.

Török Katalin, [majolikakészítő iparművész ?] MDK

Tanuló a Hódmezővásárhelyi Majolikagyárban.

–: Majolikakészítők
(– növeg – fénykép) 6.l

ESTI HIRLAP, Bp. 1961. nov. 30.

Török Katalin, statikus

Videoton Oktatási Központ, Székesfehérvár. Építész: Reinhold Péter [Ipartervező].

Statikus: Takátsy Béla, Török Katalin.

Magyar Építőművészet, 1986. 6., 15-old.

Török Kornél /Bruxelles/
Szinyei Társaság meghivott tagja
Szinyei Társaság VII.kiállitása.
Nemzeti Szalon, 194o. jan.febr.

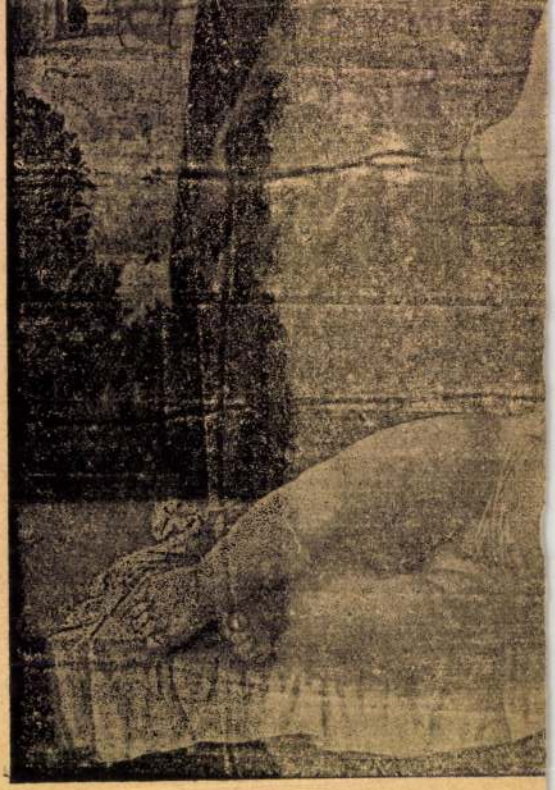

93. kép. *Michele da Ver*

Török Kornélia

Rajza Repő

Látóhatár, 1969. VII - VIII. 602

Tóth Kornélia

Rajza Repr.

Látóhatár, 1969. III–IV. 251.

Török Kornélia

Rajza Repő

Látóhatár, 1969. VI–X. 960.

Török Kornélia

Megbízták Török Kornéliát, hogy a siklósfehérvári, Vöröshadsereg utcai üzletsor részére festett üveg ablakokat készítsen.

----:Köztéri munkák.

Művészet, 1977. augusztus - 48.oldal.

Török Kornélia

rajz

Látóhatár 197o/7-8 616,739 old.

Török Kornélia

Rajz (repr.)

Látóhatár, Budapest, 1971. aug. 739 old.

Török L. festőművész
Lány csirkével. Ezüst plaquet ~~eladó~~
Képkiállitás Nyitrán, 1916

Nagy Lipsád

osztályvezető.

MÜ[illegible] ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

98/1919 szám

Érk.: 1919 év április hó 15 n.

Török Lajos

Fafaragó

l

Gábor Lajos

Kalocsavidéki

mes 40 l

1504. Olasz festő.
a XVII. századból
Férfi sisakkal:

Egész alak, ül, balra fordul
kölve, fejét támasztja meg. Sisa
Rövid haja, szeműldöke, szeme és
dén átvetette; derekát pedig lila
érinti. Az előtérben balról, a füg
és jobbról piros bélésü tojásdad

155-6
Vászon, méretei 156:127 cm
A Nemzeti Muzeumból. (Frohn
tett 1897: XII. 2-án a
Az átvételről tett jelenté
sz. leirat. (85/98.).

904:IV.27.

MOK

Török Lajos (karikatúra-rajzoló

rajza: A kívánsági — rajz.

Ország-világ humora.
Ország-Világ, Bp. 1960. 29. sz.
(22.l.)

Török Lajos, rend.főtanácsos

a pécsi képzőművészek társaságának elnöke tartotta a befejező beszédet Wéber Xav.Ferenc. centenáris emlékünnepélyén.

A Wéber Xav.Ferenc emléktábla leleplezése.
Dunántul.1929. nov. 19. 8.l.

Török Lajos, rendőrfőtanácsos NDK

A Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társaságát ő alapitotta meg és annak élére állott. Ez az ötödik rendes tárlata, mit önállóan rendezett. Különös jelentőséget ad ennek a tárlatnak, hogy a 100 évvel ezelőtt született Weber X.Ferencnek emlékkiállitása egyben.
Mintegy 20 kiállitó művész munkásságát mutatja be.

Nikelszky Géza: A pécsi képzőművészek őszi tárlata. Pécsi Vigadó.- Emlékkiáll. Weber X.F.képeiből és a Gebauer-Martyn festőiskola növ.-nek munkáiból. Dunántul. 1929 okt.20. .3.1.

M.D.K.

Török Lajos,ifj.asztalos m.

Veszprémi mester.Szül:1835.VIII.5.+1883-XI.1.

Batári Ferenc:XIX.századi veszprémi asztalosok.
255.o.

A Veszprém Megyi Múzeumok Közleményei.I.Veszprém.
1963

M.D.K.

Török Lajos, asztalos m.

Veszprémi asztalos mester. 1835. V. 7-én 18 éves, vándorló könyvet kap. Bakonyi Múz. Veszprém. 1858-ig vándorol, Pest, Erdély. 1858-ban ismét Veszprémben.

Batári Ferenc: XIX. századi veszprémi asztalosok. 255. o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. I. Veszprém 1963

M.D.K.

Török Lajos, asztalos m.

Veszprémi mester. Szül: Sáp. Szabolcs m. Adat: 1828-tól +1867. A. 17. 1828-ban negyed évet segéd nélkül dolgozik. 1829-30 portio tartozása 3.40. Ft. 1831-32-re 6.07. Ft. 1832-33-ra 2.50. Ft.

Batári Ferenc: XIX. századi veszprémi asztalosok. 255. o.

A Vaszprém Megyei Múzeumok Közleményei. I. Veszprém. 1963

MDK

Török Lajos (karikaturista)

rajza: A fakir tűnődése – repr.

Ország-Világ humora.

Ország-Világ, Bp. 1960. jún. 8.
23. sz. (22. l.)

Török ~~Lajos~~ László

műépítész

[Nyaralóház tari

(köből.)

tervezte fenti

Repr.

Tér és Forma

1932. 254, 312. l.

(Képekkel és ~~[illegible]~~

alaprajzzal.)

50. Kovács Mihály.

BUDAPEST, 1939
GRÓF ALMÁSY-TELEKI ÉVA MŰVÉSZETI INTÉZETE KIADÁSA
VI., NAGYMEZŐ-UTCA 8.

TÖRÖK László

Földes Anna: Salföld, Pajta Galéria. = Magyar Nők Lapja, 1991.31.sz. 6 - 7.p. ill.

Török László, Balla András, Vető János, Fehér andrás Galántai György kiáll.

Török László

fotóművén

Fotói a Vajda Lajos Stúdióban, Szentendrén.

Gerathiháty
ünne

Új Tükör,
1989 ag. 27.

Török ~~[illegible]~~ László

Nyaralóház tari
köböl

Repr

Tér és Forma

1932. 254. l.
312. l.

1911. ASZTALKENDŐ. Lendamaszt. 6 darab . . . 20.—
1912. NYÁRITAKARÓHUZAT. Lenvászon, hímezve. 2 darab . . . . . 60.—
1913. HATSZEMÉLYES ABROSZ. Damaszt. 2 darab 50.—
1914. ASZTALFUTÓ. Lenvászon, madeira hímzéssel, horgolt csipkeszegéllyel és betéttel . . . . 35.—
1915. CSIPKEGALLÉR. Point de guille. 2 darab . 16.—
1916. SÁL. Point-lace csipke . . . . . 85.—
1917. KÖNYVBURKOLAT. Gyöngyhímzés. XIX. század első fele . . . . . 8.—
1918. TIZENKÉTSZEMÉLYES ABROSZ ÉS 18 ASZTALKENDŐ. Lendamaszt . . . . . 75.—
1919. HATSZEMÉLYES ABROSZ ÉS 18 ASZTALKENDŐ. Lendamaszt . . . . . 55.—
1920. TIZENKÉTSZEMÉLYES ABROSZ ÉS 12 ASZTALKENDŐ. Damaszt . . . . . 60.—
1921. BRÜSSZELICSIPKE. 5 különböző nagyságú darab . . . . . 25.—
1922. FLAMANDCSIPKE. 370 cm . . . . . 30.—
1923. TIZENKÉTSZEMÉLYES ABROSZ ÉS 12 ASZTALKENDŐ. Lendamaszt . . . . . 70.—
1924. KETTŐS ÁGYTERÍTŐ. Tüll, applikált díszítéssel . . . . . 100.—

Török László festő

a Hatvani Galériában rendezett tárlaton szerepel műve „Pihenő munkás" c. a szürt fény érdekes hatása tűnik fel. Szerepelnek rézfóliái. (emlétve)

Farkas András: Heves megyei képzőművészek a Hatvani Galériában.

Népújság (Heves), 1975. aug. 31.

Török Lászlóné, pedagógus

Kőszegen, a Pedagógus Művésztelepen újonc, Csongrád m.-ből jött.

Szabály Éva: Kőszeg-pedagógusrajzakon.

Vas Népe, 1977. jul. 16.

Török László

cikkei:

Török László: Magyar építészet a historizmus korában.
Építés-Építészettudomány. 1969.1-2.sz.131-180.l.

Török László fotóművész

A Fészek Művészklubban Gulyás Kati textilkiállitása október 22.-ig,

a Ferencvárosi Pincetárlaton Szász Károly István kiállitása október 25.-ig,

a "Fiatal Művészek Klubjában" Török László fotókiállitása október 2o.-tól tart nyitva.

A heti kulturális eseményeket ismertető rovat közleménye.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. okt. 14.
XXII. évf. 41. sz. 8. lap.

Török László

Városkora
Újra otth

Budapest Napo
Hatvan, 197

TÖRÖK LÁSZLÓ

Szobrász. Kiállítása Hatvanban.

Ének: „Auti"
„Árpád bácsi" } portréi

„Paganini", „Liszt", „Sztravinszkij",
„Michelangelo", „Csajkovszkij"
érmei.

Két hatvani művész kiállításáról
(moldvay)

Népújság-Eger- 1971. szep

Török László fotóművész

„Daguerro-tipia jellegü, barnitott családkép"-
ét igen nagy elismeréssel méltatja A.J.: "Két
fotókiállitás" c. kritikájában, mely az Országos Fotóművészeti kiállitásról szól.
A tárlatot a Budapesti Fotóklub termeiben rendezték.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. nov. 25.
XVI. évf. 48. sz. 13. lap.

Török László szobrászmüvész

A lap bemutatja a müvész arcképét egyik "Groteszk müvé"-vel.
Repr.

Délibáb, Bp. 1934. szept. 8. VIII. évf. 37. sz. 11. lap.

Tóth László

Fotóművészeti Galéria

Magyar Nemzet 1984. 1. 27.

Török László

MDK

épitész

A Kamara uj tagja

Budapesti Mérnöki Kamara Közleményei 1934. 65.o.

Tőrök László

Kerámiák

1927-29

Eímisk 1930

89-l-

MŰCSARNOK KÖNYVTÁRA
1932. jún. 16.

Erre a szemlére szí
kiküldését feltétlenül kérem. Ta
szókőkutjánál.

B u d a p e s t, 193

Gné

MDK

Török E.László, szobrász.

Fanaticizmus.	Plaszt. gipsz.
Fanaticizmus	Gipsz.
Sikátor.	"
La Marseillaise.	"
Kritika.	"

Az Uj Szalon Szent István-i kiállításon. 1934. aug.

Kotál.

MDK

Török E.László,szobrász.

Tanulmány.	Gipsz.
Éva 1934.	"
Kudarc.	"

Az Uj Szalon Szent István-i kiállitása. 1934. aug.

Katal.

Török László

Ádám András festő a Magyar Nemzeti Galéria Mühely-sorozatában január 23.-tól,
Károlyi Zsigmond a Studió Galériában jan. 2[illegible]től,
Szijártó Kálmán a Fiatal Müvészek Klubjában január 25.-ig,
Nagy Gabriella kerámikus az ujpalotai Lila Iskolában január 27.-ig mutatja be müveit.

Török László fotókiállitása a miskolci Ifjusági Házban február 4.-ig,
Marton Ervin fotómüvész emlékkiállitása a székesfehérvári Ifjusági Házban január 31.-ig,
Tóth Menyhért: „első alkotói korszaka" kiállitás Katona József Muzeumban megtekinthető február 25.-ig, mint a kulturális eseményeket tájékoztató rovat közli.
Élet és Irodalom, Bp. 1979. jan. 20. XXIII.évf. 3. sz. 8. lap.

Jörök László

Szerepel az Uj Szolon Szent István heti Kiállításán. Kisplanlizáit méltatják.

N. U. 934. VIII. 15.
Ujság, 934. VIII. 15.

Török László

Kiállít a Budai Képzőművészeti Társulat a Budai Klub helyiségében rendezett kiállításán.

Magyarság 1935. V. 25.

TÖRÖK LÁSZLÓ (fotó)

1984.szept.2. KOCSIS Iván, LEHOTKA László, Török László közös kiállitása Potsdamban

Emlékeztető naptár. = Fotóművészet, 1985.1.sz. 55.p.

TÖRÖK LÁSZLÓ

21 db ~~mmgyx~~ fénykép, magyarországi és erdélyi cigánytelepekről

Gera Mihály: Cigányok.Gödöllő,Művelődési Központ

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf.50.sz.4.o.

6. A szerződéshez szükséges előzetes engedély kelte, száma:

. . . . . .

A kifizetésre kerülő dijból progressziv jöv.adó és községfejl. hozzájár. levonásra.

Budapest, 197.....

.....
megbizott

.....
megbizó

TÖRÖK LÁSZLÓ

...Fényképeinek két rétege van.Az egyik a mesterségbelileg tökéletesen megoldott,szinvilágában izgalmas,egészében szép látvány. A másik a sima felszin alatt rejtőző,mögöttes tartalom. ... ~~xxxugyxszólnakxhozzánkx~~ Mintha sejtelmes szertartás részesei lennénk ugy szólnak hozzánk ezek az egyedijellegüktől megfosztott,általánosba emelt helyzetek az emberi,lét kérdéseiről.Néhol világosan,néhol dadogva.

Gera Mihály:Módosulások.Helikon Galéria

UJ TÜKÖR ~~1983~~ 1983.XX.évf.11.sz.4.o.

3. A dijazás számitásánál alapulvett munkaidő: hónap.

4. A jogviszony tartama: -tól -ig.

5. A feladat irányitója:

6. A szerződéshez szükséges előzetes engedély kelte, száma:

A kifizetésre kerülő dijból progressziv jöv.adó és községfejl. hozzájár. kerül levonásra.

Budapest, 197.....

.....
megbizott

.....
megbizó

Török Ilona

Harmadik alkalommal nyílt meg újból a tavaszi tárlat, melyen művei szerepelnek.

R. Gy.: Tavaszi tárlat.
Napló (Veszprém), 1945. márc. 29.

St. Tóvól Mária

48. Bucsúfia vámolt falilép

152 x 58 cm

Őrzi Lailat 1976 Tata, Vár Katalógus

Sz. Török Mária, iparművész

A tatai Várban megrendezett hagyományos kiállításon szerepelnek a művész művei: textilmunkái.

Jenkei János: Észrevételek az Őszi-Téli tárlatról.
Dolgozók Lapja, Komárom, 1977 dec. 18.

Történelmi Képcsarnok

A történelmi képcsarnok ügyét *Trefort* miniszter nagy melegséggel karolta fel, mint ez kitünt a legutóbbi tanácskozáson, melyet az irók és művészek társaságának helyiségében tartottak, a mikor a miniszter maga elnökölt. Mindjárt kijelentette, hogy az eszmét szépnek, üdvösnek tartja és maga részéről mindent megtesz, hogy a képcsarnok mielőbb létesüljön. Felszólitásokat fog intézni a megyékhez, a püspökökhöz, felekezeti hatóságokhoz, főurakhoz, egyes családokhoz, sőt egyes szakembereket küld ki az országba, hogy megtekintsék, hol vannak régi arczképek. *Ipolyi* püspök számos főuri családot nevezett meg, a hol sok történeti arczkép van együtt, melyeket eredetiben vagy másolatban meg lehetne szerezni. *Pulszky* Ferencz óhajtaná, hogy a várak, szobrok, reliquiák is helyt foglaljanak a gyüjteményben. B. *Kaas* Ivor, mint a képcsarnok helyiségeül legalkalmasbra, a budai várkert bazárjára hivta föl a figyelmet. Szóltak még többen is, végül *Trefort* miniszter kijelentette, hogy ő azonnal hozzá fog az eszme megtestesitéséhez. A fővárosban levő tekintélyes anyagot összegyüjteti, a vidéken levők megszerzésére felhivásokat intéz, s ő felségét megkéri, hogy a várkerti bazárt (melyben most boltok vannak) engedje át e czélra.

Vas-Ujs. 1883. 360 l.

BUDAPEST
935-JUN 17.-E 9
Cs.F.a.b. 4 Cs.F.a.b.

Vajda Zsigmond. Jestő; szül. 1859 márczius Bukarest-
ben

(ad 785 lap

Történelmi Képesarnok,

Magyar. ~~A magyar~~ Magyarország történetére vonatkozó képes abrázolások és plasztikai művek gyűjteménye Budapesten. 1884. elapítottak; képtára pelenleg a M. Tud. Akadémia épületében van elhelyezve. 1896. ~~óta~~ az Ó. M. Szépművészeti Múzeumba ~~tartozik~~ olvasztottak.

P grafikai gyűjteménye a Szépművészeti Múzeumban

Törteli rk. templom

(Pest vm)

Épült 1832.

1908-ban megnyitották

és nagyobbitották -

Chobotvác

340. l.

Jósa Aranka

1892/93 és 1892/93. I.

D. E. J.

Ferképzőintézeti vk

142. l.

Törs Aranka

szül. Bpest 1876. Evang
6 felsőbb leányiskola
1892/93 I. - rövi osztály

Trebiai crata V. 249

Törpényi ev. egyház

gótikus kelyhe

XVI. sz

l.

Arch. Ert 1914

363, 364 l. Keppel

Czenner Mihály
Csillag Endre, Vát
Dezsőné Ligeti Juliska
Diósyné Nagyajtay Teréz
Fővárosi Könyvtár
Füstös András
Gabányi László
Dr. Gál László, Páris
Dr. Géber Antal
Dr. Germán Tibor
Hajdu Algernon László
Gr. Haller Ferencné, Bodrogkisfalud
Özv. Haranghyné Lászlóné, Boros Vilma dr.
Herendi Porcellángyár Rt.
Heténvi Alajos
Dr. Hevesi András
Hollós Oszkár
Hosszú Zoltán
Iparművészeti Múzeum
vitéz Jászai István
Kecskemét Városa
Lánczy Margit
László Ferenc
Magyar Királyi Hadimúzeum
Magyar Királyi Operaház Emlékmúzeuma
Magyar Történeti Képcsarnok
Magyar Történeti Múzeum Éremtára
Magyar Történeti Múzeum Történeti Osztálya
Márkus Lászlóné
Mészáros Sándor László
Navratilné Hegedűs Rózsi
Nemzeti Színház Igazgatósága
Nemzeti Színház kelléktára
Nemzeti Színház Múzeuma
Neogrády Antalné
Neogrády Dóra, Nógrádverőce
Neogrády László
Neogrády Lászlóné
Nickl Alfrédné
Országos Levéltár

Törös Gábor, szobrászművész

A városi tanács műv.-i osztálya és a Magyar-Képző Iparmű-
vészek Szövetsége a Közelmúltban értékeltek a sóstói, nemzet-
közi éremművészeti alkotótelep 1984. évi munkáját és kijelölte
a jövő útját. — 1981-ben Máthé István, Törös Gábor és Péter
Georgiev segítségére voltak Sebestyén Sándornak, aki az
öntést irányította. Többen kisplasztikákat is készítettek,
Péter Georgiev, Törös Gábor is.

Tóth Sándor: Érem, vagy plasztika.
Kelet Magyarország, 1984. aug. 25.

Törös Gábor yobrány

neve említve a 206. oldalon

Korunk 1974/2.

VÁRMEGYE
1896 -

Törtök Anna M.D.K.

Debrecen /

Müvei a kiállitáson

Nőnapi képzőművészeti kiállitás

Hajdu-Bihar megyei ~~Képlap~~ Napló 1965. márc. 6.

TŐRÖS Gábor szobrász

PÁSKÁNDI Géza: A szobor pillanatai : Tőrös Gábor művészetéről. = Kortárs, XXXV.évf. 3.sz. 1991 138-144.p. és ill.

TÖRTÉNELMI KÉPCSARNOK, MAGYAR, 1. *Budapesti közgyűjtemények.*

TÖRÖS Gábor szobrán

Páskándi Géza: A szobor pillanata: Török Gábor művészetéről. = Korunk, XXXV. évf. 3. sz. 1991 138–144 p. Ill

IGAZGATÓ

Megbizom A magyar müv
kritika története c. kézik
. . . . . .
c. lexikon szócikkeinek me
jedelme 1-3 flekk lehet.

A kéziratok leadásána

Az elkészült kézirat
gondoskodik, s a közlés jo
tén az elfogadott szöveg t
szerzőt az érvényes jogsza
illeti meg. Publikáláskor

TŐRÖS István (1952)
259. Bernstein: Mise John F. Kennedy emlékére, 1988
Bernstein: Mass dedicated to the memory of John F. Kennedy (concert)
offset, 81x117 cm
j.n. – ny.n.
ltsz. xy 88.108

A változás jelei : Plakátok 1988-1990. : Magyar Nemzeti Galéria, 1990.nov.14.-dec.31. A kat. szerk. Bakos Katalin Bp., MNG, 1990 24.

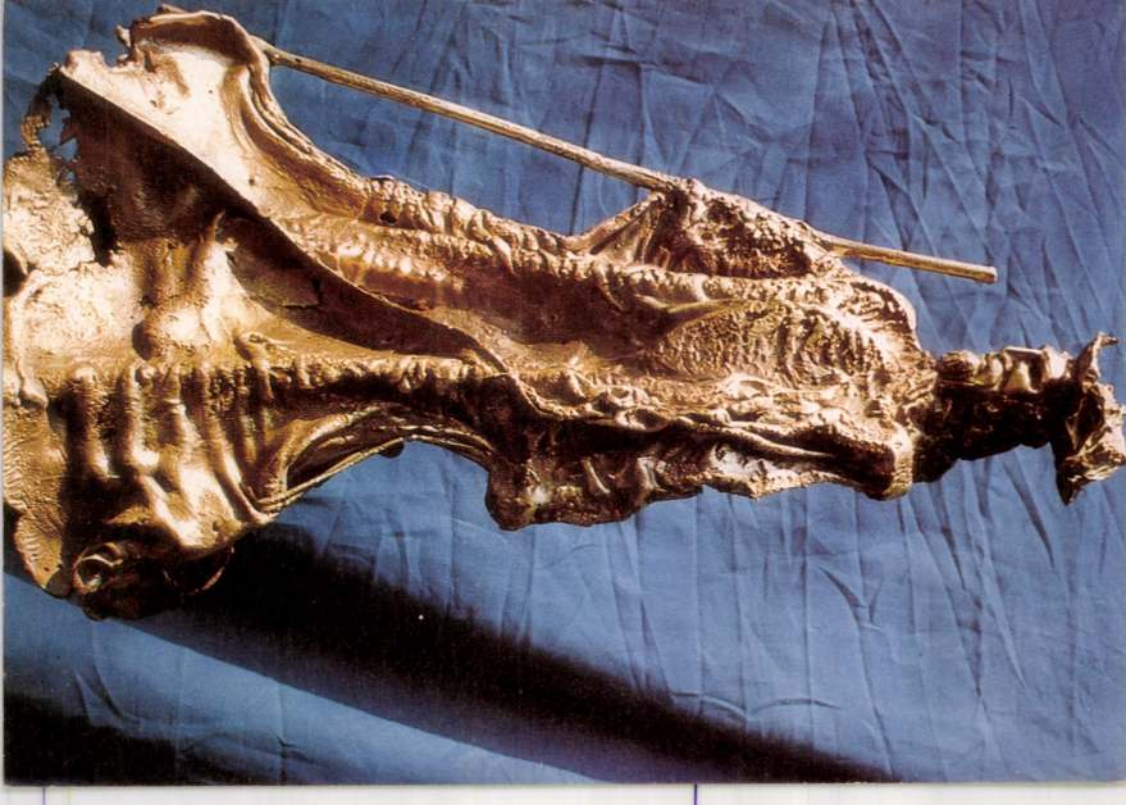

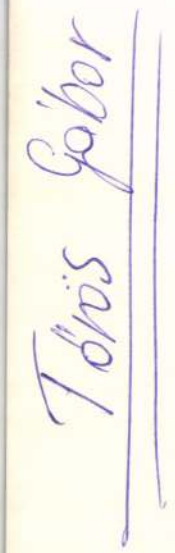

Tőrös Gábor:
Nagy figura palásttal és töviskoszorúként viselt bohócsipkával
(1976, viasz, 84 cm)

Tőrös Gábor

Tőrös Gábor:
Nagy figura palásttal és töviskoszorúként viselt bohócsipkával
(1976, viasz, 84 cm)

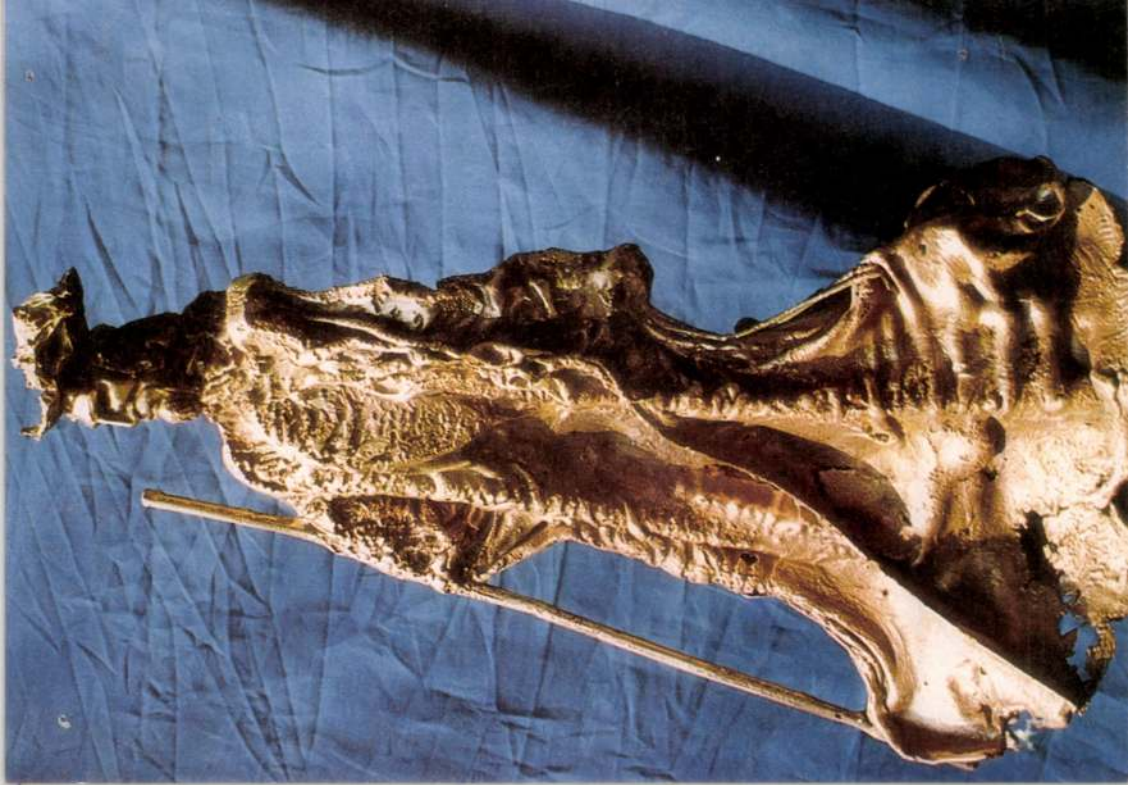

Tőrös Gábor:
Nagy figura palásttal és töviskoszorúként viselt bohócsipkával
(1976, viasz, 84 cm)

A Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága
szeretettel meghívja Önt

TŐRÖS GÁBOR

szobrászművész
Nagybánya

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

1990. június 8-án, pénteken, 16 órára
a szentendrei Művésztelepi Galériába
(Bogdányi út 51.)

Megnyitja: Páskándi Géza író

Megtekinthető: 1990. július 22-ig
hétfő kivételével naponta 10 - 18 óráig

Töry Emil

terveste a temesvári
Délvidéki Kaszinó
épületet

Barát Temesvár

116. l.

II. BÉCSI COLLEGIUM HUNGARICUM.

Wien, VII. Museumstrasse 7.

Állami ösztöndíjasok:

Dr. Benárd Aurél (1916, Budapest, róm. kat.) jog- és államtudományi doktor Budapestről (Magyary professzor), a második félévben volt ösztöndíjas. A bécsi egyetem jogi karán mint vendéghallgató alkotmányjogi, közigazgatási és ingatlanjogi előadásokat hallgatott és résztvett az előadásokkal kapcsolatos szemináriumi gyakorlatokon. Eredeti témáján túlmenőleg („A közérdekű tulajdonkorlátozások új német rendszere") a közigazgatás és a tulajdon viszonyának szabályozásával foglalkozott. Különös figyelemmel volt a köztulajdon és magántulajdon fogalmának alakulására, a magántulajdon fogalmának specializálódására, ennek közigazgatásjogi vonatkozásaira, valamint a kisajátítás és a közérdekű tulajdonkorlátozások rendszerére.

Dr. Benkovich Géza (1906, Pusztaszentkereszt, Bars m., róm. kat.) sebészeti klinikai tanársegéd Debrecenből (Hüttl professzor), egészéves ösztöndíjas volt. Ösztöndíjas idejét a baleseti sebészet újabb

Pöry Emil

okl. épitészi

1880/81-ben végezte az alábbi iskolát

Jánosi II. reáliskl.

116. l.

Lakhelye: Gyón Pest megye

Tartalma:

1941 VI. hóról.

Magyar Nemzet köznapi	—
" " vasárnapi	—
Film, Szinház, Irodalom	7
Független Magyarország	7
Képes Sport	8
Magyar Rejtvény Ujság	-

makulatura

..... kgr.

T.

EUROPA

film, könyv, lapterjesztő és könyv
raktára

BUDAPES
VI., Eötvös-ut

MDK

Tőry

Építészet és Iparmüvészet 1912. 18.sz. Cimlap és 3,5.1.

MDK

Tőry építész

Pogány M: Vándoruton kiáll.ok és épületek között.
Pesti Napló 1935. jun.16. 39.l.

MDK

Tőry

Építészetk és Iparmüvészet 1913. 1-2.sz.

M.D.K.

TŐRY

Turini kiállítási pavilon

Kubinszky Mihály: Gondolatok a századeleji magyar építeszetről

Magyar Építőművészet 1961. l. sz. 44. l.

MDK

Töry,müépitész

Bérpaloták,stb.alkotója. Elvonalbeli.

Pipics Zoltán dr.:A képzömüvészek egyesületének jubileumi kiállitása. -U.M. 1934 dec.8. 21.l. Mücsarnok.

R. D. U.

TÖRY

Bp. Adria palota Repr.

Társtervező: Pogány

Kubinszky Mihály: Gondolatok a
századeleji magyar építészetről

Magyar Építőművészet 1961. 1. sz. 45. l.

M. P. K

TÖRY

építés

Pogány társa a volt Adria palota építésénél

Budai Aurél: Adalékok a szecessziós építészet helyesebb értékléséhez

Magyar Építőművészet 1961. 2. 17. 58. l.

M. D. K.

TÖRY Emil építész

Bp.-V. Deák Ferenc u. 16. Hatemeletes irodaház (1914-18)

Társtervező: Pogány Móric

Gerő László: Magyar építészet holadó nagyományai Bp. 1951. 63. l.

MDK.

Tőry Emil

A kultuszminisztérium uj palotájának terve

Müvészet 1906 . 71. l.

Töry Emil, építész

M.D.K.

Telcs Ede szobrásszal körösen készített s a miniszterelnökségi palota terebevett lebontása után a Szent György-térre szánt Erzsébet-emlékmüvének pályatervét is mertéti:

J [ust] F [crenc]:

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1902. 36. kôt. 160-162. old. 6.-7. ábra VI.-VII. tábla

M.D.K.

Töry Emil, építész

Rákóczi-út és Muzeum-körút keresztezésére szánt és Pogány Móriccal közösen készített Nemzeti Szinház tervét, szerző a nagszabásu feladat egetlen helyes megoldásának tartja.

Vámos F.: Budapest városképének átalakulása József nádor korától napjainkig

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.

1926. 60. köt. Havi Füzetek, III. évf. 9-12. sz.
136-137. old. 6. á

M.D.K.

Törzy Emil, építész

Pogány Móriccal közösen készített tervét a turini világkiállítás magyar házára, sok fényképpel és részletfelvétellel közli:

Török Gyula: A turini világkiállítás magyar háza.
A Magyar Mérnök- és Építészegylet Közlönye, Bp.
1912. 46. köt. 281-292. old. 8 szöv. ábra

M.D.K.

Tőry Emil, építész

Pogány Móriccal együtt, részt vett a Nemzeti Szinház Rákóczi-uti épületére kiírt pályáratban. A szakértők-némi kifogásoktól eltekintve-nagy elismeréssel nyilatkoztak tervükről.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1913. 47. kot. 310. old. XVI.-XIX. rajzmellékl.

M.D.K.

Tőry és Pogány

Két szinpadkép terv a Belvárosi Szinházban szinre vitt Szigligeti: "Rózsa" c. darabjához, amelyeket fenti két müvész tervezett.
A következő oldalon ugyancsak a két müvész diszletterve fenti előadáshoz.

Szinházi Élet. Bp. 1919. nov. 30-dec. 6.
VIII. évf. 50. sz. 11-12. lap.

MDK

Tőry és Pogány

Turini magyar ház

" " "

Nemzeti Szinház főhomlokzata, rézk.

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. kat. 88.l.

MDK

Tőry és Pogány

Nemzeti Szinház, rajz

Turini magyar ház,kiáll. terem

" " " főbejárat

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. kat. 88.l.

MDK

Töry és Pogány 19.o.

Épitő Ipar 1911.

Tőry Emil: MDK

Rovás. fejléc, repr.

Magyar Épitőművészet 19o7. 9.sz. 2.o.

Tőry Emil MDK

A biráló-bizottság tagjai

A tizezer munkásház.
Vállalkozók Közlönye. 1908. szept. 2. 1-2.o.

Tőry Emil MDK

Jubiláris épitészeti kiállitás a Mücsarnokban. Épitőmesterek Lapja. A Munkaadó. 1934. dec. 13.

MDL

Tőry Emil

L-r: MMÉE-ből. Vállalkozók közl. 1905. nov.22. 6.l.

M.D.K.

Tőry Emil müépitész

Telcs Ede szobrászmüvésszel együtt első dijat nyert az Erzsébet-szoborpályázatra beküldött pályamüvel. Repr.-ját hozza a lap.
"Hónapról-hónapra" c. rovat.

Magyar Salon, Bp. 1903. juli. 39. kötet
1080-1085. lap.

MDK

Töry Emil, festöm. -épitész.

430. A battai templom távlati képe. Vizf.

434. Belsö nézetek a battai templomból. "

KMTárs. 1901/2. téli kiáll. Kat. 46.l.

MDK

Tőry Emil építész

II. dij

A Szt.Imre cillegium tervpályázsta. Vállalk. Közl. 1906. aug. 29. 6.l.

Tőry Emil

Bp. V. Deák Ferenc ~~tér~~ ~~tér~~ tér 2./AdriaiBiztosító Intézet/.
Tervezte Pogány Móric és Tőry Emil irodájában
Willem K v a s n i c k a . épült 1914-18.
Helyreállította Lauber László, a földszinti
homlokzatot T e l c s Ede és L i p o t i
Miklós-féle szobordíszei nélkül.

Repr. 173. kép.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

97.1.

MDK

Tőry Emil

A Rákóczi síremlék pályázat. Épitő Ipar, 43
1909, okt.31. 406.l.

Töry Emil

vod
z

Petr Samlida

43. l.

MDK

Tőry Emil müegy.tanár, épitőművész

Rákóczi-siremlék pályázat... Vállalkozók Közl.
1909. okt. 2o. 4 l.

Jörg Emil

Pogány Móriccal közös tervei 1913-ban fogadták el az új Nemzeti Színház felépítésére

Lipcse 1937 XI. 30

Tőry Emil MDK

épitész

Tervkiállitás.
Vállalkozók Kzalönye 19o7. máh. 15. 5.o.

Töry Emil MDK

épitész

A turini világkiállitás magyar háza
Magyar Iparmüvészet 1911. 253.o.

TŐRY EMIL

és Telcs Ede: Kossuth szobor /Kecskemét, Kossuth tér/. /fénykép/ [1906]

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./ - 109. l.

MDK

Tőry Emil építész

Sáros és Rudasfürdők tervp. ... Vállalk. Közl. 1907. okt. 9. 6.l.

Töry MDK

épitész

Az 1911. évi turini nemzetközi ipari és mező-
Müvészet 191o. 223.o. gazdasági kiállitás

Töry Emil MDK

épitész I. dij

A turini kiállitás magyar pavillonjának
tervpályázatán
Magyar Épitőmüvészet 19[illegible]o. 6.sz.

MDK

Tőry

Nemzeti Szinház terve

Vámos: Bp.városképe. 10,11,18,19,21.l.képekkel.

Tőry

Alkotásaival szerepelt a XII.Nemzetk.Épitészkongresszus alkalmából rendezett épitészeti tervkiállitáson.

N.U.930.IX.7.

Töry MDK

Jubiláris épitészeti kiállitás a Mücsarnokban.
Épitőmesterek Lapja. A Munkaadó. 1934. dec. 13.

MDK

Tőry - Pogány - Györgyi

A székesfővárosi árubódék tervpályázata. Magyar Építőművészez 1912. 5-6.sz.

Tőry MDK

épitész

Bajó Gyula: Budapest ujabbkori épületszobrászata.
Bp. 1942. 25-36.o.

Tőry

MDK

épitész

Tőry és Pogány társtervezők:

Adria palota a Deák téren. 1914-18
Uj Nemzeti Szinház terve. 1912.

297.o.

Borsos- Sódor-Zádor:Budapest. Bp. 1959.

Borsos- Sodor-Zádor:Budapest. Bp. 1959.

Törry és Pogány építészek M.D.K.

a Deák téri volt Adria palota építői

Kampis, hagy. műv. Bp. 1960 550

M. D. K.

TÖRY épitén

Bp. V. Engels tér 9-10. volt Adria-palota (1914)

Társkereső: Pogány

V. Deák tér 2. v. Adri palota

Társ: Pogány Kvasnicka

Gerő László: Építészeti stilusok

Bp. 1957. 132. l.
136.

M.D.K.

Tőry

A Pogány és Tőry irodában kezdte pályáját Janáky István

Granasztói Pól: Janáky István
Magyar Épitőművészet 1966/3. 51.l.

Tőry építész

MDK

Zsolnay 1917-ben az Adria Biztositó Társasági épület vesztibuljének diszit ésével /T ő r y és P o g á n y / fényes korszakot zárt le az épület-kerámiai munkásságában.

41.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete. Pécs. 1959.

Eigner Tivadar

tanársegédi teendők ellátásval megbízott osztöndíjas hallgató Benkhard Ágost alakrajzi osztályában.

Képzőm. Főisk. Érk.

1933-34. 39. l.

1934-35. detto

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: DR. KOLOSSVÁRY MIKLÓS H. VEZÉRIGAZGATÓ.
Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest. — Felelős: Győry Aladár igazgató.

AUKCIÓJA,

amelyen különböző hagyatékokból és magángyüjteményekből származó műtárgyak és egyéb berendezési tárgyak kerülnek eladásra.

KIÁLLÍTÁS: 1940. március 7-től 10-ig Látogatási idő d. e. 10 órától ½ 2 óráig, azonkívül 7., 8. és 9-én délután is, 4 órától ½ 8 óráig.

ÁRVERÉS: 1940. március 11-től 21-ig, naponként d. u. ¼ 4 órai kezdettel, a katalógusban feltüntetett sorrend szerint.

A katalógus ára 1·20 pengő.

Az előző napok árverésein el nem kelt tárgyak újra árverésre kérhetők.

Eigner Tivadar

TV. É.

tanári szak

Ferk pzomfoiskèvk

1933-34. 46. l.

1936-37. tanársegédi tevékenységével megbízott ösztöndíjas hallgató volt.

az idegent hazánkba vonzzák.

a folyó évben négy nyelven kiadott
rdeklődéssel találkozott nemcsak az
elyeken, hanem a külföldi szaksajtó-
mindazon szerveknél, melyek - mint
ztán azon célzattal alakultak, hogy
ődést, mint a modern kultura legló-
ápolják.

Naplót közrebocsátjuk, nemcsak az
n, de specialisan mindazon hazai in-
ünk, melyek valamely jelentős meg-
jövő év során, de amelyeknek nem áll
nosság, melyet intézetünk évtizedek
a biztositott.

arra kérjük t. Cimet, kegyeskedjék
figyelemreméltó eseményeinek nap-
ölni, melyek véleménye szerint akár
n az idegent érdekelhetik. Felesle-
adatokat dijtalanul közöljük.
hogy e megkeresésünknek sürgősen
nk

kiváló tisztelettel

IBUSZ
MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK
HIVATALOS MENETJEGYIRODÁJA

Töry Emil

l.

Liber Bpszolvai

410. l. 411. l. (többször is)

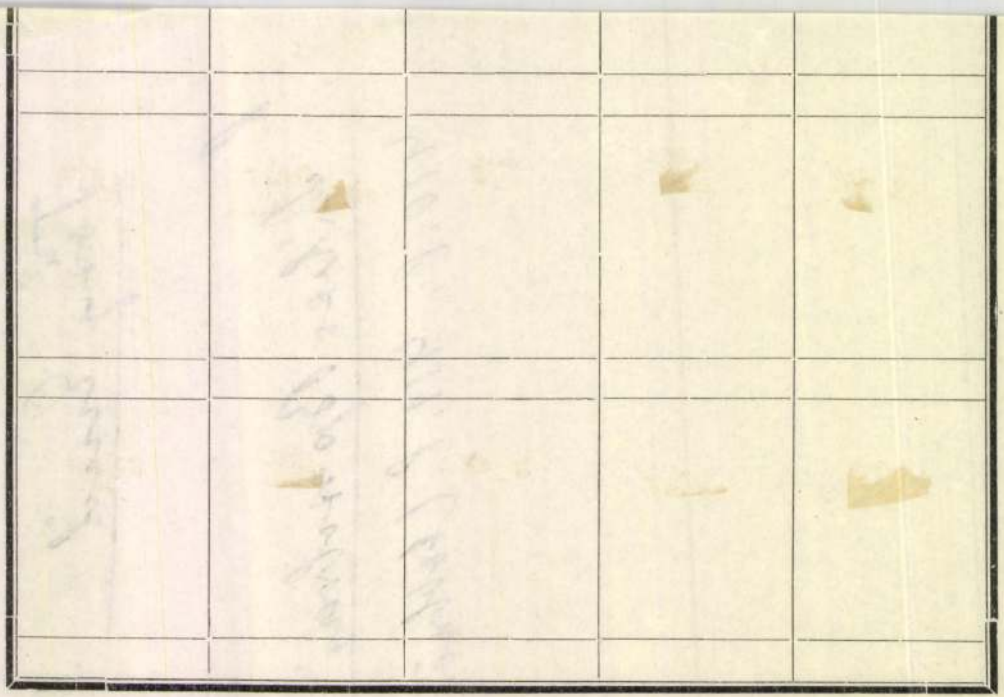

Töry Emil

épitész

Wod

Takácsmenyhért dr.

A művészet haraja-
Műtörténeti tanul-
mány. Kassa 1913
27.- l.

~~Csiszolt köeszkőzök X. 49.~~

< Töry Emil >

ikke

< > Andrea Palladio
szerepe az épitőművészetben.

Epitési és Műszaki
Közlöny. 1905. máj. 1.
(IV. évf.)

*Budapest, 193*7 november hó

Telefon: 366—739.

n Intézőbizottsága

lnökségének!

n, az állandó budai szinház felépitésé-

ának tagságát elfogadom és e nemes ma-

el támogatom.

< Töry Emil >

könyve

< > Az építőművészet aesthetikája.

Bp. 1905.

fd.

Földmivelésügyi Minis

Töry Emil

Ivod
z

Fieber modnuw

138-l.

Róma V. 263

< Tövy Emil >

Könyve

< > Néhány szó a mű-
egyetemi építészoktatás re-
formjához.

A MMÉE építési szak-
osztályában tartott előadásának
Különlenyomata -

Bp. 1919 -

fd.

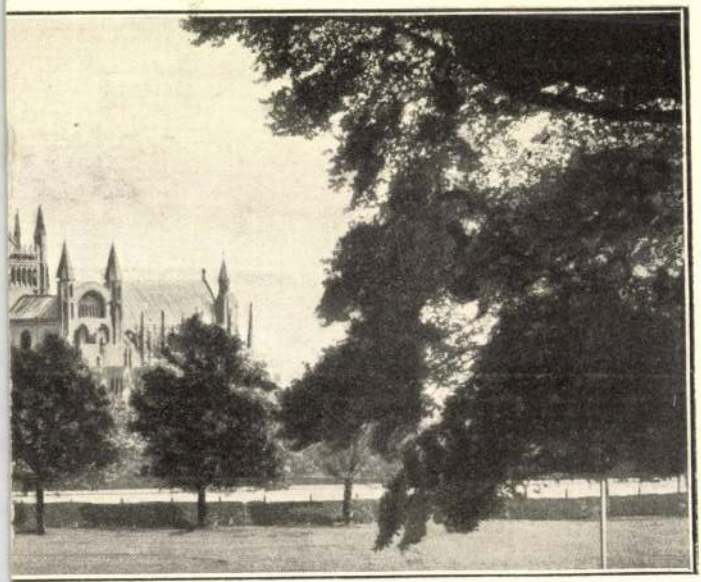

drális.

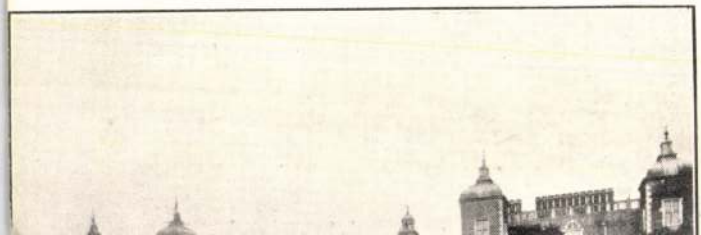

Töry Emil

vrád

Magyar Pályázatok
1906. 7. n (A Szent
Imre collegium
pályatervei, műszaki
rajzokkal)

II. díj.

Töry Emil

A temesvári déli-
déki Kaszinó. Az
országos pályázaton
első díjjal jutalma
zott pályatérv.

Repr

Jánosi II-ker reálisk.

22. l.

Töry Emil

wód

z

Jánosi II. ker. reálisk

129. l.

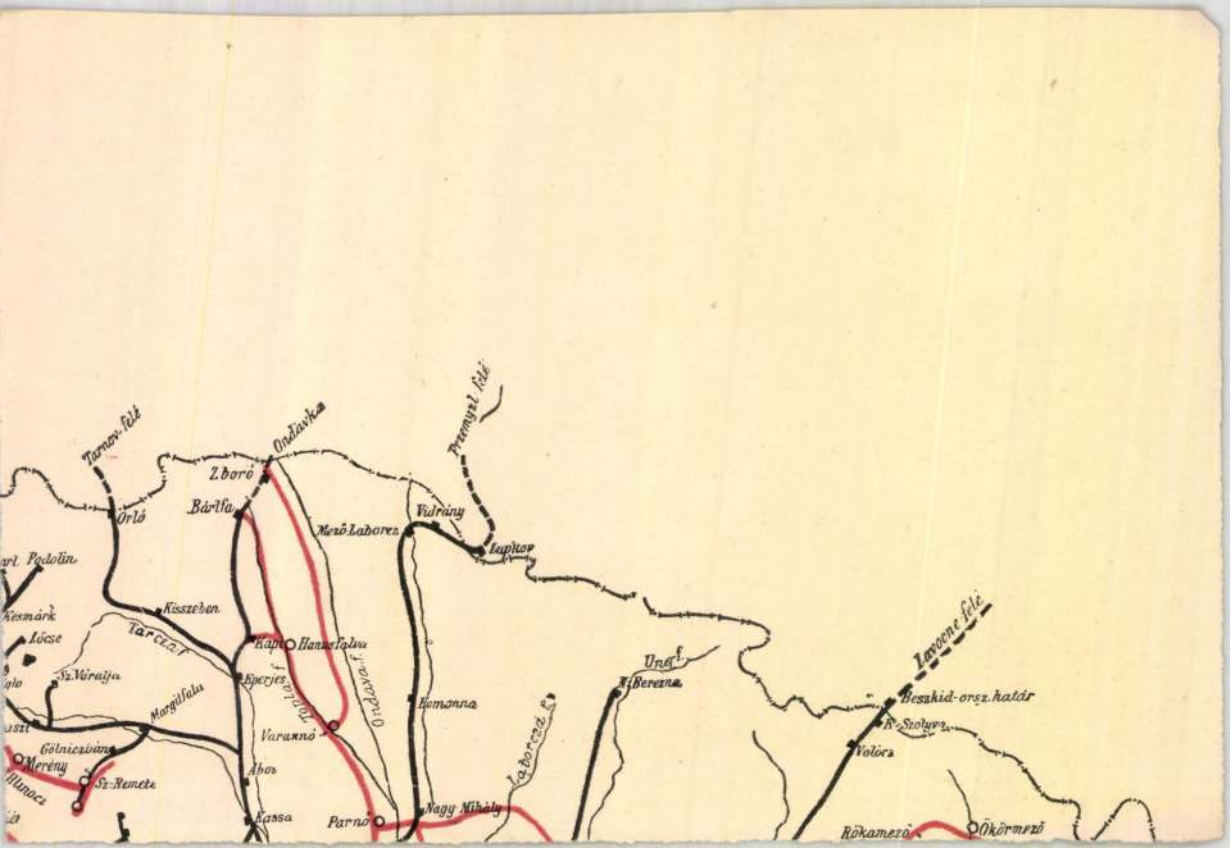
Tarnov. felé
Ondavka
Przemyzl felé
Zboró
Bártfa
Örló
Mező-Laborcz
Vidrány
Lupkov
Podolin
Kesmárk
Kisszeben
Tarcza f.
Kapi
Hanusfalva
Lőcse
Sz. Váralja
Eperjes
Topla f.
Ondava f.
Margitfalu
Komonna
Varannó
Gölniczbánya
Merény
Sz. Remete
Abos
Kassa
Parnó
Nagy Mihály
Laborcza f.
Ung f.
Berezna
Lavocne felé
Beszkid-orsz. határ
R. Szolyva
Volócz
Rókamező
Ökörmező

Töry Emil

A bpesti első Erzsébet-szobor pályázatunak egy tízezer koronás első díjjal kitüntetett pályamüve
repr.

Jánosi II. ker. reáliskt

63. l.

U. annak a bpesti II. Erzsébet-szobor pályázat egy hatezer koronás első díjjal kitüntetett pályamüve.
Repr.
u. o. 64. l.

A VÁMOSATYAI REFORMÁTUS LELKÉSZI HIVATAL
PECSÉTJE

LKd

< Tóth Emil >

könyve

< 7 Marcus Vitruvius Pollio theoriája az antik mérnökképzésről. Bpp. 1896.

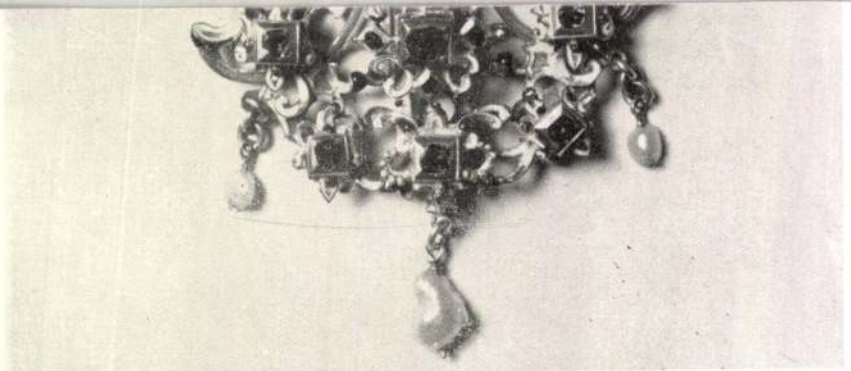

370.

356.

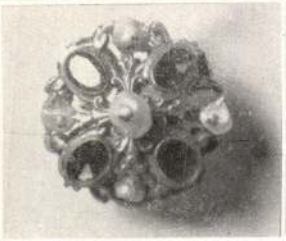

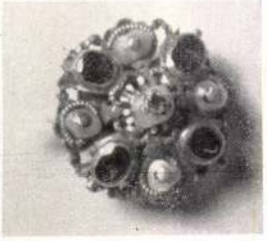

355.

Tóvy Emil

építész

† 1928. máj. 31.

63 éves korában

Yudit.

129. Martin Ostendorfer.

Töry Emil

vrd

Magyar Pályázatok

1906. 11. 4. (A nagyváradi „Tekete sas" – szálloda pályatervei, műszaki rajzokkal.)

II díj.

~~Bacsoni Albert, áll. főreáliskolai tanár (nekr.)~~

~~III. 168.~~

Tóry Emil

ired

Petrik Albert:

A ferencich belvárosi templomának sorsa. Épitő Ipar – Épitő Művészet.

1914. febr. 15.

Töry Emil

l.

Forst Erzsébet

XVIII. tábl

... és fuszerkereskedő
TISZABOFFON

Nyomtatvány

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Töry Emil

ivód

Kár Erzsébet

8. l. 9. l.

Mezokavacsnazo

< Tőry Emil >
könyvei

< > A görög építő-
művészet tört. az
ókorban.

< > A római építő-
művészet mesterei
és alakjai.

Tóth Emil

Tóth Ernő

8, 10, 13, 14. l. 17. l. 18. l.

21. l. VII. tábla

Tek

Europa

Budapest

V. K. Rothermere ut 12 IR

em. III 2

Töry Emil

wód
z

8 Órai Ujság

1917. jan. 6. (A koronázás epilógusa. Beszélgetés Kós Károly építőművészzel.)

Vallás- és Közokt. minisztérium

VII. 152.

m. ~~Minisztertől~~.

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
193 1919 szám
Érk.: 1919 nov 17 d.

A vall. és közokt. m. minisztern
a budapesti IX. ker. állampénztá

Utasitom az állampén
Müemlékek Orsz. Bizottságának el
5510. számu rendelettel kiutalvá

Töry Emil

Az ezredevés kiállítás
Király-pavillonjának első terv-
pályázatán 1894-ben dí-
cséret. Rendezte a MM
EE. Magyi Alp II
50 l.

MDK

Tőry

Fieber H: A modern művészet és a papság.
Katholikus Szemle, 1908. 75o 1.

yi m. Minisztertől.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
196 1919 szám
919 nov. 10 n.

A vall. és közokt. m. miniszternek
a budapesti IX. ker. állampénztárh

A volt közoktatásügyi n
155.714. sz. a. kelt rendeletének
sitom az állampénztárt, hogy az i

Töry Emil

Temesvár: Délvidéki
Karzino

Kossuth Lajos sírcsulék
pátzaraton megvétel

Repr.

Magyarország Képes
Albuma - Bp. é. n.

X. 7. Grossmann épitőmesternek

7. Forgó üvegesnek

7. Langermann lakatosnak

12. Hauswirth mázolónak

a Müemlékek Országos Bizott

tól leszámolásra felvettem

Gyualfehárvár részére

Gernyeszeg részére

Gül Baba sirja részére

3

Budapest, 1915. október 12

9. drb. melléklettel

MTK

Tőry Emil épitész

Az Erzsébet-szobor pályaterwei. Vas.Ujs. 8.sz. 1902. 49.évf. 121-122 l. képpel.

MDK

Párt és tömegszervezeti funcionárusokat, építőmunkás
sokat... tüntetett ki a Népköztársaság Elnöki Tanácsa

Szabad Nép, 1950. dec. 10. 6 l.

MDK

Tőry Emil

Belső nézetek a battai templomból, vizf.

Képzőműv. Társ. 1901-2. téli kiáll. 46 l.

MDK

Tőry Emil

A battai templom távlati képe, vizf.

Képzőműv. Társ. 1901-2. téli kiáll. 46 l.

MDK

Tőry Emil müegyetemi tanár

Hol épüljön fel az uj Nemzeti Szinház? Épitő Ipar Épitő Müvészet, 1928, jun. 1. 82 l.

Pilismarót (kamáron)

Ref. templom, ~~egyetlen~~ homlokzat
toronnyal, kapuján a pálosok cí
ben a pálosok számára, 1818-ban
bővitette, tornyát 1921-ben újjá

(Kováts J. István: Magyar reformát
Tomtar Ilona, 1953)

MDK

Töry Emil épitész és Telcs Ede szobrász

Juszt F. cikke az Erzsébet-emlékműről. MMKE. 1902. IV.f. 153-63 l. képek.

MDK

Töry és Pogány

Állami szíjsvevőszék pályaterve.

Vállalkozók Közlönye, 1909. nov. 24. 1 l.

MDK

Tőry Emil

VIII. bécsi épitészeri kongresszuson vett részt.

Vállalkozók Közl. 23.sz. 1908. jun. 3. 4 l.

Magy. Épitőművészek Szöv. közgyülése

MDK

Tőry Emil

ügyvezető mesterré választva

Nagy. Építőmívészek Szöv. közgyülése.
Vállalkozók Közl. 23.sz. 1908. jun. 3. 4 l.

MDK

Tőry Emil

VIII. bécsi épitészeti kongresszuson vett rész.

Magy. Épitőművészek Szöv. közgyülése

Vállalkozók Közl. 23.sz. 1908. jun. 3. 4 l.

M. D. K.

TÖRY - POGÁNY épületének

Nemzeti Színház - Terv

Ybl Ervin: Ybl Miklós 77.

Tőry Emil

müépitész MDK

1912-ben Tőry E mil és Pogány Móric müépitészek terve szerint uj templomot akartak épiteni a pesti ferences templom helyén.

Szabó Erzsébet: A pesti ferences templom Bp. 1959. 33.o.

M.D.K.

TÖRY Emil építész

Hauszmann munkatársa a New York, Cervia és a fiumei kormányzósági palota építésénél

Ybl Buda 243, l.

MDK

Tőry épitész

A pestvidéki törvényszék.
Vállakozók Közlönye. 15.évf. 1909. dec.29.

MDK

Tőry Emil

Vállalkozók Közlönye 1908. dec. 30. 8.1.

MDK

Tőry Emil és Telcs Ede

pályamunkájukat az alábbi pályázaton az első kategoriába osztották. Repr.

A második Erzsébet-emlékmü pályázat. Müvészet 1903. 243.l.

MDK

Tőry és Pogány

Ligeti P.: Felelet Vámos F.:"A magyar formanyelv építészetünkben" c. cikkére. MMÉEKözl 1929,máj.12. 117-118.l.

MDK

Tőry Emil, Telcs Ede

az alábbi pályázaton pályamunkájukat a 6ooo koronával dijazott első csoportba sorolták

Az Erzsébet-emlékmü második pályázata. Müvészet 19o3. 278.l.

Tövy és Pogány

K

Vrod

=

Budapesti Hirlap

1913. máj. 7.

(A Kálvin-téri pályázat.)

U. 591.

III. díj.

Vasárnap
12
Kat. Szenthár.
Ógör. M. 30 C Pünkösdvas.

Hétfő
13
Kat. Pád. Amt.
Holdtölte 0 ó 47 p.
Ógör. M. 31 Pünkösdhétfő

Kedd
14
Kat. N. Vazul

Szerda
15
Kat. Jolán

Csütörtök
16
Kat. Urnapja

Péntek
17
Kat. Rain. hv.

Szombat
18
Kat. Efrém ea.
Izr. 19 S. Behalot 2 P.

1938 30 nap **Junius**

K

Tóry Emil és
Pogány Móric

a bpesti Nemzeti
Szinház Terve

MMÉE Közl
1913. XVI — XIX
rajzmelléklet

AZ OLASZ

lákkal és a

mint az ol

Az elemi iskolában a

tervet egyeztet

Az OLASZ

M.D.K.

Töry Emil, építész

és Pogány Móric tervei szerint épül fel az Adria biztosító társaság pelotája [ma rendőrfőkapitányság] az Erzsébet-tér 9 és 11. sz. telkeken

Vállalkozók Lapja, Bp. 1912. XXXIII. évf.

márc. 13. sz. 14 old.

M.D.K.

Töry Emil, építész

és Pogány Móric közös tervét az Osztrák-Magyar Bank bécsi új palotájának szűrebb körű pályázatán tisztelet díjban részesítették.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.

nov. 1. sz. 12. old.

MDK

Tőry Emil

A bpesti Városfürdő pályatervei. Művészet 1905. 3. sz.

Töry Emil, épitész MDK

az erzsébetvárosi törvénykezési épület tervpályázatán a biráló bizottság a második dijat T.E. tervének itélte oda.

Müvészet. 1907. 134.l.

MDK

Tőry és Pogány

Nemzeti Szinház terve

Magyar V.: XII. Nemzetközi épitész kongresszusról.
Épitő Ipar - Épitő Müvészet 1931. jan. 15. 13.l.

Töry és Pogány ép.-k MDK

Az uj Nemzeti Szinház gipszmodellje. Kép. 31.1.

Közös tervük szerint.

Supka Géza: A százéves Nemzeti Szinház.
Ünnep.1935. 52.sz.

MDK

Tőry Emil

/y.K./: Az uj Nemzeti Szinház. Alkotmány 1913. jan. 24.

MDK

Tőry Emil

A Nemzeti Szinház tervei. Alkotmány 1913. jan. 26.

MDK

Tőry Emil

Magyar Vilmos: A Nemzeti Szinház tervpályázata. Épitőipar 1913. jan. 26. és febr. 2.

MDK

Tőry Emil és Pogány Móric

Nemzeti Szinház pályaterve, repr.

Művészet XII.évf. 1913. 74.l.

MDK

Tőry Emil

Művészet 1913. 83.1.

MDK

Tőry Emil

Alpár Ignác: Die Entwürfe für das neue National-Theater. Pester Lloyd 1913. jan. 23.

MDK

Tőry Emil

MMÉEKözl. 1912. évf. XLVI. kötet. VI. és VII. rajzmell.

MDK

Tőry Emil

MMEEKözl. 1912. évf. XLVI.kötet. II. és III. rajzmell.

MDK

Tőry Emil

Magyar V.: A székesfőv. árusitó és hirdető bódéinak tervp. Épitő Ipar 1912. 31. sz.

MDK

Tőry Emil

Magy. Építőművészet 1911. 12. sz. 9-12.l.

MDK

Tőry Emil

A Nemz. Szinh. szükebb tervpályázata. Épitő Ipar 1913. 89.l.

MDK

Tőry Emil és Pogány Móric

III. dijat nyertek

Magyar V.: A Nemz.Szinh. tervp. II. közl. Épitő Ipar 1913. 5. sz. képekkel. III. közl. 6. sz.

MDK

Tőry Emil

az alábbi templom ér rendház ujjáépitésének terve fentiektől 1912-ben. Nem valósult meg, mert a régit müemlékké nyilv.

Szabópestiferencrendiek. 4o.l.

MDK

Tőry Emil

Schoen Kálvin-téri. 19.1.

MDK

Tőry Emil

Török Gy.: A turini világkiállitás. Épitő Ipar 1912. 16.sz. képekkel.

MDK

Tőry Emil

MMÉKözl. 1912.évf. XLVI.kötet. IV. és V. rajzmell.

MDK

Tőry Emil

a liszaboni épitőmüvészek társasága külföldi levelező tagjai sorába iktatta

Épitő Ipar 1912. 485.l.

MDK

Tőry Emil és Pogány Móric

tervezték a magyar házat

Török Gy.: A turini világkiáll. Épitő Ipar 1912. 147-149. l. képekkel.

MDK

Tőry Emil

Sulyos bonyodalmak az uj Nemz. Szinh. épitése körül. Az Ujság 1914. jan. 25.

MDK

Tőry Emil

Művészet 1913. 237. l.

MDK

Tőry Emil

A Nemz.Szinh. tervpályázata. Épitő Ipar 1913 márc. 16.

Tőry Emil építész M.D.K.

Adria-palota, Deák tér / ma: főkapitányság/

1914-1918/

Társtervező: Pogány Móric

Preisich Gábor: Bp. Városépítésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964.

133 .l.

MDK

Tőry Emil

A százéves Nemz. Szinh. Bp. 1938. 275.l.

MDK

Tőry Emil

A koronázó Szentháromság-szobor. Az Est 1916. dec. 31. Képpel.

MDK

Tőry Emil

Ezrey: A Nemzeti Szinház. Vállalkozók Lapja 1913. jan.

MDK

Tőry Emil épitész

Hauszmann Alajos: A fiumei kormányzó palotája.
MMÉKözl. 1896. 177-180.l.

TÖRY Emil

Nagy Gergely: Kertvárosunk, a Wekerle.
Bp., 1994, F. Szelényi Ház

21, 22, 23.

Tőry Emil, Pogány Móric és Györgyi Dénes MDK
bpesti épitészek.

közös pályatervük I.dijat nyert. Jelige: Reális.
Kapuzat. Illusztr. 23.1.

A turini kiállitás magyar pavillonjának tervpályázata.
Magyar Épitőmüvészet. 191o. 6.sz. 23.1.

Építészet - világi

Kulturpalota, Sátoraljaújhely —
Törzy és Pogány.

Tér és Forma, 1929

II. köt. 49-55.
K. M.: A sátoraljaújhelyi kul-
turpalota.

T

Töry Emil,- épitésze.

Literatura.1928.DLL.évf.5.sz.155-161.
Pogány Móric azuj Nemezeti szinház
megteremtöje.

Török és Pogány

K

4-ed

=

Budapesti Hírlap

1913. ápr. 29.

(Az új Nemzeti Színház.)

U. 577/a.

Vasárnap
9
Kat. Dénes pk.
Holdtölte 10 ó 37 p.

Hétfő
10
Kat. B. Ferenc
Izr. 15 Szukkoth 1. n.

Kedd
11
Kat. Placida
Izr. 16 Szukkoth 2. n.

Szerda
12
Kat. Miksa

Csütörtök
13
Kat. Ede kir.

Péntek
14
Kat. Kall. p.
Ógör. Okt. 1 B. A. védelme

Szombat
15
Kat. Teréz sz.

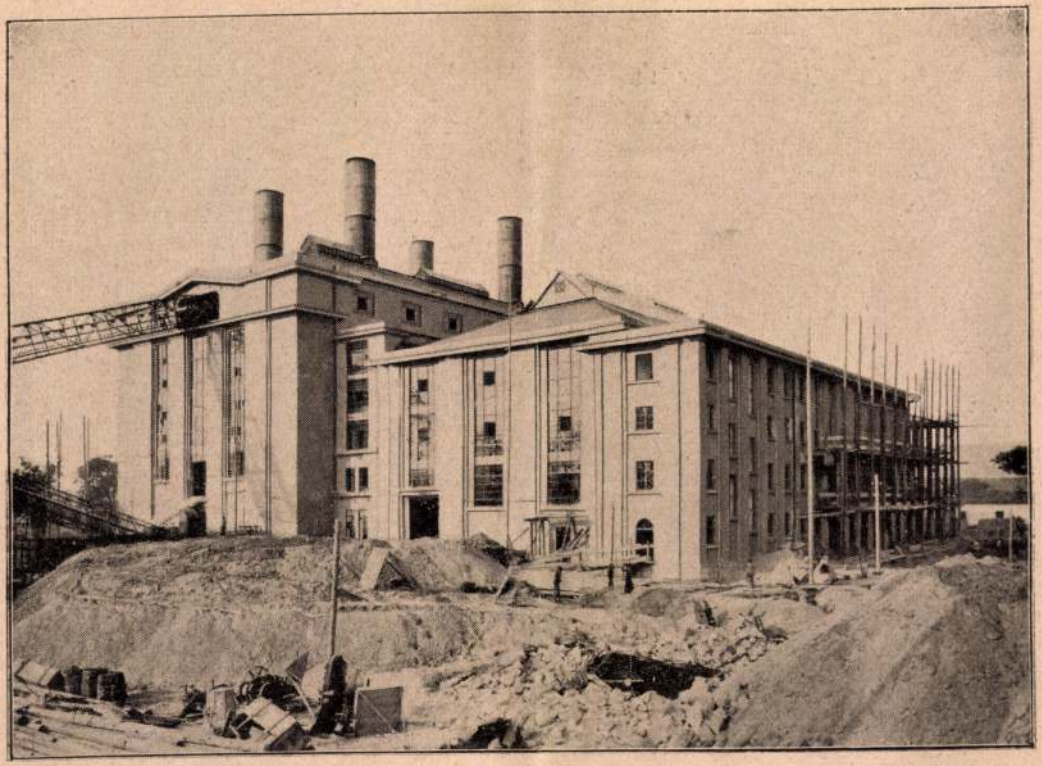

A bánhidai erőműtelep kazán- és gépháza. Építette: Magyar Építő R.-T. Budapest, X., Kőbányai út 31

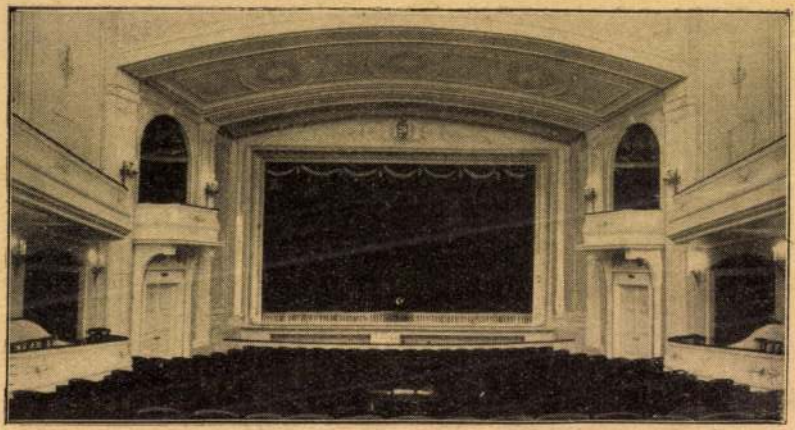

A sátoraljaújhelyi színház nézőtere. Tervezték: Töry és Pogány műépítészek

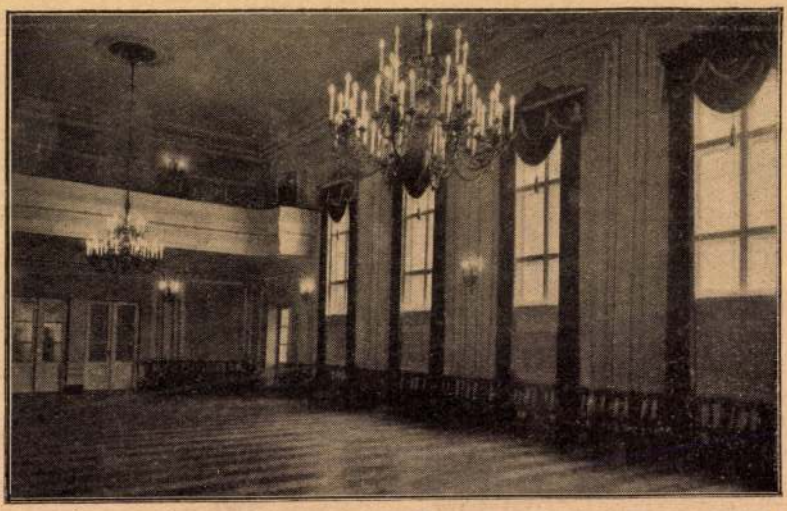

A sátoraljaújhelyi színházépület táncterme. Tervezték: Töry és Pogány műépítészek

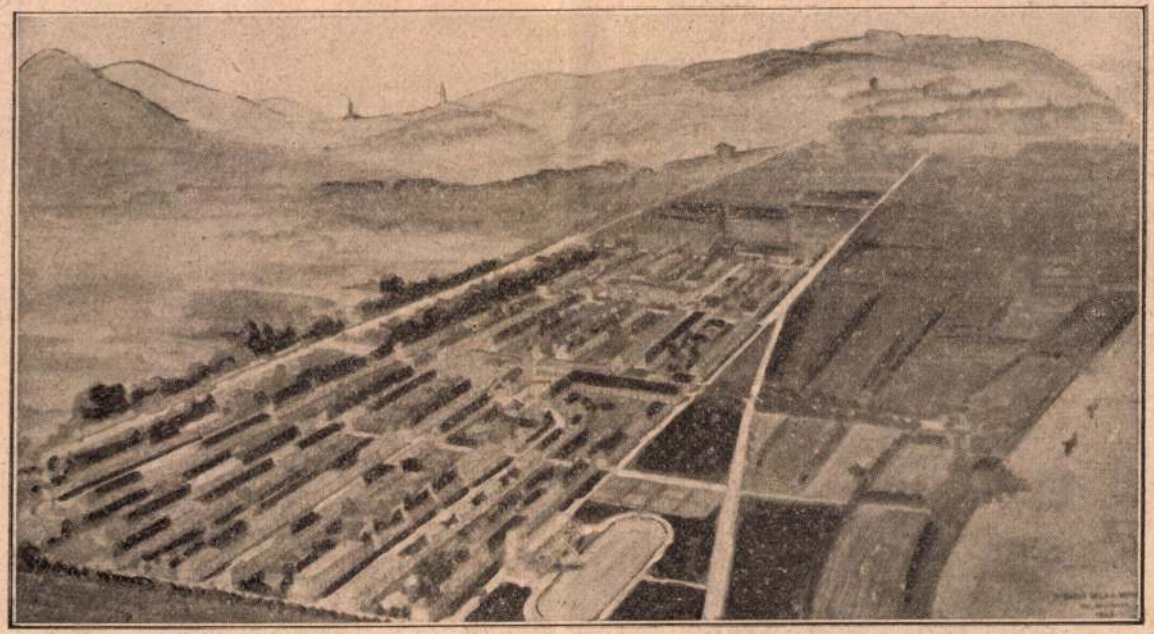

Albertfalva—Parkváros. Tervezték: Barát Béla dr. és Novák Ede műépítészek

Tőry és Pogány

Tőry és Pogány

A sátoraljaújhelyi színház főbejárata. Tervezték: Tőry és Pogány műépítészek

Gschwindt Ernő kastélya Velencén. Tervezték: Tőry és Pogány műépítészek

224. l.

Az Est Hármaskönyve. 1930. I.

Tőry Emil K

A szentesi városház tervpályázatán az első díjat Bohn Lajos, a második díjat Tőry Emil nyerte. A biráló-bizottság megvételre ajánlotta Haas és Málnai, Hickisch, Kotál, Dobóczy József és Székely László terveit.

Művészet 1907. 198. l.

Művészet

Tőry Emil 1863 - 1928

Bakáts téri Erzsébet kórház
Adria biztositó
Lósi utcai rendi bérházcsoport
Szénásy üzletház
Belügyminiszterium emeletráépités

Lechner Jenő dr
jegyzete

Tőry Emil †

Magyar Művészet 1928. 336.

K

TŐRY EMIL. Kiváló képzettségű tagját vesztette el a magyar építészgárda *Tőry* Emilben, akit május 31-én ragadott el a halál Budapesten, hosszú, kínos betegség után. *Tőry* hármas munkásságot fejtett ki, paedagogiait a Műegyetemen, amelynek tanára volt; irodalmit, amely elsősorban a klasszikus antik építészetre vonatkozott, végül művészetit, amennyiben egy ideig önállóan, 1908-tól fogva pedig *Pogány* Móriccal társulva, egy sor monumentális épületet tervezett s hasonló természetű terveivel külföldi pályázatokon is sikereket ért el. Legtöbbet emlegették a nevét az új Nemzeti Színházzal kapcsolatban, amelynek tervpályázatán 1913-ban Pogánnyal közösen készített terve kapta az első díjat s az építési megbízást. A nagyszabású terv kivitelét megakasztotta a világháború s midőn alig néhány hónappal ezelőtt újra felmerült a kivitel eszméje, *Tőry* reménnyel teljesen fogott a tervek revíziójához, ámde éppen ezidőben vált súlyossá epebaja s nem érhette meg az örömöt, hogy ezt a tervet, amelyre élete legtöbb gondját fordította, megtestesülve láthassa.

Tőry Emil Budapesten született 1863 április 17-én s ugyanott végezte tanulmányait a Műegyetemen, ezenkívül tanítványa volt a berlin-charlottenburgi műegyetemnek is. Pályája eleinte akadémikus jellegű volt: 1897-ben magántanára lett Műegyetemünknek, 1906-ban nyilvános

BUDAPEST SZÉKESF

KÖZSÉGI ÉLELMISZERÁR

Tóry Emil †

rendkívüli tanára. Önállóan tervezett műve az erzsébetvárosi törvényszéki épület és a Délvidéki Kaszinó Temesvárott, az esztergomi főkáptalan práter-utcai bérházcsoportja Budapesten, a Fa- és fémipari szakiskola Aradon, a Homeopata-kórház Budapesten; *Pogány* Móriccal társulva tervezte a torinói nemzetközi kiállítás magyar házát, az újpesti állami főgimnáziumot, az Adria biztosító társulat házát Budapesten. Egyik korábbi, 1900-ban épített műve a battai r. kath. templom. Az utóbbin a középkor formanyelvét szólaltatta meg, legtöbb más műve inkább a modern építészeti felfogást tükrözi. Önállóan megjelent szakirodalmi művei: Marcus Vitruvius Pollio theoriája az antik templomokról (1896); A görög építőművészet története az ókorban (1904); A római építőművészet szerkezete és alaktana (1904); Michel Angelo mennyezetképzése a római vatikáni Sixtus-kápolnában (1912).

Magyar Művészet
1928. 336. l.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS * KÖZSÉGI ÉLELMISZERÁRUSÍTÓ ÜZEME *

TÖRY *Emil* építész, műegyet. rendk. tanár. * Budapest 1863 ápr. 17, † u. o. 1928 máj. 31. Régebben sikerrel foglalkozott tisztán monumentális jellegű feladatokkal; többek közt úgy az első (1902), mint a második Erzsébet-emlékműpályázat alkalmával (1903) Telcs Ede szobrásszal közösen benyujtott tervei az I. kategóriába kerültek. 1908 óta Pogány Móriccal (l. o.) együtt több nagyobbszabású épületet tervezett. Művelője volt az építészeti irodalomnak is; a Kabdebó Gy. szerkesztésében megjelent „Az építőműv. tört. az ókorban" c. műben (1904) a görög és római építészettörténet egy részét írta meg.

E-G II 546 l

oktatásügyi minisztertől.

BUDAPEST
1935 FEB 22 19
N 5 N

Bizottsága

Budapest
Aréna u 41

mikroskopia volt kötelező, a tanács úgy intézkedett, hogy a jövő tanévtől kezdve, a vegyészi szakosztály II. évfolyamában a technikai mykologia hallgatása is kötelező legyen, mely tárgyhoz a technikai mikroskopiának az erjedéssel foglalkozó részét is hozzácsatoltuk.

A jogi és nemzetgazdasági oktatás reformja tárgyában is előrehaladtunk egy lépéssel, amennyiben a tanács egész terjedelmében elfogadta az erre vonatkozó és múlt évi beszámolómban ismertetett bizottsági jelentést.

A megürült közigazgatási jogi tanszéknek betöltése alkalmával pedig e tanszék tárgykörét, a jogencyklopedia előadására is kiterjesztettük, minek folytán technikusaink ezentúl a műszaki gyakorlat különböző ágaiban felmerülő jogi kérdésekben is alaposabb tájékoztatásban fognak részesülni.

Némi változás állott be a mérnöki szakosztály díszépítéstani előadásaiban is. Eddig e tárgyat két évfolyamban, a III.-ban és IV.-ben adtuk elő. Tekintettel arra, hogy a mérnökök a IV. évben számos egyéb tervezési munkával vannak túlhalmozva és a szigorlatra is készülnek, a díszépítéstani előadásokat a tananyag némi módosításával a III. évfolyamba helyeztük át.

A szervezeti szabályok revisiója ügyében is megvetettük az alapot e szabályzat további kiépítésére, amennyiben a szakosztályokban tartott beható tanácskozások arra az eredményre vezettek, hogy a műegyetemi *tanidőt 5 évre kell meghosszabbítani*, ha a műszaki oktatás színvonalát tudományos magaslaton fenntartani és e mellett a gyakorlati élet folyton növekedő követeléseivel számot vetni akarunk.

A szervezeti szabályzat módosításának e leglényegesebb pontjára, t. i. a tanidő meghosszabbítására nézve tehát már egyhangú az elvi megállapodás és így remélhető, hogy egyéb, a műegyetem tudományos működésére nagy kihatással biró kérdéseknek megoldásával, az új épületbe való beköltözéssel egyidőben, már szentesített új szabályzatunk is lesz.

Áttérve a műegyetem tanszemélyzetét illető ügyekre, mindenekelőtt meg kell emlékeznem azokról a súlyos veszteségekről, melyek tanári karunkat az elmult tanévben érték.

A halál hideg keze megritkította sorainkat. Ehhez járult több kiváló tanár nyugalomba vonulása, úgy, hogy érezhető hézag keletkezett ama kiváló férfiak sorában, akik műszaki egyetemünk mai fejlettségét előkészítették és annak tudományos jó hírét megállapítani segítettek.

F. év március hó 13-án halt meg dr. *Csiky* Kálmán ny. r. tanár, életének 63-ik évében, aki húsz éven át, a közigazgatási jog előadója volt. Széleskörű ismeretei és alapos tudományos képzettsége ismertté és tiszteltté tették nevét hazánk tudós köreiben.

Az örök nyugalomba követte őt *Czigler* Győző az ókori építéstan ny. r. tanára, aki életének 55-ik és műegyetemi tanárságának 19-ik évében f. év március hó 28-án hunyt el.

Aki még egy esztendővel ezelőtt látta az életerős férfiút, aki építészi pályájának tetőpontján nagyméretű feladatok megoldása körül dolgozott, azzal a vasszorgalommal, ambitióval és munkaképességgel, melyet mindannyian bámultunk, az csak a legmélyebb megilletődéssel fogadhatta halálának gyászos hírét!

Czigler, mint a bécsi Hansen-iskola növendéke, az ókori építészi stylusnak, volt a híve. Ezt az irányt követte műveiben — de bizonyos mértékben individualizálta — úgy, hogy alkotásai, egyéni zamatjuk révén, mindenkor felismerhetők.

Tanszékéről azonban a klasszikus építészet törvényeit a maguk eredeti tisztaságukban egész szigorúságukkal hirdette és szorgosan ügyelt arra, hogy az ifjú építészi nemzedék a görög és római építészet szabályait vésse emlékezetébe, hogy ez képezze ismeretének alapját, ízlésének irányítóját és hogy ez legyen az a sziklatalaj, amelyen tovább építve, boldogulását találja.

A gyakorlati építészet terén Czigler óriás tevékenységet fejtett ki; utolsó műve a magyar kir. József-műegyetem lágymányosi telepén emelt chemiai és a most épülő fizikai pavillon volt. A műegyetem egyéb épületeinek tervezésében megakadályozta súlyos betegsége, mely végzetessé vált.

Munkaközben dőlt ki az az erős oszlop és vele együtt sírba szált egy nagy reményekre jogosító tehetség. Az ő elhunytát, mind a műegyetem, mind pedig a hazai építőművészet fájdalmasan fogja érezni.

Még fájdalmunk le sem csillapodott és már is újabb és ezúttal oly veszteséget rótt reánk a kegyetlen sors, amelynél nagyobb bennünket alig érhetett volna.

Mint villámcsapás a tiszta égből, úgy sújtott le bennünket az a gyászhír, mely kisfaludi *Lipthay* Sándor műegyetemünk egyik vezérlő alakjának és a vasútépítéstan kitűnő tanárának halálát jelentette.

Ez év május hó 1-én szívszélhűdés érte szeretett kartársunkat, aki férfikorának delén, életének 58-ik és áldásos tanári működésének 30-ik évében örökre eltávozott körünkből.

Hogy mije volt Lipthay Sándor a műegyetemnek, milyen iránytadó szerep jutott neki a magyar műszaki életben, mennyire fejlesztette a tudományt és milyen szeretetnek örvendett kartársai és a hallgatóság körében, azt nálam hivatottabb férfiú fogja elmondani azon a gyászünnepen, amelyet a műegyetem tanácsának kegyelete a megboldogult emlékének fog szentelni.

Én jelenleg csak annak a mérhetetlen nagy és a közel jövőben alig pótolható veszteség feletti mély fájdalomnak adhatok kifejezést, mely e kitűnő férfiú halálával műegyetemünket és hazánk műszaki karát érte. E fájdalom saját szívemben megkétszereződik, mert én *Lipthay* Sándor elhúnytával, nemcsak a kitűnő tanárt, a tudós mérnököt és a jellemes hazafit gyászolom, hanem siratom a gyermekkori pajtást, a tanulótársat, a férfikorombeli igaz barátot, aki örömet és bánatot mindenkor kész volt velem megosztani.

Szeretetreméltó egyéniségének emlékét kegyelettel és szeretettel zárjuk szívünkbe; nagyarányú tudományos működését pedig a magyar műszaki tudomány története egyik legfényesebb lapjára fogja feljegyezni, amely, dacolva az enyészettel, tündökölni fog mindenha.

A szomorú események sorozata azonban még ezzel a halálesettel sem záródott be.

F. év julius hó 3-án kisértük utolsó útjára *Kruspér* István 88 éves nyugalmazott tanártársunkat, aki 1850-től 1894-ig szolgálta a műegyetemet mint a gyakorlati mértan és geodseia ny. r. tanára.

Ő volt az utolsó azoknak a férfiaknak sorában, akik alkotmányunk újjá születésekor, már magyar nyelven tanították a mérnöki tudományokat. Kruspér István, a műszaki tudományok terén alapvető munkát végzett hazánkban és mint a geodesiának első és leghivatottabb mívelője nemcsak itthon, de a külföldön is fényes sikereket aratott és számos elismerésben részesült.

Azok, akik még hallgathatták a mindig jókedvű és kedves modorú tanár előadásait, bizonyára örömmel emlékeznek vissza világos és elmeébresztő fejtegetéseire, melyeket élces megjegyzésekkel fűszerezett, hogy a néha száraz tananyagot megszerettesse hallgatóságával.

Ő is sírba szállt, de emléke élni fog, mert örökül hagyta nekünk élettapasztalatának kincseit, melyeket a fiatalabb nemzedék felhasznált és gyarapított a tudomány és hazánk kulturájának javára.

Testületünk szellemi erejét azonban még további veszteségek is érték, három kiváló tanártársunk nyugalomba vonulása folytán.

Fölser István és *Bielek* Miksa ny. r. tanárok f. évi január hó 1-től kezdve élvezik a jól kiérdemelt nyugalmat, míg dr. *Kőnig* Gyula tanár nyugalmaztatás iránt beadott folyamodványa még elintézés alatt áll.

Csak hálaérzettel tekinthetünk vissza a már nyugalomba

A műegyetem megnyitása.

(1905 szept. 18.)

I.

(Hauszmann Alajos beszámolójából.)

Szervezeti szabályzataink értelmében, a lelépő rektor kötelességei közé tartozik, beszámolni az elmúlt tanévnek mindazon eseményeiről, amelyek a műegyetem működésére nevezetes hatással voltak.

Ez a kötelességteljesítés talán egyik elődömnek sem esett annyira nehezére, mint ma nekem esik: — mert műszaki egyetemünk utolsó tizenkét hónapos történetében számos gyászkeretű lapot találunk, a melyek súlyos és alig pótolható veszteségeinket hirdetik. A visszaemlékezés e kegyeletes pillanatában újból felsajog a fájdalom az alig behegedt sebekben, melyeket a kérlelhetetlen halál tanári karunk lelkén az által ütött, hogy legjobbjainknak egész sorát elsodorta körünkből.

Ezeknek a szomorú eseményeknek súlya nehezedett az elmúlt tanévben tudományos működésünkre, és kedvezőtlen hatása mind az oktatás menetében, mind pedig az új műegyetem építése körül, érezhetővé vált.

Legelőször is az építést illetőleg jelenthetem, hogy a fizikai és elektrotechnikai pavillon építése folyamatban van, bár néhai Czigler Győző tervező és művezető tanárt, hosszas betegsége és halála késleltette ennek az épületnek programmszerű megkezdésében, majd pedig megakadályozta őt abban, hogy az új műegyetem központi és gépműhely épületeinek terveit elkészíthesse. E sajnos körülmény folytán beállott halasztás azonban nem fogja eltolni a műegyetemi összes épületek befejezésének határidejét, mert a hiányzó épületeket (Petz Samu tanár közreműködésével) a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrtól kapott megbizatás folytán időközben megterveztem, s mivel a magas kormány kegyes volt kilátásba helyezni, a szükséges anyagi eszközöket akként bocsátani rendelkezésünkre, hogy az építkezés lehetőleg 2 és ½ esztendő alatt befejeztessék, a műegyetem új otthonát már az 1908. évben el fogja foglalhatni. A műegyetemi építés sürgős befejezése annál is inkább szükséges, mert a jelenlegi átmeneti állapot hosszabb időre már egyátalában nem tartható fenn. A fizikai és elektrotechnikai tanszakokat szintén csak akkor lehet majd az új épületbe áttelepíteni, ha az egész műegyetem átköltözik; minthogy leküzdhetetlen órarendi akadályok merülnének fel, ha a vegytani előadásokon kívül, még egyéb tanszakokból is a budai épületekben tartanók meg az előadásokat, akkor, a midőn az előadások nagy részét még a pesti oldalon kell megtartanunk.

Az új műegyetem építési programmját, tekintettel az időközben történt fejlődésre, újból átdolgoztuk és kibővítettük, amidőn, tekintettel a közel jövőben felállítandó új tanszékekre, valamint a taniđőnek öt esztendőre tervezett meghosszabbítására, a szükséges helyiségekről is gondoskodtunk. Tervbe vettük továbbá egy nagyméretű géplaboratorium építését is; de mivel ennek beiktatása után a költségek, a műegyetem új építéséről szóló 1902. évi XVII. t.-cikkben engedélyezett 10.000,000 k. keretét jóval túlhaladnák és mivel a jelenlegi viszonyok között nincsen kilátás arra, hogy a törvényhozás ezt az összeget felemelné, — a laboratorium építési és felszerelési költségeit — egyik, annak idején felszabaduló költségvetési tételnek, az úgynevezett „parallel alap"-nak tőkésítéséből reméljük fedezhetni.

A géplaboratorium ma már nélkülözhetetlen alkotó része a modern politechnikumoknak, és örömmel jelenthetem, hogy a műegyetemi tanácsnak erre az ügyre vonatkozó megokolt fölterjesztését a vallás- és közoktatásügyi kormány méltányolván, alapos reményt nyújtott a géplaboratorium felállítására vonatkozó tervünk megvalósítására, minek következtében állíthatjuk, hogy műegyetemünk e tekintetben sem fog a külföld politechnikumai mögött maradni. Tanácsunk az elmúlt tanévben is behatóan foglalkozott a műegyetem tanügyeinek fejlesztésével és az adott pénzügyi viszonyok, valamint a korlátolt helyiségek határán belül, igyekezett legalább azokat a tudományszakokat a tanrendbe beleilleszteni, amelyeknek hiánya vagy nem eléggé szakszerű előadása már is érezhetővé vált.

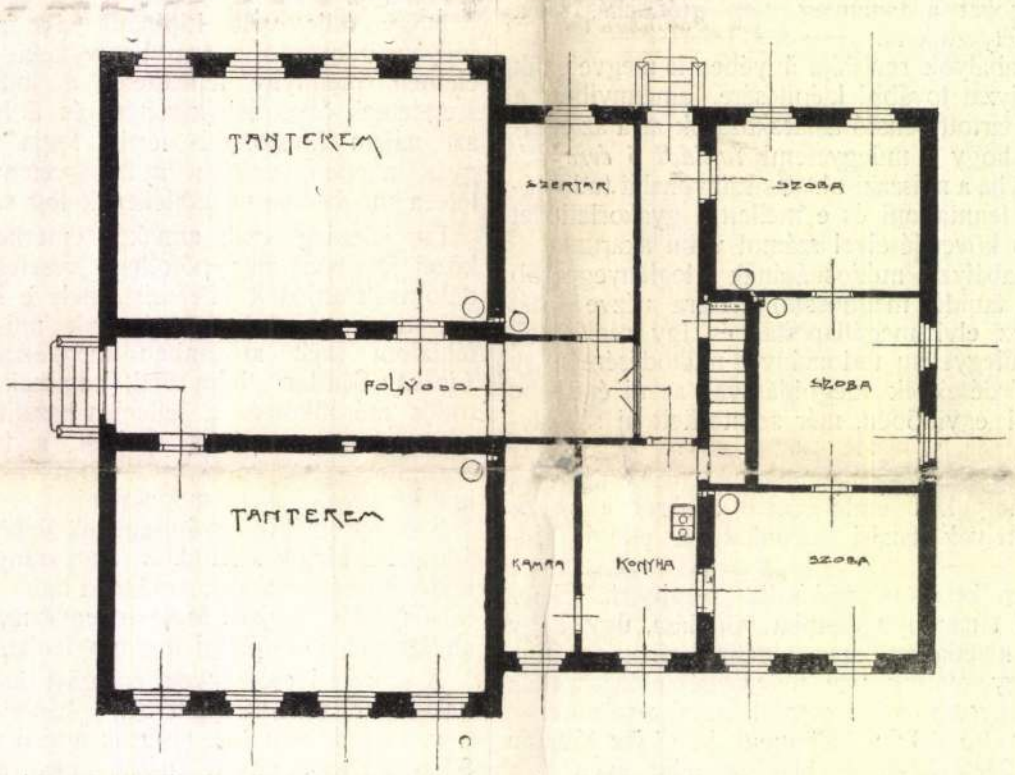

A szatmárhegyi m. kir. állami elemi iskola. Tervezte *Baumgarten Sándor.*

Múlt évi beszámolómban reá utaltam arra, hogy a chemiai szakosztály fejlődése következtében az elektrochemiai és a mezőgazdaságtani chemiai technologiai tanszékeknek felállítása immár továbbra el nem halasztható.

Tanácsunk megokolt felterjesztésére sikerült legfelsőbb helyen kieszközölnünk, hogy az ábrázoló geometria egyik tanszéke — mely egy tanártársunk nyugalomba vonulása folytán szabadult föl — az elektrochemiának engedtessék át. Ennek a tanszéknek szervezése és végleges betöltése ügyében tett intézkedéseink eredményeképpen jelenthetem, hogy az elektrochemiát már az 1905/6. tanévben nyilv. rendes tanár fogja előadni.

A mezőgazdasági chemiai technologiai tanszék ügyében pedig — minthogy feltétlenül szükségesnek tartottuk, hogy annak a szakférfiúnak, aki hivatva lesz ezt a mezőgazdasági iparra oly fontos tanszéket betölteni, elméleti képzettsége mellett még gyakorlati ismeretei is legyenek — tanácsunk kieszközölte a magas kormánytól, hogy az illető szakférfiú két évre, részben európai, részben amerikai tanulmányútra küldessék ki. A műegyetemi tanács erre a kiküldetésre dr. *Sigmond Elekt*, a magyaróvári növénytermelési kisérleti állomás vegyészét szemelte ki, akinek eddigi működése is a legszebb reményekre jogosít.

Miután a műszaki mykologia és technikai mikroskopia, a mezőgazdasági chemia-technologiának előtanulmánya, és minthogy e két tárgy közül, eddigelé csak a technikai

lépett két tanártársunknak 40 évet meghaladó, sikerekben gazdag tanári pályájára.

Mindketten a műegyetem megalapítása óta tagjai a tanári karnak, és a műszaki tudományok fejlődése és meghonosodása körül valóban úttörő munkát végezve, nagymértékben hozzájárultak első és egyedüli műszaki egyetemünk megerősödéséhez.

Bielek Miksa és Fölser István neve országszerte ismeretes. Mindkettőjüknek jelentős szerepe volt nemcsak a műegyetemnek, hanem a hazai tanügynek és a magyar műszaki életnek fejlődésében is.

Igaz hálával emlékezik meg fáradhatatlan és céltudatos munkásságukról a műegyetemi tanács, melynek tagjai leginkább ismerik és elismerik azokat az érdemeket, melyeket ők, hivatásuk önzetlen és lelkiismeretes teljesítése közben, a műegyetemi oktatás érdekében szereztek.

Mély sajnálattal értesült a kir. József-műegyetem tanácsa dr. Kőnig Gyula ny. r. tanárnak amaz elhatározásáról, hogy 34 évi szakadatlan tanári működés után, nyugdíjaztatásáért folyamodott.

Szinte hihetetlennek tartottuk, hogy az a férfiú, a ki a hazai és külföldi tudósvilágban oly előkelő helyet vívott ki magának, aki számos munkájával a tudományt és tudományos irodalmunkat fejlesztette és gyarapította, aki mint tanár eredményekben gazdag múltra hivatkozhatik és egyetemünknek egyik dísze, kényszerítő körülmények beállta előtt válhasson meg attól a működési körtől, amely életét betöltötte és amelylyel elválaszthatatlanul összeforrt.

Feltevésünkben nem is csalódtunk, mert dr. Kőnig Gyula nyugdíjaztatása után is a mienk fog maradni, amennyiben kiváló tehetségét ezentúl is a műegyetemnek kívánja szentelni. Egészségének fenntartása és tudományos működésének akadálytalan folytathatása érdekében azonban szükségesnek tartja, hogy a tanári hivatal mindennapi, időtrabló és adminisztrativ jellegű kötelezettségei alól felmentessék.

Azért megnyugvással és őszinte köszönettel vette tudomásul a műegyetemi tanács dr. Kőnig Gyulának azt a kijelentését, hogy a mathematika egyes részeiből ezentúl is fog előadásokat tartani és tudományát, tehetségét továbbra is a műegyetem szolgálatába bocsátja.

Az életnek folyton mozgó kereke azonban nem állhat meg és a természet törvénye szerint, új erők lépnek azoknak a helyébe, akik feladatukat teljesítették avagy munkaközben kidőltek.

A műegyetem gépezete sem szünetelhetett, minélfogva a tanács gondoskodott is arról, hogy az oktatás menete a tanszemélyzet súlyos veszteségeinek dacára fennakadást ne szenvedjen.

Szakerők meghívásával és helyettesítéssel kellett a mult tanévben megkezdett néhány előadást folytatni, illetőleg bevégeztetni, de egyszersmind intézkedtünk a megüresedett tanszékek betöltése iránt is.

Örömmel jelenthetem, hogy több tanszékre már is sikerült oly tudományos képzettségű férfiakat megnyerni, akik eddigi működésük alapján, teljes biztosítékot nyújtanak arra nézve, hogy a műegyetem tudományos törekvéseit istápolni és a felsőbb oktatás feladatait lelkesen fogják felkarolni.

Tanácsunk előterjesztésére, Ő cs. és ap. kir. Felsége többrendbeli legfelsőbb elhatározásával, eddig a következő tanárokat méltóztatott legkegyelmesebben kinevezni:

1. Dr. *Schafarzik* Ferenc főgeologust és bányatanácsost, műegyetemi magántanárt az ásvány- és földtani tanszék ny. r. tanárává;

2. Dr. *Rényi* József miniszteri titkárt, műegyetemi magántanárt a közigazgatási jog és jogencyklopedia ny. rendkívüli tanárává;

3. *Nagy* Virgil műszaki tanácsost és műegyetemi magántanárt, az ókori építéstani tanszékre ny. r. tanárnak, és végül

4. Dr. *Szarvasy* Imre ny. rkív. címmel és jelleggel felruházott magántanárt, az *elektrochemia* tanszékére ny. rendes tanárrá.

Tanácsunk nevében szívből üdvözlöm tisztelt tanártársainkat működésüknek új pályáján, a melyre őszinte szerencsekívánataink és a kollegialis barátság érzelmei kisérik.

Örömünkre szolgál továbbá, hogy Ő Felsége f. é. junius hó 27-én kelt legfelsőbb elhatározásával, *László* Ede Dezsőnek a borászati chemia magántanárának, a ny. rendkivüli tanári címet méltóztatott adományozni.

Fogadja a tisztelt tanár úr erről a helyről is a tanács üdvözletét.

A tanszemélyzetben előfordult egyéb változtatásokról legyen szabad még a következőkben beszámolni:

Az ábrázoló geometria egyik tanszékének megszüntetése folytán szükségessé vált, hogy a tanárjelöltek számára — ebből a tárgyból tartandó *„válogatott fejezetek“* című — előadások, meghívott szakférfiú által tartassanak. Nagy megnyugvásunkra szolgált, hogy ez előadások megtartását Fölser István nyug. tanár úr volt szíves elvállalni, a miért igaz hálára kötelezte tanácsunkat.

A tanács teljes megelégedésére működtek közre az oktatásban *Méhes* Zoltán és *Drovák* Ede műegyetemi adjunktusok, a kik közül az első néhai Lipthay Sándort, utóbbi pedig néhai Czigler Győző tanárt helyettesítette.

A geodézia elemeinek előadásával, ideiglenesen *Fasching* Antal műegyet. adjunktust bíztuk meg,

Sőpkéz Sándor, az *„elektromos közlekedő eszközök“* magántanára, jogosítványt kapott arra, hogy a mérnökökre oly fontos *elektrotechnikai encyklopediából* is tarthasson előadásokat. Végül még jelenthetem, hogy Maróti R. Géza szobrász-művészt, a ki ideiglenes minőségben kitűnő eredménynyel tanította a mintázást, állásában véglegesítettük.

A tanításban részt vett az 1904/5. tanévben 35 ny. r., 1 ny. rk., 5 címzetes rendkívüli tanár, 17 magántanár, 7 meghívott szakférfiú, 2 szolgálatra beosztott középiskolai tanár, 21 adjunktus, 37 tanársegéd, 7 kisegítő tanársegéd és 6 tanító, összesen 138 személy. A megtartott különféle előadások és gyakorlatok száma 197, átlag hetenkénti 680½ órában. — (I. félévben 692, a II-ikban 669.)

A beiratkozott hallgatóság létszáma az 1904/5. tanév első felében volt 1446, a második felében 1301 volt.*) (A múlt tanévben az I. félévben 1545, a II.-ban pedig1372 hallgatónk volt.)

Az egész évi átlagot véve alapúl, a tényleges hallgatóság az egyes szakosztályokban következő százalék szerint oszlott meg:

1. a mérnöki szakosztályban	volt	32·8%
2. az építészi „	„	6·7%
3. a gépészmérnöki szakosztályban	„	47·8%
4. a vegyészi „	„	9·8%
5. az egyetemes osztályban	„	0·9%
6. rendkívüli hallgató volt	„	2·0%
összesen		100·0%

A kiállított oklevelek száma 270 (tavaly 328) volt. Ebből esik a mérnökökre 114 (tavaly 131), a gépészmérnökökre 120 (tavaly 163), építészekre 25 (tavaly 26), vegyészekre 11 (tavaly 3).

Nem búcsúzhatok el e helyről a nélkül, hogy a műegyetem ifjúságának köszönetet ne mondjak azért a férfias magatartásáért, komoly irányú munkásságért és ragaszkodásáért, a melyet rektorságom ideje alatt örömmel tapasztaltam.

Az a politikai mozgalom, a mely az egyetemi ifjúság körében az utolsó képviselőválasztások alkalmával megindult és a kormányhatóságot arra indította, hogy az előadások tartását rövid időre felfüggeszsze, nem érintette a műegyetem falait. Kapuink zárva maradtak idegen hatóságok beavatkozása előtt és technikusaink higgadtsága és példás magaviselete megóvta termeinket a rendzavarásoktól. Óvják meg tisztelt ifjú barátaim ezt a higgadtságot a jövőben is; és ha a hazafias lelkesedés és a nemzeti vívmányok feletti öröm erősebben dobogtatja meg a szíveiket, merítsenek

*) Azonkívül az I. félévben 500, a II.-ban pedig 328 tud.-egyetemi hallgató részesült oktatásban.

abból erőt munkálkodásukhoz, mert a nemzet, önöktől, jelenleg csak a szellemi tőkének gyűjtését várja, hogy annak idején, a cselekvés terén, azt a haza és a magyar műszaki munka javára értékesíthessék.

Újabb építkezések Németországban.

(*Tőry* Emil fölolvasása a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben.)

III.

1901-ben ápr. 1-én Münchenben egy nyilvános épületet adtak át rendeltetésének, mely érdekes formában iparkodik műtörténeti alapon érvényesülni. Az „ipar és kereskedelem" házának építése Friedrich v. Thiersch professor művészi kezébe nyilvános concurrentia útján jutott, mely 1898-ban dőlt el. Az épület felépítése a felsőbajorországi „Handels & Gewerbekammer", valamint a

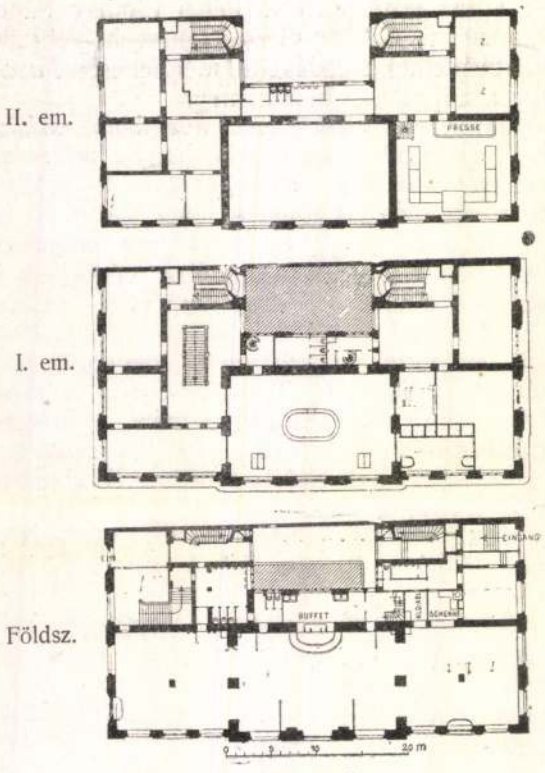

Alaprajzok.

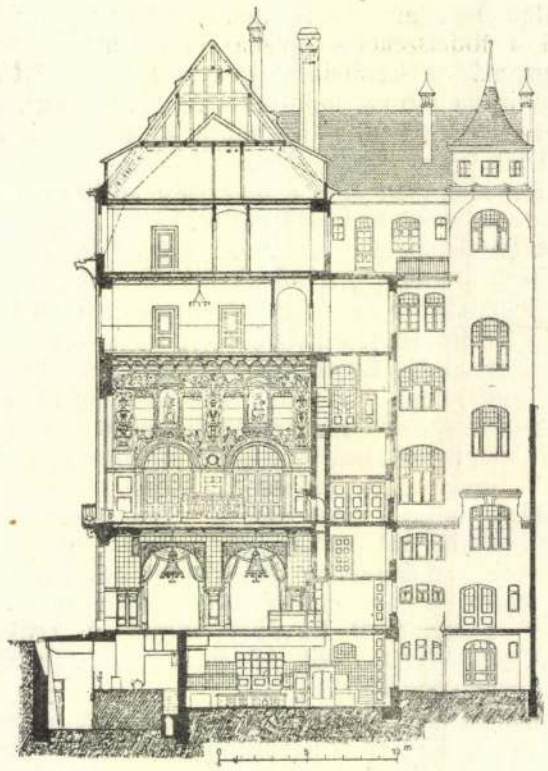

Metszet.

müncheni „Handelsverein" közös vállalkozása volt, mely egyesületek eddig céljukhoz nem méltó helyiségekben voltak kénytelenek működni. A helyzet javítására a Maximilian-platz és Otto-Strasse között elterülő telket szerezték meg, melynek főfrontja az Eschen-Anlage felé fordul. (Közbevetőleg szíves elnézést kérek az itt-ott alkalmazandó német elnevezésekért, melyeket le lehetne ugyan fordítani magyarra is, de mindenesetre kivetkőztetné helyi megszokottságából, ha pl. a berlini Alexander-Platz-ot Sándor-piac magyaros elnevezésével illetném). A megszerzett telek beépítését a bemutatott alaprajzok tüntetik fel; az aránylag csekély terület nagy körültekintést igényelt, hogy egyrészt mindkét testület igényei kielégíttessenek s azonkívül másrészt, hogy az épület még bizonyos tőkekamatoztatásnak is megfeleljen. Ez utóbbi célból a földszint s alagsor teljesen a café-restaurant számára rendeztettek be; az alagsorban az étel- s kávékonyha, a hozzátartozó mosogató helyiség, éléskamrák bor-, sör- s szénpincék foglalnak helyet, melyekhez még ebben a niveauban a fűtés és szellőztetés kazánberendezése is járul. A földszint a vendégeké; a telek felét a főhomlokzati oldalon a tágas café-restaurant foglalja le, melynek közepét a restauratio baloldalát a kávéház s jobboldalát a billárdszoba képezi; ez utóbbi mellé került a söntés, külön bejáróval az utca felöl. Külön bejárók különben a Maximilian-Platz s Otto-Strasse felől egyrészről az I., II. és III. emeleten elhelyezett börzehelyiségekhez, másrészről pedig a IV. emeleti bérlakásokhoz vezetnek. Az I. emeleten a Handelsverein helyiségei u. m. a két emeleti magasságra terjedő olvasó s iró szobával ellátott börzeterem, telefon- és táviróhelyiségek, árfolyamjegyző, elnöki s titkári szobák sorakoznak egymás mellé. Minden helyiség tágas előterek segítségével közelíthető meg; a mellékhelyiségek is nagy ügyességgel rendeztettek el; az alaprajzi elosztást az akademikus méltóság jellemzi. A II. emeleten a Handels- & Gewerbekammer irodái s ülésterme rendeztettek el, mely utóbbi az Otto-Strasse és Eschen-Anlage szögletén a III. emeletet is magába foglalja. A III. emeleten a müncheni kereskedők egyesülete s a café-restaurant bériőjének lakása nyertek elhelyezést. Ha végül a IV. emeletnek két tágas bérlakását s a padlás niveaujában a házmester lakását s a vendéglős személyzetének szobáit említjük fel, akkor az épület összes pièce-eit fel is soroltuk.

A homlokzat megoldásában a szín nagy szerepet játszik. A kétszínű homokkő, vízszintesen váltakozó rétegekben s a földszinti nyílások boltöveiben előnyösen nyert alkalmazást; az emeletek hasonló szinharmoniája simán felfelé törekvő lisének között színes vakolatrétegen, s a falsíkra közvetetlenül felrakott stucco-ornamentum nyujt a homlokzatnak élénk s vonzó képet. Az épület belsejét valódi anyag, a festő s szobrászmunkák bőséges alkalmazása mellett, nagy gazdagság is jellemzi. A börze-feljárónak falait pavonazzó márványlapok borítják, a lépcsőrács gazdagon kovácsolt vasmunka, a feljáró falát a speculátio s a kereskedelem fémdomborúművei díszítik. A kávéház falainak tölgyfa-, illetőleg spanyol azulejosi porcellánlemez burkolása, aranyozott stuccomenyezete s színes lemezekből kirakott falfestményei valósággal orientalisan gazdag benyomást keltenek; a színes spanyol lemezek az alaptonust adták meg s innen magyarázható meg e tonusnál még nagyobb falfestményi s menyezeti színélénkség is, mely valószinűleg a dohányfüst patinázó hatására való tekintettel készült ilyen módon.

Ha a restauratióban a spanyol mintakép dominál, a börzeteremben díszítés gyanánt a renaissance aranykorának

2. A mostani fürdőből feltétlenül megtartandó a török-építésű gőzfürdő és az uszócsarnok. Megjegyeztetik, hogy a török építésű medence falai ne bolygattassanak. A fürdő-épület többi részeiből kívánatos ugyan költségkimélés szempontjából a fentartható részek megtartása, illetőleg felhasználása, de csak akkor, ha ezek semmi tekintetben sem képeznek akadályt a feladat helyes megoldására nézve. Kívánatos azonkívül, hogy a fentartandó gőzfürdő és uszócsarnok üzeme ne szenvedjen az építkezés alatt.

3. A Rudas-fürdő mint gyógyfürdő tartandó fenn.

I. Fürdők.

4. Az építendő fürdőben az összes helyiségek felső vagy magas oldalvilágítással és kifogástalan szellőztetéssel látandók el.

A helyiségek levegőjének tisztántartására és arra, hogy a helyiségeket a gőz el ne lepje és a levegő oly módon frissíttessék fel, hogy a fürdőzőkre hátrányos ne legyen, a tervezéskor a legnagyobb gond fordítandó.

Az I. osztályú fürdők külön csoportosítandók.

Az egyes fürdőcsoportokban külön kézi ruharaktárról is kell gondoskodni egy ruhafelvonó és ledobóval kapcsolatosan, melyek a ruhaelosztó folyosóval közlekedjenek.

Azon fürdőkben, hol az öltöző a fürdő felett fekszik, a lépcsőkön kívül összekötő betegszállító-liftek létesítendők.

Legalább 2·5 méter szélességű folyosókról, a ruhaelosztó folyosóval közlekedő melléklépcsőkről és megfelelő számú closettekről gondoskodni kell.

Egy, legfölebb két pénztár tervezendő.

Az összes fürdők a hídfő felé tervezendő főbejáraton át is kényelmesen megközelíthetők legyenek.

A tervezés során elhelyezendő fürdők a következők:

a) férfi gőzfürdő (a jelenleginek kibővítésével;		
b) női gőzfürdő;		
c) uszoda (a jelenleginek restaurálása)		
d) szalon-kádfürdő	3	drb
e) I. oszt. „	6	„
f) II. „ „	10	„
g) Szalon-kőfürdő	3	„
h) I. oszt. „	7	„
i) II. „ „	16	„

Részletezés: A fürdőkben a következők létesítése kívánatos:

a) Férfi-gőzfürdő. Az építő programm 2. pontja értelmében a gőzfürdő török építésű részei megtartandók, azonban részben átalakítandó, illetőleg kibővítendő; ehhez képest a férfi-gőzfürdő álljon:

1. egy kis előtérből;
2. a mostani öltözőterem, 150 kényelmes min. 1·80 m^2 alapterületű vetkező fülkére tervezendő;
3. előfürdőből;
4. meleg medenc-eteremből;
5. langyos medence-teremből;
6. hideg medence-teremből;
7. két gőzkamrából;
8. két szárazlevegő kamrából;
9. hat egymástól elkülönített dörzsölő kamrából (úgy, hogy mindegyikben egy dörzsölőpad és egy szabályozható zuhany elférjen);
10. zuhanyteremből;
11. leszárító helyiségből;
12. tyúkszemvágó fülkéből;
13. külön pihenő helyiségből;
14. kis torna-helyiségből;
15. borbély-szobából
16. szolga-szobából;
17. belső closetből;

Megjegyzések. A régi megtartandó helyiségek padlózata (a jelenlegi langyos medencéét kivéve) kicserélendő és az új helyiségekkel együtt olyan recés keramit vagy ehhez hasonló más anyaggal burkolandó, hogy ne lehessen elcsuszni. A fürdőhelyiségek falai félmagasságban majolika-lapokkal, az a feletti részek simított fehér cementtel borítandók. A fürdőmedencék vörös márványnyal burkolandók. A melegmedence jelenlegi 73·6 m^2-nyi víztükre megfelelő és megtartandó. Az összes régi csővezetékek kicserélendők s falon kívül szabadon vezetendők. A fürdő külső és belső részein elhelyezett closet padlózata inpermeabilis recés (keramit v. majolika) anyagból készítendő és alul fűthető legyen. A meleg medence-termen kívül a összes helyiségek fűthetők legyenek. A leszárító helyiségben fürdőruhamelegítő alkalmazandó. Az öltöző fülkék zárai rozsdamentes fémből legyenek és egyik zár a másikat ne nyissa. A kabinok felül sodronyszövettel vonandók be

(Folyt. köv.)

VEGYESEK.

Kinevezések. A király *Baumgarten* Sándor építészt közalapítványi igazgatóvá, — a kereskedelemügyi miniszter pedig *Hinsenkamp* Bernát mérnököt a kassai ipariskola igazgatóvá nevezte ki.

Mai számunkban folytatjuk az *állami iskolák terveinek* bemutatását a szatmárhegyi elemi iskola alaprajzával.

A kir. József-műegyetem ezidei tanévét f. hó 18-án nyitották meg. Az ünnepen nemcsak a közvetetlen érdekeltek, de számos — a műegyetemen kívül álló érdeklődő is megjelent. Elsőnek *Hauszmann* Alajos, két évig volt rektor búcsúzott, elmondván a lapunk homlokán olvasható beszámolóját; azután K. *Jónás* Ödön az új rektor adta elő székfoglalóját, melyben a műegyetemi oktatás fejlesztésével foglalkozott; a beszédet jövőre közöljük.

A berlini műegyetem rectora és senátusa az építészi collegium ajánlatára a múlt július hóban egyhangúlag tiszteletbeli mérnök-doktorrá választották *Schmitt* Ede titkos műszaki tanácsost, a darmstadti műegyetem tanárát irói munkásságának elismeréséül, melylyel nevét különösen az építészet körül ismertté s becsültté tette. Bizonyára nem lesz neve olvasóink előtt sem ismeretlen, mert dús-tevékenységű szerkesztője és munkatársa a közkézen forgó „Handbuch der Architektur“ című sorozatos nagy építészeti munkának. *D.*

A warrantforgalom gazdasági fejlődésének megirására Berlin egyik kereskedő-egyesülete szabad pályázatot hirdetett. Pályázhatik bárki, de csak német nyelven; a pályadíj 2500 *márka.* A beküldés határideje 1907. április 1. (Zentralbureau „der Ältesten der Kaufmanschaft von Berlin“, C. 2. Neue Friedrichsstrasse 51.). A pályadíjat a jövő évben megnyiló kereskedelmi főiskola téli semesterének megnyításakor adják ki. *D.*

A földgázok ipari értékesítése. Az Alföld talajvize nagyobbára élvezhetetlen, mely bajon már régebb idő óta artézi-kutak furásával igyekeztek segíteni. Az ilyen artézi-kut valóságos áldása az illető községnek, mert bőven és jó vizzel látja el a közönséget. Az alföldi artézi-kutak egy részénél azt a nevezetes jelenséget tapasztalták, hogy az artézi-vizzel egyidejüleg éghető gázok is kerülnek felszinre. Ezt az artézi-kutakból kiáramló földgázt először 1886-ban, a püspökladányi vasúti állomáson értékesítették a pályaudvar világítására. Azóta számos helyen állapították meg a földgáz jelenlétét és több alföldi uradalom, sőt egyes ipartelepek máris világításra, mótorhajtásra és elektromos áram fejlesztésére is használják a földgázt. Miután a földgáz az Alföldön igen nagy területen található és az géphajtásra felhasználva a mezőgazdaságban és iparban egyaránt értékesíthető, Vörös László kereskedelemügyi miniszter a kir. József-műegyetem felterjesztésére elhatározta az alföldi artézi-kutak rendszeres megvizsgálását, hogy az azokból kiáramló földgáznak mótorhajtásra való felhasználását előmozdítsa. A munkálatokkal Pfeifer Ignác műegyetemi magántanárt bizta meg, kihez mindazok, kiknek ilyen földgázt szolgáltató kutjaik vannak, ezen kutak megvizsgálása végett fordulhatnak.

Az aszfaltburkolatok teherbirásáról olvastuk egy szaklapban az alábbi közleményt, amelyre azonban megjegyezzük, hogy két dolog hiányzik belőle. Nevezetesen nincs megemlítve, hogy milyen aszfaltról van szó:

grottesk ornamentumai használtattak fel. A szürkés színben tartott egyszerű fatáblázat fölött a falsíkokat lisének osztják meg, melyek éppúgy, mint a fölöttük a terem felső részén körülfutó friesek, ugyanez ornamentumokkal telisteli vannak rakva. Az erősen tagozott menyezet szinte túlerős contrastba jutott a falsíkok figuralis s ornamentális falfestményeinek finomságával. A sima falfelületek a középen ismét kerek s négyszögletes keretű festményekkel díszítvék, melyek alakításukban a lisénekét követik.

A kávéház s börzeterem színgazdag s derült benyomást keltenek, a kereskedelmi kamara terme pedig a komoly munkára szinte hivogató. A terem falait majdnem teljes terjedelmében puhafa-táblázat borítja, mely természetes színével a nyugodt falsíkokkal kellemes ellentétben áll.

1899. augusztusában kezdték meg az alapfalak földmunkáját, 1900. májusában állították fel a födélszéket s ugyanaz év decemberében már a kávéház is megnyilhatott; a testületek azonban csak 1901. áprilisában költözködhettek házukba, abba az épületbe, mely emlékszerűsége által méltán sorakozhatik München legérdekesebb alkotásai közé.

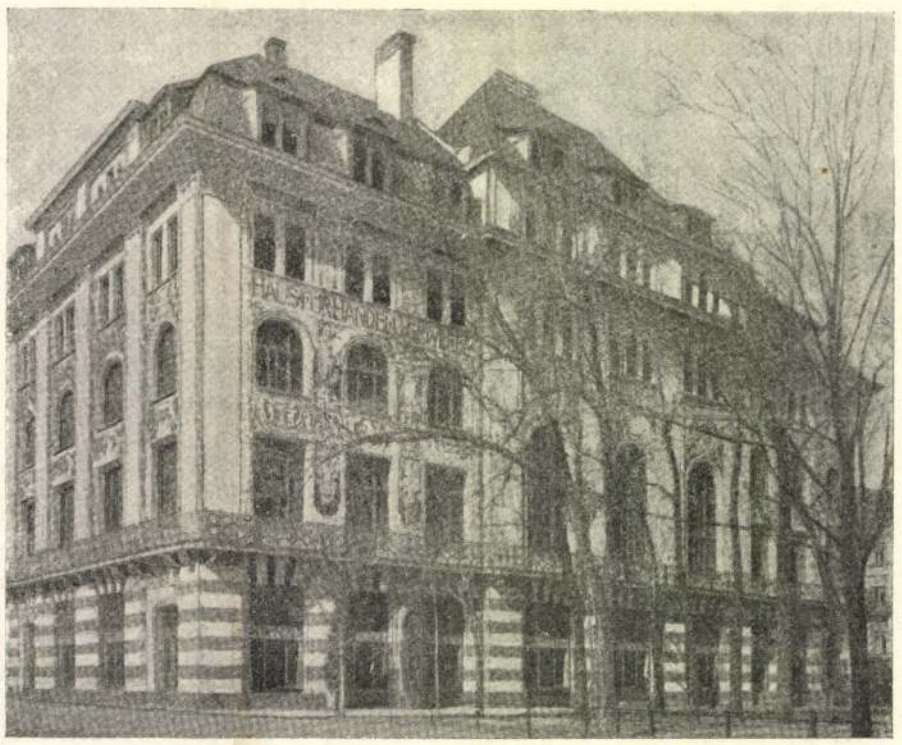

A müncheni ipar- és kereskedelmi ház.

A budapesti Sáros- és Rudas-fürdő tervei szükebb pályázatának részletes épitő programmja.

II.

(Folytatás.)

VI. Gépház.

Az új gépházban elhelyezendő lesz:

a) A kazánház, 3 drb kazánnal, min. 100 m^2 alapterülettel.

b) A megfelelő kürtő összhangba hozandó az épület építészeti modorával.

c) A gépcsarnok min. 56 m^2 alapterülettel, a meglevő compound gőzgép és dynamó felhasználásával.

d) A szivattyúház 20 m^2 min. alapterülettel a forrás mellett tervezendő 2 drb új thermál vízszivattyú számára egyenkint és óránkint 50 m^3 szállító képességgel. Megjegyeztetik, hogy a szivattyú anyaga olykép választandó meg, hogy a thermálvíz chemiai hatásának ellentállhasson. A szivattyúk a forrásszint felett maximum 0·5 méterre állítandók fel. A szivattyúház a vezetékelosztó folyosóval közlekedjék.

e) A műhely, 20 m^2 alapterülettel.

f) Anyagraktár min. 30 m^2 alapterülettel.

g) Kovácsműhely min. 12 m^2 alapterülettel.

h) Iroda és kényesebb szerek raktára 15 m^2 alapterülettel.

i) A szénraktár min. 30 m^2 alapterülettel (legalább 100 *mm* szén befogadó képességgel), valamint hamu és salakgyüjtő helylyel.

k) A pincében legyen hely kisebb fa és szénkészletre, mely a személyzet járulékát képezi s egy accumulator helyiség, mely utóbbi min. alapterülete 30 m^2.

l) Megfelelő magasságban egy melegvíztartó 200 m^3 tartalommal (2 részre osztva és egymás mellé helyezve), egy legalább 50 m^3 tartalommal biró hidegvíztartó, egy legalább 10 m^3 tartalommal biró víztartány folytatólag a *zuhanyok részére* körülbelül 5—6 *m*-rel magasabban helyezve el, mint a többi tartók, külön csővezetékkel. A zuhanyok részére szolgáló tartóban a víz gőzzel melegíttetik.

A melegvíztartók bétonból, a hidegvíztartók kovácsolt vasból készítendők és köröskörül hozzáférhetők legyenek.

A gőzkamrákban és egyéb kényesebb helyiségekben az elágazó vékonyabb fütő csővezetékek vörösrézből készítendők sárgaréz peremekkel és csavarokkal.

Vízvezető csövek. Úgy a meleg, mint a hidegvízvezető csövek öntött vasból, az egyes fürdőkhöz szolgáló vékonyabb melegvízcsövek, zuhanykifolyó-csövek és öszekötő részek vörösréz csövekből tervezendők. A csapok, csapszelepek, zuhanyok és azok alkotórészei ágyufémből (bronzból) szerelendő.

Az összes vezetékek szabadon helyezendők el ,hogy könnyen hozzáférhetők és kicserélhetők legyenek.

A terveken a csatornák feltüntetendők lesznek.

Végül még szükségesnek tartjuk, hogy a gépház az összes fürdőépületekkel egy földalatti járható, min. 2·00 *m* széles és 2·50 *m* magas folyósóval összeköttessék, mely folyosó felhasználható lesz az összes hideg és melegvíz, valamint kondensvíz vezetékeinek, továbbá a hővezetékek és villamos vezetékek elhelyezésére, sőt a tiszta ruhának elosztására is, mely célra a folyosó egy gördülő kocsipályával látandó el.

Az új gépház-épületben elhelyezendő lesz még a Sáros- és Rudas-fürdők együttes mosó üzemét végző gőzmosó, mely álljon:

a) gőzmosókonyha 100 m^2 alapterülettel;

b) mángorló 35 m^2 alapterülettel;

c) egy gőzruhaszárító 50 m^2 alapterülettel és a padláson külön egy rendes ruhaszárító;

d) ruhafelvonó pincétől padlásig.

A gőzmosó helyiség kibővítése következtében az építési és gépészeti berendezés költsége 30.000 K-val növelhető.

Gőzfütés és villamvilágítási berendezés tervezendő.

A Sáros-fürdő forrásai átlagban 24 óránkint 900 m^3 45° *C* vizet adnak.

4. Az előirányzati építőköltségek maximuma a vázlatos tervpályázattal szemben a következő:

Az eddigi építőköltség --- --- --- --- ---	1,660.000 k.
A társasfürdők 25—25-tel való szaporítása után várható jövedelem-többlet által bőven fedezett építési többlet --- --- --- --- --- ---	110.000 „
A mosóüzemnek kibővítési költsége ---	30.000 „
Az építőköltség maximuma --- ---	1,800.000 k.

II. Rudas-fürdő.

1. A Rudas-fürdő a Duna jobbpartján az Erzsébet-hídfő mellett fekszik. A fürdőépület nyugati és északi határát a terven kitüntetett A B C K D E vonal alkotja; a keleti határát pedig a jelenlegi határtól a Duna felé 5 méterig terjedhető vonal. Ezen dunai oldalnak arkádszerü beépítése mellőzendő. Az ú. n. Forrás-köz beépíthető.

nemzetközi műszaki életben.

Egy vízfolyás meghatározott szakaszában reilő

T_{95}–T_{50} értékek együttes kimutatását tart
helyesnek. Ezt az álláspontot fogadták el az *En*
gia Világkonferenciák.

Fel kell hívnunk a figyelmet azonban arr
hogy a T_{95}, ill. T_{50} mennyiségeket a vonatko
szakirodalom gyakran mint az átlagos vízjárá
esztendő vízhozamtartósságából számítható ér
egy tetszőleges $t\%$-os tartósságú vízhozamhoz
t-től kissé különböző tartósságú teljesítmény ta
tozik. Mégis a teljesítmény tartósság hosszad
más számítása legtöbbnyire mellőzhető és teljes
elégséges a vízhozam tartósságát, ill. annak görb
jét alapul venni, mert a kis és közepes vizek es
sében hosszabb szakaszon mutatkozó különbség
az összes geodéziai magasság elenyésző hányad
teszik.

Valamely elméleti vízerőkészlet gazdasági j
lentőségét igen sokféle nem vízrajzi tényező szab
keket jelöli meg. Nyilvánvaló, hogy egy kivála
tott átlagos esztendő vízhozamtartóssági görbé
nem szükségképpen azonos egy hosszabb időszá
átlagos vízhozamtartóssági görbéjével, sőt tőle l
nyegesen eltérhet. Minthogy az átlagos vízjárá
jellegével rendelkező esztendő kiválasztása meg
lehetősen bizonytalan és nem egyértelmű felada
véleményem szerint csakis egy *hosszabb időszak*
átlagos tartósságának figyelembevétele látszi
*megokolt*nak. Továbbá meg kell említenünk mé
azt is, hogy a fent értelmezett teljesítmények sza
batos meghatározása csak a *teljesítmény-tartós*
ság görbéjének előzetes megszerkesztésével tör
ténhetnék, mert hiszen az esés (h) változása miat
meg elsősorban; ilyenek a földrajzi fekvés, a *geo*
lógiai és *topográfiai* viszonyok, fogyasztási kö

Október 2. csütörtök

9.30 A konferencia megnyitása

Szaló Péter, a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium helyettes államtitkára
Marosi Ernő, az MTA elnökségének tagja
Kalmár Péter, az Országos Müemlékvédelmi Hivatal elnöke

Elnök: ***Galavics Géza***
MTA Művészettörténeti Kutatóintézet

Örsi Károly:	*Az elmúlt tíz év műemléki munkái a magyarországi történeti kertek védelmében*
Kósa Géza	*A magyarországi tájkertek dendrológiai Értékei*
Bugár-Mészáros Károly	*Az állami tulajdonban maradt kastélyok és történeti kertjeik*

14.30 *Elnök:* ***Örsi Károly***
Állami Műemlékhelyreállítási és Restaurálási Központ

Baloghné Ormos Ilona:	*A történeti kertek oktatása és kutatása a Kertészeti Egyetemen*
Herczeg Ágnes:	*A reneszánsz kertművészet kialakulása Magyarországon egy tájépítész nézőpontjából*
Mőcsényi Mihály:	*Eszterháza kastélykertjének tájképi rendszere*
	Szünet
Szikra Éva:	*Tájképi kertek helyreállítása - Hédervár, Dénesfa, Iszkaszentgyörgy*
Kiss József:	*A pesti Orczy-kert és a szécsényi kastélykert helyreállítása*
Kollányi László - Fatsar Kristóf:	*Egy kerttörténeti archívum számítógépes lehetőségei*

Október 3. péntek

10.00 *Elnök:* ***Hajós Géza*** *(Ausztria)*
Österreichisches Bundesdenkmalamt, Abteilung Gartenarchitektur

Galavics Géza:	*A magyarországi történeti kertek képzőművészeti ábrázolásai*
Dávid Ferenc:	*A II. József kori katonai felmérés mint a történeti kertek kutatásának forrása*
Granasztóiné Győrffy Katalin:	*18. századi utazók és a történeti kertek Magyarországon*
	Szünet
Stirling János:	*Divatnövények a 16-17. századi magyarországi kertekben*
Török Péter:	*A sárospataki vár kertjei*
Sisa József:	*Levéltári kutatás és kerttörténet - a csákvári kastélykert példáján*

14.30 *Elnök:* ***Baloghné Ormos Ilona***
Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Tájépítészeti, -védelmi, -fejlesztési Kar

Hajós Géza (Ausztria):	*Az osztrák műemlékvédelem és a barokk kertek*
Bódy Ferenc - Bódy Edit (Ausztria):	*Helyreállítás és rekonstrukció a melki bencés apátság barokk kertjének példáján*
Kárász János (Ausztria):	*Az osztrák történeti kertek és a közvélemény*
	Szünet
Szántó Csaba:	*Erdély történeti kertjei*
ifj. Szabó T. Attila:	*Erdélyi történeti kertek egy növénybiológus szemével*
Veronika Vagenknechtová (Szlovákia):	*Történeti kertek Szlovákiában*

Zárszó

A konferencia megrendezését támogatták:

A Magyar Tudományos Akadémia II. Osztálya
Műemlékek Állami Gondnoksága
Magyar Nemzeti Galéria
Országos Tudományos Kutatási Alap

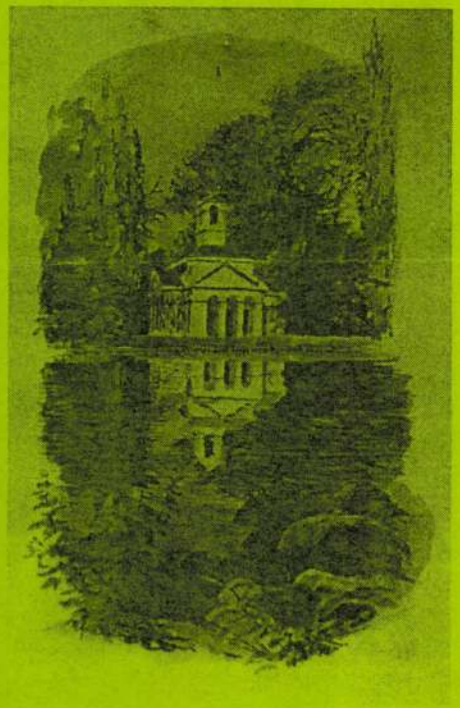

A meghívó elő- és hátlapján:
Storno Ferenc: Részlet a kismartoni Esterházy-kastély kertjéből, 1851

TÖRTÉNETI KERTEK MAGYARORSZÁGON

KUTATÁS ÉS HELYREÁLLÍTÁS

Tudományos konferencia

1997 október 2-3.

A Magyar Nemzeti Galéria előadótermében
Budavári palota, B-épület , földszint

Az MTA Művészettörténeti Kutatóintézete,
az Állami Műemlékhelyreállítási és Restaurálási Központ
és a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Tájépítészeti, -védelmi
és -fejlesztési Kara szervezésében

Török László, grafikus

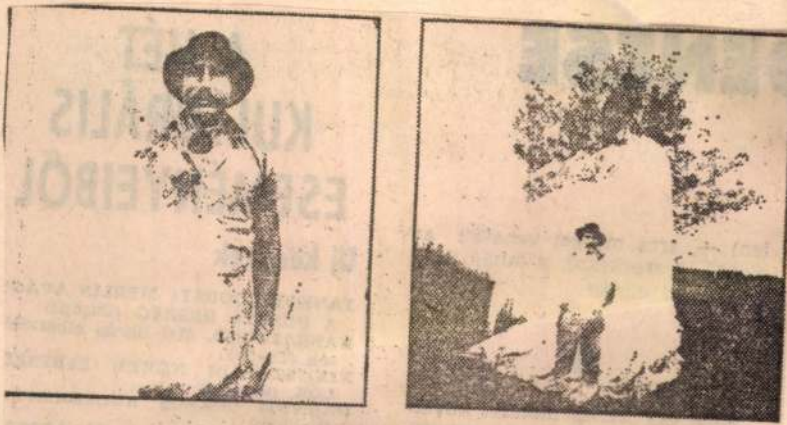

Török László: Cigányok

Török László: Cigányok

7

Élet és Irodalom Bp. 1983. máj. 18- XXVI/11

ki a költőt egyszerű magyar ruhában tüntette föl, minőt a hatvanas években mindenki viselt az országban. Az alak nyugodtan áll. A fiatal szobrászszal, kinek ez első nyilvános szobra, a bizottság 12,000 frttal kötötte meg a szerződést.

Az emlékmű helyéül a Bódog-tért választották, s ott is emelkedik a szobor, melynek egész magassága a föld színétől számítva 6 méter; ebből maga az érczszobor 2.56 méter, a talapzat (mely csiszolt haraszti mészkőből készült, Havranek fővárosi műépítész rajzai szerint) 3.44 méter. A felirat a szobor talapzatán egyszerűn csak a költő neve: *Tóth Kálmán.*

A leleplezésre megjelennek a fővárosból is az irodalmi társaságok küldöttei, s az egész ország kegyelettel gondol a költőre, kinek dalait éneklik, költeményeit szavalják mindenfelé és elismeréssel áldozik a derék városnak, mely szülöttjét művészi emlékben dicsőíti.

TÖRTÉNELMI KÉPCSARNOK.

Ezelőtt nyolcz évvel, Trefort Ágost kultusminisztersége alatt történelmi arczképcsarnokot rendeztek be a budai királyi lak bazár-épületében. A czél az volt, hogy minél teljesebb gyüjteményben legyenek együtt régi jelesek arczképei, vagy általában történelmi vonatkozásu képek, festmények. A történelmi arczképcsarnok rendezése és felügyelősége az országos képtár igazgatójára, *Pulszky* Károlyra bizatott, ki szerény költségeket is kapott újabb beszerzésekre, képek lemásoltatására. Már nyolcz évvel ezelőtt tekintélyes gyüjteménynyel nyilt meg a történelmi arczképcsarnok; időközben magánosok ajándékaival, vásárlásokkal gyarapodott, de azzal is gazdagodott, hogy az országos képtár és a múzeum művészileg is értékes arczképeit szintén ide helyezték, sőt egyes történeti eseményeket ábrázoló festményeket is. A helyiség azonban alkalmatlan volt; szűk, másrészt nedves, továbbá messze is esett. Áthelyezték tehát a városligetbe, az országos kiállításkor épült műcsarnokba, mely sokkal alkalmasabb minden tekintetben. A rendezést most fejezték be és május 27-ikén délben az új történelmi képcsarnokot meg is nyitották.

Sokan gyültek össze a megnyitásra, képviselők, művészek, historikusok. A közoktatásügyi minisztert *Szalay* Imre miniszteri tanácsos képviselte; ott voltak a polgármesterek, a képviselőház elnöke. A megjelent vendégeket *Pulszky* Károly, a képcsarnok igazgatója üdvözölte. Beszédében kiemelte, mennyi hányatáson mentek át a képcsarnokban összegyűjtött nemzeti kincset tevő festmények. Kérte a miniszter képviselőjét, hogy gondoskodjék ezután is e becses gyüjteményről, hogy az a nemzeti múzeumnak méltó kiegészítő intézménye lehessen. Kérte, hogy a miniszterium a milleniumra beszerzendő képeket is e gyüjteményhez csatolja. *Szalay* Imre miniszteri tanácsos válaszában biztosította az igazgatót, hogy a kért támogatásban a képcsarnokot minden tekintetben részesíteni fogják. Ezután a képtárt megnyitottnak jelentette ki.

Erre a vendégek *Pulszky* Károly kalauzolása mellett végig nézték a képtár termeit. A képek egyrésze mindjárt az előcsarnokban van elhelyezve. Itt van több történelmi nevezetességü tájkép és város nagy műbecscsel biró képein kivül, az emigráns magyarok képe Konstantinápolyban Szelim kaszárnyája előtt, továbbá Buda és Pestnek a 17-ik századból származó (1686) képe, s az 1848. évi karlóczai szerb gyülés.

A képcsarnok tizenkét teremből áll s összesen 490 olajfestményt, aquarellt, metszetet, szobrot és domborművet tartalmaz. A képek körülbelül időrendben következnek a termekben, a 14-ik századtól kezdve egészen a jelen századig. Kezdődik az Árpád, és vegyes-házak korán, folytatódik a XV. évszázadon a reformáczióig, majd a kuruczvilágon a Károly és Mária Terézia koráig, és az újabb föllendülési idő nevezetességein át belenyul napjaink történetébe. Az arczképsorozat meglep gazdaságával, tartalmas és tanulságos voltával; a termek főfalait történelmi jeleneteket ábrázoló festmények töltik be. A 7-ik szoba kizárólag Mária-Teréziának van szentelve s itt vannak különféle arczképei, úgy neki, mint családjának. A három utolsó, legnagyobb teremben vannak elhelyezve a jelen század történeti eseményeinek képei és szereplő férfiainak arczképei. A középső teremben az 1848—49-iki eseményekre vonatkozó képeket helyeztek el, köztük Petőfi két arczképét, melyet jó barátja, Orlai Soma festett; itt van Kossuth Lajos 1853-ból való arczképe, a mely az összes Kossuth-képek közt a legérdekesebb. A képet Ittakovics lengyel festő festette. A nemzeti múzeumból sok festményt áthoztak ide. Ilyen *Barabás* Miklós képe: a lánczhid alapkövének letétele; *Zichy* Mihálytól: a királyné Deák Ferencz ravatalánál; *Kupeczky*, *Brocky* több festménye. Az egyik terem közepén áll Strobl szobrászati műve, Deák sarkofágjának mintázata.

Becses gyüjtemény ez, mely a historikust és a művészetek barátait közelről érdekelheti, a nagy közönségnek pedig bő okulást nyujt.

A műcsarnokból a társaság átment a szemközti *királypavillonba*, a hol a királyi család nehány képe van elhelyezve, melyek közül több szintén a nemzeti múzeumból került oda. Ennek megtekintése után *Szalay* Imre miniszteri tanácsos elismerését fejezte ki a képcsarnok gazdagsága fölött és egyszersmind köszönetet mondott Pulszky igazgatónak a kalauzolásért.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Ballangó. *Költői elbeszélés. Irta Muzslai János. Budapest 1894.* Napjainkban az elbeszélő költészetet a lyrai költészet erősen háttérbe szorítja s ez az egyoldaluság nemcsak irodalmunkra, hanem az újabb költői nemzedék tehetségének fejlődésére is nagyon hátrányos. Örömmel kell tehát üdvözölnünk minden oly komoly törekvést, mely e veszélyes egyoldaluság megszüntetésére irányul. A «Ballangó» szerzője a tizenegy ives költői elbeszélésben nem csekély jelét adja tehetségének és valódi hivatottságának. A benyomások iránt rendkivül fogékony kedély, erős megfigyelő tehetség s áradó lyrai hév nyilatkozik e kis mű nem egy lapján. Bevégzett alkotást azonban szerző még nem nyujt, úgy alakjaiban, mint a mesében sok az ellentmondás, szakadozottság. A mű hangja is egyenetlen, a holdsugárszövésü romanticizmustóla legvaskosabb realizmusig van itt mindenre példa. Ez azonban nem a hang gazdagságát és nagy terjedelmét jelenti; mert azt a magasabb művészi összhangot, mely a szerző által követett példányokban feltalálható, itt hiába keressük. A külvilágot ez elbeszélő költemény sokszor fényképi hűséggel adja vissza, máskor ellenben teljesen kirugja lába alól e földet s a valószinütlenségek egymást érik, s gyakran azt is, a mit költőileg igazzá lehetne tenni, nem képes velünk való gyanánt elfogadtatni. A költemény azonban fogyatkozásai daczára is nagyon figyelemreméltó s élvezetes olvasmány. Mutatványul közöljük azt a rövid részt, midőn a természet fia, az egykori erdész, a főuri társaságban, a galamblövészetben nem akar részt venni:

«Lelövöm a vadkant,
Ha nekem rohanva,
Kényszerit a harczba,
A bizonytalanba,
Mely vadat s vadászát,
Egyet sem kimél,
Ha nekem halálom,
Hogyha ő megél.

Lelövöm a farkast,
Lelövöm a medvét,
Hogyha ellenökben
Csak a fegyverem véd.
Fejét veszem annak
Ős vadász-jogon,
Emennek a szőrén
Lábam nyugtatom.

Hű puskám sörétjét
Megérzi a dúvad,
Durrantok a czélba,
Mit a gyáva nyúl ad.
A baromfi-tolvajt
Kéjjel üldözöm,
Keblemet hevíti
A vadászöröm.

Nem ragadok fegyvert
A szelid galambra.
Ő az állatoknak
Legártatlanabbja.
Ki szegény galambra
Lő biztos helyütt,
Olyan, mint ki bottal
Gyönge nőt megüt.»

Magyarország története, irta *Marczali* Henrik; számos történeti érdekű ábrával. Kiadja az Eggenberger-féle (Hoffmann és Molnár) könyvkereskedés, Budapesten. Régen és sok panasz hangzik, hogy hazánk történelméből nincsenek oly kézi könyvek, melyek röviden, de mégis a történetirás határozottságával ismertetnék meg nemzetünk múltját. Kötetekre menő, nagy terjedelmű munkát az ifjuság, vagy a közönség az a része, mely nem mélyed bele históriai tanulmányokba, nem igen olvas. Vannak kisebb kivonatok, de szárazok; ismét regényes rajzok, melyek azonban csak a kiemelkedő eseményeket szinezik, az összekötő kapocs nélkül. Így történt, hogy évek előtt egy franczia irónak, Sayous Edének két-kötetes «magyarok történelmét» is lefordították, mert előadása könnyüségénél fogva olvasmánynak igérkezett. Az utóbbi időben több kisérlet történt, hogy rövidebb történelmi könyv jusson a közönség közé. A gyakran érzett hiányt most egy minden tekintetben jó könyv kivánja orvosolni, *Marczali* «Magyarország története», mely avatott kézzel vonja össze ezer év történetét, s az előadásban szerencsésen eltalálja az elbeszélő hangot, a nélkül, hogy a történelmi stil komolyságát és tárgyilagosságát sértené. Ez nem a száraz krónika, hanem a történtek eleven elbeszélése, mindjárt közbe vegyítve a kellő magyarázatokkal, a hol csak kell és kisérve a história már megállapított itéleteivel, tanulságaival. Az egész könyvön végig vonul az a biztos hang, mely magában foglalja az esemény jelentőségét, jellemzi a szereplőt is. A 212 oldalt elfoglaló könyv nem csupán a harczokról, a politikai eseményekről beszél, hanem a kultura fejlődését is feltünteti. Marczali könyve az 1867-iki kiegyezéssel végződik. Az Eggenberger-féle kiadó czég díszszel és a szöveg közé nyomott sok régészeti és historiai illusztráczióval állította ki a derék munkát. Ára fűzve 1 frt 20 kr, kötve 1 frt 40 kr.

Elbeszélések, irta *Lázár* Béla. A szép kiállitásu, 143 oldalra menő kötetet három elbeszélés tölti be. Van ugyan még ezekhez függesztve «Vázlatok» czim alatt két kis apróság is, de ezek szerények, s akár ott sem volnának, a kötet értékét se rontják, se emelik.

Az előszó, melyet Keszler József irt a könyvhöz, arra figyelmezteti az olvasót, hogy a szerző, ki bölcsészeti tanulmányoknak szentelte ifjusága nagy részét, a franczia ujkori spiritualisták s különösen ezek vezére, Caro tanát hirdeti három elbeszélésében: a szenvedély vége vagy kielégülés, vagy lemondás, vagy őrülés, vagy halál. A «Fekete fátyol» hőse meghal; a «József» czimüben lemond a szerelmes nevelő; az «Álom»-ban pedig beleőrül a hős szerelmébe. A szerző a novellisztikus elembe szeret filozófiát, sőt eszthetikát is belevegyíteni. A «Fekete fátyol» ilyen értekezésekkel kezdődik. Szereti a sokat olvasott lányokat, kik akár iskolai kathedrát is elfoglalhatnának. Pedig Miri («Fekete fátyol») semmi hasznát nem veszi nagy eszének, a cselekvényre semmi befolyása; Pirike («József») is üdébb, természetesebb lenne e nélkül. A cselekvény egyszerű mind a három elbeszélésben. Például a «Fekete fátyol»-ban az van elbeszélve, hogy Hegyessy Dezső mint szereti meg az eszes Mirit; a szülők vallási különbség miatt ellenzik a szerelmet; Dezső azonban mellbeteg, s mikor már vészes fordulatot vesz a betegség, szülői beleegyeznek a házasságba is, de szegény Dezső meghal. A mély vonzalmat hévvel festi az iró. Drámaibban lüktet «József» meséje, melyben egy kaczér asszonyt erőteljes jellemzéssel fest a szerző. Az asszony egy szegény nevelőt is hálójába akar csábítani, de ez megvetéssel utasítja el s ezzel megrontja életpályáját is, és soha sem egyesülhet igazi szerelmével. A szerző ereje főleg a jellemzésben nyilatkozik, meg a gazdag reflexiókban. Élénk és találó a kisvárosi élet, melynek kicsinyességei, előitéletei, szokásai sokszor belejátszanak az elbeszélésekbe és szinte úgy tetszik, mintha a szerző élő személyekről s bizonyos helyen jól ismert dolgokról irna. A kötet Grill K. könyvkereskedésében jelent meg, ára 1 frt 50 kr. Még azt is meg kell említenünk, hogy alig két hét alatt második kiadást irt.

Kortársak, dr. Kőrösi László ily czimü vállalatának legutóbbi kettős füzete *Kossuth Lajos* életrajzát közli, népiesen megirva. Kőrösi nemcsak a hirlapirót, politikust jellemzi, hanem érdekes vonásokat jegyez föl az emberről is, apró történeteket, adomákat közölve, s bemutatva Kossuthot a népköltészet tükrében is Az életrajz egyharmadát a Kossuth-gyász leirása foglalja el. A füzet ára 60 krajczár

s tisztajövedelmét a Kossuth-szoborra szenteli a vállalat kiadó-szerkesztője.

Munkácsy legujabb képe. Munkácsy Mihály már befejezte Párisban azt a vallásos képet, melyet néhai gr. *Andrássy* Gyula terebesi mauzoleuma számára rendelt meg nála az elhunyt államférfiu családja. A festmény a keresztfán kiszenvedett Krisztust ábrázolja. Az Andrássy-mauzoleumnak Munkácsy képén kivül *Zala* György szobrászati művei kölcsönöznek műtörténeti érdeket, ezek közt pedig különösen a remek sarkophag, mely egyike a művész legszebb alkotásainak.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia május 28-ikán összes ülést tartott, melyen b. *Eötvös* Loránd meleg

teli összes tevékenységét és erejét. Tiz év alatt *2 millió 50,414 koronára* menő alaptőkét gyüjtött össze. A főtitkári jelentés tanulságos adataiból a főbbek a következők:

Az egyesület tagjainak száma az elmult évben 727-el szaporodott; ma 75 örökös, 1873 alapító, 1084 rendes és 4773 pártoló, összesen 16,545 tagja van. Vagyona a következő alapítványokkal gazdagodott: Bicskey Kálmán végrendeletileg az egyesületre hagyta 1400 holdas birtokának felét; özvegy Gárdosy Jánosné 1890 frtot, Bán István 1000 frtot, Krausz Mayer 200, Nagy Pál és Steiner Mór 100—100 frtot hagytak az egyesületnek. Atzél Béla báró a Rohonczy Gedeontól fogadáson nyert 250 frtot adta át. Az egyesület közel 100,000 frtot vett be az elmult évben. Az évi jövedelemből 50,322 frtot tőkésítettek, felhasználható volt 43,864 frt. Az egyesület alapitott, fentart és részben segélyez 1 nagy szabásu földmüves iskolát, 8 más szakiskolát. 62 felekezeti és önálló népiskolát, 22 óvót és gyermekmenedékhelyet, 3 emberbaráti intézményt, 49 népkönyvtárt és 26 daloskört. Működésének tulajdonképeni tere az iskola. A *gyermekmenedékhelyekre* vonatkozólag azt tapasztalták, hogy különösen vegyes ajku vidéken kitünő szolgálatot tesznek az óvó megkedveltetéséhez. A *népkönyvtárakat* rendesen népiskolákban helyezik el. Egy-egy ily könyvtár értéke 107 frt 25 krt képvisel. 1893-ban 600 frtot, ez idén azonban csak 100 frtot irányoztak elő népkönyvtárakra, mivel az egyesület a falusi *dalkörök* szervezésén buzgólkodik, nagyon kedvező tapasztalatokat tévén az ilyenekkel. Kidolgoztatott egy dalkör szabályzatot, és jutalmakban részesíti a a daloskörök szervezésében buzgólkodó tanitókat és lelkészeket. Az intézkedés már is észrevehető, csupán Beszterce-Naszód megyében 15 dalkört készülnek szervezni.

A nemzeti szalon, a képzőművészek és műpártolók egyesületének helyisége a József-körut 45. sz. a. ház első emeletén lesz. A kiállítási helyiség hoszsza 24 méter. Lesz a társaskör számára négy terem. A szalon műkiállításait október 1-én nyítják meg, kizárólag hazai festők és szobrászok műveiből.

Az állat- és növényhonosító társaság közgyülése május 27-ikén ment végbe az állatkertben, *Frivaldszky* János alelnök vezetése alatt.

Az igazgatóság jelentését *Majláth* Béla titkár előterjesztvén, megemlékezik a társaság elnökének, dr. Szabó Józsefnek és Horváth Lajos választmányi tagnak haláláról. Az elmult év eredménye minden tekintetben örvendetes, s a jelentés nagy elismeréssel emeli ki Serák Károly igazgató buzgó és szakavatott működését. Az állatkert legutóbb is nagyon érdekes példányokkal szaporodott, minő a nilusi ló, az oroszlánfóka és az orangutáng. Tárgyalások folynak a kiállításra két díszes vendéglő építésére, melyeket a mostani vendéglős a maga költségén (65,000 frtért) akar építtetni. Az üzleti év forgalma 73,180 frt bevétel és 72,084 frt kiadás. Bevásároltak az elmult évben 1117 állatot 30,705 frtért s van összesen 1689 állat 48,000 forint értékben. Az állatkertet 140,372 egyén látogatta. Az állatkert védnökének, *József* főherczegnek és adományaikért gróf *Bethlen* miniszternek, a fővárosnak s a hazai takarékpénztárnak köszönetet szavaztak. Az elhunyt elnök helyére *Gelléri-Szabó* Jánost, alelnöknek *Szalay* Imre miniszteri tanácsost választották meg. A közgyülés után Szabó József felett emlékbeszéd volt.

MI UJSÁG?

Válság-hirek. Egy hét óta feszült figyelem, izgatottság, aggodalom várja a Bécsből jövő hireket. Egy hét óta van döntés alatt a polgári házasság sorsa. Mult szombaton volt először kihallgatáson Wekerle miniszterelnök a királynál, hogy megtegye a kormány előterjesztéseit a főrendiház szavazatának biztositására. Ő felsége igérte, hogy megfontolt elhatározását közölni fogja. Azóta Budapesten minisztertanácsok voltak, s a miniszterelnököt, a ki ismét Bécsbe utazott, május 30-án ő felsége hosszu kihallgatáson fogadta. Erre komor hirek jöttek Bécsből, kormányválságról kezdtek beszélni, bizonyosat azonban senki sem tudott. Május 31-én a király ujabb kihallgatáson fogadta Wekerlét, hanem a válságos helyzet még mindig nem dőlt el; most azonban már irták és beszélték, hogy Wekerle felajánlotta a királynak a kormány lemondását. Wekerle junius 1-re is meghivást kapott a királyhoz, ekkorra számították a végleges döntést. A kormány előterjesztése, az új főrendiházi tagok kinevezése nehézségekkel találkozott.

Junius elsején d. u. érkeztek a tudósítások Bécsből, hogy *ő felsége elfogadta a Wekerle-kormány lemondását és az új kormány megalakitásával gróf Khuen-Héderváry Károly horvát bánt bizta meg.* A bán — mint irják — azzal a föltétellel fogadta el a kormány alakítását, hogy az eddigi kormány egész programmja érintetlenül fentartassék és az egyházpolitikai reformok a kormányjavaslatok értelmében azonnal megalkottassanak. Wekerle és a többi miniszterek már délután elutaztak Bécsből Budapestre.

Nász a királyi családban. A mult héten a magyar miniszterek nemcsak a függőben levő fontos politikai kérdések elintézésére utaztak Bécsbe, hanem udvari nász-ünnepre is. *Mária Karolina Immaculata* főherczegnőt vezette oltárhoz május 30-ikán *Ágost Lipót* szász-koburg-gothai herczeg.

Előtte való nap, déli 12 órakor a szokott ünnepélyességekkel történt meg a Burg nagy termében a főherczegnő renunciácziója, a trónra való igényeiről való lemondása, a királyi család tagjainak jelenlétében. A magyar kormány tagjai közül Wekerle, b. Fejérváry, Lukács Béla, gr. Bethlen, gr. Tisza Lajos voltak jelen. A szertartás azzal kezdődött, hogy a király, mint az uralkodó család feje, tanuul hivta föl a főherczegeket, kik az engedelmesség jeléül mélyen meghajoltak. Gróf *Kálnoky* Gusztáv, az uralkodóház minisztere, felolvasta a lemondó okiratot; Karolina Mária Immaculata főherczegnő pedig a feszülethez ment, és két ujját az evangéliumra tette, a melyet Gruscha érsek tartott eléje. A főherczegnő felolvasta az esküt, majd aláirta a renunciációs oklevelet. Azután a vőlegény, a ki sorhajó-zászlós egyenruhában volt, szintén aláirta az okiratot, a melyre a közjegyző ráütötte a mátkapár pecsétes bélyegét. Ezzel véget ért a szertartás. Délután udvari ebéd volt, melyre Wekerle miniszterelnök is meghivást nyert. Este udvari hangverseny volt, kitünő művészek közreműködésével. Az ünnepélyeken *Stefánia* özvegy trónörökösné helyettesítette a királynét. Az esküvő az udvari kápolnában május 31-ikén délelőtt ment végbe, nagy fénynyel. Az esketést *Gruscha* érsek bibornok végezte.

A szinházak intendánsa. A hivatalos lap május 26-iki száma közölte, hogy gr. *Zichy* Géza belső titkos tanácsos, a nemzeti szinház és operaház intendánsi állásától saját kérelmére fölmentetett. Szinházi körökben azt emlegetik, hogy báró *Radvánszky* Géza lesz az új intendáns. *Reviczky* Károly intendánsi tanácsos is lemondott állásáról, melyet eddig gr. Zichy iránt való szivességből töltött be. Se intendáns, se a nemzeti szinháznak igazgatója nem lévén, az adminisztrácziót teendőit *Stesser* József belügyminiszteri tanácsos végzi ideiglenesen, a pénzügyi dolgok intézésével pedig a belügyminiszter *Payer* Béla számvevőségi igazgatót bizta meg.

Kossuth könyvtára a muzeumban. Dr. *Fejérpataky* László, a nemzeti muzeum könyvtárának igazgató őre, a mult héten átvette Turinban Kossuth könyvtárát, a nemzeti muzeum nevében. A könyveket nyolcz óriási ládába csomagolva fel is adták a vasutra. A könyvtárt az eddigi megállapodások szerint a muzeum Széchényi-termében helyezik el s a munkálatokat már be is fejezték, és a könyvtár elhelyezésére szolgáló állványokat már fel is állították.

Kossuth sirja. Kossuth ideiglenes sirja a kerepesi-uti temetőben diszes formát kapott. A sirt feketére festett szép vasrácsozattal vették körül, mely mintegy másfél méter magas. A rácsozat négy sarkán három méteres kandeláberek vannak, keleti részén pedig egy lépcsőzetes bejáró, mely rendesen el van zárva és csak akkor nyitják ki, ha koszorut vagy virágot hoznak. A nagy halott sirját azonkivül parkozták is s apró cziprus-bokrokat és olajfákat ültettek köröskörül. A sirt különben folyton tömegesen látogatja a közönség és mindenki hoz valami virágot. Nagyon sokan cserepekben visznek virágot s ezeket a sirbolt tetejére állítják, hol már egész virágerdő illatozik.

Feszty Árpád körképe iránt napról napra nő az érdeklődés, a szerint, a mint minél szélesebb körben magasztalják a művészi pompás látványt, mely még a legnagyobb dicséretek után is meglep mindenkit. *László* főherczeg is ezt mondta, mikor kedden reggel megnézte a sokat emlegetett körképet, *Himmel* alezredes kiséretében. «Nem tudom elhinni, hogy képet látok,» szólt a fiatal főherczeg, mindjárt az első meglepő hatás után.

Sokáig nézte a kép egyes részleteit, főkép a hegyoldalon lezugó lovas magyarság rohamát, mialatt Himmel alezredes elmagyarázta, micsoda strategiájok volt a régi magyaroknak és a képen mutatta a rohamot. «Valóban — mondotta a főherczeg, — szédül az ember, ha ezt az iszonyu rohamot látja. A magyar vérében különben ma is megvan az a rendkivüli szilajság, s a mi nemzetünk e tekintetben a világ első nemzete.» Egy óráig nézte a főherczeg az óriás képet, s végül igy szólt: «Ezt atyámnak is meg kell néznie. Neki ez nagy élvezetet fog szerezni.»

Feszty Árpád tiszteletére az irók és hirlapirók egyesülete, az «Otthon» május 30-ikán este lakomát rendezett, hogy kifejezze elismerését a jeles művész iránt. A körnek mintegy 80 tagja jelent meg, köztük Jókai is, és sokan a művészek közül.

Rákosi Jenő, az «Otthon» elnöke köszöntötte fel Fesztyt, s érdekesen szólt a «Magyarok bejövetele» festményéről, melylyel a művész a keretből kilépett a közvetlen életbe, a tekhnika illuzióit egybe foglalta a művészetével és egy nagy művet bocsátott a nagy közönség összes rétegei rendelkezésére, melyet egyaránt élvez a műértő és laikus, mely valamenynyire ugyanazt az elragadó hatást teszi. *Feszty* Árpád válaszában a művészet nemzeti irányának fontosságáról szólt s ennek egyik legbuzgóbb támogatóját, a sajtót éltette. *Pósa* Lajos szintén Fesztyre emelte poharát. *Gelléri* Mór azt hangoztatván, hogy a nemzeti irányt, mely Feszty képében kifejezésre jutott, Jókai ápolja már félszázad óta, élteti tehát «apánkat,» ki most is eljött fiai közé. Erre aztán *Jókai* válaszolt az ő fiainak. Azt mondta, hogy ő már ad acta tett ember; már ebben a körben is tiszteletbeli tag; ő már a másik világban él. «Van olyan gyönyörű albumgyűjteményem — igy folytatta, — melyhez hasonló kincset a világ semmi potentátja nem kaphat. Kell ehhez egy magyar nemzet és kellenek olyan institucziók, a milyenek nekünk vannak.» «Soha — igy folytatá — ugy nem egyesült a világon az irodalom közönsége, mint a hogy én körülöttem sereglett a magyar irodalom. A mily nagy azonban örömem, oly nagy szomoruságom, hogy nem hálálhatom meg kellőképen. Vasszervezet kellene ahhoz, hogy a sok meghivásnak eleget tegyek és igy sehova sem mehetek. Ez az egy hely, a hova megyek, pályatársaim közé, a kikkel egy kenyeret, sokszor nagyon keserü kenyeret eszem. (Viharos éljenzés.) Isten tartson meg benneteket hazafias, önfeláldozó buzgalmatokban, melylyel a magyar nemzet misszióját, hogy az szellemileg bizonyitsa be a hazában fensőbbségét, ti viszitek előre, ti magyar irók, ti magyar költők, ti magyar hirlapirók, a mit nem hálálhat meg a haza soha.» (Hosszas éljenzés.) Volt még ezután sok felköszöntő. *Telepy* Károly még Fesztynét éltette, azután beszélt még *Vágó* Pál, *Kovács* Dénes.

A TURINI VILÁGKIÁLLÍTÁS MAGYAR HÁZA.

A turini világkiállítás épületeinek nagy nemzetközi versenyében a magyar ház megalkotásánál olyan formákat kellett keresni, amelyeket nemcsak a kiállítás céljainak lehessen alárendelni, hanem amelyek egyszersmind a nagyratörő magyar nemzet művészi törekvéseivel is összhangban állanak és az elmult régi századok hagyományait is építészeti keretbe foglalni képesek. Ez a törekvés azért volt nehéz, mert ilyen irányú hagyományok csak részleteikben maradtak fenn. A középkor művészi maradványai a sok külellenség, nevezetesen a tatár és török dulásai folytán, csaknem mind elvesztek és ilyenformán a házi bútorzat, edények, ékszerek, megmaradt ruhanemű, egyes fafaragások, sirleletek, lószerszámok, s elvétve egy-egy régi könyvben feltalálható kézi rajzdiszités volt mindaz, amit a nemzeti művészet architekturai formában való felhasználásánál figyelembe lehetett venni.

Külföldön pedig, jól tudjuk az előző évek nemzetközi kiállításaiból, a nagyközönséget rendszerint és főleg csak azon alkotások tudták megkapni és lebilincselni, amelyek a nemzeti művészet érveréséből származtak, a nemzetközi közönség szivéhez akartak férközni; misem természetesebb tehát, mint az, hogy a turini kiállitás nemzetközi társaságában ismét a nemzeti hangok húrjait kellett megpengetni, akkor, midőn az osztrák-magyar monarchiát tisztán a magyar nemzet volt hivatva képviselni. Megjelent ugyanis az érdekes nagy kiállításon nemcsak kontinensünk minden nemzete, hanem megjelent a tengerentúli földrészeknek minden országa, kivételével azon néhány kis köztársaságnak, amely nem tartotta szükségesnek kivitelét Amerikából Turin felé irányitani.

A turini magyar házat szépen kellett megcsinálni; a magyar nemzet azonban nemcsak szépet, hanem eredetit is akarván nyujtani, országos pályázatot hirdetett ki, amelyen meg is jelent a magyar műépitészek szine-java.

A biráló-bizottság a beérkezett pályaművek közül Töry Emil műegyetemi nyilv. rk. tanár, Pogány Móric és Györgyi Dénes műépitészek együttesen készitett pályatervének itélte oda az első dijat. A kivitellel való megbizás kiadásának ideje közben Györgyi Dénes súlyos betegsége miatt a további közreműködéstől kénytelen volt visszalépni; a kivitellel egybekötött összes részletes tervek elkészitése és helyszini művezetés ezerint teljesen Töry Emil és Pogány Móric műépitészek vállaira nehezedett reá.

A magyar ház alapgondolatában is nemzeti, amennyiben a hármas halmot óhajtja építészeti formába hozni; azt a hármas halmot, amely a magyar cimerben a honfoglaló ősmagyarok által először látott honi bércek jelképezi. E három halom erősen kiemelkedő motivuma uralkodik az épületek teljes kiterjedésében. Nem a középkor templomainak gótikusan merész toronyképzése, sem a reneszánsz lágyan hajlott kupola vonala, hanem a honfoglaló magyar nomád nép sátrainak konturvonala lehetett csupán az a kiindulás, amelyből e hármas halom építészeti megoldása kiindulhatott. A homlokzati kiképzésnél az ablakkeretezések, a tető szarufaképzések, a szinezés mindmegannyi törekvés arra nézve, hogy a régen elfeledett formák, szerkezetek és elsárgult szinemlékek egy helyen összerakva a harmónikus cél felé jussanak. Az ablakok közötti falmezők a magyar mondavilágnak nyújtottak helyet, azon jelenetek felfrissitésére, melyek benépesitve a falmezőket freskószerű felrakásban vonultatják el a dicsőséges őskor hagyományát.

A magyar ház két pavillonból áll. Az ipari pavillon főbejárata csupán eredeti anyagból készült; formai megoldása is magára vonja a figyelmet, amennyiben nagy harci sisakhoz hasonló, kupolával fedett tágas vestibulumot mutat, amelynek jobb- és baloldalán kétszeres embernagyságot is meghaladó marcona hadúralakok állnak őrt. A kupola szimbolikus domborművei patinás vert rézből, a hadúralakok grès-anyagból, a főbejáró lábazata és a vestibulum belsőleg eosin-lemezekből van megalkotva. A vestibulum felső frizét Attila násza és Szent István koronázásának domborművei boritják be, antikizáló naivsággal megalkotva. A bejárók nemes anyaga, zöldes és kékes tónusaival sejtelmes, komoly hangulatot ébreszt a látogatóban. Bizonyos nyomott arányok azok,

A turini világ-kiállítás magyar háza

amelyek a vestibulumban feltűnnek, célzatosságuk azonban nyilvánvaló lesz akkor, ha a főbejárón belépve a nagy kupola csarnokába jutunk. E csarnok nemcsak impozáns méretei szerint, hanem a benne összehalmozódó színek nyugodt összhatása miatt méltán mondható megkapónak. A kupola belső megoldása a négyszögű alépítmény sarkaiból feltörekvő gerendaszerkezetekből indul ki és a vízszintes irányban mindjobban kiugró gömbfák által meg-megszakítva fokozatosan jut fel a tambourt képező belső faerkély pereméig. A mellvéd alatti kupolarészt hatalmas színes ablakok alkotják; az oldalak festményei áttetsző koszorúján át a mondavilágból merített figurális alakok színes csoportozatain keresztül szivárványszínek hatolnak be, ragyogva ömlik alá a napsugár. A kupola sipkája maga mindmegannyi színes ablak, telve stilizált felfelé röpködő galambokkal, melyek a kék égbolt hátterével pompás színfoltokat adnak. A fogadó csarnok falait alúl eozin-lemezek burkolják, a sarkok pedig monumentális magyaros ízű bútoroknak adnak helyet. A bejárattal szemben lévő fal alján a kiállítási fővédnökök az olasz és a magyar király mellszobrai emelkednek, melyek felett az emberi művészetet szimbolizáló nagy mozaikkép tetszetősen osztja meg a faldíszítést.

Az ország szívét, Budapestet, Maróti Géza tervezése szerint készült, három terem képviseli, melyek Budapest látóképeit, a közhasznú intézmények felvételeit és a főv. iparrajziskola iparművészeti munkáit foglalják magukban. A középső felülről világított nagy terem rézveretes lábazattal, ugyanabból az anyagból készült virágtartókkal és magyaros ízű bútorzattal. A nagy kupolaterem és a székesfővárosi nagyterem között terül el az ipari csarnok ama vonzó része, mely két szimetrikusan elrendezett vízudvart és azok között egy folyosót foglal magában. E két vízudvarban a tervező műépítészek összegezték mindazt a formai és színgazdagságot, amely az egész magyar házban elszórva is oly üdítőleg hat. Az udvarok tetejét a középen kupolaszerű rézmenyezet borítja, melynek kerek nyitott közepén a peremen köralakban víz csobog alá. Eozinnal kirakott, díszkrét színekben tartott vízmedence fogja fel a kellemes vízfolyást, amely a teremben való tartózkodást nagyon kellemessé teszi. A falakat nagy nyílások törik át, melyek bájos perspektivát nyújtanak a kiállítás többi termei felé. A vízmedence fölött kereken régi magyar lószerszámok motívumaiból alkotott díszek függnek alá. A környező falakon konzolszerű kiképzéssel Zsolnay-edényeket és szobrokat helyeztek el. A folyosó közepét Ráth György síremlékének mása tölti ki, amelynek simulékony és bájos nőalakjai megragadják a szemlélők figyelmét.

A nagy kupola jobb- és baloldalán a kis kupola termei helyezkednek el; méretben szerényebbek ugyan, de erőteljes és mégis kecses faszerkezetük olasz égboltot feltüntető középrészükkel és virágdíszükkel üdítő változatosságot hoz a menyezetszerkezetek egymásutánjában. E kis kupolatermekhez csatlakozik a kiállítás épületeinek két szárnya, melyet bazilikaszerűleg képeztek ki azon okból, hogy a világosság lehetőleg intenzív lehessen. A bazilika-rendszer középső magasabb hajója gömbfákból ácsoltatott ki a menyezeten, amelyek díszkrét színes ornamensekkel láttatván el, igen kellemes hatással csatlakoznak az oldalok falaihoz. A hajót elválasztó négyszögletes pilléreket az ország megyéinek címerei díszítik. Az ipari pavillonokból kivezető kapuzatok alkotása, valamint azok vasalása is egészen eredeti; a kosszarvakra emlékeztető kilincsek szemtől-szembe fordultokban egymással viaskodni látszanak.

Kis terasz választja el az ipari pavillont a mezőgazdaságitól; pompás kilátás nyílik innen a tova hömpölygő Pó folyóra, amelynek partján a magyar ház fekszik. E kis terasz felé az ipari pavillon és a mezőgazdasági kiállítás háza hasonló kiképzést nyertek; egy-egy faszerkezetű erkély ugrik ki féloldalával az épületek eme oromzatos homlokzatából, helyet adván azon magas kapuzatoknak, amelyek magyaros színezésű kerettel a terasz felé nyílnak.

Az épületek ereszalja, csatornája, vasalása, zászlótartója mindmegannyi tanulmány eredménye; összhangzó formaalakításuk eredeti voltukkal válik ki.

A mezőgazdasági pavillon maga jóval kisebb terjedelmű, de emeletes épület, menyezetszerkezete, emeleti erkélyei és falburkolatai mind fából készültek, melyek formai meg-

oldása és alkalmazott színárnyalatai tarkaságuk ellenére is nyugodt és monumentális belsőt alkotnak.

A magyar ház ellenőrzését Török Gyula kir. főmérnök teljesítette; a különböző munkanemek nagy tömegét a Borini testvérek és Fornaroli olasz építőmesterek gondos közremunkálkodása mellett, az avatott művészi honi erők juttatták kellő időben a befejezéshez.

A főbejáró hadúr alakjait és a vestibulum reliefjeit Ligeti Miklós szobrászművész mintázta; a vízudvarok medencéinek közepén alkalmazott szoborcsoportok is az ő kezéből kerültek ki.

A pavillonok ablakai közt lévő pillérek freskódíszítései Galbavy Testvérek képességét dicsérik; a domborműves vas- és rézmunkák Galambos Jenő műhelyéből kerültek ki. Az ízléses asztalosmunkákat a pavillonok négyszegletes kapuzataival együtt ifj. Dvoracsek József végezte; a vízudvarok jól működő berendezését Schindler Ignác rendezte be. A nagy kupolacsarnok mozaik képét körösfői Kriesch Aladár tervei szerint Majoros és Bátky mozaikkészítők helyezték el; ugyanott a bejáróval szemben felállított és eosin-postamenseken álló magyar és olasz királyok mellszobrai Telcs Ede szobrászművészetét dicsérik. A Budapest székesfőváros három kiállítási nagy termének ízléses szobrászmunkája Maróti Géza tanár műtermében kerültek ki; a nagy kupolacsarnok monumentális bútorai Székely Ödön bútorgyáros műhelyében, a nagy és kis kupola színes üvegmunkái Greff Lajos és Bánszky Sándor iparművészek közreműködésével Róth Miksa cs. és kir. üvegfestő műtermében készültek. Végül külön kell megemlítenünk, hogy a magyar ház két pavillonjában alkalmazott edényeket és dísztárgyakat, valamint az épület grés- és eozin-lemezei a pécsi Zsolnay-féle kerámikai gyár szállította. E kiváló erőknek összhangzatos és buzgó együttműködése tette lehetővé, hogy a pavillon idejére elkészült és összhatásában olyan jól sikerült.

Merésznek látszott talán az a törekvés, mely a magyar házat nemzeti karakterrel akarta ellátni és az architekturában olyan mesgyéken kívánt haladni, melyek kellő hagyományok híján bizonytalan végcél felé vezetnek. Az eredmény azonban, amelynek létrejöttét hosszú olasz sztrájkviszonyok is hátráltatták, elvitázhatlanul megérdemli az elismerést, amelyet a becsületes munka megérdemel.

Az olasz és német újságok jóformán valamennyien hosszasan és igen szimpatikusan foglalkoztak a kiállítás magyar részével; mi itt egyes lapvéleményeknek azokat a részeit közöljük, amelyek magára a kiállítási pavillonra vonatkozó kritikát tartalmazzák:

„Frankfurter Oder-Zeitung" (1911 június 17.). „Magyarország eredeti és felette művészi nagy pavillonban igen értékes kiállítását mutatja be a modern bútoroknak; elragadó kerámiai és műipari termékeinek magyar nemzeti stílusban."

„Stampa" (1911 április 22.). „A magyar pavillon. A kiállítás területén tovább haladva, egy fantasztikus vízió vonja magára figyelmünket; a Póban visszatükröződő fák sötét tömegei között sajátszerű obeliszkek húzódnak el sárga, zöld és vörös színekben ragyogva és szigorú mértani látomány gyanánt tünik fel egy épület nagy, síma és mezetlen felületeivel, élénksárga színeiben, négyszögletes csúcsban végződő piramisaival. Egy más időkből való barbár és erőteljes látomány; megélénkítve primitív népek erőszakos és összhangzatos polikromiája által. Ez a magyar pavillon. A sziámi pavillonon kívül az egyetlen színezett épület, mely a kiállítás épületeinek egyformaságában, az egyetlen nagyon jóleső esztétikai akcentus; könnyű megjósolni, hogy éppen ezért legjobban fogják élvezni. A bámulat őszinte lesz, mert a magyar pavillon, amelyet Tőry és Pogány építészek terveztek, a kiállításnak nemcsak egyik legkarakterisztikusabb épülete, hanem a legösszhangzatosabb és legtökéletesebb is, amelyet a legfinomabb művészi ízléssel terveztek és alkottak meg a legkisebb részletekig. Magyarországnak már most ezen a téren legszebb emlékei lehetnek: Torinóban, Milánóban, Velencében, Rómában. A magyar kiállítások kiváltak egészük összhangjával, az ízléssel és az anyagnak pompájával. Az épület fából való alkotmány, amely nem rejti el szervi karakterét, sőt ellenkezőleg kiemeli azt és belőle veszi dekoratív részleteit. A csúcsos piramisok szerkezetükben és oldalnézetükben, emlékeztetnek a jurtok négyszögletű sátraira, a régi keleti táborokra; a rendkívül élénk sokszínűség, eredeti vidámsággal ruház fel minden egyes építészeti tagozatot, megmutatván ellentétképpen, hogy milyen szegény a modern faldiszítés. Két épülete van a magyar kiállításnak; a nagyobbik az iparnak van szentelve, a kisebbik a mezőgazdaságnak van fentartva; az épületek maguk világkiállításra méltók és a Pó partján a legérdekesebbek."

„Corriere della Sera". Luigi Barzini. (1911 május 2.) Magyarország pavillonja. „A fenséges pavillon készen állott már a legapróbb részletekig. Ebben az épületben a berendezés munkája nem kevésbbé csudálatos, mint maga az épület; nincsen egy sarok, nincsen egy részlet, amely nem volna művészileg átgon-

A turini világ-kiállítás magyar háza

dolva; az egész végtelen szeretettel volt áttanulmányozva avégből, hogy annál meglepőbb és összhangzatosabb hatás érethessék el. A stílus tisztán magyar; a díszítés a legrégibb magyar elemekből vett és mégis annyira új. Tizenöt vagy húsz évvel ezelőtt, Magyarország követte még a mi formáinkat és a mi ízlésünket, nem bírt még semmi eredetiséggel, sem az építészetben, sem a díszítésben. Gazdag segédeszközeinek felhasználásával és azok óriási fejlesztésével azóta azonban valóságos reneszánsz virágzott fel. A magyar művészek ihletet merítettek a magyar formák legtávolabbi megnyilvánulásaiból is; visszatértek műveltségük eredetéhez; tanulmányozták a virágzó Árpád-dinasztia hátrahagyott maradványait, a műveletlen nép által megörökített hagyományos formákat: nyakékeiben, kunyhóiban, hímzéseiben, házi tárgyaiban, amelyek változatlanul maradtak meg kilenc évszázadon keresztül. Ezen forrásokból merítették az új stíl eszméjét, ízlését, vonalait; fel tudták emelni a kezdetleges művészetnek ezen egyszerű nyers kifejezéseit alacsonyságukból a fenséges nagyságra. Olyanok voltak, mint a régi szántóföld, amelyet modern szántóvető-eszközök munkálnak meg. A magyar pavillon egyszerű és merész. Eredeti egészen a bizarrságig és mégis összhangzatos; van benne szenvedélyesség és ünnepélyesség. Nagy hatások érettek el nyers, majdnem vad motívumok kifejlesztésével. Belsejében a kupolák és mennyezetek, amelyek hatalmasan emelkednek fel, fatörzsekből készültek. Ha Szent István korában kellett volna egy nagy templomot emelni, akkor azt így kellett volna felépíteni. Vannak benne szláv és vannak benne keleti elemek is. Magyarország régi dekoratív motívumai, amelyek így hangsúlyozva formát öltöttek, sajátszerűen ázsiai jellegű reminiszcenciákat keltenek fel és amellett a faj eredetét is hirdetik. Ez a jelenlegi bámulatos magyar művészi reneszánsz azonban a hódítás korszakát is dicsőíti; megeleveníti a modern technikával mindazokat az elhanyagolt elemeket, amelyek a magyar nemzetnek karaktert és különös fiziognómiát adnak. Keresvén azt, ami e nemzeti művészetben tisztán és jellegzetesen maradt meg, megtaláltuk a kissé barbár, de fenséges és édes pogányságot, mely a pusztai dalban csendül meg..."

„Pester Lloyd". Thieben Emil. „Hat héttel ezelőtt volt alkalmam a magyar kiállítási pavillonokat a Valentino-parkban először meglátogatni, hogy a lap olvasóinak a fantasztikus tündérpalotáról teljes képet adjak, melyet két nagytehetségű magyar építőművész találékonysága hozott létre; Tőry műegyetemi nyilv. rk. tanár és Pogány műépítész tervezték és alkották azt meg, hogy az ipari munka eredményei és az iparművészet, mezőgazdaság, állattenyésztés és erdészet számára a Szent István koronája alatt egyesített országoknak méltó otthont teremtsenek. Akkor természetesen a belső architektúrának eme csodálatos részleteit még nem lehetett megfigyelni, melyeket a szorgos kezek azon idő óta befejeztek és amelyek a magyar pavillonokat a kiállítás valóságos ékítő darabjává avatták. Ami a legszimpatikusabb azonban, az a művészi érzék eredetisége, az a nemzeti karakter, mely az egész alkotásból és annak minden részletéből elősugárzik. Úgy éreztem, mintha a konvencionális művészi világba, mely a közeli és távolabbi multból veszi művészi motívumait, egy életerős, egészséges légáramlat vonulna keresztül, amely a földszag fűszeres illatát, a bácskai megszántott földrögnek és a Kárpátok erdejének illatát a piemonti vidékek közé hozza be. Köröskörül ugyanis a XVII. század olasz barokk-stílusa uralkodik a maga kupoláival és tornyocskáival, telve csigaalakú görbe vonalaival, megszámlálhatatlan alakú architektúráival és ornamenseivel, oszlop- és pillérsoraival, szóval mind ama építészeti formákkal, melyek egy rég elmult időnek tartozékai. Ezzel ellentétben e pavillonoknál egy hosszúra nyúlt építkezéssel állunk szemben, melynek meleg, intenzív sárga tónusa kellemesen válik el a kiállítási épületek általános fehér színétől. Különleges piramisok, számszerint három, merészen nyúlnak a légbe a Pó felőli aranyozott obeliszkek mellett, mely utóbbiak a magyar címer jelvényeit hordozzák. A magyar címer a maga hármas halmával adhatta a művészeknek kompozíciójuk alapgondolatát, amely az eddig szokásos stílusok egyikéhez sem sorolható és amely még sem olyan bizarr, mint a bécsi szecesszió kinövései; szép vonalai és különösen színpompája által, mely benne él és fejlődik, megragad bennünket és érdekel is egyszersmind. Milyen szépen van például eme piramisalakú tetőzet tagozva! Monumentális üvegablakok törik át a falfelületeket. Szinesen mázolt kőgerendák a magyar parasztházból, közötte motívumokkal díszített ornamensekkel körítik eme üvegablakokat. Ezek mellett ismét a falsíkoknak is jut kellő érvényesülés; felettük a zöldesszínű és kiugrásokkal, valamint gombokkal ékesített szaruzatok érvényesülnek tetszetősen. Az egész tetőzet olyan, mintha a hún-nomád sátrak formáját utánozná. Meglepő azonban az a benyomás, amely a látogatót fogadja akkor, amidőn a főbejáraton át az ünnepi csarnokba lép, amely felett a három piramis legmagasabbika emelkedik. Azt hihetném, hogy valósággal egyszerre a fantasztikus regék országába hatoltam, hogy ama tündérvilágot fedeztem fel, amely a színpompa otthona, azé a színpompáé, mely a piramis legmagasabb csúcsáig felnyúló üvegablakokon, a szines faszaruzatokon az ezüst-burkolású falakon és a főbejáróval szemben levő mozaikfestményen végig egyforma összhangban érvényesül. Magyarország ezen eredeti pavillonjainak létesítésével, melyeket a külföldi szaktekintélyek is a turini világkiállítás „clou"-jának ismertek el, világos bizonyítékát adta művészi előrehaladásának; nem elégedett meg azzal, hogy a pavillonjainak pompás köntöst adjon, hanem megfelelő belsőségeket óhajtott bennük teremteni, melyek az erőteljesen előretörő ipar és mezőgazdaság termékeit ízléses és tanulságos módon foglalhassák magukba, azon célból, hogy bennük a nemzetközi látogató közönség Magyarországot — mint a kontinens par excellence földmívelő államát — meg nem vetendő iparával együtt szemlélhesse."

„Kleine Presse, Frankfurt a. M." (1911 június 7.): „Az idejére elkészült pavillonokhoz csatlakozik elsősorban Magyarországé, mely eredetiségével és az országban található termékekkel és pedig: az állattenyésztés, mezőgazdaság, vadászat, bányászat, lakberendezések stb. által a leghatásosabban és a műízlés fokozott igényeivel pompás kiállítást tudott létrehozni. A két kiállítási pavillon színezésével és távolról ragyogó aranyozott piramisformájú tornyaival és pilonjaival valóban megkapó hatást gyakorol, mely a Pó folyó

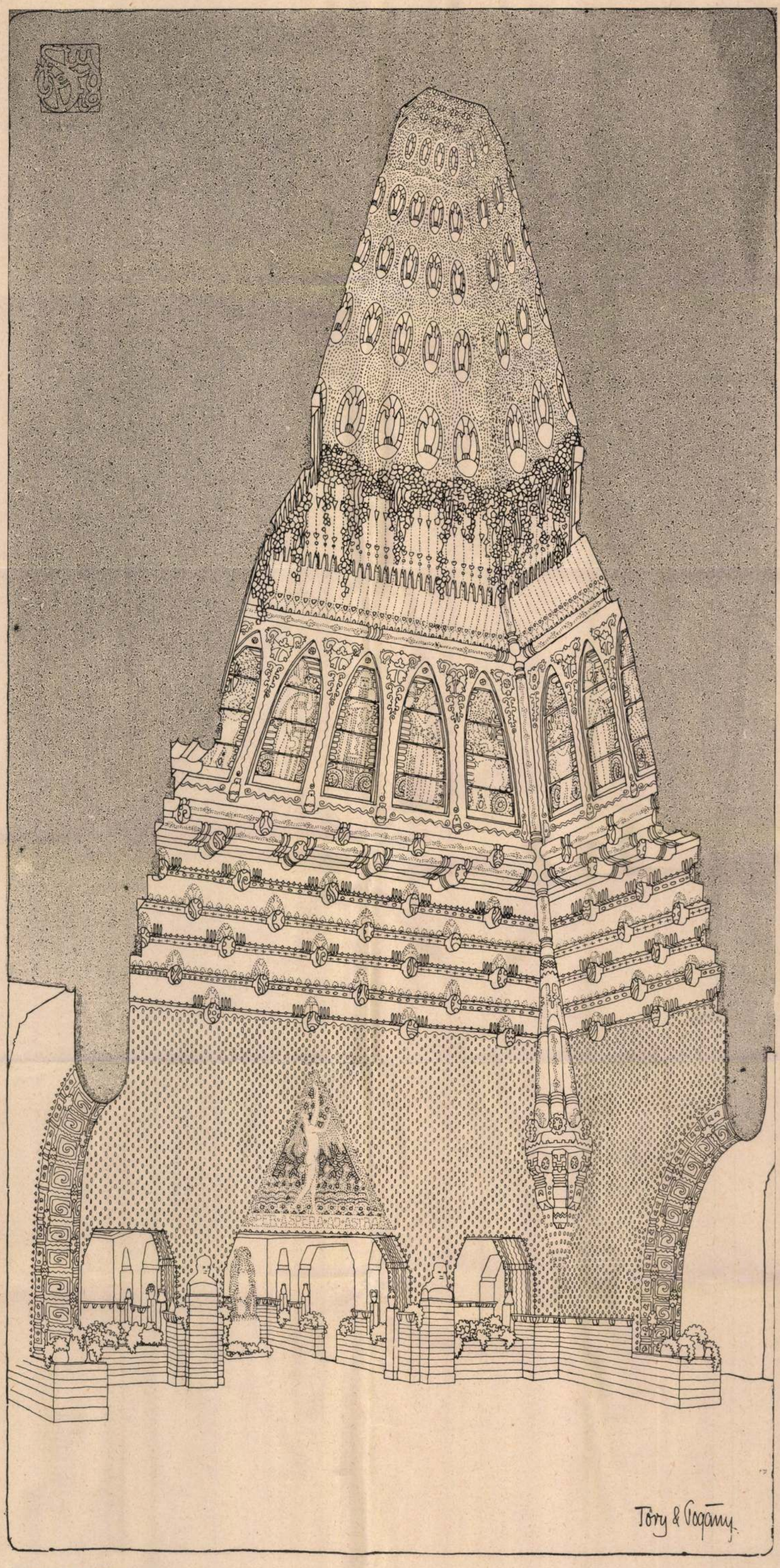

A NAGY KUPOLA
METSZETE.

COUPE DE LA GRANDE COUPOLE.
EXPOSITION INTERNATIONALE DE TURIN.

EXPOSITION INTERNATIONALE DE TURIN
COUPE DE LA GRANDE CONSOLE
MENTZNER
A NANCY KNOPF

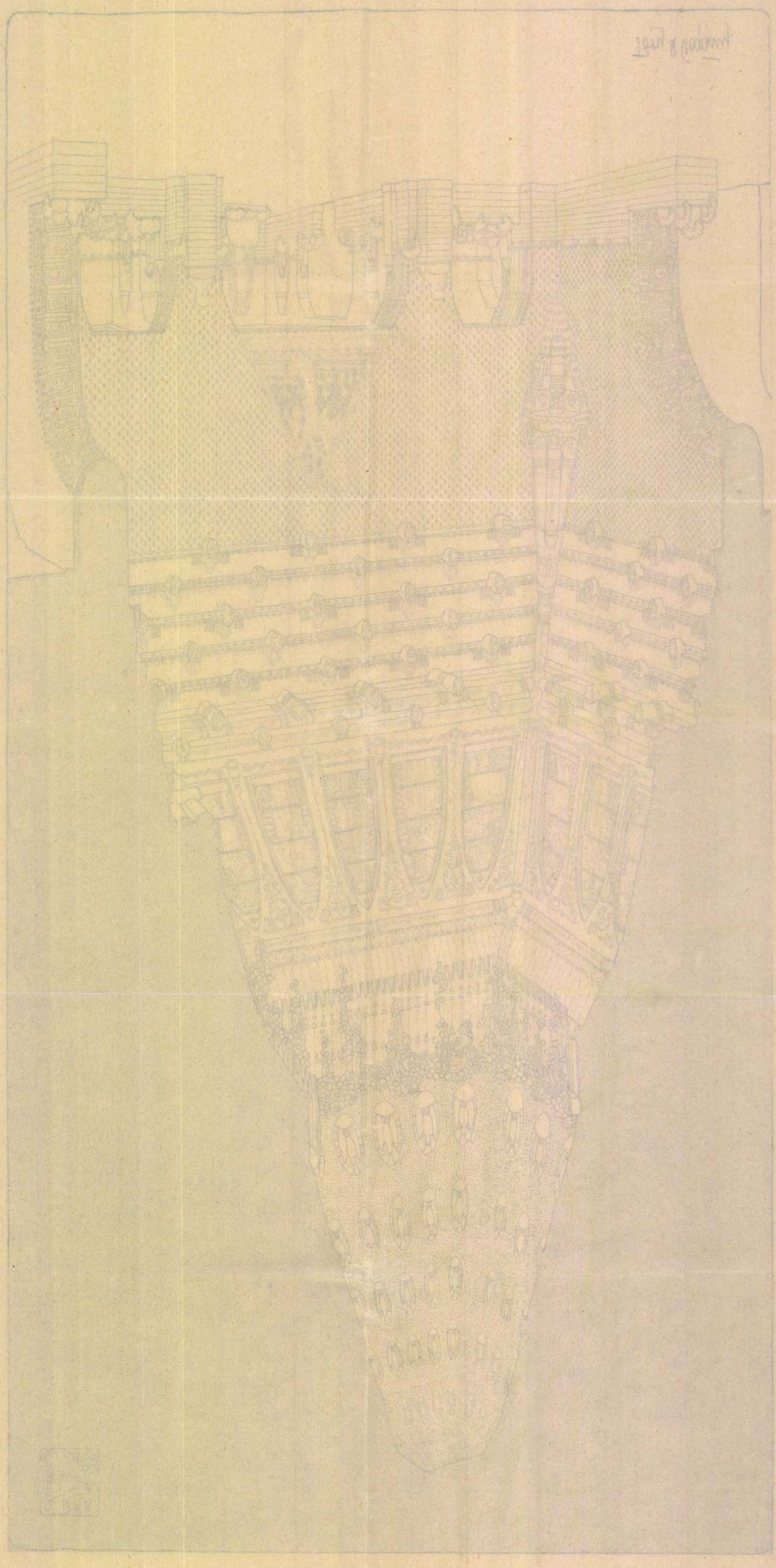

oldalán még csak fokozva tükröződik vissza. Aki csarnokaiban a számtalan művészi és természeti kincseket tanulmányozta, olyan benyomással távozik, mintha a magyar fővárosban való élvezetes tartózkodás után, magát az országot tanulmányozta volna. Magyarország mintaszerű gyűjteményét mutatja be mindannak, amit a nemzet egyáltalán nyujtani képes."

„Neue Badische Zeitung, Mannheim" (1911 július 13.). „A kiállítás díszét elsősorban a teljesen készen álló magyarországi pavillonok képezik, amelyek már külső architektónikus keretüket illetőleg, egészen eredeti és kiválóan festői módon mutatkoztak be; nem csoda, mivelhogy a magyar építészek között egy országos tervpályázat útján jöttek létre. Merészen különböznek a rendes sablontól a csaknem bizarr módon megrajzolt ornamentikájuk által, mely a nemzeti tradiciókat követi és ennélfogva különösen figyelmet érdemel.

„Tägliche Rundschau". Berlin. (1911 július 7.). „A magyar pavillonok az egész kiállítás legeredetibb alkotásai. Magyarország az egész kiállításon a vezetőszerepet vette át és Tőry és Pogány műépítészek oly épületet emeltek, mely a csarnokok architektúrája közepette méltán feltünik. Mint ahogyan a magyar címerben a három halom van feltüntetve, a monda szerint ama három legmagasabb hegynek szimbólumaként, melyeket a magyarok honfoglaló bevonulásuk alkalmával az új hazában találtak, úgy emelkedik ki a sárga magyar pavillonok eme három piramisa zöld zsindelyfedlével, mely egyszersmind formája által a nomád sátrakra emlékeztet. A középső magasabb, piramis, mely circa 60 méter magasságban, a kiállítás minden kupoláját és tornyát túlszárnyalva emelkedik fel, belsejében a magasbatörő fakonstrukciót áttörő színes üvegfestményei által bűvös világításban részesül. Az ó-magyar műemlékek a pavillonok diszítéseiben méltón ünneplik feltámadásukat. Mintaképpen a síremlékek ornamensei, az ország némely részében kiásott régi fegyverek diszítései, lószerszámok, bútorok és házi eszközök, épp úgy, mint a ruhanemüek, szőnyeg- és kincsmaradványok szolgáltak, anélkül azonban, hogy az élénk szingazdagság az egész alkotásnak nyugodtságát és művészieségét megzavarná; az a cél, hogy a keleti hangulat eléressék, legteljesebb mértékben sikerült is."

„Münchener Neueste Nachrichten" (1911 július 14.). „Magyarország ezúttal is valami egészen eredetit alkotott. Amig Ausztria talán kissé meggondolatlan takarékosságból meg sem jelent, Magyarország egyike volt a legelsőknek, akik pavillonjaikkal elkészültek. A magyaroknak nemzeti történetükre való büszkesége és önállósági törekvése, építészeiknek szinte előirták a Turinban követendő stilust. Megvetették ennélfogva a többi nemzet által nagyobbrészt követett architektónikus kiállítási vezető motivumokat és a keleti és szláv irányzatoknak merész keverékével, történelmi szimbolisztikus felfogással olyan épületet emeltek, melynek bizarr, de egyszersmind esztétikai eredetiségét letagadni nem lehet. A hazai ipar, lakberendezések, fa-, bőr-, fém- és keramiai ipar sok látnivalóval kedveskednek."

„Bolettino ufficiale del l'espozione internationale di Torino". „Így képzeltük Magyarországot, a tiszta Magyarországot nagyszerű stíljével, élénk szineivel; motivumaiban a hímzésekkel teljes arany-medaillonok között, amelyek kosztümjeit tükröztetik vissza, azzal a tisztán nemzeti tónussal, amely álomba ringat és elfelejteti velünk azonnal, hogy éppen most hagytuk el a valentinói fasorokat. Nem tudjuk, mit képzeljünk a melegen sárga épületekről. Három egekbe nyúló piramisa, négyszögű és nyugodt síkokból alkotott talapzatai, kissé mauzoleumszerüek, mintha a nagy emléket egy harcos nép épitette volna egyik hősének emlékezetére. Egy nemzet ébredt fel ősi álmaiból, hogy bemutatkozzék ősi formáiban az ipar minden terén. Akik nem technikusok és nem is tudósok, meghatva állanak meg ezen egészséges és antik ízű művészet előtt és a kissé el is ábrándozó természet, amikor a nap sugara reá esik az elhalványodó, aranyos folyóra, az immár sötétszínű fákra és utolsó sugarait gyújtja fel a csúcsokon, szeretné, ha ráborulna az este ezen fantasztikus épület árnyékában, hogy meghallgathassa egy rapszódiának énekét, egy leányajak epekedő akkordjait."

„Berliner Börsen-Courier" (május első felében). „A magyar pavillonok a kiállítás valóságos „clou"-ja, melyek architektúráját a kiállítási modern épitészet és diszités müremekének kell mondanunk. Az irigységnek el kell némulnia a magyarokkal szemben, mert fején találták a szöget! A két pavillon, mint minden magyar művészet, erősen keleties ízű s emlékeztet Magyarország némely régi müemlékére. A stilus teljesen egységes és még a virágcserepek facövekeiben is megnyilatkozik. Ritkán láttam még a legkisebb részletéig is ennyire átgondolt és a legrejtettebb szögletben is megnyilatkozó szép épitkezést. Akinek pedig öröme telik a szinekben, az a magyar csoportból teljes kielégüléssel távozhatik. Két hipermodern és mégis ősklasszikus jellegü vizmedencéi körül fennakad a közönség zöme; egyöntetü az a meggyőződés, hogy e medencék a látnivalók legérdekesebbjei közé fognak tartozni. A többi nemzet e „clou"-t aligha fogja felülmulhatni. A német vizmedencét is láttam már Turinban; ez az alkotás szintén igen monumentális. Szépnek azonban, szemet és szivet elragadónak csak a magyar művészi medencék mondhatók. Nincs bennük semmi ami merev, ami kihivó volna; harmónikusan illenek a kutak üdítő vizcsobogásukkal a magyar épülethez. Magyarország büszke lehet e kiváló turini alkotásra, amely mellett a többi nemzet palotái valóban csak sablonos hatást keltenek."

AZ EGYHÁZMŰVÉSZETI TANFOLYAMOK.

I.

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat a nyár folyamán két egyházművészeti tanfolyamot rendezett. Egyet a hercegprímás védnöksége alatt mintegy a tavalyi első tanfolyam folytatásaképpen az esztergom-főegyházmegyei lelkészkedő papság számára; a másikat pedig, amely az első ilynemű kisérlet, a P. Szent Vincéről nevezett nőkongregáció számára. Az Iparművészeti Társulat létcéljának megfelelő kötelességet vélt teljesiteni a tanfolyamok megrendezésével, mert meg van arról győződve, hogy a tanfolyamok kulturális hatása nem csekély fontosságú. Sőt az az akció, amelyet ezek a tanfolyamok képviselnek, talán a legnevezetesebb és leghatásosabb erőkifejtés, amelyre a Társulat mint ilyen egyáltalában képes, mert a folytatása meghozhatja mindazt, amire minden artisztikus élvezetek után epedő ember vágyakozik: a magyar művészeti kultúra hatalmas fellendülését. S még mielőtt a tanfolyamoknak szorosabban az egyházművészetre vonatkozó fontosságát elemeznők, ezt az általánosabb, szélesebb jelentőségét akarjuk hangsúlyozni. Ez a jelentőség nemcsak úgy kapcsolja össze a tanfolyamokat és az egész magyar művészetet, mert az egyházművészet is művészet s ami az egyházművészet felvirágzásának biztositéka, az az egész művészet nyeresége; az összefüggés még elemibb és még jelentősebb: itt egy öntudatos akcióról van szó, amely megindult s amely, mint látni fogjuk, a legkedvezőbb irányban indult meg. Ennek a megindulásnak, ennek a mozgásnak kell hogy leginkább örüljünk, mert egy megrekedt, felhalmozódott energiamennyiség aktuálissá vált vagy legalább kezd azzá válni s alapos reménységet nyujt arra, hogy rövidesen átalakitja a világ képét a maga hasonlatosságára. A vizrebocsátás, a keresztelés ünnepe ez: a hajó, amely sokáig vesztegelt a szárazföldön, amelyen izzadva dolgoztak az ácsok, végre lesiklott a nyilt tengerre, a művészeti kultúra fellendítésének nagy eszméje belehömpölygött az élet vizébe s megkezdte a maga átalakitó munkáját.

Tudjuk, hogy erre az átalakitásra égető szükségünk van s meggyőződésünk, hogy ezt a szükséget csak az afajta munka elégitheti ki, amelynek megindulásán most örvendezünk. A művészeti restauráció lehetősége nem az aktiv művészembereken múlik, nem azokon, akiknek a produkálás a mesterségük s egyszersmind kötelességük is; ezek ennek a kötelességnek becsületesen eleget tesznek, nincs, amit a szemükre vethetnénk.

Csak a legridegebb akademizmus állithatja, hogy a saját korunknak nincsenek tehetségei s a klasszikus idők nivóját a mai modern művészet nem érheti utól soha. Nevetséges és ósdi felfogás; végre is le kell számolni vele, minden kornak megvannak a maga nagy tehetségei, a mának éppen úgy, mint a tegnapnak vagy tegnapelőttnek. Csak egy a különbség: a tegnap és a tegnapelőtt jobban megbecsülte a maga tehetségeit, mint a ma. A modern művészet nem azért maradt alul a klasszikus korok nivóján, mintha kvalitásban nem tudna versenyezni velök: a megbecsülésben és elterjedettségben húzza csak a rövidebbet s erről igazán nem tehet. Erről a közönség tehet, amely ellentétben a klasszikus korok társadalmával, rideg közömbösséget tanusit a fejlődő, küzködő modern művészettel vagy mondjuk általában a művészettel szemben, amelynek a lelkében nem él olyan forrón és öntudatosan a művészetben való megnemesülés, az artisztikus formákkal való táplálkozás szüksége. A gépek és a technikai fellendülés korszaka ellentétbe fordult az artisztikus föllendüléssel és a gyári termelés a művészi termelés torkát fojtogatja. Egészen természetes, hogy ez igy van, mert egyszerüen a technikai tökéletesedés reakciója, de csak ideig-óráig lehet igy, tulajdonképpen csak az első pillanatokban, csak addig, amig az ember észreveszi, hogy a gyári termelés, a tucat-portéka csak a praktikus kivánságait, a kényelmét elégiti ki, de táplálék nélkül hagyja azt a másik, lelke mélyén okvetlenül élő elemi szükségletet, amely az esztétikus hatások, az artisztikus formák után vágyakozik. Ennek a vágyakozásnak öntudatra ébresztése, az önkielégülésre való sarkalás, a művészet

SZÓSZÉK A KÁPOLNÁBAN. TERVEZTE: TÖRY EMIL.

tiny Bálint, asztalosmunka *Hufnagel* Imre, üvegesmunka *Glatz* András, burkolómunka *Cristofoli* Vince, vászonredőnyök *Hoffmann* Lajos, fölirások *Steiner* Ármin és Ferenc, prizma-üvegtáblák *Luxfer* prizmagyár, aszfaltmunkák *Biehn* János, szobrászmunka *Langer* Ignác.

Az egyelőre egyemeletesre épült kórház jelenleg 150 ágyra van berendezve. Emeletráépítésre azonban már most számítottunk a falak méretezésénél. Az egész építkezés 1905. év őszén kezdődött és új részeit már 1906. augusztus havában használatba vették. Az összes építőköltség mindenestől 250.000 koronát tett ki. Az intézet orvosi vezetése *Sulkovszky* József dr. kezeiben van, kezelő orvosok gyanánt *Németh* Ignác dr. és *Hofhauser* István dr. rendelő orvosok működnek.

KRONIKA

Olcsó lakások Budapesten. A székesfőváros polgármestere, *Bárczy* István dr. már székfoglalójában kilátásba helyezte a budapesti lakásinség szanálását. A programm beváltásának első sorozata most van munkában. *Faller* Ferenc és *Festetich* Géza gróf tanácsnokok, az illetékes ügyosztályok vezetői részletesen kidolgozták az uj intézmény javaslatát, amely tőlük kivitel céljából a mérnöki hivatal magánépítési osztályába, *Krátky* János műszaki tanácsoshoz került. Az olcsó lakások első csoportja a Gyáli-úton, a honvéd-kórház tőszomszédságában lévő, mintegy 24 ezer négyszögméter terjedelmű telekre van szánva. Ezen a komplexumon emelkednék a hat tömbbe osztott 26 háromemeletes házból álló épületsorozat olyformán, hogy a négy utcára szóló homlokzatok teljesen kiépülnének és a 26 ház között maradna mintegy négy holdnyi, kereken 18,000 négyszögméternyi 163 m. hosszú, 107 m. széles kert. Minden házban emeletenkint csak két-két lakás van, azok tehát mind közvetlen a lépcsőházból nyilnak, ablakaikkal csupa szabad területre néznek, szóval egészséges beosztás és egymástól való tökéletes szeparáció tekintetében kifogástalanok. Az épületcsoport összes költsége kereken másfél millió koronára rug, ezen összegért a fővárus 208 kényelmes és olcsó kislakást nyer. A házak terveit *Orczy* Gyula székesfővárosi főmérnök készítette, aki a már megkezdett kivitelt is vezeti.

Az első épületcsoport megkezdésével egyidejüleg folyik a nagyszabású programm teljes beváltása is. A második kislakás-telepre egyelőre *öt millió* koronát szánt a főváros. Ezen az összegen a régi lóversenytér helyén, az Üllői-út és Gyáli-út közötti területen, ahol most a bolgár kertészek zöldségtermelő telepe van, létesül az uj városrész. Az épületek megalkotását tervpályázat utján akarja a polgármester biztosítani. A kiíráshoz szükséges programmervek már készen állanak, azok szerint volna a elepen tervezendő egy csomó egy-, két-, három- és négyszobás családi ház, lehető sokféle és művészi becsű alapbeosztással, meg homlokzattal 430 ezer koronás legénységálló, 340 ezer koronás népotthon előadó termekkel, 200 ezer koronás népfürdő és mosóintézet, 200 ezer koronás iskola, 100 ezer koronás óvoda, 200 ezer koronás árúház, 100 ezer koronás kórház, ezenkívül tűzoltóépület, posta és sok más elmaradhatatlan intézmény otthona. A tervpályázat kiírása még az ősz folyamán történik, két-három havi határidővel. A részletek megállapítása céljából azonban az egész ügy előbb szakankét elé kerül, amelyben a székesfőváros illetékes tényezőin kívül *Hültl* Dezső dr., *Sándy* Gyula és *Tőry* Emil építészek fognak résztvenni.

A magyar paraszthéz. A Magyar Mérnök- és Építész-Egyesület áldozatkészségéből, *Nagy* Virgil építész, műegyetemi tanár vezetése alatt megjelenő nagy munkából a tavasszal jelent csak meg az első, Erdélyt ismertető füzet, de sajtó alatt van már a második is, amely az északi megyéket és Dunántúlt tárgyalja. A szorgalmas szerkesztőség az idei nyáron a harmadik füzet előkészítésével foglalkozott. Az *Alföld* paraszthézainak fölvétele volt soron. A munkát a fiatal építészi kar két kiváló tagja, *Kertész K.* Róbert és *Sváb* Gyula végezte nagy buzgalommal és eredménnyel. Bejárták a Jászság, Kunság, Hajdúság, Bánság, Szörénység és Bácska városait és falvait. Megfordultak többek között Kiskőrösön, Halason, Szabadkán, Baján, Versecen, Lugoson, Nyiregyházán, Hódmezővásárhelyen, Szegeden és még néhány tucat helyen; összesen nem kevesebb, mint 165 községben. Megtettek gyalog, kocsin és vasúton 3400 kilométert, fölvettek 483 fényképet, telerajzoltak négy nagy vázlatkönyvet, készítettek egy halom útijegyzetet. A gyüjtött becses anyag földolgozása lesz a téli munka és a tavaszszal megjelenik majd a nagy mű harmadik füzete is, méltón az első kettőhöz és méltón az érdeklődéshez, amelylyel azt a szakközönség várja.

Az Erzsébet Örökimádás-templom, *Aigner* Sándor művének építési munkálatai befejezésükhöz közelednek. A külső homlokzat immár teljesen kész, egyes apróbb, lényegtelen részletektől, mint kerítés, kapuk, eltekintve. Némi halasztást okozott az építőbizottság legújabb határozata, amely szerint a templom központi fűtéssel lesz ellátva. A belső felszerelések tervei is készen vannak már, de költségei csak most gyülnek össze; egyes előkelő hivők szándékoznak ugyanis azok készíttetését magukra vállalni. Az üvegfestményeket *Roth* Miksa és *Waltherr* Gida együttesen készítik, most vannak azok kartonjai munkában. A mennyezetek és falak, minden figurális dísz mellőzésével, egyszerű polikróm-festést kapnak. A templom erre a célra kijelölt külön fülkéjében Erzsébet királynénak azt a szobrát állítják föl, amelyet báró *Nopcsa* Elek és *Ferenczy* Ida adományoztak erre a célra. A szentegyház fölavatása, valószínüleg a király jelenlétében, a jövő esztendő tavaszán lesz. A templomot és kolostort annak idején ismertetni fogjuk.

Tervpályázati hirek. A *miskolci zenepalota* tervpályázatára beérkezett 13 pályamű közül az első díjat *Haász* és *Málnai*, a másodikat *Porgesz* és *Krausz* budapesti építészek nyerték el. A bíráló-bizottságban az építész-egyesületek részéről *Orth* Ambrus és *Sváb* Gyula építészek vettek részt.

A magyar *református konvent* székházának tervpályázatán 19 pályamű vett részt. Közülök az első ezer koronás díjat *Hajós* Alfréd és *Villányi* János, a második ötszáz koronás díjat *Kiss* Géza budapesti építészek nyerték el. Megvették Almási *Balogh* Lóránt, *Waelder* Gyula, valamint *Haász* és *Málnai* budapesti építészek terveit. A bíráló-bizottságban a Magyar Mérnök- és Építész-Egyesület, valamint a Magyar Építőművészek Szövetsége részéről *Fittler* Kamill udvari tanácsos, *Fleischl* Róbert, *Orth* Ambrus és *Pecz* Samu műegyetemi tanár építészek vettek részt. A bizottság elnöke *Bánffy* Dezső báró, tagjai pedig *Degenfeld* József gróf, *Dókus* Ernő és *Tisza* István gróf voltak. A pályaterveket jelen számunkban közöljük.

HOMEOPATA KÓRHÁZ UDVARA.

TERVEZTE: TŐRY EMIL.

HOMEOPATA KÓRHÁZ. KÁPOLNA BEJÁRÓJA.

TERVEZTE: TÖRY EMIL.

Tőry Emil. (IX. Bakács-tér)

Az Erzsébet homeopata kórház.

Néhány bevezető sor és alaprajz a 12. oldalon.

HOMEOPATA KÓRHÁZ UTCAI HOMLOKZATA. TERVEZTE: TŐRY EMIL.

annyira növelték az alapítvány vagyonát, hogy az időközben megvásárolt szomszédos telken ismételve sikerült pótépítkezésekkel és kibővítésekkel megnöveszteni a kórház helyiségét. Mikor azután mindez nem használt, az alapítvány igazgatósága elhatározta annak újjáépítését is. Ez 1905-ben történt, amidőn az igazgatóság özv. gróf *Pálffy* Pálné elnöklete alatt *Pálffy* Miklós herceg, *Pálffy* Anna grófné, *Eszterházy* Móric gróf, *Mailáth* József gróf, *Győry* Teréz grófné és *Károlyi* Gyuláné grófné tagokból állott. A programm kikötötte, hogy az építkezés oly módon viendő keresztül, hogy a régi emeletes szárnyépület fönntartassék és az utcai frontra betegszobák sehol ne helyeztessenek. Ezek a kikötések meglehetősen befolyásolták az alaprajz egész dispozicióját. Így keletkezett annak az utca felé nyílt udvarral való megoldása, ezáltal voltak sok helyütt megszabva az épületnek axisai, az emeletmagasság megtartásával pedig az architektónikus kiképzés keretei. A terjedelmes nyílt udvart az utca felől tagozott határfal zárja el, maga az udvar az üdülő betegek sétahelyéül szolgál. Az alaprajzi elrendezést illetőleg a következőket kell megemlítenem. A jobboldali szárnyban vannak azok a helyiségek, amelyek az ingyenétel kiosztását szolgálják. A szuterrén többi helyiségeit a jeges pince és a teljesen berendezett fertőtelenítő foglalja el. A jobboldali szárny az irgalmas nénék helyiségeit tartalmazza, földszinten a dolgozó- és lakó-, az emeleten pedig a hálószobákat. Evvel szimetrikusan a baloldali szárnyban a földszinten a betegek várószobái, az orvosok rendelőhelyiségei és a kórházban lakó inspekciós orvos lakása van. Az összes többi helyiségekben kisebb-nagyobb kórtermek és külön betegszobák, megfelelő módon elhelyezett konyhák, éléskamrák, fehérnemüraktárak, fürdőszobák és más helyiségek sorakoznak. Mindezek kályhákkal fűthető folyosókból nyílanak. A hátsó épületszárny közepén van a kápolna, architektónikusan hangsúlyozva, alap-

Magyar Építőművészet 1907. 10. szám

HOMEOPATA KÓRHÁZ. UTCAI RÉSZLET. TERVEZTE: TŐRY EMIL.

rajzilag pedig minden egyéb épületrésztől meglehetősen egyenlő távolságban.

A homlokzatok kiképzésénél az építtető igazgatóság határozott kívánsága szerint német-barok formákat kellett szem előtt tartani.

A kórház építkezésénél a különböző iparosmunkákat a következő cégek végezték: föld-, kőmíves- és elhelyező-munka *Szentpály* József, kőfaragómunka *Aprily* János, ácsmunka *Antony* és *Lux*, bádogos-, vízvezetéki és csatornázási munka *Vallen-*

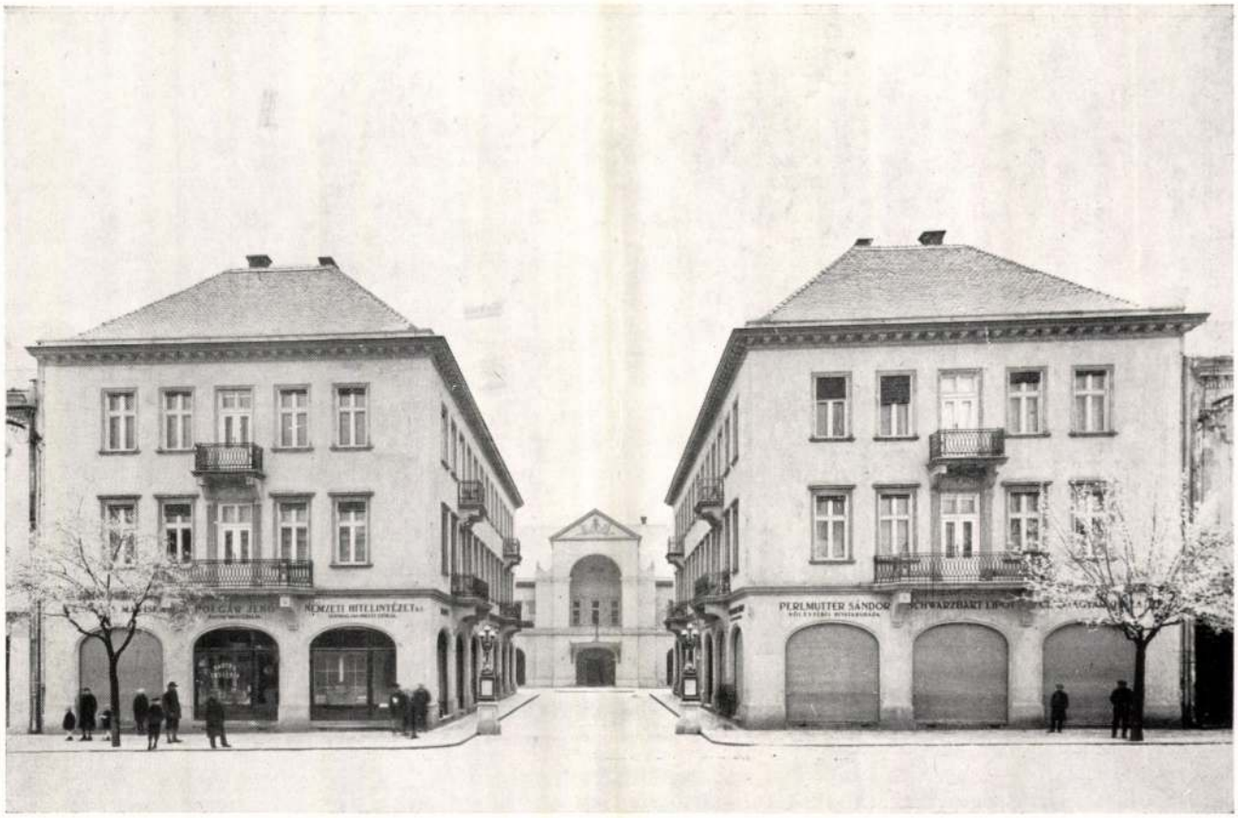

Tőry és Pogány: A sátoraljaújhelyi kultúrpalota bejárata

A SÁTORALJAUJHELYI KULTURPALOTA

Adva egy 200 m mély és átlagosan 60 m széles középtelek, elül-hátul uccasorra néző. A telek a forgalmasabb útvonal felé csak 51, az eldugott ucca felé 70 m széles. Erre a telekre volt építendő egy mozgóképszínház, egy kaszinó, egy étkezőterem és nem túlságosan sok bérlakás, de mindenesetre annyi, hogy a befektetett építőköltséget amortizálni segítsék.

Számot kellett vetni a vidéki lakó mentalitásával, amely irtózik a sokemelet magasságában fekvő lakástól. Még a második emelet is már felhőkarcoló ormának látszik a vidék szemében.

A területet gazdaságosan kellett beépíteni, úgy, hogy a vendéglő és kaszinó számára elegendő park is maradjon. A bérházakat úgy kellett elhelyezni, hogy a színházhoz, kaszinóhoz való eljutásnak útjában ne álljanak.

Az emberi foglalkozások közül az építészé van a legmagasabbrendű intellektushoz kötve. Intelligencia, műveltség, okosság nélkül nem tudok hivatásának megfelelő építőművészt elképzelni.

Amikor az üresen álló telket betekinti, amikor ez a telek fehér lapról ásít feléje, megindul a fantázia gyönyörűségesen fájdalmas szülőmunkája.

Még mielőtt kézbe kerül a rajzolószerszám, a terület meghódításának haditerve formálódni kezd az agyban. Az elképzelés magasröptűségét megkötni látszanak a legprózaibb feltételek, a szükségletek, a kívánságok. A fantázia emberét azonban éppen az jellemzi, hogy a megkötöttség ellenére is költeményt ír be a térbe, vagy mondjuk zeneköltemény a közhellyé vált megállapítás szerint.

Az építész szeretne szuverén ura lenni a térdiszpoziciónak és nem egyszer lazít is azokon a kötelékeken, amelyeket a megrendelők feszítenek a probléma köré.

A jól sikerült alkotáson egyáltalában nem szabad megérződnie a „megrendelő" beleszólásának. Úgy kell festenie a megépült műnek, mint hogyha a tervező és alkotó építőművésznek legbensőbb akarata mindvégig megkötöttség nélkül érvényesült volna.

Egy megkötöttségnek természetesen nem lehet eltűnnie, s ez a telekhatár, már ott, ahol belevág az építőidomba az épületnek láthatóan határt szabva.

Úgy képzelem a kezemben lévő fényképeket nézegetve, hogy Tőry és Pogány építőművészeknek odaadták a telek rajzát és rájuk bízták, hogy bérházat, mozit, vendéglőt, kaszinót táncteremmel helyezzenek el a legjobb belátásuk szerint.

A mesterember itt minden bizonnyal beépítette volna a tér felé néző frontot. A mesterember bizonyára megragadta volna az alkalmat,

Tér és Forma
1929, II. évf. 2 sz.

A főbejárat éjszaka

A nézőtér a színpadról

Nézet a színpad felé

Nézet a cour d'homeurből

hogy egy 50 m széles monumentumot mutasson a Wekerle-tér felé, a középen akár harmadik emelet ráépítésével magasítva az impozáns nagy tömeget.

A művész ellenben lemond az agyonmonumentálás olcsó sikeréről. Lemond róla nagyobb művészi értékek elérése érdekében.

Tőry és Pogány építőművészek a holt homlokzattömeg helyett életteljes épületcsoportosítást igyekeztek elérni. Az idomtalan telek graciózus építménygruppot fogadott be a beépített tömegeknek és az üresen hagyott tereknek kedves művészi játékával.

Mert hát játék nélkül nincsen építészet. A még oly komoly építőművész alkotómunkája közepette feltétlenül játszik is. Hiszen a művészet egészében nem egyéb, mint felsőbbrendű játék és nem is kell az életben semmit komolyabban venni, mint éppen a játékot.

Itt van a két egymáshoz szigorúan szimmetrikus épülettömeg: a két bérházépület, a földszinten boltokkal és kétemeletes lakásokkal. Elől szerény ötablakos pilónok ezek, jobbról is, balról is. E bérházak hosszfrontjaikkal fordulnak egymásnak egy középen kihasított hosszabb ucca kétoldalán, mely ucca perspektívát nyit a színházblokk főbejáratához. Vagy 75 méter távol áll ez a középnyílás a külső uccafronttól és igen kedves célpontja a távlatba lévő szemnek az a loggiás felépítmény, amely a kocsin érkezők e bejárata fölött vonzó árnyékhatással, mintegy hívogatja a látogatót.

Ismételten figyelmeztetek a játékra. A bérházak keskeny uccafrontja három széles föld-

A páholysorok és a nézőtér

szinti nyílással rendelkezik és e nyílások tengelyein az első és második emelet ablakai. A kisebb méretű ablakok számára az alsó boltnyílások nagy tengelytávolsága nem felelne meg. Főleg nem praktikus szempontból, mert a szobák megvilágítása szenvedne. Ezért a három nyílás közé a közökben még egy-egy ablakaxis tolatott közbe és az öt sűrűbben sorakozó nyílás mellett a sarok és a szomszéd telek felé elegáns, megtöretlen és jóleső falsík marad meg. E két homlokzat ismétlődése azért kedves, mert a kétfelől levő nagy falsíkok és a két középen elhelyezett sűrű ablaksorok pompás ritmussal nyitják meg a tekintet útját a közép felé, a hátul elhelyezett Vigadó külső főtömege felé. Ez a középpucca a Vigadó előtt elhelyezett tér felé vezet. Az építőművész úgy tudta ezt a teret elhelyezni és dimenzionálni, hogy mintegy művészi szükséggel látszik egyedül megokoltnak. Pedig ugyanoly nyomós praktikus elgondolások is irányították. Befelé is sarokház lett mindegyik bérházból és előnyösen elhelyezhető lakásokra, boltokra lett alkalmassá.

Az új teret köröskörül elliptikus záródású földszinti nyílások szegélyezik és pedig a Vigadó felé áttörten, árkádszerűen, ami által ismét pompás árnyékhatást értek el a tervező művészek, és ismét praktikus szempontoknak is szolgáltak, mert esőtől védett bejáratot nyertek úgy a színház, mint az étterem és kaszinó számára különkülön.

A homlokzatok nagy önmegtartóztatást árulnak el. Nem tudom, az empire-os ízlés követelmény volt-e. Tartom Tőry és Pogány építőművészeket oly kvalitásnak, hogy a mult időkről ránkmaradt formanyelv grammatikájától igen könnyen függetlenítették volna magukat, ha egyéb parancsoló momentumok nem szerepelnek. De így is finom, kedves és szép a kompozició, az épületkompozició és finomak a részletek is. Visszatérő motívum a fölül egy, alul három ablaknyílás szélességét átfogó vasrácsos erkély. Szépen hat, szép a muzsikája.

Az empire hangulat megvan belül is. A színháztér elegáns, világos falaival és a páholyfülkék sötét tónusával ismét kedvesen játékos. Eredetileg csak a mozgóképszínház építéséről volt szó, de a Tőry Emil építészünk gyászos halála után magára maradt Pogány Móric a vidék szellemi szükségleteiről igen helyesen volt tájékozva, amikor nem sajnálta a többletmunkát egy komplett színház megtervezésétől. A város megértő vezetősége hajlott a jó tanácsra és megépült a színház, egyelőre azonban még modern színpadi berendezés és gépezet nélkül. A nézőtér mennyezete nyáron nyitható, mely elrendezés a tikkasztó meleg elhárítására már általános. Igen

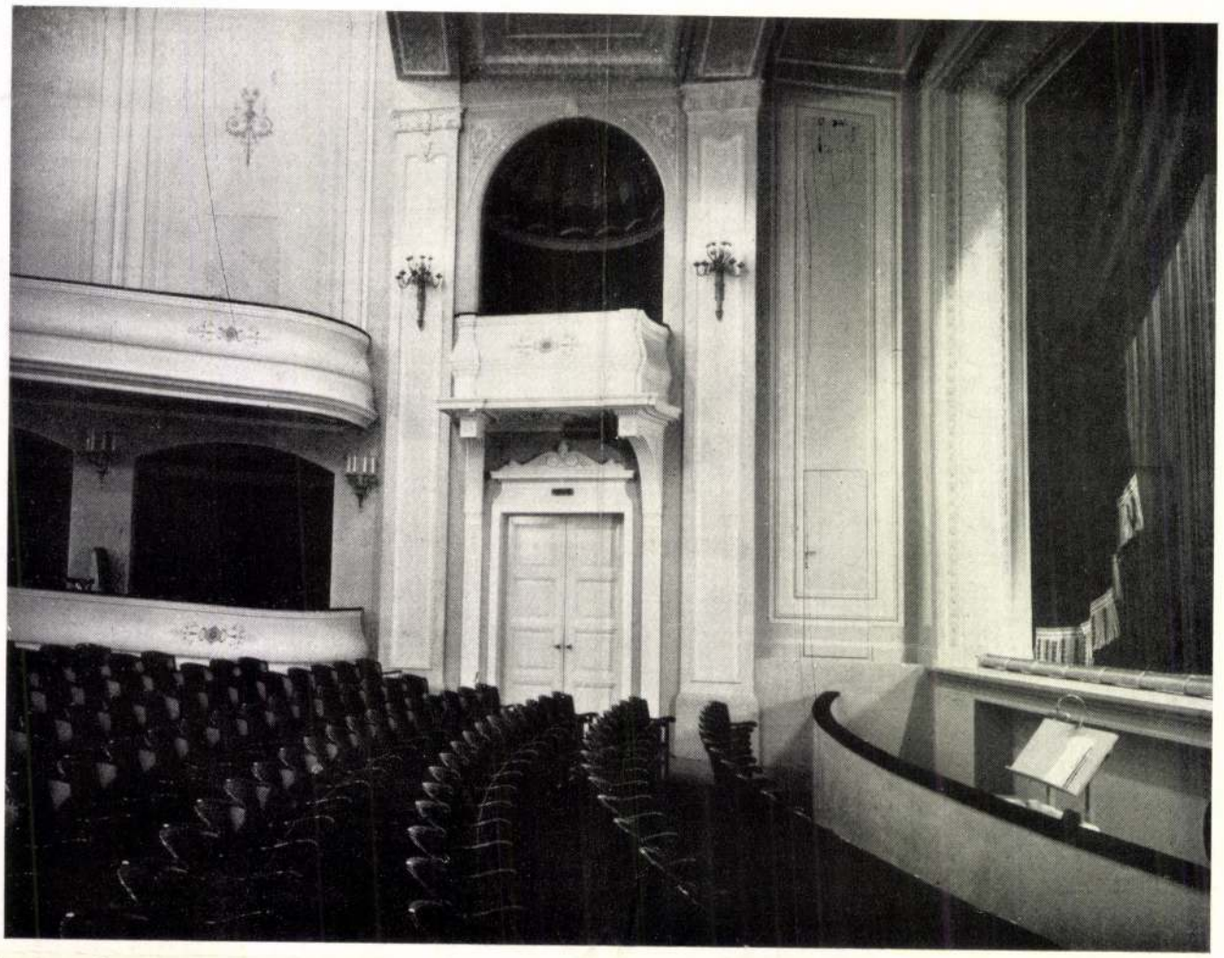

A proscenium

ügyes a vendéglő és kaszinó parkjának elrendezése, csupán arra kellene ügyelni, hogy a csatlakozó szomszéd telkek olyanformán épüljenek be, nehogy a park intimitását zavarják.

A nézőtéren 650 személy fér el, 27 páholyban, földszinten és emeleten. valamint felső, hátsó erkélyen és karzaton. Mellékhelyiségek modern mennyiségben és méretben.

Nem egyszerű vigadó építményről van itt szó, hanem egy kultúrmissziót teljesítő alkotásról, amely a megnyirbált ország kényszerhatárán áll. Ezt a határt köröskörül kellene tűzdelni a magyar kultúrát szolgáló építményekkel. Jobban megvédené a magyarságot, a magyar szellemet, minden golyóálló várfalaknál.

Sátoraljaujhely kölcsönből épített. És kölcsönből kellene hogy épüljön csaknem minden ilyen „luxusépület", mert a magyarságnak ilyenekre nem telik, annak dacára, hogy itt igazán nincsen szó fényűzésről. Ébresztőhelyei ezek a kultúrgócpontok a letiport magyarság öntudatának, és, hogyha ez az öntudat összefüggő láncolat lesz, körül a határon, akkor gondolhatunk arra, hogy a hazai kultúra mind nagyobb területek meghódítására gyürűzzön kifelé.

Missziót teljesít a magyar kormányzat, hogyha minél sűrűbben sáncolja körül az országot a magyar művészet és tudás, a magyar gondolat kultúrbástyáival és a lehetőségekkel számotvetve, éppenséggel nem baj, hogy ezek az épületek kölcsönből emelődnek, miért is kamatozó bérházakkal kell őket kapcsolni.

Ez a körülmény talán az elgondolás praktikuma felé billenti le a mérleget, de azért nem kell az épület művészi tartalmának megrövidülnie, hogyha az építészeti probléma megoldása művészkezekre bizatik.

Mint ahogyan Sátoraljaujhelyen történt.

K. M.

A táncterem

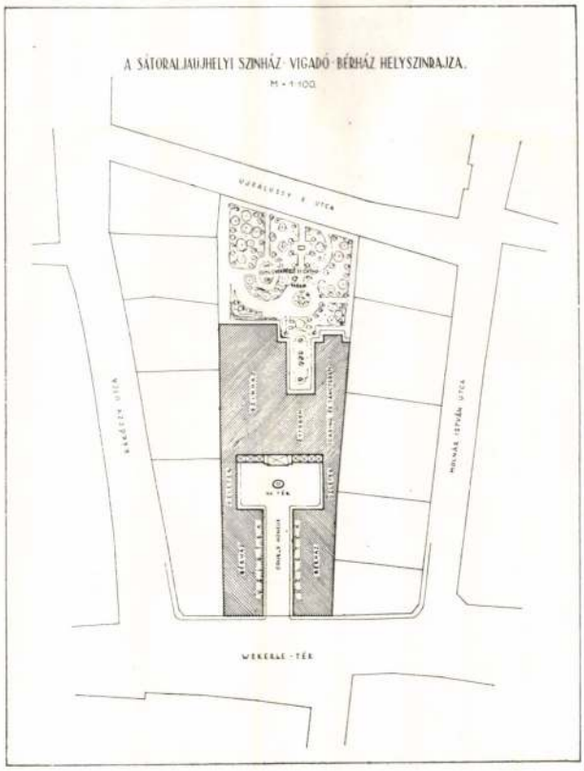

Helyszínrajz

NAGYVÁSÁRTELEPEK

A régi vásárcsarnokok kizárólag egy város vagy városrész élelmiszerelosztását szolgálják. Mint ilyenek, a város szívében kell hogy feküdjenek, hogy a lakosság napi bevásárlásait kényelmesen lebonyolíthassa. Ezen csarnokok tulajdonképpen a kis- és középkereskedelem egymás mellé sorakoztatott elárusítóhelyei és azért szükségesek, hogy az azonos kínálat következtében az árak automatikusan szabályozódjanak, a közönség és az árusítók az időjárástól védett helyen találkozhassanak, a közhatóságoknak módjában legyen a higiénia elveit érvényesíteni, végül, hogy a közös szállítás, őrzés, fűtés, hűtés, világítás, raktározás következtében az árukra eső regieköltség minél jobban csökkentessék.

Ilyen vásárcsarnokok a mult század második felében egész Európában keletkeztek.

Manapság már teljesen elavultnak kell minősíteni az egyik legrégibb példát, az 1857-ben épített *párizsi Halles Centralest*, mely a város közepén fekszik, minden vasúti és hajóforgalomtól távol és minden bővítési lehetőségtől elzárva. Ez a nagyszabású régi létesítmény Párizs élelmiszerellátására szolgál, de nem képes betölteni hivatását úgy, ahogy arra a kisebb kerületi vásárcsarnokok megfelelnének. Ez a hatalmas telep az egész környéket tönkre teszi, mert éjjel a szállítókocsik ezrei felverik az uccák nyugalmát; az egész környék éjjel-nappal szeméttel, bűzzel, patkánnyal el van árasztva.

Lényegesen szerencsésebb ennél a *londoni Smithfield* vásárcsarnok, mely 1862-ben keletkezett s a későbbi időpontokban egyes épületekkel kibővült. Ezen csarnoktelep létesítésénél ügyesen felhasználták London dombos terepviszonyait s kiterjedt földalatti vasúthálózatát, úgy, hogy három vasúttársaságnak vágányai is érintik a csarnokot, illetve vonulnak el alatta, dacára annak, hogy az a City szívében fekszik. Előnye az is, hogy az egyik oldalról a földszinten és a másikon az alagsori nívóban fekszik a környező ucca és ez kiegészítve egy ügyesen elhelyezett köralakú lehajtóval, számos kényelmes rakodási lehetőséget biztosít, aminek következménye, hogy ezt a régi csarnokot még a nagykereskedelem is tudja használni. Igaz ugyan, hogy majdnem az egész telep most már csak húsárusításra szolgál, míg a zöldség, főzelékfélék, halak, stb. ebből fokozatosan kiszorultak és a City más pontjain vannak elhelyezve.

A mult században létesített vásárcsarnokok közül a nagyobbakat iparvágánnyal is ellátták és hosszú ideig a kis- és nagyárusítást közösen voltak hivatva lebonyolítani. Így volt ez pl. a kölni, a budapesti, a drezdai, a Berlin-Alexanderplatzi vásárcsarnoknál stb.

Hovatovább azonban a nagykereskedelem annyira kifejlődött, hogy útjai teljesen elváltak a kiskereskedelemtől. A nagy városok saját élelmezésükön kívül a környék élelmiszer-kereskedelmét és a külfölddel kapcsolatos tranzitó-forgalom minél nagyobb részét igyekeznek magukhoz vonni. Ez természetesen csak kiterjedt üzemi berendezésekkel lehetséges, hogy a munkák a legkisebb regievel és a mai időknek megfelelő racionális beosztással legyenek elvégezhetők. Így keletkezett a nagyvásártelepek gondolata, melyek a régebbi vásárcsaronokoktól teljesen eltérő rendeltetésüek. Például a müncheniben a detailkereskedelem teljesen meg van tiltva.

A feladat megoldása elsősorban üzemtechnikai és az elrendezés helyes kialakítása a legfontosabb, mert annak kell a helyi viszonyokhoz mindenképen hozzásímulni. A probléma még teljesen új és kialakult minták nincsenek. Az egyes nagy városok kereskedelme más és más jellegű, tekintettel a környező szomszédos nagy városokra, az élelmiszertermelő körzetekre, vámhatárokra, vasúti vonalvezetésekre, tarifákra, stb. Ha még ezekhez hozzávesszük azokat a számtalan vasúti, kikötői, városrendezői szempontokat, melyekhez természetesen az érdekelteknek különböző kívánságai is járulnak, könnyen beláthatjuk, hogy egy ilyen feladatot a tervező építész önállóan nem oldhat meg és csak az összes tényezők állandó, hosszas együttműködése hozhat létre.

Az architektúra ebben az esetben csak másodrendű feladat és az az üzem racionális voltának alá van rendelve.

Egy ilyen vásártelepet olybá kell tekintenünk, mint egy nagy gyárat, vagy üzemet, melynek létesítése a hatóságok, a mérnök, a gépészmérnök, a kereskedelmi vezető és az építész közös munkálkodása alapján áll elő, s ez tehát nem egy olyan elhatárolt és kiforrott feladat, mint templomok, iskolák, bérházak, színházak és hivatalokat tartalmazó középületek tervezése, melyeknél az építési program néhány rövid mondattal körülírható, s melyekre eredményes tervpályázatok tarthatók.

A részletek kidolgozásánál a komplikált és speciális

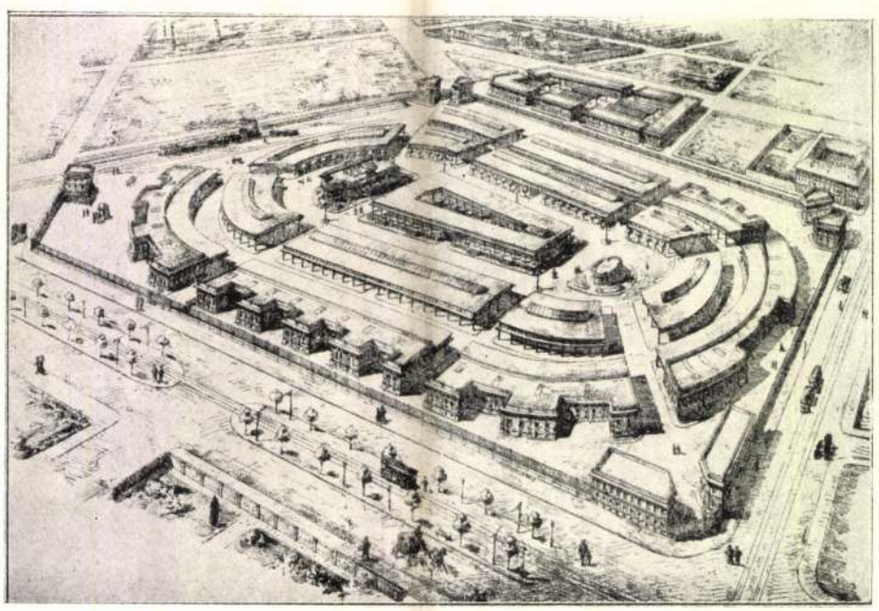

A milanói nagy vásártelep

Magyar Építőművészet
1907. 9. szám 1. l.

Tőry Emil fejléce

Vélemények a műszaki kamaráról.

Interview.

A technikus-kamara kérdése élénken foglalkoztatja az elméket. A szakegyesületekből a napisajtó, sőt utcai plakátok utján is, a nagy nyilvánosság elé került a dolog és hetek óta a legszenvedelmesebb hangon tárgyalják azt hivatottak és kevésbbé hivatottak. A nem érdekeltek, akik azonban dönteni fognak fölötte, tájékozatlanul vagy félrevezetve állanak vele szemben. Ez a körülmény adta a jogcímet arra, hogy a következőkben megszólaltassuk azokat a vezető technikusokat, akik az *építőművészet nézőpontjából* hivatottak véleményt adni a kérdésben, már amennyiben erre hajlandók is voltak.

A kérdés. Az építészet, tudomány és művészet egyesülése. Az előbbit alapos tanulmányok útján sajátíthatjuk el és az eredményről vizsgálatok által bizonyságot tehetünk. A művészeti érzék adomány, mely bár megfelelő módon igen

Tőry Emil

megszerzését. Ha az építészetben a tudomány a döntő, úgy az építész-kamara — mint a tudományosan képzett építészek egyetlen szervezete — elkerülhetetlen; ha azonban még mindig a művészi érzék a fontosabb, úgy esetleg az építész-kamara fölállítása által erre a pályára alkalmasakat is kizárnánk belőle.

A vélemények. A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet és az Országos Középítési Tanács elnöke, *Hauszmann* Alajos műegyetemi prorektor a műszaki kamarát a mi viszonyaink között szükségesnek tartja, már csak azért is, mert az építészi címet, amely olyan működésre jogosít, amelyhez bizonyos képesség szükséges, meg kell védeni attól, hogy azt minden képesség, minden rátermettség, sőt minden társadalmi tekintet nélkül bárki használhassa, amint az ma történik. Evidenciában kell tartani azokat, akiket az építészi cím megillet s bizonyos felelősség alá kell vonni azokat, akik mint építészek működnek. Ehhez pedig a legalkalmasabb intézmény a műszaki kamara. A kamara tagjai a jövőben csak műegyetemet végzett, okleveles építészek lehetnek. A jelenben azonban fölvétetnek a törvénytervezet szerint is mindazok, akik építészeti működést fejtettek ki és akik ezt igazolják (83. *c)* pont). Ebben a tekintetben a legszabadelvűbben kell eljárni, nehogy megszerzett jogokat csorbítsunk, sőt véleménye szerint az átmeneti intézkedést ki kellene terjeszteni mindazokra, akik a felső építőipariskolát a törvény életbeléptekor elvégezték vagy csak annak felső évfolyamait végzik, ha a szabályszerű vizsgát leteszik. Helyet kell adni annak a felfogásnak, hogy a növendékek abban a — bár jogtalan — tudatban iratkoztak a felső építőipariskolába, hogy annak útján építészi teendőket végezhetnek. A kamara tagságát ki kell okvetlenül terjeszteni a hivatalnok építészekre is. Hiszen irodai alkalmazásban lévő építész is folytathat magángyakorlatot, ha azt a főnöke megengedi. Ugyane mértékkel kell a hivatalnoki kart is mérni, mert hiszen fölöttes hatósága eléggé kompetens annak megbírálására, vajjon a magángyakorlata nincsen-e ellentétben a hivatalos működésével. Különben is a kamarai tagságra egyedül a

Töry Emil
építész.

Lásd. Telcs Ede.

Töry Emil nüve a Müvészet 283. oldalán közölt cecci Erzsébet emlék. A készen adott mellszoborhoz T. készítette az építészeti részt. Müvészet, 1903. 280 l.

A régi Uj Időkből. „A Nemzeti Színház jövendő palotája, amely Tőry és Pogány pályadíjnyertes terve után épül" — írta az Uj Idők 1913-ban. A Nemzeti Színház palotája még ma is a jövendőé

Gondolatok az öltözőben

Írta: **Jászai Mari**

A mult héten Székes-Fehérvárott vendégszerepeltem. A második este Sapphót játszottam. Félhét órakor felöltözve ültem szobámban és elgondolkoztam, hogy húsz és egynéhány év előtt milyen érzések közt öltöztem itt legelőször színpadra, parasztleánynak, mint statiszta, a „Peleskei nótáriusban"! Erőlködtem emlékembe idézni akkori képemet, mert lelkiállapotom a legvilágosabban él bennem. Irígység fog el, mikor annak a nagycsontú, félszeg, kérdőjelképű, nagy kamasz-leánynak a lelkébe nézek.

Milyen ragyogó világ! Ma elvakulok tőle. Mennyi hit, bizalom, szeretet és ragyogó reménynyel van tele. Minden embert jónak, igaznak hitt és a színészt mindenkinél jobbnak és tökéletesebbnek. Ma úgy tudom kifejezni, hogy mit hittem róluk, ha elmondom, hogy: azt képzeltem, hogy a legtökéletesebb emberek egyszer nem voltak megelégedve a mindennapi világrenddel, hát összebeszéltek, hogy ők megtanítják a többit a legszebb életre, összeálltak tehát és városról-városra vándorolva, gyönyörű történeteket mutatva, példaadásul tanítják a többi embert. Azt hittem, hogy *színész csak a legtökéletesebb ember lehet*, aki fölötte áll a többinek jóságban és tisztaságban. Azért voltam olyan büszke, hogy közéjük vettek. Azt gondoltam: fölismerték bennem, hogy milyen igazán törekszem a tökéletességre. Úgy értem, — mint ember, mert azt gondoltam, hogy az egy és ugyanaz a művészettel. Azt gondoltam, hogy a színészek mind szentéletű papok és papnők, akik a maguk jószántából ingyen járnak városról-városra, a többi gyarlóbb embert tanítani és *első nagy kiábrándulásom az volt, mikor megtudtam, hogy pénzért eresztik be az embereket a színházba.*

A második keserves csapás az volt rajongó lelkemnek, mikor, háromhónapi színészkedésem után, az öregebbek tanácsára, fizetést kellett kérnem.

Mert hazulról elhozott fehérneműmet egy-két gyűrűmet és fülbevalómat már megettem!

Hogy mit felelt akkor az a vén ember, az az igazgató nekem, bamvasképű gyermekleánynak, azt majd egyszer, a színigazgatók bűnlajstromába írom meg, de ha eszembe jut, elfog a düh ma, — akkor nem értettem. És szeretnék belekapaszkodni azokba a „koncessziókat" engedélyező kezekbe, hogy ne írd alá! Vagy csak kipróbált, szentéletű, szent, szent, szent embereknek engedd meg, hogy színésztársulatot szervezzenek, mert az a pálya még a közönséges szentet is elcsábítja.

Ilyenféleképpen foszlott le ragyogó világom, szegény, sötétben maradt lelkemről, csak távoli célom világa maradt meg máig is. Ilyes gondolatokkal babrált emlékezetem, amint ott ültem szegény Sapphóm kosztümjében, színpadra léptem legelső színhelyén, amint egy szép, fehérfejű pályatársnőm belép és egy kis csomagot elém tesz.

— Én ezt önnek szántam, köszönetül azért, amit a surányi öreg színészekről írt, mert abból látom, hogy önnél jó helyen lesz. Nézze meg ezt a kis darab rongyot, én őrzöm gyermekkorom óta. Ujfalussyné Sáska Biritől kaptam. Nagy művésznő volt. Sáska Biri pedig attól kapta, aki először játszta Sapphót magyar nyelven: Kántornétól! Ez a kis rongy Kántornéé volt; most legyen az öné, félek, hogy ha meghalok, profán kezekbe jut.

Kibontottam, egy pillanatig szótlanul néztem, aztán úgy megrohantak az érzések, hogy nem birtam őket se elhelyezni lelkemben, se szavakat adni nekik, oly erővel és gyorsasággal követték egymást, hogy elvesztettem jelen világomat.

Az érzések hatalmukba kerítettek és fölindulásom akkora volt, hogy nem tudtam egyebet, mint ráborulni erre a kézzel megfogható, szemmel meglátható kis maradványára egy nagy, rajongó léleknek, amely lélek itt él bennünk, utódjaiban, akinek hatását itt érezem a haladásban, melyet az ő szoknyájába fogódzva tettem meg én, magyar színész! Egész lelkem föllángolt a hálától azirányt, aki nekem igazi édesanyám volt, aki az én utamat véresre sebzett lábbal taposta ki szélesre-símára, aki nekem kikoplalta azt, hogy ma kényelmes és szép három szobámban, puha szőnyegeken járva, föl-alá tanulgathatom kedves szerepeimet, — aki az én nevemnek tisztességet szerzett azzal, hogy ő állt a gyalázat ráhulló zápora alá, azáltal, hogy elől ment és minden veszedelmet fölfogott védtelen homlokával, hogy nekünk, utána jövőknek semmi sem maradt, csak napfény és jólét!

Mikor édes drága anyámnak ezt a parányi, kéz-

Uj Idők 1935, 52 sz.

Tóry és Pogány K

scotomiam et mutare in ratione". Helybenhagyja kigyelmed e javallatot, állapotomnak könnyebb viselhetésére?

János mester beleegyezést intett.

— Általában nincs kifogásom, — mondta. — Az ametisztkő hordozása, némi böjtök és zarándoklatok mellett, a montpelieri iskola sem veti meg ezt a medicatiót. Kígyóevő gólyák vérét, teknősbékák, vagyis jelesül oly állatok húsát rendeli, kiken köztudatúlag nem fog semmi méreg. Én azonban...

Elhallgatott s fölkelt a székről. Kebléhöz emelte bal karját, arra jobb könyökét s így megtámasztva tenyerét, az állát két ujja közé fogta.

Elkezdett tünődve le s föl járkálni a kabinetben.

Egyszerre csupa homlok és orr lett a gondolkozástól.

— ...nem valami fölöttébb bízom bennük! — egészítette ki a mondatát. — Úgy decidála elmejártatásom, hogy ha jó is a kiindulást támasztó gondolat, hanem a kimódolás még gyermeksarukban tötyög és sok babonasággal közösködik. Időknek kell telniük, mígnem azoktól megtisztul s kiforr practicuma...

Szép, csöndes vizekre evezett János mester észrevétlenül, a maga hivatásán. Életeleme — az az ő különvilága — visszakövetelte és megvigasztalta. Az eljövendő tragikum — az egykor csődöt mondandó tudomány — most megint elfordította tőle rothadtarcú csontképét. Szépnek — legszebbnek — sóvár kutatásokra továbbserkentőnek, teremtett földtekén egyedül érdemesnek lidérckedett, a csalfa...

Lajos érdeklődéssel hallgatta a magyarázatot s csak itt-ott tett megjegyzést.

A tudós kifejtette, hogy részéről ő más irányban búvárkodik. Észlelete szerint, mintha a mercur, foszfor s főképp a tölgyfa füstjében rejlő valamilyen anyag enyhítene a bajon leginkább. Vagy az eukaliptusz, vagy az indiai balzsam. (Nem hiába próbálkoztak velük már ősidőktől..! Persze, balgatagul!) Így ő ezeket a szereket kívánná tökéletesbíteni, mellettük a bedörzsölésekre s a meleg légfuvallatokra különös súlyt helyezvén.

— S ha ezek sem tennék meg, melyet tőlük várunk, nó, vannak egyebek! — ért véget az előadás.

Így volt.

Jól volt.

A betegség fülsértő nevéről hang sem esett többé.

Lajos tapintata lehetővé tette kedves emberének, hogy a „lepra"-szót ki sem kelljen ejteniök ezentúl.

Már csak az óvóintézkedésekről beszéltek, melyeket a királynak igen megnehezített körülményei közt s szinte mindenki előtt folyó életmódja mellett követnie kellett, hogy úgy családját, mint a vele érintkezőket megóvja a baj átragadásától, és tekintélyét csorbátlanul megtarthassa.

János mester nagyjában helyeselte azt a módot, mely a király környezetét eddig is megőrizte, a veszedelemtől. De a legszorgosabb tisztogatás és füstölés rendszabályait még kiegészíteni rendelte.

A palota környékén — úgymond — néha nagy máglyákat kell gyujtani, hogy a levegő megtisztuljon és kiszáradjon. (Őfelsége kiváló uralkodói tettei elég elfogadható okot nyujtanak majd ilyen tisztító „verők" fölállítására!) Aztán pedig ha a fölség valamely rezidenciájából távozik, legyen mindig kéztől erős ürömfőzet és ecet, hogy eszközeit lemoshassák s szobája falait bőven locsolhassák.

— Így nem kell rémüldözni semmitől, — fejezte be tanácsait a doktor. — Kegyeskedjék most fölséged felöltözni. Meleg, meleg, mindig inkább csak meleg!

Lajos visszahívta inasát.

Olivier segített az öltözésnél.

Mikor megint egyedül maradtak, a király kérdő szemöldököt emelt a tudós emberre.

Az ugyanakkor lebocsátotta pilláit.

— Igen, — bólintott helybenhagyólag. — „*Facies leonina*..." Ama bizonyos „oroszlán-arculat"... Már imént észrevevém, hanggal együtt. Felötlő...

— Első s Isten adja, utolsó áldozatom, — sóhajtott a király. — E derék cseléd szempontjából késett bajomnak felösmertetése... Szánom és kívánom fiam, hogy nemkülönben, mint engem magamat, gondozza s tartsa. Ez a legkevesebb, kit érte tehetünk...

— Úgylesz, — intett az orvos.

Meghajolt és látszott, hogy készül visszavonulni.

De Lajos föltartóztatta.

— Még van mondásom!

Egyenesen Radlicza szeme közé nézett.

— Nem közlé kigyelmed, hogy mennyire rúghat életidőm. Tisztán meg akarom ösmerni.

A doktor állta a pillantást.

Látszott, hogy nem fog ámítani többé.

— Jó gondozás mellett magas kor is érhető, uram.

— Friss elmével?

— Közöny, mogorvaság, álvásra fölöttébbvaló kedv, deliriumos látomások: előjöhetnek.

Kis csönd támadt. Épp csak egy zökkenésnyi.

Aztán:

— A vég..? — kérdezte ismét Lajos.

— *Post longam leprae infirmitatem:* nemigen... Nem közvetlenül...

— Hanem?

— Hamarabb a belső égés s a leromlás túlgyors menetje miatt. Olykor a vesék makacs szikkadozása...

— Házasélet..?

— Isten őrözz!

János mesternek mindkét keze tiltakozásra rebbent.

Nem kellett megbánnia az őszinteségét.

Lajos ezt az emberi és szerelmes férfi-állapotát legfájóbban érintő tilalmat is ugyanolyan szelíd megadással vette, mint valamennyit a nagy kijózanulás óta. Hiszen inkább csak lelkiismeretének megnyugtatására tette föl a kérdést s a válasz nem is érte váratlanul. Özvegye volt a szerelemnek, már esztendők óta... Özvegye a szerelemnek, titkos kivetettje a gondtalanul sürgő-forgó, egészséges emberi társadalomnak, — száműzöttje még a koldus legapróbb örömeinek is. Királyi koronával a fején, Lázárként ült az élet lakomaasztalánál, bénaként a nagy világ Betesda partján, Jób módjára a szégyenteli kínok szemétdombján.

Bűn nélkül elítélt, bíborban megalázott, élő testben halott volt Lajos — Anjoui Lajos — Magyarországnak árva, nagy királya.

---

egy bizonyos részét. De felhivandó volna ez ügyben a kereskedelmi minisztorium figyelme is arra, hogy a magyar építészi kar védelmére mindent tegyen meg, nevezetesen törekedjék arra, hogy amint a kisipar érdekében kölcsönösségi szerződések köttettek, úgy az építészi kar is nyerje el a kölcsönösséget a külföldön.

A székesfőváros építkezései. A székesfőváros szociálpolitikai ügyosztálya most készítette el költségvetését, amelyben építkezésekre az alábbi költségösszegek vannak előirányozva:

új szeretetotthon	4,000.000 P
a Szegényház utcai menhely gőzfűtési berendezésének kicserélésére	60.000 „
árvaház	800.000 „
a leányárvaházi üdülőtelep építési költségeinek kiegészítésére	50.000 „
a Simor utcai fővárosi bérház bekerítésére és kislakásos bérházakban játszóterek létesítése	180.000 „
a Százados úti művésztelep két műtermének kibővítésére	20.000 „
320 új kislakás építésére	1,500.000 „
a népház kibővítésére	720.000 „
új népfürdő építésére	1,000.000 „

Amint értesülünk, a székesfőváros tanácsa a felsorolt építkezéseken felül iskolaépítési célokra egy húszmillió pengős belföldi kölcsön felvételét tervezi, amelyet 2—3 milliós évi amortizációval szándékozik letörleszteni.

A Mérnökegylet mű- és középítési szakosztályai június 11-iki ülése. *Fritz* Oszkár elnök, *Králik* László jegyző. Jegyzőkönyvhitelesítők: *Rerrich* Béla és dr. *Fábián* Gáspár. Előadó: dr. *Kotsis* Iván. Tárgy: A tihanyi magyar biológiai kutató intézet épületeinek ismertetése. Igen tanulságos, értékes előadás. A kultuszminiszter egyik nagy kulturprogrammjának végrehajtása ez a pompás épület, mely világhírűvé tette a Balatont a tudósok előtt. Előadó ismertette a rendkívüli nehézségeket, melyet a magyar tudás legyőzött. A Balaton medrében áll a nagyszerű telep, melynek 3 épülete árkádokkal van összekötve. Minden egyszerű, semmi luxus. Így is légköbmétere 63 pengőbe került, melyből cca 23 pengő a szerelési (víz, gáz, villany, fütés stb.) munkákra esik. Az artisztikus épületcsoport pompásan illeszkedik be a háttér zöld hegyoldalába. Egy csodálatos világ fog itt kifejlődni rövidesen. Kitűnő utak, hajójáratok készülnek. A tihanyi félsziget köröskörül be fog épülni állami épületekkel. Sportpályák, cserkészotthonok, sőt egy beteg gyermekek részére szolgáló gimnázium is fog épülni a gyönyörű helyen. A kultuszminiszter tizenkétszer volt az építés alatt Tihanyban, mutatja ez nagy szeretetét az ügy iránt. Kotsis Iván tanár igen értékes megjegyzéseket tett a Balaton építéséről. Kiemelte azt a zürzavart, ami itt uralkodik. A Balaton erőszakkal felduzzasztott vizét, mely lehetetlenné teszi a parti építkezést, ami a fő cél volna. Bemutatott egy pár szép balatoni villa megoldást, végül Fritz Oszkár elnök meleg hangon köszönte meg az előadást, melyet előkelő közönség hallgatott végig.

A magyar irodalmi és művészeti kongresszus szeptember 16-tól 20-áig fog tartani. Az építési szakosztály elnöke *Lechner* Jenő dr., előadója *Rerrich* Béla.

Az egész országra kiterjesztik a Közmunkatanács hatáskörét. Többször megírtuk, hogy illetékes körök azzal a tervvel foglalkoznak, hogy a Közmunkatanács hatáskörét az egész országra kiterjesszék. Most, amint értesülünk, a törvényjavaslat már készülőben is van és a kormány ebben a javaslatban a Közmunkatanácsnak nemcsak Budapestre, hanem az egész országra kiterjedő hatáskört biztosít. A törvényjavaslatot őszszel terjesztik a parlament elé.

Tervpályázati eredmény. „Makól vármegyei székház szárnyépületének tervei" tervpályázat eredménye. A bírálati jegyzőkönyv kelt 1928 június hó 2-án. I. díjat nyerte: Tóbiás László „Csanád vezér" jeligéjű terve, Szeged. II. díjat nyerte: Králik László „Becskerek" jeligéjű terve Budapest. III. díjat nyerte: Czilli Jenő „Tradició" jeligéjű terve, Budapest. Megvettek 2 tervet és pedig: Frecska János és Natsa József „Szülőföldem" jeligéjű tervét, Budapest és Michley Sándor „Csanád" jeligéjű tervét, Budapest.

SZAKIRODALOM

Szakirodalom. Beküldött könyvek: 1. Házi vízvezeték, csatornázás, gázberendezés. Irták: Lázár Lajos és Streck Ede. Kiadja az Athenaeum. Gyakorlati adatokat tartalmazó, laikusok által is használható jó szakkönyv. 2. Építőipari anyagtan. Irta: Grofcsik János, felsőipariskolai tanár. Kiadja az Athenaeum. A magyar szakirodalomban párja nincs. Kitűnő szakkönyv. Melegen ajánlhatjuk minden építéssel foglalkozó szakembernek.

MARABU
Kazánok és radiátorok központi fütésekhez. Gőzfőző-, gőzmosó- és fertőtlenítő berendezések
Oranier, Ichor és Marabu folytonégő kályhák
MAGYAR RADIÁTORGYÁR R. T. BUDAPEST
SZEB
Cementipari gépek és formák, teljes berendezések cementárúgyárak és műkőgyárak részére.
Építkezés, gépek, keverők, felvonók.
SZÁNTÓ ÉS BECK MÉRNÖK SPECIÁLIS GÉPGYÁRA BUDAPEST.
X. Gyömrői-út 16-18
Tel.: J. 350-88, J. 390-34

a szájművészek, akik soha semmit sem alkottak — olyan sokat és olyan belső lendülettel tudnak szónokolni. De ha belemelegedett, ha érezte, hogy aki hallgatja, vele is érez és nemcsak tetteti az érdeklődést, akkor kilépett zárkózottságából és juttatott nekünk is belső lelki világa kincseiből.

Legszívesebben valami aktuális kérdésbe szeretett belekapcsolódni, ahhoz fűzte megjegyzéseit és eszmefuttatásait. Mindig a szerkezetből indult ki, és jóllehet nem szerette a végletekig kihasznált szerkezeti lehetőségeket, mert — mint ismételten hangoztatta — *nyugodtan akar aludni,* mégis elsőnek ő vitte bele a magyar gótikába a tágas, szellős belső tereket, az olaszos térhatást, éles ellentétben a német gótika magasratörő szűk pillérállásaival, homályos belső helyiségeivel. Ebben a tekintetben igazi modern építész volt, méltó tanítványa nagy mesterének.

Steindl Imrét kortársai nem igen ismerték, nem is igen járt közéjük, mert nem kereste a társaságot, amit pedig az emberek nagyon nehezen bocsátanak meg, büszkeségnek vesznek — holott az ilyen nehéz természetnek belső szükséglet a lelki magány: abból merít erőt, ihletet az alkotáshoz.

Mi, akik közelebbről ismertük és ezért szerettük is a mestert, akik vele dolgoztunk és betekintést nyertünk belső lelki világába, tudtuk, hogy zárkózott, szófukar természete mögött meleg szív dobog, mely minden szépért és jóért lelkesedni tud. Nem is lehetett másképen, mert a művészet — minden művészet — csak a benső érzésekből táplálkozik, melegen érző szívből fakad: *hideg,* számító ésszel legfeljebb csak *mesterkedésre* telik.

Hogy pedig Steindl Imre művész volt, bizonyság rá élete koronája, az új Országház, a magyar művészi tudás reprezentativ alkotása, minden idők egyik legsikerültebb építészeti remeke.

Dicsőség nevének!

(Vége.)

KRÓNIKA

Tőry Emil temetése. A gyász és a részvét impozáns megnyilvánulása mellett temették az Ujszentjános-kórház halottasházából a magyar építőművészet nagy halottját, Tőry Emil műépítészt, műegyetemi nyilvános ház halottasházából a magyar építőművészet nagy harendkívüli tanárt. A végtisztességen megjelent a Műegyetem tanári kara Szily Kálmán dr. egyetemi rektor vezetése mellett. A gyászszertartás után Wälder Gyula műegyetemi tanár mondott búcsúztatót a Műegyetem tanári kara és a Képzőművészeti Egyesület nevében. A koporsót ezután a gyászhintóra helyezték és megindult a menet a vizivárosi temetőbe, ahol a székesfőváros által adományozott díszsírhelyen a koporsót elhantolták.

A m. kir. áll. felső építő ipariskola felhivást intéz a jövő évi felvétel céljából. Jelentkezni június 25-től július 1-ig kell az intézetben Budapest, Thököly út 74. Jelentkezésnél mellékelni kel: 1. keresztlevelet, 2. a négy évi középiskolai bizonyítványt, 3. újraoltási bizonyítványt, 4. tanoncszerződést. A felvétel szeptemberben felvételi vizsgálat alapján történik. Kitűnő felsőépítő ipariskolánkat melegen ajánljuk lapunk olvasói figyelmébe.

A mérnöki kamara és az építőiparosok. A kereskedelmi és iparkamara utóbbi értekezletén Thoma Frigyes kamarai főtitikár újabb indítványt terjesztett be. A mérnöki kamara választmányának javasolni fogják, hogy a munkafenntartási rendeletnek az alábbiak figyelembevételével való kiadását kéri az építőmesteri érdekeltség a keresk. minisztertől: A rendelet kiadásáig képesítést nyert minden építőmester, a magasépítési kivitelezés terén eddigi jogait korlátozás nélkül élete fogytáig gyakorolhassa. A jövőben képesítendő építőmesterekkel szemben pedig az építés végrehajtás szellemi mérnöki munkája a rendelettervezetre vonatkozó, előlemlített megjegyzés szerint tartassék fenn. A tervezésre, ellenőrzésre és művezetésre kiterjesztendő építészmérnöki szellemi munkák végzésének jogát a fenti értelemben vett régi képesítésű pítőmesterek, a városi középületek kivételével, éltük fogytáig csorbíttatlanul gyakorolhatták, amennyiben egyidőben kivitelezést nem folytatnak. A magasépítési tervezés, ellenőrzése és művezetés az építmények kivitelezésétől elválasztassanak oly értelemben, hogy aki magasépítkezések tervezésével, ellenőrzésével és művezetésével foglalkozik, egyidejűen magasépítmények kivitelezését ne végezhesse. Ha építőmester, aki nem kamarai tag és kivitelezéssel foglalkozik, kivitelezési munkakörét abbanhagyva, fenntartott munkakörbe tartozó magasépítéssel kiván foglalkozni, — tartozik ezt a Kamarának bejelenteni és — ha a mérnöki cím használatára jogosult — Kamarába belépni, ha pedig nem jogosult, a munka fenntartási rendelettervezet 14—20. §-ai szerint való nyilvántartását kérni.

Halálozás. *Just* Ferenc okl. mérnök, nyug. államvasuti igazgatóhelyettes, szövetségünk tagja, május hó 29-én, életének 64-ik évében rövid szenvedés után elhúnyt. A magyar mérnöki kar benne egy az érdekeiért lelkesen küzdő harcos katonáját vesztette el.

A Magyar Mérnök és Építész Egylet mű és középítési szakosztálya f. hó 4-i ülésén Császár Ferenc kegyelettel emlékezett meg a napokban elhunyt Töry Emil építész tanárról. Ezután elhatározta, hogy a Főváros Tanácsához fordul azzal a kéréssel, hogy a szegényházterpályázat terminusa egy hónappal meghosszabbíttassék. — A szentesi közkórházra kiírt szűkebbkörű tervpályázat ügyében, mivel minden közbenjárás a kiíró hatóságnál hiábavalónak bizonyult, a szakosztályok úgy határoztak, hogy a pályázat szabályellenes volta miatt jury tagot nem küldenek és a tagokat felkérik, hogy a pályázaton ne vegyenek részt, a Kerskedelmi Miniszterium figyelmét pedig felhívják a pályázat szabálytalanságára. Az egyleti kis pályázat — melynek tárgya a Kálvin téren építendő várócsarnok és illemhely — bíráló bizottság bejelentette, hogy az ezüstérmet Árkay Bertalan építésznek ítélte oda. — Következett dr. Birbauer Virgil bejelentése a külföldi építészek magyarországi működésének tárgyában. — Mind több és több esetben jut építész kartársainknak tudomására az a legnagyobb mértékben sajnálatos tény, hogy nagyszabású ipari és egyéb építkezések tervezési és művezetési munkáit idehaza külföldiek végzik s ugyanakkor magyar építésznek a szomszédos országokban még csak megjelenni sem szabad, s ha munkát talál kapni, azt csak ott honos építész névaláírásával végezheti el. A helyzet fonáksága immáron annyira kirivó, hogy előadó véleménye szerint fel kellene hívni a m. kir. kormány figyelmét e viszonyokra, nevezetesen a pénzügyminiszterium adóosztályának figyelmét, mert hiszen a lakással, irodával itt nem rendelkező külföldiek mindennemű adózást elkerülve, egyszerű bankátutalással viszik ki innen a nemzeti vagyon

Egy nagy tragikum ez az ő életében és halálában, amit mi építészek és képzőművészek értünk meg leginkább s amikor most tisztem szerint, mint a budapesti Mérnöki Kamara megbizottja, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet képviselője és a Magyar Képzőművészek Egyesületének elnöke, az Egyesület nevében búcsúzom tőle, a szeretet, a kartársi érzés, a megbecsülés és ragaszkodás virágait és a mindenkorvaló emlékezés spontán ígéretét teszem le a ravatalra.

Amíg mi élünk, emléked él velünk, utánad a magyar építészet története fogja hirdetni tehetséged, művészeted és magyarságod szent hármasságát.

Töry Emil, kedves barátunk, szeretett kartársunk, nyugodj békében.

Hol épüljön az uj Nemzeti Színház?

Igen aktuális probléma. Fantasztikus tervek mellett ajánlanak olyan megoldásokat, amik eleve lehetetlenek.

Az új színházat a Kossuth Lajos ucca és Károly körút keresztezésére tenni anyagilag megoldhatatlan, bár szépészetileg gyönyörű hatása lenne. Ezt a kérdést el kell vetnünk, mert elképzelni is lehetetlen azt az összeget, amit kérnének a Vigyázó báró, Astoria, Neumann stb. házakért, melyeket térnyerés végett kellene megszerezni.

Nem lehet az új színházat a régi, eredeti telekre felépíteni, mert közlekedésileg megoldhatatlan lesz. Látjuk, mi van a Népszínház épületénél, ahol a Rákóczi út és

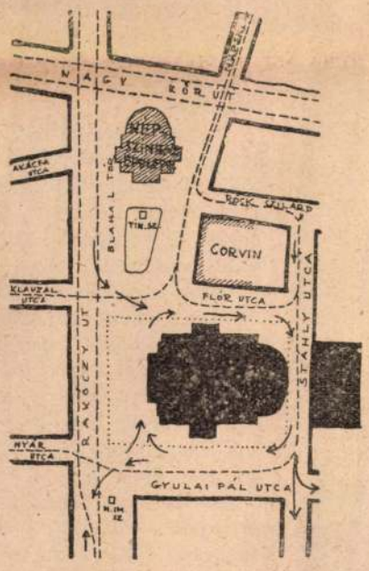

körút hatalmas forgalma megbénul, ha egy-két autó nem tud elég gyorsan a bejáró elé felhajtani (életveszélyes a gyalogközlekedés ilyenkor), de különösen súlyos a helyzet akkor, amikor a legforgalmasabb helyen állnak meg a hatalmas társzekerek a díszletekkel. Elég tehát az ilyen akadályokból egy is. Ha a régi telekre építenék fel a színházat a Rákóczi út és Múzeum körút sarkán, ez már eredetében is megbukik.

Egy cikkíró legutóbb az Erzsébet teret jelöli ki az új Nemzeti Színház helyéül. Szép eszme, de kérdem, nem fáj az illetőnek az amúgyis tér- és parkokban szegény Pestünket még jobban megnyomorítani?

Az új Nemzeti Színháznak a helye csakis a közel jövőben lebontandó Rókus-kórház területén van. Ez a terület oly nagy, hogy a kisajátítandó sáv nélkül (pontozott rész) is minden tekintetben ideális színháztelek lesz. A mai Rókus háta mögötti Stáhly uccában lehet a díszletraktárt felépíteni, ahonnan akár hidon vagy alaguton lehet a színházba jutni, ha egyszer a Stáhly ucca olyan forgalmas lesz, hogy erre szükség lenne.

Impozáns, négy oldalára szabad homlokzatú színházat lehet ide tervezni, melynek három oldala gyönyörűen érvényesül majd a Blaha Lujza-tér felől, a szélesített Rákóczi-út és szélesített Gyulay Pál ucca felől. Járművekkel az odajutás ideális, torlódás nem lesz, mert csak a Kossuth Lajos ucca felől egyenesen, vagy a Gyulay Pál uccából jobbra kanyarodva lehet a főbejáróhoz hajtani, az üres kocsik pedig kivétel nélkül csak a Flór ucca felé hajthatnak el. Járműpark pedig magától adódik a Gyulay Pál ucca széles részén.

Az illetékes körök szívleljék meg eszmémet, tárgyaljanak a fővárossal, amíg nem késő, hogy végre-valahára régóta tervezett új Nemzeti Színházunk illő és legalkalmasabb helyén felépüljön.

A Kultuszkormány pedig építsen azonkívül a Múzeum körút és Rákóczi út saroktelkére egy hatalmas üzletházat, mert ez a telek csak erre van predesztinálva, de azután a magántőke se maradjon tétlen és szerezze meg a Vigyázó-telket, építsen oda ő is üzletházat, így meg fogjuk érni azt, hogy eltünik a tűzfalaktól és rokkant épületektől csúfos főútkeresztezésünk.

Balázs Gyula
építőmester.

Tanulságok Steindl Imre működéséről

Irta: FOERK ERNŐ.

Fájt, mikor az 1900. évi párizsi világkiállítás alkalmával kiküldött országház rajzait „Hors concours" helyett — amint ő kívánta — a többi közé sorozva „arany éremmel" tüntették ki akkor, amikor, mintegy iróniából, tanítványait holmi kiállítási kulissza-architekturáért a „*Grand Prix*"-vel tüntették ki. Különösen ez az utóbbi botrány annyira bántotta a beteg mestert, hogy az elküldött érmet el sem fogadta — visszaküldötte.

Mindezen gyöngédtelenség betetőzéséül akkor, amikor az új Magyarország legmonumentálisabb épületét átadták rendeltetésének, amikor méltán és joggal várhatta a betegeskedő mester nemzetének elismerését és köszönetét, épp azok kritizálták legkíméletlenebbül honfitársuk világraszóló alkotását, akik maguk kicsinyes napipolitikus rövidlátásukban meg nem látták, meg sem értették azt a nagy gondolatot, mely a magyarság vezetésére hivatott kulturáltságát, politikai rátermettségét és művészi önállóságát az egész világ szemeláttára demonstrálja.

1900-ban, két évvel a halála előtt, újra hűdés érte az Országház építési irodájában — úgy kellett hazavinni. Akkortól fogva sohase tudott teljesen felépülni, bal szeme meg is merevedett és hosszadalmas kezelés után sem jött rendbe. Szívós természete azonban még akkor is dacolt a kórral, s szellemileg még frissen vezette az Országház belső kiképzését, egészen az utolsó napokig.

Amikor 1902 augusztusában visszatért Mária-Grünből, ahol másodszor is hiába keresett enyhülést, már be sem járt többé az irodába.

A Svábhegy balzsamos levegőjében, szerettei közt töltötte utolsó napjait, ot tis halt meg augusztus 31-én.

Steindl Imre nem szerepelt a fórumon. Keveset beszélt és legkevesebbet a művészetéről, sőt mintha kerülte volna ezt a témát, amelyről mások — és különösen azok

ÖTVENKETTEDIK ÉVFOLYAM. 23—24. SZÁM. 1928. JUNIUS 15.

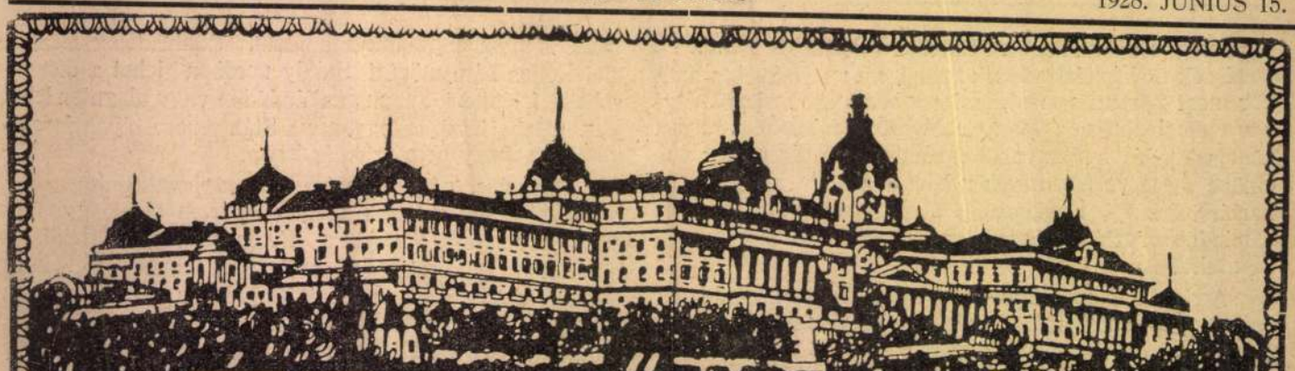

ÉPITŐ IPAR ÉPITŐ MŰVÉSZET

A budapesti építőipari szakmák ipartestületei, az Építőmesteri Képzettség megvizsgálására szervezett bizottságának hivatalos lapja

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 12 pengő, félévre 6 pengő. Egyes szám ára 0.80 P — Postacsekkszám 49197. Hirdetési díj: $^{m}/_{m}$-kint 0.20 pengő

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., MÉNESI-ÚT 7/c. TELEFONSZÁM: JÓZSEF 432—95.

Wälder Gyula műegyetemi tanár gyászbeszéde Tőry Emil ravatalánál.

Tisztelt Gyászoló Közönség!

Letettem a M. Kir. József Műegyetem tanácsának koszorúját Tőry Emil nyilvános tanár ravatalára, jeléül annak az őszinte kegyeletnek, amelyet a Műegyetem tanácsa a megboldogult iránt érez és jeléül annak a mélységes gyásznak, mely a veszteség fölött minden egyes tanártársát betölti.

Az élőt körülveszi a kontroverziák köde, a ködben levő fényeknek udvara van, sokszor nem lehet tudni, hogy a fényt mécses pislogó világa, avagy kandeláber ívlámpája adja-e. A halál zord szellője eloszlatja a ködöt, eloltja az apró lámpásokat és fölkel a tiszta megismerés napja. Egy életnek folyása, története világosan áll előttünk, egy életé, mely tele van folytonos és kitartó küzdelemmel, mely oly képet mutat, mint a pergamoni oltár nyugtalan, a küzdelemnek, az előretörésnek fortisszimóját mutató hatalmas frize.

TŐRY EMIL †

Tőry Emil nem ijedt vissza a munkától, a fáradságtól, nem sajnálta az áldozatot és hozott áldozatot mindenkor, amikor nagyjelentőségű, nemzetközi pályázatokon dokumentálni kellett a magyar építőművészet létezését. Mindig felvette a küzdelmet, mindig sorompóba állt és mindig olyan munkát teljesített, mely dicsőséget hozott a magyar nemzetnek. A hágai békepalota, a bécsi hadügyminisztérium, a bécsi osztrák-magyar bankpalota tervpályázatára benyújtott tervei, elismerést hozó tanuságai voltak művészetének.

Vannak zeneköltők, akik apró dolgokat írnak, melyeket egy-két hónapig mindenütt hall az ember, hogy aztán örökre elfelejtse őket. Vannak azután zeneszerzők, akik nagy, hatalmas operákat, nehéz symphoniákat írnak, a darabok közül egy-kettőt állandóan adnak, de vannak olyanok, melyeket zenekar soha el nem játszik, de azért ezen művek művészi értéke megvan, mint ahogyan a munka, a fáradság, a tehetség is megvolt azok megalkotásánál. A többek között egy ilyen lágyan zsongó, soha el nem játszott, csak kottában maradt remek muzsika volt az Erzsébet-szobor pályázatára benyújtott tervezete. Voltak közben nagy orchesteren előadott művek, hogy csak párat említsek, a turini kiállítás magyar reprezentáns épülete és az Adria palota. A legnagyobb, a legkedvesebb művének megvalósítását, — bár, hogy a hasonlatunknál maradjunk, — annak hangszerelésén mindhaláláig dolgozott, ennek a művének, a Nemzeti Színház pályakoszorús tervének megvalósítását nem érhette meg.

XLIX. évfolyam. Budapest, 1928. junius 7. 23. (2527.) szám.

VÁLLALKOZÓK LAPJA

Külföldi épitészek magyarországi működése.

A Magyar Mérnök és Épitész Egylet mü és középitési szakosztálya f. hó 4-i ülésén *Császár* Ferenc kegyelettel emlékezett meg a napokban elhunyt *Töry* Emil épitész tanárról. Ezután elhatározta, hogy a Főváros Tanácsához fordul azzal a kéréssel, hogy a szegényház-tervpályázat terminusa egy hónappal meghosszabbittassék. — A szentesi közkórházra kiirt szükebbkörü tervpályázat ügyében, mivel minden közbenjárás a kiiró hatóságnál hiábavalónak bizonyult, a szakosztályok ugy határoztak, hogy a pályázat szabályellenes volta miatt jury tagot nem küldenek és a tagokat felkérik, hogy a pályázaton ne vegyenek részt, a Kereskedelmi Minisztérium figyelmét pedig felhivják a pályázat szabálytalanságára. E kérdés körül hosszabb vita fejlődött ki. Az egyleti kis pályázat — melynek tárgya a Kálvin téren épitendő városcsarnok és illemhely — biráló bizottsága bejelentette, hogy az ezüstérmet *Arkay* Bertalan épitésznek itélte oda. — Következett dr. *Bierbauer* Virgil bejelentése *a külföldi épitészek magyarországi müködésének tárgyában.*

— Mind több és több esetben jut épitész kartársainknak tudomására az a legnagyobb mértékben sajnálatos tény, hogy nagyszabásu ipari és egyéb épitkezések tervezési és müvezetési munkáit idehaza külföldiek végzik s ugyanakkor magyar épitésznek a szomszédos országokban még csak megjelenni sem szabad, s ha munkát talál kapni, azt csak ott honos épitész névaláirásával végezheti el.

A helyzet fonáksága immáron annyira kirivó, hogy előadó véleménye szerint fel kellene hivni a m. kir. kormány figyelmét e viszonyokra, nevezetesen a pénzügyminiszterium adóosztályának figyelmét, mert hiszen a lakással, irodával itt nem rendelkező külföldiek mindennemü adózást elkerülve, egyszerü bankátutalással viszik ki innen a nemzeti vagyon egy bizonyos részét. De felhivandó volna ez ügyben a kereskedelmi miniszterium figyelme is arra, hogy a magyar épitészi kar védelmére mindent tegyen meg, nevezetesen törekedjék arra, hogy amint a kisipar érdekében kölcsönösségi szerződések köttettek, ugy az *épitészi kar is nyerje el a kölcsönösséget a külföldön.*

Egy ilyen irányu akció megindításához szükséges volna, hogy minél nagyobb számu hiteles adat álljon rendelkezésre, amelyekkel az esetleg a kormányhoz intézendő kérelmünket kellőképen alátámaszthatnók. Amennyiben ily adatok kellő számban összegyüjtettek, tisztelettel javasolná előadó, hogy a Magyar Mérnök és Épitészegylet forduljon feliratban a Kereskedelmi miniszterhez, hogy az a maga hatáskörében, illetőleg a Külügyminiszteriummal karöltve inditsa meg a kölcsönösségi tárgyalásokat. Ezenkivül pedig az épitési engedélyeket kiadó hatóságok ez intézkedések megtörténte után utasitandók volnának, hogy *külföldi tervezőknek az engedély csak akkor adassék meg, ha a községi és állami adózás tekintetében megfelelő biztositékok állanak rendelkezésre.*

A szakosztályok az inditványozott eljáráshoz örömmel hozzájárultak, az elnöklő *Császár* Ferenc felkérte a szakosztályokat, hogy minél nagyobb számu ilyen esetet irásban jelentsenek be dr. *Bierbauer* Virgilnél.

Végül a szakosztályok elhatározták, hogy az egyesületi elnökségen keresztül levélben fordulnak a berlini Wasmuth kiadó céghez, amelyben figyelmeztetik, hogy az Orbis terrarum kiadvány sorozat Ungarn, Rumänien u. Bulgarien cimü kötete ilyen formájában a magyar épitészi kart sértené, ami annál kevésbé volna méltányos, mert hiszen a magyar épitészi kar nevezett cégnek állandó vásárlója.*

Dr. B.

* (Ezzel kapcsolatban megemlitjük, hogy lapunk könyvosztálya levélileg szintén eljárt nevezett cégnél, hogy hazánkat — jelentőségének megfelelőleg — különálló kötetben ismertesse, nem is beszélve arról, hogy részünkre egyáltalában nem megtisztelő a Romániával együtt való szereplés. Szerk.)

Pécs város szabályozási tervei és az országos művészeti és irodalmi kongresszus

Irta: **Pirovits Aladár.**

Csak a kritika jogát sérti tehát az olyan eljárás, mely felmerülő ténybeli megállapitásokra nem enged érdemi észrevételeket tenni.

A városszabályozási tervpályázat alapján Pécs város részére beérkezett pályatervek a mult napokban ki voltak állitva a mérnök-egyletben. Az ilyen terveket a mű- és középitési szakosztályban ismertetni szokták. A bemutatás most ugylátszik elmaradt, mert már a terveket is elvitték az egyletből.

A szakosztályi ismertetés körül követni szokott eljárást *egy igen fontos tényköriilmény* szempontjából már régebben szóvá kellett volna tenni a nagy nyilvánosság előtt és erre nézve most, a nem ismertetett pécsi pályatervekről alkotott saját véleményem leközlése alkalmából felette kedvező alkalom kinálkozik annak a bizonyos eljárásnak a szóvá tételére. Még kedvezőbbé teszi a helyzetet az a körülmény, hogy tudomásunkra jutott *az országos művészeti és irodalmi kongresszus,* ebben pedig *az épitészeti szakosztály programmja.*

Ezek előrebocsátása után rátérünk az ügy érdemére. A mérnök-egylet mü- és középitési szakosztálya által eddig követett gyakorlat szerint, a *városszabályozási pályaterveknek* előadói ismertetése alkalmával a tárgyhoz való hozzászólásnak nincs helye (nincs megengedve), vagy legfeljebb csupán annyiban lehet, amennyiben a hozzászólás nem tartalmaz valamely kritikát, vagy pedig érdemi megjegyzést, az ismertetett pályatervekben foglalt eszmék, gondolatok, megoldási módok stb. — helyes vagy helytelen voltáról.

Ennek a kétségtelenül szokatlan irányzatnak az alapja az, hogy meg nem engedhető a kellő odaadással, küzdelemteljes fáradozással és tiszta lelkiismerettel működő jury-nek, illetve a jury döntése eredményének olyatén módon való kritizálása, amely elhangzó kritika esetleg kétségbe vonni a jury helyes, szakszerüségről tanuskodó itélkezését, sőt talán alkalmas lehetne az a kritika valamely irányban való gyanusitásra.

Ismétlem, ezek a most elmondottak szolgálnak az emlitett eljárásnak alapjául, amelyhez még mint szintén fontos megjegyzést meg kell emlitenem, hogy az eddig előfordult esetek kizáróan *„városszabályozási tervpályázatok"* eredményeinek ismertetése alkalmából történtek, ugy hogy olybá tünik fel a helyzet, mintha a kritika jogainak korlátozására tulajdonképen csak a most jelzett esetekben volna szükség.

Kétségtelennek és el nem vitathatónak tartom, hogy ilyen irányu tilalomnak etikai jogosultsága nincsen és ennek az eljárásnak helyességét a szabad szónak és a gondolatok szabad megnyilvánulásának követői soha el nem ismerik.

Igenis elismerjük, hogy célszerüségi szempontból nincs értelme az olyan kritikának, mint aminőről itt szó van; ez a szempont azonban merőben gyakorlati. Miután ugyanis a pályaterveket felülbiráló jury döntése végérvényes és megfelebbezhetetlen, ezért gyakorlatilag nincs értelme annak, hogy a jury döntésével, ezenkivül a döntést alátámasztó megokolásával szemben vélemény hangozzék el. Itt azonban viszont reá kell mutatnunk arra az igazságra, hogy, ha annak a kritika jogát csorbitó irányzatnak van is gyakorlati jelentősége, de viszont, az a követett eljárás mereven szembehelyezkedik a tudomány érdekével. A kritika ugyanis — értve alatta természetesen mindenkor a nemes intencióktól áthatott kritikát — tisztitótüz, melyet a vélemények surlódása csak éleszt és alkalmas helyzetet teremt arra, hogy kiforrott vélemény álljon elő. Gyanusitásról pedig még csak szó sem lehet, ezt fel sem szabad tételezni egy a tárgyhoz szólóról.

Hozzá jön még ehhez, hogy a város tulnyomóan nem gazdag és az átlag polgárság sem. Polgáraitól tehát áldozatkészséget kivánni igazán nehéz. Mindennél jobban jellemzi a viszonyokat, hogy a városnak még most is küzdeni kell, hogy a városiasitás alkotóelemeiként tekintendő közműveket, — a csatornázást és a vizvezetéket kielégitően megvalósithassa.

A város beruházási programmjáról is megállapitható volt, hogy az utóbbi években fölvett kölcsöneiből a csak legszükségesebb és hasznot hajtó beruházásokat sem valósitotta meg a kivánatos méretek szerint. Pedig Pécs városát a jelenben épen a kulturális irányban való kifejlettsége, valamint ennek a fejlődésnek a folytonosságát biztositani hivatott morális kötelezettségei késztetik arra, hogy a jövőben még nagyobb áldozatokat hozzon a kulturális téren. *Itt vannak pl. a város nagy tervei az egyetemmel.* Amikor Pécs az egyetemet kérte, tudatosan olyan centrummá kivánt alakulni, hogy ismeretekért és tudásért a tanulni vágyók odamenjenek Pécsre. Fontos érdekei füződnek ahhoz, — mondja egy felterjesztésében a város — hogy orvosegyetemének intézményei necsak az elemi orvosi oktatásnak és az öncélu tudományos kutatásnak álljanak szolgálatába, hanem *ezek az intézmények az orvosi szakképzés minden ágában és a gyakorlati élet formálásában is irányitó szerepet tölthessenek be.*

Pécs városa közegészségügyi és szociális irányu mintavárossá kiván kialakulni egyetemi intézményeinek fejlesztése és modern kialakitása utján, mely végeredményben a város kulturtörténeti reneszánszát jelentené. Ahhoz azonban, hogy ez a vázolt irányu várossá való kialakulás tényleg meginduljon, szükséges az eszme nemességében egyesülő és a város érdekeit valóban a szivükön viselő polgárságnak munkássága, főleg azonban az áldozatkészsége.

És ilyen helyzetviszonyok közepette veszi kézhez a város a pályázatra beérkezett szabályozási terveket. Amiket ezekben a tervekben, mint javaslatba hozott ujjáalakitásokat, modernizálásokat, diszitéseket stb. látunk, ezek valóban a lélekzetet elfojtó szenzációnak oly elemi erővel ható látványai, amelyekhez foghatót a szuverén uralkodó Nagy Napoleon talán megengedhetett magának, amikor a régi Páris városnegyedeiben uccasorokat döntetett halomra, hogy a romok alól egy uj, a mai klasszikus kialakitásu Páris kelhessen életre. De egy, a most ismertetett helyzetben levő várostól, mint Pécs, olyan napoleoni irányzatot, vagyis a városépités forradalmát jelentő elhatározást kivánni, — ez valóban oly nagy mértékben való félreismerése a helyi viszonyoknak, hogy ilyen körülmények között a pályatervek egyenesen csak negativumokat eredményezhetnek. Csak példaképen emelünk ki néhány ilyen szikrázó eszmét. Egyik terven kör-ut kialakitást látunk. Ennek fele része a város legalsó sik területén vonul, a másik fele pedig fent a magasban, a hegyoldalban fekvő, egészen más övezetjellegü városrészen. Hogy ez a kialakitás milyen elrettentő költséget igényelne, arról inkább jobb hallgatni, de hogy miképpen illeszkednék bele a városterületbe topografiai szempontból, valamint hogy mi volna ennek az igazi célja, ez nagy kérdés; talán csak épen az, hogy legyen a városnak egy körutja is, ha még olyan erőszakolt módon?

De talán még feltünőbb az a megoldás, mely a vasuti állomáshoz vezető fő-utat (Ferenc József utat) meghosszabbitani kivánja a székesegyházig, amiközben átgázol a háztömbök egész során, nem törődve azzal, hogy ilyen költségekre a város teljesen képtelen, — és ami ebben a legérdekesebb, ennek a rettenetes rombolásnak, pénzáldozatnak, csodák csodája, — csak egyetlen egy ideális célja, egy esztetikai érdeknek a kielégitése volna, és más nem. Egy harmadik elgondolás a parkok, sétányok egész özönét kivánja a városra zuditani, semmit nem számolva azokkal a lehetőségekkel, melyek ilyen alkotásoknak a megvalósitását és fenntartását az ottani különleges viszonyok mellett problematikussá teszik.

A kitüntetett tervekből minden kétséget kizáróan megállapithatjuk, hogy minden bajnak oka ezen a téren, amire már több izben rámutattam, — a ma uralkodó irányzatban van. *Városszabályozási terveinkben tulteng a művészi irányzat,* még pedig annyira, hogy az egyegy pályázatra beérkezett ilyen terveknek semmi kapcsolatuk nincs az élettel, a tervezők semmit nem számolnak a megvalósitás pénzbeli lehetőségével, amit könnyen megtesznek, mert hiszen a tervekhez költségvetést nem kell mellékelni. Annak idején a Mohács városa számára a mohácsi vész emlékére épitendő fogadalmi templom tervpályázatán egy bazilikaszámba menő nagyszabásu templomterv is beérkezett. A horribilis költség miatt azonban ez a terv még csak figyelembe sem jött. *Miért nincs betartva ez az irányzat a városszabályozási tervpályázatnál is?* A tultengő és valósággal tuleröltetett művészi irányzat az oka, hogy azok a városok, melyek szabályozási terveiket beszerezték, azokat egyáltalán nem használják, mert nem használhatják. Itt van eklatáns például Miskolc, mely az utóbbi időkben oly sok középületet emelt, de ezeknek az épületeknek az elhelyezésénél szabályozási tervét figyelmen kivül hagyta. És viszont a szabályozási tervében nincs megoldva a Szinva-patak rendezése, melyet most derüre-borura boltoznak szakaszonként, nem gondolva arra, hogy a városra kimondhatatlan katasztrófa háramolhat egy óriásméretü felhőszakadás esetén. Ez is csak a művészi irányzat kizárólagossága mellett bizonyit, melynek pedig hogy mennyi a gyakorlati értéke, ezt mindennél ékesebben bizonyitja a budapesti Kossuthszobor-elhelyezés, amelyről *Ybl* Ervin hálát zengett, dicsőitvén az Országos Képzőművészeti Tanács közbelépését, hogy a Kossuth-szobor nem került oda, ahová azt a szoborbizottság szánta.

Hogy városszabályozási terveinkben a művészi mindenekfölöttiség oly döntően nagyarányu uralomra juthatott, ennek mindenesetre okának kell lennie. Ezt az okot könnyen meg

Műszaki irodák! Áttetsző és olajos másolópapirokat, rajzszereket, festékeket és tussokat, mindenféle rajzoló- és segédeszközöket és vonalzókat, továbbá üzleti könyveket, számla- és levélrendezőket, dossiert, mechanikai könyveléshez szükséges nyomtatványokat, karthotékokat nem vásárolhat máshol, mint **AUER IGNÁC** nyomda- és papirosáru gyárának lerakatában, mert **legolcsóbban legjobbat csak itt kaphat: Budapest, VIII., Rákóczi-ut 11. Telefon: J. 359-39.**

Kartelen kivül olcsóbban,
MÉSZ
POLLÁK JENŐ
Budapest, V., Széchenyi-u. 5.
Telefon: L. 982—89, T. 247—67.

Ne csak névleg akarjon lapunk előfizetője lenni, hanem valóban küldje is be előfizetési diját!

Stöhr
TOVÁBBITHATÓ SZÁLLITÓSZALAGOK
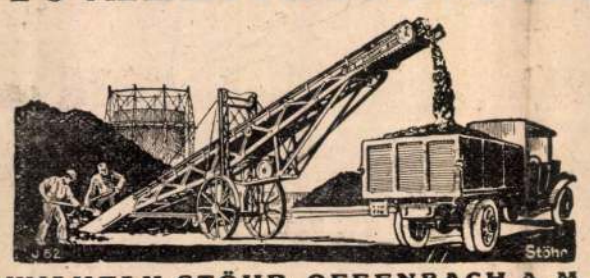
mindenféle járművek és vasuti kocsik, hajók stb. megrakására és kiüritésére, bányatermékek, koksz, szén, valamint mindenféle épitési anyagok szállitására és felhalmozására, épitkezési árkok kiemelésére, — **azonnal raktárról szállitható.**
Szállitógépek és mindenféle felvonók
Magyarországi vezérképviselő:
HOFFMANN IMRE műszaki irodája, BUDAPEST, V.,
Arany János-ucca 29. Telefon: Teréz 215-89.
WILHELM STÖHR, OFFENBACH A. M.
Spezialfabrik für Transportanlagen und Aufzüge.

Központi fütések vizvezetéki berendezések ornamentikai **bádogos** munkák
FRIED ZSIGMOND
MŰSZAKI IRODA ÉS GYÁR
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UCCA 76. Telefon: 324-84.

Magyar Fűtési és Szellőztetési Berendezési Vállalat
Budapest, IX., Márton-ucca 35/a. Telefon: J. 340-71.

Központi fűtés, Szellőztetés, Vizvezeték és csatornázás.

is találjuk abban, hogy városszabályozási problémákkal nálunk szinte kizáróan építészek foglalkoznak, ami magában véve talán nem volna baj, ha őket elgondolásukban nem a genius autokratikus uralma vezetné és nem volnának szinte kizárólagosan ennek a szuggesztiójából fakadó érzelmeknek hatása alatt, ahelyett, hogy a kellő tárgyilagosság alapján a való élettel (az illető városok teherviselő képességével) keresnék a szerves kapcsolatot. Teljesen meg vagyok győződve arról, hogy, ha Pécs város törvényhatóságának egy szükebb körü testülete, amelyben arra illetékes, hivatott tényezők foglalnak helyet, — a pályaterveket a város vagyoni viszonyaihoz, teljesitő képességéhez mérve, vennék alapos vizsgálat alá, — a pályzat végeredménye a megvalósitás anyagi lehetőségéből, — tehát a döntően fontos szempontból bizonyára meddőnek mutatkoznék.

Ilyen körülmények között talán mégsem nehéz megérteni, mi az oka annak, hogy az ilyen városszabályozási tervpályázatok előadói ismertetése alkalmából érdemi észrevételeket kivánnak tenni a tervekkel szemben más véleményen levők.

Hogy mennyire az épitészet uralja ezen a téren a helyzetet, erre klasszikus bizonyitékképen, szinte legalkalmasabb időpontban mutathatok rá arra a programmra, mely az *Országos művészeti és irodalmi kongresszus* számára van egybeállitva. Ennek a programmnak egyik pontjaként szerepel *Budapest fejlesztése idegenforgalom és közlekedés szempontjából és a pályaudvarok. A székesfőváros környékének fejlesztése stb.!*

És az előadók kivétel nélkül mind épitészek! Csak egyszer győződnék meg az érdeklődő, hogy mi a különbség, ha egy közlekedési problémát, pláne pályaudvarokkal, az ut- és vasutépitési szakosztályban tárgyalnak, vagy pedig a mű- és középitési szakosztályban. Egyikben szeme elé tárulna egy szentimentális ábrándkép, a másikban pedig az élő valóság képe. *Berzenczey* Domokos kartársam, Szeged műszaki főtanácsosa a mult évben a városi mérnökök országos szövetségének közgyülésén felvetette azt az eszmét, hogy módját kellene ejteni rövid időre szabott ciklus utján annak, hogy a városi mérnökök a városszabályozás tudományát az irányelvekre és vezetőszempontokra vonatkozóan elsajátitsák. Ez a gondolat valóban dicsérendő és teljes mértékben megszivlelésre való. De vajjon alkalmas-e erre a mai korszak, a most ismertetett uralkodó irányzat mellett?

TÖRY EMIL

Kedves, mosolygós barna szeméből sugárzott a jóság. Egész lénye finom, urilag finom volt. A gentleman megtestesülése.

Csöndes, szorgalmas munkálkodással érte el jelentékeny eredményeit és nincs ember, aki ezeket irigyelte volna tőle.

A Hauszmann iskola emlőin nőtt fel és jó ideig kiváló támasza volt Hauszmann mesternek. A fiumei kormányzósági épület vezetése volt reá bizva és megbizatásának emberül felelt meg. Talán a gyakori ideutazások ösztönözték Olaszországba való kirándulásokra. — Nagyon megszerette Itália egét, Itália művészetét és ez a szeretet élete egész működésén visszatükröződik.

A Királyi József Műegyetemen főleg az olasz épitészetről tartott magántanári, majd pedig rendkivüli tanári minőségben előadásokat. Palladio, Alessi, Vignola voltak kedvenc tárgyai, ez épitészhősök cselekedeteit méltatta. A római Szent Péter templom legendáit tanulmányozta és tanitotta, a késői reneszansz, a barokk és ezzel Michel Angelo épitőművészete élénk visszhangra talált benne. Mindezekről igen szivesen beszélt hallgatóinak. Nem maradt meg szigoruan az olasz keretben, tanitott Franciaország, Németország barokk és rokokó stilusáról, a modern épitőművészetről, sőt külön penzumnak választotta a szinházépités történetét a legrégibb koroktól napjainkig. Ez utóbbi téma különösen azóta éledt fel benne, amióta a budapesti Nemzeti Szinház tervpályázatán diadalmaskodott Pogány Móric épitőművésszel közös terve.

Irodalmi téren is működött; vagy hatvan nyomtatott iv került ki kéziratából, amely a görög és római épitőművészetről, Vitruvius tanitásairól és a Sixtus kápolnában lévő menyezetképekről szól.

Husz évvel ezelőtt társult Pogány Móriccal, de annakelőtte is igen szép eredményeket mutatott fel tulajdonképeni pályáján, mint tervező épitőművész. Első dijakat nyert a budapesti Erzsébet királyné szobor pályázatán, a Rudas-fürdő és a Földmivelésügyi minisztérium versenyén. Megépitette Erdélyben az Erzsébetvárosi törvényszéki épületet és fogházat, a Délvidéki Kaszinót, az aradi Fa- és Fémipari szakiskolát, a budapesti homöopátiai kórházat. A hágai békepalota pályázatán elismerést kapott terve. Midőn munkássága, köre mindinkább bővült, Pogány Móric épitőművésszel szövetkezett és együttesen különösen szép eredményeket vivtak ki. — Ezek:

A bécsi Osztrák-Magyar Bankpalota pályázatának I. dija, az Adriai Biztositó Társaság palotájának I. dija és kivitele. Ez a palota meg is épült, még pedig a háboru kellős közepében és távolról sem látszik meg rajta a háborus idő. Finom, elegáns, nagyvárosi modern épület lett belőle, aminőt sokat szeretnénk együtt látni, illetve felépiteni. Gyönyörü eredmény volt a turini Világkiállitás magyar vonatkozásu architekturája, amely művészeinek olasz kitüntetéseket is hozott. Felépitették a Ferencrendiek Práter uccai házcsoportját, igen szépen épitették át a Belügyminiszterium épületét. — Legutóbb egy mintaszerü tisztviselőházat alkottak a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank számára a budai Várfok uccában.

Jelenleg folyamatban van Sátoraljaujhelyen a Pénzügyi Palota és a Vigadó épitkezése.

Legkiemelendőbb természetesen a Nemzeti Szinház ügye.

A tervezéssel és művezetéssel való állami megbizatást 1913-ban nyerték el Tőry Emil és Pogány Móric. Nagyszabásu tervpályázat előzte meg ezt a megbizatást, mely pályázaton elsőrendü külföldi szakértő-birálók is résztvettek. Csodásan szép rajzok mutatták itt a művészek szép elgondolásait és a kontinens egyik legszebb és legmodernebb szinháza áll-iana ma a Rákóczi ut és Muzeum körut sarkán, hogyha közbe nem jön a világkatasztrófa, a rettenetes háboru. A sok áldozatul odadobott kulturérték sorában nem utolsó áldozat a magyar Nemzeti Szinház épitésének szomoru késlelletése.

Most, amikor már évek óta lehetséges a rendszeres kulturmunka, amikor már a világháboru ellenére is készen lehetne a Muzsák szépséges Temploma, még mindig morfondálunk azon, hogy nem lehetne-e ezt a szinházat másutt és mással felépiteni. Szegény Tőry Emil már a szépen megalkotott alkotásra való emlékezéssel hunyhatta volna le szemeit, hogyha annak módja és rendje szerint megvalósitják a megvalósitásra régóta megérett terveket. — Ehelyett meg nem okolt halasztások, érthetetlen akadályok.

Pedig az iram meg volt adva: egyes tempóban bontották le a régi Nemzeti Szinházat és ha ugyanily gyorsan fognak vala hozzá a tényleges épitéshez, akkor már a háboru sem lett volna akadály. A háboru kitörése nem volt ok valamely épitkezés beszüntetésére. Az a kevés kivétel, amely nem ijedt meg a világzengéstől, hanem törhetetlenül folytatta a megkezdett munkát, bizonyitja, hogy legolcsóbban és legjobb kivitelben azok az épitkezések valósultak meg, amelyek a háboru első két évében hajtattak végre.

A Nemzeti Szinház tervein 1913. év óta a művészet-szeretet fanatizmusával szakadatlanul dolgozott a két épitőművész. Nem is lehet egy ily gyönyörü probléma oldozgatását abbahagyni. Művészembernek semmiesetre. És ha már mélységes szomoruságunkra a művésztársak egyike kidőlt nagyszerü Tőry Emilünk kedves személyében, itt van a másik, aki társa emlékének szeretetben és tiszteletben tartásával ismét és ismételten folytatja az alkotást. És ha majdan, remélhetőleg mielőbb fel fogjuk avatni a Muzsák csarnokát, ez dicsősége lesz az immár megboldogult Tőry Emil épitőművésznek is.

Szerénysége dacára sem kerülhette ki a kitüntetések sorozatát. A III. oszt. vaskoronarend, az olasz koronarend, a m. kir. udvari tanácsosi cim jutott Neki. Tagja volt a Műemlékek Bizottságának, a turini Művészeti Akadémiának. Aranyérmet nyert a Magyar Mérnök- és Épitész Egylet nagypályázatán és a lipcsei épitő kiállitáson.

A legnagyobb kitüntetés sem kábitotta el, megmaradt a szerény és kedves kartársnak és a kartársak részéről számára a szeretet és tisztelet megkülönböztetett mértéke jutott.

Szeretettel, kegyelettel gyászolja Tőry Emilt az egész magyar műszaki kar, csatlakozva a családnak mélységes gyászához.

Szeretet és béke emlékének, hamvainak.

K. M.

A nagyvasutak forgalmi viszonyainak rendezése Budapesten

A halálsorompók kiküszöbölésének ezzel kapcsolatos lehetőségei.

Hazánk vasuti hálózatának kialakulásakor, két teljesen különálló vonalhálózat létesült, melyek egymással csak az idők folyamán előállott közlekedési igények folytán kerültek egymással összeköttetésbe.

Az egyiknek a bázisa a nyugati pályaudvar volt, ebbe kapcsolódott egyrészt dél felé a Cegléd—Temesvár—Orsovai vonal, észak és nyugat felé a Galánta—Zsolna, illetve a Marcheggi fővonal. A másik vonalrendszer a Keleti pályaudvarra támaszkodott és egyesitette magában Kelenföld állomáson a Dunajobbparti, Ferencváros és Rákos állomásokon a Duna balpartján fekvő vasutvonalakat. A régi osztrák-magyar államvasuttársaság először emlitett vonalrendszere csak annak államositása után kapott több kapcsolatot a másodiknak emlitett tulajdonképpeni MÁV. törzshálózattal. E vasutvonalak megépitésekor Budapest fejlődésének és világvárosi kibontakozásának körvonalai még felismerhetők nem voltak; a ceglédi vasutvonalat nagy földmunkák és hidak épitésének elkerülése céljából a legrövidebb vonalon, sik terepen vezették be a mai halálsorompók helyén a nyugati pályaudvarba.

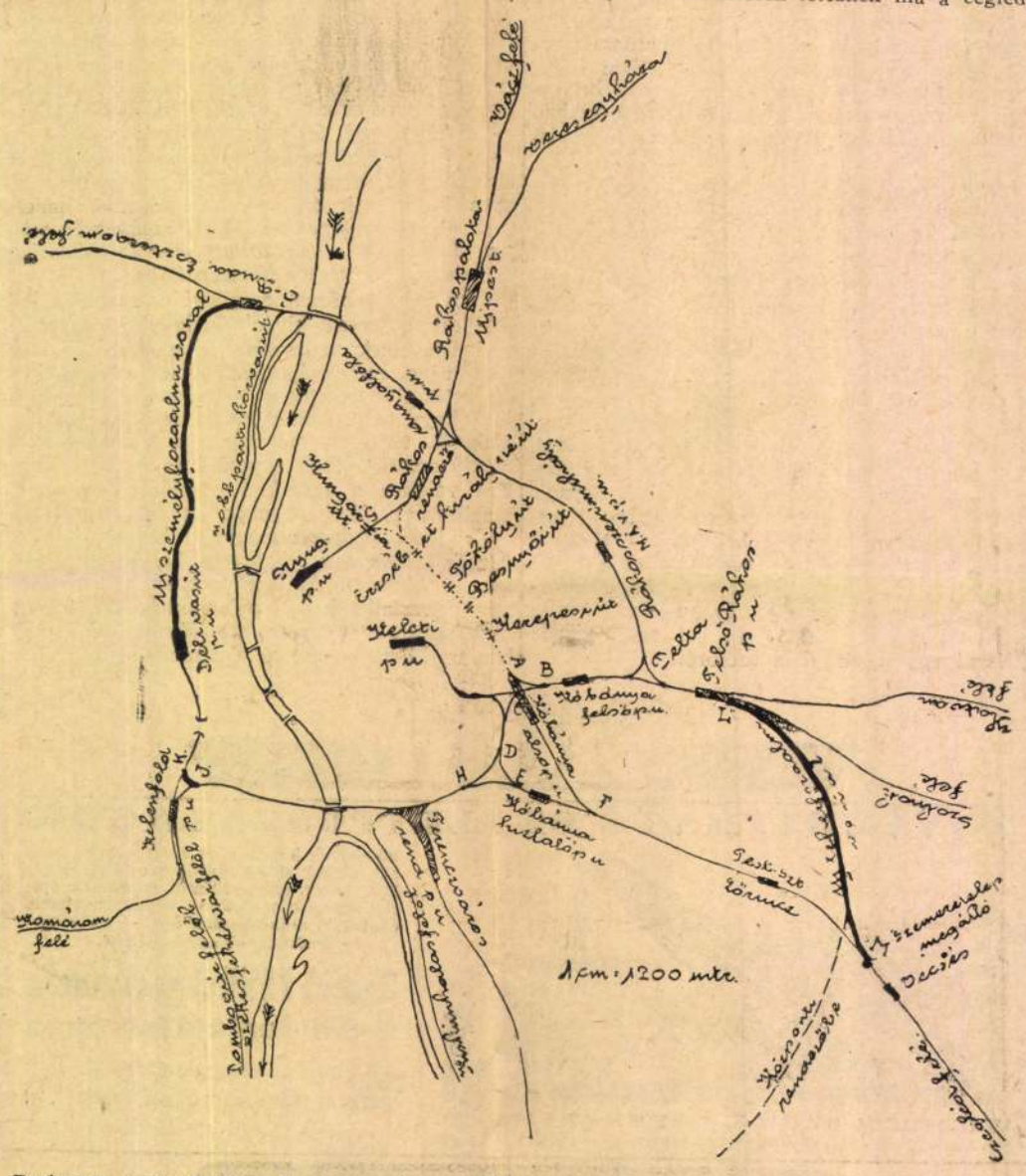

Budapest terjeszkedésének legtermészetesebb lehetősége — ha a főváros térképére tekintünk — a Hungária ut és a Körvasut közötti alig beépitett területen van. A halálsorompók kiküszöbölése, illetve a vázlaton pontosan jelölt vasutvonal eltávolitása Budapest II-ik megalapitása volna, hiszen az intenziven beépitett főváros ma egy téglány formájába foglalható, melynek hosszu oldala a Margit-hidtól a Boráros térig, a mai 4-es relációju Beszkrt vonalnak felel meg; a rövidebb szára a Keleti pályaudvartól a Gellérthegyig terjed. Majd 50 százaléka a főváros területének, mely beépitésre legjobban alkalmas, éppen a halálsorompók vonala mentén terül el; a Hungária körut és a körvasut között.

De nemcsak Budapest nagyarányu fejlődésének megnyitása céljából kell a halálsorompók vonalát kiküszöbölni, hanem számos egyéb közlekedéspolitikai kérdés indokolja a ceglédi vasutvonalnak uj, a meglevőknél szervesebb összeköttetését a mai két nagy személypályaudvarunkkal, a Keleti és Nyugati pályaudvarral.

A teherforgalom rendezése is csak ugy lehetséges, ha a ceglédi vasutvonalat a többi dunabalparti vonalakkal szervesebb összeköttetésbe hozzuk. Ezen cikk keretében természetesen ezen számos szempont taglalása nem fér, igy csak azt jelölöm ki cikkemnek tárgyául:

1. mily összeköttetések léteznek ma a ceglédi vasutvonal, illetve a nyugati és keleti pályaudvar között;
2. felhasználható-e ezek bármelyike a halálsorompók vonalának megfelelő pótlására;
3. mely megoldás volna a legalkalmasabb a jövő fejlődését biztositani, az összes szempontok figyelembe vételével? A mai összeköttetések főleg a teherforgalmat szolgálják, igy azok a nagyközönség előtt alig ismeretesek. De hovatovább a modern gazdasági élet, a közlekedési igényeket oly nagy mértékben fokozza, hogy egy helyes közlekedési közvélemény kialakulása szükséges a kérdéskomplexum helyes megoldásához.

Olvastuk a királyvágány felhasználását; a vázlaton „A" és „B" pontokkal jelölt rövid összeköttetés köti ma össze a nyugati pályaudvar utján a gödöllői fővonallal. A vonal nevét rendeltetésétől kapta, mikoris az udvari vonatokat a nyugati pályaudvar megkerülésével. Rákos-rendezőtől a halálsorompók vonalán át felvitték Kőbánya felsőre és onnan a hatvani vonalon Gödöllőre.

Egy másik összeköttetés hizlalda állomáson át kapcsolja össze a nyugati pályaudvart Körvasut—Kőbánya felső pályaudvaron át a Kőbánya felső p.-u.—Ferencvárosi összekötővonal felhasználásával a B-C-D-E-F pontokon át a ceglédi vasutvonallal. Ezen két összeköttetés azonban nagy forgalom lebonyolitására egyáltalán nem alkalmas az erős emelkedések és éles görbületi viszonyok miatt; a királyvágánynál az „A" ponttól kezdve szünik meg a halálsorompók vonala, az egyáltalában tehát számitásba sem jöhet, minthogy éppen az A—G vonalat akarjuk megszüntetni. Befejezés előtt áll most az „F" ponttól Kőbánya hizlaldán át a Ferencváros p.-u.-ig egy uj kétvágányu, nagy teljesitőképességü fővonalág épitése, mely kifejezetten abból a célból létesült, hogy miután a marcheggi fővonal egyelőre reánk értékkel nem bir, igy azon uj vonalág szerves összeköttetést létesitsen a ceglédi vasutvonal és Ferencváros—Kelenföldön át a bruckj fővonallal és igy a nyugattal. És itt eljutottam fejtegetéseimnek egyik sarkpontjához.

Mint emlitettem, Budapest közlekedési kérdései igen nagy komplexumot ölelnek fel. Nagy-Budapest belekapcsolása Közép-Európa közlekedési hálózatába, a vizi és szárazföldi forgalom összekapcsolása, a távolsági személyforgalom mikénti megoldása, a teherforgalom rendezése, a periferiákat szervesen összekötő városi gyorsvasut, a Boráros téri és Hungária uti uj Dunahidakra támaszkodó belső közuti vonal, a mai intenziven beépitett Budapest közuti közlekedésének mentesitése, a főváros élelmezését, közgazdaságát szolgáló közlekedési igények kielégitése szükségessé teszi, hogy mindezen kérdéseket egységes átfogó szempontból itéljük meg és az igények felismerése után az azokat kielégitő közlekedés alapvonalait szögezzük le.

Mint mondottam, Kőbánya hizlalón át az F—E—H delta-ág nagyteljesitményü kétvágányu pályaként épittetett a ceglédi vasutvonalon fekvő Kecskemét—Nagykőrösi gyümölcsforgalomnak gyors lebonyolitása céljából Nyugat felé. A Déli vasut előbb-utóbbi államositása szükségessé fogja tenni, hogy a mai csonka és izolált lokális jellegü déli vasuti pályaudvart szerves kapcsolatba hozzuk a főváros közlekedési rendszerével; beleillesszük a déli vasuti csonka fejállomást az előbb emlitett jövő Nagy-Budapest közlekedési vérkeringésébe. Ennek lehetősége az előbb emlitett uj deltaág segitségével adva van; csupán a kelenföldi és déli vasuti vonal metszetpontjának III-ik deltaágát kell visszaállitani, hiszen a földmunka ott meg van. (I—K pontok). Igy eljutunk egy közvetlen összeköttetéshez a ceglédi fővonal és a Déli vasut állomás között, mely összeköttetés előnye Buda városrészre bővebb fejtegetést nem igényel. A közlekedési igények felismerése és azok kielégitési módjainak kutatása utján, önként adódik a dolog további fejlesztése; a *déli vasuti fejállomásnak hosszanti átmenő pályaudvarrá való kiképzése a Duna balparti vasuthálózatba való bekapcsolása utján.*

A mellékelt vázlatban vastag vonallal jelöltem ezen cca 7 km hosszu javasolt összeköttetést. Jelen sorok hivatásának és keretének nem felelne meg, ha ezen uj vasutvonalat műszakilag taglalnám; 1908. évben megjelent közlekedéspolitikai tanulmányomban teljes részletességgel irtam le ezen uj nyomvonalat, itt csak annyit, hogy ezen javasolt vonal a déli vasuti állomás folytatásában egy darabon cca 1.5 km hosszban mint viaduct magasvasut vezetne, a Városmajort átlépve, rákanyarodik a Rózsadomb déli lejtőjére; végig vonulván a Rózsadomb és a Hármashatárhegy Duna felőli lejtőjén, az óbudai temetőt átlépve, a téglagyárak mögött hosszu, de enyhe kanyarodóval belekapcsolódik Óbuda Máv. állomáson a nyugati p. u. esztergomi vasutvonalba; a ujpesti összekötő hid és Angyalföld állomáson át megvan a közvetlen összeköttetés a nyugati pályaudvarral. *Igy a nyugati p. u. a Déli vasut p. u. közbeiktatásával egy a halálsorompóvonalat helyettesitő kapcsolatot nyer* nemcsak a ceglédi vasutvonallal, hanem Déli vasut p. u.—Kelenföld állomáson át a Duna jobbparti vonalakkal is.

(Folytatjuk.)

ELADÓ
amerikanerek, máglyafák
Cembor rt. V., Visegrádi-u. 14. Telefon: 146-44.

Béreljen
Eliwest telefont
Elektromos Ipar Rt.-nál
Budapest, Tükör-u. 3. Tel.: 297—40

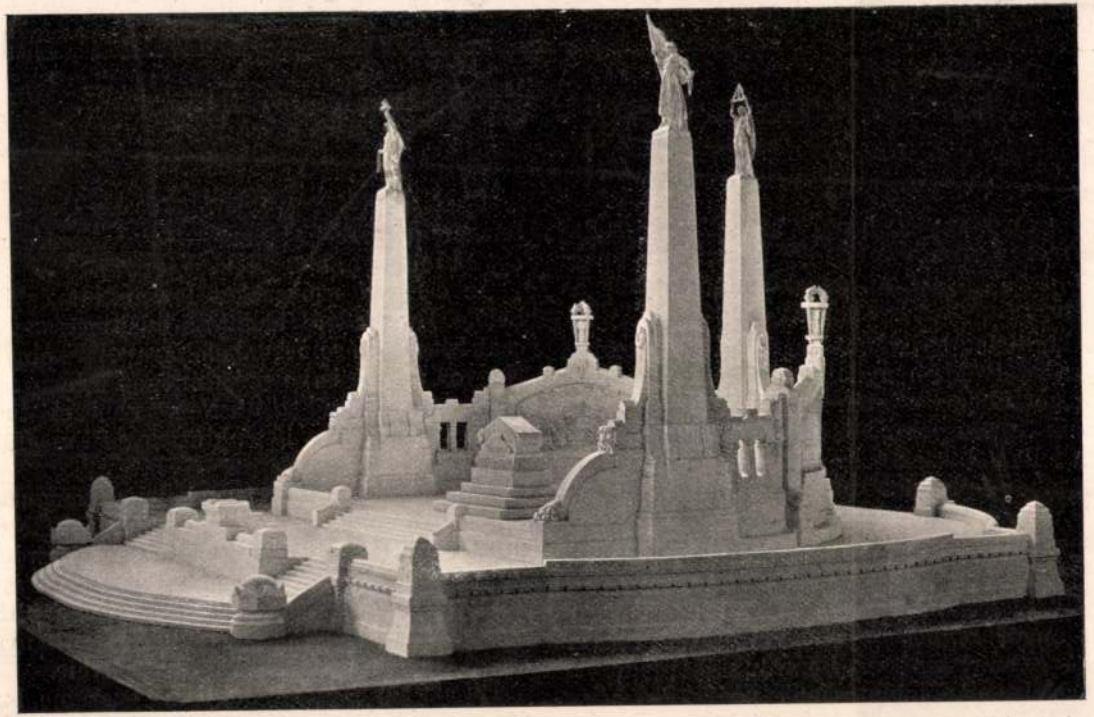

TŐRY ÉS DONÁTH PÁLYATERVE.

rangok és foglalkozások minden árnyalatának megvan a maga külön ily intézménye. Néha azonban valóban meglepő czímeket találhatni a sok különböző között, mint például a «*Szinházba járók* klubja», «*Öreg emberek* klubja», «*Kövér emberek* klubja», vagy «*Szeszt nem ivók*», a melyek mind igen jóhirű névvel birnak itt. Léteznek klubok különböző betegségekben sinlődők számára, ilyen az «*Asztmatikusok klubja*», «*Vakok egylete*» stb., a melyeknek külön szaklapjaik vannak, még a vakok számára is. Továbbá olyan társulatok, a melyek különböző állapotokban levő embereket igyekeznek egyesíteni, mint: *özvegyek* vagy *legényemberek* klubja, a melyek mindegyikének más és más a czélja, oly szórakozásokat nyújtva tagjainak, a melyek azok izlésével állanak összhangban. Végül oly klubok, a melyek titkos czéllal birnak s a melyeknek tagjai nem is ismerik egymást. Különösen egy ily társaság létezik Londonban, a legjelentékenyebb, a melynek csak a hivatalos helyisége ismeretes: központi igazgatósága. Hogy mi ennek a társaságnak a czélja, azt csak nagyjában lehet elmondanunk, mert szabályairól nem tud a külvilág. Működése és jellege bizonyos detektiv-szerű, s abban áll, hogy kutatásokat végez megjelölt egyének multjában és jelenében. Erre megbizást azonban csak tagok adhatnak és teljesen díjtalanúl.

KOMOR, JAKAB ÉS VEDRESS PÁLYATERVE.

HICKISCH ÉS MÁTRAI PÁLYATERVE.

A KOSSUTH-MAUZOLEUM PÁLYATERVEI. — Erdélyi fényképei után.

Különösen nagy czégek, bankok, stb. használják fel üzleti ügyekben, még pedig leginkább a hitelezések alkalmával. Ennek a társaságnak tagjai száma óriási s az azok által fizetett tagsági díjakból fedezik kutatásaik költségeit és az alkalmazottakat.

*

A klubok nagy száma jellemzi leginkább azt, hogy mily nagy szerepet játszanak azok az angol közéletben. Túlzás nélkül mondható, hogy nincs angol férfi, a ki ne tartoznék valamelyik klub kötelékébe, sőt igen gyakran kettőbe, háromba is; egy politikaiba, egy művészetibe és egy sportklubba. A párisi *clubman*—ez az annyira divatos jelzés a franczia előkelőségben — tisztán angol eredetű, a mint már neve is mutatja, de e szó *londoni* értelme még annál is többet fejez ki.

Egy igazi «fashionable» angol klub első és fő kelléke: a külön saját palota, csaknem szállodai jelleggel, a melyben a tagok a kényelem minden raffinementját feltalálhassák. A «country-

Ebben a környezetben él az a klub-társadalom, mely London polgárait, a tulajdonképeni londoniakat, teszi ki, megkölönböztetésül az idegen jöttmentek áradatától.

A klub-élet nyilvános szereplése azokban a fényes estélyekben nyilatkozik meg, a melyek a *season* idején a «társaság» főszórakozásait képezik. Mesés pompa és magas művészi színvonal jellemzi ezeket az estélyeket: hangverseny, táncz és különböző társasjátékok keretében. A nagy estélyeken kivül azonban számos apróbbat is rendeznek, különösen karácsony előtt. És ezek a kisebb estélyek a londoni klubélet különlegességei.

Az angol «*smoking concert*» néven ismeri ezeket a hetenkint vagy havonkint rendezett klub-estélyeket; jelentőségük pedig az, hogy férfiak (nők soha) a palota helyiségeiben összejönnek — egy szivarra. Minden tag vendégeket hoz, a kik a klub vendégei s mint ilyenek, teljesen díjtalanúl élvezhetik a klub pinczéjét, szivarait — a jóllakásig.

termetére is kicsi, vézna, — olyasforma, mint egy európai ruhába öltözött japáni.

Az ősi vad szokásokat lassankint űzték ki belőle. Így például eleinte a húst meg se rágta, csak kétszer-háromszor beleharapott és elnyelte. Nagyon falánk is volt, különösen a hús-ételekből evett rengeteg sokat. Nagy nehezen tudták csak rávenni, hogy hetenkint egyszer megfürödjék.

Minderről ma már leszokott s nem szereti többé olyan nagyon a túlságosan zsíros ételeket, mint azelőtt. Kedvencz étele a csirke. Érdekes, hogy nagyon érzékeny a hideg iránt, — nagyon könnyen meghül, meleg flanellruhába öltözve is fázik téli időben. Négy év alatt a hányszor beteg volt, az mindig télen történt vele.

Ha azt kérdik tőle, hogy mi szeretne lenni, azt mondja, hogy földmívelő. Pártfogói ellenben hittérítőt szeretnének belőle nevelni, mert azt remélik, hogy sikerrel tudná keresztény hitre téríteni eszkimó fajrokonait. Az eszkimó nyelvet már tökéletesen

VÁLLALKOZÓK KÖZLÖNYE

ÉS

MAGYAR ÉPITŐK LAPJA

Tizenharmadik évfolyam. 43. szám. Budapest, 1907. október 23-án

Olvasóinkhoz.

Mai számunkban egy uj rovattal lépünk olvasóink elé, melyre ez uton is figyelmeztetünk A *„Szakbavágó szabadalmi feljegyzések“* cimü uj rovat keretén belül, mint a cim is elárulja, a szabadalmak ügyét kivánjuk szolgálni és olvasóközönségünknek azt *szakszerüen* hozzáférhetővé tenni. Az eddigelé sajnosan tapasztalható lanyha érdeklődést akarjuk a szabadalmi ügyek iránt felébreszteni. Közölni fogjuk a „Szabadalmi Közlöny“ hivatalos közleményeit kivonatosan, de mégis ugy, hogy minden szakbavágó szabadalomra vonatkozó tudnivalót feltaláljon rovatunkban az érdeklődő Szakférfiak tollából időnként cikkeket és ismertetéseket fogunk közölni. A két év óta állandósitott „Vállalkozás körében előforduló jogesetek“ cimü rovat keretét ezentul a szakbavágó szabadalmi jogesetekre is ki fogjuk terjeszteni.

Készséggel állunk rendelkezésére b. olvasóinknak e rovat keretén belül mindennemü *dijtalan* felvilágositással és utánjárással.

„A magyar hites szabadalmi ügyvivők testülete“ átiratban ujitásunkat örömmel vette tudomásul és tagjainak figyelmébe ajánlotta.

Köszönetet mondva e helyütt a testületnek eme előlegezett bizalmáért, azon leszünk, hogy azt ki is érdemeljük.

És ezzel utnak inditjuk uj rovatunkat.

A szerkesztőség.

A hétről.

A Bécsben tartandó VIII. nemzetközi épitészi kongresszus előkészitése foglalkoztatta épitészeinket a mult hét folyamán. A *Magyar Épitőművészek Szövetsége* csütörtökön e tárgyban ülést tartott, melyet pénteken egy közös értekezlet követett a *Magyar Mérnök- és Épitészegyletben* s itt folytatólag tárgyalták a kongresszus és a vele kapcsolatosan rendezendő épitészeti tervkiállitás ügyét. Egyértelmüleg megállapitották a kongresszus védőbizottságát, melynek 25 tagja között legelőkelőbb müvészeink és épitőtechnikusaink foglalnak helyet a magyar épitészség képviseletéül, a lelkes fiatal gárdából pedig szép számu kiállitási bizottságot állitottak össze.

Ez utóbbiakra szép feladat hárul. Alapos munkával, nagy buzgósággal kell dolgozniok, hogy épitőművészetünk legjava termékeit a bécsi kiállitásra összehordják, együvé gyüjtsék, mert osztjuk *Hauszmann* tanárnak az értekezleten hangoztatott véleményét, hogy e kiállitáson való szereplésünknek nagyszabásunak kell lennie, a legteljesebb siker feltétlen kilátásával kell abba belémennünk, nehogy az egész világból összesereglett épitőművészek e téren is valótlan képet alkossanak maguknak Magyarországról, épitőművészeink tudásáról, produktivitásáról. Ha valahol, ugy feltétlenül ki kell tennünk magunkért épen az osztrák császárvárosban.

Sajnos, ugyane szempontból, a külföld előtt való szereplésünkben a *magyar* intellektualitás kifejezése szempontjából nagy hiba, hogy a védőbizottság névsora szinte bántóan tulnyomóan német nevekből alakul. Igaz, hogy legelső müvészeink ezek, kiknek neve nélkül nem lehet teljes épitészkarunk képviselete, de ez a szempont megérdemli, hogy miatta jó magyar hangzásu nevekkel — s vannak jeles épitőink között is ilyenek — nagyobb számra egészittessék ki a védőbizottság

Ugyanezen értekezlet foglalkozott a *nemzetközi tervpályázatok* dolgával is, amely a kongresszus egyik tárgyát fogja képezni, amennyiken a tavaly Londonban tartott kongresszuson beterjesztett javaslatok felett kell majd határozatot hozni.

A tavalyi kongresszuson *Gandet*, a párisi Ecole des Beaux-Arts tanára, az amsterdami *„Architectura et Amicicia“* egylet és a párisi *Trélat* Gaston tettek e kérdésre vonatkozólag javaslatokat. Az értekezleten *Töry* Emil volt a magyar álláspont előadója s felolvasta a javaslatok egyes pontjaira a magyar épitészek véleményét, melyet a kongresszuson képviselni fognak. E szerint a főbb irányelvek a következők: Trelat javaslatával szemben, hogy a nemzetközi pályázatok általánositassanak, az a felfogásunk, hogy ilyenek csak különös esetekben rendezhetők. Az állandó nemzetközi biráló bizottságra, melyet az amsterdami egyesület javasol, nincs szükség. Az eszmei pályázatnak a magyar épitészkar általában nem barátja, de amennyiben ilyenek rendeztetnek s utána *csakis* a dijazottak közt lehető zártkörü pályázatok iratnak ki, az eszmei pályázat eredménye nem publikálható csak a szükebb pályázat lejárta után. Ez igen fontos. Hazai pályázataink nem egy példát nyujtanak arra, hogy a szükebb pályázaton résztvevők miként sajátitották ki az eszmei pályázaton legjobbnak itélt terv alapgondolatát.

A tervpályázatok csak tájékoztatók, részletek csatolása s minden felesleges munka mellőzendő. Nem kivánt tervek, képek stb. a birálatban részt nem igényelhetnek, azaz egyszerüen nem lévőknek tekintendők. A pályadijak és kiviteli tervező dijak külön-külön önállóan kezelendők. Az I-ső dijazottnak az épitésre elsősége legyen ugyan, de nem kötelező az épittetőre. A programm szerződés, melyen egyoldalulag változtatni nem lehet. A pályázati programm mindenkor az eredeti nyelven is közlendő, bárha forditás is volna mellékelve. Az illető honi pályázók válaszszák a zsüritt, mely teljhatalmu s megfelebbezhetetlen legyen, a dijakon változtatni azonban ne álljon módjában A pályadijak összege a dijtáblázati dijak kétszerese legyen, az I. dijas műnek kárpótlása pedig a dij kétszerese. A dijazott tervet végül a tervező tulajdonába veheti vissza, ha róla megfelelő másolatot ad az épittetőnek.

*

Itt emlitjük meg, hogy Hauszmann egyleti elnök bejelentette az értekezletnek, hogy a Reichskriegsministerium Bécsben hatalmas palotát szándékozik épiteni s az erre kiirandó pályázatra magyar honosok is részt fognak vehetni. Ez az első eset, hogy közös költségen, osztrák földön emelendő épitkezésre a magyar tervezőknek is kilátásuk nyilik. A zsüri is a paritás alapján egyenlően fog magyar és osztrák épitészekből és katonai szakértőkből összeállitatni. Az értekezlet örömmel vette tudomásul e „vivmányt“, melyről azonban az a véleményünk, hogy eddig is természetszerüleg mindig igy kellett volna lennie.

A Magyar Mérnök és Épitész Egyletből.

Üres szalmacsépléssé válik már már a *fővárosi szabályozás* ügyének hánytorgatása, amelyet soha egy lépéssel a javulás felé elmozditani nem sikerül. A hétfői épitész-szakosztályi ülés ismét foglalkozott vele *Pollák* Manó előadása kapcsán, aki — mint előtte annyiszor annyi más — az ismert szabályozási mizeriákat vázolta s oly bizottság kiküldését javasolta, mely hivatva lenne tanulmányozni, megállapitani azon módozatokat, amelyek ezen bajok orvoslását végre elősegitik. A bizottság álljon részint oly egyénekből, kik positiojuknál s eddigi müködésük alapján birt nagy műszaki, avagy művészi tekintélyüknél fogva megfelelő erkölcsi sulylyal rendelkeznek s magánuton sürgetőleg lépnének érintkezésbe az intéző körökkel, részint pedig olyanokból, kik fiatal energiájuk s lelkesedésük egész hevével végeznék a munka dologi részét. A vitában részt vettek *Palóczy* Antal, *Hauszmann* Alajos és *Rehfeld* Antal. Palóczy ismert álláspontját hangoztatta s az általános, Budapest egész területére kiterjedő szabályozási terv egyszerre való megvalósitásának ábrándját vetette fel ujra ez alkalomból, s a bizottság kiküldésének gondolatát azért párfogolta, mert az is ennek a régen fennálló, mindig aktualis, de soha eléggé nem ismételhető követelésnek szolgálatában állana.

Pollák azt is kivánja, hogy addig is, mig ez a feltétlenül szükséges és halaszthatatlan teljes szabályozási terv megvalósul, a detailmegoldásokra esetről-esetre a főváros nyilvános pályázatok utján a nyilvánosság, respektive a műszaki és művészi korpus hozzájárulásával szerezze be a szükséges terveket. *Hauszmann* ezt kivihetetlennek tartja, mivel az egyesnek soha sem lehet a szükséges adathalmazba megfelelő betekintése. Ebben részben igaza is van. Tudniillik a laikus tervező, vagyis az, aki a város belső ügyeit, adatait, körülményeit nem ismeri kimeritően, a gyakorlat szerint többnyire finanszirozhatatlan megoldásokat produkál. De viszont részünkről nem tartjuk az ideát teljesen haszontalannak, mert igenis, mindenkor lesznek, az általános szabályozási terv még oly tökéletes kidolgozása után is esetek, mikor egy-egy detail változást szenved, uj megoldási problemák merülnek fel itt, vagy ott, stb.

S ha ez lehető lesz, akkor eo ipso nem lehet kizárva ma, mikor az egész fővárosi terület ugyszólván szabályozatlan. *Rehfeld* Antal például felszólalásában rá is mutatott egy ilyen pontra, az Orczy-ház telektömbjére, melynek óriási udvara helyett egy házépitő-consorcium bérház komplexum épitését célozza, nem egy, de 15—20 udvarral, nem mint ma 200, de 6—800 lakással. Mindig akadni fognak nagy telektömbök, amelyek hirtelen felmerülő beépitési módozata egy-egy detail problema. A *Hauszmann* tanár által felemlitett Halászbástya

KÜLDJE BE FUVARLEVELEIT

STERMANN IGNÁC fuvarlevél felülvizsgálási irodájának **BUDAPEST, V., VÁCI-KÖRUT 74.**, ahol azok egyharmad jutalék mellett pontosan felülvizsgáltatnak. — Szállitási ügyekben dijmentes felvilágositás adatik. — Ezen iroda a **„VÁLLALKOZÓK KÖZLÖNYE“** utján küldött fuvarokmányokat is készséggel felülvizsgálja.

TELEFON 29—32.

RADÓ I.

BUDAPEST, VIII KER., HUNYADI-UTCA 43.

vizvezetéki-, légszesz- és csatornázási, closetek, fürdőszobák, mindennemü fütések és **szellőztetések**, valamint **épület-** és **horganydiszitményü bádogos munkák vállalata.**

TELEFON 55—15.

SZABADALMAZOTT
PARAFAKŐGYÁR
részvénytársaság
EZELŐTT:
KLEINER és BOKMAYER
IGAZGATÓSÁG VIII., FŐHG. SÁNDOR-TÉR 4.
TELEFON 60-33. Gyár: KŐBÁNYA. TELEFON 50-61.
IGAZGATÓSÁGI és MŰSZAKI IRODA: TELEFON: 67-25.

Szabadalmazott „EMULGIT“ parafakőszigetelő-anyag, Shedtetők, facementtetők, mansardtetők, hideg és vékonyfalak burkolására. Könnyü hangfogó-válaszfalak. Hütők, jégvermek, sörraktárak, borpincék szigetelése. Padlószigetelés nedvesség ellen. Transportabilis épületek tervezése. Hang- és hőszigetelő parafakőszerkezetek, vas- és favázas parafakőrendszerü épitkezések.

Gőz, meleg és hideg vizvezetékek és készülékek szigetelése. Tulhevitett vezetékek szigetelése szabadalmazott „THERMALIT“ anyaggal.

Müszaki iroda a parafakőanyag célszerü alkalmazására vonatkozó tervezések kivitelére.

lépcső meghosszabbitása is ilyen, de annak — bocsánat — nem az a megoldása, hogy az ott épiteni szándékozó kérelmét egyszerüen elutasithatják és pedig bizonytalan időre azért, mert ott esetleg valamikor majd a főváros rágondolja magát egy nagyobbszabású megoldásra. A telekbiró polgár érdeke itt és hasonló esetekben sürgős döntést követelhet magának. S ha a főváros még 10—20 évig nem csinálja meg az általános szabályozás tervét, joggal követelheti a közönség legalább a detail szabályozások viszonylag leghelyesebb és legsürgősebb megoldásait.

Hasonló ügyben, a közmunkák tanácsához az *épitésügyi szabályzat* reformja dolgában intézendő átiratról is folyt szó. Egy bizottságot választottak, mely ezzel a másik tengeri kigyóval foglalkozik majd; ennek tagjaivá lettek: *Palóczy* Antal, *Báthory* István, *Szilklay* Kornél, *K. Császár* Ferenc, *Marton* Ákos, *Czakó* Adolf és *Román* Miklós. — Vederemo!

A müködő bizottság megüresedett helyére *Kabdebo* Gyulát, a kecskeméti elmegyógyintézet tervpályázatának zsürijébe *Nagy* Virgilt választották meg.

Az ülésen felolvasásra került még a Czigler-érem odaitélő bizottságnak döntése, melyről már tudjuk, hogy azt *Kertész* K. Róbert érdemelte ki magának azzal a közismert, szép előadással, melyet a *Rákóczi hamvak* méltóbb elhelyezése ügyében tartott, s melyet lapunk hasábjairól ismernek olvasóink.

A technikai munka jelentőségéről.

Zelovich Kornél-tól.

II.

A technikai munka jelentőségének át nem értése nyilatkozik meg hazánkban továbbá abban a sajnálatos körülményben is, hogy a legjobb családok, főuraink, gyermekeiket a technikai pályára, a müegyetemre a legritkább esetben küldik. Nyilvánvaló pedig, hogy ugy a saját érdekükben, mint az ország érdekében igen nagy szükség volna arra, hogy megtanulják a technikai munkát megbecsülni s a müegyetem elvégzésével az intenziv munkálkodáshoz hozzászokva, szerzett tudományos ismereteiket valóban értékesitsék is.

Ha nagybirtokosaink kellő technikai ismeretek birtokában a technikai alkotások értékét nemcsak tapasztalják, de a természeti erők felhasználásának legkedvezőbb módját tudják is, ha birtokaikon ipart is üznek, más szóval, ha a vállalkozási szellem nagyobb mértékben lesz meg náluk, bizonyára elsősorban saját jövedelmeiket szaporitják s emellett megfelelő munkabérrel munkálkodási teret adnak ezer meg ezer munkás kéznek.

A technikai munka megbecsülése tekintetében a hazánk és Németország közötti különbséget élénken tünteti fel a német császárnak a század elején a doktorrá avatás jogának adományozása alkalmával a porosz müegyetemek küldöttségéhez intézett beszéde.

„Örömömre szolgál — ugymond — hogy a müegyetemeket kitüntethettem. Önök tudják, hogy nagy ellenállásokat kellett legyőzni, amelyek most már el vannak háritva. A müegyetemeket az előtérbe szeretném helyezni, minthogy nagy feladatokat kell megoldaniok; nem csupán technikai, hanem nagy szociális feladatokat is.“

„Mindezek a feladatok idáig nincsenek ugy megoldva, ahogy szeretném.“

„A munkához, a munkásokhoz s átalában az iparhoz való sokféle vonatkozásuk folytán nagy befolyást gyakorolhatnak a szociális viszonyokra.“

„Azért a jövendőben is nagy feladatokra vannak hivatva. Az eddigi irányzatok, sajnos, szociális tekintetekben nem sikerültek. Számitok a müegyetemekre.“

„Tanitványaik előtt világossá kell tenni a munkások iránt való szociális kötelességeket és a nagy átalános föladatokat figyelmen kivül nem hagyni.“

„Számitok tehát önökre; munkában és elismerésben nem lesz hiány.“

„A mi technikus nevelésünk már nagy eredményeket ért el. Nekünk az egész országban igen sok technikus intelligenciára van szükségünk; de mennyi tudományosan képzett technikusra lesz szükség a kábel fektetésekkor a gyarmatokon.“

„A német technika tekintélye már is nagy. A legjobb családok, a kik eddig távol tartották magukat a technikai pályára küldik gyermekeiket; reménylem, hogy a jövőben még inkább ugy lesz.“

„De a külföldön is nagy az önök tekintélye és a külföldiek nagy lelkesedéssel beszélnek arról a technikai nevelésről, amelyet ők a mi müegyetemeinken nyertek. Nagyon helyes, hogy önök külföldieket is nevelnek. Ez a mi munkánk tiszteletét teremti meg. A német technikának Angliában is mindenütt a legnagyobb nagyrabecsülését találtam. Saját tapasztalatomból győződtem meg arról, hogy mennyire becsülik ott a német technikus-nevelést és a német technika teljesitményeit.“

„Forditsák tehát önök minden erejüket a nagy közgazdasági és szociális feladatokra.“

Kissé köznapiasabban hangzanak nagy Napoleonnak az École des ponts et chaussées-ra mondott szavai:

„Ez az a tyúk, mely nékem aranytojásokat ad.“

De mind a két nagy császár előljár a technikai tudományok, a technika szeretetében.

A technikai munkát éltető tudományos technikának fejlődésében aligha van egy intézmény, amelynek oly nagy szerepe lett volna, mint az École des ponts et chaussées nek. Ez a főiskola Franciaországnak nemcsak a technikai munka kiváló vezetőit, de neves államférfiakat is adott.

*

Hazánk közgazdasági előrehaladása szempontjából igen kivánatos volna, hogy az ország igen nagy tőkeerejét és hatalmát képviselő egyházi vagyon iparunk fejlesztésében a teremtő tevékenységben, nagyobb mértékben venne részt, mint eddig. Nyilvánvaló, hogy helyes vezetéssel elsősorban az egyházi vagyon szaporodnék, ha a vállalkozási szellem az eddiginél nagyobb mértékben oda is bevihető volna.

Nagyon szükséges volna e célból, hogy papjaink között technikai képzettségüek is legyenek.

Hiszen a papi hivatással a technikai ismeretek megszerzése éppugy nem lehet ellentétben, mint a filozofiai ismereteké.

A középkorban a kolostorok voltak a technikai munka vezetői.

Tudjuk, hogy az ó-kori Rómában Kr. sz. e. a VII. században a Tiberisen az első hidat, a pons subliciust, amelyen vivta hősi csatáját Horatius Cocles az etruszkokkal, papok, a pontifexek épitették.

És a római hidépitők, a pontifexek, kollegiuma nevét a pontifex maximusban a katholikus egyházra is átvitte.

De napjainkban is vannak ipart üző szerzetesek, ahol a helyes vezetés céljából a szerzetesnek, ha csak autodidakta módon is technikai ismereteket kell szereznie.

Pár év előtt a Banjaluka mellett levő trappista kolostor perjelének előadását hallva meggyőződtem arról, hogy az ott üzött kismértékü iparhoz szükséges ujabb gépekről s annak előnyeiről helyesen van tájékozva.

Ha nálunk a teremtő tevékenységben az egyházak nagy vagyona és nagybirtokosaink kellő mértékben vennének részt, más szóval, ha egész társadalmunk méltányolná a technikai munka jelentőségét, bizonyára volna a megszaporodott lakosságnak megfelelő jövedelme s a kivándorlás okozta, azt mondhatni pótolhatatlan veszteséggel nem kellene ennek a szegény országnak bajlódni.

*

Annak az oka, hogy a magyar társadalom a technikai munka jelentőségét nem fogja fel kellőképpen, részben társadalmunk nevelésében, oktatási rendszerünkben s elsősorban középiskolai oktatásunkban is keresendő.

Előre is kijelentjük azonban, hogy középiskolai oktatásunkat nem abban, a jelenleg divatos szellemben szándékozunk kritizálni, mely a középiskolai tanulók tulterheltetését hangoztatja unos untalan.

A mai ifjuságra váró küzdelmes korban a szorgalmas, lelkiismeretes munkás tud csak érvényesülni.

A komoly munkára, a kötelességteljesitésre, amelyre olyan nagy szüksége van ennek az országnak, elsősorban a szülő adjon példát gyermekeinek.

Azért nem tartjuk megengedhetőnek, mert a valósággal is ellenkezik olyan állitások ismételt hangoztatását, mely a gyermek tulajdonságait ritkán objektive szemlélő szülőben azt az érzést kelti, mintha gyermekétől a középiskola tulsok munkálkodást követelne.

Valósággal mérgező hatással vannak ezek a vélemények a társadalomra s elsősorban az ifjuságra. A káros hatást már most is érezhetjük az életbe kilépő ifjuságnak megcsökkent munkaszeretetében.

MAGYAR BETON- és VASBETON ÉPITÉSI VÁLLALAT
WAYSS G. A. és társa
Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 10.
TELEFON 10-41.
Tervrajzok és költségvetések ingyen.

tovább. Hosszabb külföldi tanulmányut után hazatérve épitészeti irodát nyitott. 1897-től a bp.-i müegy. magántanára, 1906-tól rk. tanára. Számos hazai és külföldi tervpályázaton nyert dijat. (Az első (1902) és második (1903) Erzsébet-emlékmü pályázaton Telcs Ede szobrásszal közösen benyujtott tervei az I. kategóriába kerültek.) 1908-tól Pogány Móriccal társulva több nagyszabásu épületet tervezett (torinói világkiállitás m. háza, 1911); Györgyi Dénes is tervezte velük, volt Adria Biztositó székháza (Engels tér, 1912—18, amely az eklektikából kibontakozó korszerü m. épitészet egyik első alkotása stb.). Közös tervükkel megnyerték a Nemzeti Szinház pályázatát. Épitészeti szakirodalmi munkássága is jelentős. — F.m. Marcus Vitruvius Pollio theoriája az antik szentélyekről (Bp., 1896); A görög épitőmüvészet története az Ókorban (Bp., 1904); A római épitőmüvészet szerkezet és alaktana (Bp., 1904); Andrea Palladio szerepe az épitő müvészet történetében (Bp., 1905); Róma antik épitőmüvészete (Bp., 1905); Ujabb épitkezések Németországban (Bp., 1905); Michelangelo mennyezetképe a római Sixtus kápolnában (Bp., 1912); Néhány szó a müegyetemi épitészoktatás reformjához (Bp., 1919). — Irod. Légrády Károly: Modern épitőmüvészeti törekvések. T. és Pogány (Bp., 1912); Lyka Károly: T.E. (Magy. Müvészet, 1928).

HOMLOKZAT.

MEGVETT TERV. TÖRY EMIL ÉS POGÁNY MÓRIC, BUDAPEST.

A Budapesti Bank r. t.
palotájának pályatervei-
Magyar Épitőművészet
1911. 12. sz.

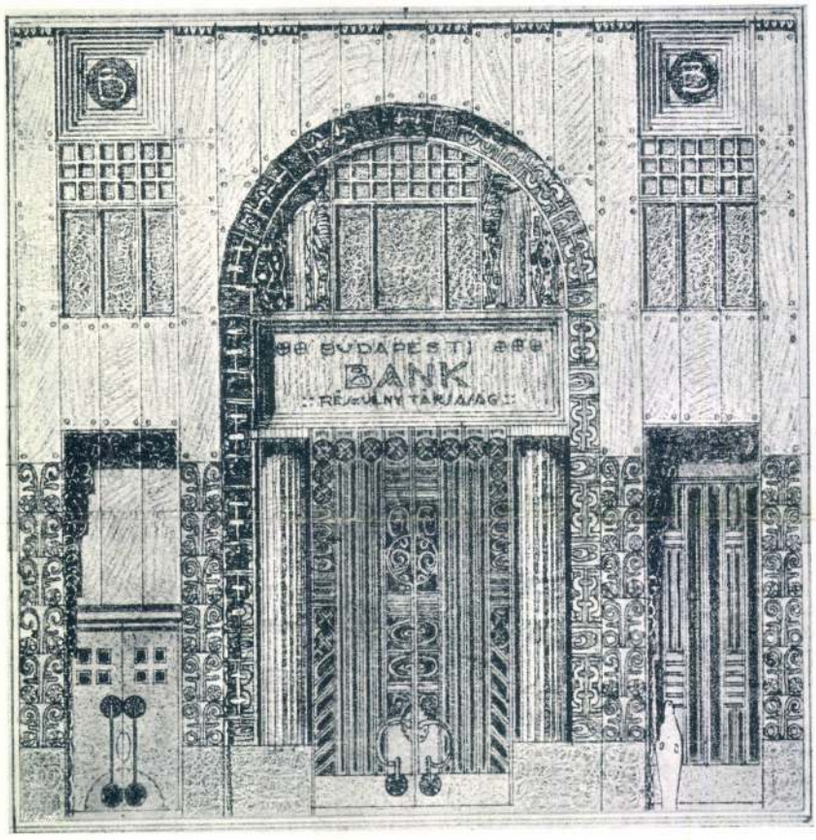

BANKBEJÁRAT.

MEGVETT TERV.

TŐRY EMIL ÉS POGÁNY MÓRIC, BUDAPEST.

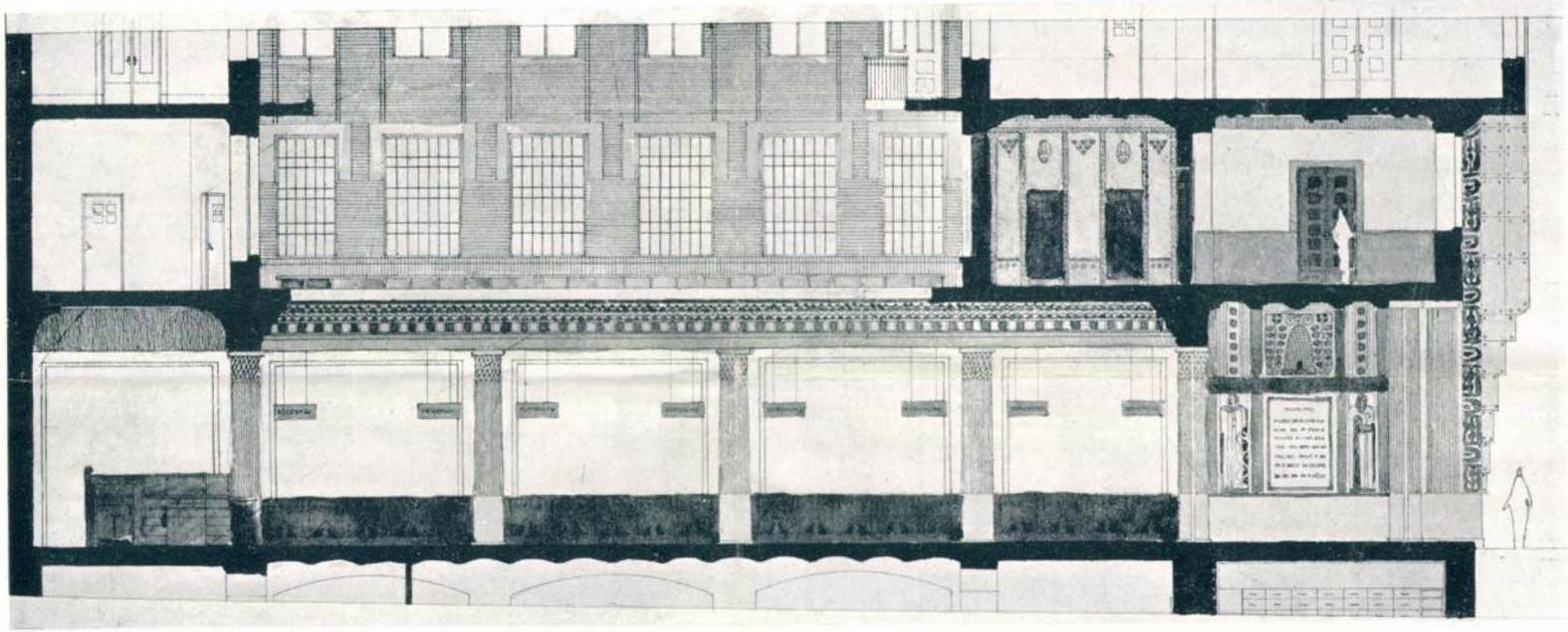

MEGVETT TERV. METSZET. TŐRY EMIL ÉS POGÁNY MÓRIC, BUDAPEST.

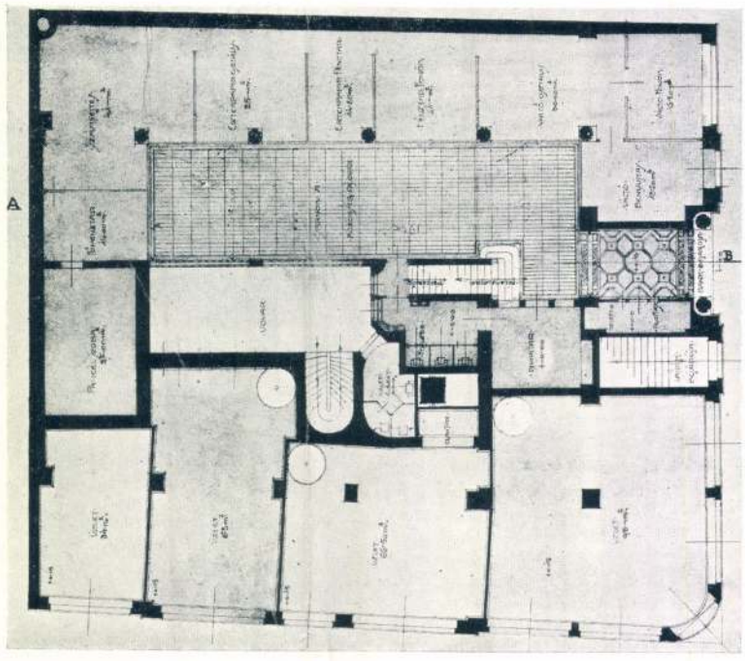

FÖLDSZINT.

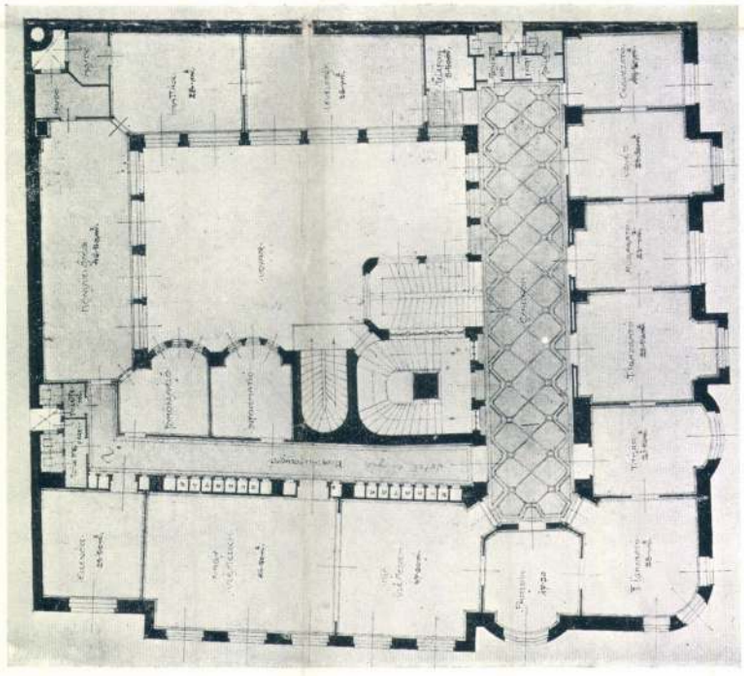

I. EM. ALAPRAJZ.

MEGVETT TERV.

TŐRY EMIL ÉS POGÁNY MÓRIC, BUDAPEST.

pontjai sehol sem maradtak figyelmen kivül, noha a kijelölt hely óriási nehézségeket rakott Tőry és Pogány vállaira.
A tervek mesterségüket alaposan értő, komoly és elmélyedő művészemberek munkájának az eredményei, akikre büszkeséggel tekinthet városunk és az ország. Most már elküldhetik a mai „Stahl"-okat tanulmányutakra hozzánk és ha a maiak ugyanolyan becsületesen szókimondók lesznek, mint amilyen a mult század elején ideküldött Stahl volt, akkor fanyar keserüséggel adhatnak majd számot a Metternich épitette zsilipek duzzasztó erejének hatalmas gátakat áttörő hatásfokáról.

A PÁLFFY-KÉPTÁR

POGÁNY KÁLMÁN IRÁSA.

magyar főnemesség egyik legérdekesebb, legszinesebb tagját veszitette el 1908 junius havában. Ekkor halt meg erdődi gróf Pálffy János, a király kamarása és titkos tanácsosa, Pozsony vármegye örökös főispánja, nagy terjedelmek, büszke várak, hatalmas kastélyok, diszes paloták ura; neveltetése, müveltsége, külső megjelenése szerint: nyugateurópai arisztokrata, — valójában pedig: egy középkori lovag, a hadviselő Pálffyak tőrőlhajtott sarja, vérében állitólagos őse, Kont vitéz dacával és, kinek egyik várát lakta, Csák Máté megközelithetetlen gőgjével. Rendkivül jószivü, adakozókedvü ur volt, milliókra menő összegeket áldozott az inségesek gyámolitására és egyéb közcélokra, általában nem tudta a mások szenvedését nézni, de ha indulatba jött: zsarnoki kegyetlenséggel bánt el alárendeltjeivel. Nem szeretett közöttünk lenni, állandóan bécsi és párisi palotáiban lakott, elméjében mégis folyton terveket kovácsolt, melyekkel rajtunk akart segiteni, nekünk akarta megkönnyiteni azt a küzdelmet, mellyel a nyugateurópai népek kulturális fokára igyekszünk emelkedni. Ám szándékaiból keveset birt teljesedésbe vinni, mert végrehajtásukhoz hiányzott belőle a modern nyugati ember következetessége és simasága, mert szive mélyén ő is csak szeszélyes, nyakas magyar maradt.

Miután tőlünk elzárkózva élt, alig is tudtunk valami bizonyosat felőle. Hallottuk, hogy nagyon szereti a művészeteket és palotáiban, kastélyaiban rengeteg mükincset hordott össze, de látni ezeket a kincseket közülünk senkisem láthatta, mert magyar embernek azokat különcködő tulajdonosuk soha meg nem mutatta. A rejtélyesség, a titokzatosság természete szerint fokozza a méreteket, igy azután nem csoda, hogy a pozsonyi gróf gyüjteményéről meseszerü hirek keltek keringőre. Néhány külföldi mütörténész révén, kik kivételesen engedélyt kaptak egyik vagy másik palotájának megtekintésére, értesültünk, hogy egy feltétlenül hiteles Boltraffio-oltárkép van a birtokában, hogy vannak eredeti franciái, gyönyörü hollandusai, hallottuk Tiziánt, Rembrandtot és más művészeti csimborasszót emlegetni. Naiv képzeletünk e nevek után alkotta meg a gyüjtemény arányait s kezdtük azt hinni, hogy végre van egy hazai magángyüjteményünk, melyhez fogható a müpártolókban gazdag Nyugaton is csak igen kevés akad. Arra persze nem gondoltunk, hogy az előkelő

ar uj sinhar
homlokrata

A második, szükebbkörü pályázaton az első pályázat első négy dijának nyertesei ujabb szellemi tornára gyültek össze és ez a pályázat meghozta a teljes eredményt.
Tőry Emil és Pogány Móric épitőművészeknek juttatta a végzet azt a kegyet, hogy az uj Nemzeti Szinház épitői lehessenek. Az ő dicsőségük, egyszersmind az ujabb magyar nemzedék dicsősége is. Ahol fiatal épitészek annyi eredetiséget, izlést és egészséges gondolatot tudtak munkájukba belevinni, ott a tisztelet zászlóját mindenkinek mélyen kell meghajtania.
A külföld illusztris szakértői a juryvel egyetemben a legnagyobb örömmel hajtották meg zászlójukat Tőry és Pogány munkája előtt és ezt az egyértelmü véleményt honorálta Jankovich kultuszminiszter, amidőn a megbizást nekik adta.
A kultuszminisztériumban ezt az ügyet (a dolog művészi részét tekintve) igazán nobilis módon intézték el. Az intézőkörök csak az „ügyet" magát nézték és nem engedtek meg semmiféle kisiklást. Az elintézendő kérdéseknek ilyen értelemben való kezelése a jövő szempontjából rendkivül megnyugtató és nagyon kivánatos volna, ha ez a felfogás Magyarországon mindenütt érvényre jutna, mert legfőbb ideje, hogy az emberek megitélésénél ne ismerjünk más mértéket, mint a becsületesen és becsülettel végzett munka értékét.
Mi pedig, akik őszintén és szivből tudunk örülni annak, ha Budapest évről-évre jobban közeledik ahhoz a célhoz, hogy Európának egyik legérdekesebb városa legyen, mi bizony fokozott örömmel és a tervekben rejlő nagy és hatalmas szépségek átérzésével veszünk részt a magyar kultura és a magyar épitőművészet e ragyogóan fényes, közös ünnepén. Thália istennő papjai és papnői nálunk is olyan hajlékot fognak kapni, amelyben örömmel és büszkeséggel végezhetik komoly hivatásukat. Ők és templomukba járó hiveik mindent meg fognak találni, ami az érzések fokozásához szükséges. Tőry és Pogány klasszikusan monumentális homlokzata mindenkit áhitattal fog eltölteni, aki a szinház Muzeumkörutra nyiló főbejáratának gyönyörü tagozott oszlopsora között lép a szinház előcsarnokába. A szellemesen elosztott előcsarnokok, folyosók és ruhatárak, a nézőtérnek a szinházlátogatók szempontjából és tüzbiztonsági szempontokból való okos megoldásai, a közönség kényelmét és biztonsági érzetét szolgálják a lehető legtökéletesebb módon. A gazdasági és kényelmi szempontok lelkiismeretes mérlegelése döntötte el a szinpad körül szükséges helyiségek, öltözők, próbaszobák, társalgók és tárak elhelyezését is és mint mindenben, ugy itt is a legkörültekintőbb gondossággal jártak el épitészeink. A belső és külső forgalom fontos szem-

A központi kormány nem ismer kiméletet, nem ismer kegyelmet. Törvény ellen megy minden és a magyar gazdasági és kulturális törekvések elfojtása a legfontosabb teendő. Maga József nádor a magyar szinház fejlesztésére irányuló törekvéseket a legnagyobb ellenszenvvel nézi és minden vonalon a legszélsőbb felekezeti és nemzetiségi türelmetlenség sorvasztó és minden értéket felperzselő tüzét szitják. Egy gróf Hunyady a feleségét fenyegeti meg, mert magyarul beszél és egy gróf Zichy: „a mi német irodalmunk"-ról tart előadásokat.
A nevelésbe is beleviszik a „Zivilisieren" jelszavát és a ratio educationis uj kiadása a latinból akar a monarchia nemzeteinek a számára eszperantót csinálni. A zavartalan, nyugodt emésztést minden földi érték fölé helyező Ferenc császár a meggyőződés igaz és ünnepélyes hangján jelenti ki: „Nincs szükségem tudósra, hanem csak békés polgárra." És ugylátszik még ma is ez az ideál.
Sejtették Bécsben, ha a magyarságnak lesznek művészei és tudósai, akkor megindul a gazdasági és kulturális szükségletek minden ellenállást megtörő lavinája és maga alá temeti a sötétség minden jól és rosszul fizetett alkalmazottját.
Tehát elfogják a könyveket, ráfekszenek a hirlapokra. A szabadsajtó áldásait csakis az imádságoskönyvek irói és kiadói élvezik, mert csakis az ő fantáziájuk csaponghat szabadon, csakis ők dicsérhetik az Isten kegyelmét megszoritás nélkül. Az Esterházyak, Kohányak, Keglevichek és sokan mások vagyonokat költenek a német szinészetre és 1810-ben keservesen panaszkodnak irásban jó érzésü magyarok, hogy: „Az uraságok Kolozsvárt mind német teatrumba járnak és a magyarba csak cselédjeiket küldik." A pesti német szinház 180.000 korona támogatást kap és mikor 1811-ben az országgyülés felirt a kormányhoz, hogy legyen kiméletes a magyar Tháliával szemben és szoritson a hajléktalan istennőnek egy kis helyet a Gizella-téri német szinházban, a kormány egyenesen nevetségesnek tartja ezt a kérést. Azonban nagyon „komoly" kötelességnek tartotta a helytartótanács utján kijelenteni azt, hogy „a magyar szinész naplopó és a foglalkozása nem becsületes". Ilyen rettenetes viszonyok között kellett a magyar felforgatóknak verejtékes munkájukat megkezdeniök. Csakhogy a magyar szellemi élet tisztavizü forrása a magyar kultura szerteágazó patakjait folyton jobban és jobban táplálja és a központi kormány fél, hogy ezek a napról-napra jobban erősödő patakok csakhamar hatalmas folyókká fognak válni. Tehát mindenütt zsilipeket épitenek, hogy feltartsák a rohanó patakokat és nem számolnak az oktalan duzzasztás következményeivel. Ha akadtak olyan főurak, akik a magyar kulturtörekvéseknek esküdt ellenségei voltak, számosan van-

nak olyanok is, akik jó szivvel és lélekkel hoznak áldozatot a csecsemőkorát élő nemzeti kultura érdekében. Széchenyi Ferenc, Festetich György anyagi áldozatkészségükkel, Vida, Gulácsy, Sándorffy, Katona, Kármán, Kulcsár, Kisfaludy Sándor és Károly, Kölcsey, Kazinczy, Vörösmarty, Szigligeti, Gaál és sokan mások szellemük fenkölt munkásságával dolgoznak a „nagy cél" elérésén. A lankadatlan erélylyel és kitartó szivóssággal folytatott küzdelemmel szemben a kormány gátjai és zsilipjei gyengéknek bizonyultak, a megduzzasztott erők minden ellentállást elsodornak utjukból. És midőn arról van szó, hogy az anyagi eszközöket a magyar szinház részére előteremtsék, megható buzgalommal hordják azok az emberek, akik az ügy fontosságát megérezték, aranyaikat és filléreiket egybe. Sőt akad egy derék ember, Lukács György, aki felajánlja, hogy ingyen fog napszámosmunkát végezni a szinház épitésénél. Ez a nagy, szent lelkesedés végre meghozta a várvavárt eredményt és 1835 szeptember 26-án Zitterbarth Mátyás tervei alapján megépitik a végtelenül kedves és intim hatásu pesti magyar szinházat. Negyven éven át használták a megépités eredeti formájában a szinházat. 1875-ben aztán Szkalniczky és Koch tervei szerint a szabadon álló épület körül egy hatalmas bérházat épitenek és magát a szinházat kivülről és belülről alapos átalakitásnak vetik alá.

Könnyezve gondolunk arra, hogy az első épület eredeti formájában nem maradt ránk ereklye gyanánt. Mint drága templomot kellett volna megőrizni ezt a kedves alkotást az utókor számára, hogy az uj és ujabb nemzedék mindig uj erőt merithessen küzdelmeihez, ezt az épületet látván. Az 1875-ben végzett átépitès óta körülbelül ismét negyven év telt el. A Nemzeti Szinház 1875-ben adott formája már nem felelt meg azoknak a követelményeknek, amelyekre a mai szinházemberek és szinházlátogatók igényt tartanak. A kultuszminiszteriumban tehát elhatározták, hogy uj szinházat épitenek a régi helyén.

Sokan voltak a kétkedők. Ezek a nagy szkeptikusok egy bécsi szabványszinházépitő cégre akarták bizni a nagy feladatot. Nem birja még meg ezt a nagy feladatot a magyar, jobban mondva, a budapesti épitőművészek kara. Azonban a kultuszminiszteriumban nem voltak a hozzáértő emberek ilyen kishitüek és csak magyar épitőművészek részére irták ki a pályázatot. Az eredmény azoknak adott igazat, akik a magyar épitőművészek becsületes erejében biztak.

Az első pályázaton nem adtak az épitésre megbizást, mert a legjobb terveken is simitásokat kellett végezni. De már az első pályázat is bizonyságot szolgáltatott azokról a nagy és tiszteletreméltó képességekről, amelyeknek az ujabb magyar épitőművésznemzedék boldog birtokosa.

AZ UJ NEMZETI SZINHÁZ.

SZABLYA JÁNOS ~~IRÁSA.~~ TŐRY ÉS POGÁNY ÉPITÉSZEK TERVEI.

A nagy Napoleon véres korbácsától meggyötört dinasztiák halálfélelme 1820 körül lassanként elül. De mint vissza-visszatérő rossz álom még mindig sanyargatja őket a francia forradalom réme és Napoleon emléke. Érzik, hogy a népek és nemzetek háborgó tengere kormányzatuk sok lékü hajóját ide-oda veti és lázasan keresik azt a kézmozdulatot, amelynek intésével képesek volnának a folytonosan zugó és morajló tengert elcsendesiteni.

Magyarország már ebben az időben is azt a szerepet tölti be Európában, amelyet a többi európai nemzet gazdasági és politikai fejlődésmenetéhez viszonyitva még ma is betölt, tudniillik a legtökéletesebb és legteljesebb politikai sulytalanság szerepét. Ennek dacára Ferenc császár nem bir nyugtalankodó érzéseivel, mert tudja, hogy a magyarság vérmérséklete és a forradalom könnyen bukkanhatnak egymásra. „Zivilisieren!" Ezt a jelszót adja ki Metternich, császárának, legfőbb urának szent jóváhagyásával és Magyarországba küldik a császári kamara egyik főhivatalnokát tanulmányutra. Hadd nézze meg alaposan, hogy milyenek itt a viszonyok és hadd tegyen jelentést a ráncbaszedés pontos lehetőségeiről. És ez a főhivatalnok, Stahl Fülöp, Acsády idézete szerint megállapitja, hogy egészen az osztrákok büne az, ha a magyarok a monarchia közös érdekeire nézve még mindig nem azok, amiknek valóban lenniök kellene. Bátran és őszintén jelenti ki: „Hasonlithatatlanul jobb fogalmat szereztem róluk, mint aminőt hallomás után a bécsi miniszteriumban szerezhettem."

Az elégedetlenség erősen kölcsönös. A központi kormány nem szereti a magyarokat, a magyarok pedig ezeket az érzelmeket figyelmesen viszonozzák. „Középszerü vagy rossz emberek kormányozzák a mi monarchiánkat. A kormányzat szelleme egyáltalán nem való a jelen századba", igy panaszkodnak a század elején nálunk és szegény eleink még nem sejthették, hogy a következő század kezdetén élő utódok változatlanul használhatják majd ezeket a gondolatokat.

A bécsi kormány és a magyarok között folyó sulyos perben egy világotjáró angol ember szerepel, mint döntőbiró és ő mondja 1817-ben, hogy annyi józan észt sehol sem talált, mint nálunk, azonban a kiváló ész sehol sem oly ritka, mint Bécsben.

A Kévé Könyve
1913. IV. kötet

ÖTVENKETTEDIK ÉVFOLYAM. 23—24. SZÁM. 1928. JUNIUS 15.

ÉPITŐ IPAR
ÉPITŐ MŰVÉSZET

A budapesti építőipari szakmák ipartestületei, az Építőmesteri Képzettség megvizsgálására szervezett bizottságának hivatalos lapja

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 12 pengő, félévre 6 pengő. Egyes szám ára 0.80 P — Postacsekkszám 49197. Hirdetési díj: m/m-kint 0.20 pengő

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., MÉNESI-ÚT 7/c. TELEFONSZÁM: JÓZSEF 432—95.

Wälder Gyula műegyetemi tanár gyászbeszéde Tőry Emil ravatalánál.

Tisztelt Gyászoló Közönség!

Letettem a M. Kir. József Műegyetem tanácsának koszorúját Tőry Emil nyilvános tanár ravatalára, jeléül annak az őszinte kegyeletnek, amelyet a Műegyetem tanácsa a megboldogult iránt érez és jeléül annak a mélységes gyásznak, mely a veszteség fölött minden egyes tanártársát betölti.

TŐRY EMIL †

Az élőt körülveszi a kontroverziák köde, a ködben levő fényeknek udvara van, sokszor nem lehet tudni, hogy a fényt mécses pislogó világa, avagy kandeláber ívlámpája adja-e. A halál zord szellője eloszlatja a ködöt, eloltja az apró lámpásokat és fölkel a tiszta megismerés napja. Egy életnek folyása, története világosan áll előttünk, egy életé, mely tele van folytonos és kitartó küzdelemmel, mely oly képet mutat, mint a pergamoni oltár nyugtalan, a küzdelemnek, az előretörésnek fortisszimóját mutató hatalmas frize.

Tőry Emil nem ijedt vissza a munkától, a fáradságtól, nem sajnálta az áldozatot és hozott áldozatot mindenkor, amikor nagyjelentőségű, nemzetközi pályázatokon dokumentálni kellett a magyar építőművészet létezését. Mindig felvette a küzdelmet, mindig sorompóba állt és mindig olyan munkát teljesített, mely dicsőséget hozott a magyar nemzetnek. A hágai békepalota, a bécsi hadügyminisztérium, a bécsi osztrák-magyar bankpalota tervpályázatára benyújtott tervei, elismerést hozó tanúságai voltak művészetének.

Vannak zeneköltők, akik apró dolgokat írnak, melyeket egy-két hónapig mindenütt hall az ember, hogy aztán örökre elfelejtse őket. Vannak azután zeneszerzők, akik nagy, hatalmas operákat, nehéz symphoniákat írnak, a darabok közül egy-kettőt állandóan adnak, de vannak olyanok, melyeket zenekar soha el nem játszik, de azért ezen művek művészi értéke megvan, mint ahogyan a munka, a fáradság, a tehetség is megvolt azok megalkotásánál. A többek között egy ilyen lágyan zsongó, soha el nem játszott, csak kottában maradt remek muzsika volt az Erzsébet-szobor pályázatára benyújtott tervezete. Voltak közben nagy orchesteren előadott művek, hogy csak párat említsek, a turini kiállítás magyar reprezentáns épülete és az Adria palota. A legnagyobb, a legkedvesebb művének megvalósítását, — bár, hogy a hasonlatunknál maradjunk, — annak hangszerelésén mindhalálig dolgozott, ennek a művének, a Nemzeti Színház pályakoszorús tervének megvalósítását nem érhette meg.

Egy nagy tragikum ez az ő életében és halálában, amit mi építészek és képzőművészek értünk meg leginkább s amikor most tisztem szerint, mint a budapesti Mérnöki Kamara megbizottja, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet képviselője és a Magyar Képzőművészek Egyesületének elnöke, az Egyesület nevében búcsúzom tőle, a szeretet, a kartársi érzés, a megbecsülés és ragaszkodás virágait és a mindenkorvaló emlékezés spontán ígéretét teszem le a ravatalra.

Amíg mi élünk, emléked él velünk, utánad a magyar építészet története fogja hirdetni tehetséged, művészeted és magyarságod szent hármasságát.

Tőry Emil, kedves barátunk, szeretett kartársunk, nyugodj békében.

Hol épüljön az uj Nemzeti Színház?

Igen aktuális probléma. Fantasztikus tervek mellett ajánlanak olyan megoldásokat, amik eleve lehetetlenek.

Az új színházat a Kossuth Lajos ucca és Károly körút keresztezésére tenni anyagilag megoldhatatlan, bár szépészetileg gyönyörű hatása lenne. Ezt a kérdést el kell vetnünk, mert elképzelni is lehetetlen azt az összeget, amit kérnének a Vigyázó báró, Astoria, Neumann stb. házakért, melyeket térnyerés végett kellene megszerezni.

Nem lehet az új színházat a régi, eredeti telekre felépíteni, mert közlekedésileg megoldhatatlan lesz. Látjuk, mi van a Népszínház épületénél, ahol a Rákóczi út és

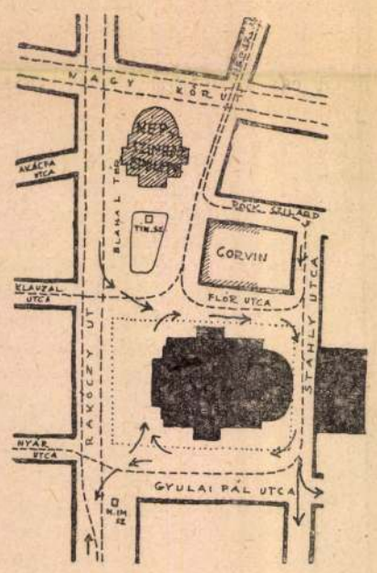

körút hatalmas forgalma megbénul, ha egy-két autó nem tud elég gyorsan a bejáró elé felhajtani (életveszélyes a gyalogközlekedés ilyenkor), de különösen súlyos a helyzet akkor, amikor a legforgalmasabb helyen állnak meg a hatalmas társzekerek a díszletekkel. Elég tehát az ilyen akadályokból egy is. Ha a régi telekre építenék fel a színházat a Rákóczi út és Múzeum körút sarkán, ez már eredetében is megbukik.

Egy cikkíró legutóbb az Erzsébet teret jelöli ki az új Nemzeti Színház helyéül. Szép eszme, de kérdem, nem fáj az illetőnek az amúgyis tér- és parkokban szegény Pestünket még jobban megnyomorítani?

Az új Nemzeti Színháznak a helye csakis a közel jövőben lebontandó Rókus-kórház területén van. Ez a terület oly nagy, hogy a kisajátítandó sáv nélkül (pontozott rész) is minden tekintetben ideális színháztelek lesz. A mai Rókus háta mögötti Stáhly uccában lehet a díszletraktárt felépíteni, ahonnan akár hidon vagy alaguton lehet a színházba jutni, ha egyszer a Stáhly ucca olyan forgalmas lesz, hogy erre szükség lenne.

Impozáns, négy oldalára szabad homlokzatú színházat lehet ide tervezni, melynek három oldala gyönyörűen érvényesül majd a Blaha Lujza-tér felől, a szélesített Rákóczi-út és szélesített Gyulay Pál ucca felől. Járművekkel az odajutás ideális, torlódás nem lesz, mert csak a Kossuth Lajos ucca felől egyenesen, vagy a Gyulay Pál uccából jobbra kanyarodva lehet a főbejáróhoz hajtani, az üres kocsik pedig kivétel nélkül csak a Flór ucca felé hajthatnak el. Járműpark pedig magától adódik a Gyulay Pál ucca széles részén.

Az illetékes körök szívleljék meg eszmémet, tárgyaljanak a fővárossal, amíg nem késő, hogy végre-valahára régóta tervezett új Nemzeti Színházunk illő és legalkalmasabb helyén felépüljön.

A kultuszkormány pedig építsen azonkívül a Múzeum körút és Rákóczi út saroktelkére egy hatalmas üzletházat, mert ez a telek csak erre van predesztinálva, de azután a magántőke se maradjon tétlen és szerezze meg a Vigyázó-telket, építsen oda ő is üzletházat, így meg fogjuk érni azt, hogy eltünik a tűzfalaktól és rokkant épületektől csúfos főútkeresztezésünk.

Balázs Gyula
építőmester.

Tanulságok Steindl Imre működéséről

Irta: FOERK ERNŐ.

Fájt, mikor az 1900. évi párizsi világkiállítás alkalmával kiküldött országház rajzait „Hors concours" helyett — amint ő kívánta — a többi közé sorozva „arany éremmel" tüntették ki akkor, amikor, mintegy iróniából, tanítványait holmi kiállítási kulissza-architekturáért a *„Grand Prix"*-vel tüntették ki. Különösen ez az utóbbi botrány annyira bántotta a beteg mestert, hogy az elküldött érmet el sem fogadta — visszaküldötte.

Mindezen gyöngédtelenség betetőzéséül akkor, amikor az új Magyarország legmonumentálisabb épületét átadták rendeltetésének, amikor méltán és joggal várhatta a betegeskedő mester nemzetének elismerését és köszönetét, épp azok kritizálták legkíméletlenebbül honfitársuk világraszóló alkotását, akik maguk kicsinyes napipolitikus rövidlátásukban meg nem látták, meg sem értették azt a nagy gondolatot, mely a magyarság vezetésére hivatott kulturáltságát, politikai rátermettségét és művészi önállóságát az egész világ szemeláttára demonstrálja.

1900-ban, két évvel a halála előtt, újra hűdés érte az Országház építési irodájában — úgy kellett hazavinni. Akkortól fogva sohase tudott teljesen felépülni, bal szeme meg is merevedett és hosszadalmas kezelés után sem jött rendbe. Szívós természete azonban még akkor is dacolt a kórral, s szellemileg még frissen vezette az Országház belső kiképzését, egészen az utolsó napokig.

Amikor 1902 augusztusában visszatért Mária-Grünből, ahol másodszor is hiába keresett enyhülést, már be sem járt többé az irodába.

A Svábhegy balzsamos levegőjében, szerettei közt töltötte utolsó napjait, ot tis halt meg augusztus 31-én.

Steindl Imre nem szerepelt a fórumon. Keveset beszélt és legkevesebbet a művészetéről, sőt mintha kerülte volna ezt a témát, amelyről mások — és különösen azok

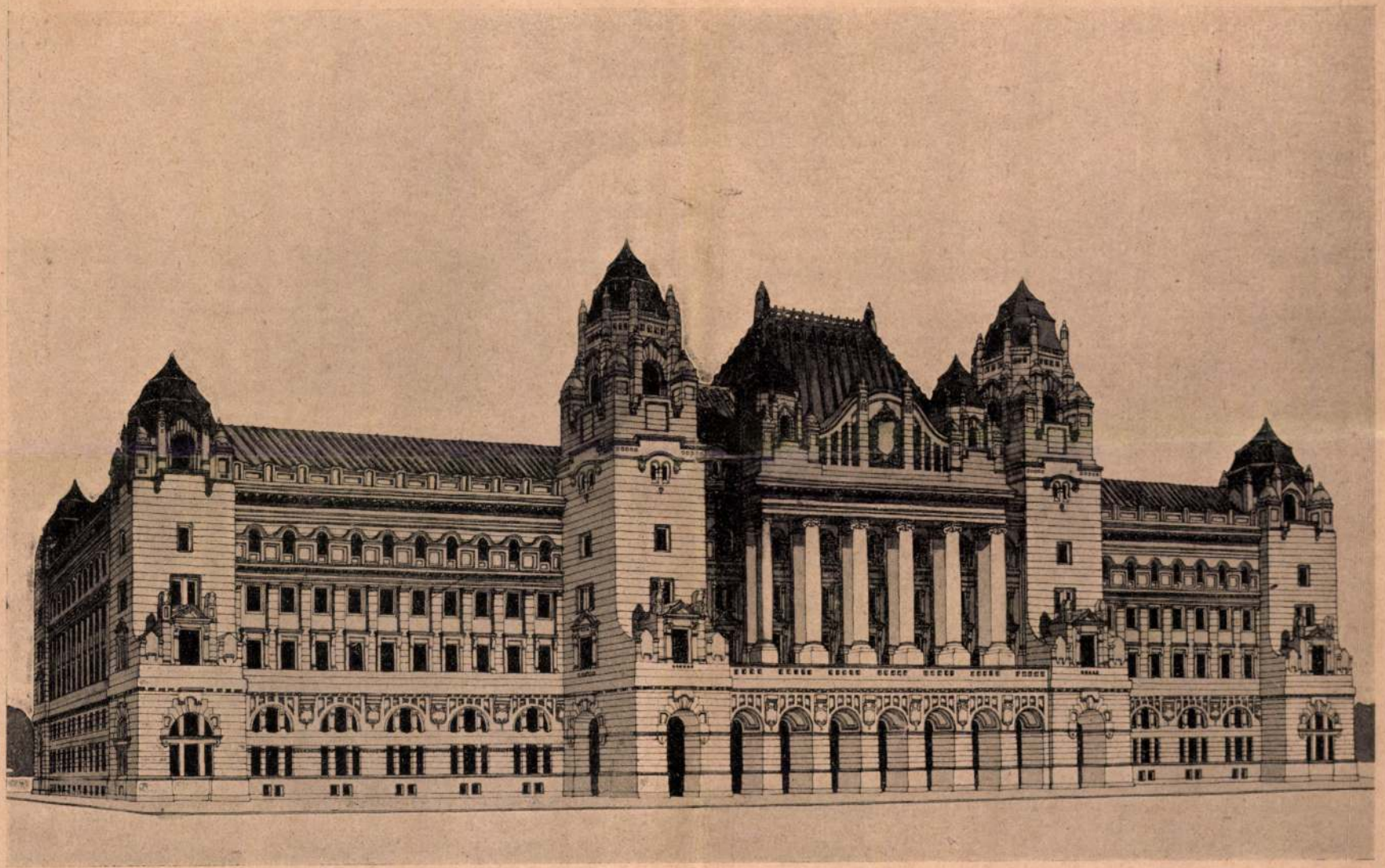

A FÖLDMŰVELÉSI MINISZTERIUM PALOTÁJÁNAK ÁTALAKÍTÁSI TERVE TÖRY EMILTŐL.

az úttól porosan futott fel az öreg bástya legtetejére s ott egy lőréshez támasztva forró homlokát, merően nézett a nádasba vesző szathmári útra. Mint a ki eszét vesztette, bámult le oda, nehéz órák hosszat. Az udvarhöli lőréstől a másikhoz. Baj van hát csakugyan, szörnyű baj lehet! Ime, hisz üzött szegénylegényként tér meg Erdély Fejedelme, s a vele jöttek oly czafatosak, hogy biz' Isten, kivert

— Beteg Nagyságod, drága György uram!...

— Bizony, se ehetik, se ihatik, — mormogják a hivek körülötte.

Rákóczy csak sötéten bámul a levegőbe.

Margit aléltan látja, hallja mindezt, az utolsó szóra azonban nem tudja tovább türtőztetni magát. Keresztül tör a főemberek során és odahanyatlik a Fejedelem elé:

— Nagy jó uram, könyörüljön Nagyságod méltatlan szolgálóján! Csak egy istenes szót: Mihály . . . az én uram . . . él-e, vagy hal Tholdalagi Mihály? Szóljon Nagyságod, mert megszakad a szivem!

Körülötte húsz más asszony jajong, de Rákóczy György azért mégis Margitra néz és végtelen szánalommal emeli fel őt:

— Ott maradt, láttam . . .

— Látta Nagyságod? — sikolt a szegény teremtés.

— Igen, — nyugtatja az országúr, de nyomban rá már a többi könyörgőknek felel: hej, azóta már bizonyára megvolt a nagy ütközés. Itélt Isten!

Margit szólna, faggatná tovább a Fejedelmet, csakhogy Ő Nagysága másfelé fordul. Tholdalaginénak elborúl a szeme. Valaki felfogja és odavezeti a szála nyitott ablakához.

— No, nyugodjék meg hugomasszony!

Az ifjú nő feltekint. Ki is ez a vedlett formájú veres ember, a ki támogatja? Oly ellenszenves egy figura, oly bizalmaskodó mohósággal tekint rája. Ösmerős ez az arcz, csak a csepüvé gazosodott szakáll csalja az emlékezetet. Önkénytelenül húzódni kezd tőle, aztán rezzenve szól:

— Warkochy Gábor . . .

— Igen, én vagyok az. No ne féljen úgy tőlem, hugomasszony!

(Folytatása következik.)

A VIDÁMSÁG HÁZA.

REGÉNY. (Folytatás.)

Selden hátratolta kalapját és oldalvást nézett a leányra.

— Siker? Mi hát a siker? Érdekelne, hogy maga miként definiálja.

— A siker? — Lily habozott. — Hát, ha az ember annyit facsar ki magának az életből, a mennyit akar. Ez persze, elvégre is relativ dolog. A maga szemében nem ez a siker?

— Az én szememben? Isten mentsen!

Hirtelen energikus mozdulattal egyenesedett ki, térdére támasztva könyökét s lenézve a rétekre.

— Az én szememben — mondta — a siker a személyes függetlenség.

— Függetlenség? Függetlenség a gondoktól?

— Mindentől, a pénztől és a szegénységtől, a gondtalanságtól és a gondoktól, minden materiális eshetőségtől. A köztársaság egy nemét tartani fenn a lélekben, — ez a siker az én szememben.

Lily megértő mozdulattal hajolt előbbre.

— Tudom — tudom — különös dolog, de én ma ugyanezt éreztem.

Selden titkolt gyöngédséggel nézett a szemébe.

— Olyan ritka magánál ez az érzés? — kérdezte.

Lily kissé elpirult a tekintete alatt.

— Ugy-e, maga rettentően önzőnek tart engem? De talán inkább az a baj, hogy sohasem lehetett válogatnom. Nem volt senkim, a ki beszélt volna nekem a lélek köztársaságáról.

— Erről nem szokott beszélni senki, — olyan ország ez, a melynek útját maga kell, hogy megtalálja az ember.

— De én sohasem találtam volna meg az útját, ha maga nem beszél róla.

— Hiszen vannak jelzőtáblák, de tudni kell őket olvasni.

— Igen, én el tudtam olvasni, el tudtam olvasni! — kiáltott fel Lily fölmelegedve. — Valahányszor magával találkozom, mindig mintha egy betűvel többet olvasnék el arról a jelzőtábláról és — tegnap — tegnap este az ebédnél belekukkantottam a maga köztársaságába.

Selden még mindig nézett rá, de most már más szemmel. Eddigelé a Lily társaságában és

— Azt hiszem, ez igazságtalan dolog, mivel, ha jól értettem, a köztársaságba való bejutás egyik föltétele, hogy az ember ne törődjék túlságosan a pénzzel. Erre pedig az egyetlen mód az, ha jó sok van belőle.

— Ép úgy mondhatná azt is, hogy az egyedüli mód, hogy az ember ne törődjék a levegővel, az, ha elég van belőle, hogy lélegzeni tudjon. Bizonyos tekintetben ez igaz, de ha maga nem törődik is a levegővel, törődik vele a tüdeje. És ugyanigy van a maga gazdag embereivel, — lehet, hogy nem gondolnak a pénzre, de csak benne tudnak lélegzeni; tegye át őket más elembe, hogy fognak vergődni és fuldokolni!

Lily elgondolkozva nézett keresztül czigarettája füstkarikáin.

— Úgy tűnik föl nekem, — mondta aztán, — hogy maga is meglehetős sok időt tölt abban az elemben, melyet úgy megvet.

Seldent nem zavarta ki nyugalmából ez a dőfés.

— Igen, de megpróbáltam kétéltű maradni: a míg az ember tüdeje más elemben is működni tud, addig nincs baj. Az igazi alchimia abban van, hogy az aranyat vissza tudja változtatni valami mássá s ez az a titok, a melynek kulcsát a maga barátainak legtöbbje elvesztette.

Lily elgondolkozott.

— Nem gondolja, — mondta aztán, — hogy azok, a kik hibákat keresnek a társadalomban, túlságosan hajlandók azt czélnak tekinteni, nem pedig eszköznek, ép úgy, mint azok, a kik megvetik a pénzt, úgy beszélnek róla, mintha csak arra való volna, hogy élére verjék és fölhalmozzák. Nem okosabb erre is, arra is mint eszközre nézni, a melyet föl lehet használni ostobán vagy okosan, a használó tehetségének megfelelően?

— Kétségkívül ez a józan felfogás, de a társadalomban az a furcsa dolog, hogy azok tekintik czélnak, a kik benne vannak, nem pedig a kerítésen kívül álló kritikusok. A legtöbb más látványossággal máskép áll a dolog: a hallgatóság van az illuzió hatása alatt, de a szereplők tudják, hogy a reális élet a rivaldán kívül van. Azok, a kik a társaságba munkájuk után pihenésül járnak, azok arra használják, a mire való, de ha az ember azért kezd dolgozni, ak-

egy bizonyos részét. De felhivandó volna ez ügyben a kereskedelmi miniszterium figyelme is arra, hogy a magyar építészi kar védelmére mindent tegyen meg, nevezetesen törekedjék arra, hogy amint a kisipar érdekében kölcsönösségi szerződések köttettek, úgy az építészi kar is nyerje el a kölcsönösséget a külföldön.

A székesfőváros építkezései. A székesfőváros szociálpolitikai ügyosztálya most készítette el költségvetését, amelyben építkezésekre az alábbi költségösszegek vannak előirányozva:

új szeretetotthon	4,000.000 P
a Szegényház utcai menhely gőzfütési berendezésének kicserélésére	60.000 „
árvaház	800.000 „
a leányárvaházi üdülőtelep építési költségeinek kiegészítésére	50.000 „
a Simor utcai fővárosi bérház bekerítésére és kislakásos bérházakban játszóterek létesítése	180.000 „
a Százados úti művésztelep két műtermének kibővítésére	20.000 „
320 új kislakás építésére	1,500.000 „
a népház kibővítésére	720.000 „
új népfürdő építésére	1,000.000 „

Amint értesülünk, a székesfőváros tanácsa a felsorolt építkezéseken felül iskolaépítési célokra egy húszmillió pengős belföldi kölcsön felvételét tervezi, amelyet 2—3 milliós évi amortizációval szándékozik letörleszteni.

A Mérnökegylet mű- és középítési szakosztályai június 11-iki ülése. *Fritz* Oszkár elnök, *Králik* László jegyző. Jegyzőkönyvhitelesítők: *Rerrich* Béla és dr. *Fábián* Gáspár. Előadó: dr. *Kotsis* Iván. Tárgy: A tihanyi magyar biológiai kutató intézet épületeinek ismertetése. Igen tanulságos, értékes előadás. A kultuszminiszter egyik nagy kulturprogrammjának végrehajtása ez a pompás épület, mely világhírűvé tette a Balatont a tudósok előtt. Előadó ismertette a rendkívüli nehézségeket, melyet a magyar tudás legyőzött. A Balaton medrében áll a nagyszerű telep, melynek 3 épülete árkádokkal van összekötve. Minden egyszerű, semmi luxus. Így is légköbmétere 63 pengőbe került, melyből cca 23 pengő a szerelési (víz, gáz, villany, fütés stb.) munkákra esik. Az artisztikus épületcsoport pompásan illeszkedik be a háttér zöld hegyoldalába. Egy csodálatos világ fog itt kifejlődni rövidesen. Kitűnő utak, hajójáratok készülnek. A tihanyi félsziget köröskörül be fog épülni állami épületekkel. Sportpályák, cserkészotthonok, sőt egy beteg gyermekek részére szolgáló gimnázium is fog épülni a gyönyörű helyen. A kultuszminiszter tizenkétszer volt az építés alatt Tihanyban, mutatja ez nagy szeretetét az ügy iránt. Kotsis Iván tanár igen értékes megjegyzéseket tett a Balaton építéséről. Kiemelte azt a zürzavart, ami itt uralkodik. A Balaton erőszakkal felduzzasztott vizét, mely lehetetlenné teszi a parti építkezést, ami a fő cél volna. Bemutatott egy pár szép balatoni villa megoldást, végül Fritz Oszkár elnök meleg hangon köszönte meg az előadást, melyet előkelő közönség hallgatott végig.

A magyar irodalmi és művészeti kongresszus szeptember 16-tól 20-áig fog tartani. Az építési szakosztály elnöke *Lechner* Jenő dr., előadója *Rerrich* Béla.

Az egész országra kiterjesztik a Közmunkatanács hatáskörét. Többször megírtuk, hogy illetékes körök azzal a tervvel foglalkoznak, hogy a Közmunkatanács hatáskörét az egész országra kiterjesszék. Most, amint értesülünk, a törvényjavaslat már készülőben is van és a kormány ebben a javaslatban a Közmunkatanácsnak nemcsak Budapestre, hanem az egész országra kiterjedő hatáskört biztosít. A törvényjavaslatot őszszel terjesztik a parlament elé.

Tervpályázati eredmény. „Makó vármegyei székház szárnyépületének tervei" tervpályázat eredménye. A bírálati jegyzőkönyv kelt 1928 június hó 2-án. I. díjat nyerte: Tóbiás László „Csanád vezér" jeligéjű terve, Szeged. II. díjat nyerte: Králik László „Becskerek" jeligéjű terve Budapest. III. díjat nyerte: Czilli Jenő „Tradició" jeligéjű terve, Budapest. Megvettek 2 tervet és pedig: Frecska János és Natsa József „Szülőföldem" jeligéjű tervét, Budapest és Michley Sándor „Csanád" jeligéjű tervét, Budapest.

SZAKIRODALOM

Szakirodalom. Beküldött könyvek: 1. Házi vízvezeték, csatornázás, gázberendezés. Irták: Lázár Lajos és Streck Ede. Kiadja az Athenaeum. Gyakorlati adatokat tartalmazó, laikusok által is használható jó szakkönyv. 2. Építőipari anyagtan. Irta: Grofcsik János, felsőipariskolai tanár. Kiadja az Athenaeum. A magyar szakirodalomban párja nincs. Kitűnő szakkönyv. Melegen ajánlhatjuk minden építéssel foglalkozó szakembernek.

MARABU
Kazánok és radiátorok központi fütésekhez. Gőzfőző-, gőzmosó- és fertőtlenitő berendezések
Oranier, Ichor és Marabu folytonégő kályhák
MAGYAR RADIÁTORGYÁR R. T. BUDAPEST

SZEB
Cementipari gépek és formák, teljes berendezések cementárúgyárak és műkőgyárak részére.
Építkezés, gépek, keverők, felvonók.
SZÁNTÓ ÉS BECK MÉRNÖK SPECIÁLIS GÉPGYÁRA BUDAPEST.

X. Gyömrői-út 16-18
Tel.: J. 350-88, J. 390-34

a szájművészek, akik soha semmit sem alkottak — olyan sokat és olyan belső lendülettel tudnak szónokolni. De ha belemelegedett, ha érezte, hogy aki hallgatja, vele is érez és nemcsak tetteti az érdeklődést, akkor kilépett zárkózottságából és juttatott nekünk is belső lelki világa kincseiből.

Legszívesebben valami aktuális kérdésbe szeretett belekapcsolódni, ahhoz fűzte megjegyzéseit és eszmefuttatásait. Mindig a szerkezetből indult ki, és jóllehet nem szerette a végletekig kihasznált szerkezeti lehetőségeket, mert — mint ismételten hangoztatta — *nyugodtan akar aludni,* mégis elsőnek ő vitte bele a magyar gótikába a tágas, szellős belső tereket, az olaszos térhatást, éles ellentétben a német gótika magasratörő szűk pillérállásaival, homályos belső helyiségeivel. Ebben a tekintetben igazi modern építész volt, méltó tanítványa nagy mesterének.

Steindl Imrét kortársai nem igen ismerték, nem is igen járt közéjük, mert nem kereste a társaságot, amit pedig az emberek nagyon nehezen bocsátanak meg, büszkeségnek vesznek — holott az ilyen nehéz természetnek belső szükséglet a lelki magány: abból merít erőt, ihletet az alkotáshoz.

Mi, akik közelebbről ismertük és ezért szerettük is a mestert, akik vele dolgoztunk és betekintést nyertünk belső lelki világába, tudtuk, hogy zárkózott, szófukar természete mögött meleg szív dobog, mely minden szépért és jóért lelkesedni tud. Nem is lehetett másképen, mert a művészet — minden művészet — csak a benső érzésekből táplálkozik, melegen érző szívből fakad: *hideg,* számító ésszel legfeljebb csak *mesterkedésre* telik.

Hogy pedig Steindl Imre művész volt, bizonyság rá élete koronája, az új Országház, a magyar művészi tudás reprezentativ alkotása, minden idők egyik legsikerültebb építészeti remeke.

Dicsőség nevének!

(Vége.)

KRÓNIKA

Tőry Emil temetése. A gyász és a részvét impozáns megnyilvánulása mellett temették az Ujszentjános-kórház halottasházából a magyar építőművészet nagy halottját, Tőry Emil műépítészt, műegyetemi nyilvános ház halottasházából a magyar építőművészet nagy harendkívüli tanárt. A végtisztességen megjelent a Műegyetem tanári kara Szily Kálmán dr. egyetemi rektor vezetése mellett. A gyászszertartás után Wälder Gyula műegyetemi tanár mondott búcsúztatót a Műegyetem tanári kara és a Képzőművészeti Egyesület nevében. A koporsót ezután a gyászhintóra helyezték és megindult a menet a vizivárosi temetőbe, ahol a székesfőváros által adományozott díszsírhelyen a koporsót elhantolták.

A m. kir. áll. felső építő ipariskola felhivást intéz a jövő évi felvétel céljából. Jelentkezni június 25-től július 1-ig kell az intézetben Budapest, Thököly út 74. Jelentkezésnél mellékelni kel: 1. keresztlevelet, 2. a négy évi középiskolai bizonyítványt, 3. újraoltási bizonyítványt, 4. tanoncszerződést. A felvétel szeptemberben felvételi vizsgálat alapján történik. Kitűnő felsőépítő ipariskolánkat melegen ajánljuk lapunk olvasói figyelmébe.

A mérnöki kamara és az építőiparosok. A kereskedelmi és iparkamara utóbbi értekezletén Thoma Frigyes kamarai főtitikár újabb indítványt terjesztett be. A mérnöki kamara választmányának javasolni fogják, hogy a munkafenntartási rendeletnek az alábbiak figyelembevételével való kiadását kéri az építőmesteri érdekeltség a keresk. minisztertől: A rendelet kiadásáig képesítést nyert minden építőmester, a magasépítési kivitelezés terén eddigi jogait korlátozás nélkül élete fogytáig gyakorolhassa. A jövőben képesítendő építőmesterekkel szemben pedig az építés végrehajtás szellemi mérnöki munkája a rendelettervezetre vonatkozó, előlemlített megjegyzés szerint tartassék fenn. A tervezésre, ellenőrzésre és művezetésre kiterjesztendő építészmérnöki szellemi munkák végzésének jogát a fenti értelemben vett régi képesítésű pítőmesterek, a városi középületek kivételével, éltük fogytáig csorbíttatlanul gyakorolhatták, amennyiben egyidőben kivitelezést nem folytatnak. A magasépítési tervezés, ellenőrzése és művezetés az építmények kivitelezésétől elválasztassanak oly értelemben, hogy aki magasépítkezések tervezésével, ellenőrzésével és művezetésével foglalkozik, egyidejűen magasépítmények kivitelezését ne végezhesse. Ha építőmester, aki nem kamarai tag és kivitelezéssel foglalkozik, kivitelezési munkakörét abbanhagyva, fenntartott munkakörbe tartozó magasépítéssel kiván foglalkozni, — tartozik ezt a Kamarának bejelenteni és — ha a mérnöki cím használatára jogosult — Kamarába belépni, ha pedig nem jogosult, a munka fenntartási rendelettervezet 14—20. §-ai szerint való nyilvántartását kérni.

Halálozás. *Just* Ferenc okl. mérnök, nyug. államvasuti igazgatóhelyettes, szövetségünk tagja, május hó 29-én, életének 64-ik évében rövid szenvedés után elhúnyt. A magyar mérnöki kar benne egy az érdekeiért lelkesen küzdő harcos katonáját vesztette el.

A Magyar Mérnök és Építész Egylet mű és középítési szakosztálya f. hó 4-i ülésén Császár Ferenc kegyelettel emlékezett meg a napokban elhunyt Töry Emil építész tanárról. Ezután elhatározta, hogy a Főváros Tanácsához fordul azzal a kéréssel, hogy a szegényház-tervpályázat terminusa egy hónappal meghosszabbíttassék. — A szentesi közkórházra kiírt szűkebbkörű tervpályázat ügyében, mivel minden közbenjárás a kiíró hatóságnál hiábavalónak bizonyult, a szakosztályok úgy határoztak, hogy a pályázat szabályellenes volta miatt jury tagot nem küldenek és a tagokat felkérik, hogy a pályázaton ne vegyenek részt, a Kerskedelmi Miniszterium figyelmét pedig felhívják a pályázat szabálytalanságára. Az egyleti kis pályázat — melynek tárgya a Kálvin téren építendő várócsarnok és illemhely — bíráló bizottság bejelentette, hogy az ezüstérmet Árkay Bertalan építésznek ítélte oda. — Következett dr. Birbauer Virgil bejelentése a külföldi építészek magyarországi működésének tárgyában. — Mind több és több esetben jut építész kartársainknak tudomására az a legnagyobb mértékben sajnálatos tény, hogy nagyszabású ipari és egyéb építkezések tervezési és művezetési munkáit idehaza külföldiek végzik s ugyanakkor magyar építésznek a szomszédos országokban még csak megjelenni sem szabad, s ha munkát talál kapni, azt csak ott honos építész névaláírásával végezheti el. A helyzet fonáksága immáron annyira kirivó, hogy előadó véleménye szerint fel kellene hívni a m. kir. kormány figyelmét e viszonyokra, nevezetesen a pénzügyminiszterium adóosztályának figyelmét, mert hiszen a lakással, irodával itt nem rendelkező külföldiek mindennemű adózást elkerülve, egyszerű bankátutalással viszik ki innen a nemzeti vagyon

Margit aléltan látja, hallja mindezt, az utolsó szóra azonban nem tudja tovább türtőztetni magát. Keresztül tör a főemberek során és odahanyatlik a Fejedelem elé:

— Nagy jó uram, könyörüljön Nagyságod méltatlan szolgálóján! Csak egy istenes szót: Mihály . . . az én uram . . . él-e, vagy hal Tholdalagi Mihály? Szóljon Nagyságod, mert megszakad a szivem!

Körülötte húsz más asszony jajong, de Rákóczy György azért mégis Margitra néz és végtelen szánalommal emeli fel őt:

— Ott maradt, láttam . . .

— Látta Nagyságod? — sikolt a szegény teremtés.

— Igen, — nyugtatja az országúr, de nyomban rá már a többi könyörgőknek felel: hej, azóta már bizonyára megvolt a nagy ütközés. Itélt Isten!

Margit szólna, faggatná tovább a Fejedelmet, csakhogy Ő Nagysága másfelé fordul. Tholdalaginénak elborúl a szeme. Valaki felfogja és odavezeti a szála nyitott ablakához.

— No, nyugodjék meg hugomasszony!

Az ifjú nő feltekint. Ki is ez a vedlett formájú veres ember, a ki támogatja? Oly ellenszenves egy figura, oly bizalmaskodó mohósággal tekint rája. Ösmerős ez az arcz, csak a csepüvé gazosodott szakáll csalja az emlékezetet. Önkénytelenül húzódni kezd tőle, aztán rezzenve szól:

— Warkochy Gábor . . .

— Igen, én vagyok az. No ne féljen úgy tőlem, hugomasszony!

(Folytatása következik.)

A VIDÁMSÁG HÁZA.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta Wharton Edith; angolból fordította Schöpflin Aladár.

Selden csöndes vidámsággal nézte ezeket a manővereket. Lily nem felelt neki, mikor azt ajánlotta, hogy töltsék együtt a délutánt, de a mint a terve világos lett előtte, tökéletesen bízott benne, hogy ebbe a tervbe bele van foglalva ő is. A ház üres volt, mikor végre meghallotta Lily lépteit a lépcsőn; ő a billiárdszobából jött ki hozzá. Kalap és séta-ruha volt rajta s a kutyák lábainál ugráltak.

— Azt gondoltam, hogy a szabad levegő mégis csak jót fog tenni, — mondta magyarázólag.

Selden azt felelte, hogy bizony jó lesz megpróbálni.

A kirándulók elmaradnak legalább négy óra hosszat, Lily és Selden előtt szabad volt az egész délután s a ráérés és biztonság tudata teljessé tették Lily könnyed jókedvét. Ennyi ideig beszélgethet, minden különös czélzatosság nélkül, — nagyon jól tudta élvezni a szellemi kószálás ritka örömeit.

Oly mentesnek érezte magát minden egyéb érdektől, hogy némi sértődöttséggel hallgatta Selden gyanusítását.

— Nem tudom, — mondta, — mért vádol mindig azzal, hogy mindent kiszámítottan csinálok.

— De hiszen maga vallotta így a minap: maga mondta, hogy egy bizonyos irányban kell haladnia s ha már tesz valamit, hát illő, hogy egészen tegye, ne félig.

— Ha úgy érti, hogy egy leánynak, ha nincs senkije, a ki törődjék vele, magának kell magával törődnie, akkor kész vagyok elfogadni föltevését. De gyászos lénynek tarthat engem, ha fölteszi rólam, hogy impulzusoknak sohasem engedek.

— Hiszen én ezt nem is így értem. Hát nem mondtam, hogy a maga lángesze ép abban van, hogy az impulzusokat czélzatokká alakítja?

— Az én lángeszem? — kérdezte Lily, hirtelen elmélázva. — Van-e a lángésznek egyéb döntő tanujele, mint a siker? Nekem pedig bizony nem volt sikerem.

Selden hátratolta kalapját és oldalvást nézett a leányra.

— Siker? Mi hát a siker? Érdekelne, hogy maga miként definiálja.

— A siker? — Lily habozott. — Hát, ha az ember annyit facsar ki magának az életből, a mennyit akar. Ez persze, elvégre is relativ dolog. A maga szemében nem ez a siker?

— Az én szememben? Isten mentsen!

Hirtelen energikus mozdulattal egyenesedett ki, térdére támasztva könyökét s lenézve a rétekre.

— Az én szememben — mondta — a siker a személyes függetlenség.

— Függetlenség? Függetlenség a gondoktól?

— Mindentől, a pénztől és a szegénységtől, a gondtalanságtól és a gondoktól, minden materiális eshetőségtől. A köztársaság egy nemét tartani fenn a lélekben, — ez a siker az én szememben.

Lily megértő mozdulattal hajolt előbbre.

— Tudom — tudom — különös dolog, de én ma ugyanezt éreztem.

Selden titkolt gyöngédséggel nézett a szemébe.

— Olyan ritka magánál ez az érzés? — kérdezte.

Lily kissé elpirult a tekintete alatt.

— Ugy-e, maga rettentően önzőnek tart engem? De talán inkább az a baj, hogy sohasem lehetett válogatnom. Nem volt senkim, a ki beszélt volna nekem a lélek köztársaságáról.

— Erről nem szokott beszélni senki, — olyan ország ez, a melynek útját maga kell, hogy megtalálja az ember.

— De én sohasem találtam volna meg az útját, ha maga nem beszél róla.

— Hiszen vannak jelzőtáblák, de tudni kell őket olvasni.

— Igen, én el tudtam olvasni, el tudtam olvasni! — kiáltott fel Lily fölmelegedve. — Valahányszor magával találkozom, mindig mintha egy betűvel többet olvasnék el arról a jelzőtábláról és — tegnap — tegnap este az ebédnél belekukkantottam a maga köztársaságába.

Selden még mindig nézett rá, de most már más szemmel. Eddigelé a Lily társaságában és a vele való beszélgetésben az az eszthetikai mulatsága telt, a melyet a gondolkozó férfiak keresni szoktak a csinos nőkkel való felületes társalgásban. A csodáló néző módjára állott szemben vele s majdnem sajnálta volna, ha fölfedez benne valami érzelmi gyöngeséget, a mely megzavarhatná czéljai megvalósulását. De most föltetszett előtte ez a gyöngeség — és most már ezt találta Lilyben a legérdekesebbnek. Ma reggel a roszkedv egy pillanatában került elébe, az arcza sápadt volt és elváltozott s szépségének ez a csökkenése valami fájdalmas bájt adott neki. *Ilyen ő, mikor egyedül van!* Ez volt az első gondolata, a másik pedig: észrevevése annak a változásnak, a mely az ő jöttére végbement rajta. Társalkodásuk veszedelmes pontja az volt, hogy nem lehetett kételkednie Lily iránta való rokonszenvének spontán voltában. Akármilyen látószögből nézte mind mélyebbé váló bizalmasságukat, nem tudta benne feltalálni a czélzatosságot Lily részéről s hogy egy ily pontosan kitervelt pályafutásban az előre nem látott elem szerepét játszsza: ez izgatta még az olyan embert is, a ki mint ő, felhagyott már az érzelmi kisérletezéssel.

— Nos — mondta — és a mit abban a köztársaságban látott? Szeretne többet is látni? Be akar állani közénk?

Elővette beszédközben a czigaretta-tárczáját s Lily is felé nyúlt.

— Oh, adjon nekem is, — nem czigarettáztam már napok óta!

— Mért ez a természetellenes önmegtartóztatás? Bellomontban mindenki dohányzik.

— Igen, de azt tartják, férjhez menendő fiatal leányhoz nem illik s e pillanatban én férjhez menendő fiatal leány vagyok.

— Ah, akkor attól tartok, nem bocsáthatjuk be a köztársaságba.

— Miért nem? Hát ott kötelező a coelibátus?

— Egyáltalán nem, ámbár meg kell vallanom, nagyon kevesen vannak ott a házasok. De maga valami nagyon gazdag emberhez fog férjhez menni s gazdag embernek a mi köztársaságunkba ép oly nehéz bejutni, akár az irás szerint a mennyországba.

— Azt hiszem, ez igazságtalan dolog, mivel, ha jól értettem, a köztársaságba való bejutás egyik föltétele, hogy az ember ne törődjék túlságosan a pénzzel. Erre pedig az egyetlen mód az, ha jó sok van belőle.

— Ép úgy mondhatná azt is, hogy az egyedüli mód, hogy az ember ne törődjék a levegővel, az, ha elég van belőle, hogy lélegzeni tudjon. Bizonyos tekintetben ez igaz, de ha maga nem törődik is a levegővel, törődik vele a tüdeje. És ugyanígy van a maga gazdag embereivel, — lehet, hogy nem gondolnak a pénzre, de csak benne tudnak lélegzeni; tegye át őket más elembe, hogy fognak vergődni és fuldokolni!

Lily elgondolkozva nézett keresztül czigarettája füstkarikáin.

— Úgy tűnik föl nekem, — mondta aztán, — hogy maga is meglehetős sok időt tölt abban az elemben, melyet úgy megvet.

Seldent nem zavarta ki nyugalmából ez a döfés.

— Igen, de megpróbáltam kétéltű maradni: a mig az ember tüdeje más elemben is működni tud, addig nincs baj. Az igazi alchimia abban van, hogy az aranyat vissza tudja változtatni valami mássá s ez az a titok, a melynek kulcsát a maga barátainak legtöbbje elvesztette.

Lily elgondolkozott.

— Nem gondolja, — mondta aztán, — hogy azok, a kik hibákat keresnek a társadalomban, túlságosan hajlandók azt czélnak tekinteni, nem pedig eszköznek, ép úgy, mint azok, a kik megvetik a pénzt, úgy beszélnek róla, mintha csak arra való volna, hogy élére verjék és fölhalmozzák. Nem okosabb erre is, arra is mint eszközre nézni, a melyet föl lehet használni ostobán vagy okosan, a használó tehetségének megfelelően?

— Kétségkivül ez a józan felfogás, de a társadalomban az a furcsa dolog, hogy azok tekintik czélnak, a kik benne vannak, nem pedig a kerítésen kívül álló kritikusok. A legtöbb más látványossággal máskép áll a dolog: a hallgatóság van az illuzió hatása alatt, de a szereplők tudják, hogy a reális élet a rivaldán kívül van. Azok, a kik a társaságba munkájuk után pihenésül járnak, azok arra használják, a mire való, de ha az ember azért kezd dolgozni, akkor életének arányai elváltoznak.

Selden kissé kiegyenesedett.

— Isten bizony — folytatta, — én nem becsülöm alá az élet dekorativ oldalát. Az én szememben a fényűzést igazolja az, a mi termett belőle. A baj azonban az, hogy az emberi természetből oly sok használódik fel ebben a termésben. Ha mi mind a kozmikus hatások nyers anyaga vagyunk is, az ember mégis csak jobban szeret az a tűz lenni, a mely megaczélozza a kardot, mint az a hal, a mely bíborrá festi a szövetet. S az olyan társadalom, mint a mienk, mennyi jó anyagot pazarol, hogy megfesse kis darabka szövetét! Nézzen erre a Silverton Nedre, — igazán túlságos jó arra, hogy ő vele fényesítsék ki valakinek a társadalmi kopottságát! Ime egy fiatal ember, a ki most indult neki, hogy fölfedezi a mindenséget: nem szomorú dolog, hogy a vége az, hogy Fisherné szalonjában kell megtalálnia?

— Ned nagyon kedves fiú és remélem, elég sokáig fogja megtartani illuzióit, hogy szép verseket csináljon belőlük. De azt hiszi, csak a társadalomban veszthetí el az illuzióit?

Selden vállvonogatva felelt.

— Miért nevezzük minden nemes gondolatunkat illuziónak, az aljasokat pedig mind igazságoknak? Nem eléggé elitéli a társaságot már az is, hogy az ember ilyen frazeologiát sajátít el benne? Kis hijja, hogy magam is el nem sajátítottam ezt a beszédmódot olyan idős koromban, a milyen Silverton és tudom, menynyire meg tudják változtatni az elnevezések a vélemények szinezetét.

Lily sohasem hallotta még Seldent ilyen meggyőződéssel beszélni. Rendes körülmények közt eklektikus módjára viselkedett, a ki könnyedén odább fordul. Egészen meghatotta Lilyt az a bepillantás, melyet abba a laboratoriumba nyert, a hol Selden meggyőződései formálódtak.

— Maga is csak olyan, mint a többi eretnekek — kiáltott fel. — Miért nevezi a köztársaságát köztársaságnak? Hiszen ez egy zártkörű társaság, a melyben mindenféle birálgató kifogásokkal élnek, hogy az embereket távol tartsák tőle.

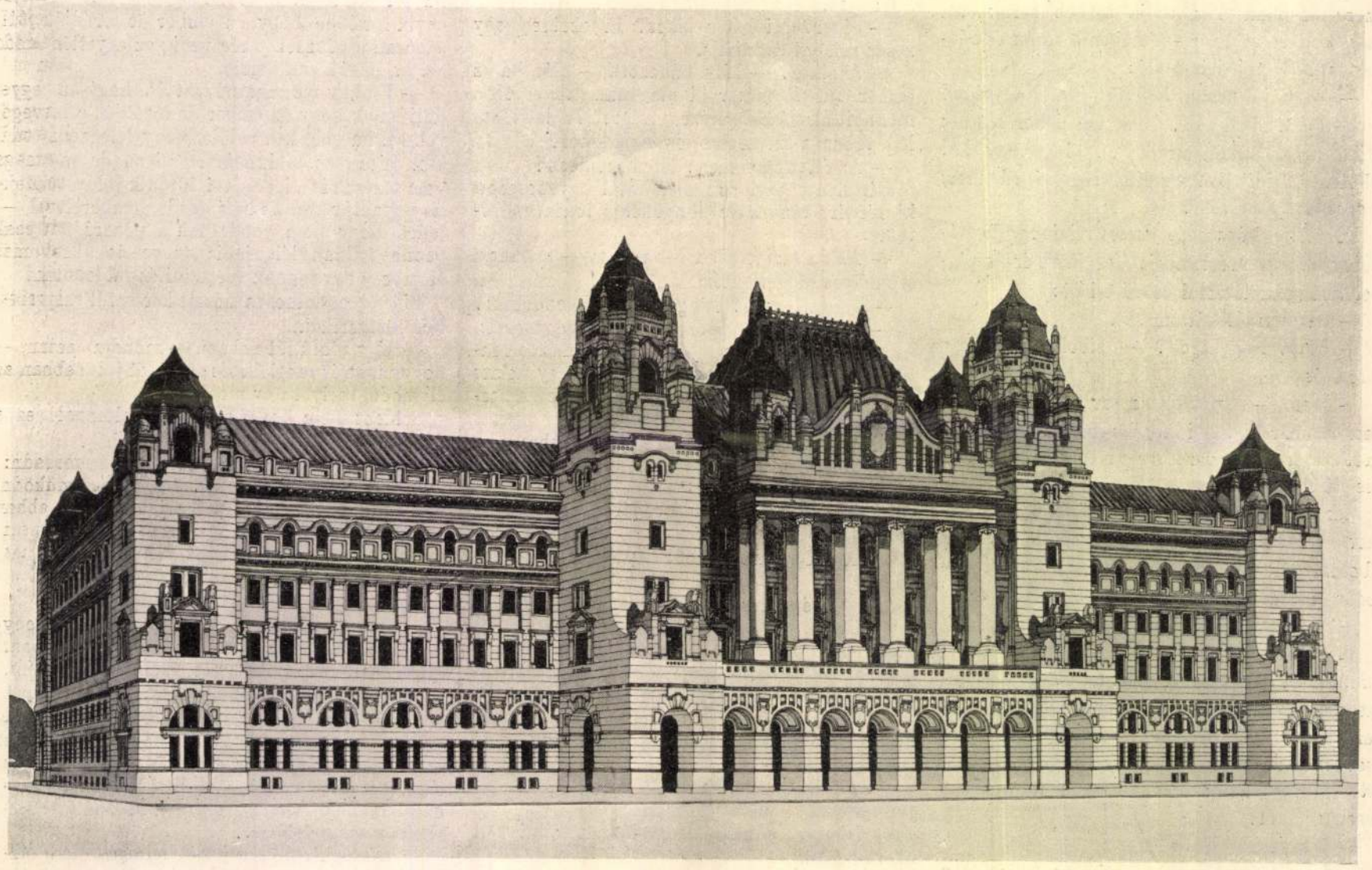

A FÖLDMŰVELÉSI MINISZTERIUM PALOTÁJÁNAK ÁTALAKÍTÁSI TERVE TŐRY EMILTŐL.

az úttól porosan futott fel az öreg bástya legtetejére s ott egy lőréshez támasztva forró homlokát, merően nézett a nádasba vesző szathmári útra. Mint a ki eszét vesztette, bámult le oda, nehéz órák hosszat. Az udvarbéli asszonyok persze követték a bástyafokra és némán telepedtek mögéje az ágyúfákra, meg a golyóbisos hegyecskékre. Alattvalói tisztelettel szemlélték Asszonyuk háborodását és várták, mi lesz. Csak a szegény Margit arcza tetszett még sápadtabbnak a Báthory Zsófiáénál is. Nagynehezen odavonszolta magát a szomszéd lőréshez és titkolt aggodalommal meredt ő is a távolba. Mögöttük napnyugat táján biborosra váltak már a fellegek.

Zakrzeska Anna kezdett türelmetlenkedni. Ép a leányára akart rászólni, mikor Margit egyszerre halk sikolylyal rezzent fel lőrése mellől. Ugyanabban a perczben Báthory Zsófia is felvetette a fejét. Ő azonban cseppet se látszott meglepettnek, inkább könnyebbülve sóhajtott fel. És csak ennyit mondott:

— No jönnek már, hál'Istennek!

Az asszonyok egymásra néztek, aztán elképedve szaladtak oda a kőkoszorúhoz. «Ki jön, kit látsz ott?» — kiáltotta Zakrzeska Anna s hitetlenkedve pillantott le az útra. Csakugyan jött valaki, a nádas megől különös csapat kanyarodott a vár iránt, — szennyesek voltak, bizony rongyosabbak Szent Márton szegényeinél! Az asszonyok szorongva meresztgették a szemüket a közelgőkre:

— De hát kik ezek? . . . Nem, nem lehet ez a mi Nagyságos Urunk!

Báthory Zsófia mindeddig szótlanúl nézte a jövevényeket. Egyszerre aztán kibugyggyant a köny a szeméből és szaporán pergett le elváltozott arczán. Összecsapta a két kezét:

— De igen, ő az, az én uram! . . . Megváltó Isten, jaj, hogy néz ki az én szegény György uram!

Lett ott zenebona; az eddig oly hitetlenkedő asszonyemberek háborodottan futottak egyik lőréstől a másikhoz. Baj van hát csakugyan, szörnyű baj lehet! Ime, hisz űzött szegénylegényként tér meg Erdély Fejedelme, s a vele jöttek oly czafatosak, hogy biz' Isten, kivert latrokkal kerítenéd őket egy bordába! De hát kik ezek a koldusra vedlett kiséret? Immár a vár alá ér az a pár száz ember s az udvarhölgyek még se mernek ráösmerni a fejüket lógató torzonborz alakokra. Végre egymás után kiáltanak fel a hitvesek meg sógorasszonyok: «Szent atyám, az a rongyos csatlós . . . kegyelmed volna az, gőgös Bánffy Dienes? Hát azok ott? Petki István . . . Mikes Mihály, Gyulaffy László . . . Ébeni István . . . Bethlen Gergely! . . .» Öreg Rhédeyné, a büszke Bethlen Druzsianna, könnyekben tör ki: «Nézzék már kegyelmetek, hát nem mintha a moslékos dézsából húzták volna ki az én fényes László fiamat? László . . . fiam . . . Csakugyan te volnál az?»

Dübörög az emelcsös híd a patkó alatt, — ám ekkorra jobban hangoslik már azoknak a szava, a kik nem látják kedvesüket a bármily rongyos, de mégis élve érkező szerencsések közt. Hol vannak a többiek, — Kemény, Korniss, Béldi, meg Apaffy uraimék? Thoroczkay Judith Huszár Péterért jajong . . . Margit kábultan nézi mindezt s csak a kezeit tördeli. Végre rekedten kiált fel:

— Mihály . . . én édes uram . . . Csakugyan nincsen közöttük Mihály?

Senki se felel neki, fut le a csigalépcsőn mindenki a menekülők elé. Szegény Tholdalaginé támolyogva követi őket. Mire a nagy szálába beér, már ott állnak a siralmas vitézek s a rájuk boruló asszonyok jajongva bódulnak a hírhallásokkal. Zavarosan hangzik: «ott maradtak? . . . hol maradtak? . . . átlábol-e majd Kemény uram a szörnyű tatár veszedelmen?. . .» Ki az az esőverte, bozótos szakállú ott a középen? Láztól hajnallik a Fejedelem aszott arcza, a hogy a feleségét magához öleli. Báthory Zsófia sírva tapogatja:

— Beteg Nagyságod, drága György uram! . . .

— Bizony, se ehetik, se ihatik, — mormogják a hivek körülötte.

Rákóczy csak sötéten bámúl a levegőbe. Rommá tört a nagyralátó, daczos ember, de azért még mindig nem adja meg magát. Gőg még az alázata is, melylyel a végzet csapását fogadja:

— Istennek szent titka ez, Zsófi, ő büntet mi büneinkért; de mások még vétkesebbek és jaj is leszen nekik még az én igaz Jehovámtól!

Csend követi szavait, csak Zakrzeska Anna rezzen és vet keresztet magára:

— Mindenható! . . . Ne hívja Nagyságod az Urat még nagyobb itéletre!

A Fejedelem félre fordul és kérlelhetetlenűl néz a vén lengyel asszonyra:

— Kegyelmetek maradhasson és ne szóljon, — kegyelmetek nem ösmeri az én Istenemet, nem imádkozott hozzá én érettem. Hát te, Zsófi? — teszi hozzá gyanakvó fanatizmussal, — nézz a szemembe . . .

Pillanatra csak a Fejedelemasszony zokogása hallszik. Aztán sóhajt Rákóczy György és tovább mondja, mintegy magának:

— Testünk, lelkünk töri a nyavalya, eh, de mi a tetem bántódása a lélek kinjához képest? Hát igen, baj van, — a szoros csomójú, erős levelek daczára megcsalt a svéd-kozák barátság, a lengyel kirabolt és elárúlt. Vitt a tatár torkába. Igen, Zsófi, haditanács határozta, hogy személyünk távozásával legalább a haza salválódjék. A többi ott maradt . . .

A Fejedelem háborodottan takarja el a szemét:

— Eh, bár csak maradtam volna velük!

Egy kengyeltartó alázatosan hozza előre a lengyel díszből megmentett véres arany jogart.

— Vigyed innen! — tör ki Rákóczy indulatosan, — ennyit hagytak meg a rablók lengyel királyságomból! — Aztán dörmögve magyarázza: rajta volt a lator csuklóban metszett keze, — vitéz Tholdalagi uram vágta le . . .

térben meghuzódtak, a közönség, Magyarország népe tudomást szerezhetett volna. A Harmsworth kiséretében ide utazott fotoriporterek és filmoperatőrök voltak ezek, a Daily Mail óriás gépezetének lelkes közkatonái. Lord Rothermere azzal az utasitással küldte őket el fia kiséretében, hogy semmi költséget és fáradságot ne kiméljenek, mindenütt legelől ott legyenek és mindent lefényképezzenek, mert „az irást meg lehet cáfolni, a fénykép azonban nem hazudik". *J. C. Harding, R. L. Murray* filmoperatőrök, *Grant, Thurner, How* fotoriporterek *Victor Consolenak*, a Continental Daily Mail igazgatójának vezetésével sokszor életüket kockáztatva dolgoztak e néhány eseménydus nap alatt repülőgépen, autón, háztetőkre felmászva, imbolygó létrákra kapaszkodva, az utca fölé kinyuló házoromzatokra hasalva, mindenkor hidegvérrel, mindenkor bravurosan, néha szinte hátborzongató helyzetekben, az igazi riporteri vállalkozó kedv haláltmegvető elszántságával és emberfeletti izgalmasságával. Az eredmény dusan koronázta fáradságukat: a repülőgépek naponta szálltak a filmekkel és fotográftekercsekkel London felé és egy nappal később millió és millió angol nyelvü ember látta szinről-szinre Budapest, Szeged, Debrecen ünnepét és érdeklődéssel ismerkedhetett meg Magyarországnak és lakosságának képével. Az angolok nagyszerü munkája mellett meg kell emlékeznünk a *Pesti Hirlap* fotoriportereinek ugyancsak elsőrangu teljesitményéről, kik épugy mindenütt ott voltak, épugy nem ismertek se fáradságot, se veszélyt, amire élénk példa a *Pesti Hirlap* egyik jeles fotoriporterének, *Politzer Imrének* csaknem halálos kalandja. Amikor Mátyásföldön a repülőgépével induló Harmsworthot fotografálta, az induló óriási repülőgép hátsó lapátja elkapta és földre teritette a buzgalmában se látó-se halló fotoriportert; mellére akasztott fényképezőgépe ezer darabra törött a forduló gép csapásától s ha az irtózatos ütést nem fogja fel a fényképmasina, a kalandnak sokkal szomorubb vége lehetett volna. A földhözvágott fotoriporternek csak az a vigasztalása maradt, hogy az indulásról készitett többi felvételei már a zsebében voltak és a távozó Harmsworth-ról másnap reggel ezek a képek mégis csak megjelenhettek a *Képes Pesti Hirlap*-ban!

— **Véres családi dráma.** Prágából jelentik: Csütörtökön reggel lakásukon hatalmas vértócsában találták *Macsik Rudolf* kereskedőt és feleségét. A férfi már halott volt, az asszony azonban élt még és igy kórházba szállitották. Hosszas élesztgetés után Macsikné magához tért és elmondotta, hogy férjével hosszabb idő óta rossz viszonyban élt. Elkeseredésében a csütörtökre virradó éjszakán *álmában fejszével agyonütötte férjét és mikor meggyőződött róla, hogy meghalt, ő maga fölvágta ereit.* Vallomása után az asszony elvesztette eszméletét és nehány óra mulva meghalt.

— **Telefonösszeköttetés Spalatóval.** A kereskedelemügyi miniszter a Budapest—Split (Spalato) távbeszélő viszonylatban a forgalmat május 16-ával megnyitotta. A beszélgetési dij 5 pengő 40 fillér.

9.30 Hirek. **11.45** Hirek, közben déli harangszó, utána hangverseny. **1** Időjelzés. **3** Hirek. **4.** Előadás **4.45** Időjelzés. **5** Előadás. **5.35** Hangverseny. **6.10** Előadás. **7** Vizsgaelőadás az Operaházban. Vezényel Unger Ernő karnagy. **10** Időjelzés, utána cigányzene.

A teljes és részletes budapesti, valamint külföldi műsort mai rádiómelékletünkön közöljük.

Pénteken a Rádióban a Zeneakadémia operai növendékeinek vizsgaelőadása az Operaházban

— **Ujságiró-intézmények közgyülése.** A Magyarországi Hirlapirók Nyugdijintézete junius 17-én, vasárnap délelőtt tartja meg ezévi rendes közgyülését a budapesti kereskedelmi és iparkamara disztermében. Utána az Ujságirók Kórház- és Szanatórium Egyesülete tartja meg ugyanott tizéves fennállása alkalmából jubiláris közgyülését.

— **Henard francia mütörténész Párizsban megismételte budapesti előadását.** Párizsból jelentik: A párizsi magyar egyetemi tájékoztató iroda előadásainak során szerdán *Henard* francia mütörténész megismételte Budapesten is megtartott előadását XIV. Lajos korszakáról. *Müller Lipót* tanár, az egyetemi iroda vezetője, bevezető szavaiban méltatta Henard mütörténeti működésének értékét és üdvözölte a megjelentek élén báró *Korányi Frigyes* követet. Az előadó meleg szavakban adózott II. Rákóczi Ferenc emlékének, valamint a magyar és francia nemzet közös történelmi kapcsolatainak.

— **Jegyzők küldöttsége a belügyminiszternél.** Dr. Koncz János egyesületi elnök vezetésével az Országos Jegyzőegyesület elnöksége tisztelgett dr. Scitovszky Béla belügyminiszternél. A küldöttség a jegyzők junius 9-iki közigazgatási vitanapjára hivta meg a minisztert, aki — mivel őt aznap igen fontos ügyek foglalják el — megigérte, hogy szakembereit okvetlenül kiküldi a vita meghallgatására. A miniszter helyeselte a vitanap gondolatát és attól községi reformterveihez értékes eszmék és gyakorlati megoldási módok felvetését várja.

— **Hirtelen halál az utcán.** Schneider Oszkár 40 éves pásztói gyógyszerész a Ferenc-körut 46. számu ház előtt hirtelen rosszul lett, összeesett és mire a segitségül hivott mentők megérkeztek, meghalt. Holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe szállitották.

— **Házasság.** *Bede Juliska* és *Nemes József* (Szolnok) házasságot kötöttek.

Rosenthal Margitot (Hőgyész) eljegyezte *Engel Ferenc* (Gyönk). (Minden külön értesités helyett.)

Timár Gyula honvédfőhadnagy eljegyezte *Fent Incyt.*

...ru után nem tudott elhelyezkedni és igy csa...l, feleségével és négy gyermekével a legnagyobb nélkülözések között élt. Bucsulevelében, amelyet legidősebb fiához intézett, azt irta, hogy *Magyarországon nem lehet addig megélni, amig a régi határokat vissza nem szerezzük. Utolsó kivánságaként meghagyta, hogy gyermekei Magyarország régi nagyságáért küzdjenek, mert csak igy tudnak majd boldogulni.*

— **Az országos leányzarándoklás a Szent Margit-szigetre.** Az Árpádházi boldog Margit tiszteletére az Országos Katolikus Szövetség junius 3-án, vasárnap, országos leányzarándoklást rendez a Szent Margit-szigeti kápolnához. Az összes leányiskolák és katolikus leányegyesületek, — a budaiak a Margithid budai hidfője előtt reggel 9 órakor, a pestiek pedig a Bazilika előtt fél 9 órakor — gyülekeznek és boldog Margit ereklyéjével, dr. *Pataky Arnold* c. apát vezetésével zarándokolnak a Margitszigetre. A Margitszigeten dr. *Mészáros János* érseki helynök mond misét. *Badalik Bertalan* pedig szentbeszédet.

HA LÁBAI FÁRADTAK HASZNÁLJA A PEROXURE-T

127

Próbálja ki a Peroxure-t mindenki, aki gyorsan akar lábbántalmaitó. szabadulni, ha lába érzékeny, sérült, vagy gyorsan fárad.

A Peroxure, amely összetételére nézve magában foglalja a tenger vizének minden jó tulajdonságát, gyógyitó hatására nem hasonlitható össze semmilyen eddig forgalomba hozott készitménnyel.

Mindenki tudja, hogy mily csodálatos hatással van a tenger vize ugy gyermekre, mint felnőttre, ugy frissiti fel az ernyedt, fáradt lábakat, meggyógyitja a horzsolásokat és sérüléseket, ha egy csekély mennyiségü Peroxure-t tartalmazó meleg vizben áztatja esténként lábait. A Peroxure megkönnyebbülést és pihenést nyujt a sok járás, vagy hosszu állástól agyongyötört lábaknak.

Peroxure-s lábfürdő után azonnal észreveszi, hogy lábai ellentállóbbak lesznek, a pórusok kinyilnak, a bőr szabadon lélekzik és a fáradtságnak, bágyadtságnak minden nyoma eltünik.

A tyukszemek és bőrkeményedések az oxygenes sók hatása alatt megpuhulnak és könnyen eltávolithatókká válnak.

Vegyen azonnal egy csomag Peroxure-t, meg less vele elégedve, mert hatása igen kellemes.

A Peroxure kapható minden szaküzletben, vezérképviselet kizárólag viszonteladók részére:

Kochmeister Frigyes utódai, Budapest, V., Hold-u. 8.

Ára: Pengő 1.20.

— Costes és Le Brix befejezték európai k… lésüket. Párizsból jelentik: Costes és Le Brix akik két óra tizenhét perckor startoltak Gen… rom óra negyvenöt perckor leszálltak a Villa … repülőtéren s ezzel befejezték európai körrepül…

— Kivégezték egy angol rendőr gyilkosait. … ból jelentik: Londonban felakasztották Brownet és Kennedyt, akiket április 27-én halálra ítéltek, mert meggyilkoltak egy rendőrt.

— Kigyulladt autó. Csütörtökön este 6 órakor a Stefánia-ut 29. számu ház előtt a Benei-garázs Bp. 22—590 rendszámu személyautója — valószinüen motorhiba következtében — kigyulladt. A tűzhöz kivonult tűzőrség az égő gépkocsit negyedórai munkával eloltotta.

— Hasbaszurta a mostohaapját. Ritye Fülöp máv. lakatos ittas állapotban ment haza Fövény-utca 90. számu házban levő lakásába és ott összeszólalkozott mostohaapjával, *Diószeghy Miklós* mozdonyvezetővel. Az összeszólalkozás hevében Ritya kést rántott elő és *hasbaszurta mostohaapját*. A szerencsétlen embert sulyos sérüléssel szállitották a Kun-utcai kórházba. A merénylő fiut *letartóztatták*.

— Egyesületi hirek és előadások. A Bartha Miklós tudományos, irodalmi és művészi társaság vasárnap délelőtt 11 órai kezdettel beszámoló ünnepi közgyülést tart a Vármegyeház disztermében. — A Terézvárosi Jótékony Nőegylet vasárnap délelőtt ½12 órakor tartja ez évi rendes közgyülését a Teréz-körut 7. sz. I. emeleti helyiségében. — Az Erzsébet Népakadémia vasárnap tanulmányi kirándulást rendez. Megtekintik a Solymár-hidegkuti kerámiai gyárat. Találkozás a hüvösvölgyi villamos végállomásnál reggel nyolc órakor. Vezető: Hönig Ferenc tisztviselő. — A Magyar Külügyi Társaság külpolitikai, nemzetközi, jogi és lefegyverzési szakosztályai hétfőn délután hat órakor a társaság tanácstermében (Országháza XI. kapu) felolvasó ülést rendez. Sáromberki Ziegler Vilmos, a Pester Lloyd külpolitikai munkatársa „A háboru illegalizálása" cimmel tart előadást.

— Elveszett huszonnégyezer pengős karkötő. Leiner Miksáné, Dunapart-utca 19. számu házban lakó uriasszony bejelentette a főkapitányságon, hogy a csütörtöki nap folyamán az Andrássy-uton elvesztette huszonnégyezer pengős karkötőjét.

— Számos női bajnál a természetes »Ferenc József« keserüviz használata végtelen nagy megkönnyebbülést szerez. A nőorvosi klinikák bizonyitványai tanusitják, hogy a rendkivül enyhe hatásu **Ferenc József** vizet különösen a szülészeti osztályon a legjobb sikerrel alkalmazzák. Kapható gyógyszertárakban, drogériákban és fűszerüzletekben.

BUDAPEST PÉNTEKI MŰSORA 557.5 (60).

RADIO.

…dak

…el mutatja be a különböző model… …fényképezéshez szükséges útbaigazításokat is megadja.

A "Kodak"-fényképezés egyszerű és könnyen elsajátítható.

Vest Pocket "Kodak"-készülék P 36·— és feljebb
Pocket "Kodak"-készülék . . . . „ 63·— „ „
"Brownie"-készülék . . . . . „ 14·— „ „

Kodak Ltd. budapesti fiókja, IV., Váci utca 9.

M. 28—10

— Virágos táviratok a tüdőbetegek segitségére. A magyar kir. posta junius 1-én érdekes és kedves ujitást léptet életbe, amidőn bevezeti az u. n. *ünnepi üdvözlő táviratot*. Ha ezután valakit esküvő, név-, születésnap, kitüntetés vagy más ünnepi alkalomból táviratilag üdvözlünk, a posta kivánságunkra művészi kivitelü, többszinü diszes lapon kézbesiti a cimzettnek a táviratot. Egyelőre kétféle diszes táviratlap kerül forgalomba és áruk darabonként 50 fillér, amelyből 20 fillér a postát illeti, 30 fillér pedig a *Tuberkulózis Elleni Küzdelem Országos Bizottságáé*, amely tudvalevően központja hazánkban a tüdővészellenes nemzeti küzdelemnek. Az üdvözlő távirat gondolatát gróf *Andrássy Imréné*, az országos bizottság kebelében működő társadalmi bizottságnak elnöknője vetette fel és az ő kezdeményezésére báró *Szalay Gábor*, a posta vezérigazgatója valósitotta meg. *Herrmann Miksa* kereskedelemügyi és *Vass József* népjóléti miniszter jóváhagyásával. Svédországban már 1912 óta használják az üdvözlő táviratnak ezt a formáját, amely azóta a tuberkulózis leküzdésére irányuló mozgalomnak magyar pénzben öt és fél millió pengőt jövedelmezett. A svéd társadalom nagy szeretettel és megértéssel karolta fel a tüdőbetegeken való segitésnek ezt a formáját és a svéd posta máig nem kevesebb, mint 13 és fél millió üdvözlő táviratot kézbesitett. A bizottság a magyar társadalom figyelmét a villamosokon, vasuti kocsikban és mindenféle nyilvános helyen kifüggesztett csinos plakáttal hivja fel erre az akcióra.

— A „TESZ" tiltakozása Trianon 8-ik évfordulóján. A Társadalmi Egyesületek Szövetsége a trianoni kényszerbéke 8-ik évfordulója alkalmából junius 3-án délelőtt 10 órakor országos választmányi tiltakozó gyülést tart a szövetség Mérleg-utcai központi helyiségének tanácstermében. Gyülés után a nagyválasztmány a Szabadság-térre vonul és az egyesületek tagjainak részvételével koszorut helyez az irredenta emlékszobrok talapzatára. A Szabadság-téri néma tiltakozást követőleg a TESz és az Országos Dalosszövetség d. e. fél 12 órakor a Margitszigeten irredenta dalosünnepet rendez.

— A Szent Péter-templomban emléket állitanak XV. Benedek pápának. Rómából jelentik: XV. Benedek pápának a Szent Péter-templomban emlékművet fognak felállitani. A munkálatokat Canonica szobrászművész vezetésével már megkezdték. Az emlékművet szeptember 3-án, XV. Benedek megválasztásának évfordulóján akarják ünnepélyesen leleplezni.

— A szökőár elpusztitott egy halászcsónak-flottillát. Tokióból jelentik: A lapok jelentései szerint Hokkaido északkeleti partján, Szappore mellett, egy kisebb halászcsónak-flottilla szökőár következtében elpusztult. Attól tartanak, hogy *négyszáz halász esett a szökőárnak áldozatul*. A hirt még nem erősitették meg.

— Hirek a sakkvilágból. Dr. Aljechin Alexander világbajnokot Párizsban sürgős ügyei elfoglalták s igy távirati uton jelezte a Scarboroughban megkezdődött nemzetközi kongresszusra való érkezését. A scarboroughi kongresszussal kapcsolatos nemzetközi mesterverseny eredményei … következők: Az első fordulón Miss Mentschik vezérgyalogmegnyitásban megverte harminc-négy lépésben Yatest, Buerger remist csinált Colle ellen, Schubert Cambridge-Springs védelmü játszmát nyert Michell ellen. Saunders győzött Sir. G. A. Thomas ellen. A Winter—Wenmann vezérgyalogjátszma világosra nézve nyert állásban félbemaradt. A második fordulón Sir G. A. Thomas francia játszmát nyert Miss Mentschik ellen, miután utóbbi … gondolkodási időt túllépte. Dr. Schubert Caro-Kann megnyitásu partit vesztett Saunders ellen. A Colle-Michell vezérgyalogjátszma, a Wenmann—Buerger vezércsel és a Yates—Winter szicíliai játszma eldöntetlenül végződött. A verseny állása a második forduló után: Saunders 2, Michell 1 (és egy függőjátszma), Miss Mentschik és Sir G. A. Thomas 1, Buerger és Colle ½ (1), Wenmann és Winter 0 (2), Yates 0 (1), Schubert 0. — Budafok város bajnokságáért rendezett verseny végeredménye szerint: 1. Czeiner Pál 9 és fél nyert ponttal, 2. Ruck F. 9, 3. Dulcsán 8 és fél, 4—5. Herold és Fleck 7 ponttal.

REPÜLÉS

Byrd és Wilkins versenyrepülésben készülnek a Déli sark vidékére

Newyorkból jelentik: A newyorki lapok értesülése szerint *Byrd* kapitányon, az ismert amerikai oceánrepülőn kivül *Wilkins* ausztráliai pilóta is nagyban készülödik a déli sark átrepülésére. Newyorkban nem tartják kizártnak, hogy a két pilóta egyidőben startol a déli sarkvidékre, még pedig valószinüleg augusztus közepén. *Ebben az esetben — irják a lapok — valósággal versenyfutás lesz a déli sark felé.*

Wilkins pilóta lángszórókat visz magával a Déli sarkra

Berlinből jelentik: *Wilkins* sarkutazó a *Newyork Times* berlini tudósitója előtt kijelentette, hogy a birodalmi kormány és a szövetséges hatalmak hivatalos engedélyével *lángszórókat vásárol*. Ha az erre vonatkozó tárgyalásai sikerre vezetnek, akkor a legközelebbi délisarki expediciójára magával visz ilyen fegyvereket, de békés célokkal, mert szerinte sarki repülő számára *a lángszórónál nincs alkalmasabb eszköz arra, hogy magának a jégtömbök között sik starthelyet biztositson*. Bebizonyult, hogy ezen a téren a németek készitették a legjobb anyagot. Az ő *lángszóróik 50 méteres távolságra vetik a lángot* s igy a jégtömbön elhelyezkedett pilóta, aki minden segitség nélkül kényelmesen magával vihet egy ilyen készüléket, bátran használhatja azt, anélkül, hogy az a veszedelem fenyegetné, hogy alatta is elolvad a jég.

Uj légi vonalak a francia közlekedésnél

Párisból jelentik: A *Journal* szerint a legutóbbi minisztertanácson számos uj légi közlekedési vonal létesitését határozták el, nevezetesen a páris—bordeauxi vonalét, másrészt a páris—sziriai vonalét, amely Belgrádon, Szalonikin és Athénen át fog menni. Ez utóbbi tervet haladéktalanul megvalósitják, nem várják meg, mig a Földközi-tenger átrepülésével kapcsolatos diplomáciai nehézségek elsimulnak. Tervbevették a Franciaországot Indokinával összekötő vonal létesitését is.

Uj idő és távolsági rekordot állit fel két olasz pilóta

Rómából jelentik: Csütörtökön a montecelioi repülőtéren Carlo del *Prede* őrnagy és Arturo *Ferrari* repülők felszálltak a *Savoya* 64. repülőgépen, hogy időtartam- és távolsági rekordot állitsanak fel zárt pályán. Monte Celioból a gép egyenesen Terre Flaviába (Ladispoli) repült, hogy megtegye a hetvenháromkilométeres utat Terre Flaviától az anziói világitótoronyig. E két pont között kell az uj rekordot felállitani. A *Savoya* 64. gépet *Marchetti* mérnök szerkesztette és 500 lóerős *Fiat*-motor van benne.

A Csendes-oceán átrepülésére indult egy amerikai pilóta

Newyorkból jelentik: *Kingsford-Smith* amerikai pilótakapitány csütörtökön reggel 8 óra 35 perckor (san franciscoi időszámitás) felszállott az oaklandi repülőtérről, hogy hárommotoros óriási repülőgépével, amelyen három utast visz magával, átrepülje a *Csendes óceánt*. A repülőgép *Honolulu* felé vette irányát, ahonnan rövid pihenő után tovább startol Ausztráliába.

— **Egyesületi hirek.** A *Barsvármegyei Egyesület* a vármegyének azt a *fogadalmi emlékünnepét*, amelyet a vármegye közönsége három évszázadon át s még a közelmultban is minden év tavaszán Garamszentbenedeken tartott meg, *junius hó 3-án, vasárnap délelőtt 11 órai kezdettel az angol kisasszonyok templomában (IV., Váci-utca 47. szám), hálaadó istentisztelet keretében ünnepli meg.* Az ünnepi szentmisét és szentbeszédet Lévának hosszu éveken át köztiszteletben álló plébánosa: *Báthy* László prelátus, esztergomi prépost-kanonok, felsőházi tag mondja. Az ünnepélyt a Klotild-vendéglőnek külön éttermében (IV., Váci-utca 38.) ünnepi társasebéd követi. Az egyesület ezuton kéri a barsiakat, hogy az ünnepi ebéden is teljes számban jelenjenek meg és erről az elnökséget (II., Keleti Károly-utca 7. szám. Telefon: Aut. 500—20) lehetőleg e hó 31-ig értesitsék.

— **Tanulmányi kirándulások.** Az *Erzsébet Népakadémia* junius 3-án tanulmányi kirándulást rendez. Megtekintik a Solymár—hidegkuti kerámiai gyárat. Találkozás a hüvösvölgyi villamosvégállomásnál, reggel 8 órakor. Vezető: *Hőnig* Ferenc. — *Természettudományi Társulat* növénytani szakosztálya junius 7-én, csütörtökön, kirándulást rendez a Bakonyba. Indulás Budapest Délivasut pályaudvarról a gyorsvonattal 7 óra 35 perckor, érkezés Jutasra 9 óra 48 perckor, Csesznekre 11 órakor. Csesznekről a vadregényes Cuhavölgyben botanizálva Vinyesándormajorra. Visszaindulás Vinyesándormajorról 18 óra 05 perckor, érkezés Budapest Délivasut pályaudvarra 21 óra 55 perckor. Vasuti költség, gyorsvonat III. osztályon 9 pengő 38 fillér, tisztviselői arcképes igazolvánnyal 5 pengő 59 fillér. (Az államvasuti arcképes igazolványok a Délivasutra bármely délivasuti pénztárnál érvényesithetők.) A kirándulást *Jávorka* Sándor vezeti.

Elégtétel a Balkánon

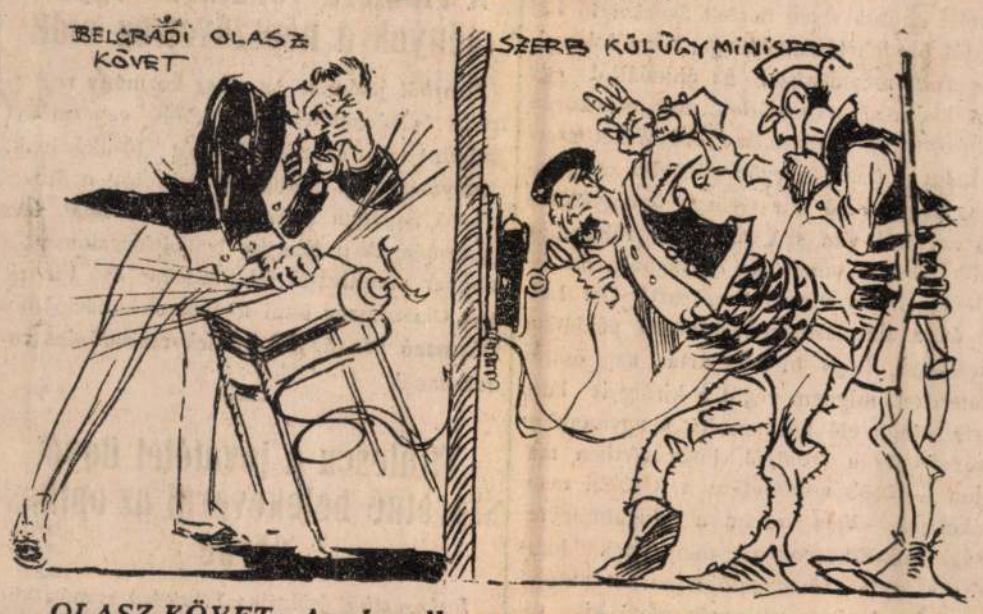

***OLASZ KÖVET:** Az olaszellenes zavargásokért pedig anyagi és erkölcsi kártérítést követelek!*

***SZERB KÜLÜGYMINISZTER:** Az anyagi rendben van, signore, de erkölcsi, legnagyobb sajnálatunkra, nincs raktáron . . .*

— **Az üdvözlő táviratokat diszes lapokon kézbesitik.** A kereskedelemügyi miniszter junius 1-étől kezdődően megnegedte, hogy az ünnepélyes alkalmakkor (eljegyzés, házasság, névnap, évforduló stb.) küldeni szokott táviratokat a feladó vagy cimzett kivánságára a posta a belföldi forgalomban a rendestől eltérő, diszes kiállitásu távirati ürlapon kézbesitse. E táviratok kézbesitésére egyelőre kétféle ürlap szolgál, L×1. és L×2. megjelöléssel. Ezeket az ürlapokat *„A tuberkulózis elleni küzdelem országos bizottsága"* állitja elő és bocsátja a szükséges mennyiségben a posta rendelkezésére. A távirat feladója aszerint, hogy melyik ürlapon kivánja táviratát kézbesitését, a táviratcime elé — L×1, vagy L×2 — különleges megjelölést ir, amelyet egy szónak kell dijazni. Ilyen különleges megjelölés ugy a közönséges és sürgős, mint a helyitáviratoknál, továbbá a táviratleveleknél is alkalmazható. Vasuti táviró hivataloknál ilyen táviratot feladni, vagy olyan helyekre küldeni, ahol csak vasuti táviró hivatal van — nem lehet. Az L×1, vagy L×2 megjelöléssel járó különleges kezelésért a rendes távirati dijon felül még külön 50 fillér pótdij jár. A cimzett is kérheti, hogy a részére érkező üdvözlet tartalmu táviratokat a posta az e célra szolgáló diszes kiállitásu távirati ürlapok valamelyikén kézbesitse. Ebben az esetben az 50 fillér pótdijat a távirat kézbesitése alkalmával a kézbesitő postahivatal a cimzettől szedi be.

— **A tehnika világa.** A sok jelző közül, amellyel a huszadik századot illették és illetik, a *tehnika* szóval találkozunk legtöbbet. Aminthogy akárhova néz is az ember, ha csak az iróasztalát járja be a szemével, az elektromos lámpa, a telefonkészülék, az irógép, hogy csak a legfontosabbakat emlitsük, mind e jelző helyességét indokolják. Hány ember tünödött már el azon, vajjon kiknek köszönheti e három lépten-nyomon használt apparátust, mi a lényegük, miért izzik az üvegkörtében a fémszál, hogyan szólal meg a telefoncsengő, vagy micsoda mehanizmus segitségével ugrik egyet-egyet az irógép hengere? Erre a háromra és arra a sok százra, amellyel a tehnikai problémák kapcsán laikus ember valaha is találkozhatik, felel *A tehnika világa*, amely most hagyta el az *Athenaeum* sajtóját. Több mint nyolcszázlapos, kétszázharmincnyolc szövegképpel, negyvenkét mümelléklettel illusztrált vaskos könyvét huszonhárom szakember irta meg.

— **Még egyszer Nagy Györgyné.** A *Reggel* május 29-iki számában *Nagy György özvegyét körözi a budapesti törvényszék* cim alatt közlemény jelent meg, mely szerint a hágai franktárgyaláson a hallgatóság között jelen volt Nagy Györgyné is és *„egy feljelentés szerint, amely a budapesti ügyészséghez érkezett, a külföldi ujságirók előtt a magyar nemzetről becsmérlő kijelentéseket tett."* A való tényállás érdekében le akarjuk szögezni, hogy a közleménynek a feljelentésre vonatkozó része tévedésen alapul, mert a kir. ügyészséghez Nagy Györgyné ellen *semmiféle feljelentés nem adatott be*, hanem az történt, hogy a kir. ügyészség *Megyery* Ella munkatársunknak a tárgyalásról irt cikke miatt, — melyben Nagy Györgyné viselkedését birálta — inditotta meg *hivatalból* a bünvádi eljárást s ez alapon hozta meg marasztaló ítéletét a budapesti büntetőtörvényszék, melyet azután a kir. Kuria is helybenhagyott.

— **Álarcos banditák kifosztották egy bál közönségét.** *Newyorkból* jelentik: Indianapolisból érkező jelentések szerint álarcos banditák szombaton este benyomultak az ottani automobilklub palotájába, ahol éppen bál volt. A banditák előreszegzett revolverekkel értéktárgyaik és készpénzük kiadására kényszeritették a körülbelül kétszáz résztvevőt, majd *háromszázezer dollár zsákmánnyal nyomtalanul eltünt*ek.

— **Egy volt francia képviselő autókatasztrófája.** *Párisból* jelentik: *Gaborit*, volt képviselőt, sulyos szerencsétlenség érte. A képviselőt elgázolta egy automobil, ugy, hogy életveszélyes sérülésekkel kórházba kellett szállitani.

— **Az első orgona a magyar görögkatolikus templomban.** A görög egyházakban Arianus ideje óta nem türnek meg semmiféle hangszeres zenét — az istentiszteletek alatt csak a tiszta vokális muzsika szólhat. Az első uttörő hazánkban a debreceni gör. kath. magyar egyház, amely most állittatta fel orgonáját. Az uj hangszert a felszentelése junius 3-án lesz nagy ünnepségek keretében, — mely alkalommal *Sugár* Viktor orgonaművész a Budavári Koronázó Templom karnagya fogja az uj orgonát hangverseny keretében bemutatni. Hogy ez a mindenképen egyházzenei esemény létesült, — ez *Papp* Gyula debreceni gör. kath. plébános érdeme.

Csülökre demokrata!

— Ej, ej, ezek a demokraták már nem csak vitatkoznak, de össze is verekednek.

— Higyje el, ez egy igen nemes gesztus a részükről.

— Hogy-hogy?

— Nézze csak: minden demokrata a hatczeréves őseire üt. Hát most egy kicsit hagyják pihenni az ősöket és egymást kalapálják . . .

— **Füvészkertet kap Debrecen.** A vallás- és közoktatásügyi min. leiratban értesitette a debreceni tudományegyetem tanácsát, hogy az egyetemi botanikus kert létesitésére a szükséges lépéseket megtette. Indokolásában hangoztatja a miniszter, hogy ez intézkedésével, a botanikus kert létesitésével nemcsak a Tisza István tudományegyetemet óhajtja gazdagitani, hanem Debrecen város kulturájával szemben e téren fennálló tartozást is kiván igy leróni. Abban a városban, ahol *Méliusz Juhász* Péter, a legrégibb magyar füvészkönyvet megirta, ahol később Diószegi Sámuel és *Fazekas* Mihály az első magyar füvészkönyvet szerkesztették, ott nem kivánja tovább halasztani az uj egyetemi botanikus kert szervezésének megkezdését. A nagy magyar alföld különleges, Nyugat-Európa flórájától eltérő növényvilágát e botanikus kert van hivatva bemutatni és mint ilyen, a nemzetközi tudományos érdeklődésre is számot tarthat. Emellett az uj füvészkert az idegen flórákat is meg fogja ismertetni a debreceni egyetem hallgatóival és a külföldi növényvilág iránt érdeklődő ottani magyar lakossággal

A Vadászkürt Szálloda
átalakitott kertje
a legkellemesebb vacsorázóhely
ESŐ ÉS SZÉL ELLEN TELJESEN VÉDVE! CIGÁNYZENE!

Kina egységének helyreállását reméli Japán Csang-Cso-Lin veréségétől

Londonból jelentik: A Pekingből érkező legujabb jelentések szerint a nacionalista csapatok offenzivája feltartóztathatatlanul halad előre. *Csang-Cso-Lin tábornagy csapatai védelmi vonalaikat Peking közvetlen közelébe vonták vissza.*

Az *Exchange Telegraph tokiói* jelentése szerint *Peking eleste közvetlenül küszöbön áll.* Tokioban azt hiszik, hogy a délkinai csapatok Tiencsin és Peking elfoglalása után egészen a kinai falig fognak előnyomulni.

Tiencsinben minden intézkedés megtörtént a külföldi állampolgárok élet- és vagyonbiztonságának védelmére. A japán parancsnokság közölte a kinai hatóságokkal, hogy a város közvetlen környékén, 16 kilométeres zónában nem tür katonai hadmozdulatokat, attól azonban nem zárkózik el, hogy a tiencsini vasuti állomást a kinai csapatszállitások céljaira igénybevegyék.

A *sanghai* japán főkonzul tiltakozó jegyzéket intézett az ottani kinai külügyi főbiztoshoz, amelyben a japán árucikkek bojkottját teszi szóvá. A kinai főbiztos azzal válaszolt, hogy a kinai hatóságok a kinai lakosság hazafias érzésének megnyilvánulásait nem fogják megakadályozni mindaddig, amig rendzavarásokra nem kerül a sor.

Pekingi jelentések szerint Csang-Cso-Lin tábornagy a peking—hankaui vasutvonal mentén visszavonuló északi csapatoknak azt az utasitást adta, hogy *a Pekingtől 35 kilométerre délnyugatra fekvő Liu-Li-Ho vasuti gócpont környékén gyülekezzenek.* Azt hiszik, hogy Csang-Cso-Lin a csapatokat innen Mukdenbe szállittatja s maga is *Mukdenbe teszi át főhadiszállását.*

Tokiói hivatalos forrásból származó közlések szerint megvan a remény arra, hogy Csang-Cso-Lin tábornagy visszavonulása és Peking, valamint Tiencsin eleste után *ismét visszaáll Kina egysége.* Aggodalomra csupán az a feltevés adhat okot, hogy a rendetlen visszavonulásban levő északkinai csapatok utjukban rabolni és fosztogatni fognak. A japán hatóságok részéről minden intézkedés megtörtént, hogy a veszélyeztetett vidéken élő japán állampolgárokat ne érje károsodás.

Csingtauból jelenti a *Reuter*-iroda: A harmadik japán hadosztály parancsnoka ultimátumot intézett a kinai tábornokokhoz és felszólitotta őket, hogy *junius elsejéig üritsék ki Csingtaut.*

— **Levente-ünnepek.** Budapest székesfőváros IV. kerületének Testnevelési Bizottsága junius 3-án délelőtt 10 órakor a Budapesti Egyetemi Atlétikai Club lágymányosi pályáján (I., Fehérváry-ut 66. sz.) leventeévzáró versenyt tart. A megnyitóbeszédet és a dijkiosztást *Unger* Béla dr., belvárosi kerületi előljáró tartja, záróbeszédet *Pósta* Sándor dr. mond. — A *Kővágóőrsi Levente Egyesület* a szomszéd községek Levente Egyesületeinek részvételével május hó 27-én, pünkösdnapján, zászlóavató ünnepet tartott. A zászlószentelésnél *Cséby* János esperesplébános, majd *Novák* Elek evangélikus lelkész szerepeltek. A zászlóanya *Héjj* Imréné, a kerület országgyülési képviselőjének felesége volt. A szép ünnepség után bankett, majd délután leventeverseny, este táncmulatság volt.

TALÁLKOZÓ

A *Máramarosmegyei Egyesület* havi szokásos társasestélyét ezévi junius hó 2-án, szombaton, tartja meg a budai *Pálffy*-vendéglőben (II., Pálffy-tér) és erre az egyesület összes tagjait és Máramaros barátait minél nagyobbszámban való megjelenésre kéri.

Felkérem osztálytársaimat, akik 1918-ban az *aszódi főgimnáziumban* érettségiztek és azokat, akik az előző évben osztályunkból katonai szolgálatra bevonultak, hogy a 10 éves találkozó megbeszélése céljából cimeiket velem közölni sziveskedjenek. *Gáspár* Béla dr., orvos, Jászapáti. (Szolnok megye.)

A volt *nyitrai m. kir. 14. honvédgyalogezred* junius 9-én tartja emlékünnepélyét. Az ünnepség programja: 10 órakor a szerviták templomában gyászmise az elesett bajtársakért 11 órakor diszgyülés a Tiszti Kaszinó nagytermében; 13 órakor társasebéd. A társasebéden résztvenni óhajtók szándékukat előzetesen jelentsék be vitéz *Németh-Deisler* Károly nyug. tábornoknak. (Budapest, X., Család-utca 26.)

Gyulai Aladár tanár, *Rendl* Sándor dr., *Simay-Molnár* Aladár dr., ügyvédek felkérik volt osztálytársaikat, akik a Tavaszmező-utcai gimnáziumban 1903. évben tettek érettségi vizsgálatot, szivesked jenek a 25 éves találkozón, junius 6-án, szerdán este 8 órakor *Gundel* Károly városligeti vendéglőjében megjelenni.

— **Országos vizslakiállitás a Tattersallban.** Az Országos Vizsla Klub, melynek ifjabb *Esterházy* László gróf az elnöke, junius 17-én a Tattersallban, *Horthy* Miklós kormányzó és *József* főherceg fővédnökségével, országos vizslakiállitást rendez. A kiállitás iránt, amelyen az összes vizsla- és más vadászebfajtákat nagyszámban bemutatják, főként pedig magyar vizslákat, rendkivül nagy az érdeklődés. Az Országos Vizsla Klub elnökségéhez magánosoktól és hatóságoktól számos értékesnél-értékesebb tiszteletdij érkezett be. Nevezési ivet és kiállitási utmutatót *Nagy* László titkár (Budapest, VIII., Nap-utca 4. Telefon: József 304—14.) küld. Nevezéseket junius 10-ig lehet küldeni.

Tőry Emil müegyetemi tanár meghalt

Tőry Emil müegyetemi épitésztanár csütörtökön délelőtt Budapesten meghalt. Az elhunyt professzor epebántalmai következtében hosszu idő óta betegeskedett és szerdán Verebély tanár mütétet végzett rajta, amely kitünően sikerült, a hatvanötéves épitésztanár azonban másnap szivgyöngeség következtében meghalt.

Tőry Emil egyike volt a legkiválóbb magyar épitészeknek, Budapesten született, egyetemi tanulmányait a budapesti és a charlottenburgi müegyetemen végezte. 1897-ben kapta meg müegyetemi magántanári képesitést, 1906-ban nyilvános rendkivüli tanárrá nevezték ki, Nagy-Magyarország területén számos nagyszerü épület az ő alkotása és Pogány Móric müépitészszel együtt ő tervezte az 1911. évi turini világkiállitás magyar házát, amely az egész világ szakköreiben nagy feltünést keltett. Ekkor az olasz királyi müvészeti akadémia tagjává választotta.

Alkotásai közé tartozik az Adria Biztositó Társaság Deák-téri uj palotája, 1913-ban ugyancsak Pogány Móriccal együtt a Nemzeti Szinház tervpályázatán kivitelre való szerződéses megbizatást kapott az uj Nemzeti Szinház felépitésére. Számos épitészeti szakmunkát és értekezést irt. Köztük a görög épitőmüvészet története az ó-korban, Michel Angelo mennyezetképzése a római vatikáni Sixtus-kápolnában, stb.

Az elhunyt kiváló müépitész temetésére vonatkozóan eddig nem történt intézkedés.

—

— **Kanada követséget állit fel Párisban.** *Londonból* jelentik: A kanadai kormány elhatározta, hogy Párisban levő főbiztosságát *követségi rangra emeli.* A jelenlegi főbiztos lesz valószinüleg az első kanadai követ Franciaországban. A *Times* szerint ezt a hirt Párisban nagy megelégedéssel fogadták.

— **Négyes ikrei születtek egy vasmegyei asszonynak.** *Körmendről* jelentik: *Bakler* Vendel vaspöri földmives felesége csütörtökön négy élő gyermeket szült. Az anya és a gyermekek jól vannak.

— **Távbeszélő forgalom Budapest és Spalato között.** A kereskedelemügyi miniszter a *Budapest—Split* (Spalato) távbeszélőviszonylatban a forgalmat május 16-ával megnyitotta. A beszélgetési dij 5 pengő 40 fillér.

—

HÁZASSÁG

Schweiger Irénkét Gyülevizről eljegyezte L. *Christophe* Sándor (Sopron).

Timár Gyula honvédfőhadnagy eljegyezte *Fent* Incyt.

—

— **Elveszett ékszer.** *Leiner* Miksáné, Ujpest, Dunapart-utca 14. számu házban lakó gyáros felesége bejelentette a főkapitányságon, hogy *24.000 pengő értékü brilliánsmelltüjét az Andrássy-uton elvesztette.*

— **Meghalt egy százéves asszony.** *Miskolcról* jelentik: Putnokon csütörtökön délután tüdőgyulladásban meghalt *Dulovics* Gyuláné, aki ebben az évben töltötte be századik életévét.

— **Hirtelen halál az utcán.** *Schneider* Oszkár negyvenéves pásztói gyógyszerész, a Ferenckörut 46. számu ház előtt hirtelen rosszul lett, összeesett és mire a segitségül hivott mentők megérkeztek, *meghalt.* Holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe szállitották.

— **A világsiker titka.** Az Egyesült Államokban, ahol akkora a gyakorlati érzék, tudományos pályázatot irtak ki az egyetemeken, annak megállapitására, hogy milyen eszközökkel és miként érhető el valamely tömegcikk világsikere. Az egyhangu itélet az Odol, a világhirü, német szájvíz mellett döntött. A birálójelentés a dijat ezzel a megoldással adta oda az Odol-nak: „Szinte csodálatos, hogy az Odol-üveg mennyire egyesiti a szépség és a gyakorlati cél föltételeit. Lehet-e egy olyan folyadékot, amelyet csöppenkint akarunk használni, egyszerübben és takarékosabban kifolyatni, mint ahogy azt az Odol-zár engedi, mégpedig ugy, hogy egyuttal az üveg tartalmának tisztaságát és teljes elkülönitését is lehetővé teszi. Hát még az Odol-üveg formája! Egyedülálló csinosságban és használhatóságban! Százszor is utánozták, de nemcsak hogy utólérni, még megközeliteni sem tudták! Ebben a külsőben még egy közepes szájvíz is világsikert ért volna el, — fejezi be a jelentés — s igy természetes, hogy az Odol, ahol a mintaszerü csomagolás a legkitünőbb tartalmat rejti magában, meghóditotta az emberiséget.“ Ime, a világsiker titka: Legjobb áru a legszebb formában!

— **Mentsük meg Hir György árváit!** Ezt a levelet kapluk: Igen tisztelt Szerkesztő Ur! Egyedül ön lehet hivatott rá, hogy fölemelvén szavát, megmentsen az éhhaláltól egy olyan kis magyar családot, melynek korán elköltözött feje halhatatlan érdemeket szerzett magyar hazánk legönzetlenebb szolgálatában. Szegény jó Hir György özvegyéről s apró árváiról van szó, akiknek fölsegitése becsületkérdése ennek az országnak. Én ismertem Hir Györgyöt, Szerkesztő Ur! Láttam őt a harctereken verekedni példátlan hősiességgel, hogy hire bejárta az összes csatatereket, mignem végül a király is látni akarta. Maga elé parancsolta s ugyanakkor hátrarendelte a frontról, hogy életben maradjon — örök csodálatára a későbbi nemzedékeknek. Vele voltam a nyugatmagyarországi fölkelőharcokban, melyeknek hires vezére s egyik főmozgatója maradt utolsó pillanatáig. Amikor volt még némi kis vagyona, ugyszólván mindenét a nemzeti mozgalmakra pazarolta el s amikor aztán korai sirjába dőlt, kis családját a legnagyobb nyomorban hagyta vissza. Jaj, ez a nyomor le nem irható, Szerkesztő Ur! A megszállt Aradon tengődő s örökkön bizakodó magyar vagyok s kerülő-uton kaptam meg a *Magyarság*-nak azt a számát, mely — el nem fe lejtve Hir György régi érdemeit — megemlékezett éhező árváiról Mintha szivenvágtak volna! Mihelyt tehettem, vonatra ültem s Csonka-Magyarországra jöttem át, hogy láthassam az elhagyott kis családot Hát mondhatom, Szerkesztő Ur, kemény katona voltam mindenkor, de ahogy *ezt* a szegénységet láttam, kiserkedtek a könnyeim... Csak egy szót még, Szerkesztő Uram! A csonka országban is sokezer magyar akad még, aki meg tud vonni magától valami ke veset... Az Istenért, ezt a keveset — a *Magyarság* utján — juttassák el a beteg öz vegyhez és szenvedő apróságaihoz. Ha nem teszik, akkor — Istenemre! — nem érdemes magyarnak lenni... Szerkesztő Ur készséges hive: *Egy Aradon reménykedő néhai honvédtiszt.*

— **Newcastle hercege, a Hope-gyémánt tulajdonosa, meghalt.** *Londonból* jelentik: Meghalt *Newcastle* hercege, aki arról volt nevezetes, hogy az ő birtokában volt a világhirü *Hope*-gyémánt, melynek rejtelmes története van. A gyémánt eddig még minden tulajdonosára szerencsétlenséget hozott. Eredetileg *Mária* Antoinette birtokában volt, a XIX. században gyakran változtatta tulajdonosait, mig végül *Kanjatov* orosz herceg tulajdonába került, akit 1919-ben nihilisták gyilkoltak meg. A gyémántot ekkor egy görög gyémántkereskedő vette meg, aki kevéssel utóbb feleségével és gyermekével életét vesztette egy vasuti összeütközésnél. A gyémánt egy perzsa gyémántkereskedő birtokába ment át, aki viszont egy hajóelsülyedésnél pusztult el.

— **Londonban felakasztottak két gyilkost.** *Londonból* jelentik: *Londonban felakasztották Brownet és Kennedyt,* akiket április 27-én halálra itéltek, mert meggyilkoltak egy rendőrt.

— **Betörés.** *Melczer* Rezső Kármán-utca 4/b. számu házban lévő gépkocsijavitó mühelyét ismeretlen tettes álkulccsal kinyitotta s *az iróasztalon lévő pénzeskazettát 350 pengő tartalommal ellopta.* A detektivek hosszas nyomozás után elfogták ifj. *Kovács* József autófuvarost, aki beismerte, hogy a betörést ő követte el, az üres pénzes kazettát és az álkulcsot a Dunába dobta, miután a 350 pengőt magához vette. Az elfogott betörőt a rendőrség őrizetbe vette.

— **Befejezték a Nagy István-ügy vádtanácsi tárgyalását.** Élénk élet uralkodott egy héten keresztül a büntetőtörvényszék nagy esküdtszéki termének folyosóján. Május 21-én kezdte meg a vádtanács *Nagy* István és társainak bünperében a vádirat ellen benyujtott *kifogások tárgyalását.* Tekintettel arra, hogy ennek a monstre bünpörnek *tizenkilenc vádlottja* van s husz védő szerepel a bünperben, a vádtanácsi tárgyalóterem kicsinek bizonyult a tárgyalás megtartására s ezért a nagy esküdtszéki teremben tartották meg — természetesen, a nyilvánosság kizárásával — a vádtanácsi tárgyalást. A vádlottak, védőik, de különösen a vádlottak hozzátartozói izgatottan pertraktálták a folyosón a tárgyalóteremben történteket s találgatták, hogy mi lesz a vádtanácsi tárgyalás eredménye, kiket fog a vádtanács vád alá helyezni, kikkel szemben fogja megszüntetni az eljárást. Az ügyészi vádirat minden egyes pontjára részletesen reflektáltak a védők, majd a rengeteg iratot ismertette *Ottrubay* Dezső tanácselnök, a vádtanács elnöke. A tárgyalás befejezése után nem hozott határozatot a vádtanács, hanem *határozatának kihirdetésére junius 9-ikét tüzte ki határnapul.* A vádtanácsi döntés ellen ugy az ügyész, mint a vádlottak perorvoslattal élhetnek s igy az ügy minden valószinüség szerint felkerül az itélőtáblára.

A Fiuméra vonatkozó egyezmények a népszövetség előtt

Genfből jelentik: Az olasz kormány regisztrálás és közzététel végett több egyezményt juttatott el a népszövetség főtitkárának, amelyeket 1927 január 25-én kötött *a fiumei kikötő ügyében a magyar kormánnyal.* Az egyezmények a magyar tranzitforgalomra, a magyar vámhivatal felállitására és Fiuménak Olaszország által történt okkupációjából származó pénzügyi kérdések rendezésére vonatkoznak.

—

Titulescu a jóvátétel ügyét szeretné belekeverni az optánspörbe

Bukarestből jelentik: *Titulescu* román külügyminiszter, aki San-Remóban időzik, ujságirók előtt nyilatkozott az optáns-pörről. Megismételte Románia ismert álláspontját, majd a következőket mondotta:

— Még abban az esetben is, ha Románia elfogadná a döntőbiráskodást és ha elmarasztalnák, a határozat végrehajtása a *jóvátétel számlájára* történnék. Magyarország visszautasitotta márciusban a jóvátétel számlájára történő rendezést, amit a román kormány az engesztelékenység szellemétől sugallva indítványozott; azt állitotta, hogy a jóvátétel sokkal határozatlanabb és függőbb valami, semhogy rendezés alapja lehetne.

— Igen kiváncsian várom — folytatta Titulescu — a többi érdekelt fél nyilatkozatát, *vajjon a jóvátételi fizetések elhalasztása csakugyan teljes törléssé változott-e át Magyarország javára.* Távol állok attól, hogy azt gondoljam, hogy az optáns-kérdés véglegesen befolyásolja Románia és Magyarország viszonyát. Hajlandó vagyok minden lehetőt elkövetni, hogy Magyarországgal normális, sőt baráti viszonyra jussunk. De *nem akad és soha nem is fog akadni román ember, aki uj adókkal terhelné meg a magyar jóvátételről lemondott román háborus károsultakat, csak azért, hogy most ők fizessenek magyar adósaiknak.*

—

— **Földrengés Ancona vidékén.** *Rómából* jelentik: Anconában szerdán este kevéssel kilenc óra után heves földlökést éreztek, amelyet néhány perc mulva utórengés követett. A lakosság pánikszerüen menekült a szabadba. Emlitésreméltó anyagi kárt nem jelentenek.

—

Katedrarendészet

Motto: „Remélem, nem akarják az egyetemi tanárok, hogy detektiveket ültessek mögéjük.“ Kunó prof.

Ezt valóban nem akarják. Nem is, mert rém zseniroz előadás közben egy dobogóba bujt hekus. Már most nagy tanakodások folynak minden irányban, hogy miként lehetne ennek elejét venni; mi lenne a professzorabrichtolásnak az a közvetlenebb módja, ami a fenti kultursustorgást más irányba vezetné le.

Az eddig fölbukkant mentőötletek a következők:

Professzorok bejövetele fél nyolckor. Körömszinvizsgálat. Szakállruhatár.

Nyolckor közös csuklógyakorlatok és vezényszóra kopfvendung a Hold-utca irányába.

Nyolcórakor előadás kezdete. Az óránként elhasználható kutfők száma kettő. Az igénybevett kutfőt az előadó előadás után a szertárba viszi és vény ellenében leadja. Kutfőket hazavinni tilos.

Tantételek ismertetése (Pithagoras, Archimedes, Gay-Lussac stb.) tiz percnél tovább nem tarthat. A tiz perc leteltével a klotürdobogó dobogni kezd, amikor is a tanár köteles saját véleményének kifejezésére rátérni, a pénzunkért.

A heti tanórák kötelező összege 80, ebből azonban vigalmi időként levonásba jönnek a tizpercek, ugyhogy jobb, ha mindjárt 86-ot vesz föl az a tanerő, hogy a 80-at megkapja.

Minden tanár havonta négy tudományos müvet köteles irni. Egy könyv elmulasztása esetén, az életfogytiglani bibliothéka azonnal esedékessé válik.

Este indulás párosával hazafelé. Csendben, rendben, mosolymentesen, még azesetben is, ha a szakállakat a ruhatárban összecserélték.

Halál poloskára, ha MATTEINE Cyán-nal irtja. VI., Király-utca 16. Lipót 961-38.

KERTÉSZ II. ANDRÁSSY-UT 36.

— **Sulyos autóbaleset Mecsekszabolcs határában.** *Pécsről* jelentik: Csütörtökön délelőtt egy pécsi autotaxi, amely *Krapetz* Károly autófuvarozó vezetésével három utassal *Mecsekszabolcs* felé haladt, a község határán egy kanyarodónál felborult. Az utasok kirepültek az autóból a soffőr pedig a kocsi alá került. *Koka* Gyárfás nyugalmazott csendőrtiszthelyettes agyrázkódást és sulyos belső sérüléseket szenvedett. A másik két utasnak nem történt komolyabb baja.

— **Megszurta a mostohaapját.** *Ritye* Fülöp MÁV lakatos ittas állapotban tért haza a Fövény-utca 94. számu házban lévő lakására s amikor ezért mostohaapja, *Diószegi* Gyula MÁV mozdonyvezető megdorgálta, zsebkését előrántotta és *Diószegi Gyulát hasbaszurta.* A mentők sulyos sérüléssel szállitották a Kun-utcai kórházba. Ritye Fülöpöt előállitották a főkapitányságra, ahol további eljárásig őrizetbe vették.

— **Katonaorvosok a Munkásbiztositó Pénztár szolgálatában.** Az illetékes köröknek a szerény javadalmazásu katonaorvosi karnak olyan sérelmét ajánljuk figyelmükbe, amelyen méltányossággal és jóindulattal egész bizonyosan lehetne segiteni. A panaszolt eset részletei a következők: A mult év végén a Honvédelmi Minisztérium rendeletet adott ki, amely szerint a katonaorvosok, tekintettel a kétszáznegyven—kétszáznyolcvan pengőig terjedő fizetésükre, az *Országos Munkásbiztositó Pénztárnál* pénztári orvosi állást vállalhatnak, hiszen szolgálati elfoglaltságuk különben is csak délelőtt köti le őket. Ilyen katonaorvos Pesten mintegy tiz van, akiknek csakugyan sikerült is nagy protekcióval s előzetes honvédelmi miniszteri engedéllyel pénztári, ugynevezett körzeti orvosi állást vállalni. De milyen kinos meglepetés érte őket. E napokban ujabb honvédelmi miniszteri rendelet jelent meg, mely az előző rendelettel ellentétésen meghagyja, hogy minden katonaorvosnak a pénztári orvosi magánpraxis jellegével biró állásáról f. hó 31-ig feltétlenül le kell mondani. Ebből most azután az uj állásban berendezkedett katonaorvosoknak a legnagyobb kellemetlenségei támadtak. A helyzet ugyanis az, hogy a szóbanforgó pénztári orvosi állásokat ugy hirdették, hogy az illető orvos tizennégy nap alatt köteles a neki kiutalt körzetbe költözni, mert csak akkor foglalhatták el a körzeti orvosi állásokat. Igy azután a szegény katonaorvosok a Belvárosban levő lakásaikat felmondották s kiköltöztek nagy anyagi áldozattal a nekik kiutalt külvárosi körzetekbe, ahol olyan áru lakást vettek fel, amilyent ilyen tizennégynapos határidőkényszer alatt a mai nehéz lakásnyomoruság mellett kaphattak. Egyesek még hozzá, minthogy igy nagyobb jövedelmük volt, ellátták magukat müszerekkel stb. Berendezkedtek adósság csinálással — az előállt jövedelemre. Most aztán meg van az adósság, de viszont a pénztári orvosi állásról meg le kell mondaniok. Ennélfogva bekövetkezhetik, hogy az illetőt, minthogy az adósságát nem tudja rendezni, esetleg kardbojtjától is megfosztják. A két szerény állásból nem marad meg egyik sem, a diplomát a fokozott nyomoruság agyonüti. Az *Orvosi Szövetségnek* illő lenne foglalkozni ezzel a felvetett kérdéssel, hogy, ha már a katonaorvosok szolgálatot nem teljesithetnek az Országos Munkásbiztositó Pénztárnál, vonassék vissza ez a sérelmes, megokolatlan rendelet, vagy legalább a határidőt tolják ki egy évre, amely idő alatt az uj szolgálatra már berendezkedett katonaorvosok nagyobb károsodás és sérelem nélkül alkalmazkodhatnak a változott helyzethez.

Tőry Emil épitész

Hivatalos másolat a 9767/1913. I. M. V. számhoz. A m. kir. igazságügyminisztertől.
9767/1913. I. M. V. szám.

Tervpályázati hirdetmény.

A Nagykanizsán emelendő törvénykezési épület

tervrajzainak elkészítésére

ezennel tervpályázat hirdettetik az 1908. évi november hó 2-án 79049/K. M. szám alatt kiadott Építészeti tervpályázatok szabályzatának figyelembevételével és az alábbi feltételek mellett:

1. A pályázat általános és országos, tehát benne kizárólag magyar honos építészek vehetnek részt.

2. A tervezési programm, valamint a telek lejtmérési adatait is feltüntető helyszínrajz a hivatalos órák alatt, az igazságügyminisztérium segédhivatali főigazgatójától 1 koronáért átvehetők.

3. A pályatervek 1:200 mértékben készítendők, még pedig szükséges a tervezett épületet feltüntető helyszínrajz, továbbá minden emeletsornak egy-egy alaprajza, az épület egymástól eltérő homlokzatáról külön rajz és a tervezet megértéséhez szükséges metszetrajzok.

4. Távlatrajzok nem készítendők. A tervrajzok keretezése, vagy beüvegezése mellőzendő.

5. A tervezethez köbtartalomszámítás és könnyen ellenőrizhető méretezett számítási tervvel egy műleírás melléklendő. A köbtartalom a járda felszínétől a főpárkány felső éléig számítandó. Egy köbméterre 17 korona veendő a költségek kiszámításánál.

6. Az építés összköltsége az 500,000 koronánál lehetőleg ne legyen több. Ez összegben a telekrendezés költségei nincsenek belefoglalva.

7. A pályatervek a tervező névaláírásával ellátva s foglalkozásának, illetve képesítésének kitüntetésével, lepecsételve a m. kir. igazságügyminiszterium segédhivatali főigazgatójának

1913. évi április hó 30-án déli 12 óráig

nyujtandók be, ahol az átadó átvételi elismervényt kap. Postán, vagy vasúton érkező pályatervekre nézve a feladás ideje az irányadó. Későbben érkezett, illetőleg feladott pályatervek nem vétetnek figyelembe. A pályatervek külső borítékokra irandó: „Pályaterv a Nagykanizsán emelendő törvénykezési épületről".

8. A már benyujtott tervek vissza nem vonhatók.

9. A pályaterveket öt tagból álló bizottság bontja fel és bírálja el. Ez a bizottság, amelynek határozata végérvényes és meg nem felebbezhető, következőkép állíttatik össze:

a) az igazságügyminisztérium kebeléből két tag;
b) a kereskedelemügyi miniszter úr részéről egy műszaki tisztviselő;
c) az igazságügyminiszter megbízásából egy építész;
d) a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet kebeléből meghivandó egy tag.

10. A pályatervek a benyujtás sorrendje szerint fognak felbontatni és a benyujtástól számított egy hónapon belül bíráltatnak meg. Azok a bírálat befejezéséig a nyilvánosság teljes kizárásával csakis a bírálóbizottság tagjai által tekinthetők meg.

11. A viszonylag legjobbnak talált pályatervek díjazására ki van tűzve: első díj 2000 korona, a második díj: 1300 korona, harmadik díj: 700 korona. Tervek nem vétetnek meg.

12. A pályaművek a bírálat megejtése után egy héten át a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet helyiségében a bírálati jegyzőkönyv egy másolatával együtt közszemlére kiállíttatnak.
A díjazott pályatervek az igazságügyminisztérium tárgyi tulajdonai maradnak.

13. A nem díjazott pályaművek a kiállítás bezárása után és a benyujtáskor kapott elismervény visszaszolgáltatása ellenében az igazságügyminisztérium segédhivatali főigazgatójától a pályázat eredményének kihirdetésétől számított hat héten belül a bírálati jegyzőkönyv egy másolati példányával együtt, a hivatalos órak alatt visszavehetők.

14. A műszaki művelet elkészítését és a művezetői megbízást illetőleg a miniszter fenntartja magának a szabad rendelkezés jogát. A további műszaki munkák a szokásos módon a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet választmánya által 1892. évi május hó 9-én elfogadott díjtáblázat szerint fognak díjaztatni: egyébként a megbízás részletes feltételei annak idején szerződésileg fognak megállapíttatni.

15. Minden pályázó elismeri, hogy a pályázati feltételeket és a pályázati szabályzatot ismeri és azoknak magát aláveti.

Budapest, 1913. évi február hóban.

A m. kir. igazságügyminiszter.

TÖRY EMIL ÉS
POGÁNY MÓRIC

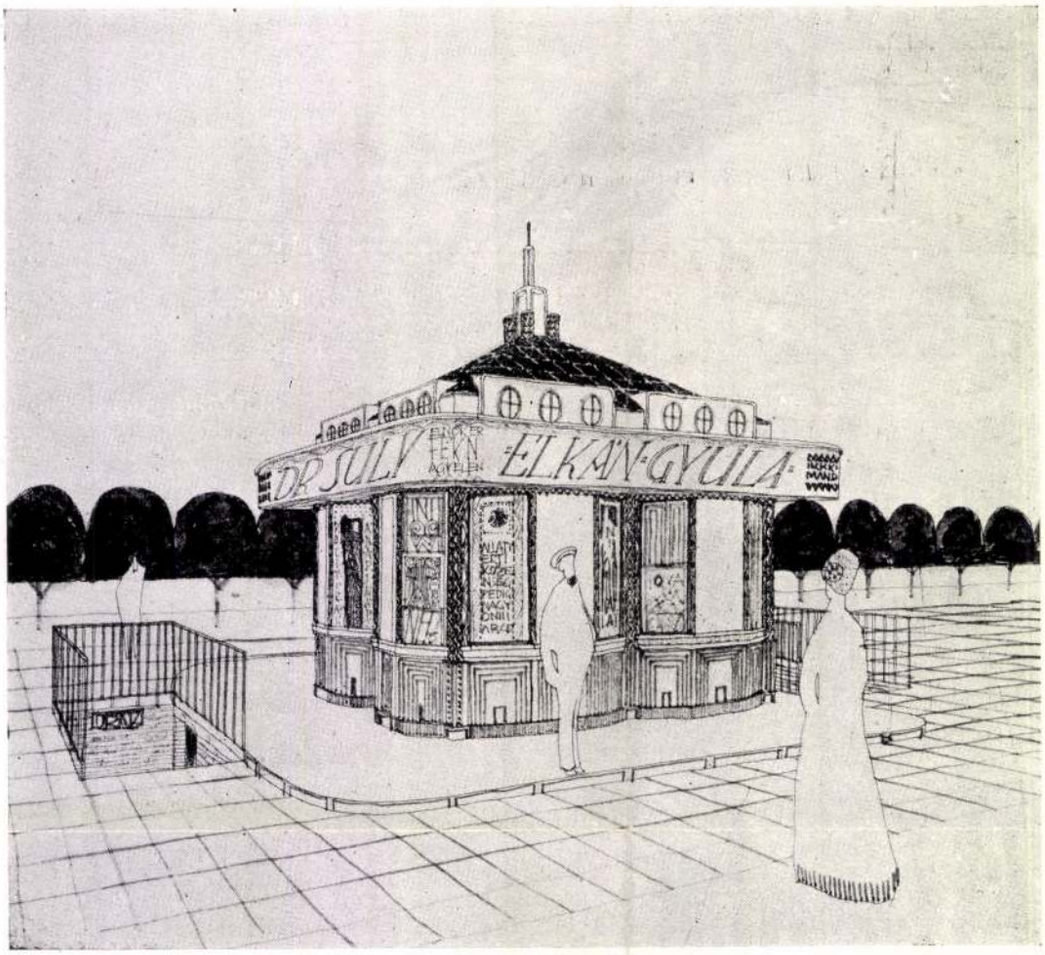

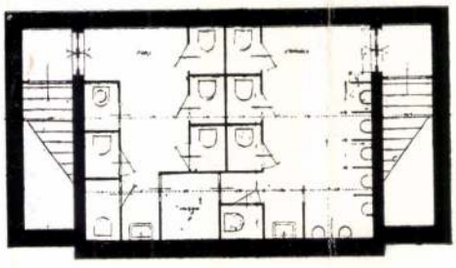

SZÉKESFŐVÁROSI ÁRÚBÓDÉ

(MULT SZÁMUNKBÓL KIMARADT)

A FÖLDMŰVELÉSI MINISZTERIUM PALOTÁJA AZ ÁTALAKÍTÁS ELŐTT.

a kik — nem merték követni. Minden babonánál erősebb volt az a babona, hogy Budapesten — nem illik nyaralni. És ez ellen a babona ellen nem volt argumentum a Duna, a Margitsziget, a budai hegyek levegője és mosolygó pompája. Van rá reménység, hogy ez a babona megtörik. A kaszinók uri emberek számára készülnek és ha Budapesten sok lesz a nyári kaszinó, ez beszédes bizonyság lesz a mellett, hogy uri emberek is el tudnak lenni nyáron Budapesten. Akkor talán itthon marad egy sereg ember, a kit eddig az uri volta hitelének a féltése kergetett kevésbbé kellemes, de — távolabbi nyaralásra.

*

A kis Kohn. A kis Kohn, a kit teljes nevén Kohn Hermannak hivtak, bizonyára nem volt alkalmas rá, hogy diszére váljék annak a huszárezrednek, a melyikben szolgált. Nem volt valami nyalka legény és úgy ült a lovon, hogy, mint az egyszeri huszárőrmester mondta: sirva fakadt alatta szégyelletében a paripa. De viszont igaz az is, hogy Kohn Hermann nem a maga ambiciójából bujt a huszár-uniformisba, hanem azért, mert muszáj volt neki. Nem ő maga tartotta magát alkalmasnak a leventeségre, hanem a doktor, a ki vizitálta. Kohn Hermannal tehát kétségtelenül véres igazságtalanság történt, a mikor a káplárja szidta, gúnyolta és üldözte, a miért nem volt különb huszár, mint a milyen lenni tudott. És akkor Kohn Hermann megmutatta, hogy ha lovagolni nem tud is, tud valami olyat, a minél nehezebbet, nagyobbat semmifélet katona se tudhat: tud — meghalni. Bement az istállóba és fölakasztotta magát. Kohn Hermann azonban malőrős legény volt egész életében. Soha se tudott úgy csinálni valamit, hogy nagy baj ne legyen belőle. Csak harmónikus, hogy ezt az utolsó cselekedetét is így csinálta. Épen akkor ölte meg magát, mikor a kaszárnyában ott időzött egy nemes és jólelkű főherczeg, a kit a szive mélyéig megrendített a tragikus eset. A kis Kohn halálából tehát nagy bajuk támadt mindazoknak, a kiket szomorú sorsáért felelősség terhel. Bizonyos dolog, hogy ennek a véletlennek jótékony hatása lesz mindama kis Kohnok sorsára, a kik — még élnek. A káplár úr, meg az őrmester úr ezentúl kétszer is meggondolja, hogy nyakon teremtse-é a szegény rekrutát, ha olyan is a figurája, hogy «elcsufitja vele a lovat». De annak a kis Kohnnak, a kinek az esete ilyen meggondolásra kényszeriti ime a káplár urat: mindebből már nincsen haszna. Ő rá nézve csak az a következése van a sorsának, hogy a káplár úr még haló porában is szidni fogja, mint a bokrot. Azért, mert még a halálát is ügyetlenül csinálta. Úgy, hogy súlyos kellemetlenséget okozott vele — neki. Eszünkbe jut az adoma a rövidlátó hadnagyról, a ki a képéből kikelve mondja a kollegájának.

— Ezt az infanteriszt Szabót keményen meg fogom büntetni!

— Miért?

— Már ismételten észrevettem, hogy az utczán hanyagul szalutál nekem. Egy párszor eltürtem. De ma délelőtt, mikor megint így cselekedett, utána kiáltottam és megállitottam. Jól az arczába nézek, és képzeld azt a szemtelenséget — nem is ő volt! No, hát ezt már nem tűrhetem!

Ez az infanteriszt Szabó is afféle kis *Kohn* volt, a kinek a sorsa már, hogy kikapjon, akár jelen van, akár nincs jelen, akár csinált valamit, akár nem csinált semmit.

*

Longworthné madarai. Roosevelt Tivadarnak úgy látszik, csakugyan lehunyóban van a szerencsecsillaga Amerikában. Nemrégiben háborúságba keveredett a trösztökkel, a mi annyit jelent, hogy maga ellen sorakoztatta az összes dollárfejedelmeket, az aczél, olaj- és hús-királyokat. Ezek a fejedelmek pedig a legszabadabb respublikában is igen nevezetes hatalmat képviselnek. De az elnök szerencséjének elhomályosulását ennél a háborúságnál nagyobb tragikus erővel dokumentálja egy igazán végzetes malőrje, a mely olyan helyről zúdít rá kellemetlenséget, a hol igazán nem akarnának ártani neki. Ezt a végzetessé válható kellemetlenséget a Lougworth szenátorné madarai okozták az elnöknek. Egy pár kitömött kolibri, a melyet a szép szenátorné nagyon alkalmas disznek talált a tavaszi kalapjára. Már pedig az amerikai humanizmus nemcsak izléstelennek, de kegyetlenségnek is hirdeti az ilyen cziczomát, a mely «holttesteket» alkalmaz diszitésnek. Néhány esztendővel ezelőtt liga alakult Amerikában az ilyen barbár divat ellen való küzdelemre és ennek a ligának épen Roosevelt Tivadarné vállalta el az elnökségét. Az a hölgy pedig, a ki most ilyen vakmerően szembeszállt a liga humanus törekvéseivel, ez a Langworth szenátorné nem más, mint az elnök leánya, Roosevelt Alice, a kit leánykorában tudvalévőleg *Alice ő fenségének* neveztek. Tudvalévő dolog az is, hogy Alice ő fensége népszerüsége hatalmas támasztéka volt a papája népszerűségének; annál tragikusabb, ha ez a népszerűség most épen ő miatta kapna léket. Hogy mi vitte Alice asszonyt erre az ügyetlen lépésre, azt bajos lenne megmondani. A legvalószinűbb megoldása a kérdésnek, a legegyszerübb. Tetszett neki a kolibris kalap. Úgy érezte, hogy illik neki. Már pedig hol az a hatalom, a mely arra birhatna egy szép aszszonyt, hogy ne vegyen föl egy kalapot, ha az a meggyőződése, hogy az jól illik neki? Valószinű, hogy már meg is bánta, de nem bizonyos, nem késett-e el ezzel a megbánással? Az amerikai humanizmusról már megirta Mark Twain, hogy az «rajongó szeretete minden élőlénynek — az ember kivételével» és Roosevelt Alice — a kolibrik ellen vétett. A kolibri pedig nem ember. A kolibriért nagy dolgokra képes a megbántott amerikai humanizmus. Megeshetik, hogy a Roosevelt Alice tavaszi kalapja a Roosevelt Tivadar elnöki süvegébe kerül. Az pedig egészen bizonyos, hogy az utódja tüntető módon a szivén fogja viselni — a kolibrik érdekeit.

A FÖLDMŰVELÉSI MINISZTERIUM PALOTÁJA.

Miután a földmüvelési miniszteriumnak ormótlan külsejű palotája immár sehogy sem illik bele az Országház-téri előkelő keretbe s miután megrongálódott homlokzatát úgy is nagy költséggel kell átalakítani, *Darányi* miniszter elhatározta, hogy teljesen átépitteti. Két pályázatot hirdetett az átalakításra: egyiket a homlokzatra, a másikat pedig az alaprajzra. A pályázatokon legjelesebb épitőművészeink vettek részt, a kik közül *Tőry* Emil műegyetemi tanár nyerte el úgy a homlokzat pályázaton, mint az alaprajz pályázaton az első díjat. A díjnyertes pályatervet lapunk e számában mutatjuk be.

TATÁRRABSÁG.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta PEKÁR GYULA.

XI.

Erdélynek bódulása.

Kilencz napig bujdosott Ő Nagysága a kárpáti vadonban s holtra rogyó lovakon csak augusztus hó 4-ikére ért be Ecsed várába. Persze fogalma se lehetett neki még akkor a seregét ért nagyobb veszedelemről . . . No de ne vágjunk az események elé; egyelőre álljunk csak hátrább pár nappal a kalendáriomban.

Mire Margit ijedés okozta betegsége után magához tért s harmadnapra lázából felkelhetett, szörnyű felfordulásban találta az egész görgényi kastélyt. Ő rá magára is hatott az a látományos éj, de a mellette virrasztott Fejedelemasszonyt meg teljesen kiforgatta a mivoltából. Nem volt nyugta többé; hovatovább az a meggyőződés vert benne gyökeret, hogy csakugyan valami baj érte az urát. Küldözött hirekért jobbra-balra, fullajtárt menesztett Barcsayhoz Fejérvárra, de utóbb be se várva a feleletet, mindenestől felszedelőzködött és ment udvarával Kolozsvárra. Az ott uralkodó nagy fejetlenség azonban csak annál jobban nevelte izgalmát, elég volt neki ebből a forrongó országból, maga se tudta mért, de vágyakozott ki biztos Ecsed várába. És mintha csak terminusra kellett volna ott lennie, váltott lovakon sietett tova. Keserves utazás volt ez mindeneknek, de nehézkes állapotjában főként szegény Margitnak. Baljóslattal telt az ő lelke is, ám nem mert szólni, nehogy még jobban riaszsza Nagyasszonyát.

Hát kell valaminek lenni az előérzetben . . . Mire a Bükkön túl megkerülték az ecsedi láp ingoványbirodalmát, a siettetés izgalma valóságos nyavalyává nőtt Báthory Zsófiánál. No, végre látszott már a nád közül a vizivár bástyás tömkelege, — «hamar, — sürgette a Fejedelemasszony, — hamar! . . .» Átalrobogtak a hintók az emelcsös hidon s a mitsem sejtő várnagy kirímedve futott Ő Nagysága elé. «Nincs itt még az uram!?» — fuldokolt Báthory Zsófia, — aztán feleletet se várva, magából kikelten parancsolt rá a porkolábra, Orozlán Bálintra: «Készüljenek kegyelmetek, mert mindjárt itt lesz, érzem, ide kell érnie, ebbe a biztos fészekbe . . .»

És bizony még csak ruhát se váltott ő, — hiába ellenkezett az anyja, úgy a hogy volt,

A HÉTRŐL.

A gyilkos mámor. Vasárnap este Budapesten nyilt utcza során leszúrtak két embert. Két csöndes, békés járókelőt. Az egyik belehalt a sebébe, a másik ki tudja meddig nyomja az ágyat. Nem verekedésben szúrkálták meg őket, nem rabló szándékkal, nem is boszuból, hanem csak — passzióból. Egy részeg ember garázda kedvteléséből; ugyanabból az indulatból, a mely tükröket és ablakokat szokott beverdesni. A gyilkos, mikor rettenetes tettéért számolnia kell, a biró előtt ezt mondja:

— Nem vagyok bűnös, mert — részeg voltam és nem tudtam, hogy mit cselekszem.

Ez az eset megint aktuálissá tesz egy kérdést, a mely esztendők óta foglalkoztatja a jogtudósokat és a melynek ujabban nagy irodalma termett különösen Németországban. Ez a kérdés az, hogy valóban mentő- vagy csak enyhítő körülmény-e az, ha egy tettes a bűncselekménye elkövetése idejében részeg volt? Az angol törvény nemcsak hogy mentségnek nem fogadja el, hanem egyenesen súlyosító körülménynek tudja be ezt az állapotot, mert bűnnek veszi már magát a részegséget is és egy bűn a másik bűnnek mentsége nem lehet. Való, hogy a részeg ember olyan, mint az őrült ember, de való az is, hogy más a megőrülés útja és más a részegedésé. Az őrült, szegény nem tehet róla, hogy őrült, ellenben részeg csak az lesz, a ki leiszsza magát. Minthogy pedig a világon semmiféle erkölcsi, vallási vagy jogrendi törvény nem parancsolja, hogy az ember leigya magát: a részegség öntudatlansága egy tudatosan és minden kényszer nélkül előidézett öntudatlanság. A legnagyobb joggal tehető tehát kérdéssé az, hogy az akaratszabadságnak és felelősségtudatnak ilyen módon előállott bénultsága, ha ez a bénultság még oly nagy foku is, elfogadható-e mentő körülménynek? Egy tudatosan megszerezhető privilégium szinében áll elénk, a mely bűnök büntelen elkövetésére ád jogot. Már pedig a részeg Varga Jánosnak nem lehet más és nem lehet több joga, mint a józan Varga Jánosnak, mert Varga Jánosnak senki és semmi se parancsolja, hogy berugjon. És ha Varga Janosnak olyan garázda a természete, hogy bicskázik, ha részeg; ez csak egy okkal több arra, hogy kerülje az italt. A bor vagy a pálinka nem ád jogot az embernek arra, hogy gyilkoljon, ha többet iszik is belőle, mint a mennyit az esze elbir.

Skutezky Döme: Rézhámorban.

Bruck Miksa: Szepesbélai utcza.

*

Nyári kaszinók. Az első nyári kaszinó, a mely Budapesten megnyilt: a Park-Klub volt, kigondolója és megalkotója pedig a néhai báró *Aczél* Béla, a ki valóságos genie volt olyan intézmények létesitésében és berendezésében, a hol az uri emberek magukat kényelmesen, kellemesen, jól érezhetik. Több hasonló intézmény — ha csak a csónakos-egyesületek telepeit ilyennek nem tekintjük — nem keletkezett Budapesten egészen a legújabb időkig. Most, mint a hirlapok jelentik, egyszerre két fővárosi kaszinó rendez be a tagjainak ilyen levegős nyári fiókot. A lipótvárosi meg az erzsébetvárosi kaszinó. Az első a Hűvösvölgyben, a második a Városligetben. A nyári kaszinók eszméje tehát hódit Budapesten: a minek megvan a maga jelentése és tanulsága. Jelenti a komoly fölismerését annak, hogy Budapest nem csak nagyvárosnak, hanem — nyaralóhelynek is elsőrangú. Ennek a városnak a maga területén van fája, hegye, folyóvize, szigetje, vannak iratos mezői, csöndes völgyei és gyógyitó forrásai. Szóval, van mindene, a mi megokolttá és érthetővé tenné, hogy nyár idején messze földről is idejöjjenek az emberek ezrei üdülni. És csodálatosképen mégis egészen megfordítva történt a dolog. Talán a világon sincs nagy város, a melynek a lakossága annyira, nem is szükségnek, de egyenesen kötelességének érezte volna, hogy nyár idején más földre vándoroljon, mint Budapesté. Az öreg Podmaniczky Frigyes bárónak egyik hiressége lett az, hogy Budapesten szokott nyaralni. Olyan szokás, a miért a lelkük fenekén sokan irigyelték,

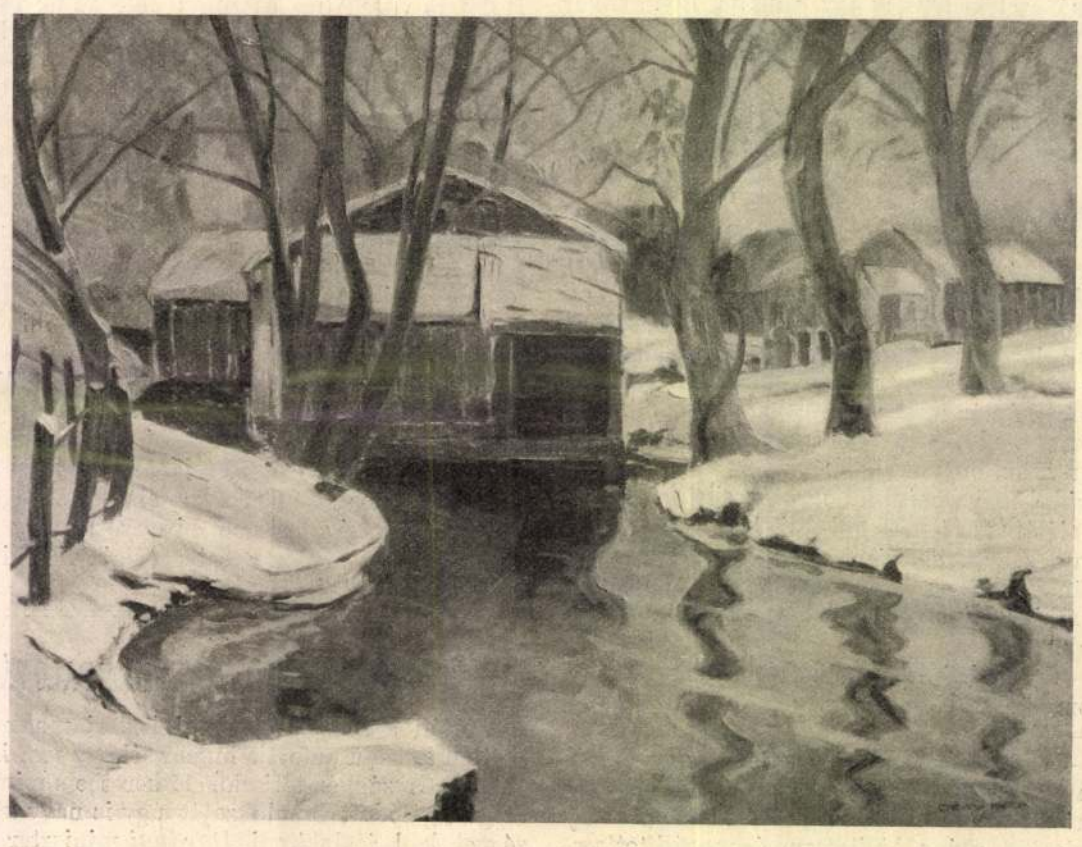

Déry Béla: Januári délután.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

nap maga 3700 billiót tesz ki, azzal kevesebben vannak tisztában. Egy köbmértföld akkora koczka, melynek minden oldala egy mértföld hosszu. Nos tehát kiszámitották, hogy ekkora területbe mindent a mi a világon van, az összes embereket és állatokat bele lehetne tenni a nélkül, hogy tovább mint félig, vagy kevéssel tovább megtelnék. Világosan mutatja ezt a következő példa. Tegyük fel, hogy van egy téglavető-gép, mely szakadatlan munka mellett minden másodperczben egy köbláb terjedelmü téglát képes vetni. Ez naponta 86,400, évenként pedig 31,536,000 téglát tenne. Mivel egy földrajzi mértföld 24,000 láb hosszu, tehát csupán egy négyszögmértföld beborítására 567 millió téglára volna szükség, a minek elkészitésére a gép 18 éven felüli időt venne igénybe. De a köbmértföldnek ezenkivül magassága is 24,000 láb, s ennek kitöltésére ugyanannyi év volna szükséges. Szóval a gépnek 438,365 évig kellene éjt-napot dolgoznia, hogy egy köbmértföld területet egészen kitöltsön. Tegyük még hozzá, hogy aránylag kicsiny földgolyónk is 2650 ily koczkát tartalmaz s nem lesz semmi okunk földünk kicsinysége felett panaszkodnunk, kivált ha azt is tudjuk, hogy az egész tömege nem kevesebb, mint 14 quadrillió fontot nyom, a mi sorszámban leirva igy néz ki: 14.000,000,000,000,000,000,000,000.

Még egy meglepő példája a számok csodájának a kamatos-kamatszámitás. Ebből tudjuk meg, hogy a kamatok kamatjai 14 év és 18 óra alatt a tőke magasságát érik el, az esztendőt 365 napjával számitva. Minthogy azonban minden 4 évben 1 és minden 400 évben két nappal toldatik meg az esztendő, ezeket sem szabad számításon kivül hagyni. Ha tehát tudni akarnók, hogy egy Krisztus urunk születésekor 5 százalékos kamatra elhelyezett fillér máig mekkora tőkévé növekedett volna, úgy találnók, hogy az elhelyezett fillér 14 év alatt megkétszerződött, 28 év alatt megnégyszereződött, 42 év alatt pedig megnyolczszoroződott volna, s máig végre ilyen csinos összegre szaporodott volna: 38 sextillió, 132,508 quintillió, 177,389 quatrillió, 23,035 trillió, 518,722 billió 35,663 millió, 441 ezer 348 tallér, vagy pedig számokkal leirva:

38,132,508,177,389,023,035,518,722,035,663,441,348

Föltéve már most, hogy ezt a szép kis összeget kényelmesség okáért 1000 talléros bankjegyekre akarnók beváltani, mintegy félmillió quatrillionyi ázsió és illetmény leszámitásával, kapnánk érte 38,132 quintillió darab ezertallérost, mely egymásra téve 433,000 billió köbmérföldet foglalna el, tehát 162.800,000-szer akkora térséget, mint a földé, és 117-szer akkorát mint a napé.

Valóban szédületes számok ezek. Megtanitnak imádkozni, és megtanitnak gyöngeségünk érzetében alázattal fordulni a teremtés véghetetlensége felé, melyet nemhogy megismerni, de még csak felfogni sem vagyunk elég erősek.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Dalok a pusztáról, irta *Szamosszegi Kovács Sándor* (1878—1885). Ez a czime egy csinos kis kötetnek, mely 150 lapon nem kevesebb mint 112 költeményt, legtöbbnyire dalokat, foglal magában. A füzet kivül-belől csinos, mert a dalokban, ha nem is valami nagyobb szabásu eredeti tehetség, de tiszta kedély, egyszerű őszinteség s népies és tiszta dalhang nyilatkozik. A költő Blahánénak ajánlotta kötetét s neki van ajánlva az első. «A berek csalogánya» czimű költemény külön is. Azonkivül számos költemény külön ajánlást nyert, a szerző anyjának, barátainak, ismerőseinek, tanárainak, vagy tisztelete más tárgyainak, a nélkül, hogy a költemények az illetőkre vonatkozással, vagy egyéb alkalmisággal birnának. Ez a kedélyből fakadó gyöngéd figyelem is jól hangolja az olvasót a tehetséges fiatal verselő iránt, ki — különösen a népies dalformát — elég szerencsével kezeli. Egypár románcz és ballada is tehetségre s jó irányban induló törekvésre mutat. A kötetke ára 1 frt. A dalok közül egy párt, kóstolóul, ide teszünk.

Élet-fáim erdejében.

Élet-fáim erdejében
Szél se lebbent réges-régen,
S most egyszerre vihar támad,
Zúzza, tépi a faágat.

Ág letörve, lomb leverve,
Ronda sárba beteperve,
Szerteszórva itt hevernek
Utain a rengetegnek.

Mindegyiket végig-nézem,
Mindegyike egy emlékem:
Elmosódott betük, jelek,
Miket irtak bársony kezek.

Mindegyikre leborulok,
Mindegyiken elzokogok,
Mig a vihar támad ujra,
Felragadja, tovább fujja.

Az üvöltő fergetegbe',
Megszaggatva, leteperve,
Hulló lomb közt igy bolyongok:
Míg magam is aláhullok.

Titkom.

Besugom az éjbe,
Adom a szellőnek,
Vándor-madaraknak.
Mik keletről jönek.

Csevegő csermelynek,
Csacsogó madárnak,
Rohanó felhőnek,
Hunyó napsugárnak.

Fáról-fára vésem
Árnyas rengetegbe'.
Elzokogom halkan
A fűre leesve.

Mind megtudja titkom,
Megérti bánatom:
Csak te nem tudod, csak
Neked nem mondhatom.

Csillag van az égen.

Csillag van az égen,
Virág van a földön . . .
Napom, éjem én most
Kint a mezőn töltöm.
Délibábos róna
Kellő közepében
Van az én lakásom:
Zsuppfedett cserényem.

Aranyszőrü nyájam
A völgyben kolompol.
Csonka füzes alján
Hever a komondor.
Csak egyet füttyentsek,
Oda terem rája,
S megtériti a nyájt,
Ha tilosban járna.

Delelőre hajtok
Ha megfogy az árnyék,
De én ott is mintha
Forró napon járnék;
Lefekszem subámra
A harmatos fübe,
De csak meg nem tudok
Hűvösödni tőle.

Dehogy tudok; mikor
Nem is a nap éget.
Szivem táján érzek
Szörnyű melegséget.
A jó Isten tudja
A bajomat, hogy mi? . . .
Meg egy kis lány tudná,
Ha — akarná tudni.

Katona-dalok.

A bosnyák okkupáczió idejéből.

Meginstáljuk az óbester urakat!
Vegyék számba a mi szegény sorsunkat;
Ne küldjenek könnyelmün a csatába:
Az ágyunak, a halalnak torkába.

Az Uristen az uraknak észt adott,
Munkás kézzel áldotta a parasztot:
Adta pedig azon az egy rováson,
Hogy jó szivvel segitsenek egymáson.

Az uraknál az országnak mappája,
Megnézhetik akármelyik órába,
Nézzék is meg: merre van a had-utja,
Merről támad az ellenség nyakunkra?

Hej, mert ez igy nem mehet már sokáig,
A közlegény mind elesik egy lábig;
Kommandálhat a fővezér hiába,
Ha nem marad legénye a glédába'!

Instáljuk hát az óbester urakat!
Vegyék számba a mi szegény sorsunkat;
Ne küldjenek könnyelmün a csatába:
Az ágyunak, a halálnak torkába.

A kapitányságból czim alatt uj kötet jelent meg Szegeden *Palotás* Fausztintől, ki a népéletből vett elbeszéléseivel már magára vonta a figyelmet. Szeged és vidéke népét nem egy találó vonással és jellemző történettel festi.

Az uj kötet a tanyai élet derült világából hét elbeszélés tárgyát merítette. Bevezetőleg elmondja a szerző, hogy ezúttal azzal a néppel foglalkozik, mely a tágas alföld legkiesebb részén tizennégy négyszögmérföldnyi területen elszórva él s Palotás ugy ismeri, hogy a tiszta magyar faj legjózanabb, legmunkásabb elemét képezi. A tanyák törvényhatósági külterületet képezvén, ősidőktől fogva kapitányságokra vannak felosztva, élükön a tanyai kapitánynyal, kit mindig a legtapasztaltabb és vagyonosabb öreg gazdák közül szoktak megválasztani. Lakóik ritkán érintkeznek a városiakkal s ekkép híven megőrizhetik szokásaikat és jellemző sajátságaikat. Palotás e tulajdonságában igyekszik bemutatni a tanyai népet. A kötet elbeszéléseinek czíme: A hartyáni kakas. A Báti András átka. A míg a menyasszonytánczot járták. A rozsdás panganét. Egy marék üres kalász. Mire feljött az esthajnalcsillag s végül Az első só. Ára 1 frt.

Don Quixotte kisasszony czimű két kötetes regényt adtak ki a Révai-testvérek. Szerzője *Bródy* Sándor fiatal iró, a ki egy kötet elbeszélésével a naturalista irány egyik tehetséges követőjének mutatta magát. Regényének birálatában benne rejlik a szerző fiatal kora is. De hogy tehetséggel bir, ez a nagyobb műve szintén megmutatja.

Bródy a Zola iskolájához tartozik, melyet sokan tévesen itélnek meg, mikor a leplezetlenségekben ismerik föl signaturáját. Zola kitünő iró, rendkivüli megfigyelő tehetséggel, előadási erővel, életismerettel és kiváló drámai érzékkel. Utánozzák is sokan, egész iskola támadt nyomában. Bródy szintén tanítványa. Leírni tőle tanult, tőle vette az utasitást, hogy miket emeljen ki, s hol nyomja meg a pennát, a mivel gyakran odáig behatol, a hol a pennának már nincs semmi keresni valója. De a belső lényegben már nem tudja követni Zolát. A fiatal iró alakjai egészen más anyagból valók s természetes következésszerűn másképen is kell cselekedniök. És meglehetős regényesen élnek s cselekesznek. Don Quixotte kisasszony is a regényesség és ábrándosság áldozata, s a világ, mely áldozatúl kivánja őt. szintén regényes. habár elég önző és durva. Vass Taerri a neve a regény hősnőjének, egy kis városi leány, kit a regényes olvasmányok megrontottak, de fellengző gondolkozásában természetesen nem illik bele a materiális korba. s boldogtalan lesz. Hanem a materiális kor romantikus fordulatokban gazdag s Taerri vége is romantikus, a mint egyik imádója lelövi. Van e regénynek sok életteljes, sőt költőileg is szép részlete, s a két kötetben mind végig oly elbeszélő képesség nyilatkozik, mely kiváló adomány.

Akadémiai kiadványok. Az akadémia történelmi bizottságának kiadványai közt megjelent:

A dunai hadihajók története, irta Szentkláray Jenő, ki e művet akadémiai székfoglalóúl szánta, de időközben nagy terjedelmű tanulmánynyá bővült ki. A régi magyar hadviselés egyik fontos kiegészítő részét, a vizi haderőnek szervezetét és történetét levéltári kutatások alapján adja elő. Az első történetiró, ki e tárgygyal foglalkozik, noha a dunai és tiszai vidéknek ős idők óta rendesen megvolt a maga külön védelmi ereje, hajós népe, melynek jelentékeny rész jut a harczok zivataraiból és győzelmeiből. Bevezetőleg terjedelmesen irja le a magyar vizi hadviselés fejlődését és történetét, a főbb történelmi eseményekkel kapcsolatban szólva a magyar királyi hajósok, királynaszádosok s későbbi sajkások viselt dolgairól. Majd folyami hajóhadunk szervezetét, katonai és társadalmi viszonyait ismerteti s végül a hajóhad vezéreinek, kapitányainak s vajdáinak időrendi névsorát közli. A függelékben negyven eddigelé ismeretlen oklevél olvasható. Az érdemes mnnka ára 2 frt 60 kr. Megjelent továbbá az akadémián tartott értekezésekből: *Magyarország ásványvizei*, dr. Nendtvich Károly előadása, ára 10 kr.

Trefort Ágostonnak politikai élet- és jellemrajzára hirdet előfizetést Molnár Vincze liptószentmiklósi tanár. A szerző fölhivásában ezt irja: «Örömmel fogom konstatálni Trefort lánglelkének diadalait, de nem surranok át tán kevésbbé sikeres munkálkodásain. Szóval tárgyilagos leszek és gonddal fogom elkészíteni Trefort lelki arczképét, hogy az hű legyen s bárki rá ismerhessen.» A könyv mintegy 20 ívre fog terjedni és az ára másfél forint, a mely összeg a szerzőhöz Liptó-Szent-Miklósra küldhető.

A tavalyi orsz. közegészségügyi kongresszus jegyzőkönyvei megjelentek egy 468 lapra terjedő nagy kötetben: «Az 1885. évi országos orvosi és közegészségügyi kongresszus tárgyalásai» czímmel. A becses és érdekes anyagot Müller Kálmán dr., a kongreszszus vezértitkára, rendezte sajtó alá nagy gonddal. A könyv maradandó értékű, mert képet ad Magyarország jelen egészségügyi viszonyairól és számos kitünő értekezésen kívül közli a magyar orvosvilág szine-javának ide vonatkozó eszmecseréit.

A betegség és halál adója Magyarországon, irta Váli Ernő, külön lenyomat a «Természettudományi Közlöny» legujabb füzetéből. A nagy halandóságról, az egészségügy elhanyagolásáról szólván. felsorolja, hogy a szellemi veszteség mellett mennyi anyagi károsodás is van ebben. Születéstől fogva az életkor deléig folyton emelkedik az emberi élet értéke. Ujabbkori, nem büntető kodexbeli meghatározások szerint a francziák életüket 1097 frankra becsülik, az angolok élete 200 font sterlinget (körülbelül 2400 frt) ér; az amerikaiak 3500 dollár (7000) értékűnek tartanak egy-egy emberi életet. Nálunk magyaroknál

**

az emberi élet értékét a legalacsonyabbra 440 frtra véve, azt találjuk, hogy Magyarország 13.728,622 lélekből álló lakosságának értéke 6.040.593,680 (körülbelül 6 ezer millió) forintot tesz. Az 1880-ik év 529 ezer halottjából 279 ezeret ötéven alóli gyermekek szolgáltattak; több mint fele tehát még az inproduktiv korban halt el, akkor, midőn még jóformán csak költségébe került a társadalomnak. Levén pedig Magyarországnak 1880-ban 529,213 halottja, az ezek halálával megsemmisült tőke összesen 232.853,720 forintot tett. Ugyanez évben Franciaországban a halottak utáni veszteség 940 millió frank. A temetkezési költségekről is szól Váli Ernő, s ezek átlagát egy halottra nézve 12 frtban állapítja meg; így tehát 1880-ban Magyarországon az elhaltak temetési költsége 6.230,556 frtba került. Összegezvén az adatokat, azt fogjuk találni, hogy Magyarországnak 1880-ban a betegedések és temetkezések mintegy 48.985,491 forintjába kerültek; hozzászámitva az elhaltak egyéni értékét is, az összes veszteség 281.838,901 frtot tesz. Frankhon vesztesége betegekben és halottakban 1880-ban 1,649,107.207 frankot (körülbelül 812 millió forintot) tett ki.

A vámszövetség kérdéseinek megoldásáról röpirat jelent meg gr. Zichy Jenő képviselőtől. Az önálló vámterület mellett lép föl, s javaslatot is közöl, melynek alapján a fontos ügy ebben az irányban megoldható volna. A napirenden levő kérdést behatón tárgyaló röpirat ára 80 kr. és Grill Károly könyvkereskedése adta ki.

Folyóiratok. Az iparművészeti muzeum és iparművészeti társulat közlönye, a «*Művészi Ipar*» melyet a közoktatásügyi miniszter megbizásából Pasteiner Gyula szerkeszt, deczemberi füzetében is gazdag tárgysorozatban foglalkozik kitűzött czéljával, és számos sikerült illusztrácziót is közöl. Első közleménye Huszka Józseftől érdekesen ismerteti a debreczeni czifra szűrt, annak eredeti diszítését, és e diszítés egyes részleteit is bemutatja rajzban és színezett mellékletben. Méray-Horváth Károly a fővárosi VI. és VII. kerületi kör palotáját és művészi ékítéseit irja le, Feszty Árpád falfestményeiből is közölvén kettőnek a képét. Nyári Sándor a befestett szobrok berlini tárlatáról emlékezik meg; —*h* jegy alatt pedig «Az osztrák-magyar monarkhia irásban és képben» czimű vállalat nyomdai kiállítását veszi birálat alá egy szakczikk. Ezen kívül még több kisebb közlemény és illusztrácziő egészíti ki az elterjedésre érdemes vállalat eme füzetét. — A «*Természettudományi Közlöny*» januári füzetében az apróbb közlemények mellett négy értekezés van: A fojtó levegőről, dr. Fodor Józseftől. A himek és nőstények számaránya a rovarok közt, Sajó Károlytól. Az oxidálásnál végbemenő khemiai folyamatok, dr. Donáth Gyulától. A veszettség gyógyítása, Juba Adolftól. — A «*Hazánk*» történeti közlöny új évfolyama tovább közli id. Szinnyei József komáromi naplóját, melyből e szám a legérdekesb részletek egyikét adja, annak a hatásnak leirását, melyet a világosi fegyverletétel okozott Komáromban. Hőke Lajos Magyarország 1820—25-iki helyzetéről közöl adatokat, Abafi Lajos folytatja a rózsa-rend történetét, stb. — A «*Figyelő*» irodalomtörténeti közlönyben Abafi Lajos közzéteszi Szemere Pálnak egy szigorú itéletét Vörösmarty költészetéről; Ferenczy József közli Tompának Berecz Károlyhoz irt leveleit; Csaplár Benedektől e füzetben szintén van közlemény Révay irodalmi működéséről, melyet nagy tanulmány tárgyává tett.

Füzetek. Dr. Szabó Gyula kolozsvári egyetemi tanártól ily czímű füzet jelent meg Budapesten: «*A Magyarország és Ausztria közt létező államjogi viszonyról*», külön lenyomat a «Magyar Igazságügy ből.» — *A pozsonyvármegyei régészeti történeti egyesület 1882—85 évi Értesítője* (szerkesztette dr. Wagner Lajos titkár) történeti dolgozatokat közöl Pór Antal, Jedlicska Pál, dr. Schönvitzky tollából, s az egyletre vonatkozó tudósításokat, melyekből kiderül, hogy az egyesület csak kevéssé találja meg a megyében azt a pártfogást, a mit megérdemelne. — *A fogakról*, a fogbajban szenvedők figyelmébe ajánlva irta Wellner Lajos fogász Veszprémben.

Petőfi «Apostol»-a olaszul. Cassone József, az ismert olasz Petőfi-fordító, a kitől ezelőtt két évvel jelent meg a «Czipruslombok» fordítása, elkészült Petőfi «Apostol»-ának átültetésével is. A munka, melyhez Helfi Ignácz érdekes előszót irt, még e hónap végén fog kikerülni a sajtó alól és akkor majd mód lesz vele bővebben is foglalkozni.

Az operaszinházban e hó 17-ikén új dalmű került színre: «*Hagbarth és Signe*». Szerzője *Mihalovics* Ödön, az országos színiképezde igazgatója. Operáját három év előtt Drezdában adták elő. Azóta tetemes változtatásokat és javításokat tett rajta és így adta be a magyar operaszinházhoz. Mihálovics mint zeneszerző nálunk több zenekari műből ismeretes. Egészen ama zenei irány híve melynek mestere Wagner Rikhárd. Magáévá tette annak stiljét; elég tehetséggel és zenei erővel bir, hogy a hangszerelésben is kövesse. «Hagbarth és Signe» minden izében wagneri opera.

A szöveg is abból a forrásból van merítve, melyből Wagner merített az ő operáihoz, az ős germán népmondákból. «Hagbarth és Signe» mondáját egy dán költő, Oehlenschlaeger, drámának is feldolgozta, s ez után készítette dr. Stern Adolf, drezdai egyetemi tanár Mihalovicsnak a szöveget, magyarra pedig Váradi Antal fordította le. A Wagner operáiból ismert zord lovagok még erősebbé teszik a visszaemlékezéseket a mesterre. Hagbarth norman király hadat indít Bera királynő népe ellen, s először is egy fiatal leány szívét hódítja meg. Ez Signe. Nem ismerik egymást, csak később tudja meg Hagbarth, hogy Signe a királynő leánya, Signe pedig, hogy a lovag anyja trónját jött megdönteni, és Bera királynő már el is fogadta a tusára hivást. Egyik fia, Alf száll tusára Hagbarth ellen és elesik. Signe szívét egyszerre dúlja a testvére fölötti fájdalom és a reménytelen szerelem. A királynő boszut akar állni, életben maradt fiát Algert izgatja a boszura. Ez a harczosokkal meg is támadja Hagbarthot, ki fogságba jut. Signe belopózik hozzá a börtönbe; épen akkor tör be Alger királyfi is, mert Hagbart számára segítség érkezett, s mielőtt ez kiszabadíthatná, meg akarja ölni. De a kard halálos csapását Signe fogja föl, a ki oda rohant Hagbarth védelmére. Foly a harcz odakün, a normanok győznek, de mire a király börtönébe nyomulhatnak, Hagbarth maga dőlt kardjába, hogy a halálban egyesüljön Signevel. Az opera szövegének e rövid vázlatából is látni lehet, hogy abban sok a drámai helyzet, s úgy ezzel, mint a nagyobb csoportok alkalmazásával bő alkalmat nyujt a zenei festésre. Mihalovicsnak ez a fő ereje, s inkább a zenekarra helyezi a feladatok súlyát, mint az énekre. Sok szép részlete van a dalműnek, s nemcsak komoly ambicziő, zenei értelem gyümölcse az, hanem az erős tehetségé is, csakhogy olyan tehetségé, mely egy nagy mester hatása alatt áll és saját eredetiségét alá rendeli annak. Az operát az első előadás választékos közönsége jól fogadta, kivált az első felvonást; de már a harmadik felvonásnál a hangulat langyosabbá lett. A szerzőt többször kitapsolták. A zenekar Erkel Sándor jeles vezetése alatt működött, s a zene- és énekkart illeti meg a föltétlen dicséret. Reich k. a. (Signe), Bartolucci k. a. (Bera), Gassi (Hagbarth), Bignio (Alger), Pauli (Alf) éneklik a főbb szerepeket.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar történelmi képcsarnok e hó 17-ikén nyilt meg a budai várkert bazárjában, hol eddig boltheliységek voltak. A télen, miután fűtésre nincs kellőleg berendezve, csak vasárnap délelőtt lesz nyitva. Uj közintézet magva ez, mely bizonyára gyorsan gyarapodni fog, mert sokfelé vannak régi arczképek, a mik a tulajdonosra nagyobb becscsel nem bírnak, de ha bírnak is, itt egy nagy gyűjteményben, a közérdeknek szolgálnak. Nem műbecsű dolgok kellenek ide, hanem régibb képek, s azoknak sem kell valami kitünőséget ábrázolni. P. Szathmáry Károly penditette meg pár év előtt a történelmi képcsarnok eszméjét, a hol az országban még elszórva meglevő régi arczképek összegyűjtessenek. Trefort közoktatás-ügyi miniszter felkarolta az eszmét. A nemzeti muzeum és országos képtár arczképeit is ide hozták, s a rendezéssel és igazgatással az orsz. képtár igazgatóját, *Pulszky* Károlyt bizták meg, ki szakértelemmel rendezte be az új képtárt, mely tiz teremben, 164 festménynyel s néhány szoborművel nyilt meg. Mindenik terem külön korszakot mutat, kezdve az Anjouk és Hunyadiak korától a legutolsó időkig. Királyok fejedelmek, vezérek, főpapok, írók, művészek arczképeiből, vagy pedig korrajzi és műtörténelmi vonatkozású festményekből, máris élénk históriai benyomást tesz, s a történetírót és műírót egyformán érdekelheti.

Az Anjouk korából nápolyi freskók másolatai vannak, Martell Károly és Johanna állítólagos arczképei s I. Ferdinánd és Medicis Hippolit, szintén másolatban. Igen érdekesek Mátyás arczképei, összesen öt, melyekből három egy közös eredeti után készülhetett. A Rákóczi-korszak szereplőit is számos arczkép mutatja. A történetíróknak feltünt egy elég jól festett, daliás alak. Báthory Istvánt, a híres lengyel királyt ábrázolja, de oly eltérő eddig ismert arczképeitől, hogy alkalmasint más rejlik az érdekes festményben. Átalában sok kritika fér még egyik-másik arczkép hitelességéhez, de egyelőre meghagyattak abban a hagyományban, mely eddig körűlvette. Történetírók és festők együtt lesznek hivatva eldönteni hitelességöket és régi voltukat. A mult század végéről, s a jelen századból leginkább írók és tudósok arczképét találjuk, köztük a «Peleskei nótárius» szerzőjének, Gvadányi generálisnak két arczképét. Itt van Barabás nagy festménye is, mely a lánczhid alapkövének letételét tünteti föl, száznál több alakkal, melyek mind arczképezvék. Orlaitól is Petőfinek két arczképét itt helyezték el. A sorozatot Deák, Eötvös, Palóczi, Mocsonyi zeneszerző stb. arczképei fejezik be.

A megnyitásra választékos társaság gyült össze a közélet jeleseiből, az akadémia tagjaiból, országgyülési képviselőkből, stb. A miniszterek közül megjelent Trefort és Bedekovics; továbbá Ráth Károly főpolgármester. Gerlóczi alpolgármester; Tanárky Gedeon államtitkár, Gönczy Pál miniszteri tanácsos; az akadémikusok közül Salamon Ferencz, Torma Károly, Majláth Béla, Hampl József, Jakab Elek; a művészek közül Ligeti, Keleti Gusztáv, Mészöly, Barabás, Lotz, stb. A meghivott társaság tagjait *Pulszky* Károly igazgató fogadta, ki érdekes magyarázatok mellett mutatta meg a képtárt. Szintén ő üdvözölte Trefort minisztert is, beszédében röviden vázolván a képcsarnok keletkezését, ismertetvén a szempontokat, melyek szerint a rendezés történt. *Trefort* válaszában pedig az ily képcsarnokok szükségét hangoztatta. A történelmet — ugy mond — nem csak irni, hanem festeni, kőből faragni s érczbe önteni lehet. És az ily történelmi képcsarnok egy darab festett történelem. Nekünk azonban nemcsak a mult történelmét kell tisztelnünk, de csinálnunk is kell a jelen történetét, mely csak ugy lesz sikeres, ha nem szorítkozunk a politikai mekhnikára, hanem a tudományt, a művészetet, az ipart fogjuk mívelni és ápolni, azon tényezőket, melyek a nemzetek fennállását és életrevalóságát biztosítják. Igaz, e gyűjtemény a mint az ma bemutattatik, még kezdetleges állapotban van, de hogy ennyire is tudtunk jutni, ezt ő felsége kegyességének köszönhetjük, ki a helyiséget rendelkezésünkre bocsátotta. A miniszter azzal a reménységgel nyilvánította megnyitottnak a képcsarkonot, hogy rövid idő alatt gyarapodni fog, hogy több előkelő család őseinek arczképeit, ha nem is ajándékképen, de mint depozitumot a történelmi képcsarnoknak rendelkezésére bocsátandja, s hogy ezen kivül mód lesz sok érdekes képet lemásoltatni s fiatal művészeinknek ez uton is munkát adni.

A magyar tud. akadémia jan. 18-iki ülésén szakszerű előadások voltak, s az öt előadás közül három vendégektől eredt.

Horváth Géza nyitotta meg a felolvasásokat, a magyarországi psyllidákról értekezvén, e szivókás és parányi rovarokról, melyeknek eddigelé 63 faja ismeretes hazánkban, a miket Horváth külön-külön osztályozásban sorol föl. Szintén Horváth mutatta be *Karpelles* Lajos bécsi tanár fejtegetését «egy érdekes uj atka-fajról». A nyáron Kőbányán történt, hogy Bolgárországból érkezett 2500 métermázsa árpa megdarálásánál a munkásokat nagy viszketeg lepte el s a bőr gyuladásba jött. Horváth az esetet vizsgálat tárgyává tévén, nagyító üveg segítségével fölfedezte, hogy a viszketést atkák idézték elő. Egy specziálistához, Karpelles bécsi tanárhoz küldött mutatványt az árpából. Karpelles az atkákkal már régen foglalkozván, érdekes megfigyeléseket tett. Vizsgálatai szerint a faj, mely nálunk ugy látszik nem egészen szokatlan, a tudományos világban tökéletesen uj. *Szabó* József osztálytitkár mutatta be azután *Téglás* Gábor dévai reáliskolai igazgató dolgozatát «Egy uj csontbarlang a hunyadmegyei Petrosz falu határán» czím alatt. A barlang a Sztrigy völgyében van. A hozzáférhetés nehéz, a pásztorok is ritkán keresik föl. Hossza 91 méter, száraz levegőjű, cseppkövekkel stb. A barlang iszapjában a barlangi medve állkapcsára, bordáira, csigolyáira s egyéb csontokra talált. E tekintetben gazdag lelhely. *Konkoly* Miklós jelentést adott be az ó-gyallai csillagvizsgálón 1885-ben végzett asztrofizikai megfigyelésekről és vizsgálatokról. Végül *Gruber* Lajos kir. meteorolog a mult őszszel tett, s Budapesten uralkodó földnehézségi erőre vonatkozó megfigyeléseiről értekezett. Ez alkalommal bemutatta a Repsold hamburgi czégnél készült s a közoktatásügyi miniszterium által megrendelt és Magyarországban megejtendő nehézségmérésekre szánt «reverzionális» inga készületet.

A természettudományi társulat e hó 20-án tartotta a tisztújító közgyűlését Szily Kálmán elnöklete alatt.

Elnök lett ismét Szily Kálmán, alelnök Balogh Kálmán és Eötvös Loránd br., első titkár Fodor József, másodtitkár Bartoniek Géza és Paszlavszky József, pénztárnok Leutner Károly, könyvtárnok Heller Ágost. Tiszteleti tagokká lettek Csató János, Hazslinszky Frigyes, Jedlik Ányos, Margó Tivadar. Az évi jelentést dr. *Fodor* József olvasta föl. A társulat összes vagyona 72,161 frt 28 kr; ebben vagyonszaporodás 4655 frt 36 kr. A könyvtárban 1885. év végén 7080 mű volt, összesen 14,784 darab. Horváth Gézának amaz indítványát, hogy a társulat kiadásában most megjelenő, német nyelvű «Mathematische und Naturwissenschaftliche Berichte» folyóirattól vonja meg az eddig adott 600 frt subvencziót, a közgyűlés elvetette. Végül kihirdették a *növénytani pályázat* eredményét. A pályadíjat *Dietz* Sándor nyerte el «a gyékényfélék életéről» irott munkájával. 1886-ra a társulat a következő *két pályázatot hirdeti* ki: I. Nyilt pályázat a Semsey-Inkey dijra (1000 frt.) «Kivántatik a Csétrás hegység aranybányaterületén lévő bányahelyek geologiai és a mennyiben lehetséges, bányageológiai leirása. A kutatások terjeszkedjenek ki: Hondol, Magura, Porkura, Füzesd, Troicza, Tresztya, Valeomika, Boicza bányavidékére, esetleg

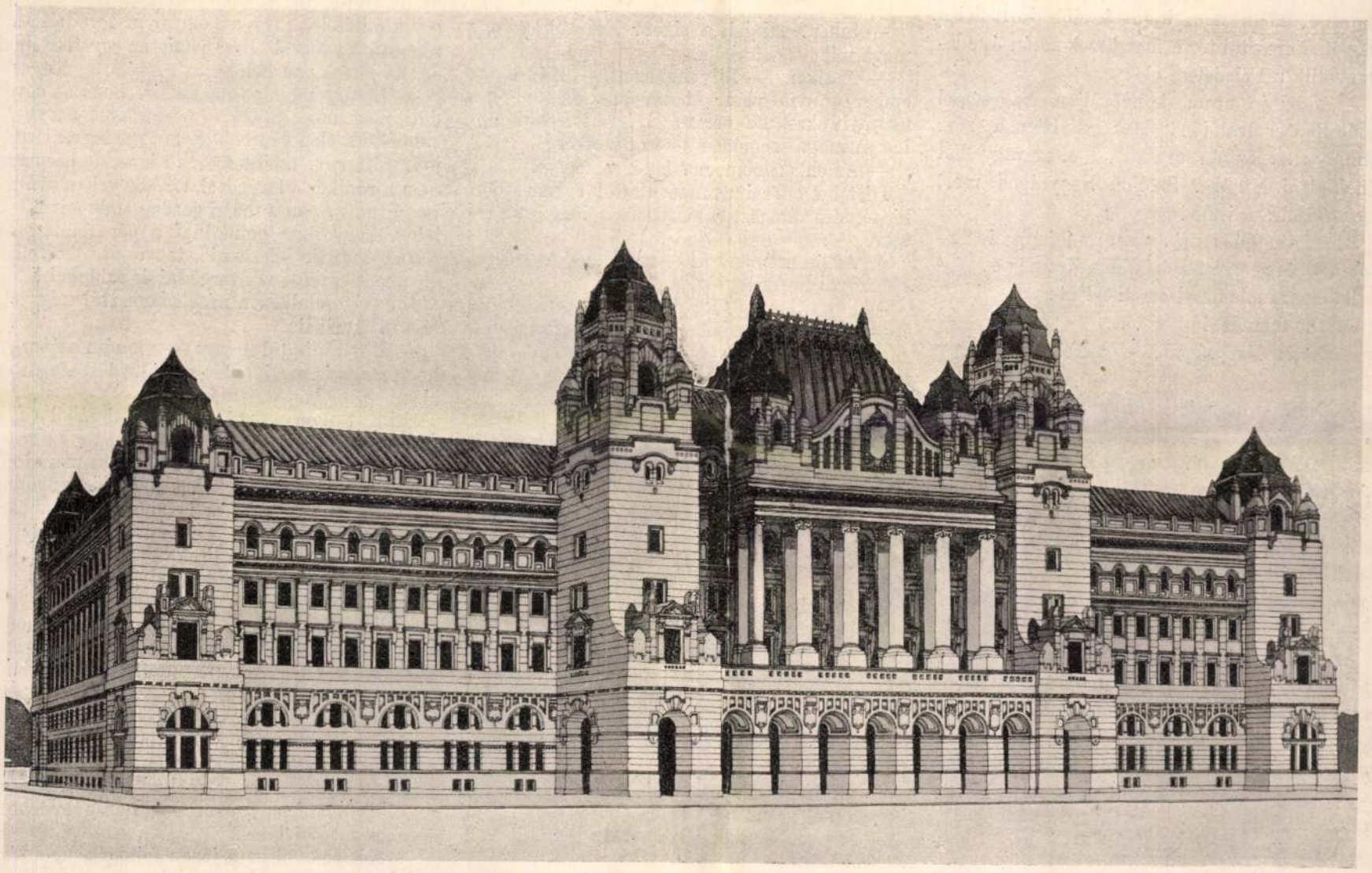

A FÖLDMŰVELÉSI MINISZTERIUM PALOTÁJÁNAK ÁTALAKÍTÁSI TERVE TŐRY EMILTŐL.

az úttól porosan futott fel az öreg bástya legtetejére s ott egy lőréshez támasztva forró homlokát, merően nézett a nádasba vesző szathmári útra. Mint a ki eszét vesztette, bámult le oda, nehéz órák hosszat. Az udvarbéli asszonyok persze követték a bástyafokra és némán telepedtek mögéje az ágyúfákra, meg a golyóbisos hegyecskékre. Alattvalói tisztelettel szemlélték Asszonyuk háborodását és várták, mi lesz. Csak a szegény Margit arcza tetszett még sápadtabbnak a Báthory Zsófiáénál is. Nagynehezen odavonszolta magát a szomszéd lőréshez és titkolt aggodalommal meredt ő is a távolba. Mögöttük napnyugat táján biborosra váltak már a fellegek.

Zakrzeska Anna kezdett türelmetlenkedni. Ép a leányára akart rászólni, mikor Margit egyszerre halk sikolylyal rezzent fel lőrése mellől. Ugyanabban a perczben Báthory Zsófia is felvetette a fejét. Ő azonban cseppet se látszott meglepettnek, inkább könnyebbülve sóhajtott fel. És csak ennyit mondott:

— No jönnek már, hál'Istennek!

Az asszonyok egymásra néztek, aztán elképedve szaladtak oda a kőkoszorúhoz. «Ki jön, kit látsz ott?» — kiáltotta Zakrzeska Anna s hitetlenkedve pillantott le az útra. Csakugyan jött valaki, a nádas megől különös csapat kanyarodott a vár iránt, — szennyesek voltak, bizony rongyosabbak Szent Márton szegényeinél! Az asszonyok szorongva meresztgették a szemüket a közelgőkre:

— De hát kik ezek? . . . Nem, nem lehet ez a mi Nagyságos Urunk!

Báthory Zsófia mindeddig szótlanúl nézte a jövevényeket. Egyszerre aztán kibugygyant a köny a szeméből és szaporán pergett le elváltozott arczán. Összecsapta a két kezét:

— De igen, ő az, az én uram! . . . Megváltó Isten, jaj, hogy néz ki az én szegény György uram!

Lett ott zenebona; az eddig oly hitetlenkedő asszonyemberek háborodottan futottak egyik lőréstől a másikhoz. Baj van hát csakugyan, szörnyű baj lehet! Ime, hisz üzött szegénylegényként tér meg Erdély Fejedelme, s a vele jöttek oly czafatosak, hogy biz' Isten, kivert latrokkal kerítenéd őket egy bordába! De hát kik ezek a koldusra vedlett kiséret? Immár a vár alá ér az a pár száz ember s az udvarhölgyek még se mernek ráösmerni a fejüket lógató torzonborz alakokra. Végre egymás után kiáltanak fel a hitvesek meg sógorasszonyok: «Szent atyám, az a rongyos csatlós . . . kegyelmed volna az, gőgös Bánffy Dienes? Hát azok ott? Petki István . . . Mikes Mihály, Gyulaffy László . . . Ébeni István . . . Bethlen Gergely! . . .» Öreg Rhédeyné, a büszke Bethlen Druzsianna, könnyekben tör ki: «Nézzék már kegyelmetek, hát nem mintha a moslékos dézsából húzták volna ki az én fényes László fiamat? László . . . fiam . . . Csakugyan te volnál az?»

Dübörög az emelcsös híd a patkó alatt, — ám ekkorra jobban hangoslik már azoknak a szava, a kik nem látják kedvesüket a bármily rongyos, de mégis élve érkező szerencsések közt. Hol vannak a többiek, — Kemény, Korniss, Béldi, meg Apaffy uraimék? Thoroczkay Judith Huszár Péterért jajong . . . Margit kábultan nézi mindezt s csak a kezeit tördeli. Végre rekedten kiált fel:

— Mihály . . . én édes uram . . . Csakugyan nincsen közöttük Mihály?

Senki se felel neki, fut le a csigalépcsőn mindenki a menekülők elé. Szegény Tholdalaginé támolyogva követi őket. Mire a nagy szálába beér, már ott állnak a siralmas vitézek s a rájuk boruló asszonyok jajongva bódulnak a hírhallásokkal. Zavarosan hangzik: «ott maradtak? . . . hol maradtak? . . . átlábol-e majd Kemény uram a szörnyű tatár veszedelmen? . . .» Ki az az esőverte, bozótos szakállú ott a középen? Láztól hajnallik a Fejedelem aszott arcza, a hogy a feleségét magához öleli. Báthory Zsófia sírva tapogatja:

— Beteg Nagyságod, drága György uram! . . .

— Bizony, se ehetik, se ihatik, — mormogják a hivek körülötte.

Rákóczy csak sötéten bámúl a levegőbe. Rommá tört a nagyralátó, daczos ember, de azért még mindig nem adja meg magát. Gőg még az alázata is, melylyel a végzet csapását fogadja:

— Istennek szent titka ez, Zsófi, ő büntet mi bűneinkért; de mások még vétkesebbek és jaj is leszen nekik még az én igaz Jehovámtól!

Csend követi szavait, csak Zakrzeska Anna rezzen és vet keresztet magára:

— Mindenható! . . . Ne hívja Nagyságod az Urat még nagyobb itéletre!

A Fejedelem félre fordul és kérlelhetetlenül néz a vén lengyel asszonyra:

— Kegyelmetek maradhasson és ne szóljon, — kegyelmetek nem ösmeri az én Istenemet, nem imádkozott hozzá én érettem. Hát te, Zsófi? — teszi hozzá gyanakvó fanatizmussal, — nézz a szemembe . . .

Pillanatra csak a Fejedelemasszony zokogása hallszik. Aztán sóhajt Rákóczy György és tovább mondja, mintegy magának:

— Testünk, lelkünk töri a nyavalya, eh, de mi a tetem bántódása a lélek kinjához képest? Hát igen, baj van, — a szoros csomójú, erős levelek daczára megcsalt a svéd-kozák barátság, a lengyel kirabolt és elárult. Vitt a tatár torkába. Igen, Zsófi, haditanács határozta, hogy személyünk távozásával legalább a haza salválódjék. A többi ott maradt . . .

A Fejedelem háborodottan takarja el a szemét:

— Eh, bár csak maradtam volna velük!

Egy kengyeltartó alázatosan hozza előre a lengyel díszből megmentett véres arany jogart.

— Vigyed innen! — tör ki Rákóczy indulatosan, — ennyit hagytak meg a rablók lengyel királyságomból! — Aztán dörmögve magyarázza: rajta volt a lator csuklóban metszett keze, — vitéz Tholdalagi uram vágta le . . .

Margit aléltan látja, hallja mindezt, az utolsó szóra azonban nem tudja tovább türtőztetni magát. Keresztül tör a főemberek során és odahanyatlik a Fejedelem elé:

— Nagy jó uram, könyörüljön Nagyságod méltatlan szolgálóján! Csak egy istenes szót: Mihály . . . az én uram . . . él-e, vagy hal Tholdalagi Mihály? Szóljon Nagyságod, mert megszakad a szivem!

Körülötte húsz más asszony jajong, de Rákóczy György azért mégis Margitra néz és végtelen szánalommal emeli fel őt:

— Ott maradt, láttam . . .

— Látta Nagyságod? — sikolt a szegény teremtés.

— Igen, — nyugtatja az országúr, de nyomban rá már a többi könyörgőknek felel: hej, azóta már bizonyára megvolt a nagy ütközés. Itélt Isten!

Margit szólna, faggatná tovább a Fejedelmet, csakhogy Ő Nagysága másfelé fordul. Tholdalaginénak elborúl a szeme. Valaki felfogja és odavezeti a szála nyitott ablakához.

— No, nyugodjék meg hugomasszony!

Az ifjú nő feltekint. Ki is ez a vedlett formájú veres ember, a ki támogatja? Oly ellenszenves egy figura, oly bizalmaskodó mohósággal tekint rája. Ösmerős ez az arcz, csak a csepüvé gazosodott szakáll csalja az emlékezetet. Önkénytelenül húzódni kezd tőle, aztán rezzenve szól:

— Warkochy Gábor . . .

— Igen, én vagyok az. No ne féljen úgy tőlem, hugomasszony!

(Folytatása következik.)

A VIDÁMSÁG HÁZA.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta Wharton Edith; angolból fordította Schöpflin Aladár.

Selden csöndes vidámsággal nézte ezeket a manővereket. Lily nem felelt neki, mikor azt ajánlotta, hogy töltsék együtt a délutánt, de a mint a terve világos lett előtte, tökéletesen bízott benne, hogy ebbe a tervbe bele van foglalva ő is. A ház üres volt, mikor végre meghallotta Lily lépteit a lépcsőn; ő a billiárdszobából jött ki hozzá. Kalap és séta-ruha volt rajta s a kutyák lábainál ugráltak.

— Azt gondoltam, hogy a szabad levegő mégis csak jót fog tenni, — mondta magyarázólag.

Selden azt felelte, hogy bizony jó lesz megpróbálni.

A kirándulók elmaradnak legalább négy óra hosszat, Lily és Selden előtt szabad volt az egész délután s a ráérés és biztonság tudata teljessé tették Lily könnyed jókedvét. Ennyi ideig beszélgethet, minden különös czélzatosság nélkül, — nagyon jól tudta élvezni a szellemi kószálás ritka örömeit.

Oly mentesnek érezte magát minden egyéb érdektől, hogy némi sértődöttséggel hallgatta Selden gyanusítását.

— Nem tudom, — mondta, — mért vádol mindig azzal, hogy mindent kiszámítottan csinálok.

— De hiszen maga vallotta így a minap: maga mondta, hogy egy bizonyos irányban kell haladnia s ha már tesz valamit, hát illő, hogy egészen tegye, ne félig.

— Ha úgy érti, hogy egy leánynak, ha nincs senkije, a ki törődjék vele, magának kell magával törődnie, akkor kész vagyok elfogadni föltevését. De gyászos lénynek tarthat engem, ha fölteszi rólam, hogy impulzusoknak sohasem engedek.

— Hiszen én ezt nem is így értem. Hát nem mondtam, hogy a maga lángesze ép abban van, hogy az impulzusokat czélzatokká alakítja?

— Az én lángeszem? — kérdezte Lily, hirtelen elmélázva. — Van-e a lángésznek egyéb döntő tanujele, mint a siker? Nekem pedig bizony nem volt sikerem.

Selden hátratolta kalapját és oldalvást nézett a leányra.

— Siker? Mi hát a siker? Érdekelne, hogy maga miként definiálja.

— A siker? — Lily habozott. — Hát, ha az ember annyit facsar ki magának az életből, a mennyit akar. Ez persze, elvégre is relativ dolog. A maga szemében nem ez a siker?

— Az én szememben? Isten mentsen!

Hirtelen energikus mozdulattal egyenesedett ki, térdére támasztva könyökét s lenézve a rétekre.

— Az én szememben — mondta — a siker a személyes függetlenség.

— Függetlenség? Függetlenség a gondoktól?

— Mindentől, a pénztől és a szegénységtől, a gondtalanságtól és a gondoktól, minden materiális eshetőségtől. A köztársaság egy nemét tartani fenn a lélekben, — ez a siker az én szememben.

Lily megértő mozdulattal hajolt előbbre.

— Tudom — tudom — különös dolog, de én ma ugyanezt éreztem.

Selden titkolt gyöngédséggel nézett a szemébe.

— Olyan ritka magánál ez az érzés? — kérdezte.

Lily kissé elpirult a tekintete alatt.

— Ugy-e, maga rettentően önzőnek tart engem? De talán inkább az a baj, hogy sohasem lehetett válogatnom. Nem volt senkim, a ki beszélt volna nekem a lélek köztársaságáról.

— Erről nem szokott beszélni senki, — olyan ország ez, a melynek útját maga kell, hogy megtalálja az ember.

— De én sohasem találtam volna meg az útját, ha maga nem beszél róla.

— Hiszen vannak jelzőtáblák, de tudni kell őket olvasni.

— Igen, én el tudtam olvasni, el tudtam olvasni! — kiáltott fel Lily fölmelegedve. — Valahányszor magával találkozom, mindig mintha egy betűvel többet olvasnék él arról a jelzőtábláról és — tegnap — tegnap este az ebédnél belekukkantottam a maga köztársaságába.

Selden még mindig nézett rá, de most már más szemmel. Eddigelé a Lily társaságában és a vele való beszélgetésben az az eszthetikai mulatsága telt, a melyet a gondolkozó férfiak keresni szoktak a csinos nőkkel való felületes társalgásban. A csodáló néző módjára állott szemben vele s majdnem sajnálta volna, ha fölfedez benne valami érzelmi gyöngeséget, a mely megzavarhatná czéljai megvalósulását. De most föltetszett előtte ez a gyöngeség — és most már ezt találta Lilyben a legérdekesebbnek. Ma reggel a roszkedv egy pillanatában került elébe, az arcza sápadt volt és elváltozott s szépségének ez a csökkenése valami fájdalmas bájt adott neki. *Ilyen ő, mikor egyedül van!* Ez volt az első gondolata, a másik pedig: észrevevése annak a változásnak, a mely az ő jöttére végbement rajta. Társalkodásuk veszedelmes pontja az volt, hogy nem lehetett kételkednie Lily iránta való rokonszenvének spontán voltában. Akármilyen látószögből nézte mind mélyebbé váló bizalmasságukat, nem tudta benne feltalálni a czélzatosságot Lily részéről s hogy egy ily pontosan kitervelt pályafutásban az előre nem látott elem szerepét játszsza: ez izgatta még az olyan embert is, a ki mint ő, felhagyott már az érzelmi kisérletezéssel.

— Nos — mondta — és a mit abban a köztársaságban látott? Szeretne többet is látni? Be akar állani közénk?

Elővette beszédközben a czigaretta-tárczáját s Lily is felé nyúlt.

— Oh, adjon nekem is, — nem czigarettáztam már napok óta!

— Mért ez a természetellenes önmegtartóztatás? Bellomontban mindenki dohányzik.

— Igen, de azt tartják, férjhez menendő fiatal leányhoz nem illik s e pillanatban én férjhez menendő fiatal leány vagyok.

— Ah, akkor attól tartok, nem bocsáthatjuk be a köztársaságba.

— Miért nem? Hát ott kötelező a coelibátus?

— Egyáltalán nem, ámbár meg kell vallanom, nagyon kevesen vannak ott a házasok. De maga valami nagyon gazdag emberhez fog férjhez menni s gazdag embernek a mi köztársaságunkba ép oly nehéz bejutni, akár az irás szerint a mennyországba.

— Azt hiszem, ez igazságtalan dolog, mivel, ha jól értettem, a köztársaságba való bejutás egyik föltétele, hogy az ember ne törődjék túlságosan a pénzzel. Erre pedig az egyetlen mód az, ha jó sok van belőle.

— Ép úgy mondhatná azt is, hogy az egyedüli mód, hogy az ember ne törődjék a levegővel, az, ha elég van belőle, hogy lélegzeni tudjon. Bizonyos tekintetben ez igaz, de ha maga nem törődik is a levegővel, törődik vele a tüdeje. És ugyanígy van a maga gazdag embereivel, — lehet, hogy nem gondolnak a pénzre, de csak benne tudnak lélegzeni; tegye át őket más elembe, hogy fognak vergődni és fuldokolni!

Lily elgondolkozva nézett keresztül czigarettája füstkarikáin.

— Úgy tűnik föl nekem, — mondta aztán, — hogy maga is meglehetős sok időt tölt abban az elemben, melyet úgy megvet.

Seldent nem zavarta ki nyugalmából ez a döfés.

— Igen, de megpróbáltam kétéltű maradni: a mig az ember tüdeje más elemben is működni tud, addig nincs baj. Az igazi alchimia abban van, hogy az aranyat vissza tudja változtatni valami mássá s ez az a titok, a melynek kulcsát a maga barátainak legtöbbje elvesztette.

Lily elgondolkozott.

— Nem gondolja, — mondta aztán, — hogy azok, a kik hibákat keresnek a társadalomban, túlságosan hajlandók azt czélnak tekinteni, nem pedig eszköznek, ép úgy, mint azok, a kik megvetik a pénzt, úgy beszélnek róla, mintha csak arra való volna, hogy élére verjék és fölhalmozzák. Nem okosabb erre is, arra is mint eszközre nézni, a melyet föl lehet használni ostobán vagy okosan, a használó tehetségének megfelelően?

— Kétségkívül ez a józan felfogás, de a társadalomban az a furcsa dolog, hogy azok tekintik czélnak, a kik benne vannak, nem pedig a kerítésen kívül álló kritikusok. A legtöbb más látványossággal máskép áll a dolog: a hallgatóság van az illuzió hatása alatt, de a szereplők tudják, hogy a reális élet a rivaldán kívül van. Azok, a kik a társaságba munkájuk után pihenésül járnak, azok arra használják, a mire való, de ha az ember azért kezd dolgozni, akkor életének arányai elváltoznak.

Selden kissé kiegyenesedett.

— Isten bizony — folytatta, — én nem becsülöm alá az élet dekorativ oldalát. Az én szememben a fényűzést igazolja az, a mi termett belőle. A baj azonban az, hogy az emberi természetből oly sok használódik fel ebben a termésben. Ha mi mind a kozmikus hatások nyers anyaga vagyunk is, az ember mégis csak jobban szeret az a tűz lenni, a mely megaczélozza a kardot, mint az a hal, a mely bíborrá festi a szövetet. S az olyan társadalom, mint a mienk, mennyi jó anyagot pazarol, hogy megfesse kis darabka szövetét! Nézzen erre a Silverton Nedre, — igazán túlságos jó arra, hogy ő vele fényesítsék ki valakinek a társadalmi kopottságát! Ime egy fiatal ember, a ki most indult neki, hogy fölfedezi a mindenséget: nem szomorú dolog, hogy a vége az, hogy Fisherné szalonjában kell megtalálnia?

— Ned nagyon kedves fiú és remélem, elég sokáig fogja megtartani illuzióit, hogy szép verseket csináljon belőlük. De azt hiszi, csak a társadalomban veszthetí el az illuzióit?

Selden vállvonogatva felelt.

— Miért nevezzük minden nemes gondolatunkat illuziónak, az aljasokat pedig mind igazságoknak? Nem eléggé elitéli a társaságot már az is, hogy az ember ilyen frazeologiát sajátít el benne? Kis hijja, hogy magam is el nem sajátítottam ezt a beszédmódot olyan idős koromban, a milyen Silverton és tudom, menynyire meg tudják változtatni az elnevezések a vélemények szinezetét.

Lily sohasem hallotta még Seldent ilyen meggyőződéssel beszélni. Rendes körülmények közt eklektikus módjára viselkedett, a ki könynyedén odább fordul. Egészen meghatotta Lilyt az a bepillantás, melyet abba a laboratoriumba nyert, a hol Selden meggyőződései formálódtak.

— Maga is csak olyan, mint a többi eretnekek — kiáltott fel. — Miért nevezi a köztársaságát köztársaságnak? Hiszen ez egy zártkörű társaság, a melyben mindenféle birálgató kifogásokkal élnek, hogy az embereket távol tartsák tőle.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

TÖRÖK LÁSZLÓ

NÉPÚJSÁG
Eger

1971 SEP 22

Stúdiókiállítás Hatvanban

Évek óta működik eredménnyel a Hatvani Képzőművészeti Stúdió, amelynek tagjai megyei tárlatokra is eljutottak munkáikkal. Kedden délután a stúdió két tehetséges tagjának, Török Lászlónak és Kisterenyei Ervinnek legfrissebb alkotásaiból nyílt kiállítás a helyi múzeumban, amelyet Bényei Tamás, a városi tanács művelődésügyi osztályának vezetője nyitott meg.

A [illegible] sporttelepen bonyolították le a munkahelyi spartakiád Gyöngyös városi döntőit. A küzdelemsorozatot a kispályás labdarúgók már szombaton elkezdték selejtező mérkőzésekkel. Vasárnap 9 órakor a résztvevőket *Ali István*, a városi TS elnöke köszöntötte, majd *Jekkel Ferenc*, a

„AZ ERZSÉBET-EMLÉKMŰ-PÁLYÁZAT 1902. ÉVI EREDMÉNYE“ CÍMŰ CIKKELYHEZ.

I. DÍJJAL KITÜNTETETT PÁLYAMŰVEK.

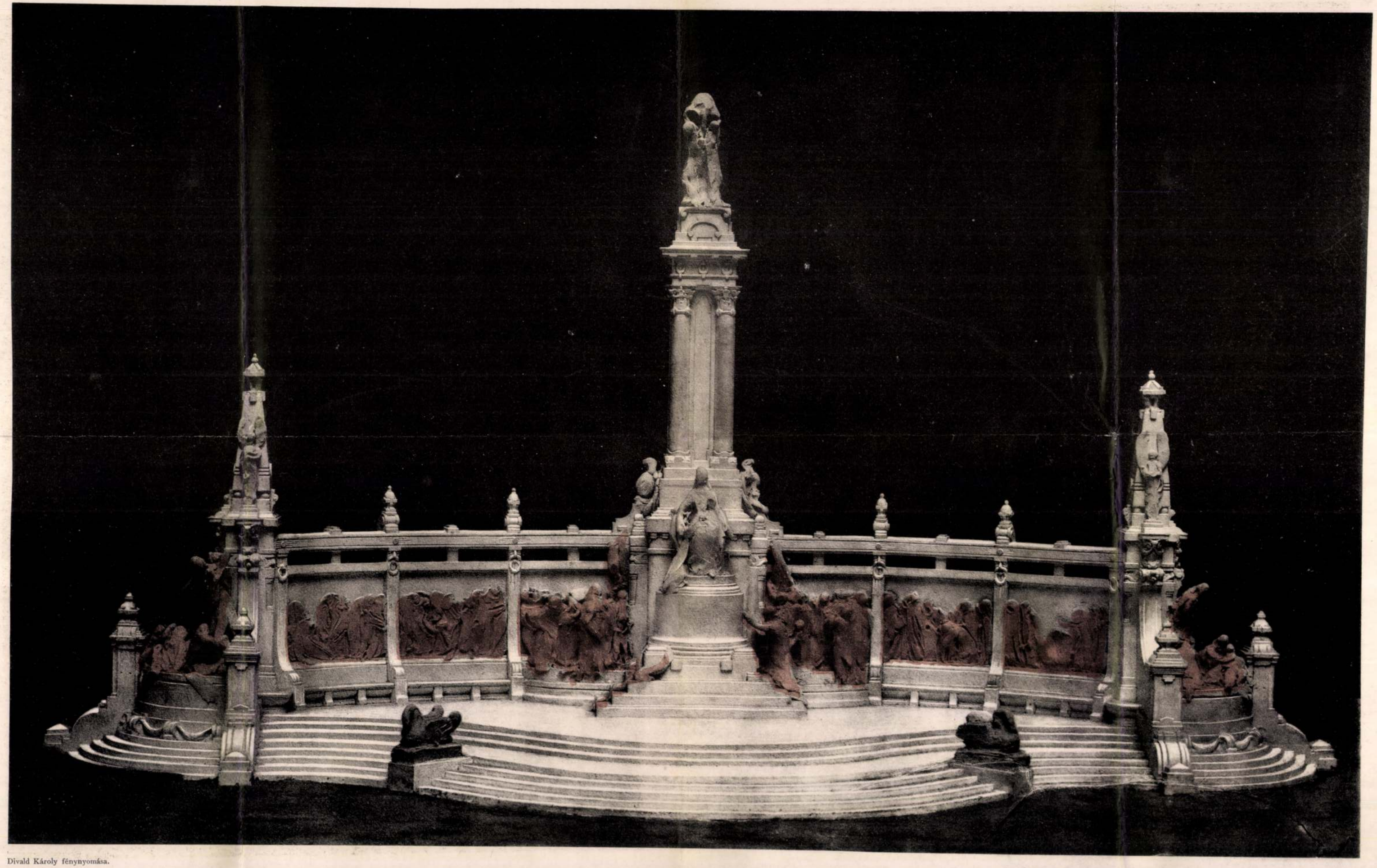

Divald Károly fénynyomása.

Tőry Emil építész és Telcs Ede szobrász pályaműve.

Az emlékmű modelljének nézete.

(Lásd ezenkivül még a VII. és VIII. táblát.)

Telas Sola

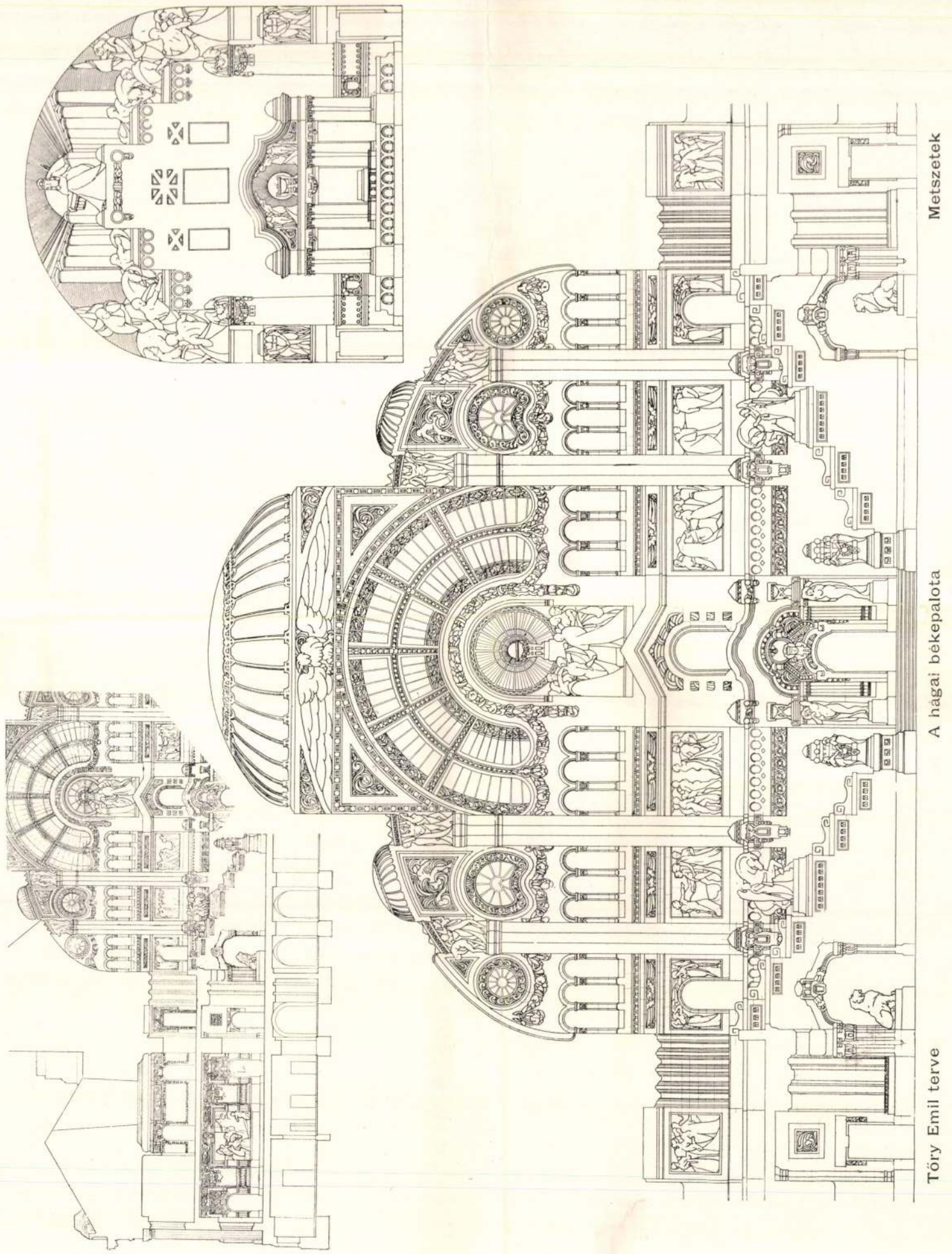

Metszetek

A hágai békepalota

Töry Emil terve

Töry Emil

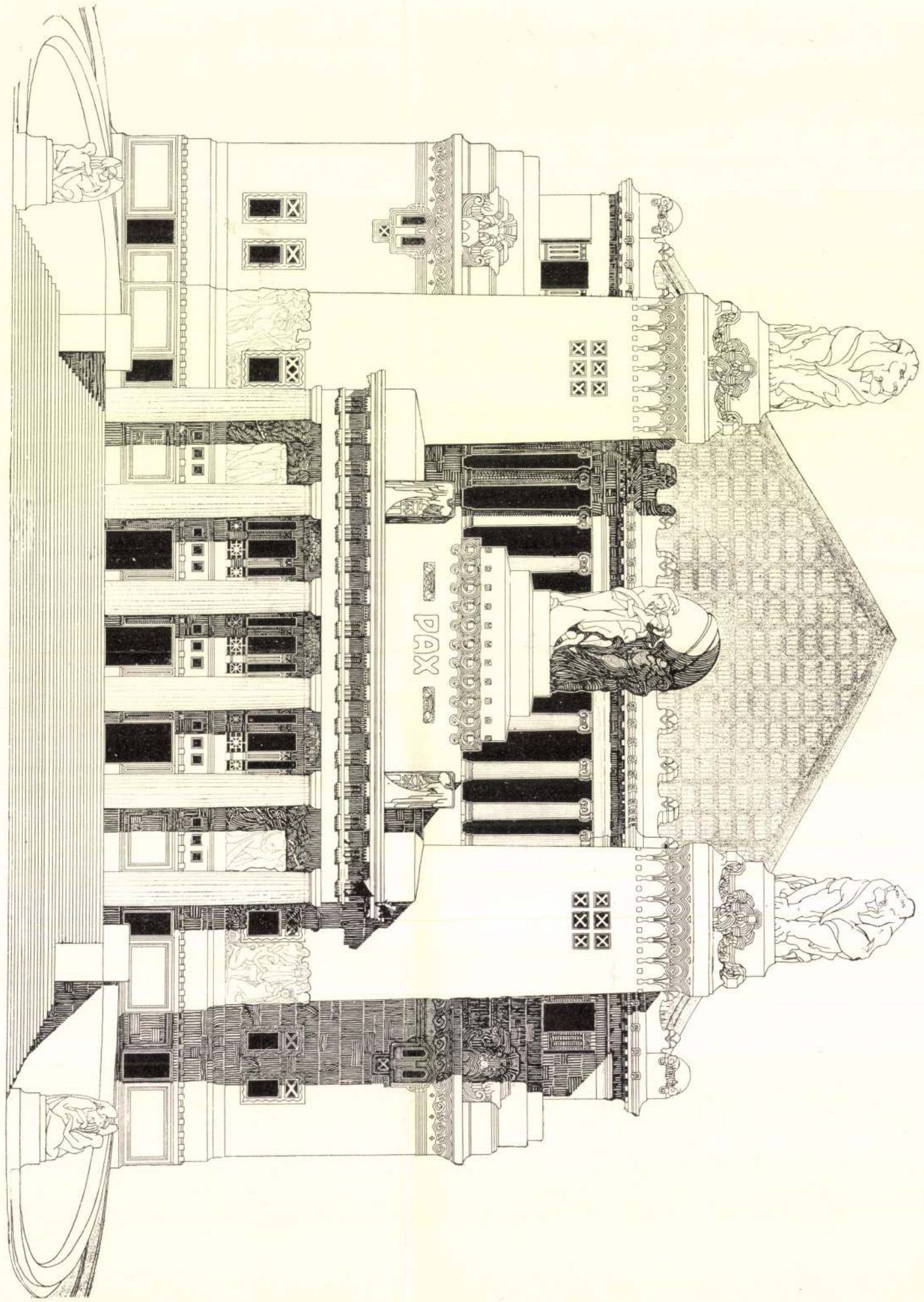

Töry Emil terve

A hágai békepalota

Homlokzat

Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye 1907. évfolyam, XLI. kötet, XVII. tábla

†

Töry Emilné szül. **ó-becsei Kollerich Margit** úgy a maga, mint gyermekei: **Blanka** férj. **Tallián Zsigmondné** és **Tibor,** valamint az egész rokonság nevében mélységes fájdalommal tudatja, hogy forrón szeretett férje, a legjobb apa

nemes Töry Emil

okl. épitész

m. kir. udvari tanácsos, a Kir. József Műegyetem nyilv. rk. tanára, a III. oszt. vaskoronarend és az olasz koronarend lovagja, a Műemlékek Országos Bizottságának, a torinoi „Albertina" kir. Müvészeti Akadémiának és több külföldi tudományos egyesületnek tagja stb.

május hó 31-én reggel 9 órakor, munkás és áldásos életének 65-ik, boldog házasságának 36-ik évében, a haldoklók szentségének ájtatos felvétele után visszaadta nemes, alkotó lelkét Teremtőjének.

Drága halottunkat junius 2-án, szombaton, délután 4 órakor **az Uj Szent János kórház halottasházában** a róm. kath. anyaszentegyház szertartásai szerint szenteltetjük be és a II. ker. vizivárosi temetőben (Budakeszi-ut) levő családi sirboltban helyeztetjük örök nyugalomra.

Az engesztelő szent miseáldozat a belvárosi főplébániatemplomban junius hó 6-án délelőtt 10 órakor lesz.

Budapest, 1928. május hó 31-én.

Áldott emlékét mindenkor szeretettel fogjuk megőrizni!

özv. **Töry Gusztávné**
szül. **rajeczi Burián Aranka**
Töry Józsefné
szül. **Putz Marianne**
Dr. Horváth Mihály és felesége
szül. **Kollerich Irma**
Kollerich Lajos
sógornői és sógorai.

Dr. Töry József
fivére.
vizeki Tallián Zsigmond
veje.
Tallián Éva, György és **István**
unokái.

csáfford-jobbaházi Bolla Árpádné
bereznai Hanskarl Sándorné
pusztaszentgyörgyi és tetétleni Darányi Ferencné
győri Gschwindt Ernőné
Töry Magda
Töry Miklós
unokahugai és unokaöccse.

Községi temetkezési intézet központi irodája: IV. Kigyó-utca 5

Nyomt. Buschmann F. utódai
IV. ker., Molnár ucca 37 szám

Tóry Emil

237. 1928

Nagyméltóságu
Méltóságos
Nagyságos

Műemlékek Országos Bizottsága

Budapest

VI. Állatkerti ut 1.

kelyes Kerékvágásba terelhetni, maradtam

Nagymíltóságodnak készséges

mély tisztelője

Tóny Emil

XII/10 1914

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
844 1914 szám
Érk.: 914 év december hó 15 n.

Tőry Emil

Miselejtezett erek

1914. XII. 8.

Kegyelmes Uram!

Bocsánatot kérek, hogy Nagyméltóságodnak nov. 30-iki és Gül-Baba sírja ügyében hozzám intézett nb. soraira — vidéki, néhány napi távollétem folytán — csak ma válaszolhatok.

A költségek, melyek erirányban részemről felmerültek: a kirándulásan használt auto [12·40 kor.] és a székesfővárosi situatiorajz készítetése [15·00 kor] kifizetése által, mindössze 27·40 korona készkiadásban összegeződnek.

Amidőn megjegyezném azt, hogy nagyon örülnék annak, ha a Wagner családnál való többszöri látogatásom és a situatio-rajzkészítés körüli eljárásom a Gül-Baba sírja műemléki ügyét a

Újabb építkezések Németországban.

(*Töry* Emil fölolvasása a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben.)

V. Müller népfürdője Münchenben. Arról a népfürdőről kivánok röviden megemlékezni, mely az Isar folyó partján egyik polgárnak, Müller Károly mérnöknek nagylelkű pénzadományából épült s mely népfürdő létesítése által München is azoknak a városoknak a sorába lépett, melyek a nép jólétének fejlesztésére ilynemű kisebb s nagyobb terjedelmű fürdőintézeteket közköltségen vagy magánadakozásból már régebben létesítettek. Az épület, befoglalt udvarát be sem számítva, 4000 m^2 területet foglal el; építője *Hocheder* Károly müncheni professor nemcsak arra törekedett, hogy a fürdőépületet a környező városrész keretébe harmonikusan illeszsze bele, hanem arra is, hogy az épület alaprajzának megfelelő csoportosítása által, a helyszini viszonyoknak megfelelő festői elrendezés: a növényzet, különösen az ezirányban vezető százados gesztenyefasor lehető kimélése által, a legkielégítőbb alakban nyilvánuljon.

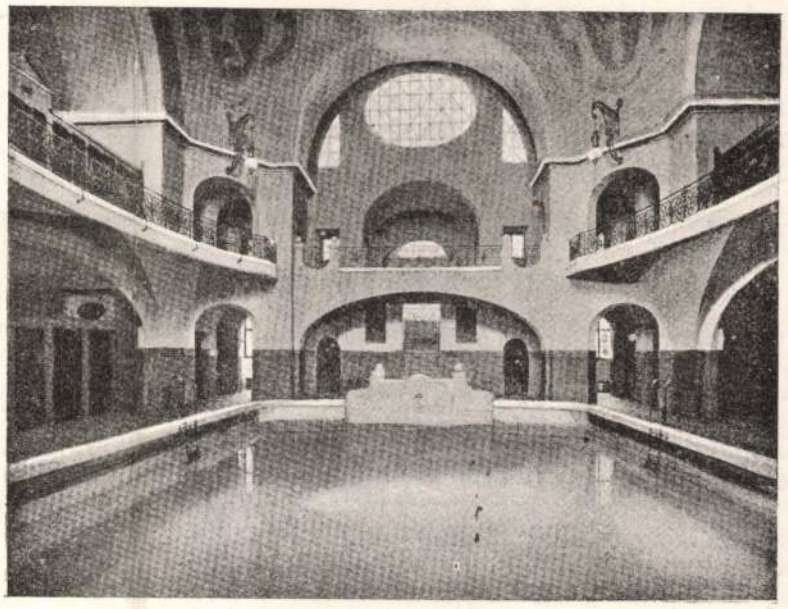

A nők úszócsarnoka.

Az alaprajzi elrendezés kiinduló pontját a fürdőközönségnek a főbejáró pénztáránál nemek szerint való szétválasztása alkotta; ez elrendezésben kivételt csak a gőz- s római irfürdők képeztek, melyek a nap más-más szakában, s a restaurant, mely neutralis bejárók segítségével mindkét nem részéről voltak használhatók. Az úszásra szánt medencéknek az épület hátsó részébe való elhelyezése, — hogy az átalános dispositiót előre is megokadatoljam — azért történt, hogy a fürdő különböző részeit lehetőleg rövid úton lehessen megközelíteni.

A fürdőintézetben különben található: úszócsarnok a férfiak s ugyanolyan a nők számára, gőz- s római irfürdőt, továbbá 86 kádfürdő, felerészben a férfiak s felerészben a nők számára; zuhanyfürdő, mely külön bejáróval az alagsorba helyeztetett; végül egy fürdő a kutyák számára az alagsorban, mely szintén külön bejáróval láttatott el; ezekhez járulnak még a szükséges gazdasági s szolgálati helyiségek is.

Emeletenkint ez épületrészek a következő elosztást nyerték: Az alagsorban a már említett s 15 férfire szóló zuhanyhelyiségen s kutyafürdőn kívül 3 női zuhanyfürdő, 1 kád- s 1 lápfürdő (külön pénztár, ruhakiadás s closettel), továbbá a mosókonyha, szárítókamra, vasaló s mángorló és a gépház mellett egész sora a rendelkezésre álló helyiségeknek foglalnak helyet. Az említett belső udvar az alagsorral egy szintben fekszik.

A földszinten a torony alatt, a vestibulumot keresztülszelő épületi főtengelyben jutunk ama főpénztárhoz, mely mint előadtam, a közönséget nemek szerint osztja szét s functióját illetőleg a ruhakiadással van kapcsolatban. Ettől jobbra a férfiak, s balra a nők váróterme esik, ahonnan azután külön a kádfürdőkhöz, illetőleg az úszásra szánt vízmedencékhez is juthatni. A férfiak vízmedencéje a torony mögött az épület főaxisába esik s a váróteremből csaknem közvetetlenül közelíthető meg; a főaxistól oldalt eső női úszómedencét a női váróteremmel rövid folyosó köti össze. A férfiak oldalán fentieken kívül 13 kádfürdő, 1 jourszoba, 1 szertár s 1 fodrászterem, a női oldalon pedig csak 6 kádfürdő osztathatott be, mivelhogy az épület földszintjének e részét a római ír- s gőzfürdő, valamint a tágas restaurant teljesen lefoglalja.

Az épület I. emeletét főleg kádfürdők occupálják; a férfiak részére 19, a nők számára pedig 29 drb van itt elhelyezve a megfelelő closettel s szerkamrákkal; 12 kádfürdő ezeken kívül közös céllal azért készült, hogy nagyobb látogatottság esetén akár a férfiak, akár a nők részéről kisegítőül egyformán használtathassék. A II. emelet, mely az épületnek csak kisebb részében épült fel: a 4 szobás gondnoki lakásnak, a fölösleges fehérnemű helyiségnek s 2 tartalékszobának nyujt helyet.

A Müller-népfürdő Münchenben.

A torony különböző emeletein kisebb szolgalakások, két nagy vízreservoir s a toronyóra hajtószerkezete nyert elrendezést; a toronynak földszinttől számított 35 *m*-nyi magasságában kényelmesen megközelíthető kilátó hely képeztetett ki.

Végül a fürdő egyes részeiről kivánnék egyet-mást elmondani. A zuhanyfürdőknek a folyó partján az alagsorban való elhelyezése azért volt előnyös, mivel a magas folyómenti támfalak által, a mély alagsor dacára, elég levegő s világosság hatolhatott e helyiségekbe. Külön bejáratul e fürdőkhöz a baloldali bejárónál a homlokzat íves kiugrásában elhelyezett lépcső szolgál, melyen a városzobába juthatni be, ahonnan azután külön pénztár s ruhakiadás segítségével a már említett 3 női zuhanyfürdő, 2 orvosi fürdő s 15 cellát tartalmazó férfifürdő érhetők el.

Ép-Gp 1905 okt 15

Töry Emil

A cellák, melyek mindegyike vetkőző s zuhanyos részből áll, hosszú sorban akként vannak elrendezve, hogy előttük 1 széles, várásra szánt hely s mögöttük pedig keskeny szolgálati folyosó maradt. Tisztántarthatásuk miatt a cellák márványlemezekkel vannak borítva, a vízet pedig a szolgálati folyosó mentén nyilt vályúk vezetik le.

(Folyt. köv.)

A budapesti Erzsébet-sanatorium.

Tervezte *Czigler Győző.* (Vége.)

A szennyvíz-tisztítás mechanikai és vegyi úton történik, nemkülönben szűrés útján. A mechanikai tisztítás akként megy végbe, hogy a szennyvizek megfelelően szerkesztett iszapfogóban és ezután két egymás mellé elhelyezett derítő kútban függőlegesen s igen lassan (másodpercenkint közel 0·1 *mm* sebességgel) kénytelenek mozogni. E lassú mozgás közben a szennyvizekben lévő lebegő részek (finom iszaprészecskék) leülepedvén, ez iszapfogó s a derítő kutak alján iszapszűrők képződnek. Az iszapfogóban és a derítő kutakban elhelyezett választófalak arra kényszerítik a szennyvizeket, hogy a fönt leírt módon keletkezett iszapszűrőkön áthaladjanak, mely utóbbiak az áthaladó szennyvizek lebegő részeit mechanikailag visszatartják.

Az iszapfogó is és a derítő kutak is az azokban végbemenő rothadás folytán keletkező gázok elvezetése céljából a sanatorium gépházának kürtőjével vannak összeköttetésben; ez utóbbi ugyanis ejectorként működvén, az azokban lévő mérges gázokat felszívja, melyek azután a kürtőben elégnek. Az itt vázolt mechanikai tisztítást még hatható-sabbá teszi a mésztejjel váló előzetes kezelés, amennyiben a mésztej a rothadó szennyvízben lévő kettős szénsavas mészszel egyszerű szénsavas meszet alkot *($H_2 Ca C_2 O_6 + H_2 Ca O_2 = 2 Ca CO_3 + 2 H_2 O$);* másrészt a szennyvízben lévő phosphorsav, fehérje, kén-hydrogén, szappan, zsír stb. a mésztej behatása alatt oldhatatlan vegyületekké alakúlnak és nagyrészt az iszapfogó és a derítő kutak alján lecsapódnak.

A tisztító eljárást a szűrés követi. Ez utóbbinak célja a szennyvízben még előforduló lebegő részeket visszatartani és a szerves anyagokat oxidálni; az e végett épített homokszűrőn megfelelő helyen alkalmazott szellőző csövek által a szabad levegővel állandó érintkezésben vannak.

A tisztítás menete röviden ez: a szennyvíz a gyűjtőcsatornából az iszapfogóba jut (l. az alaprajzot és az *A B C D* metszetet), ahonnan mésztejjel való keverés mellett a leülepedés után 5—3—2 *mm* szem nagyságú szitákon át az *I*-vel jelölt 300 *mm*-es vízvezetéken át az *E* és innen az *F* derítő kútba jut. Innen újból leülepedve és az iszapszűrőkön átszűrődve az *O* homokszűrőre kerül, végül a 150 *mm*-es *D* vascsövön át a negativ artézi-kútba jut. Az *O* homokszűrőnek tisztítása végett szükséges kikapcsolása esetében a szennyvíz az iszapfogóból először az *F*, azután az *E* derítőkútba folyik és innen az *M* homokszűrőn át a negativkútba. Egyik vagy másik derítőkút kikapcsolása esetében egy kút segítségével is tisztogathatni, amint az az *A B C D* hossz-metszetből is látható.

A derítőkutak fenekén képződő iszapot — a fennforgó szükséghez képest — a kutak fenekén elhelyezett, s külön e célra szerkesztett golyós szellentyűkkel fölszerelt vezetéken át a kutaktól körülbelül 35 *m* távolságban elhelyezett egy-egy pöcegödörbe lehet lecsúsztatni, mely művelet a fölötte lévő nagy víznyomás következtében és a vezeték nagy esésénél fogva 2—3 percig tart. Az iszapfogót (évenkint 4—5-ször) vödrökkel tisztítják, melyek az iszapfogó ferde lejtőjén könnyen kiemelhetők. Az innen kikerülő, valamint a pöcegödrökben összegyülemlő iszapot újból mésztejjel vagy tőzeggel keverve külön e célra szolgáló és légmentesen záródó kocsikban szállítják el.

Áttérve a részletekre, kiemeljük a következőket: Az iszapfogó, mely 5·00 *m* hosszú és 2·00 *m* széles, 4 részből áll. Az első 4·50 *m* mély és 2·00 *m* széles rész csonka gúla alakkal bír, mely a beléje helyezett 15 *cm*-es választófal alsó éléig az iszap lerakodására szolgál. Ez tehát a tulajdonképpeni iszapfogó. Ebbe öntik bele és keverik a mésztejet. A másik rész 3 egymással párhuzamosan és ferdén elhelyezett 5—3—2 *mm* szem-nagyságú és sárgarézfonatú sziták elhelyezésére szolgál. Ezek tartják vissza a vízben levő durva anyagokat (szalma, dugó, cserép, rongy stb.). A harmadik — a vízből teljesen kiálló s 1·85 *m* hosszú — részben tisztítják az iszapfogót, kezelik mésztejjel, ellenőrzik a működést és kezelik a zárócsapokat. Végül a 4-ik rész a vízben még meglévő durva anyagok lerakódása és a víznek egyik vagy másik derítőkútba leendő elosztására szolgál, mert itt vannak a szükséges elzáró csapok. Ezek segítségével a szennyvíz akár a jobb, akár a bal derítőkútba terelhető, a szerint, amint a bal vagy a jobb szűrőt használjuk.

Az egyenkint 3·00 *m* átmérős és 6·90 *m* mély derítőkutak alsó része az iszap gyorsabb lerakódása végett csonka kúpalakú. Itt folyik a már említett iszapszűrés; a szennyvíz a kútba helyezett választófal miatt ezen kénytelen átmenni és átszűrődni. E választófalon van megerősítve a kút fenekén az iszap eltávolítására szolgáló golyós szellentyű vezetéke. A 200 *mm* átmérős és felületén 20 *mm* kaucsukkal bevont vasgolyót részint önsúlya, részint pedig a fölötte lévő vízos lop a pöcegödör felé vezető vascsatornának konikusan esztergályozott karimájához szorítja, miáltal a szellentyű tökéletesen záródik. Hogy pedig a golyós szellentyű működését esetleg az ott képződő iszap meg ne zavarja, a szellentyűnek elő-öblítője van, úgy, hogy a golyó felemelése előtt az alatta lévő iszapot a kút felső részében lévő tiszta víz előbb kiöblíti. A két egymás mellé elhelyezett derítőkutak a köztük lévő összekötő aknába elhelyezett vezeték köti össze, illetőleg az ebben az összekötő aknában elhelyezett zárócsappal a két kút egymástól elkülöníthető. A derítőkutak és a homokszűrők közé iktatott szabályozó kamrák arra szolgálnak, hogy a szennyvizet felváltva hol az egyik, hol a másik szűrőre bocsáthassuk. A szabályszerűen készített homokszűrők a végett, hogy a víz minél több levegővel érintkezzék, felülről lefelé szűrnek. A szűrők fenekén elhelyezett szívó- és gyűjtő-csatornácskák a szűrt vizet a szűrők hosszfalán elhelyezett kis aknákon át (l. az alaprajzot és az *A—B—C—D* metszetet) a szívókútba terelik. E kis aknában kettős zárócsapok vannak: az egyik a szűrés sebességét szabályozza, a másik pedig a homokszűrőt víztelenîti.

Az egész berendezés 1:5 keverésű portlandcément-bétonból készült (1 rész portlandcément, 5 rész tiszta dunakavics), a boltozatok keverésének aránya pedig 1:3. Az összes építő-költségek a szívó kúttal együtt kerekszámban 36.000 k.-ra rugtak.

*

Minthogy jelenleg csak 120 beteget fogad be az intézet, az egyesület elhatározta, hogy újabb szárnyat építtet; ha ez, valamint az alább fölsorolt bővítések elkészülnek, akkor a jelenlegi épületben lesznek a férfi betegek, az új szárnyban pedig a női betegek; evvel a két nembeli betegek teljesen ellesznek különítve. A kibővítés után összesen 200 beteg nyer majd elhelyezést. A telek szintén két részre lesz osztva. Ha a főváros a kért új telekrészt, mely egészen a budakeszi útig terjed, átadja, akkor a régi telken lesz a férfiak sétahelye, az új részen pedig nőké.

Az új épület a konyha, illetőleg az ebédlő bal szárnyán fog épülni, úgy, hogy a két szárnyépület között az ebédlőépület centrális elhelyezést nyer, miáltal az ebédlőhöz könnyen hozzá lehet férni. Az új szárnyépület hasonló kiképzést kap, mint a már fennálló szárny, csak a belső elrendezésében történt változás.

A hivatalos helyiségek, u. m. az igazgató szobája, tanácskozó, orvosok szobája, posta, irnok- és gondnoki iroda az épület földszintjének jobb szárnyát fogják elfoglalni, úgy hogy mind a női, mind a férfi betegek kölönkülön ajtón tudják az egyes helyiséget megközelíteni.

T Ő R Y E M I L + Született -ban Budapesten.Egyetemi tanulmányait a budapesti és charlottenburgi müegyetemen végezte.Mint fiatal épitész a Hauszmann iskola hive volt és Hauszmann Alajos mellett dolgozott.Itt a fiumei kormányzósági palota vezetése volt rábizva.

1897-ben kapta meg müegyetemi magántanári habilitációját, 1906-ban pedig nyilvános rendkivüli tanárrá nevezték ki, Főleg az olasz épitészetről tartott előadásokat,de foglalkozott a francia és német barokk és rokokó müvészettel, sőt a modern épitőmüvészettel is.

Irodalmi téren is müködött,számos épitészeti szakmunkát és értekezést irt.Köztük a görög és római épitőmüvészet története az ókorban,Vitruvius tanitásairól,Michel Angelo mennyezetképzése a római vatikáni Sixtus-kápolnában,stb.

Nagyobbszabásu épitészi tervpályázatoknál számos dijat nyert.Első dijat nyert a budapesti Erzsébet királyné szobor pályázatán,a Rudas-fürdő és a Földmivelésügyi minisztérium versenyén.A hágai békepalota pályázatán elismerést kapott terve.

Megépitett müvei közül a jelesebbek:

Az Erzsébetvárosi törvényszéki épület és fogház,Erdélyben,

a Délvidéki Kaszinó épülete,

a Fa-és Fémipari szakiskola Aradon,

a homöopatiai kórház Budapesten.

1908-ban Pogány Móriccal társult és az időtől fogva együtt müködtek.Ez időből való kiváló alkotásai:és tervei:

a bécsi Osztrák-Magyar Bankpalota pályázatán I.dijat nyert,

az Adriai Biztositó Társaság palotájának tervpályázatán I.dijat nyert és meg is épitette a Deák-téren,

1911-ben a turini világkiállitáson a magyar házat tervezte,

a Ferencrendiek házcsoportja a Práter utcában,

a Belügyminiszterium épületének átépitése,

a Magyar Kereskedelmi Bank tisztviselőháza a Várfok u.-ban,

a Pénzügyi palotát és Vigadót Sátoraljaujhelyen nem fejezhette be.

1913-ban nagyszabásu tervpályázaton elnyerték a Nemzeti Szinház I.diját és kivitelre való szerződéses megbizatást kapott.az uj Nemzeti Szinház felépitésére.

Tagja volt a Müemlékek Országos Bizottságának,a turini Müvészeti Akademiának.Aranyérmet nyert a Magyar Mérnök és Épitész Egylet nagypályázatán és a lipcsei épitő kiállitáson.A király a III.oszt.vaskoronarenddel tüntette ki,majd a magy.kir.udvari tanácsosi cimet is megkapta,valamint az olasz koronarendet.

Meghalt 1928.év május 31.-én.

DR. KISMARTY-LECHNER ENŐ
ÉPITÉSZ-TANÁR
BUDAPEST XI. MESZÁROS U. 1

Tőry Emil
építész

Magyar Építőművészet
1907. 9. 7. 24. lap.

A szentesi városház tervpályázata.

Tervezési program. A városháza 4800 m² területen építendő. Ha a tervező ezt a területet nem találja elegendőnek, úgy azt *mérsékelten* bővítheti. A helyiségek egy magas souterrain, földszint és egy emeletbe tervezendők, a főhomlokzattal a Kossuth térre. Az épületek központi fűtéssel, villamvilágítással tervezendők. Az építés összköltségei a művezető építész tiszteletdíjával együtt a 360,000 koronát meg nem haladhatják. *Földszintre* helyezendő: az adóügyiosztály, rendőrség, anyakönyvvezetői hivatal, levéltárnok, városgazda lakása. *Emeletre* helyezendő: a központ, árvaszék, községi bíróság, gazdasági, ügyészi, mérnöki hivatal, orvosok, börtönőr, vegyes helyiségek.

A bírálati jegyzőkönyvből. Jelen voltak; *Mátéffy* Ferenc dr. polgármester, *Bugyi* Antal főjegyző, *Somló* Emil a M. M. É. E. kiküldöttje, *Fleischl* Róbert a M. É. Sz. kiküldöttje, dr. *Cicatricis* Lajos kir. tanácsos, alispán, *Szathmáry* Ede, *Zsoldos* Ferenc, *Regdon* Géza, *Nádas* Aladár és dr. *László* Vilmos. A pályázatra 38 tervezőtől 47 pályamű érkezett be.

Itélet: A bírálóbizottság a 2000 koronás I-ső díjat szótöbbséggel *Bohn* Alajos tervének, a II-ik 1000 koronás díjat ugyancsak szótöbbséggel *Töry* Emil tervének ítélte. Megvételre ajánlotta egyhangulag és pedig a következő sorrendben: *Haasz* és *Málnai*, *Hikisch* és *Kotál*, *Dobovszky* József István és *Székely* László tervét.

Bohn Alajos. Alaprajzanak elrendezése a Kossuth-tér és Erzsébet-téri vonalak teljes beépítésével két főszárnyat tüntet fel, melyek közül az Erzsébet-téri főszárnyra merőlegesen két mellékszárnyat helyez, melyek bár szervesen összefüggenek a közéjök helyezett Erzsébet-téri bejáróval és lépcsőházzal, de architektónikus szempontból kifogásolható, hogy a folyosókat szaggatottá teszi. A terv alapeszméje az, hogy a közgyülési nagy termet nem a hivatalok közé ékeli, hanem különválasztja s ennek, valamint a bizottságok üléstermének — igen helyesen — külön lépcsőházat tervez, abból a szerencsés ötletből, hogy az itt tartandó gyülések tömegforgalmát itt bonyolítsa le, úgy hogy az a közigazgatás zavarása nélkül történjék. Ez az eszme igen jó, de a megoldás által a bizottsági üléstermet a többi hivatalos helyiségektől elszakította, minek folytán ide a hivatalokból csak a nagy termen át lehet közeledni. A helyi és terepviszonyok szempontjából egyik érdeme a tervnek, hogy az építési vonalból nem csinált kiugrást. A hivatalokba való közlekedésre két bejárót tervez, melyek noha közlekedés szempontjából előnyösek, mert a forgalmat megosztják, de a sarokbejárót a bizottság budapesti építész tagjai programellenesnek tartják, azonkívül indokolatlannak azért, mert két ilyen dispositiónak közel egymás mellé helyezése nem helyes. Az Erzsébet-téri szárnyra merőlegesen eső két traktus folyosója szük, az egy ponton csoportosított klozet távoli fekvésü. A hivatalok beosztása és csoportosítása — az anyakönyvi hivataltól eltekintve, mely programellenesen az emeletbe helyeztetett — helyes, s a pénztárak előtti gyér világítású váróhelyiségen kívül minden egyes helyiség elsőrendü világítást kap. A homlokzat kiképzése művészi szempontból elsőrangú, tömegelosztásban és sziluettben igen jó, részletei azonban igen gazdagok, kivitelére nemes és drága anyagokat igényel s így fenntartása költséges.

„Satorin" köhabarcs-anyag
olcsóbb a mésznél, fagymentes, szintartó, kőkemény, plasztikus. — Több szinben szállitja
Sátori-gyár Budapest. IX., Dandár-u. 25.

FURMANN GYULA Bu Épí

ANTONY ÉS LUX
ácsmesterek BUDAPEST, IX.., IPAR-U. 15-21.

Klein és Czelderné
pala- és cserépfedő vállalkozók
Budapest, IX. ker., Kinizsy-utca 15. saját ház.
A cs. és kir. hadsereg szállitói. Telefon 98—54.

nem csekély köszönettel tartozik a magyar technikus ifjúság, amiért mindent elkövetnek arra, hogy minél előbb végleges és kényelmes otthonuk legyen.

Tervpályázati hírek. *Az aradi Fehérkereszt* egyesület gyermekkórházának tervpályázatán az első díjat és a kivitellel való megbízást *Tabakovits Emil* aradi műépítész, a második díjat *Steiner József* aradi műépítész nyerte el.

A kiskunhalasi iskola tervpályázatán az első díjat *Hikisch R.* és *Kotál Henrik* budapesti építészek, a második díjat *Kruzslicz Károly* hódmezővásárhelyi építész nyerte el, megvették *Porgesz József* építész és *Krausz Ármin* építész tervét.

A magyarkanizsai Takarékpénztár székházának tervpályázatán az első díjat tizenhárom pályázó közül *Reiss Zoltán* budapesti építész nyerte el.

Az óbecsei Takarékpénztár székházának tervpályázatán az első díjat *Málnai és Haasz* építészek, a másodikat *Baumhorn Lipót* építész, a harmadikat *Müller J.* építész nyerte el, megvették *Reich József Jenő* építész tervét.

A brassói ipari szakiskola tervpályázatán az első díjat *Kommer József*, a másodikat *Schodits Lajos* ipariskolai tanár, a harmadikat *Papp Gyula* és *Szabolcs Ferenc* budapesti építészek nyerték el. Megvették a *Faipar* és az *Iparé a jövő* jeligés terveket. (Közöljük.)

A szatmárnémetii ipari szakiskola tervpályázatán az első díjat *Orth Ambrus* és *Somló Emil*, a másodikat *Földes Ede* és *Scheiber Miklós*, a harmadikat *Szeszlér Sándor* budapesti építészek nyerték el. Megvették a *Gyakorlat* és a *Hermina* jeligés terveket. (Közöljük.)

A két utóbbi tervpályázat *bíráló-bizottságában* résztvettek az illetékes kereskedelmi minisztérium részéről *Gaul Károly* igazgató, *Vig Albert* iparoktatási főigazgató, *Keresztes István* és *Virágh Andor* műszaki tanácsosok; az országos középítési tanács részéről *Kauser József* és *dr. Hültl Dezső* építészek; a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet, illetőleg a Magyar Építőművészek Szövetsége részéről pedig az elsőnél *Nagy Virgil* műegyetemi tanár és *Kőrösi Albert* építészek, a másodiknál *Kommer József* és *Málnai Béla* építészek.

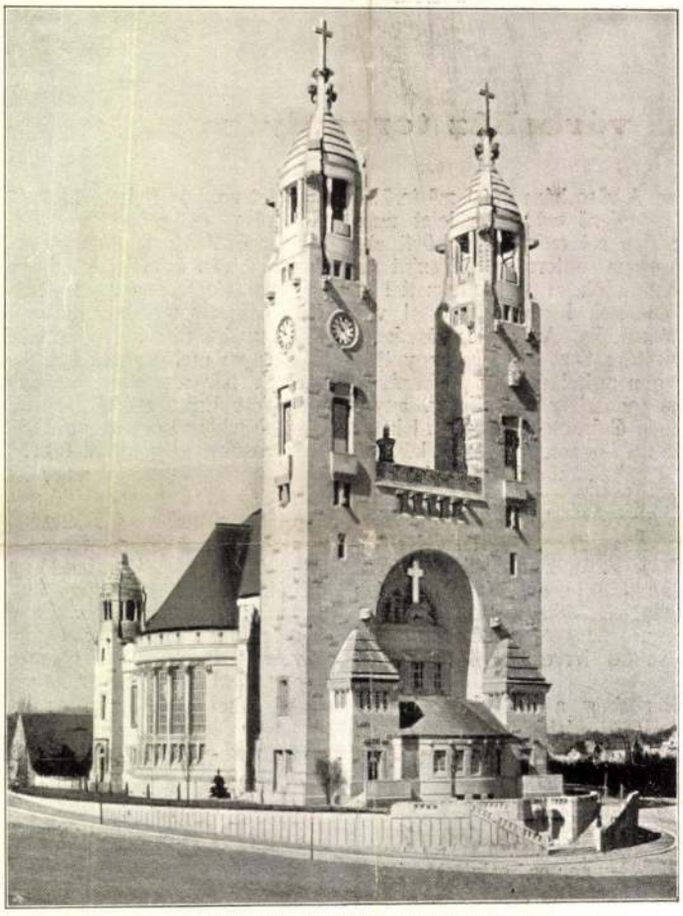

A DREZDAI KRISZTUS-TEMPLOM.
TERVEZTÉK: SCHILLING ÉS GRÄBNER ÉPÍTÉSZEK.

Külföld. A modern német architektura két kiváló mesterének, *Schilling* és *Graebner* építőművészeknek új alkotását, a drezdai *Krisztus-templomot* mutatjuk be a mellékelt ábrán. A feladatot a szász művészek, a mint az Németországban természetes is, tervpályázaton aratott győzelmük alapján nyerték el és művüket 1903. évtől kezdve, két és fél esztendő alatt emelték. A templeknek emelkedő nivója és a környezethez való csatlakozása bizonyos nehézségeket okoztak, aminek eredménye volt egyrészt az épület körül létesített, dúsan tagozott szabadlépcsőzet, de legfőképpen az a sajátságos körülmény, hogy a főbejárat nem a tulajdonképeni, tornyos főhomlokzaton, hanem a sokkal egyszerűbb és kevésbbé monumentális nyugati homlokzaton van. Az alapelrendezés az evangélikus egyház igényeihez van szabva és centrális tagozást mutat. A valóban nagyszabású alkotás mondhatni európaszerte föltünést keltett.

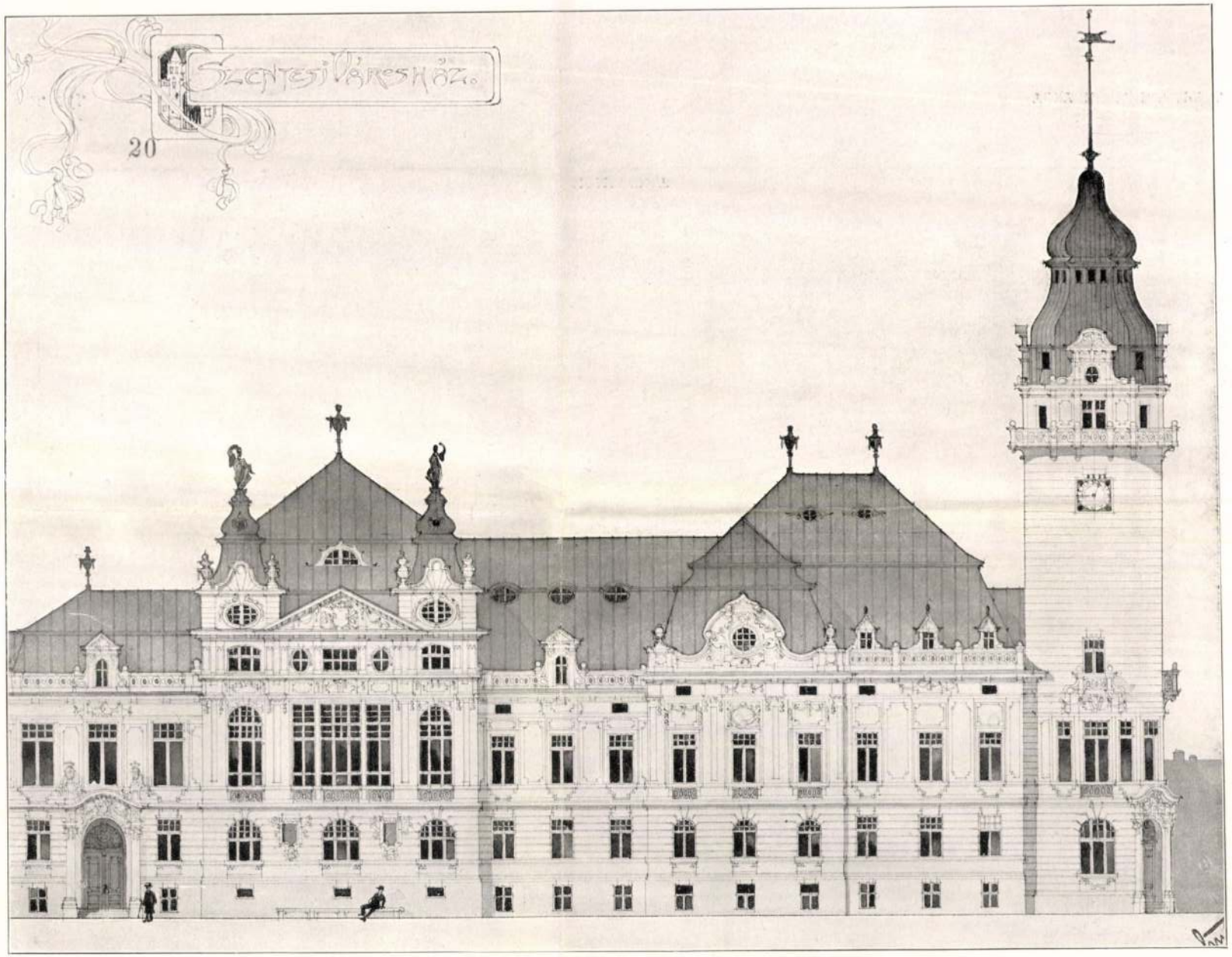

I. DÍJ. HOMLOKZAT. BOHN ALAJOS, BÉCS.

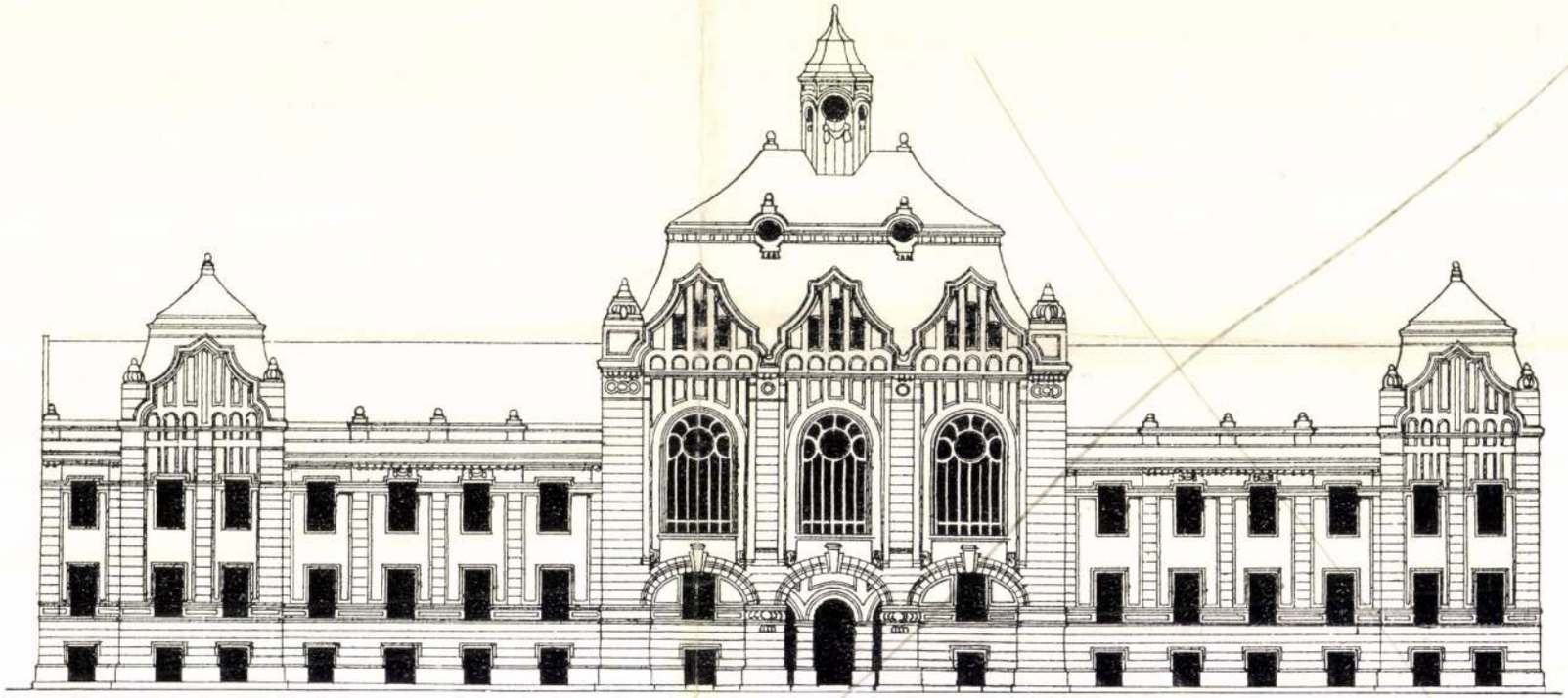

HOMLOKZAT.

II. DÍJ.

TÖRY EMIL, BUDAPEST.

Töry Emil

Töry Emil

K

Ez: 20. l.

I. DÍJ.

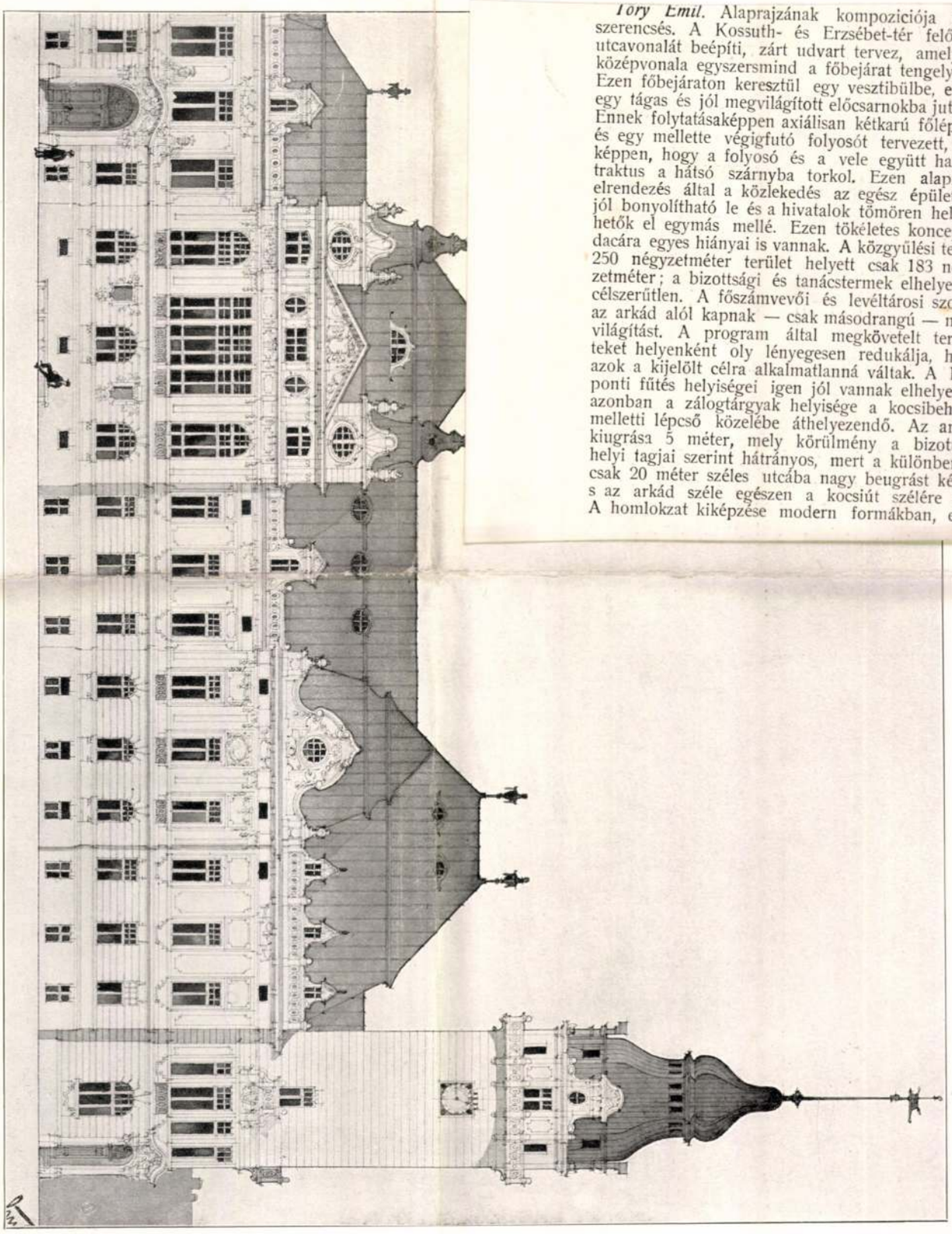

Töry Emil. Alaprajzának kompoziciója igen szerencsés. A Kossuth- és Erzsébet-tér felől az utcavonalát beépíti, zárt udvart tervez, amelynek középvonala egyszersmind a főbejárat tengelye is. Ezen főbejáraton keresztül egy vesztibülbe, ebből egy tágas és jól megvilágított előcsarnokba jutunk. Ennek folytatásaképpen axiálisan kétkarú főlépcsőt és egy mellette végigfutó folyosót tervezett, olyképpen, hogy a folyosó és a vele együtt haladó traktus a hátsó szárnyba torkol. Ezen alaprajzi elrendezés által a közlekedés az egész épületben jól bonyolítható le és a hivatalok tömören helyezhetők el egymás mellé. Ezen tökéletes koncepció dacára egyes hiányai is vannak. A közgyűlési terem 250 négyzetméter terület helyett csak 183 négyzetméter; a bizottsági és tanácstermek elhelyezése célszerűtlen. A főszámvevői és levéltárosi szobák az arkád alól kapnak — csak másodrangú — megvilágítást. A program által megkövetelt területeket helyenként oly lényegesen redukálja, hogy azok a kijelölt célra alkalmatlanná váltak. A központi fűtés helyiségei igen jól vannak elhelyezve, azonban a zálogtárgyak helyisége a kocsibehajtó melletti lépcső közelébe áthelyezendő. Az arkád kiugrása 5 méter, mely körülmény a bizottság helyi tagjai szerint hátrányos, mert a különben is csak 20 méter széles utcába nagy beugrást képez s az arkád széle egészen a kocsiút szélére jut. A homlokzat kiképzése modern formákban, egy-

HOMLOKZAT.

BOHN ALAJOS, BÉCS.

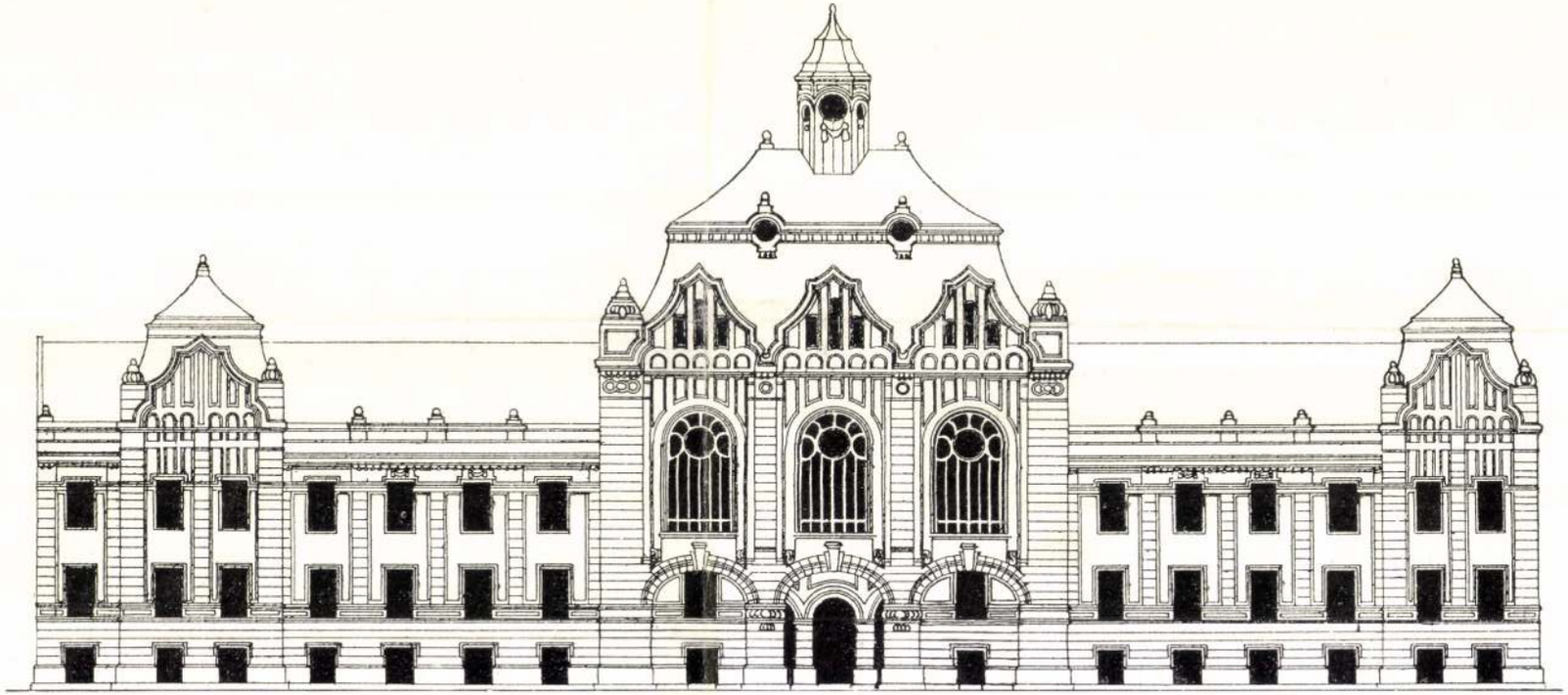

HOMLOKZAT.

II. DÍJ.

A szentesi városház terv-
pályázata.
Magyar Építőművészet 1907. 9. 17.

TŐRY EMIL, BUDAPEST.

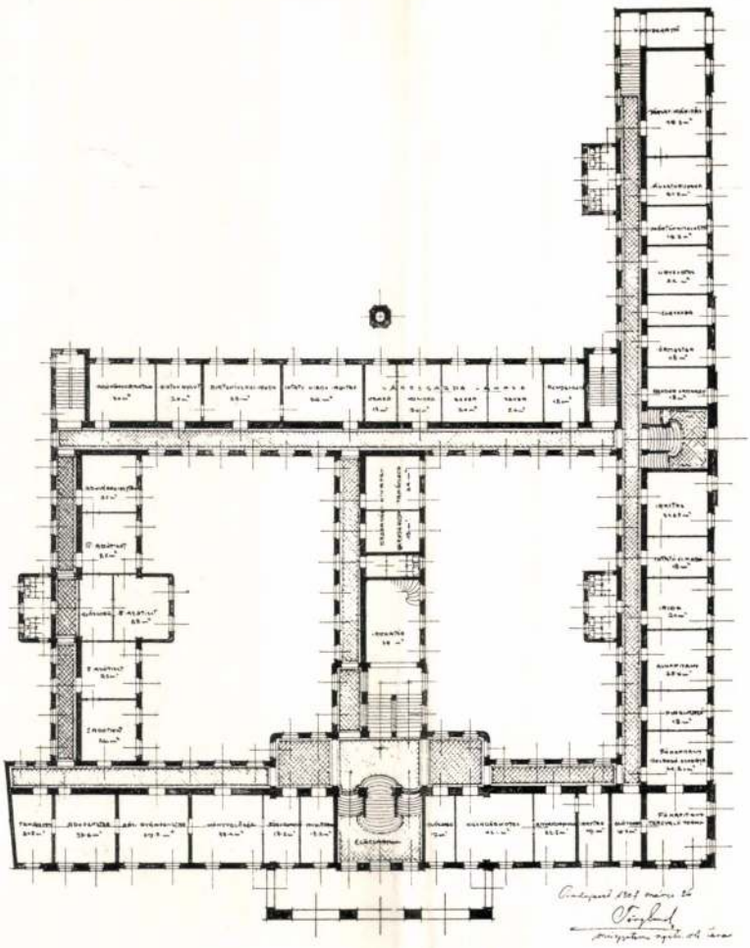

II. DÍJ. FÖLDSZINTI ALAPRAJZ. TŐRY EMIL, BUDAPEST.

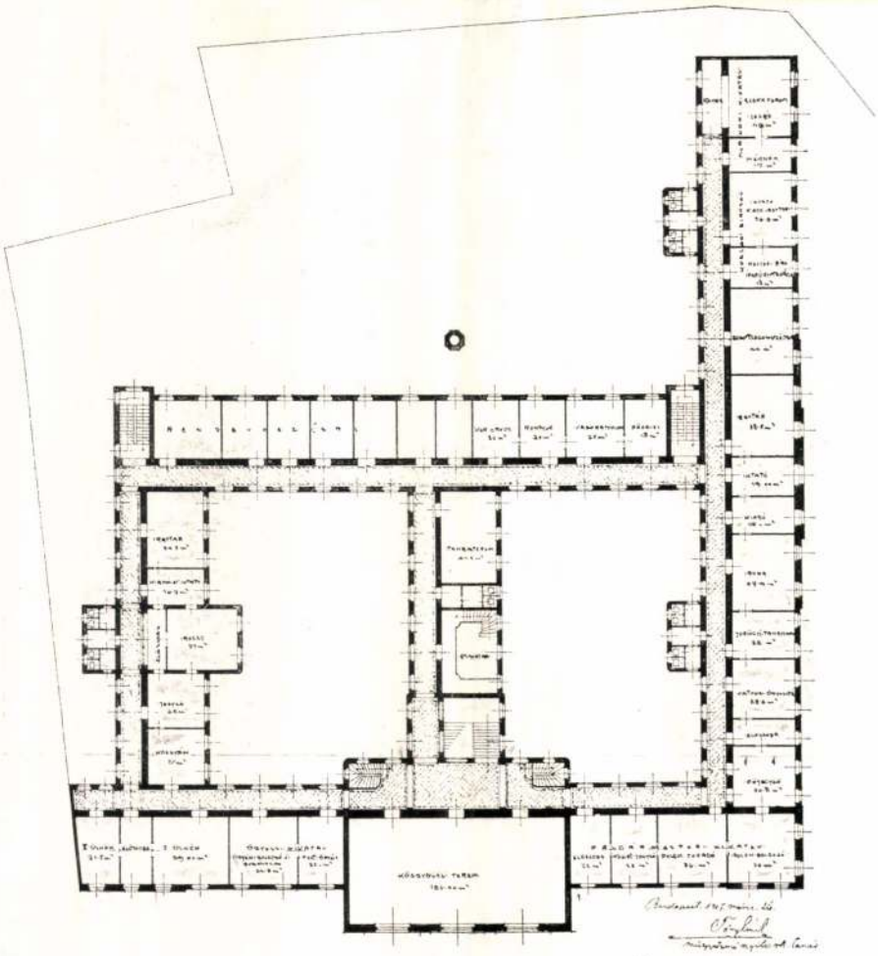

II. DÍJ. EMELETI ALAPRAJZ. TŐRY EMIL, BUDAPEST.

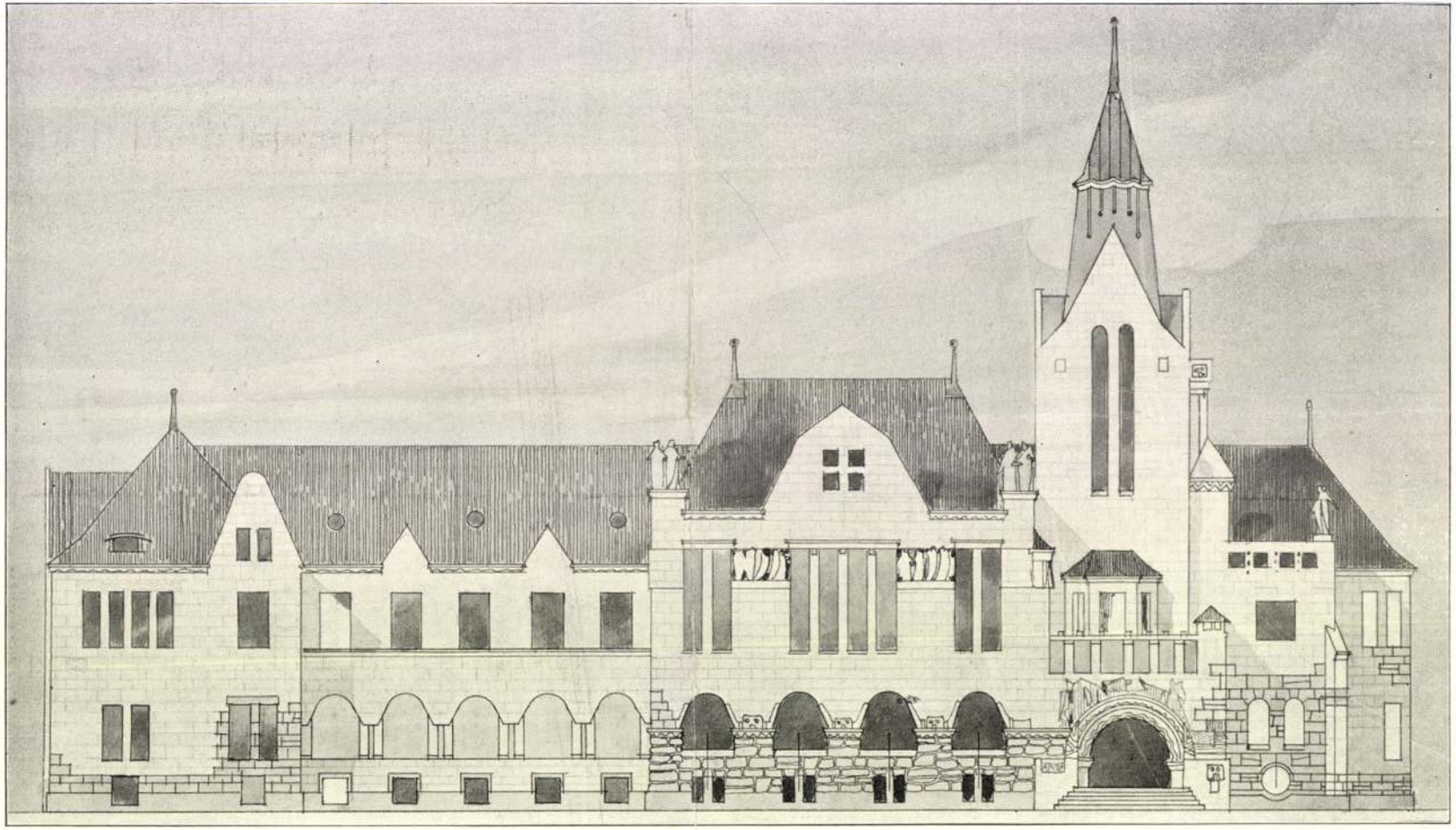

HOMLOKZAT.

41. l.

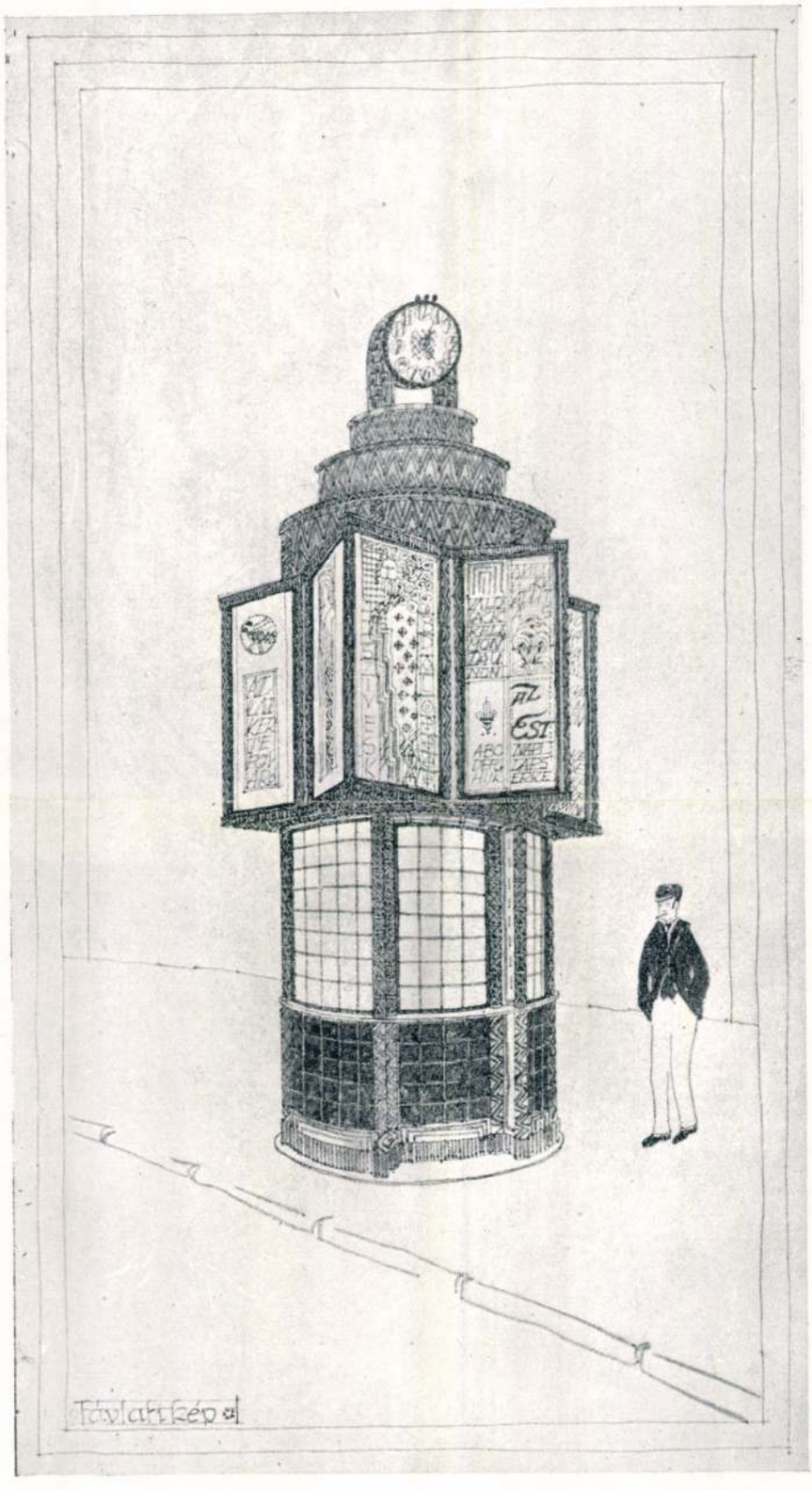

TÁVLATI KÉP.

DÍJAZOTT TERV.

TÖRY EMIL ÉS POGÁNY MÓRIC, BUDAPEST.

A nékesfővárosi árúbódék terv-
pályázata.
Magyar Építőművészet 1912. 5-6. f.

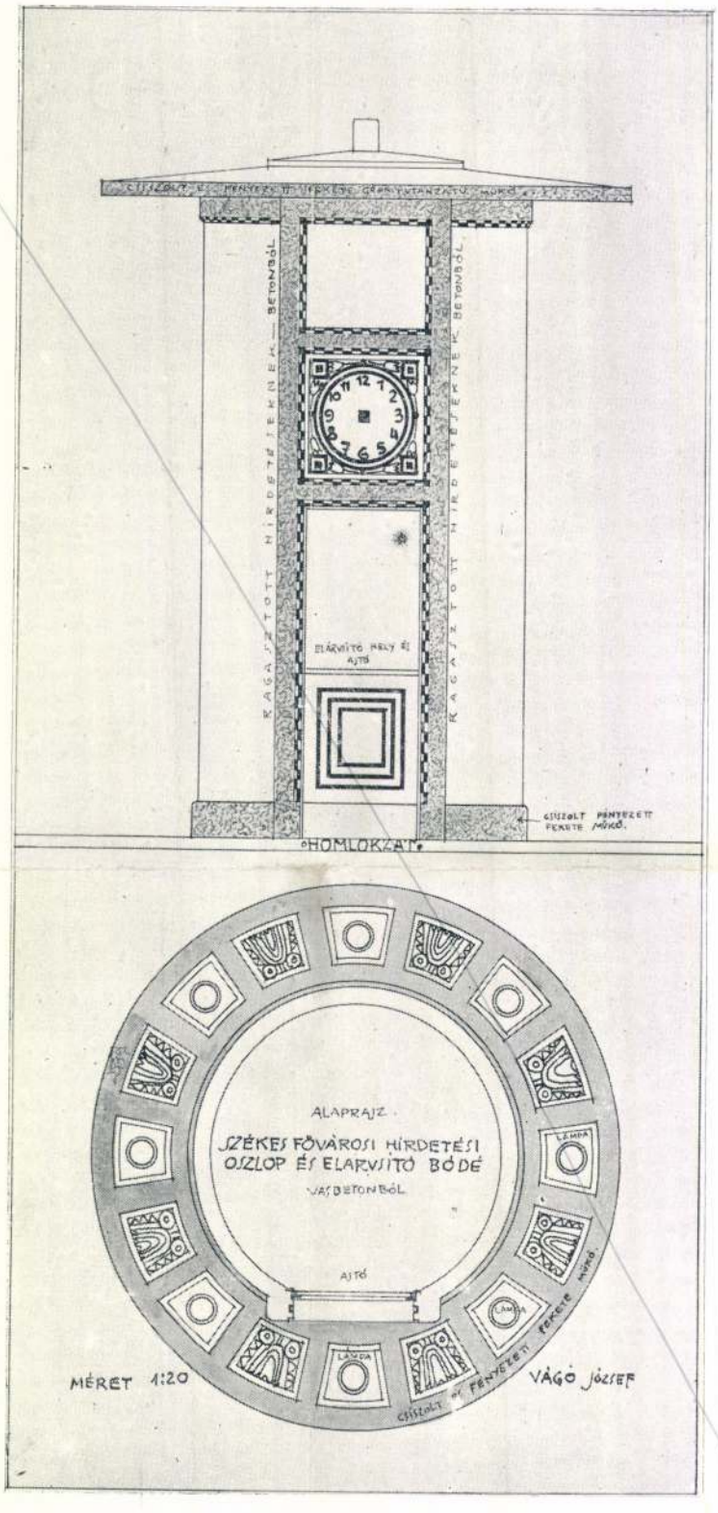

DÍJAZOTT TERV.

VÁGÓ JÓZSEF, BUDAPEST.

A székesfővárosi árúbódék tervpályázata.

Bírálati jegyzőkönyv.

A Budapest székesfőváros tanácsa által hirdetett árúbódétervpályázatra beérkezett tervek elbírálására kiküldött, alulírott bizottság a tervpályázat eredményéről a következőkben számol be.

A tervpályázatra 74 szerzőtől 257 pályaterv érkezett be, melyek az alaki feltételeknek megfelelvén, mind bírálat alá bocsáttattak.

A M. É. Sz. kiküldöttje, Vágó László építész, bíráló-bizottsági tagságáról lemondván, helyébe a kiküldött póttag, Jánszky Béla hivatott be. A nagyszámú tervek tüzetes áttanulmányozása után a terveket a bizottság csoportokba osztotta be:

Az első csoportot alkotják azok a tervek, melyek a programm intenciójának egyáltalán, vagy sok tekintetben nem felelnek meg, gazdagabb s így költségesebb kiképzés mellett hirdetések felvételére alkalmatlanok, továbbá amelyek szerkezeti és architektónikus kiképzése nem anyagszerű, vagy többékevésbé művészietlenek, avagy gyenge kisérletek.

A második csoportot alkotják azok a tervek, melyek a külső formai kiképzés tekintetében és anyagszerűség szempontjából figyelemre méltók és a programmban kitűzött célt megközelítik. Miután azonban aránylag sok felületet foglalnak el a dekorativ részletekre és ilyenformán költséges előállításuk dacára kevés hirdetőfelületet nyujtanak, bár értékes eszméket tartalmaznak s az esztétikai követelményeket is többé-kevésbé kielégítik, a díjak odaítélésénél figyelembe nem jöhetnek. Ezen tervek között több érdekes és művészi részleteket tartalmazó is van, melyek azonban sok tekintetben hivalkodó és feltűnést kereső architektónikus megoldásuk következtében az utcaképekbe nem volnának szerencsésen beleilleszthetők.

A harmadik csoportba sorolhatók azon tervek, amelyek különösen dícséretreméltó formai kiképzést mutatnak és becses művészi részleteket tartalmaznak. Ezen tervek csupán célszerűség szempontjából hagynak kívánni valót, amennyiben aránylag kevés hirdetőfelületet nyujtanak, mint az kívánatos lenne, de ezen tervek kevés módosítással és csekélyebb átdolgozással megfelelő objektumok létesítésére adnának módot. Szerzőik a feladat megoldására rátermettségnek és képességnek bizonyítékát nyujtják.

A negyedik csoportba azon terveket sorolja a bíráló-bizottság, melyek a kitűzött feladatot többékevésbé minden tekintetben helyesen, célszerűen és artisztikusan oldották meg s melyek úgy szerkezeti, anyagszerűségi, mint művészi architektónikus szempontból kitűnnek s a nyujtott hirdetőfelület is teljesen arányban áll kompozicióikkal. Miután a bizottságnak csupán 5 díj s ugyanannyi megvásárlási összeg állott az odaítéléshez rendelkezésére, ezen csoportból szavazás útján 10 tervet választott ki, mint amelyek az összes tervek közül a legkiválóbbaknak tekinthetők.

A többi fennmaradt tervek szerzőit a bírálóbizottság dícséretben részesíti:

Ezen csoportba, a különösen *dícséretreméltó tervek* csoportjába, soroltattak a következő tervek:

1/*c* szerzője Rerrich Béla, 4/*c* szerzője Ébrey Győző, 14/*a* és *b*. szerzője Mihálik János, 16/*b* szerzője Schober Kálmán, 20/*a* szerzője Palánszky János, 21/*a* szerzője Wydler Károly, 21/*e* szerzője Wydler Károly, 25/*a* szerzője Gróf József, 28/*b* szerzője Barcza Elek, 43/*a* szerzője Leindörfer Ármin és Rácz Emil, 46/*c* szerzője Feszeli Sándor, 50/*b* szerzője Fanta István, 54/*a* szerzője Kiss László és Gerstenberger A. 63/*b* és *c*. szerzője Klimkó és Orbán, 69/*a* szerzője Vágó József, 71/*d* szerzője Tőry és Pogány, 72/*a* szerzője Abos Brunó.

A kitűzött feladatot a legtökéletesebben a következő tervek szerzői oldották meg:

71/*e* szerzője Tőry és Pogány. Belvárosi típus, kis területen ötletes módon nyujtanak igen nagy hirdetőfelületet, a megoldás egészében és részleteiben anyagszerű és művészies. Kivitel esetén a bírálóbizottság célszerűnek tartaná a felső koronázó rész egyszerűsítését, vagy esetleg ezen felületek is transparensek részére alakítandók át. Ugyanígy az olcsó, csempével burkolt felület is hirdetések felvételére tehető alkalmassá. Célszerű volna tetővédő párkányszerű ereszszel is ellátni, valamint az alsó horonyrészt kissé magosítani. A bíráló-bizottság *egyhangúlag díjazásra ítéli érdemesnek.*

3. szerzője Bihari Imre. Belvárosi típus. Rendkívül egyszerű, olcsó kivitelű terv, amellett kis területen nagy hirdetési felületet nyujt, úgyszólván az épitmény egész felülete hirdetés felvételére alkalmas. Esővédő ernyője is van, melynek alsó mezője

ÚRISZOBA.

TERVEZTE: ALMÁSI BALOGH LÓRÁND.

ALMÁSI BALOGH ELEMÉR SZEMLŐHEGYI NYARALÓJA.

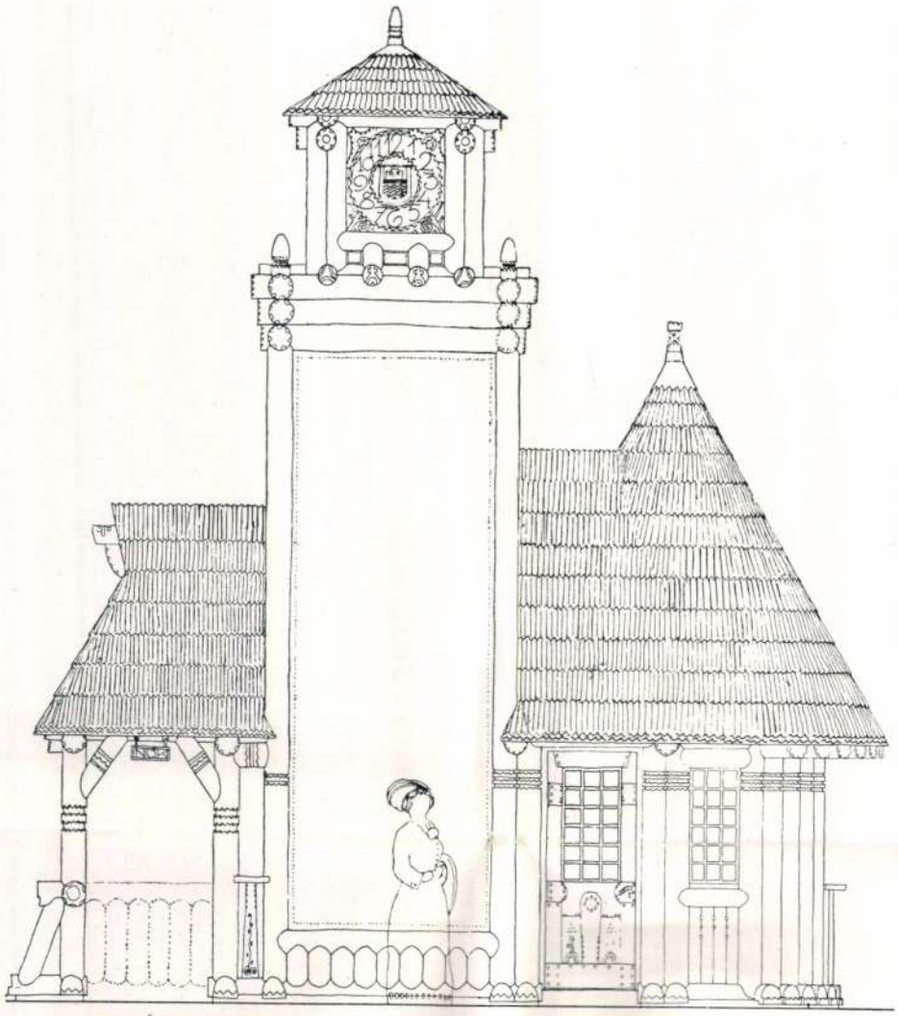

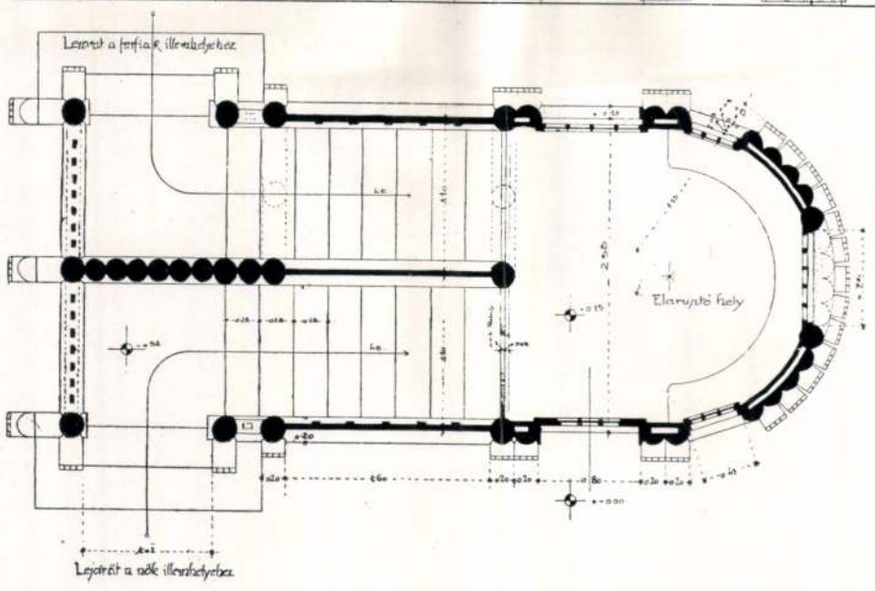

TŐRY EMIL ÉS POGÁNY MÓRIC, BUDAPEST.

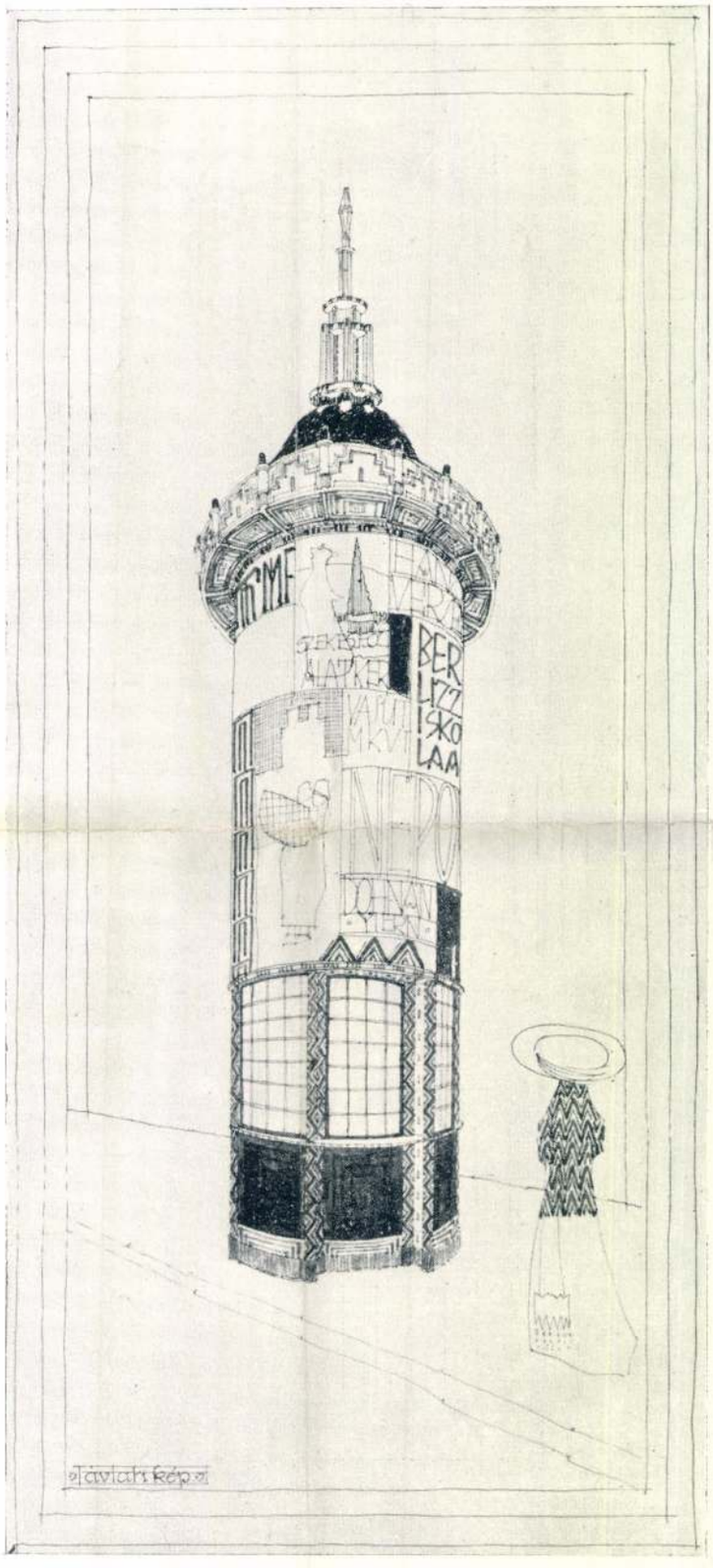

TŐRY EMIL ÉS POGÁNY MÓRIC, BUDAPEST.

TÖRY EMIL ÉS POGÁNY MÓRIC BUDAPEST

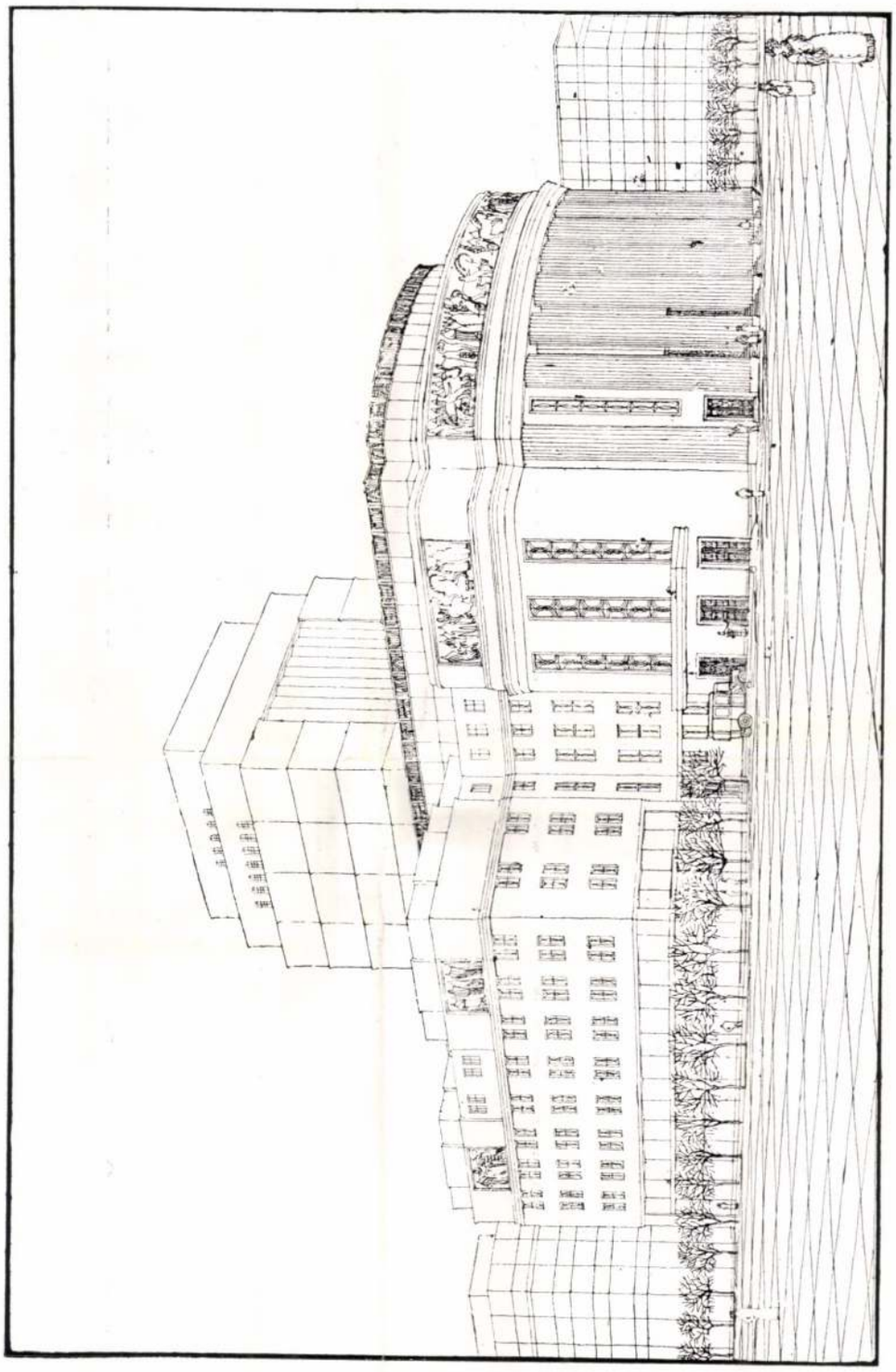

TÁVLATI KÉP

III. DIJ

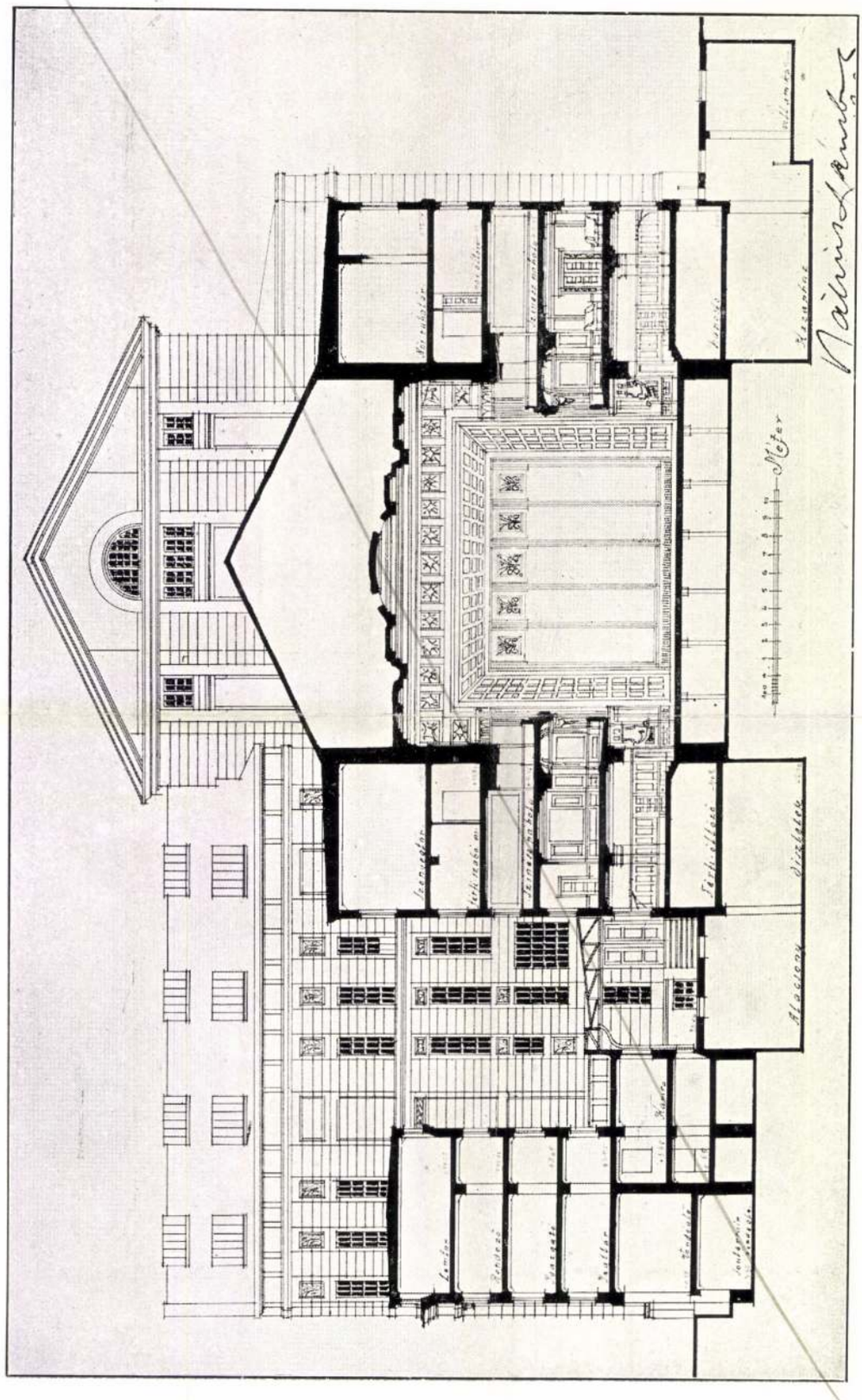

KERESZTMETSZET

BÁLINT ZOLTÁN ÉS JÁMBOR LAJOS BUDAPEST

II. DIJ

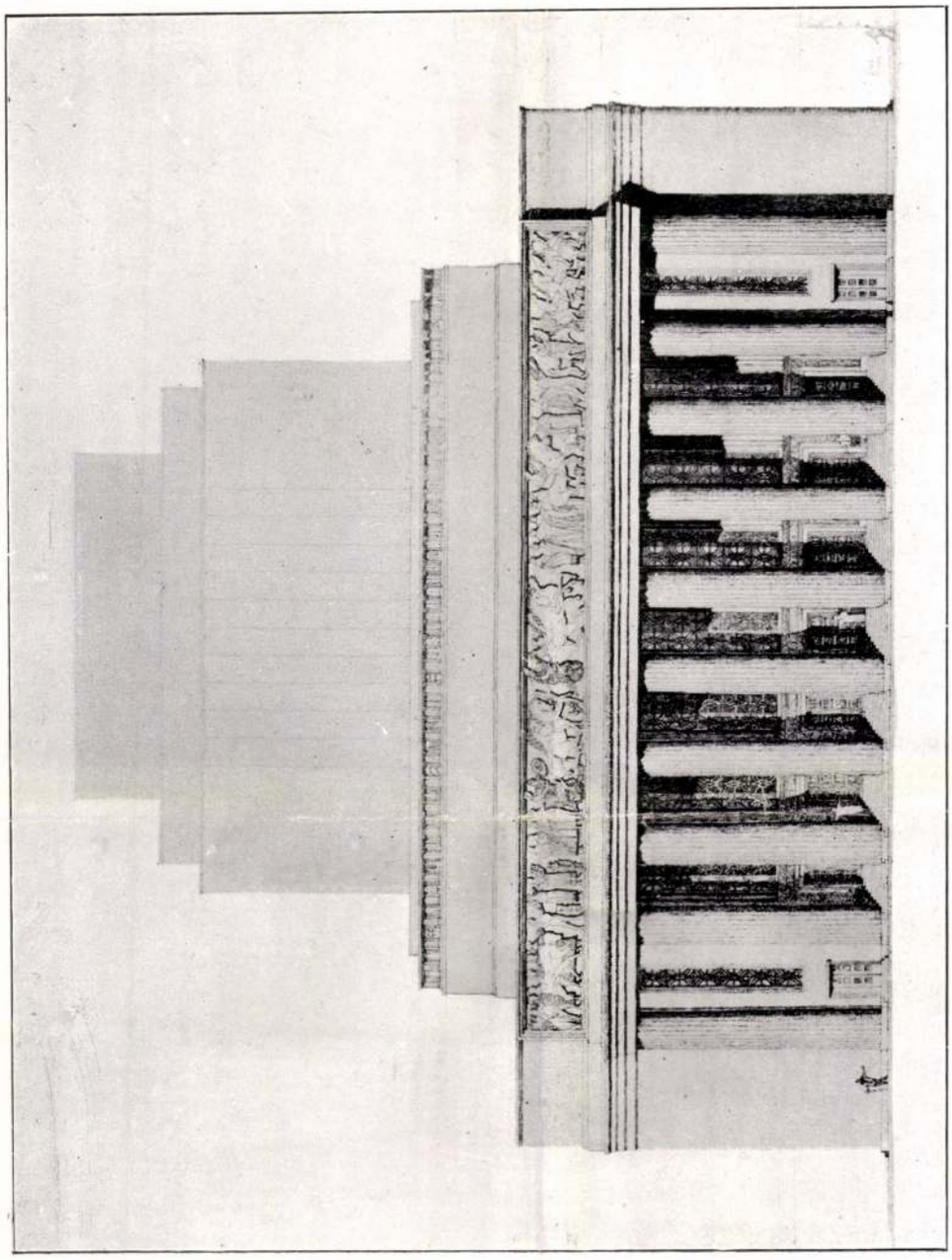

FŐHOMLOKZAT

TÖRY EMIL ÉS POGÁNY MÓRIC BUDAPEST

III. DIJ

TŐRY EMIL ÉS POGÁNY MÓRIC BUDAPEST

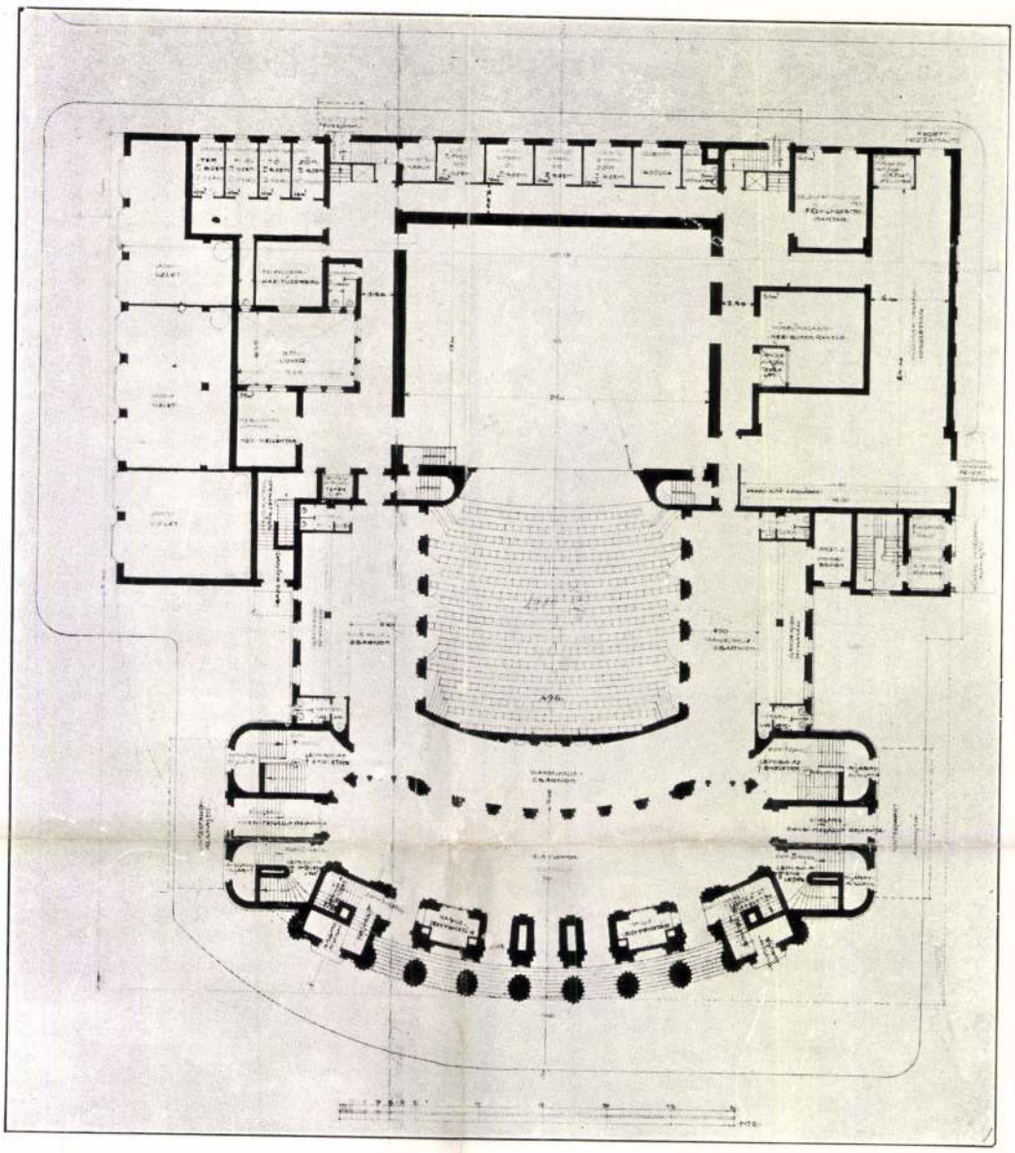

III. DIJ

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ

RIMASZOMBATI TISZTVISELŐ-LAKÓHÁZAK.

A turini kiállítás magyar pavillonja.

Tervezési programm.

Az 1911. évi turini nemzetközi ipari és mezőgazdasági kiállítás magyar osztályának befogadására szolgáló pavillonokra vonatkozólag.

A terepviszonyokat és a rendelkezésre álló területet a helyszínrajz láttatja. Ezen a területen a meglevő, illetőleg építendő útra, valamint az okvetlen meghagyandó ültetvényekre való tekintettel az épületek a tájékoztató alaprajzi vázlaton föltüntetett kiterjedésben helyezhetők el. A két pavillon között 19 m. szélességben szabad térség (terasse) hagyandó mely átjáróul szolgál. Kívánatos, hogy a két pavillon összetartozósága, megfelelő építészi megoldással (pl. pergolával) kifejezésre jusson.

A Pó felőli út és a két pavillon között hagyandó terasse, mely a bejárat előtt szükséges, az épületekkel egyidejűleg fog készülni.

A nagyobb pavillon ipari cikkek, a kisebb pedig mezőgazdasági termékek stb. kiállítására szolgáland; az előbbi pavillonban gépek nem lesznek kiállítva, az utóbbinál pedig fatörzsek és egyéb, nem kényes kiállítási tárgyak az épületen kívül a szabadban helyezhetők el.

Az ipari pavillonnál az alaprajzi tagolás tekintetében kívántatik, hogy a bejáró a terasseról tágas előcsarnokba nyíljék; ezzel álljanak kapcsolatban a kiállítási helyiségek, melyekben a szövő-, bőr-, ásvány-, kerámiai tárgyak, élelmiszerek, bútorok stb. nyernének elhelyezést; ezen pavillon alkalmas részében kupolával vagy más módon, építészetileg hangsúlyozott helyiség tervezendő, mely ünnepélyek megtartására alkalmas legyen. Ehhez az utóbbi helyiséghez mellékbejárón kívül a meglevő kocsiútról egy díszesebb főbejáró tervezendő.

Az ipari pavillon részben emeletesre tervezendő; itt nyernének elhelyezést a kiállítási iroda (3—4 kisebb-nagyobb szoba) és a kézi raktár (1—2 szoba); az emeletre belső lépcső szolgáljon.

A mezőgazdasági pavillon egy főbejárattal a terasseról és ezenkívül egy mellékbejáróval tervezendő.

Ennek a pavillonnak belső három oldalán megfelelő széles, erkélyszerű emelet tervezendő, mely a földszinttel közös légtérrel bírjon.

Ez az erkély a kisebb és könnyebb kiállítású tárgyak befogadására szolgáland.

Klozettekre egy épületben sincs szükség.

A tervezésnél főgond fordítandó a rendelkezésre álló terület lehető legjobb kihasználására és az épületeknek tetszetős, jellegzetes, művészi, de gazdaságos alakítására és a helyiségek belső, nappali megvilágíthatására.

Az építkezés csak ideiglenes és így annál fagipszdeszkaborítás, pépfedéllemezfedés s hasonló anyagok lesznek felhasználandók.

A programm mellékletét képező alaprajzi, metszeti és körvonal-vázlatok a pályázók közelebbi tájékoztatásául adattak ki.

Budapest, 1910 március hó 14-én.

Az 1911. évi turini nemzetközi ipari és mezőgazdasági kiállítás magyarországi bizottsága nevében:

Zsolnay Miklós
ügyvivő elnök.

Magyar Építőművészet
1910. 6. szám

III. díj. *Töry* és *Pogány* 18. sz. pályaterv.
A Kálvin-tér, Oroszlán-utcai összekötő úton kívül a Ráday-utca felől a templomhoz még

egy íves vonalú utcát vezet, amellyel a fővárosi telektömböt 2, közel egyforma részre osztja. Ezek közül a Kálvin-tér egy, a hátsó két udvar körül csoportosítva az alaprajzi megoldás igen kedvező tömböket ad. Igen célszerűen elhelyezett kapubejáratok és lépcsőházakból megközelíthető, kivétel nélkül utcai szobákból álló és ilyenformán előnyösen értékesítő lakásokat tervez. A földszint és félemelet igen jó beosztású, egyes esetekben nagyszabású üzletek elhelyezésére van felhasználva, amibe a földszinten az udvarok egy része is bele van vonva. Ez a túlságosan intenzív kihasználás az építő szabályzattal szemben aggályosnak mutatkozik. A templom és a bérházak kapcsolata az alaprajzban a kapcsoló szárnyak hátratolása következtében nem eléggé szerves. A templomba vezetett két uj bejáró, minthogy a főbejárathoz hasonlóan közvetlenül a Kálvin-tér felől nyílik. A közönség megoszlását nem mozdítja elő.

Homlokzatban a templom kellő érvényesülése a bérházzal kapcsoló szárnyaknak túlságos magas kiképzése következtében nincsen biztosítva. A bérházak erőteljes oszlopai a templom oszlopaival nincsenek összhangba hozva. A bérházak architekturája lehetőleg egyszerűen van tartva, hogy a templom kiképzéséhez simulhasson. Az eredmény azonban a bizottság több tagjának véleménye szerint valóságban a rajzban feltüntetettnél kedvezőtlenebb lenne.

Költségszámítás.

Építési költség együttesen ... 3.091,113.—K.
Bérjövedelem együttesen... ... 629,850.— „

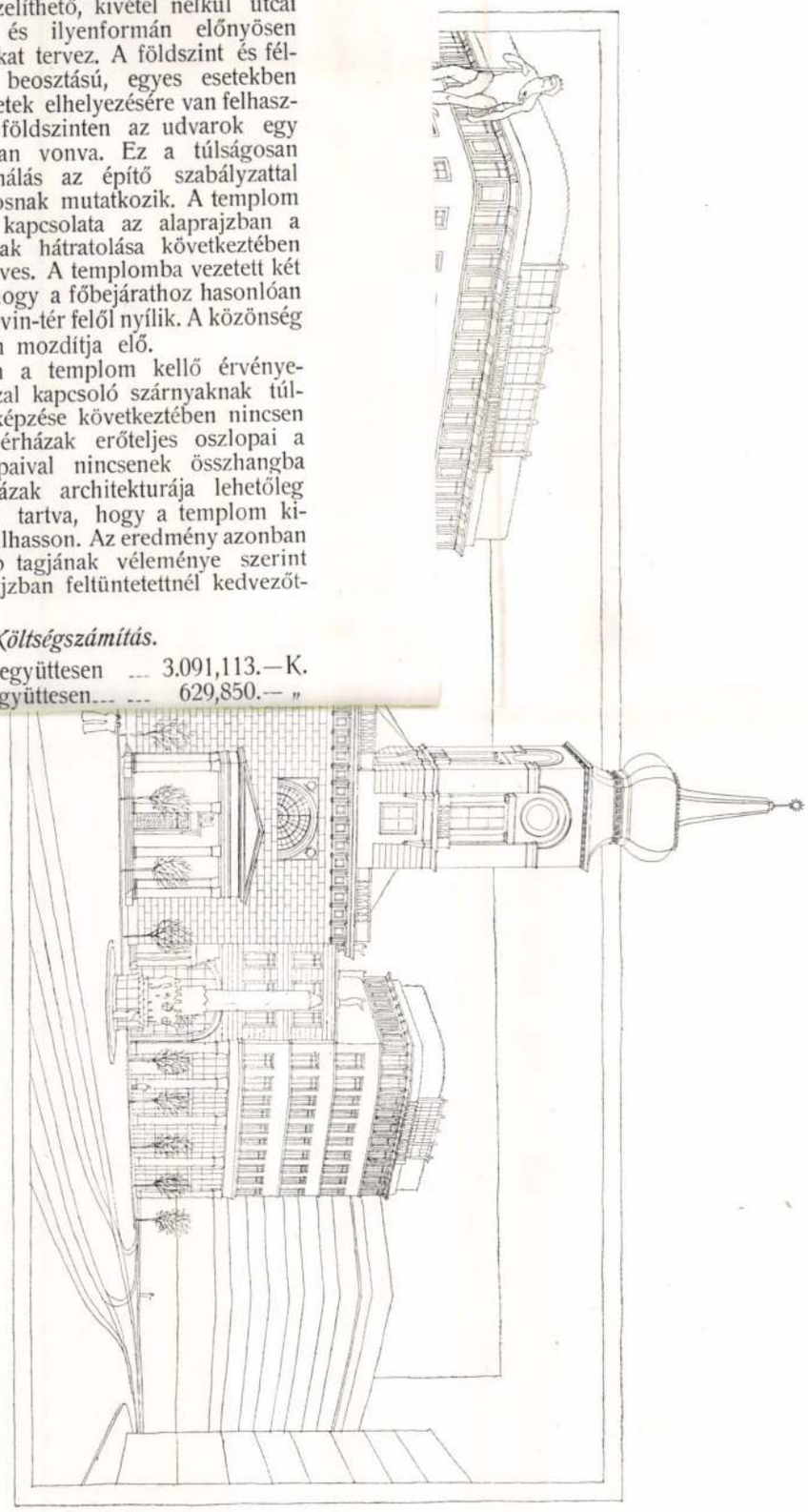

III. díj

A Kálvin-tér városi és rég. egyházi telektömb beépítésének tervpályázata.

TÖRY EMIL ÉS POGÁNY MÓRIC

ORTH AMBRUS
ÉS SOMLÓ EMIL

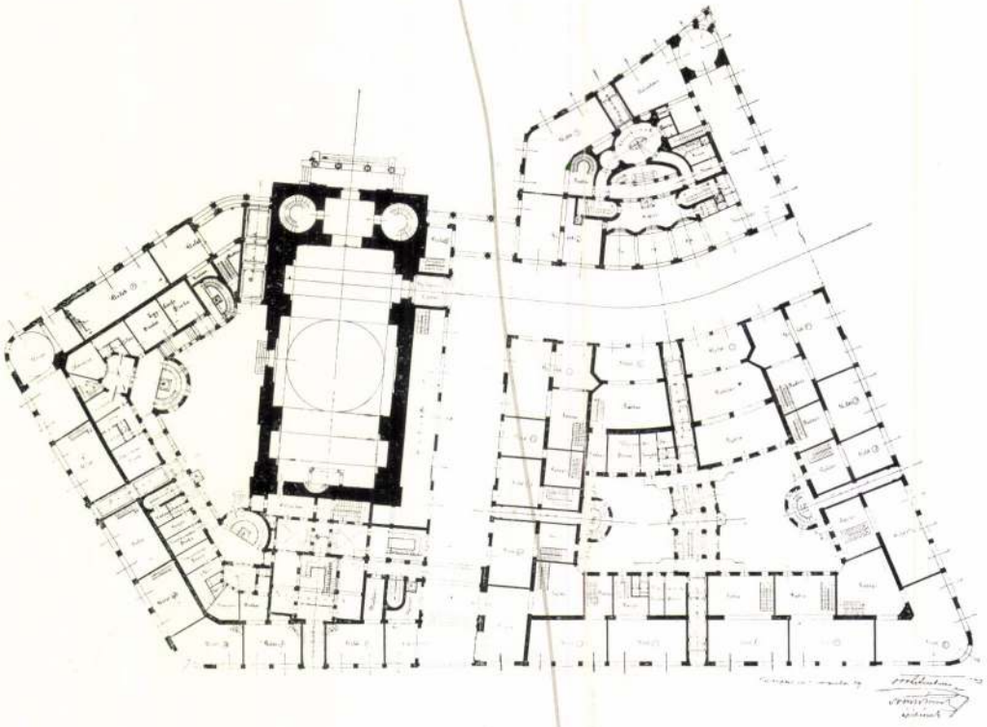

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ

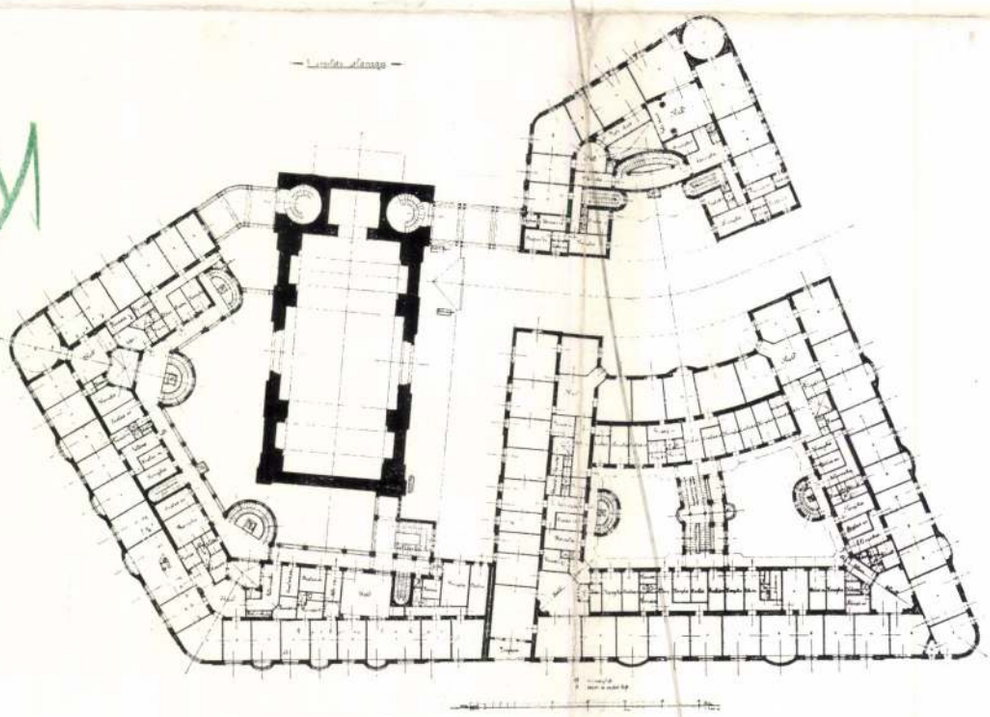

II. DÍJ

I. EMELETI ALAPRAJZ

A Bakáts téri kórház építésze

A torinói nemzetközi kiállítás magyar pavilonjának sikere után több külföldi akadémia választotta tagjai közé

Tőry Emil építész Pesten született 1863. április 17-én. Tanulmányait részben a berlin-charlottenburgi műegyetemen végezte, építészi oklevelét pedig a budapesti Műegyetemen szerezte meg 1887-ben. Egykori tanára, Hauszmann Alajos irodájában helyezkedett el, ahol a fiumei kormányzósági palota tervezésében vett részt. Hauszmann, bár Tőryt közepes tehetségnek tartotta, ambícióját és szorgalmát elismerve, tanársegédként alkalmazta a Műegyetemen. 1897-ben a Műegyetem magántanára lett, s továbbra is ókori és általános építészettörténeti előadásokat tartott. Az előadásokat tanulmány formájában meg is jelentette. 1896-ban Vitruviusról, 1903-ban Róma antik építőművészetéről, egy évvel később pedig a római építőművészet szerkezet- és alaktanáról írott munkáját adták ki. 1912-ben több kötetből álló sorozatot is tervezett, melynek csupán első kötete jelent meg, Michelangelo mennyezetképzése a római Sixtus kápolnában címmel. Ez volt a második, magyarul kiadott, Michelangelóról szóló mű, építész tolláből pedig az első. Méltatója, Lyka Károly, kiemelte, hogy a szerző „nemcsak a kompozíciót magyarázza, hanem a legtüzetesebben foglalkozik egy-egy mozdulat, egy-egy kifejezés elemzésével is".

Tőry Emil
FORRÁS: A SZÁZADFORDULÓ MAGYAR ÉPÍTÉSZETE

Egyetemi munkája mellett Tőry tervezett is. 1895-ben önálló építészirodát nyitott. Elsők között saját lakóháza készült el a Budakeszi úton, mely ma fővárosi védettség alatt áll. Számos pályázaton vett részt sikerrel, ám ezek a tervek nem valósultak meg. Az Erzsébet-emlékmű második pályázatán, 1903-ban Telcs Ede szobrásszal közösen készített tervét az „első csoportba" sorolták. A budapesti Sáros-fürdő tervét 1905-ben megvétellel, a Rudas fürdő tervét díjjal ismerték el. Ugyanebben az évben a hágai Békepalota nemzetközi pályázatára benyújtott tervét – a mintegy háromszáz beérkezett pályamű között – a bírálóbizottság „dicséretével tüntette ki".

A pályázatok mellett egyetlen jelentős műve valósult meg, a Bakáts téri Erzsébet Homeopata Kórház (ma: Schöpf-Merei Kórház). A kórházat még 1870-ben alapította Zichy József gróf özvegye, Metternich Melánia hercegnő. Az alapítvány célja az volt, hogy „benne szegény sorsú betegek és gyógyíthatatlan bajban szenvedők mérsékelt ápolási díjak mellett gondos orvosi kezelésben részesüljenek". Kezdetben földszintes épületben működött az intézmény, mindössze hat kórteremmel. A századfordulóra az alapítvány vagyona megnövekedett, és a szomszédos telek felé bővítette a kórházat. Amikor azonban ezek a kisebb építkezések sem bizonyultak elegendőnek, az igazgatóság Tőry Emilt kérte fel új kórházépület tervezésére. Az alapítvány igencsak megkötötte az építész kezét. Az építési program szerint meg kellett tartani az egyik régi épületszárnyat, ugyanakkor az új, 150 ágyas kórházban a betegszobák nem kerülhettek az utcai frontra. A megbízó az új épületet „német barokk" stílusban óhajtotta felépíteni. Így Tőry egyemeletes, U alakú épületet tervezett, az előírt stílus építészeti tagozataival, sarokarmírozással, hangsúlyos párkányzattal, oromzatokkal. Az épület szerkezetét úgy alakították ki, hogy később emeletráépítéssel bővíthető legyen. Az új kórházépületet 1906 augusztusában adták át.

A homeopata kórház stílusától merőben eltérő tervet nyújtott be Tőry a Haris-bazár tervpályázatára, melyet a bírálók megvétellel díjaztak. A visszafogott, a szecesszió elemeit hordozó terv azonban nem valósult meg.

Tőry 1908-ban társult az irodájában addig alkalmazottként dolgozó Pogány Móriccal. Egyik első közös munkájukat Györgyi Dénessel együtt készítették: a torinói nemzetközi kiállítás magyar pavilonjának pályaterve első díjat és megbízást hozott számukra. A pavilon kiképzésénél arra törekedtek, hogy a magyar nemzeti motívumokat „műtörténeti alapon" alkalmazzák. Az Attila sátrát idéző épületről a külföldi kritikusok is elismerően szóltak, és nagy hatással volt az olasz építészre, Antonio Sant'Eliára is. A torinói siker nyomán több külföldi egyesület és akadémia választotta tagjai közé Tőryt.

Pogánnyal közösen indultak az Osztrák–Magyar Bank Bécsben felépítendő székházának tervpályázatán. Tervüket díjazták is, de a megbízást bécsi építész kapta – azzal a kikötéssel, hogy Tőry és Pogány alaprajzi elrendezését kell alkalmaznia. Következő munkájuk az Adria Biztosító székházának tervpályázata volt, ahol ugyancsak elnyerték az első díjat, és ezúttal a megbízást is. A székház, mely a korai modern építészet egyik legszebb példája, 1912–13 folyamán épült fel az Erzsébet téren (ma: Le Meridien Szálló).

1911–13 között részt vettek a Nemzeti Színház elhelyezési pályázatán, melyet a Múzeum körút és a Rákóczi út sarkán fekvő telekre írtak ki. Tőry és Pogány a 6000 koronás harmadik díjat nyerte el. A zsűri egyetlen pályaművet sem tartott kivitelre alkalmasnak, ezért újabb pályázatot írtak ki, melyre a négy első helyezettet hívták meg. Tőryék – a többi pályázóval ellentétben – keveset változtattak eredeti elképzelésükön. Talán éppen ezért az ő klasszicizáló, korai modern pályatervük kapta az első díjat és a megbízást. Az építkezés az első világháború miatt elmaradt. Tőry 1928. május 31-én bekövetkezett halála után Pogány Móric folytatta a munkát, és alaposan átdolgozta a színház tervét. De az épület sohasem valósult meg.

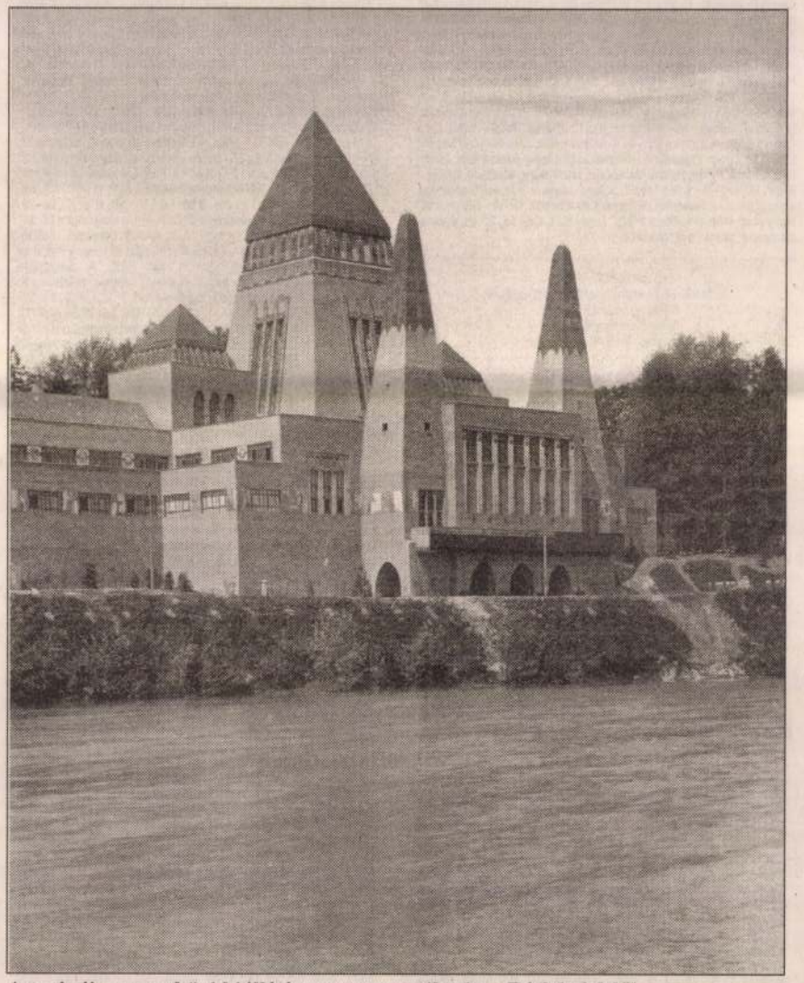

A torinói nemzetközi kiállítás magyar pavilonja a Pó folyó felől
FORRÁS: THE STUDIO, 1911

Hajdú Virág

TÖRÖK EMIL

A FŐVÁROSI MOZIK MŰSORA ÁPRILIS 17-TŐL 23-IG

A szövegben a gyártó országot csak kezdőbetűvel vagy röviditve jelöljük. Egyéb rövidítések mb.: magyarul beszélő, *14 éven alul nem ajánlott; **Csak 16 éven felülieknek; ***18 éven felülieknek; K: kisérőfilm; H: híradót is játszanak. A budapesti mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt egy órával, aznapra és egy napra előre. Csak délután működő mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt másfél órával, aznapra és három napra előre.

A HÉT FILMBEMUTATÓI:

BEAVATÁS (The Recruit) Színes, feliratos amerikai film** **Mammut, Corvin Filmpalota, Hollywood Multiplex Duna Plaza, Lurdy Ház, Óbuda, Pólus, Palace Campona, MOM Park, Westend** CSÁSZÁROK KLUBJA (The Emperor's Club) Színes, feliratos amerikai film* **Odeon-Lloyd** EMIL ÉS A DETEKTÍVEK (Emil und die Detektive) Színes, magyarul beszélő német film **Mammut, Hollywood Multiplex Lurdy Ház, Kossuth, Palace MOM Park, Westend, Uránia** HOLLYWOODI TÖRTÉNET (Hollywood Ending) Színes, feliratos amerikai film* **Mammut, Corvin Filmpalota, Művész, Puskin** KISKAKUKK (Kukuska [Cuckoo]) Színes, feliratos orosz film** **Uránia, Toldi** A MAG (The Core) Színes, feliratos amerikai film* **Mammut, Cinema City Csepel, Új Udvar, Corvin Filmpalota, Hollywood Multiplex Duna Plaza, Lurdy Ház, Óbuda, Pólus, Palace Campona, MOM Park, Westend** MALACKA, A HÖS (Piglet's Big Movie) Színes, magyarul beszélő amerikai animációs film **Mammut, Cinema City Csepel, Corvin Filmpalota, Hollywood Multiplex Duna Plaza, Lurdy Ház, Óbuda, Pólus, Palace Campona, MOM Park, Westend**

BUDAPEST FILM
SZEMÉLYES FILMINFORMÁCIÓS SZOLGÁLAT
telefonszáma: 459-5059.
Személyes filminformáció,
felvilágosítás filmekről, mozimüsorról!

MAMMUT MOZI (II., Lövőház u. 2-6. Automata jegyrendelés: 345-8140, SMS-jegyrendelés a zárójelben lévő kód alapján: 06/30-350-1100. Személyes jegyrendelés: 345-8160 www.mammut-mozik.hu, www.budapestfilm.hu) MALACKA, A HÖS (mb. am. animációs) 10, h12, f2, n4, 5, n7 (91102). HOLLYWOODI TÖRTÉNET (am., W. Allen)* n11. h1, n4, h6, n9, éjjel h11 (91003). BEAVATÁS (am.)** f11, 1, f4, 6, f9, éjjel 11 (91103). EMIL ÉS A DETEKTÍVEK (mb. német) 10, n1, f3. 5 (84139). A MAG (mb. am.)* n12. 2, h5, h7, 8, f10, éjjel h11 (91096). **Johnny English** (mb. angol) 10, 11, 12, 1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, éjjel 11 (83372). **Félelem.com** (am.)** n11, f1, h3, f8, h10 (91100). **Chicago** (am.)* h11. 1, n4, f6, éjjel 10, 18-23-ig h8 is (91095). **Álmomban már láttalak** (am.)* h2 (91086). **A muskétás** (am.) de. f12 (91094). **A titkmő** (am.)*** 8 (91031). **Még egy kis pánik** (am.)* n3, n10 (91090). **Két hét múlva örökké** (am.)* 11, n2, f4, h6, 8, éjjel n11 (91099). **Széftörők** (am.)* 4 (91088). **A zongorista** (német-fr.-angol-lengyel, angol nyelven, magyar felirattal, R. Polanski)* h7, f10 (83365). **Frida** (am.)* h12. n5, h7 (91098). **Az órák** (am.)* n8, h10 (91097). **Bánk bán** (magyar, Káel Cs.) de. 12 (11315). **Tesó** (magyar, Dyga Zs.)* 6 (11345). **Daredevil – A fenegyerek** (mb. am.)* f5 (91092). **A szellemhajó** (am.)*** éjjel n11 (91093). **Schmidt története** (am.)* 5, 8, éjjel f11 (91101). **Bazi nagy görög lagzi** (mb. am.)* f3 (91072).

CINEMA CITY CSEPEL PLAZA (XXI., Rákóczi F. út 154-170. Tel.: 425-8111, www.csepelplaza.net) **Szilaj, a Vadvölgy legendája** (mb. am. animációs) 17-22-ig de. 11. A MAG (mb. am.)* 17-22-ig f1, 3, f6, 8, 23-án 3, f6, 8, 18-20-ig éjjel f11 is. **Johnny English** (mb. angol) 17-22-ig 12, 2, 4, 6, 8, 23-án 2, 4, 6, 8, 18-20-ig éjjel 10 is. MALACKA, A HÖS (mb. am. animációs) 17-22-ig 11, h1, f3, n5, 6, 23-án f3, n5, 6. **Félholt** (am.)** este f9, 18-20-ig éjjel f11 is. **Még egy kis pánik** (am.)* h6. **Két hét múlva örökké** (am.)* 1, n4, h8, 18-20-ig éjjel 10 is. **Kémkölykök 2.** (mb. am.) 17-22-ig de. 11. **Taxi 3.** (mb. fr.)* 4. **A kör** (am.)** h2, 6, n9, 18-20-ig éjjel f11 is. **Jégkorszak** (mb. am. animációs) 17-22-ig de. 11. **A dzsungel könyve 2.** (mb. am. animációs) 17-22-ig n1, n3, n5, 23-án n3, n5. **Chicago** (am.)* 6, n9, 18-20-ig éjjel f11 is. **8 mérföld** (am.)* h6, 18-20-ig éjjel n11 is. **Daredevil – A fenegyerek** (mb. am.)* f4, 8. **Stuart Little, kisegér 2.** (mb. am.) n2. **A kincses bolygó** (mb. am. animációs) 17-22-ig de. n12.

CINEMA CITY ÚJ UDVAR (III., Bécsi út 38-44. Tel.: 437-8383) **Chihiro Szellemországban** (mb. japán animációs, 10 éven aluliaknak szülői kísérettel) 3. A MAG (mb. am.)* 17-22-ig f1, f6, 8, 23-án f6, 8, 18-20-ig éjjel f11 is. **A kincses bolygó** (mb. am. animációs) 17-22-ig de. f12. **Két hét múlva örökké** (am.)* h2, 4, 6, 8, 18-20-ig éjjel 10 is. **Johnny English** (mb. angol) 17-22-ig 12, 2, 4, n7, f9, 18-20-ig éjjel f11 is. **A Zu legendája** (hongkongi-kínai)* f2, h4. **Chicago** (am.)* 6, n9, 18-20-ig éjjel f11 is. **Kémkölykök 2.** (mb. am.) 17-22-ig de. f12. **Bazi nagy görög lagzi** (My Big Fat Greek Wedding) (English version, eredeti nyelven, magyar felirattal). 17-22-ig de. n12, n2, 23-án n2. **Az órák** (am.)* n4, f6, h8, 18-20-ig éjjel 10 is. **Frida** (am.)* 17-22-ig n1, h3, n6, 23-án h3, n6, 18-20-ig éjjel f11 is. **A zongorista** (német-fr.-angol-lengyel, francia nyelven, magyar felirattal, R. Polanski)* h8.

BUDAPEST FILMPALOTA (VIII., Corvin köz 1. Tele

rendelés: 459-5050, SMS-jegyrendelés a zárójelben lévő kód alapján: 06-30-350-1000, www.corvin.hu) HOLLYWOODI TÖRTÉNET (am.)* f11, n4, f6, h8, éjjel n11 (91003). MALACKA, A HÖS (mb. am. animációs) 10, h12, f2, n4, 5 (91102). A MAG (mb. am.)* f11, n4, f6, h8, éjjel n11 (91003). MALACKA, A HÖS (mb. am. animációs) 10, h12, f2, n4, 5 (91102). **Johnny English** (mb. angol) n12, n2, f7, f9, éjjel f11 (83372). **Két hét múlva örökké** (am.)* h1, f8, h10 (91099). **Chicago** (am.)* 3, n6 (91095). **Széftörők** (am.)* 11, 9 (91088). **Tesó** (magyar, Dyga Zs.)* 5 (11345). **Daredevil – A fenegyerek** (mb. am.)* 1 (91092). **Még egy kis pánik** (am.)* 3 (91090). **A kör** (am.)** h7, éjjel h11 (91074). 7. FRANCIA FILMNAPOK IV. 25-27. **Félix és Rose** (D. Thompson) 25-én este h10. **A számat figyeld** (J. Audiard) 26-án h3. **Novo** (J.-P. Limosin) 26-án n6. **Beszélj a szerelemről** (S. Marceau) 26-án f8. **Kínzó mindennapok** (C. Denis) 26-án éjjel 10. **Lakótársat keresünk** (C. Klapisch) 27-én 2. **Becsületkódex** (M. Boursinhac) 27-én f5. **Hétfő reggel** (O. Josseliani) 27-én n8. Jegyek már kaphatók!

HOLLYWOOD MULTIPLEX DUNA PLAZA (XIII., Váci út 178. Tel.: 467-4267, SMS: 06/20-467-4267, www.hmplx.hu) A MAG (mb. am.)* 10, f1, 3, f6, 8, éjjel f11. **Johnny English** (mb. angol) 10, h12, f2, n4, 5, h7, f9, éjjel n11, 18-19-én éjjel 12 is. BEAVATÁS (am.)** h11, 1, f4, h6, n9, éjjel h11. MALACKA, A HÖS (mb. am. animációs) f11, 12, f2, 3, f5, 6. **Két hét múlva örökké** (am.)* f11, h1, h3, n6, f8, h10, 18-19-én éjjel h12 is. **A kör** (am.)** h8, éjjel 10, 18-19-én éjjel 12 is. **A dzsungel könyve 2.** (mb. am. animációs) n11, 12, h2, n4. **Félelem.com** (am.)** h5, 7, 9, éjjel 11. **Daredevil – A fenegyerek** (mb. am.)* n11, n1, f3, f5, f7, h9, éjjel h11. **Harry Potter és a titkok kamrája** (mb. am.)* de. n12. **A zongorista** (német-fr.-angol-lengyel, angol nyelven, magyar felirattal, R. Polanski)* n7. **Bazi nagy görög lagzi** (mb. am.)* 2, 4, n10, 18-19-én éjjel n12 is. **Taxi 3.** (mb. fr.)* f12, n2, f4, f10, 18-19-én éjjel f12 is. **Chicago** (am.)* n6, n8. **A gyűrűk ura – A két torony** (Lord of the Rings - The Two Towers) (English version, eredeti nyelven, magyar felirattal) h1. **Még egy kis pánik** (am.)* h11, 4, 6, 8, éjjel 10, 18-19-én éjjel h12 is. **A kincses bolygó** (mb. am. animációs) n3. **A gyűrűk ura – A két torony** (mb. am.-új-zélandi)* n5. 17-én és 19-23-ig de. 11 is. **Félholt** (am.)** h8. **A szellemhajó** (am.)*** este h10, 18-19-én éjjel f12 is.

HOLLYWOOD MULTIPLEX LURDY HÁZ (IX., Mester utca és Könyves Kálmán körút sarok. Tel.: 467-4267, SMS: 06/20-467-4267, www.hmplx.hu) A MAG (mb. am.)* f3, n6, 8, éjjel h11. 17-22-ig de. h12 is. **Johnny English** (mb. angol) 1, 3, 5, 7, 9, 17-22-ig de. 11 is. 18-19-én éjjel 11 is. **A gyűrűk ura – A két torony** (mb. am.-újzélandi)* 17-22-ig de. f12. BEAVATÁS (am.)** n4, h6, n9, éjjel h11, 23-án h1 is. **Chihiro Szellemországban** (mb. japán animációs, 10 éven aluliaknak szülői kísérettel) f1. 17-22-ig de. 10 is. **Két hét múlva örökké** (am.)* 3, f6, h8, éjjel 10. MALACKA, A HÖS (mb. am. animációs) f2, n4, 5, h7, 17-22-ig de. 10, h12 is. **A szellemhajó** (am.)*** este f9, f11. **A dzsungel könyve 2.** (mb. am. animációs) h1, h3, 17-22-ig de. f11 is. **Félelem.com** (am.)** h5, 7, n10, 18-19-én éjjel f12 is. EMIL ÉS A DETEKTÍVEK (mb. német) n2, h4, 17-22-ig de. h11 is. **Taxi 3.** (mb. fr.)* n7, n9, éjjel n11. **Daredevil – A fenegyerek** (mb. am.)* h2, 4, 17-22-ig de. f12 is. **Frida** (am.)* n7. **Schmidt története** (am.)* este h9, 18-19-én éjjel n12 is. **Chicago** (am.)* n2, f4, 9, 17-22-ig de. 11 is. **A zongorista** (német-fr.-angol-lengyel, angol nyelven, magyar felirattal, R. Polanski)* 6. **A kör** (am.)** 18-19-én éjjel n12. **Harry Potter és a titkok kamrája** (mb. am.)* 17-22-ig de. n12. **Még egy kis pánik** (am.)* f3, h5, n8, f10. 18-19-én éjjel h12 is.

HOLLYWOOD MULTIPLEX ÓBUDA (III., Bécsi út 154. Tel.: 467-4267, SMS: 06/20-467-4267, www.hmplx.hu) A MAG (mb. am.)* 11, h2, f5, n8, éjjel 10. MALACKA, A HÖS (mb. am. animációs) f11, n1, 2, h4, 17-21-ig és 23-án 6 is. BEAVATÁS (am.)** h3, f6, 8, éjjel f11. **A dzsungel könyve 2.** (mb. am. animációs) 10, f12, 1. **Két hét múlva örökké** (am.)* n6, f8, f10. **Johnny English** (mb. angol) n11, n1, n3, n5, n7, n9, éjjel n11. **Daredevil – A fenegyerek** (mb. am.)* h10, 12, f3, h5. **Még egy kis pánik** (am.)* 7, n10. **Chihiro Szellemországban** (mb. japán animációs, 10 éven aluliaknak szülői kísérettel) de. 11, 17-22-ig f2 is. **Taxi 3.** (mb. fr.)* 4, 17-21-ig és 23-án h8 is. **A kör** (am.)** 17-21-ig és 23-án este h10. **A gyűrűk ura – A két torony** (mb. am.-új-zélandi)* de. h11. **Bazi nagy görög lagzi** (mb. am.)* f7. **Chicago** (am.)* 2, n5, f9, éjjel h11.

HOLLYWOOD MULTIPLEX PÓLUS (XV., Szentmihályi út 131. Tel.: 467-4267, SMS: 06/20-467-4267, www.hmplx.hu) MALACKA, A HÖS (mb. am. animációs) f2, n4, n6, 17-22-ig de. 10, h12 is. A MAG (mb. am.)* n2, 5; f8, éjjel 10, 17-22-ig de. h11 is. **Johnny English** (mb. angol) f3, f5, 7, 9, 17-22-ig de. n11, n1 is. **A dzsungel könyve 2.** (mb. am. animációs) 17-22-ig de. 11, 1. BEAVATÁS (am.)** 3, f6, 8, 18-19-én éjjel f11 is. **Két hét múlva örökké** (am.)* n3, 6, n9, 18-19-én éjjel f11 is. **Daredevil – A fenegyerek** (mb. am.)* h4, 17-22-ig de. h12 is. **A szellemhajó** (am.)*** este f10. **Taxi 3.** (mb. fr.)* h2, 17-22-ig de. f12 is. **Chicago** (am.)* n5, h7. **Még egy kis pánik** (am.)* este h9. **Bazi nagy görög lagzi** (mb. am.)* f7.

KOSSUTH MOZI (XIII., Váci út 14. Tel.: 349-3771) **Johnny English** (mb. angol) 11, 1, h3, h5, h6, h7, h8, h9, éjjel f11. EMIL ÉS A DETEKTÍVEK (mb. német) f12, h2, h4. **A kör** (am.)** n11, n1, f10. **A dzsungel könyve 2.** (mb. am. animációs) f11, 12, f2, 3. **Schmidt története** (am.)* f7, f9. **A Zu legendája** (hongkongi-kínai)* f5, éjjel f11. **A gyűrűk ura – A két torony** (mb. am.-új-zélandi)* n3. **A zongorista** (német-fr.-angol-lengyel, francia nyelven, magyar felirattal, R. Polanski)* f6, éjjel n11. „Szerda esti filmklub". **Blöff** (am.)* 23-án este n9.

PALACE CAMPONA (XXII., Nagytétényi út 37-45. Jegyrendelés: 424-3333, www.palacecinemas.hu) A MAG (mb. am.)* 2, h5, h8, éjjel f11, 17-22-ig de. n12 is. MALACKA, A HÖS (mb. am. animációs) 1, n4, n6, 7, 17-22-ig de. 11 is. **Még egy kis pánik** (am.)* este h9. **Johnny English** (mb. angol) f2, f4, f6, f8, h10, 17-22-ig de. f12 is. BEAVATÁS (am.)** 3, f6, 8, éjjel f11, 17-22-ig f1 is. **Két hét múlva örökké** (am.)* n2, f4, h6, 8, éjjel n11. **Félelem.com** (am.)** h2, 4, n7, f9, éjjel h11. **Chicago** (am.)* 5, f8, éjjel 10. **Kapj el, ha tudsz** (mb. am.)* 2. **Taxi 3.** (mb. fr.)* h2, h4, h6, h8, h10, 17-22-ig de. h12 is. **A dzsungel könyve 2.** (mb. am. animációs) f3, n5, 6, 17-22-ig n1 is. **A szellemhajó** (am.)*** n9, éjjel n11. **Daredevil – A fenegyerek** (mb. am.)* h3, 5, n8, f10, 17-22-ig f1 is. **Bazi nagy görög lagzi** (mb. am.)* f5, h7, 9. **A muskétás** (am.) n3.

PALACE MOM PARK (XII., Alkotás u. 53. Tel.: 487-5670, www.palacecinemas.hu) BEAVATÁS (am.)** f12, n3, n6, h8, éjjel n11. A MAG (mb. am.)* 10, f2, n5, 7, h10. **Johnny English** (mb. angol) f11, f1, f3, f5, h7, h9, éjjel h11. MALACKA, A HÖS (mb. am. animációs) h11, n2, 3, h5, f7, f9. **A kör** (am.)** éjjel n11. **Johnny English** (English version, eredeti nyelven, magyar felirattal) h11, 1, f4, f6, h8, h10. **Két hét múlva örökké** (am.)* f11, f1, 3, n6, éjjel f11. **A zongorista** (német-fr.-angol-lengyel, francia nyelven, magyar felirattal, R. Polanski)* f8. **Chicago** (am.)* n11, h1, n4, h6, n9. **A szellemhajó** (am.)*** éjjel h11. **Frida** (am.)* n1, n8, éjjel 10. **Daredevil – A fenegyerek** (mb. am.)* 10, 5. **A muskétás** (am.) h3. **Még egy kis pánik** (am.)* éjjel f11. EMIL ÉS A DETEKTÍVEK (mb. német) n11, h1, n4, h6, n9.

PALACE WESTEND (VI., Váci út 1-3. Jegyrendelés: 238-7222, www.palacecinemas.hu) BEAVATÁS (am.)** 10, f1, 3, f6, 8, éjjel f11. A MAG (mb. am.)* h12, n1, f3, 3, h6, f7, f9, n10. 18-20-ig éjjel n12, 12 is. MALACKA, A HÖS (mb. am. animációs) n11, 12, h2, f4, n6, 7. EMIL ÉS A DETEKTÍVEK (mb. német) 11, f2, 4, h7. **Johnny English** (mb. angol) h11, h1, h3, 5, 7, 9. 18-20-ig éjjel 11 is. **8 mérföld** (am.)* este f10. **Frida** (am.)* este h10. **Két hét múlva örökké** (am.)* 11, n2, h4, 6, n9, éjjel f11. **A kör** (am.)** f6, 8, éjjel h11. **A dzsungel könyve 2.** (mb. am. animációs) f11, n1, 2, h4. **A szellemhajó** (am.)*** 10, 12, n3, n8, n10. 18-20-ig éjjel f12 is. **Chihiro Szellemországban** (mb. japán animációs, 10 éven aluliaknak szülői kísérettel) f5. **Félelem.com** (am.)** f12, 2, f8, h10. **A muskétás** (am.) h5. **Még egy kis pánik** (am.)* n12, n3, n5, n7, n9, éjjel n11. **Taxi 3.** (mb. fr.)* f11, f1, f3, f8, f10, 18-20-ig éjjel h12 is. **A zongorista** (német-fr.-angol-lengyel, angol nyelven, magyar felirattal, R. Polanski)* f5. **Széftörők** (am.)* h12, n5, h9. **Solaris** (am.)* h2, f7, éjjel h11. **Chicago** (am.)* n4, éjjel 10. **Daredevil – A fenegyerek** (mb. am.)* h11, 1, h8.

URÁNIA NEMZETI FILMSZÍNHÁZ (VIII., Rákóczi út 21. Tel.: 486-3400, 486-3414) KISKAKUKK (orosz)** f9, 17-18-án 4, f7, is, 19-23-ig 4, 6 is. EMIL ÉS A DETEKTÍVEK (mb. német) 17-én n3, 18-án 12, 2, 4, 19-22-ig 12, 2, n5, 23-án 2, n5. **Frida** (am.)* 17-én h2, 18-án n5, 19-23-ig n7, 19-21-ig f9 is. **Bánk bán** (magyar, Káel Cs.) 17-én n5, 18-án 2. 19-21-ig 4, n7, 22-én f2, h4, 23-án h4. **A zongorista** (német-fr.-angol-lengyel, angol nyelven, magyar felirattal, R. Polanski)* 17-én n4, 19-23-ig 8, 20-21-én f2 is. **A Rózsa énekel** (magyar, Szilágyi A.)* 19-én n3. **Jégkorszak** (mb. am. animációs) 18-án de. 11, 19-én de. h11. **Ének a csodaszarvasról** (magyar animációs) 17-én de. h11, 21-én de. f11. **Harry Potter és a titkok kamrája** (mb. am.)* 17-én n1, 20-án de. f11. **Vuk** (magyar rajzfilm) 18-án de. n11, 22-én de. f11. **102 kiskutya** (mb. am.) 18-án de. h12. **Star Wars II. rész – A klónok támadása** (mb. am.) 18-án h2. **Lilo és Stitch – A csillagkutya** (mb. am. animációs) 19-én de. f11. **Shrek** (mb. am. animációs) 19-én 2. **Vándormadarak** (fr.) 19-én n1, 21-én de. f12. **Szilaj – A Vadvölgy parípája** (mb. am. animációs) 20-án és 22-én de. f11. **A kincses bolygó** (mb. am. animációs) 20-án 2, 22-én de. 12. **Stuart Little, kisegér 2.** (mb. am.) 21-én 2. EURÓPAI FILMEK FESZTIVÁLJA 2003. **Vándormadarak** (fr.) 17-én 6. EMIL ÉS A DETEKTÍVEK (mb. német) 17-én 6. **Macskajátték** (magyar) 17-én 8. **Dina vagyok** (norvég-svéd-dán-német-fr.)** 17-én 8. **Faust 5.0** (spanyol)*** 17-én éjjel n11. **28 nappal később** (am.)** 17-én éjjel n11. **Bánk bán** (magyar, Káel Cs.) 18-án 6. **Csokoládé** (am.) 18-án 6. **A zongorista** (német-fr.-angol-lengyel, angol nyelven, magyar felirattal, R. Polanski)* 18-án n9. **Amélie csodálatos élete** (mb. fr.)* 18-án n9. **Valami Amerika** (magyar)* 18-án éjjel 11. **8 és fél nő** (angol–belga–holland)*** 18-án éjjel f11.

ARTMOZI HÁLÓZAT

BEM (II., Margit krt. 5/B. Tel.: 316-8708) **Levél Amerikába** (szín. bolgár–magyar)* 17-én 4. **A bolond gránátalmafa** (magyar) 17-én 6. **A szerencse lányai** (magyar, Mészáros M.) 17-én 8. **Gyorsbüfék, gyors nők** (am.)* 18-án 4. **Kapj el, ha tudsz** (mb. am.)* 18-án 6, 19-én f9. **Malena** (olasz)*** 18-án f9. **Ének a csodaszarvasról** (magyar animációs) 19-én 3. **Csokoládé** (am.) 19-én h5. **Isten nagy, én kicsi vagyok** (fr.)** 19-én h7. **Jégkorszak** (mb. am. animációs) 20-án f3. **Végzetes végjáték** (fr.–angol)* 20-án 4. **Az óceánjáró zongorista legendája** (olasz)* 20-án 6. **Amélie csodálatos élete** (mb. fr.)* 20-án 8. 21-én 6. **A jövő kezdete** (am.) 21-én 4. **Szeress, ha tudsz** (am.)* 21-én n9. **Kikötői hírek** (am.) 22-én [illegible] Sam (am.)* 22-én 6. **Mou[illegible]** (Szabó I.)* 23-án 4. **Hukkle** (magyar, Pálfi Gy.)* 23-án 6. **Macskajaj** (E. Kusturica)* 23-án 8.

CIRKO-GEJZÍR (V., Balassi B. u. 15-17. Tel.: 269-0904) **Kikujiro nyara** (japán)* 17-én 5. **Lábad között** (sp., M. G. Pereira)*** 18-20-ig 5. **Az ezredes úmak nincs, aki írjon** (A. Ripstein)* 21-én 5. **2000, ahogy én látom... Az élet könyve** (H. Hartley)* 22-én 5. **Gabbeh** (iráni)* 23-án 5. **Tudatlan tündérek** (olasz–fr., F. Özpetek)* 17-21-ig és 23-án 7. „A Föld napja". **Vándormadarak** (fr.) 22-én 6. Karátsony Gáborral beszélget Bárdos Deák Ágnes 22-én 8. **Derszu Uzala I–II.** (A. Kurosawa) 22-én 9. **Kiss Kiss (Bang Bang)** (angol, S. Sugg)** 17-én 9. **Samszán család** (Legenyei L.), **Zsebszótem** (Szabó S.) 18-án 9. **Hálószobák és előszobák** (angol, R. Troche)** 19-21-ig 9. **Tangó** (sp., C. Saura)* 23-án 9. **Macerás ügyek** (magyar) 17-én 5. **Második bőr** (sp.)*** 18-án 5. **Solaris I–II.** (A. Tarkovszkij) 19-én f5. **Furcsa játék** (osztrák, M. Haneke)*** 20-án 5. **Stalker I–II.** (A. Tarkovszkij) 21-én 5. **Tükör** (A. Tarkovszkij) 22-én 5. **Ki tudja?** (fr.)** 23-án 5. **Ismeretlen kód** (fr.–német–román, M. Haneke)* 17-én 7. **Faust 5.0** (spanyol)*** 18-23-ig f8. **Madame Sata** (brazil–fr., K. Ainouz)** 9. Galéria: Majoros Valéria Vanília kiállítása.

EURÓPA (VII., Rákóczi út 82. Tel.: 322-5419) **Solaris** (am.)* 17-én 3, 18-án 3, f7, 19-én n9. **Harry Potter és a titkok kamrája** (mb. am.)* 19-21-ig h2. **Tesó** (magyar)* 17-20-ig és 22-én f7, 22-23-án 3 is. **Szentiván napja** (magyar, Meskó Zs.)* 17-én és 22-én h5. **Vándormadarak** (fr.) 18-21-ig és 23-án h5. **Bazi nagy görög lagzi** (mb. am.)* 19-21-ig és 23-án f7. **8 mérföld** (am.)* 17-én n9, 19-20-án f5. **Idióták** (dán)*** 18-án n9. **Kapj el, ha tudsz** (mb. am.)* 19-én és 23-án n9. **Amerikai szépség** (am.)** 20-án és 22-én n9. **Gosford Park** (angol)** 21-én n9. **Iris** (angol)* 17-18-án és 22-én 3. **Stuart Little, kisegér 2.** (mb. am.) 19-én és 21-én h3. **Lilo és Stitch – A csillagkutya** (mb. am. animációs) 20-án h3. **Sobri** (magyar) 17-én h5, 23-án 3. **A Jade skorpió átka** (am., W. Allen)* 18-án és 22-én f5. **Egy fecske csinált nyarat** (fr., C. Carion)* 17-én n7, 21-én h5. **A kárhozat útja** (am.)* 23-án f5. **Valami Amerika** (magyar)* 21-én f7. **Az utolsó hárem** (fr.–olasz–török, F. Özpetek)** 22-én n7. **A Bourne-rejtély** (am.)* 23-án f7. **Üvegtigris** (magyar)* 17-én és 22-én n9. **28 nappal később** (am.)** 18-án n9. **Szeretni bolondulásig** (fr.)* 20-21-én és 23-án f9.

HUNNIA (VII., Erzsébet krt. 26. Tel.: 322-3471) **Mindent anyámról** (sp., P. Almodóvar)** 17-én 5. **A Jade skorpió átka** (am., W. Allen)* 17-én 7. **Az élet egy füttyszó** (kubai)* 17-én 9. **Egy szirén szeremе** (kínai)* 18-án 5. **Szerelemre hangolva** (hongkongi)** 18-án 7. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am.)*** 18-án 9. **Stuart Little, kisegér 2.** (mb. am.) 19-én 4. **Amélie csodálatos élete** (mb. fr.)* 19-én 6. 23-án 7. **Bridget Jones napiója** (angol–am. eredeti nyelven, magyar felirattal)* 19-én 8. **28 nappal később** (am.)*** 19-én éjjel 10. **Asterix és Obelix: A Kleopátra-küldetés** (mb. fr.) 20-án 4. **Gladiátor** (am.)** 20-án n7. **A nagy Lebowski** (am.)* 20-án 9. **Lilo és Stitch – A csillagkutya** (mb. am. animációs) 21-én 4. **Egy fűról** (am.)* 21-én 6. **Moulin Rouge** (am.)* 21-én 8. **Dalok a második emeletről** (svéd)** 22-én 5. **Az Északi-sarkkör szerelmesei** (sp., J. Medem)* 22-én 7. **Mielőtt leszáll az éj** (am.)** 22-én 9. **Csokoládé** (am.) 23-án 5. **Senkiföldje** (bosnyák–fr.–angol)* 23-án 9.

KULTIPLEX (IX., Kinizsi u. 28. Tel.: 476-0116, 215-3388) **Solaris** (am.)* 19-21-ig 6. **Faludy György, költő** (magyar) 17-én és 23-án 6. **Eszeveszett birodalom** (mb. am. animációs) 19-21-ig 2. **Tesó** (magyar, Dyga Zs.)* 19-20-án és 22-én 8. **Miranda** (német–angol)* 18-án és 22-én 6. **Félholt** (am.)** 21-23-ig 4. **Daredevil – A fenegyerek** (English version, eredeti nyelven, magyar felirattal)* 21-23-ig 4. **Bazi nagy görög lagzi** (mb. am.)* 18-án 4. **Taxi 3.** (mb. fr.)* 17-én 4. **Dixi** (Oláh L.) 17-én és 21-én 6, 18-án 8. **Tiszta románc** (Surányi J.) 18-án és 23-án 6, 20-án 8. **Mérsékelt évek** (magyar) 19-én és 23-án 8, 20-án 6. Global project filmsorozat: **Ne az én nevemben** (C. Reeves), **Az Olaj Sosem Elég, Ha lenne egy kalapácsom.** 17-én 7. **Kolor lokál** (magyar) 19-én 6. 21-én 8. Etnocinema filmklub: 22-én 6. Távol-keleti Filmklub: 22-én 8. Inyegnes vetítések: **Egri csillagok I–II.** (magyar) 17-én de. 12. **Aranysárkány** (magyar) 18-án 2, **A kőszívű ember fiai I–II.** (magyar) 22-én de. 12. **Patyomkin páncélos** (orosz) 23-án 2.

MŰVÉSZ (VI., Teréz krt. 30. Tel.: 332-6726, www.artmozi.hu) **Minden vagy semmi** (angol–fr., M. Leigh)* n4, f7, n10. HOLLYWOODI TÖRTÉNET (am., W. Allen)* este 9. **Visszafordíthatatlan** (fr., G. Noé)*** 3, h5, f8. **Himalája** (angol–fr.–svájci–nepáli)* f6. Tíz perc (Trombita) (K. Chen, V. Erice, W. Herzog, J. Jarmusch, A. Kaurismaki, S. Lee, W. Wenders)* h8. **Isten városa** (brazil–fr., F. Meireiles)** f6, f10. **Intimitás** (fr.–angol–német–sp.)*** 18-án f4. **Az ember, aki ott se volt** (am., J. Coen)* 17-én n4. **Lantana** (ausztrál, R. Lawrence)* 19-én n4. **Ámen** (francia–német, angolul beszélő, Costa-Gavras)* 20-án n4. **Mulholland Drive – A sötétség útja** (am.)*** 21-én n4. **Beszélj hozzá!** (sp., P. Almodóvar)** 18-19-én 6, 22-én f4, 23-án n5. **A szex és Lucia** (sp., J. Medem)** 23-án n4. **101 Reykjavík** (izlandi)** 18-án h2. **Megváltó szex** (sp., L. Maná)** 19-20-án n2. **A zongoratanárnő** (fr.–osztrák, M. Haneke)*** 21-én n2. **Baran** (iráni, M. Majidi)* 17-én n7, 22-én h2. **A kísérlet** (német)** 23-án f2. **Tesó** (magyar, Dyga Zs.)* 8. **A titkmő** (am., S. Shainberg)*** este f10. **Kelj fel, komám, ne aludjál** (magyar, [illegible] M.)* 20-án és 22-én n7. **A múlt nélküli ember** (A. [illegible] Sam (am.)* 22-én 6. **Mou[illegible]** (Szabó I.)* 23-án 4. **Hukkle** (magyar, Pálfi Gy.)* 23-án 6. **Macskajaj** (E. Kusturica)* 23-án 8.

CIRKO-GEJZÍR (V., Balassi B. u. 15-17. Tel.: 269-0904) **Kikujiro nyara** (japán)* 17-én 5. **Lábad között** (sp., M. G. Pereira)*** 18-20-ig 5. **Az ezredes úmak nincs, aki írjon** (A. Ripstein)* 21-én 5. **2000, ahogy én látom... Az élet könyve** (H. Hartley)* 22-én 5. **Gabbeh** (iráni)* 23-án 5. **Tudatlan tündérek** (olasz–fr., F. Özpetek)* 17-21-ig és 23-án 7. „A Föld napja". **Vándormadarak** (fr.) 22-én 6. Karátsony Gáborral beszélget Bárdos Deák Ágnes 22-én 8. **Derszu Uzala I–II.** (A. Kurosawa) 22-én 9. **Kiss Kiss (Bang Bang)** (angol, S. Sugg)** 17-én 9. **Samszán család** (Legenyei L.), **Zsebszótem** (Szabó S.) 18-án 9. **Hálószobák és előszobák** (angol, R. Troche)** 19-21-ig 9. **Tangó** (sp., C. Saura)* 23-án 9. **Macerás ügyek** (magyar) 17-én 5. **Második bőr** (sp.)*** 18-án 5. **Solaris I–II.** (A. Tarkovszkij) 19-én f5. **Furcsa játék** (osztrák, M. Haneke)*** 20-án 5. **Stalker I–II.** (A. Tarkovszkij) 21-én 5. **Tükör** (A. Tarkovszkij) 22-én 5. **Ki tudja?** (fr.)** 23-án 5. **Ismeretlen kód** (fr.–német–román, M. Haneke)* 17-én 7. **Faust 5.0** (spanyol)*** 18-23-ig f8. **Madame Sata** (brazil–fr., K. Ainouz)** 9. Galéria: Majoros Valéria Vanília kiállítása.

EURÓPA (VII., Rákóczi út 82. Tel.: 322-5419) **Solaris** (am.)* 17-én 3, 18-án 3, f7, 19-én n9. **Harry Potter és a titkok kamrája** (mb. am.)* 19-21-ig h2. **Tesó** (magyar)* 17-20-ig és 22-én f7, 22-23-án 3 is. **Szentiván napja** (magyar, Meskó Zs.)* 17-én és 22-én h5. **Vándormadarak** (fr.) 18-21-ig és 23-án h5. **Bazi nagy görög lagzi** (mb. am.)* 19-21-ig és 23-án f7. **8 mérföld** (am.)* 17-én n9, 19-20-án f5. **Idióták** (dán)*** 18-án n9. **Kapj el, ha tudsz** (mb. am.)* 19-én és 23-án n9. **Amerikai szépség** (am.)** 20-án és 22-én n9. **Gosford Park** (angol)** 21-én n9. **Iris** (angol)* 17-18-án és 22-én 3. **Stuart Little, kisegér 2.** (mb. am.) 19-én és 21-én h3. **Lilo és Stitch – A csillagkutya** (mb. am. animációs) 20-án h3. **Sobri** (magyar) 17-én h5, 23-án 3. **A Jade skorpió átka** (am., W. Allen)* 18-án és 22-én f5. **Egy fecske csinált nyarat** (fr., C. Carion)* 17-én n7, 21-én h5. **A kárhozat útja** (am.)* 23-án f5. **Valami Amerika** (magyar)* 21-én f7. **Az utolsó hárem** (fr.–olasz–török, F. Özpetek)** 22-én n7. **A Bourne-rejtély** (am.)* 23-án f7. **Üvegtigris** (magyar)* 17-én és 22-én n9. **28 nappal később** (am.)** 18-án n9. **Szeretni bolondulásig** (fr.)* 20-21-én és 23-án f9.

HUNNIA (VII., Erzsébet krt. 26. Tel.: 322-3471) **Mindent anyámról** (sp., P. Almodóvar)** 17-én 5. **A Jade skorpió átka** (am., W. Allen)* 17-én 7. **Az élet egy füttyszó** (kubai)* 17-én 9. **Egy szirén szeremе** (kínai)* 18-án 5. **Szerelemre hangolva** (hong

Minthogy a budapesti építésügyi szabályzatok szoktak mintái lenni a vidéki szabályoknak, hihetőleg szélesebb köröket is kell hogy érdekeljen az, hogy mi a sorsa a budapesti szabályzatoknak. De éppen ezért az erre vonatkozó tárgyalásokat a vidéki érdekeltségek is kísérjék figyelemmel. Mert éppen úgy vagyunk, mint a budapestiek a bécsi mintával; csak az a különbség, hogy a budapestiek a bécsire hatást nem gyakorolhatnak, de a vidéki felszólalások *talán* hatással lehetnek a fővárosi szabályokra, vagy ha ezekre nem is, legalább az azokra vonatkozó kritikákra. És ez talán meg is engedhető. *Pisszer János.*

VEGYESEK.

Kitüntetések. A király *Töry* Emil építész-műegyetemi tanárnak a m. kir. udvari tanácsosi címet, — továbbá a hadi forgalom terén jeles szolgálataik elismeréséül *Nej* Ákos mérnök, vasúti és hajózási biztosnak a Ferenc-József-rend hadi ékítményes lovagkeresztjét, *Radnai* Ferenc és *Erdőssy* Kálmán M. Á. V. főmérnöknek, *Scholz* Károly h. é. vasúti főmérnöknek a koronás arany érdemkeresztet, *Solymossy* Ákos, *Friedmann* Emil, *Gerstich* Rezső és *Komarniczky* László M. Á. V. mérnököknek az arany érdemkeresztet a vitézségi érem szalagján adományozta.

Székesfehérvár néhány építészeti remekét mutatjuk be a mai és a jövő számunkban.

A technikusok jövője. Jellemző hírt olvasunk a lapokban: Olaszországban a futuristák politikai pártja most alakult meg; programmpontjai közt ezeket találjuk: hazafiúi nevelés klasszikus oktatás nélkül, e helyett technikai ismeretek terjesztése; *a kormány tisztán technikusokból álljon;* nem öreg képviselőkre, hanem fiatal technikusokra van szükségünk!

A porosz lakásépitkezések számára május 17-iki királyi rendelettel kormánybiztosságot szerveztek, melynek hatáskörébe az eddig sokféle hatóság és miniszteriumba tartozott valamennyi építkezés vezetése tartozik: építkezések fölügyelete, városépítés, kislakások, építő szövetségek, lakásügyek, bérletek, telepítések, keleti Poroszország fölépítése, új lakásügyi törvény alkotása, a háború után a lakásszükség megszüntetése, lehető csökkentése stb.

Az amerikai mótoros járóművek gyártása az utolsó két évtizedben erősen megnövekedett. Az Egyesült-Államokban 1900-ban csak 25 gyár foglalkozott mótoros járóművek gyártásával, 5 évvel később már 175 ilyen gyár volt, további 5 év múlva a gyárak száma 575-re növekedett, 1913 óta pedig több mint 4000 ilyen gyára van az Egyesült-Államoknak. Ennek megfelelőleg növekedett természetesen az évi termelés is. 1900-ban az Egyesült-Államokban csak 4000 mótoros járóművet gyártottak, 1910-ben már 130.000, 1913-ban pedig már 500.000 ilyen járóművet állítottak elő, melyek értéke a mondott idő alatt 25 milliom dollárról 2500 milliom dollárra növekedett. Az északamerikai Egyesült-Államok gyárai majdnem kivétel nélkül a tömeggyártás elve alapján lehető olcsó kocsikat gyártanak, s így magyarázható, hogy a forgalom növekedése nincs arányban a termelés növekedésével; mert a termelés 1909 óta 350%-kal, a forgalom csak 182%-kal növekedett. A hivatalos adatok szerint az amerikai ipar 1916-ban 1,617.708 mótoros járóművet gyártott, majdnem kétannyit, mint az előbbi évben; ezek közül több mint 100.000 volt a teherkocsi. A forgalomban levő mótoros járóművek száma becslés szerint 3½ milliom lehet. Ennek megfelelt az utak építésére fordított összeg is, ami 1916-ban kereken 250 milliom dollár volt. A mótoros járóművek forgalma Amerikában oly nagy, hogy az állati erővel vontatott járóművek csak 3%-a az egész forgalomnak. *M. L.*

Zürich és környékének beépítése dolgában két év előtt hirdetett nemzetközi tervpályázat biráló bizottsága az első díjat nem adta ki; két (egyenkint 18.000 frk) második díj egyikét *Herter* H., másikát *Hippenmeier* K. és *Bodmer* A. zürichi építészek, illetőleg mérnökök nyerték; a harmadik díj (14.000 frk) *Rittmeyer, Furrer* és *Zölligne*k, két negyedik (11.000 frk) *Frölich* A., továbbá *Bertschinger, Zillikofer* és *Oetiker*-nek, az ötödik (9000 frk) a *Brühlmann* testvéreknek jutott; mind zürichiek vagy svájciak; öt tervet megvettek 3—3 ezer, és ötöt 2—2 ezer frankért, az előbbiek közt három svájci, kettő német (Köln és München), az utóbbiak közt négy svájci és egy düsseldorfi.

„A cseppfolyós szén" titkát a Wollschmiedt Tivadar r.-t.-tól — a napi sajtó híradása szerint — 30 milliom márkáért megvette a Henckel-Dönnersmarck és Friedländer — Fould-féle konzorcium. A találmány részletei ismeretlenek.

HIVATALOS.

AZ ÉPÍTŐMESTERI KÉPZETTSÉG MEGVIZSGÁLÁSÁRA SZERVEZETT BIZOTTSÁG

Giel Miklós építőmesternek (Budapest) május 28-án letett szakvizsgálat alapján a képesítő bizonyítványt kiadta.

MAGYAR ÉPITŐMESTEREK EGYESÜLETE.

A kisebb méretű téglák.

(Főlirat a kereskedelemügyi és az átmenetgazdasági miniszterekhez.)

A háború egyik legsúlyosabban érezhető következménye a nagy anyaghiány s az egyre fokozódó drágaság. Az építő anyagok ára olyannyira növekedett, hogyha be is áll a békekötés után várható árcsökkenés, mégis az újonnan épülő házakba befektetendő ös zegek nagysága, a legszerényebb kamatozással is, elviselhetetlen magasságra fogja a lakbéreket hajtani. Az államháztartás egyre fokozódó megterhelésére tekintettel az érdekeltség állandóan keresi a módozatokat, melyekkel a magán vállalkozás az építkezésekbe bevonható lenne. A köztudatban él, hogy a lakásinség elhárításának egyik leghatásosabb módja: az épületek szerkezeteiben nagyfokú takarékosság, a biztossági tényezők miáltal sem indokolt sokszorosainak a megfelelő mértékig való leszállítása, a szükségtelenül nagy belső magasságok és minimális mérték- nek a célszerűség és hygienia szem előtt tartásával való korlátozása, rendelkezésre álló pótló anyagoknak széles körben való alkalmazása s más egyéb hasonló célt szolgáló intézkedés végrehajtása. Az itt említettek közül csak egy dologra szeretnők Nagyméltóságod szíves figyelmét ezúttal felhívni.

Az építőipari tevékenység megindulásakor elsőrangú szerepet játszó legfontosabb anyagyok egyike, melyre kézenfekvőnek látszik a megtakarítás szüksége és lehetősége: a tégla; Magyarországon és Ausztrián kívül alig van európai állam, mely hasonló nagyméretű téglát használna. Németországban általánosságban 1871 óta 250×120×65 *mm*, Franciaországban 220×110×60, Olaszországban 220×120×50, Hollandiában 240×120×60, Svájcban 250×120×60 *mm* a téglaméret.

Az a tény, hogy valamennyi kultúrállam, a mi 290 × 140 × 65 *mm*-es tégláinkkal szemben a kisebb méretű téglákat használja, rámutat ennek műszakilag megokolt, gazdaságosan előnyösebb s így célszerűbb voltára is. De más érvek is támogatják a téglaméret leszállításának szükségét. A kisebb méretű téglával falazott vékonyabb falakkal az építő telek jobban kihasználható; ugyanannyi anyaggal több épület emelhető. A kis tégla gyártásához kevesebb munkaerő és amit első sorban kell ma számításba venni, jelentékenyen kevesebb szén szükséges, szilárdsága pedig, éppen az egyenletesebben kiégethető kisebb méretek miatt — megejtett kísérletekkel bizonyítottan — sokkal fokozottabb.

A háborús fáradalmak következtében a munkás átlagosan lecsökkent testi ereje mellett, teljesítőképességét a könnyebb tégla nem veszi annyira igénybe. Ugyancsak megfelelően mérsékelődnek a szállítás költségei is, ami fogyatékos szállítóeszközeink gazdaságos felhasználása szempontjából elsőrangú fontosságú.

A vékonyabb fal Németország északi részében megfelel a klimatikus viszonyoknak, tehát a mi enyhébb éghajlatunk alatt sem lesz kifogásolható.

Az építkezések összköltségeiben elérhető megtakarításokat bár részleteikben számszerűleg meg nem állapíthatjuk, mégis bizonyosra vehető — s ez a vélemény a műszaki társadalomban erősen bele rögződött — hogy a leszállított téglaméret anélkül, hogy bármely tekintetben káros hatása lenne, végeredményben olcsóbbá teszi az építkezést, ezzel növeli az építő kedvet s helyes irányban szabályozza a lakásbéreket.

Mindezek arra indítanak bennünket, hogy a magunk részéről is hozzájáruljunk az eddigi téglaméret leszállításához és Nagyméltóságodhoz e tárgyban előterjesztést tegyünk.

A téglaméretek megváltoztatásakor azonban szükségesnek tartjuk,

1. hogy nálunk is a németországi 250×120×65 *mm* méretű téglák használata rendeltessék el, mert Ausztriában egy hasonló irányú mozgalom, a szakkörök kialakult véleménye alapján, előreláthatólag ugyancsak e méret elfogadását fogja eredményezni; ezért egész Középeurópában egyméretű normális téglával dolgoznának, ami nemcsak műszaki, de kereskedelmi szempontból is, főleg a határterületek mentén, kölcsönösen előnyös lehet;

Egyedül azok a nagy vállalkozók szenvednének némi rövidséget, kik eleddig nem polgári haszonra, hanem 15—20%-nál is nagyob nyereségre dolgoztak.

A deficit rémétől megszabadulhatnak a városok, ha előrelátással csak annyi kislakást építenek, ahány biztos örökbérlő jelentkezik.

4. Az építőtőkét sem lehet előnyösebb módon megszerezni, mint Ulm város megszerezte. Oly építő szövetkezeteket kell alakítani a városoknak az építő iparosok, az anyagtermelők a lakásra szorultak és az önzetlen telektulajdonosok soraiból, melyek a város tulajdonában maradó telkeken építendő kis- és középlakásokra, az összes érték 90%-áig nyujtanak hitelt $5^1/_2$—6%-os hosszú lejáratú törlesztések ellenében (Természetes, hogy ily altruista alapon szervezendő pénzintézeteknek legfölebb 5% jövedelmezőséggel kell beérniök.)

Még abban sem szabad kételkedni, hogy a kis jövedelmű lakók (tulajdonosok) a törlesztéseket teljesíteni fogják. Csak figyelembe veendő, hogy a városoknak előrelátó intézkedésekkel sikerülhet a mostani építő költségeket annyira csökkenteni, hogy azok a békeidőhöz képest körülbelül 100—130%-kal lesznek nagyobbak (1916. évben ilyen arányban voltak.) Ekkor már a tulajdonos bérlők törlesztéséhez szó sem férhet, mert hiszen bérkeresetük még évek során is jóval magasabb nívón marad, mint a békeidők keresetének 100%-os többletén.

Annak eldöntése, hogy a városi telkek elidegeníthetetlenségét Ulm város példájára, vagy valami más örökbérleti formában kell biztosítani, már a városok helyi körülményeitől függ.

A mai viszonyok annyira szerteágazó és mellékvágányokra terelhető törekvéseivel szemben a lakáskérdésnek a most ismertetett megoldására mutatni hazafias kötelességemnek tartottam. Önzetlenül kívánom, hogy sikerre vezessen!

Lippay Béla.

A budapesti építésügyi szabályokról

tartott felolvasást november 26-án *Marton* Ákos. Ebben sok olyan kérdést tárgyal, amelyeket már sokszor fölvetettek, s amelyeknek a felolvasás keretében levő része kétfelé osztható. Ezek egyike a tisztán fővárosi, másika pedig az általános értelemben vett tárgyalást is megérdemli. E sorokban a második vonatkozásban levő részhez kívánok szólani, mert a felolvasásnak e lapokban megjelent szövege mintegy fölhív erre. Talán fölösleges is hangsúlyozni, amit a felolvasás is hangsúlyozott, hogy e soraink is csak a felfogásbeli különbözőségeket érinti.

Először is az építészt — *általában* — nem szeretnők abban a felfogásban látni, hogy az: „... az építtetőnek *jogi* képviselője legyen az építkezést illető *minden* kérdésben éppen úgy, mint az ügyvéd jogi képviselője kliensének a reá bízott ügyekben". Ebből a felfogásból ugyanis talán az is következhetnék, hogy az építmény végrehajtója, az építőmester, illetőleg a vállalkozó: ellenfél lenne. Pedig kétségtelenül nem az. Az építkezés *még nem per*, ha ennek tárgyává válhatik is. Az építtető és a vállalkozó nem ellenfelek, hanem szerződő felek. Ha az építész az építkezés körül kizárólag az építtető érdekeit lenne hivatott szolgálni vagy ellátni, akkor a vállalkozói bizalom megrendülhetne, mert hiszen sok esetben a vállalkozói érdekeknek éppen az építész kell hogy hivatott magyarázója legyen az építtetővel szemben is. Az építész tehát a két fél *között* áll és sok tekintetben képviselője az építőnek is.

A budapesti építésügyi szabályzat 49. §-a az ellenkezőjét állítja annak, amit a felolvasó az építőmester *kizárólagos* szakértősködéséről mond. Ezt tehát ebben a vonatkozásban nem kell tovább érinteni. Azonban ennek kapcsán felhozható, hogy meg kellene szüntetni azt a gyakorlatot, amely a vállalati szerződésekbe igyekszik átjátszani a felelősséget a tervezői felelősség kérdésében. Ilyen pl. hogy a szerződések az altalaj teherbiró képességéért a vállalkozót teszik felelőssé, de a talajminőség teherbiró voltának megállapítását már a tervező, vagy az ellenőrző és a vállalkozó együttes feladatául jelölik ki. Nem ismeretlenek azok az esetek sem, amikor az építész a tervezői esetleges hibákból származott minden következményért a vállalkozót teszi anyagilag felelőssé. Ezekben az esetekben a vállalkozó tartozik az építész utasításait követni, a terveket pontosan megtartani, de *ha kár származik*, azt viselje a vállalkozó egyedül! Az ilyen szerződési feltételeket erkölcsteleneknek kellene mondani és szerződésbe iktatásukat ki kellene zárni. Aki az utasítást adja, — akár tervben, akár szóval — *az* legyen felelős anyagilag is, erkölcsileg is.

Semmi hátrány sem származik abból, ha az építésügyi szabályzat akár a tankönyv bőségével is rendelkezik; de talán még inkább előnyös, mert ezzel *eleve kizár minden félreértést.* Ha elég teret nyujt az újabb szerkezetek alkalmazhatásának is, akkor az előbb mondottakkal egyetemben még kifogástalannak is mondható. Ebből a nézőpontból éppen úgy nem a laikusok építéstani kézikönyve, mint ahogyan a törvények is nem a laikusok jogi kézikönyvei. A szakaszokra éppen az avatottak szoktak hivatkozni.

A német téglaméretű falazatokban nem látszik jelentkezni a felolvasásban jelzett átlagos 25% súlymegtakarítás; mert tisztán a falsúlyokban a 18, 33, 48, 63, 78 és 93 *cm*-es falakkal szemben a kis méretű téglákkal körülbelül 16·6, 15·1, 14·6, 16·7, 14·1, illetőleg 14% megtakarítás jelentkezik. A mondott 25% tehát túlzottnak látszik, ha a valóságos megtakarítás csakugyan jelentős is.

A most divó vasgerendaméretek megváltoztatását javasolja a felolvasó azzal a megokolással, hogy a gazdaságosan megszerkesztett *alacsony szelvényű tartók* beiktatása útján ugyancsak jelentékeny megtakarítással lehetne rátérni az olcsó és könnyű építő módra. A felolvasásnak ez a passzusa különös figyelmet érdemel, és mert a felolvasás példákat nem hoz fel, valóban szolgálatot tenne ebben az irányban a felolvasó, ha e javaslatát bővebben is megokolná, illetőleg, ha kijelentéseit néhány példával is illusztrálná. Ebből a szempontból az lenne közérdekű, ha egyazon igénybevételű tartókat állítana szembe anyagban és esetleges költségben. Ez — reánk magyarokra talán különösen — azért is fontos lenne, mert, amint mondják, a vasnak szűkében vagyunk. *Ha* pedig a felolvasásban foglalt német mintára megtakarítások *lennének* elérhetők, hacsak anyagban is, ez a kérdés nagy nemzetgazdasági jelentőséget nyerne.

A felolvasásnak ama része is felhívja a figyelmet, amely szerint: „...a födémek esetleges úgynevezett mozgó terhelésére megszabott határértékek, különösen lakóházakra észszerűen *leszállíthatók*". „Ugyanezt a követelményt támasztom az építő anyagok és szerkezetek *igénybevételére* megadott értékek tekintetében is." A födémek mozgó terhelése értékeinek *leszállítása* óvatosságot igényel és itt a nagyobb érték sokszor nem megokolatlan. De ha még ez elfogadható lenne is, az *építő anyagok igénybevételére* megadott értékek *leszállítására* semmi ok sem látszik fennforogni, de talán nem is látszik helyesnek ilyen kívánalmat hangoztatni. Föl lehet itt például hozni a hengerelt vastartókat, amelyek megengedhető legnagyobb igénybevételéül cm^2-kint a határérték 1200 *kg* a régebben megengedve volt 1000 kg/cm^2-rel szemben. Mi ok lenne arra, hogy leszállítsuk a mai határértéket? De ha pl. a födémekre megadott mozgóterhelések értékeit — tegyük föl — 10%-kal leszállítanók és ha ugyanígy a megfelelő %-ot levonnók a falazatok megengedett legnagyobb igénybevételi értékéből, mi lenne akkor ebből a nyereség? Kétségtelennek látszik, hogy a két dolog *nem egynemű*; a szerkezetek esetleges terheléseire megadott értékek és az anyagok igénybevételére vonatkozók a megtakarítások nézőpontjából nem vonhatók párhuzamba, ezért kétségtelen, hogy a felolvasás e része még meggondolást vagy pedig szabatos körülírást igényelhet. Ez utóbbi javaslatra talán az látszik helyesnek, ha az anyagigénybevételek határértékeit — éppen úgy, mint a hengerelt vastartókra — *növelnők*. Ha ilyen értelmű a javaslat, akkor ezt is meg kell gondolni és valóban helyes, előzetes kísérleti adatoknak megszerzése után, határozni ebben a tárgyban.

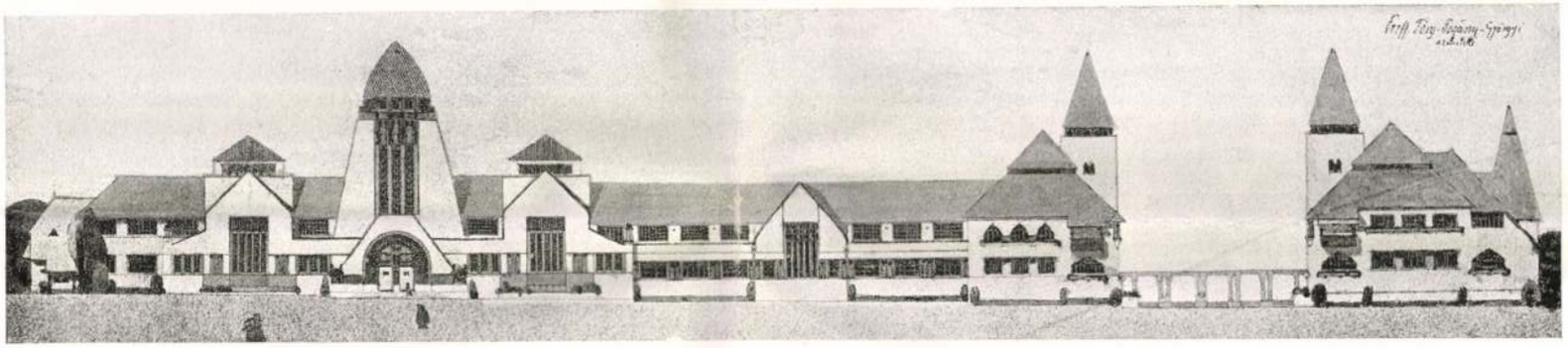

FŐHOMLOKZAT.

I. DÍJ. — JELIGE: REÁLIS.

TŐRY EMIL, POGÁNY MÓRIC, GYÖRGYI DÉNES, BUDAPEST.

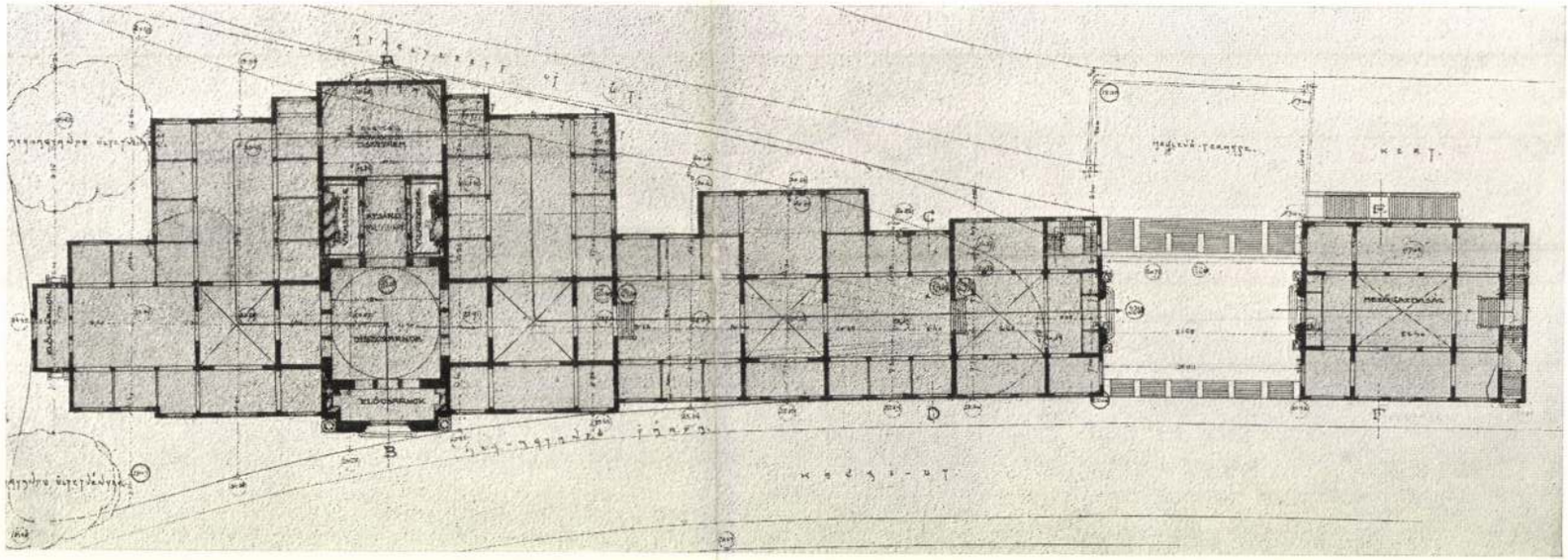

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ.

I. DÍJ. — JELIGE: REÁLIS.

TŐRY EMIL, POGÁNY MÓRIC ÉS GYÖRGY DÉNES, BUDAPEST.

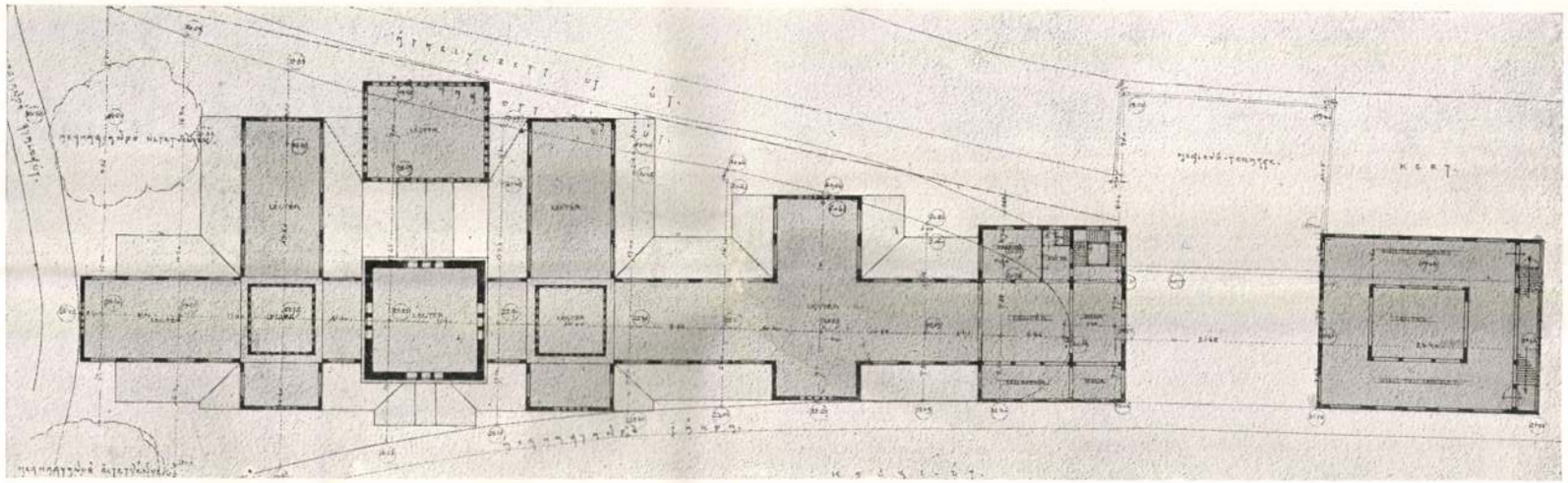

EMELETI ALAPRAJZ.

I. DÍJ. — JELIGE: REÁLIS.

TŐRY EMIL, POGÁNY MÓRIC ÉS GYÖRGYI DÉNES, BUDAPEST.

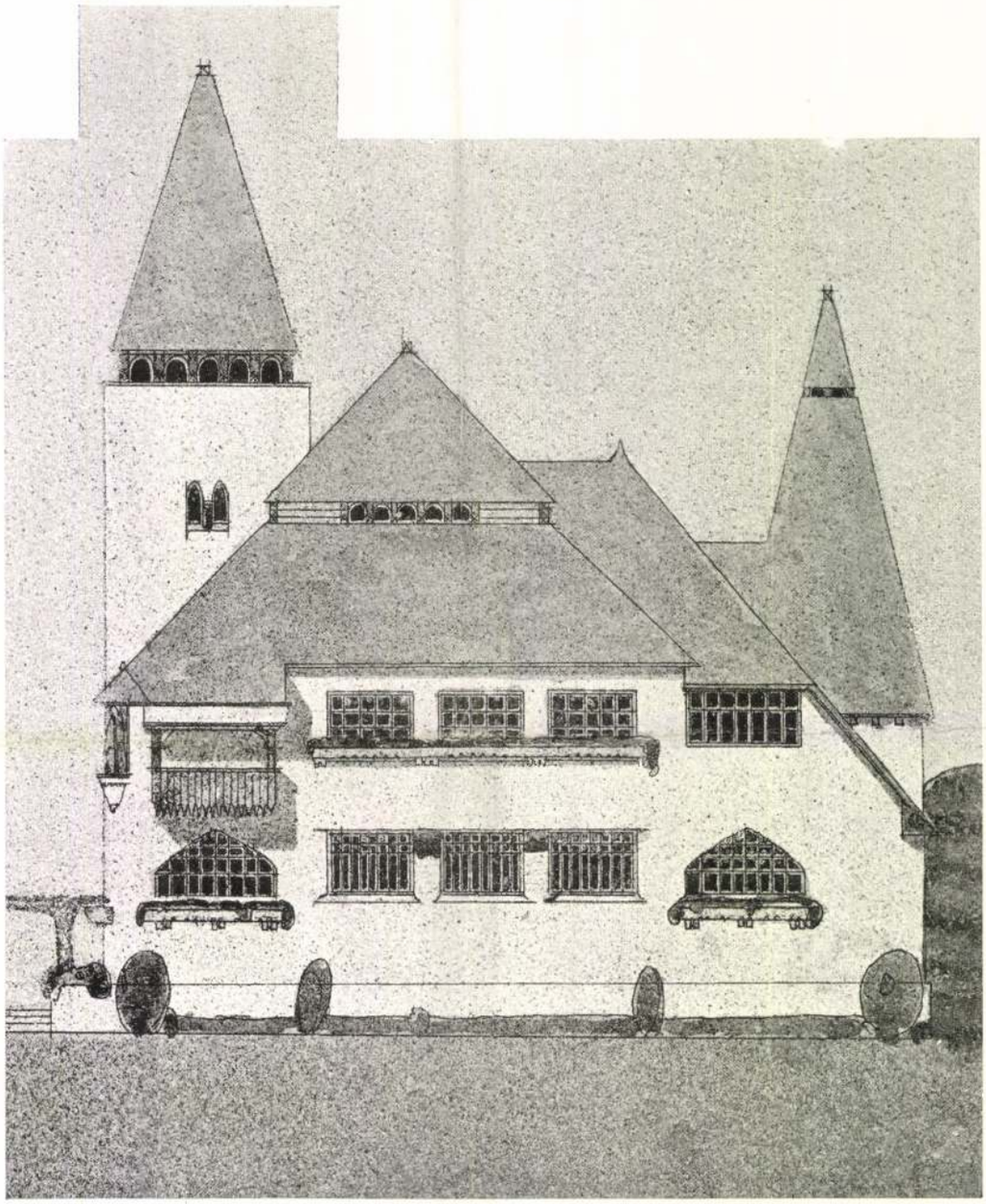

HOMLOKZATRÉSZLET.

I. DÍJ. — JELIGE: REÁLIS.

TŐRY EMIL, POGÁNY MÓRIC ÉS GYÖRGYI DÉNES, BUDAPEST.

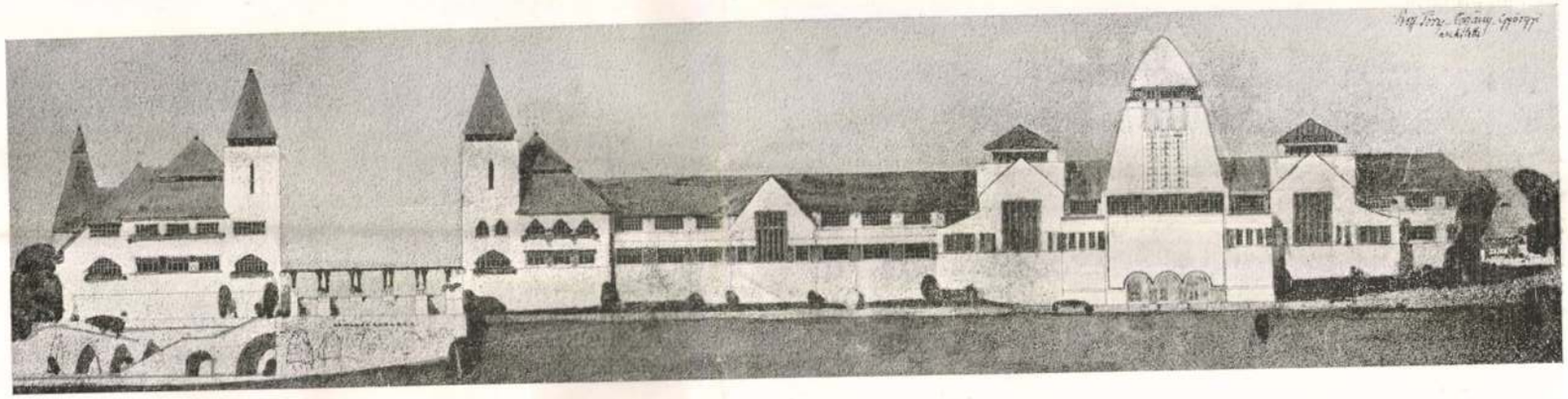

HÁTSÓ HOMLOKZAT.

I. DÍJ. — JELIGE: REÁLIS.

TŐRY EMIL, POGÁNY MÓRIC ÉS GYÖRGYI DÉNES, BUDAPEST.

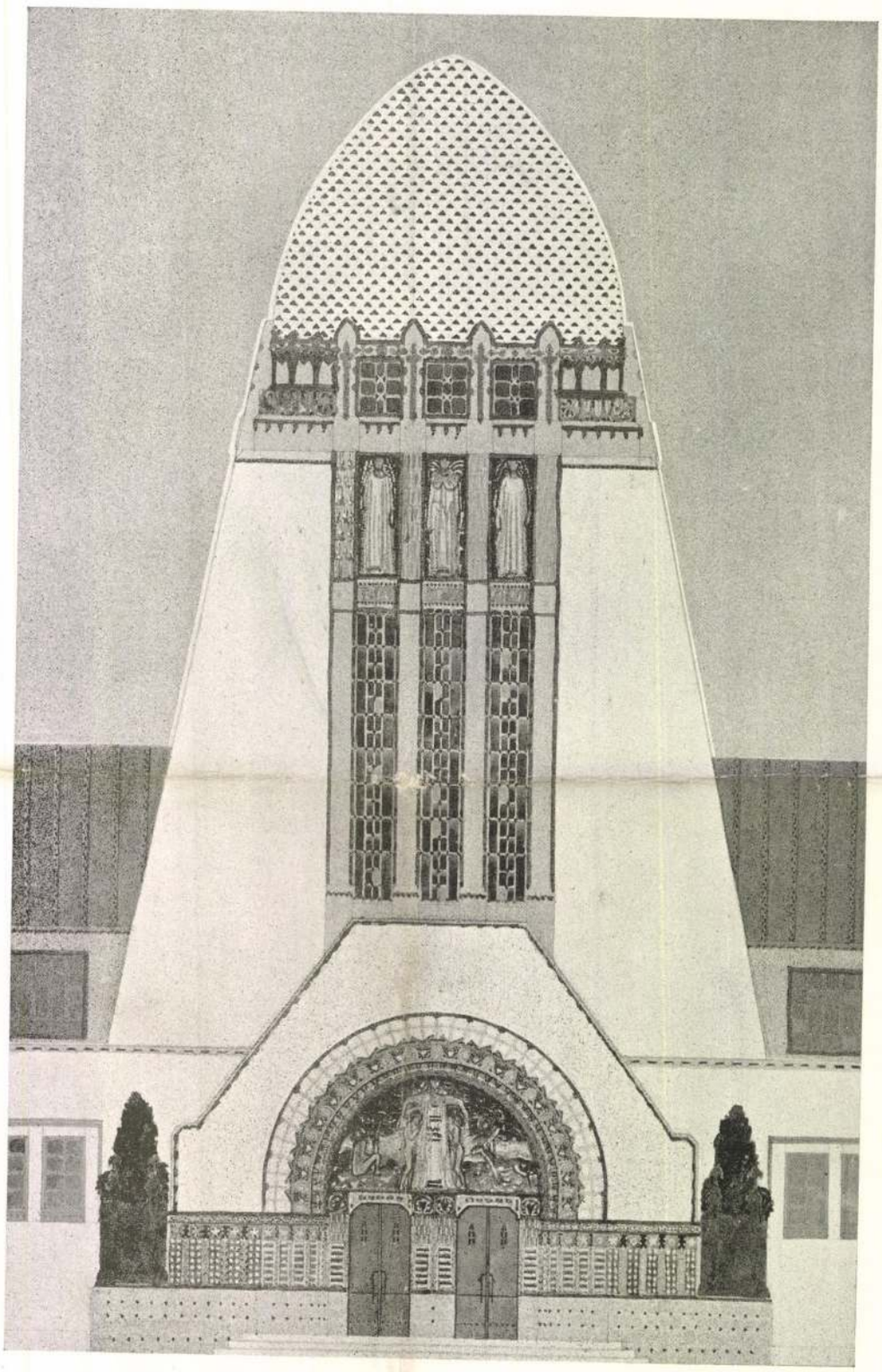

KAPUZAT.

I. DÍJ. — JELIGE: REÁLIS.

TŐRY EMIL, POGÁNY MÓRIC, GYÖRGYI DÉNES, BUDAPEST.

PALETTA

KORNISS PÉTER Erdélyi képek 1967–1998 című tárlata az ötvenedik bemutató a hétéves Ericsson Képzőművészeti Galériában (III. kerület, Laborc utca 1.). A fotók október 4-ig, délelőtt kilenc és délután öt óra között láthatók.

EGYHÁZZENEI HANGVERSENY lesz ma este hét órakor a Hazatérés református templomban (V. kerület, Szabadság tér 2.). A koncerten – többek mellett – Dohnányi-, Bach-, Liszt-, Kodály-művekből ad elő részleteket az énekes Zempléni Mária, a hegedűművész Szenthelyi Miklós és az orgonista Virágh András.

A RÁTKAI MÁRTON KLUBBAN (VI. kerület, Városligeti fasor 38.) Szabó M. Kinga fotókiállítása szeptember 22-ig – munkanapokon – reggel nyolc és este nyolc között látogatható.

GERENDÁS PÉTER lemezbemutató koncertje lesz szerda este fél tízkor az Articsóka Színpadon (VI. kerület, Zichy Jenő utca 17.).

A kambodzsai Atlantisz

A dzsungelbe süllyedt romváros képei a Centrális Galériában

Angkor, a romantikus történelemkutatók, kalandorok, világutazók álma: hatalmas, dzsungelbe süllyedt romváros a mai Kambodzsa területén. Olyan, mint az Indiana Jones-filmekben vagy a Verne-regényekben. Szellemváros piramistemplomokkal, majmokkal, titkokkal. Nálunk még nincs egészen beépülve ez a csoda a köztudatba, bár könyv is jelent meg róla, talán a történelemórákon is ejtenek róla néhány szót, sőt magyarok is részt vettek a feltárásában. A legizgalmasabb dolgokat mégis ismerősöktől hallani, akik eljutottak ide, s Angkor-rajongókként tértek haza. Szinte senki sem szabadult a hatása alól, aki ott járt.

A Nádor utcai Centrális Galériában ma nyíló kiállítás is úgy hat, mintha egy ismerős mesélné, magyarázná az élményeit, magával ragadva bennünket. Csortos Szabó Sándor idén januárban fotózta Angkort, a Hamu és Gyémánt című szivarújságnak készítvén riportot. Az anyag azonban sokkal nagyobb lett, mint amennyi egy újságriporthoz kell, így aztán lett belőle ez a kiállítás is, kiegészítve az Angkor Alapítvány archív anyagaival.

A hatalmas középkori khmer birodalom fővárosa, Angkor a XII–XIII. században, fénykorában száz négyzetkilométer kiterjedésű volt, lakosainak száma pedig körülbelül egymillió, több mint az akkori Londonnak és Párizsnak együttvéve. Életét legrészletesebben egy kínai diplomata örökítette meg, de a megmaradt épületek faragványai is részletesen beszélnek a királyok tetteiről, a szomszédos tyamokkal vívott háborúkról, az elefántokról és az apszarákról, az isteni ágyasokról, akik ezrével táncolnak kőbe dermedve a királyi palota reliefjein.

Istenszobrok a királyi palota bejáratánál

Angkor épületei közül a leghíresebbek: Angkorvat, a főváros mauzóleumtemploma, és Angkortom a királyi palota, amely több gyönyörű épületéről nevezetes, például a királyi teraszokról vagy a Bajon nevű, gazdagon díszített főtemplomról. (A kiállításon egyébként, nagyon helyesen, nem az angol, hanem a magyar, kiejtés szerinti átírást használják.) A „Vat" a világ legnagyobb szakrális építménye, közel két négyzetkilométeres területen fekszik, s ahogy szemtanúk mondják, majdnem minden négyzetméterét csipkefinomságú faragás díszíti, s építéséhez több követ használtak, mint az egyiptomi piramisokhoz összesen. Ez a város egyetlen ma is lakott épülete: buddhista szerzetesek élnek benne. Még nagyobb alapterületű a királyi palota, a „Tom", amelybe öt kapun át lehetett bejutni, ezeket jobb felől az istenek, bal felől a démonok szobrai őrizték, a kapuk fölött Avalokitesvara, a segítő buddhista szent hatalmas kőfeje mosolygott. És mosolyog a galéria bejáratánál is, színházi díszletesek ugyanis a hangulatteremtés kedvéért készítettek egy másolatot a kiállításra. Az épületekről egyébként pontosan tudják a kutatók, hogy mikor szentelték fel őket, az építők annak idején mindent rögzítettek a kapuk feliratain.

Angkor a khmer birodalom uralkodóinak székhelye volt a IX. és a XV. század között. Maga a birodalom a XI-XII. században élte fénykorát, ekkor a mai Thaiföld, Malajzia, Laosz és Vietnam területének egy része is hozzá tartozott. A fővárost a XV. században hagyták el a khmer uralkodók, miután a sziámi csapatok támadásai miatt, s a mai Phnompen közelében alakították ki új székhelyüket. Angkort benőtte a dzsungel, az európaiak csak 1860 körül fedezték fel, régészeti feltárása 1866-ban kezdődött, s azóta folyamatosan tart, csak a „Vörös Khmerek" uralma idején szakadt meg a hetvenes, nyolcvanas években, 1992 óta világörökség része.

Angkort ma elsősorban japánok, franciák és amerikaiak kutatják. De 1994–96 között magyarok is dolgoztak a romterületen, a legelső (877–899 között épült) királyi palota szentélyegyüttesén. *Vajda József* és *Győrffy Ilona* vezetésével fotogrammetriai felmérést készítettek a területről, s a faragványok restaurálásában is részt vettek. A kiállítás alkalmából egyébként Budapestre látogat Angkor legtekintélyesebb tudósa, a francia *Claude Jacques*, és előadást tart a Közép-európai Egyetemen.

Cs. L.

Portrék és lekváros kenyér

Ádám Zoltán és Várnagy Tibor közös kiállítása

Hatalmas méretű portrék, illetve sajátos szimbólumrendszer létrehozója Ádám Zoltán és Várnagy Tibor, munkáikból a Budapest Galéria (III. Lajos utca 158.) rendezett kiállítást.

Ádám Zoltán és *Várnagy Tibor* munkái eltérő művészi világot képviselnek, n közös, jelképte-

ból származó posztimpresszionista tájkép, amelynek képterébe Várnagy hatéves kislánya festett egy lányalakot. A művész a képregényekben használt gondolatbuborékkal egészítette ki a rajzot, amelybe egy népi szólást írt – olyan sötét van, mint a lekvárosbödönben. Alkotásában a művészettől távol eső különböző egységeket kapcsol össze

Szirtes András ahol tud, vetít

Ingyenes vándormozi a Szentendrei-sziget kocsmáiban

A mesterek és tanítványok tematikára fűzte fel programját a hét végén megrendezendő, Időhíd elnevezésű összművészeti fesztivál. A Szentendrei MűvészetMalom filmprogramjának főszereplője idén Szirtes András lesz, aki pénteken és szombaton mesterei, illetve saját alkotásait vetíti és magyarázza. Vasár-

Biztosító, rendőrpalota, Meridien

Ez az épület a megújuló Budapest szimbólumává lehet

Egykoron az Adria Biztosító Társulat fölirata díszelgett ott, ahol ma, frissen fölhelyezve már a *Le Meridien* logója függ a Belváros egyik legszebb palotájának homlokfalán. *Tőry Emil* és *Pogány Móric* korai munkája sok évtizednyi méltatlan elhanyagolás után régi pompájában mutatkozik ismét. Tiszta, légies és hófehér, amilyennek alkotói valaha álmodták. Az Adria Palota nevét mostanság újra tanulja a pesti publikum. Évtizedeken át Budapesti Rendőr-főkapitányság néven volt ismert a BRFK központi épülete, s ködszitáló ólmos éjeken volt min gondolkozni, vajon mi történhet odafönt a negyediken, hol háromnegyed háromkor még kedvetlen lámpafény, s zaklatott föl-lejárkálás imbolygó árnyai szűrődtek ki az ablakon.

A világ gyorsan változik köröttünk mostanában. Nagy egységek minősülnek át, neveztetnek új nevekre, s ezek a tér és időelemek apránként egy új társadalmi szövet hátterét, alapját kezdik kiépíteni. Tegnap még BRFK állt az Engels tér peremén, majd a Kempinski szálló monumentális tömbje nőtt ki a hatalmas, évtizedek alatt szinte megváltoztathatatlanul az élet részévé lett parkoló helyén. Ez utóbbit aztán csakhamar el is feledtük. A tér kilombosodott, nőiesebb karakterűvé vált. A nagy szakállú XIX. századi német társadalomtudós helyett Erzsébet nevét vette magára. Pillanatokra úgy tűnt, a tér negyedik oldalát a Nemzeti Színház tömbje határolja majd. De ez is elmúlt. Egy a múlt ködébe vesző alak, az újra polgárosodás korának messzi-messzi, kilencvenes évek eleji ködéből földerengő típusfigurája, *Princz Gábor* és bankjának nagyszabású ingatlan-manőverei nyomán a Tőry–Pogány kettős palotája privatizálva lett. Mellesleg maguk is szereplői az építésznevek azon sorának, amelynek végére mostanában a *Bán Ferencé* és *Vadász Györgyé* is fölkerült. A Tőry–Pogány tervezőpáros 1913-ban kapott megbízást, hogy készítse el a Nemzeti Színház immáron végleges terveit. Aztán egy reggelen furcsa feszültséggel szívében ébredt föl Gavrilo Princip, s még aznap egy lépéssel közelebb vitte élete nagy esélyéhez architektúránk szabolcskamihályát: *Siklós Máriát.*

Újabb és dicsőbb évtizedek elé néz most Tőry és Pogány háza. Pompás falait immár gazdag belső, nemes funkció foglalja el.

Az 1913 és 1918 közötti évek alkalmatlanok voltak arra, hogy az állami beruházás tető alá kerüljön. Az Adria Biztosító azonban olasz magántársaság volt, építő kedve a harcok idején is töretlen, noha a háború okozta hiánygazdaság, a drágaság, gyenge és rossz minőségű anyagok beépítésére szorította a nagyszabású elképzelés irányítóit. A ház így is szép lett, benne két-háromszáz négyzetméteres luxuslakások, legfölső szintjein műtermek, az alsóbb emeleteken biztosítói irodák, majd lent, az utca szintjén, üzletek kaptak helyet benne. A palota világvárosias nagysága, monumentalitása ellenére sem vált jellegzetesen pesti házzá. Állhatna Fiume kikötőjében, állhatna Triestben vagy lehetne Genova tengerhajózási hivatalának büszke irodaháza is. De nem az, hiszen itt feszít, az egykor volt dicső Nagy-Magyarország szívében, s néhai multikultúrájának mediterrán vonásait erősíti ma is. És persze a K-Európa szellemi-kulturális összefüggéseit ugyancsak. Bécs–Prága– Budapest nagykorúsodásának száz, százhúsz-százharminc esztendővel ezelőtti építészeti teljesítményeit idézi – mint vízcsepp a fényt, úgy gyűjti egybe. *Mediterraneita* – így nevezik azt, ami a délies szellemi impulzushoz, a végtelenben kifeszülő tintakék égháttér elé állított, ünnepélyesen fehér építészet modorához keres utat. Ilyesféle a századelő nagy bécsi mestere, Josef Hoffmann brüsszeli Stoclet-palotája, a klasszikus építészeti hagyománytól elrugaszkodó, a modernül geometrikus és összefogott, ugyanakkor a szecesszióhoz, art decóhoz kapcsolódóan díszes fömű. Tőry Emil és Pogány Móric palotája pedig abban a tekintetben emlékeztet rá, amennyiben átveszik Hoffmann akkoriban úttörő ötletét, s az épület homlokfalainak élein és az ablakkereteken – szokatlan, a hajókon futó kötélzet struktúrájára emlékeztető díszítőmotívumot alkalmazva – fonadékos faragású mintázatokat vezetnek végig.

Most, hogy Adriából Le Meridienné vált, új aranykor elé néz a ház. Ahogy Berlin mai föltámadásának jelképes aktusa a Pariserplatz–Unter den Linden sarkán új életre lehelt Adlon, úgy válik a megújhodó Pest szimbólumává most a Meridien, majd a közeli Gresham föltámadása. Az Adlon a német főváros ma legelegánsabbnak és leginkább divatosnak számító szállodája. Avatott tervezője az EAA angol belsőépítészeti iroda volt, amelyet a magyarországi munkán Julian Read belsőépítész képvisel. Radikális eklektikát ígérnek a tervezők – legalábbis ami a belsőépítészetet illeti. Nagy belmagasságú szobákat *fin de siècle* és viktoriánus hangulattal: lakkozott japán szekrénykét Louis quattors fotőjök társaságában, meg tengeri fűből font padlószőnyeget, melyeken szépen él majd a sokféle perzsa kárpit. És bő drapériákat aranyos szegéllyel, persze némi baldachint is az egyedien kialakított szobák ágyai fölé. Otthonosságot tehát mindenekelőtt, annak sosem egységes stílusával, festői rendezetlenségével, szándékolt stílusegyveleget.

Kis híján irodaház lett, de a szerencse kedvezett az épületnek

FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

Kis híján irodaház lett a Meridien helyén, de a szerencse ezúttal is kedvezett az épületnek. A befektető hotelt gazdálkodott ki a hasznos belvárosi négyzetméterekből, s ehhez megnyerte a nemzetközi láncolat vezetőit. A Meridien család ugyanis az otthonos, kicsit romantikus miliőt high-tech szolgáltatási háttérrel elegyíti, s ez a budapesti épület a legmesszebbmenően profiljába vágott. A hotel építészeti koncepcióját azután már a tulajdonosból, a *Jehuda Feigin* izraeli szállodaépítési szakértőből, valamint a *Kolbe Tibor* honi építésztervezőből álló nemzetközi stáb közösen alakította ki. Az ötvenes évek során keresztül-kasul átszabott házat most kibelezték tehát. Ez a módszer korántsem számít újdonságnak vagy különlegesnek manapság. Falait az építés hónapjaiban bravúros statikai megoldással rögzítették, majd új szinteket, új udvarokat formáltak benne, számos helyen ügyelve arra, hogy az eredeti térrendszer, egykori alaprajz rendje éledjen újra.

Újabb és dicsőbb évtizedek elé néz most Tőry és Pogány háza. Pompás falait immár gazdag belső, nemes funkció foglalja el.

Bojár Iván András

Az OCTOGON Építészetkritikai Műhely vezetője

Józsefváros

LAKÁSÁLLOMÁNY

Év	1980	1990	1998	1999
Lakásállomány	41 663	39 974	40 264	40 239

NÉPESSÉG

Év	1990	1995	1997	1998	1999
Népesség	92 386	88 627	86 474	84 520	83 397

Forrás: KSH

Józsefváros a kisebb kerületek közé tartozik, területe 6,85 négyzetkilométer. Tavaly év elején 83 397 lakója volt, majdnem kilencezerrel kevesebb, mint 1990-ben. A VIII. kerület népsűrűsége nagy, egy négyzetkilométerén 12 175 ember lakik – derül ki a Központi Statisztikai Hivatal adataiból.

A népesség korcsoport szerinti megoszlása megfelel a budapesti átlagnak, azzal a különbséggel, hogy az ötven és hatvan év közöttiek aránya némileg alacsonyabb, mint másutt. A népesség több mint 63 százaléka munkavállalási korú.

Csupán feleannyi válást regisztrálnak a kerületben, mint ahány házasságkötést – ez szinte egyedülálló jelenség Budapesten, hiszen másutt nem ilyen kedvező az arány. Józsefváros a születések számát tekintve az előkelő harmadik helyen áll a fővárosi listán. Ugyanakkor ebben a kerületben halnak meg évente a legtöbben, így rohamosan csökken a lélekszám. A kerület belső részein, a névadó Józsefvárosban sokkal kisebb mértékű volt a népesség fogyása, mint a családi házas, kertes Tisztviselőtelepen, vagy a hajdani

Sorsdöntő lesz a következő év

Beszélgetés Csécsei Bélával, a VIII. kerület polgármesterével

Józsefváros évtizedek óta küzd a kerületet sújtó előítéletek ellen. E sokarcú városrész iránt az utóbbi időben érdeklődni kezdett a magántőke. Egyelőre csak a két körút közötti rész imázsa javult. Csécsei Béla polgármester szerint a következő évben eldől, hogy elindul-e az a változássorozat, amelynek gyümölcse egy szebb, lakhatóbb és jobb hírű Józsefváros lehet.

– Hét éve választották polgármesterré, vagyis ön már a harmadik képviselő-testület élén áll. A jelenlegi ciklus félidejéhez közelítve elégedett?

– Soha ilyen eszköztelen nem voltam, mint most. Az előző ciklusban legalább nem vonták el mesterségesen a hatásköreimet. A képviselő-testület kötelezett arra, hogy adjam le jogaimat és hatásköreimet a bizottságoknak. Újabban már a szerződéskötésekről is a bizottságok döntenek, az ott született döntéseket pedig az elnökök írják alá. A jelenlegi képviselő-testület ráadásul hasonló cipőben jár, mint az előző, hiszen most sincs egy olyan többség, amelyik programmal rendelkezne és azt képes volna végre is hajtani. Pénzügyileg viszont még ilyen rossz helyzetben nem volt a kerület, mint most. Szakértőkkel vizsgáltattam a költségvetésünket. Arra a megállapításra jutottak, hogy nagyjából 650 millió forintos működési hiány jelentkezhet.

Túl sok az iskola?

– Ez csődöt jelent?

– Még nem. A szakértő szerint átcsoportosításokkal még meg lehet úszni ezt az évet, de a további hitelfelvételektől tartózkodni kellene, és át kell szervezni a jelenlegi pénznyelő intézményhálózatot.

– Csak nem iskolabezárásokra gondol?

– Arra is. Például a kilenc általános iskolából valószínűleg csak hatra lenne igazán szükség. De ha a józsefvárosi iskolák képesek lennének elérni, hogy a kerületi gyerekeket ide és ne máshová

– Az iskola telkét a jelenlegi formájában nem lehetett többért eladni. Az ugyanis intézményi övezeti besorolásban van, fejleszteni kellett volna, közműveket kiépíteni és fel kellett volna parcellázni, vagyis rákölteni némi pénzt és eltölteni vele némi időt. A józsefvárosi gyerekek azonban nem maradnak erdei iskola nélkül: már ki is írtuk a pályázatot, amelyen a városkúti intézmény utódját keressük, olcsóbban.

– E meglehetősen ellentmondásos kerület – ahol a kocsisortól a Nemzeti Múzeumig jószerint minden megtalálható – arculatváltást hirdetett néhány éve.

– Belső-Józsefváros Budapesten belül elfoglalt pozíciója érezhetően javult. A magántőke láthatóan értékeli immár e városrészt, amit mutatnak az ottani irodaház- és szállodaépítések. A két körút közötti rész jövője biztató, egyre több beruházó jelentkezik. Hamarosan a Baross utca–Üllői út közötti részen is látványos változások kezdődnek, hiszen ott is elindul a rehabilitáció. A kerület teljes megújításához

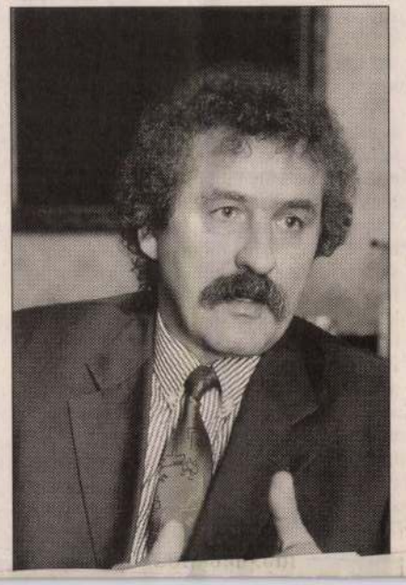

százmilliárdok hiányoznak, aminek forrása nem lehet csak az önkormányzat. A magántőke jön, de előtte a föld alatti dolgokat, azaz a közműveket nekünk kell rendbe tenni.

– A rehabilitáció Józsefvárosban eddig csak régi házak felújításából állt, s nem jelentett lakásépítést. Igény van, lesz-e építkezés belátható időn belül?

– Az első lakásépítés pillanatokon belül elkezdődik. A Hock János utcába tervezett ingatlanhoz kétszázmillió forintot adunk. Egy éven belül eldől, hogy sikerül-e akkora fejlesztéseket véghezvinni a kerületben, amelyek visszafordíthatatlan változásokat indítanak el.

Kilakoltatások

– A lakásügy sötétebb oldala az önkényes foglalások problémája. Élnek-e a kerület országgyűlési képviselője, Juharos Róbert kezdeményezése nyomán megváltozott jogszabályi lehetőségekkel?

– Természetesen, ha megszületett a bírói ítélet, akkor kiköltöztetjük az önkényeseket. Ugyanakkor a lakhatás ma Budapesten a szegényebb rétegeknél olyannyira veszélyben van, hogy az már-már a közbékét veszélyezteti. Vannak megoldhatatlan élethelyzetek, amelyekben nem marad más, mint üres lakásokat elfoglalni. Ideális az lenne, ha nem lennének ilyen élethelyzetek, de ez ma csak álom. Szociális lakásépítésre, munkalehetőségre és minőségi családsegítő munkára egyszerre lenne szükség. Ehelyett ma csak kidobálunk családokat, hogy még aznap másik lakást törjenek fel. Persze a közrendet is fenn kell tartani, de egyelőre nincsenek érdemi megoldások, hiszen csak az önkormányzatok elvonásai nőttek. Szociális lakásépítésre ugyan most megcsillant a remény, de azok fenntartásához az önkormányzatok semmi pénzt nem kapnak.

Tisztuló utcák

...ültak mindenesetre el-

Színes városrész

A Nemzeti Múzeumtól a kínai piacig, a Szabó Ervin Könyvtártól a Ganz ipartelepig, a Keleti pályaudvartól a pénzverdéig – földrajzilag és szellemiségében ez mind-mind a Józsefváros, amely bármilyen sokszínű, rendszerint az árnyoldalait ismerik a budapestiek.

MUNKATÁRSUNKTÓL

Pest Alsó-Külvárosát 1777-ben a lakosság kérésére nevezték el a trónörökösről. A városrész nem különbözött korának nagyobb falvaitól: földszintes házai vályogból épültek, az utcák kövezetlenek voltak, területén jórészt mezőgazdasági tevékenységet, zöldségtermesztést, legeltetést végeztek. A Rákóczi tér helyén a XVIII. században téglavető működött, az itteni agyag jó alapanyaga volt e tevékenységnek. Az első józsefvárosi házak az itt készített téglákból és a Kőbányáról hozott mészkőből épültek. Kétszáztíz évvel ezelőtt Józsefvárosnak már 25 utcája volt. A városias kiépítés az 1838-as nagy pesti árvíz után indult meg, ekkor a város elöljárói elrendelték, hogy a mai Belső-Józsefvárosban csak emeletes házakat lehet építeni – tudhatjuk meg Pilinyi Péter A Józsefváros története című monográfiájából. A Tisztviselőtelep a múlt század végén, Bobula János műépítész irányításával épült az Orczy-kert és a Népliget között, ma is nívós környezetet nyújtva az itt élőknek. A főváros előnyös anyagi feltételekkel, de szigorú építési előírások mellett engedte át a területet a Tisztviselők Házépítő Egyesületének.

A kerületben valaha két Nemzeti Színház is működött: a Rákóczi úton, a Grassalkovich Antal által e célra adományozott telken épült föl a Pesti Magyar Színház 1837-ben (ma a Kelet–Nyugat Kereskedelmi Központ áll a helyén). Később a Blaha Lujza téri Népszínház – a metró építésekor, 1965-ben lebontott – épületébe költözött a Nemzeti Színház.

Budapest legkisebb kerületeinek egyikében ma ötvennél több műemléket és közel ennyi területi védettségű épített értéket találunk. Sűrűn beépített belső részén a főúri paloták és nagypolgári bérházak majd mindegyike rossz műszaki állapotban vár felújításra. A Wenckheim-palota (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár) felújítása javában folyik, mellette a Pálffy-palotában a közgyűjtemény hangtára már újiávarázsolt helyen fogadja lá-

lóház (Bródy Sán-

Tőry Emil épült

Az Adria-palotából Le Meridien lett

Uszoda, szauna, pezsgőfürdő is van az új hotelben – Októberben fogadja az első vendégeket

Lebontották az állványzatot az Erzsébet téren álló Adria-palotáról, láthatóvá váltak a megújult műemlék épület fehér kővel borított homlokzatai. Az ötcsillagos szálloda októberben fogadhatja első vendégeit.

Újra láthatóvá váltak a falak

FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

Két éve vásárolta meg a műemlék épületet az Ofer csoporthoz tartozó Duna Plaza – Adria Palace Kft. Előbb iroda- és üzletházzá tervezték átalakítani, de rövidesen a luxusszállodai funkció mellett döntöttek. A generáltervezéssel a Mérték Építészeti Stúdiót bízták meg, mintegy harminc szaktervezővel működtek együtt. A belsőépítészeti terveket angol cég készítette. *Kolbe Tibor* építésztervező elmondta, hogy az épületnek csak az utcai traktusait tartották meg, a korábban teljesen átépített belső részt a pinceszintig le kellett bontani. Visszabontották és újra felépítették a két felső szintet is.

A szálloda főbejárata az Erzsébet téri oldalra került, mellékbejáratként megtartották a Deák Ferenc utca felőli régit. A földszinten a recepció, kávézó, reggeliző mellett étterem lesz az átriumtérben, melynek üvegkupolája az Adria előcsarnokának eredetijét idézi. Az utcai traktusok egy részében ismét üzletek nyílnak. A pincébe a kiszolgáló funkciók mellett konferencia- és bálterem kerül. A kétszáztizennyolc szobaegység egy részét apartmanként alakítják ki, az elnöki lakosztályok a legfelső, hetedik emeletre kerülnek. Egy emelettel lejjebb egészségközpontot létesítenek: uszoda, szauna, konditerem, masszázs, pezsgőfürdő szolgálja majd a vendégek kényelmét.

A bontások alatt derült ki, hogy a szerkezet lényegesen rosszabb állapotban van, mint azt a feltárások alapján feltételezték. A vasbeton pillérek teherbírása a gyenge betonminőség miatt nem volt megfelelő, ezért köpenyezéssel erősítették meg őket – ez azt jelenti, hogy a pillérek köré újabb vasbetonréteg került. Az eredeti fölé új födémszerkezet készült.

A hagyományos válaszfalak könnyűszerkezetesre cserélésével és a feltöltések eltávolításával csökkentették az épület összsúlyát. Ez elsősorban azért lényeges, mert a szálloda alatt metróalagutak vannak, amelyekre többletterheket nem volt szabad rakni. A gépészet a pinceszintre és a tetőre került, hogy minél több szobát lehessen kialakítani. Az összes nyílászárót kicserélték, végül még a homlokzatot burkoló kőlapokat is újakkal váltották fel, mert az őket tartó acélszerelvények már nem voltak biztonságosak. A főpárkányelemek és az épületsarkok díszítése, az ablakkeretezés alakos kövei eredetiek, csupán néhány elem pótlására volt szükség. Mintaszerűnek nevezte Kolbe Tibor a műemléki együttműködést a hatóság, a tervezők és a beruházó között. Nem volt kétséges, hogy a homlokzatot megtartják, de az ötven éve átalakított belső traktusokat le kellett bontani, hogy az új funkcióhoz méltó módon épülhessen újjá.

A Le Meridien szállodalánc különleges követelményeket támaszt a minőségben és a működésben is: egy teljes napig tudnia kell üzemelni a szállodának mindenféle külső közműellátás – víz, villany – nélkül. Az akusztikai követelmények is rendkívül szigorúak, minden eszközzel a vendég nyugalmát és kényelmét kell biztosítani.

A kivitelezést jórészt hazai vállalkozások végzik, külföldi együttműködőkkel és beszállítókkal. A két generálkivitelező közül a Magyar Építő Rt. magáért az épületért kivitelezi, a H.E.C. Kft. a gépészeti és elektromos rendszerekért felelős. A belsőépítészeti munkák egy részét – a faipari és berendezési munkát – a török FEKA cég végzi. A speciális szállodai berendezések kivitelezőit a Nizan-Inbar szervezi.

A. N. M.

Az épület az Adria Biztosító Társulat székházának készült 1918-ban, Tőry Emil és Pogány Móric tervei szerint. Az irodákba az Erzsébet tér és a Miatyánk utca sarkán nyitott bejáraton át, a tizennégy luxusbérlakáshoz a Deák Ferenc utcáról nyíló reprezentatív előcsarnok két lépcsőházán keresztül lehetett bejutni. A földszinten üzletek, a tetőtérben műtermek voltak. A homlokzat kőburkolata a korai modern stílusjegyeit viseli, a finom kőfaragás, az erkélykorlátok kialakítása a klasszicizáló hatás motívumai. A második világháború alatt egy bomba megrongálta a házat, az 1950-ig tartó helyreállítás során a belső részeket átalakították. 1997-ig a Budapesti Rendőr-főkapitányság irodaháza volt az épület.

Ötcsillagos világlánc része

A Le Meridien láncot a világ öt kontinensén százharminc ötcsillagos szálloda alkotja. A budapestivel együtt az idén tíz új hotelt adnak át, többek között Nepálban, Egyiptomban és Litvániában – tudtuk meg *Jean-Marc Panossiantól*, a budapesti szálloda igazgatójától. Minden szállodájuk egyedi, a világ bármely táján illeszkedik a környezetéhez. A tervezési megbízásokat helyi építészeknek adják. Általában új szállodákat építenek, ritka, hogy műemlék épületet alakíttatnak át a maguk számára. Olcsóbb lett volna lebontani az épületet, és újat építeni a helyére, a tulajdonos mégis vállalta a többletköltségeket, hogy megőrizze ezt a városképileg jelentős, értékes architektúrát. A francia vendéglátás hagyományait követi a szálloda működése, de figyelembe veszik a magyar sajátosságokat is. A Le Meridien Budapest minden szobája egyedi tervezésű, nagy belmagasságú lesz. Századeleji hatású diófabútorok, kristálycsillár és keleti szőnyegek teszik elegánssá a szobákat. A közös terekben tölgyfa és mahagóni falburkolatok, mészkő- és márványpadló, antik kandalló képviseli a kategóriának megfelelő nívót. Egy kétágyas szobáért éjszakánként 570 német márkát kell majd fizetni.

Áldás a bazilikára

Visszakapta régi fényét a Szent István-bazilika homlokzata, megújult a kupola, befejeződött a kilátóba vezető lift elkészítésének második szakasza. A felújítás az utóbbi két évben felgyorsult, 1998-ban csak huszonöt százalékkal voltak kész, idénre már a főtemplom hatvan százalékán befejezettnek tekinthetik a rekonstrukciót – tudtuk meg Rébay Lajostól, a felújítás egyházi műszaki vezetőjétől.

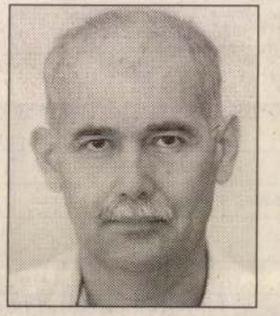

– A homlokzat olyan tiszta, mint új korában. A restaurálás előtt a kövek feketék, kormosak, mállottak voltak a városi füsttől, ezeket letisztítottuk, majd lazúrozó festéssel harmonizáltuk, és víztaszító anyaggal is kezeltük a felületet. A latin nyelvű feliratot újraaranyoztuk, a timpanon úgynevezett spiáterszobrait, amelyek horganyötvözetből készültek, kőszínűre festettük, ahogy eredetileg az építők.

– Augusztus 20-ra tehát teljes fényében várja a homlokzat a vendégeket.

– Igen, hiszen Szent Istvánkor fogja megáldani *Angelo Sodano* bíboros, a pápa személyes küldöttje, de itt lesz a konstantinápolyi pátriárka és több európai egyház követe is.

– Odabent még tart a felújítás?

– A kupolában augusztus 20-ig még fenn lesz az állvány, azután kezdik majd bontani. Most még tart a mozaikok, a márványdíszek, a festés restaurálása és az új világítás beszerelése.

– A bazilikára az állam tavaly kilencszázmilliót, idén egymilliárdot szánt. Jövőre?

– Úgy tudjuk, egy évig szüneteltetni fogják a támogatást, és csak 2002-ben folytatódik a felújítás.

Cs. L.

Világpremier a Madách Színházban

Bernard Slade — Stan Daniels Jövőre veled, újra című musicaljének világpremierjével zárja az esztendőt a Madách Színház. A december 31-i bemutatón részt vesznek a szerzők is. A zenés játék főszereplői: Udvaros Dorottya és Hirtling István. A darab prózai változatát nagy sikerrel játszotta a társulat Szirtes Tamás rendezésében. A zenés változatot ugyancsak Szirtes állítja színpadra.

Jótékonysági műsor meleg étellel

Az Esti Hírlap szerkesztősége, a Quaker State és a McDonald's december 23-án 10 órától jótékonysági műsort szervezett neves művészek és zenekarok fellépésével Budapesten, a Blaha Lujza téren. A rendezvény ideje alatt ezer adag meleg étellel, ezer adag hamburgerrel és teával várták a vendégeket.

Alföldi Társadalom '93

Békéscsabán megjelent az Alföldi Társadalom című földrajztudományi évkönyv 1993. évi kötete. A Nagyalföld Alapítvány kiadásában és az MTA Regionális Kutatások Központja Alföldi Tudományos Intézetének békéscsabai osztálya gondozásában immár a negyedik alkalommal megjelent évkönyvben történészek, szociológusok, közgazdászok és földrajzosok, Alföld-kutatási eredményekkel foglalkozó tanulmánya olvasható. A kötet első részében Nagykőrös példáján a hosszú távú társadalmi folyamatok településalakító erejét és a református lelkészek XVIII. századi gyulai szerepét elemző írások kaptak helyet. Alapos és mindenre kiterjedő dolgozatok mutatják be az Alföld iskolahálózatát és a lakosság iskolázottságának hatását Szeged fejlődésére.

Elhunyt Somló Tamás operatőr

Somló Tamás operatőr, rendező 64 éves korában, december 19-én váratlanul elhunyt. A kétszeres Balázs Béla-díjas operatőr 1929-ben született. Pályája elején oktató- és rövidfilmeket készített, majd Jancsó Miklós alkotásainak operatőre lett. A nevéhez fűződik az Oldás és kötés, a Szegénylegények, az Így jöttem és a Csillagosok, katonák című filmoperatőri munkája. Dolgozott Gyarmati Líviával, Hintch Györggyel és Révész Györggyel is. Az 1970-es évektől ismeretterjesztő rövidfilmeket készített. A halhatatlan légiós című játékfilmnek rendezője volt.

Segítséget kér a menekült misszió

A végveszélybe került Délvidéki Református Menekült Misszió a saját útján kéri a cégek támogatását ahhoz, hogy tevékenységüket tovább tudják folytatni — hangzott el a Siklóson tartott tájékoztatón. A Délvidéki Református Menekült Misszió csaknem ötezer délszláv menekültet juttat rendszeres élelmiszer, ruha és más jellegű segélyhez. A misszióhoz érkező segélycsomagokból környezetük szegényeit is támogatják. Az egyre nagyobb számú rászoruló érdekében szükség lett volna egy önálló irodaház megvételére.

Törzsök Tibor stációi

Az adventi koszorú két lila gyertyáját gyújtották meg Törzsök Tibor, fiatalon elhunyt festőművész első teljes életműkiállításán Kaposváron a Nagyboldogasszony Katolikus Gimnáziumban.

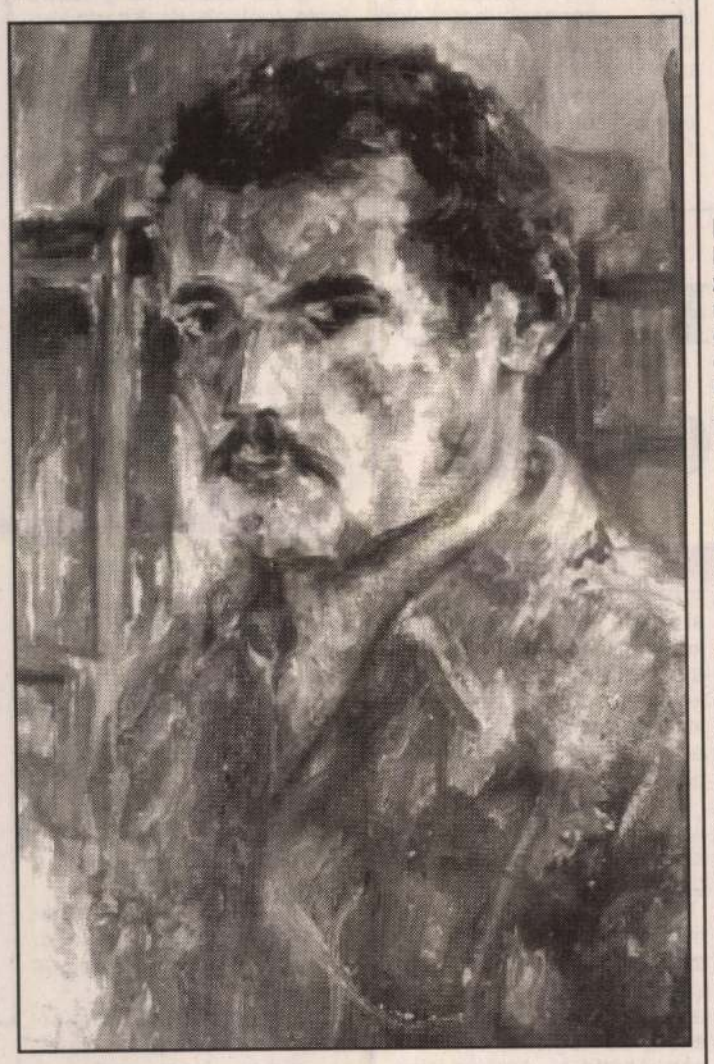

Önarckép

Törzsök Tibor fennmaradt képei életútjának egy-egy stációját adják. Haraminchat évesen fejezte be végigküzdött művészi pályáját.

A kaposvári születésű festőről mondta édesapja:

— Nagyon nagy öröm volt a születése: gratulált a főorvos, hogy szép, egészséges a fiam. Örömömet gyorsan megosztottam a szüleimmel, de mintha valaki azt sugallta volna, hogy menjek vissza a kórházba. Tíz óra lehetett, amikor visszaértem és érdeklődtem a feleségem, a kisfiam hogylélte felől. Ekkor ért a meglepetés: „Magának van még egy kislánya is" — közölte a főorvos. Ikreket szült a feleségem. Mindkét babának nagyon örültünk. Mind a ketten makkegészségesek voltak. Ám 1956 decemberében Tibor fiúnk öltözés közben nem tudott lábra állni. Végülis Pécsett derült ki róla, hogy elérte a paralízis járvány. Ekkor kezdődött a kálvária.

Törzsök Tibor gigászi küzdelméhez, műveinek teljesebb megismeréséhez, befogadásához ez a tény is hozzásegít. Az utóbbi évben fedezte föl igazán Kaposvár Törzsök Tibor életművét, hiszen haláláig Budapesten élt. Festményei, grafikái, szobrai a szülők szorgos keresése után váltak ismertté szülővárosában. Tehetségét pedig már korán fölismerték: a megyei Alkotó Ifjúság pályázaton első díjat kapott. A Balázs János Képzőművészeti Szakkörben *Ruisz György* és *Gerő Kázmér* volt a mestere. Magatartásának jellemzője az is, hogy éjszakai műszakban dolgozott a budapesti Elektromos Műveknél, hogy nappal tanulmányait végezhesse a Képzőművészeti Főiskolán. *Svábi Lajos* expresszív festő tanítványaként fejezte be a főiskolát, akitől meríthetett ugyan az expresszív kifejezésmód alkalmazásában, ám az örök küzdelem kifejezése fakadt belőle. A sors igazi csapása az volt, hogy az Elektromos Művek alkalmazottját otthon egy véletlen baleset, az áramütés taszította el életétől, pályájától.

Édesanya így emlékezik elvesztett fiára.

— A lányom és fiam két ellentét volt: a lányom lobbanékony, Tibi nagyon szülőszerető. Kedves emlékem róla, és talán ez is jellemző rá: havi 30 forint zsebpénzt kapott kisebb korában. Azt mindig félretette, hogy a szüleinek karácsonyra ajándékot vehessen. Mindig is bizonyítani akart, mintha sejtette volna a sorsát.

Nézem a képeit. V. Molnár Julianna egykori pályatárs, rajztanárnő visszaemlékezéseit hallgatom, amely szerint Tibor mindig is a küzdelmet vállalta. *Bartók-triptichonja* is ezt bizonyítja, de egyik önarcképén a kezében fogott kötet lapján József Attila arcmását ismerjük föl. Ugyancsak a költő versei jutnak eszembe *Fáradt munkás* című festménye láttán. Főiskolai tanulmányként készült a mű, de benne rejlik már az érett festő érzelem- és gondolatvilága. Együttérzése az elesettekkel, a szegényekkel. Ami talán abban az időben szokatlan volt.

Munkásnőjét nem övezi glória, — ez a kép is Törzsök Tibor stációjának egyik állomása. Csendéletei is szokatlanok, nem a megnyugvást, a szemlélődést fejezik ki, hanem éppen ellenkezőleg: nyugtalanságát. Tájképei úgyszintén ebbe a sorba tartoznak.

Törzsök Tibor életműve egységes.

Horányi Barna

Gergő, a kisbokrétás táncos

Gergő egy csoda. Már neve van a táncosok között.

Bogdán Gergely, a kaposvári Somogyi Aprók „kisbokrétás táncosa" a megyében korcsoportjában elsőként kapta meg ezt a kitüntető címet és a zsűri különdíját a szarvasi versenyen.

— A szereplések adtak egyre nagyobb kedvet a tánchoz — mondja. — Szeretek mozogni; a néptánc remek sport is.

— *Milyen egy próba?*

— Egyből a közepébe vágunk. Elkezdjük gyakorolni a számot, s azt folyamatosan finomítjuk. Ági néni — azaz *Németh Ágnes*, aki hét éve irányítja lépteit — mindig más formákat, mozgásanyagot gondol ki, és a népviseletekről, szokásokról is mesél.

Bogdán Gergely: A táncról sohasem mondok le

Kovács Tibor

Gergő a táncon kívül kirándulni is szeret. Megesett, hogy egy-egy szabadtéri előadás szünetében rövid időre eltűnt; a tücsköket hajkurászta. Most ásványokat gyűjt. Nagyon büszke több mint félszáz, talált vagy vásárolt kövére.

— Érdekes színük, formájuk van, jó velük foglalkozni — mondja. — Ott tartom valamennyit a polcomon, és mindegyiket beazonosítottam már. Erdész vagy geológus szeretnék lenni, de a táncról sohasem mondok le. A kalotaszegi táncok a kedvenceim.

— *Akad olyan lány a csoportban, akivel szívesen táncolsz?*

— Több is, de olyan is, akivel nem szeretek.

— *Mitől függ ez?*

— Ügyesen táncoljon, legyen remek ritmusérzéke. Ez a fő. Ha ilyen, akkor már nyerő.

(Lőrincz)

Koszorú az emlékműhöz

A Gulag foglya

Rózsás János: Három évet töltöttem együtt Szolzsenyicinnel

A szibéria Gulag ma fogalom. Elítéltek tízezrei raboskodtak itt, köztük a Nagykanizsán élő Rózsás János. Otthonában, írógépe előtt ülve fogadott és mondta: — A Széchenyi Könyvtár megbízásából azon dolgozom, hogy a Gulagot megjárt magyarok adatait feldolgozzam.

Mintegy százezer elítéltet tartottak fogságban a Gulágon, a magyarok közül háromezer-ötszázan térhettek haza. Közülük hat-hétszázan élnek még.

— *Hogyan került fogságba, és utána elítéltként a Gulágra?*

— Tizennyolc évesen, leventeként kerültem előbb fogságba, majd elítéltként a Gulágra; a vád az volt, hogy önként harcoltam a Szovjetunió ellen. A bíróság előtt nem volt védekezési lehetőség. A halálraítélteket agyonlőtték. Amikor 1944. december 22-én egy borongós téli délelőttön Marcalitól nem messze, a csömendi erdőben a frontvonalak mögött levente társaimmal együtt szovjet katonák fogságába estem, mit sem tudtam a szovjet állambiztonsági gépezet működéséről. Az ismeretlen vizsgálati jegyzőkönyv, az ismeretlen vádirat alapján a bíróság tízévi kényszermunkára ítélt. Az orosz nyelven lefolytatott ítélkezésből semmit sem értettem. A magyarul alig tudó russzin öregasszony Szibériát emlegette.

— *Hogyan teltek a börtönévek?*

— A börtön túlzsúfolt celláiban a csupasz cementpadlón, a rongyainkba burkolózva görnyedeztünk. A rablók minden érdemesebb ruhadarabot elvettek tőlünk. A nyikolajevi munkatáborban a börtöni éhezés után a lágeri éhezés korszaka következett. Nemcsak a lágerek népe nélkülözött, hanem a város lakossága is. Semmiféle polgári ruhadarab nem lehetett rajtunk; a rabruhára számokat festettek vagy varrtak négy helyen. A sapkára, a felső kabát belmellére és hátára, a nadrágra. A rabösztön, a védekezési reakciók a legtöbb esetben megóvtak bennünket az éberen leselkedő börtönőrök lecsapni kész megtorlásától. A szovjet rendszer, a gyanakvó és mindent ellenőrző rendőrállam nem nélkülözhette a besúgók tevékenységét, a hallgatódzó füleket. Jaj volt annak, aki titkos gondolatait szavakká formálta.

— *Több tábort járt meg; 1953. december 2-án tért haza. 1945. február 6-án ítélték el a Szovjetunióban. Itthon mikor rehabilitálták?*

— 1953-ban, Sztálin halála után Lembergből indult az első vonat haza, Magyarországra a hadifoglyokkal, az elítéltekkel. Azzal engedtek haza bennünket, hogy nem voltunk, nem vagyunk háborús bűnösök. 1958-ban megszületett egy egyezmény a Szovjetunió és Magyarország között, ezzel együtt azonban fogvatartóink átadták az adatainkat is. Itthon továbbra is figyeltek bennünket, vezető állást nem tölthettünk be. Egyénileg kérvényezhettük a Szovjetunió Legfelsőbb Bíróságánál, hogy kimondják büntetlenségünket. 1963-ban rehabilitáltak.

— *Három éven át fogolytársa volt Szolzsenyicinnek, aki elsőként örökítette meg a Gulag-fogolytársak életét, drámáját. Személyesen is találkoztak?*

— Iván Gyenyiszovics, a címben szereplő személy költött alak. Mindenki más, akit a kisregényben megnevezett, hiteles személy. Három évet töltöttem együtt Szolzsenyicinnel. Később hozták be a táborba,

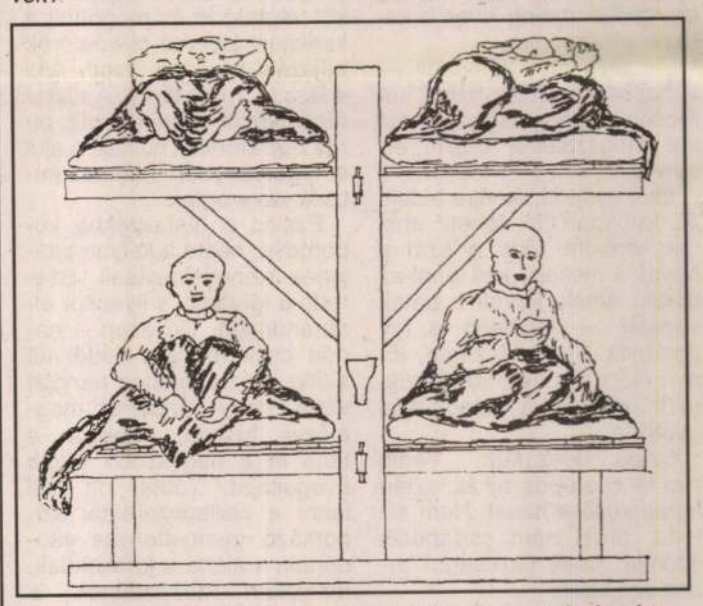

A négyszemélyes priccs, a „vagonyetka" — a raboknak

mint ahogy mi oda megérkeztünk, és korábban is engedték el. Ismerős előttem az az esemény is, amit Szolzsenyicin megörökített: Burkovszkit, a valóságban Bujkovszki fregattkapitányt azért ítélték el huszonöt évre, mert az angoloktól ajándékot kapott.

Rózsás János legújabb könyvén is dolgozik: Duszja nővér címmel hamarosan megjelenik regénye orosz nyelven. A minap avatták föl Budapesten a Gulagokban elpusztultak emlékére emelt szobort. Rózsás János az alapítvány kuratóriumának elnöke itt is megemlékezett rabtársairól.

Horányi Barna

Kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog új évet kívánunk minden kedves vendégünknek és megrendelőnknek.
Szolgáltatóipari Rt. Igazgatósága
(28292)

EROTIKUS FORRÓ DRÓT

VISL/1/4 perc 45 Ft csak felnőtteknek
2 LÁNY DUPLA ÖRÖM
00.852.1724.6103
FEKÜDJ MELLÉM
00.852.1724.6117
FORRÓ BUJA EROTIKA
00.852.1724.6109
HÍVJ AZONNAL
00.852.1724.6123
(262225)

KELLEMES KARÁCSONYI ÜNNEPEKET ÉS BOLDOG, EREDMÉNYEKBEN GAZDAG ÚJ ESZTENDŐT KÍVÁN VALAMENNYI KEDVES ÜGYFELÉNEK
A HUNGÁRIA BIZTOSÍTÓ RT. VÁROSI FIÓKJAINAK ÉS MEGYEI IGAZGATÓSÁGÁNAK DOLGOZÓI.
(27527)

Túlpart felé távolodva

A hóban alig bírta emelni lábát, gumicsizmájára tapadt, mázsányira nehezítette. Úttalan utat taposott, miközben felette a szél fütyült, és szemébe vágta a hideg metsző kristályokat. Letörölte arcára csorgón könnyét. Nem érezte kérges kezefeje, a szélfútta, cserzett ráncokat.

Mióta vánszorog, már maga se tudta. Telet követ tavasz és a nyár, majd újra lehullanak a levelek, s az avart felváltja a csikorgó fagyott, vakító takaró.

Felnézett. A szürke kavargó fellegek közül néha előbukkant a nap izzó korongja. De, nem adott meleget s még reménységet sem, mert mintha a színes fonatok is a fagyhalált szánkáztatnák a földre.

Varjak örvénylő serege vitorlázott a légben, csúfondárosan kiáltoztak.

— Kár, kár öreg, hogy nem tudsz repülni, fakó kabátod szárnyán perdülni csak tuskó lábaiddal döngölni!

— Iz veszítsen benneteket, pokolbéli madarak! — kiáltott fel, és nyomatékul megrázta veres, göcsörtös öklét. Aztán lehajtotta fejét, már azt se tudja mi a valóság, s mikor játszik vele a képzelet.

Megigazította átalvetőjét. Vedlett kabátján mélyen bevágott, s a csat kidörzsölte az avitt szövetet. A válltömés vattája foszlott, és a szélfuvallatokra a hópelyhek közé vegyült egy-egy pamacs. Mintha az öreg maga is egy nagy szürke felhő lenne, amely meghasadt.

Hiába erőltette szemét. Nem látott faluszélt vagy egy tanyát, ahol bekopogva megmelegedhetne a kemencesutban, vagy az istállóban a barmok között, s tán még egy tányér meleg leves is kerülne valahonnan.

— Jézusom, könyörülj — sóhajtotta —, hisz szent karácsony napja vagyon, amikor megszülettél Uram, értem is...

Erőt gyűjtött, és újra indult. Az árokpart itt lehet, ahol magasabbra fútta a szél a havat, s mellette kell lenni az útnak, amely követi a patak vonalát, — legalább is így gondolta. Fejét leszegte, lódult előre, és nem az éhség, mint inkább a szomjúság gyötörte.

Szája kiszáradt. Végig nyalta cserepes ajkát, aztán felmarkolta a havat. Nem értette, miért nem csillapodik szomja, csak forróságot érzett szájában.

Egyre fáradtabb lett. A nap eltűnt a fellegek között, már jó a délutánba járhat — gondolta. Érezte, hogy nem tud tovább menni. Megtántorodott. Két marokra fogva rátámaszkodott botjára, hallotta, mint sípol lélegzete.

A közelben volt egy magányos juhar. Vastag törzsének egyik oldala hóval borítva, miként az égbe nyúló ágai is vastagon megrakva. Nagy testű madár ült csúcsában. Néha megrázta magát, felborozolta tollát, aztán megigazítva szárnyait, újra mozdulatlanságba dermedt.

— Te legalább nem csúfolódsz! — kiáltott hozzá az öreg, s látta, amint egy színes toll peregve hull alá. Megindult, és megtette azt a pár lépést, ami neki végtelennek tűnt. S a nagy törzs védelmében, hátát nekitámasztva megállt. Aztán lassan kicsúszott lába, teste eldőlt.

Elmosolyodott és nem tett kísérletet, hogy felálljon. Tudta, hogy felesleges, úgysem bírna tovább menni. Lehunyta szemét, melegséget érzett, mintha egy kályha közelében lenne, és a szél hangját a lángok duruzsolásának vélte.

A kék cserépkályhában pattogtak az égő fahasábok. Megtüzesedett vasajtaja, s a két vágtató ló és mögöttük a karikását kibontó csikós örök hajszája veresen izzott. Alul a kisajtó, most tárva. A tűztér rácsa közül veres szikrák, piros zsarátnokok hulltak, s alul a légörvényben hamuszemcsék kavarogtak.

Ézsiás a hintaszékbe kuporodva, nézte a kályha ajtajának színeváltozásait. Szerette a látványt, s ilyenkor elábrándozott. De ezen a napon csak megszokásból ült előtte, hisz a csengő hangját várta, hogy mindenkit megelőzve fusson, rohanjon s tárja ki a nagyszoba dupla üvegajtaját. Tudta, ott kell lenni a csillagszóróktól szikrázó gyertyafényes csodának, s alatta a játékoknak, melyeken tükröződnek a pompás fa fényei. S felül a színes gömbök, mintha megannyit a szivárvány színeiből fújták volna, miként ő a színes szappanbuborékokat szép tavaszi délelőttön. S az angyalhajak gyűrűs fonatai — mint templomi karinget a lebbenő tömjén — ölelik körül...

Elfogyott türelme. Felugrott, és nem várva a csengő szavára futott, keresztül a konyhán, előszobán, belökve a nagyszoba ajtaját. Ott állt a kopasz fenyő, előtte egy kisszék, s rajta apja, éppen egy füzér szaloncukrot akasztva.

— Hát nem a Jézus... — szaladt ki száján a csalódott kiáltás, s csak állt ott földbegyökerezett lábbal.

Mielőtt kiküldték volna, megfordult és lassan visszament az udvari szobába, s letelepedett újra a kályha elé. Úgy érezte, hogy valami eltört, és végtelen szomorúság töltötte el. Amikor felnézett apja állt előtte, az ő arca is szomorú volt. Kezét nyújtotta, és bevezette a nagyszobába, oda, ahova hívás nélkül rontott. Üres volt. A bútorok a helyükön, mintha az előbbieket csak álmodta volna. Fellélegzett, talán nem igaz az egész...

Apja bólintott, s csalódása kiröppent a tárt ablakon a fa után, amit elvitt a Jézus, mert megszegte a parancsot, s lehet, hogy nem is hozza viszsza.

Ezt követően még be nem alkonyodott, térden állva imádkozott, hogy könyörüljön rajta és jöjjön el hozzá újra. Többet nem szegi meg a parancsokat. De szíve közben ujjongott. Hát mégis igaz, nem csalták meg, létezik Ő, aki kegyes és megbocsátó.

Ahogy meghalt apja, nem volt többé aki megvigasztalja. Elhitesse a hihetetlent. Kezének meleg kihűlt, bár még sokáig arcán érezte simítását. A jóságos szemek, s körötte a vonások lassan a ködbe vésztek. A kegyetlen hosszú évek kirabolták, s elvesztett mindent. Magas Isten, mennyi idő telt azóta... Rég nem látta ilyen közel.

— Alszol fiam, hát ébredj — s az érdes hang körbe fonta, melegítette. Kitárta karját, megölelte. Köröttük zöld lombokat susogtatott a szél. Patak csörgedezett a virágos réten, és ők térdig gázolva bennük, kézen fogva, jókedvűen mentek.

— Hová, apám?

— Ne törődj véle... — legyintett nevetve.

Harang szava szállt messziről bongón, mélyen, amibe lassanként belefonódott egy vékonyka, mintha gulya tartana hazafelé s kísérné léptük a tavaszi estében.

— S a többiek? — kérdezte.

— Jönnek ők is, csak mi megyünk előre...

Arra ébredt, hogy valaki rázza vállát. Kinyitotta szemét, s mindennek vége. Újra itt a hideg, a hómező, nyomorúsága.

— Megfagy itt, öreg — mondta a fiatalember, kinek prémes bekecs fedte testét, és a kucsma alól rávillant derűs tekintete.

Valamit nyöszörgött, és újra lehunyta szemét. Tán visszajön az álom, s az lesz a valóság, mint egyszer...

— Na jöjjön, csak nem hagyom itt szenteste — hallotta, és érezte amint belekarol, és könnyedén felemelte.

Újra menni kellett. Nem értette, miért ilyen jó hozzá ez az ember. Nem szokta ő meg, hogy felsegítsék, törődjenek. Inkább a „Menjen innen!" csengett fülében.

— Aztán, nincs hová? — kérdezte a fiatalember.

Ézsiás megrázta fejét.

— A túlpartra kéne... — lehelte.

— No, addig tán itt is jó lesz — mutatott az ember a fák közül kibukkanón tanyára. Ablakaiban meleg fény pislákolt, s az árva diófa tetején malomkeréknyi havas gólyafészek.

Feltárult a kis ház ajtaja. Egy kislány futott ki, belinerkendővel átkötve, csak arcoskája látszott ki belőle. Szedte apróka lábait, és ujjongva nevetett.

— Hát találtál papát legalább Jézusváró estére! — kiáltotta. — Ugye, mesélsz majd nekem — kapta el Ézsiás repedt körmű ujját.

Ekkor megpendült benne valami rég nem hallott csodálatos hang. Lehunyta szemét; érezte, hogy meleg csorran arcán, és megfogta a puha kis kezet.

Ujkéry Csaba

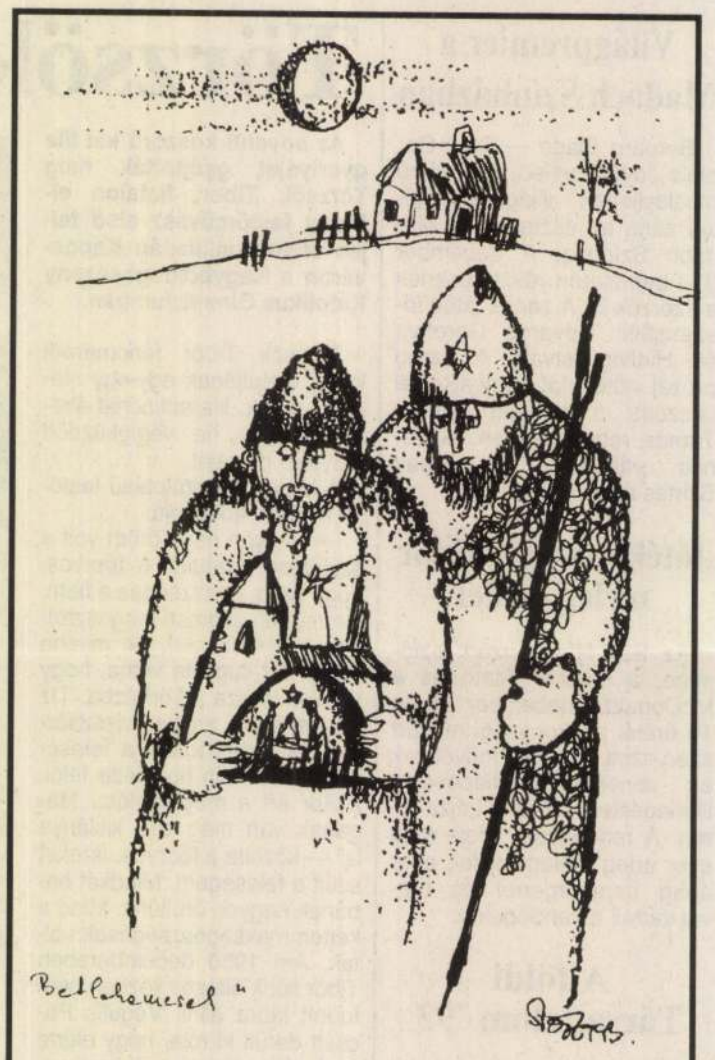

Betlehemesek. Stotz Mihály rajza

PAPP ÁRPÁD ÚJ KÖNYVE

Görög bűvöletben — mindhalálig

A személyesség átsüt az írásokon

A kaposvári Más Kor Kiadó jelentette meg Papp Árpád költő, műfordító esszékötetét, az Arcok és áramlatok a huszadik századi görög költészetben címmel.

A sorozat hetedik köteteként megjelent könyv előhangjában olvashatjuk: „Végezetül bevallja a disszerens: képtelen volt részrehajlás nélkül szólni a huszadik századi görög költészetről... Nem tudja, magamentségére hivatkozhat-e arra, hogy a 30-as nemzedék több Írója, irodalomtörténésze, kritikusa személyes ismerőse, hogy megadatott neki, hogy jó húszévnyi ösztöndíjravárás után láthatta őket otthonukban..." Ez a személyesség átsüt az írásokon, de sohasem teszi visszatetszővé, vagy ellenszenvessé. Ellenkezőleg. Növeli a hitelességét a mondanivalónak, egyúttal fokozza a tanulmányok olvashatóságát, érdekességét.

Papp Árpád Somogyaszalón született 1937 tavaszán. Kaposváron él, könyvtáros tanár. A pár éve megjelent kortárs írók lexikonában írják, hogy óraadója — újgörög nyelvből és irodalomból — az ELTE Eötvös kollégiumának. Modern görögből fordít.

A karcsú kötet borítóját Szász Endre rajza díszíti.

Egy kiló szaloncukor

Porszemek fürödtek a redőny résein átlopakodó fénysugarakban. A világos tócsák a pohárszék üvegére estek — a hatalmas fekete hangversenyzongora alatt megbúvó kisfiú látta bennük az egész szobát. Szerette a szekrény tetejére állogatott alma édeskés–nehéz illatát, meg a cigaretta füstjét is, ami az asztalnál kvaterkázók kezei közül bodorodott a mennyezet felé, hogy ott freskókat fessen. A képek ráégtek lelke falára. Bodzafák rejtette meseország a patakparton, a mami franciakrémese, lovasszán a téli határban, narancs a fenyőfa alatt, orgonasírás a vasárnapi misén...

A busz nagyot döccent, és a Dávid Bálint előtt ülő férfi hangosat szellentett. Aztán még egyet.

— Te Sanyi, te tarkababot ettél megen, érzem — vihogott föl egy fejkendős asszonyka.

Kényszerítette magát, hogy el tudja vonni szemét a reklámszatyorról, amit a nő hibás fogai elé tartott beszédje közben. Friss levegőért kapkodva az ablakon túlra nézett, de a felhők már megfejthetetlenül gomolyogtak tova.

Dávid Bálint a kocsma előtti megállóban szállt le a nagyokat köhögő Ikarusról. Legalább tizenöt esztendeje nem járt errefelé, Észak-Somogyban, ahol a Koppány vize mossa a dombok lábát. Ismeretlen emberek, ismeretlen fák között taposta az útpadka sarát „hazáig".

— Mari nénje! — kiabált be aztán a lelakatolt kapu fölött.

Kisvártatva kezeit kötényébe törölgető öregasszony tipegett ki a pitvarba. Lába mellett fekete macska púpozta a hátát.

— A Bálint vagyok, Mari nénje! Eljöttem megnézni, hogy karácsonyra ne maradjon egyedül!

— Nédd, a Bálint! — hunyorgott a nénike. — Hát a halálomra mégse felejtetek el? Gyere be fiam!

— Egyedül vagyok, mint a kisujjam — panaszkodott később, az ebédnél, miközben mohón szopogatta a seszínű léből kihalászott csirkelábat. A spájzból hozta be, a tányért gondosan körülölelte egy asztalkendő. Melegedő vízbe dobta az inas csontokat.

— Így olyan lesz, mintha friss volna — magyarázta. — Öregapád is ezt szerette a legjobban.

A nagypapa a csirke mellét ette mindig, Bálint mégsem vitatkozott.

— Nem kérsz? — kínálta az öregasszony. — Finom ám! Az Ágitól kaptam, tudod, akivel együtt jártál iskolába. Takarítottam náluk, aztán adott érte egy csirkét. Igaz, soványat, de nekem jó ez is.

— Cseléd lett, nénje? — döbbent meg a fiú.

— Nem, miért lennék cseléd? — nézett rá megütközve a néni. — De az ember mindig függ valakitől. Csak öröm legyen, akkor nincs semmi baj. — Képzeld el — folytatta izgatottan — még az ősszel elmentem rőzsét gyűjteni az erdőre. Legyen tüzelni valóm, mert a szén nagyon drága. És találtam egy törött szárnyú vadlibát. Pici volt az istenadta, én meg hazahoztam, és felneveltem... — Mit nézel így, nem ezt eszed! Szabadon engedtem. Azóta akárhányszor, amikor vadlibák húznak fönn az égen délre, a meleg felé, mindig azt gondolom: az enyém is közöttük van biztosan.

— A papával álmodtam — mondta kisvártatva a fiú. — Odaült éjszaka az ágyam szélére, és megkért arra: még az ünnepek előtt játsszam el a zongoráján a Kiskarácsony, nagykarácsonyt. Ezért is jöttem.

Az öregasszony szájtátva nézett rá.

— Ne nevessen ki — kérte Bálint. — Mostanában furcsákat álmodom. Talán mert rossz felé terelget az élet.

— Nem nevetlek ki fiam, de én eladtam a zongorát.

Csönd.

Csak a helyet foglalta — magyarázta szemlesütve.

— Falusi vette meg?

— Szegény itt majdnem mindenki.

A délutánt hamar fölfalta az idő. Nagyobbrészt Bálint mesélt.

— Egy hete meg azt álmodtam, képzelje el, hogy betoppant hozzánk egy férfi. Egyik lábáról szakadozott le a cipő, kabátján ki-be kószált a szél. Nem, nem függönyt eladni vagy tollat venni jött, inkább olyan koldus-féle volt. Borostás, vagy inkább szakállas. Két fiam is van, épp reggeliztek, kakaót ittak. A férfi meg akkorákat nyelt, hogy megkínáltuk egy parizeres zsömlével. Elfogadta, megette, jó szívvel megköszönte. Kicsit toporgott a meleg konvektor előtt, aztán továbbállt. — Szóval amikor fölébredtem, az ablak előtt egy csillagot láttam lehullani. Kívántam is, de nem lett könyebb a sorsom.

— Hát egy új megváltóra mindenképp szükség volna — mondta elgondolkodva az öregasszony, fölnézve a falon függő feszületre. — Bár igaz: én nem tudnék megkínálni senkit egy szelet száraz kenyérrel sem...

A hajnal már a buszmegállóban találta Dávid Bálintot. Nem akarta nénjét terhelni még egy étkezéssel, ezért reggeli nélkül, csak egy kilónyi szaloncukrot hátrahagyva fölszedelőzködött. Néhány esztendeje még a pirkadatnál is korábban kelt az öregasszony, azt tudta, de idén először nem vett választási malacot, amivel dolog lenne — ráncait nyugodt álomba simogatta a fiú búcsúzásul.

Hideg szél fújt. Háta mögött, a kocsma bejáratánál két fenyőfa bökte tüskéit az ég felé.

— Sehol rajtuk egy dísz, pedig karácsony van — zsörtölődött a fiú. Aztán szétnézett az úton; fogalma sem volt arról, hogy honnan jött, s merre akar menni.

Czene Attila

érlelődött meg, hogy a templom egész belsejének massiv beboltozása csakis megfelelő támpillérek s hatalmas pénzáldozatok révén volna csak eszközölhető. Ez vezette azután a vízszintes gerendamenyezetre, mint olyan elrendezésre, mely aránylag csekély költséggel a középhajó hosszfalainak merevítését s egyszersmind összekötését is lehetővé tette. Boltozást csupán a templom apsisai, az orgonát tartó empora és a tornyok alatti helyiségek nyertek.

Minthogy a két hatalmas torony a templom hosszoldalain jobbról is, balról is két-két ablakszélességet foglal el, az építőművészt aggodalom fogta el a hosszhajónak a tornyok közti részén való világítását illetőleg. Ez az aggodalom, mely különben később alaptalannak bizonyult, hozta létre azt a bájos galleria-motivumot, mely a középhajó harántirányában, a két tornyot a hosszhajó teteje fölött köti össze. Miután ez az említett galleria részéről való felső világítás nélkülözhető volt, a templomnak egyöntetűen vízszintes gerendafödése e helyen is lehetővé vált; e templomrész nem nyert tehát közvetetlen világítást; de éppen e megvilágítási különbség, párosulva a galleriát tartó hatalmas boltívekkel, belső térhatásában igen kellemesnek mondható.

A templom külső kiképzése némi ízével a modern irányzatnak főformáiban arra a román stylusra támaszkodik, melyet követni a felsőolaszországi templomokban, különösen Veronában, volt szokásos; ezek az olasz reminiscentiák készakarva vétettek föl, hogy a templom az inkább német felfogású Anna-, Benno- és Antal-féle müncheni egyéb templomoktól megkülönböztettessék. Említésre méltó, hogy a különben egyenlő magas két torony középkori traditiókhoz híven különböző formában képeztetett ki nemcsak azért, hogy a templom külső perspektivai hatása változatosabbá váljék, hanem azért is, mert egyenlőségük esetében a tornyok ilyen közelségben talán túlságos erőteljeseknek tüntek volna föl. A tornyokban mutatkozó egyenlőtlenség az ornamentalis s figuralis díszítésekben is, különösen az oszlopfejezetekben következetesen ismétlődik; a figuralis szobrászatban a symbolismus: a mellékhajók külsején az eljövendő Megváltó-, a középhajón s főoromzaton a Megváltó működése az emberek között: themákkal jutott szép kifejezésre; a déli tornyon az emberi élet földi, az északi tornyon pedig a másvilági élet figuralis alkotásai ragadják meg figyelmünket. A templom belső díszítésének főmomentuma a főoltár, középen sz. Miksa szobrával, amelyet félkörös elhelyezéssel azoknak a hitterjesztőknek a szobrai vesznek körül, kik a Karolingok, Agilofingerek s Wittelsbachok korában sikeres működést fejtettek ki; a szoborcsoport hátterét a falra applikált értékes szőnyeg fogja alkotni. A keresztelő medence, szintén érdekes darabja a templom belső kellékeinek.

A Sz-Miksa-templommal München városának látóképe, mely az Isar folyó szénszigetétől délre terül el, oly emlékművel gazdagodott, mely characteristikus megjelenésével e látóképet mintegy kiegészíti, s a város műtörténetében művészi jelentőség dolgában nagy szerepet van hivatva játszani.

A budapesti Sáros- és Rudas-fürdő tervei szükebb pályázatának részletes építő programmja.

II. (Folytatás.)

b) Női gőzfürdő álljon:

1. egy kis előtérből;
2. öltözőteremből 100—110 vetkező fülkével, melyek min. alapterülete 1·8 m^2 legyen;
3. előfürdőből;
4. meleg medence-teremből;
5. langyos medence-teremből;
6. hideg medence-teremből;
7. két gőzkamrából;
8. egy száraz levegő-kamrából;
9. öt olyan nagy, egymástól elkülönített dörzsölő kamrából, melyek mindegyikében egy dörzsölő pad és egy szabályozható zuhany kényelmesen elfér;
10. zuhanyteremből;
11. leszárító helyiségből;
12. tyúkszemvágó helyiségből;
13. pihenő helyiségből;
14. friseur-szobából;
15. szolgaszobából.
16. külső és belső closetből.

Megjegyzések. A meleg medence víztükre 60 m^2 és minden oldalról szabadon hozzáférhetően köröskörül lépcsővel tervezendő. A fürdőhelyiségek padlózata olyan recés keramit, majolika vagy más hasonló anyagból készítendő, hogy ne lehessen elcsuszni. A fürdőmedencék majolika-lapokkal burkolandók. A fürdőhelyiségek falai fél magasságban majolika-lapokkal, az a feletti részek és a menyezet simított fehér cementtel borítandók. A fürdő külső és belső részén elhelyezett closet padozata (inpermeabilis) recés keramit vagy majolika) anyagból készítendő és a padlózat maga alulról fűttessék, illetőleg melegíttessék. Az összes csővezetékek falon kívül szabadon vezetendők és szigetelendők. A meleg medence-termen kívül az összes helyiségek fűthetők legyenek. A leszárító helyiségben fürdőruhamelegítő is alkalmazandó. A zuhanykamra zuhanyain kívül a következő zuhanyok tervezendők: előfürdőben két szabályozható zuhany; a meleg medence-teremben két szabályozható permetező és két alsó szabályozható ülő-zuhany; a langyos medence-teremben 2 szabályozható zuhany; a gőzkamrák mindegyikében egy-egy permetező-zuhany; a dörzsölő fülkék mindegyikében egy szabályozható zuhany. A zuhanykamrában eső-, permetező-, zápor-, legyező-, kápolna-, sugár-, fonalas-, skót-, oldal- és ülőzuhany alkalmazandó.

Az öltözőfülkék zárai rozsdamentes fémből legyenek és egyik zár a másikat ne nyissa.

A fülkék felül drótszövettel vonandók be.

Úgy a férfi-, mint a női gőzfürdőben főfigyelem fordítandó arra, hogy azokban az öltözők, pihenő-szoba, fodrász- és tyúkszemvágó-helyiség, tisztasági előfürdő, melegmedence, langyos lehütő medencék, zuhanyszoba, dörzsölőkamrák, nedves és száraz gőzkamrák és a szükséges egyéb mellékhelyiségek úgy legyenek elhelyezve, hogy a pihenőig a fokozatos lehütés lehető legyen, a léghuzam teljesen ki legyen zárva és a leszárítóba úgy is be lehessen jutni, hogy a hidegebb helyiségeken át ne kelljen menni. Az öltözőkbe és fürdőhelyiségekbe külön-külön lépcsők vezessenek, hogy a felöltözött, illetőleg a vetkőzött közönség a fürdőközönséggel ne találkozzék.

A tisztasági előfürdőt úgy kell elhelyezni, hogy azon mindenkinek keresztül kelljen mennie és az oly berendezésű legyen, hogy azok a fürdők is, a kik szappannal mosakodni nem óhajtanak, egész testüket legalább a zuhany alatt leöblíteni legyenek kénytelenek.

A száraz levegőkamrák — a melegmedence-terem mellett — oly módon tervezendők, hogy azokba sehonnét vízgőz vagy pára be ne hatolhasson, (mert a legcsekélyebb vízgőz behatása használhatóságukat lehetetlenné teszi.)

c) Úszócsarnok. Az építő programm 2. pontja értelmében megtartandó uszodában kívánatos, hogy az öltöző fülkék jelenlegi száma (167 drb) ne csökkenjen.

Az összes fából készült öltöző fülkék új, impraegnált vörösfenyőlécekből álló oldalfalú és ajtajú fülkékkel cserélendők ki, felül drótszövet-bevonással. Ha az uszodában levő jelenlegi úszómesteri lakás — az úszócsarnok átalakítása folytán — más célra haszáltatnék fel, akkor az uszoda szomszédságában az úszómesternek egy szoba, konyha és kamrából álló lakás tervezendő oly módon, hogy az úszómester lakásából az úszócsarnokba könnyen közlekedjék, de úgy, hogy a konyhaszag oda ne hatolhasson. Az úszócsarnok egy előfürdővel, kézi ruharaktárral és egy új világos closettel és pissoirral egészítendő ki. Amennyiben a stylus megkívánja, az uszoda homlokzata átalakítható.

d) Szalon kádfürdők: 3 drb. Két helyiségből álljanak, egy szalon, illetőleg vetkezőből mosdóval (külön szellőztethető fülkében closettel) és egy fürdőszobából. A vetkező min. alapterülete 6 m^2, a fürdőkabiné 6 m^2. A fürdőkád mélyítve majolika-lapokkal burkolandó és 1·00 m^3 víztartalommal birjon. A falak a medence-helyiségben félmagasságban majolika-lapokkal, az a feletti rész és a menyezet simított fehér cementtel, a padló recés majolika-lapokkal vagy hasonló más anyaggal burkolandó. Egy szabályozható zuhany alkalmazandó. Az ajtók cinklemezből készítendők.

e) I. oszt. kádfürdők: 6 drb. Egy ezek közül mint szénsavas fürdő rendezendő be. A fürdők egy szobából álljanak, mely egyúttal vetkező is, 10 m^2 alapterülettel. A fürdőkád mélyítve majolika-lapokkal burkolandó és víztartalma 0·9 m^3 legyen. A falak félmagasságban majolikával borítandók, a padozat recés majolikával vagy hasonló más anyaggal burkolandó, míg a többi falrészek és a menyezet simított fehér cementvakolattal. Egy szabályozható zuhany tervezendő. Az ajtók cinklemezből készítendők.

f) II. oszt. kádfürdők: 10 drb. Egy fürdőszobából álljanak, mely egyúttal vetkező is, min. 8 m^2 alapterülettel. A fürdőkád mélyítve 0·6 m^3 víztartalommal birjon és majolika-lapokkal burkolandó, míg a padozat recés keramit-lapokkal vagy hasonló más anyaggal. A falak simított fehér cementvakolattal borítandók. Az ajtók cinklemezből készítendők. (Folyt. köv.)

VEGYESEK.

Kitüntetés. A király *Kovács* Lajos magyar államvasúti üzletvezetőnek nyugalmaztatása alkalmából sok évi kitünő szolgálata elismeréseül a Ferenc-József rend középkeresztjét adományozta. — *Kinevezés.* A kereskedelemügyi miniszter a magyar királyi államépítészeti hivatalok létszámában *Horvát* Árpád kir. főmérnököt műszaki tanácsossá, *Draskóczy* Jenő kir. mérnököt kir. főmérnökké, *Breznay* Géza kir. segédmérnököt kir. mérnökké, továbbá *Barsy* Károly és *Berényi* Győző okleveles mérnököket ideiglenes minőségű kir. segédmérnökökké nevezte ki.

Mai számunkban folytatjuk az *állami iskolák terveinek* bemutatását a szatmárnémetii Rákóczy-utcai elemi iskola homlokzatával és alaprajzával.

Vásárhelyi Pál, a nagy vizimérnök szobra elkészült, a napokban szállítják Szegedre, ahol a Széchenyi-téren, Tisza Lajos szobra mellett állítják föl; okt. 22-én lesz a leleplezés. Ebből az alkalomból a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Szegeden *vándorgyűlést* rendez okt. 21-én este, amikor *Reöck* Iván emlékbeszédet mond Vásárhelyi működéséről, *Lisznyay* Tihamér és *Tóth* Mihály Szeged építményeit (körtöltés, vízvezeték stb.) ismertetik, *Sármezei* Endre pedig a kisvasutakról értekezik.

A budapesti felső építőipariskola ez évi értesítőjéből örömmel veszünk mi is tudomást Hieronymi Károly kereskedelemügyi m. kir. miniszter abbeli elhatározásáról, hogy a rendes tanfolyam gyakorlatibb irányban való átszervezésének régóta vajudó ügyében a döntő szót kimondotta s az új félévbeosztással kapcsolatosan az intézet kötelékében töltendő tetemesen hosszabb gyakorlatnak életbeléptetését már az elmúlt tanévben elrendelte. Azok a nehézségek, amelyek minden átmeneti időszakban többé-kevésbbé mindenhol tapasztalhatók, mindenesetre el fognak majd enyészni, mihelyt a rendes tanfolyam a VI. semesterrel ismét belezökken a rendes kerékvágásba, különösen, ha a miniszterium az építő-ipari téli tanfolyamnak tervbe vett és az építőmesteri képzettség megvizsgálására szervezett orsz. bizottság által annak idején előterjesztett pallér- és mesterképző tanfolyammá való átszervezését mielőbb elrendeli, miáltal a téli időszakban mutatkozó óratorlódások is jó részben ellensúlyozhatók lesznek. *A rendes szakosztály* hat félévből álló időtartama ugyanis eddig három rendes iskolai évnek megfelelően volt csoportosítva két-két hónapi közbeeső nyári szünidővel. E beosztás mellett a tanulók a két hónapi előzetes gyakorlat beszámításával tanulmányi idejük alatt összesen *hat hónapot* tölthettek a rájok nézve rendkívül fontos gyakorlati munkában. Az új beosztás szerint a tanulmányi idő *négy időszakból áll u. m.: Első évfolyam:* a tanítás tartama egy téli félév, november elejétől március végéig. *Második évfolyam:* a tanítás tartama két félév, szeptember elejétől június hó végéig. *Harmadik évfolyam:* a tanítás tartama szintén két félév, szeptember elejétől június hó végéig; *Negyedik évfolyam:* tartama egy félév, szeptember hó elejétől január végéig. Ezen beosztás mellett a tanulóknak az intézetbe való felvételük előtt négy hónapig, az első évfolyam alatt öt hónapig s az ötödik félév után két hónapig, tanulmányi idejük alatt tehát, az előzetes gyakorlat hozzászámításával összesen *tizenhárom hónapon át* lehet és kell építkezési munkákkal gyakorlatilag foglalkozni. Ennek az intézkedésnek a fontossága abban áll, hogy a tanulók így szorosabb összeköttetésbe jutnak a gyakorlati élettel, a kitartó munkát megszokják (és talán remélhetőleg nem vágyódnak irodákba rajzolóknak. *A szerk.*) az építkezésekben szerzett tapasztalataik alapján a szaktantárgyakat nagyobb sikerrel végezhetik. Végre az időszakonkint teljesített fizikai munka testi fejlődésöket is elősegíti. Az idén szervezték ebben az intézetben is a diákasztalt, melynek jótékony hatása nyilván való.

A Parthenon restaurálása. Iktinos és Kallikratés romokban heverő hatalmas remekét, az atheni Parthenont most mentették meg a végső pusztulástól. A ki-bedüledező falakat megtámogatták s a meglazult óriás kőtömbök közeit cementhabarcscsal töltötték ki. Ezzel az építmény jelenlegi állapotát beláthatatlan időkre biztosították. Természetesen e rastaurálás úgy történt, hogy az épület romjellegéből mit se veszítsen. Tervbe vették azonban azt is, hogy az egész épületet Periklés korabeli állapotába kell visszaállítani, Pheidias hires domborműveinek hű másolataival újra felékesítve. Azok azonban, kik az ilyen kegyeletet sértő mai nap szokásos „renoválást" ellenzik, széleskörű mozgalmat indítottak a barbár terv meghiusítása érdekében. Párisban a *Musée* című folyóirat is, mint a mozgalom szószólója, hevesen tiltakozik a terv ellen. A francia művészek tiltakozó memorandumot is szándékoznak ez ügyben az Athenben nemzetközi kongresszusra gyülő archeologusok elé terjeszteni s a tiltakozó iratból egy példányt a görög királynak is átnyujtanak. *L—r.*

Chile amerikai köztársaság a *valparaisoi* kikötő építőmunkáira körülbelül 60 milliom korona erejéig versenytárgyalást tart 1906 április 2-án *Santiágóban.* A terveket és feltételeket Berlinben a követségi irodában tekinthetni meg.

„Művészi Ipar" cím alatt Hamvay Ödön szerkesztésében képes havi folyóirat indult meg; az 1. szám tartalma ez: Művészi ipar és iparművészet. *Nagy* Sándortól. — Egy és más a japán iparművészetről. *Csányi* Károlytól — Hitvallásunk. *Kriesch* Aladártól. — A foto-klub kiállítása. — A magyar művészi ipar multjából. *Czakó* Elemértől. — Tallózás. — Kiállítások. — Pályázatok. — Előfizetés egy évre 8 korona, amely összeg az Iparművészeti múzeumba küldendő (Budapest, Üllői-út 33.).

HIVATALOS.

AZ ÉPITŐMESTERI KÉPZETTSÉG MEGVIZSGALÁSÁRA SZERVEZETT BIZOTTSÁG

Bárdi Gézá-nak, az 1905. évi szeptember hó 22-én, — és *Kopasz István*-nak a szept. 26-án letett szakvizsgálat alapján, a képesítő bizonyítványt kiadta.

BUDAPESTI ÉPITŐ-, KŐMŰVES-, KŐFARAGÓ- ÉS ÁCSMESTEREK IPARTESTÜLETE.

Iparhatósági és ipartestületi békéltető bizottsági tagság tiszteletbeli állás, melyért illetmények nem járnak, csak akkor, ha az ipartestületi békéltető bizottság alapszabályai megfelelő rendelkezéseket tartalmaznak, hogy idő- és munkamulasztás címén kárpótlásban részesítendők. A keresk. min. 1905. július 3-án 22467. sz. a. hozott elvi határozata. Győr szab. kir. város tanácsának. Folyó évi március

nagyszámú gépészmérnökeink műegyetemünkön speciális ismereteket is szerezhessenek; úgy kívánunk ideiglenesen segíteni, hogy a most üresedésben álló gépszerkezettani tanszék betöltése során eszközlendő új tárgymegosztásnál, a vasúti gépészet legfontosabb részét: a lokomotivok tárgyalását, a betöldendő gépszerkezettani tanszék keretébe akarjuk beilleszteni.

De nem mulaszthatom el a figyelmet felhívni arra is, hogy a gyakorlati élet támasztotta követelmények már a gépészmérnökök általános képzése szempontjából is szükségessé teszik: a mérőeszközök és szabályozók, az exploziós gépek és gőzturbinák, a szellőztető gépek és kompresszorok, a szerkesztésekkel kapcsolatos gépkalkuláció és gyárberendezéseknek részben kötelező, részben fakultativ előadását, ami ismét a gépszerkezettan tananyagának olyan mérvű kibővítését jelenti, melyet a meglevő gépszerkezettani tanszékek csak kis részben képesek ellátni s így kétségtelenül már is előtérbe lép egy *újabb gépszerkezettani tanszék* felállítása.

Szakoktatásunk gyakorlati részében csatlakozva a mérnöki szakosztály hasonló törekvéseihez, reformálni kívánjuk a szerkesztések és különösen a szigorlati tervezések eddigi menetét olyképen, miszerint újabb tanrendi beosztással, olyan időrendben és annyi időnek felhasználásával fogjuk azokat végeztetni, hogy hallgatóink a szükéges nyugalommal és megfontolással, önálló és értékes munkát végezhessenek.

Végül rátérek a jelenkor gyakorlati oktatásának legfontosabb igényére: *a gépkisérleti laboratoriumra,* arra az intézményre, mely hivatva van a gépészmérnöki képzés eddigi módszerét alapján megváltoztatni. Régóta irigykedve nézzük és fájdalmas érzéssel látjuk azt az eredményt, amelyet az angol és amerikai — utánuk pedig az egész nyugoteurópai — mérnökképzés a laboratoriumi gyakorlatokkat elér; de hát a helyszűke miatt békóba voltunk kötve és ezt a reformot még hangoztatni sem mertük, most azonban, hogy a műegyetem új otthona épül és a szükséges terjedelmes helyiségek megközelíthetők, kiléptünk a tartózkodás helyzetéből és kötelességszerűen sürgetjük ezt a ránk nézve oly nagy horderővel biró reformot.

A gépkisérleti laboratorium alkalmat nyújt a hallgatónak az előadásokon tárgyalt és vázlatok útján ismertetett gépeket megtestesítve látni; a gépek leszerelésével, újból való összeállításával és üzembehelyezésével lehetővé teszi azok alkotó elemeinek összefüggését és kölcsönhatását közvetlenül megfigyelni; módot ad a különböző tipusú erőgépek és munkálógépek összehasonlítására, munkabirásuk és haszonhatásuk mérés útján való meghatározására; rávezet a biztos véleményalkotásra és fejleszti a gyakorlati érzéket. De befolyással bír a laboratorium a szakoktatásra annyiban is, hogy alkalmat ad a tanárnak az önálló gyakorlati búvárkodásra s így nem lesz többé rászorulva, másoknak tapasztalatait pozitiv igazságoknak tekinteni és nem lesz kénytelen a géptechnika újabb vívmányait másodkézből, — sokszor céltudatosan elferdített, hiányos és reklámszerű közleményekből megismerni.

Amilyen áldásos a gépkisérleti laboratorium, olyan költséges. De szerények akarunk lenni és nem keressük e laboratorium megalkotásánál a külföld bőkezűségét; kis arányokban eszközölt és csak a legfontosabb gépberendezésekkel felruházott munkateret kérünk oly módon elhelyezve, hogy az idővel haladó fokozatoskifejlődés lehetővé váljék.

Ezek azok a szükségletek, amelyekkel a műegyetem tanterve már a legközelebbi jövőben bővítendő.

Mert ha igaz az általában is, hogy összes meglevő intézményeinknek simulni kell a haladó kor igényeihez, nyomon kell követni az életviszonyok változását, alakulását, akkor kétszeresen igaz ez a műszaki főiskolai oktatás terén.

Sőt a műszaki főiskolai oktatásban nem elégedhetünk meg azzal, hogy nyomon követjük a fejlődő életmódnak más igények alakjában jelentkező szükségleteit, hogy megtanítani törekszünk a technikus ifjúságot a mindennapi élet ezernemű szükségleteinek kielégítésére: nekünk, — a kiknek feladata a jövendő nemzedékek technikai szükségletének kielégítésére alkalmas férfiakat nevelnünk, — látnoki szemekkel kellene a jövőbe tekinteni, keresni, kutatni, melyek azok az ágai a tudományoknak és iparnak, a melyekre a közel jövőben nagy fejlődés vár, a melyek hivatva vannak a közel jövőben új kereseti forrásokat nyitni, új közlekedési eszközöket létesíteni, avagy a természet erőinek jobb értékesítését előmozdítani. S ha kijelöltük ezeket a fejlődésképes tudomány- és iparágakat, azok mindenikét — még jóval azelőtt, hogy azok ismeretének szüksége a gyakorlatban működő mérnök előtt jelentkeznék — be kellene vonnunk a műegyetemi oktatás keretébe, hogy ha majd tényleg beáll a várt fejlődés, ezen új ágak gyakorlati művelésére kész emberek álljanak rendelkezésre, s hogy ne következzék be ismét az az eset, ami — hogy ne mondjam, — a magyar előrelátás hiányának demonstrálására, de mindenesetre nemzetgazdaságunk és a műszaki karunk kárára, a multban lépten-nyomon előfordult: idegen mérnökök, idegen gyári és építési vállalatok elégítették ki, a rendesen tömegesen jelentkező, új szükségletek nagy részét — és tőkében amúgy is szegény hazánkból, milliók vándoroltak így a külföldre.

Nem is említem első vasútépítkezéseinket, hisz vasútépítkezéseink első lázkorában a magyar műszaki oktatás még talán kezdetleges volt. De ismétlődött ez az eset később is, nagyobb gépgyáraink és ipartelepeink berendezésekor. S legutóbb épen itt a székesfővárosban, villamos vasútjaink első kiépítésekor, amikor az eredetileg tervezett nagy hálózatot jórészt külföldi mérnökök, természetesen külföldi gépekkel és berendezésekkel elkészítették, a magyar műszaki karnak a magyar ipari vállalatoknak csak az apróbb kiegészítések, foltozgatások és alárendeltebb terjeszkedések hagyattak meg.

De nem folytatom e példákat, mert lassan ugyan, de kezd már mégis mélyebb gyökeret verni a köztudatban az a meggyőződés, — habár néha még ma is úgy rémlik, mintha ezek a gyökerek laza talajban szétfutó, könnyen szakadó, hajszálgyökerek volnának — hogy a jövendő, gazdasági életében is független nagy Magyarországnak társadalmi és politikai viharoknak egyaránt ellentálló, szilárd alapjait legjobban úgy biztosítjuk, ha a ma békóba szorított nemzeti erők felszabadítása mellett, gondos előrelátással, céltudatos munkával, évekre előre kidolgozott s következetes rendszerességgel végrehajtott munkaprogrammal felépítjük Magyarország önálló iparát, megerősítjük közgazdasági életét.

Már pedig az iparnak három egyaránt nehezen megteremthető főfaktora: a tőke, szakértelem és munkás közül a legtöbb időbe mégis az alapos szakértelem megszerzése kerül. Magyarország önálló nagy iparához pedig a szükséges szakértelmet — a mi szegényes pénzügyi viszonyaink között — egyetlen műszaki főiskolánknak kell megteremteni. Ezért mondom, hogy műegyetemünk ifjúságának előrelátó s mentől szélesebb körben való kiképzése elsőrendű sürgős nemzeti közérdek, különösen a mai viszonyok között, amikor összes, gazdasági életünkkel összefüggő intézményeink új átalakulások és eddig nem remélt, magasfokú kifejlesztésük sürgős szüksége előtt állanak. Ezért bátran mondom, hogy mindenik új tanszék felállításával egy-egy új, erős oszlopot emelünk hazánk jövendő független nagy iparának.

Bízva közoktatási kormányunk és törvényhozásunk mindig tapasztalt bölcseségében, nem kétlem, hogy egyetlen műszaki főiskolánk imént vázoltam hiányainak kiküszöböléséhez hathatós támogatásukat megnyerjük.

(Vége köv.)

Újabb építkezések Németországban.

(*Tőry* Emil fölolvasása a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben.)

IV. *A Miksa-templom Münchenben.* A profan épületek után egy templomról engedtessék meg megemlékeznem, melyet egyházközsége 1901. október 6-án szentelt föl s mely egyike annak a három templomnak, melyeknek fölépítését az ú. n. müncheni „központi templomépítő egyesület", a bajor főváros katholikus szükségleteinek mielőbbi kielégítésére, főcélul tüzte ki magának. A három új templomot sz. Benno, sz. Pál és sz. Miksa tiszteletére, ugyane sorrendben tervezték fölépíteni; a megfelelő tervek pályázat útján szereztetvén be, a beérkezett 96 pályamű közül 1885-ben 9 részesült díjazásban s ismét ezek közül 3-at ajánltak fölépíteni. A sz. Benno-templomra

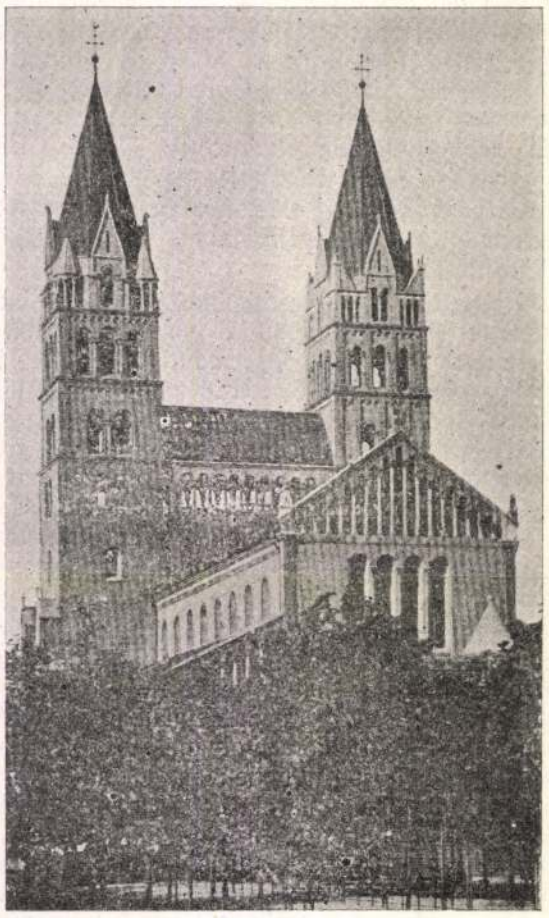

Leonhard *Romeis*, a sz. Pál-templomra Georg v. *Hauberrisser* s végül a sz. Miksa-templomra Heinrich Freiherr v. *Schmidt* müncheni professorok terveit fogadták el; a sz. Benno-templomot fejezték be először, másodiknak következett a sz. Miksa-templom; a monumentalis alkotások legifjabbika a sz. Pál-templom.

Schmidt professor eredetileg benyujtott gothikus tervére, mely különben befejezett művészi conceptio volt, kellő nagyságú összeg nem állván rendelkezésre, sokféle átalakítást tett szükségessé, míg végre az építész a gothikus helyett a késői román stylust választván, és 1892-ben a költségeknek kerek 930 ezer márkára való redukálása által megfelelő tervezetet mutathatván be, azt a „központi templomépítő egyesület" el is fogadta. A templom kettős célt, sz. Miksa lorchi püspök és Miksa bajor király kegyeletes emlékét szolgálván, e kettős emlék az eredeti gothikus tervezetben éppúgy, mint a felépült románban a templom 2 tornyában nyert erőteljes kifejezést. Az építkezés krónikájából fel kívánom említeniazt, hogy az 1895. jun. 24-ikén Luitpold regensherceg jelenlétében történt alapkőletétel ta a templomnak 1901-ben végzett felszentelése idejéig óefolyt idő alatt az építkezés, többször beállott pénzhiány folytán, nem volt folytonos s csak két ízben kibocsátott sorsjegyek s azonfelül kölcsönpénz útján körülbelül 1,200.000 márka költségen volt befejezhető.

A templom tervrajzait az ábrákban van szerencsém bemutatni; az épület hosszúsága 87 *m*, szélessége a mellékhajóknál 36 *m*, a toronycsarnokoknál pedig 50 *m*; magas-

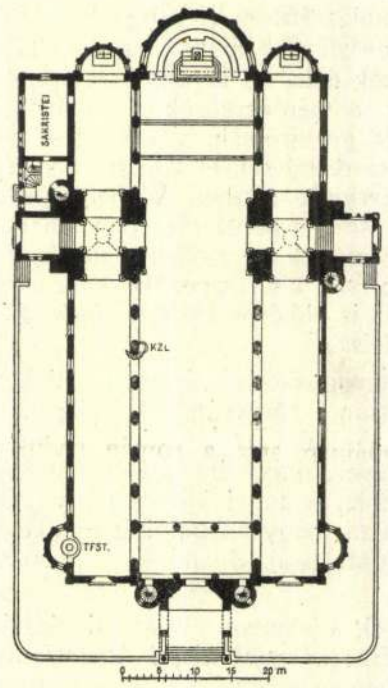

ága a középhajónál 24 *m*, a mellékhajóknál a basilikaszerű kiképzés folytán csak 13 *m*, a tornyok legmagasabb csúcsa 76·5 *m*-ig emelkedik föl. Az alaprajz a rendes basilikaformától annyiban tér el, hogy tornyai az alaprajznak nem a bejáró, sem apsis-oldalán, hanem a hosszhajó két oldalán a kereszthajó helyén állanak.

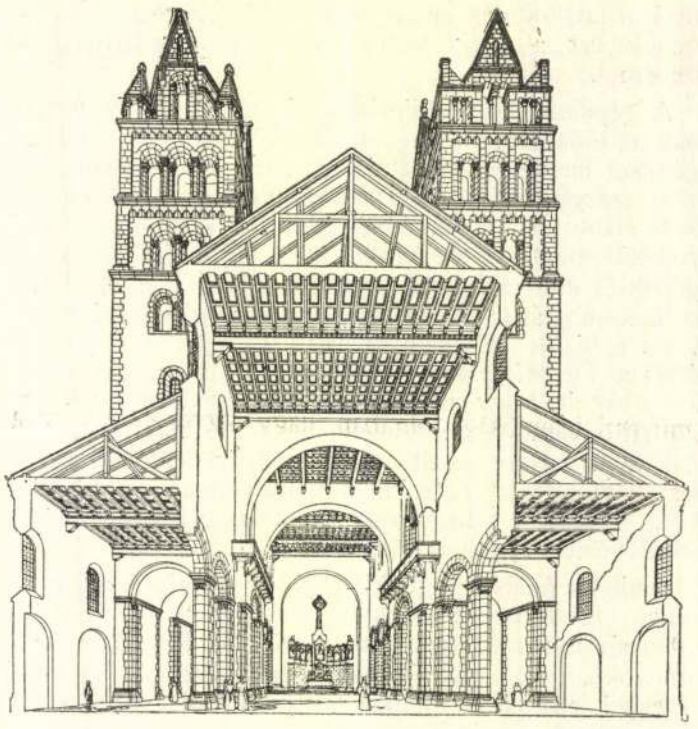

Ez elrendezésnek nyitja az, hogy a templomtelek talaja a vizsgálatkor különböző hordképességet árulván el, a tornyok jelenlegi helyei mutatkoztak a legmegbízhatóbbaknak; minthogy azonban a talajt még részben a tornyok alatt is gerendarácsokkal kellett hordképessé tenni, amely talajerősítések a templomtelek egyéb részein is szükségessé váltak, az építészben az a megyőződés

hangban állnak. Az I. emeletet a homlokzaton nemcsak a már említett négy összeépített ablak, hanem az a tölgyfaerkély is hangsúlyozza, melynek oszlopait zenészeket feltüntető faragott alakok alkotják; ez erkély ablakai a philisterszobába nyílnak s szines üvegtáblái tréfás jeleneteket ábrázolnak. Itt van elhelyezve a Burschok főtartózkodó helye a Kneipe (a söröző) nehézkes famenyezetével, mely a hosszoldalakon rézsútosan van lemetszve s a termet ezáltal magasítani látszik. A világos barna famenyezet polychromos faragásokat s aranyozott szögezéseket mutat; a körítő falak magas faburkolatain phantastikus ivóserleggyűjtemény látható; a falak fehérek; a homlokfalon, a senior helyénél az apródok támasztotta testületi címer gazdag díszítésű falfestménye foglal helyet; esti világításul a 12 lángú s formáiban originalis kovácsolt vascsillár: a hölgyek ajándéka, szolgál. A sörözőhöz a philisterszoba csatlakozik, mely tólható ajtó által az előbbivel egyesíthető is; alapszínei a fehér s a zöld, fehér stucco-menyezet zöld levelekkel, zöld faburkolat és választékos szinezésű ajtók jellemzik. Díszítései a múlt századbeli diákokat ábrázoló falfestmények, agancsok s különböző vadászati trophaeumok; a szomszédos convent-szoba a diákélet embleme-jei s képei által válik eredetivé.

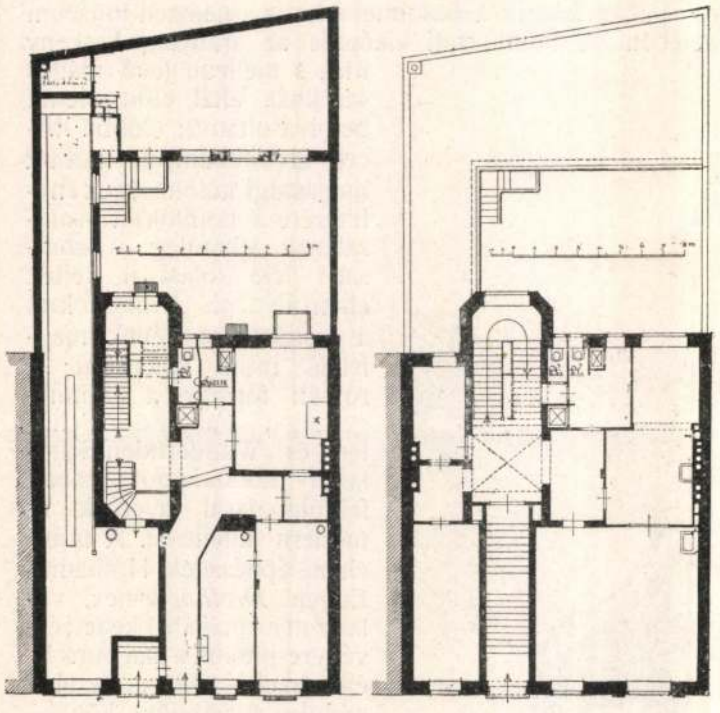

A „Palatia“ alagsora és földszintje.

Az „Isaria“ Münchenben.

A II. emeletet legnagyobb részében a díszterem foglalja le, mely részben a tető rézsűjébe van beépítve s melynek boltozatos menyezetébe a II. emelet íves ablaka s zeneerkélye boltsipkák alakjában vágnak be; az oldalfalak a 3 *m* magasságig alkalmazott aranybarna posztókárpit által pompás hátteret adnak az ünneplő sokadalomnak; ezenkívül szint csak az erkélykarfák s ajtók mázolt felületei mutatnak. Ezzel szomszédos egy kisebb előkelően berendezett terem: a hölgyek terme, melynek főszínei a sötétkék és arany. A díszterem a homlokzaton a nagy oszloposztotta köríves ablak által van jellemezve, melynek felső részét kisebb oszlopok tagozzák; ez ablak fölött emelkedik a síma oromzat, a homlokzat főmotivuma; az oromzat tetején aranyozott baldachin alatt páncélos lovag áll s dacosan hordja a Palatia diáktestület színeit.

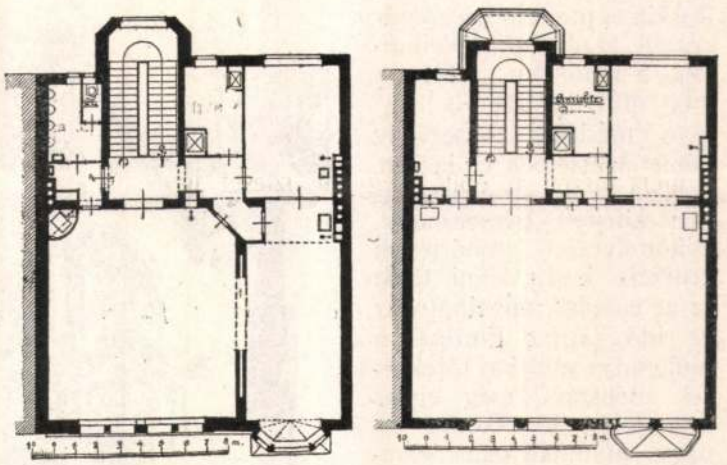

A „Palatia“ I. és II. emelete.

A homlokzat ornamentumai csak első pillanatban látszanak román stylusban alkotottaknak, közelebbi szemlélésükkor nem egy jele mutatkozik a békóit lerázott szabadabb művészi gondolkodásnak, mely ez épületen a diákélet kedves reminiscentiáit iparkodott lépten-nyomon stylisált formában s helyi jelentőséggel érvényre juttatni.

*

Kapcsolatban a Palatiaval van szerencsém az ugyancsak Münchenben épült „Isaria“ nevű diáktestületnek házát bemutatni, mely szintúgy, mint a „Palatia“, Drollinger udvari műszaki tanácsos irodájából ered; szabadon álló épületről lévén szó, az alaprajzi elrendezés éppúgy, mint a homlokzati kiképzés, az előbbi testületi háztól teljesen különböző megoldást nyertek. A homlokzatnak motivumai itt is középkori alapformákból indulnak ki, melyek azonban a detaillozó asztalon modern ízű részletképzésbe csaptak át; a symbolizálás s a helyi vonatkozások itt is nagy szerepet játszanak. (Folyt. köv.)

Egy német könyvről.

Immár második bővített kiadásban jelenik meg a *Das Moderne Landhaus* című német munka Muthesius Hermann bevezető szövegével. Ezúttal német, osztrák, angol, amerikai és finn modern villa- és családi lakóház-tervezetek, interieurök 320 darab fotografikus képét közli, nagy gyönyörűséget szerezve a könyvben lapozónak. Sajnos, hogy magyarországi építmények nem szerepelnek benne, holott immár nálunk is örvendetes javulás consta-

Újabb építkezések Németországban.

(*Tőry* Emil fölolvasása a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben.)

Amidőn a felolvasó asztalt elfoglalom, s rövid visszapillantást óhajtanék tenni arra az építészeti tevékenységre, melyet a nagy Németország az utolsó évtizedekben kifejtett, teszem ezt nemcsak azon általános érdeklődésből, mely bennünket a nagyratörő német nemzet művészi alkotásaihoz fűz s annak nagyobbszabású alkotásaiban itt is, ott is sympathiával találkozik, hanem teszem egyszersmind abból az okból, mert érdekes látnunk e művekben azt a küzdelmet is, melyet az ismert nagynevű angol: Ruskin, a modern képzőművészeti áramlatok megindítója, a különben pedans, s még művészi téren is bizonyos mértékig conservativ német nemzetben előidézett.

Nem az utolsó évtizedekben kifejtett németországi építőművészet műtörténeti kritikája kíván lenni tehát ez az előadás, mivelhogy az ez idő szerint Európában mutatkozó művészi törekvések méltatása, még egyes országokra szorítkozva is, nagy tanulmányokat követelne; de tekintettel a kiforratlan művészi állapotokra, meddő kisérletnek is volna mondható; hanem kaleidoskopszerű képét kívánja bemutatni ez előadás ama kisebb és nagyobb szabású épületeknek, melyek több vagy kevesebb sikerrel, maguk rámutatnak ama művészi forrongásra, mely ma a vas, üveg s béton korszakában a régen elmúlt római imperatori thermák s colosseumok méreteire vágyik vissza, s mérkőzni próbál az ezrekre rugó rabszolgák munkaerejének híján, a modern épületszerkezetek s gépek segítségével, a nagy feladatokkal, amelyek dimensióikban a Caracalla s Vespasianus római császárok alkotásaival vetekednek, s végrehajtásuk merészségében néha még azokon is túltesznek.

A „Palatia“ diáktestületi ház Münchenben.

De ne kezdjük a körpillantást mindjárt a gigasi alkotásokon, hanem tekintsünk be Dél-Németországnak München városába s építő működésének utóbbi éveibe; nézzünk be abba a városba, ahol a képzőművészet terére lépett fiatalság évenkint Európa minden részéből össze szokott gyülekezni, hogy a tanulóévek lepergése után, elszéledve a szélrózsa minden irányában, otthon nyugodt munkálkodás közben, növeszsze nagyra azt az alapot, melyet a művészi oktatás után, a művészet e városában bennük leraktak. Tekintsük az egyetemi hallgatók testületei egyikének, a „Palatia“ nevű diáktestületnek a házát, nem mint nagyszabású alkotást, hanem mint olyan épületet, melyben a német „Bursch“ a pajtáskodó összejövetelekre teljesen megfelelő hajlékot talált. Diáktestületi ház építésének gondolata Münchenben csak a múlt évtizedben fogant meg; a frankok, brunsvigek, isarok is előtte jártak a bajoroknak; 1897-ben határozta el a testület saját külön házának felépítését, s a tagok, de különösen azok családtagjainak áldozatkészsége folytán, a szükséges anyagiak is összegyűlvén, az építést már 1902-ben meglehetett kezdeni.

A „Palatia“ új hajléka a Prinzregentenstrasse egyik mellékutcájában fekszik a hasonnevű híd s a nemzeti múzeum közelében. A homlokzati kiképzés az aránylag keskeny utca s mellette levő magas sarokház által előnytelenül befolyásoltatott; előbbit discret architekturával, utóbbit magassági különbségek enyhítésére a homlokzat oromzatának lehetőleg a szomszéd felé tolásával kellett ellensúlyozni. A homlokzat a testületi eszmének megfelelő intim kiképzésű; a román formák a „Minnegesang“, „Fahrender Schüler“ és „Wandernden Scholaren“ korszakából, szabad feldolgozással nyernek itt modern kifejezést. A müncheni építésznek, Hofbaurat Eugen *Drollinger*-nek, választott formái által kellett érvényre juttatni a mai burschélet érzelmi világát azzal a némileg romantikus köntössel, melyet a burschélet még ma is megkíván.

A homlokzat tagozása a helyiségek elosztását s célját külsőleg is kifejezésre juttatja.

A magas földszintet, mely homlokzatilag még meglehetősen alárendelt szerepet játszik, a szobrok (Minnesang és Frauenlohn: szerelmet éneklő diák és bort töltő női alak) élénkítette kapuzat díszíti, melynek felső részén a gazdag ornamentumokat mutató fries és a polychrom testületi címer képezik az átmenetet az I. emeleti Kneipe-oszlopok elválasztotta 4 ablakához. A szabad lépcső, mely a főkapuzattal szemben, a földszinti éttermekkel egy niveauban fekvő, boltozatos vestibulumból indul felfelé, alsó fapostamentumul tölgyfából faragott bagolyvégződést nyert, a boltozat márványoszlopfejei fonadékornamentuma az építtetők, az építész s munkatársainak fejmásai szerint alakíttattak, a lépcsőkorlátok kovácsolt vasból készültek s különböző tréfás vonatkozású állatfejekkel díszíttettek.

A földszinten különben az étkezőkön kívül garde-robe, iroda s tálaló helyiségek is foglalnak helyet; a stuccos gyengéd casetta-menyezet, a szürkére pácolt s fényezett jávorfa-burkolatok, a sárga falkárpitozás s a hozzáillő modern butorozás egyszerű s a mellett igen előkelő benyomást keltenek. A souterrainban vannak elhelyezve a konyha, házmesterlakás, vívóterem, kuglizó, sőt még egy beépített Almhütte is, melyek különböző parasztos butorberendezésekkel céljukhoz mérten igen kellemes össz-

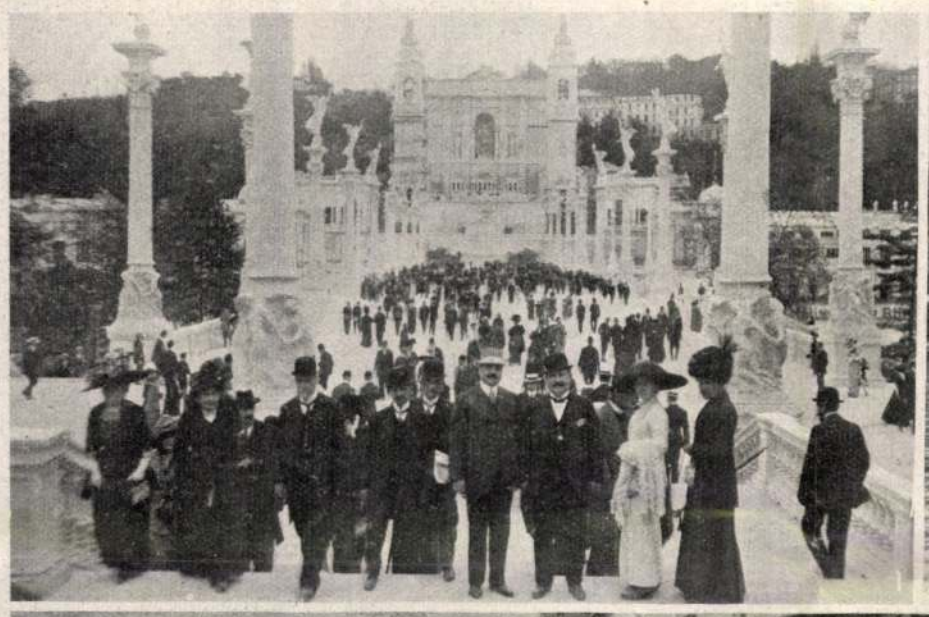

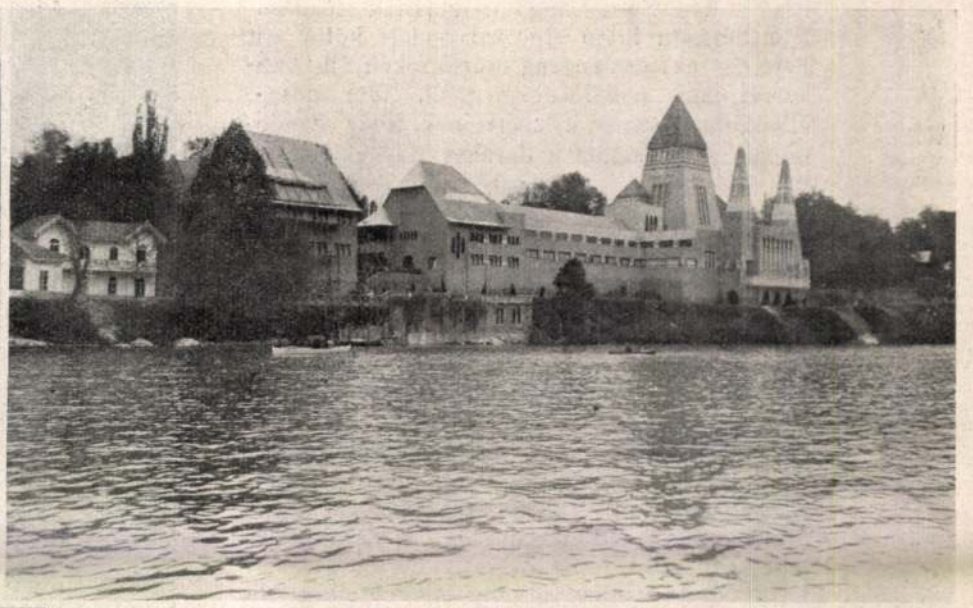

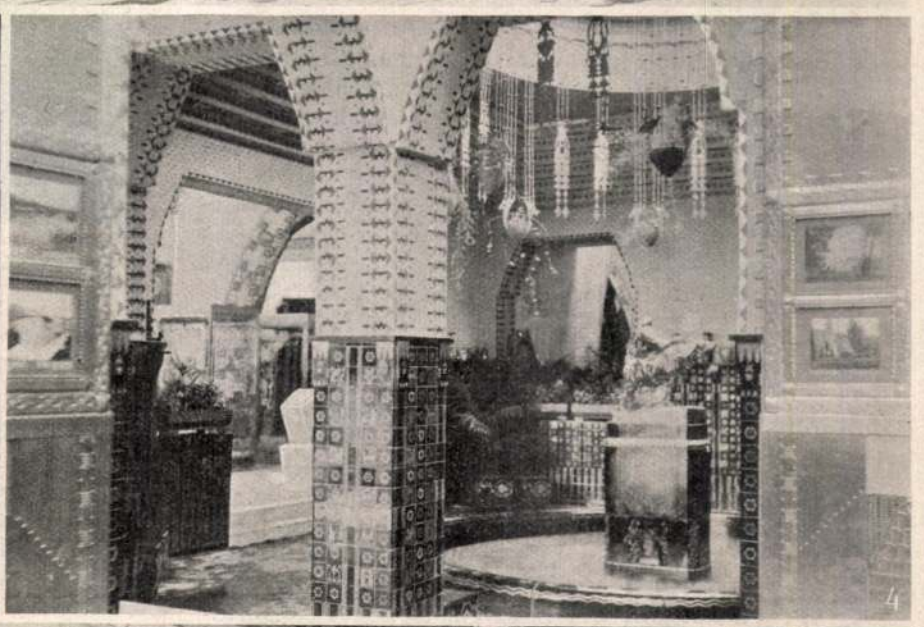

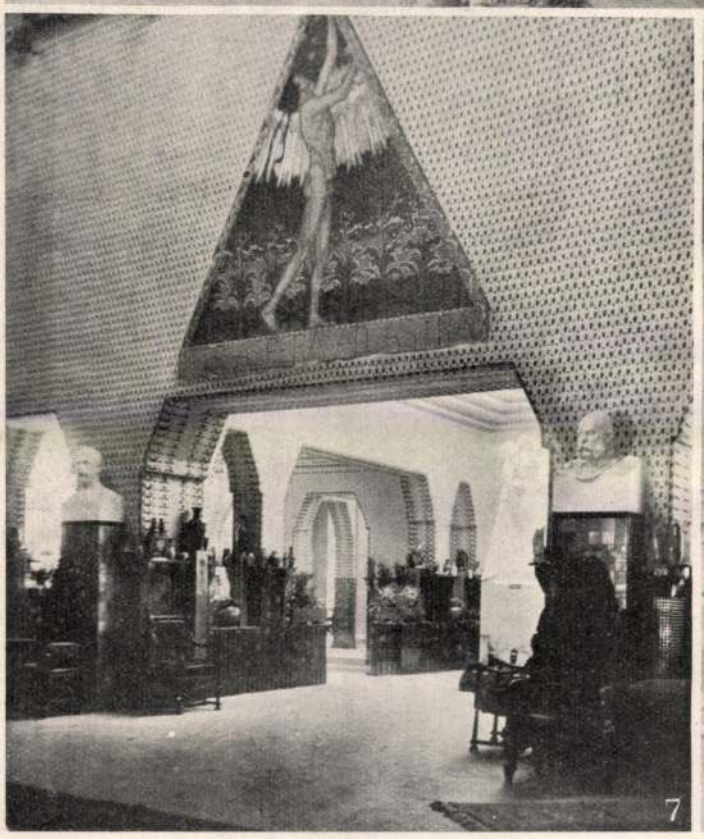

KÉPEK A TURINI NEM
MAGYAR OSZTALYÁR

Jelfy Gyul

1. A kiállítás hídja a Pó folyón. — 2. A magyar pavillonok a Pó felől. — 3. Részlet a pavillon belsejéből. — 4. Kilátás a főváros terméből. — 5—6. A mező
10. Iparművészeti tárgyak. — 11. Budapest székesfőváros terme. — 12. A mezőgazdasági pavillon emeleti része. — 13. A magyar pavillon a fő útvonalról né
vezetésével megtekinti a magyar

játszanak. Ugyanezt tapasztalta Sámson és Delila, a dán Sven Lange darabjának előadásában. Sámson kissé elpoczakosodott költő, kit neje egy az ocsmányság utolsó fokán álló bankárral nagy passzióval megcsal. Nem tudtam ellentállani annak a kisértésnek, hogy gondolatban eljátszassam a darabot Márkus Emmával, Góthtal és Pethessel, vagy Somlaival és Gállal, vagy más két férfiszinészünkkel. E képzeletbeli játékban a darab azonnal elvesztette azt a végtelenül visszatetsző karaktert, melyet elberlinesítése előidézett. Főleg a bankárral való jelenetek hatottak Reinhardtéknál oly roszúl. Góthban Reinhardt rá nem ismerne az alakra, annyira megszépülne. Így a darab is, az előadása is oly kellemetlen volt, hogy többé nem volt bátorságom elmenni a németekhez. Itt is föltűnt a nőnek fölötte impudens játéka. Általában nem hiszem, hogy a költő ezt a czinikus hangot parancsolta. Ez a darab nem lehet oly rosz, minőnek a német előadásban föltűnik. A szinház mindig oly zsúfoltan tele volt, hogy csak a ki jó előre gondoskodott róla, jutott jegyhez. Okok: Német közönségünk mégis igen nagy; Reinhardtnak a hire pedig kápráztató. Mégis nagyon félek, hogy lejtőre jut. Meddig fogja rendezői mesterfogásait fokozhatni? Ha nem fokozza, el van veszve.

A Nemzeti Szinházban most a Shakespeare-ciklus járja, melyről annak befejezése után fogunk számot adni. Régibb adósságunk csak egy van, a dán Wied darabja: $2\times2=5$, melyet gyorsan törleszthetünk. Ez egyike azoknak a daraboknak, melyek az emlékezet utolsó zugaiba menekülnek, ha föl akarjuk őket ott keresni. Nehezemre esnék a darab tartalmát elmondani, a mely egy dán politikai iró Pál-fordulását mondja el, egy kevéssé érdekes házassági komédia és szatirikus korkép keretében. A szerző művét otthon bizonyára megértik, Németországban is, a hol az ily darabokat nagyon átnémetesitik, mi kissé ámulva, csodálkozva néztük az embereket és asszonyokat, melyeket nem ismerünk és melyeket a szerző nem hozott közel hozzánk. Úgy látom, letűnt a szinlapról.

Érdekes kisérletet tett a Magyar Szinház Csepreghy *Vizözönének* felujításával. Harmincz év előtt adták a Népszinházban! A kisérlet sikerült. A darab Noe apánk és családi rendetlenségeinek képét tárja föl előttünk parodisztikusan, de nem minden romantikai báj nélkül. Sok komikus ötlet és poetikai finomság áll itt egymás mellett, a nélkül, hogy az egyik a másikat zavarná. Ez a tehetség jele. Más idétlenséget szűrt volna le ily ötletből. De a Noe bárkája szinrehozatalának gondolata is eredeti és megkapó. A kiállítás is igen csinos és a felhasznált emberanyag jó. A szabómesterség persze Noe idejében még igen kezdetleges állapotban volt, nem csoda tehát, ha a nők a ruházatnak egy minimumában jelennek meg és ez a minimum sincsen megvarrva. Nevezetes, hogy a férfiszabók sokkal szabatosabban varrtak akkor. A legnevezetesebb, hogy se czipész, se harisnya-, trikó- és egyéb ily készitő, úgy látszik, nem létezett. Szegények!

Alexander Bernát.

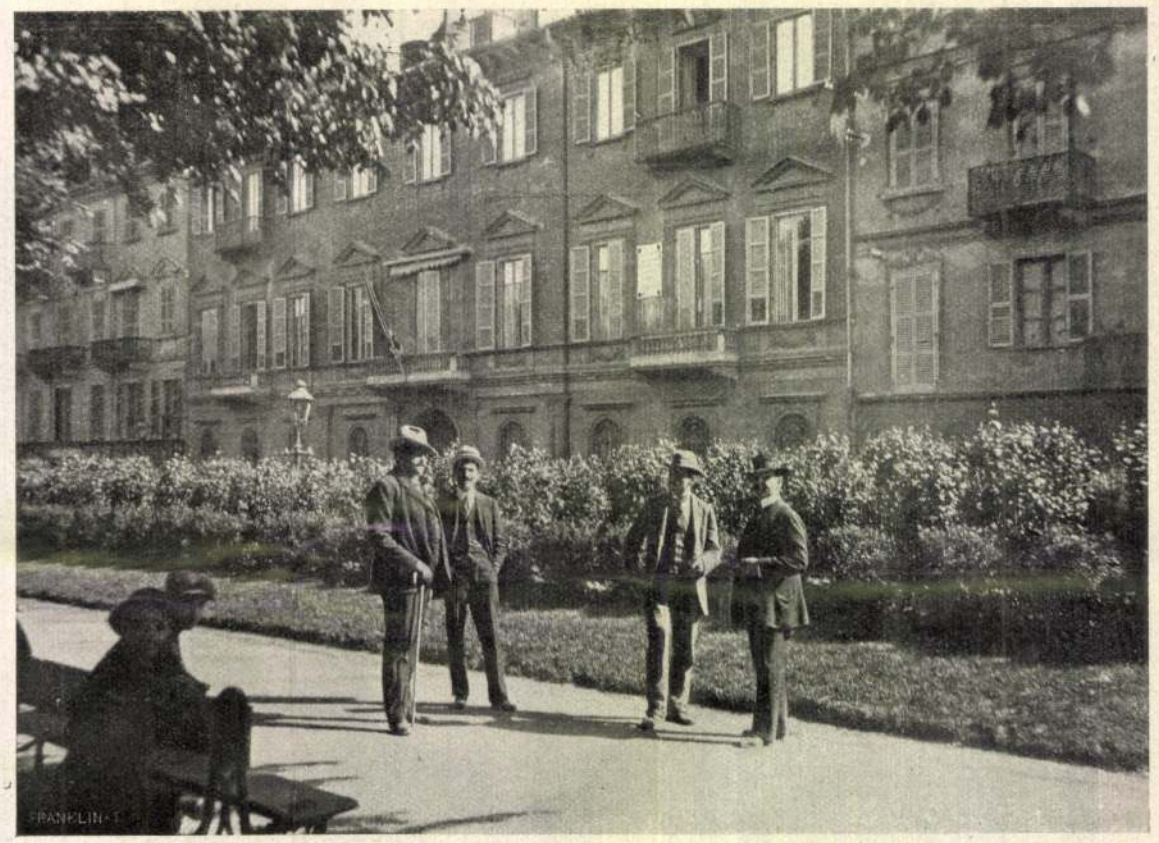

KOSSUTH LAJOS LAKÓHÁZA TURINBAN, AZ EMLÉKTÁBLÁVAL. — Jelfy Gyula fölvétele a turini kiállítás alkalmából.

MIKOR A HARMADIK ITÁLIA JUBILÁL.

A turini kiállítás.

Itália talán a világtörténelemnek legcsodálatosabb országa. A folytonos pusztulások és megujhodások hazája. Ki tudná megmondani, hogy hány önálló politikai életet elő állam pusztult már ezen a félszigeten. Hányszor söpörtek végig a gallok, púnok, vandálok es más idegen hódítók rajta, mennyi mindent temettek el itten elemi csapások, óriási katasztrófák? És ki tudná megmondani, hogy mi az a csodálatos erő, a mely életre kelt itt mindent, vegetácziót, államokat, sőt egész czivilizácziókat? Mert hogy államok megujhodnak, arra volt számtalan eset, de hogy ugyanegy gyökérből három czivilizácziónak a virága fakadjon, arra csak Itália nyújt példát.

Róma, a pápaság és rinascimento, majd a modern Olaszország a czivilizáczió három rétege, a mely itt egymás fölé rakódott. Összefüggenek és mégis teljesen elütnek egymástól. Az egyik megalkotta a modern Európa kereteit, megteremtvén a szervezett állam alapformáit, a másik művészi tartalmat adott neki és újra életre keltette a görög individualizmust, a harmadik pedig, — ki tudja, hogy ez a harmadik Itália hol fogja végezni?

Az élete ennek a modern Itáliának még nagyon rövid, még nincs félszáz esztendős. Mert ha az olaszok ünneplik is a félszázados jubileumot, az még nem felel meg teljesen a valóságnak. 1861 csak dekretálta az új Itáliát, teljes kialakulása azonban csak egy évtized mulva fejeződött be. És mégis, ha az olaszok most jubilálnak, sokat jelent. Jelenti azt, hogy ők elérkezettnek látják az időt az új czivilizáczió, az új kultura és a modern Olaszország bemutatására. Ez a modern Olaszország pedig a munka országa és igazi jubileuma a munka kiállitasa. A római művészeti kiállitás, a mely a mult héten nyilt meg, inkább a mult művészi emlékének fölujítása, a turini kiállitás ellenben a jelen állapotának, az utolsó ötven esztendő haladásának demonstrálása és a jövő perspektiváinak föltárása.

A keret, a melyben ezt Olaszország megcselekszi, az egész világ gazdasági kulturájának bemutatása. Mert a turini kiállitáson, a melyet az olasz király a mult szombaton nyitott meg, a művészi elem aránylag kevés. A szerszámnak itt nagyobb a szerepe, mint a vele készült műalkotásnak, a vászonnak, mint a rája festett képnek, a papirnak, mint a rája irott költeménynek. Épen ezért a kiállitás kevéssé változatos is. Ugyanazok az elemek ismétlődnek rajta végesvégig és csak az tud benne gyönyörködni, a ki tudja a munkának a poezisát is élvezni.

Ez a csekely változatosság az alkotó elemekben azonban czeltudatos volt. Olaszország meg akarta czáfolni azt, hogy csak a mult fakuló fenyéből él, melyet az idegenek drágán megfizetnek, azon a téren hivta versenyre az idegeneket, melyen legfiatalabb közöttük és meg akarta mutatni, hogy nemcsak méltó hozzájuk, hanem felhasználva az invencziónak kincseit, mely népében rejlik, még nyújthat is nekik igen sokat.

Hihetőleg ez lesz az érzésük igen sokaknak, a kik a turini kiállitást elkészülte után meg fogják látogatni. Mert a jelen pillanatban még távolról sincs készen. A megnyitás csak formalitás volt, a melynek eleget kellett tenni, mert már meg voltak hiva az idegenek, egyebekben azonban teljesen ismétlődött Turinban a nagy kiállitások fátuma, hogy idejében sohasem tudnak elkészülni. Ez idő szerint csak Argentina, Magyarország, Japán és Németország nyitotta meg a kapuit, a többi ellenben még zárva van és belül javában folyik a munka, a mely két-három het előtt aligha fog befejeződni.

Ma ennek a részben megnyilt kiállitásnak a magyar pavillon a legnagyobb látványossága. Látványossága, mert eredeti és teljesen önálló. A többi pavillon mind a turini Juvara stilus czukrászmunka formájába travesztálva. Kimondott önálló jellege egy pavillonnak sincs, mert mindenki az épületet bérelte az olasz bizottságtól és csak a magyar bizottság emelt a neki átengedett területre saját épületet.

Kivülről a magyar pavillon, — különösen ha fényképen látja az ember, — hosszú koczkaszerű tömbjeivel, geometriai vonalaival, sátor formájú kupoláival, kissé különös hatást kelt. A fénykép ugyanis nem árul el szineket és nem árul el, — hogy úgy fejezzem ki magamat, — bizonyos lelki momentumokat, melyek átömlenek a kőbe, gipszbe, fába és az egész alkotásba. Mert mi ez a magyar pavillon? Egy keresetten naiv alkotás, fölkutatása és applikálása az épiteszet, a dekorálás népies elemeinek, nagy formaban való alkalmazása annak, a mi eddig el volt rejtve, szük korlátok közé volt szoritva. Tőry és Pogány, az épitők, a régiből alkottak újat, újat teremtettek a kiállitási épitkezés terén és ha a kisérletnek voltak is nehézségei, a kezdet érdemét tőlük eltagadni nem lehet.

A kettős épület architektonikus súlya a nagyobb ipari pavillonra esik. Fölötte emelkedik a magyar czimer harmas halmat szimbolizáló három kupola, itt van a sisakszerű tetős főbejárat, a melynél kardjukra támaszkodo marczona harczosok állanak őrt, itt van a két nyitott tetőzetű vizudvar, a melyeknek medenczéjébe felülről csurog alá a viz, ezt diszitik gazdagon Zsolnay eozinjai es a magyar művészet egyéb alkotásainak egész sorozata.

És legyünk egy kicsit őszinték. Turinban a sikerünket, mert az már kétségtelenül megvan, elsősorban az épületnek köszönhetjük. Bizonyos mértékig port hintettünk a vilag szemébe, mikor csillogással kápráztattuk el, hogy ne legyen alkalma a tartalmat nagyon erős kritika alá vonni. Nem becsmérlése ez a tartalomnak, de bizonyos, hogy Németország, Anglia és Franczia ország óriási arányú kiállításaival mi másként nem tudnók fölvenni a versenyt. És — last but not least — meg kell mondani azt is, hogy Magyarországon, a szubvencziós iparfejlesztés klasszikus hazájában se a nagy-, se a kisiparnak nem sok hajlandósága van arra, hogy a szabad verseny levegőjére kimerészkedjék. Már pedig egy kiállítás rendezősége minden lelkesedés mellett is csak azt tudja bemutatni, a mit neki rendelkezésére bocsájtanak.

A magyar kiállítás turini sikerének még két rugója van. Az egyik a szimpátia, a melylyel itt, Kossuth számüzetése helyén irántunk viseltetnek, a másik az, hogy a vendéglátó Olaszország nagyon tudja respektálni azt, hogy Magyarország a megnyitás napjára kész, befejezett dolgot nyujtott neki. Egy teljesen kész, berendezett épü-

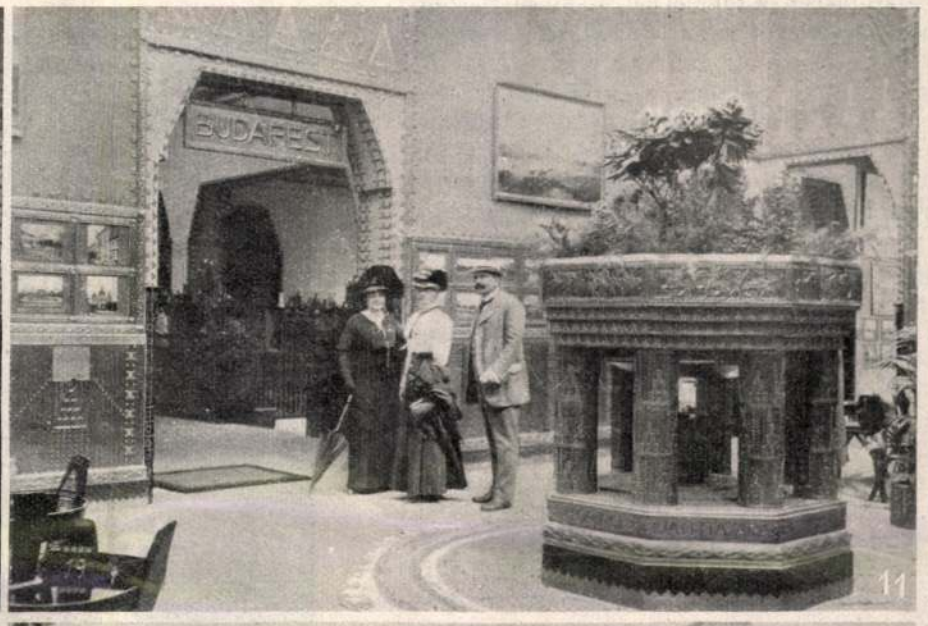

IZETKÖZI KIÁLLÍTÁS
ÓL A MEGNYITÁSKOR.

a fölvételei.

gazdasági pavillonból. — 7. Részlet a kupolateremből. — 8. Az ünnepélyek csarnoka előtt a megnyitáskor. — 9. A királyi pár megérkezése a megnyitásra. — zve. — 14—15. A háziipari csoportból. — 16. A királyi pár Stettina József államtitkár, Zsolnay Miklós kiállítási elnök és Mérey Kajetán római nagykövetünk kiállítást. — 17—18. A vízudvarok.

let, egy nagyrészt állványokból, gipszfalakból álló kiállításban a többiekkel szemben nagyon is erős kontrasztot alkot. Ennek az elismerésnek és szimpatiának kell tulajdonítani azt is, hogy a magyar pavillon volt az első, a melyet az olasz király és királyné meglátogatott. Milano, Velencze és Róma után Turin a negyedik állomás az Olaszországban rendezett magyar kiállítások sikereinek a sorozatában.

Külön még kettőt kell a magyar kiállításon fölemlíteni. Az egyik a főváros terme, a másik a magyar háziipar. Hogy Budapest építőinek akarata ellenére is egyike Európa legszebb városainak, azt már mások véleményéből tudjuk, ezúttal azonban a fővárosi csoport tervezői és rendezői megmutatták, hogy megfelelő beállítással nemcsak a helyszínén lehet Budapest bemutatásával effektusokat elérni. A magyar háziipar csoportja pedig itt a távolban is csodálókat szerzett a magyar népművészet kincseinek, sőt a csodálaton fölül még gazdag gyakorlati eredményeket is igér. Egy eladott magyar himzés, vagy varrottas ugyanis nagyobb reklám nekünk, mint 25 hivatalos személyiség, a ki a kiállítás megnyitásán megjelenik bankettezni és névjegyét leadni.

Tonelli Sándor.

Dr. SZABÓ JÁNOS,

SZAMOSUJVÁRI GÖRÖG-KATHOLIKUS PÜSPÖK.

1836—1911.

A hat vármegyére kiterjedő és közel egy félmillió lélekszámú szamosujvári egyházmegyét a napokban súlyos csapás érte dr. Szabó János görög szertartású püspök elhunytával. A nemcsak származásra és névre, de érzelemre nézve is mindenkor a magyar hazához hű főpap ravatalát egyházmegyéje papságán kívül azok is körülállották, a kik a patriárkakorú és életű egyházfejedelemben azt a férfiút is tisztelték, a ki egesz életében kerülte a hivságos pompát és fényt, az ünnepeltetést és hódolást. Nemes egyszerűségben és szerénységben telt el evangelium szerinti élete s így halála méltán okoz szomorúságot mindenütt, a hol csak ismerték.

Dr. Szabó János 1836 augusztus 16-án született a szatmármegyei Esztró községben. Középiskolai tanulmányait kitünő sikerrel a nagyváradi premontrei főgimnáziumban, a hittudományokat és bölcseletet pedig Rómában végezte és 1859-ben pappá szenteltetett. Ezután nemsokára a nagyváradi finevelő igazgatója, majd a görög-katholikus káptalan kanonokja lett. 1879 február 18-ikán az apostoli király kegye, mint nagyváradi őrkanonokot Trefort miniszter előterjesztésére a szamosujvári püspöki székbe emelte s ugyanezen év augusztus 18-ikán a püspöki székbe be is igtattatott. 1881-ben a Ferencz József-rend közép-, 1883-ban ugyanezen rend nagykeresztjével, 1895-ben pedig a valóságos belső titkos tanácsosi méltósággal tüntettetett ki, 1903-ban pedig Szamosújvár szab. kir. város közönsége díszpolgárává választotta. A pápa római gróffá, pápai trónállóvá nevezte ki. Két évvel ezelőtt a legnagyobb csendben mondotta el aranymiséjét s így ötvenkét éves papsága alatt, melyből harminczkét éven át mint püspök kormányozta egyházmegyéjét, sokszor tapasztalták hivei páratlan igazságszeretetét és sokszor meggyőződtek igaz, hazafias érzületéről. A magyar főpap egyesült benne a magyar haza hű fiával.

Az elhúnyt főpap közel három éve betegeskedett. Ischiásban szenvedett, de a halál közvetlen oka tüdőgyulladás volt, melyet súlyosbított idült vesebaja. Május 1-én halt meg, életének 75-ik évében. Május 5-ikén temették el nagy közönség jelenlétében a nemrégiben épített szamosujvári szép görög-katholikus templom kriptájában. A temetési szertartást Mihályi görög-katholikus érsek végezte Radu nagyváradi és Hosszú lugosi püspökök segédkezésével.

Emlékét sokan fogják áldani, mert élt, hogy szerényen meghalhasson s meghalt, hogy büszkén élhessen.

Dr. Gopcsa László.

SZABÓ JÁNOS, SZAMOSUJVÁRI GÖRÖG-KATH. PÜSPÖK.

CHERVEN FLÓRIS, A VII. KER. ÁLLAMI FŐGIMNÁZIUM NYUGALOMBA VONULÓ IGAZGATÓJA.

HELLÉ.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta **Marcelle Tinayre.** Fordította **M. Hrabovszky Julia.**

XXVI.

Egyike volt azon *egyszinű* ebédeknek, a melyeket Nébriant asszony hozott divatba. Kék ebédet adott a költőknek, zöldet a festőknek, halványlilát a zenészeknek. Az én tiszteletemre adott ebéd, a minek az eljegyzést kellett pótolnia, rózsaszinű volt.

A gyászom, még inkább a nagyon világosan kifejezett óhajom, a bárónét arra kényszerítette, hogy meghivottainak számát megszorítsa: csak tizenkét emberre volt terítve az ebédlőben, a melyet a szalonból, a XVI. Lajos stilusában apró kis üvegtáblákra osztott üvegfalon át bámultunk, várva Rébussat miniszter megérkezését. Ez az ebédlő angol izlésben volt diszitve és butorozva, nagyon sok fehér fa mindenütt, tükrök, zománczos kőedények és onyx szinü üvegek. A velenczei csipkeöltéssel áttört abrosz, rózsaszinű selyem abroszra volt borítva, rózsaszinüek voltak a viaszgyertyák, a kis lámpaernyők muszlinja, az asztal közepén álló orchidea-kosár köré tűzött moiré-csokrok. A menyezet négy sarkán elhelyezett villamos lángok, nagy halvány krepp pipacsokon át világítottak. És ez a mérhetetlenül sok rózsaszin, halvány és csillogó, a selyem, a virágok, még maga a levegő is megszinesítve a fény játékától, ez a halványverestől egészen a testszinig menő rózsaszinű szinfonia, nem zavarta a szemet egyetlen kirivó árnyalat által. Nébriant asszony el tudta kerülni az ilyen fantáziáknál fenyegető rosz izlést. Egyszerű, hosszú fehér bársonyruhába öltözve, látható örömmel fogadta a szerencsekivánatokat.

— Még mindég azt fogja mondani, Hellé, hogy érzéketlen a fényűzés iránt? — kérdezte Maurice egy kissé gúnyosan. — Vallja be, hogy ez a szemgyönyörködtetés elbájolja. Hol vannak a fenyőbútorok és a meszelt falak, a miket annyira dicsőített a multkor?

— Bámulom a fényűzést, ha művészetté válik, de nélkülözhetem. A nehány fillért érő rózsák felérnek az ötfrankos orchideákkal. És biztosítom, hogy a Gesztenyeerdő régi könyvtárszobája, magas ablakaival, nehézkes, fényes bútoraival épen olyan szép látvány volt, mint unokatestvérének lakosztálya.

Nébriant asszony maga után húzva a bársonyhullámokat, Rébussat miniszter elé sietett: egy kis, barna, sovány, szellemes arczú délvidéki férfit pillantottam meg. Kezet szorítva Mauriceal, hizelgő dolgokat mondott neki drámájának sikeréről és menyasszonyának bájáról. Az öreg Legrain szenátor lefoglalta magának a minisztert. Egy nagy politikai lap szerkesztője csatlakozott hozzájuk.

Én kénytelen voltam az asszonyok csoportjához csatlakozni; ott voltak: a sárga Legrain asszony fekete selyemben, Jonchères grófné, a szép vállairól hires vereshajú asszony fehér empire ruhában, Salmsonné, egy dán nő, törékeny, mint Ophélia, hófehér arczbőrrel, sápadt szemekkel, melyek Maurice szerint egy sarki ég végtelenségét tükrözték vissza; Frémant kisasszony egy nagyon csunya, nagyon intelligens, epeből és eczetből összegyúrt irónő, kit mindenki felkeresett és félt tőle egyszersmind. Két mesésen megfésült, öltözött *clubmen* érzési problemákról vitatkozott a hölgyekkel.

Ezek a hölgyek nem rokonszenveztek velem, kivéve Frémant kisasszonyt, a kit érdekeltem. Túlbüszkének találtak hallgatásomban, nagyon merésznek kinyilatkoztatott véleményemben és nem eléggé fiatal leánynak, mert nem igyekeztem tetszeni. Ebben a nagyon jól elrejtett roszakaratban volt egy kis irigy boszúság, mert a báróné összes barátnői azt remélték, hogy elhódítják Clairmontot. Legrainné a leányát szánta neki, Jonchères grófné önmagát. Salmsonné kész lett volna titokzatos múzsájává válni. Csupán Frémant kisasszonyra nem volt Maurice hatással. Ő gyűlölte Mauricet, miként minden férfit és folytonosan csipkedte finoman, Maurice azonban nem mert megharagudni reá.

Az asztalnál Maurice és az egyik *clubmen* között ültem, szemben a bárónéval, a ki a miniszter és a szenátor között ült.

Maurice Rébussat minden egyes szavára figyelt és nem igen beszélt velem, az én csökönyös visszatartásom pedig nemsokára befagyasztotta jobboldali szomszédom üres fecsegését. Ez a nagyon csinos fiú középen elválasztott és a halántékokra letapasztott fényes hajával, apró szegélyű ingmellet és újszabásu mellényt viselt. Ennyi csáb meghódította számára a nőket, kik hozzája hasonlóknak érezték magukat az érzések és izlés által.

Meglepetve az én közönyöm által, egészen a telt idomú Jonchères grófnőnek szentelte magát, kinek keblei csemegeként kinálkoztak neki és alig néhány centiméternyire izgatták a tekintetét. Megmenekülve tőle, kedvem szerint nézhettem és hallgathattam.

Rébussat érdekelt; Antoine beszélt nekem róla azelőtt, ügyes intrigánsnak nevezte, a ki a férfiakat érdekeik előmozditásával hódította meg, a nőket pedig, nagyvilági hiúságaikat legyezgetve. Ritkán utasította vissza Nébriantné és hozzája hasonlóknak meghivását; csupa számításból, mert szeretetremeltó, gyöngéd, diszkrét ember hirébe akart jutni, a ki méltó egy athéni köztársaság elnökségére. Sikere a nőknél hires volt, bár sohasem vallotta be hódításait, de nem is tagadta azokat. Nébriant asszony imádta őt és ez a kultusz már majdnem politikai meghódítás jellegét öltötte.

Rébussat tapasztalta a szalonok hatalmát, mert karrierjét a kékharisnyás szép asszonyok révén csinálta. Máskülönben intelligens volt, szkeptikus, képes egy tornasz ügyességével gyakorolni a faképnél hagyást és a hirtelen for-

A székesfőváros »Eötvös Lóránd rádium- és röntgenintézete«.

Panorama de l'Institut.
View of the institute.

Ansicht des Instituts.
Panorame dell'Instituto.

A SZÉKESFŐVÁROS ÚJ RÁDIUM- ÉS RÖNTGENINTÉZETE.

Írta: **DR. SALAMON GÉZA,** Budapest székesfőváros közegészségügyi tanácsnoka.

La lutte contre le cancer est devenue d'une haute importance dans le monde entier et les capitales des divers Etats ont établi, les unes aprés les autres, des instituts de radiologie.

La Ville de Budapest éleva au prix de grands sacrifices son Institut de radiumthérapie et de radiologie, fondé deux ans auparavant, au niveau le plus moderne. Un stock de radium de 5000 milligrammes est à disposition pour les usages thérapeutiques.

Le présent article relate en détail les circonstances relatives à la création de l'institut de Budapest, puis expose les principes fondamentaux de la radiumthérapie tout en mentionnant que l'Institut de radiumthérapie de Budapest a été organisé sur le modèle de l'institut de Stockholm. A Budapest il y a actuellement cent lits à la disposition des malades et ce nombre de lits satisfait pleinement le service des malades alités.

L'article présente la division de l'Institut, puis communique des données de statistique sur le fonctionnement de l'Institut.

*

Der Kampf gegen die Krebskrankheit hat auf der ganzen Welt eine immense Bedeutung erlangt, die Hauptstädte der verschiedenen Länder errichten nach der Reihe ihre Radiuminstitute.

Budapest hat die Einrichtung seines vor 2 Jahren errichteten Radium- und Röntgeninstituts mit grosser Opferbereitschaft auf das modernste Niveau erhoben. Zu Heilzwecken steht ein Radiumvorrat von 5000 milligramm zur Verfügung.

Der Artikel bespricht eingehend die Umstände der Schaffung des Budapester Radiuminstituts, schildert dann die Grundprinzipien der Radium-Heilmethode und weist darauf hin, dass das Budapester Radiuminstitut nach dem Stockholmer Muster organisiert wurde. In Budapest stehen derzeit 100 Betten zur Verfügung, welche bisher den Ansprüchen der bettlägerigen Kranken genügten.

Der Artikel schildert die Einteilung des Instituts, führt dann den Betrieb betreffende statistische Daten an.

*

The fight against cancer has assumed tremendous international importance; for this reason the capitals of various countries have created one radium institute after the other.

The hyper-modern installation of the radium and X-ray institute founded in Budapest two years ago places it on a par with the finest in the world. 5000 milligrammes of radium are available for treatment purposes.

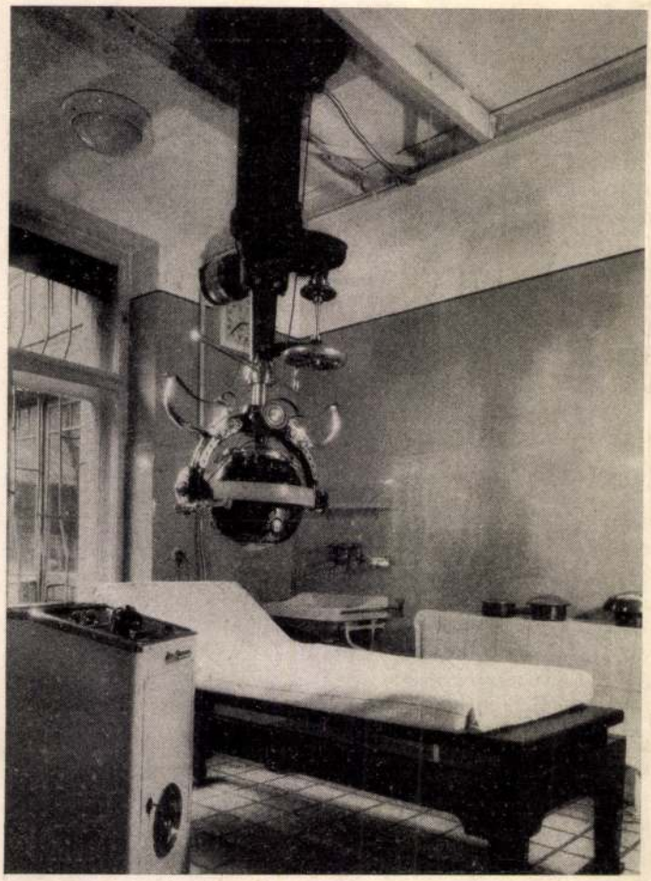

Az intézet új rádiumágyúja.
Le canon de radium. *Die Radiumkanone.*
The radium Cannon. *Il cannone radium.*

This article gives a detailed picture of how the Budapest institute was originated, then describes the basic principles of radium treatment and refers to the fact that the radium institute of Budapest was organised on a copy of that in Stockholm. The one hundred beds now available in the Budapest institute suffice to satisfy the demands of in-patients.

The article then deals with the installation in the radium institute and continues by treating statistical data concerning its work.

*

La lotta contro il cancro ha acquistato enorme importanza in tutto il mondo e le capitali di tutti i Paesi hanno fondato gli istituti di radiologia.

La città di Budapest ha portato l'arredamento del suo istituto di radiologia, che venne fondato due anni or sono, col più grande spirito di sacrificio, al più moderno livello. Esso dispone di una riserva di radium di 5000 miligrammi.

L'articolo tratta particolareggiatamente sulle circostanze della fondazione dell'istituto di Budapest, indi illustra i principi fondamentali della cura per mezzo del radium, rilevando che quello di Budapest è stato organizzato su modello dell'istituto di radiologia di Stoccolma. Per ora a Budapest il numero dei letti a disposizione degli ammalati è di cento ed è sufficiente ai bisogni locali.

L'articolo illustra la suddivisione dell'istituto e, sulla scorta di dati statistici, la sua attività.

*

Az utóbbi évek halálozási statisztikáinak vizsgálatánál szembeötlő jelenség az, hogy a rosszindulatú daganatok következtében beálló halálesetek száma az egész világon évről-évre növekszik. Első tekintetre ebből arra következtethetnénk, hogy maga a rákbetegség feltűnő módon terjed és most talán sokkal több rákbeteg van, mint a régebbi időkben volt. Ez azonban nem egészen így van.

Bár az emberi életkor határának kitolódásával többen jutnak be az öregkorba, amely a rákbetegségeknek kétségtelenül a legjobban kedvez, — mégis a rákhalálozások nagymérvű emelkedése inkább annak tudható be, hogy az orvostudomány haladásával a jobb diagnózis ezt a betegséget is minden változatában ma már pontosan meg tudja állapítani.

A rákhalálozások száma nálunk jelenleg már olyan magas, hogy megközelíti a tbc-s halálesetek számát.

Természetesen ez a körülmény a főváros közegészségügyi hatóságainak a figyelmét nem kerülte el és mindannyiunkat arra ösztönöz, hogy a daganatos betegségekkel szemben felvegyük a legerősebb harcot.

Az orvostudomány megállapítása szerint a rák a korai felismerés stádiumában gyógyítható betegség és gyógyításának három fontos eszköze van: az operáció, a röntgen és a rádium. Sajnos, a székesfőváros mostanáig pénzügyi okok miatt, az említett gyógyeszközök közül csak az operálókést és a röntgent állíthatta e betegséggel szembe.

A rádium gyógyhatásának felismerésével a nyugati államok fővárosai megfelelő mennyiségű rádiumot szereztek be és kelet felé Budapest volt az első főváros, amelynek számottevő rádiuma nem volt. Ennek következménye volt azután az, hogy azok a betegek, akiknek rádiumkezelésre volt szükségük, kénytelenek voltak külföldi rádium-intézeteket felkeresni. Ezért nemcsak a kórházi gyógyellátás színvonalának az emelése, hanem hazafias érdek is megkívánta azt, hogy a székesfőváros közkórházait a modern rádiumtherapiára is berendezzük.

Minthogy a székesfőváros közkórházainak különböző osztályain összesen valamivel több mint 200 milligramm rádium volt csak, amely mennyiséggel komoly rádiumtherapiát végezni nem lehetett, szükség volt még 4788 milligramm rádium beszerzése, hogy így a komoly rádiumtherapiához feltétlenül szükséges mennyiségű rádium rendelkezésünkre álljon.

Ezt a rádiummennyiséget a legelőnyösebb ajánlattevőtől, az Union Minière du Haut Katanga belga cégtől szereztük be 1000 milligrammonkint 35.000 USA dollárért.

Az így 5000 milligrammra kiegészített rádiumkészletünk most már lehetővé tette, hogy kiváló orvosaink e szomorú betegség elleni küzdelmünkhöz a harmadik gyógytényezőt: a rádiumot is beállíthassák.

A főváros vezetősége eddig is állandóan figyelemmel kísérte a nyugati nagyvárosoknak (Páris, London, Berlin, Milanó, Brüsszel, Stockholm stb.) a rákbetegség gyógyítására irányuló minden akcióját, hogy az e téren végzett kísérletek eredményeit a legmegfelelőbben értékesíthesse. S ha anyagi eszközök hiánya miatt a többi nyugateurópai városokhoz viszonyítva kissé később vettük is

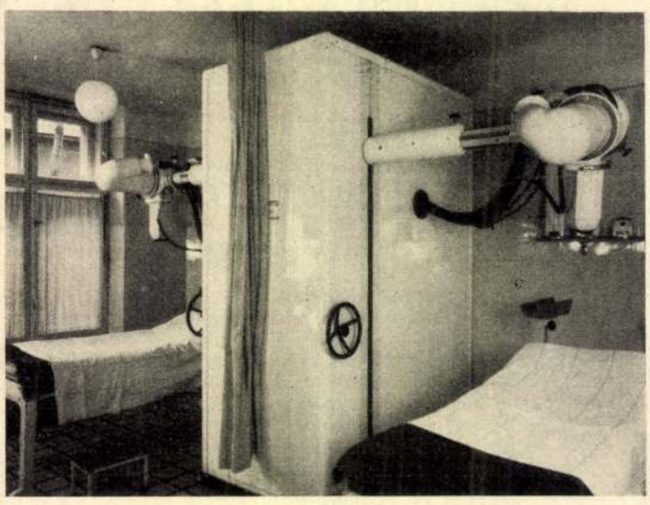

Az intézet röntgentherápiás készülékei.
Appareils radiothérapiques. *Apparate der Röntgentherapie.*
X-ray therape utic apparatus. *Apparecchi terapeutici Röntgen.*

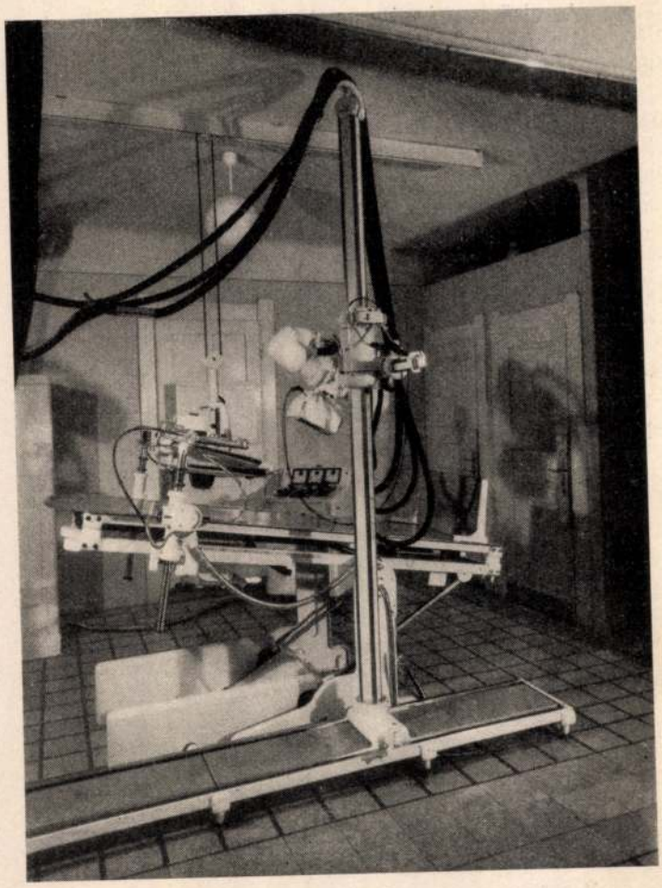

Az intézet röntgen-vizsgálója.
Appareil de recherches radiologiques. *Röntgen Untersuchungsraum.*
The Roentgenologist of the Institution. *Gabinetto per le visite Röntgen.*

fel a rák ellen az intenzív küzdelmet, vigasztalhat bennünket az a tudat, hogy mindazt, amit az orvostudomány a legutóbbi években a rák gyógyítása terén elért, azt most a főváros készen, teljes egészében átvehette és hasznosíthatta.

Mielőtt a főváros vezetőségének e téren tett intézkedéseit ismertetném, szükségesnek tartom, hogy egy pár szóval magáról a rádiumról is szóljak, amelyről mostanában oly gyakran hallunk, amelynek minden milligrammját súlyos pénzekkel kell megfizetni és amelyről a nagyközönség körében mégis meglehetősen nagy tájékozatlanság uralkodik.

Tudjuk, hogy a rádiumelem felfedezése a francia Curie-né nevéhez fűződik, aki a felfedezés után arra törekedett, hogy a rádiumelemet, tudományos kísérletek céljára, minél nagyobb mennyiségben állíthassa elő.

A szurokércet, amelyből a rádiumot nyerik, régebben kizárólag a Joachimsthali bányák szolgáltatták. A világháború előtti években már a Colorado és Utah vidékén is találtak rádiumgazdag telepeket, majd 1920-ban a Belga-Kongóban, Katanga vidékén fedezték fel a rádiumban leggazdagabb urán-telepeket.

Egy milligramm rádium előállítása rengeteg munkába és igen sok pénzbe kerül. 4—5000 kg szurokérc feldolgozása után nyerünk 1 milligramm rádiumot. Ebben a kis porszemben óriási energia van felhalmozva és sugárhatását emberi vagy elemi erő sem befolyásolni, sem elfojtani nem képes. Sugárhatásának a megszűnéséhez pedig tudósaink megállapítása szerint 3600 esztendőre van szükség.

A rádiumnak három jellegzetes sugárfajtáját ismerjük, az alfa-, a betta- és a gammasugarakat. A rádiumsugarak 90%-a az alfasugarakhoz, 5%-a az áthatoló képességben az alfánál százszor erősebb bettasugarakhoz és 5%-a a tízezerszer erősebb áthatalóképességű gammasugarakhoz tartozik.

A rádiumtherapiában a gammasugaraknak jut a főszerep, míg a gyengébb áthatolóerejű alfa- és bettasugarakat a kezelésnél igyekszünk kiküszöbölni olyképen, hogy a gyógyításra használt rádiumot szűrővel látjuk el. A rádiumot ezért fémtokban (fémtűben) helyezzük el, amelynek falai egyúttal a sugárszűrő szerepét töltik be. Ezek a tokok és tűk platinából készülnek és nagyságuk különféle. A főváros birtokában ezidőszerint mintegy 130 darab tű, 135 darab platinatubus és különféle rádiumot tartalmazó lemezek vannak.

A rádiummal való gyógyítás azon alapszik, hogy a rádium sugarai a szövetekben erősebb élettani hatást képesek kiváltani. Minden élő sejt és szövet a sugarakkal befolyásolható és elpusztítható. Az egyes daganatsejteknek és így a ráksejteknek is a sugárérzékenysége nagyobb, mint az egészséges sejteké, tehát egy bizonyos sugármennyiség a rákos sejtet elpusztítja, míg ugyanakkor a kevésbbé érzékeny, egészséges sejtre káros hatással nincsen. A cél tehát az, hogy a beteg testrészt a rádium sugárhatásának kitegyük. Ez történhetik úgy, hogy a rádiumot a bőr felületére helyezzük (természetesen mindig tokba zárva), vagy a hozzáférhető részeket rádiummal töltött tűkkel tüzdeljük körül, vagy a mélyebben fekvő testrészekben a rádiumot sebészeti úton helyezzük el.

A rádiumsugárzásnak legújabb módja a rádiumágyúval való besugárzás. Rádiumágyúnak azért nevezzük ezt a készüléket, mert a káros sugárhatás ellen biztonságot nyujtó ólomlemezek miatt ez a szerkezet többmázsás súlyú és mert aránylag igen nagymennyiségű rádiumot tartalmaz. Míg ugyanis egy-egy tűben, tubusban a rádium mennyisége 1—10 milligramm között mozog, addig a rádiumágyúban 3000 milligramm van elhelyezve. A mi kórházunk rádiumágyúja egy hatalmas, körülbelül 300 kg-ot nyomó, 14 cm vastag ólomtömb, amelynek belsejében van elhelyezve a 3000 milligramm rádium. Ez a műszer a mennyezeten elhelyezett vastraverzeken nyugszik és elektromos erővel a kívánt irányban mozgatható olyképen, hogy a kezelőorvos a szomszéd szobából irányítja a rádiumsugarat a betegre.

A székesfőváros rádium- és röntgenintézetét a stockholmi Rádiumhemmet szerint szerveztük meg. A stockholmi intézet 72 ágyas és egy év alatt átlag 1700 fekvő- és 7000 ambulansbeteget kezel. Az intézet nagy súlyt helyez az utókezelésre és a már kezelt betegek állandó ellenőrzésére. Az ott kezelt betegek kezelésük

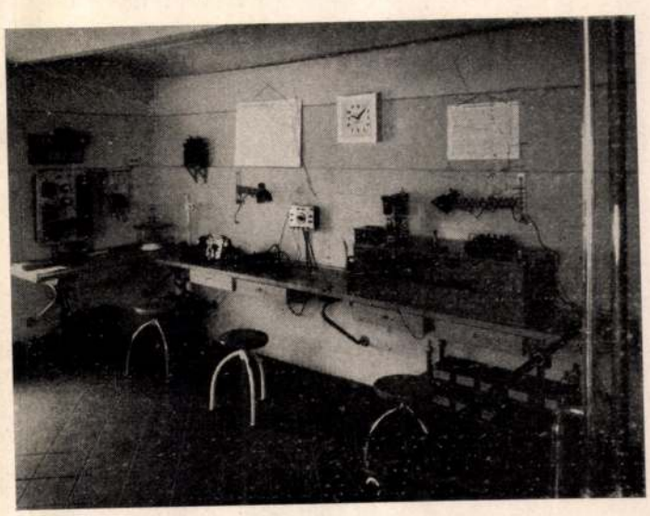

Az intézet dózis-mérő laboratóriuma.
Laboratoire de dosage. *Das Laboratorium für die Dozismessung.*
The dosage-testing laboratorium. *Il laboratorio per la misura delle dosi.*

Tóry Emil (?)

Az intézet fizikai laboratóriuma.
Laboratoire de physique. *Das fisikalische Laboratorium.*
The physical laboratorium. *Il gabinetto di fisica.*

után időközönkint ellenőrző vizsgálat alá kerülnek, hogy így legtökéletesebb gyógyulásuk biztosítva legyen és emellett a tudományos kutatás céljait is szolgálják.

A mi »Eötvös Lóránd Rádium- és Röntgenintézetünk« 100 ágyas s minthogy a rádiumkezelés időtartama átlag 10—14 nap, ez a 100 ágy a fekvőbetegforgalmat ezidőszerint ki tudja elégíteni. A kezelés nálunk is kombinált, tehát intézetünkben sebész — radiológiai, továbbá rádium- és röntgenkezelés is folyik.

Az intézet céljaira a Bakáts-téren lévő egyik 3 emeletes kórházi épületünket használtuk fel, ahol minden idetartozó helyiséget igen előnyös elhelyezésben rendelkezésre tudtunk bocsátani.

A földszinten foglalnak helyet a röntgen-diagnosztikai és az ehhez tartozó fényképező helyiségek. Ennek közvetlen szomszédságában van a betegvizsgáló, ahol az intézetet elsőízben felkereső betegeket, valamint az előzetesen már ápolás alatt volt és ellenőrzővizsgálatra jelentkező betegeket vizsgálják. Ugyancsak a földszinten van a rádiumkezelő (telekurie-therapia) és a rádiumtresor helyisége, az előbbiben a rádiumágyú, az utóbbiban pedig a többi rádiumos eszköz (rádiumtűk, tubusok és lemezek) vannak elhelyezve. Az épület kertje felé haladva találjuk a röntgen mélytherapiás helyiségeket. Ezekben a kezelőhelyiségekben csak a lámpák vannak felszerelve, míg maguk a gépek az alagsorban helyeztettek el.

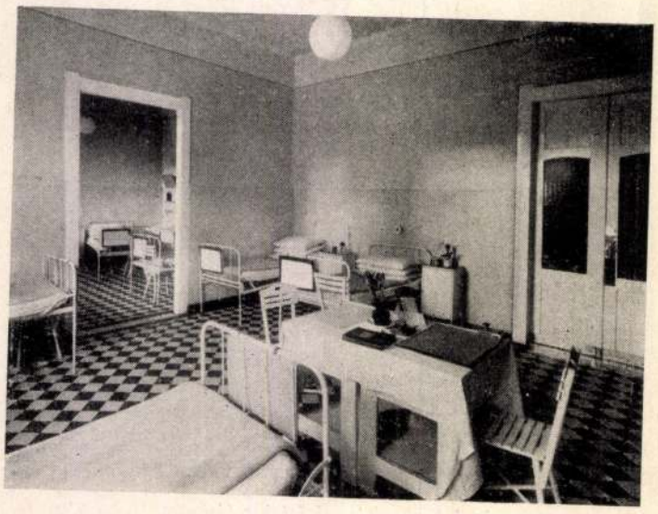

Közös kórtermek.
Salles des malades. *Gemeinsame Krankensäle.*
Mixed wards. *Sale per ammalati.*

Az első és második emeleti traktuson nyertek elhelyezést a műtő, a nőgyógyászati vizsgáló, az orvoschémiai laboratórium, továbbá a közös kórtermek és a különszobák. A harmadik emeleten rendeztük be a fizikai laboratóriumokat. Itt eszközöljük a dózismméréseket és itt készülnek a rádiummoulagek is. Ugyancsak ezen az emeleten vannak a bennlakásra kötelezett személyzet lakásai, továbbá az orvosi ebédlő, a gondnok lakása és az orvosok lakószobái.

Az új intézetünk rövid másfélévi működéséről (1936. évi június hó 1.-től 1937. évi december hó 31.-éig) szóló betegforgalmi adatok a következők:

Ápolás alá vett betegek száma:	Fi	Nő	Összesen
Közös kórteremben	803	1.436	2.239
Különszobában	211	350	561
Összesen	1.014	1.786	2.800

Ebből:

budapesti volt	854
pestkörnyéki volt	298
vidéki volt	1.531
külföldi állampolgár volt	117
összesen	2.800

Gyógyultan (javultan) elbocsáttatott:

fi	928
nő	1.693
összesen	2.621

Meghalt:	Fi	Nő	Összesen
budapesti	18	11	29
vidéki	11	14	25

Ezt az igen erős fekvőbetegforgalmat szervesen egészíti ki a bejáró (ambulans) betegek szakszerű ellátása. Törekvésünk odairányul, hogy csak azokat vegye fel a kórház fekvőbetegekként, akiknek erre feltétlenül szükségük van, s minden más esetet a kórház ambulanter gyógyítson. Ennek következménye ezután az, hogy a bejáró betegkezelések száma a kórház ágyszámához viszonyítva, amint ezt az alábbi számok igazolják, igen magas.

Az ambuláns

röntgenkezelések száma	9.931
rádium- stb.	7.220
összesen	17.151 volt.

Az itt közölt betegforgalmi adatok igazolják, hogy az intézet rövid fennállása alatt a hozzáfűzött reményeinket teljes mértékben beváltotta. A világ minden részéből, de különösen az elszakított területekről egyre növekvő érdeklődéssel és bizalommal keresik fel új intézetünket, úgy, hogy ha az intézet forgalma hosszabb időn keresztül a mai marad, s az intézet iránti érdeklődés nem csökken, kénytelenek leszünk a kórház kibővítésének a gondolatával foglalkozni. Ebben az esetben nem az ágyszám szaporításáról, hanem újabb váró-, rádiumkezelő- és röntgenhelyiségek létesítéséről kell majd gondoskodnunk. Hogy erre a bővítésre valóban szükség lesz-e, azt még további 1—2 év tapasztalata fogja megmutatni.

Az új intézetünkkel kapcsolatosan a legsürgősebb feladatunk volt az utókezelésnek, illetve az ellenőrzés rendszerének a megszervezése, tehát az, hogy az intézetnek módjában legyen az ápolás alól kikerült beteget élete további folyamán is állandóan figyelemmel kísérni és ellenőrzővizsgálat alatt tartani, ami ennél a betegségnél nemcsak a beteg minél tökéletesebb meggyógyulása

DR. KISMARTY-LECHNER ENŐ
ÉPITÉSZ-TANÁR
BUDAPEST XI. MÉSZÁLY U. 8Z.

T Ő R Y E M I L + Született -ban Budapesten.Egyetemi tanulmányait a budapesti és charlottenburgi müegyetemen végezte.Mint fiatal épitész a Hauszmann iskola hiva volt és Hauszmann Alajos mellett dolgozott.Itt a fiumai kormányzósági palota vezetése volt rábizva.

1897-ben kapta meg müegyetemi magántanári habilitációját, 1906-ban pedig nyilvános rendkivüli tanárrá nevezték ki, Főleg az olasz épitészetről tartott előadásokat,de foglalkozott a francia és német barokk és rokokó müvészettel, sőt a modern épitőművészettel is.

Irodalmi téren is müködött,számos épitészeti szakmunkát és értekezést irt.Köztük a görög és római épitőművészet története az ókorban,Vitruvius tanitásairól.Michel Angelo mennyezetképzése a római vatikáni Sixtus-kápolnában,stb.

Nagyobbszabásu épitészi tervpályázatoknál számos dijat nyert.Első dijat nyert a budapesti Erzsébet királyné szobor pályázatán,a Rudas-fürdő és a Földmivelésügyi minisztérium versenyén.A hágai békepalota pályázatán elismerést kapott terve.

Megépitett müvei közül a jelesebbek:

Az Erzsébetvárosi törvényszéki épület és fogház,Erdélyben,
a Délvidéki Kaszinó épülete,
a Fa-és Fémipari szakiskola Aradon,
a homöopatiai kórház Budapesten.

1908-ban Pogány Móriccal társult és az időtől fogva együtt müködtek.Ez időből való kiváló alkotásai:és tervei:

a bécsi Osztrák-Magyar Bankpalota pályázatán I.dijat nyert,
az Adriai Biztositó Társaság palotájának tervpályázatán I.dijat nyert és meg is épitette a Deák-téren,
1911-ben a turini világkiállitáson a magyar házat tervezte,

a Ferencrendiek házcsoportja a Práter utcában,
a Belügyminiszterium épületének átépitése,
a Magyar Kereskedelmi Bank tisztviselőháza a Várfok u.-ban,
a Pénzügyi palotát és Vigadót Sátoraljaujhelyen nem fejezhette be.

1913-ban nagyszabásu tervpályázaton elnyerték a Nemzeti Szinház I.diját és kivitelre való szerződéses megbizatást kapott.az uj Nemzeti Szinház felépitésére.

Tagja volt a Müemlékek Országos Bizottságának,a turini Müvészeti Akademiának.Aranyérmet nyert a Magyar Mérnök és Épitész Egylet nagypályázatán és a lipcsei épitő kiállitáson.A király a III.oszt.vaskoronarenddel tüntette ki,majd a magy.kir.udvari tanácsosi cimet is megkapta,valamint az olasz koronarendet.

Meghalt 1928.év május 31.-én.

A hivatalos helyiségek mellett van a rendelő vízgyógyászat, rendelő orvos részére lakás, melyeknek külön bejárásuk lesz.

A főelrendezés a régi épületétől abban fog különbözni, hogy a régi épületben oldalt van a főbejárás közvetetlenül a lépcsőházba, az új szárnyban pedig a főbejárás az épület közepén, innen nyílik a tágas vestibulum, melylyel szemközt a lépcső centrális elhelyezést nyer.

Az I. és II. emeleten csakis beteg szobák és a hozzájuk tartozó helyiségek lesznek, földszinten pedig az adminisztrátios helyiségek.

A III. emeleten vannak a cselédség és ápolók szobái.

E szárny kiépítésével kapcsolatosan több átalakítást, illetőleg bővítést fognak eszközölni:

a konyhát megnagyobbítják körülbelül 30 m^2-rel;

a hideg konyhát és mosogatót is megnagyobbítják;

a konyhaépület oldalszárnyait egy emeletre építik, ahol az önkéntes orvos lakása, az orvosok társalgója és ebédlője, és a nős irnok lakása lesz;

a kazánházat megnagyobbítják 158 m^2 fűtőfelületű kazánnal. Meg kell említeni, hogy a két kazán, mely eddig szabadalmazott füstemésztővel volt ellátva, teljesen használhatatlan lett, úgy hogy a sanatorium telkét a kitoduló füst majdnem megtöltötte. Az idén mind a két kazánt átalakították; mind a három kazánt Röck István új szabadalmazott füstemésztővel látta el, ez teljesen bevált úgy, hogy jelenleg a füst a telep levegőjét nem rontja;

a mosókonyhát is meg kell nagyobbítani;

a szárnyépületet egy emelettel magasbítják, melyben cselédszobák, fürdő és nőtlen irnok lakása, továbbá a mángorló és vasaló helyiségek nyertek elhelyezést;

egy új vízmedencét is építenek; végre földalatti és zöldség pincének és a közönség részére váró-csarnoknak építését tervezik;

a konyha-épület mögött elhaladó főút folytatása szintén tervbe van véve.

A budapesti Sáros- és Rudas-fürdő tervei szükebb pályázatának részletes építő programmja.

II. (Vége.)

g) Szalon kőfürdők: 3 drb. Egy mosdóval (külön szellőztethető fülkében closettel) ellátott szalon, illetőleg vetkezőből és egy fürdőhelyiségből álljanak. A vetkező min. alapterülete 19 m^2, a fürdőkabiné 10 m^2. A medence 2 m^3 víztartalommal birjon. A medencehelyiségben a medence teljesen, a falak félmagasságban sima majolika-lapokkal, a padozat recés majolika-lapokkal vagy hasonló más anyaggal burkolandó. A falak félmagasság feletti része és a menyezet simított fehér cémentvakolattal borítandó.

h) I. oszt. kőfürdők: 7 drb. Öltöző és fürdőhelyiségből álljon. Mindkettő min. alapterülete külön-külön 8 m^2. A medence 1·80 m^3 víztartalommal birjon. A medence vörös márványlapokkal burkolandó. A falak és menyezet simított fehér cémentvakolattal borítandók. A padozat recés keramitlapokkal burkolandó (vagy hasonló más anyaggal).

i) II. oszt. kőfürdők: 16 drb. Mindegyik min. 6 m^2 alapterületű öltöző és min. 6 m^2 területű fürdőkabinból álljon. A medence 1·60 m^3 víztartalommal birjon és vörös márványnyal burkolandó. A falak és a menyezet simított fehér cémentvakolattal borítandó. A padozat recés keramitlapokkal, vagy hasonló más anyaggal burkolandó.

Az összes kőfürdők földszinten helyezendők el olyképpen, hogy az öltöző világos legyen. Minden kőfürdő vetkező kabinjában legalább egy divány, asztal, két szék, fogas férjen el, a fürdőhelyiségben pedig a medencén kívül, mely körül egy járható padka legyen, egy-egy szabályozható zuhany is elhelyezendő. Ugy a külső, valamint a közajtó vastag cinklemezből készítendő.

Megjegyzések az összes külön fürdőkre vonatkozólag: Ugy a meleg-, mint a hidegvízvezető csövek a falon kívül szabadon vezetendők. Minden egyes fürdőhelyiség (kivéve a kőfürdők medencefülkéjét) külön fütőtesttel birjon, mely részben fürdőruha melegítésére is be legyen rendezve. A villamos világítás olyan módon szerelendő, hogy az mindenütt csak kívülről legyen szabályozható, a vendégek zavarása nélkül. Az összes fürdők közelében 1·00 *m* magas mászható fürdővízlevezető főcsatorna készítendő kellő számú tisztító aknákkal ellátva, oly módon, hogy ebbe a kádak tágas levezető csatornái minél közvetetlenebbül torkoljanak.

II. Orvosi és egyéb gyógyhelyisegek, igazgatói lakás és iroda.

Összefüggően, egymás mellett elhelyezve, lehetőleg a főbejárat közelében, de a fürdőkkel kapcsolatban tervezendők:

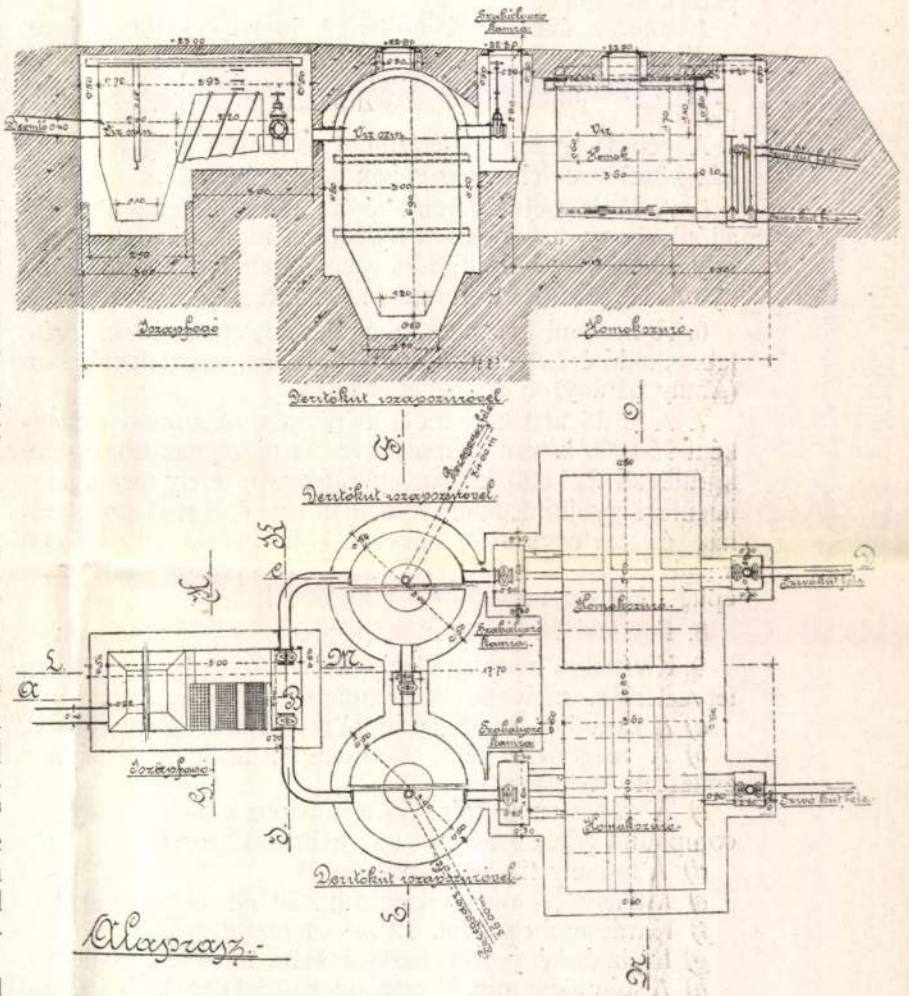

A budapesti Erzsébet-sanatorium szennyvíztisztító berendezése.

a) egy *várószoba* 30 m^2 alapterülettel;

b) egy *orvosi rendelőszoba* 25 m^2 alapterülettel;

c) egy szoba a *massage* céljára 20 m^2 alapterülettel;

d) egy szoba a *villamozás* céljára 20 m^2 alapterülettel;

e) 1 *gyógytorna*-helyiség 30—35 m^2 területtel;

f) 1 *szolgaszoba* (circa 15 m^2) az orvosi rendelő szobához;

g) az orvosi és egyéb gyógyhelyiségekhez elég közel az igazgatói lakás és iroda, mely áll: 3 drb 2 ablakos szoba, egy drb 1 ablakos szoba, 1 drb előszoba, 1 drb konyha, 1 drb cselédszoba, éléskamra, fürdőszoba, closet, pincéből és padlásból.

Az igazgatói lakással összeköttetésben levő *igazgatói iroda*, mely áll: 1 drb 2 ablakos szoba, 1 drb előszoba, 1 drb egy ablakos raktárból.

III. Fogadó.

A fürdőépületben néhány (8—10) vendégszoba, azonkívül a főbejáratnál egy portásszoba, továbbá vendéglő tervezendő a szükséges mellékhelyiségekkel.

IV. Személyzeti lakások.

Személyzeti lakások céljára a következő helyiségek tervezendők még külön bejárattal és lépcsővel:

3 *pénztárnoknői lakás*, egyenkint: 1 szoba, 1 konyha kamra, pince és padlás;

házmesteri lakás: valamelyik oldalbejárónál 1 szoba, 1 konyha, kamra, pince és padlás;

háziszolga lakás: 1 szoba, 1 konyha, kamra, pince és padlás;

szobaleánynak: 1 szoba;

portásnak (a portásszobával kapcsolatban): 1 szoba, 1 konyha, kamra, pince és padlás;

1 gépész lakása: 2 szoba (egy 2 és egy 1 ablakos), 1 konyha, kamra, closet, padlás és pince;

2 ruharaktár egyenkint 35—40 m^2 alapterülettel;

2 kazánfütő lakása egyenkint: 1 szoba, 1 konyha, kamra, padlás és pince;

1 lakatos lakása: 1 szoba, 1 konyha, kamra, pince, padlás;

1 gépápoló lakása: 1 szoba, 1 konyha, kamra pince, padlás.

A gépész, gépápoló, kazánfütő és lakatos lakásai a gépház közelében, lehetőleg abban helyezendők el.

5. A fürdő belső berendezésére nézve szolgáljon irányadóúl, hogy az összes helyiségek, mint vendégszobák, folyosók, öltözők és fürdők, személyzeti lakások alacsony nyomású gőzfütésre rendezendők be.

6. A mostani igazgatósági épület és gépház útban levén, lebontandó és helyettük a Rudas-fürdőnek szánt telektömbön (Arany bárány) uj épület emelendő.

7. A fürdő átalakítására és kiépítésére maximális összegként 950.000 k. van előirányozva. Az új gépház költségeire körülbelül 225.000 k. van előirányozva, mely azonban a jelenlegi gyüjtőmedence fölé újabban építendő szivattyúház és melegvíztartó építése költségével, azaz 25.000 k.-val 250.000 k.-ra kiegészítve, a Rudas-fürdőre szánt összes építési költség maximuma 1,200.000 k. lesz.

8. Forrásai 24 óránkint 800—850 m^3 43° C. vizet adnak.

9. Kivánatos, hogy az új gépház az „Arany bárány" telkén terveztessék, melyben elhelyezendő lesz:

a) A kazánház, 3 drb kazánnal min. 100 m^2 alapterülettel.

b) A megfelelő kürtő összhangba hozandó az épület építészeti stylusával.

c) A gépcsarnok min. 56 m^2 alapterülettel, a meglevő compound gőzgép és dynamó felhasználásával.

d) A műhely 20 m^2 alapterülettel.

e) Műhely és anyagraktár min. 30 m^2 alapterülettel.

f) Kovácsműhely min. 12 m^2 alapterülettel.

g) Iroda és kényesebb szerek raktára 15 m^2 alapterülettel.

h) A szénraktár min. 30 m^2 alapterülettel (legalább 100 *mm* szén-befogadó képességgel), valamint hamu- és salakgyüjtő helylyel.

i) A pincében kisebb fa- és szénkészlet helyisége, mely a személyzet járulékát képezi, s egy accumulatorhelyiség, mely utóbbi min. alapterülete 30 m^2.

k) Megfelelő magasságban egy legalább 50 m^3 tartalommal biró hidegvíztartó, egy legalább 10 m^3 tartalommal biró víztartó folytatólag a *zuhanyok részére* körülbelül 5—6 *m*-rel magasabban helyezve el, mint a többi tartók külön csővezetékkel. A zuhanyok részére szolgáló tartóban a víz gőzzel melegíttetik.

A thermál víztartó 200 m^3 tartalomra tervezendő (2 részre osztva és egymás mellé helyezve). Kivánatos, hogy e melegvíztartó a helyszinrajzon feltüntett új gyüjtőmedence fölé helyeztessenek, de a mennyiben építészeti szempontok folytán ez nehézségbe ütköznek, azokat a fürdő más részébe is lehet áthelyezni. A 36 m^2 alapterülettel tervezett szivattyúház azonban okvetetlenül a feltüntetett gyüjtőmedence fölé tervezendő, 2 drb új thermál vízszivattyú számára egyenkint és óránkint 50 m^3 szállítóképességgel.

A szivattyú anyaga olykép választandó meg, hogy a thermálvíz chemiai hatásának ellenállhasson.

A melegvíztartó bétonból, a hidegvíztartó kovácsolt vasból készítendők és köröskörül hozzáférhetők legyenek.

A gőzkamrákban és egyéb kényesebb helyiségekben az elágazó vékonyabb fütő csővezetékek vörösrézből készítendők sárgaréz peremekkel és csavarokkal.

Vízvezető csövek. Úgy a meleg, mint a hidegvízvezető csövek öntött vasból, az egyes fürdőkhöz szolgáló vékonyabb melegvízcsövek, zuhanykifolyó-csövek és összekötő részek vörösréz csövekből tervezendők. A csapok, csapszelepek, zuhanyok és azok alkotórészei ágyufémből (bronzból) szerelendők.

Az összes vezetékek szabadon helyezendők el, hogy könnyen hozzáférhetők és kicserélhetők legyenek.

A terveken a csatornák feltüntetendők lesznek.

Végül még szükségesnek tartjuk, hogy a gépház az összes fürdő-helyiségekkel egy földalatti járható, min. 2·00 *m* széles és 2·50 *m* magas folyosóval összeköttessék, mely folyosó felhasználható lesz az összes hideg és melegvíz, valamint a condensvíz vezetékeinek, továbbá a hővezetékek és elektromos vezetékek elhelyezésére, sőt a tiszta ruhának elosztására is, mely célra a folyosó egy gördülő kocsipályával ellátandó.

Budapesten, a székesfőváros tanácsának 1905. évi julius hó 6-án tartott üléséből.

VEGYESEK.

Vásárhelyi Pálnak, a nagy mérnöknek, Széchenyi István gróf „jobb kezének", aki tudásban, lelkesedésben és érdemekben méltó társa volt a legnagyobb magyarnak, — emlékszobrát a jövő vasárnap, f. hó 22-én déli $^1/_2$12 órakor leplezik le Szegeden, a Széchenyi-téren. A leleplező beszédet *Kovács* S. Aladár szintén kiváló vízi mérnök, műegyetemi tanár tartja; azután *Lázár* György dr. polgármester átveszi a szobrot a város gondozásába; az ünnep bevezetéseül a szegedi dalárdák Kölcsey Hymnusát, végezetül pedig Vörösmarty Szózatát éneklik. Ez az első mérnök-szobor, amelyet — reméljük — méltónak fognak találni a nagy technikus működéséhez. Néhai *Szécsi* Antal pályaterve után ifj. *Mátrai* Lajos műve. A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet, hogy az ünnep fényét fokozza, ez alkalomból előtte való este $^1/_2$7 órakor *vándorgyűlést* rendez a szegedi városház közgyűlési termében; az ülésen *Reök* Iván méltatja Vásárhelyi működését, *Lisznyay* Tihamér ismerteti Szeged hyrografiai viszonyait, *Tóth* Mihály, Szeged város főmérnöke, bemutatja a magyar metropolis új vízvezetékét, *Sármezey* Endre pedig a kisvasutakról értekezik. — Megvagyunk győződve, hogy a magyar technikusok *tömeges megjelenésükkel országos ünneppé* avatják a mérnök-szobor leleplezését.

A Hauszmann-Alajos-ösztöndíjra az Orsz. Iparegyesület kihirdette a pályázatot. A m. kir. vár építésében munkájukkal közreműködött iparosok és művészek alapítványt tettek Hauszmann Alajos építőművész és műegyetemi tanár iránti ragaszkodásuk jeléül. Addig, míg Hauszmann Alajos és neje él, a kamatok évente az ő hozzájárulásukkal adandók ki a következő módozatok szerint: Az 5500 korona alapítványnak kamatai évenkint (ez első évben csak egy félévre eső rész) ösztöndíj gyanánt adatnak ki, oly *iparral és művészettel* foglalkozónak, aki *az építkezési ágak* valamelyikének terén szakképzettségét már mint tanonc bevégezte és mint ilyen legalább 2 évet töltött alkalmazásban elsőbbrendü üzlet kötelékében, kiváló sikerrel és példás magaviselettel s mint ilyen tanulmányainak

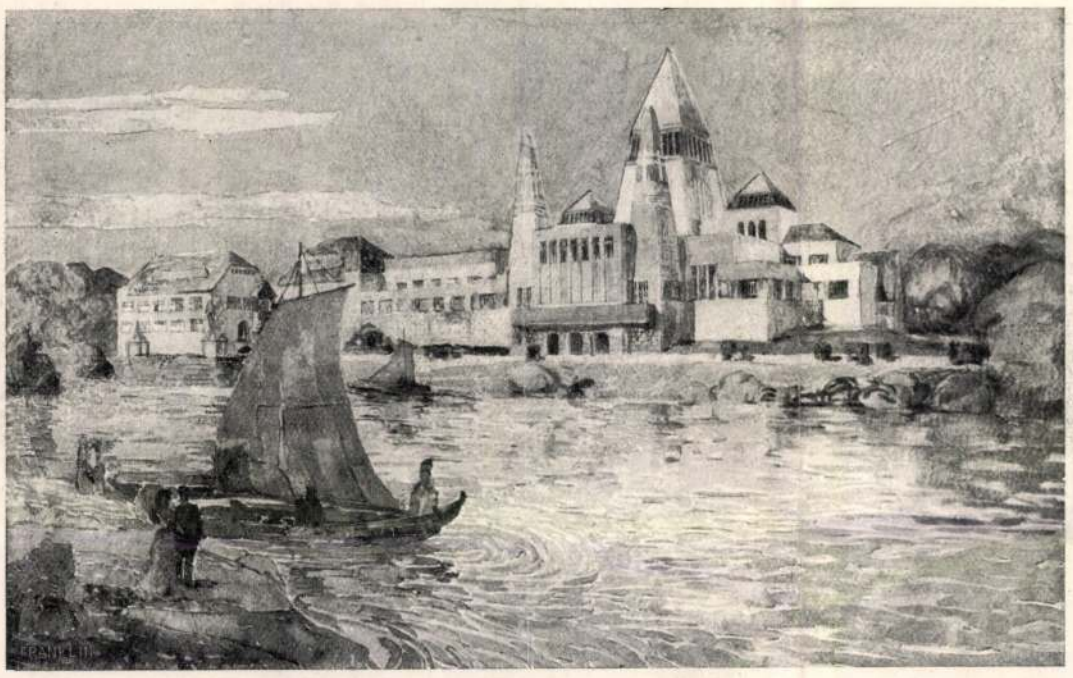

A TURINI VILÁGKIÁLLÍTÁS MAGYAR PAVILLONJA A PO FELŐL. — Töry Emil és Pogány Móricz terve.

lelkét. Mikor a második fölvonás végén magára marad, fölkiált: Oh, mily gazember vagyok én! Itt majdnem kibékültünk a szerzővel. Kellett-e a maorik közé menni, a kiket mi nem ismerünk, a hős nem ismer, a szerző nem ismer? Hiszen a bekent, félmeztelen maorik komikussá teszik a tragédiát! De mindezt elfelejtettük Burton felkiáltására. Egy nagy lelki fordulat megnyilatkozása ez! Valószerű és megindító.

Igen ám, ha a szerző hinni tudna valamiben! Ha az egzotikum keresése meg nem mérgezte volna tehetségét! Neki nem elég Burton hihetetlen, pisztolyból kilőtt ötlete, melynek ségítségével a vadak szigetére kerül. A lelki átalakulás drámai útját meglátja, rálép, de nem bir megmaradni rajta. Neki nem elég, hogy Burton mintegy erkölcsileg fölébred, ez nem elég szenzációs: Burton kissé megőrül. Burton valamiképen hisz a maga istenségében, vagy legalább isteni küldetésében. Misztikus mámorba merül, a nélkül, hogy egy csöpp drámai szükség volna rá. Mert e nélkül is szerethetné ezt a népet és küzdhetne érte. De így hatásosabb! Most az az angol úr, kinek tulajdona ez a sziget és kinek érdekében ő idejött, az első fölvonás egész társaságával a szigetre érkezik, nyilván, hogy lássa, mire ment Burton a vadakkal. Bevezetésül a társaság nehány vadembert lelő. Burton először hatalmas beszéddel (a darabnak nagy ékessége) meg akarja téríteni az angolokat, majd, midőn az angolok kinevetik, rájuk ront a vadak élén és a küzdelemben elesik. Miért lövöldöznek az angolok? Tudjuk, hogy az európaiak valóban embertelenül bánnak a vadakkal, a németek Afrikában, az angolok mindenütt, de a drámában a puskalövés nem argumentum, nem lélektani megokolás. Kikre akar hatni a szerző? Csak a karzatra? Ne tessék aggódni. A lipótvárosi szabadgondolkodóknak is jut valami. A vadak, a kik Burtonért rajonganak és nagy ünnepiességgel (zene, táncz, ének) eltemetik, azt mondják: nem halt meg, itt lebeg lelke közöttünk. Így keletkezik a legenda, szentencziázza egyik angol clubman. A szerző tehát hamarjában megoldotta a vallások keletkezésének tövises problémáját. Tessék idenézni, mily egyszerű. Az ember megőrül, Istennek képzeli magát, végtelen szeretet lakik lelkében, őt is szeretik, nem hisznek halálában, istenítik. Föltámadott. Etnográfia, vallásfilozófia, őserdő, kráterek, a mit szem-száj megkiván, minden van itt, csak a dráma párolgott el. Nagy szomorúság kél lelkünkben. Ezt a fantazmagóriát, pantomimát, kiállításos darabot az a Lengyel Menyhért irta, kinek legvonzóbb vonása az igazságért való lelkesedés, a hazugság ostorozása volt? Eldobta a maga gyönyörű témáját az erkölcsi tisztulás tragikumát, hogy képzelt hatások után futkosson? Tartok tőle, csalódott. A karzatnak nagyon elvont a darab, a földszintnek meg nagyon látványos. Mert sok unalmas dolog van a világon, de szinpadi őserdő három fölvonáson át, a legunalmasabbak közül való. Jó lesz hazajönni Polinéziából; jó, hazai darabért mindent megbocsátunk.

Drághy Éva esküje a homonnai vár palotatermében (a XVII. század elején) hangzik el, a hol esküvője után halva találták Homonnai Bálintot. Mellette markolatában eltört kardja. A kard Drághy Éva szegényes hozományának egyik darabja volt, melyet Éva aznap, esküvője napján, ajándékozott férjének, Homonnai Bálintnak. Ki ölte meg Homonnai Bálintot? Megölte Serédy Miklós, ki szerelmes volt Évába; titkos párbajt vivott Bálinttal és megölte. Bálint szülei, kik úgyis gyűlölik a szegény Évát, midőn az ő általa ajándékozott és eltört kardot pillantják meg a holttest mellett, Évát gyanusítják, hogy része van a gyilkosságban. Szegény Éva nem is tudott a párbajról. Senki nem sejtheti a gyilkost. A vád hallatára Éva kétségbeesetten esküszik, hogy a ki megöli férje gyilkosát, annak felesége lesz. Így hangzik el az az eskü.

Igen regényes történet, titkos párbajjal, temrehivással, vészes esküvel, a melynek tragikus következményeit a néző előre látja, mert hiszen ő tudja, ki ölte meg Bálintot, hogy Serédy Miklós szerelmes Évába és Éva is szereti Serédyt, a ki őt egyszer mint ismeretlent tatárkézből kimentette. Az első fölvonás, melyben mindez történik, mégis igen jó hatású. Látjuk az egész nászünnepélyt, a cselekvény meg úgy hat, mint régi mese, melynek hangulatába hamar beleéljük magunkat. Az események pedig oly gyorsan lezajlanak, hogy kritikai megfontolásra alig marad idő.

A második fölvonás azonban erre a megfontolásra mintegy rákényszerít bennünket. Másfél évvel később játszik és a gyászházba vezet bennünket, melyben a szülők még mindig úgy gyászolnak, mint első nap, szórakozásképen pedig kinozzák szegény Évát, a miért még mindig nem került meg a gyilkos és a miért Éva még mindig fiatal, szép és nem igaz szivvel gyászolja a holt férjet, kit soha sem szeretett és azonnal az esküvő után elvesztett. Ez a szünet a cselekvényben megzavarja a hangulatot. Csak midőn Serédy végre megjelenik, megtudja, mit esküdött Éva és elhatározza, hogy megöli magát, de előbb Éva szerelmét élvezi, emelkedik ismét a darab, de inkább lirai, mint drámai magaslatra. Szép az utolsó jelenet, melyben Éva végre megtudja, hogy Serédy a gyilkos és mindketten meghalnak. Talán jobb lett volna, a darabot elejétől végig a leggyorsabb tempóban előre vinni. Ezt kivánta az expozicio, ezt a mű formája.

Anatol a bécsi Schnitzler műve, nem egységes dráma, hanem öt kép, melyet nem a cselekvény egysége fűz össze, hanem a hős, Anatol, azonossága és a hangulatnak bizonyos egysége. A darabok vagy darabocskák nagyon tetszettek, habár egészben jelentéktelenek és távolról sem érdemlik meg azt a nagyképűsködő tárgyalást, melyben bécsi és berlini kritikusok részesitették. Mihelyt nem akarunk új művészi megnyilatkozást keresni bennük, hanem kedves kis ötletek gyűjteményét, a dolog rendben van. Az elsőben Anatol hipnotizálja szeretőjét, de nem meri a hipnozisban megkérdezni tőle, hogy hű-e hozzá. Jobb ezt nem firtatni. Csinos. A második, karácsonyi vásár, a legfinomabb. Anatol találkozik egy férjes asszonynyal és megvallja neki, hogy a karácsonyestét varróleány-szeretőjénél fogja tölteni. Az asszony kikérdezi erről a szeretőjéről. Látszik rajta, hogy irigyli azt a leányt, nem mert ő szereti Anatolt, hanem, mert szeretne szeretni. Csupa finom ecsetvonás, mely semmit se mond ki hangosan, de mindent biztossággal kitaláltat. Ez poetikus. Annál durvább a harmadik. Anatol szakítani akar egy kóristaleány szeretőjével, de a kórista-leány is szakítani akar vele és előbb mondja el a maga dolgát, a min Anatol nagyon boszankodik. Hiusága meg van sértve. Mindkettő igen durva ember. Franczia utánzat német durvitásban. Még csekélyebb értékű az *Epizód*. Anatol minden igaz ok nélkül elmondja barátjának, hogy három évvel ezelőtt egy czirkusz-leánynyal töltött egy szerelmes órát, a ki őt imádta. Ez a czirkuszleány egyszerre benyit a két úrhoz és rá sem ismer Anatolra. Az utolsó a legmozgalmasabb. Anatol meg fog nősülni. Ez nem ok, hogy el ne menjen az esküvő előtti éjszakán álarczos bálba és haza ne vigyen magával egy régebbi szeretőjét. Ez a leány másnap reggel nem akar tágítani mellőle, végre Anatol megmondja neki, hogy megnősül és ott hagyja a leányt. A franciák ily ötleteket leleményesebben és finomabban tárgyalnak, viszont Schnitzler úgy viszonylik német társaihoz, mint ő hozzá a franciák. Ez eléggé magyarázza sikerét. Góth kitünő Anatol. Kissé szentimentális, nagyon üres lelkű, nagyon hiú és valójában brutális.

A Nemzeti Szinház ismét műsorába iktatta *Ferenczy* Flirtjét. Kedves, elmés képe ez társadalmi életünk bizonyos jelenségeinek, mely nem engedi, hogy csak egy perczig is unatkozzunk. A párbeszédek semmit se vesztettek finomságukból. Az előadás igen jó.

Hegedüs Gyuláról a Próféta szerepében külön kell megemlékeznünk. Ez a legművészibb alkotás, melyet tőle láttunk. Már az első fölvonásban, melyben csak elmésen, szatirikusan beszélnie kell, éreztette, hogy lelkében titkok lappanganak. A második fölvonásban a fölébredést nagy igazsággal ábrázolta. A harmadik fölvonásban hatalmas és megrendítő volt. A szerző ráparancsolta a misztikus hazugságot, ő, a hogy tőle tellett, szót fogadott. De midőn emberileg szabad éreznie, midőn vadjait oltalmazza és végre kitör, akkor hihetetlen erővel magával ragadja a közönséget.

Alexander Bernát.

EGY KÉSZÜLŐ VILÁGKIÁLLÍTÁS.

A modern Olaszország az idén ünnepli fennállásának ötven esztendős évfordulóját. Márczius 14-én lesz ötven esztendeje, hogy Savoya parlamentje II. Viktor Emánuelt, a mai olasz király nagyatyját az egységes Olaszország királyává kiáltotta ki. Olaszország azóta a történelem országútján nagy utat tett meg. Szétdarabolt volt és egységessé lett; koldusa volt Európának és a jólét útjára tért; régi dicsősége foszlányokra szakadt és végigcsinálta a kulturális megujhodást. Kiindúló pontja pedig ennek az óriási haladásnak a nemzeti erők egységesítése volt, a melyre az első lépés ötven esztendeje történt meg.

Az ünneplésre Olaszország a megszokott formát választotta: nemzetközi kiállítást rendez. A nemzetközi kiállításnál azonban összeütközött két város, Turin és Róma érdeke. Turin, a savoyai királyság fővárosa igényt tartott a kiállításra, mert az ő falai közül indult ki a nemzeti egységesítés munkája, de igényt tartott rá az örök város, Róma is, mint az új olasz királyság politikai középpontja. Az olasz kormány a nehézséget úgy oldotta meg, hogy a kiállítást megosztotta, Turin kapta az ipari és mezőgazdasági, Róma pedig a művészeti részt. Két internaczionális kiállítása lesz így az idén Olaszországnak, a miből viszont hasznuk lesz a többi olasz városoknak is, mert az idegenforgalmat ügyes

közt valami tagolatlan nyelven beszélnek. Egészen új és elég kényelmes fajtája a drámai dikcziónak.

A budapesti sajtó igen roszúl bánt ezzel a darabbal, szemére hányta a szerzőnek, hogy hatásra és exportra dolgozik és ép ezért mindkettőt eltéveszti. Én nem szeretnék a szerzőnek jóhiszeműségében kételkedni, de bizonyos vergődést különböző motivumok között én is látok. A darab hőse ismét a magasan kiemelkedő ember, abban az igen érdekes és finom változatban, hogy a darab kezdetén mint szélhámos, haszontalan, asszonyi szerelmet kiuzsorázó alak lép elénk, ki azonban igen eszes, ötletes, éles nyelvű és buta környezetéből magasan kiemelkedő. Ez az ember a darab folyamán megtalálja a maga jobb én-jét. Ettől az emberről lehullik az a sár és piszok, mit a szegénység, a kényszerű szélhámoskodás reá vetett. Átalakulás, erkölcsi újjászületés: ez a darab nagyszerű témája. S míg az alávaló Burton fényesen megél az előkelő londoni társaságban, addig az erkölcsileg újjaszületett belepusztul a maga fölismert nemes hivatásába. Ez a darab tragikuma. A téma és a tragikum nagy iróhoz méltó. De Lengyel Menyhért nem becsülte meg a saját gondolatát. Alig tudom megérteni, mikép tudta enynyire megrontani, mikép tudott annyira maga ellen véteni. Valóban nagyon kereste az egzotikumban rejlő hatást. De van nagyobb baj is. A szerző nem hisz magában, nem hisz hősében, nem hisz eszméiben. Nincsenek igazi meggyőződései.

Nagy erőszakossággal helyezi át a darab szinhelyét Londonból a vadak szigetére. Burton, a ki megúnta a londoni klubokat, melyek játékasztalai ocsmányul táplálják, arra vállalkozik, hogy egy bányatulajdonos érdekében huszonötezer fontért elmegy egy új-guineai szigetre, hogy ott a vadakat bányamunkára szoktassa, még pedig *valláserkölcsi alapon*, tudniillik mint Isten fog föllépni és arra fogja tanítani a vadakat, hogy a munka isteni parancs, erkölcsi kötelesség. Mert a maorik nem igen akarnak dolgozni, úgy, hogy a bányák semmit se érnek. (Kis szocziálista hajlandóságokkal mindig kaczérkodott a szerző. A boldog vadak nem látják át, miért dolgozzanak, mikor ugyis mindenük megvan, a mi kell. De ha a világ megmaradt volna ezen a maori álláspontón, hogyan irhatott volna Lengyel Menyhért raffinált darabokat a vadakról?) Valljuk meg, Burton ötlete nem mindennapi és kissé illik rá az a mondás, hogy ha nem volna oly szörnyű okos, bátran ostobának is mondhatnók. De Isten neki: menjünk Polinéziába. Drámai ötlet annyit ér, a menynyit használ a drámairónak.

A polinéziai szigeten programm szerint mennek a dolgok. Burton mint Isten lép föl, talál a vadak közt egy tolmácsra, a ki őt megismerteti a vadak lelkével, a vadakat pedig az ő szándékaival, úgy, hogy a huszonötezer font egészen biztos. De ennek a jámbor, szelid népnek a jósága nagyon fölkavarja Burton

II. felvonás: Bebek Zsuzsa (Jászai Mari) meglepi a szerelmeseket, Serédy Miklóst (Beregi Oszkár) és Drághy Évát (P. Márkus Emma).

I. felvonás végjelenete: Drághy Éva esküje.

PEKÁR GYULA «DRÁGHY ÉVA ESKÜJE» CZÍMŰ DRÁMÁJA A NEMZETI SZINHÁZBAN. — Jelfy Gyula fölvételei.

PAVILLONOK A PO BALOLDALÁN.

A MAGYAR PAVILLON.

beosztással úgy akarják irányitani, hogy az Olaszország egyéb nagy városait is érintse.

A két kiállítás közül természetszerűleg a turini nemzetközi ipari és mezőgazdasági kiállítás lesz a nagyobb; méretei a tavaly rendezett brüsszeli kiállításét is meghaladják. Területén, melyről több képet mutatunk be, most folyik a leglázasabb munka, a kiállítás most van a kibontakozás stádiumában, hogy az április 29-iki megnyitásra, a mely az olasz király és az egész diplomácziai kar jelenlétében történik, készen legyen.

Magyarország, a melyet hosszú idők óta hagyományos rokonszenv fűz Olaszországhoz, részt vesz mindkét kiállításon. Hatalmas kiállítási palotája — Tőry és Pogány építészek munkája — Turinban a Po partján, közvetlenül a kiállítás főbejárója mellett emelkedik. Architekturája teljesen elüt a többi kiállítási épületek barokk és renaissance stilusától; a magyar bizottságnak, mikor ezt a tervet választotta kivitelre, az volt a czélja, hogy külsőleg is dokumentálja azt a különbséget, a mely közöttünk és a nyugati nemzetek között fennáll. Keleti motivumok az épületen, nyugati tartalommal megtöltve, ez a magyar pavillon karakterisztikuma.

Azoknak a magyaroknak, a kik kétségtelenül nagy számmal fognak az idén Turinba ellátogatni, valószinűleg fel fog tűnni egy másik körülmény is. Elmarad egy régi ismerős, Ausztria. Ausztria, a melyet nem a legkellemesebb emlékek fűznek az olasz egység létrejöttéhez, nem vesz részt Olaszország jubiláris ünnepén és igy Turin lesz az első nagy internaczionális kiállítás, a melyen Magyarország tejesen önállóan, Ausztria nélkül jelenik meg. Hogy ennek van valamelyes értéke állami önállóságunk kidomborítása és a külfölddel való megismertetése szempontjából, az kétségtelen.

Ma még erős munka folyik a kiállítás területén, hogy a késedelmet, melyet a nagy havazások idéztek elő, be tudják hozni. Hihetőleg azonban a megnyitás napjára készen fog

A MAGYAR PAVILLON KAPUJA

állani az egész kiállítás és benne a magyar csoport pavillonja is, melynek vezetői joggal számithatnak rá, hogy Magyarország a milanóihoz hasonló elismerést fog aratni a nemzetek békés versenyében. *Tonelli Sándor.*

Dr. BALOGH SÁNDOR.

Kétségtelen, hogy az 1848—49-iki honvédek még mindig a nagy nemzeti eszmének élő alakjai és közvetlen hirdetői. Balogh Sándor pedig azok közé tartozik, a kikben 1848/49-ben az igazi magyar nemzeti jelleg, a nemzeti tiszta hazafias láng, az önzetlen hazaszeretet, a férfias bátorság, hősiesség, a halálmegvetés élt. Mint tudjuk, dicső társaival együtt ők a jövő nemzedék számára történelmet csináltak és államiságunk ezredéves történetébe fényes korszakalkotó lapot illesztettek be.

A ki Balogh Sándort közelebbről ismeri és hallja őt a nagyidőkről beszélni, az érezni fogja, hogy mily hősök lehettek ők. Valahányszor Balogh Sándor előtt vagyok, mindig egy nagy korszak tündöklő képviselőjére gondolok s mint egy szép fogalom megtestesitőjét bámulom őt. Bizonyos vagyok abban is, hogy a mi érzésvilágunk nem tudna föléjök emelkedni, mert a sivár modern élet kitapos belőlünk minden ideális fogalmat.

Személyében tehát a király a minap olyan férfiút tett udvari tanácsossá, kiről — keresztül szemlélve élete munkásságát — olyant állapithatunk meg, a mit csak kevés jelesünkről.

A magyar hazafiasságunknak teszünk eleget akkor, midőn feltárjuk — bárha csak hiányosan vázlatosan — annak a dr. Balogh Sándornak példás tevékenységét, ki már 40 éve szolgálja a Honvédegyletek Országos Egyesületét is, hol Tisza László, Péchy Tamás, Podmaniczky Frigyes báró elnökökkel karöltve, mint ügyvezető, majd elnök ma, már az elaggott bajtársai és azok özvegyei s árvái ügyeit intézi fáradhatatlanul — úgyszólván — éjjel nappal.

Dr. Balogh Sándor, ki 1827-ben Keszthelyen

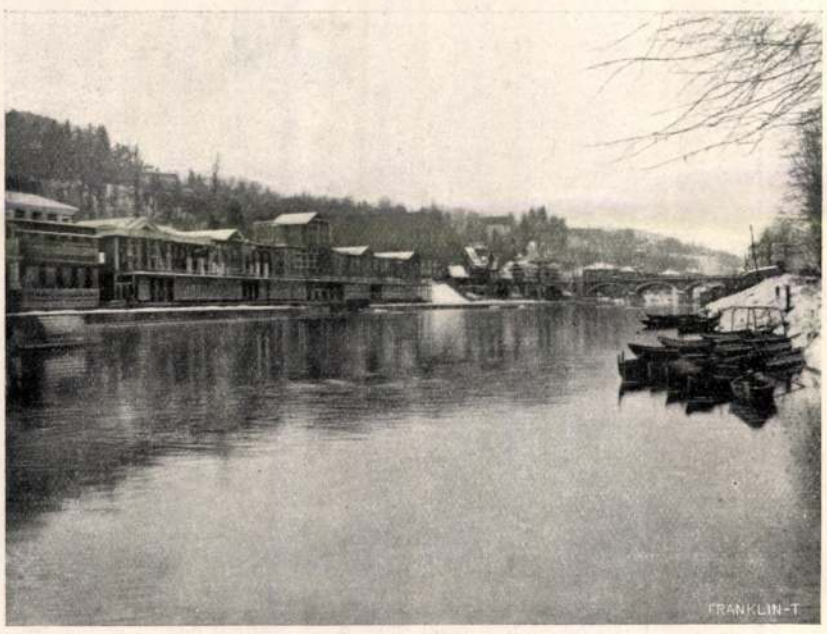

PAVILLONOK A PO JOBBOLDALÁN.

A NÉMET BIRODALOM PAVILLONJA.

A TURINI VILÁGKIÁLLÍTÁS KÉSZÜLŐ ÉPÜLETEI. — Galbavy Gyula fölvételei.

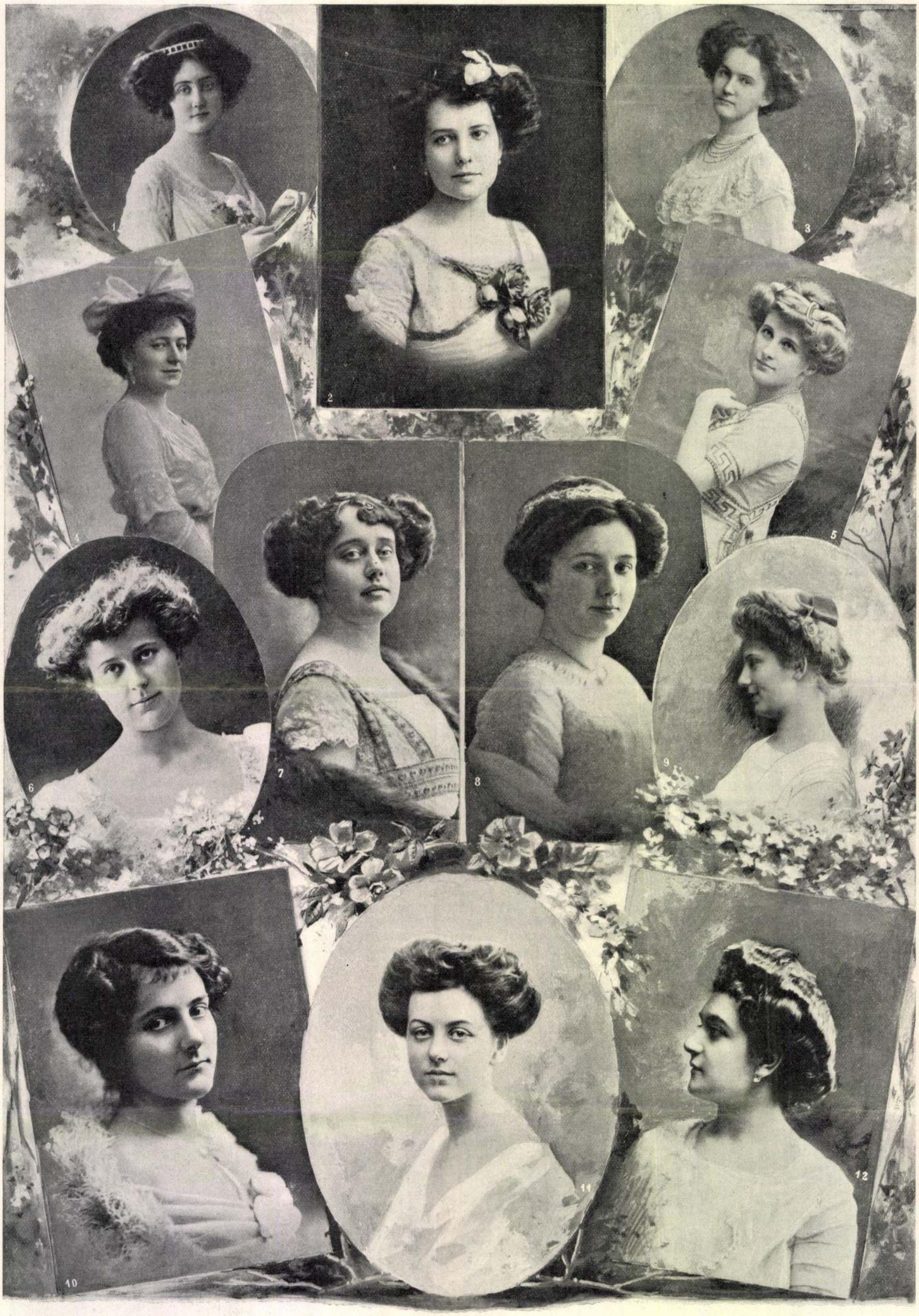

1. Baross Katinka. — 2. Kozma Andi. — 3. Hegyeshalmy Ditty. — 4. Boncz Ilonka. — 5. Jeszenszky Béby. — 6. Perczel Sári. — 7. Ruffy Bibi. — 8. Szentgyörgyi Jordán Magda. — 9. Szepessy Margit. — 10. Magyar Iduska. — 11. Künnle Katuska. — 12. Szőke Biszi.

TÁNCZOSNŐK AZ IDEI FARSANGON. — Goszleth, Koller tanár utódai, Langsfeld M., Strelisky és Uher fölvételei.

Dolgozik a csoma
Pamutkikészítőgyár
műhelyében. Az adju
előmunkált verkeket
ják, megnyomnak eg
és percenként két-há
etilén fóliába burkol
rakész csomagot rak
kocsira. Az áruk
nehéz fizikai munka. Eddig az asszonyok, lányok bajlódtak vele. A gép kíméli erejüket. A létszámhiány pótlásához is jól jött. Az adjusztálás öt embernek volt a feladata, most ehhez kettő is elég, a többit már a gép végzi.

Erdei Joli az adagoló. Egy gombnyomással ő indítja a gépet. A parancsnok *Villányi Zsuzsa*, a konszignálócsoport vezetője. A gép mechanizmusát kiismerte, a műszerfal ellenőrzését így nyugodtan vállalhatta. Még szerelés közben minden alkatrész rendeltetését megtanulta. A lakatosmunkáknál, a hidraulikus berendezések beállításánál *Vízi Páltól* és csoportja tagjaitól kapott útmutatást. *Keleti Tamás* villanyszerelő, aki a gép munkába állítását elvégezte. December elején volt a gép premierje, hivatalos átadása. Az év végi munka nagyjánál időben jó segítőtársat kaptak az összerakók.

Az „okos" berendezés két fő részből áll. Az egyik az automatikus csomagoló, amely elektrohidraulikus vezérlésű. A gépen az áru haladását a fotocellás berendezés irányítja. Az elektromos automatikus hőfokszabályozóval ellátott zsugorító alagút — a másik fő része —, az árura a polietilén fólia itt feszül rá.

Két hete végzi csomagolómunkáját a gép. Két ember indítja, eteti, vigyázza, az új beruházás pedig három helyett kiválóan dolgozik.

(Vincze)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Török István

TEXTILÉLET
Budapest

1971. DEC 18

1021

TÖRÖS ISTVÁN
A háromezredik (grafika)

SAJTOFIGYELO
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Törös Gábor,
szobrászminész

KORUNK

1984 — 7

/1021

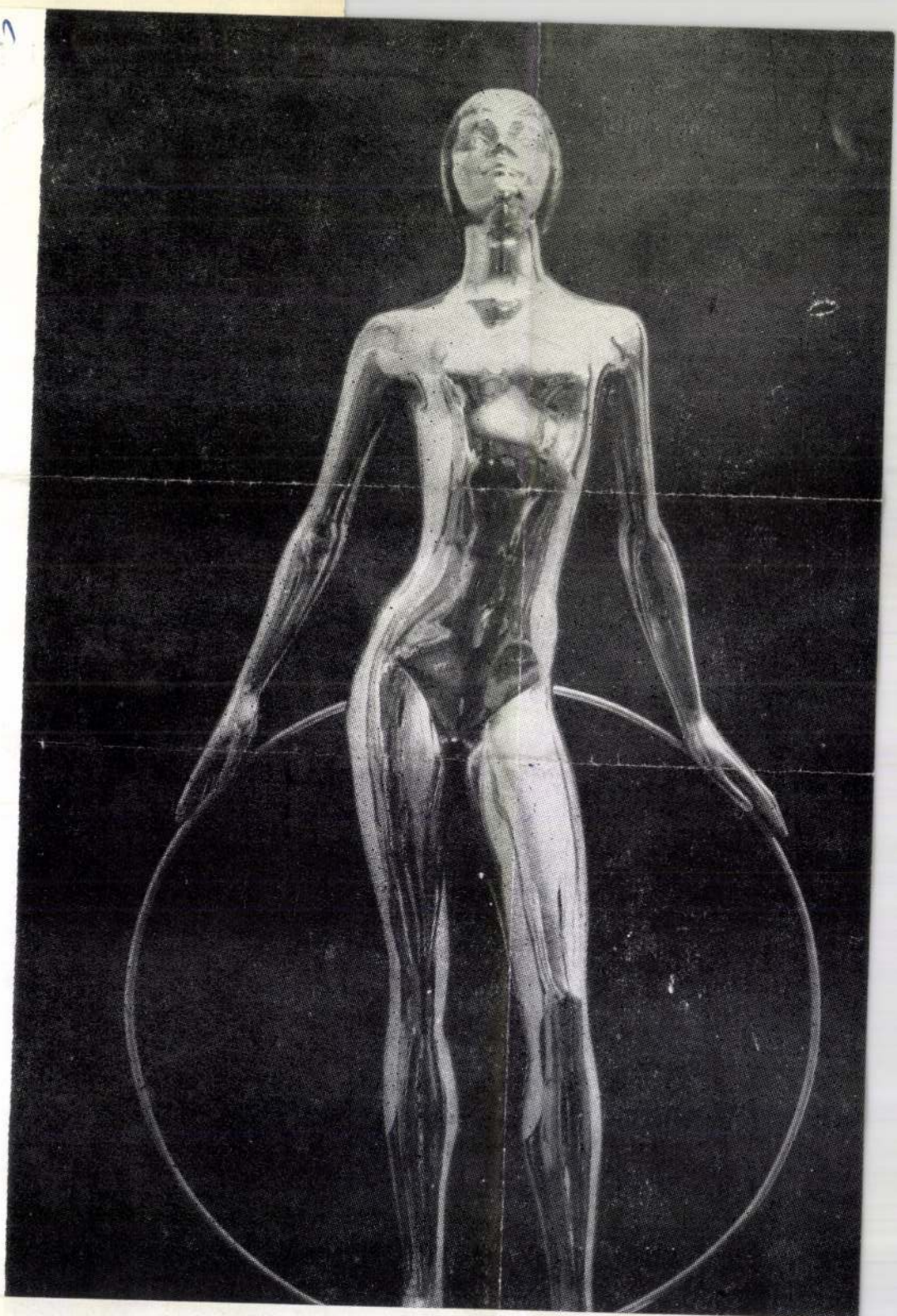

ADORJANI ENDRE: HÍRNÖK

TŐRÖS Gábor

Erdélyben teljes elzártságban, elszigeteltségben éltünk. A század művészetéről, a szocreálon kívül, nem voltak információim. Az idős mesterek is - apám, Nagy Imre, Nagy Albert, Mohi Sándor és mások - a szocreállal való küzdelemmel voltak elfoglalva. Ők - ide sorolhatnám még Benczédi Sándort és Vida Gézát - egyéniségüket megőrizve és Erdély szellemához ragaszkodva, a fiatalabbak Tőrös Gábor, Jacza Péter, Gergely István, Hunyadi László - a hetvenes évek közepétől a huszadik századi törekvésektől megtermékenyítve kísérelték meg a szellemi zártság felszabadítását.

Szakolczai Lajos: A szenvedő szobrász. Szervátiusz Tibor műtermében. Interjú. = Tiszatáj, 1982/ 8. 91.p.

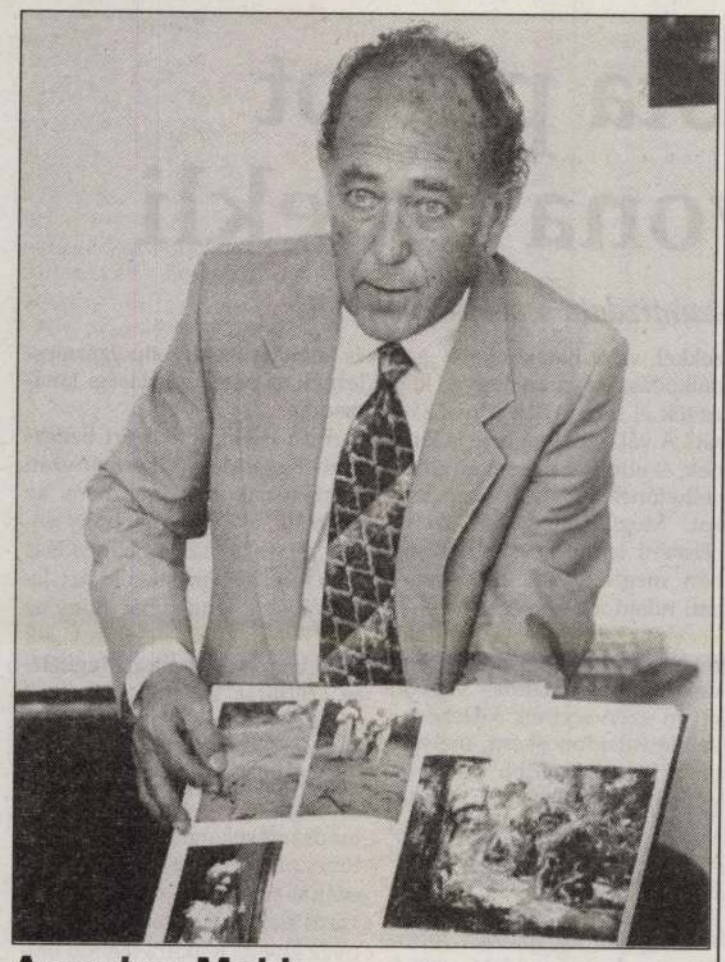

Americo Makk magyar származású amerikai festőművészt tegnap hivatalában fogadta Lábody László címzetes államtitkár. Makk az egyik legsikeresebb magyar származású művész, 1992-ben – elsőként a világon – Alfred Nobel Békeéremmel tüntették ki, számos nemzetközi művészeti szövetség és akadémia tagja, illetve tanára. Az elmúlt évtizedekben New Yorkban, Chicagóban, San Franciscóban, Los Angelesben és Washingtonban voltak nagy sikerű kiállításai

FOTÓ: NAGY BÉLA

Értékválság, emelkedő árak

Végh Antal: Rákosi óta nem volt ilyen kirekesztős, ízléstelen könyvünnep

Folytatás az 1. oldalról

Pomogáts Béla *irodalomtörténész, a Magyar Írószövetség elnöke:* Nagyon gazdag és impozáns volt a könyvheti kínálat, sok kitűnő könyv címe és nagyszerű író neve szerepelt a könyvheti listán. Sajnálattal vettem azonban tudomásul, hogy – bár nagyon sokan megfordultak a Vörösmarty téren – sokkal kevesebben vásároltak, mint a korábbi években. Legtöbben csak elvették a könyvet a pultról, nézegették, böngészték, majd az árat látva piruló arccal tették vissza azokat. Én sem tudtam megvenni az összes kedvemre való kötetet.

A könyvek tehát nem jutnak el az olvasókhoz, és abban látom a fő okot, hogy pont az annak idején legtöbb könyvet vásárló középréteg szegényedett el. A szomorú helyzet megoldása egy új, kormányzati szintű könyvtámogatási stratégia lenne, amit mihamarabb ki kellene dolgozni. A könyvhét szórakoztató programjaira szükség van, ám nem szabad engedni, hogy eltereljék a könyvekről a figyelmet, illetve hogy általuk a rendezvény komolytalanná váljon.

Czakó Gábor, író: Régebben enyhén kényszeredettebbek voltak a könyvhetek, mostanában kicsit undorítóbbak. Undorítóbbak, mert a szervezett bűnözés egyik előfutára, a pornó is megjelenhetett a könyvheti kínálatban. Undorító volt az az attrocitás is, ami a dedikáló írók egy részét érte szombaton – annak az országos napilapnak részéről, amelyet egy sramlizenekar kíséretében, intimbetétekkel együtt osztogattak.

Az olvasóközönség érdeklődését – akárcsak az előző években – a pénztárcájuk vastagsága és a manipuláció határozta meg. Az emberek most is nagyon kedvesek voltak, bár azt hiszem, az író és olvasója közötti kapcsolat csak a könyv elolvasása és megértése után jön létre. A könyvhét inkább csak az üzleti része a dolgoknak. Egyébként sok érdekes dolgot találtam, amelyek közül talán *Lázár Ervin* novellásköteté és *Molnár Tamás* monográfiáját, az Értelmiség alkonyát emelném ki.

Végh Antal, *író:* Rákosi Mátyás óta nem volt ilyen ízléstelen, gusztustalan, kirekesztős „könyvünnep" Magyarországon. Klikkek, brancsok, szekértáborok lepték el a könyvespultok környékét, miközben a maffia nyilvánosan is jelezte, hogy átvette a könyvszakma egészét, s hozzá nem értők határozzák meg, melyik lehet könyvheti könyv és melyik nem.

A prímet a Népszabadság és „kisöccse", az Élet és Irodalom vitte, vonszolta. A Népszabadság több cikket is közölt Ünnepi diszkrimináció címmel, az Élet és Irodalom pedig *Eörsi István* végeláthatatlan és zavaros ömlenyével próbált kábítani bennünket.

Engem személy szerint nem ért meglepetés, hiszen egy olyan országban, ahol volt pufajkások és politikai széllovasok diktálják a menetet, más nem is várható. Az idei könyvhét hű keresztmetszete volt annak a politikai posványnak, amelyben élünk. A kultúrát – és ennek részeként az irodalmat – hazátlanná, nemzetietlenné tették. Valakinek illene már bocsánatot kérni a jobb sorsra érdemes olvasóktól.

Hernádi Gyula, *író:* Azt hiszem, hogy a magyar könyvszakmában különös értéktévesztés, aránytorzulás tapasztalható. Egyes kiadók és szervezetek olyan írókat futtatnak, akiknek nem itt lenne a helyük. Olyan irodalomtörténet is született, amelyben egy normális magyar mondat nincsen, ráadásul *Kodolányi János* is hiányzik belőle... valahogy ez az értékrend jellemzi az egész könyvszakmát.

Ezzel az egész könyvheti felhajtással sem értek egyet. A könyveket meg kell írni, ki kell adni, meg kell venni és el kell olvasni. Az olvasóknak pedig nem telik könyvekre, így az irodalom sajnos hátrébb került a társadalom értékrendjében. Ennek fő oka, hogy az embereknek nincsen pénzük könyvekre, hiszen most az államilag támogatott könyvek is 7-800 forintba kerülnek. Egyébként nekem most nem jelent meg könyvem, elütött egy autó a zebrán, ráadásul 70 éves vagyok, úgyhogy már nem nagyon érdekel engem ez az egész.

(csikor)

Az árat látva piruló arccal tették vissza a könyveket FOTÓ: TALUM ATTILA

Komolyzenei premierek

Jótékony célú hangversenyt ad szombaton a Tűzoltó utcai gyermekklinika támogatására a Magyar Állami Operaház Failoni Kamarazenakara a világhírű *Jurij Szimonov* karmester vezényletével.

A dalszínházi est műsorán szerepel két Bartók-mű, a Román táncok, illetőleg a Divertimento. A koncert közönsége két zenedarab magyarországi bemutatójának is részese lehet. Először hangzik majd el *Goffredo Petrassi* Recréation Concertante, illetőleg *Dmitrij Sosztakovics Három fantasztikus tánc* című kompozíciója.

Az immáron ötven éve a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Gyermekklinikájaként működő intézmény jogelődje – Fehér Kereszt Gyermekkórház néven – száztíz évvel ezelőtt nyitotta meg kapuját. A Failoni Kamarazenekar a nagy múltú intézmény színvonalas gyógyítóellátó tevékenységét egy röntgenkészülék beszerzésével kívánja segíteni. (MTI)

● *A Liszt Ferenc Társaság által évente kiírt Nemzetközi Liszt Ferenc Hanglemez Nagydíjat idén az angol Appian cég CD-je kapta, amely Kilényi Ede zongoraművész 1937–39-ben készült Liszt-felvételeit tartalmazza. Szerepel a lemezen többek között a Mephisto-keringő, a Magyar fantázia és a Haláltánc című darab. A nagydíjat október 22-én, Liszt Ferenc születésnapi hangversenyén adják át.*

A jövő szezonra készül a Nemzeti Színház

Évadot zártak a nemzet színházában. Ez alkalomból alapították meg az ötvenéves tagsággal járó aranygyűrűt, melyet *Horkai Jánosnak* ítéltek oda. *Zolnai Zsuzsát* és *Kun Tibort* 40 éves tagsága miatt tisztelték meg az aranygyűrűvel, míg *Csákó Béla, Hamar Gyula* és *Nagy György* a 25 éves jubileumi aranygyűrűt kapta. Az ünnepi társulati ülésen 75. születésnapja alkalmából köszöntötték *Malonyai Dezsőt*, a Nemzeti nyugalmazott igazgatóját.

A tervek között elmondották, hogy elkezdődtek *Bella István–Rossa László–Novák Ferenc* szertartásjátékának előkészületei a nagyszínházban, melyet a millecentenárium tiszteletére adnak elő. Ami meg a jövő évi repertoárt illeti, ősszel *Nestroy* Lumpáciusz Vagabunduszának *Heltai Jenő* átdolgozta változatával kezdenek *Iglódi István* rendezésében. 1997 februárjában *Parászka Miklós* viszi színre *Sütő András* Balkáni gerle című drámáját. Tavasszal *Eszenyi Enikő* állítja színpadra Gogoltól a Holt lelkeket.

A Várszínház vígjátékkal indít: *G. Kaiser* komédiáját *Bodolay Géza* rendezi, *Gaál Erzsébet* görög estet tervez: *Arisztotelész* Lelánccolt Prométheuszát és *Euripidész* Médeiáját. *Szilágyi Tibor* viszi színre *Hunyadi Sándor* Lovagias ügy című vígjátékát, majd *Iglódi István* jóvoltából Az ember tragédiájának újabb szcenírozása zárja az évadot.

A refektóriumban korábbi sikeres előadásaik mellett *Göncz Árpád* Médeia című monodrámáját adják elő *Moór Mariannával* a címszerepben, felújítják *Sarkadi Imre* Oszlopos Simeonját, *Kállai Ferenc* Németh László-sorozatának újabb darabját, a Papucshőst állítja színpadra.

(-tz)

Kortárs nagybányaiak

Kortárs nagybányai alkotók műveiből nyílik kiállítás holnap Budapesten, a nagybányai művésztelep és festőiskola megalakulásának századik évfordulója alkalmából. *Tőrös Gábor* szobrász-, *Véső Ágoston* festő-, valamint *Walter Frigyes* grafikusművész tárlatát *Szűcs György* művészettörténész nyitja meg a belvárosi Vármegye Galériában.

A három erdélyi alkotó munkássága az anyaországi közönség előtt is ismert, hiszen négy esztendeje is közösen állítottak ki a magyar fővárosban. Walter Frigyes azonban már nem élhette meg legújabb magyarországi kiállításának megnyitóját. A kiváló grafikus 65 éves korában, május 17-én hunyt el. Az Erdély Művészetéért Alapítvány gondozta tárlat augusztus 10-éig – keddtől péntekig – tekinthető meg a Vármegye utca 11. szám alatti intézményben. (MTI)

Művészetek Völgye '96

Márta István akcióban a taliándörögdi romtemplomnál, mialatt társai József Attila verseit hangosítják fel

Ha július, akkor Kapolcs, *Márta István* álma, öt falu valósága – azaz idén ismét lesz Művészetek Völgye. Ahogy a szlogen tartja: Öt Balaton-felvidéki falu – Kapolcs, Monostorapáti, Pula, Taliándörögd, Vigántpetend – lakói, művészei, utcái, terei, pajtái, udvarai és mezői várják a vállalkozó kedvű utazókat, érdeklődőket és a törzsvendégeket. És talán 1989 óta immár nyolcadik alkalommal ismét létrejöhet – mint ahogy a tegnapi sajtótájékoztatón Márta rámutatott – az a szabad, „vámmentes köztársaság", ahol a művészet, a kultúra az ottlakók és a vendégek számára valóban életformává válik.

A június 12. és 21. között megrendezendő nagyszabású seregszemlén az öt faluban 47 helyszínen összesen 130 színházi, zenei és képzőművészeti program várja az érdeklődőket. S hogy a kedves olvasó érzékelhesse, miként bővült ki térben, időben és nagyságrendben a néhai Kapolcsi művészeti napok, csak két adat: amíg 1989-ben egy faluban a három napig tartó rendezvénynek ötszáz fizető nézője volt – a helybeliek természetesen ingyen vehetnek részt a programokon –, addig tavaly az öt településen a 17 nap alatt 30 ezer látogató fordult meg az Eger-patak völgyében.

A szervezők az idén nagy hangsúlyt kívánnak helyezni a gyermekprogramokra, melyek közül kiemelkedik a Kenderkóc Gyermekbarát Kulturális Egyesület által a 7 és 14 éves korosztály számára meghirdetett tábor, ahol például – a millecentenárium tiszteletére – honfoglaló történeti játszótábor keretében kicsik és nagyobbak végigjárhatják őseink útját – ha nem is teljesen, de legalább Tapolcától Taliándörögdig.

(jávorszky)

Adáshiba

Költészetmentes övezet

Valahogy úgy alakult, hogy az ember, vagyis az a tévénéző, aki a vetélkedők és a sportközvetítések tényleg sűrű erdejében kétségbeesetten kutakodik valamiféle tisztás, azaz kulturális műsor után, önkéntelenül felkapja a fejét, ha a televízió költőportrét ígér, s hozzá olyan költőét, mint *Orbán Ottó*. Az illető (ember vagy tévénéző) ilyenkor szódát készít, aprósüteményt vásárol, esetleg – még az adás előtt – átfutja kedvesebb köteteinek némelyikét a fokozottabb élmény érdekében.

Orbán Ottót vasárnap este mutatta be a TV1 – egy 1989-ben készült filmmel. Ki tudja, mi az oka, ez már bevált gyakorlat az MTV-nél, hogy a hasonló műsorokat legalalább két-három év késéssel tervezi a programjába, ami költők, írók esetében felelőtlenség, hiszen tudjuk, a művész, ha tehetséges, gyorsan változik, látásmódja mélyül, egyike-másika bizonyos korszakait is képes megtagadni, tehát egyáltalán nem biztos, hogy a vetítés időpontjában az adott művész egyetért önmagával, pontosabban kétséges, ugyanazt mondaná-e a vetítés pillanatában élőben, amit így, vetítve mond el. Azt a tényezőt ki is felejtettük a felsorolásból, hogy a művészek bizony meghalnak olykor, s roppant groteszkül hat, ha egy alkotó a képernyőn a terveiről beszél, miközben a néző az újságból (no meg a televízióból) tudja, meghalt. Ha gonosz akarnék lenni, azt mondanám, spórolás ez, a tévé kivár, hátha megtakarítja egy emlékműsor költségeit, s két legyet üt egy csapásra. Nem vagyok gonosz, visszavonom.

Az Orbán Ottóról készült portréfilmbe az alkotók mindent beletettek, amitől egy portréfilm rossz lehet. A rendezői koncepció az volt, hogy a költő egyáltalán ne jelenjék meg a színen, csupán a legvégén, s ezt be is tartotta: az utolsó néhány percben Orbán hangját hallhattuk, miközben róla készült állóképeket nézhettünk. Ez így valóban egy emlékműsorhoz hasonlított, ami azonban – vélekedésem szerint – nem szerepelt a tervek között. A film korábbi szakaszaiban kiváló színészek tolmácsolásában hangzott el egy-egy napló, önéletrajzi írás részlete. A versek ezúttal nem voltak fontosak. Persze, ez is csak szemlélet kérdése – mi a lényeg egy alkotóban: az élete vagy a művei? Mindenesetre azt megállapíthatjuk: a műsor szerkesztése, a választott írások összeállításának aránytalanságai, a *közjátékos* kameramozgások és képi effektek sok mindent elértek, csupán azt nem, hogy bárki is kedvet kapjon Orbán Ottó költészetéhez. Egy – a televíziózásról szóló – amerikai vígjátékból idézek: „egy hatalmas kattanás volt az egész ország".

(taurus)

TŐRŐS Gábor szobája

Exporttámogatást tervez a földművelésügy

Vevőre talál a nógrádi tej

Folytatás az 1. oldalról

Magyarországon tejtúltermelési válságról ma nem lehet beszélni, pusztán a termelés időszakos növekedéséről, ami minden évben májustól szeptemberig tart –, nyilatkozta lapunknak *Demeter János*, az Agrárrendtartási Hivatal osztályvezetője. Ez azonban nem jelenti azt, hogy egyes területeken átmenetileg ne mutatkoznának a túltermelés jelei, tette hozzá. Éppen ezért napokon belül tárcaközi bizottság elé kerül az idei exporttámogatási javaslat. A tárca ezzel az intézkedéssel törekszik egy esetleges árufölösleget elkerüni. A Tej Terméktanácstól két napja kapták meg az erre vonatkozó javaslatot, de ennek hiányossága nem tette lehetővé az azonnali intézkedést.

A Nógrád megyében történtekről az osztályvezető elmondta, hogy hivatalos értesítést nem kaptak. Hazánkban átmenetileg párhuzamosan él a tej fizikai, illetve bakteriológiai minősítése. Nyilvánvalóan a világszerte elfogadott bakteriológiai minősítésre – ez vizsgálja a tej csíraszámát, szomatikus sejtszámát – kell nálunk is áttérni. Gyakorlatilag ez jelenthet garanciát a továbbfeldolgozott tej minőségére. Mivel nálunk hagyományosan sokan tartanak néhány tehenet, az ő számukra kivihetetlen az igényesebb vizsgálati és a hűtési rendszer kiépítése. Éppen ezért a hivatal szorgalmazná az átállást, de ennek keresztülerőltetése nem lehet célja. Így a párhuzamosság fennmaradásának időtartama ma még megválaszolhatatlan.

A Mezőgazdasági Termelők és Szövetkezők Országos Szövetsége titkára, *Tóth István* lapunknak elmondta, hogy nem lehet kizárólag a termelőktől megkövetelni a legkorszerűbb eljárásokat. A feldolgozóipar, illetve a kereskedelem önmagával szemben is állítson magas lécet, ebben az esetben emelhet igényén. Ezzel együtt a MOSZ szerint is hosszú távon a bakteriológiai minősítésre kell átállni. A konkrét eset tanulsága, hogy a termelőket nem lehet váratlanul ilyen helyzetbe hozni. Időben tájékoztatni kell őket, lehetőséget teremtve számukra a felkészülésre.

Bár túltermelés a titkár szerint sincs, kormányzati feladat az export támogatásával elébe menni a piac esetleges zavarának.

Az Avonmore Kft. tegnap közleményt juttatott el szerkesztőségünkbe, amelyben leszögezik: kizárólag minőségi szempontok miatt nem veszik át a gazdák tejtermését. Hangsúlyozzák, hogy adtak időt az átállásra. Intézkedésüket pedig előre vetítette, hogy az idén már szerződést sem kötöttek velük, pusztán napi üzleti kapcsolatot tartottak fenn.

N. Zs.

A gazdák reménye: a kistermelői marhák teje is hamarosan a kádakba kerül. Az ágazati politika révén pedig nem lesz piaci gond

Olvasónk, *Udvardi József* felhívta szerkesztőségünket, hallva, hogy az országban akár egyetlen csepp tejet is ki kell önteni, állatokkal kell felitatni. Mint mondta, szeretné tudni, hogy lehet olcsóbb tejhez jutni, hiszen neki, négy gyermek apjának naponta szüksége van a tejre. Azt is felajánlotta, hogy a Nagycsaládosok Országos Egyesületén keresztül, megszervezik a tejfelesleg értékesítését. Nem titkolta, hogy nem nyolcvanforintos áron tennék ezt, hanem lényegesen olcsóbban. Sajnálattal jelezte, hogy a Miniszterelnöki Hivatalban nem kapott magyarázatot arra, ma hazánkban miért semmisítenek meg alapvető élelmiszert.

A szocialista pártot Szeged vagyona érdekli

Básthy Gábor alpolgármesteri szamizdata a városatyák előtt

Szegeden napok óta úgy terjesztik a szocialista Básthy Gábor alpolgármester nevével fémjelzett városháztartás reformját tartalmazó koncepciót, mint afféle szamizdatot. Akadt képviselő, aki még nem is tudott a tervezet részleteiről, amikor már széltében hosszában beszéltek róla a Tisza-parti városban. A legtöbben elmarasztalóan.

Az önkormányzat és intézményei gazdálkodási rendszerének kvázi ésszerűsítésére vonatkozó javaslatot a közgyűlés június 6-ra tervezett ülésén kívánják megvitatni. Alaposan áttanulmányozva annak tartalmát, bizony elgondolkodásra késztető állításokról is olvashatunk benne. Furcsának tűnik például már a bevezetőben, hogy éppen szocialista tisztségviselő fogalmaz úgy: az ország idei költségvetésének következtében fokozottan hátrányos intézkedésekre kényszerült az önkormányzat, hiszen ő is tisztában lehet a ténnyel, miszerint saját pártjának a tagjaiból verbuválódott koalíciós kormány javasolta azt elfogadásra. Mindezt figyelmen kívül hagyva a továbbiakban azzal érvel – az általa kidolgozott koncepció elfogadásának érdekében –, hogy különösen kiszolgáltatott helyzetben vannak a Szegedhez hasonló, régióközpont-szerepet betöltő nagyvárosok. Ezek egyes országrészek számára látnak el feladatokat, ennek ellenére mégsem élveznek olyan kedvezményeket, mint a fővárosban.

A hitelfelvétel eladósodáshoz vezet

A továbbiakban az olvasható a tervezetben, hogy ennek a kilátástalannak tűnő helyzetnek a megoldására elvben két, alapvetően különböző stratégia létezhet. Az egyik szerint meg kell várni az államháztartási reform kibontakozását, s ez majd megoldja a feladatellátás, feladatmeghatározás, valamint a finanszírozás összes problémáját. Amíg ez meg nem történik, a működési hiányokat vagyonfeléléssel vagy hitelfelvétellel lehet pótolni. Ez egyértelműen az eladósodáshoz vezet.

Básthy, tanácsadóival együtt azonban talált egy másik utat, amely nehezebb ugyan, de úgy vélik, eredményesebbnek tűnik. Azt vallják, hosszabb távon stabilitást ígér az előrelátóbb önkormányzatnak. Ezen természetesen magukat értik. Adottak a feltételek, hogy az államháztartási reform haladásától függetlenül, de annak szellemében megkezdődhessen a városháztartás megreformálása. A reform nem eredményez több elosztható forrást, ám azok hatékonyabb felhasználását és esetlegesen költségvetésen kívüli források bevonását igen.

Milyen munkát végez a vagyonkezelő iroda?

Miként állítják, Szeged kivételesen kedvező helyzetben van a reform megkezdésének feltételeit illetően. A várost nem nyomasztja adósságteher, mint az államháztartást és több nagyvárost. Ez a kedvező szituáció azonban pillanatnyi, ugyanakkor jelentős instabilitási tényezőket hordoz magában. Teljességgel bizonytalan akár egy-két éves távlatban az önkormányzatok finanszírozása, az állam és az önkormányzatok közötti feladatmegosztás. Nem kiszámíthatóak a makrogazdasági folyamatok. Még koncepcionálisan sem tisztázott az önkormányzatok helye az államháztartási reform folyamatában. A következő években fokozódhatnak a települések gazdálkodását negatívan érintő hatások.

Ezek a megállapítások ezúttal nem az ellenzéki pártok, hanem Básthyék részéről hangzottak el, amelyek okként szerepelnek az előterjesztésben, hogy a képviselők „tisztán lássák", miért is van szükség a városi kincstár létrehozására. A javaslat kidolgozásánál bábáskodók azt állítják, ennek elsődleges célja a közpénzekkel való hatékonyabb gazdálkodás. De vajon hogyan képzelték el terveiknek a realizálását? A válaszukban erre is kitérnek, és ettől kezdve sokan elképzelhetőnek tartják koncepciójukat. Megfogalmazásuk szerint célszerű lenne a vállalkozásokban megtestesülő önkormányzati tulajdont egységes vagyonkezelő szervezet alá rendelni, mely gazdasági társaságként működik. E hatalmas vagyont olyan szervezetnek kellene kezelnie tulajdonosként, melynek ez a hivatása. Több olyan vagyongazdálkodáshoz kötődő feladatot végez ma közigazgatási tevékenység keretében a polgármesteri hivatal, melyet a már említett alpolgármesterék állításai alapján vállalkozási formában eredményesebben valósíthatnak meg. Igen ám, de itt mindjárt felmerül a kérdés, akkor milyen munkát végez a hivatal vagyonkezelő irodája? Ennek munkatársai nyilván feleslegessé válnának, miként a városfejlesztési irodán dolgozók, de azoknak a ciklus végéig – politikai megfontolások miatt – nem mondanának fel. Ez a feladat majd az új összetételű önkormányzatra hárulna.

A koncepcióból az derül ki, hogy az önkormányzat a tulajdonát alárendelné egy bizonyos holdingnak, amely diszponálna a hatalmas vagyon fölött. Ugyanakkor ingatlanhasznosítási, portfóliókezelési, területrendezési, területfejlesztési és beruházási, ingatlanhasznosító és befektető, pénzügyi befektető és hasznosító tényekedéssel, valamint – és ez rendhagyónak számít – egyes hatósági engedélyezési jogkörök gyakorlásával ruházták fel. Partnerként elsősorban az önkormányzat számlavezető pénzintézetére, az Unicbankra és az MBFB érdekeltségi körére gondoltak. Ez utóbbihoz tartozik az a Duna–Tisza Regionális Fejlesztési Kft., melynek *Németh Mihály* az ügyvezetője. Tulajdonképpen itt kezd kibújni a szög a zsákból, hiszen Németh úr szocialista színekben indult képviselőjelöltként a legutóbbi választásokon, és jelenleg Básthy alpolgármesternek az egyik gazdasági tanácsadója.

Aradi Antal, a Polgári Szegedért Egyesület önkormányzati frakciójának vezetője nem az egyetlen, aki úgy véli, hogy ennek a javaslatnak az elfogadása nem jelentene mást, mint azt: legalizálják a tendenciát, hogy az MSZP érdekköre rátehesse kezét a város vagyonára. Megítélése szerint a holding azt a célt szolgálja, hogy a jelenlegi szocialista városvezetés – az országban tapasztalt privatizációhoz hasonlóan – a vagyonátruházás módszerével évtizedekre bebetonozza magát a gazdasági és ezáltal a politikai hatalomba. A város által működtetett intézmények kivétel nélkül a leendő holding tulajdonába kerülnek, s nem kizárt, joggal tartják majd fenn maguknak azt a lehetőséget, hogy az intézményvezetőket is ők nevezik ki. Ez a tendencia nem emlékeztet másra, mint a nyolcvanas évek közepétől tapasztalt spontán privatizációra, amikor bizonyos elvtársak jelentős vagyonhoz jutottak. Most ugyanezt megtehetik annak ürügyén, hogy késik az államháztartási reform, az önkormányzat ellehetetlenül a fosztogató állam miatt.

Nem szavazhatnak az újabb merényletre

A kvázi ésszerűsítésre vonatkozó elképzeléseknek ilyetén történő realizálása sokak számára azért sem elfogadható, mert a polgármesteri hivatalnak e feladatkörök ellátására mindmáig létezik arra szakosodott apparátusa. Úgy vélekednek a koncepcióról, mint az alpolgármester hókuszpókuszáról, ami lényegében nem azt a célt szolgálja, amelyet több oldalon igyekszik taglalni az előterjesztő. Éppen ezért Aradi frakcióvezető úgy fogalmazott: Szeged sorsáért felelősséget érző képviselő nem adhatja voksát a város ellen készülő újabb merénylethez.

Bálint József

● Még mindig szűk a dél-koreai importrés. Ha Szöul augusztusig sem növeli számottevően az autóimportot, akkor viszont Washington ismét fontolóra veszi, hogy a WTO-nál panaszt tegyen.

Vonalban a hatóság

Ha hónapok óta lopják a telefonvonaladat, igencsak megörülsz, amikor azt olvasod az újságban, hogy léteznek lopásgátló berendezések, s persze úgy véled, ajánlatos megszívlelned a cikkben nyilatkozó szakember jó tanácsát is.

Ez úgy szól, hogy manapság sok reklámban kínálnak vonallopás elleni műszereket, de csak a Hírközlési Főfelügyelet ajánlásával ellátott termékek alkalmasak erre a célra.

A Hírközlési Főfelügyeletnél telefonérdeklődésedre meg is neveznek öt céget. Megmondják a forgalmazott berendezés típusát is, no meg a tolvajűző cégek pontos címét, irányítószámát. Csak a telefonszámukat nem adják meg, mondván, hogy azért már a tudakozóhoz kell fordulni.

A tudakozónál az öt cég közül négynek a hírét sem hallották – lehet, hogy nekik már a telefonjukat is ellopták –, az ötödik cég telefonszámának birtokában viszont a következőket tudod meg. Ők olyan berendezést kínálnak, amit a fővonaladra kell kapcsolni, kapsz egy négy számjegyű, csak általad ismert kódot, s amikor majd telefonálsz, először azt kell tárcáznod.

Ez szinte tökéletes védelmet nyújt a telefonbrigantik ellen, csak az a baj, hogy ez idő szerint nem lehet hozzájutni. Mivel a fővonalra kell kapcsolni, a telefon előfizetője nem, csak a Matáv lehetne a megrendelő. Az viszont – műszaki nehézségekre hivatkozva – nem rendeli meg tőlük.

Mindebből három következtetést is levonhatsz:

1. A Hírközlési Főfelügyelet nem tudja, mit ajánl.

2. Nem az ő dolga, hogy felvilágosítson az akadályokról s megkíméljen a fölösleges telefonálgatástól. Ő csak azt javasolja, amit meggyőződése szerint jó műszaki megoldásnak tart.

3. Ha sokallod a tolvajok miatt megnőtt telefonszámládat, egyelőre csak azt érheted el, hogy valamivel még nagyobb legyen.

(Sz)

A Magyar Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamai

Devizanem	Árfolyam 1 egységre, forintban
Angol font	235,90
Ausztrál dollár	121,40
Belga frank (100)	483,71
Dán korona	25,76
Finn márka	32,45
Francia frank	29,37
Holland forint	88,80
Ir font	241,53
Japán jen (100)	139,86
Kanadai dollár	111,04
Kuvaiti dinár	507,27
Német márka	99,46
Norvég korona	23,28
Olasz líra (1000)	
Osztrák schilling	14,14
Portugál escudo (100)	96,45
Spanyol peseta (100)	117,77
Svájci frank	121,16
Svéd korona	22,76
USA-dollár	152,03
ECU (Közös Piac)	188,38

A Magyar Nemzeti Bank hivatalos valutaárfolyamai

Pénznem	Vételi árfolyam	Közép 1 egységre,	Eladási forintban
Angol font	233,79	236,01	238,23
Ausztrál dollár	120,40	121,50	122,60
Belga frank (100)	478,95	483,74	488,53
Dán korona	25,50	25,76	26,02
Finn márka	32,06	32,38	32,70
Francia frank	29,09	29,38	29,67
Görög drachma (100)	62,52	63,12	63,72
Holland forint	87,92	88,80	89,68
Ir font	239,31	241,59	243,87
Japán jen (100)	138,83	140,21	141,59
Kanadai dollár	109,98	111,03	112,08
Kuvaiti dinár	502,64	507,48	512,32
Német márka	98,47	99,45	100,43
Norvég korona	23,06	23,29	23,52
Olasz líra (1000)	97,60	98,53	99,46
Osztrák schilling	13,99	14,13	14,27
Portugál escudo (100)	95,63	96,58	97,53
Spanyol peseta (100)	117,03	118,20	119,37
Svájci frank	120,03	121,24	122,45
Svéd korona	22,54	22,76	22,98
USA-dollár	150,59	152,04	153,49
ECU (Közös Piac)	186,56	188,38	190,20

Az ÁPV Rt. kezeli a konszolidált bankok vagyonát

Személyi változások a PM-ben

A még eladatlan konszolidált bankok vagyonkezelése átkerül a Pénzügyminisztériumtól az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Rt.-hez – jelentette be tegnapi sajtótájékoztatóján *Draskovics Tibor*, a pénzügyi tárca közigazgatási államtitkára. A konszolidált bankok fontosabb stratégiai és személyi kérdéseiben azonban egyetértési joga marad a pénzügyminiszternek.

Az állami tőkejuttatásból részesült bankok irányítása többször is megváltozott az elmúlt időszakban, előfordult, hogy a Pénzügyminisztérium is és a vagyonkezelő szervezet is különkülön beleszólhatot a bankok tevékenységébe, majd utoljára az irányítás a Pénzügyminisztériumhoz került. A legfrissebb döntés értelmében a napi ügyeket a vagyonkezelő szervezet, a hosszú távú stratégiai döntéseket a Pénzügyminisztérium hozza meg.

Draskovics Tibor beszámolt arról is, hogy a pénzintézeti törvény tervezetét elkészítette a minisztérium, és csütörtökön tárgyalja a kormány és a parlament várhatóan ősszel el is fogadja azt.

Több személyi változás is történt június 1-jei hatállyal a Pénzügyminisztériumban. *Balázs Ágnes* tölti be a Pénzügyminisztérium megüresedett helyettes államtitkári posztját. Elődje, *Hegedűs Éva* azért távozott a minisztériumból, mert a Magyar Befektetési és Fejlesztési Bank elnöke lett. Balázs Ágnes a minisztériumban vagyonpolitikával, élelmiszer-gazdasággal, vállalkozásokkal foglalkozik. Ezen túl ellátja a bankrendszerrel kapcsolatos teendőket. Figyelemmel kíséri a konszolidált bankok helyzetét. Felelősségi körébe tartozik a jelentősebb közlekedési, hírközlési fejlesztésekkel kapcsolatos minisztériumi álláspont kialakítása. Új kabinetfőnöke is van a minisztériumank. Ezen a poszton *Wieszt Jánost* *Gárdos Csaba* váltotta fel.

Új személy irányítja a minisztérium sajtóügyeit is. *Pomicsánné Kálmán Katalin* lemondott köztisztviselői jogállásáról, és szerepkörének egy részét *Pichler Ferenc*, a Magyar Távirati Iroda szerkesztője veszi át. A tárca a személyi változással együtt meg kívánja újítani sajtómunkáját is, *László Csaba* helyettes államtitkár szóvivői feladatokat lát el a jövőben. A közigazgatási államtitkár szerint azonban ez nem jelenti azt, hogy a minisztérium többi tisztviselője mentesülne a tájékoztatási kötelezettség alól, vagy nem nyilatkozhatna a közvéleménynek.

G. J.

szory. 30.-

TÖRÖS Gábor ötvös

Uj Ember 1989.dec.24. melléklet 2.p.

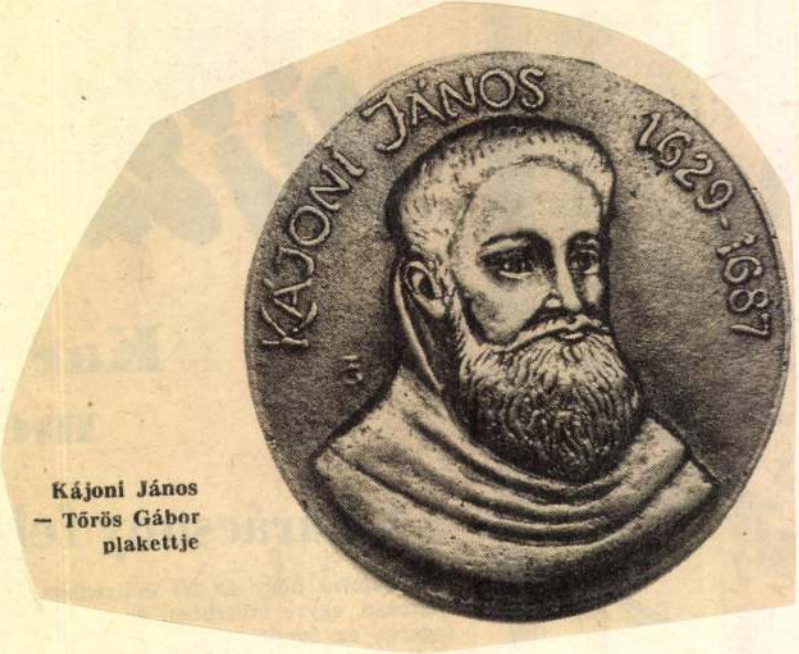

Kájoni János — Tőrös Gábor plakettje

Tőrös Gábor, szobrász

– Közművelő dés, klubban

Új Tükör, B

46

XXIII/44

ISMÉT UTAK

Az Új Tükör képzőművészeti körök összejövetelei a júliusi nyári szünet után augusztustól ismét a szokásos, havi utolsó pénteken folytatódtak székházunkban, a Jókai Klubban. Az augusztusi és szeptemberi összejöveteleken a tagság meghallgatta Kertész Lilla és Vitay Ildikó előadóművészek színvonalas programját, találkoztak Kolozsvári G. Miklós grafikus művésszel, Renner Kálmán éremművészt Pogány Ö. Gábor, a Magyar Nemzeti Galéria ny. főigazgatója mutatta be, és megismerkedhettek a tagok Andre G. Rhedey, Amerikában élő magyar szobrászművésszel, akinek munkájával a „Tisztelet a szülőföldnek" kiállításon is találkozhattunk. Nagy örömet jelentett, hogy eljött közénk Szántó Piroska Kossuth-díjas festőművész, és szeretettel fogadtuk a fiatal Németh Ágnes éremművészt, aki új munkáit mutatta be. A nyári szünet óta a csoportok tagjai kézhez kapták Veress Pál, Balla Margit és Kolozsvári G. Miklós grafikusművészek grafikáit, Budahelyi Tibor, Tőrös Gábor és Renner Kálmán szobrászművészek bronzérmeit. Találkoztak Szántó Piroska és Schéner Mihály festményeivel. A Jókai Klub bővítési munkálatai miatt hat hónapig nem a székházban tartjuk összejöveteleinket, hanem a XII. ker. Tanács disztermében, ahol egyébként a Hegyvidéki Hétfő Esték műsorait is tartják. Összejöveteleink természetesen továbbra is a hónap utolsó péntekjén fél 7 órakor lesznek.

Októberi programunkban Szigeti Ákos grafikusművészt Koczogh Ákos művészettörténész mutatja be, a tagság megismerkedhet Czinder Antal és Bordás Tibor Munkácsy-díjas szobrászművészek új munkáival, találkozhatnak a tagok Kántor Andor és Szurcsik János Munkácsy-díjas, érdemes művészek festményeivel és magukkal a művészekkel is. Az UTAK-nál már hagyomány, hogy a novemberi összejövetelen iparművészeti vásárt rendezünk, hogy megkönnyítsük a tagok karácsonyi ajándékainak beszerzését. Most is nagyon készülünk rá, és reméljük, sikerül kellemes meglepetést szerezni.

Biztosak vagyunk, hogy ebben az átmeneti állapotban semmivel sem fog csökkenni az összejövetelek bensőséges hangulata, a programok színvonala.

Paunz Imre

tele volt *vici-*
ág — és rend-
uth-kupék, bár
z első világhá-
rdekű vonala-
g mégis a két-
hálták, folyosó
et. (Ilyen két-
forgalomban,
a is járnak az

gőznyomást t
a *paklikocsib*
ző, belefújt
a sípjába, fü
is és a mozd
egész szerelv
nevét hangos

Így utaztun
völgyén, mik

Küldjö

NEM TUDHATOM..

tó, aki kezében
halottak napján
dves költője sír-
esetben nem e
valóban gond-
merre keresse

egyszerű: végig
Mező Imre úti
láig, ahol már
Ott, ahol a leg-

magasabbra n
fordulnunk bal
séta száraz id
a sár miatt ner
doljunk arra, h
nem erőltetett
nünk. Útközbe
derékig érő va
sőt a figyelme
maradványt is f

Amikor már

kinyitni: hadd suhanjon
amelyre, hálistennek, ni
csak sejthető, vagy inkái
mint most a tücsökciter
jó lenne, ha nem lehet s
legalább mindig így éln
érintni a nyári éjszakát
szárnyát érezni hátamo
űrnek, csillagok hánytat
szelíden összegyűjteni egy tücsök fölé
fénynek, s minden szív egy-egy otthonos
bolygó lenne saját csillagrendszerekkel,
hiszen van elég hely, csak nem tudunk róla;
jó lenne élni, ha kurtán is és akárhogy —
tudják ezt a halottak, akik kimaradtak
minden nyári estéből, fülük süket a
zenére, szemük vak a csillagokra,
fülük sincs, szemük sincs, tüdejük sincs,
csak én látom őket szorongva, míg minden
porcikámmal kapaszkodok a világba s már
bennem zeng a tücsök árnyakat űzve!

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-968, 337-748,340-726
Török Gábor,
1980 Iriszatái 10
Szobrász

1021

BETHLEN GÁBOR-ÉREM, TÖRÖS GÁBOR ALKOTÁSA

Erdély Művészetéért Alapítvány

H–1675 Budapest, Postafiók 133.

Vármegye Galéria

H–1052 Budapest, Vármegye u. 11
Tel./fax: 118–8148

SAJTÓANYAG

Nagybánya művészete

Tőrös Gábor szobrász, Véső Ágoston festő és Walter Frigyes grafikus, kortárs nagybányai művészek kiállítása

(1996. június 6. – augusztus 10.)

Az Erdély Művészetéért Alapítvány 1988. márciusában azzal a céllal alakult, hogy az Erdélyben élő és alkotó művészek tevékenységét bekapcsolja a hazai kulturális életbe.

A Nagybánya művészete című tárlat a Magyar Nemzeti Galériában megrendezésre kerülő „*Nagybánya művészete*" című kiállítás társrendezvényeként kerül bemutatásra (mindkét kiállítás rendezője: Szücs György).

A Vármegye Galéria kiállításán résztvevő művészek:

- *Tőrös Gábor szobrász:* „Tőrös Gábor annak a fémszobrászati vonulatnak a stílus-meghatározó egyénisége, amely a két világháború közötti korszakban a temesvári Gallasz Nándor expresszionista kisplasztikájával kezdődik, majd az ötvenes évek végén, Balogh Péter munkásságában közvetlenül az európai avantgárd második hullámához kapcsolódik." (Banner Zoltán)
- *Véső Ágoston festőművész*, a nagybányai kortárs festőnemzedék kiemelkedő alakja: „Ragaszkodásom szülőföldemhez és a nagybányai hagyományokhoz oly erős, hogy életem máshol el sem tudom képzelni. Művészi hitvallásom és munkamódszerem is a nagybányai elődökhöz kötődik." (Részlet Véső Ágoston hitvallásából.)
- *Walter Frigyes grafikus*: „...Nagybányára költözve végleg áttér a grafikára, de éppen a tisztultabb s színesebb optikát keresve, a hatalmas fa-linó- és műanyag dúcokról levont metszeteiben a nyolcvanas évek drámai expresszionizmusának az egyik leghatásosabb jelképeit, kép-jelrendszerét teremti meg." (Banner Zoltán: Erdélyi magyar művészet a XX. században)
  Mély megrendüléssel értesültünk róla, hogy kiállításunk megnyitása előtt néhány nappal, ***1996. május 17-én, életének 65. évében eltávozott közölünk Walter Frigyes grafikus, a jelenkori nagybányai művészet kiemelkedő egyénisége.***

Az Erdély Művészetéért Alapítvány ezzel a tárlattal arra a feladatra vállalkozik, hogy a nagybányai művésztelep alapításának 100. évfordulójára tiszteletére, a Magyar Nemzeti Galériában megrendezésre kerülő emlékkiállítással párhuzamosan képet adjon a művésztelep kortárs művészeinek munkájáról.

Tőrös Gábor, szobrász

BETHLEN GÁBOR-ÉREM, TÖRÖS GÁBOR ALKOTÁSA

Tőrös gá

Tinatáj

31.

XXXIV/10

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 2

KORUNK
Törös Gábor, szobrász

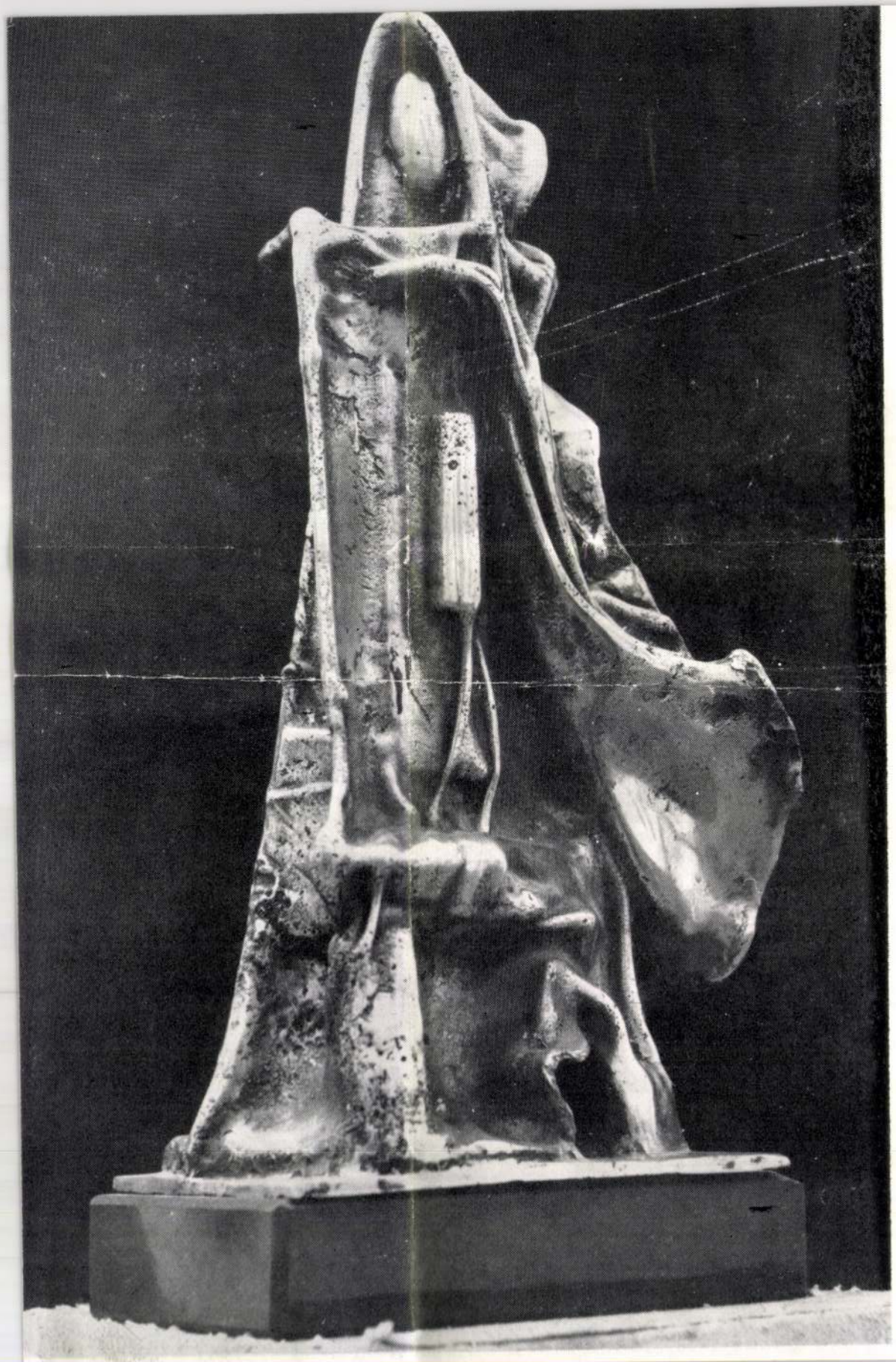

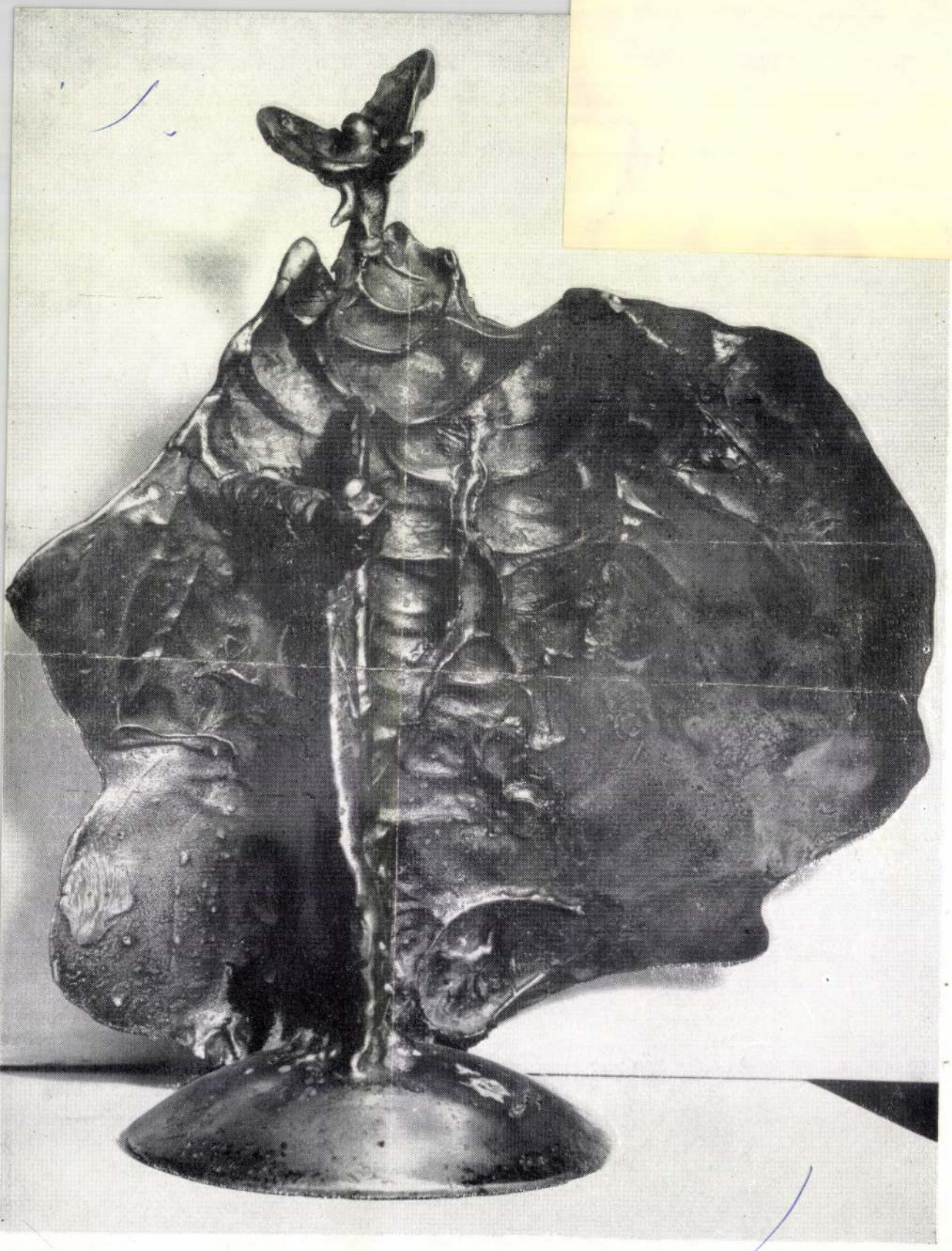

TÖRÖS GÁBOR SZOBRAI

1. AZ EMBERÉLET ÚTJÁNAK FELÉN...
2. MONUMENTÁLIS TÉMA
3. PIRRUSZI-GYŐZELEM
4. KARNEVÁLON (ELÖLNÉZETBEN)

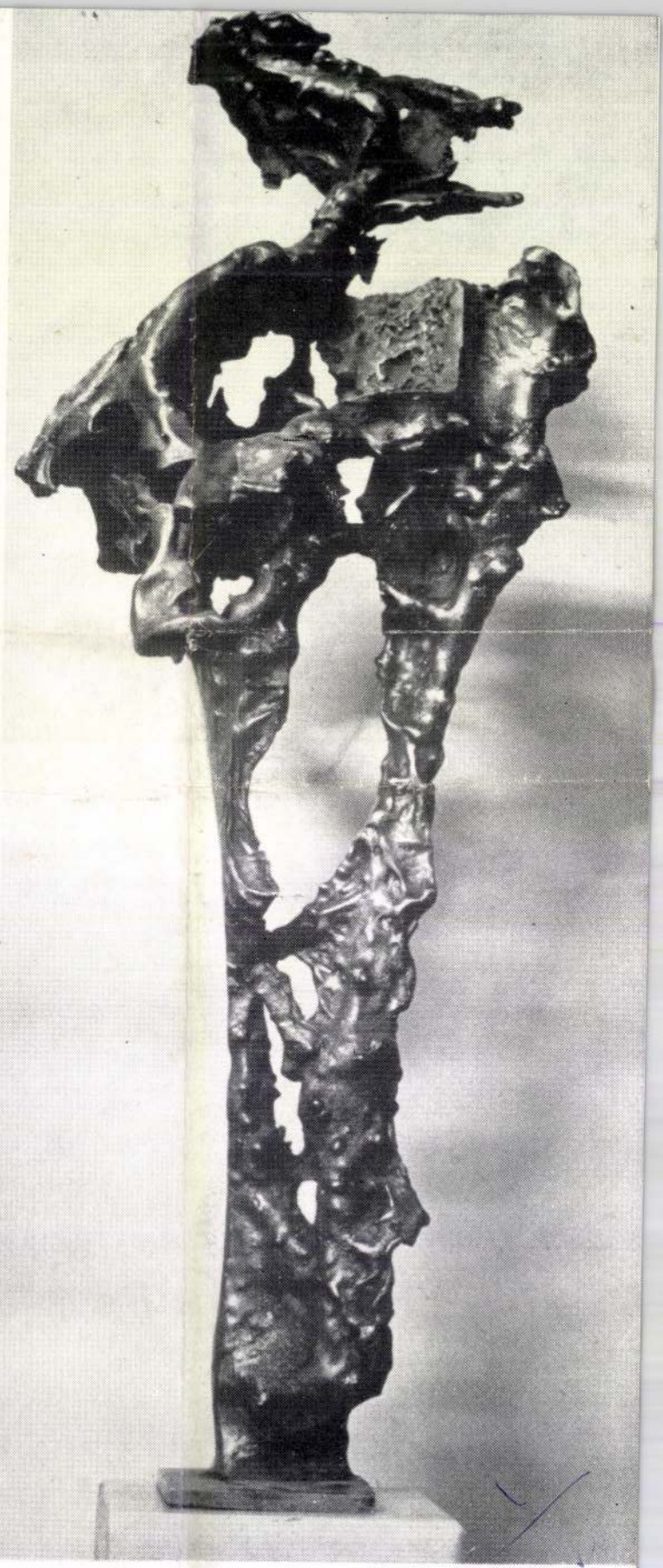

már bizonyosan állíthagy Karinthy Frigyes tuyos-fantasztikus írásaiamelyek semmivel sem rendűek más természe-

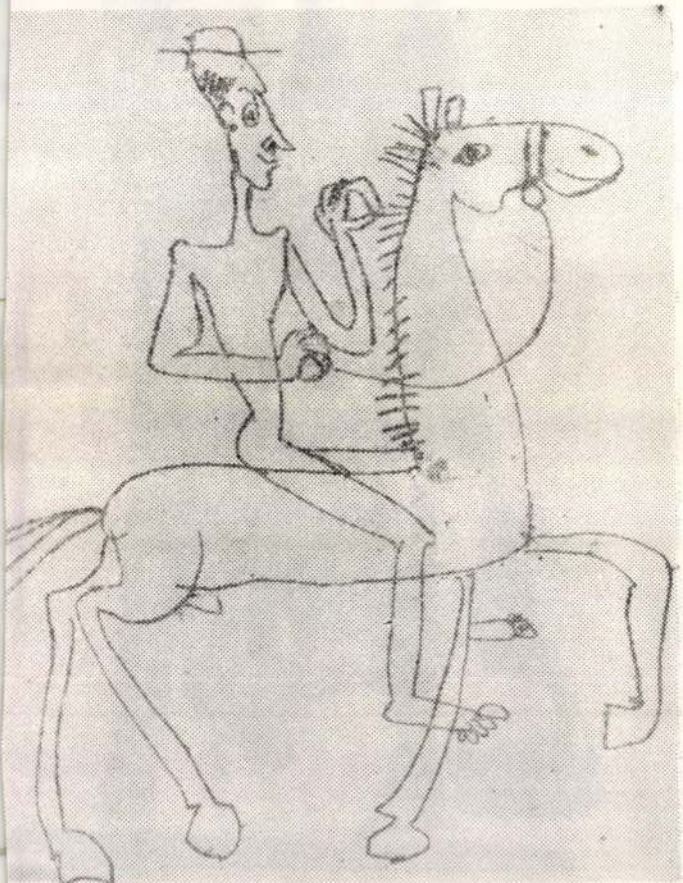

gor Sándor: Lovas

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

1976 ÁPR 5

Utunk

Törös Gábor

Törös Gábor: Hármas kompozíció

inkből, emlékük kitörölhetetlen az életünkből, akiknek sorsa, küzdelme, teljesítménye kötelességekre figyelmeztető és mégis megnyugtató példa — vagy amikor azokat a kortársait részesíti e kitüntetésben, akikkel valamiféle szellemi közösséget érez. És bár sorozata még éppen csak elkezdődött — teljes, gondolom, nem is lehet soha —, annyit máris örömmel vehetünk tudomásul: a bronz szereti mesterét az ő esetében — fogadjuk el a fura ötletet —, és mert szereti, segíti is. Okos és komoly Zrínyi tekint reánk őrző, férfias tekintettel, meggyőző és nem parancsoló; vén pátriárka-Tolsztoj, kihez bizalommal fordulhatunk, mert szavai vannak minden kétségbeesésünkre; a poéta Balassi, akiről tudomásul kell vennünk, ha eddig ez meg nem történt volna, hogy csupán a verseiből földerengő arca az igazi; a csupa-láng kölyök-Petőfi, aki nem volt az a szép és jólfésült ifjú, ahogyan sokakban él — dehát nem is volt szüksége erre; az élettel tusakodó Kós, aki mindenből csak annyi tartott meg magának, amennyi épp élni elég, minden egyebet nekünk adott; és végül a remeklés, a lehunyt szemű — s mert lehunyt szemű, így páratlan — Ady. A sort folytathatnánk, de félős, hogy illetlenül hosszúra nyúlna e bölcselkedés. Annyit még említsünk föl talán: vagyunk néhányan, akik tudjuk, hogy Tőrös Gábor egyik legkitűnőbb szobrászunk. És reméljük, ez a tárlat is újabb híveket szerez neki.

KIRÁLY LÁSZLÓ

KISPLASZTIKÁK

FÉLELEM
MEMENTÓ
MISZTÓTFALUSI KISS MIKLÓS
KIÜZETÉS
KÖPENYEG

PLAKETTEK

ZRÍNYI MIKLÓS
MADÁCH
ADY
KÓS KÁROLY
BALASSI BÁLINT
BETHLEN GÁBOR
ARANY JÁNOS
PETŐFI SÁNDOR
BACH
BEETHOVEN
SHAKESPEARE
JÓZSEF ATTILA
TOLSZTOJ
BOLYAI FARKAS
GAÁL GÁBOR
NAGY LÁSZLÓ

114.

KORUNK GALÉRIA

1979. JANUÁR

I. P. Cluj, Mun. Cluj-Napoca, 1979-6047, 500 ex.

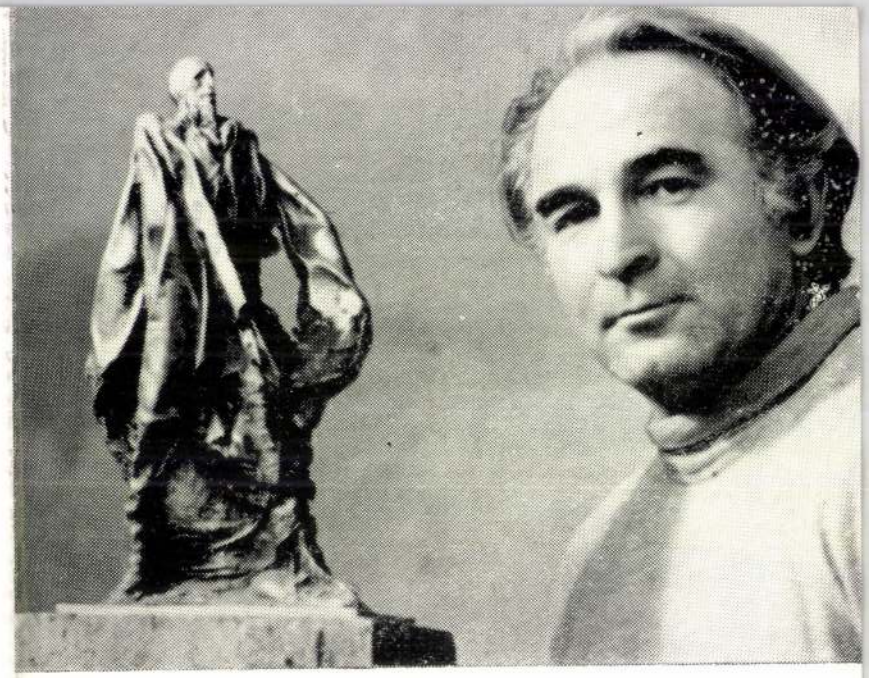

A BRONZ SZERETI MESTERÉT

Bronz-tárgyakat, -érméket, -szobrokat nézve-tapintva mindig föltámad bennem az érzés: milyen **jó** a bronzot nézni is, tapintani is!
Miért van ez így? Talán azért, mert a bronzban ingathatatlan nyugalom van, állandóság és erő. Tompa fényében mintha az öröklét engedné felénk villanni egy-két sugarát — már ha elfogadjuk, hogy az öröklét némi fényt is jelent... Megvan benne az, ami a nagy igyekezettel bronz-színűre patinázott gipszből végérvényesen hiányzik. A gipsz minden áron bronznak akar mutatkozni, de a bronzban van valami utánozhatatlan bölcs belső ragyogás. És a bizonyosság: ez az anyag nem csap be soha! Klasszikus anyag, ezerszer kipróbált, megbízható. Hozzá méltó üzenetet illik hát rábízni. Tőrös Gábor sem tesz egyebet akkor, amikor azoknak arca-mását önti bronzba, akikről úgy érzi, úgy tudja: kitörölhetetlenek emléke-

TŐRÖS GÁBOR portré

ös kísérletek

ból hozták vissza az ebeket a kutatók

kább hasonlít egy fantasztikus film történetére, mint tudományosan megalapozott kutatásra. A valóság határait feszegető kísérletet a jó nevű pittsburghi Safar Reanimációs Kutatóközpontban végezték el. Az intézményt *Peter J. Safar* alapította, aki a szájból szájba élesztést kitalálta. A professzor legújabb felfedezése egyelőre ijesztőnek tűnik. A kutatók a kutyák vénáiból kiszívták a vért, és lehűtött sóoldatot fecskendeztek be helyette. Az állatok halálhoz hasonló állapotba kerültek: nem lélegeztek, szívük és agyműködésük leállt. Három óra elteltével visszapumpálták ereikbe a vért, szívüket és tüdejüket elektrosokkal és százszázalékos oxigénnel újraindították. Az ebek újraéledtek, szerveik látszólag nem sérültek.

A Safar-központ kutatói most azt vizsgálják, hogy a módszer alkalmazható-e például olyan embereknél, akik hatalmas mennyiségű vért vesztettek. A kísérleteket kiemelt figyelemmel kísérik a katonai vezetők is. Ezzel a technikával ugyanis a súlyosan sérült katonák ereibe sóoldatot lehetne fecskendezni, így a sebesülteket nem kellene mozgatni, és anélkül, hogy fontos szerveik sérülnének, időt nyerhetnének addig, amíg a segítség megérkezik.

Máris akadnak olyanok, akik az eljárás másféle alkalmazhatóságáról beszélnek. A kalandvágyók például e módszerrel három órára átkukkanthatnak a túlvilágra. De az ilyen fantasztikus elképzelések továbbgondolásáig 2015-ig várni kell, ez az a dátum ugyanis, amikor az eljárást embereken is kipróbálhatják.

Az amerikai kísérlet etikai vitát robbantben. Egyes állatvédő szervezetek máris Tolna Megyei Állat- és Természetvédő eljárás, amely egyelőre jobban hasonz. Úgy vélte, az ember és a kutya szerdményekről csak akkor lehet beszélni, llalja a háromórás halált.

CSÚCSIDŐBEN ÜTKÖZTEK Legalább ketten életüket vesztették és nyolcvanhatan megsérültek tegnap, amikor a délutáni csúcsidőben álló szerelvénybe rohant egy személyvonat az indonéz főváros, Jakarta közelében Több sérültet válságos állapotban vittek kórházba FOTÓ: AFP/ADEK BERRY

a családirtót

ermekeit lemészároló zsarnok apára

nerikai férfit, aki kilenc gyerme-, ellenszegülve egy gyermekelgi intézkedésnek. A kaliforniai ssságokon kívül tizennégy rend-el.

férfi bezárkózott a lakásba. Az egy és huszonöt év közötti gyerekeket ezután valószínűleg beterelte a fürdőszobába, és egyenként fejbe lőtte őket. Nem volt bizonyítható, hogy ki gyilkolt, mert az elkövetéshez

Változott a világ kábítószertérképe

HÍRÖSSZEFOGLALÓ

Egy év alatt tizenötmillióval emelkedett a kábítószer-fogyasztók száma, így tavaly már kétszázmillióan voltak a világon – kaint állítottak elő, Peruban és Bolíviában viszont többet.

Cannabisszármazékokat csaknem 160 millióan használnak világszerte. Tavaly több mint huszonhatmillióan amfetamint,

Magyar Nemzet 2005. júl. 1. /15.o. TŐRÖS GÁBOR

Emlékérem az országépítőnek

Tőrös Gábor nagybányai szobrászművész Makovecz Imre-plakettet készített

A Polgárok Háza szerdán este ünnepi műsorral köszöntötte Makovecz Imre Kossuth-díjas építőművészt, az organikus építészet világhírű képviselőjét. Az alkalom nem mindennapi. Makovecz Imre közelgő, november 20-i hetvenedik születésnapjának tiszteletére, az életmű iránti megbecsüléstől vezéreltetve készítette el Tőrös Gábor nagybányai szobrászművész az országépítő emlékplakettjét.

PÓSA ZOLTÁN

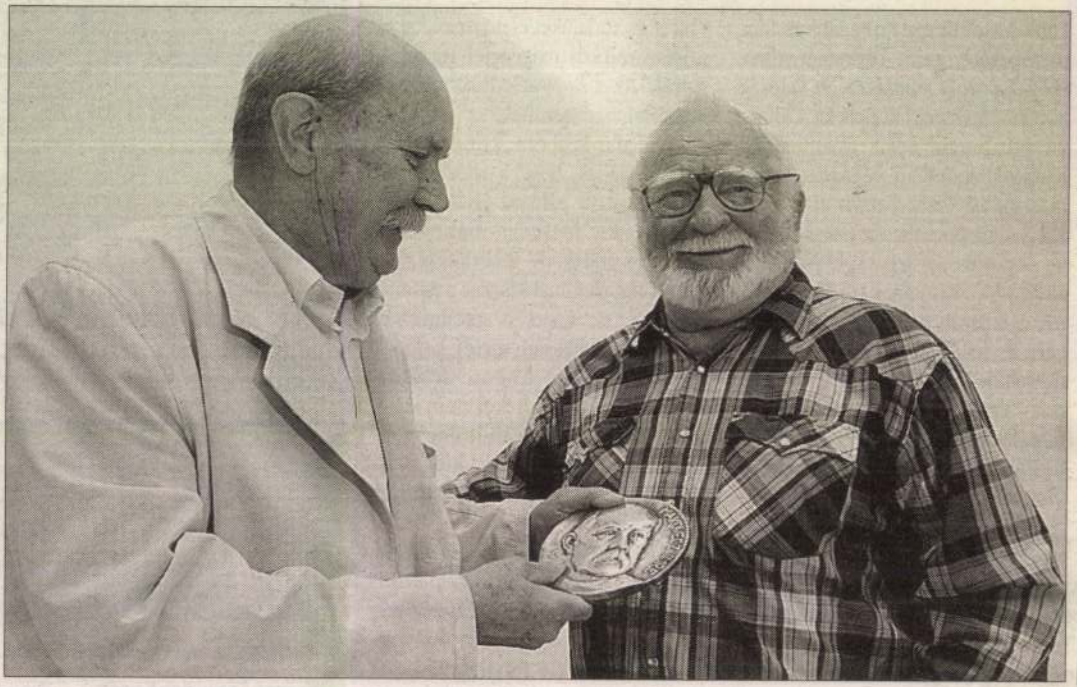

Az építész és a szobrász az ünnepi alkalomra készült emlékplakettel FOTÓ: PÖRNECZI BÁLINT

Kugyela Attila budapesti polgári körös aktivista szervezte meg a rangos estet, amelyet *Csontos János* költő, lapunk munkatársa vezetett, s amelyen *Halmos Béla* népzenekutató, népművész, *Altorjai Attila* erdélyi színművész, *Hende Csaba*, a polgári körök koordinátora és *Bíró Ildikó*, a Polgárok Háza művészeti vezetője vett részt. Hende Csaba köszöntőjében szimbólumértékűnek nevezte a tényt, hogy *Makovecz Imre* abban a házban vette át a róla készített érmét, amely az ő tervei és kivitelezése nyomán alakult át lerobbant épületből a polgári kultúra fellegvárává. „Ha Makovecz Imre nincs, akkor mi most nem ülhetnénk itt." A szerves építészet magyarországi nagymesterének tevékenységét Csontos János méltatta, aki éppen filmet forgat Makovecz Imre életművéről. Többek között elmondta, hogy 1984-ben még hírből sem hallott *Orwellről* meg az ő nevezetes negatív utópiaregényéről, mégis úgy érezte: nemzedéke önmagát túlélt utópiában él. 1984 számára azért számított mégis kitüntetett esztendőnek, mert a debreceni egyetem téli népművelési vándortáborának jóvoltából véletlenül megpillantotta Makovecz Imre zalaszentlászlói faluházát, megérezte, hogy a kommunizmus helyett valami más is fölépülhet ebben az országban. E nagyszerű, ihletett pillanat hatására kezdte el tanulmányozni a szerves építészetet. A terminus technicusoknál sokkal fontosabbak a lenyűgöző élmények, amelyeket a piliscsabai Stephaneum, a sárospartaki Árpád gimnázium, a farkasréti ravatalozó és a megszámlálhatatlan építészeti remekmű láttán fog élünk át – mondta Csontos János.

Makovecz Imre tréfával leplezett meghatottsággal vette át *Tőrös Gábor* kitűnő plakettjét. Az 1934-ban, Tordán született, a szakma által népi szürrealistának is nevezett nagybányai szobrászművész a nagybányai bronz életfa, a lenyűgöző Jégkorongozók alkotója, számos emlékplakettet készített az erdélyi történelem kiemelkedő alakjairól, művészekről, *Koós Károlyról, Németh Lászlóról, Bartók Béláról* – és most már Makovecz Imréről is. A Polgárok Házába látogatók megcsodálhatták a művész éremtárlatát, amely magában foglalja az új formákat kereső kísérletező és a magyar tradíciókat követő nyomkereső attitűdjét. Méltán érezhetjük úgy, hogy művész és modellje kölcsönösen büszke lehet egymásra.

ös kísérletek

ból hozták vissza az ebeket a kutatók

kább hasonlít egy fantasztikus film történetére, mint tudományosan megalapozott kutatásra. A valóság határait feszegető kísérletet a jó nevű pittsburghi Safar Reanimációs Kutatóközpontban végezték el. Az intézményt *Peter J. Safar* alapította, aki a szájból szájba élesztést kitalálta. A professzor legújabb felfedezése egyelőre ijesztőnek tűnik. A kutatók a kutyák vénáiból kiszívták a vért, és lehűtött sóoldatot fecskendeztek be helyette. Az állatok halálhoz hasonló állapotba kerültek: nem lélegeztek, szívük és agyműködésük leállt. Három óra elteltével visszapumpálták ereikbe a vért, szívüket és tüdejüket elektrosokkal és százszázalékos oxigénnel újraindították. Az ebek újraéledtek, szerveik látszólag nem sérültek.

A Safar-központ kutatói most azt vizsgálják, hogy a módszer alkalmazható-e például olyan embereknél, akik hatalmas mennyiségű vért vesztettek. A kísérleteket kiemelt figyelemmel kísérik a katonai vezetők is. Ezzel a technikával ugyanis a súlyosan sérült katonák ereibe sóoldatot lehetne fecskendezni, így a sebesülteket nem kellene mozgatni, és anélkül, hogy fontos szerveik sérülnének, időt nyerhetnének addig, amíg a segítség megérkezik.

Máris akadnak olyanok, akik az eljárás másféle alkalmazhatóságáról beszélnek. A kalandvágyók például e módszerrel három órára átkukkanthatnak a túlvilágra. De az ilyen fantasztikus elképzelések továbbgondolásáig 2015-ig várni kell, ez az a dátum ugyanis, amikor az eljárást embereken is kipróbálhatják.

Az amerikai kísérlet etikai vitát robbantban. Egyes állatvédő szervezetek máris a Tolna Megyei Állat- és Természetvédő z eljárás, amely egyelőre jobban hasonez. Úgy vélte, az ember és a kutya szeredményekről csak akkor lehet beszélni, állalja a háromórás halált.

CSÚCSIDŐBEN ÜTKÖZTEK Legalább ketten életüket vesztették és nyolcvanhatan megsérültek tegnap, amikor a délutáni csúcsidőben álló szerelvénybe rohant egy személyvonat az indonéz főváros, Jakarta közelében Több sérültet válságos állapotban vittek kórházba FOTÓ: AFP/ADEK BERRY

a családirtót

ermekeit lemészároló zsarnok apára

nerikai férfit, aki kilenc gyermen, ellenszegülve egy gyermekelgi intézkedésnek. A kaliforniai sságokon kívül tizennégy rend-el.

férfi bezárkózott a lakásba. Az egy és huszonöt év közötti gyerekeket ezután valószínűleg beterelte a fürdőszobába, és egyenként fejbe lőtte őket. Nem volt bizonyítható, hogy ki gyilkolt, mert az elkövetéshez

Változott a világ kábítószertérképe

HÍRÖSSZEFOGLALÓ

Egy év alatt tizenötmillióval emelkedett a kábítószer-fogyasztók száma, így tavaly már kétszázmillióan voltak a világon –

kaint állítottak elő, Peruban és Bolíviában viszont többet.

Cannabisszármazékokat csaknem 160 millióan használnak világszerte. Tavaly több mint huszonhatmillióan amfetamint,

TŐRÖS GÁBOR

M. Nemzet. 2005. 07. 01. 15. o.

Emlékérem az országépítőnek

Tőrös Gábor nagybányai szobrászművész Makovecz Imre-plakettet készített

A Polgárok Háza szerdán este ünnepi műsorral köszöntötte Makovecz Imre Kossuth-díjas építőművészt, az organikus építészet világhírű képviselőjét. Az alkalom nem mindennapi. Makovecz Imre közelgő, november 20-i hetvenedik születésnapjának tiszteletére, az életmű iránti megbecsüléstől vezéreltetve készítette el Tőrös Gábor nagybányai szobrászművész az országépítő emlékplakettjét.

PÓSA ZOLTÁN

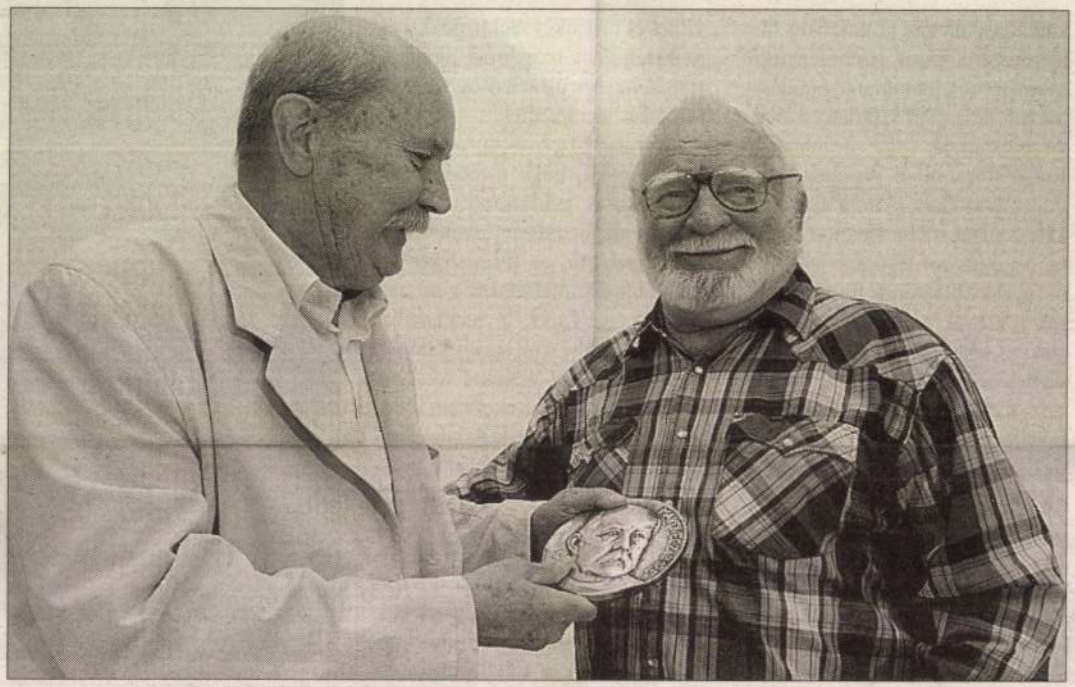

Az építész és a szobrász az ünnepi alkalomra készült emlékplakettel FOTÓ: PÖRNECZI BÁLINT

Kugyela Attila budapesti polgári körös aktivista szervezte meg a rangos estet, amelyet *Csontos János* költő, lapunk munkatársa vezetett, s amelyen *Halmos Béla* népzenekutató, népművész, *Altorjai Attila* erdélyi színművész, *Hende Csaba*, a polgári körök koordinátora és *Bíró Ildikó*, a Polgárok Háza művészeti vezetője vett részt. Hende Csaba köszöntőjében szimbólumértékűnek nevezte a tényt, hogy *Makovecz Imre* abban a házban vette át a róla készített érmét, amely az ő tervei és kivitelezése nyomán alakult át lerobbant épületből a polgári kultúra fellegvárává. „Ha Makovecz Imre nincs, akkor mi most nem ülhetnénk itt." A szerves építészet magyarországi nagymesterének tevékenységét Csontos János méltatta, aki éppen filmet forgat Makovecz Imre életművéről. Többek között elmondta, hogy 1984-ben még hírből sem hallott *Orwellről* meg az ő nevezetes negatív utópiaregényéről, mégis úgy érezte: nemzedéke önmagát túlélt utópiában él. 1984 számára azért számított mégis kitüntetett esztendőnek, mert a debreceni egyetem téli népművelési vándortáborának jóvoltából véletlenül megpillantotta Makovecz Imre zalaszentlászlói faluházát, megérezte, hogy a kommunizmus helyett valami más is fölépülhet ebben az országban. E nagyszerű, ihletett pillanat hatására kezdte el tanulmányozni a szerves építészetet. A terminus technicusoknál sokkal fontosabbak a lenyűgöző élmények, amelyeket a piliscsabai Stephaneum, a sárospartaki Árpád gimnázium, a farkasréti ravatalozó és a megszámlálhatatlan építészeti remekmű láttán fog élünk át – mondta Csontos János.

Makovecz Imre tréfával leplezett meghatottsággal vette át *Tőrös Gábor* kitűnő plakettjét. Az 1934-ban, Tordán született, a szakma által népi szürrealistának is nevezett nagybányai szobrászművész a nagybányai bronz életfa, a lenyűgöző Jégkorongozók alkotója, számos emlékplakettet készített az erdélyi történelem kiemelkedő alakjairól, művészekről, *Koós Károlyról, Németh Lászlóról, Bartók Béláról* – és most már Makovecz Imréről is. A Polgárok Házába látogatók megcsodálhatták a művész éremtárlatát, amely magában foglalja az új formákat kereső kísérletező és a magyar tradíciókat követő nyomkereső attitűdjét. Méltán érezhetjük úgy, hogy művész és modellje kölcsönösen büszke lehet egymásra.

járható út, amely további, a Bolyai—Lobacsevs
geometriák kidolgozásához vezetett.

4. Ugyanez a kérdés megfogalmazható még ál
jelenségről van-e szó, amely csak a geometriában f
matematika egyéb ágaiban is? Az axiomatikus de
megmutatta, hogy ebben a vonatkozásban a geome
fejezete. Ma már nemcsak többféle geometria létez
gozható. Ezek a kutatások napjainkban is nagy int
ményeik a Bolyai—Lobacsevszkij-féle geometria mo

JEGYZETEK

1 a) Szabó Árpád: Hogyan lett a matematika deduktív tudománnyá? *Matematikai Lapok*, 8. k. (1957) 8—36. és 232—247. l.
b) Szabó Árpád: A görög matematika definíciós-axiomatikus alapjai. *Matematikai Lapok*, 10. k. (1959) 72—121. l.

2 Pythagorasz a görög tudomány homályba burkolt, misztikus alakja, nem bizonyos, hogy valóban élt. A pythagoreusok titokzatos szektája az i. e. V. században fejtette ki tudományos tevékenységét. Az eleai filozófusok kimondották, hogy csak olyan állítást fogadnak el igaznak, amelyek logikai ellentmondásmentessége igazolható, kétségbevonták a tapasztalat bizonyító erejét.

3 Példaként két ilyen tételt említünk meg: 1. Páros számok összege páros szám. 2. Egy páros és egy páratlan szám összege páratlan szám.

4 Felfogásomról, személyes beszélgetések során, Szabó Árpádot is tájékoztattam, aki azzal egyetértett.

5 Ez az ázsiai és afrikai országokban kifejlődött empirikus matematika. L. Alpár László: A geometria alapjairól, I. rész, 14. jegyzetét. *Valóság*, 1969, 12. sz., 37. l.

6 L. az 5. jegyzetben i. m. 13. jegyzetét.

7 A visszavezetés természetesen a következtetés egyik válfaja. Már e dolgozat első részében is említettük, hogy a következtetés, mint a gondolkodás egyik megnyilvánulása, nem a matematikai következtetéssel kezdődött. Itt a matematikai kutatás céljait szolgáló következtetésre gondolunk.

8 Szabó Árpád: Anfänge der griechischen Mathematik. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1969.

9 L. 1. a) jegyzet, i. m. 245. l.

10 L. 8. jegyzet, i. m. II. Teil. Die voreuklidische Proportionenlehre.

11 „...már az aritmetika is az eleai filozófia *önálló továbbfejlesztése* volt. Az aritmetikában azonban megtartották az eleai filozófia által adott kereteket... A geometria megalapozása... már nemcsak az eleai filozófia továbbfejlesztése volt, hanem egyszersmind *állásfoglalás is az eleai filozófiával szemben.*" L. 1. b) jegyzet, i. m. 120. l. Aláhúzások az eredetiben.

12 Diophantosz, az i. sz. II. vagy III. században élt görög matematikus, már ismerte a negyedik, ötödik és hatodik hatvány fogalmát, de ez a körülmény nem gyakorolt hatást a *korai* görög matematikára.

13 Euklides: Az Elemek Első Hat Könyve (fordította: Baumgartner Alajos). Franklin Társulat, Budapest, 1905. 23—25. l. — Az *Elemek* (Sztoikheia) 13 könyvre tagolódik.

14 L. 8. jegyzet, i. m. III. Teil. Der Aufbau der systematisch-deduktiven Mathematik.

15 F. Engels: Anti-Dühring. 52. l. Idegennyelvű Irodalmi Kiadó, Moszkva, 1947.

16 Tóth Imre: A nem euklideszi geometria előtörténetéből (*Matematikai Lapok*, 16. k. [1965] 300—315. l.) című dolgozatában felhívja a figyelmet arra (301. l.),

Török Sándor

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

VALÓSÁG
Budapest

1021

Török Sándor: Portré

nagy házban, mert a ház az enyém, tetszik tudni, nahát, mondom, igazán szép, hogy eszedbe jutott, hogy egyedül vagyok, mondom, hát hiába mondják, hogy a mai fiatalok így meg úgy, tetszik tudni, vicceltem, mert jutott-e volna nekije eszébe, hogy egyedül vagyok, ha nincs ez a szőr, na persze, épp erről van szó, hogy mi a szőr, de hát ez nekem úgyse fogja elmondani, ismerem én a fiamat, a festőművészt, kifizet a süket dumával, hogy a nők ilyenek meg olyanok, satöbbi, az ő huszonöt éves fejivel, a taknyos, mit tud ő a nőkről, de azt már megszimatoltam, hogy itt valami büdös, na várj csak, gondoltam, végire járok én ennek, hát, mondom, csak maradj nyugodtan, lesz valami, mert úgy még sose volt, hogy valahogy ne lett volna, de én most el kell menjek a szerkesztő úrhoz, oszt ha megjöttem, majd beszélünk, mondom, na, isten áldjon, azzal eljöttem, és mentem ki egyenest az új negyedbe, Elvira biztos otthon lesz, azt tudtam, mert az előbb veszekedtek és most kibőgi magát, addig nem megy sehova, hát persze, a lift juszt se járt, ez is olyan dolog, tetszik tudni, ezekkel a liftekkel, hát hogy az istennyilába nem lehet rendesen megcsinálni, hogy minden másodnap bedöglik, csak egy bosszúság, mert ha tudja az ember, hogy nincs lift, hát nincs, egye fene, megyünk gyalog, mer az segíti a szívet, már akinek, de így fölkészül az ember, és aztán törheti a nyavalya, persze, hogy otthon volt az Elvira és persze, hogy bőgött, nem is titkolta, csak a nyakamba borult, mivel, megmondom az őszintét, ha kettévágnak is, ragaszkodik hozzám a gyerek, na és ott is bőgött egy verset, de én tudtam, mivel tudom fölvidítani, mondom neki, mit csinált már megint ez a rohadt Rosenstock, mondom, hát persze, csak elmosolyodik, aszongya, apuci, aszongya, ha az Egon hallaná, hogy Rosenstock, aszongya, lenne itt nemulass, mondja, mire én is röhögök, persze, hogy emeljem a hangulatot, mondom, hát én csak mondhatom neki, az apja istenit, mondom, lehet felőlem akármilyen egyetemes Rákóczy, az nekem nem imponál, mondom, no hát beszéljünk, mind ember, hát persze, hogy imponál, de csak nem fogom hagyni, hogy a fejemre tojjon, és különben is, most nem erről van szó, hát csak ki vele, mondom az Elvirának, jaj, apuci, aszongya, ne is beszéljünk róla, hagyja az egészet, nem érdekes, hogyhogy nem érdekes, mondom, ha már a fiam, a festőművész méltóztatik engemet is belekeverni az ügybe, mondom, legalább annyira, hogy odajön a nyakamra, akkor tudjam is, mitől döglik a légy, mondom, na és hát picsi-pácsi, hogy így semmi meg úgy semmi, elmúlik, aszongya, na de engemet se lehet olyan könnyen a falhoz állítani, na és hát csak kiböki, hogy nem is kelletett volna neki Pestre menni, mert avégett van a baj, mondom, de hát bele volt egyezve, mondom, fene a pofáját, akkor most minek cirkuszol, mondom, nem is ez a baj, aszongya, hanem a Kuncderfuge, hogyhogy a Kuncderfúge, mondom, hát elhoztad, nem, mondom, persze, hogy elhoztam aszongya, bár ne hoztam volna, éppeg ez a baj, aszongya, nahát, ez nekem magas, mondom, vagy hogy tik meggárgyultatok, miféle cirkusz ez, mondom, na jó, apuci, aszongya, ha már ennyit tud, tudja meg az egészet, pedig egy frászt, nem is ez volt az egész, sokkal több volt, csakhogy én akkor még nem tudtam, hát, aszongya, reggel az Egon fölteszi a lemezjátszóra a Kuncderfúgét, és hallgatja és hallgatja és egyszercsak aszongya, te, elromlott ez a lemezjátszó, mármint a piköp, tetszik tudni, mert ők ilyen finoman beszélnek, dehogy romlott, tegnap még semmi baja se volt, mondja az Elvira, hát akkor ezek megőrültek, hogy ilyen lassú tempóba játsszák, kik ezek, aszongya, nézd meg, mondom, mármint mondja az Elvira, nézd meg, na megnézi, hát, hogy ne hazudjak, én el is felejtettem, valami magyar kamarazenekar vagy hogy mondják eztet, hogy hát azok játsszák, tessék most hátrahajtani a fejet, így, kérem, hadd pamacsoljam be, ez olyan fertőtlenítő borotvakrém, kérem, ezzel nincs szakállfertőzés, és azt mondja az Egon, a fiam, a festőművész, hát hogy hozhattál te nekem egy ilyen mocskot, hát te nem hallgattad meg ott a boltba, mondja, dehogynem, mondja az Elvira, én meghallgattam, meghallgattad, és mégis elhoztad, mondja a fiam, a festőművész, hát ez neked tetszik, miért ne mondja az Elvira, miért ne, én szeretem a Bakkot, már tetszik tudni, aki írta a Kuncderfúgét, szereted, nemszereted, aszongya a fiam, a festőművész, nem erről van szó, hogy lehetett ilyen gyalázatos előadásba megvenni, hát én egy ilyen nővel, akinek ez tetszik, egy ilyennel én egy percet se maradok együtt, na tessék, ilyet hallani, szerkesztő úr, ez már mégiscsak botrány, hogy a mai fiatalok egy ilyesmi végett, na jó, hát nincsenek megesküdve, de mégis együtt élnek, na nem, mert azt mondja a fiam, a festőművész, én hallottam Rómába, a Szántá Csecsilia-zenekarral, aszongya, hát azok nem németek, mégis jobban tudják a Bakkot, mint ezek az őrültek, és hát slusszpássz, agyő, aszongya, isten veled, édes rózsám, már ahogy ő szokott marháskodni, hát erre én mondom az Elvirának, mondom, ide süss, mondom, beszéljünk komolyan, nekem nincs most időm, hogy itt szarakodjak veletek, mert vár a szerkesztő úr, és halvány dunsztja sincs, mi lehet velem, mert tudja, hogy én sohase szokok késni, engemet nem úgy neveltek, én abba nőttem fel, hogy a kuncsaft szava szentírás, és amit megígérsz a kuncsaftnak, az is egy szentírás, naná, még segéd koromba is lekevert volna két frászt a mesterem, ha a fülibe jut, hogy ekkor és ekkor vár otthon a kuncsaft, és én akár öt percet is kések, mondom, nem is volt rám panasz soha, szerkesztő úrnak megmondhatom az őszintét, hát beszéljünk, mind ember, volt-e panasza rám a szerkesztő úrnak, miótától idejárok, pedig annak idestova nyolc éve, vagyis ez már a kilencedik, hát evégett mondom az Elvirának, én régi iparos vagyok, figyelj ide, ne töltsük az időt hiába, énvelem még a Hizsiénába se volt baj soha, pedig az nagy szó, szerkesztő úr is tetszik tudni, milyenek mostanság a koperativába, bejön a vendég, de egyik se mozgatná a füle botját se, se köszönés, se semmi, a vendég meg csak áll, mint a Bálám szamara, amíg méltóztatik észrevenni valaki, de persze, a borravalót elvárják, zsebre is dugják, mint a pinty, de ha, mondjuk, a vendég szeszt kér borotválkozás után, juszt is kölnivel büdösítik be, mert lusták elmenni a szaktársig, akinél esetleg van szesz, mert nem volt mindenkinél, hát, ne hazudjak, most már inkább van, de én, kérem, ott is, mintha a magaméba lennék, nem azt néztem, hogy mi hasznom belőle, énnekem a vendég meg a kuncsaft, az egy szent, úgy is dolgoztam, hogy mondta az elvtárs a szakszervezetbe, hogy a Rosenstock úr, vagyis hát elvtárs, az egy példa, és meg is csináltak élmunkásnak, olyan kicsi piros zászló fityegett a tükör felett, és amikor megnyílt a belvárosba a Rapid, hát kit helyeztek oda elsőnek, ha nem az öreg Rosenstockot, onnét is mentem nyugdíjba, persze, azért eldolgozgatok egy kicsit, mint most is, így, a szerkesztő úrnál, de inkább csak passzióból, kérem, aki egész életében dolgozott, aztán egyszerre csak a nyugdíj, hát rászakad az a nagy üresség, hogy csináljon egész nap meg egész éjjel, mert már aludni se tud tőle, nem, mintha éhen halnék a kicsi pénz nélkül, amit így megkeresek, hálistennek, nem vagyok rászorulva, jó órában legyen mondva, meg aztán tudom én, hogy a fiam, a festőművész is segítene, ha arra kerülne sor, isten őrizz, mert őszintén szólva, jószívű a gyerek, meg aztán nem is törődik az a pénddzel, vagy van, vagy nincs, hogy ne hazudjak, bizony könnyelmű is, nahát, szerkesztő úr, beszéljünk, mind ember, ugye, nem tetszik megharagudni evégett, hát, ugye, nem azt mondják, hogy mi, zsidók mind egy szálig uzsorások vagyunk meg minden, na, ugye, itt a fiam, a festőművész, az élő példa, mert az aztán egyáltalán nem anyagias, annyira, hogy már sok is, hát nem mondom, a nyugdíjam nem olyan jajdesok, az bizony senkinek se sok, de ott a házam is, adhatok ki szobákat ebbe a nagy lakásínségbe, ha éppeg muszáj volnék, de ugye, mégiscsak jobb így, ha előadja magát egy ilyen eset, mind most is, hogy hazaállít a fiam, a festőművész, hogy aszongya, apuka, aszongya, visszaköltözök, ahogy már mondtam, ha szerkesztő úr tetszik emlékezni, hát tőlem költözzél, na, és épp, ahogy mondtam az Elvirának, tudom én, hogy a szerkesztő úr szeszt tetszik parancsolni, nem felejtem el, mindig hozok magammal, de most van egy meglepetésem is szerkesztő úrnak, ne tessék félni, nem számítok fel többet érte, mert vettem egy ilyen villanyos arcmasszírozót, kérem, én csak egy tudatlan iparosember vagyok, de hát haladni kell a korral, vagyis a szakmának a fejlődéséből kifolyólag, hogy így fejezzem ki magam, ez, kérem, úgy visszanyomja a szőröket az arcba, ne tessék megijedni, nem fáj egy cseppet se, magamon már kipróbáltam, nem teszek én zsákbamacskát szerkesztő úr arcára, ez, kérem, már a szakmai becsület, ahogy mondják, mert apám, szegény, százszor meg ezerszer megmondta és a lelkemre kötötte, hogy fiam, azt mondja, egy iparos, az egy közember, vagyishogy olyan, mint egy politikus vagy egy színész, az a közben szerepel, az mindig a köz előtt van, mert érintkezik a közönségekkel, vagyis a kuncsaftokkal, annak példát kell mutatni, annak egy mákszem nem lehet a becsületén, mert akkor mit várjunk a többiektől, és, ahogy mondom, visszanyomja a szőröket, és evégett nem kell olyan sűrűn borotválkozni, hát nem egy spórlás, és vannak az arcba azok a vérerek, tetszik tudni, ettől sokkal rugalmasabban megy a vér bennük, olyan üde lesz tőle a bőr, hogy direkt fiatalít, már nem azért mondom, hogy szerkesztő úr öreg volna, isten ments, hány éves is tetszik lenni, harminckilenc, isten éltesse még sok esztendőkig, velemmel együtt, hát mondom, ide süss, te Elvira, én megszerzem azt a Kuncderfúgét a Szántá Csecsiliával kapcsolatban, ne törődj vele, nekem vannak összeköttetéseim meg nekszusaim, nem a te gondod, te csak odaadod az Egonnak, a fiamnak, a festőművésznek, vagy lemez lesz vagy szalag lesz, mindegy, ahogy sikerül, én eztet elintézem, és akkor neki nem lehet egy szava sem, szépen kibékültök, persze, nem mondod meg, hogy én szereztem, azt mondod, te szerezted, ennyi eszed magadtól is lehetne, és akkor nincs mese, küldöm én őtet vissza gyorspostával, bízd csak rám, nem lesz itt semmi szőr, de most beszéljünk, mind ember, már azt ne mondd nekem, hogy egy ilyen ócska Kuncderfúge végett volt az egész, ezt nekem ne is mondjad, mert mai fiatalok ide, mai fiatalok oda, de én se estem a fejem lágyára, hogy falhoz állítsatok ezzel a dumával, hát csak bökd ki, mi a differencia tulajdonképpen, na, aszongya, de igazán megszerzi az apuci, ahogy ígérte, mondom, ezzel ne töltsük most az időt, mert engemet vár a szerkesztő úr, én még sose késtem kilenc év ótától, mondtam, hogy megszerzem, amit egy iparosember mond, az egy szentírás, és akkor neki nem lehet egy szava se, mire azt mondja, apuci, állapotos vagyok, mondja, mire én egy paff lettem, hogyhogy, mondom, mit mondtál, aszongya, teherbe estem, aszongya, hát, kérem, ha nem nézem neki az állapotát, bizony fölkaptam volna az ölembe, hogy körbe táncoljam a szobát, na de hát van vagy hatvan kiló, ki bírja azt az én koromban, így csak megpusziltam, egyszer, kétszer, háromszor, mondom, biztos, egész biztos, azt mondja, na de akkor nem értem, mi a fene van veletek, hát erre bevallja szegényke, hogy az Egon, a fiam, a festőművész, mikor ma reggel megmondta neki, hát azt mondta, vétesd el, amíg nem késő, hogyhogy vétessem el, tudod, hogy nem szabad, de az Egon, a fiam, a festőművész, hogy pénddzel mindent lehet, na ugye, kiütött belőle a zsidó vér, már csak a pénddz az isten, de mi a fenének kell elvétetni, mondom én az Elvirának, ezt nem értem, vagy tán mert nem vagytok megesküdve, á, dehogy, azt mondja az Elvira, ez nem érdekli őtet, de nem akar gyereket, azt mondja, most a karrierjével kell törődjön, azt mondja, és úgy nem lehet dolgozni, hogy közbe ordít és bepisil meg bekakál és utyuri-mutyuri meg minden, nahát, mondom az Elvirának, ezt se hittem volna erről a ronda veres hajú Rosenstockról, mondom, az apja istenit, hát te csak szülj meg, és gyere vele az én házamba, nekem nem kell egy karrier, nekem egy unoka kell, pláné, ha még meg is esküdnétek, de bánom is én, oda hozod, már én éppeg csak szoptatni nem tudom, de a többire ne legyen gondod, ő meg csinálja azt a karriert, ha már az a mániája, értek én a gyerekhez, merthogy őtet is én pisiltettem meg etettem meg minden, de az unokámat nem hagyom az istennek se, na és mondja, hogy ezután lett aztán a Kuncderfúge meg a Szántá Csecsilia meg az egész cirkusz, evégett, hát ezért jött haza az én fiam, a festőművész, hogy most ő hazaköltözik, na de kiszúrok én vele, ha a szerkesztő úr is tetszik szíves segíteni, mert ezt akarom mondani, hogy hát akkor eljöttem az Elvirától, hogy siessek szerkesztő úrhoz, mert nem szeretek én késni, de mégis muszáj volt hogy beüljek az Aurórába, a kávéházba, nem, mintha én oda járnék, isten ments, egy iparosember ne járjon ilyen elsőosztályú helyre, mert véletlenül ott találhat valami jobb kuncsaftját, na és akkor annak derogál köszönni, de azt mégse lehet megtenni, hogy én ne köszönjek, de neki valahogy kényelmetlen, már, ha muszáj, valami rossz kocsmába kell leülni, nem, mintha italos volnák, hiszen tetszik tudni, de néha kell, hogy az ember összeszedje a gondolatait, na, így az Auróra, és hát én gondoltam, hogy szerkesztő úr tetszik segíteni, nem kívánom ingyen, mert tudom, hogy szerkesztő úr tud angolul meg ilyen külföldi nyelveket, hát, ugyebár, én gondoltam, hogy írok oda a vezérintendáncsnak, mert tudom, hogy az operaházakba intendáncs van, de az nem baj, ha vezérnek hívom, mert, ugye, a káplár is örül, ha őrmesternek szólítják, vagy azt tetszik mondani, nem operaház a Szántá Csecsilia zeneakadémia, hát én ehhez nem értek, szerkesztő úr jobban tetszik tudni, mert forgolódik a világban, de én mégis elmondom, mire gondoltam, hogy írok annak a vezérintendáncsnak egy levelet, és itt jön a szerkesztő úr, ha tetszik szíves lefordítani nekem, nem kívánom ingyen, hogy ha van nekik lemezük a Kuncderfúgéval, akkor küldjék el nekem, és ha nincsen, játszodják el szalagra, kérem, ahogy a fiam, a festőművész hallotta, és én fizetek a zenekarnak, kérem, dollárba, amennyi a tarifa, mert van nekem Palesztinában, vagyis Izraelbe, ahogy most mondják, egy unokatestvérem, és én avval elintézem a dollárt, tessék csak ide bízni, én nem beszélek a levegőbe, mert a Wechszler Pali, kérem, ez az unokatestvérem, hát ez egy félkarú, mert le kelletett neki vágni a jobb karját, mert üszkösödött, és már az SS-nek nem volt ideje agyonlőni őtet, mert ott voltak az oroszok, mert az oroszok szabadították föl, ne is mondjam, ő is lágerbe volt, és aztán nálam lakott, mert én mégis összeszedtem magam és dolgoztam és megházasodtam másodszor, és szegény feleségem, a második, ápolta őtet is az elején, amíg meg nem halt szegény, mert hát fél karja volt, evvel megúszta, nem volt nagyobb baja, de nem volt kedve élni, csak feküdt az ágyban, négy évig, amíg itt volt nálam, aztán kiment, és most, szerkesztő úr tetszik tudni, vannak azok a kibbucok ottan, és ő annak a központjába jogtanácsos, mert ügyvéd volt azelőtt a Pali, és hát mégis négy évig én tartottam, nem azért mondom, hogy nem szívesen, isten ments, de most ő is megtehet ennyit, és akkor így a vezérintendáncs ki tudja fizetni ott a cigányokat vagy miket, és ha megkapom a szalagot vagy a lemezt, akkor az Egonnak, a fiamnak, a festőművésznek sem lehet egy szava se, mert az Elvira odaadja és akkor béküljön ki, az apja istenit, és lesz nekem mégis egy unokám, hát evégett késtem, szerkesztő úr, ha nem tetszik haragudni...

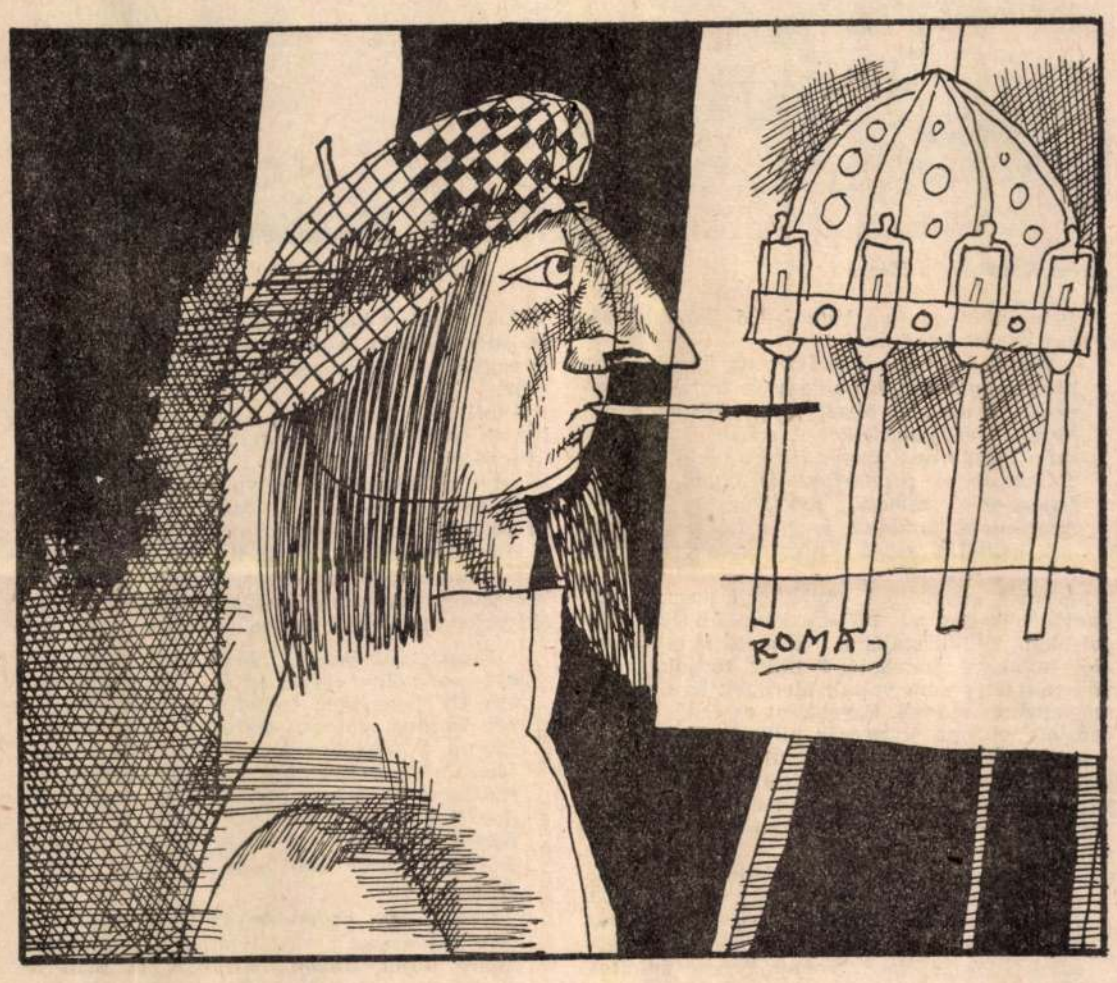

PÁSKÁNDI GÉZA

Meszelő

Mészbehullott szunyogok,
legyek, lepkelábak — — —
Ó hogy meszelik halálommal
a csöndet

Dinnye a kútban

Fülledt nyaramban
Dinnye a kútban
Jeges barlang ölére
Vonszolt lihegés

Tengerszemek
Tüzes nap hull majd sistereg

Dinnye a kútban
Ősztön Platónban

Jeges barlang ölére
Vonszolt lihegés

Tapasztó

Pelyvás sár az anyám kezén
Tapaszt, tapaszt
Ó Úr
Hisz küldöd falainkra
Hírnökeid
Lyukakat, repedést

Concerto

Ó vízvezetékcsövek, csapok útjain forgolódók
Szél és víz hangja
Kiutat keresők
Ó függöny mögé szorult bogár
Ó áttetsző szélmalom
Ablakon légy-viaskodás
Ó papírzsákban lepke-motozás
Ó fedő alatt csíkosban járt
Kölyök-darázs
Ó véletlen koncertjei
A hang hazárd
S ó, aki látja
Honnan száll föl
S le
A karmesteri
Pálca!

GEORGE POPA

Emlékezés

Most fordulunk a gyermekkor fehérlő
Fényeihez, s e tiszta, lengeteg
Fények felett szerte a múlt mezőin
Liliomerdők lassan rengenek.

Esztendőkön és hegyeken keresztül
Mind sűrűbben a kürtök szava zúg.
Dalok szállnak a szálló évszakokkal
És keresik az elment kisfiút.

Hallom, amint a mély erdőkön által,
Dalok szállnak és hangjuk ismerem,
S mégis egy bozót rejtekébe zárul
A lehullt madár sorsa nesztelen.

A kelő naptól elindulni s menni
Mindig előre: utunk ennyi volt,
S mikor a beteg alkonyathoz érünk,
Mellünkre halvány érmet tűz a hold.

GÁLDI LÁSZLÓ fordítása

1021

PETŐFI ERDÉLYBEN

9 ● SZÍVEM SZÉJJELOSZTOM ÉN A SZEGÉNYSÉGNEK

Az események sorrendjében néhány nappal vissza kell lépnünk, elkísérni Petőfit néhány régi és új ismerőse társaságában Nagybányára és környékére: a zelestyei üveghutába, a kereszthegyi bányába, a Mária-ligetbe. A leendő apósával történt összetűzés, s a nagy nehezen kivívott várakozási hét izgatott napjaiban a költő, tavalyi szokásához híven, barátait keresi fel, hogy lelkének belső háborgását új látnivalókkal csillapítsa.

Csak ugy vagyok, mint e szerencsétlen lovag,
Kit szilaj paripa hurcol maga után,
Hurcol engemet az eszeveszett harag,
Még agyvelőmet is széjjelloccsantja tán.
Bárcsak szétszakadna boldogtalan fejem,
Ugyis kopár föld az, nem süt a nap rája,
Csak sötét gondolat, ami benne terem,
Sötét gondolatok tövise, dudvája.
. . . . . .
Előztek tőled szép paradicsomkertem,
De nem angyal, aki ott őrt áll előtted;
Ne félj, nem örökre válunk el! te érted
Még többet is merek, ha már annyit mertem.
Elvittelek volna, mint nap a harmatot,
Mint az esti szellő a rózsalevelet,
De most, mint a nyílvesszővel a zaklatott
Megsebzett oroszlán, úgy megyek el veled!

— írja még Erdődön, 1847. május 18—20. között keletkezett versében *(Röpül az úti por...)*, aztán Nagybányára siet, ott lakó festőbarátja, Törökfalvi Pap Zsigmond látja vendégül.

A nagybányai festőbarátnak a millennium idején keletkezett s „a bajnok költő halálának 50-dik évfordulója alkalmából jótékony célra" kinyomtatott visszaemlékezéséből már az előbbiekben is többször idéztünk, s nem ok nélkül. A festőnek jelentéktelen, de igen jó megfigyelő Pap Zsigmond ugyanis Petőfi erdélyi útjainak néhány fontos pillanatában volt szemés fültanú. Övele közölte Petőfi a nagykárolyi bálban a sorsdöntő elhatározást: „Az a leány az enyém!", ő kísérte el a kereszthegyi bányába, leírásban és rajzban örökítve meg a nevezetes látogatást, s őt kérte meg Petőfi arra, hogy számára Júlia arcképét elkészítse. Petőfiről szintén festett két arcképet — egyet 1845-ben Pesten, egy másikat 1846-ban valószínűleg Koltón vagy Nagybányán —, ezeknek azonban (talán szerzőjük szerencséjére) nyoma veszett, viszont megmaradt Petőfi festőszemmel emberközelbe hozott arcmása s az arcképfestés megannyi apróságot jól rögzítő története:

Többször kellett ülnie, mondhatom, elég türelmes volt. Egyszer festés közben egész komolysággal azt mondja:

— Ugye hasonlítok Byronhoz?

És hogy e kérdésre elmosolyogtam magam, amint a papírlapról reá tekintek, keresve a hasonlatot a híres angol költőhöz, hirtelen olyan torzképet vágott felém, hogy hangosan fel kellett kacagnom.

Akkor ő 22 éves ifjú volt. Tartása egyenes, arca szikár, sötétbarna haja hátul aprón nyírva, elöl nagyobb üstöke kissé göndör hajlással természettől felfelé állott, nem úgy, ahogy akkor az ifjúság viselte a lágy hajat balra felfodorítva, jobb oldali választékkal. Az üstökhaj bősége látszólag alacsonyította Petőfinek homlokát, melyen szemöldei közt függőleges redő látszott.

Erélyes tekintetű barna szemének élénk volt a tüze, amit bágyadt arca még feltűnőbbé tett. Egyenes orra, kis szája, telided alsó ajka volt, mely legtöbbször kissé dacosan ejtette ki a szót. Keskeny bajusza szája zugán alól vékonyan felhajlott. Spanyolszakállt növelt, ami két oldalon sima arcát hosszabbnak tüntette föl. Egyszerűen zsinórozott fekete atilláját begombolva, s arra kihajtott inggallért viselt.

A festés közben részletesen megvizsgált vonásai után mondhatom, hogy megjelent arcképei közül híven találva az volt, melyet a Petőfi költeményeinek első kiadásához Barabás Miklós eredetije után Tyroler metszett.

Mint Pap Endrénél Szatmáron, Petőfi Törökfalvi Pap Zsigmondnál Nagybányán is többször megszállt. Most is ide indul, levezetni az erdődi nyugtalanságot, s Pap Zsigmond, Teleki Sándor, Kováts Lajos, Lauka és Schreiner József társaságában bejárni Nagybánya varázslatos szépségekben gazdag környékét. Nem is olyan régen az Alföld iránti szerelmében még elfogult — kategorikusan zárkózott el a Kárpátok szépségei elől — most elragadtatással szemléli a Szamos- és Lápos-völgy tájait, s ezt a vidéket választja ki, hogy rövid élete legboldogabb napjainak tanúja legyen.

Az út Szatmárról Nagybányára Zelestyén vezet át, s az itteni élményeket nemcsak a társaságban jelen levő Lauka Gusztáv visszaemlékezéseiből eleveníthetjük fel, hanem Petőfi Nagybányáról 1847. május 25-ről keltezett V. úti leveléből is:

Néhány napi mulatás után — írja Petőfi Kerényinek — *(hanem ilyen mulatást nem kívánok még izének se!), Erdődről Nagybánya felé indultam. Pünkösd első napját Zelestyén töltöttem az üveghutában, mit még soha sem láttam, s így rám nézve igen érdekes volt. Láttál-e már üveget fújni? barátom, azoknak az embereknek az olyan könnyen megy, mint nekem a versírás; az ördög gondolta volna. Azt tudtam, hogy minden üvegnél egy-egy tüdő szakad meg, hát pedig dehogy. A vidék gyönyörű; regényes erdős völgy Erdély tőszomszédságában. Különösen gyönyörködtem este, midőn minden sötét volt, csak a hutából világított rám a pokoli tűz. Körös-körül a roppant sötétség s középütt ez a láng... olyan volt a világ, mint egy haragos, félszemű szerecsen-óriás.*

Lauka szinte egy fél évszázad múlva úgy emlékszik vissza, hogy néhány napos nagybányai időzés után látogattak el Zelestyére. Az ellentmondáson ne akadjunk fenn, mert e tévedésért olyan részletekkel kárpótol, amelyekért megbocsáthatjuk tévedését:

A déli órákban érkeztünk meg a zelestyei hutába. A házigazda egy szeretetre méltó öregúr, már informálva lévén vendégének nem mindennapi ambiciójáról, a bemutatás után azonnal meleg kézszorítás mellett odanyilatkozott, hogy vendége poémái neki a legnagyobb irodalmi élvezetet szolgáltatják.

Mielőtt a választékosan ízléses ebédhez ültünk, ahol különösen a hannoverailag készült, hüvelykujj vastagságú spárgák tűntek fel, a szíves házigazda megismertetett bennünket az üveghuta belső berendezésével és munkakörével.

A régi Nagybánya főtere

Petőfi tekintete mindjárt az üvegkészítés azon munkásainak halvány és testileg senyvedő rabszolgáin akadt meg, akik azon poharakat és palackokat készítik, melyekkel mi a vigság és tivornya isteneinek áldozunk. Hamarjában penderített is olyan Michel Louisa-féle zamatú, szocialisztiko-kommunisztikus szónoklatot, hogy a háziúr boldognak vallotta magát, hogy munkásai csak románul értenek...

Ma már senki sem csodálkozik azon, hogy Lauka 1890-ben az 1871-es kommün hírneves politikai publicistájához hasonlítja a zelestyei hutában szónokoló Petőfit; tudjuk, az ő világnézetétől nem voltak idegenek az utópista szocializmus eszméi. Egyébként az erdős völgyben ma virágzó üveggyár akkori állapotának ismeretére nem érdektelen újra a geográfus Fényes Eleket idéznünk, aki művében a következőket tartja fontosnak elmondani az Új-Hutának is nevezett Zelestye-huta korabeli állapotáról:

Nagybányához nyugatra három órányira, zordon erdős vidéken fekszik. Határ 5000 hold, s csaknem mind erdőség. Nevezetessé teszi jó hírben álló üveggyára, mely gr. Károlyi Györgyé, de Schreiner Ferenc úr által béreltetik. A gyár 60 munkást foglalatoskodtat, s készít évente 10—15.000 schok üveget (1 schok 3 pft.), mely vegyesen fehér, zöld és táblaüvegekből áll; közönséges üveg és finom itt nem kerestetik. A metsző intézet Misztótfaluban van. A hamuzsírt és kovakövet veszi, de ez utóbbiból az uradalomban is kap, hanem rossz minőségben, úgy, hogy csak közönséges finom üveghez is alig lehet 1% felhasználni. — E gyár felvirágzását igen nehezítik a rossz karban levő vízi és száraz utak.

Alig néhány mondat és mennyi olyan mozzanat, amely segít kézzelfoghatóbbá tenni Petőfi e napjait: Schreiner Ferencnek hívják tehát a szeretetre méltó öreg házigazdát, de ő csak bérlője a hutának, mert a tulajdonos az a gróf Károlyi György, akinek hatalmával a tavalyi nagykárolyi napok óta már annyiszor volt alkalma Petőfinek találkozni. Érthető és nagyon is indokolt, miért hangzik el itt a Lauka említette „szocialisztiko-kommunisztikus szónoklat" az üveggyár alig félszázra tehető román munkása előtt.

Arról sem Petőfi, sem Lauka nem tesz említést, hogy megálltak volna a misztótfalusi üvegmetsző „intézet"-ben is, amely szintén a károlyi grófok tulajdona volt, s amelynek ma már nyomát se találni. Majd megállnak itt néhány hónap múlva: az esküvő után kocsin Koltóra sietők fiatal pár az itt — nyilván a Fényes által is említett rossz úton — szenvedett keréktörés miatt lesz kénytelen Koltó helyett Nagybányán tölteni az első éjszakát.

Zelestyéről Bánya felé a Szamos, azután a Lápos völgyén visz az út — folytatja Petőfi Úti levelében. — *Balra Szinyérváraljától kezdve magas, meredek, zöld bércek jobbra Erdély szelid dombjai s ezeken túl kéklő hegyei. Fölséges. A völgyben apró, elszórt román faluk, iszonyú nagy szalmafödelű házakkal... a födelek nagyok, nem a házak. Éppen olyanok, mint ha Petrichevich Horváth Lázár egy gránátos-csákót tenne fejére.*

Végre eléri az ember az Őrhegyet, mely tulajdonképpen csak halom; s ha ennek tetejére följut, akkor fönn van, és soká le nem megy róla, mert páratlan szépségű látvány nyílik meg előtte... kelet felé a völgy vége, melyet félhold alakban kerítenek körül a roppant magasságú hegyek. Ezeknek tövében fekszik Nagybánya őszerű épületeivel, s gót tornyával, mint egy darab középkor, mit itt felejtett az idő. A város és az egész völgy felett sajátos tiszta kék köd, mintha az ég egészen leereszkedett volna a földre. Az ember nem hiszi, hogy nem álmodik, vagy ha azt gondolja, hogy csak emlékezik, hogy nem most van itt, hanem régen, igen régen volt és boldog órákat élt itt... kivel és miként? már nem jut eszébe, csak azt tudja, hogy nagyon boldog órák voltak!

Bizonyára nem Petőfi volt az első, akit Nagybánya vidékének szín- és hangulatvarázsa megfogott, de az utolsó sem. Itt született meg a nagybányai festőtelep, Hollósy Simon, Thorma János, Réti István, Ferenczy Károly művészetének ösztönzője, s itt működött a két világháború között a romániai művészéletnek is számos jelentős egyéniséget nevelő festőiskola. A táj bűvöletének igazi diadala volt, hogy magához tudta bilincselni az Alföld költőjét, s hogy felszabadította tollán a vallomást:

...Oh, mennyire szeretem e várost! már negyedszer vagyok itt, s egyre jobban tetszik. Ezek a vén házak olyan barátságosan köszöntik az érkezőt, mint valami kedélyes öregurak. Azt óhajtom, hogy ott haljak meg, ahol születtem, az alföld rónáin, a Tisza és Duna között. Vigyék ki holttestemet messze, messze a világ zajától s a puszták közepén temessenek el, hol sírhalmam, bármily alacsony lenne is, a legmagasabb domb lesz a végtelen láthatáron, melyet senki meg nem látogat, csak a bujdosó parlag-kóró, a nyári délibáb és az ősz vándor madarai. De ha nem az alföldön halok meg, ha hegyek között kell meghalnom: úgy leginkább óhajtom, hogy itt temessenek el Nagybánya regényes völgyében.

Nem egészen két év múlva, feleségéhez írott, utolsó levelében ugyanilyen elragadtatással ír majd Csíkszereda és Sepsiszentgyörgy vidékéről; vajon lehet-e ékesebb bizonyságát találni az erdélyi táj döntő hatásának.

De folytassuk a nagybányai élmények idézését:

Mária-ligetnek híják a város mulatóhelyét. Oly szép, amilyet csak képzelni lehet. Tegnap délután (pünkösd másod napján) velem együtt kinn volt a város nagy része, urak és nem urak össze-vissza... demokratikus szívem hangosan dobogott örömében, mert szorosan és forrón ölelte meg a remény, hogy merész álmaim a világ jövendőjéről nem teljesülhetlen álmok. — Az itt levő színésztársaság a színkörben működött; benéztem hozzájok, hogy valami régi ismerőst találjak köztök, s csakugyan itt leltem az öreg Rákosit, kivel ezelőtt négy évvel együtt bájoltam el a közönséget az Ermelléken. Száraz, magas, szótalan, komoly ember a régi világból. Inge hasítékát a hátán és nem a mellén viseli; arcát, ha már kifestette, játékig senkinek sem mutatná meg aranyért sem; s a bajuszt mai napig sem ragasztja orra alá, hanem úgy akasztja füléhez cérnával... különben igen jó ember, kit társaságunknál legjobban szerettem. Nem ismert rám, amint elébe álltam s üdvözlém; hanem amint nevemet megmondtam, eszébe jutottam, s tőle kitelhetőleg örvendett, mondván, hogy sok szépet hallott rólam s olvasott tőlem. Ő azon kevés vándorszínészek egyike, kik szoktak olvasni könyveket és újságokat, ha hozzá férnek.

Lauka Gusztáv, aki akkoriban maga is Pap Zsigmondnál vendégeskedett, elmondja, hogy Nagybányán Petőfi Kováts Lajos kíséretében jelent meg, ki „akkor időben a legjelesebb szónokok, kiváló publicisták és hírneves hazafiak sorában említtetett", s arról is beszámol, hogy a társaságban ott volt Teleki Sándor és Rényi József is, a zelestyei üveghutát bérlő Schreiner Ferenc öccse.

A társaság együtt látogatott le a kereszthegyi bányába úgy, amint azt Törökfalvi Pap Zsigmond ceruzarajzában meg is örökítette. Rajzához emlékezésében a következőket fűzte hozzá:

Másnap t.i. pünkösd harmad napján bementünk a kereszthegyi bányába, mindnyájan bányászruhában. A méccsel világító kalauz után Sándor a botjával, utána Rényi József zelestyei üveggyáros, én, Tarján Vilmos megyei esküdt és Lauka József. E sorrendben le is rajzoltam a társaságot, a bányajárás emlékét Petőfinek a **Bányában** *című költeménye tartja fenn.*

A bányalátogatásról Petőfi még aznap kelt V. úti levelében is megemlékezett:

Ma lenn voltam többed magammal a bányában. Irtóztató mélység. Mi mintegy ezer ölnyire voltunk benn, s hol lehet még onnan a belső vége? Mentünk, mentünk, a hosszú, szűk folyosón befelé, mint a töltés a kolbászba, egy darabig egyenesen, aztán föl és alá, végre távolról halk kopácsolásokat hallottunk, s föl-föl kezdtek tünedezni a bányászok lámpái, meg eltűntek, amint tovább haladtunk, mint a csillagok a fekete felhők között. Talán nincs nyomorúbb élet, mint a bányászok élete. Túrnak, túrnak ezek a sápadt vakondokok távol a napvilágtól, távol a zöld természettől, mind halálig; és miért? hogy legyen gyermekeiknek és feleségeiknek min tengődniök, s legyen mit eltékozolni azoknak, akik nem gyermekeik és nem feleségeik. Mért nem támad olyan földindulás, mely a világ minden bányáját összerázná és a föld legközepéig süllyesztené?.... nem lenne pénz, és lenne boldogság.

Az útinaplóban rögzített élményből még aznap a költemény is megszületett: ott van benne annak a költőnek a szorongása, aki még a hegyek közelségét is lelke szárnyalásának útjában álló akadálynak érezte, aki a szabad természet szerelmeseként indegenkedett a kopár föld alatti világ láttán, s ugyanakkor elméje teljes tudatosságával, szenvedélyesen tiltakozott mindama társadalmi igazságtalanságok ellen, amelyek itt, a bánya sajátos környezetében kétszeres súllyal nehezedtek reá.

Ezer ölre vagyok idelenn a
Föld ölében,
Hol az ősi örök éj tanyázik
Vaksötéten.
A kis lámpa reszkető sugára
Félve néz a zordon éj arcára,
Mint a sasra a galamb.

Ezer ölre a virágoktol s a
Napvilágtol
Ezer ölre! tán már a pokol sincs
Innen távol;
Vagy már benn is vagyok a pokolban?
Benne, mert a sátán háza ott van,
Ahol az arany terem.
Bányaszellem, sátán, kincs királya,
Mit adsz értem?
Mennyit adsz, ha szívemet tenéked
Eligérem?
Alkudjunk meg, jöszte, bányaszellem,
Most ez egyszer volt lejőni kedvem,
Vagy látsz többé, vagy soha. —
Vártam, vártam, és hiába, mert a
Kincs királya
Bennmaradt a sziklák tömegében,
Ki nem álla.
S mért nem állt ki? miért nem jelent meg?
Csak azért, mert tudta, hogy enyelgek,
Hogy szivem nem eladó.

Nem, szivem nem eladó, e szívnek
Nincsen ára,
Nem megy az be a hatalmasoknak
Kincstárába...
Széjjelosztom én a szegénységnek,
Kik kunyhóban és útfélen élnek.
Köztök ingyen osztom szét.

Petőfi *Úti leveleiben* is említi, hogy e szalmafödeles kunyhókból jó néhányat volt alkalma látni azalatt is, amíg Szatmárról Nagybányáig kocsizott, s azok láttán fakadt gondolatait ki is mondta e kis kunyhók lakosai: a zelestyei üveggyári munkások előtt. Íme, ilyen mozzanatok is tanúsítják, hogy erdélyi útjai során nemcsak tájakkal és emberekkel ismerkedett meg, de gazdagodott, elmélyült forradalmisága is.

Petőfi Nagybánya-környéki látogatásairól még csak annyit, hogy aznap a kereszthegyi bányából visszatérve a délutánt Pap Zsigmond családja körében a szőlőhegyek aljában lévő „vascsatornai" forrásnál töltötte, aztán sietett vissza Erdődre, kikövetelni az apai választ.

(Folytatjuk)

DÁVID GYULA

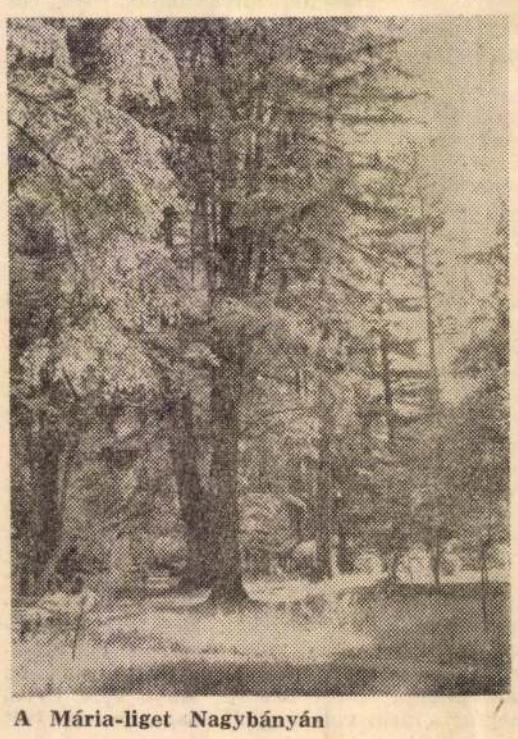

A Mária-liget Nagybányán

Bántja a szememet

— a „Közhirré tétetik" kezdetü rádióplakát a budapesti villamosokon. Nem, mintha nem üdvözölnők hangos „heuréká"-val, hogy végre a rádió is felébredt. Hanem ott a baj, hogy ezt a kétéves pályázatgyőztes plakátot akkor tették ki a budapesti villamosokra, amikor már hónapok óta egyfolytában, lengő zászlón, kirakatokban és plakátokon láttuk, hogy: „közhirré tétetik, hogy Mauthner-mag vétetik." Eredmény: egy többé-kevésbé jó, vidéket megjárt rádióplakát a pesti villamosokban, melyről mindenkinek a Mauthner-mag cseng a fülébe. Jó reggelt!

— Bántja a szememet az az ötletszerzési „kényelem" is, ami egyes nyomtatványokon megnyilvánul. Például: fürdőügyi prospektusoknál. Az egész modern fürdőpropaganda alig egy-két éves nálunk, és alig van összesen tíz rendes fürdőprospektusunk, ugyanakkor, amikor a külföldi fürdőprospektusokkal gyógyforrásokat lehetne rekeszteni. Mindez László grafikus által jegyzett Balatonzamárdi prospektus láttán jut eszünkbe. Az igazán ízléses, szép kiállításu prospektus címlapja egy bájos kislányt ábrázol, hátulról fürdőruhában, kezében homokvödör. Csókolnivalóan édes. De: ugyanezt a gyereket, ugyanebben a pózban, éppen csak hogy leegyszerüsített rajz helyett eredeti fényképben megtaláljuk Siófok tavalyi prospektusának címlapján ....

— végül bántotta a szememet a Nemzetközi Vásáron többek között az is, hogy egyes cégek ismét egészen primitiv röpcédulákkal reméltek (?) emlékezeti hatást elérni... Arról a magyar nyomdaipar ellen elkövetett brutális támadásról nem is beszélve, hogy némelyek még mindig külföldi nyomdák által előállított nyomtatványokkal operáltak a vásáron. Viszont az egész nyomtatványtermés átlag tagadhatatlanul jobb volt, mint a tavalyi.

Ellenben nagyon jó

— Berény-Bortnyik Balatonszemes plakátja. Akár Bortnyik ötlete volt, akár Berény technikája, a filmszerű térkép és a bravuros tájkép kombinációja újszerű és kitünő. Hangulatot és tárgyilagosságot is tartalmaz egyszerre.

— Eltérőek a vélemények Berény-Bortnyik új Flóra plakátjáról. Ötlete frappáns, talán túlfrappáns is. Technikája mindenesetre elsőrangu.

— Jó és egyben impozáns méretü a Kodak Ltd. nagyszabásu ujságkampánya. E dicséret mellett azonban nem lehet elhallgatni, hogy a — különben jó reklámhatásu szövegen — néhol erősen érezhető a fordítás, ami pedig egész csekély fáradtsággal elkerülhető lenne.

— Egészen jó, ablakos körleveleket küldött szét az autósoknak a Vacuum Oil Company. A boritéték ablakán nem a cim, hanem a címzett autó rendszáma ugrott minden autós szemébe, vastag gummi-lenyomatban. A cim kézirással volt az ablak alatt a boritékon. A boritékban levő nyomtatvány is mintaszerüen szükszavu és sokatmondó! Az ötletes körlevél sok külön-költséggel nem járt, mert hiszen az autósok címeit amúgy is a rendszám-nyilvántartóból irják ki, s igy az egyes rendszámok megtudása külön költséget nem okozott.

— Jó, tárgyilagos árúplakát Törökné Bródy Rózsi Albus-plakátja, mely a plakát háromnegyedrészében a felnagyitott, modern szappancsomagolást, egynegyedrészében stilusosan ábrázolt, mosott ruhákat mutat be.

— Esztergom strandjának modern plakátját is láthatjuk a villamosokon. Végre! Ezelőtt hat évvel Etter vezérigazgató, az Esztergomi Takaréknál a fürdő ügyeinek főintézője, semmi pénzért sem volt rávehető arra, hogy a fürdő propagandájára egy fillért is kiadjon. Ha igy megy tovább, idővel a legaktaszagubb büróba is behatol a reklám szükségessége. (Hogy is mondta a vak ember a mesében: látni szeretném!)

Tarka Toll

Itt az olcsó telefon!

— hirdeti modern mélynyomásos prospektusában és körlevelében a Távbeszélő Propagandairoda. Bár a szerkesztőségi telefonszámla kifizetésekor egyhanguan tiltakoznunk kell az „olcsó" jelző ellen, mégis el kell ismernünk, hogy eddig magyar közüzem alig produkált még ilyen tetszetős, jól megoldott, reklámszempontból majdnem kifogástalan és hatásos reklámnyomtatványt. A prospektusból külön ki kell emelnünk, hogy perdülő szövegének, rövid, kifejező mondatainak olvasása egyenesen üdülésszámba megy; különösen, ha a közhivatalok ismert körmondat-áradatára gondolunk, melyeknek unalom-tengerében a multban jótékony álomra szenderülhettünk. Ugy látszik, nemcsak a köntös lett új, de az egész szellem jólesően változott meg ebben a hivatalban!

TÁVBESZÉLŐ: 87—9—65.

LXX. ÁLTALÁNOS AUKCIÓ.

KIÁLLÍTÁS: 1934 május 27-én és 31-én d. e. 10—1/2 2
május 28-án, 29-én és 30-án d. e. 10—1/2 2 és d. u. 4—1/2 8 órák között

ÁRVERÉS: 1934 junius 1-től 15-ig naponta 1/2 4 órai kezdettel. Vasárnapokon nincs árverés

ÁRVERÉSRE KERÜLNEK: Mübecsü festmények, szobrok, rajzok, porcellánok, keleti szőnyegek, művészi és közhasználatra szánt butorok, ékszerek, kézimunkák, keletázsiai tárgyak és könyvek.

Katalógus a helyszinen 1 pengő 20 fillérért kapható.

1934. 5. 17.

1934. évi május hó

Reklámélet

VII. évfolyam 5. szám

Szerkeszti: Balogh Sándor

Megjelenik havonként
Előfizetési ára:
egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest V, Bálvány ucca 12. sz. Telefonszám: 15-7-83

Csehszlovákiában egész évre Kc 110, félévre Kc 55. Jugoszláviában Dinár 180, félévre Dinár 90. Romániában egész évre Lei 530, félévre Lei 270. Ausztriában egész évre S. 18, félévre S. 9. Egyéb országokban egész évre D. 3.—, félévre D. 1.60

Alkalom szüli az . . . . üzletet?

Írta: dr. Barinkay Ferenc

Igen is. Az alkalom szüli az üzletet. Általában, az alkalom sok mindent szül. Tolvajt, jótettet, üzletet. Ez utóbbit az *eladási alkalom*, másszóval: a *szükséglet* szüli.

Hiszen van más eladási alkalom is, mint a szükséglet, de az eladási alkalmak kilencvenkilenc százalékban primär vagy secundär, vélt vagy valódi *szükségleten* alapulnak.

Már most, ha tudomásul vesszük, hogy *„az alkalom szüli az üzletet"*, érthetetlen, miért nem követünk el mindent, hogy mi viszont *minél több alkalmat szüljünk* hozzá!

Mert bizony nem tesszük.

Hiába írja *Naményi dr.* „A reklám gazdaságtana" című kiváló értekezésében: *„A reklám célja, hogy azokat a szükségleteket, amelyeknek kielégítésére üzleti tevékenységünket berendeztük, mennél szélesebb körben propagáljuk, hogy új szükségleteket keltsünk, amelyek üzleti érvényesülésünket elősegítik."* Még második olvasás után sem válik ez törvénnyé, hanem megmarad, — mint az útmutató fa — az, ami volt: célkitűzés, útjelző, melyet azonban száz reklámozó közül, ha egy követ!

Ezzel a szabállyal is úgy járunk, mint száz mással. Légüres térbe helyezve: definició. A valóságban: freudista vágyálom, mely nem a jelen állapotot, a való tényt határozza meg, hanem az ideális helyzetet, az ideált délibábozza csak elénk.

Eladási alkalmakat kell teremteni, hogy az eladási alkalmak üzleteket hozzanak létre. Olyan érthető ez, mint az egyszer-egy.

S ennek ellenére azt tapasztaljuk, hogy a széles látókör letéteményesei, az ipari érdekképviseletek, is alig tesznek valamit új eladási alkalmak teremtésére.

Itt van például az *„Anyák Napja"*. Erkölcsi, sőt valláserkölcsi szempontból kifogástalan bázis . . . volna. És jó üzleteket szülne. Mint ahogy teszik is Amerikában hosszú évek óta, Angliában és Németországban is már jó egynéhány esztendeje. Úgy keletkezett, hogy az USA virágkereskedői elhatározták, hogy újabb alkalmat keresnek, a virágüzlet számára. Az anyák kultusza jó alkalom, tipikus esete annak, amikor a jogos (jelen esetben: virágkereskedői) magánérdek és a közérdek összhangba hozható. És az anyák napja propagandájához a csokoládégyárak is hozzájárultak. Az eredmény: Amerikában, Angliában, Németországban május első hetének meghatározott napjára hónapokkal előre gyűjtik a zsebpénzt a nebulók és minden mama virágot vagy csokoládét kap gyermekeitől az Anyák Napja alkalmából.

Nálunk? Csak a legutóbbi években kapcsolódtak be vérszegényen az iskolák az Anyák Napja mozgalomba. Rajtuk kívül egyedül a legnagyobb kávébehozatali cég fejt ki elszigetelt propagandát e nap népszerűsítésére. Így aztán elmulasztja ezt a businesst a nyomdaipar, nem készülnek százezrével nyomtatványok, plakátok, elmulasztja az ebben rejlő hirdetési üzletet minden magyar napilap és elmulasztják ezt az alkalmat a virág, csemege, csokoládé, ékszer, divatüzletek és mindazok az iparágak és kereskedelmi vállalatok, amelyek anyák számára ajándéktárgynak alkalmas árút készítenek vagy hoznak forgalomba.

A kezdeményezés megvan. Az idea jó, morális, bevált. Tessék felkarolni, hogy jövőre üzlet legyen belőle!

dozó intézet vezető főorvosi tisztségére pályázatot írnak ki.

Születésnapi tervek

Budapest, Debrecen (HBN) – **A fővárosban élő vidéki író – miként önmagát gyakorta jellemzi –, Debrecen szülötte, Kossuth-díjas díszpolgára, a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tagja, Szabó Magda az 1997-es jövő esztendőben október 5-én ünnepli 80. születésnapját. Méltó köszöntésére a közelmúltban emlékbizottság alakult. Tudományos konferencia, emlékkönyv, az életutat dokumentáló kiállítás terve körvonalazódik máris.**

A Magyar Irodalomtörténeti Társaság a Széchenyi-akadémiával, a Magyar Írószövetséggel, a szülőváros önkormányzatával és kulturális intézményeivel, más szervezetekkel közösen október 2-án – csütörtökön – délután a Magyar Tudományos Akadémián tudományos ülésszak összehívását tervezi,

vetélkedősorozatot.

Akik a versenyen
nak venni, azok az
lapot töltsék ki, és a
tanulóval december
jék vissza az oktatási
be. Az iskolában a
szakreferens pedagó
tásával értékelik a f
kat, és a legjobb ere
érő családokat hívják
kolai vetélkedőre, me
januárjában célszerű
ni. A városi, területi
1997. február 17-ig re
a területi baleset-me
zottságok, míg a me
március 1-jén lesz. A
lyes megfejtését a V
tó tükör decemberi
közöljük.

Kérdések:

**1. Mi a teendője, h
rületen kívül főútvo**

Török Zita '96. X. 27 Hajdú-Bihari Napló

Török Zita edényei; a fazekas munkái – Bak Géza fafaragó és Kovács Gyuláné szövő tárgyaival együtt – a november 25-én – hétfőn – a berettyóújfalui művelődési központban nyílt kiállításon látható december 5-ig

Fotó: Magánarchívum

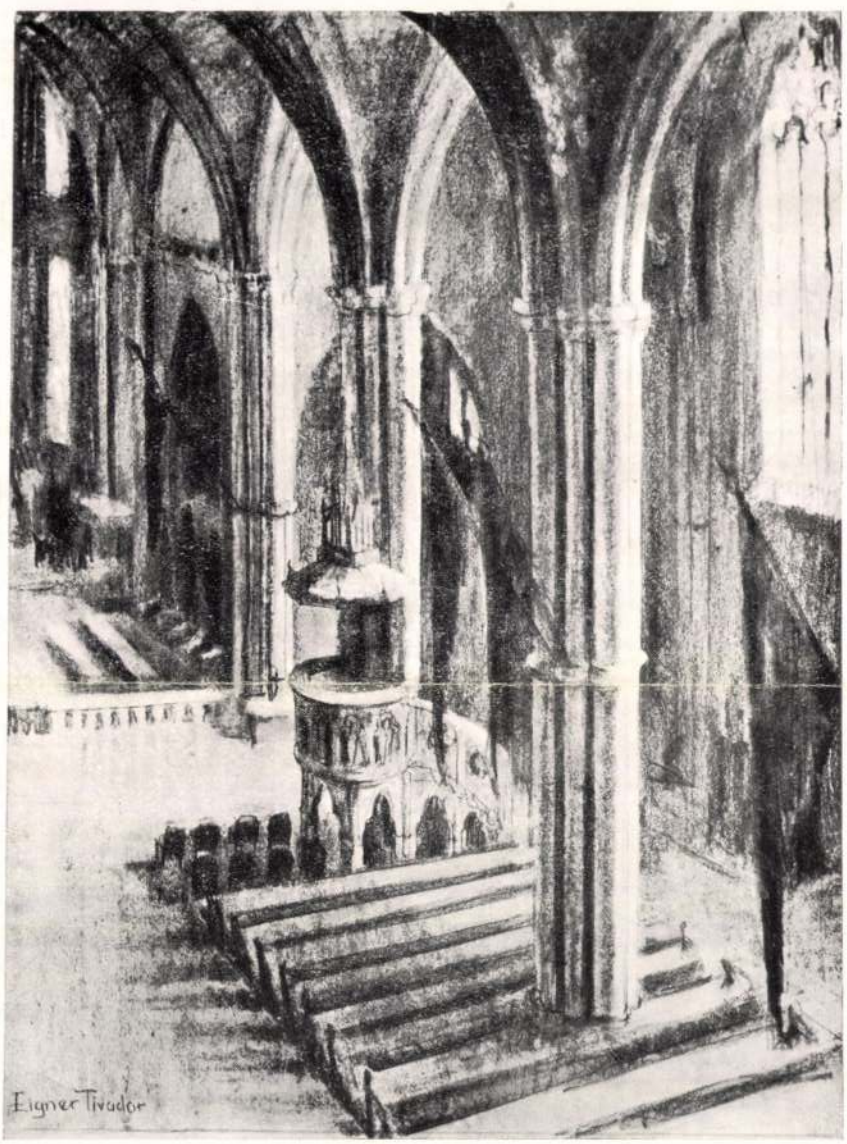

EIGNER TIVADAR: KORONÁZÓTEMPLOM (TAPASZTALATI LÁTSZATTANI RAJZ.)

TANÁR: PILCH D.

Ferképzőmfolskövk 1936/37

TÓTH ISTVÁN: TORONY (TAPASZTALATI LÁTSZATTANI RAJZ.) TANÁR: PILCH D.

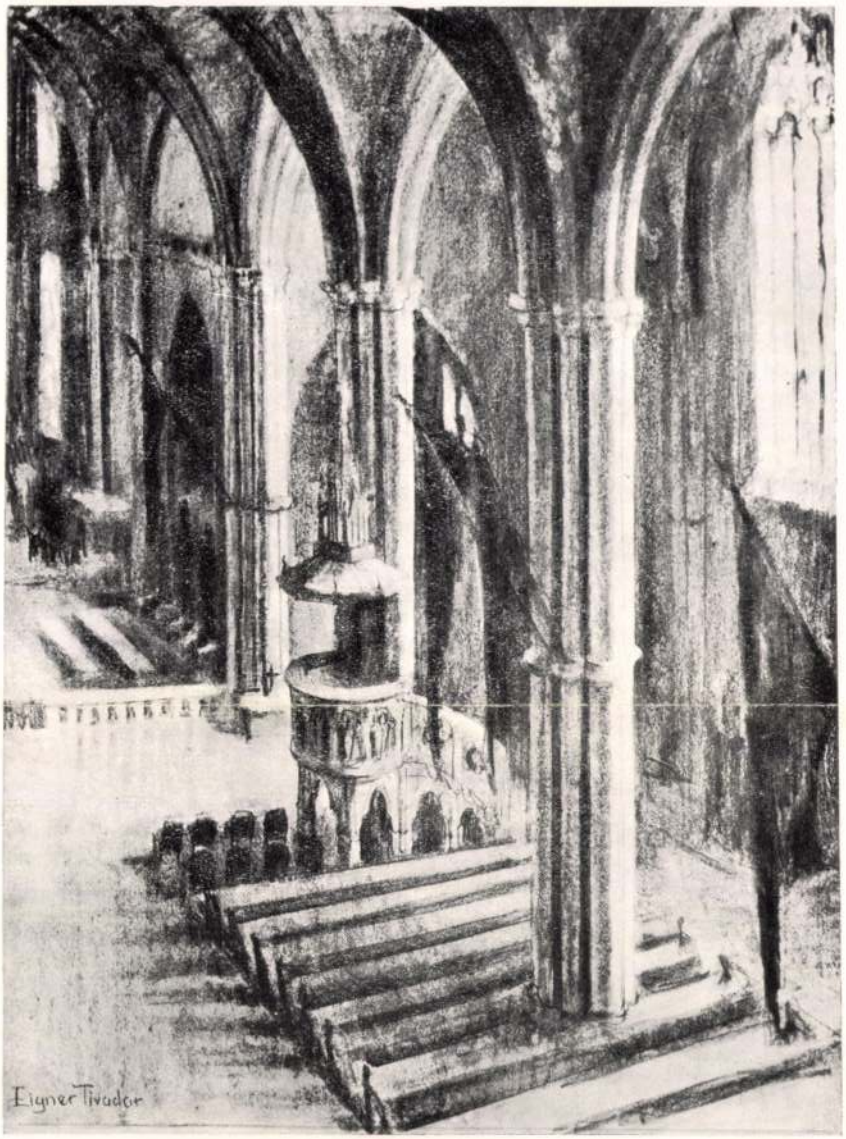

EIGNER TIVADAR: KORONÁZÓTEMPLOM (TAPASZTALATI LÁTSZATTANI RAJZ.)

TANÁR: PILCH D.

Képzőmüv. Főisk. Evk
1936/37

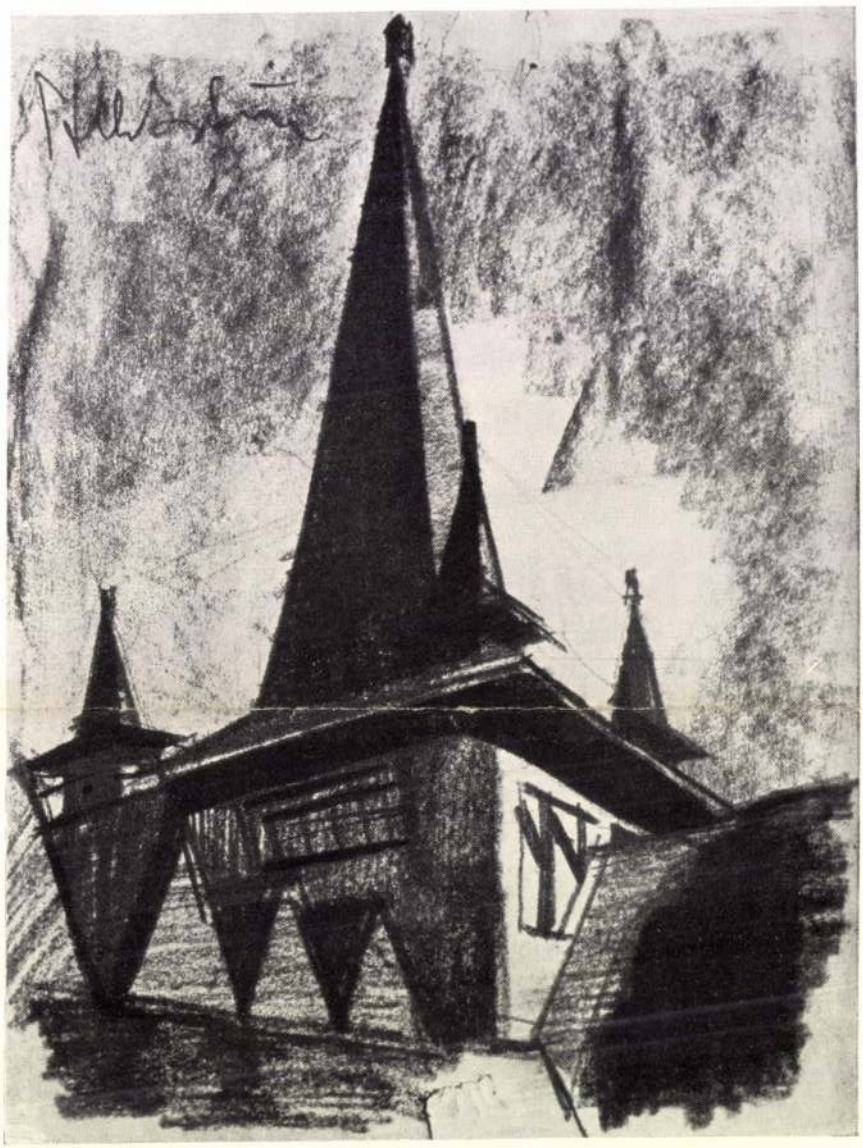

TÓTH ISTVÁN: TORONY (TAPASZTALATI LÁTSZATTANI RAJZ.) TANÁR: PILCH D.

Török Tivadar
szobrász

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534

Lap: Szabad Nép

Megjelent: 1948 SZEP. 22

KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLITÁST rendez az MDP XIV/8. körzete a Vorosilov-út 1. alatti kultúrházban, haladó magyar művészek műlkotásaiból. Tárlatvezető: Török Tivadar szobrászművész és dr. Végvári Lajos műtörténész. A kiállítás szeptember 29-ig tekinthető meg, naponta 10—13 és 16—21-ig. Belépődíj nincs.

Intézetnek felajánlotta.
sület eleget a Felvidék
ési Egyesület ama kére
inszky Istvának a «Hal
vasását rendezze. Az el
FMKE alapjait gyarapí
gyarapítására április ha
zsef karnagy vezetése me
ndezett, amelyen a ruttk
zenekar és a rózsaheg
űködtek közre.
esület a múzeumot csa
atós támogatása mellett tu
városi és megyei hatós
is működését és úgy l
resze.
t pedig Liptó vármegye

eddigi 4250 K helyett 7650 K-t
e csupán kamat fejében fizetnie a
ak. Hogy ezt a nagy összeget mi-
emti elő, az még nem tudható. Az
i hozzájárulását (5500 K) semmi-
nélkülözhetik a jövőben és a maguk
inek nagyrészét is erre a czélra kell
teniök, hogy kötelezettségeiknek ele-
nak tenni. Pedig a múzeumnak a
edelmeire is nagy szüksége lesz.
t javítására — tekintettel a küszö-
átalakító-munkálatra — éveken át
lítottak semmit, úgy hogy külseje-
gyaránt elhanyagolt.
annál is inkább segíteni kell, mert
egy részét bérlő postakincstár a

62. RÓZSAHEGY. A *Liptóvármegyei Múzeumegyesület múzeumát* a Főfelügyelőség előterjesztésére 1914. július hó 26-án helyezte állami felügyelet alá a vallás és közokt. miniszter úr. Előzőleg, június hó 24—25-én, *Fejérpataky L.* és *Mihalik J.* orsz. felügyelők vizsgálták meg a múzeumot s örömmel látták, hogy a múzeum úgy gazdag, bár nem egészen kritikailag összegyüjtött anyagánál, mint az annak rendezése és feldolgozása körül kifejtett buzgó munkával és az érdeklődők lelkesedésével a legkedvezőbb benyomást kelti. Igen kevés hely van az országban, ahol ilyen rövid idő alatt kivált néprajzi tárgyakból ilyen becses gyüjteményt hoztak volna össze s arról minuczióz gondossággal

Eigner Tivadar

55. Eigner Tivadar . . . Subás paraszt olaff.

28

56. Eigner Tivadar . . . Cigányleány olaff.

és 2 alakrajz

Tanár: Benkhardt.

Képzőm. főisk. kiáll.

1937.

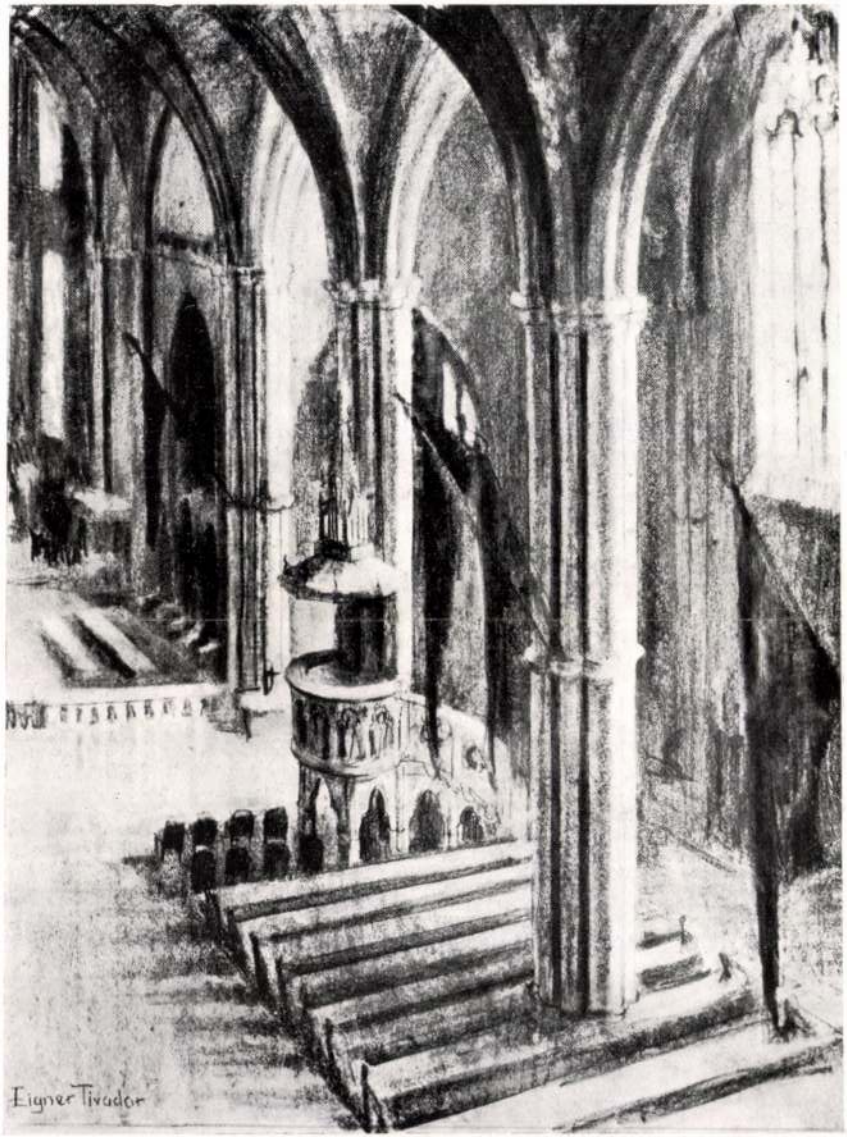

EIGNER TIVADAR: KORONÁZÓTEMPLOM (Tapasztalati látszattani rajz). TANÁR: PILCH D.

TÓTH ISTVÁN: TORONY (Tapasztalati látszattani rajz). TANÁR: PILCH D.

A japán pedagógusok nevében az USA vietnami agressziója ellen

Nemrégiben tartotta 28. kongresszusát a Japán Pedagógusok Szakszervezete. Négyszázötvenkét küldött és ezer megfigyelő vett részt a tanácskozáson, amely nemcsak a japán nevelők szűkebben vett érdekvédelmi problémáival foglalkozott, hanem nagyjelentőségű felhívást bocsátott közzé azok ellen az intervenciós cselekedetek ellen, amelyek jelenleg az egész világ békéjét fenyegetik az Amerikai Egyesült Államok részéről Vietnam térségében.

»Ma Vietnamban — kezdődik a felhívás — napról napra folytatódnak az USA fegyveres erőinek légitámadásai. A háború mindenfajta vad eszközét, napalm-, valamint foszforbombákat és mérgesgázokat alkalmaznak békés falvak, ártatlan asszonyok, iskolás gyermekek ezrei ellen.

Nyilvánvaló, hogy az Egyesült Államok katonai akciója megsérti a genfi egyezményt és az Egyesült Nemzetek alapokmányát s nemcsak az egész ázsiai területet, hanem az egész világot az általános nukleáris háború veszélyének teszi ki.

Komolyan aggódunk a japán kormány magatartása miatt, amelyet az amerikai kormány politikájával kapcsolatban tanúsít. Az amerikai légierő a japán Okinava támaszpontjairól száll fel, országunk tehát már belebonyolódott ebbe az igazolhatatlan agresszív háborúba. Ezenfelül a kormány elfogadta, hogy amerikai nukleáris tengeralattjárók látogassák meg kikötőinket«.

A továbbiakban a felhívás rámutat arra, hogy a japán nép békéje és biztonsága súlyos veszélyben van, végezetül pedig követeli Észak-Vietnam bombázásának azonnali megszüntetését, az USA csapatainak azonnali kivonását Vietnam területéről, a Japánban levő amerikai támaszpontok megszüntetését, s mindennek azzal kíván még nagyobb nyomatékot adni, hogy — a kongresszus határozata értelmében — széleskörű kampány keretében tízmillió pedagógussal iratják alá e követeléseket.

Honismereti olvasókönyv Baranya megyéről

Baranyában szinte valamennyi faluban működik honismereti szakkör, a helyi pedagógusok vezetésével, a tanuló ifjúság bevonásával. Annál is értékesebb ez a munka, mert az ország megyéi közül Baranyában található a legtöbb falu, szám szerint 324. A népművelési munka fellendítése és a honismereti szakkörök tagjainak szakszerű neveléséről érdekében a Pécs-Baranyai Népművelési Tanácsadó elhatározta, hogy honismereti olvasókönyvet ad ki. Az első »olvasókönyv« már a nyomdában van és rövidesen megjelenik. Így kívánják céltudatosan irányítani a szakkörök tagjainak érdeklődését.

Az első baranyai honismereti olvasókönyvet *dr. Vargha Károly*, a Pécsi Tanárképző Főiskola tanszékvezető tanára, a megye hagyományainak fáradhatatlan kutatója, gyűjtője, a bányászmesék kiváló ismerője írta és szerkesztette. Az értékes és hasznos kiadvány tizenöt honismereti anyagot tartalmaz. Többek között olvashatunk benne az eltűnt baranyai falvakról, Ibafa egykori híres váráról, Tinódi Lantos Sebestyénről, aki szintén baranyai volt. Megtalálhatja benne az olvasó azt is, hogy miképpen főztek, mit ettek régen a baranyai falvakban.

Beszámol az első honismereti olvasókönyv Szigetvár történetéről, Pécsvárad életéről és fejlődéséről. Széleskörű és tartalmas anyagot nyújt a világhódító Szulejmán szultán turbéki síremlékének történetéről, a baranyai végvárakról, sőt a boszorkányperekről is. Az ötszáz példányban megjelenő első honismereti olvasókönyv hasznos segítője lesz a baranyai pedagógusoknak és a fiataloknak, akik a megye haladó hagyományainak ápolását, a már-már feledésbe menő emlékek, szájhagyományok összegyűjtését, megismerését tűzték ki célul. **Gáldonyi Béla**

Egy iskola története

A MEGYEI ÁTTELEPÍTŐ BIZOTTSÁG csak azokat a gyermekeket helyezi iskolánkba, akiknél az értelmi fogyatékosság ténye bebizonyosodik. Ezek a tanulók nem tudnának normális képességű tanulókkal együtt haladni, tehát mentesítjük az általános iskolákat, és az analfabéták számát csökkentjük, amikor nálunk ezek a gyermekek a legszükségesebb alapismereteket, készségeket és jellembeli tulajdonságokat megszerzik. Iskolánknak jelenleg 10 osztálya, 2 napközicsoportja, 9 tanterme, korszerűen felszerelt munkaterme és ebédlője van.

Iskolánk voltaképpen 1947. szeptember 1-én alakult az egyik általános iskola keretében. A négy osztályból és 36 gyermekből álló gyógypedagógiai tagozat vezetését Sztanyik Jánosné vállalta. A növendékek szakorvosi és pedagógiai vizsgálatokon estek át, és külön tanteremben tanultak. A kisegítő osztálycsoportok szervezésének és működésének szükségessége hamar bebizonyosodott, s napirendre került az önálló gyógypedagógiai — kisegítő — iskola minél előbbi létrehozásának a gondolata.

AZ ISKOLA CÉLJÁRA kiutalt romos épületben azonban csak három tanterem volt használható állapotban. A 81 értelmi fogyatékos tanulóval négy tanerő foglalkozott. Az iskola akkori tantestületének az volt az első gondja, hogy az épület teljes egészében alkalmas legyen a nevelő-oktató munka végzésére, s a legszükségesebb tárgyi feltételek és szemléltető eszközök is rendelkezésre álljanak. Az iskola nevelőinek felvilágosító tevékenységgel kellett eloszlatniuk a gyógypedagógiával szemben fennálló előítéleteket.

Az 1959/60. tanév elején a tantermek száma már nyolcra szaporodott, kibővülve az igazgatói irodával is. Ebben az időszakban 120 tanulóval 8 osztály-csoportban 8 gyógypedagógiai nevelő foglalkozott, s megkezdte munkáját — 40-es létszámmal — a napközis csoport is. Az iskola udvarának parkosítása és egy korszerű munkaterem létrehozása terén Ivanics Bertalan nevelő végzett elismerésre méltó tevékenységet. A következő tanévben az iskola keretében önálló beszédhiba javító tanfolyam — logopédiai ambulancia — kezdődött meg.

Többéves tapasztalatunk azt igazolja, hogy növendékeink, az iskolából kikerülve, a gyakorlati életben jól megállják a helyüket. Van olyan tanítványunk például, aki a fővárosi Postaközponti Kábelüzemben, mint segédmunkás, példamutató magatartásával és jó munkájával a »Kiváló Dolgozó« kitüntetést érdemelte ki.

AZ ELŐTTÜNK ÁLLÓ TANÉVRE semmi különlegesen újat nem tervezünk. Azt akarjuk csinálni, amit eddig, csupán egyre jobban. Még nagyobb gondot fordítani a hibás beszéd korrigálására, a szókincsgyarapításra, a cselekvő szemléltetés kapcsán az érzékszervek sokoldalú fejlesztésére, a munkaterem még tervszerűbb kihasználására, a helyben található munkaanyagok — agyag, kukoricahánc — még intenzívebb felhasználására. S nem utolsó sorban — ami mintegy egész tevékenységünk kerete — még gyakorlatiasabban igyekszünk alkalmazni a kisegítő iskolák tanterv-tervezetében közölt nevelési terv tevékenységi formáit.

Lénárt József
Cegléd, Buzogány u. 23. sz.
kisegítő isk. igazgatója

A Munka Törvénykönyve új rendelkezéseiről

Megjelent a végrehajtási utasítás

A Művelődésügyi Közlöny július 15-i számának mellékleteként jelent meg a 144/1965 (M. K. 14.) MM számú utasítás a Munka Törvénykönyvének módosításával kapcsolatos rendelkezések végrehajtásáról. Az utasítás rendezi azokat a kérdéseket, amelyeket a Munka Törvénykönyve a miniszter szabályozási hatáskörébe utal, továbbá magyarázattal és útbaigazítással szolgál a Munka Törvénykönyve egyes rendelkezéseinek végrehajtásához. Az alábbiakban az utasításnak az alsó- és középfokú oktatási intézményekre vonatkozó legfontosabb részeit ismertetjük.

A nem folyamatos munkaviszony beszámítása

Már lapunk korábbi számaiban részletes tájékoztatást adtunk arról, hogy a Munka Törvénykönyve módosítása lehetővé teszi az eddig el nem ismert munkaviszonyban töltött idő beszámítását azoknak a dolgozóknak, akik két, illetve három évi folyamatos munkaviszonnyal rendelkeznek.

A végrehajtási utasítás elrendeli, hogy *a művelődésügyi osztályok, illetve* — az alkalmazási hatáskörükbe tartozó dolgozók tekintetében — *az intézetek igazgatói a szakszervezeti bizottsággal egyetértésben adjanak ki felhívást a beszámítási kérelmek beadására.* Ebben tájékoztatni kell a dolgozókat arról, hogy ha kérelmüket a felhívásban meghatározott időpontig beadják, a beszámítás visszamenőleg történik, s ha 1965. január 1-ig vagy legkésőbb a végrehajtási utasítás megjelenéséig rendelkeztek a beszámításhoz szükséges két, illetve három évi folyamatos munkaviszonnyal, a beszámításra és a folyamatos munkaviszony alapján járó. pótszabadságra már 1965-ben jogosultak. Aki a kérelmet a határidő után adja be, vagy ez után éri el a szükséges folyamatos munkaviszonyt, a kérelem beadását követő hónap első napjától az év végéig még hátralévő hónapok arányában veheti ki a beszámítással nyert pótszabadság megfelelő részét.

Ismételten hangsúlyozzuk, hogy *ez a munkaidő beszámítás csak a jubileumi jutalomra, a nem pedagógus dolgozók esetében pedig a folyamatos munkaviszony alapján járó pótszabadságra van hatással,* a munkabér megállapításánál nem vehető figyelembe.

Több munkaviszony

Mint ismeretes, a Munka Törvénykönyvének módosítása korlátozta a második és a további munkaviszonyok alapján járó munkabért. A végrehajtási utasítás kimondja, hogy *az alsó- és középfokú oktatás területén e korlátozás alól felmentés nem adható.*

A végrehajtási utasítás úgy rendelkezik, hogy *a teljes munkaidővel foglalkoztatott dolgozók teljes munkaidőt kitöltő második munkaviszonya második állásnak minősül akkor is, ha a dolgozó — például pedagógus — egyik munkaviszonyában sem köteles teljes munkaidejét a munkahelyén tölteni.* Ha tehát a főfoglalkozásban teljes óraszámban foglalkoztatott pedagógus egy másik iskolában ugyancsak a teljes óraszámra létesít második munkaviszonyt, ez másodállásnak minősül, s itt a dolgozó a besorolás szerint járó munkabérnek már csak a felét kaphatja meg. *Ha azonban a pedagógus második munkaviszonyként művelődési otthonban könyvtárosi vagy egyéb állást vállalt, ami nem jelent teljes elfoglaltságot, akkor ez a második munkaviszony mellékfoglalkozásnak számít,* a dolgozó tehát a munkában töltött idő alapján jogosult a munkabérre, amely természetesen ebben az esetben sem haladhatja meg a főfoglalkozásban járó személyi alapbér felét.

A munkáltatónak a második munkaviszony létesítése előtt meg kell határoznia, hogy az második vagy mellékfoglalkozás-e, s az intézményben létesített valamennyi második munkaviszonyt felül kell vizsgálnia, ennek nyomán a korlátozásba ütközőket vagy megszüntetve, vagy a rendelkezésnek megfelelően módosítva. A munkáltatókat a végrehajtási utasítás két nyilvántartás elkészítésére kötelezi. Az egyik az intézménynél második munkaviszonyban foglalkoztatott dolgozókat veszi számba, a másik, pedig azokat a saját dolgozókat, akik második munkaviszony létesítésére engedélyt kaptak.

A munkaviszonyon kívüli tevékenységre a korlátozás és a nyilvántartási kötelezettség nem vonatkozik. Ilyen például a megbízásos óraadás, a vizsgadíj, a szerzői jogdíj, általában a megbízásos tevékenységek. Mivel a saját iskola keretében szervezett esti- és levelező oktatás és a továbbképző iskola a foglalkoztatás szempontjából egy intézménynek számít, az itt kifizetett díjazás túlórának, a más iskola keretében végzett esti- és levelező oktatás pedig általában megbízásos óraadásnak minősül. Ez utóbbi kérdés egyöntetű rendezése most készül.

A fegyelmi jogkör

Nagy változást jelent a végrehajtási utasításnak az a rendelkezése, amely szerint *az alsó- és középfokú oktatási intézményekben az igazgatók, illetve a vezetők a pedagógus munkakörben alkalmazott dolgozók felett is gyakorolják a fegyelmi jogkört,* függetlenül attól, hogy a pedagógusok kinevezési hatósága továbbra is a megyei vagy járási művelődésügyi osztály vezetője. Az igazgatók kötelesek a fegyelmi vétség alapos gyanúja esetén a fegyelmi eljárást megindítani és lefolytatni. Ha a fegyelmi vizsgálat anyaga alapján a megrovásnál vagy szigorú megrovásnál súlyosabb fegyelmi büntetés kiszabása látszik szükségesnek, az igazgatónak a fegyelmi eljárás teljes vizsgálati anyagát meg kell küldenie az illetékes művelődésügyi osztálynak, mert ezeket a büntetéseket már csak az osztály vezetője szabhatja ki. Az osztályvezető a büntetés kiszabása előtt — a Munka Törvénykönyv Végrehajtási Rendeletének 117. szakasza alapján — köteles a dolgozót személyesen meghallgatni és ennek során biztosítani, hogy védekezését előadhassa. A meghallgatásról jegyzőkönyvet kell felvenni.

Az igazgatók felett a fegyelmi jogkört továbbra is a kinevező hatóság vezetője gyakorolja.

Anyagi felelősség

A végrehajtási utasítás meghatározta az alsó- és középfokú oktatási intézményekben azoknak a felelős beosztású dolgozóknak a körét, akik hat heti átlagkeresetük erejéig felelnek a munkakörük ellátása során okozott kárért. Ezek: az igazgató, az igazgató-helyettes, a tanműhely-főnök, a gazdasági vezető, a vezető gondnok, az élelmezésvezető, a vezető óvónő és az alsófokú oktatási intézmények gondnokságának vezetője.

A végrehajtási utasítás meghatározta azoknak a dolgozóknak a körét is, akik a vétkességre való tekintet nélkül a teljes kárért felelősek. Ezek azok a dolgozók, akik a jegyzék alapján kizárólagos használatra felszerelési tárgyakat — munkaruhát, munkaeszközt, stb. — vesznek át. Ugyanilyen felelősség terheli a kezelt pénz vagy érték tekintetében a pénztárosokat, illetve a pénz- vagy értékkezelőket. A jegyzék szerint átvett felszerelési tárgyakért a teljes felelősség csak akkor áll fenn, ha az intézet azoknak mások elől elzárható őrzésére lehetőséget biztosít.

A művelődésügyi osztályoknak és az intézetek igazgatóinak a szakszervezeti bizottságokkal egyetértésben jegyzéket kell készíteniük a megőrzési felelősséggel tartozó dolgozókról. Ilyenek lesznek például — a felszerelési tárgyak tekintetében — a műhelyoktatók, továbbá az iskolában pénzt kezelő dolgozók — a napközi otthoni befizetések kezelői, az SZMK pénztárosok, takarékbélyeg-felelősök, stb. Felelősségük mértékét és a pénz, illetve érték kezelésre vonatkozó előírásokat valamennyiükkel közölni kell.

Munkaügyi viták

A végrehajtási utasítás nem tartalmaz intézkedést az alsó- és középfokú oktatási intézmények munkaügyi döntőbizottságainak megszervezésére. Erről a későbbiekben várható a rendelkezés. Addig az alsó- és középfokú oktatási intézmények dolgozóinak munkaügyi vitáit a járási, városi, kerületi tanács közös munkaügyi döntőbizottsága bírálja el, amelynek pedagógus az elnökhelyettese és az oktatási dolgozók közül jelölt póttagjai vannak. Így az oktatási dolgozók munkaügyi vitáit lényegében pedagógus tanácsok döntik el. Az igazgatók munkaügyi vitái szintén a közös munkaügyi döntőbizottságok elé tartoznak.

dr. Simon Zsuzsa

Az üzemi baleset nem magánügy!

Hazánk több mint 7 ezer oktatásügyi intézményében 130 ezer felnőtt dolgozik, és kétmillió fiatal tanul. Mind a dolgozók, mind a tanulók baleseteinek bejelentése kötelező. A rendelkezések előírják a sérülések jegyzőkönyvezését, a felelősség megállapítását, a tapasztalt okok haladéktalan elhárítását.

A dolgozók baleseteinek bejelentésére vonatkozó rendelkezéseink megfelelőek, az oktatási intézmények vezetői előtt azonban nem eléggé ismertek. Évenként 6—800 iskolai dolgozó szenved balesetet, de bejelentés csak körülbelül 150—200 esetben érkezik. Ez a helyzet tarthatatlan. *A bejelentés elmulasztása a sérült, illetve a családtagok számára komoly jogok elvesztését jelenti.* Ezért az elmúlt napokban tovább szigorították az üzemi balesetek bejelentésére vonatkozó előírásokat, hogy a mulasztókat az eddiginél súlyosabb felelősségrevonásban lehessen részesíteni. A 10/1965. (VI. 27.) Korm. számú rendelet, amely a Művelődésügyi Közlöny 1965. július 15-i számában jelent meg, a balesetek bejelentésére és nyilvántartására vonatkozó rendelkezések elmulasztását szabálysértésnek minősíti, és kimondja: *a fentiekért felelős dolgozó háromezer forintig terjedhető pénzbírsággal büntethető.* A rendelet intézkedései arra is kiterjesztik e szigorú bírságolási lehetőséget, aki a tudomására jutott baleset eredetét nem vizsgálja ki, vagy a balesetről nem vesz fel jegyzőkönyvet. *A szabálysértés közvetlen észlelése esetében a pénzbírságot a szakszervezeti munkavédelmi felügyelet szabhatja ki.*

A balesetek bejelentésének másik területe *a tanulók sérüléseinek nyilvántartása.* Egy-egy iskolaév alatt mintegy 10—12 ezer tanulóbaleset történik, ezeknek azonban csak rendkívül kis részét jegyzőkönyvezik, nem utolsó sorban azért, mert a tanulók baleseteire vonatkozó rendelkezés nem megfelelő. Ez az utasítás ugyanis eredetileg a dolgozók baleseteinek bejelentésére vonatkozott, s csak később terjesztették ki a tanulókra is. Ezen kíván segíteni a Művelődésügyi Minisztérium, amikor *a tanulók baleseteire vonatkozó speciális utasítás kimunkálásán dolgozik.* Az új rendelkezés remélhetőleg szeptember-októberben lát napvilágot. Számos igazgató, pedagógus például azt hiszi, hogy ha kitölti az Állami Biztosító kárnyilatkozatát, amelynek alapján az önkéntes tanulóbiztosításban résztvevő gyermek kártérítést kap, ezzel eleget tett a jegyzőkönyvezést illető kötelezettségének is. Ez tévedés. *A tanulók iskolai baleseteiről külön jegyzőkönyvet kell felvenni, vezetni kell a nyilvántartást, és negyedévenként az illetékes tanácsi szervekhez összesített jelentést kell küldeni.*

(j. k.)

A MOKEP augusztusi filmújdonságai

A pedagógusoknak ajánljuk:

Szívfájdalmam Hirosima

Egy tragikus szerelem története Szélesvásznú japán film 10 éven aluliaknak nem ajánljuk

VAN, AKI FORRÓN SZERETI

Amerikai filmkomédia

Főszereplők: Marylin Monroe, Tony Curtis, Jack Lemmon 10 éven aluliaknak nem ajánljuk

Asszonyok faluja

Wolfgang Staudte új jugoszláv-nyugatnémet filmje 10 éven aluliaknak nem ajánljuk

Az ifjúságnak ajánljuk:

Útitársak

Panova kisregényének magyarul beszélő szovjet filmváltozata

Bemutató: augusztus 26.

ARSENE LUPIN

Színes francia filmvígjáték egy nagystílű kalandorról

Bemutató: augusztus 26.

1965 SZEP 20

1021

SUHANJ EMZIK ZENDÜLŐNK

TELEPRŐL TELEPRE

Tíz hónapon át pedagógusok, s — ahogy egyikük kicsit kesernyés humorral megjegyezte — vasárnap festők. Nyáron néhány hétre elsősorban alkotó művészek, de ilyenkor sem feledkeznek meg pedagógus voltukról. Bennük e kettős vonzalom elválaszthatatlan; hivatásuk nélkülözhetetlen feltétele, hisz — ahogy hivatalosan nevezzük őket — rajzpedagógusok.

Nekik alkotási lehetőséget teremteni, olyat, ami a művésznek és pedagógusnak egyaránt fejlődésére szolgál — ezzel a céllal hozta létre szakszervezetünk évekkel ezelőtt a nyári művésztelepeket. Benépesültek ezek az idén is. Személyes élményeink alapján hadd szóljunk néhány szót mindegyikükről!

Szadáról költözött át Dunaújvárosba évekkel ezelőtt a Székely Bertalanról elnevezett telep, és itt tartós otthonra lelt. Az idén a város legelső általános iskolájában kapott helyet; ez tágas tantermeivel, világos folyosóival, hangulatos udvarával, ligetes környékével alkotásra ihlető atmoszférát nyújtott. A telep vezetője most is Nagy János volt, aki gazdag, művészi tapasztalatok birtokában, okos pedagógiával gondozta a lelkes kollektíva alkotómunkáját. A három hét elteltével megrendezett munka-bemutató színes, változatos bizonysága volt a telepen dolgozó rajzpedagógusok munkakedvének és művészi fejlődésének. Erről tanúskodnak az évről évre visszatérő Kántor Antal képei éppúgy, mint a fiatal Nagy Béla vagy Szalai Sándor vagy Szabóné Blank Magda képei. A példákat még sorolhatnók, de helyettük az itt közölt rajz szóljon inkább.

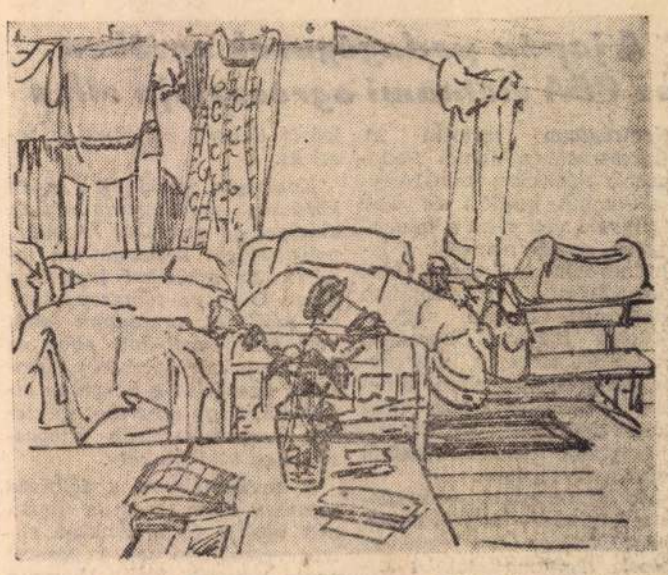

Bácskai Antalné (Nagymaros): Művésztanya

Török Tivadar (Budapest): A mólón

Nagy Béla (Gyöngyös): A martinász

Miskolczi Emi (Budapest): Balatoni táj

Dunaújvárosban a Vasmű és a táj volt kettős ihletője a telepeseknek. Hasonló kettősség kínálkozik témául Balatonfüreden is, de ahogy Marsovszky Endre, a telep alapító vezetője mondja, csak a Balaton meg az öreg házakkal telitűzdelt hegyoldal maradt nekik az idén is, mert a világhírű hajógyárba nem juthattak be, a hajójavító üzembe is csak a második turnus során. A telep az előző években is kedvelt tartózkodási helye volt a rajzpedagógusoknak, de különösen nagy élvezetet nyújtott az idén: a példásan tiszta, szépen, ízléssel berendezett leánykollégiumban kaptak kényelmes szállást, a KIOSZ helyiségében pedig tágas műtermet. A két turnusban folyó »továbbképző üdülés« végén a régi telepesek, mint például Török Tivadar, épp úgy teli mappával térhettek haza, mint a fiatalabbak, így a képével lapunkban is szereplő Sméja Miklós.

Keszthelyen, a Pest megyei pedagógusok alapította telepen szintén számos, az előző években megismert kollégával találkoztunk és jó pár most induló művésszel. Sőt még külföldi vendéggel is. Hetekre itt telepedett meg Stepán Telerovsky csehszlovák kartárs, aki hazájában ismert festőművész. Az előző évekhez hasonlóan itt dolgozott a jónevű Diószegi Balázs is: idei alkotásai a látvány közérthető absztrahálásának sikerült változatai. Eredeti látásmódjával lepte meg a látogatót többek közt a siklósi Vida Dezső és a nagymarosi Bácskai Antalné. A telep első percekben is észrevehető vidám szelleméről, szabad alkotó légköréről idén is Somodi László gondoskodott.

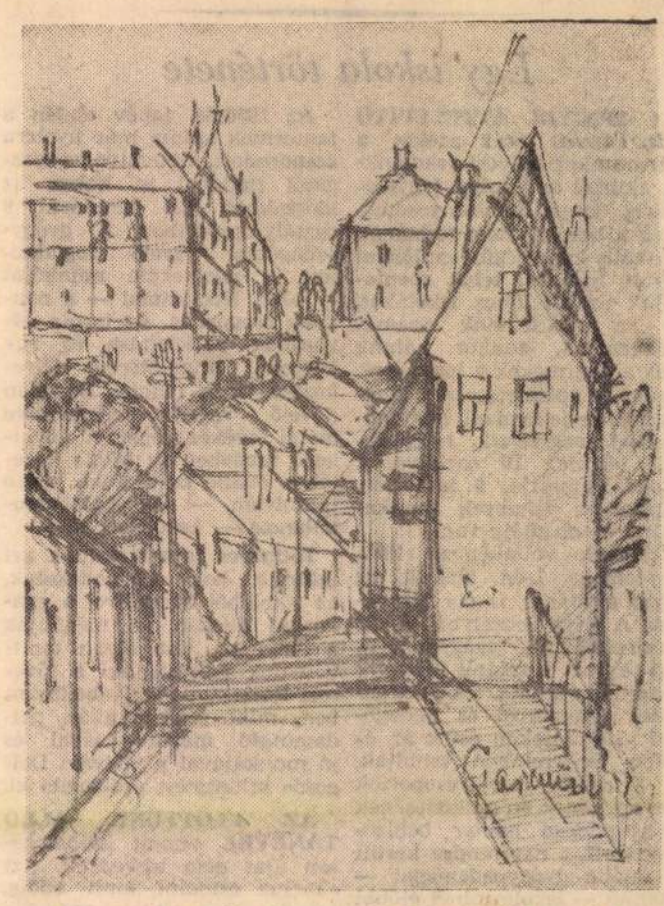

Garancsy Borbála (Nagyecsed): Veszprémi hangulat

Körútunkon a budapesti rajzpedagógusok telepét is felkerestük. Ezúttal nem a hagyományos Vörösberényben, hanem Balatonbogláron. Elsősorban szállás-nehézségek miatt került sor a cserére. A nemrég épített boglári általános iskola valóban alkalmasabb a zavartalan alkotómunkára és ugyanakkor a pihenésre. A község és környéke pedig ugyancsak változatos témavilággal szolgál. Litkey György, Sárkány Lóránt és Lampert András bizakodással szólnak a budapestiek új alkotó műhelyéről.

Végül a korábban Gyulán, majd Pécsett dolgozó »mozgó« művésztelepünk legújabb állomásáról: Veszprémről. Juhász Antal, a telep vezetője nagy elismeréssel hangsúlyozta, milyen szívélyesen törődnek velük a vegyipari kollégiumban. A megyei tanács művelődésügyi osztálya is mindent megtesz, hogy jól érezzék magukat az ősi városban. A tagok — köztük nem egy, mint például Garancsy Borbála vagy Nagy Béla egyenest Dunaújvárosból érkezett ide — az elragadtatás legfelsőbb fokán szólnak Veszprémről: nem tudnak betelni az olaszosan érdekes város festőiségével. Ahogy egyik idős, sok telepet megjárt kolléga, a Villányból jött Virányi Endre mondotta, valósággal »időszomj« gyötri őket. Rengeteg a téma, a napok pedig csak úgy repülnek.

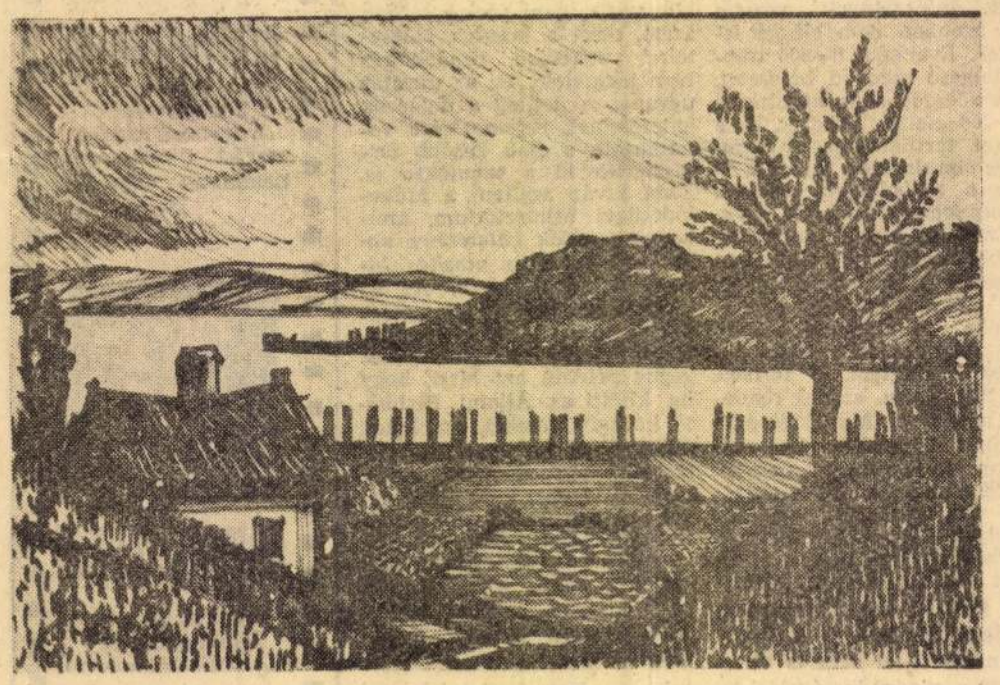

Sméja Miklós (Ács): Tihany

Mindenütt gyűltek a képek; ami meg vázlat, vagy éppen még csak emlék maradt, az majd az otthoni vasárnapokon érik alkotássá vagy a mindennapi munkában lelkes, színes, művészi ízlést formáló tanítási órákká.

Fényi András

T ő r y E m i l építész

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
237.
"Az uj Nemzeti Szinház"

T ő r y Emil építész

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
75.
"A Nemzeti Szinház pályázata"
Illusztráció: 74.

Építészet - világi

a Nemzeti Szinház tervei - Törg ~~és Pogány~~

Tér és Forma, 1928

I. évf. 207-219.

Dr. Bierbauer Virgil: Az ujjáépitendő Nemzeti Szinház.

Mu[illegible]i díj: Szent Imre kollegium
tervpályázata Budapest
Tóry Emil

Művészet V. évf. 1906. 421. l

Építészet - világi

Adria biztosító palotája, Bp. 1914. -
Tőry és Pogány.

Tér és Forma 1928

I. évf. 313-316.
Somogyi Károly: A vasbetonalkotások szerepe a modern architektúrában.

Művészi díj: Fekete Sas szálló terv pályázata
Nagyvárad
Tóny Emil

Művészet V. cóf. 1906. 212. l. 421 l.

Művészi díj: Sárosfürdő levei

Tőry Emil

Művészet IV. évf. 1905. 406. l.

MDK

Tőry Emil épitész és Telcs Ede szobrász

az Erzsébet-emlékmü pályázaton pályamunkájukat I. dijjal tüntették ki:

Az emlékmü középső rész, repr.

A szárnyak dombormüvei, repr.

"Az Erzsébet-emlékmü pályázat 19o2. évi eredménye." MMÉEKözl. 19o2. évf. XXXVI. köt. VII. tábla.

MDK

Tőry Emil és Pogány Móricz

Nemzeti Szinház pályaterve, repr.

Müvészet XII.évf.1913.74,75.l.

M.D.K.

Tőry Emil és Pogány móric

Tervezték az uj sátoraljaujhelyi szinházat, amelynek homlokzatáról és nézőteréről fényképfelvételeket hoz a lap.

Szinházi Élet. Bp. 1929. márc. 3-9. XIX. évf. 10. sz. 100. lap

Töry Emil, építész M.D.K.

tervei szerint a temesvári Délvidéki Kaszinó hétemeletes bérházat építtet Temesvárott.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

szept. 23. sz. 6. old.

MDK

Tőry Emil

Magyar V.: A régi és az uj Nemz. Szinh.
Épitő Ipar 1913. máj. 25.

MDK

Tőry Emil

Magyar V.: A Nemz. Szinh. tanulmánytervei.
Épitő Ipar 1913. jun. 1.

MDK

Tőry Emil

Az uj Nemzeti válsága. Világ. 1913. máj. 25.

MDK

Tőry Emil

Dőr.: Az uj Nemzeti Szinházról. Épitő Ipar 1913. febr. 16.

MDK

Tőry Emil

Wannenmacher Fábián: A bpesti Nemz. Szinház tervpályázata. Magyar Épitőmüvészet, XI. 1.

MDK

Tőry Emil

Medgyaszay István: Az uj Nemz. Szinh. Interieur, II. 1.

MDK

Tőry Emil

Szakértői vélemény a bpesti uj Nemz.Szinh. tanulmányterveire vonatkozólag. Hivatalos Közlöny. 1913. máj. 13.

MDK

Tőry Emil és Pogány Móric

A lipcsei nemzetk. épitőmüv. kiállitáson a bpesti Nemz.Szinh. tervére nagy aranyérmet kaptak.

Magyar müvészek kitüntetése Lipcsében. Budapesti Hirlap. 1913. okt. 22.

MDK

Tőry Emil

Ney Béla: A Nemzeti Szinház. Épitő Ipar 1913. febr. 23.

MDK

Tőry és Pogány

BáthNemzSzinház 414.l.

MDK

Tőry Emil

A Nemzeti Szinház terve, repr.

Képzőművészet 1935. 9.1.

MDK

Tőry Emil

Lendvay Márton: Tőry és Pogány. Magyar Épitő-művészet, X. 7-8.

MDK

Tőry Emil és Pogány Móric

Az alábbi pályázaton III. dijat nyertek

A budapesti Nemzeti Szinház tervpályázata. Magyar Épitőművészet 1913. 1. sz. 16-19.l.

MDK

Tőry Emil épitész és Telcs Ede

Cecei Erzsébet emlék

Művészet 1903. 280.l.

MDK

Tőry Emil épitész

E. G. II. 546.1.

MDK

Tőry Emil és Telcs Ede

Az Erzsébet királyné szobor pályamüvei. Épitő Ipar 1902. 11. sz.

MDK

Töry Emil épitész és Telcs Ede szobrász

Magyar Pályázatok. 1903. 6. sz. 11-14, 30.l.

Töry Emil,épitesz. MDK

A temesvári "Delvidéki Casino" távlati képe. Vizfestmeny.

Nyaraló előcsarnoka. Vizfestmeny.

Műcsarnok. 1902/3 téli kiáll. Kat. 53.1.

Tőry Emil, építész

M.D.K.

Tervezte Hauszmann Alajosnak – 40 éves építészi jubileuma alkalmából, a Kuria [ma Nemz. Galéria] falába elhelyezett emléktáblát, melyen a szobrászi munka Pásztor János műve.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1914. XXXV. évf.

ápr. 29. sz. 7. old.

MDK

Tőry és Pogány épitészek

tervezték az alábbi épületet

K.M. : A sátoraljaujhelyi kulturpalota. Tér és Forma 1929. II. évf. 2. sz. 49-55.l.

MDK

Tőry Emil

Vállalkozók Közlönye 1907. okt. 23.

Tőry Emil, építész

M.D.K.

és Pogány Móric beterjesztettek a kultuszminiszternek a Nemzeti Szinház terveinek első csoportjat.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1914. XXXV. évf.

jul. 15. sz. 15. old.

Tőry épitész

Tőry és Pogány Nemzeti Szinház-terve, a Magy. Képzőmüv.Egyesülete jub.kiáll.-án a Műcsarnokban.

M.O.934.XII.8.

Tóry Emilés Pogany Móric

Csod

Magyar Építőművészet

1913. 1 sz. 16 – 19 l.

(A budapesti Hanzeti Hunhar tervpálázatok)

III. díj.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

lélyezem:

k vagy helyettesének
aláírása.

ta. — Endrényi Imre, Szeged.

MDK

Tőry Emil és Pogány Móric

A Bp.-i Bank rt. palotájának pályatervei.
Magyar Épitőmüvészet 1911. 12. sz. 8-12 l.

MDK

Tőry Emil épitész

Épitő Ipar-Épitő Müvészet. 1928 jun.15.
93-94 l.

MDK

Tőry Emil - Pogány Móric

építészk

Adria Biztosító Társulat palotája a Deák Ferenc téren; 1912-1915.

Genth. Budapest 157 l.

Töry és Pogány

K

erőd

Báth Nemzhinhár

414. P.

KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 71.
TELEFON: 1-249-49.

Nagyságos

Dr Fe

Törvy Emil és Teles
Ede

K

Róa

Építő Spar 1902. 11. 7.
(Az Erzsébet Kiraljné
szobor pályamunkás)
szöveg átvakkal.

..... *mühely.*

...főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

m.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Tóry Emil ép.
Teles Ede szobr K

---

rod

Magyar Pásztatok

1903. 6 sz. 11–14 l
30 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 ..... év

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191 ..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

M.D.K.

Tőry

Pogány mütermében tanult Csapó József és Faludi Jenő müépitész.
Tőry és Pogány müvészek a két fiatal müvészt megbizták az uj Nemzeti Szinház tervezési munkálatainak egy részével, irja az alanti cimmel közölt beszámoló.

Két magyar épitőmüvész sikere külföldön c. Szinházi Élet. Bp. 1922. szept. 17-23. XI. évf. 38. sz. 23-24. lap.

MDK

.Tőry és Pogány

Tonelli S.: Mikor a harmadik Itália jubilál. A turini kiállitás. Vasárnapi Ujság 1911. 40l.l.

MDK

Tőry Emil és Pogány Móric

A turini világkiáll. magyar háza. /Kny. Magyar Iparmüvészet/. Budapest 1911.

Tóry Emil, építész M.D.K.

Pogány Móriccal kö-
zösen felszólítást kapott az
Osztrák-Magyar Bankról,
Bécsben, az Alserstrassen
felépítendő szérházánál
szüreleshöri terepényázatára

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.

márc. 15. sz. 13. old.

MDK

Tőry Emil és Pogány Móric

A Nemzeti Szinház terve, repr.

Képzőművészet 1935. 8o. sz.

MDK

Töry Emil, épitész.

576. A temesvári "Délvidéki Casino" távlati képe. Mgt. Vizf.
577. Nyaraló elöcsarnoka. Mgt. Vizf.

KMTárs. 1902/3 téli, Kiáll. Lat. 53.1.

MDK

Töry

Töry és Pogány: A nagy kupola metszete.
A turini világkiállitáson. Repr.

Magy r Iparművészet, 1911.évf.

MDK

Töry Emil müegyetemi nyilv.rk.tanár

A turini világkiállitás magyar háza tervpályázatán az első dijat Töry Emil müegyetemi nyilv.rk.tanár, Fogány Móric és Györgyi Dénes müépitészek együttesen készitett pályaterve kapta.

Cikk: A turini világkiállitás magyar háza.

Magyar Iparművészet, 1911.évf.253-257.l.

mDK

Töry Emil, bp.-i épitész

A zsüri az első dijjal jutalmazott tervezökön felül megvásárolta f. nev. tervét.

Az Osztrák-Magyar Bank uj bécsi palotája tervpályázata.

Művészet. 1911. 388. l.

MDK

Töry Emil, müépitész.

Az Erzsébet emlékmü második pályázata.

A szobrászati rész sokkal érettebb és finoman átérzett. Kissé genre-szerü volte ezbet kifogás alá. - Az architektura kiképzését illetöleg nem emelkedik az egy év elötti pályamü müvészi szinvonalára.

Elsö csoport.
Müvészet. 1903. 279.l.

MDK

Tőry Emil, müépitész

Kossuth Ferenc jelenlétében leplezték le Kossuth Lajos szobrát Kecskeméten. Cikket irta Reskovics, Ignác . A szobrot Telcs Ede mintázta, a talapzatot Tőry müépitész készitette.

Reskovics Ignácz: Kossuth -szobor leleplezése Kecskeméten.
Vas. Ujs. 1906 53.évf. 27.sz. jul. 8.

Töry Emil,müépitész MDK

Közös pályamüvük képen bemutatva.
Telcs Ede,szobrászm.- Töry Emil,müépitész.

Az Erzsébet -emlékszobor pályatervei.
Vas.Ujs. 1903. 4o5.1.

Tőry Emil

MDK

Budapesti lakóház, vizf.

Műcsarnok 19o1. tavaszi nemzetközi kiáll.

MDK

Tőry Emil

Magyar Építőművészet 1910. 6. sz. 51.l.

Tőry Emil, építész

M.D.K.

Teles Edével közös tervét az Erzsébet királyné szoborbizottság szürije, a másodszor is meddő pályázaton ama 4 terv közé sorolta, melyek szerzőit - 6000 K kártalanítással - ugabb. sürzebb. közü pályázatra szólitott fel.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

jun. 17. sz, 3. old.

MDK

Tőry Emil

Kauser József id.: A Nemz. Szinh. uj épülete.
Budapesti Hirlap. 1913. máj. 18.

MDK

Tőry és Pogány

"A Nemzeti Szinház jövendő palotája",repr.

Uj Idők. 1935. 52. sz. 944.l.

MDK

Tőry Emil és Telcs Ede

Pályamunkájukat I. dijjal tüntették ki.
Az emlékmü modelljének nézete, repr.

Az Erzsébet-emlékmü pályázat 19o2.évi eredménye.
MMÉEKözl. 19o2. XXXVI.kötet.VI. tábla.

MDK

Tőry és Pogány müépitészek

A sátoraljai szinházépület táncterme, repr.

Gschwindt Ernő kastélya Velencén, repr.

Az Est Hármaskönyve 1930. I.

MDK

Tőry és Pogány müépitészek

A sátoraljaujhelyi szinház főbejárata, repr.

"v " nézőtere, repr.

Az Est Hármaskönyve 1930. I.

MDK

Tóry Emil

Erzsébet-emlékmű Czeczén. A mellszobor Zala György műve, az emlékmű többi része Tóry Emil műve. Repr.

Művészet, 1903. 283.l.

MDK

Tőry

Az Erzsébet-emlékmű-pályázat.Telcs és Tőry műve. Repr.

Uj Idők, 1903. 26.sz. 593.l.

MDK

Tőry Emil

1 dijazott, 2 nem dijazott terv, repr.

A székesfővárosi árubódék tervpályázata. Magyar Építőművészet 1912. 5-6.sz. 39,45,46.l.

MDK

Tőry és Pogány

Az uj Nemzeti Szinház tervpályázata. KÉVE könyve.
Bpest 1913. III.k.

MDK

Tőry és Pogány

Az uj Nemzeti Szinház. Budapest Hirlap 1913. ápr.29.

MDK

Tőry és Pogány

az alábbi pályázaton III. dijat nyertek

A Kálvin-téri pályázat. Budapesti Hirlap 1913. máj. 7.

MDK

Tőry

Telcs-Tőry közös terve az Erzsébet-emlékmű tervpályázaton.
Telcs-Tőry tizezer koronas dijjal kitüntetett műve. Repr. 107.oldalon.
Részlet Telcs-Tőry művéből. Repr. 108-109.oldalon.

Lyka Károly: Az Erzsébet-emlékmű.

Művészet, 1902. 105-110.l.

MDK

Tőry Emil épitész

Kecskemét városa Kossuth Lajosnak szobrot emel és a mű kivitelét Telcs Ede szobrászra és Tőry Emil épitészre bizta.

Cikk: A kecskeméti Kossuth-szobor.

Uj Idők,1904.febr.28. 541.l.

MDK

Tőry Emil és Pogány Móric

A budapesti Nemzeti Szinház terve. MMÉEKözl. 1913. XVI-XIX.,rajzmelléklettel.

Tóry Emil, építés

M.D.K.

és Pogány Mórie hési-
tettek el annak a 400 hisla-
lásos bérhárcsoportnak terveit,
melyet a budai Szent Ferenc-
rend (1.300.000 dolláros hölcsön-
nel) a Statisztika Parr és Zárda
[ma Römer Flóris] - utca közötti telken
akar építtetni.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1929. L. évf.
dec. 18. sz. 5 old.

Tőry Emil épitész M.D.K.

Dijazva az uj Nemzeti Szin ház épitésére kiirt tervpályázaton / 191 /

Preisich Gábor: Bp. városépitészet története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig. Bp. 1964. 99.l.

M.D.K.

Tóry Emil, építész

és Pogány Móric tervei szerint épült sátoralja újhelyi kulturpalotát, mely 700 személyes sinkárat is foglal magában, ünnepélyesen felavatták.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1929. L.évf.

jan. 16. sz. 5. old. + 2 fk.

MDK

Töry Emil,ép.

a II. dijat nyerte.

Tervpályázati eredmények.

A szentesi városház tervpályázata.
? 21.1.

Tőry Emil, építés M.D.K.

és Habicht Károly közös terve második díjat nyert a nagyváradi Fehete Sas-szálloda pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1906. XXVII. évf.

ápr. 25. sz. 8. old.

Tőry és Pogány épitész M.D.K.

Dijazva az uj Nemzeti Szin áz épitésére kiirt tervpályázaton / 191 /

A zártkörü pályázat után őket bizták meg a tervezés sel

Preisich Gábor: Bp. városé ité énet története a ki egyazéstől a Tanácsköztársaságig . Bp. 1964. 99.l.

99.1.

MDK

Tőry Emil

Tőry Emil. Magyar Müvészet 1928. 336.l.

MDK

Tőry Emil és Pogány Móric

Vámos F.: Budapest városképének átalakulása József nádor korától napjainkig. MMKSKözl. Havi Füzetei 1926. III.évf.9-12.sz. 127-150.l.

Tőry Emil, építész

M.D.K.

Ci Pogány Móric Nemzeti Szinkérre benyujtott terveit a minisztér jóváhagyta. Az építkezés költségei közel 6 millióra fognak rugni.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1915. XXXVI. évf.

febr. 17. sz. 7. old.

ápr. 28. sz. 8. old. szerint az építkezés elmarad

MDK

Tőry és Pogány

A Nemzeti Szinház uj épültére kiirt pályázaton I. dijat nyertek. Repr.

Uj Idők 1913. I. 17.1.

MDK

Tőry Emil

Erzsébet emlékmü pályázaton lo ooo K dijjal kitüntetett mü

Müvészet I. évf. 19o2. 2.sz. képek lo7, lo8, lo9 o.

Tőry E.

építész

A Zsolnay-gyár főbb épületkerámiai munkái 1908 után:

a bp-i Műipari-iskola homlokzati díszei /Pártos Gy. 1909-1910/; A kiskunfélegyházai városháza külső díszei /Horbitzer B. 1910/; A szabadkai városháza oromdíszei, címerei, párkány, vestibulum-lapburkolata /Jakab D. 1908-10/; a bp-i volt Párisi Áruház homlokzat-burkolata szobrokkal/Szikszai Zs. 1910/ az Erzsébetvárosi törvényszék / Tőry E./

40.o.

MIKULÁSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete. Pécs. 1959.

MD K

Töry Emil, épitész

Pogány Móriccal közösen készitett pályatervét megvették.

Magyar Épitőművészet. 1910. 12. sz. 32. l.
Az Erzsébet-szobor elhelyezésének tervpályázata.

Töry Emil, épitész

tervét a zsüri 1000 Koronával jutalmazta és vásárolta meg, melyet Pogány Móricaal közösen készitett.

Művészet. 1911. 42.l.

Az Erzsébet-emlékmű elhelyezésének tervére hirdetett pályázat.

MDK

Töry Emil, épitész

Donáth szobrásszal közösen készitett terve a szarkofágot szabadon elhelyezve mutatja.

A Kossuth-mauzoleum pályatervei
Vasárnapi Ujság. 1902. 14. sz. 49 évf. 221-2.l.

Tőry Emil

MDK

épitész

A Pannónia Szálló melleti üres telken állott a Zitterbarth Mátyás tervei szerint 1837-ben épült régi Nemzeti Szinház. 1870-ben Szkalnitzky és Koch terveiszerint modernizálták. Később négyemeletes bérpalotát épitettek köréje. Az egész épülettömböt 1908-ben tüzveszélyessége miatt lebontották. Az 1912 évi pályázatot a régi helyén épitendő uj Nemzeti szinházra Tőry Emil és Pogány Móric tervei nyerték el , de a világháboru miatt nem valósult meg.

277.o.

Borsos-Sódor-Zádor: Budapest. Bp. 1959.

M. D. K.

TÖRY Emil építész

Bp. V., Deák Ferenc-u 16. Hatemeletes irodaház. 1914-18. Pogány Móriccal

Magyar építészet. Bp. 1954. 105. l.

MDK

Tőry Emil épitész

II. díj

A nagyváradi tervpályázat. Vállalkozók Közl. 1905. nov. 8. 5 l.

MDK

Tőry Emil, épitész
(Pogány Móric-al közös terve)
a Diss-tér végébe tervezik az
emléket.

Erzsébet királyné emléke. – Az emlékmű pályatervei. –
„Epitő ipar". 9 sz. – 1910 II. 27. – 87.88. l. – Magyar V.

Tőry Emil

építész

Adria Palota /Engels tér/ Tőry és Pogány alkotása.

303.o.

Borsos Séder-Záder: Budapest. . Bp. 1958.

Töry Emil építén M.D.K.

a népies törekvések mellé állt egy ideig.
Egyik tervezője az 1911. torinói kiállitás magyar épületének.

Kampis, hagy. műv. Bp. 1960 478

MDK

Töry Emil, épitész

a II. bizottság /épitési ügyek/ ügyvezetö mestere lett.

A Magyar Epitömüvészek Szövetségének közgyülése. Vállalkozók Közlönye. Bp. 1907. máj. 29. 4.old.

(Töry Emil)

Könyve

(7) Michelangelo
mennyezetképzése
a római Sixtus
Kápolnában.

Bp. 1912.

MDK

2. Tőry Emil építész
tervét (Pogány M.-eval közös)
megvettük.

Az Erzsébet emlékmű elhelyezése.
„Magyar Építőművészet", 1910. 2 k.- 31, 32. l.

MDK

Tőry Emil

bizottsági tag

Pályázatok tervkészitésre. Kossuth-szob.pályázata.
Vállalkozók Közl. 1908. márc. 4. 6.l.

Töry Emil, építész MDK

Pogány Móric-al
közös terve: a Nemzeti Szinház terve

A Magyar Képzömüvészek Egyesülete 4o éve áll fenn.

/m-l/: Jubileumi kiállitás a Mücsarnokban.
Magyarország. 1934 dec.8. 8.l.

Töry Emil, építész MDK

épületei külsö megjelenésükben összhangban állnak az alaklmazott modern szerkezetekkel, uj épitö-anyagokkal.

Bajó Gyula: Budapest ujabbkori épületszobrászata. Bp. 1942. Pázm. P. Tud. Egy. dolgozatai. 45. l.

Tövy Emil
épitész

1–
Magy Müemlékei
IV. 2561.

Töry Emil

vród
2

MMÉE Köl 1907.

301. és köv. ll.

16–19. t.

(A hágai béke-
palota.)

1.–14. II.

Bologna
Fava e Garagnani
1873

Törjes Pogány K

Cród

A Kévé könyve.
Bpest, 1913. III. k.
(Az új Nemzeti
Szinház tervpátjá-
zata.)

M.D.K.

Tőry Emil müépitész

és Pogány Móricz müépitész tervezték az uj Nemzeti Szinházat. Tervüket elfogadták és első dijjal tüntették ki.
Két rajzon a lap bemutatja az épületet és a hol lokzat rajzát külön.
Sz.Ö.:"Milyen lesz az uj Nemzeti Szinház" c.

Délibáb, Bp. 1928. cimlap hiányzik. II. évf. 14. sz. 18-19-2o. lap

MDK

Tőry Emil épitész

II. és III. egyesitett dij

A nagyváradi Fekete-Sas-szálló tervpályázata. Épitő Ipar, 19o5. okt. 29. 361 l.

MDK

Töry Emil épitész

Épitő Ipar, 1905. okt. 29. 360 l.

Tóry és Pogány

l.

Medvey 18. l

45. l.

K

Tőry Emil

Magyar Építőművészet

1910. 5. sz. 32. l.

aug. 1. A boszniai kormány (Szarajevo): igazságügyi palota és fogház tervei (1,100 000 kor.); díjak: 4500, 3000 és 1500 kor. A bírálóbizottság tagjai: *Kobinger* Frigyes, a főtörvényszék elnöke, *Vancas* József műsz. tan., *Mayreder* Károly építész, bécsi műegy. tan., *Tőry* Emil műegy. tan., *Pillár* Márton zágrábi építész, dr. *Mrzljak* Rókó törvényszéki elnök, dr. *Szilágyi* Oszkár kormányzósági s. titkár;

aug. 15. Svájci szövetségtanács: a távírószövetség emléke Bernben; I. díj 8000 k. (Nemzetközi tervpályázat);

okt. 1. Com. Internat. Olympique (Paris): modern olympiadi tervei (nemzetközi tervpályázat);

okt. 15. Pozsony város: kulturpalota tervei (600,000 k.); díjak: 2000 és 1000 k;

okt. 31. Erzsébet-emlék bizottsága: elhelyező tervpályázat;

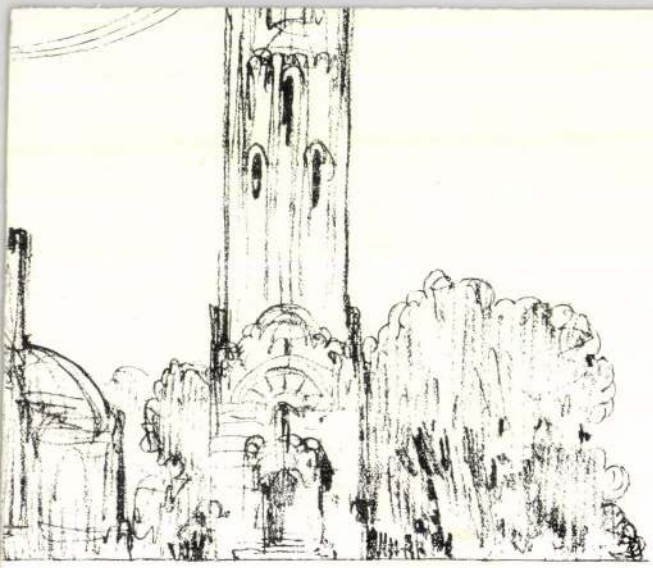

SEBESTYÉN ARTUR: VÁZLATOK.

A turini kiállítás magyar pavillonjának tervpályázatán 7 pályamű közül az első (1200 kor.) díjat *Tőry* Emil, *Pogány* Móric és *Györgyi* Dénes építészek „Reális" jeligéjű terve, a második (800 kor.) díjat *Schodits* Lajos „Kocka", a harmadik (500 kor.) díjat *Wachtel* Elemér és *Rerrich* Béla építészek „Salve" jeligéjű tervének ítélte a bíráló-bizottság.

Cod

Magyar Építőművészet
1910. 5. sz. 32. l.

Tőry Emil
Pogány Móric
Györgyi Dénes

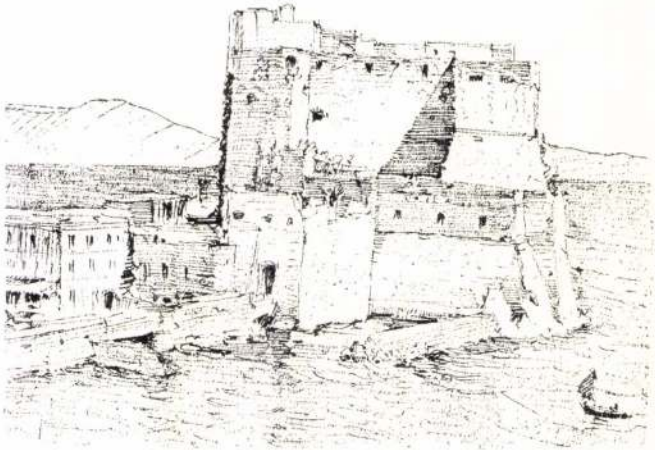

NÁPOLY.

Tóry - Pogány

u.

MAGYAR MŰVESZET

(1930. 333, 335-37, 339
342

Az 1911. évi torinói
nemzetközi iparművé-
szeti kiállítás magyar
háza (Tóry - Pogány)

K

MDK

Tőry Emil

A szentesi városház tervpályázata.
Magyar Épitőművészet 1907. 9. sz.

Törv. és Pogány

K

Vas. Ujs. 1913. 488 l.

(Az új Nemzeti Színház, képpel.)

A terv alapján megbízást kapjak a Kultuszminisztertől a Színház felépítésére.

CO

RASSEGNA ITA

Direzione e amministrazio

ATI

T.

Töry és Pogány

K

<Az új Nemzeti Kiúház pálzatervei> harmadik díjjal pitalmazott pálzamu, repr.

Vas. Ujs. 1913.
65. l. <>

Zák, kapuberítés

333

(Képe 335)

Töry és Pogány

K

Kauser József id.

A Nemzeti Szinház új épülete. Budapesti Hirlap. 1913. máj. 18.

U. 611, 612.

A szinházépítés története, a modern szinháztipusok, a magyar szinház, miért nem megfelelő a Népszinház, milyen legyen az új Nemzeti Szinház.

Töry és Pogány (Terve) nincs aláírva a cikkben, de azzal ő tervükre vonatkozhatható.

Tóry és Pogány

Vrod

Napilapok 1912 nov. 16. és 17. számai az új Nemzeti Kinkár pályázatáról.

K

Tőry és Pogány

építészek

l.

Magyar Építőművészet

1929. 5 sz. 10. l.

K

Tóry és Pogány

Irod

Lendvay Károly: Tóry és Pogány. Magyar Építő-művészet X. 7–8 sz.

(Művészet 1912, 412. l.)

K

13½ 2 hr 3½ hr

13½
11½ 3 hr

13½
12½ 2 hr

13½
13 2 hr 3 hr

M.D.K.

Tőry épitész

"Milyen lesz az uj Nemzeti?" cimmel a lap beszámol arról, hogy kik küldtek be pályázatot az uj szinház épitésére. Közöttük szerepel Tőry épitész is.

Szinházi Élet. Bp. 1913. jan. 26-febr.2.
II. évf. 4. sz. 5-9. lap

Töry Emilei Pogány
Móric

céd

Magyar Vilmos:
A Nemzeti Szinház
tervpályázata. II.
Épitő Ipar (5. a.
Képekkel. 1913.)

a fenti pályázaton
III. díjat nyertek

K

Töry Emil

és Pogány Mórie

Ced

Török Gyula:

A turini világkiállítás – Épitö Ipar

1912. 147, 148 (l. 149.)

Képekkel –

Tervezet

a magyar házat

Töry Emil

III. o. vaskoronás rendes
tanár.
Építő Ipar. 1912.
508. l.

Töry és Pogány

ied-

irod

Bierbauer Virgil dr:

The Japanese Architect

1931. okt. képpel.

Vasárn. **21** Rogate		Protestáns: Konstantin Görög: Konstantin Izraelita: Ijar 25
Hétfő **22** Julia		Protestáns: Júlia Görög: Baziliszk Izraelita: Ijar 26
Kedd **23** Dezső		Protestáns: Dezső Görög: Mihály Izraelita: Ijar 27
Szerda **24** † segíts.	Újhold 11 ó. 7 pk	Protestáns: Eszter Görög: Simeon Izraelita: Ijar 28
Csütört. **25** Áldozó cs.		Protestáns: Áldozó cs. Görög: Jéz. mennyb. Izraelita: Ijar 29
Péntek **26** N. Fülop		Protestáns: Fülöp Görög: Kárpusz Izraelita: Sivan 1
Szomb. **27** Béda	1933 **MÁJUS** 31 nap	Protestáns: Béda Görög: Hellád Izraelita: Sivan 2

1-ik hét.

Nap kelte 4 ó. 17 pk. — Nyugta 19 ó. 30 pk.

MDK

Tőry Emil

Tér és Forma 1927. 5. sz. 5. l.

Töryei Pogány

cél

Török Gyula: A turini világkiállítás – Építő Ipar 1912. 16. sz. Kejekkel

Befejező cikk

T ő r y E m i l
építész

Neues Pester Journal. 1916.okt.8.
(i.p.: Der Brunnen des Friedens.)

Tőry Emil
építész

Alkotmány. 1916.okt.9. (A főváros első nyilvános hadiemléke.)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Tóry Emil

MAGYAR MŰVÉSZET

(1928. 336.

Lyka Károly: Tóry Emil.

nekrolog.

T ő r i E m i l
építész

Budapesti Hirlap. 1916.okt.9.
(A főváros első hadiemléke.)

Töry Emil

a Liszaboni Építőművészek Társasága levelezőtagjai sorába választotta.

Budapesti Hirlap

1912 nov. 24.
(Magyar művészek kitüntetése.)

U. 55

Töry Emil

irod

—ó.—s. A Béke Kútja. A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye. 1916. nov. 5. 281. l.

U. 1649

Az Üllői út és a Práter utca közötti részen a pálosok kertje helyén öt hatalmas bérpalota épült fenti terve alapján. Pogány Móriccal közös terv.

ö n y v

udapesten, a Müemlékek Országos
933. november 23.-án. Jelen vol-
a dr., h. államtitkár, a M.O.B.
ertész K. Róbert, h. államtitkár,
ettese, dr.Szőnyi Ottó, a Müem-
előadója, dr.Szentiványi Gyula,
sef, számvevőségi tanácsos, a
zőkönyvet dr. Szőnyi Ottó vezeti.
bert, a nagyméltóságu m. kir.
szter Urnak f. évi november 21.-
kelt rendeletével felmentetvén

Tóry Emil

első díjat nyert a föld-
művelésügyi minisztérium
átalakítási pályá-
zatán.

Vas. Ujs. 1907. 338. l.
339. l. (Képpel.)

U. 1629

A tény nem valósult
meg.!

Töry Emil

Mucsarnok epitez Bjest

1913. tav. Eiáll. 743-748

Fala vármegye VI. 146.

Tóry Emil,

MAGYAR MŰVESZET

1925. 137

1924. 113

1928. 336

1930. 337-343, 347

BAROSS SZ

Kereskedő-, Iparos- és Rokonsz
Budapest, IV. Bástya-utca 5

Igen tisztelt Szakosz

Kedves B

A Baross szövetség 197. sz. viselő
tályének emelése céljából a nemzetközi v
bíró s itt Budapesten (Gödöllőn) augusz
Jamboree-n szerepeltetni akarjuk. A csapat
sajnos szövetségünk, a mai nehéz viszon
miért is tagjaink szíves áldozatkészségét ke

Tekintettel erre a nemes célra, a
gyen szíves a mellékelt csekk-lap felhaszn
tehetségének megfelelő kegyes adományát h

Midőn még szíves áldozatkészségéé
Baross testvéri üdvözlettel hívé:

Budapest, 1933. junius 15.

a

Töry Emil

épitész

Szül Budapest 1863

oklevelet nyert 1887.

Névjegyzmüegyetem 21. l.

Fülek.

Az innere vestung mell
utas előtt és után egy-egy fé
tung Dibini, jobbra pedig a v
nyok uralkodnak. Felirata föl

VILLEC

jobbra: pag 155.

Rm., mér. a vk. 6 :

140-95.

Töry Emil

Munsarnok
1908. egyházmű. kiáb.
65. l.

Donát János:

Csaknem derékig, hétnyolc
gyült, szemöldöke fekete, szeme
Körülcsavart fehér csyakkel
mellénye fehér s lehajtott gal
sorban: „Donat academicu
1825" olvasható.

Olajfestés vászonra, m
Festette: Donát János
özv. Donát Mária ha

M. Kept. 31.

Az 1896. t. 19-diki 9332 s.
az erredéves kiállításnak engedt
(54/97).

Töry Emil

Munkacsnak épülész Bpest

1901. tav. kiák.

1901-2. téli kiák - 430, 434

1902-3. téli kiák - 576, 577

1906-7 téli kiák - 611-614

Fibula csontból, római VI.130.

Tőry Emil

épitész, szül. 1863 ápr. 17

Budapest.

Igen bő életrajz

Knick II. 654. l.

Bécs II, 4

Érkezett 1904 június 18.

4207/904 (Szegzárd 1904 június 16.)

A Tolnavármegyei múzeum igazgatósága bejelenti,

Haugh Béla főgimn. tanárnak a könyvtárnoki tanfolyamra való kiküldetését (Tudomásul szolgál 1904 julius 4)

Töry Emil

Műveriet 1902 107 - 109, 211
225

- 1903. 243, 279, 283
- 1904. 61, 209, 406
- 1905. 126, 212, 331, 414
- 1906. 71, 212, 421
- 1907. 71, 134, 198, 424
- 1910. 223
- 1911. 42, 388, 390
- 1912. 412
- 1913. 35, 74, 237

Magyar Műveriet

1925. 137
1927. 113
1928 336

Ancher Michael: A művész arcképe 13(598), 3404(457).

Töry Emil

Mucsarnok

1908. egyházmű. kiáll

93. l.

-uhában:

zad jobbra. Feje elől kopaszodik; haja, ol-
kék, szemöldöke barna s arcza leberetvált.
iros bélésű
prémkalpagra teszi, melyet kócsag forgó diszit s a
t pedig kissé görbe kardjának markolatán
felett piros szalagon az aranygyapjas ren-
zt s a szt. István rend csillagja diszíti, mely-
van átvetve. Gazdagon zsinórzott dolmá-
vetett prémes mentéje fehér s magas szárú
ttal szegélyzett és bojtos. Kardja mellett a tar-
violaszinű bojtos függönyei félre vannak von-
rel lebovitott asztalon az „ACTA DIETALIA"-nak
V"-„MDCCCVII–MDCCCVIII"-és „MDCCCXII" kötetei
lyek közül az egyik az: „Ordre de Batali des Hungari-
ps im Lager bey Raab Anno 1809" és a másik az „Ordre
hen Insurgenten Corps in Lager bey Steinam-
ról jobbra ezt olvassuk: „Johann Volnhoffer

méretei 252: 159 cm.
s.

Töry Emil

Művészeti lexikon

785 l.

Revai lex. 18. k. 439. l.

építész 1 szül. 1863 IV. 17. Budapesten. A bpesti és Charlottenburgi egyetemen tanuk, 1906 óta a bpesti József-műegyetem tanára. Építészeti művei: a temesvári Délvidéki Casino, a torinoi kiállítás magyar háza (Pogányval), az aradi fa- és fémipari szakiskola, az esztergomi főkáptalan bpesti bérházai, az Adria bizt. intézet háza (Pogányval) stb. Irodalmi művei: A görög építő művészet története (1904) A római építőművészet szerkezet- és alaktana (1904) stb.

Bályázatokon számos díjat nyert.

21

OKTÓBER

8

Töry Emil

U. 55.

5 cl

1873.

Az 1873-ik évben a képtár
gyanaz, a mely volt 1871-ben.
Az időközi gyarapodás el
két állványt vettek igénybe, a m
Mihály hagyománya foglalta l
kasztották. Ujra a II. és III termet
Az ekkor közszemlére kitett

		az 1873 évi						
		Bej.	I	II	III	IV	V	V
		terembe						
1871 évi	VIII	.	.	.	.	.	.	
	VII	.	.	.	.	.	.	
	VI	.	.	.	.	.	.	8
	V	.	.	.	.	.	176	
	IV	.	.	.	.	87	.	
	III	.	.	1	50	.	.	

Tóry Emil

U. 1649
1653

Tóry Emil

u. 1664

Tóry

aputen

U. 578

Töry Emil

u. 1762

Töry Emil

U. 727, 730, 731

Töry Emil

U. 1629
1630

Építés.

Steinhäus

Fal- és falkár
és festo

Tóry Emil
epitaf

Gód

Hs. 180.

Töry Emil

U. 865.

Tóth Emil

építész

1907 IV. Váci utca 9.

Tóry Emil

isód

Kot 301, 303.

Nyugta

azaz: ..... Korona ..... f-rő

y összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190 ..... évi .....

bérnegyedre eső részletet, a ..... -i m. kir. posta- és távirda

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt ..... -n, 190 ..... évi ..... hó 1-én.

Töry Emil

[illegible]eset lásd Pogány Moriceal és Györgyi Denesel.

Magyar Iparmuvészet, 1911. 253 l. (A turini világkiállítás magyar háza).

Irodalmatok ezek Pogány Moriceál is bevezetik:

Frankfurter Oder-Zeitung. 1911. jun 17.

Stampa, 1911. ápr. 22.

Corriere della Sera 1911. máj. 2.

Pester Lloyd, Thieben Emil ukke. Nikov? nincs itt jelezve.

Kleine Presse (Frankfurt a. M.) 1911. jun. 7.

Neue Badische Zeitung (Mannheim) 1911. jul. 13.

Tägliche Rundschau (Berlin) 1911. jul. 7.

Münchener Neueste Nachrichten 1911. jul. 14.

Izraelita
2

Protestáns
Marcellián
Görög-orosz
5 Tiri Dorót
Izraelita
3

Bollettino ufficiale del
Esposizione internazio-
nale di Torino. 1911. jun

Protestáns
Gyárfás
Görög-orosz
6 Hilárion
Izraelita
4

Protestáns
Szilvér
Görög-orosz
7 Teodót
Izraelita
5

Protestáns
Albán
Görög-orosz
8 Teodor erek.
Izraelita
6

Protestáns
Paulin
Görög-orosz
9 Ciril és At.
Izraelita
7 S. K. 5. P.

25

Junius 30 nap

Tóry Emil

épitén

irod

Magyar Pályázatok

1905-6 2 sz.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Tóry Emil

építész

irod

Magyar Pályázatok

1905-6. 2 m. 5-7

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 .... é

tésénél ....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ...., 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Tóry Emil

építész

Lírod

Magyar Pályázatok

1905-6 1. sz. 25-27

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

zem:

.....

elyettesének

drényi Imre, Szeged.

Tóry Emil

Cród

Magyar Pásztatok

1903. 9 sz.

20–24 l.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tan

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Tóry Emil

építész

iroda

Magyar Pályázatok

1905-6. 8 sz. 18-19.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Töry Emil

irod

M. Épitőművészet

1907. 9. 27. (A szentesi városház terv pálá-
zata)

II ik díj

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta

Tóry Emil

ired

Magyar Építőművészet

1909. 8-9 z 53-55 l

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

lyezem:

agy helyettesének
rása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Tőry Emil

rod

2

Magyar Építőművészet

1909. 8-9 sz. 11. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Tóry Emil

Wód

M. Epítőművészet

1907. 10 sz. (Az Erzsébet homeopata Kórház)

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Tóry Emil

epitez

Lwów

É 1903 289 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
alái

8. sorsz. Műhelyi minta. -

Tóry Emil

Irod

Just 160

Nyugta

azaz: ..... Korona ..... f-rő

y összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

bérnegyedre eső részletet, a ..... -i m. kir. posta- és távirda

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt ..... -n, 190..... évi ..... hó 1-én.

Tóry Emil

írod

Magyar Pályázatok

1907. 5 sz. 5-6 l.

(A földmivelési minisztérium palota pályatérvei.)

I. Díj

..... nevü munkás igazolta

.....
a művezető aláírása.

délyezem:

.....
nők vagy helyettesének
aláírása.

inta. — Endrényi Imre, Szeged.

Töry Emil

Erod
2

Épitő Ipar 1907. ~~[illegible]~~ 161. l.

(A hágai békepalota
terveinek, kapcsolat)

Töry Emil

írad

Építő Ipar

1900. 301. l.

(A battai róm. kath. ny templom. képekkel)

Jenő tervé –

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Tóry Emil

Lend

Vas. Nys

1907. 338l

Tóry Emil

cvód

V. Egres Egyed

Töry Emil

Írod

Egyházi műipar

1909. 53. l.

(A ~~belv~~ budapest-belvárosi ferencrendi temp-lom)

..... *mühely.*

...yfőnökség!

...v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

...am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Tóng Emil

Wòa

V. Kos

Tőry Emil (irodalom)

Vasárnapi Ujság. 1913. 488. l. (Az új Nemzeti Színház; képpel.)

Tory Emil

ucd

Ko

Tony Emil

Iród

Vaslyp 1902.
107.

Töry Emil

Az Erzsébet homeopata-kórház. Írta Töry Emil U. o.

Magyar Építőművészet. 1907 Okt. 10.

(Művészet 1907. 424. l.)

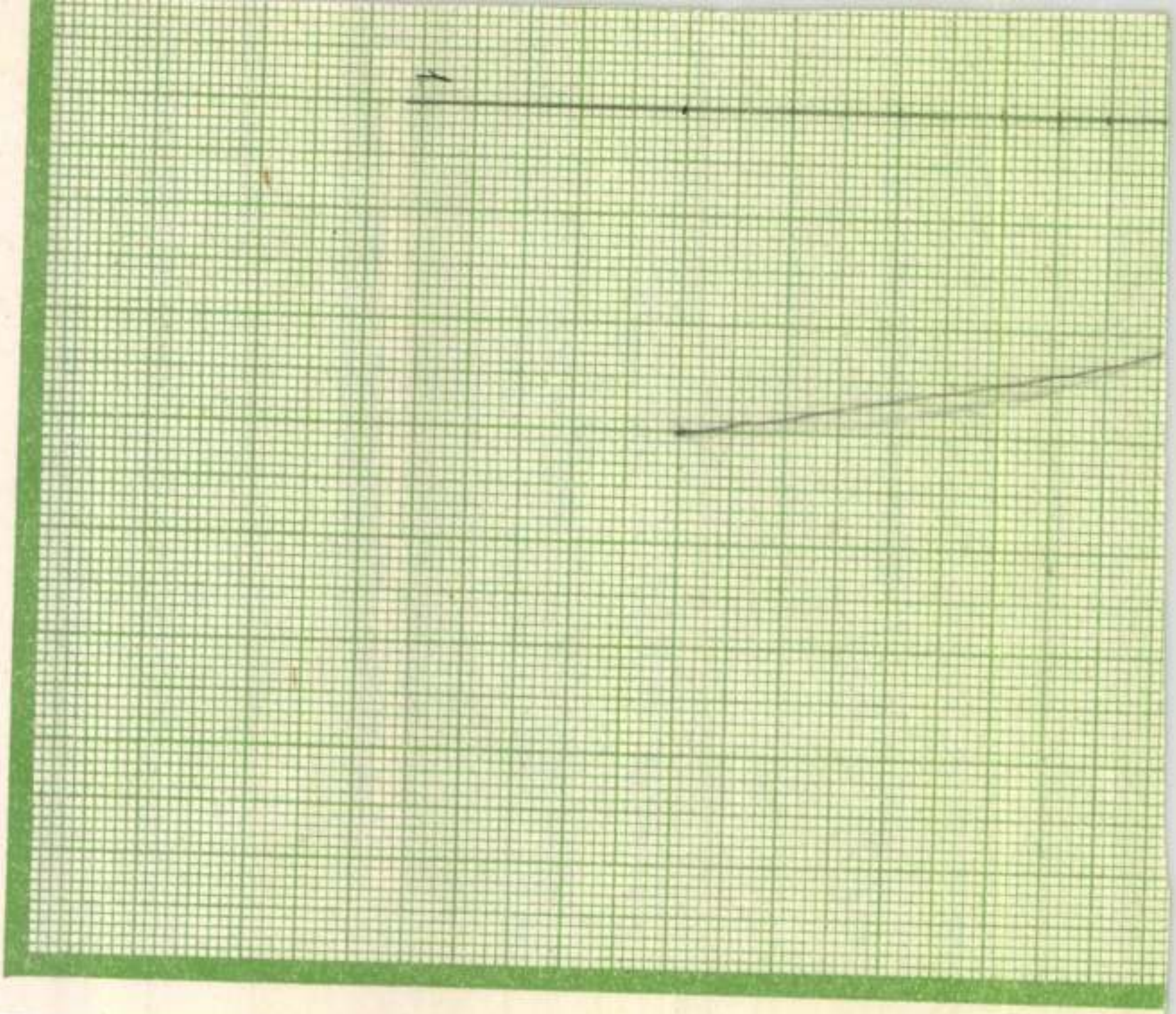

Tőry Emil

Az építőművészet aesthetikája. Írta Tőry Emil. Budapesti Építészeti Szemle, XIV. 4., 5.

Művészet 1905. 3 f.

Tőry Emil

A földmívelésügyi miniszterium palotájának átalakítására kiírt pályázaton, az első díjat Tőry Emil nyerte.

(Művészet 1907. 198. l.

Tóth Emil

Liber Baptismorum

335 l.

~~British Museum I. 159~~

Jörg Emil X. 216

Jörg Emil X. 216

1906. IX. 29.

A Kölsey-egyesület elnökségének. Arad. Jelentései jóváhagyó tudomásul vétetnek. A könyvtárőr jóvadalmazásának elszámolási mikéntjére figyelmeztettetik. Alkamszegélye 1800 kor. tári, 500 kor. tári czímen jóvasolva. (274/1906.)

Töry Emil

Michelangelo mennyezetképzése a római Sixtus-kápolnában. — Töry Emil könyvéről. — Irta Viator. Budapesti Hirlap, jan. 13.

1912

(Művészet 1912. 79. l.)

Paraszt nő, magyar III. 33.

Tóry Emil

A béke kutja

Vas. Ujs. 1916. 657. 1.

La S. V. è invitata a partecipare

all'ASSEMBLEA GENERALE

della

SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

MATTIA CORVINO

che avrà luogo il 24 giugno p. v. alle ore 18
nella sala d'onore del Museo di Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—35)

Il presidente
Tiberio Gerevich

Tóth Emil

—ó.—s. A Béke
Kutya. MMÉÉ
Közl. 1916. 281. l.
Kéjjel

Töry Emil

A turini világkiállítás magyar házára vonatkozóan lásd Pogány Móric csomagját.

Magyar Iparmüvészet

1911. 7. szám

253. és köv. ll.

Kőbányai Szülőotthona	*tervezés és kivitel*
	tervezés és kivitel
Tihanyi kastélya	*tervezés és kivitel*
szta	*tervezés és kivitel*
	tervezés és kivitel
	tervezés és kivitel
	tervezés és kivitel
ít	*tervezés*
	tervezés és kivitel
gház-u.	*tervezés és kivitel*
méti-utca 5.	*kivitel*
ceg-utca	*kivitel*
tca	*tervezés és kivitel*
	tervezés és kivitel
	kivitel
	tervezés és kivitel
	tervezés
	kivitel
e	*tervezés és kivitel*
	tervezés és kivitel
aljaujhely	*tervezés és kivitel*
várad	*tervezés és kivitel*

Törzs és Pogány

Az Adria Biztosító Társulat palotája a Deák Ferenc téren 1912-1915

K

Zvód

Geinth. Budapest

157. l.

Töry és Pogány

vrád

Biermodéptöreko . 540. l.

542. l.

Adria biztosito palotája.

K

öre egyesitett vármegyék alispánjától.

ozágos Bizottságának!

Budapest.

zám alatt kelt átiratára hivatkozva), hogy

k kiásása és romjainak

napján fenti sz. a. kelt megke-

eg ——— — közölje

Október hó 22-én.

Baron

alispán.

Balassagyarmat.

Töry Emil

Életr. arck.

Váljubal

217. l

220 l

MDK

Tőry Emil - Pogány Móric

építészek

Az 1911. évi torinói nemzetk. iparm. kiáll.
magyar háza.

Magyar Müvészet 193o, 333, 335-37, 339, 342 l.

MDK

Tőry Emil - Pogány Móric

építészek

a terv alapján megbizást kaptak a szinház felépitésére.

Az uj Nemzeti Szinház. Vas. Ujs. 1913. 488 l.
képpel

MDK

Tóry Emil - Pogány Móric

építészek

Napilapok 1912 nov. 16. és 17. számai az uj Nemzeti Szinház pályázatáról.

MDK

Tőry Emil - Pogány Móric

építészek

Kauser J: A Nemzeti Szinház uj épülete. Budapesti Hirlap 1913. máj. 18.

MDK

Tőry Emil - Pogány Móric

építészek

Magyar Épitőművészet 1913. 2. sz. 31 l.

MDK

Tőry Emil - Pogány Móric

építészek

Az uj Nemzeti Szinház pályaterve, III. dij.

Vas. Ujs. 1913. 65 l. repr.

MDK

Tőry Emil - Pogány Móric

építészek

Medvey 18 l, 45 l.

MDK

Tőry építész

Az uj Nemzeti Szinház. A Kéve Könyve 1913.
IV. köt. képekkel

MDK

Tőry Emil - Pogány Móric

építészek

Adria Biztositó palotája

Biermodéptörekv. 54o, 542 l.

MDK

Tőry Emil - Pogány Móric
építészek

a Nemz.Szinh. tervpályázaton III.dij

Magyar V. cikke. Épitő Ipar 1913. 5.sz. képekkel

MDK

Tőry Emil - Pogány Móric

építészek

Lendvay K: Tőry és Pogány. Magyar Épitő - művészet X. 7-8. sz.

MDK

Tőry Emil - Pogány Móric

építészek

Török Gy: A turini világkiáll. Épitő Ipar 1912
1912. 147, 148, 149 l. képekkel

MDK

Tőry Emil - Pogány Móric

építészek

Müvészet 1912. 412 l.

MDK

Tőry Emil

Magyar Épitőművészet 19o7. 9. sz. 1 l.

MDK

Tőry Emil - Pogány Móric

építészek

Magyar Építőművészet 1929. 5. sz. lo l.

MDK

Tőry Emil müegy. tan.

Magyar Épitőművészet 191o. 5. sz. 32 l.

MDK

Tőry Emil, Pogány Móric, Györgyi Dénes

I.dij

A turini kiáll. magyar pavillonjának tervpályázata ... Magyar Épitőmüvészet 1910. 5. sz. 32 l.

Töry Klára művészettörténész,

Langer Klára fotóművész hamvasztás előtti búcsúztatásán a volt tanítványok nevében Töry Klára búcsúztatta az elhunytat.

Népszava, 1973. jún. 1.

Tőry Klára

A budapesti képzőművészeti gimnázium fotostörténésze a hatvani Petőfi képet értéktelennek tartottát

Sollén István: Ő volt hát Petőfi?
Tükör, 1975. szept. 14 – 9 oldal

MDK

Tőry Emil és Pogány Móric

A bp.-i Nemzeti Szinház tervpályázata. Magyar Épitőmüvészet 1913. 1. sz.

MDK

Tőry és Pogány

A Kálvin téri városi és ref. egyházi telektömb beépítésének tervpályázata. M.Építőművészet 1913. 4.sz.

MDK

Tőry Emil épitész

A turini kiáll. magyar pavillonja. Magyar Épitőmüvészet 1910. 6. sz.

MDK

A székesfővárosi árubódék tervpályázata.

Magy. Építőművészet 1912. 5-6. sz.

MDK

Tőry Emil

Höllr. Nemz. Szinh. kiáll.

MDK

Tőry Emil

Töry Emil:

Néhány szó a müegyetemi épitészoktatás reformjához. Bp. 1919. 3.l.

MDK

Tőry és Donáth

A Kossuth Mauzóleum pálya tervei.

Vas. Ujs. 1902. 217 l.

MDK

Tőry Emil

Höllr. Nemz. Szinh. kiáll.

MDK

Tőry Emil

Török Gy.: A turini világkiáll. Épitő Ipar 1912. ~~xx~~ ápr. 14. 148.l.

MDK

Tőry Emil

Török Gy.: A turini világkiáll. Épitő Ipar 1912. ápr. 21.

MDK

Tőry Emil

Boross M.: A Nemzeti Szinház tervpályázata.
Budapest, 1913. jan. 22.

MDK

Tőry Emil

Neÿ Béla: Még egyszer a Nemzeti Sinházról.
Épitő Ipar 1913. 24. sz.

MDK

Tőry Emil

Magánépitkezési engedélyek. Épitő Ipar 1913. 453.l.

MDK

Tőry Emil

Lengyel Géza: Az uj Nemzeti Szinház. Pesti Napló 1913. jan. 22.

MDK

Tőry Emil

Elek A.: Az uj Nemz. Szinh. pályatervei.
Az Ujság 1913. jan. 22.

MDK

Tőry Emil

- ő.: Uj Nemzeti Szinház. Budapesti Hirlap 1913. jan. 22.

MDK

Tőry Emil

A Hét. 1913. jan.19.

MDK

Tőry Emil

Ybl Ervin dr.: Az uj Nemz. Szinh. pályatervei. Magyar Nemzet 1913. jan. 21.

MDK

Tőry Emil

Makoldy J.: A Nemz. Szinh. tervpályázata.
Pesti Hirlap 1913. jan. 22.

MDK

Tőry Emil

Vágó J.: A Nemz. Szinh. pályatervei. Vállalkozók Közlönye és Magyar Épitők Lapja. 1913. jan. 29.

MDK

Tőry Emil

A Nemz. Szinh. tervpályázatának eredményéről irtak a napilapok. Művészet 1913. 83. l.

MDK

Tőry Emil

Bende J.: Az uj Nemz. Szinh. tervpályázata.
Ország-Világ. 1913. febr. 2.

MDK

Tőry Emil

Az uj Nemz. Szinh. pályatervei. Vas. Ujs. 1913. jan. 26.

MDK

Tőry Emil

Diner-Dénes József: Das neue Nationaltheater. Neues Pester Journal. 1913. jan. 28.

MDK

Tőry Emil

Molnár S.: Az uj Nemz. Szinh. Építészet és Iparmüvészet. XII. 1-2.

MDK

Töry és Pogány müépitészek

terve, Az Uj Nemzeti Szinház gipszmodellje.
Kép.

Supka Géza: A százéves Nemzeti szinház.
Ünnep. 1935. 52.sz.

MDK

Töry és Pogány müépitészek

terve. Az Uj Nemzeti Szinház gipszmodellje.
Kép.

Supka Géza: A szézéves Nemzeti szinház.
Ünnep. 1935. 52. sz.

MDK

Töry Emil

A Magyar Épitőművészek Szövetsége 1909-évi közgyülésén a bizottságok ügyvezető mesterének választották.
A tervpályázatok teljes purifikalasara irányuló határozatnak megfelelően a jury kandidáló bizottságába is ugyanezen a közgyülésen választották meg.

Epitő Ipar 1909.máj.30. 22.sz. 202.l.

MDK

Tőry Emil

Az uj Nemzeti Szinház. Magyar Hirlap 1913. jan. 23.

MDK

Tőry Emil

A Nemzeti Szinház tervpályázata. Épitő Ipar. 1913. 11.sz.

MDK

Tőry Emil

Az uj Nemzeti Szinház biráló bizottságának birálati jegyzőkönyve. Épitő Ipar. 1913. 148.l.

MDK

Tőry Emil

Művészet XII. évf. 1913. 74. Szöveg: 75.

MDK

Tőry Emil

Az Új Nemzeti Szinház. Vasárnapi Ujság 1913.jun.22.

MDK

Tőry Emil

A Nemzeti Színház multja, jelene és jövője a jub. kiáll. üvegszekrényeiben. Ujság 1937. nov.3o.

MDK

Tőry Emil

Az Erzsébet emlék pályatervei, képekkel. Épitő Ipar
1910. 99.l.

MDK

Tőry Emil

Háboruság a Nemzeti Szinház épitése körül. Budapest 1913. okt.4.

MDK

Tőry Emil

Elek A.: Az uj Nemzeti Szinház második pályázata.
A Lakás. III.4.

MDK

Tőry Emil

Ney B.: Még egyszer a Nemzeti Szinházról. Épitő Ipar 1913. jun.15.

MDK

Tőry Emil

A fejetlenség iskolája. /Kavarodás a Nemzeti Szinház körül./ Vállalkozók Közlönye 1914.máj.13.

MDK

Tőry Emil

Visszapillantás. Tér és Forma 1943.1.sz.

MDK

Tőry Emil

Mégegyezés az uj Nemzeti épitése körül. Budapest 1913.okt.5.

MDK

Tőry Emil

Magyar V.: A bpesti calvintári tervpályázat.
Épitő Ipar 1913. 24.sz. képekkel.

MDK

Tőry Emil

Magyar V.: A Nemzeti Szinház tanulmánytervei.
Épitő Ipar 1913. 22.sz. képekkel.

MDK

Tőry Emil

A Batthyány örökmécs,amelyet október hatodikán avatnak fel. Vasárnap, a Magyarság képes mell.

MDK

Tőry Emil

Siklóssy FKT tört. 211.l.

MDK

Tőry Emil

Elek Artur: Az uj Nemzeti Szinház pályatervei.
Az Ujság 1913.jan.22.

MDK

Tőry és Pogány

A lipcsei nemzetközi épitőkiállitáson a Nemzeti Szinház tervére aranyérmet kaptak.

A lipcsei nemzetközi épitő kiáll. Épitő Ipar 1913. 484. l.

MDK

Tőry Emil

Lechner Jenő dr.: A "Béke Kutja" a Központi Papnevelő Intézet udvarán. - Bpesti Rk. Egyházközségek Tudósitója. 1935. 4.sz. 11.l. képpel.

MDK

Tőry Emil

Fabinyi Lily: A Vár koronázási diszruhája. A Nap 1916.dec.22.

MDK

Tőry Emil

Elek Artur: A jövendő Nemzeti Szinház pályatervei
Az Ujság 1913.máj.7.

MDK

Tőry Emil

Az uj Nemzeti Szinház. Budapesti Hirlap 1913. jun.4.

MDK

Tőry Emil

MÉ 1912. 5-6.sz. 39,41,45,46. l.

MDK

Tőry Emil

Erzsébet-emlék elhelyezési terve a Várhegy oldalára. MÉ. 1912. 7-8. sz. 1-28. l.

MDK

Tőry Emil

Építészet és Iparmüvészet. 1913.jun. 11.sz.

MDK

Tőry Emil

A sátoraljaujhelyi kulturpalota. Tér és Forma 1929. II. évf. 2.sz.

MDK

Tőry Emil

Az uj nemzeti szinházak. Épitő Ipar 1913. 199.l.

MDK

Tőry Emil

Magyar V.:A Nemzeti Szinház tervpályázata. Épitő Ipar 1913 febr. 16, 23, márc. 3.

MDK

Tőry Emil

Vágó J.: A Nemzeti Szinház pályatervei. Vállalkozó Közl. és Magyar Épitők Lapja. 1913. febr. 12.

MDK

Tőry Emil

A turini kiáll. magyar háza. Építészet és Iparművészet. 1912.4.sz. 17.l.

Tóry Emil, építész

M.D.K.

Pogány Móriccal hőrösen készülette a jórsefvárosi papnevelő intézet bérhárcsoportja előtt felállitot béke-hút építészeti terveit, melyekhez a szobrászi megoldás (Mária alakja, és két imádkozó szerzetes) Ligeti Miklós műve.

Elitélő ismertetés Palóczi Antaltól:

Építőipar - Építőművészet, Bp.1916. évf. 43 sz.
255-256. old. 1 szöv. á.

MDK

Tőry Emil

A százé.N.Sz. /Az 1912-ben kiirt pályázat dijnyer
tes szinházterve, helyszinrajzzal./

MDK

Tőry Emil

Sze.: Pogány és Tőry épitik az uj Nemzeti Szinházat. Az Ujság 1913.jun.4.

M.D.K.

Tőry Emil, építész

neve, társával, Pogány Móricéval együtt, egy igen sajnálatos eseményből kifolyólag került az érdeklődés középpontjába: a ferencrendi barátok belvárosi bérhárnak ujjáépítése során, az értéres telernek minél jövedelmezőbb kihasználása érdekében a templomot is le azazták rombolni, azzal az indokolással, hogy az „úgy sem műemlék", és azzal az ígérettel, hogy a telernek az Egyetemi Könyvtár melletti részén új templomot fognak építtetni. ./.

Petrik Albert: A ferencier belvárosi templomának sorsa

Építőipar-Építőművészet. Bp.1914. 38.évf. 7. sz.

63-64. old.

M.D.K.

Töry Emil, építész

... A Mérnök- és Építész-Egylet szakosztályi ülésén az egész mérnöktársadalom egyöntetűen állást foglalt a templom megtartása érdekében egyedül Töry Emil helyezkedett azzal szembe, minthogy ő a barátoknak már az új terv készítésével megbírott embere volt. A kérdés nagy port vert fel, a napi lapok is szellőztettér, nyilatkozott a M.O.B. elnöke is és a cikkiró, szenvedélyes hangu irásában nyilatkozatra szólítja fel a polgármestert is.

Petrik Albert: A ferencier belvárosi templomának sorsa

Építőipar - Építőművészet. Bp.1914. 38.évf. 7.sz.

63-64.dd.

Tőry Emil, építész, tanár M.D.K.

és Pogány Móric kaptak megbízást IV. Károly koronázása alkalmából az eskü helyének művészi dekorálására.

Építőipar - Építőművészet, Bp.1916.évf. 51. sz.
309. old.

M.D.K.

Töry Emil, építész

és Pogány Móric még 1912-ben első díjazott tervének kivitelét, mely annak idején a háború miatt maradt el – ismét elhalasztották, mert a költségek 150 milliárdot tettek volna ki az új Nemzeti Színház felépítésére.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1927. XLVIII.évf.
március 9. sz. 6. old.

MDK

Tőry Emil

A Kálvin-tér rendezése. Tőry Emil és Pogány Móric III.dijat nyert pályamüve. Kép 546. l.

Ország-Világ,1913. 546. l.

MDK

Tőry Emil

Az uj Nemzeti Szinház. Beszélgetés a szinház épitőivel. Budapesti Hirlap 1913.jun.7.

Töry Emil MDK

A temesvári "Délvidéki Casino" távlati képe, vizf.

Nyaraló előcsarnoka, vizf.

Műcsarnok 1902/3. téli kiáll.

Tőry Emil

Az Erzsébet emlékmű pályázatra beérkezett pályaműveket bemutatja a lap. Közli a díjnyertes művészek nevét, valamint hozza azokat a pályaműveket is, melyek nem kaptak díjat:

I. díjasok: Bálint és Jámbor

II. díjasok: Ray Rezső, Lux Kálmán, Dr. Éber László

Díjat nem nyert pályaművek: Vermes József és Kassab Miklós,

Tőry Emil és Pogány Móric. Repr.-ok.

ÉLET, Bp. 1910. febr. 20. II. évf. 8. sz. 270-271. lap.

Tőry Emil
építén

A Tanácskoztársaság idején a Műegyetem tanára.

Rados: Magyar építészet tört. 326.
Műszaki Kiadó 1971.

Töry Emil

és Pogány Móric tervezték az újpesti Könyves Kálmán gimnázium épületét.

1913. 166. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet

1867-1967. Budapest, 1970.

771

Tőry Emil

és Pogány Móric közösen tervezték

az Adria biztosító intézet épületét

Mehényi Ferenc: A magyar építészet

1867-1967. Budapest 1970.

781

Tóth Emil

Pogány Móric és Györgyi Dénes együttesen tervezték 1911-ben a Tolnai kiállítás magyar pavilonját.

Meltényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

731

Tőry Emil és Telcs Ede

A két művész közös munkáját bemutatja a lap, mely az Erzsébet emlékszobor pályázatára készült és a Műcsarnokban kerül kiállitásra.

Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 1903. juni. 28.
XXV. évf. 26. sz. 428. lap

Tőry Emil
(építész)

neve emlitve

(Akadémia 74)

Mendöl: Málnai 9. old.

Tőry Emil
építén

Az 1910-es évek racionalizmusának
képviselője

Gábor Ester: A CIAM magyar csoportja 33.
Képzőművészeti Kiadó 1972.

Törg Emil

a berlini-charlottenburgi műegyetem
növendéke volt

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest 1970.

191

Tőry Emil

A belvárosi templomok restaurálásával kapcsolatban birálja a müvész munkáját Ö - Ö: "A restaurálók" c. kritikájában: a restauráló, ha müvész, akkor ugy dolgozik, hogy "föltámaszt, visszahoz halódó, eltünt szépségeket, de ugy, mintha azok el sem tüntek volna. Felujit, s mégis réginek hagy mindent.." Tőry Emil és a ferencrendi barátok viszont a régi, ritka szép barokktornyu belvárosi templomokat ugy épitették át, hogy a barokkból nem maradt semmi.

A HÉT, Bp. 1910. juli. 10. XXI. évf. 28. sz. 454-455. lap.

Tőry Emil és Pogány Móric

A torinói Képzőművészeti Akadémia külső tagjaivá nevezte ki a két művészt. Itthon, az olasz sikereket "a legmagasabb helyen méltányolták." A Vaskorona-renddel és a Ferenc-József-rend lovagkeresztjével tüntette ki őket a király. Végül elmondja a cikkiró, hogy a szakemberek véleménye szerint a munka ugy oszlik meg közöttük, hogy a "tudós professzor Tőry a szerkesztő, a rendező tevékenység, mig a self-made man Pogány, a hirtelen felbukkanó ideák embere. A két különkülön nagy müvész, együtt a magyar épitőművészet egyik legbiztosabb pillére."

A HÉT, Bp. 1913. jan. 19. XXIV.évf. 3.sz. 44-45.lap.

Tőry Emil és Pogány Móric

"Hirneves müépitészek" cimmel a lap bemutatja a két művész arcképét a cimlapon. Repr.

Az 1911.-i turini kiállitásra hivatkozik - sign. nélkül közölt beszámoló cikkirója, amikor a magyar pavilonról, s ezzel Magyarország osztatlan sikeréről ir "szinte megmámorosodva, rajongó hangon a külföldi sajtó". Ezután felsorolja néhány közös alkotásukat: Hágában a Békepalota, Bécsben az Osztrák Bank, itthon az Adria Biztositó Társulat palotáját. A liszaboni Épitőművészeti Egyesület levelező tagjai sorába iktatta a két művészt.

A HÉT, Bp. 1913. jan. 19. XXIV. évf. 3. sz. 44-45. lap.

MDK

Tőry

Az Erzsébet-emlékmű második pályázatára beérkezett munkák közül kiváló figyelmet érdemel Telcs-Tőry műve.

Lyka Károly: Uj Erzsébet-emlékművek.

Uj Idők, 1903.26.sz. 596, 597.l.

Tőry Emil, építész

l: Pogány Móric

Gerle János: határjáras

Magyar. 58-

Építőművészet, Bp. 1983 8

Töry Emil

1897 ben az építészi műtörténet magántanára lett a Műegyetemen.

Szentirályi Zoltán: Adatok a magyar építészképzés történetéhez. – Épted. 1971 /III/. 4.sz. 439-463.l.

452.l.

M.D.K.

Törzy Emil, építés

és Pogány Móric mester megbízását a sátoralja-újhelyi „Vörös Ház" szálló építési terveire

Vállalkozók Lapja, Bp. 1927. XLVIII.évf.
jan. 19.sz. 8. old.

M.D.K.

Tóry Emil, építész

és Pogány Móric tervei szerint a budai ferences rend, még háboru előtt nagarányu bérházépítkezést készített elő Margit-körúti hatalmas telken. E tervecknek most egy részletét akarja megvalositem [A terv nem került kivitelre: ma a Römer Flóris-utcai rendőrség áll a telken]

Vállalkozók Lapja, Bp. 1927. XLVIII. évf.

nov. 30. sz. 6. old.

Tory Emil, építés

M.D.K.

és Pogány Mórie közös terve mellett döntött a kultuszminiszter az uj Nemzeti Szinház felépítésére vonathozólag és, megalakította az építőbizott ságot és elrendelte a régi épület lebontását.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

jun. 11. sz. 17. old.

M.D.K.

Tőrey Emil, építész

terve megvételt nyert
a Sáros-fürdő pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV évf.
dec. 19. sz. 9. old.

MDK

Töry Emil

Töry Emil és Pogány Móric: A Nemzeti Szinház terve. Repr. (A Magy.Képzőművészek Egyesülete műcsarnoki jub.tárlatáról.)

Képzőművészet, 1935. 9.l.

M.D.K.

Tőry Emil, építész

és Pogány Móric közös terve harmadik díjat nyert a Kálvin-tér szabályozására kiírt pályázaton

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.
ápr. 9. sz. 14. old.

Török Emil, építész M.D.K.

Donáth Gyula szobrászmű-
vész műve 1000 koronás
megvétellel nyert a Kossuth-
mauzoleum pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1902. XXIII. évf.
márc. 26. sz. 3 old.

M.D.K.

Tőry müépitész

Pogány müépitésszel tervezte meg az uj Nemzeti Szinház épületét, amelyet kivitelre elfogadtak.

Szinházi Élet. Bp. 1928. ápr. 8-14. XVIII. évf. 15. sz. 7. lap.

Töry Emil, építész

MDK

A nagyváradi Fekete Sas szálloda pályatervei: Komor és Jakab, Nabicht Károly, Töry Emil és a tö
biek.

Magyar Pályázatok IV. 11.sz.
Művészet,1907. 71.1.

MDK

Tőry Emil és Pogány Móric

A turini kiállitás magyar háza, repr.

A turini kiállitás magyar házának kapuja, repr.

Turini kiállitás magyar háza. Enteriör.,repr.

Épitészet és Iparmüvészet 4. sz.

Tóry Emil, építész M.D.K.

terve megvételt nyert a finnei Tengerészeti Akadémia pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1901, XXII. évf.

nov. 27. sz. 7. old.

Tőry Emil, építész

M.D.K.

a Temesvárott építendő Délvidéki Kaszinó pályázatán 600 koronás első díjat nyert.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1901. XXII. évf.
nov. 6. sz. 8. old.

M.D.K.

Törey Emil, építész

terverte a kecskeméti Kossuth-szobor talapzatát, melynek szobrászati részét Telcs Ede egyik mintája után, Róna József műhelyében öntötték.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.
dec. 27. sz. 8. old.

MDK

Tőry Emil

A Kossuth Lajos siremlékre hirdetett palyázaton az 1000 koronán való megvételre, Tőry Emil és Donath Gyula palyatervét ajanlotta a bizottság.

Cikk: A Kossuth-mauzoleum tervei.

Vas.Ujs.1902. 49.évf. 13.sz. 207.l.

MDK

Tőry és Donáth

Pályamunkájukat megvásárolták

Kossuth-emlékmű pályázat. Művészet 1902. 225.l.

Töry Emil x), építész M.D.K.

Telcs Edével közösen készített Erzsébet királyné emlérművét, mint első díjjal jutalmazottat, hosszan ismerteti a lap.

x) a márc. 19. sz. 8. old. közlése szerint a pályázatot meddőnek minősítéket.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1902. XXIII. évf.

febr. 19. sz. 4-5. old.

Tóry Emil

Pályatervet küldött be az Erzsébet ki - rályné emlékmű tervpályázatára. Tóry Emil és Pogány Móric terv.

Magyar Építőművészet, 1910. 10.sz. 28.l.

M.D.K.

Töry Emil, építész

aknek nevéhez sok hazai és külföldi pályadíj [Nemzeti Szinház, a bécsi Osztrák Magyar Bank palotája, stb.) – megvalósult tervei közül (Pogány Móric társaságában) a turini kiállítás magyar pavillonja, az Adria palota, stb. fürödik – Budapesten meghalt.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1928. XLIX. évf.

jun. 7. sz. 6. old.

M.D.K.

Töry Emil, építész

Pogány Móriccal közös tervre 1000 K-ás megvételt nyert az újabb Erzsébet-emlékmű pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.
febr. 9. sz. 13 old.

Tőry Emil, építész

M.D.K.

Pogány Móriccal hőrösen nyert megbízást Görömböly-Tapolca modern fürdőhellyé való kiépítési terveire

Vállalkozók Lapja, Bp. 1909. XXX.évf.

aug. 11. sz. 10. old.

MDK

Tőry Emil és Pogány Móric

Részlet a torinói világkiállitás magyar házából, repr.

Magyar Iparművészet 1935. 1-2. sz. 30.l.

MDK

Tőry Emil

Kertész 1940. 21o. 1.

Tőry Emil épitész M.D.K.

Adria banképület . Bp.

Pogány Móriccal közös irodájukban te rvezték

Dr. Kubinszky Mihály: A modern magyar épitészet kibo
takozásának /1890-1944/

Magyar Épitőművészet 1963 /3. 12-13.l.

Tóry Emil, építész

M.D.K.

Pogány Móriccal és Györgyvel körös terve első díjat nyert az 1911 évi turini nemzeskőri ipari és mezőgazdasági kiállítás két magyar pavillonjának pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.

ápr. 13. sz. 13. old.

MDK

Tőry Emil épitész és Telcs Ede szobrász

A második Erzsébet emlékmü pályázaton első kategoriába osztott pályamü teljes gipszmodelljének fényképe.

Müvészet II. évf. 1903, 243.l.

64.85780 Közl. Ny. – 1000 db – 30

MDK

Tőry Emil

Erzsébet királyné szobra Czeczén. Vasárnapi Ujság 1903. 22. sz. 350.l.

MDK

Tőry Emil - Pogány Móric

a Nemzeti Szinház pályaterve, az első dij nyertese
A főbejáró, részlet

?Müvészet XII.évf. 1913. 74. ceruzarajz

Ügyiratszám:

Előadó:

SZÉPMŰVÉSZ
BUDAPEST XIV, DÓZ
Telefon:

MDK

Tőry Emil - Pogány Móric

A Nemzeti Színház pályaterve; a ~~főbejárat~~ főhomlokzat távlati képe a sarok felől, tusr. a III. dij nyertese

Művészet XII. évf. 1913, 74.

Ügyiratszám:

Előadó:

SZÉPMŰVÉSZ

BUDAPEST XIV, DÓZ

Telefon:

MDK

Tőry Emil

Homeopata korház. Kápolna bejárója,repr.

Szószék a kápolnában, repr.

Tervezte fenti

Tőry E.: Az Erzsébet homeopata korház. Magyar Épitőművészet 1907. 10. sz. 12-17.1.

MDK

Tőry Emil

Homeopata korház utcai homlokzata,repr.

Homeopata korház utcai részlet, repr.

Homeopata korház udvara, repr.
terv. fenti
Tőry E.: Az Erzsébet homeopata korház. Magyar Épitőművészet 19o7. lo. sz. 12-17.l.

MDK

Tőry Emil

Olcsó lakások Budapesten. Magyar Építőművészet 1907. 10. sz. 18.1.

M.D.K.

Töry Emil, építés

a Mérnök-Eglet mű- és középítési szakosztályok május 11-i ülésén még egy utolsó kísérletet tesz, hogy az Egletnek a ferencíek templom-lebontási tervével kapcsolatban a kultuszminiszterhez intézendő előterjesztését megakadályozza, hivatkozik azza, hogy a tudós és hazafias egyházi rendet az építkezésre"... egyéb okokon kívül ... „a megélhetés szempontja indította, mert a jövedelemből 29 rendházat kell gondornia". A szakosztályok a lebontás ellen felírátuk javaslatát egyhangulag elfogadták, ./.

Építőipar - Építőművészet. Bp.1914. 38.évf. 20.sz.

212.

M.D.K.

Tőry Emil, építész

... sőt elhatározták, hogy hasonló lépésre a Képző-művészeti Társulatot és a Magyar Építőművészek Szövetségét is felkérik. A Magy. Kérm.-i Ép. Egylet feliratának teljes szövege (1914. máj. 12-i dátummal):

Építőipar - Építőművészet. Bp.1914. 38.évf. 21.sz. 218-219.old.

Tőry Emil

Tőry Emil és Pogány Móric tervezték az egykori Adria Biztositótársaság székházát /ma Budapesti Rendőrfőkapitányság/

Hoch István: A pénz egykori templomai.

Budapest, 1972. 8.sz. 42-43.l.

Törg. Emil
építén

~ - Pogány Móric: Deák tér: Adria
palota /1913/ Repr.

/1863 - 1928/

Rados: Magyar építészettört. 324.
Műszaki Kiadó 1971.

Tőry Emil építész

Magyar Életrajzi Lexikon

Töry Emil

erőd

Yblutolsó

19. 20. l.

gában 1684 január 15-én Delhaes István.

Jobb kezével, a vázában lévő virágok kö-
dig a térdére vetett nagykendőnek alját
és szeme barna, ék alakú bársony fejdisze
os, kivágott ruhájának ujja bő. A háttér
szökőkút és szobor ~~kéti le figyelmünket.~~ van.

2 cm.
kából. (465-901)
én ~~[illegible]~~ (340-902-38).

TÖRY Emil építész

Horváthy 1988 119, 121, 176, 202. p.

aukció 37 százaléka eladatlan maradt,
r 12 millióval volt kevesebb, mint az
nagy nemzetközi aukciókon ugyanis
ák a becsérték alsó és felső határát,
ednek meg eltérést.) Robert Delaunay
, a becsérték duplájáért: 5,17 millió
csérték 1,5-2,5 millió dollár) és egy
in maradt.
nyban) hasonló volt a Sotheby's aukció
el 24,5 millió dollár, 9 millióval kevesebb,
ek az árverésnek különös érdekességet
almat építő Charles Saatchi több mint 30
y nem kelt el az aukción: az 1,8-2,2 millió
obert Rauschenberg munkája. Öröm az
dollárt ajánlott érte egy képkereskedő és
a részére.

lát teljességgel beborító képek tekintenek le ránk, s nem mi nézzük őket, ők sugároznak ránk szellemet, harmóniát, vibráló nyugalmat – *Deim* Pálról sokat hallottam, de nagyon nehéz volt megközelíteni. Két év után, nagy türelem révén sikerült tőle is vásárolnom. Aztán *Hencze* Tamástól, *Fajó* Jánostól, *Nádler* Istvántól, *Bak* Imrétől. *Korniss* Dezső konstruktivista vonulatához még sikerült „csatlakoznom", de *Bálint* Endrétől már nem sikerült vásárolnom. *Konok* Tamás kiállítását a Szépművészeti

függése, bár a mű idővel értékessé válhat – vallja Vass László. Ezért is nem jár aukciókra, nem „hajt" az éppen divatos vagy „megugrott árú" művészek után.

Gyűjtői ars poeticája akár zárómondat is lehetne: *„Ha a művész meg merte festeni, én meg mertem vásárolni..."*

De ne hagyjuk abba a rendkívül egységes szellemiségű gyűjteményben tett látogatást e mondatnál. (Az egyik neves magyar művészettörténész a leghíresebb múzeumokban ért hatáshoz hasonlította a Vass-lakásban kapott élményét.)

Mert igaz, hogy a nappaliban a modernek bélelik ki a falakat s egy szinttel lejjebb meg a sokszorosított grafikák, ám a manzárdszerű kis szobában a tulajdonos házi műhelye kapott helyet: a legnemesebb külföldi bőrök a padlón, a félbehagyottság otthonos állapotában, s polcokon a friss vagy készülő cipőmodellek. Vass László olyan gonddal emel le egy-egy szép cipőt, mint egy csecsemőt.

S mielőtt reggel az üzletbe indul, ha ideje engedi, fél órát ül a nappaliban Barcsay, Deim Pál, Konok Tamás művei előtt. Így teljes az élete.

(marafkó)

nem nincsen elég vagyon
Már működnek garanciaal
gyarországon, egyrészt a
hez kapcsolódóan, másrés
re-program keretében a M
Vállalkozásfejlesztési Alapí
ám ezek még mindig kevés
nyulnak. A tervezett állami
intézmény alapítványi kons
ban működne, üzleti alapo
na. Tehát az alaptőkéjét so
hetné fel, a kamatbevételei
dálkodna. Az ehhez szüksé
állítólag rendelkezésre áll.
ciáért a vállalkozónak term
fizetni kell.

*

ÁTHELYEZÉSÉT KÉRTE jelen
temi tanszékéről Tamás Laj
csett, miután a Magyar Tu
Akadémián A lízing és a b
mint sajátos szerkezetű jog
címmel kandidátusi doktori
sét közvetlen munkatársa a
vádjával illette. Mint hírlik,
temen eleget tettek a külön
ménnyel zárult értekezés k
kérésének, aki ezután egy
tanszéken végezheti erede
munkáját.

*

A VÁLLALKOZÓK ORSZÁG

MDK

Tőry Emil

Sátoraujh. 35, 42. l.

Tóry Emil

l.

Jánoszky 1929

91. l.

101. l.

KÖNYVESBOLT 3449 sz.

mlékek Orsz. Bizottsága

Rátkos ü

kisérő számla szerinti

ismeényt

..... nap.

Királyi Magyar Egyetemi Nyomda
Könyvesboltja
Budapest IV, Kossuth Lajos-utca 18.
Telefon: 89-5-40.

Tóth Emil

kód

Vámos 136.l

137.l.

144.l.

145.l.

147.l

TÖRY Emil építész

Erdei 1991 53

800 — **Samuel Josef** (1796) × Grenadierhauptmann, Kronstadt × Hüftbild von vorn, lebensgroß, Perücke, weißer Waffenrock × Öl auf Leinwand × Bez.: Joh. Martin Stock (um 1796) × Burzl. M.

801 — **Sara** geb. **Chrestels** (1723—1772) × Gemahlin des Johann Traugott S. v. S. × Kniebild von vorn, schwarzes, marderverbrämtes Brokat-Seggel, weiße gefältelte Hemdärmel, weiße Spitzenschürze, Perlenhalsband × Öl auf Leinwand, 90:75 × Unbekannt (um 1750) × Fb.

Severinus, Johanna s. Filsch, J.

802 **Sigerus, Johann** (1646—1696) × Senator, Kronstadt × Brustbild nach links, schwarzes Haar und Vollbart, schwarzer Dolman, schwarzes, pelzverbrämtes Mente × Wappen × Öl auf Leinwand, 85:62 × Unbekannt (1687) × Sammlung Sigerus.

803 — **Julius** (1840—1901) × Senator, Hermannstadt × Jugendbildnis, Kniebild von vorn, langer, blauer Rock, gelbe Beinkleider, weißer Umlegekragen × Öl auf Leinwand, 86:53 × Bez.: Heinrich Trenk (Hermannstadt, um 1850) × Sammlung Sigerus.

804 — **Karl** (1812—1868) × Magistrats-Obernotär, Hermannstadt × Brustbild von vorn, schwarzer Rock, schwarze Krawatte × Öl auf Leinwand, 53 : 43 × Bez.: Heinrich Trenk (Hermannstadt, um 1850) × Sammlung Sigerus.

Abgeb. in: »Der Pflug«, Landwirtschaftlicher Kalender. Hermannstadt 1933.

805 — Brustbild nach rechts, schwarzer Rock × Lichtbild, Kabinett,

Töry Emil 53, 73 építen
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991.

TÖRY Emil

Vargha Mihály: A budapesti Nemzeti Színház történetéből. Tervek a színház kefére a Zitvilágkabani Zózott. – Sztf 9, 1982, 1. 31–32. M

Vargha Mihály: Tervpáfárat a Nemzeti Színház épületére. = Sztf 7, 1980, 4. 29–33. M

Töry Emil, építész, író (1863-1928).

Lélek és forma, 1896-1914.

1. A „Lélek és forma" kiállítás bejárata (Pogány és Töry): a torinói kiállítás Magyar Háza, 1911. A bejárati rész rekonstrukciója. (repr.)

Magyar Építőművészet, 1986. 4., 60-old.

MD K

62336. Töry, épitész

Pogánnyal közös terve, Özv. Robitsek Elemérné, Vaskapu-U. 34. kétemeletes ház felépitésére.

Épitö Ipar. 1910. jun. 14. Magánépitési engedélyek.

TŐRY Emil (Pest, 1863.IV.17. - Bp.,1928.V.31.)

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 199 - 202.p. és ill.

TŐRY EMIL

Budapesti lakóház. Épitészeti vizf.

KMT 19ol.tav.nemzetk.kiáll. 39.oldal kat.

Töry Emil

épitém

Gentmüenl

47,80 l-

A hivatalos más

igazgató

Tőry Emil

Tőry Emil

Michelangelo mennyezetképzése
a római Sixtus-kápolnában.

Bpest, 1912. 8-r, 12, 138 l, számos
képpel és képes táblákkal
Füzet.

Szerző ajánlásával

I. 4. p. h.

3.–

Tőry Emil, építész M.D.K.

tervének ismertetése a hágai békepalotára kiírt nemzetközi pályázaton.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.

1907. 41. köt. 303. old. XVII-XVIII. rajzm.

Tőry Emil MDK

épitész
Adria Bizt. székháza, Kórházak, Bérpaloták

Műcsarnok 1934. dec. 1935 jan.
Jubileumi kiállitás

Tőry Emil

MDK

épitész
Nemzeti szinház terve

Mücsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

MDK

Tőry Emil építész

Rudasfürdő, terv. 3000 koronás dij.

Müvészet, 1904. 406. l.

Tőry Emil

MDK

épitész

Az Adriai Bitøsitó Társulat palotája

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.

Jubileumi kiállitás

MDK

Tőry Emil

Kispesti munkáslakótelep tervpályázata. Vállalk. Közl. 1908. okt. 21. 6.l.

MDK

Tőry Emil .építész

Építészek a főváros ellen. Vállalk. Közl. 1907. okt. 16. ciml.

MDK

Tőry Emil építész

1904. Rudasfürdő terv.

Magy Alp. 60. § 72, 140

Tőry Emil

és Pogány Móric tervei alapján épült fel a jelenlegi Rendőrfőkapitányság épülete (V. Deák F. lér 16-18.).

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

2871

MDK

Tőry Emil, építész

Vállalkozók Közl. 1905. nov. 1.

A nagyváradi Fekete Sas szálló tervpályázata...

Tóry

Pogánnyal ~~Tóryvel~~ Lőrös műve I. díjat kapott a Nemzeti Kiukár második pályázatán /szepró/

Vámos Ferenc: Lajta Béla
Bp. 1970

238 old.

Tóry Emil

és Pogány Mátic tervei alapján épült fel 1914-18 között a bp. V. Deák Ferenc tér 4-5. sz. alatti épület.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970. 463 l

54 l.

M.D.K.

TÖRY Emil építész

A volt Adria biztosító palotája
(1914-18) repr.
Társtervező: Popainy lóvic

Az 1919-és közokt. népbiztosi rendelettel
felállított műegyetemi tanszér egyiki-
nek professzora

313.
Rados Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 314,
316,

Tőry Emil

MDK

Calvin téri ref. templom.

Épitette H o f r i c h t e r József 1816-30.
A főbejárat portikus H I L D J ó z s e f. 1848.
P o g á n y Móric és T Ő R Y Emil renoválta 1926-ban.
1946-ban M i s l e y Sándor tatarozta.

K pr. 264. képl

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

16/9/ 169.1.

MDK

Tőry Emil

Képzőművészet, 1935. 12. o. kép

Tőry Emil épitész

M.D.K.

Részt vett a Nemzeti Szinház 1912-es terv-
pályázatán

III. dij

Társterve ő: Pogány Móric

Vámos Ferenc: A Nemzeti Szinház tervpályázata
1912-ben

Magyar Építőművészet 1966/3. 4-5.l.

Tőry Emil, építész M.D.K.

Pogány Móriccal közös tervei körül szerző az 1911 évi turini világkiállítás magyar pavilonját említi, melyben a tervezők Attila hun királynak Priskos Rétortól származó leírása szerinti palotáját igyekeztek ábrázolni.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn.
Bp. 1966. Corvina 229. old.

Tőry Emil MDK

épitész 3. sz. tervét tartották jónak

A szentesi városház pályázata
Vállalkozók Közlönye 19o7. máj. 1.

Tóth Emil

Az ő irodájában dolgozott Fowdiky István a Műegyetem elvégzése után, 1929 és 1936 között egy ideig.

Major Máté: Az építészet uj világa, Magvető, 1969, 382.l.

TŐRY EMIL

és Telcs Ede alkotása Kecskeméten Kossuth Lejos álló bronzszobra /Kossuth tér, a városházával szemben/, igen szépen ülő mellékalakokkal, szecessziós alapzaton. Készült. 1906-ban.

Entz Géza - Genthon István - Szanpanos Jenő : Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./ - 107. l., 172. l. /211. jegyz./

M.D.K. xTőrxxEmil

Tőry Emil, épitész

A Thoroczkay Wigand csoporthoz tartozott. Magyaros épitkezés. Az 1911. évi torinói kiállitás magy. épületét tervezte Rogány Móriccal. 478.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene, a színház és a film. Minerva. Bpest. 1960

Töry Emil

tervezte a Bp. II. Budakeszi út 57. sz.

villát 1898-ban.

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Tömy Emil

Fanáky István 1936-ig többek közt ő mellette dolgozik.

Farkasdy Zoltán: Fanáky István (1901-1966)
Ipari Művészet, 1965. 4. sz., 69. o.

Töry Emil

és Pogóny Mávic építészek tervei alapján felépült 1928-ban a sátoraljaujhelyi szinház.

Hont Ferenc - Staud Géza: Szinházi kislexikon, Budapest, 1969.

386 l.

Tőry Emil épitőmüvész

Az uj Sátoraljaujhely-i szinházat tervezték Tőry Emil és Pogány Móricz müépitészek. Az épület távlati képét felvételen bemutatja a lap.
Repr.

Délibáb, Bp. 1929. febr. 2. III. évf. 5. sz. 68. lap.

Törey Emil és Pogány Móric

tervezte a Bp. V. Deák tér 2. sz. házat

- egykor az Adria biztosító székháza - 1913-ban

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Töry Emil és Pogány Móric

tervezte a Bp. IV. Nyúl u. 3. sz. villát

1911-ben

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Tóry Emil

A Bécsi u.2.sz. házzal szemben, Kristóf téri bejárattal épült 1895-ben Roszlozsnik Lukács tervezésében egy kétemeletes ház, melyre 1923-ban a nagynevü Tóry és Pogány Mór ic épitészek harmadik emeletet húztak."

Barkóczi Péter: A Martinelli tér.

Budapest. 1972.1o.sz.3o-34.l.

Töry Emil

Hauszmann Alajos tanítványa.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

4271

Tőry Emil és Pogány Móric

Sz.Ö.: Milyen lesz az uj Nemzeti Szinház" cimmel ir, hogy a két épitőmüvész tervét kivitelre elfogadták.
A lap hozza a két müvész arcképét és az általuk tervezett Nemzeti Szinház homlokzati részét is.
Repr.

Délibáb, Bp. 1928. ápr.7.II. évf.
14. sz. 19-2o. lap.

Töry Emil

és Pogány Móric tervezték a bp-i Deák Ferenc téri volt „Adria" székházát. 1913.

165. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest, 1970.

771

MDK

Tőry Emil

A turini kiáll. magyar pavillonjának tervpályázatán I. dij.

Magyar Épitőművészet 1910. 6.sz.

M.D.K.

Töry Emil, építész

terverte a Kuria épületén, Hauszmann Alajos 40 éves építési működése alkalmából elhelyezett emlértáblát, melynek szobrászi része Pásztor János munkája

Építőipar - Építőművészet. Bp.1914. 38.évf. 19.sz.

Kép: 198. old.

MDK

Tőry és Pogány

Adriai biztositó székház, repr.

Tér és Forma 1928. I. 8. sz. 313.l.

MDK

Tőry és Pogány

Az "Adria" Biztositó székháza

Bierbauer Virgil dr.: A háboru előtti Budapest épitészete. Évk. KMT. 1929. 186,187.l.

M.D.K.

Töry Emil, építész

Pogány hóriccal együttesen készített tervei szerint épült újjá és bővült ki a Sziget-utcai fő városi iskola, melynek regi homlokzatát a tervezők 1926-ban teljesen újjá varázsoltás.

Vámos F.: Budapest városképének átalakulása József nádor korától napjainkig.

A Magyar Mérnök -és Építész-Egylet Közlönye, Bp.

1926. 60. hét. Havi Füzetek, III. évf. 9-12. sz.

145. old. 20. á

M.D.K.

Töry Emil, építész

épitette át Pogány hóriccal együttesen a belügyminisztérium régi székházát, melyet a mult század vége felé Kauser Lipót és Frey Emil tervezett.

Vámos F.: Budapest városképének átalakulása József nádor korától napjainkig.

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye, Bp.

1926. 60. köt. Havi Füzetek, III. évf. 9-12. sz.
144. old. 14. á.

MDK

Tőry Emil és Donáth Gyula

Kossuth-emlékmű ~~pályázat~~ pályaterve

Kossuth emlékmű. Művészet, I.évf.1902. 225 l.

MDK

Tőry Emil

Budapesti lakóház, épitészeti vf.

KMT 19o1. tav. nemzetk. kiáll. 39.1.

MDK

Tőry és Pogány

Az Adria biztositó palotája, repr.

A Nemzeti Szinház terve, repr.

Tér és Forma 1930. 9. sz.

Töry Emil, építész

M.D.K.

Pogány Móriccal közösen készi-
tett terve a Nemzeti Szinházra és
fényrépei az Adria biztosító társulat
palotájáról szerepeltek a XII. nemzet-
közi építészkongresszus muczárnoki
tervki.állitásán. 1930. szept. 8-15.

Magyar Vilmos: A XII.nemzetközi épitészkongrsszus
tervkiállitásának mérlege,

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egyet Közlönye, Bp.
1930. 64.köt. 380.old.

Tőry Emil, építész M.D.K.

második díjat nyert az Erzsébetvároson épitendő törvényszéki palota terv-pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1907. XXVIII. évf.

márc. 6. sz. 11. old.

MDK

Tőry és Pogány

Turini magyar ház

Turini magyar ház

Nemzeti Szinház főhomlokzata, rézk.

KMT 1913. tav. kiáll. 88.1.

MDK

Tőry és Pogány

Nemzeti Szinház, rajz

Turini magyar ház, kiáll. terem

" " " főbejárat

KMT 1913. tav. kiáll. 88.l.

MDK

Tőry Emil és Zala György

A Cecén leleplezett Erzsébet-emlékmü. Uj Idők 1903. IX. 23. sz. 532.l. Repr.

M.D.K.

Törey Emil, építész

Első díjat nyert a Földmüvelési minisztérium homlokzatának átépítésére kiirt pályázaton. Legutóbb ő nyerte el az alaprajzra kiirt pályázat első díját is.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1907. XXVIII. évf.

márc. 13. sz. 13. old.

Törey Emil, építész M.D.K.

második díjat nyert a Szentesi városháza-pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1907. XXVIII. évf.
ápr. 24. sz. 13 old.

MDK

Tőry Emil

Tőry Emil müépitész meghalt. 1863-1928. Nemzeti Ujság 1928. jun. 1. 3.l.

Töry MDK

A hág i békepalota nemzetk.tervpályázatának pályaterve, tollrajz I-III.

Műcsarnok 1906/7. téli nemzetközi kiáll.

MDK

Tőry Emil épitész és Telcs Ede szobrász

Az Erzsébet királyné szoborpályázaton 1o.ooo koronás III. dijat nyertek.

Erzsébet királyné szobra. Vasárnapi Ujság 19o2. 7. sz. 1o6-1o7.1.

Tőry MDK

Nemzeti Szinház, rajz

Nemzeti Szinház főhomlokzata, rézkarc

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Tőry Emil, építész M.D.K.

terve 400 koronás meg-
vételt nyert a nagyberekeri
törvényhatási épület és fog-
ház pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.

márc. 8. sz. 10. old.

Töry Emil müép.

az első dij minden kétséget kizáróan öt illeti meg.

Kitünö térhatásu T. pályakoszoruzott müve, bár germánizü feépitmény.

?: Müvészi homlokzatverseny.
Váll.Közlönye. Bp.1907 ápr.3. 5.1.
~~Müvészi homlokzatverseny.~~

A földmivelésügyi miniszterium tervpályázata.

Tóry Emil, építész

M.D.K.

és Pogány Mózic közös terve 6000 K-ás harmadik díjat nyert a Nemzeti Színház pályázatán. [A négy díjazott terv készítőit szűrebbkörű pályázatra szólítottak fel.]

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

jan. 22. sz. 14. old.

Törey Emil: építész M.D.K.

a Rudasfürdőre beadott pályamüve alapján ujabb, nagyobbszerü pályázatra kapott felszólitást.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1909. XXV. évf.

dec. 14. sz. 9. old.

MDK

Tőry Emil - Zala György

Erzsébet emlékmü Cecén, fényk.

Müvészet, II.évf. 19o3, 283.o.

MDK

Tőry Emil épitész - Telcs Ede szobrász.

Erzsébet emlékmü gipszmod.

Müvészet II.évf.1903. 243.l.

MDK

Tőry Emil

Épitő Ipar - Épitő Müvészet 1928. jun. 15. 23-24.sz.

Tőry Emil, épitész

Művészet, II.,19o3. 276-28o.

Az Erzsébet-emlékmü második pályázata

Tóry Emil építész.

Művészet.

VI. évf., 1907.

134.

Tárgy

építés

Tér és Forma 1930. III. évf.

382-420.o.

A XII Nemzetközi Építész-
kongresszus alkalmával
bemutatott magyar munkák

Töry (Emil ?) építész

Budapesti Szemle, 1903.

CXV. 285.-294. l. — Éber László:

Erzsébet királyné emlékosobra.

T ó t h y E m i l építész

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
225.
"Kossuth emlékmü"

Töry Emil épitész.

Művészet. 1905. IV. 414. l.

MDK

Tőry és Pogány

Dr.B.V.: A Liége-i nemzetk. épitészeti tervkiáll. Tér és Forma 1930. 7.sz 302.l.

MDK

Tőry Emil

A földmüvelésügyi minisztérium palotája.
Vasárnapi Ujság 1907. 17. sz. 338.l.

MDK

Tőry Emil

A földmüvelésügyi minisztérium palotája.
Vasárnapi Ujság 1907. 17. sz. 338.l.

MDK

Tőry Emil és Pogány Móric

A turini világkiállitás magyar pavillonja a Ø Po felől, repr.

Tonelli S.: Egy készülő világkiállitás.
Vasárnapi Ujság 1911. 1o. sz. 188,189.l.

T ő r y E m i l
építész

Alkotmány. 1916.okt.9. (A főváros első nyilvános hadiemléke.)

Baross, au VIII. arr. (à présent bibliothèque
ruite des dons du grand ami de la Hongrie,
e 17 août était consacrée au rondpoint Horthy
l'Archiduchesse Isabelle, et en cette même
e du grand chef-publiciste, Eugène Rákosi,
é nombre de petites statues pour orner le Bois
et elle a muni de plaques commémoratives
rique.

ES CONSTRUCTIONS
PRIVÉES.

Tóth Emil

fejléce repr.

Magyar Építőművészet

1907. 11. sz. 5. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Töry

építén

Tér és Forma, 1929

II. évf. 49-55.

K.M.: A vátoraljaujhelyi kultur-palota.

Töry

építén

Tér és Forma, 1928

I. évf. 207-219.

Dr. Bierbauer Virgil: Az ujjáépi-
tendő Mennati Szinház.

Tóry építész

Tér és Forma, 1928

I. évf. 313-316.

Somogyi Károly: A városrendezés kérdése a modern architektúra körében.

Tóth Emil építész.

Münnich.

VI. ker., 1907.

198.

Evangélikus Élet

ORSZÁGOS EVANGÉLIKUS HETILAP

6. ÉVFOLYAM 15. SZÁM
1995. ÁPRILIS 9.
VIRÁG VASÁRNAP

ÁRA: 30 Ft

TŌRŌK János vair fel

Érettünk szenved. Szenvedése tehát nem arra való, hogy siránkozzunk rajta. Krisztus Urunk azt akarja, hogy örvendező hálával, hitvalló magatartással köszönjük meg kegyelmét, hiszen benne megnyertük bűneink bocsánatát és Isten gyermekeivé lettünk

Luther

A TARTALOMBÓL

MILYEN LESZ, A JÖVŐ EVANGÉLIKUS ÉRTELMISÉGE?

RÖVID HÍREK AFRIKÁBÓL

ÁPRILISI KÖNYÖRGÉS

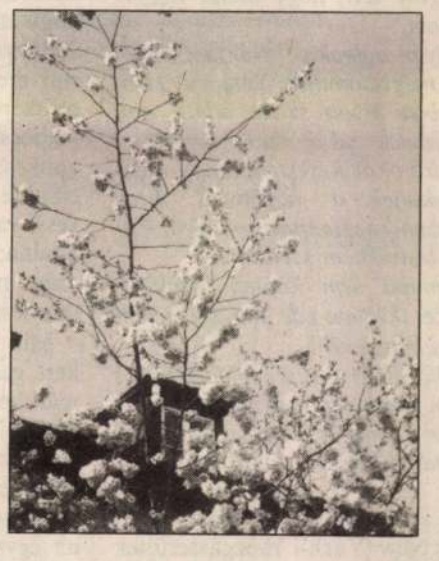

MEGKOPOTT KINCSEK A BÖJTI ÚTON (6)

Tisztelet és hódolat

Mintha rég elmúlt volna, hogy a szülők véleményére adtak a gyermekek. Mintha néhány éve vagy évtizede nem kellett volna harcolni a hittanóra elején a csendért, istentiszteleten az áhítatért. Mintha régen a legszegényebb ember is csak tiszta, ünnepi ruhában érkezett volna a templomba. Elképzelhetetlen volt a művirág, a műanyag a legszentebb helyeken, mert oda csak a legértékesebb és a legszebb kerülhetett. Idősödő édesapám még most is csak a saját munkával termesztett, saját kézzel összeválogatott virágcsokrot tudja igazából elképzelni az oltári vázákban. Hány asszony míves munkáját örökítik meg legszebb oltárterítőink templomainkban! Férfiak összefogása tette rendbe templom- és temetőkertek bozótos, gazos, rendetlen világát. Lelkész-elődeink hányszor keltek fel korán reggel azért, hogy a parókia és környezete szép renddel fogadja az érkező híveket. A rozsdásodó templomkerítést el nem nézte volna a gyülekezet éveken keresztül. Szégyen lett volna a gyülekezetre, sőt, az egész falura nézve.

Ma – így szoktuk mondani – más világot élünk. Kinek jutna erre ma az energiájából? Egyszerűbb megrendelni a munkát, és kifizetni a számlát. Csakhogy ebből a munkából – minden célravezető szakértelem ellenére – hiányzik az az értékes alkotóelem, amit éppen Virágvasárnap lehetne megtanulnunk. A személyes részvétel. Megnézhetek egy eseményt a televízió képernyőjén, de ezzel nem vagyok részese az eseménynek igazán. Lehet hallgatni egy beteg testvér hangját telefonon, de így nehezebben válik személyes erő a vigasztalásból. Lehet üzenni valakinek a fejlett technikai eszközök lehetőségeinek maximális kihasználásával, de ettől igazi közösség még nem alakult ki.

Virágvasárnap nagy nap. A mi megközelítésünk napja. Jézus annyira közelre jön az életünkhöz, hogy azt legmerészebb álmunkban sem tudjuk elképzelni. Arra az útra lép, amely földi vándorlásunk poros, fárasztó útja. Az ő lépései így lesznek a mi lépéseinkké. Nem áttételesen, nem is távolról küld irányítást, hanem saját maga megy elöl, hogy aki indulni szeretne, az valóban el is induljon utána.

Van azonban még valami, amit ma nem szabad elfelejtenünk. A böjti út két utolsó megkopott kincse: a tisztelet és a hódolat. Talán ezek a legfontosabbak. E kettő nélkül csak látvány lesz a bevonulás. A kép pereg előttünk, de mi mindenképpen kívül és távol maradunk. Lemaradunk.

Egy régi tavaszi vasárnap délután jut eszembe. Kisgyerekként megszöktem otthonról, elmentem a körmenetre. Azóta sem tudom megmagyarázni, miért mentem oda, mit tetszett benne. De az ünnepben való részvétel illata, hangja, lépései és hangulata mind a mai napig átjárnak. Biztos, hogy a tisztelet és hódolat első nagy oktatási óráját éltem át a hulló virágszirmok és a zöldellő ágak mozgásában.

Bárcsak kerülne több saját munka, természetes anyag és személyes ajándék egyházunk virágvasárnapján az oltárra, a gyülekezeti élet asztalára. Nem dicsekvő, gépies halleluja kíséretével, hanem a tisztelet és hódolat őszinte hozsánna – kiáltásával.

„Dicsérjétek az Urat Földön és a mennyben,
Tisztelet és hódolat Szentségéről zengjen!
Dicsérjétek hatalma Nagyságáért Istent,
Kinek dicső uralma Jóra vezet mindent."
(49. ének 1. vers)

Dr. Szabó Lajos

ÁLLOMÁSOK A SZABADSÁGRA VIVŐ ÚTON

(Bonhoeffer önéletrajzi verse)

FEGYELEM

Kezdd a szabadság fölkutatását a fegyelemnél,
tested, lelked is őrizd jól, zabolázzad a vágyat,
hogy ne húzzon-vonjon majd ide, majd oda
téged.
Bizton uralkodjál a tagjaidon s elméden,
csak ha engedelmesek, akkor visznek a célig.
Ily fegyelemben nyiladoz ím a szabadság titka.

TETT

A helyeset tedd bátran és ne az óhajtottat.
Mért lesed a lehetőt? A valót kell megragadnod.
Gondolat árja sodor? Csak tettben él
a szabadság!
Törj ki tétovaságodból, események zúgnak,
Isten igéje, hited hordoz, megtart a viharban,
és a szabadság ujjongásra készteti lelked.

SZENVEDÉS

Fordulat áll be. Serény kezeid megkötve.
Árván,
bús tehetetlen nézed tetteid estét – hulltát.
Ámde föleszmélsz s jobbodat ejted nálad
erősebb
Kéz tenyerébe csöndesen, állhatatos lélekkel.
Lám egy pillanatig a tied lehetett a szabadság,
s máris nyújtod odább: fénnyel koszorúzza meg
Isten!

HALÁL

Ünnep, jöjj, amidőn a szabadság fénylik örökre!
Jöjj te, halál – mulandó testnek oldva bilincsét,
döntve falát vakká homályosuló léleknek,
hadd lássuk, amit eddig elirigyelt a sorsunk!
Tett, fegyelem, kín – mind utadon, szabadság,
Végül
halván, Isten színe előtt igazán a miénk vagy!

Fordította: Scholz László

Politikai ellenálló, vagy mártír?

Ötven éve végezték ki Dietrich Bonhoeffert

Bonhoeffer: „A legnagyobb, amit a testvérnek adhatunk, hogy meghallgatjuk"

Dietrich Bonhoeffer német evangélikus lelkészről és teológusról halálának ötvenedik évfordulóján emlékeztek meg a világon megemlékeznek. Századunk e keresztyén mártírjának egyik emléktáblájánál még II. János Pál pápa is megilletődötten imádkozott meg. Volt idő, amikor Bonhoefferről, a Hitler elleni összeesküvés egyik résztvevőjéről csak mint politikai bűnösről beszéltek. A hitvalló egyház listáján – melyen azon bebörtönözöttek neve szerepelt, akikért imádkoztak – az ő neve nem szerepelt. Egyházi körökben eleinte inkább az ifjúság kezdeményezte a megemlékezést, hisz az ifjúságnak különös affinitása van a szó és a tett ügye, a keresztyén hit és a világért való felelősség iránt. Érthető az ifjúság érdeklődése, hiszen Bonhoeffert, „az eljövendő – cselekedve gondolkodó – generáció" sorsa izgatta. Ő a jövendő egyháznak akart szolgálatot tenni" – amely a szekularizált világban Isten hallgatásának közepette Isten bátorító „megdámító, megújító" szavát hallatja – amely életformájában önmagán, mutat Arra, Akinek szolgálatában kibontakodhatott fel felelős szolgálatra, sodratásra a társadalomban „az adott helyen."

Valóban felelős életet élt. Olyan korban, amikor újból fellángolt a nacionalizmus, ezzel együtt a fajgyűlölet és a militarizmus, szemberuhant az erőszakkal és minden erőszakoskodással. Döntő kérdést jelentett számára a Jézussal való találkozás. Így vall erről: *„Jött valami nagy fordulat az életemben, először jutottam igazán a Bibliához. Nagy felszabadultság volt ez, a keresztyén pacifizmus, amely ellen harcoltam, magától értődővé vált számomra..."* – erről egykori tanítványaként 1932–33-ban többször beszélgettünk. Erre visszatekintve, agnosztikus testvérének ezt írja: *„Megtaláltam az igaz utat, nagyon boldoggá tesz, igazán akkor lennék becsületes, ha a Hegyi beszédet valóban komolyan venném. Vannak dolgok, amelyekért érdemes kompromisszum nélkül kiállni, s nekem úgy tűnik, ez a béke, a szociális igazság, avagy tulajdonképpen maga Krisztus..."* Küzdött is az ökumenikus mozgalomban a feszültségek feloldásáért, mozgósította az egész világ keresztyénségét. Ahogy a gyűlölet lángjai magasra csaptak, látta azonban, hogy a békét nem lehet erőszakmentesen megvalósítani. A polgári és katonai ellenállókkal együtt szükségesnek látta a szörnyűségek és a háború megakadályozására Hitler félreállítását, ami közelebb hozhatja a békét. Ezt a lépést keresztyén felelősséggel még mások helyett is vállalta, tudva azt, hogy ez az életébe kerülhet.

A Hegyi Beszéd üzenetét a *„Követés"* című könyvéből ismerhetjük meg. Ezt magyar fordításban sajtóosztályunk ez évben kiadja. Jelentős etikai, teológiai felismerései az *„Etika"* című könyvében és a fogsági levélgyűjteményben találhatók. Bonhoeffer ezen – és egyéb munkáiból a legjelentősebb részeket válogatta össze *O. Dudzus*. Eléggé illetékes is erre, mivel 4000 oldalon publikálta Bonhoeffer írásait. Magyar fordításban *„Válogatás Bonhoeffer legismertebb műveiből"* címmel a Sajtóosztálynál jelent meg. (1988.)

Néhány szót a végkifejletről. *„Közölje kérem, hogy ez a vég, de számomra a kezdet is"* – ezt az üzenetet küldte az akasztás előtt *Bell*nek, *Chichester* püspökének egyik fogolytársával *Best* angol kapitánnyal. Éppen Schönebergben egy iskolateremben volt, amikor elhangzott a foglár parancsa: Bonhoeffer fogoly, készüljön, jöjjön velem. Az ideiglenes börtönből a flossenbürgi koncentrációs táborba szállították, s másnap, 1935. április 9-én ki is végezték.

A tábori orvos utólag így számolt be az utolsó órákról: „Hétfőn reggel 5 és 6 óra között kivezették a foglyokat, köztük *Canaris* tengernagyot, *Oster* tábornokot, *Sack* birodalmi törvényszéki tanácsost, s felolvasták a hadbírósági ítéletet. A barakképületben az egyik szoba nyitott ajtaján át láttam Bonhoeffer lelkipásztort a rabruha levétele előtt, amint térdenállva bensőségesen imádkozott Urához. Mélységesen megrendített engem e rendkívül szimpatikus ember nagyon átérzett, a meghallgatás bizonyosságát sugárzó imája. A kivégzőhelyen is mondott még egy rövid imát. Aztán bátran, nyugodtan lépett fel a bitófához vezető lépcsőre. A halál néhány másodperc múlva bekövetkezett."

Bonhoeffer a feltámadás reménységének tudatában halt meg. Még előző nap – húsvét utáni vasárnap volt ez – fogolytársainak kívánságára a schönebergi iskola termében áhítatot tartott a herrnhuti testvérközösség bibliaolvasó útmutatójának ótestamentomi és újtestamentomi igéjéről: „az ő sebei árán gyógyultunk meg", illetve „Áldott a mi Urunk Jézus Krisztus Istene és Atyja, aki nagy irgalmából újjá szült minket... élő reménységre"

Passió és Húsvét, szenvedés és feltámadás – erről már szólt abban a költeményben, amely mély bizonyosságáról tanúskodik:

„És nyújtsad bár a nehéz kelyhet
nékünk,
kínnal, keservvel csordultig telit,
hálásan vesszük, zúgolódás nélkül,
és áldjuk érte drága kezeid."

Beteljesedett reménysége. Barátjának, *E. Bethgenek* írta: *„Isten keze és vezetése olyan megrendíthetetlen bizonyosság számomra, és remélem, hogy ebben a bizonyosságban mindig meg is fog őrizni... Sohase kételkedj abban, hogy az utat, amelyen Isten vezet, hálásan és boldogan járom."*

A költemény az időközben nagyon ismertté vált versszakkal fejeződik be:

„A jó hatalmak csodás rejtekében
vigasszal várjuk azt, ami még jöhet,
Isten velünk van reggel és az éjben,
S tudjuk, mindennap szent keze
vezet."

Lehel Ferenc

A halálról és a feltámadásról

A megemlékezéskor szólaljon meg maga Bonhoeffer is. közöljük, melyben a halál és a feltámadás kérdéseit saját é

A nagyhétre való tekintettel két rövid levélrészletét letével ütközteti.

A feltámadás által a földre utasítva

Az ótestamentumi hit, szemben minden más keleti vallással, nem váltságvallás, mégis a keresztyén vallást váltságvallásnak mondják. Nincs itt egy kardinális tévedés, melynek nyomán Krisztust az Ótestamentumtól elválasztják és a váltságmítoszok felől értelmezik? Arra az ellenvetésre, hogy az Ótestamentumban a váltság (Egyiptomból és később Babilonból) döntő jelentőségű, azt válaszoljuk, hogy itt a váltság a történelemben, tehát életünk határának innenső oldalán megy végbe, míg egyébként a váltságmítoszok célja mindenütt a halálnak mint határnak a legyőzése. Izrael Egyiptomból szabadul meg, hogy mint Isten népe a földön, Isten előtt éljen. A váltságmítoszok történelmietlenül egy halál utáni örökkévalóságot keresnek. Már most azt mondják: a döntő, hogy a keresztyénségben a feltámadás reménysége hirdettessék meg, s ezzel valódi váltságvallás jött létre. A súlypont a halálon túlra esik. A hibát és a veszélyt éppen ebben látom. A megváltás itt: megváltás a gondoktól, az ínségtől, az aggodalmaktól, a vágyaktól, a bűntől és haláltól; megszabadítás egy jobb túlvilágra. Vajon ez lenne valóban az evangélium és Pál apostol bizonyságtételének a lényege? Én kétlem ezt! A keresztyén feltámadás-reménység abban különbözik mitológiáitól, hogy az embert egészen új, az Ótestamentumhoz képest még kiélezettebb módon, a földön való életre irányítja, abba állítja be. A keresztyén ember – szemben a váltságvallás híveivel – nincs utolsó szükségként kiút a földi feladatokból és nehézségekből az örökkévalóságba, hanem az életet el kell szenvednie és a poharat ki kell ürítenie, mint Krisztus („én Istenem miért hagytál el engem"?). Amennyiben ezt megteszi, a Keresztre Feszített nála van és ő Krisztusban. Nem szabad tehát e világot idő előtt hatályon kívül helyezni. Ez közös az Újtestamentumban és az Ótestamentumban. A váltságmítoszok az emberi élet behatárolásának megtapasztalásából [határhelyzetekből] születnek. Krisztus azonban az embert életének közepette ragadja meg.

1944. VI. 27.

A halál legyőzéséről

Ezekben a napokban – húsvét előtt és után – az „Új Ének" című énekgyűjteményt átlapozva újból és újból világossá válik számomra, hogy az énekben kifejezett húsvéti örömöt neked köszönhetem. Egy éve nem hallottam koráléneket. Milyen különös az, hogy a belső füllel meghallott zene, ha ennek egészen átadjuk magunkat, csaknem szebb lehet a testi füllel meghallottnál. Csodálatosan tiszta, minden salak lehullik, s bizonyos mértékben „új testet" nyer. Csak néhány darab van, amelyet úgy ismerek, hogy belülről tudom meghallani, de éppen a húsvéti énekeknél különösképpen sikerül ez.

Húsvét? Tekintetünk inkább a meghalásra, mint a halálra esik. Fontosabb számunkra, hogyan boldogulunk a meghalással, mint az, hogyan győzzük le a halált. Szókratész erőt vett a meghaláson. Krisztus legyőzte a halált. Az *eschatos echtros,* az utolsó ellenséget (1Kor 15,27). A meghalással boldogulni távolról sem jelenti a halállal való megbirkózást. A meghalás az emberi lehetőségek területére tartozik, a halál legyőzése azonos a feltámadással. Nem az *ars moriendi* – a meghalás művészete – hanem a Krisztus feltámadása felől áradhat új tisztító szél a jelenlegi világba. Itt van a válasz arra: *dos moi pou stó kai kinésó tén gén* – adj nekem egy szilárd helyet, ahol megállhatok és én megmozdítom a földet. Ha néhány ember ezt igazán hinné s ez meghatározná cselekvésüket, sok minden másképpen lenne. A feltámadásból élni tulajdonképpen ez a húsvét. Nem gondolod-e, hogy a legtöbben nem tudják, hogy tulajdonképpen miért is élnek, vagyis életüknek értelmét. A *perturbatio anomorum* – a szellem zűrzavara – rendkívül elhatalmasodik. Öntudatlan várakozás ez a feloldó, felszabadító Igére. Azonban még nincs itt az ideje az Ige meghallásának, de ez jönni fog és ez a húsvét talán egy az utolsó nagy alkalmak közül, hogy jövőbéli feladatainkra felkészüljünk.

1944. III. 27.

GYERMEKEKNEK

Nem tudom, mit jelent éhezni –
mindennap kerül elég étel az asztalunkra.
Nem tudom, milyen a kínzás után
a sajgó sebeket törölgetni –
vigyázó, gondos kezek vesznek körül.
Nem tudom, milyen üldözöttként élni –
este mindig a fűtött lakás vár rám.
Mikor a tévében látom az éhezőket,
a sebesülteket, az üldözötteket, nem
tudom beleélni magam a helyzetükbe.
De őszintén szólva nem is szeretném
megtudni, mit is érezhetnek.

Te pedig, Jézusom emberré lettél,
hogy részed legyen a fájdalmunkban,
az üldözöttségünkben és a könnyeinkben.
Csodálattal olvasom Bibliámban a
szenvedésedről szóló történetet.
Hogy mi mindent vállaltál értünk!
Csodálattal mondok köszönetet:
Köszönöm, Isten Fia, az emberségedet!

BIBLIAI „KI-KICSODA”

Lázár

Betániában, egy kis településen Jeruzsálemtől fél órányi járóföldre, élt három testvér: Mária, Márta és Lázár. Az evangéliumokból megtudhatjuk, hogy Jézus nagyon szívesen töltött náluk alkalomadtán egy kis időt. Egyszer például, amikor náluk járt, Márta igyekezett őt elhalmozni minden finomsággal, míg Mária csak ott ült Jézus mellett, és hallgatta a Mestert. Amikor Márta felháborodott azon, hogy Mária nem segít, Jézus védelmére kelt Máriának.

Egy alkalommal Jézus szomorú hírt kapott a kedves barátok felől: Lázár, akit Jézus annyira szeret, beteg. Jézus másnap el is indult, hogy meglátogassa a betániai ismerősöket. Mire azonban megérkezett, Lázár már négy napja halott volt. Márta és Mária szomorúan fogadták a „későn érkezett” Mestert: „Uram, ha itt lettél volna, nem halt volna meg a testvérünk.” Jézus lelkében igen felindulva megkérdezte: „Hová helyeztétek őt?” Majd mikor megállt a sír előtt, hangosan felkiáltott: „Lázár, jöjj ki!” És Lázár, aki halott volt, újból életre kelt.

Néhány nappal a nagyheti események előtt, azelőtt, hogy Jézust elfogták, elítélték és keresztre feszítették, ismét meglátogatta a betániai kedves barátokat. Lázár Jézussal és más vendégekkel ült az asztalnál, Márta, a szorgos háziasszony felszolgált, Mária pedig drága nádruskenetet vett elő, és megkente vele Jézus lábát. Amikor ezért egyes tanítványok pazarlással vádolták őt, Jézus Mária védelmére kelt: „Hagyjátok őt, hogy megtegye, mert a szegények mindig veletek lesznek, de én nem leszek mindig veletek!”

Jézus már tudta, mi vár rá. Tudta, hogy elközelgett az óra, amikor elárulják, elfogják, megszégyenítik, és keresztre feszítik. Hogy harmadnapra feltámadjon, és hirdesse: úr Ő minden nyomorúság felett, és képes leoldani még a halál bilincseit is!

FERI BÁCSI JÁTÉKAI

„Hol van megírva”

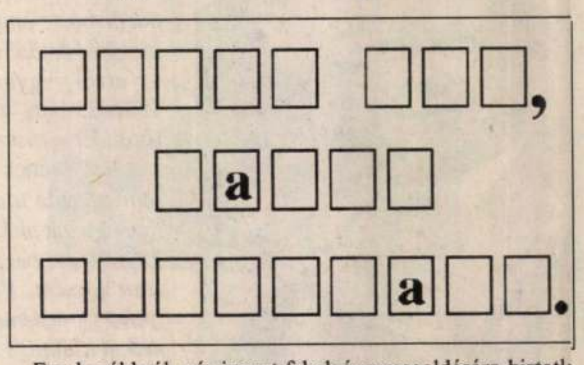

Egy korábbról már ismert feladvány megoldására biztatlak benneteket! Egy ismert mondatot kell megtalálnotok az Újszövetségben. A mellékelt ábrán minden téglalap a keresett mondat egy-egy betűjét jelöli. Hétről hétre megadok egy-egy magánhangzót, amely a keresett igében szerepel. A játék négy hétig keresztül tart majd. Segítségként elárulom, hogy a hetente közölt magánhangzókat ábécé-sorrendben ismertetem.

Most az **„a”** betűk vannak soron. Azok, akik hamar rábukkannak a helyes megfejtésre, hétről hétre plusz kérdésekre válaszolhatnak, s így gyarapíthatják pontjaikat. Beküldendő a keresett mondat, és az, hogy hol van megírva!

A plusz kérdés a következő: **Ki mondja és kinek a fenti mondato?**

Kérlek benneteket, hogy megfejtéseiteket a lap dátumát követő keddig adjátok postára!

A „3×3” fedőnevet viselő játék megfejtő

Valóságos megfejtésáradat érkezett a feladványra, amelyben bibliai idézetekhez képeket kellett párosítanotok. A három mondathoz három-három képet. Azt fogadtam el 9 pontos megfejtésnek, ahol minden kép a megfelelő mondat mellé került! Így az első mondathoz a 4, 7, 8; a másodikhoz az 1, 2, 5; a harmadikhoz pedig a 3, 6, 9.

A helyes megoldást beküldők névsora a következő:

9 pontos: Bánki Renáta (Inota); **ifj. Bors** Zoltán (Felpéc); **Davidovics** Ágnes (Budapest); **Donáth** Ferkó (Ózd); **Fancsi** Ifjúsági Kör; **Illés** Adél (Egyházasdengeleg); **Németh** Anita (Jánosháza); **ifj. Szabó** Pál (Kölesd); **Sznopka** Ágnes és Csaba (Ikervár); **Ambrus** Dániel, **Bali** Veronika, **Farkas** Boglárka, **Fülöp** Balázs, **Grúber** Balázs, **Márton** Dániel, **Mendel** Katalin, **Mihalik** János, **Németh** Balázs, **Németh** Edina, **Németh** Nikolett, **Pali** Krisztina, **Portschy** Ádám, **Sebestyén** Bálint, **Verebes** Zsolt (mindannyian Celldömölkről);

8 pontos: Nuszpel Mónika és Krisztián (Soltvadkert);

7 pontos: Grósz Eszter (Nagybörzsöny); **Világi** Dávid (Győr);

3 pontos: Németh Csilla (Somlószőlős).

Mindnyájatoknak gratulálok!

A gyermekrovat készítői stábjának címe:
Cselovszky Ferenc, 7064 Gyönk, Petőfi u. 359.

Jézus mondja:

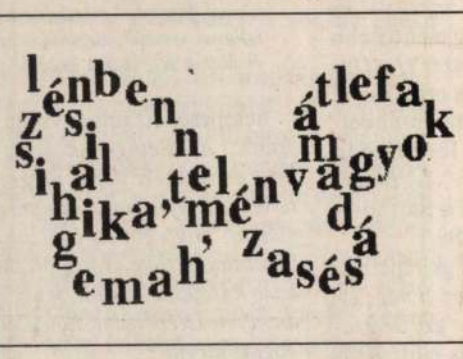

FIATALOKNA

Meg nem hallgatott imádságok

„Erőt kértem Istentől, hogy eredményesen dolgozhassak, segítsége elmaradt, hogy megtanuljak alázatosan engedelmeskedni.

Egészséget kértem Istentől, hogy valami nagy dolgot alkothassak. Ő ezzel ellentétben meghagyta törékenységemet, hogy valami nemesebbet teljesítsek.

Gazdagságért fohászkodtam, hogy boldog legyek, Ő azonban szegénységre ítélt, hogy bölcs lehessek.

Hatalmas kértem, hogy tiszteljenek az emberek, Isten azonban gyengévé tett, hogy utána vágyakozzam.

Olyan dolgokat kívántam, amelyek megvidámítják életemet, Isten azonban olyan szívet adott, ami mindennek tud örülni.

Barátokat kerestem, hogy megmeneküljek a magánytól, Isten azonban megtanított minden embert testvérként szeretni.

Semmit sem kaptam azokból, amiket kértem, de minden reményem beteljesült.

Akaratom ellenére minden titkos imám meghallgatást nyert, minden ember között én lettem a leginkább mgajándékozott.”

*

A New York-i mozgássérültek rehabilitációs központjának falán olvasható ez a felirat. Egy névtelen beteg – beteg? – hitvallása. Elgondolkozom: vajon mi mit kérünk és mit kapunk? Elfogadjuk-e a tényt, hogy egytől egyig megajándékozottak vagyunk: És azt az ígéretet, hogy minden reményünk beteljesül – kételkedésünk, kicsinyhitűségünk ellenére? Hiszen nem csekélyebb hatalmasság, mint maga Isten ígéri ezt! És Ő valóban megtartja a szavát.

Lehet-e ez a néhány mondat az én hitvallásom is? Mindannyiunké? „Semmit sem kaptam azokból, amiket kértem, de minden reményem beteljesült.” Olyan sok mindent kérünk. Benyújtjuk a rendelést – a hosszú listát, és elvárjuk, hogy a „Kívánságteljesítő” mindent, az utolsó pontig, tételek szerint megadjon. És mi van, ha Ő másképp gondolja? Rögtön kétségbeesünk: nem is figyel imádságunkra, elengedi a füle mellett; ennyire nem számítunk, ilyen kevéssé vagyunk fontosak neki? Egyáltalán, érdemes kérnünk, egészen más, netalán semmi eredménye sem lesz?

Mit kérünk? Eredményeket, sikert, gazdagságot, egészséget, hatalmat, hódolókat, boldogságot... Mit kérünk? Uram, csak ide ne küldj, csak ettől az idegeimen táncoló embertől szabadíts meg, csak ezt vagy azt ne kellene megtennem, csak most az egyszer maradjon titokban az igazság... Ezt Ő így nem akarja!

Úgy teljesíti kéréseinket, hogy nem úgy, és nem akkor adja meg, amikor mi úgy gondoljuk, itt lenne az ideje, vagyis: most azonnal; ide nekem, de rögtön. És mégis – ígérete szerint – beteljesíti reménységeinket, és még azokon felül is megajándékoz.

Erőt ad arra, hogy felülkerekedjünk félelmeinken, szorongató gondjainkon, önmagunkon. Alázatot plántál belénk, hogy tudjunk hátulról elsők lenni, meghagy törékenységünkben, hogy még jobban kezébe tegyük sorsunkat.

Amikor *Tristan Bernard* francia írót a német Gestapo letartóztatta, ezt mondta feleségének: *„A félelem ideje lejárt, a remény korszaka kezdődik”*. Nekünk sem kell kétségbe esnünk: nem hallgatja meg, nem teljesíti kéréseinket! Ellenkezőleg reménységünk lehet, hogy többet és jobbat ad, mint gondolnánk. Még a legreménytelenebb helyzetekben is.

Valaki egyszer azt tudta mondani: legyen meg a Te akaratod. Atyám, és végigjárta értünk a halál útját. A kereszt azt is hirdeti nekünk: a félelem korszaka lejárt, a reménység ideje következik. A mi reménységünké, hogy törékenységünk, szegénységünk, gyengeségünk, kétségeink ellenére megajándékozottak és ajándékozók lehetünk. Mert örvendező szívet, testvéreket készített nekünk az Isten, hogy növekedhessen bennünk a remény, és kitáruljon az életünk a másik, a Testvér felé.

V. Gy

A Magyar Protestáns Tanulmányi Alapítvány ösztöndíjpályázata

Az Alapítvány ösztöndíjainak célja a magyar protestantizmus hitbeli, erkölcsi és művelődési örökségének ápolására, gazdagítására magas színvonalon képes protestáns értelmiségiek nevelésének, tanulmányainak támogatása, szociálisan hátrányos helyzetű tehetséges diákok kiválasztásával.

Az Alapítvány 1991–1993-ban öt alkalommal mintegy háromszáz diáknak megközelítően két millió forintot juttatott ösztöndíjként. A tevékenység folytatásához szükséges kellő banki és egyéni befizetések megcsappanása miatt azonban az 1994-es naptári évben az újabb ösztöndíjpályázatok meghirdetése kényszerűen szünetelt, a jelenlegi pénzügyi helyzetben pedig csak a korábbi feltételek megszigorításával lehetséges.

Az Alapítvány olyan középiskolai tanulók, illetőleg közép- és általános iskolai tanárjelölt egyetemi és főiskolai hallgatók pályázatát várja, akik az 1994/95-ös tanév első félévében (őszi szemeszterében) a jelenlegi értékelési rendszerben 4,7-es vagy annál magasabb tanulmányi átlagot értek el, továbbá szociális helyzetük (szüleik, eltartóik anyagi lehetősége) csak igen nagy nehézségekkel teszi lehetővé iskoláztatásukat. Pályázni lehet bármily típusú intézményből, egyházi, állami, önkormányzati fenntartású iskolákból egyaránt.

A pályázathoz mellékelni kell:

1. Önéletrajzot, mely őszintén, a valóságnak megfelelően mutatja a szociális helyzetet;

2. Tanári és/vagy lelkészi ajánlást, mely személyes ismertséget tükröz (Az Alapítvány az egyházi kötődést önkéntes, belülről fakadó nevelési célnak és nem formális előfeltételnek tekinti);

3. A kívánt tanulmányi eredményeket igazoló dokumentumokat.

A pályázók fokozottan ügyeljenek a szükséges mellékletek összeállítására, mert bármelyik hiánya automatikusan a pályázat elutasítását vonja maga után. Az Alapítvány elsődlegesen olyan fiatalokat támogat, akik más alapítványoktól és szervezetektől nem kapnak ösztöndíjat.

A jelenlegi pályázat az 1994/95-ös tanév első félévére (őszi szemeszterére) szól. **Beadási határidő: 1995. május 2.** A határidő után postára adott pályázatok nem vehetők figyelembe.

Cím: Magyar Protestáns Tanulmányi Alapítvány. 1117 Budapest Kalinthy F. u. 13. III/6. (Az Alapítvány számlaszáma: Banque Indosuez, 1088 Bp. Rákóczi u. 1–3 Magyar Protestáns Tanulmányi Alapítvány 200105)

KIEGÉSZÍTÉS A KONFERENCIÁKHOZ: A Piliscsaba 2. számú (P2) (augusztus 6–12.) országos ifjúsági konferencia vezetője Szeverényi János lesz.

AUSSTELLUNG EXHIBITION
KIÁLLÍTÁS

TÖRÖK JÁNOS
naiv festőművész
naive Maler naive painter

1995. március 10.-24.
HOTEL MERCURE • BUDA
Budapest, I. Krisztina krt. 41-43.

A kiállítást szervezte: "RÓZSA" GALÉRIA
Bp. I. Szentháromság u. 15.
tel: (36-1) 155-68-66

Gondolatébresztő kiállítás – népi értékek megmentése

„A világ tele volt képíró asszonyokkal és faragó emberekkel, népballadákkal, dalokkal, teremtés- és halálmítoszokkal és népmesékkel. Vigyázzunk, hogy ki ne haljanak az éneklő népek, a mítoszalkotó népek, a képíró asszonyok és faragó emberek, mert az ember hal ki velük. Őrizzük, gyűjtsük, terjesszük műveiket, tanuljunk tőlük, legyen eleven lelkünk eleven része a nép léttől el nem különült művészete, amely önmagát mondja, mint a természet. S épp ezért bizonyossága a múltnak és a maradandóságnak.”

Juhász Ferenc közel harminc esztendeje hívta fel a figyelmet a magyar kultúra egy kicsiny, de nem jelentéktelen részére, a népi alkotóművészekre. Azokra a sokszor nagyon is egyszerű emberekre, akik nem ismerték nagy művészek alkotásait, hiszen talán át sem lépték a falujuk határát, dolgoztak hajnaltól estig, de szabad perceikben, a pihenés, a tűnődés óráiban valamiben – talán nem is tudatosan – kifejezték érzéseiket, gondolataikat. Keresték a szépet, a jót, az igazságot – rajzoltak, festettek, faragtak, daloltak saját maguk örömére, úgy, ahogy Reményik Sándor írta versében:

„Hogy jő az ihlet? Ezt kérdezte tőlem
Kíváncsin valaki.
Hát – néha úgy jő, mint a langy eső,
És néha, mint a villám...”

Az ő helyüket kereste Juhász Ferenc is a magyar kortársművészetben. Bizonyítani kívánta, hogy a naiv művészet is része a modern művészetnek: szívből, lélekből fakadó jelenségek, tárgyak. A privatizáció előretörése folytán ennek a művészetnek is lett „privát” támogatója. Szabó Csilla népművelő pedagógus 1992 tavaszán egyéni vállalkozóként hozta létre a „Rózsa” Galériát, hazánk első magán naiv művészeti galériáját, azzal a céllal, hogy a háttérbe szoruló régi közösségi együtteseknek, népművészeti köröknek, hazai és határon túli magyar képzőművészeknek bemutatási és érvényesülési lehetőséget biztosítson.

Sokan talán nem is tudják, milyen örömet jelent messzi falvak öregeinek, ha megszólaltatják őket, érdeklődnek életük után. „Ugye, én most örökséget adtam, kedveském?” – kérdezte egy Somogyban a 86 éves Margit néni, amikor egy oltárkép versbe szedett történetét mondta el magnómra. Sokszor éreztem magam is, hogy kincsre találtam, dalban, versben, Bibliák első oldalára írt ajánlásokban, bejegyzésekben. Mennyi verset, kedves mesévé alakított igaz történetet jegyeztem fel gyűjtés közben és milyen boldogan nézték, hogy papírra kerül és majd a rádióban elhangzik, amit ők még az „Édestől”, a „Szülétől” vagy az Apótól hallottak (szándékosan írtam nagy kezdőbetűket, mert a hangjukból áradó tisztelet is ezt kívánta!). „Büszke vagyok, hogy én is adhattam valamit magának. Vóna ilyen öröksége a Pista bá'nak is, csakhogy szegényhez el kell menni, mert már nem tud kikeveredni a házacskájából. A falu szélen lakik kis cselédeivel (gyerek, unoka), az öreg harangozó elkísérné, az ráér már...” Az öregek, messze falvak lakói szívesen kitárulkoznak, ha látják, hogy értékelik az ő „tudományukat”. Szívük, lelkük benne van az ízesen formált mondatokban.

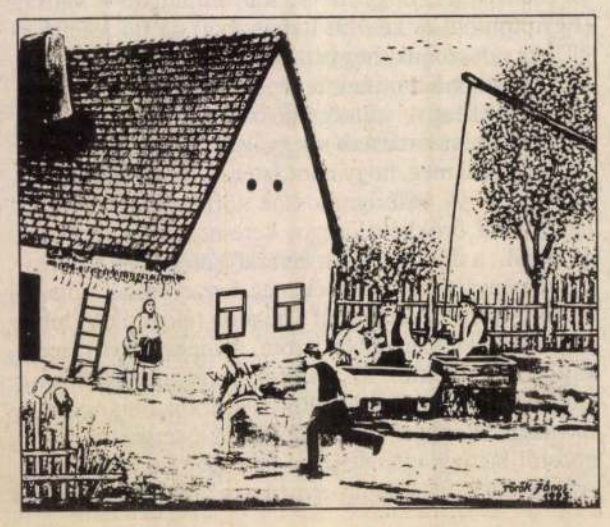

Ezért is mentem szívesen a Rózsa Galéria kiállítására, mert a kiállított képek, emléktárgyak is kincseket rejtenek, öreg fiókok rejtett kincsét, s a színes festmények régi szép hagyományokat, ünnepeket elevenítenek fel, a családot, a falvak kis közösségét összekapcsoló ünnepeket, ünnepi szokásokat. Sok színes virág, falusi udvarok gyümölcsfákkal, háziállatokkal – festőik, rajzolóik a maguk évszázados életét, mindennapjait, ünnepeit örökítik meg úgy, ahogy az Arany János „Családi kör” című versében festette le.

A Rózsa Galéria kiállításait kiállítótermeken kívül szállodákban, kamaratermekben rendezik népművészek bemutatkozásával gazdagítva.

Schelken Pálma

JELENTKEZÉS
NYÁRI KÁNTORKÉPZŐ
TANFOLYAMRA

Tanfolyamok időpontja:
I. június 26.–július 15-ig, háromhetes
II. július 17–29-ig, kéthetes
III. július 31.–augusztus 19-ig, háromhetes.
A tanfolyamok részvételi díja:
kéthetes tanfolyamokon 6500 Ft,
a háromheteseken 10 000 Ft
A jelentkezési határidő: május 1.
A jelentkezéseket „Evangélikus Kántorképző Intézet 2151 Fót, Berda József u. 3.” címre kell küldeni. A jelentkezéshez csatolni kell a lelkészi ajánlást, az először jelentkezőknek életrajzot, valamint annak leírását, hogy milyen zenei tanulmányokat folytattak eddig. Elsősorban a zenei előképzettséggel rendelkezőket van módunkban felvenni. A felvételről vagy annak elutasításáról értesítést küldünk.
Evangélikus Kántorképző Intézet vezetősége

TŐRY és POGÁNY építészek

SZABAD KAPACITÁS

Jelige: Gépipari fejlesztés (A/212)

A társaság létszáma 35 fő – ebből 16 fő tervező, 14 fő fizikai dolgozó. Fő tevékenységi köre gépipari innováció a következő főbb területeken speciális járművek és járműfelépítmények, repülőtéri kiszolgálóeszközök, vontatott és magajáró mezőgazdasági betakarítógépek, szállítóeszközök. Vállalkozunk gépek tervezésére, kísérlet-, prototípus darabok és kis sorozatok gyártására. Vállaljuk funkcionális és hatósági vizsgálatok elvégzését, minősítések, üzembe helyezési engedélyek megszerzését. Nagyobb darabszámú igény esetén a szériagyártás megszervezését tagvállalatainknál vagy más gyártóknál is elvégezzük.

Jelige: Kovácsoltvas (A/213)

Vállaljuk kovácsoltvas kerítések, kapuk, korlátok és lakberendezési tárgyak elkészítését egyedi igények alapján is. Műemlékek, közületek, önkormányzatok és magánszemélyek részére.

Jelige: Hollandiai bemutatkozás (A/214)

Cégünk egy vegyes vállalat keretében állandó magyar kiállítási, kereskedelmi és idegenforgalmi központot hoz létre a holland Rotterdam-Schiedamban. Szolgáltatásaink: havi vagy állandó bemutató és képviselet, kiállítás megépítésével; irodabérlet, szakmai és cégbemutatók szervezése, reklámanyagok terjesztése, cégképviselet. Részletesebb tájékoztatás a cégnél.

Jelige: Direct mail (A/215)

Cégünk a reklám legolcsóbb, ám meglepően hatékony módszerének specialistája. Direkt mail akciók bel- és külföldre. Kiváló címlisták. Partnerkereső levelek elhelyezése külföldi kamarák, szakmai szervezetek újságjaiban.

Jelige: Szenzel (A/216)

Felajánlom szabad kapacitásomat kutatási és oktatási műszerek és mérőrendszerek kifejlesztésére és gyártására. Referencia: gyógyszergyári mérőrendszer.

Jelige: Szoftverfejlesztés (A/217)

Egy francia–finn–magyar közös vállalkozás magyar szoftverfejlesztő céget keres programozási feladatokra. A cél egy „Telekonferencia-rendszer" kifejlesztése, amely az alábbi szolgáltatásokat nyújtaná: 1. elektronikus posta, üzleti információs adatbázis, új technológiai ötletek cseréje;

2. Videofonrendszer; 3. SDN audio-konferenciarendszer;

4. Multimédia-program. A fenti témákban jártas szoftverfejlesztők jelentkezését várjuk.

Jelige: Novart (A/221)

Könnyűszerkezetes lakó- és többcélú épületelemekből típus, és egyedi építmények gyártása, kivitelezése. Hő- és hangszigetelő, edzett- és biztonsági üvegszerkezetek gyártása. Nemzetközi szabványnak megfelelő több funkció kialakítására alkalmas konténergyártás. Vasúti felépítményi szerkezetek (ragasztott szigetelt sínkötés, zárnyelves csúcssínrögzítő, egyedi forgácsolt és kovácsolt alkatrészek). Előre gyártott beton- és vasbeton elemek, BODÁN vasúti átjáró és vágány-burkolóelemek, peron- és térburkoló rendszer, árokburkoló elemek, vasúti lefejtő- és rakodóvágányok környezetkímélő, hézagmentes burkolórendszere. Magas és mélyépítés, építési szakipar, villamos tokozottgyártás.

Jelige: Dráva Parkett (A/222)

Keresünk olyan befektetőket, akik lehetőséget látnak a faipar területén. A kft. éves forgalma mintegy 750-800 millió forint. Az árbevétel 70 %-a exportból származik. Legjelentősebb termékei a szalagparketta, hagyományos parketta és különböző fűrészipari termékek.

Jelige: Minőség, gyorsaság (A/223)

Konica, Rank Xerox, Selex, Canon, Mita, Rex Rotary, Gestetner, Triumph-Adler, Sharp, Nashua fénymásológépek javítása, kellék- és alkatrészellátás.

Az ajánlatokat gyűjti és feldolgozza: Országos Kisvállalkozás-fejlesztési Iroda, 1364 Budapest, Pf. 279. Telefon: 118-5427; telefax: 118-5415.

A vásárlók és a cégek kapcsolata

A vállalati arculat és a marketingmix

A Nyomtatott reklám '92 reklámnyomtatvány-kiállítás és -verseny alkalmából több érdekes előadás is elhangzott a múlt héten a Magyar Gazdasági Kamara székházában a corporate identity (vállalati arculat) gyakorlati megjelenéséről. A rendezvény külföldi előadója, az angol Stephen *Hitchins*, a világ egyik vezető tervezési tanácsadó cégének, a Business Design Groupnak (BDG) igazgatója cége nemzetközi tapasztalatait osztotta meg a hallgatósággal. A BDG egyébiránt belsőépítészeti tervek készítésével és olyan munkahelyi környezet kialakításával alapozta meg hírnevét, amely elősegíti a dolgozók optimális munkavégzését. Az előadó elsősorban a corporate identity és a marketingmix viszonyát elemezte.

Csak keveseknek adatik meg, hogy a maguk területén árukínálatukkal az elsők legyenek. Biztos azonban, hogy akiknek ez sikerül, az nem a véletlen műve, hanem a nagyon is tudatos tervezésnek tulajdonítható. A marketingmix rendkívül fontos elemeit képezik a jelképek és logotípiák alkalmazása, amelyek segítségével növelhető, illetve egyszerűsíthető a vállalat és fogyasztók közötti kommunikáció.

A valóságot tükrözni

Az egyre kiszélesedő és fokozott mértékben nemzetközivé váló piaci viszonyok között egyre nagyobb szerep jut a grafikai tervezésnek és a corporate identity kialakításának, hiszen rendkívül széles tömegekhez juttat el üzenetet. Ez az arculat benyomásokat kelt az emberekben, véleményalkotásra ösztönzi őket, de szerepe azzal a termékkel kapcsolatban is rendkívül fontos, amelyet szolgál. A vállalatok növekedésével gyakran együtt jár, hogy a szervezet arctalanná válik, nagymértékben gyengül a marketing hatékonysága és a cég elveszti saját arculatát. A vállalatnak végül fel kell tenne a kérdést, kik vagyunk mi tulajdonképpen, milyen a valódi arculatunk?

A corporate identity tulajdonképpen annak vizuális módon történő megjelenítése, ami a cégen belül történik. Alapvetően két dolgot jelent: egyrészt az embereket, másrészt rendkívül fontos, hogy az arculattervezés végeredménye hűen tükrözze milyen is a vállalat felépítése. Előfordult, hogy egy megnyerő corporate identity a kezdeti sikerek után mégis csak kudarcra kárhoztatott, mivel kiderült, hogy nem a vállalat valódi arcát tükrözte.

A corporate identitynek át kell hatnia a cég és a szervezet egészét valamint a tevékenység minden elemét. A vállalat egész tevékenységi körére jellemzőnek kell lennie, ezt kell visszatükröznie, amibe egyébként magától a terméktől kezdve a szolgáltatáson keresztül az alkalmazottak viselkedéséig bezárólag sok mindenbe belefartozik. Ahhoz, hogy sikeresen jelenhessünk meg a világpiacon, szükséges, hogy a vállalati szervezet minden szintjén megfelelőképpen ápolják a vállalati arculatot. Ily módon választható szét egymástól a szervezetnek és a terméknek a minősége. Vannak olyan esetek, amikor valamely termék vagy márka és a cég arculata nem azonos, létezik azonban egy olyan kapcsolódási pont, amellyel a terméket a vállalathoz rendelik. Ekkor kétféle arculattal állunk szemben: egyrészt a termékével, másrészt a vállalatával. Ez rendkívül bonyolult és nehezen kezelhető helyzet, így azonban lehetőség nyílik a vállalatnak és a terméknek arra, hogy a vásárlóközönségben kialakult jóakaratból profitáljanak.

A marketingstratégiát ez a láncszem fogja meghatározni. A marketingmix valamennyi elemét össze kell kapcsolni, s ily módon kell azt az arculatot megteremteni, ami összeköti a terméket és a vállalatot. Csak hatékony irányítással érhető el, hogy a marketingmix valamennyi eleme – elsősorban a kommunikáció – jól működhessen. A corporate identity a gyakorlatban a személyiség és a kultúra olyan módon történő átformálása, hogy abból egyfajta vizuális megjelenítésmód jöjjön létre.

Ez rendkívül összetett feladat, hiszen a corporate identity megteremtése során nem csupán a látványt kell szem előtt tartani, hanem figyelembe kell venni a különféle marketingfilozófiai, szociológiai, gazdasági és szervezeti alapelveket is. Ezek határozzák meg ugyanis döntő módon, hogy a tervezés során milyen grafikai megjelenítést alkalmaznak.

A jövő felé

Az egyik legnehezebb kérdés, hogyan lehet egy vállalatot a jövő felé elvinni. Különleges szakértelmet követel annak megállapítása, melyek azok az elemek, amelyeket érdemes megtartani, s melyek azok, amelyektől minél előbb meg kell szabadulni, illetve egy feltehetően új fogyasztói réteget megcélozva kell átalakítani? Ha egy vállalat megváltoztatja a nevét, azzal régi ügyfelei közül nagyon sokat elveszíthet. Hasonlóképpen nehéz döntés, hogy milyen mértékben kapcsolódik az új ahhoz, amit a régi vizuális megjelenítésből megtartottunk és miként próbáljuk ezt a munkatársak, illetve a közönség felé közvetíteni.

Ez a kérdés tisztázható, ha a vállalat pontosan meg tudja határozni, hogy arculatával mit kíván elérni. Nehéz dolog azonban a corporate identity sikeres kialakítása, ha abban a vállalat dolgozói nem vesznek részt. A tervezési tanácsadó cég partnerkapcsolatot hoz létre a vállalattal és közösen tervezik meg az arculatot.

Ennek rendkívül sok összetevője van, melyek közül a legfontosabbak sorába tartozik az időzítés; mikor döntünk úgy, hogy új arculatra van szüksége a vállalatnak. Ekkor a cégnek alaposan meg kell vizsgálni, milyen helyzetben van. Gyakran előfordul, hogy a körülmények eluralkodnak a szervezet felett és azok dominanciája mellett kell együtt dolgoznunk a céggel.

Elkötelezettség

A vállalatok felvásárlásánál vagy egyesülésénél a korábbi arculat sokszor már nem tükrözi hűen a szervezetet. Arra is lehet példát találni, hogy az arculat megváltoztatása a vállalat fejlődésének hajtómotorja lehet. Ekkor a vállalat a termékeinek vagy a szolgáltatásainak megfelelően változtatni kíván a helyzetén.

A változtatás szükségszerű volta mellett az igazgatótól a portásig minden alkalmazottnak el kell köteleznie magát, hiszen rendkívül széles közösséghez és különböző rétegekhez kell az üzenetet eljuttatni. Fontos terület továbbá a Corporate Identitynek a konkurenciához fűződő viszonya is, s egy ilyen változtatás sikere nagymértékben múlik azon, milyen formában jut el a különböző hatóságokhoz, a kormányhoz vagy a pénzintézetekhez.

Mivel minden szervezetben emberek dolgoznak, ezért személyiséggel kell felruházni a vállalatot. Ha felismerik a vállalati arculat fontosságát és annak a teljesítményhez fűződő kapcsolatát, akkor a termelékenység is fokozódni fog és eredményesebbé válik a marketingmunka.

Összefoglalva: a szervezet legnagyobb része, aminek meg kell találni a helyét, rejtve marad. Ezek nélkül azonban nem lehet a közönséget elérni. Igazi kommunikáció csak oly módon érhető el, ha corporate identityben a vállalat valódi arca jelenik meg.

(k. l. i.)

A Magyar Televízió terv- és közgazdasági önálló osztálya közgazdasági szakközépiskolai végzettséggel gyors- és gépírni tudó, számítástechnikai ismeretekkel rendelkező ***titkárnőt keres.***

Nyelvtudás előnyt jelent. Fizetés megegyezés szerint.

Jelentkezni lehet: a 131-1397-es vagy a 131-6132-es telefonon vagy Bp. V., Nádor u. 36., III. 327. alatt.

1929

FŐVÁROSI VÍZMŰVEK 1868

A Fővárosi Vízművek

ÉRTESÍTÉSE

A Fővárosi Vízművek értesíti a fogyasztókat, hogy hálózatfenntartási munkák alatt

1992. június 17-én 08.00 órától június 19-én 06.00 óráig

a XI. kerületben és a XII. kerület Törökbálinti út vonalától délre fekvő területen nyomáscsökkenés és vízzavarosodás várható.

A hálózatkarbantartás alatt felzavarosodott víz vas-mangán oxidot tartalmaz, a víz ülepítés után felhasználható.

A Fővárosi Vízművek kéri a fogyasztók türelmét és megértését.

1982

NOVELL NetWare 3.2

Utolsó lehetőség, hogy **ingyen** kapja meg!

Ha 1992. június 30-ig bármilyen régebbi verzióról upgradel 3.11-es változatra, netán 3.11-ről (még) több felhasználós változatra, akkor a 3.2-es verziót ingyen adjuk. Kérjen bővebb felvilágosítást bemutatótermünkben.

MT-Computer Rt.

1075 Budapest, Király utca 1/D

Tel.: 122-1623

Fax: 122-5099

55

FELHÍVÁS

Felhívjuk valamennyi szerződéses partnerünket, hogy amennyiben 1992. január 1-jétől május 22-ig a

DÖHLER SZILAS Korlátolt Felelősségű Társasággal

bármilyen megállapodást, szerződést kötöttek, felhívásunktól számított 30 napon belül jogvesztés terhe mellett jelentkezzenek kerepestarcsai székhelyünkön Bálintffy Károly vagy Peter Kühn ügyvezető igazgatónál.

Telefon, fax: 06-28-70-040

Telex: 22-7631

1912

Első osztályú belföldi pénzintézet banki főosztálya **jogtanácsosokat keres** nyelvtudással az alábbi 3 szakmai területre:

gazdasági jog, pénzügyi jog, beruházási jog.

Angol vagy német nyelvtudás jelentős előny.

Érdeklődni lehet a 266-5360 vagy a 266-5166-os telefonszámon Kővári Emőke titkárságvezetőnél.

1971

Világkiállítás Torinóban – 1911

„...Alkalmam volt a magyar kiállítási pavilonokat a Valentino parkban meglátogatni, hogy a lap olvasóinak a fantasztikus tündérpalotáról teljes képet adjak, melyet két nagy tehetségű magyar építőművész találékonysága hozott létre. Tőry műegyetemi nyilv. rk. tanár és Pogány műépítész tervezték és alkották azt meg, hogy az ipari munka eredményei és az iparművészet, mezőgazdaság, állattenyésztés és erdészet számára a Szent István koronája alatt egyesített országoknak méltó otthont teremtsenek. Magyarország ezen eredeti pavilonjainak létesítésével, melyeket a külföldi szaktekintélyek is a turini világkiállítás ‚clou'-jának ismertek el, világos bizonyítékát adta művészi előrehaladásának. Nem elégedett meg azzal, hogy a pavilonjainak pompás köntöst adjon, hanem megfelelő belsőségeket óhajtott bennük teremteni, melyek az erőteljesen előretörő ipar és mezőgazdaság termékeit ízléses és tanulságos módon foglalhassák magukba azon célból, hogy bennük a nemzetközi látogatóközönség Magyarországot – mint a kontines par excellence földmívelő államát – meg nem vetendő iparával együtt szemlélhesse." – írta a Pester Lloyd korabeli száma.

Az 1991-es világkiállítást Torinóban rendezték meg. A modern Olaszország abban az évben ünnepelte fennállásának 50 esztendős évfordulóját. Az olaszok minden elkövettek, hogy fél évszázados fejlődésük bemutatásával igazolják, hogy a szétdarabolt országból, Európa koldusából egységes államot teremtettek, sikerrel oldották meg a kulturális megújhodást.

A szervezési előzmények nem voltak zökkenőmentesek, mivel a lehetőséggel két város, Torinó és Róma is élni szeretett volna. Torinó azért tartott igényt a kiállításra, mivel a falai közül indult ki a nemzeti egységesítés programja. Róma, az örök város mint az új Olasz Királyság politikai központja szeretett volna rendező város lenni. A kormány úgy oldotta meg a kérdést, hogy Torinó kapta meg az ipari és mezőgazdasági, Róma pedig a művészeti kiállítás jogát. Ez volt az első eset, hogy két, egymástól 630 km-re fekvő város nyerte el a lehetőséget. Érdekes, hogy az olaszok, felismerve a megoldás jelentős hasznát, ügyes beosztással úgy irányították az idegenforgalmat, hogy Olaszország egyéb nagyvárosait is kedvezően érintse a nemzetközi bemutatkozás. A két hivatalos város mellé harmadikként Firenze is felzárkózott. Önálló virágkiállítással és arcképfestészeti tárlattal emelte az ünnepi hangulatot, és tegyük hozzá, a saját idegenforgalmát.

Róma és Torionó nemes vetélkedése az egész olasz ügynek sikert jelentett. A két kiállítás közül a torinói volt a nagyobb terjedelmű, és természetesen ez hatásában is megmutatkozott. Érdekesség volt, hogy Ausztria nem vett részt a kiállításon, mivel az olasz egység létrejöttének „szenvedő alanyaként" ezt nem tartotta célszerűnek. Így a Torinóban megrendezett világkiállítás az első olyan tárlat volt, ahol Magyarország önállóan, Ausztria nélkül jelent meg.

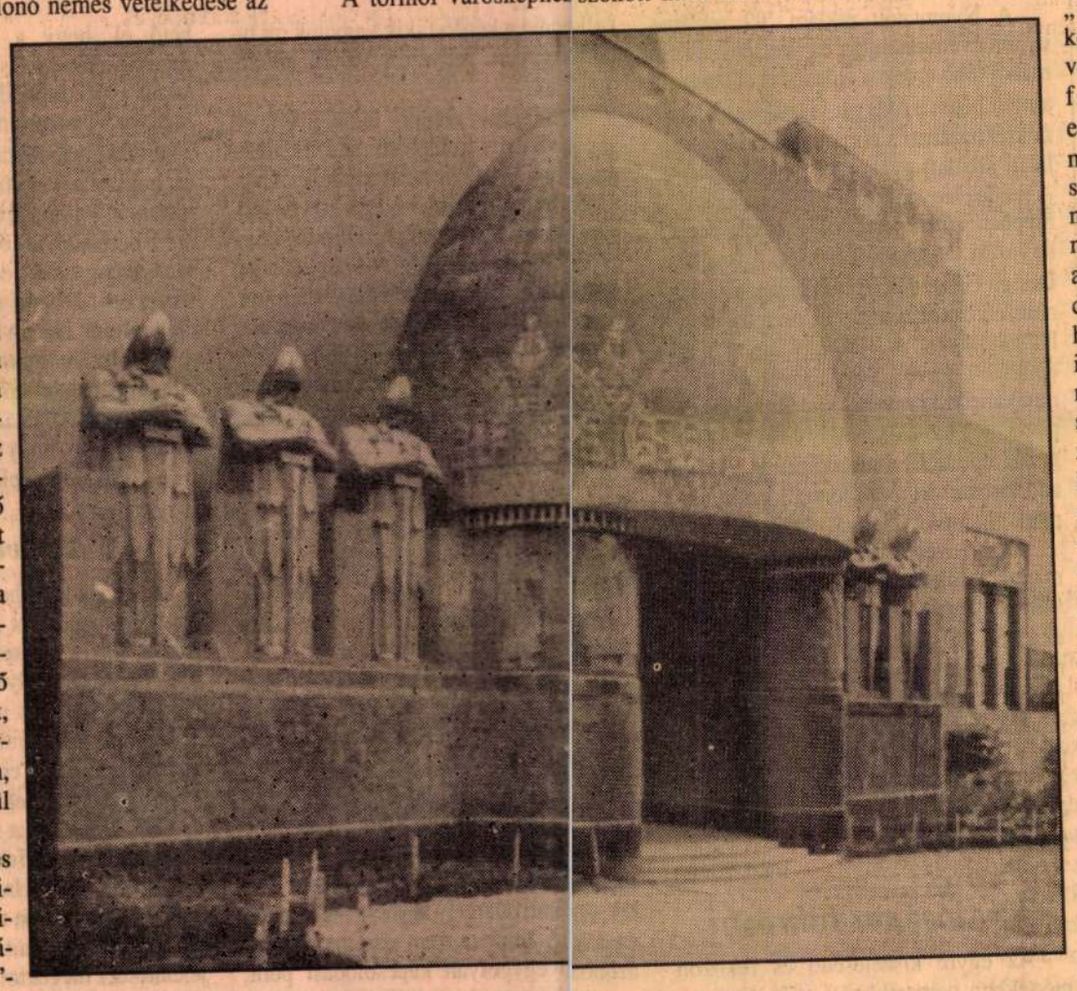

Az 1911-es torinói világkiállítás a megnyitás előtti akadályokban a „leg"-ek felső határát érte el. A kiállítás összes pavilonját 1910 novemberében egy óriási ciklon rongálta meg, az olasz iparművészeti csarnokot pedig teljesen romba döntötte. A téli hónapokban az itt ritka mínusz 15 C körüli hideg akadályozta a munkálatokat, majd közel fél méter magas hóréteg fedte be a kiállítás területét. Ez a hatalmas hótömeg február végén szinte egy nap alatt olvadt el, árvíz alá süllyesztve a kállítást, tönkretéve az addigi munkálatok nagy részét. Az ezt követő, majdnem öt hétig tartó esőzés miatt lehetetlen volt a lemaradást behozni. Április elején, a megnyitás időpontjához közeledve a munkások állottak sztrájkba, a rendes napidíj háromszorosát követelve. Április 29-én, a proklamálás évfordulóján megnyitott világkiállításon egyedül a magyar pavilon volt készen.

A torinói városképhez szokott hazaiak és a külföldről jött vend[égek meglepetéssel] szemlélték a szokatlan f[ormákat és vonáso]kat. A korabeli Torinó [klasszikus barokk] város volt, melyben vi[lágosan megkülön]böztethetők voltak a ré[gi város házai azok]nak az időszakoknak az [épületeitől, melyek] a város francia fennhat[ósága alatt épültek.] Bizarr intézkedéssel 3–[4 nemzet kivételével] a pavilonokat a kiállítá[s központi technikai] irodája tervezte, így azt[án egyhangúság jel]lemezte az együttest. Ö[sszességében ezért a] kiállítás lehangoló kép[et mutatott annak el]lenére, hogy maga a t[árlat területe egyike] volt a legszebbeknek, melyen valaha kiállítás állott. A kiállítás bezárása után az épületeket lebontották.

Érdemes a magyar „álomkastéllyal" kapcsolatos korabeli elképzeléseket megismerni, és a műértők szemével látni bemutatkozásunkat. Ennek eredetiségével a „nemzetközi közönség szívéhez akartak férkőzni", ezért a turini magyar házat szépen kellett megcsinálni. A magyar nemzet azonban nemcsak szépet, hanem eredetit is akarván nyújtani, országos pályázatot hirdetett ki, amelyen meg is jelent a magyar műépítészek színejava. A bírálóbizottság a beérkezett pályaművek közül Töry Emil műegyetemi nyilv. rk. tanár, Pogány Móric és Görgyi Dénes műépítészek együttesen készített pályatervének ítélte oda az első díjat. A kivitellel való megbízás kiadásának ideje alatt Györgyi Dénes súlyos betegsége miatt a további közreműködéstől kénytelen volt visszalépni; a kivitellel egybekötött összes részletes tervek elkészítése és a helyszíni művezetés eszerint teljesen Töry Emil és Pogány Móric műépítészek vállaira nehezedett. A magyar ház két pavilonból áll. Az ipari pavillon főbejárata csupán eredeti anyagból készült; formai megoldása is émagára vonja a figyelmet, amennyiben nagy harci sisakhoz hasonló, kupolával fedett tágas vestibulumot mutat, amelynek jobb- és bal oldalán kétszeres embernagyságot is meghaladó marcona hadúralakok állnak őrt. A kupola szimbolikus domborművei patinás vert rézből, a hadúralakok grésanyagból, a főbejáró lábazata és a vastíbulum belsőleg eosinlemezekből van megalkotva. A vastibulum felső frízét Attila násza és Szent István koronázásának domborművei borítják be. A csarnok nemcsak impozáns mérete szerint, hanem a benne összehalmozódó színek nyugodt összhatása miatt méltán mondható megkapónak. A kupola belső megoldása a négyszögű alépítmény sarkaiból feltörekvő gerendaszerkezetekből indul ki és a vízszintes irányban mindjobban kiugró gömbfák által megmegszakítva fokozatosan jut fel a tambourt képező belső faerkély pereméig.

A turini nemzeti sikert elsősorban a magyar ház látványosságának köszönhetjük. Indokolt a magyar újságoknak az a megjegyzése, hogy „másként nem vehetjük fel a versenyt az európai nagyhatalmakkal". Tanulságos értékelésük szerint: „Magyarország a szubvenciós iparfejlesztés klasszikus hazája, sem a nagy-, se a kisiparnak nem sok hajlandósága van, hogy a szabad verseny levegőjére kimerészkedjék."

A megcsodált iparművészeti remekeink mellett, a magyar háziipar „vitte el a pálmát, csodálókat szerezve a magyar népművészet kincseinek". Az ipar területén folyó „nemzetközi mérkőzésben" említésre méltó a Ganz-féle villamossági gyár helytállása. A gépek egy részét üzem közben mutatták be, így többek közt az olasz Tosi cég gőzturbinájával összekapcsolt turbó-generátort, és a Langen és Wolf cég Diesel motorjával összeépített egyenáramú dinamógépet, amelyek egyúttal a „kiállítás megvilágításához és teljes munkaátviteléhez szükséges áramot szolgáltatták."

Technikatörténei érdekesség, hogy a forgórészek célszerű konstrukciós kialakítása és technológiai kivitele eredményeként akár 100 m/s kerületi sebességet is biztonsággal kibírtak. Az elektrotechnikai csoportban üzemben be nem mutatható gép, transzformátorkészülék hívta fel a szakemberek figyelmét, újdonságként határidőautomatikákat, olajkapcsolókat, sőt egy új szerkezetű oszcillográfot is bemutattak az európai hírű gyár tervezői.

Diószegi György–Dr. Gáti József

ÉRDEKLI ÖNT AZ EXPO?

LÁT BENNE ÜZLETI LEHETŐSÉGET?

AKAR PROFITÁLNI AZ EXPÓBÓL?

HIRDESSEN
A Magyar Nemzet
EXPOFÓRUM
mellékletében!

Magyar Nemzet GAZDASÁG

Hirdetésfelvétel: 1077 Budapest, Dohány u. 54.
Telefon: 122-0284, 122-0044, 122-1235, 142-4198.
Telefax: 122-1235, 122-3264.